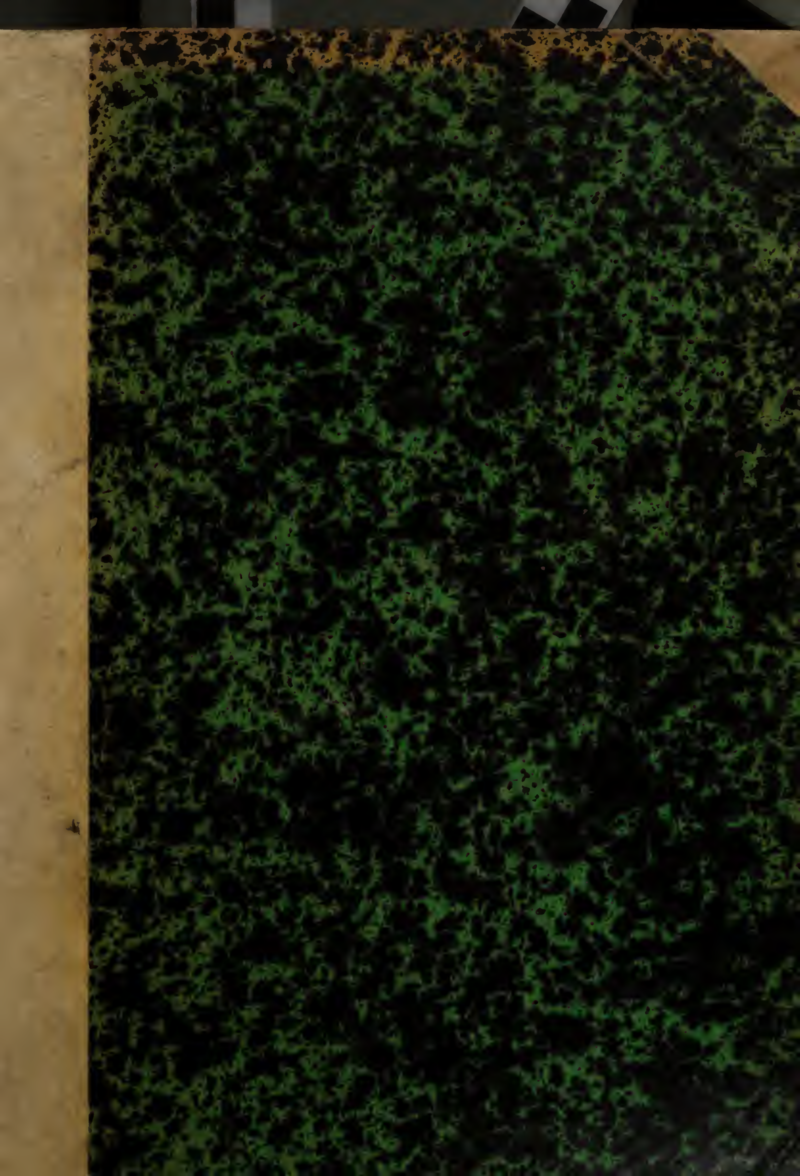
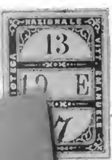

NAZIONALE
VITT. EMANUELE
13
E
7

FABIVS CAPYCIVS GALEOTA IVR·E CONSVLTVS PATRITIVS NEAP·REGENS RÆ. CANCÆ.

RESPONSA FISCALIA

Selectiora,

QVÆ PRO DEFENSIONE REGII PATRIMONII

In Neapolitano Regno existentis,

SIVE IN FORO R.C.S. SIVE IN CONVENTIBVS IVDICVM Delegatorum, siue in Regijs Collaterali Neapolitano, ac Supremo Italiæ Consilijs reddita sunt

A FABIO CAPYCIO GALEOTA

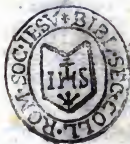
PATRITIO NEAPOLITANO,

Ex Regio Consiliario primùm in Fisci Patronum, deindè in Regiæ Cameræ Summariæ Præsidentem,

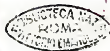
Mox apud Potentissimum Hispaniarum Regem in Supremo Italiæ Consilio in Regentem adscito, ac Duce Rhegina creato.

ACCESSERVNT INDICES LOCVPLETISSIMI tum Argumentorum, Legum, tum etiam omnium materiarum.

Superiorum permissu, & Priuilegio Regio.

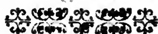
NEAPOLI, Typis Iacobi Gaffari. M.D.C.XXXXIII.

Sumptibus Io. Dominici Boue.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
19 E
17

PHILIPPO IIII.
AVSTRIACO
REGI POTENTISSIMO.

FABIVS CAPYCIVS GALEOTA F.

I superioribus annis volumina duo, quasi fœtus duos enixus, Tibi, Rex Optime, ac Potentissime, consecrandos censui, vt sub afflatu gloriosissimi Nominis Tui ad hominum famam adolescerent; par erat in præsentia, vt hoc quoque volumen in hominum manus proditurum, aliquod de Tuo lumine sibi gloriæ lumen accenderet. Nam si illa, quæ priuatarum controuersiarum labores continebant à me Aduocato in iudicialis fori palæstra desudatos, impetrarunt præsidium Maiestatis Tuæ; an eodem præsidio carebit hoc opus, quod Fiscalia Responsa complectitur? Nempe si hæc verbis expressa meum Te clientem meruerunt; eadem typis impressa desperare non debent patronum eundem Te, ob cuius patrimonium vel tuendum, vel augendum fuerunt elucubrata. Si vero beneficiorum compensationẽ apud benemerentes, dicationes voluminum afferunt; vnus es omniũ, Rex Augustissime, cui ingenij mei monumenta iustissime tradantur: si quidèm vnus fuisti liberalitate in me, multò effusiore, quàm vt illam animo complecti, aut officio sustinere potuissem. Tu mihi contulisti Regij Consiliarij dignitatem: addidisti in Regali tuo patrimonio Aduocati Fiscalis potestatem, Præsidentis auctoritatem: cumulasti denique magistratu Regentis amplissimo in Supremo totius Italiæ Consilio. Neque me tantùm honestissimis Tuæ beneuolentiæ testimonijs,

ac beneficentiæ commodis exornare, sed eiusdem etiam beneuolentiæ consuetudinem, beneficentiæq; constantiam in filium meum conseruare voluisti: quem adhuc adolescentem ad Regij Consiliarij munus euexisti. quo propagetur in filio amplissimi Tui patrocinij dignitas, cuius semen in patre posueras. Atque hæc adeo singularia dignitatis insignia, meæq; familiæ decora, tanquam vnum in aceruum breui collata, non magis erunt mei generis ornamenta, quàm monumenta beneficentiæ Tuæ. Quod ipsum cùm sit omnium opinione præstantissimum; nemo non videt, quàm infinitum, & incredibile quoddam sit, quod Maiestati Tuæ vterque debere nos profiteamur pro tam singularibus promeritis, quæ tam cumulatè, tam insigniter, tam constanter in nobis collucere voluisti. Quocirca Tuum erit, Rex Optime, ac Potentissime exigere, quantum voles: nostrum rependere, quantum possumus. Maiora quidem vellemus nos posse, quàm reddimus: Tibi certè non possumus reddere meliora, quàm volumus. Vale: & Deus Te nobis perdiu sospitet.

AD LECTOREM.

TYPIS edidi annis proximè dilapsis scripta aliquot, quæ Aduocatus composueram in priuatis meorum clientium controuersijs. Nunc in lucem effero Responsa Fiscalia, dum in Regia Camera Aduocati Fiscalis, aut Præsidentis personam agerem, ab eodem me conscripta: emissurus propediem, si per occupationes, ac valetudinem licuerit, alia quoque horum affinia Responsa. Et quamuis sentiam non deesse ex hoc Regno iuris consultissimos, qui,editis ab se scriptis, veritatis lumen afferre studuerunt difficilibus, obscurisq; quæstionibus: volui tamen ipse mihi, volui posterorum commodis, volui consuetudini Fori iudicialis, in quo educatus, altusq; videor, quantum esset in me situm, prospicere. Tu, amice Lector, æqui boniq; consule propositum meum iuuandæ posteritatis: precorq; vt candido, alacriq; animo mea scripta excipias,& complectare. Vale.

APPRO-

APPROBATIONES.

Al Signor Canonico Giouane;

Alessandro Luciani Vicario Generale.

Potest imprimi Neapoli vltima Ianuarij 1640.

Ioannes Vincentius Iuuenis Cimiliarca Canon. Deput.

IMPRIMATVR.

Alexander Lucianus Vicarius Generalis.

ILLVSTRISSIMO, ET ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

GIO. Domenico Boue supplicando espone à V.E. come hà peso di far stampare dui volumi de Responsi Fiscali del Spettabile Signor Regente Fabio Capece Galiota. Per tanto la supplica resti seruita commetter la reuisione di quelli à chi parerà all'Eccellenza sua; accio reuisti possa ottenere il Regio Imprimatur, & lo riceuerà à gratia; vt Deus, &c.

Magn.Reg.Cons. Arias de Mesa videat,& in scriptis referat Suæ Excellentiæ.

Capycius Latro Proregens.

Prouisum per Suam Excellentiam Neapoli die 29. Ianuarij 1643.

Anastasius.

Locus Signi.

ILLVSTRISSIME, ET EXCELLENTISSIME PRINCEPS.

VIdi libens,& legi libentius iussu vestro,hoc Responsorum Fiscalium syntagma. Agnoui statim Auctorem, & manum: introspexi acerrimum eius iudicium, & ingenium excelsum, velut alterum Papinianum, miramq; dexteritatem in nodosis quæstionibus fiscalibus differendis, ac elucidandis, cum stylo graui, facundo, & omnium doctrinarum genere propemodum referto. Censeo igitur Opus hoc luce,& prælo dignum,cùm in eo nihil, quod Catholicam pietatem,nec Regiam iurisdictionem offendat; immo omnia pro Rege, cuius iura semper ex diuturno munere accerrimè tutatus, prout decebat Magnum, & quàm Magnum Supremi Ordinis Italici nobilissimum Administrum,quem Ego magni semper habui,vel virtutis eius, quæ eminet,vel summæ doctrinæ causa. Neapoli die 2.Februarij 1643.

Excellentiæ Vestræ

Addictissimus Seruus

Doctor D. Ferdinandus Arias de Mesa.

IMPRIMATVR.

Tapia Regens. Zufia Regens. Sanfelicius Regens. Azcon Regens. Capycius Latro Proregens.

INDEX
OMNIVM ARGVMENTORVM, in hoc responsorum Fiscalium volumine contentorum.

clau-

Index Argumentorum.

Argument. Respons. 12.

De officijs, quæ ab antiquis Romanorum militijs originem sumpserunt; præsertim verò Tabellionatibus, Scriptorijs, & Actuarijs. Qua ratione maioribus Magistratibus accedant, atq; inter Regalia connumerētur, & de ipsorum Regalium natura, & prohibita alienatione, & commutatione omni iure, & gentium consuetudine, tùm antiqua, tùm noua; præsertim verò iure feudorū, & Regni. Item de ipsorum successione, quiq; veniant in his hæredum, et successorum appellatione, vbi ex dispensatione ad hæredes transeant, et an dicatur penès hæredem idem, vel nouum officium, sub qua natura ipsorū in dubio sit dijudicāda cōcessio; vtrum sub propria scilicèt regali, feudali, vel merè allodiali, quid ex hoc discriminis oriatur quoad iuris effectum. Ex quibus verbis, et clausulis arguatur potiùs concessio facta in feudum, quàm in allodium, etiam si de Castro, sermo sit, tàm iure cummuni, quàm Regni. De similitudine officiorum cum feudis, et beneficijs, licèt officia sint strictioris naturæ, et breuioris vitæ. De ipsorum personalitate, ità vt non possint exerceri per substitutum, nisi ex dispensatione, concurrente vtriusq; habilitate, saltem in potentia. De interdicta Clericis multiplici ratione officiorum secularium acquisitione, etiam data facultate substituendi. De remedijs, et interdictis possessorijs in iurisdictionalibus, et Regalibus, quomodò iustitiæ tituli adhæreant, vt nec possessio prosit spoliato, ad hoc vt absq; legitimo titulo restituatur, et quid de titulo colorato. Sensus *Cap. Regni Dudum*, aliàs *Ex præsūptuosa* latè explicatur, et procedere ostenditur in omnibus iuribus, in quibus Regi est reseruata superioritas, optima ratione illud fundari deprōptū ex iure communi, et vbiq; ferè gentium similia vigere statuta. De remedijs directo Domino competentibus, tàm iure communi, quàm Regni pro adipiscenda corporali possessione iure consolidationis, tàm in feudis, quàm in Regalibus quibuscunq; deuolutis, in quibus vtile dominium, vel administratio dùmtaxat transferri cōsueuit.

Argument. Apologia ad idem præcedens Respons.

Defenditur Dominus Regens Fabius Capycius Galeota à quodā ex modernis Scriptoribus in verissima doctrina, quam in celeberrima præcedenti Regaliū,

et præ.

& præſertim officiorũ diſceptatione de ſtricta illorum interpretatione in ſucceſſionibus,prohibitoq; eorundem cõmercio in commutationibus , ſiuè in alienationibus,ſiuè Principis aſſenſu tradidit. Hinc officiorum perſonaliſſima ratione ; denuò pluribus demoſtrata , ad ſenſum noſtri Authoris contra potiſſimam Aduerſarij oppoſitionem concluditur,nimirum alteratis illis ad omnes generalitèr hæredes , hæredes ibi deſcendentes eſſe interpretandos , atq; inſupèr ſi fuerint pro hærede conceſſa,intelligẽdam eſſe conceſſionem de primo dumtaxat hærede , exẽplo vſusfructus . Quamobrem declaratur iuxtà verum ſenſum contra Aduerſarij interpretationem *text.* in *l.antiquitas,C. de vſufr.* eiuſdemq; ad cõprobationem expenditur *text.* in *l. antiquitatem* , & in *l.corruptionem,C. de vſufr.* Explicatur itidem *Bald.in conſ* 159.*nu.*5. *lib.*3. illumq; ibi oſtenditur in officio feudo admixto,& ſic in diuerſo caſu eius, ad quem intulit Aduerſarius.Diluitur proptereà ea diſtinctio , quam iuxtà ſuum ſenſum Aduerſarius de officio mero , & mixto , ex eodem *Bald.* protulit. Ex quibus firmatur , officia quamuis ad hæredes tranſitoria, ſpeciali pacto concedantur,adhùc perſonalia eſſe recẽſenda,atq;officium , eo caſu penès ſucceſſorem , velut nouum recipi : ad quod in terminis militiarum (ſumptis *militijs*,pro ipſis officijs)perpenditur *text. l.fi. C.de pignor.*vbi eſt caſus militiæ cõceſſæ, ad hæredes trãſmiſibilis, & cum facultate illam vẽdẽdi, ibiq; ad eius *text.*intelligẽtiam exponitur, quæ nam ſit illa ſumma , quæ poſt militantis mortem ex militantium placito,vel principali beneficio dari conſtituta erat . Reſpondetur deindè Aduerſarij argumẽto,quod ex *text. in l.in annalibus,C.de legat.*iũcta diſpoſitione *l.ſi in ſingulos,ff. de ann. leg.* pro officiorum tranſmiſibilitate,ad inſtar annui legati prætendit , vbi plura , an legatum annuum, ad *text.in d.l.ſi in ſingulos* , dicatur ad hæredes non tranſitorium, vel natura ipſius legati , vel ratione conditionis in eo legato ſuperintellectæ . Tum oſtenditur,quòd officia , quamuis feudis pluribus aſſimilentur , non tamen proptereà inter ea , vtcumquè inferri poſſe , ſed certo modo in quibuſdam dumtaxat caſibus : Hinc declaratur intellectus , qui noſtro Authori fuit in doctrina *Marini Freccia* in caſu fratris admiſſi ad feudum , in

hac

tra-

trahentium circà solutionem mercedis,cui nocere debeant. Item quomodò sit concedendum, vel denegandum restaurum ex causa pestis, vel belli, copiosè differitur.

Argument. Respons. 19.

Ad veram declarationem *Regiæ Pragmaticæ editæ Thori,* eiusq; germanum intellectum pro Regio Fisco (reiectis declarationibus aliquorum *DD.* ac eorundem limitationibus, siuè restrictionibus) ex verbis,& vi verborum eiusdem *Pragmaticæ* nonnulla, non minus erudita, quàm ingeniosa traduntur, quibus aliqua de reuocatione priuilegiorum, & reuocatione domanij satis congruè adaptantur, vt nihil desiderari possit.

*Argument. Respons.*20.

Exemplum an probet, si in iudicio producatur parte non citata,vel copia ei non tradita, atq; non facta comparatione cum originali parte præsente,vel legitimè citata.

Argument. Respons. 21.

In consultatione à Reg. Maiestate Proregi delegata facienda cum eius voto in re ad Fiscum Reg. Patrimonij pertinente, his verbis, *que con el vuestro pareçer, y de los d'esse nuestro Real Consejo se l'enbie consulta,*an exquirendum, vt interesse quoque debeat votum Tribunalis Regiæ Cameræ, vltrà votum Collateralis Consilij, affirmatiuè, tàm ex dispositione iuris communis, quàm ex Regijs ordinationibus, stilo, & obseruantia, resoluitur,quòd si esset dubiũ, esse consulendum Regem, expectandamque secundam iussionem. Hinc Reg.Cameram esse Regium patrimoniale Cõsilium, & Præsidentes Regios Cõsiliarios,quibus cura est demandata Regiarum consultationum de rebus patrimonialibus, & plura de stili authoritate, ac rescriptorum, præsertim contrà Fiscum obtentorũ nullitate.

*Argument. Respons.*22.

Arrendatorum, siuè publicorum vectigalium Cõductorum crimina patefiunt, perniciesque inde sequuta describitur. Residuum, peculatusque vt locum habeant, quæ requirantur. *Publicani* qui,& an ij dici possint, qui vectigalia conducunt.Residuorum quæ sit pœna tàm ciuilis,quàm criminalis: Inter residuum,peculatumque differẽtia, & quæ eius sint pœnæ tàm ex iure ciuili, quàm Codic. ac Regni. *Text.in l. sacrilegi,§.fin. ff. ad leg. Iul. pecul.* hactènus haud benè perpensus, ac intellectus,expenditur, ac de peculatu loqui clarè detegitur. Ad

b text.

rẽ nùm ligare poſſit, ne regalia concedat. De Principis abſoluta poteſtate, & clauſulis derogatorijs,& earum viribus. Priuilegium ſubdito cõceſſum reuocatur, niſi ad menſuram ſeruitiorum, quæ commenſuratio ad ea tàntùm refertur, ad quæ is minimè tenebatur. Domaniũ Regi, & Vniuerſitatibus quoq; damnoſum, *D. Reg. Tapiæ* deciſio ad id affertur,& prædictis minimè aduerſari, euidentèr oſtenditur. Demùm Regiæ Cameræ conſultatio,ac plures *R*egiæ literæ circà idẽ afferuntur.

Argument. Reſponſ. 24.

Vtrum Terra in Regio domanio exiſtens cùm iterùm ex cauſis in dominium Baronis tranſeat, Iuriſdictionis pretium eo caſu totum Fiſci compendio cedere debeat, vel totum Vniuerſitati, ſiuè pars eius, vt quemadmodùm corporum Baronaliũ pretium,quæ vt domanij efficerẽtur ipſa redemerat abſq; controuerſia Vniuerſitati debet reſtitui,ſic etiã iuriſdictionis pretij totum, vel partem aliquam prætendere poſſit,tribus diſtinctis caſibus luculentèr explicatur. Inſupèr corpora,& introitus, quæ Vniuerſitati tempore domanij per Fiſcum ceduntur remanere feudalia demõſtratur.

Argument. Reſponſ. 25.

Vniuerſitas ad Regium domaniũ admiſſa ſi iterùm vendi contingat,an corpora domanialia per Regium Fiſcum retenta, & in prima venditione cõprehenſa erint ei reſtituenda:

Argument. Reſponſ. 26.

Emptor Oppidi domanialis in ſe aſſumens litis onus, quæ inter Fiſcum,venditorem,& tertium quendã pendebat ſuper ipſius Oppidi iuriſdictione,an deciſa iam lite contrà Fiſcum pretiũ ſimplex ſaltim, ſi non euictionem,repetere valeat,adeò vt ex eo dubij euentus onere, id remiſiſſe minimè intelligatur. Itẽ emptoris ſciẽtia qualis obſit,ne euictionẽ,re euicta, conſequatur. Deniq; illius oneris ſuſcipiendi conſenſus quid in caſu præſenti operetur,dilucidè examinatur.

Argument. Reſponſ. 27.

Princeps diſtrahere an poſſit terras domaniales, non obſtantibus quibuſcunq. priuilegijs,vt ex pretio dimittatur creditor, cuius pecunia fuit verſa in publicam,vtilem, & neceſſariam causã belli. Et quid si talis creditor retineat bona neceſſariò reſtituenda pro executione capitulorum pacis.

Argument. Reſponſ. 28.

An Princeps ex priuilegio Fiſco competenti in venditione rerũ cum priuato communium,poſſit vendere iuriſdictionem ſu-

INDEX INTELLECTVVM

Tum iurium, quæ in hoc Responsorum Fiscalium volumine explicantur, tum Doctorum, quorum sententiæ recipiuntur, impugnantur, & declarantur.

Ex iure Canonico.

Ex iur. ciu. Digestorum.

Cod.

L.vnica

Index Intellectuum.

Index Doctorum, quorum dicta recipiuntur, declarantur, vel confutantur.

Bar-

RESPON-

RESPONSA
FISCALIA SELECTIORA,
Quæ potissimùm pro defensione Regij Neapolitani Patrimonij,

Tùm in foro Regiæ Cameræ Summariæ, tùm Conuentibus Iudicum delegatorum, tùm Regijs Collaterali Neapol. ac Supremo Italiæ Consilijs, prodiere.

Cum eorundem Senatuum Decisionibus, seù notis rerum iudicatarum.

FABIO CAPYCIO GALEOTA
Patritio Neapolitano.

Ex Regio Consiliario primùm in Fisci Patronum, deindè in Regiæ Cameræ Summariæ Præsidentem, mox apud Potentissimum Hispaniarum Regem in Supremo Italiæ Consilio in Regentem adscito, ac Duce Rheginæ creato

AVTHORE.

SVMMARIVM.

1 Tex.in l.nullum penitùs 12. C.de testib. *inducitur.*

2 *Declaratur procedere non tantùm in teste falsum deponẽte, verùm etiam in eo, qui quouis modo etiam non sui Iudicis iurisdictionem offendat; ex cõmuni DD. sententia, & num.*4.

3 *Concesso aliquo, & ea concessa intelliguntur, sine quibus id commodè explicari non potest.*

5 *Dispositionem* text.d.l.nullum, glos.*etiam in teste clerico procedere affirmat, in quo varia DD. sententiæ referuntur.*

6 *Sac.Consil.contrariam* glossæ *opinionem vti tutiorem sequutum fuisse, testatur* Afflict. decis.230. *& eam communem, & ab omnibus receptam, num.*8.

7 *Iudex sæcularis tunc de clerici falsitate cognoscere potest, cùm necessariò causa principalis decisionem falsitas depositionis respicit.*

9 *Laicus coràm Iudice Ecclesiastico falsum deponens, ab vtroq; Iudice plecti potest, datur tamen prauentioni locus.*

10 *Delegatus Principis, quàmuis contra testem iurisdictionem non habeat, potest tamen eum falsum coràm se deponentem punire, ex receptiori opinione, & idem in inferiore à Principe, dummodò ei criminalis correctio nominatim non sit interdicta, num.*11.

12 *Dispositio* d.l.nullum *nunquàm deficere potest, cùm procedat solùm in Iudice incompetente, non etiã in Iudice incapace.*

58 Con-

58 *Connexorum, & dependentium idem est iudicium, quod principalis, & n.60.*

59 *Iurisdictio quàmuis non sit perpetuata, nisi in specialiter expressis, operatur tamen quòad connexa, & dependentia.*

63 *Procurator Fisci potest cognoscere etiam quòad priuatos in causa, quæ à Fiscali functione descẽdit, dummodò causa habeat immediatam dependentiam, n.64.*

65 *Iudex, qui de ciuilibus non cognoscit, de ijs tamen ciuilibus cognoscere potest, quæ dependent à sua commissione.*

66 *Pro* R.C.S. *authoritate pleraque à Carolo V. immortal. mem. statuta in* Pragm. 13. de off. Procur. Cæsar. *quæ n.67. & 68. enumerantur.*

70 Regentis de Põte, & Tassoni *lapsus deteguntur.*

71 *Præfectus vigilum capitalium causarum cognitionem non habebat, & modicè tantùm contra fures animaduertebat, eos ad Præfectum Vrbi remittens.*

72 *Præfectus vigilum initiò nec inter Magistratus connumerabatur.*

73 Mastrill. *Capitaneum guardiæ ob nocturnam Vrbis custodiã Præfecto vigilum comparauit.*

74 *Capitanei Iustitiæ cognitionem nullam habent, sed tantùm perquirendi, & capiendi facultatem.*

75 *Iurisdictio omnis cumulatiuè concessa, actiuè, & passiuè etiam intelligitur.*

76 *Fauor est publicus, vt plures sint Iudices, à quibus iustitia ministretur.*

77 *De ijs, quæ ad ius Fiscale pertinent, nullus nisi* R.C. *Iudex esse potest.*

78 *De delictis commissis à Ministris, qui ab Officiali maiori sunt electi, ipse ad interesse pro eorum culpa tenetur.*

79 *Iudex minor praueniens in cognitione delinquentis, illum ad maiorem remittere non tenetur, nisi ab eo immediatè iurisdictionem habuerit, vel à Principe.*

80 Tassoni *error notatur.*

81 De Franch. decis. 722. *non obesse demonstratur, & contra eam sentire idem* de Franch. *etiam videtur, & pluries cõtra illam decisum n.82.*

83 *Iuridictioni in dominium concessa priuatiuè, & abdicatiuè, difficillimè derogatur.*

84 *Reg. Cam. Summ. habet iurisdictionem priuatiuè ad Mag. Cur. Vic.*

85 *Cùm oritur actio criminalis ad pœnam, statim sequitur actio in factum ad interesse, & idem vtriusq; erit Iudex, & tenetur prouidere, & si id non petatur, quamuis pro delicto pœna extraordinaria sit imponenda, n.86.*

87 *Familia vigili cura, & diligenter personam apud se depositam custodire tenetur.*

88 *Culpa in Custode ratione publici officij regulariter præsumitur, & nè teneatur, inopinatũ casum intercessisse requiritur.*

89 *Custodi incumbit onus probandi, sine propria culpa, & negligentia delinquentem aufugisse.*

90 *Custos ratione culpæ ex circunstantijs potest quandoq; naturalis mortis pœna puniri.*

91 *Inferiores Iudices, sublimiores debita prosequi reuerentia compelluntur.*

92 *Minor Magistratus ex officio pro publica vtilitate veritatem inquirens, maioribus* Iudicibus *inferre iniuriam minimè videtur.*

93 *Iudex existimans iniuria afficiendos eos, qui officia cum potestate moderantur, Principis indignationem incurrit.*

94 *Iudices celsioribus viris, quorum quandoque iudicio prouehuntur, honorem præstare debent, nec eos in subscriptionibus fratres nuncupare.*

ARGVMENTVM.

Reg. Cameræ Summariæ authoritas, ac iurisdictio præcipuè quòad Mag. Cur. Vicariæ, latè describitur. *Text. in l. nullum 12. C. de testibus* expenditur, eiusque dispositio nèdum in teste falsum deponente, sed etiam in quouis, Iudicis iurisdictionem offendente, procedit, & ad quemlibet in officio delinquentem extenditur.

Quid in Clerico coràm Iudice laico falsum dicente, vel è contra: Delegatus Principis eandem coercendi potestatem habet. Idem in Iudice causarum ciuilium tantùm. Milites an, & quãdò ad suum Iudicem remittantur, & Apparitores qui, & à quo puniantur. Iudicis iurisdictio quàm latè pateat quoàd dependentia, & connexa. Præfectus Vigilum apud Romanos quis, quæ eius iurisdictio, & cui comparetur. Iudex minor præueniens, delinquẽtem an ad maiorem remittat, & quãdo. Custos carcerum ad quæ teneatur. Pluraq; alia de Magistratuum officio scitu digna in re proposita referuntur.

RESPONSVM I.

Anti apud huius Regni Inuictissimos Principes Regię Cameræ Tribunal fuit, vt eius amplitudinem, potestatemq; in diem magis augere conati sint. Primò igitur Sac.R.C. illud æquarũt, ijsdemmet insignibus decorauerunt, & gratijs: statueruntque (quod vnius olim Præfecti Prætorio fuisse legimus) vt à sententijs, & decretis ipsius sola supplicatio citrà exequutionis moram admitteretur. Quid quod eidem Sacro Consilio Tribunal hoc proponere visi sunt. E Regijs certè Consiliarijs identidèm plerosque legerunt, qui Regio Fisco seruirent, quasi Regium Consilium penè gradus esset ad huius honorem. Ac profectò Sacrum Consilium commune est, vbi omnes omnium causæ agitari debent; Camera verò tantummodò Regia; in qua nõ licet, nisi Regias causas euoluere: illud patens veluti campus: hæc in pœnitissimis ædibus extructùm pomarium, in quo non nisi lectissimæ arbores admittuntur, & quod Regibus vnis patet. Animaduertit id ipsum Philippus IV. quo Diuum beneficio in præsentia regimur, atq; vt pristino decori, potẽtięq; Tribunal hoc redderet, suo ex latere, ac suo ex augustissimo conclaui sapientissimum virum D. Alonsum Guillen de la Carrera abstraxit, illumq. Reg. Patrimonio Neap. Præfecti, vt abolitã tẽporis iniuria tãti Tribunalis potestatẽ antiquo splẽdori redderet, depressã illius potentiam erigeret, eiusdemque pristina iura, consuetudines, & instituta firmaret; Quis crederet inter hæc Regij Fisci potẽtiam posse oppugnari? tamen dum & Imperatorijs legibus, & huius præcipuè Regni more, institutisque maiorum Regiæ Cameræ ius confirmatur: ecce tibi Vicariæ Tribunal, quod nostro Tribunali longè minus esse, vel ex hoc intelligi licet, quod Regio Consil. subditur, cum hoc ipsum Consilium Reg. Cameræ par, nè dicam minus, ostensum sit, Vicariæ Tribunal, inquam, Cameræ litem intendit, eiusque ius, & potestatem sibi non dubitat vindicare. Quarè satellites, ministrosq; quibus non suprema modò, sed infima etiam Tribunalia, vt libet, vtuntur, à Cameræ liberat potestate, aitq. si quid illi in Regij Patrimonij Præsides, ac Ministros deliquerint, à Vicariæ Præside iudicandos; At verò quod ius esset hoc Cameræ, quando illi, nec reos suos vnquam plectere fas esset? Quomodò Regium Patrimonium procuraret, quando nullos haberet ministros, ac milites, quibus Regium ius tueretur, in quem gradum repentè deiecta esset, quando Vicariæ subderetur, quam Camera longè minorem ostendimus? quàm infirma, quàm vilis esset, quando perficere nequiret, quod minimis etiam Tribunalibus datur, an quidquam magis incõgruum queat excogitari? an aliud hoc est, quàm non modò Cameræ potestatem, sed ipsam Cameram euertere.

Et licèt in iure illud obseruare consueuerim, vt ea difficiliùs fundari valeant,

quæ

quæ clariora ſunt, & potiſſimè ex terminorum perfecta cognitione reſultant, tùm quia lex debet eſſe de caſu dubitabili, tùm etiam quia quærere legem, vbi eſt euidens ratio naturalis, eſt infirmitas intellectus. Attamen pro Regia Camera, eiuſq; authoritate ſtant iura antiqua Digeſtorum, & Cod. ius Authenticorũ, ius Canonicum, lex clariſſima municipalis Regni, quæ id ſuppoſuit velut indubitatum, & conſuetudo pręſcripta vetuſtiſſima ſic iudicandi, quæ vſquè in hodiernum diem vigens ex pluribus proceſſibus, & actis velut notoria, omnem adimit dubitationem.

Et in primis eſtò citrà veri præiudiciũ, quòd iſti Capitanei Iuſtitiæ eſſent ſubditi ſolùm Spectab. Regenti Magnæ Curiæ Vicariæ, & non Regiæ Cameræ, cuius contrarium euidentiſſimè mox pa-
1 tebit, occurit notiſſima deciſio Zenonis *in l. nullum penitùs* 12. *C. de teſtib.* vbi loquẽs in teſte ingreſſo ad Iudicem non ſuum dicendi gratia teſtimonium, generaliter diſpoſuit, vt ſi falſitatem, vel fraudem in ſua depoſitione miſcuerit, nulla armatæ militiæ, vel alterius cuiuſlibet fori pręſcriptione vti valeat ad euadendum ipſius Iudicis motum, quod nõ ſemel, ſed ter repetijt Imper. Primò ibi *armatam fortè militiam, vel quamlibet aliam fori præſcriptionem*. Secundò ibi *exceptionis fori priuilegio huiuſmodi præſidio denudatos*, & Tertiò ibi *data cunctis Iudicibus abſquè vllo præſcriptionis obſtaculo, ſicut ſepè dictum eſt, in teſtes animaduertendi licentia.*

2 Quem *textum* non procedere ſolùm in teſte falſo, ſed in omni perſona, quæ quouis modo iuriſdictionem Iudicis, etiam non ſui offendat, cõmuniter *DD.* docuerunt ex verbis illis, *vt quicunq; aures eius offenderint, non dubitent ſibimet formidandum*, vbi *Pet. & Cyn.* reddũt illam rationem, quia aliàs fruſtrà conce-
3 deretur iuriſdictio, nam cùm alicui aliquid conceditur, & omnia conceduntur, ſinè quibus conceſſio etiam commodè, & efficacitèr expediri non poteſt, *l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud.* quam rationem expreſsè probat *Franchis* in puncto infra citanda *deciſ. 679. num. 5.* & dictum principale fundat idem *de Franch. deciſ. 722. col. vltim. verbo vnus ex Dominis*, vbi teſtatur, ſemper fuiſſe intellectum illum *tex.* quomodocunque Iudex
4 offendatur, ſequitur noſter perdoctus *Capiblanc. ſuper pragmat. 8. de Baron. nu. 9. tom. 2.* & tandem eruditus *Salzedus ad praxim Canon. Diaz capit. 97. verſic. nec illud prætereundum, Farinac. in prax. crimin. titul. de Inquiſition. quæſt. 8. numer. 26. volum. 1. & de oppoſition. contra dicta teſtium quæſt. 67. §. 2. per totum, cart.* mihi 39.

Et ſic ſufficit offendere iuriſdictionẽ tãtùm, vt delinquens quàmuis fori præſcriptione tutus, poſſit etiam ſine accuſatore puniri à Iudice alioquin incompetente, vt poſt *gloſ. vlt.* docuit ibi *Petr. de Bellapertica* in vltimis verbis.

5 Adeò vt *gloſ. verb. præſcriptione*, docuerit audacter, illius *text.* deciſionem procedere etiam in teſte clerico, quam probarunt ibi *Guglıel. Petr. de Bellapertic. in verſ. teneo l. iſtam*, & reddit rationem his verbis, *iſta duo, cõſenſus, & reatus omnem honorem excludunt, l. 1. C. vbi enat. vel Clariſſ. Cyn. in verſicul. ſed non videtur*, in quo licèt *Fulgoſ.* dixerit, illi *Gloſſæ* neminem contradicere, attamen tres fuerunt opiniones, prima *dictæ gloſ.* affirmatiua, ſecunda *Hoſtien.* indiſtinctè contraria negatiua; tertia verò *Feder. de Sen. conſ. 93. factum tale eſt*, qui permittit Iudici laico ſuo motu punire clericũ extraordinariè tantùm in pecunia, non vltrà, nec ad inſtantiam partis, in qua opinionum varietate, ſecundam vti tu-
6 tiorem elegiſſe Sacr. Conſil. teſtatur *Afflict. vbi Vrſill.* latè *deciſ. 230.* ità tamen
7 vt rectè potuerit de falſitate etiam clerici cognoſcere, ad finem terminandi cauſam principalem, in quo neceſſariò erat cognoſcendum de falſitate depoſitionis, vt non immeritò *Couar. capit. 18. pract.* poſt *num. 8. verſicul. ſed & locus erit*, reaſſumendo deciſionem Zenonis *in dict. l. nullum*, ita ſcripſerit, *ſed & locus erit huic opinioni, etiam ſi teſtis ſit ſpeciali priuilegio exemptus à iuriſdictione illius, coràm quo teſtificatur, modò teſtis non ſit clericus, & Eccleſiaſticæ iuriſdictioni ratione ordinis ſubditus, etiam ſi coràm eo*

inferendo testimonio crimen commiserit, citat *Innoc.Host.Io. Andr. Ant. Panor. Felin. Castrens. Iason. Bernar. Diaz*, licèt corruptè, dùm citat ipsum *capit.*87. *eius praxis*, vbi nihil habetur, sed benè *capit.* 96. *versicul. non potest puniri*, attestatur,
8 hanc esse communem, & receptam opinionem ex *Afflict. dicta decision.*230. licèt aliud dicat obseruandum, vbi laicus ex falso testimonio lato, vel aliter offenderit aures Iudicis Ecclesiastici, quo casu sequitur eundem *Afflict.* in altera *decision.*229. vt tunc ab vtroq; Iudi-
9 ce puniri valeat, ità tamen, vt sit præuētioni locus, vt vtraque decisione examinata, illas probat, & exornat latè *Gutierrez lib. primo pract. ad ll. Regias capit.*24. licèt hoc de clerico non examinet, *Thesaur. decis.*266. *num.*3. & antè istos optimè Dominus meus Capyc. *decision.* 5. *num.*13. *& decis.*142. & vtrobique *Petra, & Masal. addentes*, sequitur *Bouadil. tom.*1. *lib.* 2. *cap.*18. *cas.*21. *num.*91. *cart.* 773. vbi innumeros recenset, & ampliat
10 in delegato à Principe, *aunque contra el testigo no tenga juridiçion alguna, y esta es la mas cierta, y receuida opinion*, citans alios, optimè *Petr. Cabal. resolution. crimin. centur.*3. *cas.* 261. *per totum*, à quibus omnibus extolluntur ambæ *decis. Afflict.*

Vndè colligitur, *dicta l. nullum* decisionem procedere indistinctè in omni Iudice, quouis modo, & causa incōpetēte, & sic etiam delegato à Principe in-
11 dubiè ex recepta sentētia, & fortè etiam inferiori à Principe, modò non sit ei interdicta nominatim criminalis punitio, vt primum de communi, hoc vltimū verò subdubius resoluit *Couar. dict. capit.* 18. *post num.*8. *versicul. quamobrem sunt, & in versicul. igitur delegatus*, latissimè *Farinac. de testib. dict. capit.*67. §. 2. *limit.* 5. *num.*46. *&* 51. *Cabal. dict. casu* 261. *post num.*7. & sic nullo casu deficit deci-
12 sio *dict. l. nullum*, vbi potest declinari iurisdictio ratione solius incompetentiæ, sed solùm vbi Iudex non est incompetens, sed penitùs incapax, vt est in clerico, qui omninò est exemptus à potestate sæculari, quod docuit *Oldrad. consil.* 83. *num.*7. *Dom. de Franch. dec.*417. *post numer.*5. *Barbosa in l. si quis ex aliena* 5. *num.*64. *ff. de iudic.* vt meritò dici possit, regulam *d. l. nullum* esse infallibilem in casu incompetentiæ, latè *Peguera decis.* 60. *&* 79. *Borgnin. Caualcan. decis.*2. *nu.* 11. *lib.* 1. qui id tribuit prorogationi, quā fieri posse in Iudicem eiusdem Regni, etiam in præiudicium superioris, probat ex *Gregor. Barbosa in l.*1. *articul.*4. *num.* 26. *ff. de iudic.* de cuius veritate discutere non est opus, cum prorogatione non
13 vtamur, & quòd etiam in Iudice causarum ciuilium tantùm, quòd valeat punire testem falsum coràm se deponentem, inclinat *Cabal. cent.*2. *casu* 116. cōtra *D. de Franch. decis.*147.

14 Accedat secundò *text.* cum *rubric. Auth. vt omnes obed. Iudicibus Prouinciarum, & in criminalibus, & pecuniarijs caussis, nullo excepto per priuilegium*, vbi *Gloss. in dict. rubric.* quam patet habere orationem perfectam, in *versic. priuilegium* subdit, *scilicèt specialiter indultum, vel de nouo concessum*, vt infra *in text.* §. *si igitur fuerint ambo*, ibi *neque ex priuilegio cuiuspiam, neque ex iussione*, & supra in eodem contextu *in versic. qui enim quolibet loco*, iuncto inferiùs *versicul. vt vnusquisq; in qua prouincia deliquit*, ex quo *text.* fuit deprompta *auth. qua in Prouincia*, quæ sequitur *l.*1. *C. vbi de cri-*
15 *mine agi oport.* vbi leguntur formalia verba, *qua in prouincia quis deliquit, aut in qua prouinciarum, aut criminum reus sit, siue de terra, & de terminis, siue de possessione, siue de proprietate, aut qualibet occasione, vel qualibet de re fuerit reus, illic etiam iuri subiaceat, quod ius perpetuum est*, idest generale, vt subdit *glos. verbo ius perpetuum*, coniungendo igitur prima verba *rubricæ in auth. vt omnes obediant iudicibus*, cum verbis tàm *auth.* C. quàm in corpore, vndè est desumpta, clara apparet decisio, vt nullus Iudici inobediens possit sub prætextu, & colore cuiuscunque priuilegij, illius Iudicis declinare iurisdictionem, & ponderanda sunt verba illa amplissima, *vel de qualibet alia occasione illic etiam iuri subiaceat*, & sic cuius rei occasione subijcitur ex delicto, eiusdem Iudicis potestati meritò absque vlla spe declinandi fo-

forum ſubijci debet, & inferiùs *in dict. authent. in §. hanc dices*, ſubijcit Imper. *Nulli permittendũ eſſe habere contra dictã legem quadam priuilegia, neque excipi ab illa quolibet priuilegio conceſſo, etiam Eccleſijs, domibus Imperialibus, ſacro patrimonio, aut ſacris priuatis, quæ meritò poſt ſupernum honorẽ ſecundo loco poſita ſunt*, cõſtat enim, vt ſubdit *Gloſſ.* habere Principem bona duplicis generis ad *l. benè à Zenone in princ. C. de quadr. præſcriptione*, quorum priuata ipſius proximè Imperialibus accedunt, quod & repetit inferiùs *in §. ſi verò quiſquam*, vbi irritat quæcunque priuilegia, etiam futura, in quo illud ponderare licebit, quòd ſi inobediens Iudici, neque priuilegio Eccleſię, vel Fiſco conceſſo tueri poteſt, vt declinet forum Iudicis, vbi deliquit, pari, & fortiori ratione Fiſcalis Iudicis iuriſdictionem declinare non poterit qui in re Fiſcali, Iudici quoquè Fiſcali inobediens fuit.

Et hoc ſpecialiter probari in dictis iuribus, & iure induci poſſe ad comprobationem deciſionis *dict. l. nullum*, ex eo conuincitur, quod *Bald. in dict. auth. qua in prouincia, nu. 2. in fi.* ad corroborationem deciſionis iuris noui Authenticorum adducit deciſionem *c. 1. de priuileg. lib. 6.* dicens in hac materia, id, quod non operatur ius commune, nec poſſe operari priuilegium, citans *dict. cap. 1. de priuileg. in 6. & Caſtrenſ. in d. auth. in princip. ſub verſ. debes autem ſcire*, plus dixit, *& iſto modo declarat iſtum text. Innocent. IV. qui fecit cap. 1. de priuileg. in 6. quod fuit extractum de iſta authentica, & eius corpore*, quem eundem *tex. in dict. cap. 1.* in ratione deciſionis commun. *DD.* afferunt pro fulcienda deciſione *dict. l. nullum penitùs*, vt conſtat ex *Felin.* & alijs relatis per *Couar. dict. capit. 18. poſt num. 8.*
16 *verſ. ſed & locus erit, in dict.* etenim *text. Innocent. IV.* ſummus Iuriſta volens libertatem, quam Sedes Apoſtolica priuilegio exemptionis indulſit, ſic integrã obſeruari, vt & illam alij non infringant, & ipſi eius limites non excedant, diffiniuit, quòd quantùmcunq; ſic exempti gaudeant libertate, nihilominùs tamen ratione delicti, ſiuè contractus, aut rei, de qua contra ipſos agitur, ritè poſſunt coràm Ordinarijs conueniri, & illi quòad hoc ſuam in ipſos iuriſdictionem, prout ius exigit, exercere, & ſubijcit Pontifex in fine, *& id ipſum decernimus circa illos, quibus vt niſi ſub vno certo Iudice teneantur, de ſe conquerentibus, reſpondere Apoſtolico priuilegio eſt conceſſum*, ponderando illa verba, *aut rei, de qua contra ipſos agitur*, rei enim appellatio generaliſſima eſt,
17 & comprehendit quodlibet ius, & negotium, *l. rei appellatione 5. & l. rei appellatione ff. de verbor. ſignificat.* ſi enim ſola conſideratio rei ſitæ ſub iuriſdictione Iudicis dat iuriſdictionem ſublato priuilegio, quantò fortiùs ſi agatur de re, ſiuè negotio ſpeciali, ad onus, & cognitionem Iudicis priuatiuè ſpectante, cuiuſmodi eſt res, cauſa, & pecunia Fiſcalis, ad ſolius Regiæ Cameræ diuiſum imperium pertinens, etiam quæ ab ipſa Executori, de cuius culpa, & dolo puniendo agitur, eſt demandata.

Hinc infertur, quòd licèt Delegatus
18 Principis in cauſa ſibi commiſſa ſit maior quocunquè Ordinario, tamen ratione delicti in committendo efficitur ſubditus ipſius Ordinarij, & ab eo puniri poteſt, etiam ſi delinquat in proceſſu cauſæ delegatæ, iuriſdictione abutendo, cum de alijs criminibus ſit indubium. *Bald. Anch. Panorm. Iaſ.* & alij relati per *Auiles in cap. 1. prætor. verb. Mandado num. 33. cart. 27.* vbi quòd exindè quo-
19 tidiè locorum Ordinarij puniunt Regios Executores excedentes terminos eorum commiſſionum, *Cguaglios commun. contra communes lib. 4. quæſt. 896.* ex *nu. 765.* vſquè *ad num. 777.* referens *num. 771.* verba *Bald. in Margarita ad Inno-*
20 *cent.* quòd Iudex debet ſuam iuridictionẽ defendere, vt reus, & vt Iudex, reus ſcilicèt cum armis, vt Iudex cum legibus, & proceſſibus, non autem vt actor, quia fatuus eſſet, ſi poſsideret, & eligeret viam agendi, pulchra eſt deciſio *Capell. Tholoſ.* affirmantis hanc veritatem *deciſ. 424.* vbi *Aufrer.* multa de vtilitate interinationis, ſiuè Regij exequatur, latiſsimè *Petr. Cabal. cent. 1. reſolut. crimin. caſu 53. per totum*, vbi *num. 3.* in ſpecie extendit in Iudicem maiorem, qui ferat fal-

falsum testimonium, vel aliter offendat iurisdictionem Iudicis minoris.

Et secundùm ista intelligenda est do-
21 ctrina *Io. Fabri in l.2.C.de offic.præf.vrbis*, dum ex verbis illius *text.* ibi, *nec quasdam personas de Prouincia existimet aduocandas, nisi tantummodo suos Officiales, & homines populares huius almæ vrbis seditioni obnoxios*, obseruat *Faber* dicens, *nota, quòd Iudex habet cognitionē suorum seruientium, & Officialium, & debent eis remitti, quod est verum, si delinquant in officijs, & sic tenet* Curia *Franciæ*, in quo non sine mysterio Imper. dedit potestatem Præfecto aduocandi suo Officiales, & pari modo reliquos populares Vrbis, vt ostenderet, sub æquali, & pariformi determinatione ipsi permittendam esse cognitionem suorum Officialium in casibus, vbi de popularibus cognoscere licet, & non aliter, & sic excluduntur non minus Officiales, quàm reliqui populares in casibus exceptis, vbi alteri priuatiuè competit iurisdictio.

Et ità accipienda est doctrina *Fabri* ex
22 *text.* quem glossat, & altero, quem citat *in l. de militibus 8.ff.de custod. & exhib. reorum*, vbi tantùm ponitur regula generalis, *de militibus ita seruari, vt ad eum remittantur, si quid deliquerint, sub quo militabant.*

Quod apertissimè declaratur ex *text.* optimo, quem citat *glo.1.in d.l.de militibus*, scilicet *in l.vltima sup.tit.* j. quę est *sub tit.ff.de accusat.* vbi hæc propositio generalis temperatur, & limitatur in specie
23 in milite, *vt alterius prouinciæ reus apud eos accusetur, & damnetur, apud quos crimen contractum ostenditur, quod etiam in militibus esse obseruandum optimi Principes nostri generaliter rescripserunt*, vbi *gloss.* citat *auth. Qua in prouincia* supra ponderatam.

Non sunt igitur seruientes, nec milites ad eum, sub quo militant, remittēdi, cum apud alios Iudices deliquerint, in quo li-
24 bet ponderare dictionem illam, *apud*, quæ proprijssimè idem significat, quod *coram, l.1.& 2.ff.de offic.Præsid.* vel *penes*, vel *propè, l.is, apud quem ff. de acquir.hæred.Cenedus de Diction.singul.19.August.* Barbos. in simili *tractat.dictione 30.*

Et hæc comprobat benè *gloss.* tam *in d.l.de militibus ff.de custod.reorum*, quàm *in d.l.vltima ff. de accus.* dum citat concord. *l. 1.C. vbi Senat. vel Clariss.* ibi, *publicis legibus subiugetur, nec fori præscriptione vtatur, omnem enim huiusmodi honorem reatus excludit*, imò *d.gloss. vltima in d.l.fin.* citat pro concord. *d.l.de militibus*, quasi debeat declarari, prout necessariò fieri debet *à d.l.vltima ff.de accusat.* & ex *gloss.& DD.in l.magisteria 6.C.de iurisdict.omn.iudic.* in quibus latè habe-
25 tur, non in omni casu ad Præfectum militum ipsorum delicta esse remittēda, sed in delictis tantùm militaribus, vel in expeditione commissis, ad tradita per *D.de Franch.decis.*88.*Aiala de iure belli lib.3.c.8.nu.*5. vbi dicit procedere decisionem *d.l.nullum* in specie in milite, licèt.n. Apparitores corā alio Iudice conueniri non possint, quā eo, cuius sunt Apparitores, & hoc est regulare in omni Ministro, & Officiali, vt sub eo Magistratu, & Pręside cōueniātur, ad cuius prudentiā, & iudicium noscitur illius ministerium, & officiū pertinere, vt in Fabricensibus, qui sub Fabricēsi conueniuntur, ne videantur ab eius abstrahi ministerio, cuius obsequio deputati sunt, hoc verum est, si talis Magistratus, & Præses eius litis, & causæ, de qua agitur, habet cognitionem, vnde milites, quàmuis eorum ministerium ad officium Magistri militum pertinere noscatur, non tamen sub eo conueniuntur pro alia causa, quàm pro crimine militari, nec etiam pro causis tributarijs, pro quibus
26 conueniuntur tantùm sub eo Præside, in cuius Prouincia bona subiecta tributo sita inueniuntur, vt latè iuribus fundat *Lucas in rubr.C.de apparit.Præf.Vrbis, lib.12.ante finem, versic.item nota*, cuius doctrinæ (licèt non integrè quòad vltima verba) memor fuit insignis, & iuris nostri municipalis fons vberrimus *D.Reg.Tap. dec.13.S.C.Neap.n.7.*

Nec dissentit ab his Imper. *in l.4.C.de offic.Rectoris Prouinciæ*, vbi rescribēs Imper. ad Periclem Præsidem, concedit illi potestatem, *vt etiam in officiales Præfectorum, cursum publicum laniantes, idest officium ipsius Præsidis*, vt subijcit *gloss. vel praua contra vtilitatem publicam molientes*,

tes, vindicandi tibi dedimus potestatem, *ita vt Præfectos de eorum culpa facias cer-*
27 *tiores*, qui *text.* ni fallor, ad hoc est optimus, vt Officiales Præfecti Prætorio, de eo enim loquitur Imper. vt habetur *in l. 2. supra eod.* quem constat gerere maius officium, delinquentes contra officium Præsidis, vel contra publicam vtilitatem,
28 quam in rebus Fisci versari compertum est *l. vtilitas 3. C. de primipilo lib. 12.* ab ipso Præside, licèt gerente minus officium,
29 puniendi sunt. Præses enim prouinciæ Præfecto Prætorio suberat, quippè qui varijs prouincijs præerat, quibus Præsides dabantur, vt *tot. titul. C. de off. Præf.*
30 *Prætor. Orient.* quem meritò Viceregi nostro Neapolitano, vel alijs Regnis à Rege nostro delegato, æquiparat *Gothofred. in rubric. de offic. Præfect. Prætor. Orient.* & ex nostris Consiliarijs vir summæ eruditionis *Scipio Capyc.* Antonij filius in sua *Magistrat. Regni cum Roman. Magistrat. cõparat.* impressa post ipsius diuina poemata, *Surgens de Neapol illustr. lib. 1. cap. 14. num. 6. 8. in fin. cum seq & cap. 19. per tot. de Ponte de assens. Regijs §. 6. nu. 2. 24. 27. & 33.*

Imò, vt executio sit prompta, nec morosa, *omnes prouinciarum Apparitores pro inueterata authoritate iuxtà motum Iudicis nudatos verberibus, si ità res tulerit, subiacere præcipimus, vt & facilis executio rerum publicarum sit & officiorum insolentia comprimatur*, scilicet *Apparitorum inobedientia*, vt subdit *gloss. in d. l. 4.* & addit Imper. in vltim. vers. *& Iudicis seueritati competens addatur authoritas*, quæ reddi nullo modo posset, si vnius Iudicis offensa commissa per Apparitorẽ in exequendo, ab alio Iudice, & Tribunali esset
31 media fori præscriptione coercẽda. Cum constet, non esse nouum, Iudices inferiores, quibus non est copia Apparitorum, alterius Iudicis Apparitoribus vti posse, *§. si verò ignotis*, ibi, *& Iudices siquidem administratores fuerint*, idest, *Ordinarij*, *hoc ipsi agant, si verò alij, assumant Apparitorem Prætoris Vrbis*, quo casu absurdũ esset, Apparitore delinquẽte, in exequẽdo Prætoris iudicium esse expetendum, licèt hoc sit longè extrà casum nostrum, in quo pro dignitate tam Magni Tribunalis Ordinarij in caussis fiscalibus, eisq;
32 annexis, omnes Ministri Iustitiæ, & inprimis Capitanei, qui Iustitiæ executioni præpositi sunt, non minus Regiæ Cameræ, quàm M. C. sunt subiecti, licèt ibi videantur addicti, vbi plus eorum opera videtur necessaria pro executione pœnarum capitalium.

Ideò enim appellantur *Apparitores*,
33 quia reos apparere compellunt in conspectu Iudicum, *ab apparendo* dicti, vel vt præcepto obedientes, ex eo quòd *promptè apparere debent, & præstò esse ad obsequium*, vt explicat *Lucas* in citat. *rubric. de apparitor. Præfect. Vrbis lib. 12.* vbi subdit, quòd ministerium Apparitorum, & fastigium Tribunalium venerandam exhibet Magistratuum maiestatem, ex *Valerio*, & alijs, qui aliter vocãtur *Ministeriales Iudicis, Nuntij, Officiales, Viatores, & Executores*, vt plenè differit *Matthias Colerus tract. de process. execut. in præfat. nu. 29. Cicero, Seneca, Liuius, & Festus* apud *Brisson. de verbor. signific. lib. 1. verbo Apparere*.

Et ne deficiat doctrina indiuidua in puncto, & terminis, de quibus loquimur, in casu Exequutoris, qui deliquit in exequutione officij, & mandati sibi commissi, qui casus longè fortiùs stat pro iurisdictione Iudicis, vel Tribunalis mandantis, quàm vbi testis solùm falsum deposuit, vel aliter resistendo, vel eximendo, Iudicis aures offendit, vt in casibus, de quibus in *decis. Domini de Franchis 722.*

Vbi enim Exequutores in re exequẽda dè mandato Iudicis malè versantur, quia culpa, vel dolo elusorium reddiderunt effectum, & potestatem Iudicis, quòd hoc casu à nullo alio possint, vel debeant cognosci, nisi ab illo Iudice, & Tribunali, in cuius officio versantur, & cõtra quem culpam, vel dolum admiserunt.

Et quòd ita, vt prædiximus, & non aliter, omnia prædicta iura, & similia, quæ allegari possunt, sint necessariò intelligẽda. In puncto docuit *Paul. de Castr.* si attentè legatur, sequentia præcedentibus coniungendo,

Is enim *in dict. l. nullum 12.* initiò ita suu-

summat, *Iudex ex suo officio potest testem vacillantem, vel sibi ipsi contrariantem, vel falsum euidenter testificantem punire pro arbitrio suo, licèt non sit de sua iurisdictione, ratione priuilegij, vel iuris communis*, addit *Paul. & idem videtur in quolibet Officiali Iudicis delinquente in officio sibi cōmisso, vt in Notarijs causæ, vel Nuntijs curiarum*, & sic Doctor iste veritatis
34 clarissimè, & in puncto dicit, decisionem *l. nullum*, comprehēdere quemlibet Officialē Iudicis, qui malè versetur in officio sibi commisso ab illo Iudice, cuius mandatis paruit, & loquitur generaliter in quibuslibet Nuntijs Curiarū, licet non sint illi de sua iurisdictione ratione priuilegij, vel iuris communis, vt prædixerat.

35 Citat *Paul.* decisionē Iustin. *in l. 2. C. de sportulis*, vbi conceditur licentia omnibus Iudicibus quibuscunq; etiam delegatis, quòd si Exequutores cessauerint causas eis instructas offerre, *quod*, ait *glos. verb. offerre, sepè faciunt pessimi Executores huius Terræ non valentes parere Iudicibus, tunc liceat & remouere eos ab executione, & alios idoneos supponere, vel etiam mulctis afficere*, quod procedere in certo genere Iudicum, quibus certa facultas conceditur, *nostris autem amplissimis Iudicibus licentia sit, & maiores pęnas, & corporales maculas Executoribus imponere, si malè fuerint circa lites versati, vt sciant nō esse causas à se deludendas, nec lucri causa aliquod eis vitium imponendū.*

Cum verò amplissimis Iudicibus hoc concedatur, Senatus ordinem compre-
36 hendi, qui rectè, & proprie amplissimus est ordo, vbiq; edocemur, & præsertim in *l. 1. ff. de collus. deteg.* cum alijs à *Brissonio de verb. significat. verb. amplissimus ordo, Scipio Capyc. vbi supra.*

Hoc idem docuit *Paris de Put. de sindic. verb. Officialis cap. 1. num. 3. cart.* mihi 247. vbi postquàm fūdauit, Apparitores coràm alio Iudice conueniri non posse, quàm eo, coràm quo militant, ex traditis per *Luc. in rubr. de appar. præfect. Vrb.* subdit hæc verba, *quod est verum, si*
37 *talis Magistratus eius habet cognitionem, quia milites, quorum ministerium pertinet ad officium Magistri militum, non cōueniuntur sub eo pro alia causa, quā pro crimine militari, l. vltima ff. de re milit. nec*
38 *ēt pro tributis, quia debent respondere sub Præside*; esto igitur, quòd isti essēt subditi M.C. cùm tamen huius causę nō habeat, nec possit habere cognitionem M. C. tum quia de causa principali, & illa, quæ ex ea incidenter oritur ad interesse, vti concernente Regium Patrimonium nō
39 potest Mag. Cur. velut omninò incompetens cognoscere, vt ex *Paride, & Luca* etiam relatis, hoc comprobat *Dom. de Franch. decis. 679.* vbi ea ratione testatur
40 inclinasse Sac. Consil. vt Curia Artis Lanæ cognosceret de delicto Commentariensis, siuè suarum carcerum Custodis, quia nedum erat suus peculiaris minister, verùm adeò Iudex erat capax, vt de subditorum suorum delictis haberet priuilegium priuatiuè cognoscendi, & quia ipsa Curia, non autem aliud Tribunal, erat principaliter offensa.

Idemq; in terminis, & in puncto meliùs omnibus docuit doctissimus *Petrus Gregor. Tholos. in syntagmat. iuris vniuersi par. 3. de actionib. lib. 48. cap. 40. de administris iudicior. & iudicum, post n. 24.* vbi loquens de Apparitoribus, dicit,
41 *posse comprehendi, & castigari à Iudicibus loci, in quorum excedunt territorio, & extrà potestatem quippiā temerè exequuntur, eo adhibito temperamento, vt Viatores,*
42 *seu Apparitores Regij non possint ab alijs, quàm à Iudicibus Regijs castigari, ob spretam veniæ petitionem exequendi. Verùmtamen licebit cuilibet Iudici Apparitorem retinere, & iubere coràm se sistere, vt de mandatis, seù commissione doceat, ratione cuius executionem parat.*

At iure communi in Gallia seruato, pri-
43 *uilegium Apparitorum est, vt coràm alio conueniri non possint, quàm coram eo, cuius ministerio addicti sunt, ne à ministerio cui deputati sunt, auellantur.*

Sed hoc (subijcit ille) *in alijs criminibus*
44 *procedere, quàm in officiando apud alios Iudices, & in præiudicium iurisdictionis illorum commissis, cum vnicuiq; Iudici li-*
45 *ceat etiam pœnali iudicio iurisdictionem tueri, l. fin. ff. de officio eius, l. si quis ex aliena ff. de iudic. cum concord.*

Confirmant *Addentes ad Ioan. Imbertum Rupell. instit. forens. lib. 1. in principio,*

cipio, vbi dicunt, *apud Gallos seruari, vt*
46 *Iudex de delictis Apparitorum in munere exequendo cognoscat.* Quod etiam in puncto voluit *Ranchinus ad Guid. Pap. dec.* 328. vbi, *quod licet seruientes delinquentes in territorio alicuius Domini, ab ipso poterunt puniri, hoc procedit, vbi illi delinquentes per se agendo, aut exequendo literas emanatas ab ipsis Ordinarijs, & ex sua*
47 *Curia, secus autem, vbi illi seruientes delinquerent circa executionem aliquarum commissionum, quæ ab alijs Iudicibus emanassent, quia tunc ab eo Iudice, vnde illæ commissiones emanarunt, puniendus esset talis seruiens, quia ea commissione abusus*
48 *est*, citat *Boer. dec. 9. nu. 6.* vbi ex *Alber.* ita decisum testatur pro Capitaneo loci cōtra potestatem Bononiæ, vt minister debuerit puniri à Capitaneo, qui dederat commissionem.

49 Et ratio esse potest, quia instantia executionis pars quædam est litis principalis, aut saltim accessio; qua ratione procurator, qui liti principali adfuit, cogendus est, vt cętera prosequatur, *l. filiusfamilias, §. vltimo ff. de procurat. Anton. Faber C. titul. de in ius voc. definit. 12 lib. 2.* Et hæc doctrina ex fontibus iuris deprompta, & in praxi recepta sexcentis medijs fulciri posset, sed pauca nō omittam.

50 Et Primò constat, omnibus Magistratibus, exceptis Duumuiris, idest defēsoribus Ciuitatum, iuxta *glos.* sententiam, secundùm ius potestatis suæ concessum esse, iurisdictionem suam defendere pœnali iudicio, vt *Vlpian.* notat *in l. vnic. ff. si quis iusdic. nō obtemper.* & alibi dixit *Paul.*
51 *in l. 2. si quis in ius voc. non ierit, quod si aliquid opponatur, quod contradicat, vel impediat iurisdictionem Iudicis, potest ipse cognoscere, vtrum sua sit iurisdictio, cap. super litteris, vbi gloss. verb. nisi, de rescript. l. 2. §. sed & si dubitetur, l. si quis ex aliena*
52 *ff. de iudic.* quod procedere etiā in Iudice delegato, latè probat *Gaylius lib. 1. obseru. cap. 34. vbi Graueus in addit.* latiùs *Barbos. in d. l. si quis ex aliena 5. ex nu. 101 ff. de iudic.* vbi *num. 114.* aduertit, nihil
53 obstare, quod videatur causa propria ipsius Iudicis, quia posse iudicare in causa, non est commodum proprium, vt in propria causa, de qua *in l. 1. § propriam autē ff quand. appell. sit*, sed magis onus, *l. fin. §. iudicandi ff. de muner. & honor.* etiam
54 si Iudex sit recepturus sportulas, nisi sint maximę, & excessiuæ, vt per *eum num. 116. cum seq.*

55 Et Iudex causæ præparantis est etiam causæ præparatæ, *l. ordinarij, C. de rei vendic.* quem exornat *Catell. Cotta in suis memorab. versic. Iudex causæ præparantis*, latè *Barbos. in l. si quis posteaquàm*
56 *numer. 96. de iudic.* & alibi Iudex causę principalis efficitur competens cuiuscunq; causæ incidentis, & si de illa non possit principaliter cognoscere, *l. nulli, l. quoties, C. de iudic. l. fin. C. vbi, & apud quem, l. cum proponas C. de rebus credit.* sepè citata *l. nullum, C. de testib. cap. causa de in integr. restit. Barbos. in l. Titia ff. solut. matrimon. Lapus, Panorm.* & ex modernis *Borrell. Sanch. Tuschus, Tepat. Bimius, & Gayl.* quos congessit *Marius Giurb. consil. 80. nu. 28. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. gloss. 13. ex n. 5.* vbi latissimè agit, de quibus causis, etiam spiritualibus, possit Iudex sæcularis incidenter cognoscere, & pulchra tradit, quæ applicari possunt ad remedia *Capit. Regni* pro tuitione Regiæ iurisdictionis.

His concinunt tradita per *Affl.* quod Iu-
57 dex et delegatus potest pronunciare super successiuo illius, quod principaliter agebatur in iudicio, quod iterum confirmauit in pulchro casu *in dec. 227.* Et Cōsules Notariorum, vel Artium, qui habent iurisdictionem in causis Tabellionatus, vel mercium dumtaxat, censentur eādem habere in connexis, & dependentibus ab eis, vt sunt fideiussiones, & pœnæ positæ in contractibus factis occasione merca-
58 turæ, cum de connexis, & emergentibus idem sit iudicium, & proinde sub eo Iudice, sub quo principalis, tanquam subditus cōueniri potest, etiam pro istis respondere quis cogitur, vt per *Bald. in l. c. vendente, C. vbi causa fiscal. & in l. si quis, §. rationem, ff. de edend.* hinc *Felin. in cap.*
59 *quoniam, sub num. 2. col. 4. de rescript.* docuit, quod quamuis iurisdictio perpetuata quòad expressa in rescripto non operetur, nec perpetuetur in non expressis, tàmen secus est quòad connexa, & de-

pen-

pendentia, latissimè *Fuluius Pacian. de probat.lib.1.cap.26.ex num.45.46.49.&*
60 *num.51.* quod iurisdictio super principali extendatur ad connexa, & dependentia; imò quod veniat illud in iudicium,
61 quod aliàs non veniret, & *n.54.* hoc esse generale, vt qui cognoscit de iudicijs præparantibus, cognoscat de præparato, seù subordinato, ne iudiciorum connexi-
62 tas, seù contiguitas diuidatur, quod probat esse generale tam in ciuili, quàm in criminali iudicio, & *num.55.* plura *Barbosa* ad *l.venditor 49.nu.183.&185.ff.de iudic.* quod præsertim dicit procedere in procuratore Fisci, quòd possit de cau-
63 sa cognoscere etiam quòad priuatos, cũ habeat dependentiã à causa Fiscali, cuius procurator Fisci erat Iudex competens, ex *l.in fraudem 45.§.qui pro alio, ff. de iur.Fisc.* & notatis per *DD. in d. l. cum*
64 *vendente*, dummodò causa habeat immediatam dependentiam à prima, quo casu licet procedere ex officio via executiua, *num.188.&190.*& sic cùm Fiscus habet principale, non secundarium interesse, etiam ex eo, quod habeat, vel habere posit similes causas, vt iudicatum refert *Dom.Capyc.in inuestitur.verb.gabellis, versic.gabellariorum lites, cart.115.* à quo non audet recedere *Dom.de Franchis dec.117.in fin.& decis.132.Thesaur. decis.213.vbi filius in addit.*

Et pulchra tradit *Bouadil.tom.1.lib.2. capit.21.fallentijs 6.& 7.num.81.& 82.*
65 vbi quod Iudex, qui non cognoscit de ciuilibus, *puode conozer de las ciuiles incidentes, y annexas à su comission, como es de la opposition de las dotes de las mugeres, y de otros acreedores por sus bienes sequestrados, y sobre la causa de la emancipaçion, ò de libertad, y sobre otras de otros generos,* citans infinita, & *num.82.* notabiliter loquitur contra turbantes, & impedientes effectum iurisdictionis directè, vel indirectè.

Quę quidem omnia superiùs tradita si procederent etiam vbi isti Capitanei, & Executores tanquam specialiter addicti Magnæ Curiæ, fori præscriptione ex speciali priuilegio exemptionis gauderent.

Quantò fortiùs vbi nullam prætendere possunt exemptionem à iurisdictione tam maximi Tribunalis, cui ex speciali prouisione Caroli Cæsaris inuictissi-
66 mi sub Præsidatu D.Petri à Toleto, tria super hoc pro authoritate Regiæ Cameræ statuta fuerunt, *in Pragmat.* quæ in nouissim. est *13. de offic.Procur.Cæsar.*

Primum *in §.e più volemo.*

67 Secundum *in §. & quando fusse offesa la Camera, ch'è tanto supremo Tribunale, quella non habbia à rimetterlo ad altro Tribunale, ne aspettare il remedio.*

68 Tertium *in §.fin.*ibi: *e perche la volontà de la Maestà Cesarea è, che questa Regia Camera si regga cõ la debita authorità, è riuerẽza di tutti li sudditi di Sua Maestà; volemo, & ordinamo al Magnif.Regente della Gran Corte della Vicaria, Audienze del Regno, e Capitanei di guardia di questa Città, che circa l'esecutione delle cose per questa Regia Camera determinate, & ordinate, in tutto q̃llo, che spetta al vostro officio, come di sopra è ordinato, vi assistano, & prestino il lor braccio; acciochè questo Tribunale in tutte le cose di sua administratione, & giuridittione habbia l'integra, e debita obediẽza, si come per antiqui ordini delli Sereniss. Rè, & in specie di Rè Catholico d'immortal memoria, & per essa Cesarea Maestà stà ordinato, che tal'è nostra volontà, datum Neapol.die 22.Ianuar 1533.*

Et si ex particulari Augustissimi Cęsaris prouisione non solùm Ministri inferiores obedire, sed maiores assistere debent, vt in omnibus pertinentibus ad cognitionem, & iurisdictionem tãti Tribunalis, debeatur sibi integra, & debita obedientia, tantum abest, vt ab ipsius Imperio sint exempti, quod ipsius potestati, & præceptis Imperiali sanctione, & vetustissima consuetudine subijciantur.

Vndè non obstat quod dixit *Regent de Ponte de diuers. prouis.sub tit.de Capitan. Iustitię §.faciunt etiam banna, nu.4.* Duo enim dicit. Primum, quòd dicti Capitanei immediatè sunt subditi Regenti Magnæ Curiæ. Alterum, quod Regens verè appellari potest Præfectus vigilum, ponderando responsum Pauli *in l.3.ff.de offic.Præfect.vigil.* primum gratis asserit, nec

nec authorem aliquem citat pro hoc suo
69 dicto, & licèt verum videri posſit ex eo, quod potiſsimè eorum officium verſetur circa capturam delinquentium, & reorum cuſtodiam, & punitionem, quæ præcipuè eſt demandata Magnæ Curiæ Iudicum criminalium, non ex hoc minus obedire debent alijs Tribunalibus, præſertim Regiæ Cameræ, cui nedum pro executione iuſtitiæ, quæ eſt communis omnibus Tribunalibus, & vt ipſi ſuum munus exerceant, ad quod ſunt creati, & deputati, vt ipſorum nomẽ, & forma Regij tituli, & commiſsionis, cum à Rege ipſi Capitanei creantur, manifeſtè probant, verùm pro exequenda iuſtitia, & pro particulari defenſione, & tuitione Reg. Patrimonij, & burſę Fiſcalis, de qua ſalaria pro vitæ, & officij præſidio percipiunt, & in qua publica, & communis omnium verſatur vtilitas, Regiæ Cameræ obedire tenentur, ex eorum inſtituto, & Regia prouiſione.

Sed quod Regens Magnę Curiæ cõ-
70 parandus ſit Pręfecto Vigilum, in hoc manifeſtè errat, ni fallor, & cum eo bonus Iudex *Taſſonus*, qui ei credidit *in Pragmatica de antefato, verſ. 3. obſeruat. 3. §. 14. verſ. Regens dicitur*, is enim Vigilum, ſcilicet Præfectus, vt ex ipſa *l.* 3. cla-
71 rè colligitur, modicè tantùm poterat fures punire, non capitaliter, neque de vlla capitali cauſa cognoſcere poterat, ſed ad Præfectum Vrbis remittere debebat, *l. vnica C. de offic. Præfect. Vigil.* & ſcribit *Paul.* in illomet *tex. l. 3. in §. cognoſcit Præfectus, ff. eod.* citato per *Dom. de Ponte*, omnia enim omninò crimina Pręfectura Vrbis ſibi vindicauit, *l. 1. ff. de offic. Præfect. Vrb.* non igitur ex eo, quòd ad officium Capitaneorum iuſtitiæ, qui Mag. Curiæ vt plurimùm adhęrent, ſpectet cuſtodia Vrbis nocturno tempore, rectè infertur, vt Regens Magnæ Curiæ Vicariæ Præfecto Vigilum comparetur, qui in ſua origine, nec inter Magiſtratus
72 connumerabatur, *l. 2. §. ita decet, verſic. nam Præfectum ff. de orig. iuris.*

73 Vt non immeritò *Maſtrillus Siculus* agens de Capitaneo guardiæ Panormitano, cui ſubeſſe teſtatur octuaginta milites, ſeù lictores, ipſum Capitaneum comparauit Præfecto Vigilum, ob cuſtodiam nocturnam Vrbis ſibi demandatam ex forma litterarum Regis, quod ſi admittamus, maior apparebit lapſus noſtri *Regentis*, dum infima ſublimioribus comparauit.

Verùm id cautè aduertit doctiſſimus *Dom. Regens Tapia*, dum *in lib. 2. Iuris Regni, ſub titul. de offic. Capitan. cuſtodiæ Ciuitat. rubr. 22.* dicit, quòd licèt hoc officium videatur conſtitutum ad ſimilitudinem familiæ Præfecti vigilum, non tamen comparari poteſt ipſi Præfecto, qui de certis delictis cognoſcere pote-
74 rat, cum tamen iſti Capitanei cognitionem nullam habeant, ſed tantùm inquirendi, ideſt perquirendi, & capiendi facultatem, vt patet ex *Pragmat. 35. de offic. Magiſtr. Iuſtit. ſeu Mag. Cur. Vicar. & ſeq.* quas *Dom. Regẽs* inſeruit *ibid. fol.* 335 qui poſteà *in titul. de Alguzer. rubric. 24.* congeſtis in vnum iuribus municipalibus, dicit, Capitaneorum certum eſſe numerum cum ſuis Caporionibus, Alguzeriorum verò non eſſe numerum certum, & non aliud eſſe, niſi iuſtitiæ executores, cum eorum ſit officium acta partibus notificare, & delinquentes carcerare, citans noſtrum *Surg. de Neap. Illuſtr. lib. 1. c. 9. nu. 8.* & ſic ſupponit vir verſatiſſimus, eſſe Miniſtros communes omnibus, & deputatos pro exequendis mandatis cuiuſcunq. Tribunalis, & Iudicis, ad iuſtitiã deputati, & ſi ſpeciale habuiſſent fori priuilegium, non reticuiſſet, de quo nemo ex Regnicolis, quos viderim, meminit.

Vt patet etiam ex externis, tam ex legibus, & DD. Hiſpanis citatis per *D. Tap.* ſuprà *d. tit. 24. de alguz. car.* 343. quam ex latiſsimè traditis per *Bouadil. tom. 1. lib. 1. c. 13. De los alguaziles*, vbi pulchra, præſertim *num.* 11. & 47. ſubijcit, vtrum Alguzerij debeant exequi quodlibet mãdatum, etiam iniuſtum *del Corregedor, ſu Teniente, ò Superior.*

Nec ex eo, quod concedimus, hos Capitaneos eſſe addictos Magnæ Curiæ, & ſubijci Regenti, tanquàm capiti, infertur, non ſubijci Regiæ Cameræ, etiam ſi deficeret *Pragmatica*, quia ſicut iuriſdictio omnis cenſetur conceſſa cu-

75 mulatiuè actiuè, sic etiam passiuè, ex regulā correlatiuorū, vtgeneraliter disponitur *in l.1.C.de off.præf.vrb.l.fin.C.de iurisd. omn.iudic. Roman.* latè *cons.* 242. *&*
76 *cons.* 393. *in princ.* ea ratione, quia maior fauor publicus est, quòd sint plures Iudices, qui iurisdictionem administrent, *Bal. in l.vnica,§.vbi autem, num.6.in fin.C.de caduc.toll.* alios infinitos congerit *Barbos. in l.1.art.4.ex num.*77.79.*&* 92.*ff.de iudic.* quæ ratio æqualiter militat actiuè, & passiuè, vt colligitur ex traditis per Dominum meum *Reg.de Curte de feud.p.1.c.10.* incip. *potest quoq. sub num.*8.*versic. & si hoc modo.*

Et Bauadil. paulò ante citatus *d. cap.* 13.*n.*31. generaliter subijcit verba aurea in proposito: *Dezimos pues, que porque el fin de la justicia es la execucion, el executor es neruio della: porque veamos, que vale mandar prender, sino ay quien prenda? Que emporta proueer, que se hagan execuciones, si no ay quien execute? de que sirue ordenar, que con gran secreto se cumpla vna cosa, que conuiene à la execucion de la justicia, si no ay quien guarde el secreto? y antes ay quien auise del negocio.* Et paulo infrà, *por esto dizen el I.C. y el Papa, y otros, que no sirue de nada establezer leyes, si no ay quien las execute, y segun Accursio dar sentencias si no ay quien las ponga en effecto.*

Et tandem pro coronide cessat omnis obiectio, quæ imaginari potest, tum quia Fiscus Regij Patrimonij non prætendit solùm cognoscere de delicto, vel culpa Capitanei, sed illum, si fortè delictū probetur, condemnari facere ad illud, quod debitor Fiscalis, qui à suis manibus dolo,
77 vel negligentia aufugiens, Fisco tenetur, de quo nullus alius pōt esse Iudex iure communi, & Regio, nisi sola Regia Camera, & ex delicto, & qualitate negligētiæ oritur ius ad interesse, & sic omninò est inseparabilis punitio criminis ab emendatione damni, & interesse debiti Fisco ex fuga carcerati, vt notatur *in d.l. ad Cōmentariēsem, C.de custod. reorum,* & infra latiùs: quinimò si Ministri non sunt electi à Principe, vel Vniuersitate, sed à
78 Potestate, vel Officiali maiori, ipsi tenētur ad interesse pro culpa Ministrorum, ab eis electorūm, *tex.* vbi *Platea* in puncto *in l.Præfectus,* quæ est *l. vlt.C.de apparit. præfect.annonæ libr.*12.& sunt apertæ leges partitarū, & fori, super quibus *Suar. Mōtalu.*& alij relati per *Auiles ad ll.Prætor.c.*18.*vers.carcel,n.*7.*cum seq. Bouadil. d.lib.*1.*c.*13.*num.*14.*Auend.de exequend. mand.par.*2.*cap.*22.

Et quatenus esset capax Magna Curia huius cognitionis (cuius contrarium est plusquam notorium) cessaret omnis eius prætensio, stante præuentione facta per Reg. Cameram in capiendo informationem, procedendo, & carcerando, prout aliàs fuisse iudicatū in terminis *l.nullum,* testatur *D.de Franch.decis.*147 *&* 679.*n.* 3.*Farinac. loco* citato *de testibus q.*67.§. 2. *ampliat.*2.*n.*32.

Cuius præuentionis est tanta vis, vt
79 etiam Iudex minoris Tribunalis præueniens, ex præoccupatione iurisdictionis, non teneatur causam remittere maiori, nisi recognoscat illam iurisdictionem in specie à maiori, & præsertim si maior ille sit Princeps supremus, vel iura Principis repræsentet, qui solus causam etiam præoccupatam ab inferiori ad se auocare potest, *cap.vt nostrum, de appellat. Bal. Marian. Socin. Alexand. Decian.* & alij relati per *Barbos.in l.si quis posteaquā, ex nu.*12.*&*13.*ff.de iudic.* & sic posset Regia Camera repræsentans Principē, si esset causa præuenta per Magnā Curiā, ad se auocare, & in puncto in terminis dictæ *l.nullū,* inter Curias inferiores, concessis literis executorialibus per Curiā honestatis, & facta resistentia Lictoribus exequētibus per aliquos d.Curiæ nō subiectos, ipsisq. carceratis ꝑ Ministros alterius Curiæ criminalibus causis ꝑpositæ, concludit *Caball.* re ad partes discussa, locū essē præuentioni, quāuis offensæ fuerint aures Curiæ mādantis exequutionem à persona nullo modo subdita, cum illa in solas inhonestas personas iurisdictionem haberet, *cent.*2.*cas.*117.

80 In quo non reticebo lapsū boni senis *Tassoni,* q. vt suū librum omni farragine impleret *fol.*130.*nu.*138. dixit, falsificantē prouisiones Regiæ Cameræ, fuisse ad mortem damnatum per Sac. Consil. ex decisione *Salern. dec.*28. qui tamen dicit id fuisse decretum per Regiam Camerā,

fa-

facta relatione in Collaterali.

Ex quibus nō est necessariū discutere
81 de veritate, & iustitia decisionis relatæ per *D. de Franch.* pro M. Adimirato *decis.* 722. pro quo scripsit *Consiliarius de Anna consil.* 107. *libr.* 2.

Vltrà enim quod decisio illa processit contrà votum illius insignis *Præsidis de Franch.* vt ex contextu suę decisionis patet, & ipse idem *Consiliarius de Anna*, qui obtinuit, in fine addit, *& fuit visa magna decisio, Mattrill. decis.* 147. *nu.* 19. de illa decisione maximè dubitauit,
82 & pluries contra illam decisum fuisse Siciliæ testatur, prout etiam in Regno nostro per Sacrum Cōsilium alitèr posteà fuit iudicatum contrà Ducem Nuceriæ, & alios in pluribus causis.

Prætereà illius decisionis Achilles cōsistit vbi summus Rex concedit iurisdictionem Baroni infeudando cū vtili dominio priuatiuè quoad omnes Magistra-
83 tus, quo casu difficillimè derogatur iurisdictioni concessæ in dominium, & iam de patrimonio feudatarij effectæ, vt discurrit *D. Consil. de Anna* illius decisionis defensor, & sic vbi contendit Officialis habens iurisdictionem in officium, cum Barone habente illam in dominium. Itē cum obstat iurisdictio priuatiuè concessa alteri.

Et tertiò in casu simplicis offensæ ex causa resistentiæ. At hic contendit M.C. quæ non habet iurisdictionem, nisi in officium.

Item quæ non solum non habet iurisdictionem priuatiuè ad Reg. Cameram,
84 sed S.C. potitur illa priuatiuè ad M.C. de iure cōmuni, & municipali, & ex diuersis fontibus, & radicibus, cum speciali Regis prouisione super vnoquoq. capite, vt ex suprà relatis colligitur, & præcipuè ex dicta *pragmat.* 13. *de offic. procurator. Cæsar.*

Et omninò est incompetens Mag. C. cum de cognitione, & punitione agatur eius culpę, quę probata producit emendam dāni, & interesse pecuniarij, de qua non est solummodò incompetens Mag. C. sed S.C. cui illa subordinatè subijcitur, ita vt si vinci posset vincens ipsam, longè fortiùs & illa.

85 Constat enim, quod vbicunq. oritur actio criminalis quòad pęnam, oritur vti consequēs actio in factum ad interesse, quæ est adeò connexa, & inseparabilis, vt Iudex, qui de causis tantùm criminalibus cognoscit, condemnabit ad interesse, *l. non solùm* §. *latrunculator ff. de iudic.*
86 & debet facere, etiam si non petatur, & quamuis pro delicto imponatur sola pœna extraordinaria, vt post *Isern. in Const. Si quis in posterum, verb. nouatas*, decisum, & practicatum testatur *D. de Frāch. decis.* 333. post *num.* 6. *& dec.* 460. *Masul. ad Capyc. dec.* 141. *in fin. Cabal. centur.* 2. *casu* 165. *in fin. in suis resolut. criminal.*

Vltimò non debet dedignari M. C. ipsiusque graues Iudices, quòd dum R. Camera Perceptorem de occupatione, & subtractione maximæ quantitatis Regiæ pecuniæ, mala administratione, & grauibus culpis, his calamitosis temporibus, reum delatum, mandauerit in carcerem detrudi, & è manibus familiæ, cui
87 fuerat traditus custodiendus, quę peruigili, & maxima cura personam sibi depositam custodire tenebatur, ad tradita *per Bossium de carcer. fideiuss. relax. n.* 15. *versic. & ratio*, *l. milites ff. de custod. & exhib. reorum, Cabal. centur.* 3. *cas.* 299. *nu.* 21. is penè inuisibilis euasisset, & ad Ecclesiam cum pretiosiori suppellectili se contulisset, voluerit Regia Camera facti veritatem inuestigare, ipsiusq; Ministri personam, in quo regulariter culpa in his casibus præsumitur, loco fugientis in tuto reponere, vt veritate comperta, cōstito de delicto, condignas lueret pœnas, quibus obnoxius esset qui fugerit, *l. ad Commentariensem* 4. *C. de custod reorum*, *l. si quis aliquid* §. *similes ff. de poenis*, *Cabal. centur* 3. *casu* 294. *num.* 287.
88 Quòd enim culpa præsumatur in Custode ratione publici, vel priuati officij, nisi ipse probet, non solùm casum, sed quòd ille fortuitò, & absque ipsius culpa, vel causa euenerit, *Glos. in l. cum ita* §. *species in fin. vbi Bal. ff. de legat.* 3. latissimè *Farinac. de carcerib. & carc. quæst.* 31. *ex num.* 19. *Bouadil.* bellissimè *libr.* 3. *cap.* 15. *num.* 125. *cart.* 394. vbi citat. *Glo. in l.* 2. §. *effracturæ*, *vbi Bald. ff. de offic. Præfect. vigil.* cum alijs per *Menoch. de arbitr.*

arbitr.libr.2.centur4.casu 302.*Auiles in cap.Pratorum num.*13.*& 14.vers.carcel*, qui dicit, speciale esse in Custode, quòd
89 ipsi incumbat onus probandi, quod sine culpa, & negligentia sua aufugerit, quia officium eius erat diligenter custodire, & ideò debet probare diligentiã. Quinimò *Gregor. Lopez* relatus per *Auiles* dicit, in
90 hac materia ratione culpæ posse quem puniri pœna mortis naturalis ex circumstantijs.

Si enim aliter ipsa M.C. fecerit, euitare non poterit indignationis aculeos, quos *Imper.* minatur in *l. Potioris* 5. *C. de offic. Rect. prouinc.* vbi postquàm
91 iussit *potioris gradus Iudicibus*, *ab inferioribus competentem reuerentiam esse tribuendam*, quod estò, ad hunc casum prima hæc verba applicari non posse, attamen subsequentis præcepti verba effugere Magna Curia non poterit,
92 subdit etenim *Imperat.cum etiã minorem Magistratum, vbi publica tractatur vtilitas*, quam in Fisco notissimũ est versari, *l.vtilitas* 3.*C. de primipil.lib.*12. *veritatẽ inuestigantem pro incumbentibus eius officio, nullam etiam maiori irrogare iniuriã*, decisione Cæsarea declaretur, & am-
93 plius subdit, *vt is Iudex, qui insignia dignitatis ad hoc exercet, vt indignis iniurijs existimet afficiendos esse eos, qui officia cũ potestate moderantur, nõ declinabit Imperialis indignationis aculeos*, & sic nouerit ipsa Magna Curia, quod etiam si maior esset, non debet indignè ferre, si minor ad veritatis, & publicæ vtilitatis commodũ, quod sibi incumbit suum exercendo officium cum potestate moderetur, etiã quia *Imper. in l.singuli* 2.*C.de off. diuers.*
94 *iudic.* ita mãdat, *singuli quoq; Iudices sciãt celsioribus viris, & ijs, quorum nõnunquã iudicio prouehuntur, honorificentiam debitã esse præstandam, nec in subscriptionibus suis fratres audeãt nominare: apparitione mulctanda, cuius est hac cura*, non enim *Imper.* dixit *maioribus, vel superioribus*, sed *celsioribus*, & sic altioris ordinis, etiã non superioribus.

Pro cuius controuersiæ decisione transmissis Hyspaniam hisce pro meo Reg. Cam. Tribunali, allegationibus, & discusso maturè negotio, vt par erat, in Supremo Italiæ Cons. S. M. sequentes demum Comiti Montisregij dedit litteras, quibus non modo pro Reg.Cam. decidit, vt Regni Sanctionibus attentis Reg.Cam. præcipere possit Capitaneis, alijsq; Iustitię Ministris, quod ei Regij patrimonij administrationi expedire visum fuerit, & de eis, si quid in eius exequutione deliquerint, cognoscat, verùm mandat, pro eiusdem Regiæ Cameræ authoritate, ne Regium Collaterale Consilium quicquam se ingerat in visitatione carceratorum Tribunalium Reg. Cam.Sum.ac Sacr.Cons.iuxtà obseruãtiam; plura Rex noster addit pro R.C. conseruanda iurisdictione, imò se valde miratum dicit de hisce Mag. Cur. prætensionibus, quas in futurum silere pręcipit; litteræ sunt sub die 1. & 3. mensis Octobris 1637. Quæ legantur.

Segn. D. Alonzo de la Carrera.

Por las inclusas copias de dos Reales cartas de Sù Magestad de primero, y tres de Otubre proximo pasado verà V.S. lo que se sirue de mandar à çerca de las diferençias que hà hauido entre el Tribunal de essa Regia Camara, y el Regente de la Gran Corte de la Vicaria, y me manda el Duque mi Señor remitirlas à V.S. paraque si huuiere algo, que executar en esse Tribunal en cumplimẽto de lo que Sù Magestad manda en ellas, dè orden V.S. que se execute luego, y que se note donde conuenga para su mejor obseruançia en lo de adelante, que por lo que toca al Colateral, y Tribunal de la Vicaria ha dado S.E. las ordenes necesarias, guarde Dios à V.S. Palacio à 19.*de Febrero* 1638.

Miguel de Hecbo.

Exequatur ordo S.E. 23.*Februarij* 1638.

El Rey

El Rey.

Illustre Conde de MonteRey Primo de nuestro Consejo de Estado, Presidente en el de Italia, y nuestro Lugarteniente, y Capitan General, hasse entendido que cō ocasion de algunas diferencias, que se han ofrecido entre el Tribunal de mi Regia Camara de la Summaria, y D. Iuan de Erasso como Regente de Vicaria, hà entrado el dicho Regente en pretension de que el dicho Tribunal dela Camara hà de estar en cierta manera subordinado al de Vicaria, diciēdo que los Capitanes de Iusticia no han de exequtar lo que el dicho Tribunal de la Camara les ordenare, aunque sea sobre cosas tocantes à mi Real Patrimonio, si no es, dando primero quenta al dicho Regente, y que delos delitos, que los Capitanes de Iustitia cometieren en su officio estādolo exerciendo por orden de la Camara, hà de conocer la Vicaria, y siendo lo vno, y lo otro contra la buena administracion de la Iustitia, y cōtra lo dispuesto por decreto, y pregmaticas de esse Reyno, y cosa tan llana, y assentada, de que los dichos Capitanes de Iustitia han de estar à las ordenes, que el dicho Tribunal de la Camara les diere sobre cosas concernientes à mi Patrimonio, y de tanto enconueniente lo contrario, se hà estrañado mucho, que el dicho Regente, y Tribunal de Vicaria hayan pretēdido inouar en esto, y assi he querido aduertiros dello, y que los dichos Capitanes de Iusticia y otros Oficiales desta calidad han de obedecer puntualmente lo que el Tribunal de la Camara, y Lugarteniente della les ordenare. Sin que hayan de dar quenta al dicho Regente de Vicaria, ni à otro Ministro alguno de otro Tribunal, ni poner otra replica, ni dificultad, siendo esto lo que conuiene à mi seruicio, y mi voluntad que se tenga entendido para qualquier caso, que se ofrezca, sin dar lugar à lo contrario en manera alguna por los enconuenientes, que dello se figuirian, y assi os encargo, y mando que para la execution desta orden deis luego la que conuenga, publicandola donde conueniere à fin que el Regente, y Tribunal de Vicaria tengan noticia dello, y por lo que el dicho Regente ha inouado en esta materia le dareis vna reprehension, y ordenareis que no trate mas della. De Madrid à 3. de Otubre 1637. años. Yo el Rey, Carnero Secretario con señal del Cardenal de Borja, vidit de Neapoli Regens, vidit Neyla Regēs, vidit Ianuarius Regens, vidit Muñoz Consiliar.

Es Copia de su original, que se conserua en esta secretaria de estado, y Guerra del Duque de Medina de las Torres mi Señor. Palacio à 19. de Hebrero 1637.

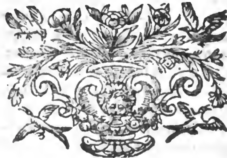
Miguel de Hecho.

El Rey.

Illustre Conde de MonteRey Primo de nuestro Consejo de Estado, Presidente en el de Italia, y nuestro Lugarteniente, y Capitan General. Hauiendose tenido aqui noticia de la pretension en que Don Iuan de Erasso hà entrado de que como à Regente de la Vicaria le hagan de dar quenta los Capitanes de Iusticia antes de executar lo que el Tribunal de mi Regia Camara de la Sumaria les ordenare, aunque sea tocāte à mi Real Patrimonio desse Reyno. He resuelto la orden, que cerca desto se hà de guardar, que es la que se le os enbia en carta de la data desta, en que se os dize quanto se hà estrañado que el Regente haya inouado en esta materia, estando dispuesto por derecho y Pregmaticas de esse Reyno, lo que en ella se ha de oseruar, y que le des vna reprehension, ordenandole, que no trate mas desta pretension, à la qual se entiende que se hà mouido con ocasion de que el Tribunal de la Camara procedia contra Antonio Hizo vno de los dichos Capitanes por dos caussas tocantes à contrauandos, y por otra de hauer entrado à prender en la poluorera vn Official de ella, siendo iuridicion del dicho Tribunal de la Camara, las quales causas pretēdia el dicho Regente, y Tribunal de Vicaria, que le tocauan no obstante que las de contrabandos pertenecen à la Camara, y que el Consejo Colateral hauia declarado dos vezes que tambien le tocaua la de la poluorera, y por que estoy bastantemente enformado de lo que en esto hà passado, hauiendo tenido de ay distinta relacion de todo, por donde parece que el dicho Regente puso en prision al dicho Capitan de Iusticia Diego Xuarez por hauer

hecho la del dicho Antonio Hizo de orden del Lugartiniente de la Camara si vien despues dizo hauerlo hecho por otras caussas; Hauiendolo visto; y considerado con toda attencion y cuidado hè querido auissaros dello, y deciros lo mal que hà parecido lo que el dicho Regente hà hecho, y quanto se hà extrañado que siendo tan claro que las dichas caussas tocan, y pertenezen al dicho Tribunal de la Camara, y nò à otro, particularmente el delito cometido en la poluorera, como lo declarò el dicho mi Consejo Collateral pretenda el de la Vicaria lo contrario, y conoçer dellas, las quales quiero, y es mi volũtad que se remitan al dicho Tribunal de la Camara à quien toca su conocimiento por naturaleça, y asi dareis la orden que cõuenga para sù execucion y cumplimiento como os lo encargo, y mando, de suerte que no passè adelante la pretension del dicho Regente y Tribunal de Vicaria, y porque segun ha entendido el dicho mi Consejo Collateral entrando de Visita en Vicaria donde el dicho Antonio Hizo estaua presso de orden del dicho Tribunal de la Camara ordenò que se diese enfiado por las ferias, no pudiendolo haçer, os encargo, y mando deis orden al dicho Consejo Collateral para que de aqui adelante nò proceda, ni se entrometa con los pressos que lo estan asi por orden del dicho Tribunal de la Camara, como por lo de mi Consejo de Santa Clara, conforme a lo que acostumbra pues solo le toca solicitar la expedicion de las caussas en los Tribunales à quien toca. Tãbien se hà entendido que estando proçediẽdo el dicho Tribunal de la Camara contra Barbaro otro Capitan de Iustitia, y sus soldados por la culpa que contra ellos resultaua en la fuga de Andres Naclerio Perceptor de la Prouincia de Tierra de Lauore cuya custodia corria por sù quenta con orden del dicho Tribunal de la Camara. El dicho Regente de Vicaria siendo cosa tan llana que esta causa tocaua a la Camara, lo quiso tambien poner en controuersia, y q̃ no contentandose conturbar este negoçio, y enpediendo el curso de la Iusticia reuoluio sobre los del dicho Capitan Hizo y tubo forma para que vos ordenasedes se diesen enfiado los dichos Capitanes con pretexto de que hazian falta en la adminstracion de la Iustiçia estando presos por orden del dicho Tribunal de la Camara, y porque se presume que el intento que en esto à tenido el dicho Don Iuan de Erasso assido de Vulnerar la iurisdicion del dicho Tribunal de la Camara, y embarazar que no se determine la conpetencia que pende sobre estas materias aque no es iusto, ni conuiniente dar lugar, os encargo, y mando dexeis conoçer destas caussas al Tribunal de la Camara, y deis orden paraque sel entreguan los pressos que de la suya estan pressos, pues pudiẽdo seruir entretanto los Caporales ò poner otra que en su lugar lo hagan hasta que se determinen las dichas caussas no habra en la administracion de la Iusticia la ssalta que el dicho Regente dice Para cuyo cumplimento y execution, y que la haya entodo lo de mas que pertenece al dicho, Tribunal de la Camara, y Lugartiniente de ella dareis la orden q̃ conuenga Honrando ese Tribunal y fauoreciẽdole por vuestra parte y haciendo que se le tenga todo respecto, y guarde la autoridad que le toca que de mas de ser esto tan conuiniente ami seruicio por tratarse en el las materias de mi Real Patrimonio No me tẽdrè por muy seruido dello. de Madrid à Primero de Otubre 1637. Yo el Rey. Carnero Secret. con señal del Cardenal de Borja Gouernador del Consejo, vidit de Neapoli Regens, vidit Neyla Regens, vidit Ianuarius Regens, vidit Muñoz Consiliarius, es copia de sù original que se conserua en esta Secretaria de Estado y guerra del Duque de Medina de las Torres mi Señor. Palaçio à 19. de Hebrero 1638.

Miguel de Hecho.

De

De Regiæ Cameræ Summariæ origine, dignitate, ac priuilegijs.

DISSERTATIO.

SVMMARIVM.

1 *Tribunal Reg. Cameræ Summariæ Supremum.*
2 *De officijs R.C.S. remiſſiuè.*
3 *Camera Principis quæ dicatur, & Cauena quæ n.4.*
5 *Feudum Cameræ conſtituitur, cum quid ex Camera ſoluendum conceditur, item Cauena n. 6.*
7 *Camerarius, ſeu Camberlinghus à Camera dictus, qui Regis pecuniam tenet, & in Regno Camberlinghus, & Aerarius appellatur n.8.*
9 *Fiſci nomen vndè ſumptum, & n.17.*
10 *Fiſci ſynonima, & n.11.*
12 *Fiſcus Principum, Aerarium verò Populi Romani olim dicebatur.*
13 *Camera extenſiuè dicitur Tribunal, vbi Fiſcales cauſæ, & rationes diſcutiuntur.*
14 *Regius Theſaurarius laudatur.*
15 *Camera locus quoq; dicitur, vbi ſcripturæ fiſcalis, & patrimonalis Imperij conſeruantur. Item locus, vbi ius redditur nu. 16.*
18 *Aerarium militare ab Auguſto, & Carolo Magno nouis vectigalibus auctum.*
19 *Aerarium militare Neapoli ab Excell. Lemenſium Comite erectum.*
20 *Vrbs Neapolis ab Imperatore Conſtantino in donatione B. Silueſtro facta, pro Imperij Camera fuit reſeruata.*
21 *Cameræ vocabulum accipitur etiam pro Caſtro infeudato, in Baronis gratiam à militum hoſpitijs immuni.*
22 *Baro pro nominatione in Cameram reſeruatam poteſt pecuniam ab Vniuerſitate accipere, & ità pluries deciſum n. 24.*
23 *Donatio ab Vniuerſitate Baroni facta, vt in Cameram reſeruatam eligatur, tanquam remuneratoria valet etiam ſine aſſenſu.*
25 *Camera reſeruata an teneatur ſaltim in pecunia contribuere.*
26 *Camera, Senatus Imperialis in Germania vocatur, quid in Gallia, Italia, ac Hiſpanijs n.27.*
28 *Summariæ nomen Cameræ vndè adiunctum, remiſſiuè.*
29 *Vocabuli alluſio quouis modo rei ſignificatum pertingens, admittitur.*
30 *Ethymologia quæ, eiuſq; argumentum negatiuè tantum procedit n.35.*
32 *Quæſtio nominis pertinacibus eſt relinquenda.*
33 *Summariæ nomen à ſummaria fiſcalium rationum diſcuſſione deſcendit ex Regis Alphonſi priuilegio.*
34 Capit. Regni Regis Roberti, *incip.* Nouis morbis, *de fiſcalium rerum eius tēporis adminiſtratione refertur.*
35 Imper. Feder. Conſtit. *de eadem re afferuntur.*
36 *Alphonſi Regis circà fiſcales rationes à Præſidentibus, & Rationalibus videndas, & diſcutiendas prouiſio recenſetur.*
37 *Magiſtri Rationales qui fuerint antiquitus remiſſiuè.*
38 *R.C.S. anteà rationum Audientia dicebatur.*
39 Regis Ferdinandi Primi capit. Nouis morbis *confirmatio, pro prædictorum intelligentia, inſeritur.*
40 *Appellatio à Reg. Camer. Summar. decretis, & ſententijs non admittitur, nec ad finem ſuſpenſiuum, nec deuolutiuum.*
41 *Sacrum Conſilium S. Claræ, & Capuanæ vndè dictum.*
42 *Locumtenēs, & Præſidentes R.C.S. dicuntur procuratores Cæſaris, & ſunt Iudices ordinarij inter priuatos, & Fiſcum, & n.43.*
44 *Procuratoris Cæſaris decretū ab alio, quā ab ipſo Cameræ non retractatur, ideò magnam habet poteſtatem n.45.*
46 *Princeps multum confidit de Officialibus Cameræ.*
47 Marinus Frecc. *dicens, antiquitus à Reg. Cam. ad Sacr. Conſil. appellatum fuiſſe, executione ſuſpenſa, vti mendax reprobatur.*
48 *Præſidentes Regiæ Cameræ Summariæ in Magiſtrorum Rationalium locum ſucceſſerunt à Ladislai Regis temporibus.*
49 *Magiſtrorum Rationalium priuilegia omnia in Regia Camera Præſidentes ab Alphon-*

generali, sed potius videtur cumulatiuè concessa.

104 *Limitatur, cum conceditur in vim priuilegij fauore certarum personarum tantū, tunc enim videtur priuatiuè concessa, & n.*106. & 107. & *quādo cōceditur in certum genus personarum ad vniuersitatem causarum, nu.*105.

108 *Priuilegia fiscalia, non tàm causis, quàm personæ Principis, idest Fisco concessa intelliguntur.*

109 *Familiares exemptorum gaudēt priuilegijs, ipsorum Dominis concessis, etiam quoad forum, & ita obseruatum in famulo cuiusdam Regiæ Cameræ Rationalis, nu.* 110

111 *Vxor sequitur forum viri etiā ex speciali priuilegio competentem, quod amplia in vxore clerici coniugati, n.*112.

113 *Prorex non potest priuilegijs Regiæ Cameræ à tot Regibus concessis derogare, & nu.* 117

114 *M.C.V. inquisitos subditos R.C. absque aliqua conditione, & clausula remittere debere, in facti contingentia decisum.*

115 Prag.14. de offic. Procur. Cæs. *obiectio proponitur, respondetur, n.*116.

118 *Opponitur etiam* Pragm. 61. eod. tit. *cui fuisse per sequentem derogatum, ostenditur nu.*119. *nec vnquam vsu receptam fuisse, n.*120.

121 *Priuilegia Officialium R.C. semper ante, & post dictas* Pragmaticas *obseruata fuisse, & obseruari, pluribus exemplis demonstratur n.*122. 123. & 124.

125 *Pactum adijci solitum in emptionibus officiorum Regiæ Cameræ non præiudicat remissioni ipsis ex eiusdem Tribunalis priuilegijs competenti, & de ratione n.*126.

127 *Cognitionem delictorum ab Officialibus, ac subditis etiam non intuitu officij commissorum, Reg. Cameræ priuatiuè quoad omnes cōpetere, etiam absq; vllo speciali pacto, solemniter in Regio Collaterali Consilio decisum, & ita quotidie practicatur, n.*138.

128 *Aemulatio Officialis cum Barone licet Regis seruitio sit noxia, magis tamen nocet, vt Baroni adhæreat, & de ratione num.* 129.

130 *Magistrorum Actorum, Actuariorum, ac R.C. Scribarum numerus qui.*

131 *Scribæ R.C. tam ordinarij, quàm extraordinarij eodem fori priuilegio gaudent, & afferuntur exempla, n.*132. 133. 134 & 135.

136 *Idem in rerum fiscalium conductoribus, substitutis, & inferioribus ministris obseruatum.*

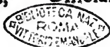
137 *Oblationum rerum fiscalium præsentandi modus.*

139 *Reg. Cam. cognitio ex nouissimis S. M. literis etiam ad Officiales, & Ministros officij Scribæ Portionis extensa, ac etiam ad ipsum Portionis Scribam quoad mulctas tātùm, personali coertione Proregi reseruata, num.*140.

ARGVMENTVM.

De Regiæ Cameræ Summariæ ethymologia, origine, ac priuilegijs, Magni Camerarij, ac Præsidentium, aliorumq; Officialium officijs, prærogatiuis, & immunitatibus, latè differitur. Nonnulla etiam de Camera Reseruata. De officio Procuratoris Fisci, à cuius decretis, ac sententijs ad instar sententiarum Præfecti Pretorio reclamatio tantùm ad idem Tribunal, explosa appellatione; citrà executionis moram admittitur; damnato *Marino Frecc.* contrarium asserente, qui falsò loquutus cōuincitur. De Magistrorum Rationalium officio; eoq; in Præsidentes postea translato. Priuilegia diuersorum Regum, ac Capitula de administratione Regij Patrimonij recensentur. De duplici Officialium salario, cum litera-

rum

rum Regiarum interpretatione. De eiusdem Regiæ Cameræ Officialium, ac subditorum tam in ciuilibus, quàm in criminalibus fori præscriptione, etiam in delictis extrà officium commissis, ad quod tam vetera, quam noua rerum iudicatarum afferuntur exempla. *Pragmat.* 14. & 61. *de offic. Procur. Cæs.* quæ obesse videbantur, declaratio, ac intellectus affertur. Pluraque alia de hac re hactenus non vulgata proponuntur.

1 CVm tutela, & defensione tanti Tribunalis, quod meritò in *Pragm.*5.*in princ. & in* §. 13. §. *& quãdo,de offic.Proc.*Cęsar.*in nouiss.*ab Inuictissimo Imperatore Carolo V. Supremũ appellatur, occasione sumpta nõ abs re mihi visum fuit etiã agere de eius origine, deque varietate nominis, & formę, quibus sub antiquis, & nouissimis Inuictiss. nostris Regibus fuerit appellatum, & administratum, & quo tempore cęperit hæc denominatio, quam hodie retinet, & tandem de eius dignitate, authoritate, priuilegijs, prærogatiuis, & immunitatibus, quibus gaudent eius Mini-
2 stri, & Officiales, Locumtenens scilicet Magni Camerarij, qui tanti Tribunalis caput, & auriga esse dignoscitur, & vndecim Pręsidentes, tã Iurisconsulti numero octo, quàm tres militares cum Aduocato, ac Procuratore Regij Patrimonij, Secretario, & Rationalibus numero viginti, qui in relatione cõputorum, & rationum discussione nobiscum votant, omnesque ad Regis nostri prouisionem spectant, excepto officio Secretarij, quod est vendibile, verùm à Rege itidem pẽdet confirmatio; de quorum Locumtenentis, Pręsidentium, tam iuris peritorum, quam militarum, quos laicos, vel idiotas appellant, Aduocati Fisci, & Rationalium officijs latè disserit *Marc.Ant.Surg. de Neap.Illustr.cap.*26.ex *nu.*23.24.& 26. & nouissimè de anno.... fuit addita noua prouisio officij Fiscalis cõputorum, & ratiociniorum, distincti per Instructiones formatas de mandato Regis, eaque ad ipsius onus spectare debent, assignatis sibi annuis aureis ducatorum mille absque alia participatione emolumentorum, & munusculorum, & sedet in sella immediatè post Fisci patronum togatum, de quo Aduocato Regij Patrimonij, eiusque dignitate, & stipendio infrà nominatim agemus responso proximo.

Verũ quia nostri instituti non est rem ab exordijs examinare, nec rerũ antiquarum curiosis satisfacere, sed vtilia, quę in dies emergũt, & vti recondita non facilè omnibus occurrunt adnotare, pręsertim cum prius *Freccia in suo opere de subfeud. tit. de offic. magn. Camer.* & posteà doctissimus, ac versatissimus *Regens Moles in suo Decis. Regię Camerę thesauro*, quod licet non impressum, per manus traditur, in fine operis multa scripserit de origine, & prerogatiuis huius Tribunalis.

Vndè autem Sũmarię nomen originem traxerit, non satis compertum est. Sane de nomine Camera non dubitatur, nam
3 vbique Camera Principis appellatur locus, in quo pecunia, & thesaurus Principis reponitur, & fuit nomen nouiter introductũ de iure feudorum, *cap.vnic.*§. *sciendum, de feudi cognit.* & §.*si vero vasallus, quid sit inuestitura, Iser. in c.*1.§.*si quis vero, de pace iuram. firm.* & est *text.* etiam *in c.*1.*in princ. de notis feudorum*, in quibus de feudo Camerę, vel de Cauena fit mentio, vt Camerę conditorium
4 thesaurorum, Cauena verò aridorum, & liquidorum, frumẽti scilicet, olei, & similiũ, *Zalius de feudis, tit. quę res in feud.*
5 *dar. poss. nu.*8. quę feuda constituuntur, cùm Dominus concedit aliquid soluendum in feudum ex Fiscali Camera, idest ex thesauro, vt exponit *Eguin. Baro in dicto cap.*1.*de notis feud.* vel de Regia thesaureria, vt explicant plures *Feudistę*, quos refert *Thomas de Marinis de genere, & qualitate feud. tit.*24.*de feudo Came-*
6 *rę*, & sic similiter di Cauena, cùm alicui con-

constituitur prestandum ex conditorio frumenti, vini, vel olei Domini, vt post *Isern. in cap. 1. de feudo Marchię*, benè tradit *idem Thomas de Marin. tit. 25. de feudo Cauenę, alias Caneuæ, Canapę, vel Cauę*, vbi etiam de feudo Camerę tradit, & meminit Pręsidens *Mutius Surgens in addit. ad Marc. Ant. fratrem de Neap. Illustr. fol. 376. in prin.* vltra *Feudistas* omnes in dictis locis, inter quos bellissimè materiam prosequuntur D. meus *Capyc. in sua inuestit. in ver. feudum de Camera, & de Caneua, car. 228. col. 2. cum seq.* & D. meus Auunculus, & magister *Regens Camil. de Curte in prima par. oper. feudal. cap. 9. §. redeundo, ex nu. 37.* vbi exemplificat in omnibus feudis, & introitibus, qui conceduntur super Gabellis, Dohanis, & functionibus Fiscalibus, quę sunt de Camera .i. Patrimonio Regis, vbi *nu. 39* disputat; vtrum Curia teneatur reficere ex alijs redditibus, si ex dictis feudis aliquo tempore nulli sint percepti fructus.

Et hoc verbo *Camera* vtuntur etiam nostrę *Constit.* vt aduertit *Lipar. in d. §. si*
7 *quis verò, verbo Camera*, dicens: inde ortũ esse, vt Camerarius, vel Camerlingus dicantur qui tenent pecuniam Regis in Camera, & in Regno, tam in terris do-
8 manij, quàm in subiectis vtili dominio Baronum, sunt Camerlinghi, siuè Aerarij, qui exigũt introitus Domini in pecunia, siuè in frugibus, & victualibus, & in *dd. Constit.* frequens reperitur mentio de Camera, de Camerarijs, & Camerlinghis, de quibus disputat *D. Capyc. decis. 168. num. 5.* an prestatio Aerarij, vel Camerlinghi, ad quam tenentur vasalli Baroni, connumeretur inter seruitia, quę sapiunt angariam, & perangariam, & de Camerariis, & Camerlinghis, qui presunt thesauro Regis, & redditibus Baronum in eorum feudis, quo nomine etiam vocatur Perceptor, & Conseruator redditũum Archiepiscopi Capuani, & in Ecclesia Paduana Caniparius, teste *Aluar.* & in Ecclesia Neapolitana, & in Monasterijs Monacorum S. Benedicti tam nigri, quàm albi coloris appellantur Cellararij, qui omnium reddituum curam habent; differit idem *D. Capyc. loco* antè citato *car. 228. col. 2.* vbi *car. 229.* infert ad plura.

Et sicuti vocabulum *Camera* nouo iure introductũ in dicto significatu, idem importat quod Fiscus, cuius nomen
9 tractum ab eo, quod cophinis, & sportellis sparteis antiquitùs pecunię conditę
10 adseruarentur, & proindè Fiscus idem importat quod saccus publicus, & promptuarium Cęsaris marsupium, vel Fisci, quibus ad præmendam oleam vtimur, *l. sed addes 21. §. illud ff. locat.* vnde quia maior summa ėst pecunię publicę, quàm priuatę, vt pro censu priuato, loculos, arcam, & sacculos dicimus, sic pro publico Thesaurario Aerarii, dicitur Fiscus, vt ex *Augustino, Isidoro, Tacito, Plinio, Spartiano, & Seneca* latissimè tradit *Brisson. de verb. signif. lib. 6. vers. Fiscum, cum seq. Peregr. loco* mox citando *num. 31. & 38. & glo. in proœmio Constitutionum Regni, col. vltima, in vers. dicitur autem Fiscus*, vbi post *nu. 50. vers. & ita*, subdit hęc verba: *Et ita ista tria nomina, Regia Camera,*
11 *Fiscus, & Aerarium sunt quasi synonima, idest plura nomina, quibus Legislator in hoc libro sub vna significatione promiscuè vtitur, vt curiosus lector inueniet*, de quo plura tradit *Affl. in prælud. Const. quæst. 15.* licet non ignorem, Fiscum, vel Fisci
12 nomine priuatorum Principis thesaurorũ rationem initiò ab Aerario, quod publicum Populi Romani erat, separatam fuisse, vt ex *Plinij panegirico* tradit *Cœlius Rhodiginus lib. 29. cap. 6.* sic etiam patet, vt sicuti Fiscus dicitur locus, vbi reponi-
13 tur Regia pecunia, sic etiã Camera vsurpatur, vt dicatur locus, siuè prætorium, vel Tribunal, vbi causæ fiscales inter Fiscum, & priuatum aguntur, siuè vbi rationes iurium fiscalium discutiuntur, vt in *tit. C. vbi causę fiscales, & in leg. 4. C. de fide instrumentorum, l. nec quicquam 9. ff. de officio Procons. l. eius qui 29. ff. de iure Fisci*, D. meus *Capyc. decis. 197. num. 3.* & latiùs explicat *Thom. de Marin. dicto tit. 24. in princ. & seq.* & singulariter *D. Capyc. in inuestit. ver. feudum de Camera, vers. est autem Camera*, iuncto *vers. & in Regno*, quia, vt optimè aduertit in proposito *Mutius Surgens loco* citato, licèt Camera significet locum vbi conseruantur Re-

Regii thesauri, rectè tamen hoc nomen
ad Tribunal reperitur extensum, vbi etsi
non seruentur, nihilominus procuratur
vectigalium omnium, & redditUum Re-
gis, & Regni conseruatio, & augmen-
tum,& vt mediantibus Thesaurariis,Per-
ceptoribus, aliisque ministris subordina-
tis,exigantur, & deferantur in Arcas de-
signatas, mediantibus litteris significa-
torialibus pro exigendo, & certificato-
rialibus pro certiorando Thesaurario
Generali,vt recipiat strictam ab ipsis ra-
tionem exigendo, præsentatione ratio-
num statutis temporibus, & Cedulis
vtriusque arcæ tam Thesaurariæ, quàm
militaris, quod officium generalis The-
saurarii pluribus ab hinc annis exercuit,
& exercet D.Goronus Ferdinandus Ca-
14 pycius Galeota,qui summa cum laude
illud moderatur, adeò vt ferè omnes ra-
tionum præteritarum codices, quas ce-
dulas appellamus, suæ administrationis
cum cautelis præsentauerit cum omni-
bus requisitis, etiam in modernis In-
structionibus, iuxtà formam traditam in
Pragm.3.de offic.Quæst.&c. quod nullus
ex prædecessoribus efficere potuit. In
15 quo obiter animaduerto, D.Thesaura-
rium primum sedere in R. C. à sinistris
Locumtenentis, & cum Præsidentibus
votum habere, similiterque in Collat.
Cõsil. quoties ibi accedit Camera,sede-
re post Regentes. Dicitur etiam Came-
ra locus, vbi scripturæ fiscales, & patri-
moniales Imperii conseruantur, vt tradit
*Guid. Papæ quæst.*453. vbi de Camera
Apostolica meminit,quam dicit in Fran-
cia, & Delfinatu appellari Cameram
computorum, vbi *Matth.in addit.* addit,
quod rerũ Fiscalium,& priuatarum Prin-
cipis iura Cameram ratiociniorum sibi
vendicare in singulis Regni Galli pro-
uinciis, verùm Parisiensem cæteris om-
bus authoritate, & priuilegiis fulgere, &
de Camera Imperii Principum, & Ciui-
tatum, quæ non recognoscunt Superio-
rem, quæ Fiscum habent,& iura fiscalia,
plenè agit *Peregr. de iure Fisci in prin.*vbi
16 in specie notat accipi ꝑ loco,in quo ius
redditur,ex *l.pen.ff.de iustit.& iure*, ex
*nu. 3.cum seq. & nu.*30. *&* 31.vbi *nu.*34.
17 dicit etiam posse appellari Fiscum, tan-
quã fixum, & stabilem, quia perpetuus,
& nunquam moritur, & *num.36.&* 37.
quod pulchrè prosequitur *Petrus Gregor.*
de republ.lib.3.c.3. ex *num.2.cum seq.* vbi
18 *num.6.*scribit,ab Augusto Aerarium mi-
litare,nouis vectigalibus auctum, vnde
prompta pecunia stipendiis sufficeret, &
*nu.*7. simile fuisse factum à Carolo Ma-
gno, provt hic per Excell. Comitem Le-
19 mensium D. Petrum Proregem vigilan-
tissimum, & summæ prudentiæ de anno
1612. fuit in reformatione Patrimonii
erectum Aerarium militare: Vrbemque
20 nostram inclitã, & fidelissimam fuisse re-
seruatam à Constantino Imperatore pro
Camera Imperii in donatione facta Bea-
to Siluestro, hicque esse supremam Re-
gis Cameram,sicuti in Vrbe est Camera
Papæ, quæ tanquam sancta, & immacu-
lata non potest vt suspecta recusari,& alia
plura curiosè colligit noster *Frecc.* dicto
loco de offic. Magni Camerarij, ex *nu.*19.
in fine cum aliis,quæ perbellè addit Præ-
ses Regiæ Cameræ *Mutius Surgens in*
addit. ad opus Marci Antonij fratris de
*Neap. Illustr.car.*375.vbi agit de Came-
21 ra reseruata;quæ etiã vox Cameræ vsur-
patur pro Ciuitate, Terra, vel Castro in-
feudato, cui Reges nostri Clementissimi
in gratiam Baronis simplicis,vel etiam ti-
tulo insigniti concesserunt ius nominan-
di, & reddendi Castrum illud immune à
militum hospitatione ad maiorem ipso-
rum commodum,vt in *cap.*32. *Regis Ca-*
tholici anni 1507.*in Capit. Regni car.*61.
*à tergo in fine,in cap.*8. *Comitis Ripecursig*
anni 1508.*fol.*67. quod fuit extensum
etiam ad emptorem cum pacto de retro-
uendendo,in *cap.4.anni* 1538. *Caroli V.*
*Inuictiss.car.*124.*& in cap.*17.*&* 18.*car.*
119.*& in cap.*18. *car.*130. *& in rescripto*
eiusdem Imperatoris ad petitionẽ Vrbis de
anno 1540.*car.*132. vbi excipitur hospi-
tatio per transitum,scilicet per vnicum
diem, ac noctem, sed gaudet immunita-
te trium partium impositionis 31.grano-
rum pro præsidiis fixis,& hospitiis actua-
libus,de cuius origine, & progressu cum
omnibus eius partibus latè continetur
in plena consultatione Reg.Cameræ fa-
cta de anno 1535.in regestro cõsultatio-
22 num anni pręd.car.268.pro quo benefi-
cio

cio nominationis in Cameram, quod gratis videri potest à Rege concessum, posse Baronem pecuniam moderatè remunerationis gratia accipere, innuit decisum *Vrsill. ad Afflict. dec.* 101. Et ego vidi Ill. Camillum Caracciolū Abellinatum Principem, strenuū Regij exercitus Ducem meum clientem impetrasse assensum à Rege Inuictissimo, vt liceret ex causa prædicta Terræ Sanseuerini ipsi donare ann. duc. 1000. & ita à pluribus Baronibus obtentum pro maiori firmi-
23 tate contractus, siquidem etiam sine assēsu valeret hoc casu donatio tanquam remuneratoria, vt fuisse iudicatum iunctis Aulis testatur Doctissimus *Rouitus in Pragm.* 5. *num.* 39. *de admin. vniuers.* & in commercium hoc esse adductum pacisci de quantitate pecuniæ pro concedendo hoc iure eligendi terram in Cameram reseruatam, & itā pluries decisum testa-
24 tur Præses *Mutius Surgēs*, qui latius materiam explicat *in addit. ad Marc. Ant. fratrem*, incipiens à *car.* 375. & deinde alijs intermedijs ad idē redit *car.* 383. & à *ter.* 393. 395. 396. vbi *car.* 407. *vers. nono poterit*, notat, Baroni, Comiti, & Marchioni vnam terrā reddere in Cameram ius esse, Duci verò, & Principi duas, vbi
25 etiā disputat, vtrum terræ electæ in Cameram teneantur saltim contribuere in pecunia *fol.* 406. §. 8. & vtrum immunitate gaudeāt ex sola destinatione habitandi, etiam si Baro non habitet, incipit quęrere *fol.* 384. *vers. an autem*, sed prosequitur *fol.* 408. *vers. sed si vltra hocque Priuilegium*, & tandem de causa huius concessionis, quod sit merè Principis benignitati adscribēda, *car.* 385. *in fin. et* 407. §. 10. sequitur idem *Rouit.* aliqua ex prædictis referens in *Pragm.* 3. *de Baronibus*
26 ex *nu.* 12. Sed vt ad Camerā reuertamur, non omitto, in Germania Cameram Imperialem vocari Supremum Senatum Imperialem, in quo causæ appellationis, vel per modum simplicis querelæ, etiam in prima instantia proponuntur, vt latè per *Gayll obseruationum practicarum c.* 1. *Andr. Knich. encyclopedię cap.* 7. *num.* 4. & est similis alijs supremis Senatibus, qui
27 in Hispania, & Neap. vocantur Consilia, in Italia Rotę, & Senatus, Parlamenta in Gallijs, *Bodinus de Repub. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 161. *Thessaurus in præfatione decis. Senat. Pedem. num.* 10. & 31. *Knich. de Sax. non prou. iur. cap.* 2. *ex num.* 4. *cum seq.*
28 Sed vndè verò vltrà nomen Cameræ fuerit adiūctum nostro Tribunali nomen Summarię, affertur *Lucas in l. si quando*, quę est *tertia C. de bonis vacant. lib.* x. *col.* 2. *in verb. Rationales*, vbi sua alta peritia, pręsertim in vocabulorum, & nominum Iuris pspicaci deriuatione, & ethymologia varias accomodat intelligētias, quas licèt *Regēs Moles* dicat, esse hallucinationes, increpans *Lucam*, & *Frecciam*, qui ipsum sequitur sub *titul. de offic. Magn. Camerarij*, *num.* 4. quorum dictis assentitur *Surgens de Neap. illustr. cap.* 26. *nu.* 24. *in fin. vers. dicta est autem Summaria*; at-
29 tamen defendi posset *Lucas*, cum facilè sola vocabuli allusio quouis modo attingens rei, de qua agitur, significatum, admitti possit, vt enim docuit doctiss. *Euerard. in topica legali, loco ab ethymologia*, (*allusio à voce verbi radicatur, veritatem rei principaliter non respiciens, sed in ea solum spectatur, vt ipsa allusio non sit probabiliter abhorrens ab ipso vocabulo*) Hęc *Euerar.* post *num.* 5. quinimmò & ipsa ethymologia, aliàs veriloquiū dicta, quę rei originem designat, vt *idem* tradit *n.* 3.
30 attamen non est aliud ethymologia nisi qualiscunq; vocis descriptio, nominis interpretatio, siuè notatio, vt per eūdem *Euerard. num.* 8. *in fi.* & proindè argumē-
31 tum ab ipsa sumptum non procedit affirmatiuè, sed negatiuè tantum, vt per *eundem post num.* 9. vsque *ad fin.* verùm quia
32 quęstio nominum, & ethymologia est pertinacibus relinquēda, *l.* 2. §. *fi. C. de cō stit. pecunia*, omitto *Lucę* defensionem, cum habeamus tex. Priuilegij Sereniss. Alphonsi Primi, qui in ampliatione huius Magni Tribunalis clarè explicat, & ratio-
33 nem assignat, quare hęc Regia Camera nomen Summarię adepta fuerit, idcircò omnes subtiles interpretationes cedere debent Seren. Regis testimonio, qui illud in sui prima erectione, & institutione statutū asserit, quòd rationes ipsę in Camera per Pręsidentes, & Rationales ibidem ordinatos sūmariè viderētur, & Restas liquidas exigēdas Tesaurario, Mag. Came-

rarius,& Pręsidētes ipsi suis literis significarent, verùm Ladislai Regis tempore introduci cœpit, vt rationes ipsæ in Camera per Præsidētes, & Rationales eiusdem non modo summariè viderentur, sed discuterentur, adsumerenturq; indè dubia, & finaliter terminarentur cum quietantijs, seu declaratorijs, & omnibus, quę super ijs prius ad Magistrorum Rationalium officium spectabant, expedirentur, & fierent, vt in *Priuilegio* Alphonsi Primi, quod est insertum in *Pragm.* 1. *de offic.Procur.Cæs.* in Veneta impressione ann. 1611.

Cum enim tempore Roberti Regis Regales introitus, & iura Regia administrarētur,& locarentur per Secretos, Magistros Portulanos,& Procuratores iurium regalium, cū obligatione locandi,& vendendi omnes gabellas, & iura infrà duos mēses à die prima Septemb. qui rationū quaternos distinctè, & lucidissimè conficere tenebantur per personas mediantibus Notarijs Camerę, ad hoc per Iustitiarios, Capitaneos, Stratigotas, & Officiales alios, quibus hęc iura erāt demandata, eligēdis, vt tandem sub pena ibi statuta post elapsos singulos sex menses, & dies 15. rationes prędictę præsentarentur in Camera Regia, prout legitur in

34 *Capitulo Regis Roberti*, incipiente *Nouis morbis, nouis occurri remedijs expedit*, sub data 3. Iulij, & 20. Septembris anno Domini 1317. per Magistros Rationales Magnę Curię nostrę, quod legitur in *Capitulis Regni, in libr. Constit. sub tit. de compilatione, & compositione rationum Officialium.*

Quod fuit deinde cōfirmatum per Regem Ferdinan. I. die 8. April. 1459. quæ confirmatio cum non reperiatur impressa in *Capit. Regni*, quæ videre potuerim, ideò inferius inserendam curaui.

Ex serie. n. *d. Capit.* incip. *Nouis morbis* clarè apparet modus, & forma tempore priscorum Regum obseruata in administratione, & redditione cōputorum Regij Patrimonij; sicuti etiam pleraque alia antiquissimis temporibus ordinata

35 per Imper. Frider. apparent in *Constit. Si quando fortè, sub tit. de forma, qualiter sint locādæ res fiscales*, in *Const.* etiam *Authoritatem Magistris*, & *Const. seq. Magistris Procuratoribus*, super quibus *Affli. Foller.* & alij in suis *commentar. Conrad. in templo Iud. lib. 1. cap. 8.* ità vt nō indigeat maiori antiquitatis explicatione, & proindè *Regēs Moles* laborem excusare potuisset, si nūcupatim *Capituli* prædicti *Regis Roberti* memor fuisset, quod in suo opere minimè citat, nisi sit error in exemplaribus, quæ manuscripta circumferuntur.

36 Verùm post dictum *Capit. Roberti* superuenit supradicta prouisio Serenissimi Alphonsi de anno 1550. qui cum inuenisset tempore retrò Regum, nec non & Regis Ladislai seruatum, quod rationes ipsæ summariè viderentur in Camera, plenariè autem à Magistris Rationalibus Magnæ Regiæ Curiæ, cum eiusdem Ladislai tempore introduci cœperit, vt rationes ipsæ in Camera per Præsidentes, & Rationales non modò summariè viderentur, quod vsque in hunc diem seruatur, cum bilancio omnium Administratorum per Rationales in Rota computorum, & quandoque etiam in Aula magna, vbi ita videtur Domino Locumtenenti, referuntur, quæ relatio non continet, nisi breuem, & summariam discussionē iuxtà posita, & rationem dati, & accepti, salua discussione cōputi, vbi dubia data cum cautelis, & scripturis, quæ rationes comprobant, plenè, Fisco audito, discutiuntur: verùm etiam in dicta noua prouisione Alphonsus statuit, vt rationes ipsæ in Camera per Præsidentes, & Rationales non modò summariè, quod hodie fit ex relatione Bilanciorum, sed plenariè viderentur, & finaliter terminarentur, semota, siuè exclusa iurisdictione Magistrorum Rationalium, ità vt Præsidentes vtriusque officij prærogatiua læ-

37 tantur: Qui aūt fuerint, & cuius potestatis antiqui Magistri Rationales, quorum authoritas quomodo fuerit coarctata à Regina Ioanna Prima de anno 1370. & quo pacto rationes, & cōputa Regiorum vectigalium ad ipsos discutienda mittebantur, qui si aliquod dubiū in iure subortum fuerit, iterum ad Regiam Cameram remittebant, vt summariè ipsa dijudi-

38 caret, vndè euenit, vt Camera Sūmariæ sit appellata, cum prius Audientia rationum

tionum nuncuparetur, videnda sunt quę latissimè scribit *Surgens de Neap. illustr. cap. 7. num. 2. & 3.* vbi in vnum congessit *Capitula Regni, Rit. Regiæ Cameræ*, aliasq; leges municipales Regni, vbi latè de spectantibus ad officium Magistrorum Rationalium, eorumq; iurisdictione, nobilitate, & status diminutione, & in Cameram potestate delata sub Carolo, & Alphonso, horum nominum Primis: vbi etiam de antiquo, & moderno statu Tribunalis Syclę, tam circa pondera, & mēsuras, quàm cussionis monetarum, eiusq; Magistratibus paulatim minutis, ac ferè extinctis, cum nostra ætate Tribunal pōderum, & mensurarum, quod respectu totius Regni exercebatur per Magistros Rationales, licet satis ab antiquis differentes administretur, idque in Ciuitate, ac eius districtu, vbi est Iudex Syclæ, & sedet in Camera, cum refert causas appellationum, in reliquo autem Regni pro iure Syclæ 24. granorum indictum exigitur; sunt literæ Regis die 4. Aprilis 1609. quibus per totum Regnum Syclæ Tribunal inhibetur, ac tollitur, in proc. dismiss. Reg. Syclæ penès Scognamigl.

39 Sicut etiam confirmatio, quam fecit Ferdinandus Primus de *Capitulo Roberti* incip. *Nouis morbis*, quæ non reperitur impressa in libro *Constitutionum*, de qua nec *Regens Moles* meminit; cum satis cōferat ad confirmandum Regiæ Cameræ potestatem, vtq; etiam Magistrorum Rationalium authoritatem, illorum iurisdictione suppressa, sibi plenariè vindicauerit, existimaui propterea inserendam.

Ferdinandus Dei Gratia
Rex, &c.

Nouis morbis, nouis occurri remedijs
expedit, &c.

QVæ quidem literæ licèt pro se valida firmitate persistant, ac tam illas, & quælibet in eis contenta, tanquam Nobis, nostræq; Reipublicæ vtiles, & expedientes, quatenus opus est, authoritate nostra firmantes, atque renouantes, declarantes, supplentes, & ampliantes, vobis, qui non modo officium nostræ Cameræ, verum etiam Magistrorum Rationalium Magnæ nostræ Curiæ cū omnibus ad ipsorum Magistrorum Rationalium officium, iurisdictionem & authoritatem spectantibus, & pertinentibus, realiter obtinetis, Tenore præsentium de certa nostra scītia dicimus, præcipimus, & mandamus, quatenus huiusmodi præinsertas literas, & quælibet in eis contenta, in quantum ad vos, vestri officij iurisdictionem ratione spectat, & pertinet, in vestri officij obseruetis, & per Officiales quóscunque, res, & bona nostræ Curiæ quomodolibet administrantes, & qui de cætero administrabunt quomodolibet, quibusuis officio, iurisdictione, & administratione generali, vel particulari fungantur, & quocunque nomine nuncupantur. De quibus habeant in vestro officio quomodolibet computare, præter, & vltrà in præinsertis literis specialiter, vt præmittitur, nominatos prout ad eos spectauerit, & præmissis ipsorum officijs & administratoribus actari poterunt, ac eis quomodolibet conuenire, signanter circà confectionem Quaternorum, seu Librorum prædictorum, eorūq; temporibus sui ratiocinij productione corā vobis, vnà cum rationibus, scriptis, & cautelis debitis suorum officiorum, atque administrationum statutis, & debitis tēporibus efficaciter, & inuiolabiliter obseruari mandetis, & faciatis.

Transgressores quoslibet literarum prædictarum, aut quomodolibet in eis contentorum pœnis præinsertis vicibus singulis debita compescendo. Et vt circà ipsorum obseruantiam nullus possit ignorantiam, vel excusationem aliquam prætendere. Vobis etiam tenore præsentium mandamus, quatenus præsentes nostras literas vestris literis insertas publicari mandetis, & faciatis, & quibus vobis videbitur specialiter intimari, atq; præsentari, taliter quod huiusmodi nostræ literæ in notitiam deueniant singulorum, & quilibet, prout ad eius spectauerit officium suum, administrationem quamlibet in eis cōtentā studeat tenaciter obseruare, & efficaciter adimplere. In quorum testimonio præsentes literas exindè fieri, magno pendenti Maiestatis nostræ sigillo iussimus communiri. Datum in Ciuitate Venusij per Magnificum,

cum, & egregium virum Michaelem Petrum Militem, legum Doctorem, Consiliarium, ac Spectabilis, & Magnifici viri Honorati Gaetani Militis Fundorum Comitis, huius Regni Logothetæ, & Prothonotarÿ, Collateralis Consiliarÿ, & fidelis nobis dilecti Locumtenentis. Die 8. *mensis Aprilis septimæ indictionis. Anno à Natiuitate Domini* 1459. *Regnorum nostrorum anno secundo. Rex Ferdinandus. Dominus Rex præcedente deliberatione Summariæ mandauit mihi Antonello de Petrutÿs. Visa per Locumtenentem Magni Camerarÿ, & V. as. Dau. Vic. Nicolaus Antonius de Montibus Locumtenens Magni Camerarÿ. Vidit V.a Dau.m Vic. &c.*

Ex eo quoque apparet quanta sit Regiæ Cameræ authoritas, quod ab eius
40 sententijs, & decretis nõ admittatur appellatio ad finem suspensiuũ, nec deuolutiuum, sed solùm reclamatio, seu reuisio ad idem Tribunal, nõ negat *Frecc. de subfeud. lib.* 1. *tit. de offic. Magn. Camer. num.* 15. ad instar decretorum Sacri Consilij,
41 quod accipit nomen ab antiquo Cęnobio S. Claræ, & postmodum à Castro Capuano, vbi omnia Tribunalia trãslata fuerunt à Vicerege D. Petro à Tolero, quæ diuersis in locis sub antiquis Regibus recta fuere, quod ab initio institutum fuit cum pręrogatiuis sententiarum Præfecti Prętorio, iuxtà *l. vnic. C. de sent. Præfect. Prætorio*, & tradita per *Franch. decis.* 120. *num.* 10. quod aduertit *Reg. Reuert.* insignis Regiæ Cameræ Locumtenens *dec.* 7. *lib.* 1. his verbis: *In primis sciendum est, quod Tribunal Regiæ Cameræ est Consilium Regium, & supremum, in quo omnia ad Fiscum, & Reg. Patrimonium spectantia agitantur, discutiuntur, et ser-*
42 *uantur*, & qui in dicto Consilio præsunt, vt sunt Locumtenens, & Præsidentes, dicuntur Procuratores Cæsaris, idest Iudices ordinarij inter Fiscum, & priuatum, vt est casus in *l.* 1. *C. de iurisd. omn. Iudic*, cum concord. per ipsum citat. vbi distin-
43 guit in materia sex casus, vt per *eum*: Procurator quippe Cæsaris inter Fiscum, & priuatum cognoscit, *l.* 2. *C. si aduersus Fiscum*, & quæ acta, gestaque sunt à Procuratore Cęsaris, sic ab eo comprobantur, atque si à Cæsare gesta essent, *l.* 1. *ff.*
44 *de offic. Proc. Cæs.* & proinde sententia, vel decretum latum à Procuratore Cæsaris, ab alio, quàm ab ipso Principe reuideri, nec retractari potest: adeò vt Princeps solus contra sententiam Procuratorum suorum in integrum restituat, non alius Magistratus, *l.* 1. *C. vbi. & apud quem cognitio in integrum restitutionis agitanda sit*, vbi *glos.* 1. *in vlt. lect. vers. vel dic propriè*, & proinde scripsit *Lucas in d. l. si quan-*
45 *do* 3. quod hi Magistratus magna potestate lętãtur, cùm nemo retractet ab eis gesta, & *Afflict.* authoritate eiusdem *Lu-*
46 *cæ* dixit, quod Princeps multum confidit de Officialibus Cameræ, *dec.* 340. *in vlt. verbis.*

Cum autem reclamationis, quæ à Regiæ Cameræ sententijs datur, mentionem fecerim, pro rei ipsius veritate non minus, quàm Reg. Cam. dignitate me fa-
47 cturum arbitror, si *Marini Frecciæ* viri alioquin de literis optimi meriti, authoritatem reprobem, atque à vero longè alienam ostẽdam, dum dicto *lib.* 1. *de subfeud. tit. de offic. Mag. Camer. num.* 15. & 16. loquens de Magn. Camerarij officio, postquam dixisset, ab eius sententijs appellationem non dari, sed tantùm reclamationem, citra executionis moram ad instar sententiarum Pręfecti Prætorio, ad *tex. in l.* 1. *C. de sent. Pręf. Præt.* asseruit, id ius locum habere ex moderna Regis tolerantia, *nam* (vt ipsius verbis vtar) *olim dabatur appellatio, executio quiescebat, & ad nostrum Sacrum Consilium etiam recursus habebatur*, aitque, se vidisse sua memoria appellari, & à Viceprothonotario causas committi, processus legi, & spiritus vitę insufflari, quę omnia, ipsius pace,
48 quàm falsa sint, quiuis manifestè ex dictis deprehendet. Etenim certum est, Præsidentes Regiæ Cameræ in antiquorum Magistrorum Rationalium locum successisse ab vsque Regis Ladislai temporibus, teste *Surg. de Neap. illust.* dicto *cap.* 7. *nu.* 2. & 3. atque eodem met *Frecc. de subfeud. d. cap. num.* 4. eorumque om-
49 nimodam iurisdictionem, ac priuilegia in Præsidentes, ex dicto Regis Alphonsi disertissimo Priuilegio translata fuisse. At Magistrorum Rationalium officium maximum

ximum, & ingens nuncupatur à Regibus Ludouico, ac Ioanna in Priuilegio anni
50 1350. vbi inter alias prærogatiuas, ea quoq; recensetur, vt ipsi q̃stiones termi-
51 nent appellatione reiecta, scilicet nè ab eorum sententijs appellatio admittatur, quod Priuilegium vti valdè honorificum inserendum antiquitatis gratia curaui.

L*Vdouicus, & Ioanna Dei gratia Rex, & Regina Hierusalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Prouinciæ, ac Pedimõtis, & Forcalquerij Comitissa. Vniuersis, & singulis Officialibus per Regnum Siciliæ constitutis, quacunque distinctione notatis, gratiam, & bonam voluntatem.*

Iuris ciuilis auctoritas, Prętorum, & ius dicentium quorumcunque distinxit officia, & quod solum distributa iurisdictio per Iudices competentes ministraretur per proprios Iudices, quibus attributa extitit, attentè induxit, ne promiscuis actibus rerum perturbentur officia.

Sanè Magistri Rationalis officium ab antiquissimis temporibus Principatum, *& ingens in Regno nostra Siciliæ, tãquam illud, quod Reipublicæ summè vtile subiectis ad commodum, & Fisci Regij emolumenta iustè procurans, fuit per Catholicos, & Illustres* Principes *prædecessores nostros in magno honore tentum; quampluribus prærogatiuis, ac priuilegijs etiam decoratum.*

Ad eorum quippe spectat officium quorumcunque Officialium, qui ordinantur in Regno per reuolutiones temporum, et habent de eorũ officijs sindicari, administratam per ipsos examinare Iustitiam, illosq; corrigere de his, quæ impertè, aut iniustè fecerunt, de commissis ac omissis, pœnam inferendo condignam.

Rationes quorumcunque Officialium, qui habent de Fiscali pecunia in Curia cõputare, perspicaciter habent videre, & processus assumptos ex illis dispungere, notatas quæstiones per Auditores, seu Rationales super eisdem processibus terminare, appellatione reiecta, & de dubijs, & defectibus compositiones congruas probabiliter facere, per nostrã Curiam rationabiliter acceptandas.

De mercimonijs inter mercatores quæstiones ortas super his, quæ tangunt Gabellarum nostrarum iura habent iustitiam facere.

Multa quidem, & alia eorum incumbunt officio ex antiquis capitulis, literis, priuilegijs, & cedulis nostris, & prædecessorum nostrorum anulis sigillatis, præsertim & hoc de antiquis statutis existit, quod cum & de eorum consilio Gabellæ Regiæ vendantur, seu ad credentiam committantur, & plus licitantibus per Curiam concedantur.

Porrò *eorum iurisdictioni subsunt, tam in ciuilibus, quam in criminalibus quæcunque personæ deputatæ, quouis officij titulo, tam in archiuio, quam ad Siclæ ministret, quæcunque illa existant. Gabelloti omnes, seu Credenzerij Gabellarum, & deputati cuiusuis ministerio earundem, maximè vbi de prouisionibus agitur, & nonnullę aliæ persona, de quibus sunt certa eis rescripta per nostram Curiam ex antiquo concessa, tam scilicet in agendo, vel accusando, quam etiam defendendo.*

Ne igitur per aliorum Officialium nostrorum ambitionẽ, aut varias alias astutias, per nos concessa, aut concedenda iurisdictio alijs in derogationem officij, et dignitatis Magistrorũ Rationalium, eorundem familiarium, Collateralium, & fidelium nostrorum, qui die, noctuque cura sedula pro nostris Fiscalibus iuribus conseruandis stant attenti, tam in præmissis, quam in alijs quibuscunque, quæ (vt prædicitur) ad eorum spectant officium, possit per cuiusuis astutæ procurationis inuolucrum viribus subsistere, habentes præsentialiter ad Romanam Curiam pro salute Reipublicæ proficisci, ordinamus præsentibus, ordinatumque dimittimus, & inreuocabiliter harum serie de certa nostra scientia stabilimus, quod dicti Magistri Rationales, tam in prædictis honoribus, & iurisdictionibus, quam in alijs quibuscunque dignitatibus, quas super alijs capitulis habent, eo modo, quo prædicitur, conseruentur, nec impediri possint, aut valeant in exercitio, & administratione eorundem per Officiales nostros alios quoscunque, quinimmo quæcunque attentarentur, aut fierent per alios quoscunque nostros Officiales in præiudicium, & derogationem iurisdictionis, honoris, & dignitatis Magistrorum Rationalium eo-

rundem, illud reputamus, & haberi volumus pro casso, irrito, vacuo, & inani, tanquam factum ab incompetẽti Iudice, etiam si de incompetenti non esset in quauis parte iudicij per partem propositum, aut aliter allegatum.

Nullis quibuscunque nostris literis, priuilegijs, aut rescriptis cuiuscunque continentiæ, vel tenoris alijs nostris Officialibus fortasse concessis, vel concedendis in posterum præsentibus contrarijs modo aliquo valituris, etiam si in illis implicitè, vel explicitè essẽt clausula aliqua, ex quibus possit vigor præsentium eneruari.

Et quia congruit, ac decet, Prætores optimos locum, & iura ministrãdo iustitiam seruare maiorum, volumus, ac expresse iubemus, Magistros ipsos Rationales in banca officij rationum de his, quæ eorum incumbunt officio, tam in causis publicis, quã etiam priuatorum Iustitiam ministrare, in quo loco est solitum per eos iura reddere ab antiquo.

In cuius rei testimoniũ præsẽtes nostras exinde fieri, & pendentibus Maiestatis nostræ sigillis iussimus communiri.

Datum Neapoli per Sergium Domini Vrsonis de Neap. militem, Iurisciuilis professorem, dictæ magnę nostrę Curię Magistrum Rationalem, Viceprothonotarium Regni Sicilię, dilectum Consiliarium fidelem nostrum familiarem. Anno Domini 1350. die 15. Septembris quartę indictionis Regnorum nostri Regis Anno 11. nostræ verò Reginę Anno viij.

Si igitur à Magistris Rationalibus appellatio nõ dabatur, anteq̃ eorũ authoritatem, ac priuilegia Præsidentes obtinerent, ipsis postea omnibus in Præsidẽtes
52 translatis, eorumq; dignitate aucta, quo pacto ferendus est tam fœdus Frecc. lapsus, vt asserat, reclamationem ex moderna Regis tolerantia concedi, quando ab antiquissimis antè Ioãnam Reginam tẽporibus id Magistris Rationalibus tributum legimus, postmodum Præsidẽtibus Alphonsi Regis Priuilegio concessum, & deindè semper ab alijs Regibus Reg. Camer. Summariæ prærogatiuis, ac honoribus, confirmatis antiquis, aucta potius, quam imminuta fuerit, vt in hac fermè re testatur Rex Ferdin. Primus in
53 mox alleganda *Prag. 37. de offic. Procur. Cæsaris* his verbis: *Volentes continuè, & non solum tueri, & conseruare, verum au-*
54 *gescere, & amplificare istius officij honorem, prærogatiuam, & dignitatem, cum præsertim certò sciamus, omnium, quæ in ipsa Camera aguntur, & cognoscuntur, & decernuntur, summa æquitate, maturitate, integritate, & iustitia agnosci, & decerni, cum istius Tribunalis Officiales summa scientia, integritate, & rerum maxima experientia præditos esse sciamus*, Magnum profectò, & omni memoria dignum Regis encomium.

Sed qua ratione *Freccia* dictum excusari poterit, cum in id habeamus *Pragm. Sanct. Reg. Ferdinandi Primi de Anno* 1482. quam ignorare, vel silentio præterire, vt falsũ assereret, minimè debuit, cum enim Rex Ferdinandus audisset, paruo ab illinc tempore significatorias R.C.S. secundum obseruatam semper consuetudinem executioni non demandari, hac *Pragmat.* sancire voluit, vt iuxta antiquorum Regiæ Cameræ Priuilegiorum tenorem, & obseruantiã exequutioni traderentur, vbi testatur sic semper præteritis temporibus obseruatum fuisse, idemque constituit in sententijs R.C. vt præstita fideiussione exequerentur, & ad solam R. C. S. non ad aliud Tribunal reclamatio admitteretur, *num. 3. & 4.* & iterũ repetit §. 9. *volumus etiam, &* §. 10. *& similiter, postquam diffinitiuæ sententiæ debita exequutioni mandata fuerint, si ab ipsis appellari, aut supplicari contigerit, appellatio, & reuisio cognosci per aliud Tribunal, quam per ipsam Cameram*
55 *non possit, nec debeat,* &c. *Rouit. in Pragm. 38. de offic. Proc. Cæsar. §. & similiter, nu. 1.* dicens, in Regia Camera obseruari circà sentẽtiarum executionem, à quibus fuit reclamatum, seù appellatum, prout obseruatur in sententijs S.R.C. & *num. 16.* vbi quamuis dicat, non esse propriè reclamationem, sed appellationem priuilegiatam, seù reuisionem, id contingit ex eo, quod proferuntur nomine Magni Camerarij; sed re ipsa idem est, nam executio non impeditur, & ad eandem R.C. recurritur, vnde ea posita potius esset verbalis differentia, quàm realis.

Quæ

Quæ cum ità sint ab antiquissimis tẽporibus secundum Priuilegiorũ, ac Pragmaticarum tenorem inuiolabiliter obseruata, manifestè detegitur *Frecc.* mendacium, cum euidenter ostenderim, semper antiquitùs reclamationem tantum citra executionis moram competijsse ;
56 sed nec sui temporis se testem fidelem præbet, dum vno, eodemque tempore testatur, reclamationem dari ad instar sẽtentiarum S. C. & se vidisse appellari ad S.C. & à Prothonotario causas commicti, processus legi, & spiritum vitæ insufflari, nisi ea mutatio sua ętate contigisset, qua scilicet anno 1554. vixit etiam *Reg. Reuert.* qui nedum de ea meminit, verùm apertè contrarium secundùm supra adducta Priuilegia, & obseruantiã testatur.

Demum vt vndique *Frecc.* dictum destruatur, falsumq; conuincatur, id, quod in vltimis verbis asserit se vidisse à Pro-
57 thonotario spiritũ vitæ insufflari, eodem, quo cætera, vitio laborat, cum omnibus innotescat, in Regia Camera Summariæ causæ instantias non perire, & in ea limitari dispositionem *text. in l. properandum C. de iudic.* atque ideò nunquam potest practicari insufflatio spiritus vitæ, dempta instantiarum peremptione, quod cõtingit ex Fisci priuilegio, & cum scilicet causæ, quæ in R.C. vertuntur, semper Fisci interesse annexum habeant, ideò spiritus insufflatio non est in vsu, quod & ab *Afflicto in Const. Iusti cultores, num. 6. & in Const. Regni Accusatorem, nu. 5. & 6.*
58 discere potuit *Frecc.* vbi dicit, quod in Regia Camera Summariæ de consuetudine non perit instantia, *Benint. decis. Bonon. 76. Ann. sing. 242. Præs. de Fran. decis. 250. sub nu. 2.* vbi *Amend. num. 13.* & alij, quos refert meritiss. *Præsul Ricc. coll. 90.*

De cuius Tribunalis excellentia, & de
59 officio, & authoritate Magni Camerarij, cuius iurisdictionis exercitium tantùm dignitate, & emolumẽtis quibusdam retentis aboleuit, eo pleníssimè translato in officium Locumtenentis, qui non solum ab ipsomet Rege creatur, vt plenè per *Frecc. d. loco num. 13.* sed tanti æstimatur eius prouisio, vt certis ab hinc annis ex excelsioribus, & intimis Magistratibus ad Regis maximi Monarchæ latus assidẽtibus fuerint selecti, & missi ad regẽdum hoc maximum Tribunal; quamuis in eo nunquam defuerint insignes Regnicolę, & interdum etiam Hispani, qui ministerium hoc exactissimè, & maxima cum laude impleuerint, vltra tradita per *Frec.* dicto *loco, Reg. Moles vbi supra, & Episc. Lipar. ad Isern. in cap. 1. §. si quis verè temerarium, in glo. verb. Camera*, vbi illud appellat valdè supremum, *de pace iuram. firm.* & antiquitùs; pręcipuè Regum Ara-
60 gonum tempore P. sidentes Regiæ Cameræ, Regij Consiliai, tiam dicti inueniuntur, vt ex *Regiæ Cameræ Regestr.* par. 7. anno 1452. in personam Arani Ci-
61 bo ipsius Præsidentis fol. 132. à terg. qui Aranus Cibo fuit Genuensis, & anno 1440. fuit Prorex Neap. tempore Regis Renati Andegauẽsis, quo per Alphonsum expulso, Neapolitanorum precibus, vtpotè, qui optimè in officio se gesserit, ab eo confirmatus extitit, & completo officio fuit ab Alphonso Reg. Cam. militaris Pręsidẽs creatus, vt ex eo Regestro apparet, refert etiam *Barthol. Facius de reb. gest. ab Alph. lib. 7. fol. mihi 171. Onuphr. Panuin. in vita Innoc. V.* post *Platin.* dictusq; Aranus fuit pater Pontif. Innoc. VIII. omnium Authorum consensu.

62 Aliqua cõpediosè, sed graui sermone scripsit *Reg. de Ponte tract. de pot. Proreg. tit. de regalib. imposit. §. 8. nu. 57.* vbi Eminentissimum Tribunal appellauit, ad curam rerum patrimonialium, Populorum custodiã, & protectionẽ deputatũ, in quo ait, residere præstantissimos viros, omni virtutum genere ornatos, quod si de suo, & præterito tẽpore potuit verè attestari dictus insignis vir, qui longo tempore, vt Præsidens, & Fisci patronus in illo resedit: iustissimè possum ego, nedum de præterito, sed de præsenti plenissimè fidem facere, licèt vt plusquam notorium, nulla egeat probatione.

Vnum tamen non omittam, quo dignoscatur quanta apud Inuict. Regem sit eius Tribunalis æstimatio: Cum enim destinati ab Excell. Prorege fuissent Iudices aliquot M. C. contrà Perceptores Prouinciales, qui lẽtius fiscalem exactionem agebant, quàm decebat, & præcepisset, ne instructiones Iudicibus darentur

tur

tur per R.C. sed per Scriptorium, & ne obedirent Regiæ Cameræ prouisioni-
63 bus, hoc audito per S.M. suis litteris 26. Febr. 1638. iussit, instructiones expediri per Regiam Cameram, vti in omnibus, quæ ad Regij Patrimonij administrationem pertinerent ex Pragmaticarum, & ordinum S.M. tenore, & dispositione parere deberent. Et cum aliàs dubitatum fuisset, an in rebus Fiscalibus, quę tamen ad publicum regimen spectarẽt, quoties de ijs fieret à Regia Camera relatio in Regio Collaterali Consilio coràm Excell. Prorege, votandi Regię Camerę ius esset, fuit consultum S.E. per ipsam Reg. Cam. affirmatiuè, prout per prius semper fuerat obseruatũ, & ita postmodum pacificè continuatum, vt legitur in consultatione facta 23. Ianuarij 1638. regist. in consultarum Curiæ V. fol. 138.

Ab hac autem non solum communicatione, sed etiam translatione muneris antiquorum Magistrorum Rationalium in Præsidentes Regiæ Cameræ facta per Regem Alphonsum oritur, quod omnia priuilegia, immunitates, & iura quæcunque concessa olim Magistris Rationalibus, fuerunt ipsi Præsidentibus communicata, prout etiam vsus, & obseruantia antiquissima sic ab eo tempore vsque in hodiernum diem continuata declarauit,
64 prout legitur in cõsultatione Regiæ Cameræ tempore Locumtenentis Reuerterij viri doctissimi, & insignis sub die 30. Maij 1550. regist. in consultar. Curiæ 1. quod incipit ab anno 1539. fol. 69. in qua consultatione Camera obediendo mandato Excell. D. Petri à Toleto, tunc Proregis præcipientis, vt fieret sibi relatio de immunitatibus, & prærogatiuis Præsidentium, retulit habere iura decla-
65 ratoriarũ, esseque eos immunes ab adohis pro bonis feudalibus, & à iure tertiarię ferri pro vsu, ac in omnibus Dohanis, Gabellis, & passibus Regni pro bonis omnibus pro vsu, & victu eorum familię, & similiter esse immunes à iure bonatenentiæ, vltra iura, siuè munuscula salis, saccari, & fœni ex pascuis loci, *detto il mazzone*, & aliqua ex prædictis iuribus, fuit declaratum per Regiam Cameram die 20. Septembris eiusdem anni, competere Secretario, seù Notatori eiusdẽ Ca-
66 meræ, vt in dict. consult. Curię 1. fol. 79. ordinatum reperitur die 17. Aprelis 1537. hominibus Ciuitatis Calatię, quod non molestent magnificum Franciscum Petronem Reg. Cameræ Pręsidentẽ pro functionibus fiscalibus super bonis sibi datis in dotẽ, eo quod à dictis functionibus sunt immunes virtute Priuilegiorum Regię Camerę concessorum, & antiqua possessione etiam vti bonatenentes in lib. notam. dict. anni 1537. fol. 132. & de immunitate omnium dirictuũ Do-
67 hanarum ad instantiam D. Hieronymi de Franciscis Locumtenentis Regiæ Cameræ Summariæ fuit expedita prouisio per Regiam Cameram die 8. Decembris 1538. in part. 28. fol. 92. & passuum ad instantiam dicti Arani Cibo Genuensis Regiæ Camerę Pręsidentis in part. 7. die 6. Febr. 1451. fol. 132. a ter. Itidemque circà ius christallorũ referente D. Præs. Salazar 12. Iunij 1571. fuit dictum, quod præstentur iuxtà solitum, quæ christallorum iura solent dari in arrendamentorũ conductionibus, propter laborem, qui in ipsis à Præsidentibus, & Rationalibus adhibetur, eaq; cum iuribus vitularum, quæ præstantur in officiorũ venditione, ac declaratorijs pro liberatione conductorum, & Officialium Fiscalium, duplicata percipiunt Locumtenẽs, ac Cõmissarius, quodque ex alicuius morte superesset, inter alios distribuitur; Fisci autem patronus declaratoriarum iure non gaudet. Quod ius taxatum legitur in pandecta tradita tempore Excell. Ducis de Alcalà senioris in *Pragm. 57. de offic. Procur. Cæsar. in nouiss. sub die 22. Septẽbris* 1559. De quorum omnium iurium antiqua præstatione, & iustitia plenè fuit consultum Excel. Comiti Mõtisregij per Reg. Cam. existẽte Commissario Præsidente Io. Camillo Cacacio, viro omnium virtutum, ac scientiarum numeris ornatissimo, ac integerrimo, de mense Ianuarij 1637.

68 Quę etiam immunitas referente tunc Præsidente Ribera, posteà insigni Locumtenente, & Regente supremi Consilij dignissimo die 14. Ianuarij 1580 fuit declaratum, quod extendatur etiam ad

bona

bona dotalia data in dotem filijs Præsidentiũ,& Fisci Patroni,his verbis: *Eodem D.Ribera referente, fuit conclusum, quod expediantur prouisiones Capitaneo, & Vniuersitati Monopolis ad instantiam D. Marcelli de Mauro Fisci Patroni, che per le robbe stabili, che possede in detta Città peruenutole per dote ai suo figlio, sia franco di tutti pagamẽti etiam Fiscali, per esserne franco come li Signori Presidenti in libro notament.Cam.ann.* 1580.*fol.*24.

69 Et quòd etiam sint immunes à iure sigilli; prout Præsidentes eorum patres, fuit decretum per R. C. in personam Vincentij Antonij de Baldaxino filij Antonii Pręsid.Reg.Cam. Sum. pro officio Capitanei Castri Maris de Stabia in lib. notam.ann.1535.die 15.Septembr. fol. 11.et idem decisum in filiis M. Ration.

70 R.C.S.prout in filiis Præsidentium in lib. notamentorum anni 1540.vlt. Iulii fol.716.

Immò Præsidenti, qui gerit officia tam Præsidentis, quam Fisci Patroni de-

71 beri duplicem portionem iuris christallorum, fuit decisum in personam D.Marcelli de Mauro, referente D. Villano die 14.Maii 1580.in notamentorum Cam. d.anni fol.390. & ita fuit seruatum de anno 1627.in personam D. Vincentii Corcioni, cui fuerunt solutæ per Perceptorem significatoriarum Ioannem Franciscum Magnati duplicatæ portiones, vt etiam seruatũ fuit cum DD.Præsidentibus Camillo de Marra, & Anello Amato, & mihi cum tempore Excellen. Ducis Offunę gessissem officia Proprçsidentis, & ProFiscipatroni, fuerunt nedum iura christallorũ; sed etiam duplex stipendium solutum pro vtroque officio, vt patet ex mandato expedito per Suam Excell. eiusque Collaterale sub die 22.Iunii 1619.registr. in mãdat. 9.fol.198.

Prout etiam ex vetustissima consuetudine iuri subnixa fuit semper obserua-

72 tum, vt cõstat ex libris officij Scribę portionis, & sunt exempla in personam Regentis de Castellet, qui exercuit etiam officium Locumtenentis Reg.Cameræ, cui fuit pro tempore iussum solui vtrumque salarium, vt ex mandato Excell.Comitis de Lemos sub die 29. Ianuarij 1614.In mandatorum 10. fol.111.& in libro dicti officij ordinariorum 4. fol.30. idemque seruatum cum Consiliario eo tempore Rouito indelebilis memoriæ, dum exercuit officium Fisci Patroni Regiæ Cameræ de ordine eiusdem Proregis, sub die 7.Iulij 1615. in mandatorum 13.fol.274.in d.lib.ordinariorum fol.32. & cum Consiliario Didaco Lopez Suarez euecto ad officium Proregentis Regiam Cancellariam, ex mandato eiusdem Comitis sub die 31. Augusti 1615. in mandatorum 15.fol.80.& in dicto libro ordinariorum fol.22.idemque cum Prçsidente Io: Hieronymo Natali, dum ex officio Fisci patroni electus fuit Præsidẽs Regiæ Cameræ, dum vtrumque munus exercuit, quòusque fuit facta prouisio Fiscipatroni in personam Camilli de Marra, vt ex mandato sub die 16.Maii 1617.in mandatorum 4.fol.38 & in d. lib.fol.32.& similiter fuit seruatum cum Ambrosio de S. Iacobo de Villalobos Consiliario effecto Proregente, ex mandato Excell.Ducis Offunæ D.Petri, sub die 19.Ianuarii 1617. in mandatorum 2.fol.181.& supplemento mandati, in mandatorum 1. fol.204. & in d. lib. ordinariorum 4.fol. 56. & tandem cum Consiliario Cęsare Alderisio, ex Consiliario effecto Proregente virtute mandati eiusdem Proregis sub die 28. Aprilis 1617.in mandatorum 4.fol. 16. & in d. lib.ordinariorum à fol.57.

73 Rescripta enim Regia, & prohibitiones, quibus fuit prohibitum Excellentiss. Proregibus, nè permitterent, exigi duo stipendia, loquuntur expressè de militaribus, vt continetur in literis Inuictiss. Philippi Tertii sub data in Valladolid die 16.Augusti 1602. dũ prohibet, quod Capitanei militum pedestrium nationis Hispanæ dicti *del terzo*, & triremium *della squadra del Regno*, non possint exigere vltra ordinaria stipendia, quæ militibus emeritis, seù retentis, & veteranis datur, vulgò dictum *l'entretenimiento, y ventaja* ab ipso Rege concessis ob seruitia, sed tantùm stipendium ordinarium Capitanei.

Quod clarissimè deinde fuit particu-

lari

lari lege expressum literis eiusdem Regis sub data Madritij 16. Ianuarii anni 1611.quibus per modum legis condendæ specificè fuit declaratum, ordines præcedentes prohibentes frui duobus simul stipendiis, non comprehendere nisi tãtum stipendia militaria,vt patet ex rescripto Excell. Comitis de Lemos sub die 11.Ianuarii 1612.in mandatorum 2. fol.362. & in officio Scribæ portionis in regestro intitulato,extraordinariorum 121.fol.6.& iterum in literis Suæ Maiestatis directis eidem Comiti de Lemos, sub data Pardi 11. Februar. 1611. expeditis per Supremum Consilium Italiæ ad instantiam Ioannis de Ybarra, & Michaelis de Nauarette Ministrorum Regiæ Visitationis sub Illustrissimo Visitatore Ioãne Beltran de Gueuara Archiepiscopo Salernitano, & demum Episcopo Sãcti Iacobi,viro insigni,nobilissimo, & doctissimo, & de me optimè merito,in volum. literarum S.M.fol.218.

Et licèt in literis eiusdem Regis sub die vlt. Decembris 1619. videretur prohibitum exigi duplex stipendium, etiam non militare, per verba tamen assertiua præcedentium ordinum,ibi,*yporque*,&c. vt inf. nu.76.

Quinimmò ex literis nostri Inuictissimi Philippi Quarti,sub die 30.Maij 1625. supponendo pro constanti fuisse ex dictis literis anni 1619. prohibitam præstationem duplicis stipendij, non solùm militaris,sed omnibus stipendia quæcunque merentibus, sub quibus credebatur cõprehendi etiam quoscunq; Magistratus togatos,iustitiam administrantes, & proindè fuisset rescriptum Excel.Duci Albę, quod vigore dictarum literarum expeditarum sub die vlt. Decembris 1619. mandaret restitui duplex salariũ solutum diuersis Magistratibus,inter quos fuerũt Consiliarij Petrus Anton. Carauita pro tempore,quo exercuit officium Fisci patroni Regię Camerę sub Eminentissimo Cardinali Borgia Locumten. Generali, Principe omnibus virtutibus decorato, & eximiæ Religionis, Præsidens Camillus de Marra pro officio Fisci patroni, Consiliarius Didacus Lopez pro officio Proregentis Supremi Collateralis, Præsidens Scipio Brandolinus pro officio Præsidentis cõtinuato etiam postquam euectus fuit ad officium Regentis Supremi Cons. Italiæ, & Regens Ioannes Baptista Valenzuela Velazquez dum per plures annos summa cum laude, ob suam notissimam doctrinam, & prudentiam vltra officium Regentis fuit etiam Præsidens Sacri Cons. Capuanæ, & postea ad summos Magistratus Hispaniarum à nostro Rege euectus.

Verùm quia ex parte dictorum Offi-
74 cialium fuit oppositum, ipsos iustissimè exegisse duplex stipendium pro duplici officio compatibili,quod Rege, vel Prorege mandante exercuerunt,quibus singulis erat certum constitutum salarium, prout de iure nedum fieri posse, sed deberi vtrumque, decidit *Imper. in §. illud tamen*,cum *glosa in verb.periculum*, vbi propter duas sollicitudines,duo sunt soluenda stipendia,*auth.vt Iudices sine quoquo suffrag.*cum concord. quod latè probant *Bellug.in speculo princ.rubrica* 45.§, *quãtis. vers. sed credo*, *Auil in cc.Prætor. Hysp.cap.1.glo. officio*, *num.9.vers. sed tu dic*, *Bouadill.* late *in sua polit. lib.2.c.20. num.68.in fin. & lib.3.cap.8.dub.18.nu. 68. de Ponte de potest.Proreg.de abundan. Ciuit.§.6.nu.10.D.Reg.et* Marchio *Carol. Tapia* municipalis iuris nostri Regni restaurator *lib.2. de salar. Official. & trigesi. nu.3.vers. quid autem si vnus*,D.Regens *de Curte* meus auũculus egregiè ex more *part.2.de feud.ex nu.156.* vbi latissimè
75 agit,quãdo quis possit fungi vices duarum personarum ex *num.138.in fin.*qua de re Officiali existenti in officio alicuius commissionis, si committatur aliud negotium explicandum durante exercitio primæ commissionis, debetur quoque duplex salarium prò vtroque,ea ratione,
76 quia salarium debetur ratione laboris in administrando,& proinde ei, qui plus laborat pinguius salariũ est pręstandum, *Auiles in d.cap.1.prætor. gl.officio,ex num. 4.Bouadill.d.tom.1.lib.2. cap.20.post nu. 68. de Ponte de potest. Proreg. de assensib. Reg.§.6.num.35. Castill. Siculus dec. 44. num.8.tom.1.*

Præterea aduersùs executionem dictarum literarum dicebatur, fuisse speciali

ciali decisione prouisum, & declaratum per ipsum Regem, quod omnes prohibitiones præcedentes intelligerentur de stipendijs militaribus tantùm, non de alijs, propterea dum nullo Regis rescripto fuerat huic declarationi expresse derogatum, prout de iure requirebatur, dũ cum iuris dispositione concordabat specialis, & indiuidua Regis prouisio, maximè quia rescriptum emanatum à Curia sub die vltimo Decembris 1619. quę literæ vulgò dicuntur duodecim capitum, non erat noui iuris, præsertim correctorum inductiuum, sed legebantur hæc verba: *Y porque mi voluntad es que se executen tambien las ordenes que tengo dadas, para que ninguno de mis Visoreyes pueda dar nueuos sueldos, ni ayudas de costa, ni salarios, ni acrecentar los viejos, ni que se paguen doblados assi en cosas militares, como otras cõtra las ordenes dadas, sin que la haya nueua, y particular mia, para ello con clausula derogatoria de la presente, os ordeno, y mando que lo que contra lo a qui referido se libraren, no se pague, y que se si huuiere pagado se cobre de las personas que lo huuieren receuido, y no podiẽdo dellas, de los Ministros, à cuyo cargo hà estado el pagarlo y librarlo y q̃ no se les reciua en cuenta en la que dieren del dinero, che huuiere estado à su cargo de mi Real hazienda, y en esta conformidad lo aduertireis à la Escriuania de Racion, y à las personas à quien toca*; vigore quarum literarum fuit per Regiam Cameram expedita certificatoria sub die 15. Martij 1623. registrata in certificator. 71. fol. 43.

Ex his ideò dicebatur tantùm abesse Regem noluisse præcedẽtia iura, & prouisiones factas corrigere, quinimmò vt iam factę omnino seruarentur, & executioni darentur; atque in fauorem Magistratuum, & hæredum quorundam iam
77 defunctorum obijciebatur, rescripti verba quàuis ampla, ibi (*como en otras qualesquiera*) restringenda esse ad casus similes expressis, ex *cap. sedes, de rescript.* cũ simil. prout ex sequẽtibus verbis, in quibus de diuersis casibus similibus agebatur, super quibus absque aliqua corre-
78 ctione pręcedentium verificari poterãt, prout in dubio illa est semper accipienda interpretatio, per quam euitetur legum correctio, *l. 1. C. de inoffic. dotibus, l. pręcipimus in fin. C. de appell.* nec inducitur, nisi verbis legis expressum inuenia-
79 tur, idque clarè, & pręcisè constet, *Surdus* latè *dec. 21. nu. 19.* & maximè quando lex antiqua est specialis, & determinata, noua verò generalis, quia tunc posterior non tollit primam, sed recipit declarationem à prima speciali, & ratio est, quia specialis dispositio est dignior ge-
80 nerali, & ob id eius certa mentio fieri debet, *Bar. in l. sed & posteriores ff. de legibus, & in extrau. ad reprimendum, verb. non obstantibus, Ias. Dec. Cagnol. Cassan. Gomez. Ripa, Socin. iun.* & alij relati per *Menoch. lib. 6. de præsumpt. cap. 28. nu. 17.* vbi *nu. 20.* extendit etiam adiecta clausula derogatoria non obstante, *Menoch. d. cap. 38. nu. 29.* quæ in pręsenti non solùm non reperitur adiecta, sed ex plerisque coniecturis vrgentibus apparet,
81 noluisse Regem corrigere, vel mutare prius disposita, quo casu correctio excluditur, vel etiam inducitur, vbi alias excluderetur ex coniecturis, *Imol. Alex. Ias. Dec.* & alij, quos affert *Menoch. d. loco num. 21.* coniecturæ autem supra relatæ tales sunt, vt facilè ex eis deprehendi possit potius obliuio legis latæ de anno 1611. in anno 1619. post lapsum septem annorum, & fortiùs de anno 1625. nam
82 & si in priuatis personis pręsumatur obliuio etiam minori spatio decennij, cum totum remittatur arbitrio Iudicis, vt per *Crauet. cons. 241. col. vlt.* fortiùs tamen obliuio præsumitur in Magistratu, multis negotijs implicito, & potissimè in Prin-
83 cipe, vt in supremo Pontifice, in quo etiam in facto proprio, & in modico tẽporis interuallo præsumitur obliuio, iuxta *tex. in c. 1. de rescript. in 6. cap. olim*, vbi *DD. de re iudic.* & sufficit decursus duorum annorum, *Gram. cons. 23. num. 3. & cons. 41. num. 10. Crauet. cons. 141. colum. fi. lib. 2. Mascardus* latè *de probatio. tomo 2. concl. 1127. incip. per se dubitari contigit num. 12. 16. cum seq.* latè *Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 26. & de præsumpt. lib. 6. cap. 32.* & sic item in Rege Monarcha, maximè per longum tempus octo annorum, ab anno 1611. ad 1619. & postmodum

ab

ab anno 1619. ad 1625. mutato interim Rege Philippo Tertio sanctæ memoriæ in Cœlum translato de anno 1620. vnde de facili potest præsumi error, vel obliuio de anno 1625. dum constat de lege specialiter ad hoc lata de anno 1611. maximè concordanti cum iure communi.

84 Et insuper addebatur, nouissimas literas sub die 30. Maij 1625. ex toto fundari super prohibitione, quæ indubiè supponebatur facta ex dictis literis præcedentibus ab Inuictiss. Philippo Tertio eius Patre, datis de anno 1619. & proindè cogendos esse ipsos Officiales ad restitutionem, ratione etiam cōtemptus, & controuētionis, exigendo duplex stipendium contrà expressum Regis præceptum, quibus ex iam dictis ponderationibus planè cessantibus, non solum fuit supersessum in ipsarū literarum executione, prout de iure fieri debet, & tolerādo indulget noster pijssimus Monar-

85 cha, vt sibi rescribatur, prout rescriptum fuisse memini, sed interim iuxtà priores literas anni 1611. iuri communi concordes fuit post annum 1625. obseruatum in casu simili tàm Magnifici Secretarij Ioannis de Lezcano, quàm Magni-

86 fici Ioannis de Allegria Ministri in officio Scribæ portionis, cuius ministerium, & cæterorum eiusdem officij, fuit per Supremum Collaterale declaratum, non comprehendi appellatione militaris stipendij, quamuis circa descriptiones mi-

87 litum officium Scribæ portionis, eiusq; Ministrorum versetur, quod ab *Vlpiano* dicitur *in numeros referri milites, l. iure militari 4. & l. ex eo tempore 43.* vbi bona *glo. verb. Electi ff. de milit. testam.* probat,

88 militem non censeri, nec gaudere militari priuilegio priusquam in numeros referatur, sicuti electio regulariter non tri-

89 buit ius nisi suscepta infula, vel cingulo, ex qua *glo.* confirmatur decretum latum per Regios Delegatos corā sua Excell. de anno 1639. contrà illos de Fusco de Gaeta inquisitos de præmeditato homicidio in personam Erasmi Troianelli, qui allegabant fuisse adscriptos ad militiam per Præfectum militum, qui de hoc arte-

90 status fuerat, verùm viso rollo in officio Scribæ portionis, rollum enim, & arrolare, appellatur illa descriptio militiæ, vt aduertit *Surgens cap. 26. nu. 10. de Neap. Illustr.* fuerunt exclusi à prætensa repositione in pristinam libertatem, in qua causa Ego ordine Excellētissimi fui subrogatus in locum vnius ex delegatis impediti, & de qua inueni postea fecisse decisionem Dominum Consiliarium *Hectorem Capycium Latro* meum gentilem in suis aureis, & elaboratissimis *decision. Sacr. Consil.* quæ est 105.

Nouissimè iuxtà hanc literarum Regis iuri consonam interpretationem re-

91 peri literas Regias, datas die 9. Maij 1628. quibus præcipitur, Medicum tertij Hispanæ militiæ, eundemq; Prothomedicum, vtroque salario gaudere posse, adiecta causa, quod scilicet hoc alijs literis prohibentibus duplex salarium, non repugnet, ex quibus optimè confirmatur intellectus ad prædictas literas anni 1619. & 1625. itidemque obseruatum reperi in Dominis Consiliarijs Andræa Marchesio viro auita nobilitate, legalisque doctrinæ, ac feudalis iuris peritia præstantissimo, & D. Ferdinando Arias de Mesa I. C. Hispano doctissimo, subtilissimo, ac morum suauitate amœnissimo, quorum hic vespertinā primariam iuris Cathedram, ille feudorum ordinariam summa cum laude obtinent, ac ideò duplici gaudent salario.

92 Et pro dicta immunitate adoharum, & donatiuorum, etiam extraordinariorum fuerunt expeditæ prouisiones ad beneficium nōnullorum Præsidentium antiquis, & modernis temporibus, vt patet ex libris Notam. Cameræ sub die 16. Maij 1534. in fauorē Præsidis Baroni, item die 30. Octobris 1535. & 1537. pro Ferdinando Rota, pro Vincentio Corciono viro doctiss. sub die 20. Aug. 1627. & pro Regente D. Ioanne Enriquez Marchione Campiæ, vti olim Præsidente dictæ Reg. Cam. 31. Aug. 1627. & 15. Ianuarij 1630. in quibus dicitur, esse immunes pro iure adohæ, pro donatiuis, & seruitijs impositis, & imponendis, ordinarijs, & extraordinariis, & quod exactum à Perceptoribus restituatur. Et cum fuisset per eius mortem præsente D. Locūtenente d. Reg. Cam. ordinatum cer-

certiorari Perceptorem, quod in futurũ exigeret, ceſſante per mortem immunitate, fuit per vxorem ipſius viduam ſupplicatum S.E. idem priuilegium eſſe obſeruandũ ad ipſius,& liberorũ fauorem durante viduitate, per quem fuit remiſſa cauſa decidenda Reg.Camer.& commiſſa D.Lanario, quæ pendet indeciſa penès Act.Octauium de Creſcentio. Et die 30.Ianuar.1640. in cõputo adminiſtrationis Rat. Laudati regentis officium Perceptoris Terræ Hydrunti, referente Rat. Batio in Aula magna, fuit prouiſum, quod admittatur immunitas obſeruata Regenti Henriquez,iuxtà ordinẽ,& conſultationem R.C.factã S.M.licèt nõ exhiberentur prouiſiones. Eademq; immunitas fuit practicata in fauorem Spectabilis Comitis Molæ,eiuſdẽ R.C.Præſidentis,& Decani meritiſſimi,vt probãt prouiſiones directæ Perceptori Terræ Bari pro reſtitutione et adoharum indebitè exactarum ſub die 30. Nouembris 1626.& 15.&24.Martij 1629. ſubſcriptæ per quon.Præſidentem Scipionem Rouitum,poſteà Regentem inſignem, regiſtratæ in certificatoriarum arcę militaris 9.fol.40.à ter.& in adohæ 25.fol. 42.penès Rationalem de Simone:fuitq;
93 etiam declaratum inſtante Illuſtr. Petro Ioãne Capycio Galeota Principe Mõtis Leonis,filio Spectabilis Ioannis Baptiſtę Regij Generalis Theſaurarij ſub die 27. Februarij 1638. cum Regio Fiſco,interueniente doctiſſimo,& integerrimo D.Locumtenente D.Alonſo Guillen de la Carrera, quòd dictus Ioannes Baptiſta vti Theſaurarius Generalis huius Regni pro tempore,quo dictum officium exercuit, tractetur immunis ſolutionum adoharum,& donatiuorum; vt in proceſſu penès Ioannem Baptiſtam Conſtantinum fol.24. & deindè ſub die 14. Octobris fuit confirmatum decretum, & prouiſum,quod pro exequtione illius expediãtur prouiſiones Perceptori Principatus vltrà,quod nõ exigat à dict. Illuſt.Principe reſiduum adoharum, & donatiuorum etiam extraordinariorũ à die, quo dictus Ioannes Baptiſta pater cępit poſſeſsionem dictæ Terræ Montis Leonis,prout etiam præcedentibus literis S. E. ſub die 4. Aprilis 1637. fuit ordinatum exequi conſultationẽ eiuſdem Regiæ Cameræ factam ſub die 17.Martij eiuſdem anni in fauorem dicti Principis,& expeditæ prouiſiones ſub die 9.& 23.Maij 1637.ſubſcriptæ per dictum D. Alonſum,prout in prędictis actis fol.24. 26. & 56. & idem obſeruatum reperio
94 quoad Præſidentes Regiæ Cam.in alijs immunitatibus,vt eſt immunitas à donis. Cùm enim hęc Inclita,& Fidelis.noſtra Ciuitas donaſſet Sereniſſimo Regi Ferdinando Primo de anno 1477. fuit ſpecialiter ordinatũ quoad omnes Camerę Miniſtros, ſcilicet ne ab ijs exigeretur, exactumque reſtitueretur, in Regeſtro Cameræ 25.fol.208.

Et licèt contrà hanc immunitatem
95 quoad adohas, & donatiua fuerit reſcriptum per S.M. ſub die 10. Octobris 1632. & fuerint remiſſæ literæ R.C. per Excell. Comitem de Monterey,vigilantiſs.Proregem,ſub die 23.Ianuarij 1633. cum iuſtiſſimo noſtro Regi fuiſſet expoſitum, hanc eſſe vſurpationem factam à Miniſtris Cameræ,cum talis immunitas eis iuridicè minimè competeret.

Agnoſcentes Reg.Cam.Miniſtri,non fuiſſe intentionem S. M. velle iuri Tribunalis, tam ſuo Regali ſeruitio aſſiduè ſummis vigilijs intenti derogare, & literas fuiſſe maxima cũ ſubreptione, & obreptione expeditas, ſupplicauit Proregi, vt dignaretur de notiſſimis, & iuſtiſſimis titulis cum pacifica, & antiquiſſima poſſeſſione, & obſeruantia, roborata pluribus conſultationibus, & decretis R.C. ſapientisſimum noſtrum Regem certio-
96 rare,prout factum fuit,præuia plena, ac diſtincta conſultatione facta ſub die 6. Iunij 1633. regiſtrata in conſultarum Curiæ ſecreto fol.229. in qua iuſtificata fuit immunitas tam ab adohis, quàm à donatiuis ordinarijs, & extraordinarijs, tribus euidentisſimis rationibus:Primò, ex Priuilegijs Reginæ Ioannæ Primę de anno 1346. immunitatis conceſſæ olim Magiſtris Rationalibus, deindè trãſlatæ ad beneficium R.C. Secundò,ex cõſultationibus,& decretis Cameræ, quibus ità priuilegia fuerunt ſucceſsiuis temporibus interpretata, & deciſum.Et vltimò

ex antiquissima,& pacifica possessione, & obseruantia etiam priuilegiorum interpretatiua, roborata testimonio *Marini Frecc.* dicto *loco de officio M. Camer. nu.3. Regentis Moles*, & aliorum sapientum Regni, & inter alias antiquas consultationes legitur vna sub die 5. Decēbris.1539. facta per Regiam Cameram de ordine Excell. Proregis ad beneficiū Regentium Reg. Cancell. & Collateralium Consiliariorum,in qua insertis partitis extractis ex rationibus,& computis Perceptorum Prouincialium ab anno 1478.tempore Serenis. Ferdinādi Primi,apparet de possessione iam dictæ immunitatis adoharum, & seruitiorum pro eorum bonis feudalibus. Registr. in cōsultar.20.fol.71.

Qua consultatione transmissa, dubitari non potest,quin iura Tribunalis à prudentissimo Rege , existente potissimè Pręside Supremi Cons,eodem Comite, de iuribus, & meritis Cameræ plenè instructo, sicuti de omnibus Regni negotiis,quod maxima cū laude,& omnium admiratione per septēnium rexit, sarcta tecta sint conseruanda,non tamen silen-
97 tio præteribo, omnes Reg.Cam. exemptiones, ac immunitates Regiis Consiliariis S.Claræ , plurimis ab hinc annis R. C.exemplo à Benignissimo Rege indulta fuisse,vt in *Pragm.vnic.*anni 1550. sub *tit.de immunit.Official.Sac.Cons.*licèt hucusque quoad immunitatem ab adohis,& donatiuis non viderim in Consiliarijs vsu receptam, *Mut.Surg.in addit. ad fratrem de Neap.Illustr.f.386.in prin.*
98 Competit etiam Reg.Camera, & est in possessione, & in viridi obseruantia cognoscendi de causis omnibus, tā Pręsidentium, quàm aliorum omnium Officialium Reg.Cam.
99 Quamuis enim iure communi Officiales subordinati officio Procuratoris Cæsaris debeant cognosci ab ipso Procuratore Cæsaris in causis ciuilibus, verùm in criminalibus coràm Pręside,pręsente eodem Cæsaris Procuratore, vel Aduocato Fiscali Patrimonii *l.cū aliquid 8.l nullum 10.cum glos. C. vbi causæ Fiscales,vel diuina domus, hominumq; eius agantur,* ibi:*nullum ex officio Rationalis*, *qui exactioni , vel chartis inseruiat, ad aliud iudicium adduci oporteat , nisi fortè cuiuspiam caput accusatio legibus instituta pulsauerit,*vbi *gl.verb. oportet,* subijcit, *& hoc cum ciuiliter,secus si criminaliter , quia tunc Præses adest prouinciæ,vt supra eodem l.cum aliquid* 8. vbi illud additur, *vt id fiat præsente Rationali, vel Procuratore domus nostræ,& in l.si aduersus,* quæ est 2.*C.si aduersus Fiscum* , vbi *glo.*addit,
100 *quod hodie solus Princeps cognoscit*; Attamen ex antiquissima , & præscripta consuetudine hodie de causis Ministrorum dependentium à *R.* C. vt sunt omnes Perceptores, Thesaurarii, Magistri Portulani, Portulanoti,Dohanerii, Credenzerii, Fundacarii, Secreti,& Vicesecreti,Magistri Cameræ,Capitanii Grassię,& similes,tā in causis ciuilibus,quàm criminalibus, actiuè , & passiuè cognoscit Regia Cam. vigore suorum priuilegiorum priuatiuè quoad omnes, sicuti de Præsidentibus, & Rationalibus, ipsorumq; familiaribus, testatur *Afflict.in Constitut.Castellanor.sub nu.1.vers. non sunt ergo,*vbi supponit ità semper obseruatū,
101 & ità pluries decisū in causis nōnullorum Pręsidentium,& Rationalium testatur insignis *Rouitus decis.74. nu.6.& in fine*,& de omnibus Ministris Fiscalibus subordinatis Cameræ loquitur doctiss. *Reuerter.*qui postquam latè egit de causis ad cognitionem Reg.Cam.pertinentibus,de iure communi distinguēdo sex casus, in quarto casu loquens de Ministris inferioribus, subdit hæc verba: *Et omnia suprà allegata procedunt de iure communi, attentis tamen Priuilegijs concessis à retro Regibus huius Regni,confir-*
102 *matis per S.M. est valdè ampliata, & extensa iurisdictio Regia Cam. adeò quod habeat iurisdictionem ciuilem , & criminalem , merum,& mixtum Imperiū, actiuè,& passiuè in omnes, & quoscunq; Officiales Cameræ , & est abdicata iurisdictio ab omnibus alijs Tribunalibus , etiam si non apponatur,scilicet in Priuilegijs, clausula priuatiua, vt habetur latiùs in Priuilegijs,*vbi etiam fundat,Principem hoc iustè constituisse,nec vllum considerari incōueniens,vt per *eum* latè, qui postmodum *in versic. & quod sit vera conclusio,*

pro

pro confirmatione conclusionis prædictæ, vt etiam iure communi iurisdictio sit priuatiuè, & abdicatiuè concessa, tam respectu causarum Fisci, scilicet Principis, quàm respectu Officialium, & Ministrorum dependentium ab officio Procuratoris Cæsaris, & sic Regiæ Cameræ vtitur optimo argumento, & limitatione singulari tradita per DD. communiter
103 ad *l. 1. C. de offic. Præfect. Vrbis*, qua disponitur, vt iurisdictio specialis ordinaria non deroget generali, sed potius videtur concessa cumulatiuè, concordat *tex. l. fi. C. de iurisd. omn. Iud. l. unic. C. de metropoli Berit. lib. 11. Angel. cons. 375. nu. 2. Rom. cons. 393. num. 1. Ruin. cons. 7. num. 5. in 4. Gram. decis. 30. num. 2.* cum infinitis per *Barbos. ad l. 1. art. 4. ex nu. 73. & 76. cum seq. ff. de iudic.* vbi *nu.* 78. de vera, & magis communi; inter alias enim limitationes, in quibus cessat dicta conclusio, est
104 illa, vt non procedat, quando iurisdictio specialis etiam ordinaria (vt constat esse iurisdictionem Regia Cam. vt inter alios scriptores Regni aduertit *Carauita super Ritu 265. nu. 28. Regens Rouitus in Pragm. 1. de caus. decid. nu. 3.* doctissimus, ac meritissimus *D. Consiliar. Carlenal. de iudic. lib. 1. tit. 1. disput. 2. quæst. 8. sect. 4. sub nu.* 1152.) conceditur per viam priuilegij in fauorem certarũ personarum, quod resultat in ipsarum vtilitatem, & fauorem, vt ab eorum officio non distrahantur, tũc enim vt priuilegium aliquid operetur, censetur iurisdictio concessa priuatiuè quoad alios Iudices, & non cumulatiuè, citat *Reuerter. Angelum in l. testamenta omnia C. de testam. Alberic. Bal. & Aretinum in l. quod in rerum §. si quis post ff. de leg.* 1. quibus addo *D. de Franch. dec. 417. n. 7.* vbi amplius exten-
105 dit, vt omnis iurisdictio concessa in certum genus personarum, & ad vniuersitatem causarum, intelligatur priuatiuè concessa, citans *Iacobin. D. Capyc. decis.* 9. *& Menoch.* quod repetit idem *de Franch. decis. 458. nu. 3.* vbi citat *Minad. decis.* 8. idemque etiam *Frecc. in 7. authorit. col. 2.* cõcordant *Bald. Angel. Paul. Felin. Ruin. Menoch. Garsia*, & alij, quos ad hoc citat *Barbosa in d. l. 1. art. 4. nu. 134. ff. de iudic.*
106 vbi *nu.* 136. firmat, quod vbicunque iurisdictio conceditur in vim priuilegij, tunc necessariò censetur concessa priuatiuè, *nec*, vt subdit *Reuert. pot. st dubitari, quin priuilegium hoc sit concessum in fauorem personæ Fisci, siuè Procuratoris Cæsaris, qui ipsum repræsentat, & successiuè Officialium, qui sub dicto officio militant, vt habeant propriũ in suis causis Iudicem, quod est vtile, & necessarium ipsis, quod nõ litigent, nec conueniantur in alijs Tribunalibus, quàm Regia Cam. ergo necessariò hæc iurisdictio est priuatiuè concessa.* hæc *Reuert.* & antè ipsum *Affl. decis. 41. nu. 3. & Vrsil. n. 2.* vbi in terminis, & in pun-
107 cto firmant, quod si statutum dictet, vt in nostris Pragmaticis de causis Fisci est toties prouisum, quod de causis Fiscalibus, pupillorum, vel viduarum certus Iudex cognoscat, tunc Regens M. Curię vt inquit *Affl.* licèt habeat generalem iurisdictionem, non tamen potest se intalibus causis intromittere, secus verò, vt addit *in fine*, si esset solùm priuilegium datum in fauorem causæ, non autem cõcerneret personas, vt illũ sequitur etiam *Barbosa* dicto *loco nu.* 137. vnde ex eorũ
108 dictis patet, Priuilegia Fiscalia, non tam causæ, quàm ad ipsius personę Principis, quam Fiscus repræsentat, prærogatiuam cõcessa fuisse, vt meritò extendantur ad Magistratus, qui Fisco inseruiunt, quod secundum ipsos benè probatur in *l. nec [illegible]quam 9. in principio, 2. responso ver. sane si Fiscalis ff. de offic. Proconsul. & Legati*, vnde tandem addit *Reuert. quod si hoc fuit statutum de iure communi, satis conueniens fuit, quod Serenifs. retro Reges Regni pro ipsorum Regnorum beneficio, & conseruatione eorum Patrimonij iurisdictionem Cameræ in omnes eius Officiales extenderent, & ampliarent*, sicut videmus
109 de iure communi, ꝙ familiares scholarium, & aliorum Priuilegiatorum gaudēt Priuilegijs, eorum Dominis concessis, ēt quoad forum, vt per *Butrig. & Bald. in*
110 *l. 1. & 2. C. de Episc. & cler.* & in puncto reperio obseruatum mediante R. C. prouisione in remissione cuiusdam Colellæ Linię famuli Ration. R. C. Basilii de Miro ad eius instantiam die vlt. Octobr. anni 1452. in Regest. anni 1444. & 45. f. 177.
111 cui addo, quod vxor sequitur forũ viri,

nedum competentem de iure cõmuni, sed ex speciali Priuilegio ratione artis, vel aliter, *Tiraq.de ll.connub.gl.2.nu.54. Franch.decis.363.* & idem in matre,& filijs,sũt *text.in l.3.& 4.C.de castrensianis & Ministerianis lib.12.* & in vxore cle-
112 rici coniugati incedẽtis in habitu,quod gaudeat fori priuilegio in criminalibus secundùm opinionem *Dominici*, tradit *Greg.Lopez lib.3. tit.2.l.32. verb.del Casamiento,circà medium.*

113 Et vltimò pro coronide aduertit *Reuert.* quod dictis tot priuilegiis concessis à priscis Regibus huius *Regni*, & per Inuictissimos Reges Austriacos confirmatis in beneficium R.Cam. & suorum subditorum,non possit Excellen.Prorex derogare, nec ea tollere, ac moderari, quod cum latè ab ipso firmetur,non trãscribo.

Verùm illud non reticebo, quod cum de anno 1532. M. C. V. remisisset Magnificum Aloysium Sicilianũ inquisitum de homicidio vti familiarem Illust.Marchionis Vasti M.Camerarii ad Magnam Regiam Cameram Summariæ, vt verbis decreti vtar,fortè volens M. Curia blandiri R.C. ipsam condecorãdo suo peculiari titulo Magni Tribun. quo constat ipsã non egere,& in formula decreti addidisset, quod contrà eũdem procederet iuxtà formam Banni Regis Ferdinandi Primi,conquęrente dicto Magno Camerario cũ R.C.de prædicta clausula quodammodo imperatiuè concepta apud Emin. Card. Colũnam Caroli Inuictiss. Cæsaris Locũmtenẽtem, fuit per ipsum
114 cũ Cons. Collaterali prouisum,quod sublata dicta clausula eadẽ M. C. remitteret dictum inquisitum vti familiarem M.Cam.sine aliqua conditione, sicuti in prçteritum semper fuerant remissi vigore priuilegiorum dictæ Regiæ Cameræ, quorum interpretationem,vel limitationẽ dignoscebatur spectare ipsi Regi,vel vices eius gerenti,& nulli alio Tribunali, quod mandatum statim fuit per M.Cur. exequutum, vt in Reg. literarum 8.anni 1532.fol.1.

Quibus ita solidissimè iactis nihil obstat, quod in *Pragmatica* Excell.D.Petri à Toledo sub die 22.Ianuarii 1533.quæ
115 est 14. *in tit.de. offic.Procurat.Cæsaris* fuerit dictum,quod circà cognitionem causarum Ministrorũ ipsi Tribunali subordinatorum, etiam dependentium, in casibus occurrentibus S. Excell. prouidebit.

116 Non enim per simplicem reseruationem facultatis prouidendi in casibus occurrentibus, fortè ad excludendum remissiones, quę in fraudem aliquandò, vt contingere solet,petuntur à personis, quæ actu non seruiunt, vel ex alia causa priuilegio fori gaudere non debent, cẽsendum est, iustissimum Proregem voluisse tot,& tantis Pragmaticis, Regiisq; sanctionibus,ab ipsis Regibus latis, quæ hanc ab antiquissimo tempore legitimã interpretationem à iure, & obseruantia receperunt, & tot priuilegiis in fauorem ipsorummet Regum concessis iam executis, derogare,cum etsi voluisset, neq;
117 etiam potuisset, cum legatus à latere, Prçfectus Prçtorio, & Vicarius, tametsi Supremus Imper. vel Regis Monarchæ,quàmuis vicem Regis obtineat, & omnia possit,quæ ipsemet Rex, eique eademque reuerentia debeatur,non tamen potest legi, vel priuilegio ab ipso Rege concesso derogare,vt per *Sotum de iustit.& iure lib.1.quæst.7.art.3. Rouitus super Prag.1. de Official.& his, quæ eis prohib. sub num.19. de Ponte* loquęns de licentijs ædificandi propè Ciuitatem contrà Regis prohibitionem *de potestate Proreg.tit.de abund.Ciuit.§.4.à nu.1.ad 7.* quia specialiter prouisa censentur reseruata, ad quæ non extenditur potestas Locumtenentis,Vicesgerentis,vel Vicarij,maximè constituti ad tempus, & non perpetuò,cũ dignitate Ducatus, vel Comitatus annexa,vt benè docet *Bossius de Principe,post n.88. vers.secundum etiam, vsque ad num.92.Petra de potest.Princip. cap.21.nu.35.* & etiam fundat *Reuerter.* qui dum lõgè post annum 1533.scilicet in anno 1550. & longè postea sub eodẽ Prorege D.Petro præfuisset tanquam Locumtenens in Regia Camera,fortè in dicta decisione ideò scripsit,non potuisse Proregem dictis priuilegiis derogare, respiciẽs forsaņ ad dictam *Pragmaticam*, qua non obstante ipse postea scribens

am-

amplissimè testatur de posteriori pacifica possessione Regiæ Cameræ.

Nec minus allegari potest *Pragmatica* Excell. Ducis Ossunę senioris, sub data 5. Octobris 1584. quæ est 61. *sub tit. de*
118 *offic. Procurat. Cæsaris*, in nouissimè impressis Neap. de anno 1633. vbi in specie in §. 20. incipiente, *le cause, & prouisioni, versic. & in la sopradetta Gran Corte*, vbi fuit ordinatum, remitti ad M. C. omnia delicta Officialium subordinatorũ Regię Cameræ, si modò non fuerint commissa intuitu administrationis eorum officiorum.

119 Siquidem illi Pragmaticæ fuit ferè in omnibus derogatum per sequentem latam per eundem Proregem sub die 7. Nouembris 1585. quę est *sub nu. 62.* in eisdẽ nouissimis, in qua posteriori Pragmatica & si nõ legatur specialis reuocatio dicti Capituli, correcta tamen ratione legis, censeri potest correcta tota ipsa lex, vt est *tex.* cum *glo. in l. 1. in princ.* iuncto *verbo, prouidentia ff. de legit. tut.* vbi *Bart.* & concord. affert *Euerardus loco à cessatione rationis nu. 3.* cùm enim experientia docuisset, quod licèt finis prioris Pragmaticæ fuisset tollere impedimenta, vt Regia Camera magis liberè, & expeditè posset negotijs Fiscalibus, & præsertim rationum discussioni, & dispunctioni vacare, contrarius tamen effectus resultabat ex separatione plurium negotiorum, quæ ab antiquo tempore erant solita tractari in Regia Camera, quæ ratione vnionis, & inseparabilis depẽdentiæ non poterant ab alio Tribunali diuerso cognosci, sinè maximo Fisci pręiudicio, & iactura, coactus fuit idem Prorex, vt sepè sapientes faciunt, sub colore reformationis priorem Pragmaticam in effectu tollere, & proindè agnoscens, sapientis esse consilium mutare, maximè in re tam graui, & tanti præiudicij Regali Patrimonio, prudẽter in *d. 2. Pragmatica* vsus fuit verbis, quibus in effectu ostendit necessitatem reuocandi, vt in §. 1. *in fine*, ibi, *& perche dopoi di essersi posta in esequutione, & osseruata dal tempo predetto in quà, ci è occorso per degni respetti.*

Et quamuis non fuisset expresè reuocata dicta prouisio facta in dicta priori Pragmatica aduersus tot antiquas Pragmaticas, & cõtrà tot priuilegia, tam in corpore iuris communis, quàm nostri municipalis clausa, sic inconcusè obseruata, & absque clausula derogatoria necessaria, vt rescripta Fisco damnosa aliquid operentur.

120 Attamen sufficere debet, dictam priorem Pragmaticam nunquam fuisse vsu receptam, quinimmò ea nõ obstante semper postea obseruatũ, & iudicatum iuxtà priores leges, & priuilegia vsu recepta, quibus nec derogare potuisset Prorex absque specialissimo, & indiuiduo Regis mandato, vt suprà, quod speciale mandatum necessarium ad derogationem iuris Fisco quęsiti nullo modo intercessit; licet enim in dicta *Pragmatica 62. in vers. hauendo sopra questo*, testetur Prorex, consuluisse S. M. non tamen dicit, ab ea obtinuisse hanc facultatem reuocandi talia priuilegia, sed simpliciter, & in genere habuisse responsum, ibi: *è remasta seruita risponderci, & ordinarci, che douessimo in questo prouedere, & fare (parendoci) Pragmatica, declarando le cause, & negotij, in li quali il detto Tribunale si deue intromettere, & deue procedere*, & inferiùs, *& giudicando Noi molto necessario fare in questo prouisione chiara, e distinta, ci è parso con voto, e parere del Collaterale dichiarare le cause, & negotij, in li quali detto Tribunale hauerà, & volemo, che habbia da procedere.*

Vndè cum Excell. Proregis intentio fuerit tantùm declarare casus, in quibus posset, & deberet cognitio pertinere ad Regiam Cameram, clarè patet, noluisse nisi casus dubios determinare, in quibus cadit declaratio, non autem casus certos, & claros, in quibus iurisdictio iure communi, municipali, & ex præscripta, & titulata consuetudine eidem competebat, in quibus si voluisset, etiam ex defectu potestatis, non potuisset.

121 Quod autem anteà, & post vtramq; Pragmaticam prędictam, scilicet D. Petri à Toledo, quæ dumtaxat reseruauit declarationem Proregi de anno 1533. & Ducis Ossunę de anno 1584. fuerit semper per Proreges cum Collaterali, ac per Regiam Cameram ordinatũ, & decretum

cretum, obseruari priuilegia in fauorem DD. Officialium, apparet ex prouisionibus expeditis per Regiam Cameram sub die 19. Octobris 1523. ad instãtiam Magistri Portulani Prouinciarum Terræ Hydrunti, & Basilicatę, quibus mandatur omnibus Officialibus dictarum Prouinciarum, quod per ipsos remittantur omnes subiecti illius iurisdictioni, ex eo quod cognitio causarum, tam ciuilium, quàm criminalium Ministrorum dependentium à suo officio, ad ipsum, eiusque Locumtenentem, & Curiam spectant, tam vigore priuilegiorum cõcessorum à priscis Regibus, & à nouioribus confirmatorum, quàm ex antiqua, & inueterata consuetudine Regist. in communi 30.

Quas prouisiones fuit ordinatum obseruari, ex literis expeditis per plures Proreges, scilicet per D. Carolum de la Noy sub eadem die 19. Octobris 1523. per Cardinalem Columnam 3. Aprilis 1531. & per Excell. D. Petrum à Toledo vltimo Decembris 1533. & vltimo Decembris 1543. vt in processu inter Carolum Piscionum Vicesecretum Terræ Paulæ, & Illustr. Marchionem Fuscaldi fol. 50. à ter. & 51. penès Bartholomeum Galluccium, quarum omnium prouisionum fuerunt expeditæ literæ obseruatoriales ad instantiam Magistri Portulani Scipionis de Raho, sub die 14. Iunij 1568. cum subscriptione Pręsidẽtis Bernardini de Sãcta Cruce Locumtenentis Hernandi de Aualos, Regist. in communi 18. fol. 26. & in dicto processu, fol. 51. & iterum instãte Petro Perrone successore Magistro Portulano, fuerunt repetitæ literæ obseruatoriales cum eorũdem subscriptione per Secretarium Palumbum, Regist. in par. 25. fol. 213. & in dictis actis fol. 51. à ter.

122 Et similes prouisiones fuerunt expeditæ per Regiam Cameram sub die 30. Ianuarij 1593. ad instantiam Magistri Portulani Prouinciarum Terrę Bari, & Capitanatæ, directæ Audientiæ Barensi, cum inserta forma prædictarum prouisionum expeditarum ad instantiam alterius Magistri Portulani, in quibus dicitur, ita in specie ordinatum, facta relatione in Collaterali Consilio cum subscriptione Præsidentis Valcarcel, & Regentis Castellet pro Magno Camerario, & Secretarij Detij Raparij, qui postmodũ ob suas virtutes fuit effectus Pręsidens, Regist. in par. 30. fol. 292. & in dictis actis fol. 52.

In quibus prouisionibus præcipitur Gubernatori Ciuitatis Trani, quod statim excarceret quẽdam Portulanotum, eumque remittat ad Portulanum cum subscriptione Pręsidentis Valcarcel, Secretarij Raparij, & Regentis Ioannis Francisci de Ponte pro M. Camerario, & quoniam dicta priuilegia, & obseruãtia, vt prædictum est, fuerunt Regiæ Cameræ concessa pro omnibus Ministris ab ea dependentibus in toto Regno; idcircò sub die 4. Nouembris 1596. fuerũt eædem prouisiones expeditę per Reg. Cam. directæ Reg. Audientiæ Calabriæ citrà, & alijs Officialibus ad instantiam Marci Antonij Piscioni Vicesecreti fundici Terræ Paulę, insertis omnibus antè dictis prouisionibus, ordinando earum obseruantiam, Regist. in par. 63. fol. 2.

123 Renouatæ cum repetita obseruantia, insertis omnibus, sub die 11. Decembris 1627. ad instantiam Doctoris Caroli Piscioni successoris Vicesecreti in eadẽ Terra Paulę, subscriptæ per Illustr. Marchionem Sancti Iuliani Locumtenentem insignem, recolendæ memoriæ, & per Pręsidentem D. Hieronymum de la Puebla Valdes, Regist. in part. 3. fol. 210. penès Friscarolum Scribã in dictis actis fol. 53. quas prouisiones instante eodem Carolo sub die 17. Augusti 1632. mandat S.E. per Collaterale Consilium obseruari, ità in specie præcipiendo tam Reg. Audientiæ, quã Capitaneo Terræ Paulæ, & non obstãte oppositione dicti Illust. Marchionis prætendentis, esse facĩedam distinctionem inter delicta communia, & delicta commissa intuitu officij, facta relatione per Regiã Cameram S.E. in Collaterali Consilio, fuit interpositum decretum sub die 24. Nouembris 1634. quod procedatur in Regia Camera, etiam pro delicto simplici cõmisso tanquam à priuata persona, in dictis actis fol. 67. & 68.

124 Simile fuit decisum in Reg. Camera Sum-

Summariæ die 14. Ian. 1612. referente Præs. Salutio in lite inter Magistrum Portulanum Terræ Bari, & Capitanatæ, & Regium Gubernatorē Baroli, vt Gubernator prædictus parere teneretur prouisionibus præceptiuis, & inhibitorialibus Audientiæ dicti Magistri Portulani in omnibus causis ciuilibus appellationis ad dictum Magistrum Portulanum, & etiam in quibus procedit ordine Regiæ Cameræ Summariæ, & in causis criminalibus Ministrorum, & Officialium dicti Magistri Portulani Gubernatorem hortaretur, qui eas cum carceratis gratis remitteret pro obseruatione antiquarum Regiæ Cameræ prouisionum, & omnium Ministrorum Salinarum, & Arrendamenti salis officium cognitio ad ipsum tantùm spectaret, eosque punire, vt ei videbitur, quod tamen temperatum fuit à Reg. Camera decreto 11. Septembris 1635. referente D. Antonio Caracciolo Præsidente generis, virtutum, doctrinæ, mireq; facundiæ partibus ornatissimo, vt pœnas non infligeret, nisi Camera prius certiore facta, vt omnia extant in processu inter dictum Portulanum, & Gubernatorem Baroli, Ioannes Hieronymus de Donato Actuarius. Qui Portulanus Barensis iurisdictionem magnam habet, cum præsit Tribunali formato cum Auditore, ac alijs Officialibus, qui ab ipso creantur, & gaudet prærogatiua sedendi vltimo loco in Reg. Camera, & in scamno Cappellæ Excell. Proregis.

125 Nec ex eo, quòd emptores dictorum officiorum, quæ sunt vendibilia, in oblatione, quæ solet fieri pro emptione ipsorum, soleant adijcere clausulam, siue pactum speciale, quod de ipsorum offerentium causis tam ciuilibus, quam criminalibus, etiam non dependentibus, & de delictis cōmissis extrà officium, nullus Magistratus possit se intromittere, nec cognoscere, siue sit Regius, siue Baronalis, ex hoc inferri pōt, quod vbi nō adest pactum speciale, cum quo fuerit extincta candela, dum de more prædicta officia venduntur sub hasta in Aula R. C. quod ex hoc non transferatur hæc prærogatiua, ex regula *l. vnica §. sin autem deficientis C. de caducis tollēdis*, quod scilicet vbi voluit, expressit, & vbi non expressit, noluit.

126 Cum enim hoc priuilegium sit concessum Regiæ Cameræ in fauorem tam Fisci, quàm etiam dictorum Officialium, quod propterea vti annexum huiusmodi officijs, ex sola officiorum acquisitione censetur ipsis huiusmodi priuilegium cum ipsō officio acquisitum, & communicatum, etiam si nō exprimatur; expressio enim eorum, quæ tacitè insunt, nihil solet operari, illud enim producit virtus ipsius priuilegij, immò illa expressio specialis ad maiorem cautelam facta, non solùm non arguit cōtrarium, vbi non est adhibita hæc cautela, sed potius confirmat antiquissimam consuetudinem vendendi, & concedendi officia cum hac solita, & ordinaria prærogatiua, sub qua omnia huiusmodi officia vendi consueuerunt, saltim cum relatione ad pacta, & conditiones, cum quibus fuerunt huiusmodi officia concessa diuersis antecessoribus, per eos vt plurimum nominatis, in quibus hoc pactum vti solitum, facta perquisitione repertum fuit, & sic etiam expediri priuilegia per S. M. & S. E. iuxtà diuersitatem pretij venditionis, quod si ascēdit summam duc. sexcentum, requiritur priuilegium expediendum in Curia S. Maiestatis, sin autem dictam summam non ascēdit, expediuntur per Reg. Cancellariam iuxtà solitum, & consuetam formam, & stylum Cancellariæ, vt patet ex literis S. E. datis Cameræ die 20. Martij 1620. penès Actuar. Galluccium.

Qui stilus, & forma Cancellariæ semper vniformis clarè probatur ex inspectione Regestrorum, cum enim curiosè perquisiuissem plura Regestra, in omnibus eadem clausula sub eadem forma reperitur, vt ex venditione officij Vicesecreti fundaci Biuonæ Pyrro, & Marco Antonio Tassone pro duc. 2300. sub die 8. Martij 1614. in actis dictæ venditionis penès Grimaldum fol. 3. & 7. & prouisionibus expeditis pro capiēda possessione in Regestro exequutoriarum 3. fol. 73. à tergo.

Idem in vēditione officij Vicesecreti fundaci

fundaci Arrendamenti ferri Terræ Beluederis Frãcisco Antonio Magaldo pro duc.400. eadem die 8.Martij 1614 in actis Grimaldi fol.4.& 7.& in Regestro exequutoriarum 8.fol.80.

Item 1.Iunij 1615.in venditione officij Vicesecreti fundaci eiusdem Arrendamenti in Ciuitate Hieracis Francisco Lago pro duc.310. in actis in eadem banca fol.12.& 18.& in dicto Regestro 3.fol.141.

Item 8.Nouembris 1622.in officio Vicesecreti fundaci dicti Arrendamenti in Ciuitate Squillacij Francisco Laurenzano pro duc.580.in actis eiusdem fol. 6.& 11.& in Regestro fol.263.

Idemque in officio Vicesecreti Terrę Paulę venditi 12. Februarij 1624. dicto Carolo Piscione pro duc. 635.in actis in eadem banca fol.5. & 9. & in dicto Regestro fol.288. Et tandem in venditione officij Thesaurarij Prouincię Calabriæ citrà,venditi Horatio Celẽtano per cessationem Scipionis Monaci, vt ex bannis cum inserta forma oblationis acceptatę per Regiam Cameram in decreto vẽditionis sub hasta sub die 10. Decembris 1631.penès Franciscum de Flore.

Nec enim vidi, vel audiui sub diuersa forma huiusmodi officia concedi, quod si contigisset, necessariò fuissent vendita diuerso pretio, & maiori quidem, vbi hęc pręrogatiua,quę potissimè ęstimatur ob fori præscriptionem concessa esset, & tamen vidi nullum fuisse ob hoc pactum constitutum pretij discrimen, sed solùm Fiscum aduertisse ad pretij augmentum, & personæ idoneitatem, quæ apud Ministros Cameræ curæ esse debet,iuxtà doctrinam *Diui Thomę*.

Et fortè non posset Camera vendere officium cum pacto,vt emptor non gauderet dicta pręrogatiua sine speciali permissu Regis, qui illud priuilegium principaliter concessit ad sui proprij patrimonij vtilitatem in fauorem Officialium, ne à pluribus Iudicibus vexentur, adeò vt quàmuis secundariò cedat in ipsius Cameræ pręrogatiuam, non posset ipsa in præiudicium Fisci, & emptorum illi renunciare.

127 Et hoc in puncto pręuia maxima discussione fuit decisum per Reg.Cameram facta relatione in Collaterali coràm Excell. D. Duce Medinæ de las Torres, & Sablonetę,Hostiliani Principe,Prorege maximo,singularis prudentiæ, & Iustitiæ cultore, in dicta causa inter Illustr. Marchionem Fuscaldi cũ Doctorę Carolo Piscione Vicesecreto Paulæ, referente Præside D. Martino de Burgueda sub die Veneris 26.Nouembris 1638.in quo principaliter fuit decisum,Reg. Cameræ ex priuilegiis sibi concessis, ex vetustissima consuetudine competere cognitionem priuatiuè quoad omnes de delictis Officialium, tam principalium, & immediatè subiectorum ipsi Regiæ Cameræ,vt sunt Magistri Portulani, Thesaurarij,siuè Perceptores, Dohanerij,Credenzerij,Vicesecreti,& similes,quàm reliquorum subofficialium, cuiusmodi sunt Portulanoti,& reliqui,qui ab ipsis principalibus dependent, etiam si committanturnon intuitu eorum officiorum, sed extrà ipsa officia, vt sunt quæcunque delicta communia,nec esse necessarium id exprimi,vel expressè pacisci in oblatione,& venditione officij,nec etiam illis vllo modo fuisset derogatum, neque per dictam *Pragmaticam* anni 1584. ex infinitis decisionibus, & decretis,ante,& post Pragmaticam latis.

Et in dicta causa fuit discussum, vtrum stantibus pluribus delictis, de quibus erat inquisitus in Curia d.Ill. Marchionis, & grauibus inimicitijs cum eo contractis,potuisset condemnari ad vendendum officium pro bono regimine, ne esset in dicta terra Officialis Fiscalis infẽsus Baroni, qui ex dictis controuersijs per æmulationem impediretur exequi seruitium Regiæ Curiæ,super quo vtriusq; Consilij,Cameræ scilicet, & supremi Collateralis Senatoribus visum fuit, non aliter super hoc prouidere, verũ fuit iussum, vt d. Carolus transmitteretur cum processibus suarum inquisitionũm,& criminum Neapolim, vt Reg. Camera de veritate cognosceret,& de iustitia prouideret,qui tandem in carceri-

ceribus Castri noui antequam potuissent hæc fieri, fato concessit.

Illud tamen in hac materia meminisse
128 oportebit, quod licèt æmulatio Officialis cum Barone soleat esse impedimēto, magis tamen nocet Reg. Curię, quod huiusmodi Magistri Portulani, Secreti, & similes sint dependentes à Baronibus locorum, vbi eorum officium exercent,
129 quod frequentius accidit, vt ipsimet Barones in Prouincijs Apulię, Calabrię, Aprutij, & alijs locis, in quibus solent extrahi merces, & fruges per Mare, emant dicta officia pro suis familiaribus, & ipsis subiectis, & deuotis, vt impunè possint extrahere serica, fruges, & alia bona vetita, absque solutione diriċtuum, contra deuetum, vel contra banna prohibitiua, in quo dum per septemnium Fiscum Patrimonij egi, omnem conatum, & diligētiam adhibui, nè similis fraus fieret, ratus omninò, melius esse ad huiusmodi officia admitti personas, quæ verisimiliter possent Baronibus resistere, quàm adhęrere, prout ab alijs quoq; Fisci Patronis desideratum vidi.
130 Et inter Officiales subordinatos Reg. Cameræ, sunt etiam Actorum Magistri, qui sunt quatuor numero principales, cum facultate eis concessa creandi octo Actuarios, duos scilicet per quemlibet, vltrà alios duodecim, qui eliguntur per D. Locumtenentem, vnde sunt in totum Actuarij, siuè Actitantes numero viginti, vltrà Scribas, non solùm ordinarios approbatos cum decreto Locumtenentis, præcedentibus solitis requisitis, sed etiā extraordinarios, quorum ingens est nu-
131 merus, attamen de causis omnium Scribarum, etiam extraordinariorum, tàm ciuilibus, quàm criminalibus, Regia Camera cognoscit, in quo inter infinita exempla, quæ possunt consarcinari, libet tamen quædam moderna afferre, vnum
132 scilicet in remissione Io. Baptistę Scarpettæ Scribæ ordinarij, inquisiti de vulneribus læthalibus cum ferro acuto, qui pręuijs literis hortatorialibus, fuit remissus per M.C. ad Regiam Cameram, sub die 21. Ianuarij 1636. penès Andręam
133 Staracium, & in Banca Reg. Cameræ Io: Hieronymum de Donato. Alterum verò Ioseph Grifoni Scribæ extraordinarij, inquisiti de verberibus, & alapis in personam honestę mulieris Isabellę Costa, sub die 19. Iulij 1630. penès Hyacintum de Rosa Magist. Act. M.C. præsentatum decretum penès acta eiusdem de
134 Donato in R. C. sic ēt Nicolaus Cosenza inquisitus de vulneribus læthalibus, facto verbo fuit remissus à M.C.V. ad Reg. Cameram die 12. Decembris 1634. Panzera Act. Magister, & similiter
135 Onophrius Saccus de ijsdem inquisitus die 5. Aprilis 1639. fuit remissus, Ioelis Act. Magist.
136 Idemque obseruatur quòad Arrendatores, siuè conductores introituum Fiscalium, & eorum substitutos, Ministros, & Officiales necessarios pro administratione Arrendamenti, qui verè actu exerceant, & inseruiant, isti enim gaudēt fori priuilegio, etiam pro causis, & negotijs ciuilibus, & criminalibus extrà Arrendamentum, vigore pacti, & capitulationis, quę solent adijci in oblationi-
137 bus, quæ diebus statutis consignantur in manibus proprijs S. E. vigore banni ad offerēdum, quæ visæ per S.E. in Collaterali præsente Camera, ad illam remittuntur, vt melior ex quantitate, pactis, & conditionibus, & habita consideratione, potissimè ad habilitatem, & idoneitatem socialis oblationis, vulgò dictæ *la paranza*, eligatur verè maior, siuè melior, iuxtà *l. eum, qui 7. §. melior autem conditio ff. de in diem addict.* ad cuius ornatum videndus omninò *Pinell. in repet. l. 2. p. 3. c. 4. n. 24. C. de rescin. vēd.* qua electa præuia notitia Caratariorū iuxtà numerum Caratarum, quas quodlibet Arrendamentum capit, expeditur posteà nouum Bannum pro accensione candelæ in Regia Camera, prout antiquitus fuit obseruatū, vel in Collaterali coràm Sua Excell. ad eius libitum, vbi cū semper, & vbique fuerit solitum acceptari pactum, vt non possint à nullo cognosci, nec iudicari, nisi à Regia Camera, quæ Proregis authoritate illud concedere solita fuit, & ita semper obseruatum, consequens est, vt prædicti omnes ab ipsa Regia Cam. iudicari debeant,
138 & ita hodie practicatur, vt in pācto testatur

ftatur Dom. Regens Tapia, iurium Regni interpres consumatissimus super dicta *Pragm.* 53. *de offic. Procuratoris Cæsaris, in glos. dependenti, lib.* 2. *fol.* 203. & quod Arrendatores, eorumque Officiales possint deferre omnia arma offensiua, & defensiua, deciditur in *Pragm.* 44. *de armis anni* 1607. in impress. veteri anni 1611. & in *Prag.* 14. *nu.* 8. ędita de anno 1610. in nouiss. impress. anni 1633. & in *Prag.* 22. §. 9. *vers. & à respetto delli arrendamēti*, vbi iniungitur, quod sit danda nota spectab. Regenti M.C. vt registrentur, & habeat notitiam tantum, & de validitate, & efficacia licentiæ cognoscat eadem Reg. Cam. quæ dedit licentiam. Et quādo Capitanei iustitiæ aliquo modo ob auaritiam, vel temeritatem non obseruant licentias ferendi arma, quas concedit Regia Camera suis subditis, vltrà coerctionē personalem, quam ipsis iure inferre potest, solet etiam certificare officium Scribæ portionis, quod de salario debito Capitanio excedenti, soluat decem, vel duodecim aureos pro ense ablato, vt fuit obseruatum in fauorem Petri Antonij Ferrari Scribę Regiæ Cameræ, cui fuerant de nocte ablata arma licita de anno 1593. & pluries idem seruatum etiam hoc mense Febr. 1640.

139 Quæ iurisdictio hisce nouissimis tēporibus vigore literarum Inuictiss. Regis nostri Philippi IV. datis Madritij, sub die 13. Aprilis 1638. fuit extensa, immò declaratum; ipsam comprehendere non solùm omnes Officiales, & Ministros officij Scribæ portionis, quod maximæ authoritatis esse constat, ipsos etiam pœnis corporalibus liberè coercendo, & com-
140 pescendo; sed etiam ipsum Scribam portionis, per mulctas tamen pecuniarias ad obędientiam tanti Tribunalis cōpellere, reseruata Excellentiss. Proregi districtione personali, vt ex dictis literis penès Secretarium Cameræ, in Regest. literarum Regiarum.

SUMMARIUM.

1 *Magistratus dignior qui maiora stipendia obtinet.*

2 *Dignitatis suæ gradum contemnens quisquè crudelis sibimet ipse censetur.*

3 *Dignitas semel acquisita, ob aliam maiorem superuenientem non amittitur, & n. 6. & 8. qua ratione nu. 9. & ipsius prioris dignitatis emolumentum quoq; retinetur num. 23. quod ampliatur nu. 25. & 28.*

4 *Senator si Imperator creetur, nomen, & dignitatem senatoriam retinet.*

5 *Alexander Herodis Regis filius, ipsum Cæsarem Senatorem appellauit.*

7 *Lumen maius minus non extinguit in dignitatibus.*

8 *Dignitas maior minori præiudiciū nō facit in dignitate, sed in administratione.*

10 *Dignitas superueniens inducit additionē, nō permutationem. Hinc permictens dare scaccomactum cum pedina, adimplet, si dat cum pedina facta Regina nu.* 14.

11 *Comes, & Marchio dignior est Marchione solo.*

12 *Officia plura retinens in ambitum incidit, vnum tamen in compendium; aliud tamen in administratione retinere potest, quod latius declaratur num.* 13.

15 *Monachus factus Episcopus non desinit esse monachus.*

16 *Tabellio factus Doctor, vel miles non desinit esse Tabellio.*

17 *Notarius factus Præsul non desinit esse Notarius.*

18 *Auditor Prouinciæ factus Præsul nō desinit esse Auditor.*

19 *Doctor creatus miles non desinit esse Doctor.*

20 *Episcopus creatus Archiepiscopus, de causis ei delegatis quādo erat Episcopus cognoscit.*

21 *Consiliarius S.C. Neap. effectus Præses cognoscit de causis sibi antea per Regni Proregem commissis.*

22 *Rex noster Monarcha Philippus minores dignitates Comitatus, Ducatus, & Archiducatus penès se retinet.*

23 *Legens in studio, si Officialis efficiatur, duplicatum salarium habere debet.*

24 *Præsidentes Reg. Cam. ad Regentiam Reg.* can-

Cancellariam dignitatē promoti, duplicata habēs honorarias ſalis, & ſaccari.

26 Officiales Regis licenti à officio dimiſſo, alijs actu idem officium exercentibus prælatos, teſtatur.

27 Officiales annales in Regno poſt finitum officium idem habent ſalariū, ſi per Regni prouincias excurrere habeant, ac ſi actu officium exercerent.

29 Magiſtratus nō tantùm qui de minori ad maiorem, ſed qui de maiori ad minorē tranſit dignitatem, maiorem, eiuſq; ſalarium retinet prout de Conſiliarijs S.C. exiſtentibus in M.C.V.

30 Dignitates aſcendendo, non deſcendendo conferuntur, ex neceſſitate tamen, & vtilitate publica fit deſcenſus de maiori ad minorem.

31 Officium, quo quis ex neceſſitate fungitur, non debet ipſi eſſe damnoſum.

32 Honor, & dignitas ſuperueniens nō mutat conditionem primam, neque tollit priuilegium anterius, ſed auget ſtatum.

33 Conſiliarius S.C. effectus Præſes Regiæ Cameræ non amittit dignitatem Conſiliariatus, & Reg. de Ponte, qui id ſolùm, quando per Regem in tranſlatione reſeruatur, intellexit, confutatur, & ſibimet contrarius oſtenditur, num. 38.

34 Mulier ſi mortuo viro alteri minus digno nupſerit, priorem, & maiorē dignitatem amittit in pœnam, quarè delinquere in priorem virum videtur.

35 Archiepiſcopus trāſlatus ad Epiſcopatum in pœnam priorem dignitatem amittit.

36 Montoya Regius Cōſiliarius effectus Præſidens Reg. Cam. retinuit ex iuris diſpoſitione dignitatem Conſiliariatus, nōn per expreſſam reſeruationem in tranſlatione.

37 Reſeruatio prioris dignitatis in tranſlatione ad minorem non arguit amiſſionem prioris, quia dubitationis tollendæ cauſa fit.

38 Dignitas prior in tranſlatione ad minorē non amittitur, etiam nulla facta reſeruatione, & de ratione, num. 39.

40 Salarium diminui non debet ex tranſitu Officialis à minori ad maiorem dignitatem, etiam ex obſeruantia, & Regni conſuetudine, num. 41.

42 Regentibus Regiam Cancellariam Regni Neap. datur ſalarium annuorum ducatorum mille, & ſi accedunt ad Supremum Italiæ Conſilium annui duc. mille, & quingentum illius Regni, quod idem retinent, ſi ad Collaterale Conſilium Neap. redeunt, & idem ſeruatum in Cōſiliarijs tranſlatis ad officium Præſidentis Regiæ Cameræ, num. 44. & ſic determinatum in Supremo Italiæ Conſilio in perſonam Regentis Suarez, nu. 45. & per S. C. nu. 46.

43 Dignior eſt, magiſuè illuſtratur qui propiùs ad latus Principis ſedet.

47 Conſuetudo ſpectāda circà ſalaria Officialium, quæ ampliari potius in his caſibus, quàm diminui debent.

48 Ordo S. M. quòd Conſiliarij tranſlati non habeant ſtipendium, niſi officij, in quo ſeruiunt, non maius, practicari poteſt quòad in futurum transferendos, non quòad eos, qui poſt nouum officium idē ſtipendium habuerunt.

49 Salarium datur ratione laboris, quem maiorem ſubſtinet Fiſci Patronus, quā Regius Conſiliarius.

50 Fiſci Patronum M. C. V. in Regno habere ſalarium, prout Regij Conſiliarij, deciſum in Collaterali Conſilio, ex quo arguitur ad Reg. Patrimonij Aduocatum.

51 Stipendium Fiſci Patrono ducatorum ſexcētum debebatur de iure communi, quod omnibus Officialibus auctum eſt, tā ratione aucti laboris, n. 52. quā quia annona antiquitus erat valde vilior, n. 53

54 Priuilegia conſeruātur, cauſa etiam in ſingularibus conſeruata.

55 Regij Conſiliarij S.C. Neap. ante augmentum ſtipendij habebant duc. 600. Præſidentes Regiæ Cameræ duc. 570. cum paruis munuſculis, per tranſitum tamen Regij Conſiliarij ad Regiam Cameram idem ſtipendium, quod ante habebat, ei ſolutum fuit.

56 Munuſcula Præſidentibus Regiæ Cameræ ratione maioris laboris debentur, nec de omnibus Fiſci patronus participat, & de quibus, num. 58.

57 Feriæ æſtiuæ non ſeruantur in Regia Camera, ſecus in S.C.

59 Fiſci Aduocati Patrimonij in Regno adminiſtrationis amplitudo, & laborum compendium.

AR-

ARGVMENTVM.

Officialis translatus ad maius officium, siue minus, priorem dignitatem retinet, idemque stipendium, quod antea habebat, & fortius in Regio Consiliario trãslato ad Officium Aduocati Regij Patrimonij in Regno.

RESPONS. II.

CVM inter Regios Cõsiliarios, quos vocant S.Claræ, Excell. Albensium Ducis nominatione, ac suffragio primùm, deinde verò Inuictissimi Regis nostri Philippi IV. singulari fauore, ac beneficio, eo tempore Fabius Capycius Galeota versaretur, quo iampridem ad summam vsq; ducatorum mille eiusdem Inuictissimi Regis munificentia, ac liberalitate ipsorum Consiliariorum stipendium excreuerat. Cumque in eo munere, ea, qua par erat fide, ac diligentia, eodem, quo Collegæ reliqui millenorum ducatorum stipẽdio fruebantur aliquandiù versatus esset, in Fisci Patronum, Regijq; Patrimonij Aduocatum, quo muneris Curiæ totius, populique acclamationibus, ex præiudicata ab eo vsque tempore, quo aliàs id munus non sine laude administrauerat, opinione iam pridem vocabatur, non vti certè nouus, ac tyro, sed tanquam veteranus eligitur. Quamquam verò ex diuturno obiti pridem magistratus experimento longè maiores, qui in munere Regij Fisci patroni labores exanthlandi essent, Fabium ipsũ minimè laterent, demandatam Prouinciam subire, vt Regiæ voluntati, atque Imperio vetere maiorum suorum more obsequeretur, alacri, lætoque animo non est veritus, non sine certissima, firmissimaq; spe, quæ tum iuris notissima dispositione, tum præscripta, vetustissimaque consuetudine nitebatur, fore vt cum vetere Regij Consiliarij dignitate, quam non habitu solùm, sed actu retinet, vt ex plurium tum veterum, tum recentium causarum Excell. Proregis iussione delegationibus liquidò cernitur, antiquum &, quo reliqui Consiliarij fruuntur stipendium, absque vlla controuersia retineret. Quis enim vereretur aliter futurum. Cum etsi id neutiquam à iure esset dispositum, verendum certè videri non posset, à munificentissimo Rege stipendium vni è suis Magistratibus, de se non pessimè merito semel concessum, quamuis in aliud munus (si Deo placet) inferius, ita Regiæ Maiestatis commodo, atque vtilitate poscente traducto denegatum iri. Dixi Regij Aduocati munus inferius, idque non sine religione, ac scrupulo; etenim nisi mihi à me suscepti muneris amor illudit, siue administrationis magnitudinem, siue eam, quæ necessaria maximè est in hoc munere procurando fidem, siue pleraque alia, de quibus deinceps sermo erit, inspicias, nunquam certè Regij Aduocati munus Consiliarij munere, ne digitò quidem inferiorem esse concesserim. Ergo certissima ea spe frustratus Fabius, dum Regijs literis datis tertio idus Iunias anni 1627. Excell. Proregi nostro iniungitur, ne Consiliarijs in Reg. Cameram ad exercendum siue Præsidẽtis, siue Regij Aduocati munus translatis stipendij incrementum, quo tanquam Consiliarij antea fruebãtur, indulgeatur.

Ab eo rescripto, parte inaudita, lato, ne iniuria oriatur, vnde iura nascuntur; humillimè Fabius Regij Patrimonij patronus, maximi Regis iustitiam, ac munificentiam in patronum aduocat, ne stipendij possessione destitutus, dignitatis diminutionem patiatur. Cum notum sit,
1 dignitatem muneris stipendij magnitudine esse metiendam, & digniorem censeri Magistratum, qui maiora stipendia obtinet, ad tradita per *Menoch. cons.* 784. *nu.* 2. Sicut enim iniunctum munus nullis parcendo laboribus, nec vigiliis explere conatur, ita pro suæ dignitatis gradu conseruãdo apud iustitiæ, & æquitatis
2 fontem instare cogitur. Crudelis enim sibimet ipse censetur qui dignitatis suæ gradum manutenere contemnit, idem *Menoch. cons.* 52. *nu.* 152. & vt pollicita-

im-

impleam, deberi maius ſalarium. De iure communi, Regio, de conſuetudine, & ſcripta æquitate, iuxtà quam ſi iura deficerent, iuſtisſimè eſſe in præſenti caſu diſpenſandum in perſona Fabii, ex indeficienti theſauro Regiæ benignitatis, & munificentiæ.

3 Prima ſit concluſio, quòd dignitas ſemel acquiſita non amittitur ob aliam ſuperuenientem maiorē dignitatem: quod clarisſimè probatur ex *tex. in l. 3. C. de dignit. lib. 12. l. 2. C. de agent. præpoſ. in reb. l. iubemus C. de prox. ſacr. ſcrin. eod. lib. 12. l. eos C. de excuſ. mun. lib. x.* cum aliis penè innumeris per *Tiraq. de nobil. cap. 6. nu. 48. Marzar. conſ. 26. nu. 45. Frecc. de ſubfeud. lib. 2. in cap. ſi quis dicatur Comes nu. 51.* quod quidem ſatis apertè com-
4 probatur ex *tex. in l. ius ſenatorium C. de dignit. lib. 12.* vbi Senator creatus Imperator, nomen, & dignitatem Senatoriam
5 retinet, hinc Alexander Herodis Regis filius, in excuſatione, quam coràm Cæſare habuit, aduerſus patris obiecta, ipſum Cęſarem Senatorem appellauit, *Ioſeph de antiq. Iud. lib. 16. c. 9.* Ita & Cōſul Imperator electus, nomen, & dignitatem Conſularem retinet, *tex.* eſt in *præm. digeſtorum in fi.* ibique *Butrig.* ſic aſcendēs ad quamcunque dignitatem, prioris militiæ vocabulū retinet, *l. 1. C. de primicer. lib. 12.* & Curialis ſi ad dignitatem comitatiuam aſcendat, Curialis etiam erit, *l. Alexandrinis C. de decur. lib. 10.* & hoc ip-
6 ſum, quòd tranſiens ad dignitatem maiorem, retineat nedum priuilegia prioris dignitatis, ſed ipſammet priorem dignitatem, probauit ante omnes *Io. de Plat. in d. l. 3. C. de dignit. lib. 12. & in l. iubemus C. de prox. ſacr. ſcrin. eod. lib. 12.* dicens, quòd in dignitatibus lumen maius non
7 extinguit minus, quemadmodum ſuperuenientia maioris Iudicis, iuriſdictionem minoris non diluit, hóc ipſum etiam tuetur *Iacob. Rebuff. in d. l. 3. C. de dignit.* vbi *nu. 1.* quòd dignitas maior non facit prę-
8 iudicium minori, aliquid in dignitate immittēdo, ſed in adminiſtratione, nec vna dignitas ſe habet ad aliam vti principalis ad acceſſoriam; ſed quælibet dignitas de per ſe principalis eſt, & de per ſe principaliter ſtat, nec ſtant inter ſe vti oppoſita, ſed vna alteri ſubalternatur, quādo poſ-
9 ſunt concurrere in eadem perſona, quia ſibi ipſis compatiuntur, & nō contrariātur, ſequuntur *Frec. de ſubſeud. loco* alleg. *nu. 51. Auiles in cap. Pratorum, cap. 1. glo. officio, nu. 4. cum ſeq.* & dicebant *Socin. in conſ. 129. nu. 5. lib. 1. Boer. de author. Mag. Conſ. nu. 13. & Marzar. d. conſ. 26. nu. 45.*
10 quòd dignitas ſuperueniens inducit additionem, nō permutationem, quaſi vna alteri adijciatur, non perimatur; & dignitas dignitati addita auget dignitatem.
11 Hinc dignior eſt Comes, & Marchio Marchione ſolo, quia duplicata dignitas plus tribuit, *Maſtrill. de magiſt. lib. 4. cap. 6. nu. 24. Tiraq. de nobil. cap. 5. nu. 8. Corrad. in templo iud. cap. 5. in fi. Parlador. rer. quotid. cap. 13. nu. 1. Frecc. loc.* citato.
12 Et quamuis nemo plura officia retinere poſſit, *l. is quidem C. qui milit. non poſſ. lib. 12.* alioquin in ambitum incideret, *l. 1. C. ad l. Iuliam de ambit.* nihilominus poteſt quis vnum officium retinere in cōpendium, hoc eſt in dignitate, & aliud in adminiſtratione, *Andr. de Barul. in l. 1. C. de primicer. lib. 12.* ſiuè plura officia ad-
13 miniſtrationem non habentia, ſiuè quorum vnum haberet adminiſtrationem, aliud non, vel plura habentia adminiſtrationem, ſed compatibiliter, quia per actū vnius nō impediretur adminiſtratio alterius: vel vbi qui poſſet, diſpenſaret, aut vtilitas, vel neceſſitas aliud ſuaderet, vt in prędictis, & alijs pluribus eruditè probat *Auiles in cap. pratorum, c. 1. glo. officio nu. 4. cum ſeq.* Neq; verò Fabius Capycius Galeota vnū tantum, ſcilicet Fiſcalis retinet: verùm etiā in adminiſtratione retinuit plures cauſas S. C. ex diſpenſatione.
14 Hinc quia tranſiens de minori ad maiorem dignitatem, retinet priorē dignitatem, tradiderunt *Doct.* quòd promittens dare ſcaccomattum cum pedina, adimplet, ſi dat cum pedina facta Regina, quia maior ſuperueniens dignitas priorem nō murat, vt de magis communi reſoluit *Marzar. in d. conſil. 26. nu. 49.*
15 Et Monachus factus Epiſcopus non deſinit eſſe Monachus, *Bal. in l. falſa, §. ſed ſi cui, ff. de cond. & demonſtr. Alex. conſ. 32. nu. 8. lib. 5. Boer. deciſ. 158.* & Tabellio
16 factus Doctor non deſinit eſſe Tabellio,

Bald. & Alex. vbi suprà nu.7. Rebuff. in d.
l.3. C. de dignit. vel effectus miles rema-
net Tabellio, l. bis scholaribus C. de erog.
17 milit. lib.12. Frecc. loc. alleg. nu.51. & No-
tarius factus Præsul non desinit esse No-
tarius, l. præclaram C. de primicer. lib.12.
18 & Auditor Prouinciæ effectus Præses
pro tempore, interim Auditor esse non
desinit, nec à munere votãdi se abstinet,
19 Capiblanc. de author. Baron. super rubr. nu.
30. & Doctor creatus miles non desinit
esse Doctor, sed vtraque dignitate coru-
scat, & simplici Doctori præfertur, idem
Frec. loco allegato, n.51. in fi. & Frater ef-
fectus Prior remanet frater, ad ea, q̃ no-
tat Bar. in l. Titia, §. qui Marco ff. de ann.
leg. & in l.2. § fin. ff. de stipul. seru. & Prio-
ratus electus in Ecclesiam Cathedralẽ,
vel Episcopatum, ipsius Prioratus priui
20 legia retinet, Oldrad. cons.267. Felin. in
cap. pen. de maior. & obed. Sic Episcopus
creatus Archiepiscopus cognoscit de
causis sibi delegatis quando erat Epi-
scopus, Io. Andr. ad Specul. in tit. de iudic.
§. restat videre, Alex. cons.32. nu.7. lib.5.
& retinet officium Conseruatoris, quod
antea habebat, Oldrad. cons.239. Barbat.
in cap. qui Abbas, nu.14. ibiq; Dec. nu.13.
21 de offic. deleg. Marzar. in d. cons.26. n. 48.
prout Consiliarius Sacri Cons. effectus
Præses ipsius, cognoscit de causis sibi
anteà per Regni Proregem commissis,
D. de Franch. decis. 445. Et Baro effectus
Comes, non desinit esse Baro, Frecc. vbi
22 supra, & Capiblanc. de author. Baron. in
rubr nu.3. prout Rex noster Monarcha
Phillippus in tam alta dignitate positus
23 minores dignitates Comitatus, Duca-
tus, & Archiducatus retinet. Et qui reti-
net priorem dignitatem, retinebit etiam
ipsius dignitatis emolumenta: Nam si in
studio legenti debetur salarium, si dum
in studio legit efficiatur Officialis, dupli-
catum salarium illi debetur, Rebuff. in d.
l.3. nu.4. C. de dignit lib. xii. ibiq. Ioa. de
Plat. & statuitur in l.3. C. de silentiar. lib.
24 xii. & in l. bis scholaribus C. de erog. mil.
lib. xii. Ideò praxis inoleuit in Regno,
Præsidentibus Regiæ Cameræ ad digni-
tatem Regẽtium Regiam Cancellariam
promotis, duplicatas honorantias salis,
& saccari dari, Regens de Ponte de potesta-
te Pror. tit. de elect. offic. §.8. nu.6.
Quod in tantum est verum, vt proce-
25 dat etiam in Officiali, qui præuia Regis li-
centia officiũ deposuit. Remanent enim
reliquiæ prioris dignitatis, l.1. vbi Io. de
Plat. C. de præpos. sacr. cubic. lib.12. l.2. vbi
idem de Plat. Andr. de Barulo, & Re-
buffus C. de præfect. præt. lib.12. quos se-
quitur Regens Rouitus in Pragm.2. nu.1.
vers. ratio decidendi, in tit. de commissar. &
copiosè causam suam agens, probauit
idem Regens de Ponte in d. §.8. de elect. Of-
ficial. num.7. cum seq. vbi nu.15. decisio-
nem refert super perceptione emolu-
mentorum Collegij Neapolitani, & Re-
26 gens Tapia in decis.21. Supremi Consilij
Italiæ nu.39. refert, vidisse quosdam post
officium, Regis licentia, dimissum, alijs
actu idem officium exercentibus præla-
27 tos fuisse. Et in Regno practicatur in
Officialibus annalibus, quibus post offi-
cium finitum, si per Regni Prouincias
excurrere opus sit, idem salarium debe-
tur, ac si actu officium exercerent, Reg.
Rouitus in prag 6. nu.8. de commiss. non
28 destinan. Item quod ijsdem priuilegijs,
& prærogatiuis gaudere debeat is, qui
Principis voluntate fuit ab officio remo-
tus, dummodò ob delictum non priue-
tur, iuxtà tex. in l. Iudices C. de dignit. lib.
12. habetur ex Guid. Papa decis.377. vbi
Addentes alios cumulant, Tiraq. in tra-
ctatu cessante causa cessat effectus, limit.
15. num. 16.
29 Secunda sit conclusio, quod hoc non
solùm procedat in eo, qui de minori ad
maiorem transit dignitatem, sed etiam
in illo, qui transit de maiori ad minorem:
retinet enim illam maiorem dignitatem
per prius acquisitam, quod benè probat
tex. in l. Senatoris filius ff. de senat. l. per
adoptionem, vbi Bald. ff. de adopt. cum alijs
per Decian. cons.21. lib.1. Surgen. de Neap.
illustr. cap.27. nu.23. Mastrill. de magi-
strat. lib.5. cap.4. nu.68. Socin. cons.129.
lib.3. nu.1. Marzar. d. cons.26. nu.44. cum
seq. Quod optimè comprobat Reg. Roui.
respectu Regiorum Consiliariorum, qui
resident in M.C.V. quod est Tribunal
inferius Sac. Reg. Consilio, qui salarium
habent, prout omnes alij Consiliarij,
pragm.6. de commiss. non destinan. n. 8.

Surgens de Neapol. illustr. cap. 27. nu. 24. num & si rationabile sit, ascensum fieri de
30 minori ad maiorem dignitatem, cum dignitates gradatim ascendendo, non descendendo conferantur, *l. maioribus C. quemadm. ciuil. mun. indic. lib.* 10. & nouum mutationis genus sit paruificare maiorem, *cap. 1. de transl. Episc.* Nihilominus vbi necessitas, siue vtilitas publica aliud suadet, fit descensus de maiori ad
31 minorem, *glo.* est notab. in *d. l. maioribus.* Nemini enim officium suum, quo ex necessitate fungitur, debet esse dãnosum, *Alex. consil. 32. lib.* 1. quod tantò magis procedit, quando ipsa mutatio officij fuit ab Inuictissimo Rege demandata ad fauorem sui Ministri, & propterea non debet in eius læsionem conuerti, *l. quod fauore C. de legib.* Hinc si statuto cauetur, quod scholares tractētur vti ciues in omnibus, non per hoc perdit scholaris priuilegium, quod per prius habebat, *Tiraq. de nobil. cap. 6. nu. 48. cum seq.* &
32 honor superueniens non mutat conditionem priorem, sed auget statum, *l. falsa §. sed si cui ff. de condit. & demonstr.* nec digressio ad alium statum debet ei nocere, *Tiraq. loco* citato *nu. 49. Mandos. de priuileg. ad instar, glo. 7. nu. 29.* & regulare est, quod dignitas superueniens non tollit priuilegium anterius, *l. 3. C. de dignit. lib.* 12.

33 Et licèt *Regens de Ponte de potestate Proreg. in tit. de elect. offic. §. 8. num. 7.* sibi persuaserit, quod Consiliarius S.C. effectus Præses Regiæ Cameræ amittat dignitatem Consiliariatus, nisi à Rege in translatione reseruetur, prout reseruata fuit Consiliario Mõtoya effecto Pręside
34 Regiæ Cameræ, & alijs: pro quo allegat *Bald.* quem alij sequuntur *in l. cum te C. de nupt.* quod Archiepiscopus effectus Episcopus amittit dignitatem Archiepiscopatus, ex *tex. in l. fi. C. de incol. lib.* 10. vbi mulier nupta viro clarissimo consequitur dignitatem viri; sed si eo mortuo alteri nubit minus digno, priorem illam, ac maiorem dignitatem amittit, nihilominus perperam credidit, eius assumptũ probari ex *Bal.* dicto, atque ex dicto *tex.* quem allegauit, siquidem *tex. in d. l. final.* in suo tantum casu particulari procedit, vbi lex priuat mulierem illa maiori dignitate ex eo, quia nubendo minus digno, delinquere videtur contrà priorem virum, à quo maiorem illam dignitatem obtinuit, & proinde, quæ prioris est oblita, à priori non iuuabitur, vt dicebat *glo.* in alio concordanti *tex. in l. mulieres* 13. *C. de dignit. lib.* 12. & sic casus illius *tex.* & aliorum concordantium particularẽ habet rationem, & procedit in casu suo; vbi lex descensum ad minorem dignitatem detestans, descẽdentem in pœnam
35 pręambula illa maiore dignitate priuat: sic etiam loquitur *Bald. in l. cum te C. de nupt.* vbi translatio de Archiepiscopatu ad Episcopatum fit in pœnam, quod probatur ex eo, quia *Bald.* hoc suum dictum deducit ex eo *tex. in l. cum te*, vbi idem casus de muliere secundò nupta viro minus digno deciditur. In quo casu probauimus, mulierem in pœnam maiori dignitate priuari, & dictum Doctoris intelligi debet secundùm iura, quæ allegat, atque melius probatur ex *cap. 1. de translat. Episc.* vbi *de archiepiscopare* nota est opprobrij, & pęnam indicat, sic loquitur *Rebuff.* dum allegat iura, in quibus casus mulieris nuptæ minus digno terminatur, & sic dum iura, & DD. in contrarium allegati loquuntur in casibus particularibus, vbi descensus ad minorem dignitatem improbatur, & in pœnam maior dignitas aufertur, superuacaneè casui nostro applicantur, vbi Consiliarius benè, & fideliter munus Consiliariatus exercens, suo Regi, & Reipublicæ inseruiens, non in pœnam, sed ob maius Regis seruitium vtile, & commodum, ad aliud Tribunal transfertur. Trãslatio enim ista non delictum comitatur, non in pœnam tribuitur, sed fit, quia sic necessitas suadet, sic Regi vtilius est, ita expedit, sic Rex pro maiori suo seruitio mandat, cui annuere, seruire, & obsequi semper gloriosissimum existimatur. Nec vlla ratio suadere potest, quod transiens ad minorẽ dignitatem, vt suo Regi obediat, magisque inseruiat, illa maiori di-
36 gnitate priuetur; & Consiliarius Montoya effectus Præses Regiæ Cameræ retinuit dignitatem Consiliariatus, nõ per expressam reseruationem in trãslatione,

sed ex iuris dispositione ex eo, quia dignitas maior non amittitur propter minorem, cuius rei melior testis est *Surg. de Neap. illustr. cap. 27. num. 23.* vbi dicit, ità ex dicta ratione determinatum, & sic ex iuris dispositione, non ex expressa reseruatione, articulus fuit decisus, alioquin si in priuilegio translationis hoc esset expressum, iudiciali terminatione opus non fuisset.

37 Nec reseruatio prioris dignitatis in translatione ad minorem arguit de iure amissionem prioris; nã pluries id, quod iuris est, ad maiorem declarationem exprimi consueuit, & ea, quę dubitationis tollendæ causa fiunt, ius commune non lædũt; *l. ea, quæ dubitationis tollendæ causa, ff. de reg. iur.* quod clariùs redditur, quia vbi Rex priora reseruauit, dixit, reseruasse, quia ità iuris erat, vt mox appa-
38 rebit, & infrà plures adnotabimus casus, vbi nulla facta expresione retentionis prioris dignitatis, in translatione translati priorem dignitatẽ retinuere, & adeptionem minoris dignitatis non tollere maiorem, probarunt idem *Regens de Pŏte* sibi contrarius in *cons. 14. nu. 51. lib. 1.*
39 vbi quia dignitas acquisita inseparabilis est, alterã adipiscens, retinet primam maiorem, *Bald. in l. per adoptionem ff. de adopt.* quem allegat, & sequitur *Alex. consil. 32. num. 6. lib. 5.* vbi docet, quod si nobiles fiant per statutum populares, non perdunt nobilitatem generis, sed accrescit eis popularitatis beneficium, & satis dilucidè deciditur in *tex. in l. senatoris filius ff. de senat.* vbi Senatoria dignitas adeptione inferioris dignitatis non amittitur, hoc idem perbellè probat Doctissimus *Regens Valenzuela cons. 94. nu. 50. & 51.*

40 Tertia sit conclusio, quod pari ratione ex transitu à maiori ad minorem dignitatem salarium diminui non debet: Cum enim ex maiori salario maioritas dignitatis arguatur, *l. nemo C. de offic. magistri officiorum, & l. 1. C. de agen. in reb. lib. 12.* & scribunt *Doct. in l. cum quid. ff. si cert. pet. vbi Alex. nu. 8. Ias. nu. 15. Dec. 1. lect. num. 19. Natta consil. 638. Boer. de auth. Mag. Cons. nu. 9.* Dominus *Rouitus d. prag. 6. nu. 4. de commiss. non destinand.* & certum sit ex suprà firmata conclusione, quod dignitas prior non amittitur,
41 ergo neque salarium, quod quidem & ipsa obseruantia, & consuetudo in hoc
42 Regno suadet, siquidem videmus, quod Regentes Regiam Cancellariam habent in hoc Regno salarium annuorum ducatorum mille, quando autem ad Consilium Supremum Italiæ accedunt, quia maiorem habent dignitatem. Magis .n.
43 illustratur qui propius ad latus Principis sedet, *l. 1. C. de præpos. labor. lib. 12.* ibi *quos nostri lateris comitatus illustrat, Bal. in rubr. de offic. procons. & leg.* qui dicit, quod licet ordo accipiat splendorem à Principe, tamen non æqualiter resplendet ille qui abest, sicut ille, qui est in Principis præsentia, *Io. de Montaig. de author. Mag. Cons. nu. 4.* & ex multis hoc probat *Reg. Albert. in alleg.* in causa propria inserta per *Frecc. lib. 2. de subfeud. tit. quis dicatur Dux, num. 61.* maius habent stipendium ducatorum mille, & quingẽtorum, qui moneta huius Regni faciunt summam ducatorum 1750. Quando postea Neapolim ad Collaterale Consiliũ redeunt, non eis minuitur salarium, sed idem continuatur, & sic etiam fuit in Regijs Consiliarijs obseruatum, qui maius habent salarium, quando enim fuerunt ad Præsidentis Regiæ Cameræ officium
44 translati, idem stipendium habuerunt, & sic etiam in Fisci Patronis, qui idem maius habent salarium quando ad officium Præsidentis transeunt, vt ex fide Regij Officij Scribæ portionis constat, & satis notum est Dominis Regentibus Supre-
45 mi Italiæ Consilij, vbi sic determinatum reperitur in personam q. Regentis Suarez, his verbis.

Y estando en costumbre en este mi Consejo Supremo de Italia, que à los que son promouidos de vn officio à otro, se da el salario, que tenian con el primero, siendo major que el del officio, ò cargo à que son promouidos, y que les corra con el nueuo officio desde el dia que les huuiere cessado el primero, por pareçer esto conforme à razon, os le he querido aduertir en esto, y encargar, y à lo que sigue, de que se ne produce exemplo de la misma Escribania de Raciõ.

Quod non fuit gratia, sed iustitia, vt aperte

tè patet ex verbis, quod sic iustum visum fuit. Notissimum est enim, quibus verbis concipiantur rescripta gratiæ, &
46 iustitiæ; hoc ipsum nouissimè fuit decisum per Sacrum Consilium Neapolitanum ad relationem Regij Consiliarij D. Francisci Salgado in Aula Regij Consiliarij Rouiti, in personam Regij Consiliarii Vincentii Corcioni, qui cum fuisset Aduocatus Regii Patrimonii creatus ex eo solo, quòd gratia augmenti salarii erat iam tempore, quo erat Consiliarius publicata, quamuis non exequuta, nisi post officium Consiliarii dimissum, fuit
47 iudicatum, ipsum frui debere augmento salarii, & consuetudinem in istis rebus esse spectandã, latissimè fundat *Menoch. cons.* 51. *num.* 50. *cons.* 126. *num.* 3. *& cons.* 257. *num.* 36. & quando consuetudo est fauorabilis, prout est ista, debet potius ampliari, quàm diminui, vt post *Innoc. & Butr. in cap. dilecti, de offic. Arch. & Molin. lib.* 2. *de primog. cap.* 6. *nu.* 10. *Burgos de Paz quæst.* 2. *nu.* 138. in ista propria materia fundat idem *Regens Valenzuela* dicto *cons.* 94. *num.* 36.

Quarta sit cõclusio, quòd quamuis prædicta satis vera, & plana sint, tamen respectu Consiliarii Galeota alia præcipua ad sui fauorem concurrunt, quæ magis indubiam ipsius causam reddunt, &

Primò, quia tẽpore, quo per suã Maiestatem fuit sibi demandatum munus Regii Fisci patroni, actu percipiebat salarium ducatorum mille, & sic etiam vsque ad nouissimum ordinem, quo per S. M. fuit aliter generaliter ordinatum, percepit, quamuis in prædicto officio in Regia
48 Camera inseruiret, & licèt nouissimus ordo, quòd Consiliarii translati non habeãt stipendum, nisi officii, in quo seruiunt, & nõ illud maius, posset practicari respectu illorum, qui in futurum fortè sunt transferendi, nõ tamẽ quoad illos, qui iam post nouum officium idem stipẽdium habuerunt; sanctiones enim tãtum futura respiciunt, nec solent habere oculos retrò: quod satis iuri consentaneum videtur, aut enim fit hoc ad eorum supplicationem, & postulationem, & non possunt conqueri, cum sciant legem iam promulgatam, si maius salarium relinquunt, & minus accipiunt, aut Rex hoc iubet, q͂a ita expedire videtur suo Regali seruitio, & in hoc casu possent Regi supplicare, vt vel idem salarium continuari iubeat, vel in priori officio ipsis seruire permittat, cum certa spe, quòd optimus, & munificentissimus Rex benemeritis aliquid concessurus sit. Quod non permittitur ipsi Regio Consiliario, iam prædicto officio relicto.

Secũda affertur particularis ratio. Si. n.
49 salarium datur ratione laboris, vt per *Dion. Cass. lib.* 3. *Histor. Rom. Menoch. de arbitr. iud. casu* 514. *n.* 1. *cent.* 6. *Mastrill. de magistr. lib.* 1. *cap.* 21. *nu.* 7. *Regen. Costant. l.* 1. *num.* 26. *C. de re milit. lib.* 12. *cap. charitatem, in fine* 12. *q.* 2. & *Apostol. ad Corinth.* 2. *Mercedem laboris sui quisq; accipiet.* Satis notorium est omnibus, maiorem laborem habere Regium Fisci patronum, quàm Regium Consiliarium, vt infra latiùs.

50 Tertia affertur ratio, quia Regio Fisci patrono Magnæ Curiæ Vicariæ tanquam de corpore Sacri Cõsilii fuit mediante decreto Regii Collateralis Consilii ad relationem Regentis Didaci Lopez decisum, vt debeatur salarium, prout cęteris Regiis Consiliariis annuorum ducatorum mille. Et satis inconueniens esset, Aduocatum Regii Patrimonii minus habere stipendium, cum maiore sarcina prematur.

51 Quarta affertur ratio, quia stipendium annuorum ducatorum sexcentum Fisci patrono debebatur de iure communi, vltrà tamen id, quod per priuilegium retrò Principum, vel authoritate Tribunalis, in quo suum munus exercet, eidem datum ostenditur, est *tex.* particularis *in l. per hanc, §. sexcentum aurei, C. de aduoc. diuers. iudic.* & decem aurei faciunt librã argenti, *l.* 1. *C. de argen. pretio, quod thesaur. infer. lib. x.* Adeò quòd aureus idem
52 importat, quod decem caroleni, & omnibus aliis Officialibus auctum est stipẽdium, tam ratione aucti laboris, *Felin. in cap. cum olim, nu.* 1. *de re iud. Menoch. de arbitr. lib.* 2. *casu* 223. *num.* 7. *Marcell. de Maur. alleg.* 19. *per totam, idem Menoch. centur.* 6. *casu* 514. *numer.* 20. vbi fundat, quòd negligente Principe hoc casu ad-

adiungere salarium, posset idemmet sibi ipsi augere, ex *Molin. Brun.* & aliis *Ma-*
53 *strill. de magistr. lib. 1. cap. 21. numer. 15.* quàm etiã, quia annona antiquitus erat multò vilior, mercedes seruorum, salaria viliora, vestium impensa valdè tenuis, & Princeps debet rationem habere, vt qui ei inseruiunt quotãnis summam aliquam in arca reponant; qua suæ senectuti, & posteritati consulãt, ita egregiè *Menoch. in d. casu 514. nu. x. & xi.* & propterea quàmuis Fisci patrono salarium non augeatur, debet ad minus non minui salarium, quo antea fruebatur, vt Regius Consiliarius.

Quinta affertur ratio, quia Consiliarius Galeota hodie quoq; officio Regii Consiliarii fungitur in nonnullis causis delegatis, & sibi à Domino Prorege demandatis, tàm in Sacro Consilio, quàm in aliis Tribunalibus vti adiunctus, non obstante transitu ad Reg. Cam. & in dies
54 sibi committuntur, & ad hoc vt conseruentur iura, priuilegia, & vtilitates, sufficit, si in aliquibus singularibus ipsa causa conseruetur, vt ex *l. iura, ff. de legib.* tradit *Bald. in l. 1. lect. 1. num. 3. ff. de feriis*, & ex multis hoc egregiè fundat Dominus *Regens Valenzuela in d. cons. 94. n. 34. cum seq.*

Nec est aliqua habenda ratio de paucis illis munusculis Præsidentibus Regiæ Cameræ debitis, ob quod eis auctum non fuit forsan salarium, prout Regiis
55 Cõsiliariis, siquidẽ eadẽ ratio militabat, etiam antequam stipendium prædictum augeretur. Habebant enim Regii Consiliarii annuos ducatos sexcentum; Præsidentes verò Regiæ Cameræ ducatos 570. & tamen si per transitum Regii Cõsiliarii ad Regiam Cameram non duc. 570. sed ducati sexcentum, & sic maius stipendium, quod ante habebãt, semper eis solutum fuit, idemq; seruatum est in Fisci patrono, sequitur, dictis Cõsiliariis ad Regiam Cameram translatis de iure eandem prouisionem deberi, etiam hodie post augmentum salarii, vnde pari modo, vt de augmento salarii idem ius sit, quod de ipso stipendio, vbi enim est eadem ratio, licèt non tanta, idem tamen ius esse debet.

56 Insuper considerandum est, quòd hæc munuscula Præsidentibus Regiæ Cameræ debentur vltrà salarium ratione maio-
57 ris laboris. Feriæ enim æstiuæ licèt seruentur in Sacro Consilio, nõ tamen seruantur in Regia Camera, per *tex. in l. publicas*, *C. de feriis*, meminit *Rouit. in pragm. 19. de offic. Procuratoris Cæsaris*, & bis quotidie mane, & à prandio iteratur ad Tribunal accessus pro causis decidendis, & rationibus dispungendis in vtraq; aula.

Prætereà, quoad Fisci patronum atti-
58 net, hæc obiectio omninò cessat, tum quia non quæcunque Præsidentibus cõceduntur munuscula, illicò etiam ipse participat, siquidem liberationum, quas declaratorias vocant, prouentus omnes, qui Præsidentibus ob rationum consolidationes, siue magni totius Regni Thesaurarij, siue Perceptorũ, siue eorum, qui Regia vectigalia conducunt, siue cæterorum, qui Regiam pecuniam quouis
59 alio titulo tractant, obueniunt, minime participat. Tum quia si de labore sermo sit, inter Præsidentes ipsos, ac Regium Fisci Aduocatum comparatio nulla intercedit, siquidem huic non Regij totius Patrimonij solum assidua, ac peruigil tutela demandatur, verùm vni ipsi laboriosissimum onus incumbit, processus omnes, scripturas, tabulas cuiuscunque generis attentissimè perlegendi, examinandi, discutiendi, quæ in singulos Præsidentes, ac Rationales, à Regiæ Cameræ Locumtenente sigillatim dispertiuntur: quarum rerum adeò magna vis est, ac copia, vt ijs tractandis, perferendis, administrandis, non exiguus tum eorum, quos Magistros actorum vocant, tum Scribarum numerus satis esse videatur, quæ tamen omnes vnius Fisci Patroni manibus, oculis, industria terendæ non semel sunt. Quid quod ad vnum Fisci patronum spectat, Regiarum omnium Rationum, quas Rationum Præfecti conficiunt, relationes, Regiæ Cameræ cõsulta, quæ ad Excellentissimum Proregem singulis fermè diebus, ad Regem ipsum non rarò de grauissimis rebus, etiam ad Regni regimen, ac statum interdum pertinentibus, transmittuntur, attentissimè di-

dispicere, disquirere, examinare, quo iura Fisci sarcta, tecta seruentur. Quid de Tribunalium varietate loquar, quibus frequens adesse Regius Fisci patronus cogitur, Regiæ Cameræ quotidiè, manè, vespere, Supremo Collaterali Consilio coràm Excellētissimo Prorege sępissimè singulis certè hebdomadis die Veneris, vt de priuatis Cōuentibus, atq; cōgressibus nihil dicam, vulgò, *le gionte*, siuè ijs, in quibus de Regijs rationibus agitur, siue ijs, in quibus de Regia iurisdictione tuenda, conseruandaque tractatur, quibus omnibus locis ad Regium Fisci patronum spectat lynceis oculis peruidere, omnia Fisci iura proponere, acerrimè instare eorum, qui aduersas priuatorum hominum partes tuentur obiectiones, argumentaq; dissoluere, supplices libellos pro Fisco porrigere, eorūq; celerem expeditionem apud eos, qui Proregis sunt à secretis, vrgere, ne qua in ipso, vel leuissimę negligentię suspicio adhęrere possit, vt iure merito Fisci Aduocatus non Regię Cameræ solùm, sed Regij totius Patrimonij patronus dicatur, vbi vis Tribunalium, ac locorum Regis interſit. Nam quid de cæteris dicam? contractus omnes, quorum Regij aliqua ratione intereſt à Regio Fisci patrono diligentissimè excutiendi, inspiciendæ Baronum refutationes, examinanda pacta omnia, ad vnum vsq; apicem disquirenda, nè si quid minus fortè fœliciter Regis Aerario successerit (quod vulgò certè solet) ipsius culpæ, vitioq; vertatur. Nam quantæ illud molestiæ censeri debet quicquid aliorum siue Præsidentium, siue aliorum Ministrorum culpa peccatur, ad vnum id Fisci patronum referri, reuocarique. Enitendum illi est, vt omnibus indeuotis circa Fiscalia (vt cum Iureconsulto loquar) omnibus fiscalium iurium vsurpatoribus, contemptoribus, dilapidatoribus, Magnatibus præsertim potentibus, ac Principibus viris, quorum accerrima odia, inuidiaque subeunda necessariò sunt, pro iure, ac veritate accerrimè resistatur. Desudandum illi est in Regiorum censuum conseruatione, atque incremento, vectigalibus præsertim idoneis hominibus elocandis, socialibus oblationibus, siuè parantijs inueniendis, ac deligendis vectigalibus ipsis, cæterisq; Regiæ pecuniæ Pręfectis, ad rationes primo quoque tempore exhibendas, conferendas, subducendas, diligenter cogendis Regijs debitoribus; quorum ex infinitis propemodum causis, Baronum præsertim pro releuijs, atq; adhois ingens est numerus, ad solutionem compellendis. Elaborandum enixè illi est, vt parata, atque in promptu sit, pręsertim vbi noua se occasio aliqua obtulerit, ingens numeratæ pecuniæ vis ad militum stipendia, siuè eorum, quos ad Regni tutamentum paratos, atque obuios semper esse necesse est, siuè eorum, qui habito in hoc Regno delectu extra Regni fines, ad fidei, Romanique Imperij defensionem, ad fœderatorum Principum auxilium, ad rebellium animaduersionem, oppressionemq; per Italiam, Germaniam, Belgium, per Oceanum ipsum, ad nouum vsque Orbē dimittendi sunt. Neque verò ad eius rei probationem recentia exempla desiderari paterentur, Alemania, Cisalpinaque Gallia, cum Fabio ipso, sub Ossunensium Duce, Fisci patroni Locumtenente, ingenti pecunię vi Imperiales exercitus in vtraque Germania adiuti, Vercellæ expugnatæ, Veneta classis Adriatico mari pulsa, ac penè oppressa. Accedūt eòdem ingētes labores, qui vix numerari queāt. cunctarum Regni Vniuersitatum pro Fisci cōmodo patrocinium, Regię iurisdictionis sępissimè contrà Ecclesiasticos in arduis, periculoq; plenissimis interdū causis defensio. Pontium toto Regno, siuè restauratio, siuè reædificatio, stagnantium aquarum. Campania tota ad aeris salubritatem in mare longissimis itineribus deriuatio. Triremium, ac reliquorum, quæ ad maritimam classem pertinent, nauigiorum procuratio, quibus omnibus Fisci patronum adesse summa vigilantia, nemo est, qui nesciat. Quæ cum ità sint, iure optimo dicere cum sapientissimo Iureconsulto quis possit, improbum adeò laborem illum esse, quē Fisci patronus sustinere cogitur, vt intellectum potius perspici, quam verbis exprimi valeat. Ex eo igitur factum licet opinari, quod vel ipso quotidiano experimen-

rimento compertum habemus, Fisci patronum, qui eius muneris labores diù perferre potuerit, fuisse hactenus neminem. Sed opus fuisse clemẽtissimo Regi nostro eos omnes, qui id muneris aliquandiù obierint, ad alios Magistratus, quo tanto labore leuarentur, breui interuallo traducere. Quis igitur, aut æquis auribus audiat? aut non iniquo animo ferat eorum in præsentiarum deduci, vt cum augeri ad tanti laboris leuamentum Regij Aduocati stipendium opus esset, de eo minuendo tractetur.

Cum verò de Fiscalis Patroni munere latiùs differuerim, non abs re visũ mihi quoque fuit sequentia capita subnectere, ex R. Pragmaticis, ac R.C. decretis nouis ordinibus excerpta, quæ ad ipsius munus exactè obeundum pertinent.

Memoria eorum, quæ spectant ad curam Fisci Patroni tàm ex pragmaticis, quàm ex decretis Reg. Cameræ.

IN causis, in quibus tangitur interesse Regij Fisci non potest procedi nisi requisito Aduocato, seu Procuratore Regij Fisci, & in dictis causis idem Aduocatus Reg. Fisci, semel, bis, & iterum audiri debet, vt in *prag.* 16. *f.* 548. in nouissimis.

Liber causarum Fiscalium conseruari debet per Fisci Patronum. *pragm.* 20. *fol.* 549.

Patronus Fisci procurare debet solerti diligentia expeditionem causarum Fiscalium, *prag. eadem* 20.

Aduocatus Fisci semper debet interesse in Tribunali & quando causæ votantur, & deciduntur, *prag.* 23. *fol.* 551.

Ad instantiam Aduocati, seu Procuratoris Fisci debent Scriba portionis, eius Officiales, Thesaurarius, Rationales, Actorum Magistri, Notator, & cęteri Officiales statim summa cum diligentia dare copiam scripturarum, *pragm.* 28. *fol.* 552.

Aduocato Fisci data est cura aduertendi, quòd Officiales deputati ad iustitiam præstent cautionem in Regia Camera de stando sindicatui infrà quatuor menses à die completi officij, producant fidem, seipsos stetisse sindicatui, vel sindicatum pendere, aliàs quòd procedatur ad exequutionem pęnarum, *prag.* 41. *fol.* 559.

Et hodie debet fieri ordo Actorum Magistris, quòd quolibet mense dent notam fideiussionum præstitarum de exhibendis respõsalibus ex causa extractionum victualium penès Fisci Procuratorem, vt elapso tempore incusentur.

Aduocatus Fisci procurare debet, vt literę, & commissiones, quę per Regiam Cameram expediuntur Ministris pecuniarijs pro exactione debitorum, vel pęnarum, vel pro alijs negotijs Fiscum tangentibus, adnotentur in regestris, ibique adnotetur nomen Cõputantis, cui consignantur, & detur lista dictarum commissionum Rationalibus tempore commissionis computorum, vt habeatur ratio de ipsarum exequutione, *pragm.* 43. *fol.* 560.

Conseruator quinternionum quolibet mense debet dare listam priuilegiorum, concessionum, & assensuum rerum feudalium Fisci patrono, ac etiam Rationali, qui habet curam cedularij, *prag.* 44. *fol.* 560.

Ex Decretis Regiæ Cameræ.

BIlancia debẽt quolibet mense pręsentari in Camera à Perceptoribus, & Portulanis, & Scriba, qui hodie est Antonius Squillante, quolibet mense debet certiorare Fisci Patronum, & dare listam eorum, qui bilancia nõ pręsentauerunt, & sic in fine Octobris de computis non præsentatis.

Quoad verò computorum, & Bilanciorum præsentandi formam hic libet animaduertere, antiquitus Perceptores, Thesaurariosque Prouinciales computa annuatim de mense Septembris, vsq; ad Augustum, iuxtà Indictionem præsẽtare solitos, omnibus tamen exactionibus, tam ordinarijs, quàm extrà distinctis, ac mensatim bilancia mittere solitos totius exacti, adiecta in fine nota exitus omnium solutionum eo mense factarum.

Posteà

Posteà inter cætera statuta ann.1612. in erectione Arcæ Militaris, id fuit, vt deinceps annus præsentationis cõputaretur à mense Ianuario, vsq; ad Decembrem, & computa præsentarentur 1.die Martij:pro tot computis distinctis,vnum formaretur, & bilancia non mensatim, vt antè,sed post bimestre tempus cum exitus nota duplicata mitterentur.

Quorum omnium, aliorumque ad id pertinentium exacta cura, & obseruãtia, etiam pœnalibus comminationibus fuit ipsis à R.C.commendata pluribus mandatis Octobris 28.& Maij 31.itemque ab Excell.Prorege Comite Montisregij die 14.eiusdem.

Et mense Augusti eiusdem anni additum fuit, vt cum bilancijs præsentarentur etiam cautelæ exitus, sine quibus ea non recipi iussum.

Quod cum experientia potius damnosum ostenderet, dilata bilanciorum præsentatione pluribus ex causis à Perceptoribus allegatis.

Ideò die 16. Martij 1635. iũctis R.C. Aulis,negotio plenè discusso, resolutum fuit, bilancia præsentanda vt antea post duos menses cum data diei, quo è Prouincia mittuntur, ipsorumque Perceptorum subscriptione, eaq; pro veris presentari, tàm in introitu, quàm in exitu,sique posteà in computis ijs aliquid deficere inueniretur, statutis in instructionibus penis plecterentur, ac multis eo decreto impositis.

Demum omnia hæc confirmata fuerũt alio mandato die 27.Iunij 1636.cum insertione c. 100. reformationis R. C. à S.M.factæ sub die 25. Aprilis 1634.quo prædictorum obseruantia, & aliorum iniungitur etiam Presidentibus,vt quisque pro sua Prouincia inuigilet bilancijs omnium Reg.exactionum, & penæ impositæ irremisibiliter à contrafacientibus exigantur. Quod mandatum,quòad penas renouatum die 16.Septembris 1636. & in cap.101.& 169.dictæ reformationis iniungitur Perceptoribus Prouinciarum, vt cum computorum præsẽtatione exprimant etiam diligentias impensas in residuorũ exactione. Pro quibus, si minus debito diligentia adhibita secundùm R.Camere ordines,dignoscatur,ad instar bilancij significentur. Prout decisum fuit die 25.Octobris 1638.in R. Camera in causa Magnif. Onuphrij Gisonis Thesaurarii Calabriæ citrà, referente Magnif.Rationale Scudero, contra quem fuit per R.C.decretum, quod significaretur, & exequerentur literæ significatoriales ex eo,quod debitas fecisse diligentias in residuorũ exactione non docuerit. Et pluries posteà de eorũdem capitum executione actum fuit.

Sollicitator releuiorum quolibet die Lune debet dare indicem, seù listam Fisci patrono releuiorum occurrentium, & in fine mensis aliam listam informationum capiendarum.

Certificatoriarum lista dari debet Fisci patrono per Ioannem Baptistam de Ponte singulis sex mensibus tempore præsẽtationis cedule,& in fine Octobris quolibet anno listas significatoriarum.

Significatoriarum lista, & earum exequutiones dari debet quolibet mense Fisci patrono per significatoriarum Perceptorem.

Mandare,vt capiantur informationes de contrabannis, & de quibuscunque alijs accessibus per literas Illustr. Proregis die vltimo Octobris 1570.que sunt in libro notamentorum.

Curare, vt suo tempore redimantur introitus venditi per Regiam Curiam cum pacto de retrouendendo, & quòd de dictis vẽditionibus fiat liber ad onus Fisci patroni iuxtà ordines Regiæ Maiestatis.In Regia Reuisione de anno 1566.

Vna ex duabus Clauibus Arce,in qua informationes reponuntur, debeat retineri per Aduocatum Regij Fisci,vt in *prag.21.fol.559.*

Diligentie quotidiane faciende per Fisci Patronum.

CAusarum Fiscalium sollicitudo est percurrere ipsarum librum, & particulares listas.

Quod Arrendatores præstent fideiussiones,ad quas tenentur.

Quolibet mense habere copiam certificatoriarum, & habere informatio-

tionem de ipsarum exequutione.

Quolibet mense habere eandem copiam, & rationem significatoriarum, & procurare, vt exequantur.

Habere notam particularem partitorum, quæ fiunt cum Regia Curia, & inuigilare super ipsorum adimplemento, ne Regia Curia defraudetur, vel aliquid detrimentum patiatur.

Aduertere, quòd bilancia quolibet mense præsententur à Perceptoribus, & Portulanis.

Curare, quòd quolibet semestri præsententur cedulę, & in fine Octobris aliā computa, & habere notam computorum non præsentatorum.

Quòd computa, & cedulæ per Rationales liquidentur.

Quòd sollicitator releuiorum quolibet die Lunę assignet listam Releuiorū, & curare, quòd dicta Releuia liquidentur; vt expediantur significatoriæ.

Inuigilare super exequutione literarum, & commissionum, quæ quotidie fiunt ministris pecuniarijs, & alijs, & habere informationem de eorum literis responsionis.

Quòd liber causarum Fiscalium continuetur.

Quòd officia vendibilia vacantia, & alia bona exequuta vendantur, & sollicitare ipsorum venditionem.

Quòd Perceptores, & alij ministri, qui non præstauerunt debitas fideiussiones, eas præstent, & recipiant instructiones illi, qui non receperunt.

Procurare exequutionem literarum, & ordinum Regiæ Maiestatis, & Illustr. D. Proregis.

Quòd conseruator quinternionum quolibet mense assignet listam priuilegiorum, & assensuum rerum feudalium.

Quòd expediātur resultę computorū.

Quolibet quadrimestri habere informationem, & sæpius, si oportuerit, de statu Arrendamentorū, & curare, vt Arrendatores integrè soluāt extalea tempore debito tam Regiæ Curiæ, quàm consignatarijs.

Quæ de Fisci patroni munere arrepta occasione, adnotata, curiosus Lector æqui, boniq; consulat.

Hæc causa in Supremo Italiæ Consilio decisa minimè fuit, idque potissimè, ne duplex ideò Præsidentibus salarium præstari videretur, quod alijs etiam additis emolumentis, mille aureorum summam Consiliarijs attributam potius excederet. Verumtamen cum posteà contigisset dubitari, an mihi in Præsidētis munus euocato, cui quingentorum septuaginta aureorum salarium constitutum est, sexcentorum aureorum tanquam R. Fisci (vt ità dicam) expatrono adhuc salarium deberetur, obtentis à S. M. literis, quibus mihi Excell. Prorex, eiusque Collaterale Consilium iustitiam ministrare iubebatur, in eo re discussa, sequens pro ijsdem anteà allegatis fuit latum decretum, videlicet.

Die 10. Decembris 1638. Neap. viso memoriali porrecto Suę Excell. pro parte prædicti Magnifici Præsidentis Fabij Capycij Galeota, visis etiam literis Suæ Maiestatis, expeditis ad instantiam prædicti Magnifici Præsidentis sub die 1. Octobris 1637. factaq; de omnibus relatione Suæ Excell. in Collaterali Consilio per Spectabilem Regentem Casanate Collateralem Consiliarium, & Commissarium, visisque videndis, &c.

Illustrissimus, & Excell. Dominus Vicerex, Locumtenēs, & Capitaneus Generalis, &c. prouidet, decernit, atq; mandat, quòd tollatur sequestrum factum in salario dicti Magnifici Præsidentis Fabij Capycij Galeota, & correspondeatur eidem ad rationem ducatorum sexcentum pro quolibet anno tam pro præterito, quàm in futurum, hoc suum, &c. Tapia Regens. Montaluus Regens. Brācia Regens. Casanate Regens.

SVMMARIVM.

1 *Amita vtrum admittatur ad successionē in feudis antiquis in Regno ex gratijs, & nu. 11. 12. 13. & 15.*

2 *Et quid in feudo nouo, nu. 19.*

3 *Patruus vtrum succedat in feudo nouo similiter ex gratijs.*

4 *Transuersales, siuè collaterales iure communi secūdū vsū feudorū succedebant in feudis antiquis usq; ad septimū gradum.*

5 *Con-*

5 *Constitutio Regni restrinxit successionẽ in feudis antiquis vsque ad tertium gradum tantùm.*

6 Constitutio Vt de successionibus *enumerat personas, & non gradus, & num. 14. & 16.*

7 *Patruus admissus in Regno ad feudi successionem ex gratijs, & sic pariter amita, nu. 8.*

9 *Frater excludebatur à feudi noui successione, tam ex forma inuestituræ adiecta clausula* ꝓ se, & hęredibus ex corpore *quàm etiam de iure cõmuni feudorum,*

10 *Fratres, & sorores, ac nepotes ex eis descendentes in feudis nouis admissi ex gratijs, & nu. 21. et ita Regni Sapientes sunt interpretati, nu. 22.*

11 *Gratię, quibus in Regno fuit ampliata feudorum successio vltrà Constit. Regni, similiter enumerant personas, & nõ gradus, & nu. 18.*

17 *Barones, siuè Feudatarij quàmuis petierint extendi successionem in feudis antiquis indistinctè vsque ad quartum gradum, tamen id fuit restrictè concessum,*

20 *Concessio, siuè gratia Regis Catholici, extẽdētis successionem ad patruum, ampliata posteà etiam ad amitam, loquitur in feudis antiquis, quod benè colligitur ex gratijs subsequentibus, et sic tenent DD. Regni, nu. 22.*

23 *Feudum non potest dici paternum, vel antiquum, nisi fuerit illius parentis, qui fuit origo agnationis communis, respectu tam succedentis, quàm eius, cui succeditur, & nu. 25. & 28.*

24 *Feudum licèt possit dici antiquum quòad descendentes acquirentis, respectu tamen collateralium semper dicitur nouum, estò quòd prius successissent descendentes fallit nu. 29.*

26 *Feudum possessum etiam per mille annos à linea descendenti eò ipso quòd trãsitum fecerit ad transuersales, quòad lineam collateralem dicitur nouum, & redditur ratio nu. 27.*

30 *Feudum acquisitum cum pacto expresso, vt acquirente sine heredibus defuncto pertineat ad collaterales, deficientibus descendentibus, vocantur transuersales ex contractu, ex* Rosenthal.

31 *Feudatarius in feudo nouo habẽs fratrem, & filiam fœminam habet arbitrium, si velit, instituendi fratrem, ex nouissimis gratijs.*

ARGVMENTVM.

Patruus, & amita vtrum admittantur ad successionem in feudis, tam antiquis, quàm nouis, tam iure communi secũdùm vsum feudorum, quàm iure Constit. Regni, & quid in hoc fuerit additum, & immutatum ex gratijs etiam nouissimis. Quid itẽ in fratribus, sororibus, & transuersalibus. Reges, & Sapientes Regni in materia successionis feudorum enumerauerũt personas, & non gradus, etiam in gratijs de nouo concessis. Feudum antiquum, vel paternum quod propriè dicatur, & idem potest dici antiquum quòad descẽdentes, nouum verò quòad collaterales, quod dilucidè explicatur.

RESPONS. III.

Mortuo Don Artusio Pappacoda Terrę Massafrę emptore sub hasta, ac illius possessore, superstitibus D. Feliciana nepte ex filio, ac D. Antonio Pappacoda eiusdẽ D. Artusij fratre vtrinq; coniuncto, instituto in feudo prędicto vigore gratię concessę huic Fidelissimę Ciuitati in anno 1605. prout in *pragmatica vltima de feudis*, qui successit in feudo prędicto etiam accedente consensu eiusdem neptis.

At tandem mortuo vltimo loco eodem D. Antonio, contendit ad successionem dicti feudi admitti D. Cedonia

lidonia amita dicti D. Antonij, tum quia prætêdit, dictum feudum esse antiquum,
1 & proinde esse admissam per gratiam dictæ fidelissimæ Ciuitatis, prout in *pragm.* 12. *&* 18. *de feudis*, vel saltim quatenus
2 esset nouum, similiter esse comprehêsam in dicta gratia, dum voluit S.M. quòd amitæ comprehendantur in omni casu, in quo succedit patruus, & patruum succedere etiam in feudo nouo, colligere
3 intendit ex *pragm.* 6. *de feudis*, vbi *D. Rouitus* id expresse colligit *nu.* 2.

At Nos pro iure aperto Regij Fisci in feudo prædicto, exclusa penitùs dicta amita, vti coniuncta gradu non successibili, tàm attentis iuris communis, quàm Regni huius Constit. & gratiarum siuè Regiarum pragmaticarum dispositione dicimus, omninò manutenendum Regium Fiscum in illius possessione, in qua iam legitimè reperitur ex infrascriptis verissimis iuris conclusionibus.

4 Prima conclusio sit, quòd licèt secundùm vsum feudorum iure communi attento in feudis antiquis collaterales succedebant vsque ad septimum gradum tantùm, tamen per *Constit. Regni Vt de*
5 *successionibus*, fuit restricta successio prędicta vsq; ad tertium gradum inclusiuè, & quia non comprehendebatur nec patruus, nec amita, licèt in tertio gradu
6 coniuncti, quia *Constitutio* prędicta enumerat personas, & non gradus, ideò fuit
7 necesse impetrare nouam gratiam pro inclusione patrui, prout impetrata fuit in anno 1507. à Rege Catholico, vt in *cap.* 17. *f.* 59. *a ter.* & confirmata per Cęsaream Maiestatem in anno 1532. vt in *pragm.* 6. *de feudis*, & quia incluso patruo nec etiam includebatur amita, licèt esset in eodem gradu, opus fuit de nouo impetrare aliam gratiam pro inclusione
8 amitæ, vt ex *pragm.* 12. *de feudis*.

Secunda sit conclusio, quod in feudis
9 nouis frater excludebatur nedum vigore clausulę *pro se, & hęredibus ex corpore* apponi solitæ in inuestituris, iuxtà *decis. Afflict.* 293. sed etiam ex iuris communis dispositione, vt per *Cardin. Mantic. de tacit. conuen. tom.* 2. *lib.* 23. *tit.* 28. *num.* 1.
10 vndè ex noua gratia concessa per Inuictissimum Regem Philippum Secundum in anno 1586. fol. 179. inter Capitula huius Ciuitatis, vt in *prag.* 18. *&* 24. sunt vocati fratres, & sorores, ac nepotes ex eis descendentes, & non vltrà in feudo nouo.

11 Hinc quia dicta gratia personas tantùm enumerat, non autem gradus, non comprehêdit nec patruum, nec amitam, vt in puncto aduertunt *Præsidens Mormilis in Const. Vt de successionibus, n.* 3. *fol.* 53. & modernus *Mōtanus ad l. Imperialem, §. præterea Ducatus, nu.* 87. *in fi.* sicq; videmus vsu quotidiè receptum, dum nunquam amitam, vel patruum admissos ad successionem feudi noui, legimus.

Nec obstat ponderatio *D. Rouiti in dicta pragm.* 6. *nu.* 2. quòd vigore *Const.*
12 *Regni* admittebatur patruus, & proinde gratia Regis Catholici vt aliquid operetur, debet intelligi, vt comprehendat feuda noua, siquidem idemmet *D. Rouit.* re longè melius degustata *in pragm.* 11. *n.* 8. *&* 9. *de feu.* neruosè animaduertit, & tuetur contrarium .s. quòd ante dictam gratiam nullatenus includebatur nec
13 patruus, nec amita, ratione supra citata, quia *Constit.* non enumerat gradus, sed
14 personas. Vndè non extendenda extrà psonas enumeratas, quia ex eadem *gratia in fine*, ibi: *Non obstãte qualsiuoglia interpretatione, ò consuetudine vsata sino al presente in fauor del Regio Fisco*, expressè colligitur, quòd hęc opinio, quòd pa-
15 truus non includebatur, fuerat recepta in Regno in beneficium Regij Fisci, vt peroptimè ponderat dictus *Rouit. d. nu.* 8. *in fin.* qui sub *num.* 9. ad comprobandam hanc verissimam conclusionem, quòd Serenissimi huius Regni Reges
16 noluerunt includere gradus, sed tantùm personas nominatas, ponderat dictam gratiam concessam in anno 1536. redactam in *pragmatica prędicta* 12. *de feudis*,
17 vbi fuit petitum pro includêdo integro quarto gradu vtriusque sexus in successione feudi antiqui. Et tamen noluit Rex concedere, nisi vt extenderetur vsque ad fratres patrueles tantùm masculos peruenientes ex masculis.

18 Dum igitur negari non potest, quòd sunt vocatæ in gratijs prędictis personæ, & non gradus, remanet inconcussa, & firmis-

firmiſſima concluſio ſupra firmata, quod
19 gratiæ prædictæ non cōprehendunt patruum, nec amitam in ſucceſſione feudi noui.

20 Et quod gratia Regis Catholici, quæ loquitur in patruo, & deindè fuit extenſa ad amitam, procedat tantùm in feudis antiquis; patet etiam ex gratijs ſubſequentibus. Nam quando fuit petita incluſio amitæ, in precibus fit expreſsè mentio, quod diſpoſitum prius in patruo erat reſpectu feudorum antiquorum, & ſic etiam petitur incluſio amitæ, & aliorum vſq; ad quartum gradum in feudis antiquis, legatur, quæſo, *pragm.* prædicta 12. *de feudis.*

Hoc idem expreſsè colligitur ex alia *pragm.* 18. *de feudis*, vbi enunciantur omnes gratiæ præcedentes, & ſemper loquitur de feudis antiquis, deindè dum loquitur de feudis nouis, petitur gratia incluſionis fratrum, & ſororum tantùm, & deindè per aliam gratiam redactam
21 in *pragm.* 24. *de feudis* fuit extenſum ad nepotes. Vndè ſi ex gratia Regis Catholici fuiſſent comprehēſi amita, & patruus in feudo nouo, qui erant in tertio gradu, non opus fuiſſet obtinere aliam gratiā reſpectu fratris, & ſororis, qui ſunt in proximiori gradu, & in proprijs terminis quod gratia prædicta Regis Catholici loquatur in feudis antiquis, ſic in-
22 terpretati ſunt Sapientes huius Regni, vt patet ex relatis per *Thomam de Marinis de feudis, tit.* 2. *nu.* 29. *tit.* 11. *nu.* 58. *& tit.* 12. *num.* 17.

Quibus ſuppoſitis ſuccedit tertia concluſio, quod feudum prędictum nullatenus dici poteſt antiquum, nec paternum, ſed dicitur nouum. Nam
23 feudum tunc dicitur antiquum, quando deſcendit à quarto gradu ſuprà, & paternum dicitur quod quæſitum fuit à perſonis vſque ad quartum gradum, quę ſunt Pater, Auus, Proauus, Abauus, & Attauus, & ità vocabula, paternum, & antiquum, confunduntur, vt benè *D. Capycius in inueſtit. ver. feudorum genera, verſ. feudum antiquum & paternum fol.* 210. latiſſimè *Intrigliolus cent.* 1. *de feudis, quæſt.* 21. *nu.* 3. *& quæſt.* 22. *nu.* 1. *et* 2. *D. de Ponte lect.* 12. *de feudis, num.* 29.

vbi quod non poteſt dici paternum, ſiuè antiquum, niſi fuerit illius parentis, qui fuit origo agnationis communis reſpectu tam ſuccedētis, quàm eius, cui ſucceditur.

At in caſu noſtro nulli dubium, quin D. Artuſius, cui ſucceſſit Don Antonius frater vigore dictę gratiæ, fuerit primus acquiſitor dicti feudi titulo emptionis, & quod amita, quę nunc ſuccedere pręrendit, non ſit deſcendens dicti D. Artuſij, & proindè nullo modo poteſt dici
24 feudum antiquum. Nam licèt reſpectu deſcēdentium ex D. Artuſio dici potuiſſet feudum antiquum, reſpectu tamen collateralium ipſius Don Artuſij prim acquirentis ſemper dicitur nouum, dato millies, quod ſucceſſiſſent prius deſcendentes D. Artuſij qui nunquàm eidem ſucceſſerunt, ſed dictus D. Antonius frater, vti in feudo nouo vigore dictæ gratiæ, prout in terminis noſtris docuerunt *Bald. in cap.* 1. §. *hoc quoq; ſub nu.* 2. *de ſuc-*
25 *ceſſ. feud.* ea ratione, quia feudum antiquum, ſeu paternum nunquam dicitur niſi inter eos, quorum principium connexum eſt in vno ſtipite feudali, *Præpoſ. & Affl. ēt in d.* §. *hoc quoque, num* 2. *Aret. conſ.* 164. *in princ. Pernus conſil.* 12. *Ruin. conſ.* 12. *lib.* 1. *Peregr. conſ.* 21. *num.* 10. *&* 11. *lib.* 2. *Intrigliol. quæſt.* 23. *centur.* 1. *ſub nu.* 9. *Thom. de Marinis tit.* 3. *de feudo ex pacto nouo, num.* 4. *Frecc. lib.* 3. *de ſubfeud. ſecunda formula, nu.* 7. *fol.* 397. *& tertia formula, n.* 14. *fol.* 409. *Roſenthal. alios citans tomo* 1. *cap.* 2. *concluſ.* 9. *ſub num.* 3. *Mantica d. lib.* 23. *tit.* 38. *num* 54. *Marta conſ.* 6. *nu.* 30. *& conſ.* 14. *nu.* 1. vbi quod in perſona D. Artuſij ſit nouum, quantūuis per prius ex ſui natura fuiſſet antiquum.

Hinc idem *Bald. in capit.* 1. *ſi de feudo defunct. fuerit controuer. inter Dominum, & vaſallum*, quem omnes pręcitati *DD.* ſequuntur, dixit notabiliter, quod ſi feu-
26 dum fuerit poſſeſſum per mille annos ab vna linea deſcendenti, reſpectu ipſorum dicitur antiquum, cum autem ſit tranſitus ad aliam lineam collateralem, dicitur nouum.

Hinc etiam falſum apparet aſſumptū aduerſariorum cōtendentium, hoc feu-

dum dici antiquum, quia licèt aliàs fuisset nouum ob trãsitum ad aliam lineam, cum tamen frater admittatur vigore gratię, dicitur comprehensus in inuestitura, & sic cesset ratio, ob quam dicitur feudum nouum ob transitum ad aliam lineam collateralem; siquidem ideò di-
27 citur nouum, cum transit ad aliam lineam, quia ille alterius lineę collatera-
28 lis non descendit à primo acquirente, quod est requisitum necessarium, vt feudum dicatur antiquum, vel paternum, vt omnes *DD.* præcitati pro indubitato admittunt. Vndè si fuerit descendens à primo acquirente, licèt deindè transeat ad lineam collateralem, tunc dici-
29 tur antiquum prout in casu relato in dicta *pragm, 6. de feud.* & per *Thomam de Marinis dicto tit. 12. de feud fraterno, nu.* 17. vbi expresè tradit, patruum succedentem nepoti hoc casu dici descendentem à primo acquirente, & proindè dici feudum antiquum respectu dicti patrui.

Nec etiam obstat quod aduersarij ex
30 eodem *Rosenthal. cap. 2. quæst. 12.* desumere prętendunt, videlicet feudo concesso pro acquirente, & vt ipso sine hęredibus mortuo pertineat ad collaterales, quod si decesserit primus acquisitor relicto fratre, dicatur antiquum respectu dicti fratris succedentis, etenim *Rosenth.* loquitur, vbi expresè fuerit dictum in inuestitura, quod perueniat ad fratrem, quo casu dicitur dictum feudum quæsitum ex contractu primi acquirentis in beneficium fratris, & collateralium, ideò non potest disponere talis frater in prę iudicium aliorum collateralium, & eius filiorum, quorum consensus omninò requiritur, vt expresè docet idem *Rosenthal. loc. cit.* At in casu nostro est tantũmodo concessum libero arbitrio fratris
31 instituendi fratrem in feudo nouo, non obstante quod adsit filia fœmina, & vbi non existit filia, seu descendens, potest succedere frater in feudo nouo ex gratijs suprà citatis; Vndè non dicitur feudum pertinere ad collaterales ex pacto, vel contractu primi acquirentis adeò quod non possit de eo disponi absque consensu vocatorum.

SVMMARIVM.

1 *Patruus succedit nepoti in feudo antiquo vigore* Constitutionis Vt de successionibus. *Cõtrarium est verius, quia* Cõstitutio *prædicta enumerat personas, & non gradus, sicque iudicatum probatur nu. 6. 8. & 9.*

2 *Patruus succedit nepoti in feudo nouo ex gratia de anno* 1507. *contrariũ est verius, quia gratia prædicta loquitur de feudis antiquis, vt nu. 10. 11. 12. 13. 14. & 15.*

3 *Amita succedit nepoti in feudo in omni casu, in quo succedit patruus vigore gratia de anno* 1536.

4 *Feudum, quod disponitur in masculum remotiorem exclusa fœmina, remanet antiquũ virtute gratię de anno* 1605. *sed contrarium probatur nu. 18. & seq.*

5 *Feudum nouum ob mortem fratris acquirentis, dicitur antiquum in personam fratris succedentis, contrarium verius probatur nu. 22. & seq.*

16 *Intellectus ad Gratiam concessam de anno* 1507. *super successione feudorum, & nu. 17. & 18.*

19 *Successio in feudis nouis est extensa ex Gratia de anno* 1586. *in beneficium fratrum, sororum, & eorum filiorum tantùm.*

20 *Gratia de anno* 1586. *enumerat personas, & non gradus circà successionem in feudo nouo, & proindè non extenditur ad amitam, vel patruum.*

21 Domini Regentis de Ponte *locus* lectura 12. nu. 30. de successione feudi *expenditur.*

22 Rosenthal. par. 1. cap. 2. concl. 12. de feudis *traditio reijcitur, & nu. 24.*

23 *Feudum licèt antiquum, si transit ad lineam collateralem, dicitur nouum.*

25 *Succedens in feudo ex gratia, vel ex pacto, tale feudum dicitur nouum, & nu. 26. & 27.*

28 *Gratia de anno* 1605. *circà successionem feudorum declaratur, & nu. 29.*

30 *Rex potest feudum nouum concedere iure antiqui.*

31 *Clausula apposita in concessione feudi, tanquam* feudum antiquum, *præsupponit, quòd per prius fuerit antiquum.*

32 Feu-

32 *Feudum quàmuis sit antiquum, dicitur nouum in persona primi acquisitoris.*
33 *Concessio feudi noui iure antiqui retinet naturam feudi antiqui, dummodò adsint verba illa*, iure feudi antiqui, *& expressa Regis voluntas, & nu.34.*
35 *Concessio feudi tanquam feudi antiqui differt ab ea, quæ fit iure feudi antiqui.*
36 *Concessio vbi est dubia, est consulenda sua Maiestas circà illius interpretationem.*
37 *Feudum debet manere sub sequestro apud Fiscum in possessorio, vbi iura agnati successoris sunt dubia, vel intricata, cui erint salua in petitorio, sicquè aliàs decisum probatur nu.38.*

ARGVMENTVM.

Patruum, nec amitam succedere nepoti in feudo nouo, fundatur tã attẽta gratia de anno 1507. & 1536 quàm de anno 1586. Et quando feudum dicatur nouum licèt concedatur tanquã antiquum, & nonnulla ad intellectũ gratiæ de anno 1605. circa successionem feudorum, & *Cap. ex præsumptuosæ* enucleantur.

RESPONS. IV.

IN defensione causarum prior, promptiorq; ad scribendum sua sibi diligentia obest, nam primum arma, munimentaque sua ostendit aduersario, post tempus dat ad declinandos ictus, munitionesq; infirmandas; Demum onus sibi iniũgit refellendi rationes explicandi leges, authores reijciendi, quibus se, causamque suam tuetur aduersarius, quæ & longiusculum tempus, & studium requirunt exquisitiùs, id & si omnibus vniuersè mihi præcipuè homini occupatissimo nocuisse semper, maximè verò in hac causa, non est cur pluribus ostẽdam, ergò aduersarius meus diligenter meis lucubrationibus perlectis, meorum rationum vim impugnare conatur varijs medijs.

Primò contendit, patruum succedere nepoti in feudo antiquo vigore *Const. Vt*
1 *de successionibus*, quam præsupponit enumerare gradus, non autem personas, authoritate *Andr. ibidem, in ver. idem Ius*, *& in cap. 1. Imper. Lothar. Loffr. in d. cap. 1. col. 2. cum seqq. & D. Reg. Rouit. in prag.*
2 *6. nu. 1. de feud.* & proindè subdit ex gratia concessa in anno 1507. *in d. pragm. 6. de feud.* patruum fuisse admissum in feudis nouis, ex quo in antiquis erat admissus per *d. Const. Vt de successionibus*, idq; authoritate *Loffr. & D. Rouit. in locis* proximè citatis, vndè stante alia gratia de anno 1536. Imperatoris Caroli V. *in*
3 *prag. 12. de feud.* per quam fuit admissa amita in omni casu, in quo patruus comprehenderetur, cessat omnis difficultas pro amita in feudo nouo, prout verè est istud, de quo agitur.

Secundò, quatenus gratia prædicta non loqueretur de feudo nouo, prætendit, hoc feudum non esse nouum, sed an-
4 tiquum tum vigore gratię de anno 1605. *in prag. 31. de feud.* vbi petitur facultas disponendi in beneficium masculorum, exclusis fęminis, & quod huiusmodi feuda remaneant vti antiqua, & hæreditaria, & subsequitur gratia, *Placet quòad feuda hareditaria*, tum etiam quia licèt feudum dicatur nouum in persona ac-
5 quirentis, tamen in collaterali persona semperanti quumdicitur, cùm in acquisitione facta per primum fratrem, non est dubium, feudum esse nouũ, sed post eius mortem successione secundi fratris est effectum antiquum, ex *Rosenth. par. 1. c. 2. conclus. 12. nu. 1. & 2. de feud.*

Quæ quidèm licèt ex prædictis nostris scriptis remaneant præuisa, atque resoluta; Iterum tamen nihil Iuribus R. Fisci obesse, demonstrabimus.

6 Non obstat igitur primum, quoniam verior fuerat opinio *glos. Marini de Caram. in d. Const. Vt de succession. in ver. habeant*, vbi dicit, non comprehendi patruum, quia *Constitutio* prędicta enumerat personas, & non gradus, sicque iudi-

catum refert per Iudices M. C. quam opinionem latissimè tuetur *Affl.* contrarijs satisfaciendo *in d.c.1. Imper.Lothar. à nu.2.cum seqq.vbi sub n.25.* dicit, quod opinio contra *Andream* seruatur in Re-
7 gno,& refert plures decisiones; Et in pacto in amita, quod non succedat in feudis antiquis vigore *d. Const.* fundat, ac decisum refert per D. Regem *Bartholomaeus de* Capua *in d.Const.Vt de successionib.* relatus à D. *Consiliar. de Bottis ibid.*
8 *sub verb.non succedunt*, sic etiam secundùm opinionem *glos.* fuisse iudicatum tradunt *Ant.de Alex.& Luc.de Pen.* relati per *Minad.dec.37.sub nu.5.vers. circa secundum*, vbi etiam dicit, opinionem *glosae* esse in Regno magis probatam, li-
9 cèt ipse dicat opinionē *Andr.* veriorem, & quod secundùm opinionem *glo.* fuerat iudicatum, ac optimè cōprobat meritissimus, ac insignis *D. Reg.Rouit. dicta prag.11.nu.9.de feudis.*

Insuper dato millies, q̃ opinio *Andr.* fuisset verior, sufficit nobis pbasse, q̃ opinio *glos.* fuerat recepta in Regno, vel
10 quod erat dubia, & proindè fuit impetrata dicta gratia in anno 1507. pro inclusione patrui à Rege Catholico, confirmata per Caesaream Maiestatem in anno 1532. *vt in pragm.6. de feud.* & in supplicatione adsunt illa verba, *non ostāte qualsiuoglia interpretatione, ò consuetudine vsata sin'al presente in fauor del Reg. Fisco*, quę quidèm verba clarissimè ostēdunt, quod opinio *glos.* contra *Isern.* vigebat in hoc Regno, prout aduertit *D. Reg.Rouit.* aliàs allegatus in dicta *pragm. 11.nu.8. de feudis.*

Nec obstat *Loffr.* responsio, quod ver-
11 ba praedicta non sunt posita ad excludēdum opinionem *glos.* & rerum iudicatarum authoritatem; sed dispositionem *cap.ex praesumptuosa*, per quam Fiscus mortuo vasallo capiebat possessionem, & quod proindè gratia praedicta fuit petita, & concessa in feudis nouis, aliàs si loqueretur in feudis antiquis, nihil operaretur, dum erat inclusus patruus vigore *d.Constit.*

Siquidem id, quod ponderat *Loffr.* est
12 contra expressa verba dicti *cap.* quae, rogo, legantur, quia apertissimè constat, fuisse posita illa verba ad excludendam authoritatem rerum iudicatarum contra opinionem *Andr.* in beneficium Fisci, & sic non fuit inutilis gratia, ex quo fuerunt sublatae difficultates, quae vigebant contra opinionem *Isern.* pro exclusione patrui.

Et quod gratia praedicta concessa in
13 anno 1507.& confirmata in anno 1532. *in d.prag.6.* loquatur in feudis antiquis, & quod fuit concessa ad tollendum difficultates, expresse tradiderunt ijdem *Isern.* opinionis sectatores *Affl.in d.cap. 1.Imper. Lothar.num.25.in fi.ibi:aduerte, quod Rex Ferdinandus, qui dicitur Catholicus statuit in Parlamento Neapoli celebrato, quod in feudo antiquo patruus succedat nepoti, si patruus sit de descendentibus primi acquirentis feudum*, & idem *Affl.in d.Const.Vt de success.nu.42.in fi.Thom. de Mar.tit.2.de feu.ex pacto antiquo, nu.29.& tit.11.nu.58.Ann.in cap. 1.nu.92. de vasall. decrep.aetat.D. Cons.de Bottis in addit.ad d.Const.Vt de successon. D. Reg.de Pont.lect.12.num.25.de success. feud. D.Reg. Rouit.in d. prag. 11.nu.8.& seq. de feud. Marta de success.par.3.q.3. art.3.nu.1.D.Reg.Lanar.in repetit.cap.1. de success.feud. nu.9. propè fin.vers.4.fuit tempus fol.193.*

Hoc etiam indubitanter conuincitur
14 ex gratijs subsequentibus, nam quando fuit petita gratia pro inclusione amitae *in prag.12. de feud.* in precibus fit expressa mentio, id, quod erat dispositum in patruo fuisse respectu feudorum antiquorum, & sic etiam petitur inclusio amitae, & aliorum vsque ad quartum gradum in feudis antiquis, nulla facta mentione de feudis nouis.

Sic etiam colligitur ex alia *prag.18.de*
15 *feud.* vbi enunciantur omnes gratię precedentes, & semper loquitur de feudis antiquis, deindè dum loquitur de feudis nouis, petitur gratia inclusionis fratrum, & sororum tantùm, & deindè per aliam gratiam redactam *in pragm.24. de feud.* fuit extēsum ad nepotes, vndè si ex gratia Regis Catholici fuissent comprehensi patruus, & amita in feudo nouo, qui erant in tertio gradu, minimè opus fuisset obtinere aliam gratiam respectu fra-

tris

tris, & sororis, qui sunt in proximiori gradu.

Ex quibus etiam constat, non esse ali-
16 quid momenti ponderationem aduersarij verborum in gratia de anno 1507. *in d.prag.6.de feud.* ibi: *ò qualsiuoglia feudo etiam nuouo*, & ibi: *cuiuscunq; generis*, ex quibus, & ex gratia simpliciter concessa per verbum *placet*, prætendit, gratiam fuisse petitam, & concessam etiam pro feudis nouis.

17 Etenim verba illa, *ò qualsiuoglia feudo etiam nuouo*, non ponuntur, vt concedatur gratia, quod patruus succedat in feudo nouo, sed exemplificando dixit petēs gratiam, quod si quis moritur habens feudū etiā nouū, & inuestitura loquitur ꝑ se, hæredibus, & descēdētibus ex corpore, succedit primogenitus, deindè si moritur dictus filius primogenitus relicto filio, qui deindè moritur absq; filijs, petitur gratia, quod succedat patruus vltimi decedentis, qui patruus est filius secundogenitus primi, qui acquisiuit feudum, & conceditur, quod succedat, ex
18 qua gratia plura resultant. Primò, quod dictum feudum respectu dicti patrui dicitur antiquum, cùm ipse descendat à primo acquirente, & sic gratia expressè conceditur in feudo antiquo. Secundò, quod gratia prædicta non fuit frustratoria, ex quo patruus non poterat succedere in dicto feudo antiquo vigore *Cōst. Regni*, tum quia in ea enumerantur personę, & non gradus, secundum opinionē *glo.* supracitatā, quæ seruabatur in beneficiū R. Fisci, vt supra fundauimus, tū etiā quia dùm inuestitura loquebatur *pro se, & hæredibus ex corpore*, videbatur ex defectu successoris legitimi feudum ad Dominum reuerti debere, ex quo patruus non erat de descendentibus ex corpore vltimi decedentis, & proindè fuit statutum contrarium per dicta Capitula, quod admittatur patruus, & amita vti hæredes ex corpore primi acquirentis in dicto feudo antiquo, prout declarat *Thom. de Marin.* aliàs per nos citatus *tit.12.de feu.patern.n.17.* & sic vndiq; liquet, gratiam prædictam de anno 1507. & 1556. non loqui de successione in feudo nouo, sed tantum in antiquo.

Et respectu successionis in feudis no-
19 uis adest tantū gratia cōcessa ꝑ Inuictiss. Regem Philippum II. in anno 1586. in beneficium fratrum, sororum, & eorum filiorum tantùm, vt *in prag.19. & 24.de feud.* quę gratia cùm enumeret ꝑsonas,
20 & non gradus, non extenditur ad amitam, vel patruum, vt benè ponderāt *D. Præs. Mormil. in Const. In aliquibus, nu.3.* modernus *Montan. in d.§. prætereà ducatus nu.87. in fi.* & idem *D. Reg. Rouit. in d. prag 11. nu.9. vers. Reges enim, de feud.*

Nec authoritas *D. Reg. de Ponte d. lect. 12. nu.30.* huic receptissimæ conclusio-
21 ni obstat, tùm quia ponit casum in feudo antiquo, vt *ibid. num.25.* tum etiam quia si loqueretur in feudo nouo, esset paruifacienda eius opinio, vti contra expressa verba dictæ gratiæ de anno 1586. quæ non enumerat gradus, sed tantùm personas, & si *D. de Pont.* loqueretur de alijs gratijs de anno 1507. & 1532. esset contra prædictas veras, & exceptas interpretationes à Sapientibus huius Regni, nec tandèm suam profert sententiam.

Videns aduersarius, in prædictis nullam adesse probabilem dubietatem, confugit ad vltimum refugium, contendens, feudum, de quo agitur, esse antiquum, rationibus supra citatis.

At nos contrarium fundauimus in prioribus scriptis, & nunc iterum illa repetendo, contraria refellemus.

Non obstat in primis doctrina *Rosental.* toties ab aduersario exagerata, tùm quia sine lege loquitur, & contra com-
22 munem traditionem *DD.* qui scripserūt, quod licèt feudum sit antiquum quòusque possidetur à linea descendenti, si ta-
23 men transit ad lineam collateralem dicitur nouum, sicuti senserunt infrascripti per nos relati in primis allegationibus *Bald. in cap.1.§. hoc quoq; nu.2. & ibidem Præposit & Affl. nu.2. de success. feud. Aret. cons.164. in princ. Peregr. cons.21. nu.10. & 11. lib.2. Intrigl. q.23. cent.1. sub nu.9. Thom. de Marin. tit.3. num.4. Frecc. de subfeud. form.3. num.14. fol.409. Marta cons.6. num.30.* & latissimè comprobat idem *Rosental. d. par.1. cap.1. concl.9. nu.3. & in glo. lit. C. & idē Marta par.3. q.3.*

 art.2.

art.2.nu.35.in summa success.legalis.

Tùm etiam quia doctrina *Rosental. d.*
24 *conclus.11.* posset forsan sustineri, vbi ex côuentione, & pacto expresso acquirentis quæsitum fuisset feudum in beneficium collateralium, quia tùnc dicitur successor transuersalis capere ex dicta conuentione, & contractu, & proindè non potest in præiudicium vocatorum
25 disponere, sed in casu nostro si attendamus gratiam de anno 1586. per quam fuit admissus frater ad successionem in feudo nouo, ex qua prætendit aduersarius, fuisse fratrem inclusum in inuestitura, & dicimus, quod adhùc remanet tale feudum in personam vocatorum vti nouum, vt docet *Frecc.d.lib.3. de subfeud. form. 3.nu.15.fol.409.* & tradunt omnes supracitati *DD.* qui præsupponunt, fratrem succedere fratri, & tamen feudum dicitur nouum in eius personam, etenim
26 gratia illa, quæ admittit fratrem in feudo nouo, facit, vt frater veniat virtute dictæ gratiæ, & proindè dicitur feudum nouum, vt post *Bald.* & alios fundat *Affl. decis.248.* præsertim sub *nu.6.& 7.Mart. de success.par.3.q.3.art.2.nu.16.* vndè licet non possit tali casu alienari in præiudicium agnatorum, vt dicit *Rosental.* ab aduersario ponderatus *dicta conclus.11.*
27 tamen remanet nouum, *Rosental. dicto cap.2.conclus.15.nu.2.* & alij proximè citati.

28 Si verò attendimus gratiam de anno 1605. & ex ea non potest dici comprehensus frater, vt fatetur idem aduersarius, quia est in arbitrio fratris acquirentis disponendi in masculũ transuersalem, vel in descendentem fœminam, vnde tùnc venit ex noua tantum dispositione feudatarij.

Nec tandèm aliquid momenti est di-
29 cta gratia de anno 1605. ex illis verbis petitionis, *Con dichiarare, che p tal dispositione li feudi restino come feudi antichi, & hereditarij*, & deindè subsequitur decretatio, *Placet quoàd feuda hereditaria*, ex quibus contendit pars aduersa, quod licèt fuisset nouũ in persona fratris disponentis, remanet antiquum virtute
30 dictæ gratiæ, potest enim Rex nouum feudum concedere iure antiqui, vt latè idem *Rosental. cap.1.conclus.13.*

Siquidèm hæc prætensio haberet aliquem colorem, si feudũ hoc fuisset per priùs antiquum in personam D. Artusi,
31 quo casu interpretanda sunt verba illa, *Restino come feudi antiqui*, quia præsupponunt, quod feuda prædicta per priùs fuissent antiqua; illa enim clausula, *tanquàm feuda antiqua*, hoc operatur, vt patet ex *Alexand. consil. 10. sub numer. 5.& 6.lib.3.* at hoc feudum fuisse nouum
32 in personam Don Artusi, nulli dubium, proùt aduersarius concedit, & post *Bal. Alex.Paris.Cephal.Affl.& alios* constat ex *Marta cons.14.nu.1.* per nos citato in primis allegationibus, & nunquàm transiuit ad descendentes D.Artusi, vt dici potuisset antiquum, vel paternum.

Prætereà, licèt maxima sit controuer-
33 sia inter *DD.* an concesso feudo nouo iure antiqui, tale feudum retineat naturã feudi noui, vel antiqui, vt per *Gabriel. commun. conclus. tit. de feudis, conclus. 1. & Intrigliol.centur.1.quæst.24.* & admissa pro nunc opinione, quod retineat na-
34 turam feudi antiqui, tamen restringitur in casu nostro, vbi non adsunt illa verba, *Iure feudi antiqui*, nec expressa Regis voluntas, vtrumque.n.requiritur, ad hoc vt tale feudum sortiatur naturam feudi antiqui, adeò quod si non adsunt verba prædicta in principali concessione, sed sunt in exequutiuis, nihil operantur, vt pulchrè *Schraderus de feud.par.2.cap. 3. nu.68.& seq.Rosental.d.cap.2.conclus.15.*
35 *nu.4.* sicuti etiam valdè differt, si dicatur tanquàm feudum antiquum, proùt in casu nostro, an iure feudi antiqui, vt per *Alex.d.cons.10.& Capyc.in inuestit.ver. Ita quod in omnibus, & per omnia, circa medium, vers.& adde, fol.133.*

Ex quibus, vel iustitia Regij Fisci ad exclusionem amitę est notoria, proùt sic pronunciaturos præstantissimos Iudices speramus, & res est sopita, aut verò, vt
36 pars contendit, est dubia, & hoc casu vel est consulenda Sua Maiestas circa interpretationem dictarũ gratiarum, dùm agitur de decisione articuli tàm præiudicialis Regio Fisco, vel saltim debet dari terminus in petitorio, & interim remanere Terra prædicta sequestrata penès

Fiscum

Fiscum, ex quo nedùm Aduersaria non est descendens, claro, & aperto iure vo-
37 cata, quo casu cessaret dispositio *cap. ex præsumptuosa*, sed eius iura sunt intricata, dubia, ac confusa; Et proindè firmum remanere debet sequestrum in possessorio, & erint salua eidem iura prædicta in petitorio compilato processu, vt pulchrè declarat *D. Consil. Georg. in repet. feudalib. c. 52. n. 30. et seqq.* vbi id cõprobat authoritate rerum iudicatarũ per S.C. & nos latius cõprobauimus *in respõs. de alien. & success. offic. & regal. pro Fisco Regio* contra D. Didacum de Bernaudo *à num. 404. cum seqq.* vbi *nu. 417. decisionem Regentis Reuerterij 56. tom. 4.* ponderauimus in
38 causa Iacobi Mocciæ, vbi superexistentia fratris carnalis vltimi decedentis, nõ potuit impedire possessionem in beneficium Fisci officij Magistri Portulani huius fidelissimæ Ciuitatis, qui frater fuit coactus proponere eius iura in petitorio, & hęc pro temporis, & maxima negotiorum mole, angustia præssus addidisse sufficiat. Cœtera suppleant, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ratio cur Author non semel tantum, atque iterum, sed etiam tertiò iustitiam causæ pro Fisco, iurium allegationibus munire studuerit.*

2 *Iurium allegationes pro causarum defensione ita sunt ab initio formandæ, vt omnis res ab initio complectatur, et vix contradicendi locus aduersario concedatur.*

3 *Articuli nouitas, & grauitas circa successionem patrui, & amitæ in feudis Regni, tãta est, vt Rex ipse consulendus sit.*

4 Cons. de Bottis *laudes, & doctrinę defensio à morsibus Doctis. Aduocati, qui partes amitæ cõtra Fiscum tuebatur, & num. 23.*

5 *Gratiæ quatuor, quibus ab Inuictis. Regni Regibus ad preces Baronum extenderunt feudorum successionem explicantur.*

6 *Gratia Serenis. Regis Catholici de anno 1507. admittentis patruum nullatènus comprehendit feuda noua, sed antiqua tantum, & nu. 16.*

7 *Patruus non succedebat in feudo antiquo de iure Constit. Regni, ex magis recepta opinione cum* glos. Marini *contra* Isern.

8 *Constitutio prædicta enumerat personas, & non gradus, ex magis recepta sententia, numer. 32. & ita pluries iudicatum per Serenis. Reges, et eorum Tribunalia, etiam si verior esset opinio contraria, num. 9. idquè fatentur etiam* Isern. & Loffred. *contrarię opinionis assertores, nu. 11.*

10 Bartholom. de Capua *testimonio* Consiliar. de Bottis *docuit in puncto, quod amita non succederet in feudo antiquo de iure Constit. quem sequuntur* Lucas de Penna Anton. de Alex. Minad. & *alij relati nu. 12. & latius nu. 14.*

13 *Verba gratiæ anni 1507. ponderantur ad confirmationem opinionis negatiuę* glo. Marini *pro Fisco contra* Isern. *& num. 20. & alia verba in posterioribus gratijs, nu. 19.*

15 *Apostilla manuscripta ad* Iser. *in vno ex Codicibus penès Authorem optimè opinionem negatiuam pro Fisco ad exclusionem patrui confirmat, & referuntur diuersi casus in facto.*

17 *Opinio vnius solius Doctoris non est tanti facienda, vt à communi contraria in iudicando recedi possit.*

18 *Ignarus est qui contra communem iudicat.*

21 Additio, *siuè* Apostilla, *quam sub nomine* Bartholomæi de Capua *inscripsit* Cõsil. de Bottis *pro opinione Fiscum fauẽte an possit illi magno viro tribui, nec ne.*

22 Bartholomæus de Capua, & Andræas Iserniensis *quo tempore floruerint, & fato cesserint, nu. 24. 25. & 26. ex vita* Iser. *per* Lipar. *collecta, & quando* Cõmentaria super feudis, *et* Constit. Regni *scripserit nu. 26. 27. & 28. & à quo* Iser. *creatus fuerit Regius Consiliarius nu. 29.*

30 Additio, *siuè Apostilla altera* Petri de Monteforte *falsò per aduersarium tribuitur* Bartholomæo de Capua.

31 Isern. *interdum citatur per* Barthol. de Capua *quidquid aduersarius falsò sibi persuaserit, nunquam* Bartholomæum *citasse, nec citare potuisse* Isern.

33 Feu-

ARGVMENTVM.

Gratiæ circa extensionem successionis ad feuda per Inuictissimos Regni Reges cōcessæ vltra personas in *Regni Constitutione* comprehensas explicantur, & vtrum in ipsis sint enumeratæ, & facta extēsio ad personas dumtaxat, vel etiam ad gradus. Patruus ex dispositione *dictæ Constitutionis* vtrū fuerit admissus in feudo antiquo, & quid gratiæ in hoc de nouo induxerint, etiam quòad amitam in feudo antiquo, vel nouo, in quo ex temporis supputatione defenditur A*postilla*, quam rectè sub nomine magni *Bartholmęi de Capua* inscripsit perdoctus *Consiliar. de Boctis*. Feudum idem potest esse antiquum, vel nouum respectu diuersorum ex succedētibus per diuersas lineas, ita vt vnus admittatur, alter verò excludatur, & inibi exempla. De clausula inuestituræ *iure antiqui feudi*, & alia nouo methodo explicata.

RESPONS. V.

1 QVę mihi rationes, vt in hanc arenam, hoc est in huius causę defensionem, non semel tantùm, atque iterum, sed etiam tertiò descenderem, persuaserint, ac penè inuitum coegerint, eas mei muneris esse existimaui prolusionis loco quàm paucissimis indicare; Etenim & si illud solemne, ratumque semper fuerit ad prolixitatis maxi-
2 mè fastidium arcendum, ità rem omnem initio complecti, vt vix quantum in me fuerit repugnandi locum aduersario cōcederem; duo tamen hodie sunt, quæ me in huius causę tractatione de meo more, atque instituto deflexerunt. Alterum rei
3 grauitas, atque argumenti, de quo disceptādum est, nouitas, atque insolentia, quæ tāta est, vt dignissima fortassè æquis rerum ęstimatoribus videri possit, de qua Regia ipsa Maiestas, cuius tanti interest consulatur; Alterum præclarissimi Viri, de qua tota iuris peritorum Republica optimè meriti iustissima defensio. Is est
4 *Dominus Consiliar. de Bottis*, quem velut in tēporū supputatione, veraq; chronologia lapsum aduersarius falsò arguit. Nam quod is ad *Isernię* marginem doctissimi Viri *Bartholomæi de Capua* scholium addiderit, quo Regij Fisci iura validissimè confirmantur, tanquam spurium illud, ac nothum, eo tantum argumento arguere non dubitauit, quod is, quem modo dixi *Bartholomæus, Isernia* suppar, aut æqualis non fuerit. Hæ sunt nouæ huius scriptionis meæ potissimæ causæ, de quibus lectorem monitum initio volui: Hinc ad rem ipsam aggrediamur.

Ad colorandam vanam prætensionē super feudo Massafræ pro parte D. Celidoniæ Pappacodę, quatuor gratię generales concessę huic Fidelissimę Ciuitati, & Regno per Serenissimos Reges ponderatæ fuerunt.

5 Prima Regis Catholici de anno 1507. quæ est in *Pragm. 6. de feudis*, per quam admissum fuisse patruū in feudis nouis, prætendit, sub prætextu, quod in feudis antiquis fuerat admissus per *Constit. Regni, Vt de successionibus*, aliàs inutilis fuisset gratia prædicta, vndè stante alia gratia, quæ est secunda à parte ponderata Inuictiss. Caroli V. de anno 1536. in *pragm. 12. de feudis*, per quam admittitur amita in omni casu, in quo patruus admittitur, concludit proindè, amitam succedere in feudo nouo, vigore dictarum duarum gratiarum, idque etiam authoritate *Loffredi, & Domini Regentis Rouiti in pragm 6. de feudis*.

6 Nos verò, gratiam prędictam de anno 1507. Regis Catholici nullatenus loqui de feudo nouo, sed antiquo, aliàs fundauimus, & nunc iterum in eadem sententia velut verissima residemus.

Siquidem antè gratiam prædictam maxima erat contentio inter Sapientes
7 Regni, num Patruus succederet in feudo antiquo ex dispositione *d. Constit. Vt de successionibus*, & licèt *Andr. de Isern. ibidem in verb. idem ius*, tenuerit opinio-
8 nem affirmatiuam, ex eo, quod *Constit.* prędicta enunciaret gradus, & non personas dumtaxat, tamen altera opinio negatiua *glo. Marini de Caramanico ibidem in verbo habeant*, fuerat magis recepta, & sic facta interpretatio in beneficium Fisci, ad exclusionem patrui, ea ratione, quia enumerantur personę tantùm, & non gradus in dicta *Constitutione*, sicq; fuerat pluriès iudicatum nedum per Iudices M.C. vt testatur *glos.* prædicta, sed per Serenissimos Reges, & eorum Tribunalia, prout refert *Affl. in cap. 1. Imper. Lothar. sub num. 25.* quicquid in contrarium *ibidem Loffredus* contra *Afflict.* tentare per plures columnas nixus sit, siquidem nos non contendimus, num
9 sit verior in puncto iuris opinio *Andreæ*, vel *glo. Marini de Caramanico*, sed dicimus, opinionem *glo.* contra *Andreā* fuisse receptam, & in hoc nedum habemus
10 *Afflicti* testimonium, verùm etiam *Bartholomæi de Capua* relati à Domino *Consiliario de Bottis in addit. in verbo non succedunt, in dicta Constitutione Vt de successionibus*, qui loquitur expressè in amita, sic etiam & *Lucæ de Penna, Antonij de Alex.* ac *Minadoi*, qui illos refert, & sequitur *decis. 37. sub nu. 5. vers. circa secundum*, quod nec idem *Loffred.* negare potuit, dum dicit, quod illi Reges qua-

dam

dam dexteritate sinebant patruum succedere, & colligitur expressè ex eodem *Iser. in d. cap. 1. nu. 2. Imperator Lotharius,*
11 ibi: *dicitur autem facta interpretatio, vt patruus non succedat in Regno Siciliæ in feudo antiquo*, vnde idem *Iser.* fatetur, factam esse interpretationem contrà patruum, secundùm opinionem *glo. Marini de Caramanico.*

12 Et sic habemus authoritatẽ eiusdem *Iser. Barth. de Capua, Luc. de Penna, Affl. Ant. de Alex. Minadoi, & Consiliarij de Bottis*, qui testantur, secundùm opinionem *glo.* fuisse pluries iudicatum, quorũ authoritas num preualeat authoritati solius *Loffredi*, eiusdemmet aduersarij sit
13 iudicium, ex quibus liquet, verba illa apposita in supputatione dictæ gratiæ de anno 1507. in *dicta pragmat. 6. de feudis, Non ostante qualsiuoglia interpretatione, ò consuetudine vsata fin'al presente in fauor del Fisco*, clarissimè demonstrare, gratiam fuisse petitam, & concessam pro feudis antiquis, in quibus non succedebat patruus secundùm interpretationẽ *Marini de Caramanico*, & aliorum in Regno, tunc receptam in beneficium Regij Fisci, prout in indiuiduo verba prædicta ad hunc finem fuisse posita, & gratiam fuisse concessam in feudo antiquo, tradi-
14 derunt infrascripti aliàs à nobis citati.

Affl. d. cap. 1. nu. 25. in fin. ibi, *& aduerte, quod Rex Ferdinandus, qui dicitur Catholicus, statuit in parlamento Neap. celebrato, quod in feudo antiquo patruus succedat nepoti, si patruus sit de descendẽtibus acquirentis feudum, & sic ista quęstio hodie non habet dubium*, idem *Affli. in dicta Const. Vt de successionibus, nu. 42. in fine, Thom. de Marinis tit. 2. de feudo ex pacto, antiquo, nu. 29. & tit. 11. nu. 58. & tit. 12. num. 17.* vbi declarat, verba illa in dicta gratia de anno 1507. *ò qualsiuoglia feudo etiam nouo*, esse posita gratia exemplificandi casum, vt latius declarauimus in prioribus allegationibus, *Io: Vincentius de Anna in cap. 1. nu. 92. de vasall. decrepit. ætat. Consiliarius de Bottis in d. addit. in d. Constitutione, Dominus Regens Lanarius in repetit. cap. 1. de success. feud. nu. 9. propè finem, vers. quartum fuit tempus car.* mihi 193. *Dominus Regens de Ponte de succession. feud. lect. 12. nu. 25. Dominus Regens Rouitus in d. pragmat. 11. num. 8. de feudis, Marta de successión. part. 3. quæst. 3. art. 3. num. 1.* & nunc addimus. *Dominum Regentem Reuerterium* in aurea *decis. 53. lib. 2.* incip. *In R. C. nunc*
15 *dubitatur*, vbi id optimè aperit, & *Apostillam ad Iser.* quam habeo ad pennam vnius doctissimi viri in vno ex meis antiquis Codicibus, vbi in *d. cap. 1. Imper. Lothar.* ita scribitur: *plena disputatio, an patruus succedat nepoti in feudo, quod fuit communis parentis, fuit de facto in persona vxoris Domini Caroli Carrafa, quæ erat de domo Lagonissa, & mortuo eius nepote filio fratris tempore Regis Alphonsi, non fuit admissa, immò Maiestas sua vẽdidit feudum, de quorum successione tractabatur Comiti Mõtisherculis, qui erat de progenie: postea verò in guerra Regis Ferdinandi cum Duce Ioanne de Aragonia, cum idem Comes esset rebellis, Rex Ferdinandus eadem feuda vendidit Carolo Carrafę marito illius amitæ, & sic res rediję ad proprios terminos, hodie tamen hoc est*
16 *expeditum, ex quo fuit decisum per Regem Catholicum in publico parlamento in fauorem patrui, ità quod in feudis paternis, & antiquis patruus succedit nepoti, vt plenè per Affl. in Const. Vt de successionibus*, & hæc additio inuenitur in pluribus antiquis Codicibus, veluti per manus tradita.

Hinc non possumus non valdè mirari de aduersario alioquin doctissimo, qui solius *Loffredi* authoritate fretus (cùm dictus *Regens Rouitus* stet pro nobis in *loco* proximè indicato) contrà tot præstantissimos patres contrarium contendere præsumpserit, cum non sit propter
17 singularem vnius Doctoris opinionem à communi in iudicando recedendum; Vt in his propriè nostris terminis tradit
18 *Ias. cons. 1. nu. 17. lib. 3.* & nimium ignarus sit qui contra communem iudicat, *Angel. in l. fin. C. de pact.* eo magis, quia
19 id apertè etiam ostendunt verba apposita in precibus alterius gratiæ pro inclusione amitæ *in d. pragm. 12.* & in alia *pragm. 18. de feudis*, in quibus non ad finem

nem, quem aduersarius prætendit, sed petendo confirmationem gratiæ Regis Catholici, & illius ampliationem fit mētio de feudis antiquis.

Et dispositum in patruo per dictam
20 gratiam de anno 1507. fuisse respectu feudorum antiquorum ad tollendas dubitationes, rogo perpendantur verba illa in dicta *pragm.* 12. ibi: *Nelli feudi antiqui*, & paulò post: *& dubitandosi ancora, ch'il Zio non essendo in detta Constitutione nominato non succedesse al nepote, per concessione del Rè Catholico fù declarato, ch'il Zio succeda al nepote*, & inferius: *di prorogare detta successione in feudis antiquis sin'al quarto grado*.

Sic etiam perpendantur alia verba in *d. pragm.* 18. *in principio*, vbi repetuntur omnes gratiæ præcedentes in feudis antiquis.

Ex quibus planè liquet, frustrà, & inutiliter per aduersarium dubitari, & per plures columnas disputari, num illa *Ad-*
21 *ditio* relata per *Dominum Consiliarium de Bottis* sub nomine magni illius *Bartholomæi de Capua* fuerit, nec nè *d. Bar-*
22 *tholomæi* prætextu quod *Bartholomæus* diem clauserit extremum de anno 1328. quo tempore *Andr. de Iser.* non erat cognitus, quia fuit creatus Regius Consiliarius de anno 1343. eodemq; tempore scripserit Cōmentaria super feudis testimonio *Liparuli in vita eiusd. Iser.* Et ex his in Supremo Collaterali Consilio coràm S.E. eandem *Apostillam* esse commenticiam, & apochrifam, aduersarius contendere veritus non est.

Siquidem nos tuentes potius authoritatem illius probatissimi Viri *Consiliarij*
23 *de Bottis*, qui hoc, vt certum, & indubium non sine solido fundamento, vt graues Authores solent, affirmat, quàm vt huic causæ inseruiat, dum aliorum habemus æquè præstātissimorum Virorum authoritatem, vltrà *Bartholomæum*, quibus nec coloratam potuit aduersarius dare responsionem, eiusdemmet *Liparuli* authoritate fundabimus, dictam *Apostillam* iustissimè *Bartholomæo* tribui, & aduersarium proprijs contundi telis, & redarguentem conuinci.

24 Dicit primò, *Bartholomæum* mortuum de anno 1328. authoritate *Camilli Salerni in proœm. Consuet fo.* 5. *in fi.* quod concedimus, licèt illa *Additio* non sit *Camilli Salerni*, sed *Scipionis Ianuarij*, quia in anno 1326. florebat *Bartholomæus* tempore Regis Roberti, vt in *cap. Regn. Alienationis actus, in fine*, & in anno prædicto 1328. fuisse defunctum, testatur etiam *Lipar. in vita ipsius Isernia.*

Dicit secundò, *Andræam* non fuisse cognitum tempore, quo viuebat *Bartholomæus*, nec librū feudalem compilasse, ex quo fuerit creatus Consiliarius in anno 1343. à Ioanna Prima, & tūc scripsisse *Commentaria super feudis* ex *Lipar. loco citato.*

Verùm quàm id sit à vera chronologia
25 alienum mox patebit, nec possum non mirari de tanto viro, quod tam audacter hæc talia attentare ausus fuerit, non benè fortè perlecta historia vitæ *Isern.* per *Liparulum* collecta, siquidem ex eodem *Liparulo* ipsius in temporum supputatione lapsus detegitur, & *Consiliar. de Bottis* iustè defenditur, is etenim *Lipar. carta prima circà fin.* ait, *Andræam* floruisse tempore Caroli Primi, & Secundi, & tēpore mortis Caroli II. fuisse annorū 29. *& car. ead. à ter.* tradit, eodem tempore *Andræam Iuris Commentaria* compilasse eo ordine videlicet. Primò *Commentaria ad Ritus R.C.* Secundò *in librum feudorum.* Tertiò *ad Regni Cōstitutiones*, quod etiam testatur *Camerarius in responso* impresso post *opera Cannetij fol.* 360. *cap.* incipiente *Scripserat namq; Andræas*, quæ *Commentaria super Constitutionibus* de anno 1316. inchoauit, vt docet *Liparulus*; Insuper fuit Consiliarius Caroli Secundi in anno 1305. vt ipsemmet *Andræas* testatur in *Constit. Minoribus, vers. & sic nec pro alio*, ibi, *idem Inclytus Rex Carolus declarauit, vbi præsens fui de anno* 1305. & in alijs locis per *Lipar.* congestis, quod etiam firmat *Balzaranus in cap.* 1. *nu.* 15. *de lege Corradi*, & iterum idem *Liparulus prope fin. loco* citato, cui Carolo Secundo successit Rex Robertus, vt per *Nigrum in prælud. Capit. Regni, nu.* 20. & tempore
26 dicti Regis Roberti floruit etiam *Bartholomæus de Capua*, vt in *d. cap. alienationis actus, in fine*, & sic habemus expresè

ex

27 ex *Liparulo*, *Iserniam* compilasse *Commentaria feudorum* antè annum 1316. quo anno incœpit *Commmentaria super Constitutionibus*, in quibus citat *Commentaria super feudis*, & fuisse Consiliarium Caroli Secundi anno 1305.& *Bar-*
28 *tholomaeum* fuisse vita functum in anno 1328. quo tempore *Isern.* compilauerat *Commentaria super feudis* per annos 12. ante mortem *Bartholomaei*, & sic potuit *Bartholomeus* facere *Additionem* prædictam ad *Isern.* prout fecisse refert dictus *Consiliarius de Bottis*.

Ex quibus pariter cōuincitur, verum non esse, *Isern.* fuisse creatum Consilia-
29 rium à Ioanna Prima nepte Roberti in anno 1343. quod quidem *Liparulus* nec somniare putauit, sed id tātùm dicit, Reginam Ioannam in dicto anno 1343. mortuo iàm *Bartholomæo de Capua*, *Iserniam* sibi assidere permisisse, ex eo, quòd illum Roberto eius auo prius assidentem prospexerat.

Dicit tertiò, *Barthol. de Capua in addition.* separatim impressis ad *Regni Cōstit.* sub nomine *d. Barthol.* & aliorum, opera *Doct. Marcelli Boni*, & propriè ad *Const. Vt de succession. num. 6. vers. quæro, an patruus*, cōtrarium annotasse eius, ad quod citatur per *Consiliarium de Bottis*, & hāc contendit aduersarius esse veram *Additionem* ipsius *Bartholomæi*, cui dicit esse standum.

Sed hic est error (pace tanti Viri) longè grauior priori, & velut euidens, & cōspicuus priores errores conuincit, quid enim mirum, quod in annorum supputatione vitę *Barth. & Isern.* errauerit, non benè legendo historiam *Lipar.* si *Additio*
30 quæ reperitur impressa sub nomine *Petri de Monteforte*, contendit eam tribuere *Bartholomęo*, legatur, quæso, in *Addition. ad d. Constit.* separatè impressis *nu. 6. vers. quæro, an patruus succedat nepoti*, vsque ad *nu. 11. in fine*, vbi expressè legitur nomē Authoris, qui est *Petrus de Monteforte*, & non *Bartholomæus de Capua*, Compilator enim illius libri, nō sine ratione illum intitulauit, *Aurea glosa Bartholomæi de Capua, & aliorum super Const. & Cap. Regni*, & sigillatim in quacūque *Additione* nomen proprij Authoris imprimi curauit, & cum in *d. Additione* de patruo, incip. *n. 6. quæro, an patruus, nu. 11. in fin.* nomen *Petri de Monteforte* inscripserit, ait, ipsi, aduersarius, non tribuēdam esse illam Additionem, sed *Bartholomæo*, cuius nomen inferius post *nu.* 24. & *n.* 38. reperitur diuersis alijs scho-
31 lijs tributum, & inscriptum, ex qua *Additione* liquet, *Iserniam* fuisse citatum per *Barthol. de Capua* cōtrà id, quod aduersarius falsò sibi persuasit, nunquam *Bartholom.* citasse *Isern.*

Remanet igitur indubitatum, gratiam de anno 1507. & alteram de anno 1536. fuisse respectu feudorum antiquorum concessam, ac petitam ad tollendas difficultates, quæ oriebantur ex interpretatione facta in beneficium Fisci ad exclusionem patrui circà opinionem *Iserniæ*.

Ponderat etiam Aduersarius aliam tertiam gratiam de anno 1586. Philippi Secundi *in pragm. 19. & 24. de feud.* per quam admittuntur fratres, & sorores, & eorum filij tantum in feudo nouo, quam non extendi ad amitam, vel patruum,
32 diximus, quia gratia enumerat personas, & non gradus, vt sic in puncto animaduerterunt *Præsidens Mormil. in Constit. In aliquibus, num. 3 Dominus Regens Rouitus in d. pragm. 11. num. 9. de feud. vers. Reges enim*, & modernus *Montanus in l. Imperialem §. præterea ducatus, num* 87. vbi etiam allegat *Octau. Bambacartum* eiusdem opinionis, virum quidem non leuis authoritatis, si credendum est *Reg. de Ponte in tract. de potest. Proregis in pluribus locis*.

Hic aduersarius replicationem applicare non potuit, nisi friuolam, videlicet, quod *Constitutio* prædicta *Vt de successionibus* enumeret gradus, & non personas, secundùm opinionem *Andreæ*, & quod sic iudicandum de ista gratia.

Dicimus primò, opinionem *Andreæ* non fuisse vsu receptam, sed contrarium iudicatum, & proinde fuit opus gratia à Rege Catholico in anno 1507. vt suprà latè probauimus.

Præterea, dato millies, quòd opinio *Andreæ* sit verior citrà veri præiudiciū, tamen non sunt pares termini d. *Constitution:s*

tutionis cũ dicta gratia de anno 1586. in cuius precibus expreſsè nominãtur perſonæ, & non gradus, vt in dicta *pragm.* 24 *de feud.* & dum habemus authoritatem tot præclariſſimorum Virorum, qui eam ſic interpretati ſunt, nec adeſt authoritas aliorum in contrarium, nullus remanet dubitationis locus.

Etenim *D. Reg. de Pont. d. lect.* 12. *n.* 30. ſtat pro nobis, dum ponit caſum in feudo antiquo *n.* 25. & aliter non intelligendus, quia loqueretur contrà expreſſa verba dictarum gratiarum, & receptiſſimas interpretationes à Sapientibus Regni factas.

Confugit tandem Aduerſarius ad vltimum refugium, in quo dicit reſidere cauſam, contendens, feudum, de quo agitur,
33 eſſe antiquum, tum quia licèt feudum dicatur nouum in perſona acquirentis, tamen in collateralibus dicitur antiquum, ex *Roſenthal. de feud. part.* 1. *cap.* 2. *concluſ.* 12. *num.* 1. *&* 2. tum etiam vigore gratiæ vltimæ de anno 1605. Philippi Tertij *in pragmat.* 31. *de feud.* vbi petitur facultas diſponendi de feudis in beneficium maſculorum, excluſis fœminis, & quod remaneant vti antiqua, & hæreditaria, & ſubſequitur gratia, *Placet quoad feuda hæreditaria.* & ſic quod licet feudum fuerit nouum, tamen virtute dictę gratiæ remanſerit antiquum.

Diximus, & rectè, *Roſenth.* non obſiſtere, cum loquatur contrà communem, & receptam concluſionem ſæpè à nobis
34 comprobatam, quod licet feudũ ſit antiquum, quouſque poſſidetur à linea deſcendenti, ſi tamen trãſit ad aliam lineam collateralem, dicitur nouum, ex vulgata theorica *Bald. in cap.* 1. §. *hoc quoque num.* 2. & ibidem *Afflict. & Prepoſ. de ſucceſſione feudorum, Aretin. conſil.* 164. *in princ. Frecc. de ſubfeud. form.* 3. *numero* 14. *fol.* 409. *Surdus conſ.* 5. *num.* 31. *Mart. conſil.* 6. *numer.* 30. *& de ſucceſſion. part.* 3. *quæſt.* 3. *art.* 2. *nu.* 35. & ex eodem *Roſenthal. part.* 1. *cap.* 1. *concluſ.* 9. *numer.* 1. *&*
35 *in gloſ. C.* neque hæc recepta opinio habet contradictores, prout nec Aduerſarius inuenire potuit, quæ ſi militant vbi feudum eſt antiquum, & deinde trãſit ad aliam lineã collateralem, & dicitur nouũ in perſonã eius, q fuit primus acquiſitor, vt infrà latiùs, vndè non eſſet curandũ de *Roſenth.* tametſi contrariũ ſentiret, nonne erit idem fortius in caſu noſtro dicẽdum, vbi feudum eſt apertiſſimè nouum.

Inſuper *Roſenth. d. concl.* 12. vbi obſcuriſſimè loquitur, nihil aliud concludere
36 videtur, niſi quod vbi ex conuentione, & pacto expreſſo acquirentis, feudum quæſitum fuiſſet in beneficium collateralium, tunc dicitur ſucceſſor tranſuerſalis capere ex dicta conuentione, & contractu, & proindè non poteſt in præiudicium vocatorum diſponere, ibi: *Cui opinioni calculum haud trepidè adijcio, cum iſte frater hoc feudum non ſuo, ſed alieno, nempè primi acquirentis beneficio, & contractu adipiſcatur, qua re de eo in reliquorum collateralium præiudicium diſponere non potuit.* hæc *Roſenth.*

Ex quibus apertiſſimè dignoſcitur, *Roſenth.* nil aliud concludere, niſi quod non poſſit diſponere in præiudicium reliquorum collateralium vocatorum ex cõtractu, & beneficio acquirentis, quod & nos planè concedimus dicto caſu. At negamus, tali caſu dici feudum antiquũ, nam licet per gratiam de anno 1586. frater ſit admiſſus ad ſucceſſionem in feudo nouo, ex qua prætendit Aduerſarius fuiſſe fratrem incluſum in inueſtitura cõceſſa D. Artuſio pro ſe, & hæredibus, & ſic D. Antonium non habere ex pacto proprio, ſed D. Artuſij. Non tamen ſequitur cõſequentia illa Aduerſarij, quod proindè dicatur antiquum in perſona D. Antonij, cum contrarium ſit verius, videlicet, in perſonam aliorum vocatorum dici nouum, vt pro abſoluto tradiderunt omnes DD. ſuprà citati, qui præſupponentes, fratrem ſuccedere fratri, quando feudum facit tranſitum de linea aſcen-
37 denti ad tranſuerſalem, dicunt, eo caſu feudum illud in perſonam fratris dici nouum, quamuis per prius in illa linea deſcendenti fuiſſet antiquum, tradiderunt, & in terminis citauimus eundem *Frecc. d. form.* 3. *n.* 15. *f.* 409. vbi in ſpecie tradit
38 in præcit. *numero* 14. quod poteſt eſſe

feudum nouum, & antiquum per diuersas lineas, deindè *nu.* 15. subdit, & quan-
39 do venit ex formula, & ex pacto, non dicitur successor in feudo, & capit tunc ex contractu, & non ex successione, habet tunc vt feudum nouum, & clarius
40 *Afflictus*, qui sic decisum testatur in *decis.* 248. *sub num.* 7. *& Mart. de success. par.* 3. *quaest.* 3. *art.* 2. *nu.* 16. vbi similiter sic iudicatum refert, & in hoc illud aduertere libet, quod in casu dictæ *decisionis Affl.* 248. agebatur de feudo acquisito per Antonellum de Castiglione, qui habuerat ex successione materna, cui successit Iacobus eius filius, qui maritauit Catharinam eius sororem, & carens filijs obtinuit gratiam à Rege Ferdinando disponendi de tali feudo, & disposuit in personam dictæ Catharinæ eius sororis, ac Guglielmi filij dictæ Catharinæ, & nepotis ipsius Iacobi, & per S.C. fuit decisum, tale feudum esse nouum in personam dictæ Catharinæ sororis, & Gulielmi nepotis, licet fuisset antiquum in personam Iacobi disponentis virtute dictæ gratiæ, & *Affl.* sequitur alijs relatis *Surdus cons.* 353. *nu.* 10. post *Isern. Bald. Ofasc. Cephal. & alios ibi relatos*; qui loquitur in terminis nostris, vbi quod feu-
41 dum relictum per testamentum, mediãte dispensatione Domini directi, dicitur haberi non ex inuestitura, sed vigore dispensationis à Domino feudi, & sic dicitur nouum in personam institui, prout in casu nostro successit D. Antonius non vigore inuestituræ, sed gratiæ, & sic dicitur nouum in eius personam, quod etiam sequitur alijs relatis *Franciscus Nigrus Ciryacus lib.* 1. *controuers. forens. controu.* 4. *num.* 27. 28. *&* 29. videndus, qui etiam loquitur in terminis transactionis, quæ idem operatur, vt *ibi*. Hinc sequitur, quòd licet D. Artusius potuerit disponere de feudo, de quo agitur, in personam D. Antonij fratris virtute gratiæ, prout disposuit Iacobus in personam sororis, taliter virtute gratiæ, de quo facit mentionem *Afflict.* tamen in personam dicti D. Antonij dicitur nouum, prout sic etiam fuit iudicatum per Sacrum Consilium in illo casu *Affli.* imò ibi erat fortior casus, quia feudum ibi erat antiquum in personam disponentis, in casu verò nostro erat nouum in personam D. Artusij, dum illum sub hasta emerat, licèt per prius fuisset antiquum, vt in primis allegationibus fundauimus ex *Afflict. in cap.* 1. *num.* 41. *de vasal. decrepit. ætat. Surdo consil.* 517. *Bald. Castr. Alexand. Parisio*, & alijs relatis per *Martam consil.* 14. & nunc addimus *Thes. dec.* 146. *nu.* 3. *Vulteium lib.* 1. *de feud. cap.* 8. *num.* 7. *vers. similiter.*

Quo verò ad dictam gratiam de anno 1605. Philippi Tertij, nec potest pretendi, feudum prædictum reputari antiquũ, quamuis fuisset nouum in personam D. Artusij ex clausula illa in precibus: *Che per tal dispositione li feudi restino come feudi antichi, & hereditarij*, & subsequitur decretatio, *Placet quoad feuda hæreditaria.*

Etenim in primis colligimus ex precibus prædictis etiam secundùm Aduersarij prætensionem conclusionem indubitatam, quod si non adesset gratia prædicta, feuda remanebant noua ex dispositione in personam collateralis, euidenter enim patet ex ipsomet contextu petitionis fuisse necessarium supplicare, quod feuda non obstante prædicto transitu, remanerent antiqua, opus igitur est videre, si id fuit impetratum, & concessum, & sic etiam ex hoc redditur falsa propositio aduersarij, quam desumit ex *Rosenthal. dicto cap.* 2. *concl.* 11.

Secundò diximus, & nunc iterum
42 contendimus, illa verba apposita in precibus dictæ gratiæ, *Restino come feudi antichi*, præsupponere, feuda tempore dispositionis esse illius naturæ, vt indicat tam verbum, *remaneat*, quàm dictio, *tanquam*, vt post *Paulum de Castro consil.* 10. *lib.* 3. *Alexand. consil.* 10. *sub num.* 5. *&* 6.
43 *lib.* 3. non enim verba illa veritatem rei immutant, & proinde non succedunt ob talia verba illi, qui aliàs non succederent, nisi feudum esset antiquum, vt in proprijs terminis post *Alexandrum*, *Castrum*, *Baldum*, & alios distinguendo resoluit *Iason consil.* 57. *lib.* 1. *num.* 16. & latiùs *consil.* 152. *lib.* 2. *num.* 2. vbi dicit,

hanc

44 hanc esse magis communem opinionem, & pro hac opinione refert quatuor decisiones, & quod sic sit iudicandum, & iterum *consil.* 180. *num.* 23. *& sequent. eod. lib.* 2. ità quod non sit curandum de eodem *Iason.* qui in *consil.* 1. *lib.* 3. *numer.* 18. per Aduersarium citato, contrarium videatur substinere, dum ipsemet in alijs tribus *consilijs* suprà citatis dicit nostram opinionem veriorem, & secundùm eam

45 pluries iudicatum, & quando Doctor in tribus locis tenet vnum, illud sequendum, quamuis in vno loco contrarium tenuerit, *Roland. consil.* 58. *num.* 45. *lib.* 1. tum etiam quia *Iason dicto consil.* 1. & alij, qui eum sequuntur, loquuntur, vbi in actu concessionis dicit Princeps, *in feudum antiquum*, nulla facta mentione, quod sit feudum nouum, secus verò, vbi est feudum nouum, & apponuntur dicta

46 verba, quia tunc non immutant ipsius naturam, sic distinguit *Roland. consil.* 60. *num.* 41. *versic.* 2. *lib.* 1. & ante eum *Curtius senior* videndus *consil.* 50. *numero* 7. rationem reddunt, quia primo casu in ipso actu inuestituræ sit feudum antiquum, in secundo verò nequaquam, quia dicta verba non mutant rei veritatem.

Insuper, tametsi contraria opinio *Iasonis in dicto consil.* 1. *lib.* 3. esset verior, non esset applicabilis casui, de quo agitur, tum quia verba illa decretationis, *placet quoad feuda hæreditaria*, possunt referri tantùm ad verba supplicationis, ibi,

47 *& hæreditarij*, & vbi mens Principis est dubia, an voluerit formare feudum antiquum ex illis verbis, tunc remanet nouum feudum, vt in proprijs terminis docet *Isern. in cap.* 1. *de vasallo decrepitæ ætatis*, sub *num.* 3. *Curtius senior consil.* 49. sub

48 *num.* 7. requiritur enim expressa voluntas Principis formandi ex feudo nouo antiquum, aliàs nihil operantur verba prædicta, vt reassumit *Andreas Gayll lib.* 2. *practicar. obseruat. obser.* 50. licèt contrariæ opinionis sectator *num.* 1. ibi, *& hoc conceptis verbis exprimatur, quod iure feudi antiqui eum inuestiat.*

Tùm etiam quia verba prædicta leguntur in verbis exequutiuis supplicationis, & requiruntur in principali con-

49 cessione concedentis, adeò quod non sufficit adesse in executiuis, vt in puncto *Schraderus de feudis, par.* 2. *cap.* 3. *num.* 68 *& sequent.* ac *Rosenthal. dicto cap.* 2. *conclusion.* 15. *num.* 4. aliàs à nobis citati, *Petrus de Gregorio part.* 5. *quæstione* 3. *numer.* 22.

50 Tandem, quia opinio Doctorum tenentium contrariam opinionem, procedit vbi conceditur feudum cum illis verbis, *in feudum antiquum, vel iure feudi antiqui*, secus verò, prout in casu nostro, si dicatur, *tanquam feudum antiquum*,

51 illa enim dictio, *tanquam*, regulariter denotat improprietatem, secũdùm *glossam in cap. solitæ, de maiorit. & obedien. ver. tanquam*, & ibid. *Felin. num.* 3. & proindè non operatur effectum, quod remaneat feudum antiquum, vt in proprijs terminis, de quibus agimus, sic distinguendo tradiderunt nedum *Alexand. consil.* 10. *lib.* 3. *& Capycius in inuestitur. ver. ita quod in omnibus, & per omnia, circa medium fol.* 133. per nos citati in primis allegationibus *numero* 35. sed ijdem contrariæ opinionis defensores, & præsertim *Collegium Bononiense* inter *consilia* Curtij *senioris, dicto consil.* 50. *numero* 7. ibi, *Inter istas inuestituras facimus magnam differentiam, quia Dux Philippus non dicit, quòd inuestiebat eos tanquam de antiquo, sed quod inuestiebat eos in feudum antiquum, quod facere potuit, Oldradus* verò, *Andreas*, & alij loquuntur, quando Dominus inuestiuit de feudo nouo tanquam antiquo, quæ dictio, *tan-*

52 *quam*, est regulariter nota improprietatis, sic etiam *Rolandus à Valle dicto consil.* 60. *numero* 43. *lib.* 1. *& Amadeus de Ponte in titulo de his, qui feud. dar. poss. numero* 133. *vers. limitatur octauo*, vbi sic limitat conclusionem contrariam, quod concessio feudi noui iure antiqui retineat naturam feudi antiqui, & allegat *Colleg. Bononiens. dicto consil.* 50. inter *consilia* Curtij *senioris, num.* 7. quem etiam citat, & sequi videtur *Costa in tractat. de clausul. conuention. part.* 2. *clausula* 105. *numero* 3. *in fine*, & sic habemus pro hac opinione *Castr. Alexand.*

Roland.Colleg.Bononien.Capycium, Amedeum de Ponte, & Costam, vndè non esset curandum de *Petr. de Gregorio*, etiam si contrarium sentiret, vt credit Aduer-
53 sarius, cum tamen si rectè ponderetur, non recedat à nostra opinione, dum *numero* 4. negare non potuit, dictionem, *tanquam*, importare improprietatem in huiusmodi inuestitura, citans *Curt. dicto consil.* 50. antesignatum nostræ opinionis, eò magis quia potius adhęrendum Doctoribus distinguentibus, iuxtà vulgatissimas traditiones.

Nec postremò desunt grauissimi Au-
54 thores, qui concessionem factam alicui de feudo nouo iure antiqui non operari tradiderunt, vt succedant transuersales, nec prodesse agnatis, sed admitti tantum acquirentis descendentes, vt egregiè post *Alexandrum, Curtium, Crauettam, Cęfalum, Iasonem, Panzirolum*, & alios consuluit *Menochius consil.* 160. *numero* 29. *in fine, lib.* 2. *& consil.* 400 *sub numero* 59. & latiùs *consil.* 523. *numero* 19. *lib.* 6. *Amędeus de Ponte dicto titulo de his, qui feud. dar. possunt. sub num.* 132. vbi sic decisum testatur in Camera, & nouissimè *Io. Anton. Bellonus cons.* 45. *nu.* 64 *& seq.*

Cæterùm hæc omnia dicta sunt, non vt deseruiant nunc in hoc iudicio *capituli ex præsumptuosè*, sed vt ex nunc dignoscatur iustitia Regij Fisci etiam in iudicio ordinario, sufficit enim in hoc de quo nunc agitur, quod aduersaria non veniat claro, & aperto iure vocata, quo casu cessaret dicti capituli dispositio, nā eius iura sunt adeò intricata, dubia, & confusa, vt omninò sit confirmandum sequestrum in beneficiū Fisci, & eidem Amitæ erunt salua iura in petitorio, vt latè fundauimus ex *Domino Georg. Regente Reuerterio*, & alijs in dictis primis allegationibus, *numero* 37. *ad finem*, eò magis quia quatenus interpretatio dictarum gratiarum esset dubia contrà Fiscum apud Doctissimos Senatores, quod nullatenus credimus euenire posse, esset omninò consulenda Sua Maiestas in re tam graui, ac præiudiciali eius Coronæ, cum agatur de interpretatione ipsius voluntatis, ac de admittendis personis in successione feudorum non vocatis expresse, nec tacitè, contrà eius mentem.

Hæc causa pluries discussa, fuit propemodum pro Fisco decisa. At quoniam tanto alieno ære feudum grauabatur, vt vix creditoribus ipsis pretium sufficeret, Fiscus potius sibi consultum putauit, transactionis titulo sex mille aureorum acceptis, feudum cum suis oneribus à D. Celidonia exoluendis renunciare, quàm vanum victoriæ titulum consequi. Instrumentum transactionis initum fuit manu Regiæ Curiæ Notarij Maximini Passari, die 9. Septembris 1633. coràm Excellentissimo Prorege Montis Regij Comite.

SVM-

SUMMARIUM.

1 *Doctores moderni plerunque neglecta verborum proprietate antiquorum in resoluendis quaestionibus, sub nouis formis, & loquendi structura à senioribus, eorunque placitis deuiantes, illas obscuriores reddunt, dum fulcire, & illustrare credunt.*

2 *Hypotheca pro administratione officij à quo tempore incipiat, à die concessi officij, & expediti priuilegij, an à die cœpta administrationis, & duo afferuntur opiniones.*

3 *Hypotheca an à die cœpta, vel potius à die malæ, & dolosæ administrationis incipiat.*

4 *Hypothecam oriri ab initio, siuè diluculò etiam ante cœptam administrationem, ex* Accursio *demonstratur.*

5 *Tutoris bona ex eo tempore, quo cœpit esse tutor, sunt obligata, & hypotheca non ad initium administrationis, sed ad tēpus delatę tutelę refertur, & nu.8.*

6 *Tutor tunc incipit esse, cū defertur ei tutela.*

7 Tex.in l.pro officio C. de administr. tut. *explicatur.*

9 *Pater est legitimus administrator bonorū filij, & distat à tutore, cum pater ipso iure efficiatur administrator, nec requiritur delatio, siuè decretum, & de intellectu* l.cùm oportet, §.vltimo C. de bonis, quæ lib. *à quo tēpore incipiat pater obligari pro tutela administratione.*

10 Glosæ *interpretatio ad* l. cum oportet, §. vltimo C.de bonis, quę lib.in verſ.deferendæ.

11 *Administrationis actualis tempus non spectatur in patre administratore bonorum filij, sed potentia administrandi.*

12 Iacobi de Arena *declaratio ad* l.pro officio C.de administr.tutor.

13 *Obligatio trahitur retrò, & oritur ante personalem obligationem in beneficium minoris ex* Iac. de Arena, Perticen. & Odoffr.

14 *Hypotheca tacita fauore minoris inducitur contrà Tutorem, siuè administret, siuè negligat administrare, & non solùm de gestis, sed de gerendis tenetur, quod & in Fisco procedit.*

15 *Beneficium latissimè est interpretandum fauore minorum; vt ex ipso initio censeatur inducta hypotheca, vel quod ad exordium retrotrahatur, ex* Cyn. *declaratione.*

16 *Lex vbi expressè præcipit pro cautela minoris, vel furiosi, administratorem obligari, expressè hoc fieri curauit in ipso creationis initio, & explicantur* tex.in L. de creationibus C.de Episc.audiētia, *& in* l. fin.C. quando mulier tut. officio fungi potest.

17 *Lex vbi ex se absq; facto hominis inducit tacitam hypothecam, celeriter illam producit, cum ab ipsa lege absque hominis ministerio illa oriatur.*

18 *Hypotheca tacita à lege inducta non est diuerso iure censenda ab ea, quam expressè lex præstari mandauit.*

19 *Hypothecam tacitam non ex die administrationis, sed ab initio oriri, ex pluribus demonstratur.*

20 Salyceti *doctrina commendatur ad explicationem* l.pro officio C.de admin.tut.

21 *Hypothecaria licet ante primitiuam obligationem non competat, cum non oriatur ante personalem obligationem, nascitur tamen ante secundariam, quæ oritur ex mala administratione.*

22 *Obligationes duo ex quolibet contractu oriuntur, vna generalis, & primitiua statim, atq; celebrato contractu, altera secundaria secundùm* Salyc. *ex* Iaco.de Arena, *&* Cyno, *qui latè rem declarat. num. 23.*

24 *Hypotheca licèt non oriatur sine personali concurrit tamen in ortu cum ipsa personali, quæ oritur tempore delatæ tutelæ, non expectato tempore gestionis.*

25 Socini *pulchrum* consilium 61. vol. 1. *affertur, quod hypotheca oriatur non à tempore gestionis, sed decretæ administrationis tutelę, vbi plura subtiliter affert suo more, & plures DD. sententiæ ponderantur nu. 26. & de magis communi, quod bona sint obligata à die susceptæ tutelæ, nu. 27. & 28.*

29 *Hypotheca, quæ competit Fisco in bonis Officialis habetur ad instar illius hypothecę, quæ competit minori aduersus tutorem, & curatorem.*

30 *Bona Baiuli ideò sunt obligata Domino, & cuiuslibet Officialis Fisco: quia dicuntur*

gerere publicũ officium ad instar tutoris.

31 *Bona eius, qui administrat pecuniam publicam, tacitè sunt obligata propter publicam vtilitatem pro administratione officij publici.*

32 *Maior ratio consideratur in eo, qui administrat pecuniam publicam, quàm in cæteris Officialibus, & ideò maiora sunt constituta priuilegia, vt etiam doti præferatur.*

33 *Officialis bona sunt obligata à die cępti officij, non autem cęptæ administrationis ad instar tutoris: &* D. Reg. Constantij *doctrina, &* Ant. Fabri *affertur distinctio.*

34 *Hypotheca oritur in Fisco ex cõtractu etiã citrà expressam pignoris conuentionem.*

35 *Fisco competit hypotheca ex quasi contractu, quæ retrotrahitur ad initium, siuè tacita siuè expressa sit, purificata conditione, vel sequuto casu, ex quo Fisco dãnum infertur, & nu. 36.*

37 *Quasi contrahitur cum Fisco, cum Rex confert officium, sequuta acceptatione, & soluto pretio.*

38 *Tria considerantur in offi. ijs, scilicet titulus, acceptatio, & exercitiũ, sed ex duobus tantùm primis videtur quis acquirere officium irreuocabiliter.*

39 *Contractus ad validitatem non requiritur exercitium, sic pariter ad acquisitionem officij.*

40 *Iuramentum, & reliquæ solemnitates requisitę post actum collationis, non censentur substantiales, nec formales, sed effectuales, quæ non nocent, quin actus dicatur perfectus, & infertur ad dictum* Baldi in l. sed & milites, §. quæsitum ff. de excusat. tut. *& declaratur nu. 41.*

42 *Titulum habens anteriorem à Principe, pręfertur habenti posteriorem titulum, etiam si secundus sit possessor, & decisio Collateralis Consilij recensetur, nu. 43.*

44 *Duplex est receptio, siuè acquisitio officij; vna iuris, quæ fit per acquisitionem tituli, altera facti, quæ fit per acquisitionem possessionis, sed prima præualet.*

45 *Officij nomen, vel dignitatis acquiritur ex sola acquisitione tituli, & statim per prouisionem officij, & acceptationem illius dicitur quis esse in possessione, quãuis aliquid non gesserit.*

46 *Priuilegia à quo tempore vires sumant, an ab eo, quo à Principe emanarunt, an verò postquam in notitiam eius, cui data sunt, peruenerunt.*

47 *Sciẽtiam eius, cui conceditur priuilegium, grauissimi* DD. *tenuerunt, non esse necessariam.*

48 *Priuilegia ex die, quo promulgata sunt, vires suas obtinent, & ignorantibus acquiruntur ad instar legati, & quæ sit veritas, nu. 49. ex* DD. *communi sentẽtia traditur.*

50 *Priuilegia, quæ per contractum & obligationem mutuam, & correspectiuam dãtur, ex die priuilegij concessi, & acceptati firmitatem, & perfectionem habent, & redditur ratio num. 51. quod ampliatur n. 52.*

53 *In priuilegijs, siuè concessionibus correspectiuis, vbi maximè pretium intercedit, idem ius, quod in cõtractibus statuitur, cum naturam, vim, & efficaciam contractuum sortiantur, & sunt irreuocabilia, & quę etiam sine contractu collata sunt priuilegia sine iusta, & grauissima causa reuocari non possunt.*

54 *Commodum nemo ex eius mora sentire debet.*

55 *Factum præsumitur prius, quod ad alterius validitatẽ, vel productionem prius fieri debebat, vel verisimile erat.*

56 *Hypotheca Fisci in dubio præsumitur anterior, quod ampliatur etiam si contrarius esset ordo scripturæ, nu. 57.*

58 *Actus ille præsumitur pręcessisse, qui est prę ambulus ad alios.*

59 *Clausula,* donec benè, & fideliter se gesserit, *retrotrahitur ad initium conuentionis.*

60 *Officium cõceditur sub conditione expressa, vel tacita,* si benè Officialis se gesserit.

61 *Obligatio in contractu conditionali licèt non incipiat nisi à tempore aduenientis conditionis, tamen retrotrahitur ad initium.*

62 *Conditionis euentus in cõtractibus retrotrahitur ad initium, etiã in præiudicium hypotheca medio tempore quæsita, sed diuersum in acquisitione dominij.*

63 *Fiscus pro credito primipilari, præfertur ẽt doti anteriori.*

64 *Primipilus, & primipilare debitum cõtrahi*

vi-

videtur ex administratione publica, siuè Fiscalis pecunia, secundū aliquorum sententiam.

65 *Hypotheca Fisci in locatione Arrendamenti facta antequam finem accipiat tempus præcedentis Arrendamenti, non incipit nisi à die, quo terminauit præcedens locatio.*

66 *Hypotheca dotalis incipit à die sequuti matrimonij, licèt retrotrahatur ad tempus promissionis dotis.*

ARGVMENTVM.

Hypotheca tacita legalis, minori, Fisco, alijsq; priuilegiatis de iure competens, à quo tempore initium sumat, à tempore scilicet suscepti officij, siuè cōcessi tituli, an verò à die incœptæ, aut potius malæ, siuè dolosæ administrationis, & à tutore, curatore, & patre administratore infertur ad Officialem, & quomodo hypotheca ante personalem obligationē oriatur. Tria considerantur in officio, titulus, acceptatio & exercitium, verùm duo priora præualent, Priuilegia quædam simplicia, quædam admixta contractibus, & à quo tempore vires sumant. Actus qui præsumatur præcedere. De solemnitate essentiali, & effectiua Clausulæ *donec benè, & fideliter te gesseris*. Conditionis euentus quando retrotrahatur, & priuilegiū Primipilare, quod etiam doti præferatur, & alia.

RESPONS. VI.

1 PLerunq; moderni DD. neglecta antiquorum in resoluendis iuris quæstionibus verborum proprietate, sub nouis formis, siuè loquēdi structura, à senioribus, eorumq; placitis deuiantes, dùm fulcire, & illustrare credunt maiorum documēta, illa obscuriora reddunt, & ansam dubitandi præbent in ijs, quæ à priscis illis iuris luminibus clarissimè scripta, & tradita sunt, ita vt non immeritò ad fontes, siuè ad caput aquæ recurrere opus sit.

Quod mihi inter alia euenisse videtur in illo vulgato articulo: Vtrū hypotheca
2 pro administratione officij incipiat à die concessi officij, siuè expediti priuilegij, vel à die cęptæ administrationis; cum enim primam opinionem vti verissimam probare intendam, illicò mihi obijcitur, quod dum Moderni formare videntur
3 quæstionem: Vtrum incipiat hypotheca à die cęptæ, vel potius malè, & dolosè factæ administrationis, & ex magis communi resoluunt, & concedunt, incipere à die cęptæ, quod ex hoc negare videntur, posse hypothecā incipere ab ipso initio concessi, vel acceptati officij, & sic nihil prodesse delationem tutelæ quoad pupillum, siuè prouisionem officij præcedere.

Verùm incipiendo ab *Accursio in l. pro officio* 20. per illum *text.* clariùs in *vers. obligata, C. de administr. tutorum*, benè ponderando iura, & antiquos, quibus non cogitarunt refragari Moderni,
4 apparebit, hypothecā oriri ab ipso initio, siuè diluculo etiam ante cęptam admini-
5 strationem; in tutore enim loquendo *Accursius* (ad cuius exemplum omnes concedunt oriri hypothecam in Officiali) dixit, *& hoc eo tempore, quo cœpit esse tutor*, & sic non restrinxit ortum hypothecę ad initium administrationis, sed ad tempus delatæ tutelæ, tunc enim
6 incipit esse tutor, quod Imperator ipse, vt expressè declararet, hypothecam non oriri gestione, nec ab ea dependere, sed à delatione tutelæ, siuè creatione tuto-
7 ris, subijcit hæc verba: *Idem est & si tutor,*

tor, vel curator quis constitutus, res mino-
8 *rum non administrauerit.* Constitutio igitur tutoris, & acceptatio producunt, siuè gignunt hypothecam, nō gestio, quę non est necessaria ad hypothecā inducēdam, idemq; probat *glos.* relata ad *text. in l. cum oportet 6. §. vlt. C. de bon. quæ lib.* ibi
9 .n. *Imperator* loquens in patre bonorum filij administratore, tametsi in hoc à tutore distet, quod pater sit ipso iure factus administrator, neq; requiratur delatio, siuè decretum, & tamen quærit ibi *Imperator:* (Vtrum nè ab initio, an ex eo tempore, ex quo malè aliquid gestum est, & decidit, initium gerendæ, vel deferendæ administrationis, vel obseruationis esse spectandum, & non tempus, ex quo malè aliquid gestum fuerit.) vbi *glos. verb.*
10 *deferendæ,* interpretatur, *idest tempore, quo filius quæsiuit, nam tunc potest gerere, vel non gerere,* & sic clarissimè
11 *glos.* docet, etiam in patre non esse necessarium expectari initium actualis gestionis, nec illam reduci ad actum, sed sufficere potentiam administrandi, quæ cum in patre non dependeat à creatione, dixit, sufficere filium acquirere bona, quæ pater valeat administrare, & sic quod in tutore operatur creatio, in patre inducit acquisitio bonorum facta per filium, & sic in vtroq; sufficit potentia administrandi, etiam ante initium veræ administrationis.

Idem *Iacob. de Arena in d. l. pro officio,*
12 dum ad dubium de tempore respondet his verbis: *è contra videtur, quod tantùm ex tempore initij, nam hic dicit, si non administrauit, tamen bona sunt obligata, ergo*
13 *ab exordio. Item si gessit, videtur, quod trahatur obligatio retrò, quia bona obligātur ante personalem, & agitur de beneficio minoris, quod est fauorabile, & obligatio retrotrahitur,* &c. citans plura iura, idem *Petrus Pertic. & Odoffr.* adnotantes, indu-
14 ci tacitam hypothecam fauore minoris, siuè administrent, siuè negligant tutores, & non solum de gestis, sed de gerendis, & idem dicunt procedere in Fisco, ex *l. 1. C. in quib. caus. pign. tacit. contr.* quod latius comprobat *Cynus* relato cōmento *Iacob. de Arena,* & inter alia, quod
15 sit hoc beneficium latissimè interpretandū in fauorem minoris, vt ab ipso exordio censeatur inducta hypotheca, vel quod ad initium retrotrahatur. Et addit, quod
16 quando lex expressè præcipit pro cautela minoris, vel furiosi, administratorem obligari expressè, hoc fieri curauit in ipso initio creationis tutelæ, vel curæ, *l. de creationibus,* vbi loquitur de forma sacramenti præstādi per curatorem furiosi de vtiliter administrando, & hypotheca supponenda in ipsa creatione, & delatione curæ, *C. de Episcopal. audient.* & de iureiurando, & hypotheca anteà, & in primis præstanda per matrem, dum tutelam filiorum suscipere intendit, traditur in *l. final. C. quando mul. tutelæ offic. fungi potest,* ergo eodem modo, vbi lex ipsa indu-
17 cit ex se absque hominis facto tacitam hypothecam, tardius illam nō gignit, sed citius cum ipsa lex absque hominis ministerio illam inducat, nec diuerso iure cē-
18 seri debet inducta legis prouisio super hypotheca tacita, quàm vbi lex ipsa expressam præstari mandauit, sequitur *Alberic.* optimè, qui referens *glos. in princ. commenti,* ita format quæstionem. *Quærit glos. quando bona tutoris videantur obligata. Vtrum à principio, an verò cum aliquid administrat malè,* &c. & cōprobat dicta *Iacob. de Arena,* vt à princi-
19 pio oriatur hypotheca. Primò, quia obligatio retrotrahitur ad ipsum initium. Secundò, quia est beneficium fauorabile latissimè interpretandum. Tertiò, quia aliàs vbi lex præcipit pręstari hypothecā expressam, illud iubet fieri in ipso exordio, & addit hoc proficere scire ad prioritatem pro credito pupilli, & aliorum creditorum, quibus competit tacita.

Sed omnium optimè *Salyc.* qui non
20 solùm rationes prædictas confirmat, atq; illustrat, alias addens, sed illud in puncto, & in terminis explicat, vt quod *glos.* & prædicti patres dixerūt, hypothecam incipere, ex quo quis cœpit esse tutor, idē importet, ac si dixissent, *à tempore, quo administratio ei decreta fuit,* & subdit *in fine* ex *Iaco. de Rauen. & Cyno,* quod licèt an-
21 tè primitiuam obligationem non competit hypothecaria, hæc enim non oritur antè personalem, verùm benè hypothecaria nascitur ante secundariam, quæ nascitur

scitur ante secundariam, quæ nascitur ex mala administratione, siquidem ex quo-
22 libet contractu nascũtur duæ obligationes, vna generalis, & primitiua statim cũ celebratur contractus; altera secundaria, & vt ostenderet hãc primitiuam oriri ab ipso principio, & exordio primæuo, scilicet cũ tutori defertur cura, siuè Officiali conceditur officium, siquidem tũc tutor quasi contrahit, & Princeps expresè cõtrahit cum Officiali, vt infra clarius sub-
23 dit *Salyc.* hæc verba: *Ego autem pro euidentia, & solutione volo, quod scias, quod cuilibet tutori administratio à Iudice debet decerni, nec prius administrare debet, quam decernatur à Iudice, citãs multa iura, inter cętera autem, quæ promittit Iudici, seu Tabellioni actorum, debet promittere vtilia facere, & inutilia prætermittere, iuxtà formam traditam in supra cit. leg. de creationibus, & hanc obligationem non præcedit hypotheca, licet illã, quæ ex gestione postea nascitur præcedat. Sed non curatur propter pręcedentem personalem, cum qua concurrit, & quia illa depẽdentiam habet ab ista, & ita soluta sunt obiecta.* hęc *Salyc.* ex cuius dictis clarè habemus, quod licet hy-
24 potheca non oriatur sine personali, cõcurrit tamen in ortu cum ipsa personali, quæ oritur tempore delatæ tutelæ, non expectato tempore gestionis, sequitur
25 *Barthol. Socc.* in suo pulchro *cons. 61. col. 1. vers. circa secundum*, post *numer. 1. primo volum.* vbi cum *Iacob. de Arena, Cyno. & Salyc.* dicit, hypothecam oriri non à tempore gestionis, sed à principio decretæ administrationis, quod pluribus subtiliter ex more confirmat, vsq; *vers. circa tertiã.* Ex quorum dictis satis liquere patet, di-
26 cta DD. dicentiũ, hypothecam incipere à tẽpore inchoatæ administrationis, esse declaranda à tẽpore, quo tutor quis esse incipit, siuè à die delatæ tutelę, quo tempore incipit potentia administrandi, sequutis adimplementis de iure obseruandis, sic *Negus. in 4. memb. 2. part. de pignor. numer. 12. versic. sed dubitatur*, iuncto *numer. 17.* & à die tutelæ susceptæ loquitur expresè *Surdus*, ita intelligens dicta *Cyn. Bar. Bald. Salycet.* & nuncupatim verba *Negus. dicto loco in consil. 7. numero 18. lib. 1. Cardinalis Mantica lib. 1. de tacitis conuen. lib. 11. titul. 16.* qui *numero* 18. loquutus est generaliter, quod hæc hypotheca habet initium ab eo tempore, quo quis officium suscepit ex ijsdem *Iacob. de Arena, Bald. Cyn. Salycet. & Negusant.* vt omne officium comprehenderet, ex cuius delatione, vel concessione tacita posset oriri hypotheca, & *Gratian. disceptat. foren. tom. 1. c. 53.* dum *nu. 5.* dixisset, hypothecam oriri à die inchoatæ administrationis, relatis postea *Soccino, & Negu-*
27 *santio*, dicit esse magis communem opinionem, quod bona sint obligata à tempore susceptæ tutelæ *num. 6. in fine*, quo tempore adhuc sustineri potest, censeri ceptam administrationem in potentia, licet non in actu, & cum prædictis concordat modernus *Amator Rodriquez de concursu, & priuilegijs creditorum, part. 1. art. 4. numer. 19.* vbi appositissimè loquitur, duas referens opiniones. Prima,
28 quod hypotheca incipiat à tempore, quo quis tutorem, vel curatorem gerere incęperit. Altera, quod incipiat à tempore, quo quis cępit malè administrare: verum primam opinionem esse communẽ, & tenendam, citans inter alios *Gutier. de tutel. & curis, par. 2. c. 16. in fi.*

Quod si quis gratis dicat, hæc procedere in tutore, vel curatore, aliud enim in Officiali, sufficiet mihi pro resolutione dicere, tãtum abesse, vt hæc distinctio iure non probetur, vt meritò erubescere debeat q hoc argumento temerè vtitur,
29 præsertim dum ab hypotheca inducta à iure in tutore, & curatore ad instar ipsius deducãt DD. concedi pariformiter hypothecam Fiscũ in bonis Officialis, argumento deducto à pupillo, siuè à minore ad Fiscũ, de quo vnus testis sufficiat, noster *Afflictus in Constitutione Regn. Si quandocontingit, lib. 3. numero 7.* qui di-
30 cit, quod ideò sunt bona Baiuli obligata Domino, & cuiuslibet Officialis Fisco, qa dicũtur gerere publicũ officium ad instar
31 tutoris, vt *in d. l. pro officio*, ratione. n. publicæ vtilitatis ille, qui administrat pecuniam publicã, tacitè eius bona sunt obligata pro administratione officij publici;
32 immò maior, & fortior causa versatur in Officiali administrante publicã pecuniã, quàm in cęteris, vndè maiora constituta sunt

sunt priuilegia, vt etiam doti præferatur,
vt in *l. vtilitas la 3. C. de primipilo, libr. 12.*
cum quo conuenit *Dominus Regens Con-*
stantius in l. 1. de iure Fisci, num. 22. qui
33 cum *glos.* & antiquis, in Officiali à die
cępti officij, nō autem cęptæ administra-
tionis concedit Fisco hypothecam in
omnibus ad instar tutoris, sequutus ex-
presse *Antonium Fabrum*, quem citat in
suo *Cod. tom. 2. lib. 8. titul. 7. in quibus cau*
sis pignus tacitè contrahatur, difinition. 1.
vbi distinguens tria tempora, docet, non
ab eo tantum die incipere hypothecam,
quo rationes redditę sunt. Nec rursum
à tempore cęptæ administrationis, sed ab
ipso suscepti officij die, & sic in puncto
distinguit inter tempus suscepti officij, &
cęptæ administrationis, resoluens, hypo-
thecam incipere etiam ante cęptam ad-
ministrationem à die suscepti officij, hoc
idem pulchrè fundat, sicq; decisum tra-
dit *Alfar. in l. non puto, cap. 3. num. 4. ff. de*
iure Fisci, & optimè *Costa de retrotract.*
cap. 8. casu 31. num. 7. videndus.

Nec mirum, quia hypotheca in Fisco
34 nascitur ex contractu etiam citrà expres-
sam pignoris conuentionem, *l. aufertur,*
§. Fiscus, ff. de iure Fisci, l. 2. C. de priuileg.
Fisci, l. 2. C. in quib. caus. pignus, &c. latè
Peregrin. de iure Fisci, lib. 6. tit. 6. de pignor.
& hypothec. in princ. Idemque competit
35 Fisco hypotheca ex quasi contractu, *Pe-*
regrin. ibididem, numer. 12. Rebuff. in pun-
cto *tom. 2. ad Constitution. Franciæ, de*
constitution. reddit□uum, art. 1. glo. 14. quæ
36 hypotheca ex contractu, vel quasi re-
trotrahitur ad initium, siuè tacita,
siuè expressa purificata conditione, vel
sequuto casu, ex quo Fisco damnum
infertur, quod latè probat *Thessaurus*
Iunior quæstionum forensium, lib. 2. post
numer. 12. & 13. vbi loquitur de tacita
hypotheca pupilli, & probat, dari retro-
tractionem ad ipsum initium.

Tunc autem fuisse contractum cum
37 Fisco, nemo sani capitis negare poterit,
cum ab ipso Rege Monarca officium fuit
collatum Marchioni Padulæ, sequuta sal-
tim ipsius acceptatione; quinimò soluto
etiam pretio, quod ex abundanti ponde-
38 ratur, tria etenim considerantur in offi-
cijs, titulus, acceptatio, & exercitium,
sed ex duobus primis, scilicet ex titulo, &
acceptatione videtur quis acquirere of-
ficium irreuocabiliter, etiam non sequu-
to exercitio, & administratione, *Bartolus,*
& Soccinus in l. publius, ff. de condition. &
demonstration. Boerius decision. 149. *Bo-*
lognet. in consil. 3. nec requiritur exerci-
39 tium pro validitate contractus, & acqui-
sitionis officij, etiam si contingat culpa,
vel ex defectu Officialis prouisi, vel ele-
cti, vt in minore; ex cuius ætatis defectu
non potuit iuramentū pręstari, latè pro-
bat, & decisum affirmat in Collaterali
Regens de Ponte decision. 27. in causa Ca-
stellani D. Didaci de Vargas, qui *numero*
18. dicit, iuramentum, & reliquas solem-
40 nitates requisitas post actum collationis
non censeri substantiales, nec formales,
sed effectuales, quæ non nocent, quin
actus dicatur perfectus, & ita resoluitur
41 dictum *Baldi in l. sed & milites, §. quæsi-*
tum, ff. de excusation. tutorum, vt non
prosit creatio, nisi sequuta sit admini-
stratio, vt vel procedat in his, quæ respi-
ciunt fauorem ipsius Officialis, cuius cul
pa differtur administratio, non autem in
his, quæ respiciūt fauorem concedentis
officium, vel non procedit in eo, qui ha-
bet priuilegium à Principe, qui ex sola
concessione transfert dominium, & pos-
sessionem, *Baldus, Angelus, Iacobinus,*
Iason, Loffredus, & alij, quos citat *Allega-*
tio pro Regente Albertino apud *Frecciam*
lib. 2. de subfeudis, titul. quis dicatur Dux,
42 *numero* 68. vbi amplius, quod habens ti-
tulum anteriorem à Principe, præferatur
secundo habenti posteriorem titulum,
etiam si secundus sit etiam possessor, ex
text. in capit. capitulum Sanctæ Crucis, de
rescriptis, Romanus, & Iason citati *ibidem,*
43 & ita per dictam rationem fuit decisum
in Collaterali, vt præcederet Regens Al-
bertinus, vt patet *ibidem* post *numerum*
71. *in fine, cart.* 139. non obstante prædi-
cta doctrina *Bald. in §. quæsitum* citata in
fauorem aliorum Regentium in contra-
rium allegatis, *num.* 56. inde *Boerius de-*
cision. 150. *numero 6. in fine* dicit, quod
44 duplex est receptio, siuè acquisitio offi-
cij, vna iuris, quæ fit per acquisionem
tituli, altera facti, quæ fit per acquisitio-
nem possessionis, sed quod prima præua-
let

45 let, & *numer.* 8. *&* 10. quod acquiritur
nomen officij, vel dignitatis ex sola ac-
quisitione tituli, quod latissimè probat,
& *numero* 9. quod statim per prouisio-
nem officii, & acceptationem illius, quã-
uis aliquid non gesserit quis dicitur esse
in possessione, citat *l.* 1. *ff. de officio præfe-
cti Augusti*.

Licèt autem disputet DD. à quo tem-
46 pore priuilegia vires sumant; ab eo nè,
quo à Principe emanarunt tempore, an
tunc demum postquam in notitiam eius,
cui data sunt peruenerunt, in quo arti-
culo licèt grauissimi *DD.* tenuerint, nec
47 illius esse necessariam scientiam, cui cõ-
ceditur, *Petrus*, *Cynus*, *Albericus*, & alii,
quos refert *Dominus Regens Tapia in*
repetition. l. final. cap. 4. *par.* 1. *ex numero*
11. *cum seq. ff. de Constitution. Princip.* &
48 priuilegia ex die, quo promulgata sunt,
vires suas obtinere, & ignorantibus ac-
quiri ad instar legati, probant infiniti,
quos refert *Georgius Acatius de priuileg.*
49 *iur. lib.* 1. *c.* 6. *num.* 22. 28. *&* 29. Attamen
à die scientiæ, & acceptationis priuile-
giati, siuè illius, cui priuilegium conce-
ditur, nemo vnquàm dubitauit, priuile-
gium vires sumere, ita vt sola scientia si-
ne expresso consensu operetur effectum
acceptationis, vt ius quæratur, commu-
niter DD. resoluunt cum *Bartolo in d. l.*
vltima ff. Constitution. Princip. teste *Aca-
cio* dicto *loco*, *numero* 18. *&* 32. vbi *num.*
33. ex *Bald. in l. falsus* 8. *C. de furtis* pro-
bat etiam in priuilegiis, quæ non conti-
nent aliquid in se perfectum, sed con-
ceduntur ad aliquid faciendum, quod
fieri non potest, nisi receptis literis, ad-
huc inspiciendum esse tempus gratiæ.

50 Verùm in his priuilegiis, quę per con-
tractum, & obligationem mutuam, &
correspectiuam dantur, illa omninò ex
die priuilegii concessi, & acceptati om-
nimodam firmitatem, & perfectionem
ex die acceptati priuilegii habere dicun-
51 tur, siquidem omne priuilegium, in quo
factum, datum, vel obligatio aliqua reci-
proca, vel compensatiua interuenit, in
contractum transire, siuè trasfundi dici-
tur, iuxta notissimam doctrinam *Bald.*
in l. qui se patris, *numero* . . *Codice vnde
liberi*, cum concord. per *Gabrielem lib.* 3.
*commun. conclusion. de Iure quæsito non
toll. conclusion.* 6. *numero* 67. *&* 68. etiam
52 si Princeps vtatur verbo *Indulgemus*, ar-
gumento *l. Titius puerum ff. de obsequijs à
liber. & liber. &c. Castr. Aretin. Alexand.
Felin. Ias. Brunus, Ruin. Crauett.* & alii,
quos refert *Acacius dicto tractat. lib.* 3.
53 *cap.* 8. Vbi quod in istis priuilegiis, siuè
concessionibus correspectiuis, vbi pre-
tium maximè intercedit, idem ius, quod
de contractibus statuendum esse, cum
naturam, vim, & efficaciam cõtractuum
sortiantur, ex *Bart. Bald. Alexand. Felin.
Aretin. Ruin. & Brun.* probat idem *Aca-
cius dicto cap.* 8. *numero* 2. vbi vsque *ad fi-
nem numer.* 45. probat, ob id esse irre-
uocabilia, & quæ sine contractu collata
sunt priuilegia, & quæ cum contractu
omnia eiusdem naturæ esse, & sine iusta,
& grauissima causa reuocari non posse,
cum iure contractuum censeri debeant,
ac ideo iisdem ex causis, quibus contra-
ctus solui, atque finiri debent, vndè si
concessio officij Dohanerij mediante
pretio fuit contractus factus cum Rege,
necessariò illicò ab ipso exordio, quo in-
tercessit consensus simultaneus, & de
pretio soluendo fuit conuentũ, quo tem-
pore constat, oriri personalem hypothe-
cariam lex ipsa introduxit.

Nec contrarium suaderi potest, quia
sequeretur absurdum, vt esset in potesta-
te electi, vel prouisi post priuilegiũ con-
cessum, & contractum perfectum differ-
re hypothecæ ortum in præiudicium Fi-
54 sci, & sic ex sua mora commodum
sentiret, in damnum eius, cum quo con-
traxit.

Rogo enim in præsenti casu aduertẽ-
dum esse in facto. Primò, debitum Aloy-
sij de Capua, quod prætenditur gestum
cõtemplatione Marchionis Padulæ fuis-
se contractum 21. Nouembr. 1591. & sic
post duos menses à die datæ priuilegij,
quæ fuit sub die 28. Septemb. eiusdem
anni 1591. & sic eo tempore, quo iam
poterat per se, vel per procuratorẽ pos-
sessionem officij, siuè ipsius administra-
tionem suscipere. Alterum, dictũ Aloy-
sium vendidisse annuos introitus ad be-
neficiũ D. Hipolytæ Ruffæ pro soluenda
sorte in beneficiũ Ianuensiũ, qui mutua-
uerant

uerant consimilē quātitatem Marchioni pro soluendo pretio officij, & sic ipsum habuisse plenam notitiam, Marchionem contraxisse per prius cum Regia Curia, & se constituisse debitorem pretij officij in longe maiori quantitate, vltrà sūmam, pro qua ipse pro Marchione intercesserat, & hoc non obstante fuisse sequutum fidem Marchionis. Ex hoc enim solo, si alia deficerēt, euidenter patet, Fiscū esse anteriorem ex natura instrumentorum,
55 factum enim præsumitur prius, quod ad alterius validitatem, vel productionem prius fieri debebat, vel verisimile erat, ex natura etenim rei gestæ præcedere debebat emptio officii, quam fecit Marchio, antequam Marchio quæreret pecuniam pro soluendo pretio officii empti, hoc enim vltimum procuratum fuit contemplatione, & pro executione contractus prius gesti cum R. Curia, igitur præsumendum est, cōtractum, & hy-
56 potecam Fisci præcessisse, & si essemus in dubio, ex doctrina *Cyn. Bald. Angel. & Imol. in l. cum in testamento*, §. 1. *ff. de ha-*
57 *red. instit.* vbi hoc ampliant *DD.* etiam si contrarius esset ordo scripturæ, *Alexand. Felin. & Ripa*, quos cum alijs citat, & testatur de communi *Peregrin. de iure Fisci lib. 6. tit. 6. numero 39.* vbi generaliter cō-
58 cludit, illum actum præsumi præcessisse, qui est præambulus ad alios, inferens ad instrumentum concernens habitum, & priuationem, quod semper priuatio præsumatur posterior, etiam si ordo scripturæ repugnaret.

Et tanto magis cùm de forma, & stylo priuilegiorum, quæ per Regem nostrum
59 conceduntur adsit clausula solita apponi, *donec bene, & fideliter te gesseris*, vt authoritate *Domini de Franch. decision. 357. in fin. & Domini de Ponte decision. 28.* optimè probat *D. Regens Constant. in l. 1. C. pęnis Fiscal. credit. præfer. numer. 108. in fin.* quæ clausula sequuta mala administratione retrotrahitur ad initium cōuentionis, ex regula *l. 1. ff. qui potior. in*
60 *pign.* conceditur enim officium sub conditione expressa, vel etiam tacita, si benè Officialis se gesserit, licet igitur non inci-
61 peret obligatio, nisi à tempore aduenientis conditionis; tamen implementū conditionis retrotrahitur ad initium obligationis, & perindè habetur, ac si à principio cōuentionis incępisset obligatio principalis, & consequenter hypotheca, *l. potior est, in fin. princip. ff. eodem titul. qui potior. in pign. Negusant. de pignor. 3. membro 8. part. numero 1.* & in puncto *Regens Constantius dicto loco, versic. siquidem in omni, car.* mihi 84. *column.* 2. & hoc est generaliter in contractibus, vt euentus condi-
62 tionis retrotrahatur etiam in præiudiciū iuris hypothecæ medio tempore alteri quæsiti, tunc enim implementum conditionis retrotrahetur etiam ad alterius pręiudicium, quoad effectum prælationis, licet aliud sit in dominio, vt ex *text. in dicta l. 1. & l. potior*, & ex *Baldo, Salyceto, Alexandro, Baldo nouell. Negusan. Croto, Suarez, Parisio, Gutierrez, Lassarte*, Domino meo *Capycio decision.* 182. & alijs optimè probat *Barbos. in 3. part. l. 1.* ex *numer.* 32 vbi *numer.* 33. resoluit obiecta, dicens communem opinionem, & *num.* 34. ampliat, vt idem sit in hypotheca tacita inducta à lege, quod in expressa, *ff. soluto matrimonio*, conferunt tradita per *Regentem Constantium in l. 1. C. de pęnis fiscal. credit. præfer.* vbi de communi, & magis communi probat etiam in præiudicium Fisci, purificata conditione ex causa de præterito fieri retrotractionem, *num.* 114 & 115.

Nouissimè, & tandem attentari posset, Reg. Fiscum pro credito, quod consequi debet super hæreditate quondam Marchionis Padulæ Dohanerij Dohanæ Apuleæ esse, velut priuilegiatū præferendum creditoribus etiam anterioribus. Siquidem cū notissimum sit, Fiscum pro
63 officio, & administratione primipilatus præferri etiā doti vxoris in omnibus mariti bonis, etiam per eam in causam dotis assignatis, tametsi vxor esset prior in tempore, *l. 1. C. de priuileg. Fisci, l. satis notum C. in quibus caus. pign. tacit. contrahat. l. vtilitas, C. de primipilo, lib.* 12. Solùm superest probare, quod dicatur creditum primipilare, & si administratio Dohanerij possit talis iudicari, attento saltim eo tempore, quo integra administratio ad ipsū Dohanerium pertinebat, antequam erigeretur per Curiam officiū Perceptoris sepa-

ſeparatum,quod fuit nouiſſimè factum ſub Marchione Corati in Poſitanum, & Celentanum. Et quamuis ſciam,variè à
64 DD. explicatum munus Primipili, attamen intelligẽdum eſſe pro debito Theſaurarij, & Camerariorum adminiſtrantium publicam pecuniam deſtinatam pro Regni tuitione, & publicis neceſſitatibus, vt Primipilarij dicantur primi adminiſtratores Regię pecuniæ, ex pluribus probat Dominus meus *Capyc. dec. 129. num. 13.* & propriè ex *num. 16. cum ſequent.* quem ſequitur pluribus congeſtis,& in ſpecie *Martin. & Franc. Parmenſis* in peculiaribus tractatibus *de Fiſco*, *Peregrin. de iure Fiſci lib. 6. titul. 6. num. 43. in fin.* quorum vocis ſignificationi propriè conueniunt verba *Imper. in d. l. ſatis notum, C. in quib. cauſ. pign.* ibi, *qui primipili ſarcina ſubeunt*,& voluit expreſsè *Afflict. in præcitata Conſtitution. Si quando contingit, lib. 3.* poſt *numer. 7.* vbi exemplificat in Officiali adminiſtrãte pecuniam publicam, vt Fiſcus præferatur vxori, ità exemplificans priuilegium Fiſci contrà Primipilum, iuxtà *d. l. vtilitas*, adeò vt peroptimè Primipilus iudicari poſſet adminiſtrator tam ingentis corporis patrimonij Dohanæ.

Nec obſtat, immò nobiſcum ſentit *Regens de Ponte*, tametſi doctiſſimi Aduocati aduerſarij gentilis *in conſ. 19. num. 1. in fi. 2. vol.* loquitur enim in caſu Arrendamenti capti à Regia Curia per plures menſes antequam finem acciperet locatio prçcedens eiuſdem Arrendamenti facta per eandem Curiam, quo caſu cõ-
65 tendit *de Ponte*, non fuiſſe ortam hypothecam, niſi à tempore extinctæ primæ conductionis, & ſic hypothecam tacitã, vel expreſſam non incępiſſe, niſi à die, quo Arrendamentum delatum fuit, ita quod adminiſtratio fuiſſet cępta, vel incipere potuiſſet, adeò quod per Fiſcum non ſtaret, quominus Arrendator adminiſtraret, iuxtà regulam *d. l. cum oportet, §. final. C. de bon. quæ liber.* & paulò poſt reaſſumens quæſtionem dicit, de eo cõtrouerti; Verum attendatur initium geſtionis, ſiuè, vt ſemetipſum gloſsat, tempus delatæ adminiſtrationis Arrendamẽti, vel tempus malæ adminiſtrationis, & concedit, attendi tempus delati Arrendamenti, quando poterit adhibendo moralem diligentiam ſuſcipere ipſius adminiſtrationem, licèt eam nõ ſuſceperit,
66 exemplo hypothecæ dotalis, in qua neceſſariò expectatur matrimonium, quo ſequuto conſtat, retrotrahi ad tempus promiſſionis dotis, vt pluries deciſum teſtatur *Dominus de Franch. dec. 677.* & ſic retorquetur authoritas *Domini de Ponte* contrà aduerſariũ in caſu præſenti, in quo officium tempore conceſſionis vacabat, & per Marchionem ſtetit, vltrà titulũ iuris acquiſitum, adminiſtrationem facti ſuſcipere, & inchoare, & ità pro Fiſco iudicandum erit.

SVMMARIVM.

1 *Princeps ex ſola inueſtitura & priuilegio transfert dominium, & poſſeſſionem.*
2 *Dominium in dubio ex ſolo Principis priuilegio, quinimò & poſſeſſio in beneficium inueſtiti, vel conceſſionarij transferuntur, quod num. 3. ampliatur procedere etiam alio non expreſſo, ſiquidem aliter non eſſet ſpeciale in Principe, quod declaratur num. 6.*
4 *Contractus Principum habent vim legis.*
5 *Ius publicum, & priuatum differunt.*
7 *Poſſeſſionem non transferri ex ſola inueſtitura, niſi de Principis voluntate conſtet, procedere in rebus ſoli, num. 8. Secus in incorporalibus, num. 10. & 12.*
9 *Officia inter incorporalia connumerari.*
11 *Conceſſio Principis interdum participat mixturam contractus, & priuilegij.*
13 *Clauſula inueſtituræ,* Quam inueſtiturã vim, robur veræ, realis, & effectualis poſſeſſionis in iudicio, & extrà, volumus obtinere, *operatur effectum transferendi poſſeſſionem ex Principis voluntate.*
14 *Poſſeſſio vt ipſo iure trãsferatur, per legem induci poteſt.*
15 *Inueſtitus à Principe cum dicta clauſula, vt ſuprà,* Quam inueſtituram, &c. *licet non habeat remedium recuperandæ poſſeſſionis, ſed adipiſcendæ, hoc tamen ſapit quodammodo naturam recuperandæ.*
16 *Poſſeſſio duplex datur in iure; vna tituli, altera facti, & licèt iſta potentior, non*

ideò minus habēs titulum dicitur verus possessor.

17 *Princeps si donet* Castrum *cum plenitudine iuris, non est necessaria alia apprehēsio facti.*

18 C*lausula*, præstito tamen prius solito iuramento de benè, & fideliter exercendo, *licèt impediat exercitium facti*, *non impedit tamen, quin transferatur ius, & possessio ciuilis, quę sufficit ad contractus perfectionem, num.* 19.

20 *Iuramenti præstandi obligatio cum respiciat vsum, & exercitium facti, nō impedit ius intellectuale dominij, & ciuilis possessionis.*

21 *Possessio ciuilis solo verbo Principis sine actuali, legitima est, & vera, producens omnes effectus.*

22 Lex Hispanica 23.tit.13.p.5. *explicatur cum* Gregorio Lopez.

ARGVMENTVM.

Princeps supremus in dubio ex sola inuestitura, vel priuilegio transfert dominium, & possessionem, etiam alio non expresso, nam aliàs non esset speciale in Principe. Et quatenus necesse esset cōstare de Principis voluntate, id locum haberet in rebus soli, secus in acquisitione iurium incorporalium, vt sunt officia, in quibus dari duplicem possessionem, vnam tituli, alteram facti. De clausulis, *Quam inuestituram vim, & efficaciam veræ, & realis possessionis*, & altera, *præstito tamen prius solito iuramento de benè, & fideliter exercendo*, earumq; viribus, & efficacia: & declaratur *lex Hispanica* 23.*tit.* 13. *partita* 5.

RESPONS. VII.

1 PRæthereà prosequendo materiam præcedētis causæ in ea quæstione, vtrum Princeps ex sola inuestitura, vel priuilegio transferat dominium, & possessionem.

2 Quamuis verior, & fortè receptior sit opinio, vt in dubio ex solo Principis priuilegio, nedum dominium, sed etiam possessio transferatur in beneficium inuestiti, vel concessionarij, ex dictis per *Isern. in cap.* 1. post *num.* 2. *quid sit inuest. Bald. in prælud. feud. num.* 29. *& in l.* 1. *C. de rerum permut. Angel. in l. officij ff. de rei vendicat. in l. raptores C. de sacrosanct. eccles. Alexand. consil.* 187. *num.* 17. *in* 2. Dec. *consil.* 141. *num.* 4. *& consil.* 341. *num.* 14. *Afflict. dec.* 299. *ex num.* 14. *& num.* 25. *Grammat. dec.* 59. *num.* 19. *&* 29. *Boer. dec.* 42. *num.* 27. cum infinitis congestis per *Menoch. consil.* 910. *num.* 21. *cum seq. lib.* 10. *Petrus de Gregor. de concession. feud. quæstion.* 8. *part.* 1. *Borrell. consil.* 1. *num.* 41. *&* 47. *Schrader. consil.* 17. *num.* 13. *vers. quinimmò, lib.* 1. *Mascard. concl.* 540. *num.* 2. 9. *&* 10. idque simpliciter alio non expresso, quia alioquin non
3 esset speciale in Principe, nec istud oriretur ex prærogatiua Regia, si necesse esset id exprimere, vt colligitur ex dictis per *Isern. dicto numer.* 2. *vers. alij dicunt*, dum distinguit priuatas concessiones à principalibus, & Regalibus, & *dict. nu-*
4 *mer.* 2. *in fin.* ponderat, quod contractus Principum habent vim legis, & *num.* 3. magnum esse discrimen inter publicum
5 ius, & priuatum, idq; clarissimè colligitur ex *Frecc. in allegationibus pro Regente Albertino num.* 68. *fol.* 137. & ex *Baldo*, *Angelo*, *Iasone*, *Loffredo* per ipsum citatis, & clariùs ex *Baldo*, & alijs citatis per Dominum meum *Capycium in cap. Imperialem §. prætereà si quis infeudatus*, *columm.* 8. *versiculo limita tertiò*, plura doctissimus *Præs. Anell. Amat. consil.* 99. *à nu.* 11. *ad* 14.

Et ità expresse id esse intelligendum affirmat *Andr. Knichen. de vniuersi iuris territ. cap.* 2. *numer.* 8. vbi *in fin.* addit, id
6 præsertim procedere si appareret, Re-

gem

gem voluisse transferre possessionem, & *num.* 9. ex quibus verbis apertissimè patet, id non esse necessariò exprimendum.

Attamen estò quòd requiratur de
7 Principis expressa voluntate constare, vt trāsferatur possessio, id tamen decla-
8 ratur procedere in rebus soli, in quarum acquisitione factum desideratur, *l. quemadmodum ff. de acquirend. possession.* secus verò in rebus incorporalibus, vt putà si Papa conferret Canonicatū vacantem, quia per simplicem inuestituram acquiritur ius vacātis beneficij, sicuti per electionem, vt ex *Innoc. in cap. ex ore, de his, quę fiunt à maior. par. capit.* docet in specie *Isern. in d. c.* 1. post *nu.* 2. *vers. ideò di-*
9 *ctum est*, & sic cum officia cōstet esse res incorporales, nō erit opus id Principem exprimere, cum & aliàs idem operetur cessio simplex in incorporalibus, quod vera traditio in rebus corporalibus, *l. fi.* vbi *glos. C. quando Fiscus, vel priuat. Ias. in l. non quicunque, §. qui Caium, nu.* 5. *ff. de legat.* 1. *Ruin. Bero. Purpur.* & alij, quos citat ad hoc *Petra de fideicomm. quæst.* 8. *num.* 240.

10 Declaratur item, vt procedat quando Princeps disponit per viam simplicis cōtractus, quo casu præsumitur Principem iuxtà communis iuris regulas contraxisse; secus quādo per priuilegium aliquid statuit, quia tunc etiam in dubio præsumitur translata possessio ex ipso priuilegij vigore, *Afflict. in dicto cap.* 1. *quid sit inuestitura, Iacob. Dec.* & alij, quos citat Dominus meus *de Curte in* 1. *part. tract. feudal. cap.* 11. *num.* 19. vbi ità intelligit procedere doctrinam *Freccia numer.* 68. vndè cum hic Rex processerit per viam priuilegij, non autem simplicis contractus, ex ipso priuilegio in dubio censebitur translata possessio, & quàmuis interueniente pretio transfundatur in vim contractus secundùm *Baldum* aliàs citatum, tamen non desinet habere vim priuilegij quoad efficaciam præter ius commune, censebitur tamen iure contractus quoad firmitatem, vt reuocari non possit, & sic erit mixtum quoddam, vt nō mi-
11 rum sit, si tanquam mixtū participet de vtraq; natura, priuilegij .s. & contractus.

Tandem quid frustrà immoramur, nōnè doctissimus aduersarius in suis scriptis concedit, quod negare non potest, tunc tantū ex priuilegio Principis trans-
12 ferri dominium, & possessionem, quando expresè constaret de voluntate Principis, vt possessio transferatur, & subdit, quod ex verbis inuestituræ id colligi potest, citat *Andr. & Bald.* addens *Afflict. dec.* 299. restringentem procedere, vbi concessionarius est præsens in Curia, secus si esset absens, vndè cum in præsenti casu cōstet de expressa, quinimmò enixa Principis voluntate in eadem scriptura priuilegij, per verba, quæ clariora, & aptiora DD. formare, & considerare, aut stylus ipse Cancellariæ introducere, & inuenire nesciuerunt, profectò sequitur, Aduersarium suomet telo confodi, & ex eius scriptis victoriam Fisci esse in tuto.

Probatur minor, cùm etenim DD. tenentes partem Aduersarij, probare intendant, vt non trāsferatur possessio, nisi expresè dicatur, volentes exemplifica-
13 re, quomodo plenè constare possit de Principis voluntate, dicat id accidere, si in priuilegio adsit clausula, quam stylus pro magis efficaci geminatis, & repetitis verbis induxit, scilicet, *Quam inuestituram vim, robur, & efficaciam veræ & realis, & corporalis possessionis, & effectualis exequutionis ipsius in iudicio, & extrà volumus, & decernimus obtinere*, quæ clausula cū appositissimè legatur in præsenti priuilegio concesso per Regem nostrum Marchioni Padulæ præsenti in Curia, sequitur, vt possessio omninò translata fuerit, ex *text. in l. raptores* 41. *C. de Episc. & cler.* ibi, *Ecclesia verò omnem proprietatem, & plenam possessionem earundem rerum nostro habent beneficio*, vbi *Bart. numer.* 2. dicit, illum *text.* alibi non reperiri, idem *Lucas de Penna in l. prædia, in* 3. *ratione pro secundo donatario, C. de locat. prædiorum ciuil. lib.* 11. & post *Baldum, Aret. Alex.* & alios, probat velut in dubiū sine contradictore Dominus meus *Capyc. in cap. Imperialem § si quis infeudatus col.* 8. *vers. limita quarto, cart.* mihi 52. *Dominus Præs. Amatus d. cons.* 99. *n.* 15. vbi cōcordantes affert.

Et *Capyc.* verba sequitur transcribendo ex more *Liparul. ad Isern. in d. cap.* 1. *col.* 3. *in fin. sub num.* 3. *in addit.* incip. *Nisi expresse lit. Q. quid sit inuestitura*, vbi addit *Loffred.* in pluribus locis, & cum *Afflicto, Capycio, & Liparulo* concordat Dominus meus *Regens de Curte in dicto cap.* 11. *par.* 1. *de feud. nu.* 20. vbi pariter dicit, tunc de Principis voluntate clarissimè constare, quando in inuestitura essent hæc verba, *quam inuestituram, vim, robur, &c.* quod *Afflict. d. dec.* 299. *num.* 25 benè probat, vt sicuti potest hoc lex, ità & Rex, dummodò tamen inuestitus sit præsens in Curia, idest, vt se declarat, nō sit absens à loco, vel Ciuitate, vbi conceditur à Rege priuilegium, vel inuestitura, vt latè *Afflict.* se glosat *num.* 25. *cum sequent.* & post *nu.* 28. sicuti in præsenti casu, concessionem officij fuisse factam Marchioni præsenti in Curia, satis notum est, idque faciliùs admittitur officio vacante, cum non tractetur de alterius possessionis præiudicio, per ea, quæ tradit *Molina de primogen. lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 7.

14 Sicuti enim potest id lege statui, & induci, vt etiam possessio ipso iure transferatur, vt post *Tiraq. in tract. mortis, in præfation. declar.* 6. *& Couar. lib.* 3. *resolut. cap.* 5. *nu.* 6. *vers. citeriori*, & erat antiqua *lex Tauri* 45. quæ hodie situata est in *l.* 8. *tit.* 7. *lib.* 5. *recopil.* vbi *Matienz. glo.* 5. *ex num.* 3. *& in l.* 7. *tit.* 4. *par.* 5. de quibus *Molin. d. c.* 12. sic etiam de Rege ex æquiparatione legis docuit *Bald. in cap. cæterum, col.* 5. *de iudicijs*, cum alijs per *Card. Tusc. tom.* 6. *concl.* 424. *n.* 12.

15 Et quàmuis ex huiusmodi translatione possessionis non competat inuestito remedium recuperandæ, sed tantùm adipiscendæ, vt innuit *Afflict. dict. dec.* 299. *n.* 30.

15 Attamen eūdem ferè parit effectum, ex quo istud interdictum adipiscendæ sapit hoc casu naturam recuperandæ possessionis, vt ex *Bald. in cap. item cum quis de rest. spol.* aduertit idem *Affl. d. decision. num.* 20. & habet idem priuilegium, vt exceptio dominij aduersus hoc interdictum obijci nequeat, *Afflict. d. decision. n.* 30.

Nec mirum, quia alibi in iure datur
16 duplex possessio, vna tituli, altera facti in puncto in materia officij, adeò vt prouisus de officio Thesaurariæ potest possidere titulum ipsius officij, & alter fructus reseruatos diuersis respectibus, nec ideò minus qui titulum habet dicitur verus possessor, vt ex *Bart. & Ripa* probat *Cæs. de Graff. dec.* 5. *de causa possess. & propriet.*

Præterea & secundò, in præsenti casu omnis possessio translata censetur, quia non adsunt in priuilegio sola verba, quæ commemorauit *Afflict.* sed longè ampliora sępiùs geminata, & cū maiori effi-
17 cacia, quo casu omnis, & integra possessio transfertur, teste *Bal. in c.* 1. *in princ. quid sit inuest.* vbi quod quando Papa donat Castrum cū plenitudine iuris, non est necessaria alia apprehēsio facti, sic in simili *Alex. conf.* 111. *nu.* 23. *&* 24. *lib.* 6. & sic omnis acquiritur possessio, quando ampla sunt verba, sicuti sunt ista, quæ nouissimè stilus Cancellariæ ex sapientum doctrina, maximo consilio adinuenit, & perfecit.

18 Nec obstat clausula adiecta in dicto priuilegio, *præstito tamen prius per te solito iuramento de benè, & fideliter administrando*: hoc enim non impedit, quin dominium, & possessio statim transeant, verum quòad exercitium facti, scilicet actuale procedat iuramentum, vt docet in puncto mirabiliter *Gregor. Lopez partita* 5. *tit.* 4. *l.* 7. *vers. possessio. in princip.*
19 neque hæc clausula impedit translationem possessionis ciuilis, quæ sufficit ad perfectionem contractus, ità vt incipiat esse Officialis, iuxtà terminos *l. pro officio C. de administr. tut.* vbi *DD.* quamuis apprehensio actualis possessionis sit in suspenso, *Molina de primogenijs, lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 16. tantò magis, quia præstatio iuramenti cum sit actus respiciens vsum, & exercitium facti, non potest impedire
20 ius intellectuale dominij, & ciuilis possessionis, alioquin enim vel corrigeret, vel inutilem saltim pro tempore dispositionem redderet, quod ferendum non est, maximè cum clausula prædicta iuramenti præcedat, nō subsequatur, & proindè fortior sit subsequens, quàm præ-

cedens

cedens, *Iaf.in puncto in l.talis scriptura n.38.& 39.in 2.& 3.lim.ff.de lega.1:Grauett.cons.70.n.4.*

Hæc autem possessio, quamuis ciuilis sub ministerio verbi Principis sine actu naturali, vera est, & producit omnes effectus, *l.certè §.1.ff.de precar.* latè *Tiraq. de iure constit.ampl.1.n.2.*

Minus obstant verba legis Partitarum in *l.23.tit.13.par.5.* in illis verbis, *desde el dia, que començaron à vsar del oficio*, quia illa verba benè explicat *Gregorius*, dicēs, nihil aliud importare, nisi id, quod iure communi statutum est, dum glossat, idest ex eo tempore, quo cęperunt esse tutores, vel curatores, citat *glos. in d.l. pro officio*, & *Salycet.* qui in specie stat pro nobis, vt suprà diximus.

His tamen minimè suffragātibus Regia Camera in Collaterali Consilio, cum maxima tamen votorum cōtradictione, determinauit contrà Fiscum, declarādo creditricem anteriorem Illust. Ducem Laurenzanę de domo Gaetana, verbis vt in subscripto Decreto, scilicet.

Die 29. Martij 1631. In causa Illustr. D. Dianæ de Capua Ducissæ Laurenzanæ filiæ, & hæredis quond. Aloysij de Capua cum Regio Fisco, super solutione duc. 5000. cum interesse solutorum ex causa fideiussionis factæ per dictū quon. eius patrem Regiæ Curiæ pro quondam Illustr. Marchione Padulæ olim Dohanerio Regiæ Dohanæ Menepecudum Apuleæ, & alijs, vt in actis, &c.

Facta de prædictis omnibus relatione in Reg. Collaterali Consilio per Regiam Cameram Summariæ sub die 28. præsētis mensis Martij 1631. referēte subscripto Magnif. V. I. D. Didaco de Salinas Reg. Consiliar. & Præsidēte Reg. Cameræ, & causæ Commissario, fuit prouisum, Illust. Ducissam Laurēzanæ esse creditricem anteriorem Regij Fisci, hoc suū, &c. Salinas. Cons. Bolinus. Dominic. Scognamigl.

Nec mirum videri debet, quia dubia sunt fata causarum, & litium exitus, quia homines etiam in rebus claris, & euidētissimis, interdum inter se dissentiunt, cū ex diuersitate corporū, diuersitas etiam proueniat animorū, *l.item si vnus §. principalibus ff. de arbitr. cap. quia diuersitatem, de concess. preb.* & *Ecclesiast. cap.3.* dicitur, *Mundum tradidit Deus disputationi eorum*, refert *Michael Zappull. in comment. pragm. de administr. vniuers. in fin.* & hoc vitium est naturale, & natura ipsa prona est ad dissentiendum, indè dixit *Ioán. Andr.* se fuisse in quodam articulo tremulum propter authoritatem contrarium sentientium, refert *Tiraquell. de iure primogen. quæst.34.num.24. Muñoz de ratiocin. cap.32.& Ioa. Baptista Cauatius in opusc. cui titul. Oculus Reipublicæ, cap.5. num.26.* vbi ex *num.27. cum sequent.* curiosè instituit exempla dissidentium Iureconsultorum; quinimmò etiam inter Sanctos magnas opinionū varietates sepè subortas veterum exempla testari, ex *Diuis Hieronym. Augustin. Nazianzen. Thom. de Aquin.* & alijs plenè discurrit *Card. Paleot. de sacr. Consistor. consult. p.2. q.1. lit. D.* adeò vt si filius à patre dissentiat, pietatem minimè lædere videatur, *l.3. §. si quis quasi ff. de condict. ob caus. Grammat. dec.71. in fin. Garz. de expensis cap.16. in princ.* Knich. *de vestit. paction. par.1. cap.2. num.33.* idcircò cum non potuerim huic decisioni acquiescere, licebit mihi, quamuis obseruātissimo tātorum Tribunalium, & doctissimorum Senatorum in ipsis residentium, tremulo calamo, opinionem, quam pro Inuictissimo nostro Rege, eiusq; Fisco defenderam à motiuis eorum, qui in votando contrariam sententiam amplexi fuerunt, pro defensione illorum, tametsi pauciorum, qui meæ pro Fisco opinioni adhęserunt, subscripta subijcere.

SVMMARIVM.

1 *Hypotheca an incipiat à die cōcessi tituli, vel potius à die accepti officij siuè muneris.*

2 *Ad contrahendam hypothecam initium semper, & primæua obligatio inspicitur, ad quod plures leges ponderantur, nu.3. 4.& 6.*

5 *Hypotheca ad Fisci beneficium oritur ex die, quo Officialis electus officium accepit, cum eo tempore ex mutuo consensu obligatio producatur.*

7 *Tutor non administrans est in culpa, si con*

tutorem non soluendo, vel malè administrantem videns, eum satisdare, vel remoueri non instituerit.

8 *Tutor non gerens, si non sit in culpa, adhuc tamen in subsidium tenetur.*

9 *Tutor plura adimplere debet, antequam administret, nisi sit testamentarius.*

10 *Ortus hypothecæ in tutore inducitur à die delatæ, non autem inchoatæ, & gestæ tutelę, quo tempore tutor contrahit cum pupillo, vel cum Iudice, nu. 11.*

12 Decisio Reg. Reuert. 4. vol. *affertur, & ponderatur.*

13 *Fiscus est potior ex eo tempore concessi officij, quo contrahens erit efficaciter obligatus, adeò vt amplius à contractu recedere non possit, etiam si expressa obligatio non sequatur, initium enim actus attenditur, non exequutio, nu. 14.*

15 Decisio Capyc. 129. *contrà Fiscum allata ponderatur, in qua præsens articulus vel ob facti diuersitatem non fuit decisus, vel si decisus, potius Fisco fauet, nu. 16.*

16 Capyc. *apertè sentit, hypothecam pupilli retrotrahi ad tempus initij gestionis, non autem malæ administrationis, immò sufficere, eam esse delatam, nu. 17.*

18 *Tutor quàmuis antequàm administret plura adimplere debeat, quibus non impletis tutor legitimus non sit, tamen eius bona tanquam protutoris sunt obligata.*

19 *In tacita hypotheca veniunt etiam bona protutoris.*

20 *Administrandi potẽtia sufficit, vt tutor obligetur, licèt non administret.*

21 Decisio S. C. Capyc. *adducta, & fusissimè ponderata, Fisci sententiam apertissimè confirmat.*

22 *Hypotheca in contractibus conditionalibus ad exordium conuentionis retrotrahitur, ac si purè fuisset celebratus, & num. 25. quàmuis ante conditionis euentum nulla oriatur obligatio, nu. 23.*

24 *Creditor ex contractu conditionali, existente conditione præfertur ei, qui ante conditionis euentum contraxit.*

26 *Regula* tex. in l. bonorũ ff. rem rat. haber. *qua habetur, retrotractionem in eorum præiudicium non fieri, quibus mutato rei statu, interim ius est quæsitum, non procedit in contractu conditionali, in quo, quamuis antè conditionis euentum nulla oriatur obligatio, attamen perfectus est contractus, vt ab eo recedi nequeat.*

27 *Debitor, & creditor pendente conditione rectè dicuntur.*

28 *Retrotractio in omnibus actibus, siuè contractibus eandem rationem habentibus extenditur, cum conuentionis dies, non autem diei, seù conditionis euentus consideretur, nu. 29.*

30 *Conditio casualis obligationis effectum prorogat orta iam obligatione, potestatiua verò actum suspendit quousque perficiatur.*

31 *Potestatiua conditio eam tantùm obligationem suspendit, quæ à debitoris voluntate ità pendet, vt non implendo, vel si pœniteat, contractum nullum reddere possit, & nu. 32.*

33 *Actus necessarius dicitur, non voluntarius, si ad illum faciendum cogi quis potuisset.*

ARGVMENTVM.

Hypotheca incipiat nè à die cœptæ, an à die malæ administrationis, siue à die concessi tituli, vel delati, an à die accepti officij. Hypotheca contrahitur ab initio obligationis, eiusque exordium semper inspicitur. Plura de tutore non gerente, qui pro contutore non soluendo, vel malè administrante, & in subsidiũ tenetur. Quæ adimplere debeat antequam administret, eiusq; obligatio an à die delatæ tutelæ, siuè acceptæ, an à die gestæ, oriatur. Quid in Fisci hypotheca in bonis Officialis. Plurima de contractibus conditionalibus, in quibus fit retrotractio, ac si contractus purè fuisset celebratus, & ab eo

recedi

recedi non poteſt ex communi DD. ſententia . Idemque in omnibus eandem rationem habentibus. Et nonnulla de poteſtatiua,& caſuali conditione,ſubtiliſſimè diſſeruntur.

RESPONS. VIII.

Vnus ex Dominis votando,propoſita difficultate articuli, ipſiuſque dubietate, ex eo quod licèt ex profeſſo tractauerint DD. vtrum hypotheca incipiat à die cœptæ, vel potius à die malæ adminiſtrationis, attamẽ ſub inuolucro, & ſuboſcurè egerunt.
1 Vtrum incipiat à die conceſſi tituli,ſiuè factæ prouiſionis, & acceptati officij,vel muneris,hoc vel omittentes,aut perfunctoriè decidentes, dum de primo egerũt articulo.

Dixit,in hoc adeſſe quatuor,vel quinque iura principalia, in *l. pro officio C. de admin.tutorum, in l. cum oportet §.fin.* incipiente, *ſed cum tacitas C. de bon. quę liber. & in l. 1. & l. potior 11. ff. qui potior in pign. & in l. qui Balneum 9. ff. eod.*

Et diſcurrendo, & ponderando deciſiones dictarum legum optimè proba-
2 uit,ſemper attendi initium, & primęuam
3 obligationem, nam in *l. 1. ff. qui pot.* dicitur, *non vtiq; ſolutionum obſeruanda ſunt tempora, ſed dies cõtractæ obligationis*, vbi *gloſ. in ver. contractæ*, ſubdit, *ab initio*, & citat in puncto *d. l. cum oportet §. fin. C. de bon. quæ lib.* quæ nuncupatim loquitur de hypotheca introducta à lege ad beneficium pupilli,ſentiens expreſsè,quod in iſta, ſicut in illa oritur ab initio, & ſic diluculò, illicò.

4 Idem in *l. potior*,dum in deciſione illa redditur ratio, *cum enim ſemel conditio extitit, perinde habetur, ac ſi illo tempore, quo ſtipulatio interpoſita eſt, ſine conditione facta eſſet, quod & melius eſt.*

Vndè ſi in *l. 1.* non attenditur tempus adimplementi, ſiuè ſequutæ ſolutionis dotis, & in *d. l. potior*, neque attenditur exiſtentia conditionis poſteà purificatæ, ſed initium obligationis, ad quod retrotrahitur,vt hypotheca ex eo tempore,nõ implementi ſuperuenientis, vel exequutionis contractus, ſed contractæ obliga-
5 nis vires ſumat, ſic etiam hypotheca ad beneficium Fiſci orietur à die, quo Officialis fuit electus, ſeù prouiſus, & officiũ acceptauit,quo tempore ex mutuo conſenſu orta eſt perſonalis obligatio de benè,& fideliter exercẽdo officium, nedum ex tacita, ſed ex expreſſa obligatione. Vndè non eſt expectanda adminiſtratio, nec implementum conditionis, ſcilicet adminiſtrationis bonæ, vel malę quòad ortum hypothecę, quinimmò ſequuta adminiſtratione, ad initium obligationis eſt referenda hypotheca.

6 In *l. pro officio*, clariſſimè Imperator decidit, ex tempore, quo cœpit eſſe tutor, vt ibi *glo.* & vt oſtenderet,non expectari adminiſtrationem quoad ortum hypothecæ,ſubicijt, *Idem & ſi non adminiſtraret*, ergo nõ eſt adminiſtratio neceſſaria.

Nec dicatur,vt quidam dicebãt,quod non adminiſtrare,eſt malè adminiſtrare; Siquidem ſufficit nobis dare inſtantiam aduersùs argumentum. Dicunt enim ſectatores aduerſæ partis, hypothecam non naſci niſi à tempore admiſtrationis, eamque non retrotrahi ad tempus delatę tutelæ. Nos autem dicimus, ſi hoc eſſet,nunquam oriretur hypotheca niſi ſequeretur adminiſtratio, conſequens eſt falſum,ergo & antecedens.

Et ſi replicetur. Quod non adminiſtrare eſt malè adminiſtrare,negatur aſſumptum,quia tantum abeſt,vt nedum non ſint idem,ſed diſſimilia,& contraria, quod negari non poteſt, magis enim sũt oppoſita adminiſtrare, & non adminiſtrare,quàm bona,& mala adminiſtratio

Prętereà ſi in *d. l. pro officio*, oritur etiã ſi nõ ſequatur adminiſtratio,quæro,quãdo oritur hæc hypotheca, quo tempore, quo die,quo momento? Certè oportet fateri, quod fuit orta ab initio delatæ tutelæ, & nunc viſo exitu neglectæ adminiſtrationis, incipit hypotheca ſuas vires habere, & ſic quo ſe vertant aduerſarij, conuincuntur, ſi enim non adminiſtratio haberetur in iure pro mala adminiſtratione, ſaltim aliquod tempus fuiſſet
7 ſtatutum. Et licèt tutor nõ adminiſtrans inter-

interdum sit in culpa, si videns, administrantem non esse soluendo, vel videret eum malè administrare, & non instaret eum debere satisdare, vel remoueri, *l. tres tutores 56. §. fi. ff. de admin. tutor.* attamen etiam si nulla culpa possit imputari tutori non gerenti, cur non remoueri fecerit gerētem vt suspectum, vel exegerit ab eo cautionem, rem pupilli saluam fore, ad-
8 huc tutor non gerens conuenitur, & tenetur in subsidium, ad notata in *l. 2. C. de diuid. tutel.* quam dicit esse communem sententiam *Aretin.* latissimè distinguens casus præallegato *consil. 29. in 3. conclus. nu. 5.* & propriè *nu. 8. vers. aliquando*, & est tertius casus, quod si tutor non administrans, etiam sine vlla culpa, tenetur, & nascitur hypotheca, ergo falsum est etiam ex communi sententia, quod non administrare saltim semper, sit malè administrare.

Et clarissimus est etiam *tex. in d. l. cum oportet §. sed cum tacitas*, vbi initium gerendæ, vel deferendæ, vbi *glos.* dicit, *ex quo filius quæsiuit*.

Nec dicatur, discrimen esse inter tutorem, & patrem legitimum administra-
9 torem, quia primus debet adimplere plura, antequam administret, nisi sit testamentarius, de quibus in *l. tutor, qui repertoriū C. de admin. tut.* Tutores enim plura adimplere debent, antequam administrent, *Ang. in § si verò tantum*, qui est *§. fin. Auth. Vt ij, qui oblig. se hab. perhib. res min.* vbi dicit, quod debet iurare tactis scripturis, aliàs decretum esset nullum, & plura per *Aret. cons. 29. in princ.* vt se obligare, iurare, inuentarium conficere, & alia, antè quorum implementum non est tutor, & lex frustrà introduceret hypothecam, cum depēdeat ex futuro euentu si sit futurus tutor, secus in patre, qui statim à lege efficitur legitimus filij administrator.

Dicimus enim, quod implementa tutoris respiciunt administrationem, & exequutionem tutelæ, & proinde non impe-
10 diunt ortum hypothecæ, quam prouida, & potens lex statim induxit ab initio à tempore gerēdæ, non gestæ, vel inchoatæ administrationis, ponderando gerundium *d. §. sed cum tacitas*, tātò magis cum tutelæ munus sit necessariū, quod subire quilibet tenetur pro publica vtilitate, nisi causam habeat legitimæ excusationis.

Vel saltim orietur hypotheca ab eo tempore, quo tutor consentit, & acceptat delatam sibi tutelam, quo tempore
11 quasi contrahit cum pupillo, vel Iudice pupilli nomine, quo casu absurdum, & iniquum esset, vt ex mora tutoris in non adimplendo ea, ad quæ ex iuris dispositione necessariò cogi poterat, & se maximè consentiendo adstrinxerat, pupillo damnum inferretur, vt creditores medij temporis ipsi sequuto casu malæ administrationis præferrentur.

Et maximè hoc in casu præsenti dicēdum est, vbi tempore, quo Officialis contraxit cum priuato, nedum obtinuerat priuilegium officij, sed soluerat d. 16000. in compotum pretij, & sic iam nedum gratiam, quam enixè petierat, & optauerat, obtinuerat, sed iam cōtractus simultaneo consensu, & pretij solutione erat perfectissimus, & irreuocabilis ex parte vtriusque, scilicet Regis, & concessionarij: Rex enim tanquam priuilegium concessum mediante pretio recepto reuocare non poterat, nec concessionarius pœnitere re non integra.

Et sic casus deciditur per rationem traditā à *I.C. in d. l. qui balneum*, ibi *quoniam tamen iam tunc in ea causa Eros esse cœpisset, vt inuito locatore ius pignoris in eo solui non posset, potiorem eius causam habendam*, & sic cum tempore contractę hypothecę cum priuato, in ea causa esset Marchio, vt inuito Rege obligatio officij empti solui non potuisset, omninò Fiscus est præferendus.

Et sic subintrat optimè pro nobis de-
12 cisio, siuè discursus *Reuerter.* sine decisione *in fi. 4. vol. in fi. quæst. An præsumatur, Perceptorē soluisse de pecunia Fiscali suis creditoribus, in §. dico insuper*, quæ perperàm, & sine iuditio allegabatur per aduersarium, & nonnulli ex votantibus se in ipsa fundauerunt.

Quamuis enim *Reuerter.* dixerit, quod si attendimus tempus, quo fuit officium concessum, & obligauit se de benè administrando, tunc Fiscus erit potior, ex ratione tamen, quam mox subicijt, appa-

ret ea verba, *& se obligauit*, continere potius narrationem casus, & facti contingentis, quàm quod ipse voluerit, illud requisitum esse præcisè necessarium.

13 Subdit enim, quod erit Fiscus potior à die concessi officij semper, & vbicunq; non est in potestate contrahentis se non obligare, quia fuit efficaciter obligatus, nec potest à contractu recedere, citans iura prædicta *in l. 1. l. qui balneum, & l. potior ff. qui potior. in pign.* & addit hæc verba, *esse in dd. iuribus expressum, quod quando nõ est in potestate debitoris se non obligare, vel obligationem dissoluere, tunc semper attenditur tempus cõtractus, & non tempus numerationis, siuè actualis exercitij & administrationis*, vt paulò post optimè quoque declarat in illis verbis, *& in mera potestate illius erat non accipere pecuniam, tunc attenditur tempus nume-*
14 *rationis*. Vndè etiam si non sequatur expressa obligatio prouisi, siuè concessionarij, quo casu indubitabile est, esse ortã hypothecam, sed vbicunque concessionarius est taliter obligatus, quod ipse nõ potest recedere, tunc attenditur initium concessionis, non actus posterior numerationis, siuè exequutionis. *Si igitur* in casu pręsẽti Marchio obtinuit officiũ, illud acceptauit, & in partem pretii soluit duc. 16000. ex hoc indubitabile est, contractum venditionis officij fuisse perfectũ, ità, & taliter, quod non solum Marchioni non licebat recedere, sed nec Regi contractum resoluere sine iusta, & noua causa superuenienti, prout omnis prudens, & sapiens arbitrabitur, nec cõtrarium attentari, nec confingi potest, & sic opinio *Reuert.* qui pluries postea in discursu, ponderando dicta iura, fundat se in eo, quod non erat in potestate debitoris à promissis recedere, vt Fisci hypotheca fuerit orta ab initio, stat apertissimè pro nobis, & sic non est necessaria expressa obligatio, vt hypotheca inducatur, sed sufficit, eo esse deuenctum, quod prouisus non possit officium inuito Rege renunciare, & pretium non soluere.

Ex quibus patet, somnium esse vigilãtium dicere, quod plura poterant accidere, ex quibus potuisset differri, vel auferri administratio officij Marchioni prouiso, & denegari Exequatur.

Tum quia raró, aut nunquam euenit casus, nec fuit practicatũ, vt prouisus per Regem, non fuerit admissus, tum id contingere non potuisset, nisi maxima, & vrgentissima causa superuenisset. Nec iura, & *DD.* attendunt, quod Rex ex causa, vel de nouo superuenienti, vel antiqua, quæ de nouo in nótitiam venit, potuisset administrationem, & exequutionem priuilegii impedire, sed illud tãtùm, si prouisus potuisset officium acceptatum repudiare, & ab obligatione contracta recedere, & reliquum pretij non soluere, quod intelligi debet necessariò, cõtradicente Rege, qui officium concessit, quod certè est clarissimum, post acceptationem officii, & partem pretij solutam censeri impossibile.

Dixerunt etiam aliqui ex votantibus contrà Fiscum; æquiparationem tutoris, & Officialis non esse quòad omnia in hac materia ortus hypothecæ.

Et opinionem contrà Fiscum tenere post antiquos expresse *Negusant.* extollendo illius doctrinam, & in materia hypothecæ peritiam. Alij dixerunt, inter duas opiniones à die concessi officij, & à die malę administrationis eligendam esse mediam inter illas, vt oriatur à die administrationis, more, licèt ipsi non dixerint, rusticorum.

Et quod illa clausula, *quam inuestit. vim, robur*, parum, aut nihil operetur vti apponi solita de stylo Cancellariæ. Et officium hoc non esse omninò incorporale, vel saltim tale censeri quòad exercitium iurisdictionis, non autem quòad administrationem pecuniæ Fiscalis, quæ antiquitus penès Dohanam residebat, cuius respectu sunt contracta debita, de quorum potioritate hodiè agitur.

Vnus etiam ex maioribus supremi ordinis Magistratibus dixit, contrà Fiscũ
15 fuisse decisum per S. C. in *decis. Capyc.* 129. quam ipse citaueram.

In qua decisione est verum, fuisse decisum, debitũ ex administratione etiam Thesaurarij generalis non censeri debitum primipilare, vt Fiscus potiatur priuilegio Primipili, vt discurrit *Capyc. à num.* 13. *vers. pro Domina Regina, ad finem*, iunctis

iunctis vltimis verbis; sed non fuit citata decisio *Capycij* ad hunc finem, quia iste articulus Primipili fuerat à me propositus ex abũdanti, non pro causæ victoria, sed dixit, in dicta decisione fuisse decisum contrà Fiscum in articulo principali.

Legatur ergo, decisio *Capycij*, quia vel
16 ibi non fuit decisus vllo modo articulus contrà Fiscum ob facti diuersitatem, vel si facti diuersitas non obstet, potius decisio est pro Fisco.

Legãtur enim, verba *Capyc. in princip. decisionis*, dum proponit factum, narrat enim, quod Loysius Bonet administrauit primò tutelam Sberti Bonet, & fratrum, eorundemq; nepotum suorum ex fratre defuncto, & postmodum fuit Thesaurarius Reginæ, quod & clarissimè repetit *nu.* 11. ibi, *hic præsupponitur, administrationem præcessisse, ergo*, &c. cum igitur præcessisset in eo casu administratio tutelæ nepotum, & subsequuta fuisset administratio Thesaurariæ, iustissimè fuit decisum in fauorem pupillorum, quia inter Fiscum, & pupillum pariter priuilegiatos attenditur prioritas temporis, secundùm regulam iuris inter priuatos, non attẽtis, sed confusis priuilegijs, vt benè resoluit *Capyc. num.* 10. Cum enim in illo casu non præcessisset priuilegium creationis Thesaurarij in personã dicti Loysij, quod per ipsum fuisset acceptatum; hoc enim factum ibi minimè narratur, vndè non potest suppleri, sicuti nec præsumi, sequitur, vt in casu *Capyc.* iustissimè fuerit decisũ, quod sit potior hypotheca pro administratione pupillari prius contracta, quã fuerit Loysius creatus Thesaurarius.

Rationes autem dubitandi in illa decisione plures fuerunt. Prima namque, vtrum pupillis competeret hypotheca, quia Loysius fuerit verus tutor, *num.* 1. Secundò, vtrum in tacita hypotheca venirent bona futura, *num.* 4. *vers. rursus pro Domina Regina.* Tertiò, vtrum priuilegium Fisci extenderetur ad Reginam *num.* 6. Quartò, quæ inter has tacitas hypothecas esset potior, Fisci reginalis, an verò tutelæ, *num.* 10. Et maximè si hæc hypotheca Fisci habebat priuilegium Primipili, vt præferretur etiam doti anteriori, & si Thesaurarius generalis erat loco Primipili, vt *num.* 13. *&* 14. *antè fin. vers. Et quod hic sumus.* In quibus cum resolutum fuerit, Loysium aut verum tutorem, aut vti protutorem legitimè obligatum pupillis, *num.* 3. hypothecam tacitam ex magis communi, & veriori cõprehendere etiam futura, *num.* 4. *vers. pro actoribus.* Et in tertio, priuilegia Regi cõpetentia extendi ad Reginam coniugem, ex *num.* 6. *ad* 10. Et has duas hypothecas esse pariter priuilegiatas, *num.* 10. Et tandem priuilegium competẽs Fisco super bonis Primipili non extẽdi ad Thesaurarium generalem, ex *num.* 13. *&* 14. *vsque ad finem*, meritò, & iustissimè in illa decisione *Capyc.* fuit decisum contrà Reginam, eo tẽpore, quo in Sacro Consilio residebant viri doctrina, & experiẽtia insignes, sicut in præsẽti casu pessimè fuit cõtrà nostrũ Regem Inuictissimum, præsertim tempore tam maximę necessitatis, qua Curia premitur, iudicatum, & insulsè quidem, & extrà propositum allegata decisio *Capyc.* qui nunquam tale somniauit dicere.

Non enim in casu *Capyc.* occurrit disputare casum, qui in præsẽti accidit, vbi postquam præcessit priuilegium datum à Rege officij Dohanerij acceptati à cõcessionario, & sic transfuso priuilegio in contractum, sequuta est hypotheca contractus gesti cum priuato, & deinde cœpta est administratio; hic enim non fuit casus *Capycij*, sed casus nouus, & insolitus, qui tanquam raró eueniens, fuit à paucis DD. tractatus, & consideratus, vtporè qui leges imitati ad ea discutienda inclinant, quæ frequentius accidunt, sed necesse est ex eorũ dictis, & rationibus, quas effundũt in articulo frequẽtius ab ipsis disputato, vtrum scilicet hypotheca oriatur à die cęptæ, vel malæ administrationis, colligere veritatem etiam istius noui, & peregrini articuli, quod cum difficile sit, nec liceat omnibus adire Corinthum, non mirum si pauci veritatem attingunt.

Sicuti rectè intuenti, & ponderanti contextũ dictę decisionis Doctissimi mei Domini *Capycij*, ex eius dictis videri etiã poterit, ipsum in præsenti casu, & articulo nouo pro nobis sentire, & stare.

Si

Siquidem cũ in cafu decifionis vtraq, hypotheca orta fuerit, non à contractu, fed à quafi cont. actu ,ipfius fcilicet geftionis, proindè *Capyc.* dũ in vno ex motiuis pro hypotheca Reginali contrà hypothecam pupillarem dicit, poffe confiderari, quod hypotheca pro pupillis non fuerit orta nifi à tempore malæ geftionis *numer.5.verf.rurfus facit in contrarium pro pupillis*, confiderat, quod immò retrotrahitur ad tempus initij geftionis, citans iura in *d.l.pro officio*, vbi *Alber.C.de administr.tutor & in l.cum oportet* §.*fin. C.de bon.quæ liber.* Et licèt loquatur de initio geftionis, quia neutra pars in cafu illius decifionis aliud pretendebat, nec pretendere poterat ex facti contingẽtia; attamen *Capyc.*ipfe clarè fentit, fufficere
17 tutelam effe delatam, vt per *eum num.2. verf.pro actoribus facit*, dum ponderat, cenferi datam tutelam, & tutorem creatum in teftamento nedum verbis claris, & expreffis, fed ex æquipollẽtibus, vtpotè fi detur filius fub dominio, feù poteftate alicuius, ità vt interdũ tutor gerere valeat etiam fine decreto Iudicis, & ad-
18 dit, quod licèt tutor plura adimplere debeat antequam adminiftret, quod notauit *ipfe numer. 1.* attamen licèt non adimpleuerit, & non fit legitimus tutor, fufficit, vt tanquam protutoris bona fint
19 tacitè obligata, quia in tacita hypotheca veniunt etiam bona protutoris, citans *glof.in l.dabimus ff.de priuileg.credit.* & vt oftenderet, hoc procedere etiam in tutore, qui nullo modo adminiftrauit, fubdit Dominus *Capyc.*hæc verba, *Non enim debet effe melioris cõditionis tutor, qui nulliter adminiftrat, quàm ille, qui adminiftrare poteft*, & fic apertiffimè fentit *Ca-*
20 *pycius*, fufficere potẽtiam adminiftrandi, & exindè oriri hypothecam ab initio, qa fi effet omninò neceffarium, vt tutor deueniret ad actum geftionis, non fufficeret fola potentia, nec vllo modo oriretur vnquam hypotheca cõtrà tutorem, qui nõ adminiftrauit, ad quod citat *Capycius Aretin.confil.29.in princ.* vbi in *verf.non enim melioris eft cõditionis*, hoc benè do-
21 cet *Aretin.* Et quod decifio Sacri Confilij relata per Dominum *Capycium*, noftram, quam enixè tuemur, confirmet opinionem, ex eo patet, quia prima, & præcipua ratio, quæ fuit adducta in illa decifione *in princ.* pro parte Reginæ cõtrà hypothecã pupillarem, illa fuit, quod ille Loyfius Bonet non adimpleuerat folemnia, quia non erat confirmatus à Iudice, & aderat defectus aliorum folemnium, cui rationi innixi fuerũt præcipuè votantes contrà Fifcum in præfenti caufa, & tamen hac ratione non obftante, ex eo, quod fufficeret potentia adminiftrandi, fuit decifum in illa caufa in fauorem hypothecæ pupillaris, licèt tutor nõ adimpleuiffet folemnia. Ex quibus apparet, non minus ofcitãter fuiffe adductam decifionem Domini mei *Capyc.* quàm *Reuerterij* contrà Fifcum in hac caufa.

Nouiffimè ad confirmationem iurium Fifci contrà hanc decifionem, pro qua allegabãtur decifiones, ex quibus cõtraria opinio pro Fifco fundabatur. Et in fpecie ad approbationem vnius ex folidioribus fundamẽtis pro Fifco adductis; illius nempè, quod tametfi ad hoc vt hypotheca pro Fifco effet efficax, neceffariò fequi deberet adminiftratio officij; attamen quod non fit attendendum tẽpus cęptæ adminiftrationis, fed conceffi officij, ea ratione, quòd hypotheca retrotrahi debet ad initium conuentionis.

Illud rogo aduerti, quod communi calculo tradunt DD.in contractibus cõ-
22 ditionalibus. Si enim in illis hypotheca ex euentu conditionis exprefsè adiectæ retrotrahitur ad ipfum exordium conuẽtionis, & perindè habetur, ac fi ab initio fuiffet contractus purè celebratus, etiam in præiudicium aliarum hypothecarum, quæ medio tempore fuerunt contractæ,
23 vt mox probabo, tametfi ex eiufmodi conditionali contractu antè conditionis euentum nulla nafcatur obligatio, *l.cedere diem in fin.ff.de verbor.obligation.* §. *ex conditionali, Inftitut.de verbor.obligation.* fortiùs igitur in conuentione, in qua potius tacita cenfetur adiecta conditio, quàm expreffa, illa fcilicet, *fi adminiftratio fequatur*, quæ & tacita eft, & fubintelligitur ex natura actus, ficuti etiam altera, quę oritur ex difpofitione *Pragmaticæ anni* 1581. De *priuilegijs infrà annum præfentandis, & exequutioni demandãdis.*

Er

Et quantumuis expressa altera de iura-
mento præstando, *de benè, & fideliter offi
cium exercendo*, de qua in *Authentica
iusiurand. quod præst. ab ijs, qui administ.
accipiunt*. Et in *Authent. Vt Iudic. sine
quoquo suffrag.* quæ cũ tacitè insit de iu-
re, expressa nihil ampliùs operari debet,
l. non rectè C. de fideiuss. cum vulgaribus.

In contractibus igitur conditionali-
24 bus communiter conueniunt DD. eum,
cui ex contractu conditionali hypotheca
data fuit, existente conditione contrà
eum, qui pendente illa credidit, & ean-
dem hypothecam accepit, tuendum, &
huic præferendum esse, ratione, quam
affert *Caius in d. l. potior ff. qui pot. in pign.*
quam suprà retulimus.

Et hoc generaliter affirmant DD. con-
25 ditionis scilicet euẽtum in contractibus
retrotrahi ad ipsum contractus tempus,
per *text.* clarissimum in *l. necessariò §. quod
si pendente ff de peric. & commod. rei vend.*
dicentes, eodem sensu accipi, *cõditionem
retrotrahi*, quod si dicamus, *contractum
pro eo haberi, ac si purè factus esset*, hoc ip-
sum tam latè, copiosè, & eruditè disserit,
& probat *Hartman. Pistorius* inter I. C.
Germanos insignis per *totum cap. 14. lib.
3. quæstionum iuris*, præsertim ex *numer.
15.* vt citrà adulationis notam, nihil om-
ninò addi possit.

Ibi enim post *num. 16. vers. huic autem
rationi*, resoluit principale obiectum, re-
26 trotrahi aliquid non solere in præiudi
cium eius, cui mutato rei statu interim
ius quæsitum est, *l. bonorum ff. rem ratam
haberi*, cum similibus.

Vt non procedat huiusmodi conside-
ratio in contractu conditionali, in quo
tametsi ante conditionis euentum non
sit nata obligatio; nihilominus ea sunt
iacta principalis obligationis fundamen-
ta, & cõtractus eatenus pro perfecto ha-
betur, vt neuter contrahẽtium solus pœ-
nitere, neque à contractu alio inuito re-
cedere valeat, sed conditionis euentum
vterque expectare cogatur, iuribus ab
Afflict. citatis *decision. 280. num. 3.* Et ob
27 id, hoc etiã respectu, ex conditionali cõ
tractu, pendente adhuc conditione, cre-
ditor, & debitor rectè dici potest, ad no-
tata in *l. creditores ff. de verb. signification.*

Vndè infertur, ius, quod alius interim
quæsiuit in prioris incommodum non
rectè considerari, neque impedimento
esse posse, quominus conditio retrotra-
hátur ad tempus contractus, vt scitissimè
prosequitur explicando idem *Pistorius
num. 17. & 18. & num. 20. vers. sed potius*,
vbi *nu. 19.* docet, hoc non oriri ex pecu-
liari pignoris ratione, sed generaliter ad
28 omnes actus, siuè contractus, eandem
rationem habentes pertinere, *numer. 19.*
& eandem rationem penè vigere in
pignore accedente contractui conditio-
nali, quod in pignore in contractu in
die, siuè ex die celebrato, in quo expe-
29 ditum est, ipsum conuentionis tempus,
non autem eius, quo dies currit, spectan-
dum, *num. 14.*

Et ne fortè obijciatur, prædicta pro-
cedere in conditione casuali, non autem
30 in potestatiua, siquidem prima obliga-
tionis tantum effectum prorogat, obliga-
tionis substantia statim perfecta; altera
verò, quæ est meræ volũtatis, totam obli-
gationem suspendit, quousque perficia-
tur, ad *text. in d. l. qui balneum*, cuius di-
uersitatis ratio abundè explicatur ex *Cu-
iacio, Connano*, & alijs per *Hartman. di-
cto loco* ex *nu. 22. & nu. 23.* redditur ratio
rationis.

Hoc tamen ità temperatur, vt non
procedat in omni potestatiua cõditione,
sed in illa dumtaxat, quæ à potestate de-
bitoris ità pendet, vt non implendo pœ-
nitere, & pro arbitrio, & ad libitum effi-
cere possit, nè vlla contracta videatur
obligatio, vt idem *Harthman.* latè pro-
bat *nu. 25. vers. non enim.* Exemplificans
in terminis *l. Lutius ff. qui potior. in pign.*
vbi licèt in potestate debitoris fuerit sol-
uẽdo sortem impedire cursum vsurarum,
atq; hac ratione ab illa obligatione se
eximere, non tamen posterior sorte sua
præferretur priori quoad vsuras postea
currentes; sufficit enim, debitorem antè
solutionem illam vsurarum nomine esse
obligatum soluere, & adimplere vigore
præcedẽtis contractus, & ob hoc ipsum,
quia obligatus erat, soluisset, vt discurrit
Hartman. num. 24. reddens plures inge-
niosissimas, & solidas rationes huius di-
cti post *nu. 25. vers. deinde neque*, & *in fin.
dict. num.*

dict.numer.vers.iuxtà quam, quas non transcribo.

Et tandem resoluit, & residet in hoc,
32 illam dumtaxat censeri in hac materia potestatiuã conditionem, in qua cessat ęquitas, vt retrotrahatur ad initium, quando in mera, & absoluta potestate debitoris est, vt non implendo pęnitere, & efficere possit, vt nulla videatur contracta obligatio. atq; adeò priusquam perficiatur contractus, nulla sint iacta fundamenta obligationis, quæ ipso obligationis tempore deuinctũ teneant promittẽtem, ità vt mirum non sit, vt ad id, quod nõ extitit quidem non trahatur retrò conditio deindè existens.

Vndè cum in casu præsenti conditio posteà existens, & adimpleta per subsequẽtem administrationem, & exercitium officij, cum præsentatione priuilegij, eiusdemq; exequutionis impetratio, ex debito, & iussu Pragm. anni 1 . hoc strictè pręcipientis, & iuramenti delatio, fuerint adimpleta per Marchionem pro exequutione tituli præcedentis transfusi in contractum mediante pretij solutione in notabili summa facta Regi, ad quæ omnia tenebatur vigore præambuli pręcedentis obligationis, ad quam exequendam, & perficiendam cogi poterat, si renitens fuisset, vel saltim commodè, & cum honestate effugere promissionis nexum, & implementum non valebat, iactis fundamentis ipsius mutuæ obligationis, sequitur euidentissimè, vt non versemur in terminis meræ, & simplicis potestatiuæ conditionis implementi, quę consistat in mera, & libera volũtate, & arbitrio debitoris, sed in terminis conditionis necessariæ, nisi pretium solutum iam Curiæ amittere voluisset, quo nec ipsum Marchionem ab exercitio officij liberasset, si
33 Rex vrgere eũ voluisset implere mutuam promissionẽ ex contractu perfecto. Actus enim & si spontè fiat, necessarius tamen dicitur, non voluntarius, si ad illum perficiendum cogi quis potuerit.

Ad quorum confirmationem, vt omnis remoueatur nebula, legatur *Additio* alterius *Hartman. iunioris ad dictum cap. 14. lit. H. & I.* vbi clarissimè prædicta omnia roborantur, vt nullus superesse videatur scrupulus, quin opinio pro Fisco verissima sit, & cõtraria decisio aspera, quæ confirmantur optimè ex sequenti decisione Doctissimi Regẽtis Reuerterij, quę cum non sit impressa, libuit eam adnectere.

DECISIO
Domini Regentis Reuerterij, cuius authoritate nonnihil confirmari videtur opinio pro Fisco.

Dico insuper, quod si nos attẽdamus tempus, quo dictus Anellus incępit administrationem, erit Fiscus anterior multis creditoribus, qui posteà cum Anello contraxerunt, vt est tex. in l. cum oportet §. fin. C. de bon. quæ lib. & in l. pro officio, iuncta glo. ibi, C. de admin. tutor. Si verò attendimus tempus, quo habuit officium ab Illustr. Domino Prorege, & se obligauit in Camera de benè administrando officium, & de reddendo computum liquidum, & clarum, & obligauit omnia bona sua, &c. tunc Fiscus erit prior illis, qui postea contraxerunt, et antequam dictus Anellus cępisset actualem possessionem, vel quasi officij, seù eius actualem administrationem, per tex. in l. 1. in l. qui balneum, & in l. potior ff. qui pot. in pign. hab. vbi sunt iura expressa, quod quando non est in potestate contrahentis se non obligare, tunc semper attẽditur tempus contractus, & non tempus numerationis; secus verò quando est in potestate contrahentis se non obligare, vtputà quando se obligat sub spe futuræ numerationis; quia tunc videtur nullam à principio oriri obligationem, antequã pecunia numeretur, & in mera potestate illius erat non accipere pecuniam; ideò tunc non attenditur tempus contractus, sed tempus numerationis, vt in dictis iuribus, in casu nostro videtur ab initio cum Fisco contractum, quia à Rege est sibi datum officium, & ipse, vt iuris, & moris est, se obligauit Regiæ Curiæ de benè, & fideliter administrando, & computum liquidum, & clarum reddendo, hic fuit incontinenti obligatus Fiscus, & non erat in sua potestate non obligari; ideòq; attenditur

ditur quoad hypothecam expressè tempus contractæ obligationis, & contractus, & nō tempus bonæ, vel malæ administrationis, per tex. in d. l. qui balneum, vbi agitur de eo, qui conduxit balneum per annum, & obligauit pro mercede Erotem, quem postea alienauit, si non soluitur merces, remāsit hypotheca quoad Erotem, licet à principio nihil pro pensione deberetur; tamen quia non erat in potestate conductoris non obligari, ideò attenditur tempus contractus, & licèt fuisset in potestate debitoris soluere mercedem tempore debito, & non habere recursum ad Erotem hypothecatum, hoc nō attenditur, sufficit quod ab initio sit initus contractus, & orta obligatio personalis, & ita in terminis ponit Fulgos. in l. potior ff. qui pot. in pign. hab. vbi refert casū, in quo consuluit Dyn. in eo, qui fecit pacem, & promisit eam non rumpere, & obligauit omnia bona sua, & posteà vnam rem vendidit, qua vēdita rumpit pacem, vult agere ille, qui contraxit actione hypothecaria contrà emptorem, ille dicit, quod non est res hypothecata, nisi à tempore pacis ruptæ, quo tempore res illa reperitur alienata, cum in sua potestate fuerat pacem non rumpere, in cōtrarium decidit Dyn. quem sequitur Fulgos. ibi, quia sufficit, quod non fuerit in potestate debitoris non cōtrahere principalem obligationem, quia cum obligatio fuisset per prius contracta de non rumpendo pacem. ideò idem est dicendum in accessorio, vt est tex. in l. Lucius, vbi omninò vide Fulgos. eod. tit. ff. qui pot. in pign. hab. vbi casus noster deciditur, si tenemus opinionem, quam supra tenuimus in præcedenti decisione, eo casu quo est probatum, vel ex legis dispositione præsumitur esse solutum per Anellum suis creditoribus de pecunia Regia, tribus concurrentibus. Primò, quia Thesaurarius non habebat de proprio. Secundò, quia pecuniam conuertit ad proprium commodum, dimittendo suos creditores. Tertiò, quia criminis conscientia aufugit, tunc Fiscus erit potior, etiam quod illi creditores Anelli fuissent priores tempore, per allegata suprà in præcedenti decisione.

SUMMARIUM.

1 *Domicilium non facit sola domus comparatio.*
2 *Possessio domus sola non sufficit in muneribus ciuibus iniungendis.*
3 *Domicilium quando contrahatur, & numer. 4.*
5 *Ciuis dicitur quousque in patria vxoris habitauerit, & munera subierit, & num. 6. & 7.*
8 *Absens à domicilio, vbi tamen reliquit familiam, an habeatur ac si præsens esset.*
9 *Ciuis etiam originarius tenetur onera ciuium subire, vt eorundem priuilegijs gaudeat, & n. 11.*
10 *Municeps vt quis dicatur, quæ requirantur.*
12 *Ciuis allectus ad hoc vt gaudeat priuilegijs ciuium, debet subire onera tam realia, quàm personalia, & mixta, amplia etiā in ciue originario, nu. 13.*
14 *Ciuis debet sufferre onera in actu, nec sufficit in potentia, vt gaudeat priuilegijs ciuium.*
15 *Ciuis ex priuilegio allectus in dubio ita demum dicitur ciuis, si substinet onera prout alij ciues, & nu. 17. & 18.*
16 Pragm. 1. de immunit. Neapolitanorum *declaratur, & n. 21. 22. 24. & 26.*
19 *Ciuis non substinens onera, non gaudet, & id potest à quocunque opponi.*
20 Deciani respons. 44. lib. 4. *confutatur, & n. 29.*
23 *Statutum si requirat plures qualitates, debent omnes simul, & copulatiuè concurrere.*
25 *Copulæ natura est, vt requiratur concursus copulatorum, præsertim in statutis.*
27 *Laris constitutio quid importet.*
28 *Nascens dicitur patriæ hypothecatus.*
30 *Ciuis onera non substinens non gaudet, nisi per patrem, fratres, vel alios subeat illa onera in loco, in quo abest, quod declaratur n. 31. 32. & 34.*
33 *Ciuis originarius differt à ciue allecto.*
35 *Habitatio omninò requiritur, vt ciuis gaudeat priuilegio ciuilitatis Neapolitanorum.*
36 *Habitare Neap. quis dicatur quoad effectum.*

ctum immunitatis gabellarum, & n.37. & 38.

39 *Forma priuilegiorum Regia Camera ciuilitatis Neap. refertur.*

40 *Absens non debet gaudere honoribus aliorũ ciuium præsentium.*

41 *Dictio,* donec, *& dictio,* cum, *copulant accessoriè.*

43 *Ciuis non gaudet vti ciuis ex sola vxore in Monasterio, sine domo aperta, & nu.46.*

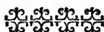
44 *Vxor licèt sit de familia, non repræsentat totam familiam.*

45 *Familiæ appellatione qui continentur, & n.48.*

47 *Ciuilitatis ius non acquiritur à statuto cõcessum, quo fuit contemplata habitatio, & maioris partis familiæ, si habitasset cum vno, vel duobus seruis.*

ARGVMENTVM.

Ciuis Neapol. ex priuilegio *Regiæ Pragmaticæ* qui vxorem duxit Neap. & domum comparauit, si deindè per triennium absens fuit, nullis relictis liberis in Ciuitate, nec familia, sed vxore in Monasterio, an valeat interim adhuc absens immunitatibus Neap. in Dohana, & alibi frui. Plura ad intellectum *Pragm. primæ de immunitat. Neapolit.* vbi declarationes, & decisiones antiquæ recensentur, & quando ciuis originarius, vel allectus gaudeat priuilegijs ciuium, si onera non subeat, & quando sufficiat per alios illa subire.

RESPONS. IX.

Ciuis origine propria, & paterna Hispanus, effectus ciuis Neapolitanus ex priuilegio vigore Reg. Pragmaticæ Ferdinandi Primi, quæ est *prima, sub tit. de immunitatibus Neapolitanorum*, vt quia vxorem duxit nobilissimam Neap. & domum comparauit; cum Hispaniam reuersus esset, vbi ferè per triẽnium moram traxit; prætendit adhuc absens, licèt in Ciuitate non habitet, nec munera subeat, nec per se, nec per alium, dum nullis relictis liberis, quibus caret, nec familia, sed sola vxore in Monasterio Neapol. reclusa, atq; dum in proprio, & maiorum originis domicilio cõmoratur, immunitatibus Neapolitanorum in Dohana, & alibi frui.

Hoc aũt esse ei omninò denegandum, pro Fisco Regis nostri ex dispositione iuris communis, municipalis Regni, & præscriptæ consuetudinis sic iudicandi apertissimè fundabitur.

Et primò quidem iure communi, licèt
1 sola domus possessio, quæ in aliena Ciuitate comparatur, domicilium non faciat, *l. libertus 17. §. sola domus*, sicuti nec sola
2 ratio possessionis ciuilibus muneribus personalibus iniungendis citrà priuilegiũ idonea est, *§. sola ratio ead. l. ff. ad munic.* Tamen etsi etiam iure cõmuni inspecto, si vltrà domus emptionem quis extrà domum originis ad habitandum accedat,
3 ibiq; vxorem ducat, dicitur domicilium contrahere, vt ex *Bart. in l. assumptio 6. §. filius in fin. & d. l. libertus §. patris*, tradit *Grammat.* in puncto *decis.* 103. *num.* 111. quem citat *Dominus Regens Rouitus dict. Pragm. num.* 5. quod fortè melius depromi potest ex *l. si in patria vxoris tuæ* 5. vbi *gloss. Platea*, & alij, *C. de incolis, lib.* 10. cum alijs satis ad propositum congestis à *Cagnolo in l. cum quædam puella, nu.4. ff. de iurisdict. omn. iud.* quibus fulciri arbitratur consimilem *l. Castellæ, & Ordinamẽti Portugalliæ, Barbosa in l. hæres absens §. proindè, de foro rat. orig. num.* 73. & 74. *de iudic.*

Nihilominus hoc non ità indistinctè erit accipiendum, sed dum modò ap-

pareat, maritum id fecisse animo perpetuò permanendi in patria vxoris,& quòd
4 de hoc plenè constet, vt post *Bald.in l.fin.C si à non competent.iud.*tradunt *Ias. Dec.Aquens.*& alij, quos ad hoc expendit *Cagnol.in dict. l.cùm quædam,num.*4. *vers.tertius casus*, quia animus constituendi domicilium debet esse firmus permanendi in eo loco, nisi noua causa superueniat,vt ex *Bald.Salyc.*& alijs probat *Barbos. in d.l.hæres absens* §.*fin.*

Et quod magis est,habebitur is pro ciue, vel erit ciuis, donec in patria vxoris
5 habitauerit, & munera subierit, & non aliter,vt apertis verbis docuit *Odoffr.in d.l.si in patria*, cuius verba ad literam signauit *Gregor.Lopez partit.*4.*tit.*24. *lib.*2. vbi cum describeret Compilator *las diez maneras de la naturaleza, en la quinta por casamiento*,addit *Gregor.* non esse sic simpliciter admittendum, sed cum grano salis *Odoffr.* vt scilicet maritus vltrà matrimonium,domicilium acquirat, moram trahat animo perpetuò habitandi,ibique munera subeat.

Quod & generaliter verum est,vt qui-
6 libet ciuis domicilium, vel ciuilitatem quocunque modo quæsitam ex pluribus modis traditis in *l.ciues quidem*, vbi *Glos. & Doctores, C. de incolis*, ipsam vel verè amittat, vel saltim quoad iuris effectus, vt nõ gaudeat priuilegijs,& prærogatiuis ciuilitatis, si ità absens sit,vt munera non subeat in Ciuitate, vbi ciuilitatem quæsiuit.

Quinimmò idem,quod est fortius,ser-
7 uabitur nedum in ciuilitate quæsita facto hominis,sed in ipsa ciuilitate procedente ex facto naturæ,qualis est ciuilitas originis,quã immutabilem dicunt, *l.originem, C.de munic.& origin. lib.* 10.cũ similibus.

Quamuis enim absẽs à domicilio, qui
8 tamen in loco domicilij reliquit familiã, iuris interpretatione perindè habeatur, ac si in eo præsens esset, *gl.in l.*1.*vers.domum,verb.maneat, ff.de liber. agnosc.* ibi, *manere dicitur, licet non sit modò præsens, aliàs ipsi, non domi denunciare diceretur*, vbi *Bart.num.*7.*in fi.* infert ad statutum Ciuitatis, quo cautum est, vt omnes habitantes in Ciuitate à die dicti statuti confecti,habeantur pro ciuibus, contingit,quod illa die quidam erat extrà territorium Ciuitatis,tamen domum,& familiam suam retinebat in Ciuitate,certè illa die ibi habitare videbatur, & sic *Glos. & Bart.*hoc ità demum admittere videntur, si absentia sit breuis, & momentanea, vt colligitur ex eorum verbis,ibi,*non sit modò præsens*,& ibi, *contingit quod illa die*,& quòd relinquatur domus, scilicet aperta cum familia, prout hoc intelligere videtur etiam subtilis *Aretin. in l. fin.* post *num.*1. *C.de iudic.* quem refert *Barbosa in d.l.hæres absens* §.*fi.num.*49.*ff.de iudic.*

Non tamen habitare dicitur ciuis etiã
9 originarius ad hoc vt gaudeat priuilegijs ciuium,nisi vltrà domũ,& familiam etiam onera omnia subeat in Ciuitate etiam originis,vt latè firmat *Bartol. in* 2.*quæst. septimæ part. principalis,in tractatu repræsaliarum.*

Et *Bald.in l.si non speciali* 9.*num.*6. *C. de testament.*docuit, ciues muneribus,& honoribus cognosci,& ob id infert, eos, qui non participant in publicis muneribus,& honoribus, nõ esse propriè ciues, quia non tractantur vt ciues in eo, quod supremum,& maximum est ciuilitatis ar-
10 gumentum. Nedum enim ad hoc vt quis dicatur municeps, necesse est, vt sit munerum particeps, sed de essentia ciuis est,vt substineat onera Ciuitatis, vt in allecto,& effecto ciue per priuilegium, vt amodò ex necessaria consequentia teneatur ad datia,seù collectas,& gabellas propter onus annexum inseparabiliter,dicit idem *Bald.in l.quod fauore,num.* 10.*vers.sed tu potes,C.de legibus*, quod ex *l.*1.*ff.ad municip.* & ex *Bolognino in auth. habita,C.ne filius pro patre*,pro indubitato tradit *Barbos.in d.l.hæres absens*, §. *proinde,in artic.de foro rat.orig.nu.*54. iuncto *num.* 55. limitans ex *Roman.consil.*92. *num.*5. nisi ciues alliciantur limitatè quo ad priuilegia solùm, quam opinionem vt veram, & communiter receptam defendit à morsibus *Alexand.Socin.* subijciens pulchras rationes in *rubric.ff.soluto matrimonio* ex *num.*27. sequitur *Bulgar.*
11 *ibid.nu.* 29.vbi resoluit,quod ciuis etiam originarius, qui non suffert onera ex eo, quòd alibi habitet, dicatur ciuis quoad hoc, vt Ciuitas illum distringere vbique possit,

poſſit, ſed pro forenſe, quoad hoc vt minimè gaudeat priuilegijs ciuium.

Et ad hoc vt ciuis, præſertim allectus
12 gaudeat priuilegijs ciuibus conceſſis, nedum debet ſufferre munera realia, ſed ēt perſonalia, & mixta, adeò vt ſi haberet bona in loco, vbi prætendit frui ciuilitate, allibrata in æſtimo, & ſolueret collectas, non tamen idcircò priuilegijs ciuium potiri deberet, ex quo nō ſubſtineret perſonalia, nec mixta, quæ imponuntur perſonæ pro rebus, ità *Caſtrenſ. conſil.* 89. *Poſſet quis dicere*, poſt *num.* 2. *verſ. ſed ad hoc reſpondetur*, vſq; ad *finem lib.* 2. *Ruyn.* latè *conſ.* 200. *ex num.* 12. *lib.* 2. vbi conſtantiſ-
13 ſimè firmat etiam in originario, nō gaudere priuilegijs, niſi onera tam realia, & patrimonialia, quàm perſonalia actu ſubſtineat, reſoluens plura contraria, quæ propoſuerat ex *numer.* 1. *ad* 7. & *num.* 10. enumerat plura onera etiam realia, quæ niſi præſens quis in Ciuitate ſubſtinere non poteſt, & latè idem *Ruyn. conſil.* 112. *ex num.* 10. *cum ſeq. in quinto.* Et quòd
14 non ſufficiat ſubſtinere habitu, & in potentia, ſed actu ſubſtinenda ſunt onera, probat *Ancharan. Regienſ. lib.* 1. *quæſtion. famil. q.* 9. *num.* 21. *&* 22. ſed melius omnibus *Boſſius de Principe*, poſt *numer.* 361. *verſ. & an teneatur talis ciuis*, vbi cōcludit, teneri omninò ad onera, & vectigalia Ciuitatis ex natura rei, & tam realia, quàm perſonalia, & mixta, & poſt *numerum* 362. *in verſ. & an qui onera non ſubſtinet*, concludit etiam in eo, qui verè, & propriè efficitur ciuis ex ſtatuto, ſiuè ex diſpoſitione iuris, quo in his, quæ ſunt iuris, vt eſt ciuilitas, ſeù allectio in ciuem, verè diſponitur, ſiuè ex verbis ſtatuti, quo vera ciuilitas deſignetur, ſi tamen ſtatutum iniungat, vt quis ſibi domum emat, vt eſt caſus noſter, vbi plura etiam vltrà hoc iniunguntur. Ex hoc inquit *Boſſius*, abſolutè ſtatuentes voluiſſe, vt iſte onera omnia ſubeat, & propterea nedum in municipe cum *Alexand.* ſed etiam in ciue verè effecto concludit cum *Soccino*, nullo modo frui poſſe, niſi actu ſubſtineat omnia onera, *Cephal. conſ.* 246. *num.* 21. *&* 22. *in ſecundo.*

15 Et quod ciuis ex priuilegio creatus, ſiuè allectus in dubio, alio non apparente ità demum cenſeatur effectus ciuis, ſi habitet, & ſubſtineat onera cum alijs ciuibus, & ſic quòd eatenus fruatur priuilegijs ciuium, quatenus onera ſubſtineat, non aliter, optimè *Caſtr. conſ.* 424. *ad primum quæſitum, num.* 2. *lib.* 2. *Barbat. conſil.* 13. *colum. penult. lib.* 2. quos ſequitur *Menoch. conſ.* 737. *num.* 2. *&* 3. *in octauo*, qui licet in caſu ſuo concludat, priuilegium allectionis factæ per Rauennates de quadam Dominica Moroſina alibi nupta effectum habere, licèt nō habitauerit, nec onera ſubſtinuerit, tum ne aliàs inanis, & inutilis fuiſſet allectio, cùm mulier nupta Venetijs non poterat ſe abſtrahere ab obſequijs viri; tum etiam, quia ſtatutum alliciebat ciues ex priuilegio, ſeù longa habitatione, & ſic exponendo dictionem, *ſeù*, ampliatiuè, quod ex multis probat in eo caſu ità dictionem interpretandam, expreſsè concludit, ſtatutum illud concedere ciuilitatem etiam non habitatoribus, & ſic non mirum, ſi *Menoch.* in ſuo caſu concludat, non requiri habitationem, nec onera ſufferri, ſicut dicit *Boſſius in dicto numero* 361. *in fine, verſ. eſt tamen aduertendum, nuſquam habitationem requiri, cum Princeps concedit ciuilitatem ei, qui certò ſcit, non fore habitaturum.*

Vndè planè in caſu noſtræ *Pragmati-*
16 *ca*, in quo nedum neceſſitas habitationis inſurgit ex requiſito emptionis domus, ſed expreſsè in proœmio, & in parte diſpoſitiua ſtatuti expreſsè iterum, & geminatè per dictiones coniunctiuas repetitur, vt infrà dicetur, *Menoch.* cōtrarium reſpondiſſet, prout pro nobis apertiſſimè reſpōdere videtur, vbi verba ſtatuti cōtrarium dictant.

Et tandem pro hac vera, communi, &
17 indubitata ſententia duo extant reſponſa Principum inter modernos pro Comitibus Nuulariæ contra Ciuitatem Regij, ſcilicet *Roland. à Valle conſ.* 79. *ex numer.* 29. *cum ſequent. in tertio*, & doctiſſimi *Surdi conſ.* 313. *ex num.* 54. *verſ. confirmat Decianus, & num.* 59. *ad* 66. *in tertio*, vbi tam enixè, & luculēter *Roland.* defendit à morſibus *Deciani reſponſ.* 44. *in quarto*, vt nihil citrà iniuriam tanti viri addi poſſit.

Et pulchrè confiderat *Surd.numer.* 57.
18 quanta Ciuitati commoda insurgunt ex ciuium habitatione, cũ fortior reddatur, plurima accrescant, & præcisè gabellarũ reditus, quæ, & quantæ sint auctæ hodie in Ciuitate ex præteritis infortunijs nos municipes experti sumus, & addit *Surd.* quod non dicitur ciuis onera substinere, si personalia non substinet, quæ cõsistunt in permanenti habitatione, & *nu.*59.*vers.quæ verò*, contrariam opinionem falsissimam appellat, benè probans *numer.* 60.*vers.minus mouet, & num.*61. hoc obijci posse nedum à Ciuitate, sed
19 à quocunque tertio, tu non potes gaudere, quia onera non substines, quòd indubiè procedit in casu nostro, vbi ciues non alliciuntur, vt gaudeant in Dohanis à Ciuitate, sed à Rege per *Pragmaticam*, vbi Rex testatur in *Proœmio* nusquam admissos anteà ciues ad hoc fine specialibus literis Regijs, & sic Regis nostri primum, & peculiare est interesse, à quo manauit immunitas.

Nec responsum *Decian.* quamuis con-
20 futatum nobis obest ex facti diuersitate, siquidem probat in casu laudi, de quo agit, copulam deberi resolui in disiunctã, & sic sufficere, fuisse ciues, vel habitatores, à *num.* 38. *ad* 57. cum tamen in casu
21 nostro tam ex verbis *Pragm.* 1. ex *proœmio* ibi, *Nos tamen attendentes maiorem fieri frequentiam hominum, &c. & fieri populosam turbis diuersorum hominum, suas Ciuitates relinquentium ad habitandum hanc nostram inde concurrentium Ciuitatem*, & in parte dispositiua, ibi, *Sancimus,*
22 *quòd omnes exteræ Nationes, qui hanc Ciuitatem ad habitandum, & domicilium contrahendum cõfluentes, si tamen vxorem Neapolitanam duxerint, & in ipsa Ciuitatate domum emerint, aut ædificauerint, sint, & esse debeant ciues Neapolit. &c.* clarè colligitur, omnes istas qualitates debere simul, & semel concurrere, & vnam sine altera priuilegium immuni-
23 tatis non tribuere, sicuti regulare est in qualitatibus requisitis à statuto, quæ simul, & copulatiuè probari debet, & concurrere, ità quod si vna qualitas sola deficeret, etiam si omnes aliæ concurrant, quis nõ efficitur habilis, vt frui possit statuti commodo, vt post *Bart.* vtrumque *Socin. Mathesil. Tiraquell. Plotum, Gabriel. Brunum*, & alios, latè in terminis statuti Regiensis nostro consimilis fundat *Anchar.iun.d.part.* 1. *quæst.*9. *numer.*7. *&* 8. vltrà latissimè tradita per *Surdum dicto consil.* ex *num.*45.*vers.non etiam, ad* 54. licèt in casu suo verba non sint ità clara.

Et sicut in casu nostræ *Pragmaticæ*
24 emptio domus sinè matrimonio non sufficit, sic vtrunque sinè habitatione nihil proficere debet, cum finis *Pragmaticæ* fuerit, vt homines vndiq; ad habitãdum cõfluerent, quod cum effectu intelligi debet præcisè in statutis.

Præsertim quia de natura copulæ est,
25 vt requiratur concursus copulatorum, maximè in statutis, vt suprà, vt per *Euer. loco à natura copulæ, num.* 3. *&* 12. nec est de natura copulæ, vt resoluatur in alternatiuam, sed perdit tunc suum peculiare officium ex coniecturis, *Ripa in cap. ex parte, num.* 39. *&* 55. *de rescript. Alexand. consil.* 130. *in fin. lib.* 2. *Euerard. nu.* 13.

Hic autem nihil concurrit, quod cogat nos impropriare naturam copulæ, quinimò contrarium nos cogit intentio finis, & contestus verborum statuti, quod vbi voluit vti alternatiua in eadem oratione, expressit, vt in fine partis dispositiuæ, ibi, *& in ipsa Ciuitate domum emerit, aut ædificauerit*, ergò in reliquis propriè stant verba, vt domus emptio cum vxoratione, ac assiduo habitationis domicilio requiratur, ità vt onera omnia talis ciuis subeat.

In quo libet ponderare principium
26 *proœmij* eiusdem *Pragmaticæ*, dum referendo, quod antiquitus tempore priscorum Regum seruabatur, asserit Rex Ferdinandus, *Rigidè anteà seruatum, vt licèt exteri emissent bona stabilia in Ciuitate, & bona fide, non in fraudem constituissent domicilium, in eadem ducendo vxorem, inibiq; patriam, prætoriumq; vxoris constituissent, non tamen vt Neapolitani ciues habebantur, nisi specialibus literis de Regum expressa notitia eisdem id concederetur*. Proindè vt quod precibus erat impetrandum, id generali edicto cõcederetur, per verba noui iuris inductiua,

ua,cuiusmodi sunt illa: *Præsenti generali edicto ex certa scientia,per hanc nostram Pragmaticam sanctionem ordinamus,atq; sancimus,quòd omnes,&c.* disponit,vt in illa;sicut enim antiquo iure nulli dubium est, quod etsi omnia narrata concurrissent,nihil actum censebatur sine speciali concessione, nec quisquam sani capitis asseuerare possit,verba antiquæ obseruãtiæ intelligi alternatiuè, non copulatiuè, immò inter requisita enumerata adduntur ea verba,*inibiq; patriam,prætoriumq; vxoris constituisset*, quæ verba sunt infi-
27 nitæ importantiæ,cum nedum importēt, constituere larem,idest sedes permanentes,& tabulas,sicut *Vlpian.* dixit, *Illic vbi larem matrimonio collocauerunt*, *l.1. vers. quod si non sit*, vbi *Glos.verb. larem* citat concordantes *ff.de liber.agnosc.* sed patriã constituere, quod videtur maximum, cum sit ferè impossibile, patriam constituere,quæ natura nobis comparatur. Et ideò patria soli originario conuenit, & plus est quàm ciuilitas, si credimus in hoc *Decian.eod.cons.44.num.74.* & qui
28 nascitur est quodammodò patriæ hypothecatus, *l. postliminium, §.filius ff.de capti.Bald.in l.in adoptionem,in fin. C.de adopt.* Sic etiam in hac noua sanctione, requisita quæ traduntur sub noua forma, sunt accipienda copulatiuè,non alternatiuè, tum vt noua lex alterans antiquam in vno tantùm, in reliquis ab antiqua interpretationem recipiat, *authent. offeratur C. de litis contestat.* & benè probat *Euerard.loco à ratione l. stricta,num.12.* tum etiam quia totum, quod additur,est de forma iuris noui,quæ est indiuisibilis, vt solius puncti defectus formam corrũpat, vt latè idem *Euer. loco à defectu formæ*,& per *Brunum Astensem de forma*.

Et secundò tandem ex alio *responsum Deciani* non obest, quia ipse præcipuè fundat eius consultationem in eo,
29 quòd priuilegium ciuilitatis in casu suo erat reciprocum, ex quo cessabat præiudicium Dominorum de Gonzaga ex aduerso, quia sicut allecti in ciues Regij fruebantur immunitate Nuulariæ, sic è contrà, in quo latissimè se fundat post *numerum 64. vers. quintò comprobantur*, vndè *num.65.antè finem*, distinguit,tunc appellatione ciuium non venire eos,qui munera non subeunt, quando dispositio concernit dumtaxat præiudicium,vel beneficium vnius partis, secus tamen vbi æqualiter, & reciprocè potest esse damnum,& vtile,quod resoluit *Surd.* negans factum ex disparitate amplitudinis Ciuitatis,*d.cons.313.n.19.*

Quibus ità solidissimè fundatis, non
30 obest, si dicatur, conclusionem,vt ciuis onera non substinens,non gaudeat,limitari per *Bar.in d.q.7. repræsal.* nisi per patrem, vel per fratres, aut alios de agnatione munera subiret in loco, à quo abest, quod ad filium extendi placuit *Roytio decision.Lituan.3.num.368.* quod tamen auribus non consonare, nec applaudere,dicit *Fontan.de pact. nupt. clausul.3.glo.2.num.76.in fin.* ita vt nullo pacto ad vxorem extendi valeat.

Primò enim dicimus, *Bart.* & omnes
31 hanc declarationem probantes, loqui in ciue originario,in quo potest verificari limitatio, vt per patrem,vel fratres originarios eiusdem loci substineat onera etiam personalia, iuxtà exempla *Anchar. d.q.9.nu.21.* quamuis *Rayn.* & alij id negent fieri posse quoad personalia.

Secus verò in ciue allecto per matri-
32 monium,vel aliter ex constitutione,siuè incolatu, vt constitutionem explicat *glos. in l.Senatores, verb.adiectionem,in fi.ff.de Senator.* in quo nullibi reperitur cautum, vt possit per alium onera sufferre.

Et sic licèt in originario posset procedere limitatio, tamen in ciue effecto per constitutionem,siuè ex priuilegio id non
33 procedit, inter quos quoad hoc longum esse discrimen, vt quia fortior sit ciuilitas originis,quàm acquisita, latissimè distinguendo respondit *Cephal. consil.451. ex numer.104.* qui consultus in eodem casu laudi Regiensis, de quo suprà, conciliat opiniones dissidentes, vt opinio affirmatiua, quòd gaudeat etiam qui onera non substinet,procedat in originario,secus in ciue ex priuilegio,vt latè *Cephal. nu.149. 154.& 165.lib.4.*

Secundò dicimus,id, quod dicitur de originario,vt valeat onera sufferre per pa-
34 trem, aut fratres, intelligi debere esse verum,si frater præsens supportet,& supp-

pleat

pleat etiam pro rata, quæ competit absenti, & sic suppleat omnia ea, ad quæ ipse absens teneretur, si esset præsens, & sic substineat tàm pro se, quàm pro absente, vt ex *glo. in l. cum scimus* 21. *verb. remanebat, vers. item nota, C. de agric. & censit. lib.* 11. quem citat *Bart. in d. quæst. de repræs.* declarat *Platea in d. l. cum scimus* §. *final. vers. item facit iste textus, Ruyn.* in puncto *consil.* 200. *in fin. in secundo,* Cephal. *dicto cons.* 246. *num.* 31. *in secundo*. Quinimmò cum hoc tantùm verificari possit in originario habente fratrem possidentem patrimonium, & bona communia cum absente, qui substineret onera realia pro portione sua, & fratris; hic autem necesse esset, vt onera etiam personalia, & mixta sufferret, ob id *Socin. in d. rubr. ff. solu. matrimon. post num.* 32. recedere videtur à dicta limitatione etiam in originario, quem sequitur *Bologn. ibidem, numer.* 95. & 96. qui optimè prædicta confirmat.

Quæ omnia si de iure communi sunt explorata; de iure Regni sunt omninò indubitata.

Siquidèm Reges nostri, eorumq; Vicesgerentes, & Tribunal Regiæ Cameræ maximè inuigilarunt, nè in aliquo diminueretur rigor formæ traditæ in *dicta*

35 *Pragmatica*, & præcisè, quod tenaciter obseruaretur requisitum habitationis, & ob id *Dominus Regens Moles in suis decis. quæst.* 29. *sub titul. Qualiter quis dicatur ciuis, in* 4. *modo ciuilit.* loquens de hac specie ciuilitatis vigore *Pragmatic.* subdit hæc verba: *Hoc tamen nō indistinctè procedit, quia in eodem anno* 1508. *die* 2. *Februarij per Comitem Ripæ Curtiæ fuit prouisum, quod isti tales ciues si non habitauerint in Ciuitate, non gaudeant,* vt in Regest. Curiæ 60. *anni* 1508, *fol.* 21.

D. Petrus de Toledo de anno 1539. iterum *lege* lata *de immunit. Neapolitan.* iniungendo mandauit, quod non habitantes in Ciuitate non gauderent. Nec dicatur loqui *Pragmaticam* de ciuibus effectis Neap. per priuilegium, qui tamen habitant in diuersis Regni partibus, cum ratio sit generalis, quia non habitāt, nec subeūt munera, & sic non erit magis priuilegiatus qui extrà Regnum secessit, repetens patriam, & proprium domiciliū originis, inibiq; habitans, quàm qui in aliquam Regni partem secessit ad habitandum, adhuc intra Regnum permanens.

Istæ autem *Pragmaticæ* tàm antiquæ Regis Ferdinandi anni 1479. quàm reliquæ nouiores anni 1508. & 1539. licèt clarissimæ, recipere tamen possunt declarationem, robur, & efficaciam à vetustissimo more iudicādi, semper hactenus hoc modo inconcussè seruato in nostro

36 Tribunali, vt illi dumtaxat dicantur habitare Neap. qui domum retinent in ipsa Ciuitate, seù habitent in ipsa, in qua familiariter habitent, licèt in possessionibus, quas colunt extrà Neap. pro illarum cultura, siuè causa fructuum quærendorum aliquando existant, siuè morentur.

Et quòd ità demum censeantur habitare Neap. quoad effectum immunitatis gabellæ, qua gaudent ciues, si habitent plus in Ciuitate, quàm extrà, hoc est pro maiori parte anni.

De quo legitur peculiaris, & specifica

37 declaratio facta per Regiam Cameram decem annis antè dictam *Pragmat.* 1. videlicet de anno 1469. quæ ex tunc inserta inter *Ritus Regiæ Cameræ* loco *Ritus* inconcussè seruata fuit, de qua meminit *Affl. dec.* 384. *num.* 11. *Gram. dec.* 87. *nu.* 5. *in fin.*

Et sicut antè dictam *Pragmaticam* prędicta declaratio emanauit, & vtilis fuit ad intelligentiā priuilegiorum, quæ specialibus literis impetrabātur tam à Ferdinando Primo, quàm ab eius prędecessoribus per exteros, qui ad habitandum in Ciuitatem confluebant, in eadem vxorem ducendo, &c. quod aliter obtineri non poterat, vt in dicta *Pragmatica*, ibi, *Quod adeò tenaciter extitit superioribus temporibus, & nostro seruatum,* &c. *vt etiam,* &c. iunctis inferius dictis in *versic. si id, quod specialibus literis,* & suprà diximus, ità post dictam *primam Pragmaticam*, hac eadem glosa vsi sumus ad declarationem habitationis in Ciuitate, quam *Pragmatica* tenaciter exigit; quod & iuri communi quoque consonum esse, benè probat *Boer. dec.* 260. *num.* 33. *in fin.*

Accessit posteà altera declaratio simi-

38 lis facta per decretum Regiæ Cameræ

die

die 4. Maij 1542. quo illi tantum habitãtes in Terra Summæ fuerũt declarati veri ciues Neapolitani quoad solutionem gabellarum, qui pro maiori parte anni Neapol. habitauerunt, licet culturæ, vel colligendorum fructuum causa in dictam Terram ad modicum tẽpus secesserint, & aliter condemnari ad soluendum gabellas, etiam pro præterito, vt refert *D. Marcell. de Mauro in addit. ad dictum Ritum.*

Idem in *Ritu de Mercator. qui faciunt se ciues*, vbi *Ritus* permittendo Mercatoribus effici ciues bona fide, non in fraudem apertam, fictam, vel præsumptam, vt quia ducit vxorem, ibiq; patriam, & prætorium vxoris constituit, domicilium transferẽdo, dicit statim effici ciues, nec soluere Dohanam, & reddit rationem, quia oportet eum ex tunc subire onera, & functiones cum ciuibus, & sic non debet duplici damno grauari, vt sit ciuis in functionibus, & muneribus, seù oneribus ciuibus impositis, & exterus in soluendo Dohanam.

Et inibi *Additio eiusdem Domini Mauri* refert decretum Reg. Cameræ de anno 1557. vt quidam Mercatores gauderent ciuilitate Liciensi à die numerationis in anteà, donec habitauerint in dicta Ciuitate, iuxtà formam *Ritus*.

Et *Goffredus de Caieta super dicto Ritu*, dum dubitat, an literæ Regis Ludouici, & Reginæ Ioannæ, quibus cauetur, quod nisi Rex aliquem expresè fecerit ciuem, nemo sit exemptus à Dohana, quod erat ius antiquum relatum in Pragmatica Ferdinandi Primi corrigens dictum *Ritum*, & resoluit, dictas literas non corrigere *Ritum*, cum literæ non excludant eos, qui efficiuntur ciues de iure communi, quibus non est necesse precibus impetrare quod iure communi conceditur, sed tãtùm prohibere simplicem allectionem, dicit tamen, ciues effectos secundum *Ritum*, oportere ex tũc subire onera, & functiones cum ciuibus, aliter verò minimè frui posse immunitate, vt latiùs apud *eum* est videre *in pluribus locis*.

Et tandem ex his vetustissimis legibus, & obseruantijs effluxit stylus Regiæ Cameræ in decretis artificiosè conceptis,
39 quo conceduntur huiusmodi ciuibus ex priuilegio: *Donec, & quousque habitauerint Neap. cum vxore, & familia, & vt constet de eorum habitatione, teneantur singulis annis in futurum de mense Octobris producere fidem in Regia Camera* Capitanei *Plateæ, in qua habitauerint, qualiter habitauerunt, & habitant in dicta Ciuitate cum vxore, & familia, & si in Reg. Dohanis non produxerint prouisiones Regiæ Cameræ de productione dictæ fidei, non seruetur eis immunitas*, dictio enim illa, *donec, & quousque*, adiecta ad limitationem beneficij concessi, inducit conditionem extinctiuam priuilegij concessi in casu non obseruantiæ, *Bart. in l. 1. nu. 15. in fi. ff. de cond. & demonstr.*

De quorum decretorum viridi, & inconcussa obseruantia testis est idem *Dominus Regens Moles in d. quæst. 29. ante primum articul. vers. & etiam extat alia prouisio*, & addit, istas conditiones fundari, ac esse depromptas ex iuris dispositione, quia de essentia ciuis est, vt substi-
40 neat onera, quod si absens est, iuxtà regulas iuris gaudere nõ debet honoribus, ex his, quæ in terminis tradit *Socin. in d. rubr. ff. solut. matrim.*

Et sic apparet opinio *Socini in dicta rubrica*, latè defensa per *Surdum*, qui indistinctè denegauit immunitatem etiã originario non habitanti, explosa etiam distinctione, an substineret onera ꝑ aliũ, & sic in Regno canonizata, vsuq; forensi recepta, ità vt cesset omnis disputatio.

In quo pro coronide rogo, considerari in dictis decretis non sine maximo misterio, tot inculcatis, & repetitis verborũ formulis ad euitandam fraudem veram, fictam, seù præsumptam à *Ritu* consideratam, iniungi, quod ciues gaudeant ciuilitate, *donec ipsi cum vxore, & familia ha-*
41 *bitauerint*, & sic non sufficit, quod ciuis per alium habitet, idest retineat domum apertam cum vxore, & familia, nisi ipse habitauerit cum vxore, & familia, designant enim hæc verba personalitatem, relationem, & restrictionem, vt per *Bart. in l. 1. ff. de recept.* cum concordantibus per *Cephal.* in allegato *cons. 451. num. 180*

&

& coniunctionem non principaliter, sed
42 accessoriè, quæ ex *ipsi*, & dictione, *cum*, colligitur, quæ copulat accessoriè, *Euerard.* in supracitato *loco à Natura copulæ.* Et sic principaliter contemplatur habitatio ipsius ciuis, & accessoriè adiungitur, vt fiat cum vxore, & familia.

Ex quo & aliud infertur, quod non
43 sufficit retinere solam vxorem, præsertim sine domo aperta, sed in Monasterio reclusam, sed exigitur, vt is habitet cũ vxore, & familia.

Licèt enim vxor sit de familia, non ta-
44 men reprẽsẽtat totam familiam, sub qua filij, & serui etiam de peculio castrensi empti comprehenduntur, *l. quicunque* 10. *C. de re milit. lib.* 12. & omnes familiares, & personę domesticę, inter quas est vxor viro, & è contrà, vt notat *glos. verbo domestica in l. fi. §. vlt. C. de ijs, qui ad Eccles. confug.* & vtrumque benè probat *glo. in §. 1. vers. quod verò 3. q. 5. in summa.*
45 familiæ namq; appellatione omnes qui in seruitio sunt continentur, etiam liberi homines, qui & bona fide seruiunt, vel alieni, & ij qui in potestate eius sunt, *l. ædiles* 25. *§. familiæ, de ædil. edict. l.* 1. *§. familiæ ff. vi bon. rapt. l. pronunciatio* 125. *§. familiæ ff. de verb. sign.* vbi iure proprio familiam dicimus plures personas, q̃ sunt sub vnius potestate, aut natura, aut iure subiectæ, vbi *glo. verb. aut natura*, addit hoc modo vulgariter dicitur, *familia*, & vt iste est dominus familiæ, & hic est de familia talis Episcopi, vel Prælati, & ibi *Alciatus num.* 19.

Vndè cum nec retineat vxorem verè
46 habitantem quoad effectum consideratum à statuto, quæ in Monasterio non substinet onera, & sic nõ retinet vxorem, & familiam, vt statuto requiritur, & vxor cõsideratur vltrà familiã, quia magis propriè dicitur viri, & vxoris vna familia, q̃a commixta familia, & vna domus est viri, & vxoris, quàm quod vxor sit de familia, *l. 1. §. si vir, aut vxor*, vbi *glos. verb. vna domus*, vbi latè *Igneus num.* 74. *cum sequent. &* 85. *ff. ad Syllan.* tum quia vnica persona, nec duo quidem familiam faciũt, *l. detestatio* 40. *§. vlt.* vbi *glos. ff. de verb. signif.* proindè minimè dici potest, quod resideat familia, vbi sola vxor residet, familia verè penès dominum in Hispania residente.

In quo, vt finiam, rogo videri punctualem decisionem *Alciati in d. l. detestatio, §. vlt. in vers. sed quid si lex*, vbi in fortioribus terminis decidit casum nostrum in
47 indiuiduo, quod quis non acquirat ius ciuilitatis concessum à statuto, quo contemplata fuit habitatio, & maioris partis familię, si habitasset cum vno, vel duobus seruis; non enim diceretur habitasse cum familia, vt doctè respondit in pũcto idem *Alciat. respons.* 163. *lib.* 5. incip. *In causa istorum nobilium.*

Conferunt quæ de significatu, & re-
48 quisitis familiæ Cardinalium, & de cętu domesticorum familiarium, & commensalium tradunt *Glos. & DD. in cap. fi. de verb. signif. in sexto*, ibi, *qui tuis expensis continuè domestici sunt commensales*, vt intelligatur de turba eorum, qui actu deseruiunt, & continuam in domo Cardinalis commensalitatem habent, quæ corpore, & dentibus fit circà Dominum, vt explicat *Domin. ibi*, & latissimè *Ludouic. Gomes. in regul. Cancel. de impetr. benef. vacat. per obitum famil. Cardin. q.* 13. *Mandos. q.* 10. *Mascard. concl.* 755. extat regula, in qua nedum cohabitatio sub eadem claui, sed etiam conuictus est necessariò probandus, vt de familia quis esse dicatur, ad eãdem mensam, & cibum retentus, vt ex *Angelo* probat *Surdus de alimentis, titul.* 6. *quæst.* 13. *num.* 18.

SVMMARIVM.

Facti species præmittitur cum quatuor difficilium iuris articulorum reassumptione.

1 *Superindictum à Principe iussum exigi ex venditione niuis, gabellæ substantialia continere, etiam ex vulgi opinione.*

2 *Vectigalis nomen dupliciter accipitur, quod plerique analogum, alij æquiuocum censuerunt.*

3 *Idque tributi genus, nonnulli vectigal, alij gabellam, Hispani verò* Alcaualam *appellant, & his adyciuntur alia diuersa nomina, num.* 10.

4 *Tributi appellatione omnia vectigalia com-*

comprehenduntur,& n. 15.

5 *Vectigal propriè sumptum,est id, quod pro inuectione, & euectione mercium dependitur,& n.7.*

6 *Vectigalia publica largiùs accipiuntur, vt comprehendãt omne id, quod Fisco soluitur, tam si sit extrà rem, quam si intra rem,vt si pretium augeant, nu.9.*

8 Ex *vectigalium præstatione nihil minuendum.*

11 *Vectigalis nomine omnia ferè iura regalia comprehenduntur, quæ in præstatione certæ quotæ rerum consistentium in pondere, numero, & mensura debentur.*

12 *Niuem verò inter res venales connumerari, vndè quod pro niuis conseruatæ vsu ex venditione Fisco soluitur,vectigal, vel gabellam censeri,indubium esse debet.*

13 *Niuis vsus valdè vtilis, & necessarius.*

14 *Vectigal, & quasi vectigal debetur pro rebus venditis, vel asportatis ad quotidianum vsum.*

16 *Releuium deberi ex niue, & de ea esse habendam rationem in contributione onerum inter hæredem in feudo, & in allodio, tanquam nix sit in fructu, decisum per S.C.*

17 *Vectigalia noua inconsulto Principe, decreto Ciuitatis à nemine imponi posse pœnali edicto noscitur constitutum, & quæ sit pœna.n.19.& 27.*

18 *Rex solus in Regno suo,& Ciuitates liberæ, vt est Ciuitas Venetiarum,possunt imponere noua vectigalia, vel antiqua augere, reliquæ verò Ciuitates subdita ex iusta causa, & cum Principis decreto,n.20.*

21 *Ius imponendi nouum vectigal Regio iuri adhæret,vt supremi Imperij signũ.*

22 *Estque ius inpræsciptibile, & de maximo imperio, & proinde vetitum imponi inferioribus, num.24. nisi nominatim concedatur,n.25.*

23 *Vectigalia instituta,vt Reges grauia ferant onera pro populis tuendis, vt indè dicantur Reipublicæ nerui, & Regnum stipendia,num.27.*

26 l.omnium 6.C.de vectigal.*expenditur, & plura ex ea lege adnotatione digna colliguntur.*

28 *Monopolium inter Artifices, & mercium venditores, vt vnus solus vendat certo pretio,est illicita,& prohibita, solus tamẽ Princeps licitum hoc facit ex causa, & num.30.31.& 36.*

29 *Vectigal Salinarum antiquissimum Principum monopolium.*

32 *Monopolium in mercibus, & alijs rebus venalibus cũ iure prohibendi quamuis iure gentium prohibitum, permittitur tamen supremo Principi in vectigalibus, siuè arrendamentis.*

33 *Rescripto Principis monopolium impetrari non potest, quo minus obtinens monopolij pœnis subijciatur.*

34 *Conuentio, vel decretum, quod municipes certi loci non deferant frumentum, vinum, vel alia ad Ciuitatem, vt Baro, vel ipsi ciues priùs suum vendant,non valet. Nec quod negotiatores non vendant nisi pretio statuto, num. 35. Abusus etiam in hoc refrænandus, num. 37.*

38 *Barones non habent ius prohibendi in molendinis,furnis,tapetis,& alijs, nisi immemoriali præscriptione illud quæsierint,tam iure communi, quàm municipali Regni,& n. 62.*

39 *Gabella, vel vectigal propriè est omne augmentum pretij, contingens in sale, niue,vel alijs,ratione iuris prohibendi, vt vnus tantùm sal, niuem, & similia introducat,& vendat.*

40 *Vectigal cum iure prohibendi non imponit Ciuitas subdita directè, nec indirectè,cum nec Principi liceat erga non subditos.*

41 *Declaratio* Ritus R.Cameræ ex Goffredo de Gaeta.

42 *Rescripta Fisco damnosa impetrari non debent, & obtenta nullius sunt roboris,præsertim ad partis postulationem, n. 43.& cum agitur de graui praiudicio, etiam si fiat à supremo Principe,Itẽ restringenda sunt,n.45.*

44 *Decretum iubens litigantis protestationem aduersario notificari, & interim fieri annotationem rei in iudicium deductæ,conseruat iura protestantis.*

46 *Concessiones circà impositionem vectigalium factæ, & faciendæ ad beneficium Vniuersitatum Regni, irritantur ex* Fra-

Pragmatica Serenis. Regis Ferdinandi Primi.

47 *Ciuitas Neapolitana veluti subdita non habet regulariter ius imponendi noua vectigalia, præsertim cum iure prohibendi.*

48 *Ciuitates subditæ iure communi nullam habent iurisdictionem, nisi in certis casibus.*

49 *Capitulis Serenis. Regis Ladislai simplex tantùm iurisdictio conceditur Decurionibus, siuè Electis nostræ Ciuitatis circà annonam, & latius n. 52. & 56.*

50 *Habens ex concessione merum, & mixtũ imperium, non imponit tamen subditis talcas, collectas, & noua vectigalia, præsertim cum iure prohibendi, etiam si habeat titulo oneroso emptionis, n. 51.*

53 *Iurisdictio concessa pro conseruanda, & augenda vbertate, ad regalia extendi non potest, quæ sunt de suprema potestate.*

54 *Vectigalia exigunt specialem concessionẽ, & sunt de magno imperio Regibus reseruato.*

55 *Verba addita non extenduntur ad maiora expresis in principali dispositione.*

57 *Banna, vt res ad victum paratæ non vendantur Dardanarijs, seù Reuenditoribus, nisi post horam decimam, vel duodecimam sunt iuri cõformia, & statutis etiam terrarum.*

58 *Annonæ cura cõcessa fuit annonæ Præfecto cumulatiuè cum cæteris Magistratibus, & eodem modo fuit concessa Vrbis Decurionibus.*

59 *Præfectus Vrbis nihil extrà Vrbem statuere valebat.*

60 *Sententia lata de anno 1566. pro Vrbe nostra aduersus Casale Sancti Antimi, declaratur, quo iure, & causa lata fuerit.*

61 *Et quod priùs fuerit lata ex conuentione, quàm ex præscriptione, & nu. 62.*

63 *Probationes sunt vehiculum quodam ad declarandam sententiam, et sunt anima processus.*

64 *Ex acquisitione vnius iuris per certos actus, non põt inferri ad acquisitionem iuris diuersi, præsertim maioris.*

65 *Vectigalia omnia etiam rerum ad victũ humanum pertinẽtium, quæ ad annonam spectãt, tã iure communi, quàm inspecta vetustissima Regni obseruantia ad Regem nostrum spectant, sicuti est.*

66 *Tertiaria vini, item gabella pro caseo, oleo, lardo, piscibus, & alijs quibuscunque rebus sale conditis, item gabella Plateæ maioris, Ouorum, & Hadorum, & quæ vulgò dicitur* Delli Cenzali, *de quibus habetur in* Ritibus R. Cameræ.

67 *Tertiaria Vini ius antiquissimum in Regno antè Fridericum Imper. & membrum Dohanæ, & consistit in iure prohibendi.*

68 *Ciuitas nostra inclyta Neapolitana, quæ participat in Gabella vini, in Dohana, & alijs, omnia habet ex Regis munificentia, & n. 70.*

69 *Gabella boni denarij fuit concessa Ciuitati per Serenis. Regem Ferd. Primum ad opus refectionis murorum, & viarũ ipsius Vrbis.*

71 *Vectigal quod ex Principis supremi munificẽtia imponitur ciuibus per Ciuitates subditas, pro duabus partibus Fisco tribuitur, tertia tantùm parte Ciuitati relicta.*

72 *Vectigalia concessa per Principem Ciuitati subditæ Regalium naturam retinent.*

73 *Vectigal,* della manna forzata, *quæ percipitur tempore æstiuo in Monte Sãcti Angeli Apuleæ proximo, accedit vectigali niuis.*

74 *Vectigali niuis cum iure prohibendi, introducendi, & vendendi niuem, quinimmo & locandi, & construẽdi foueas in Montibus Consentiæ ad niuem conseruandam, Fiscus fruitur.*

75 *Possessio partis in iurisdictionalibus, & incorporalibus prodest in totum.*

AR.

ARGVMENTVM.

Facultas introducendi, & vendendi niuem ad vſum ciuium cum iure prohibēdi, certo pretio taxato, & aucto, vtrũ gabella, aut vectigal cenſendum ſit, adeò vt ad ſolum Regem ſupremũ Principem, cui ius eſt noua vectigalia erigendi cõpetat, non etiam ad Ciuitatem ſubditã, licèt Regni capud: De vectigalibus, & tributis plura, ad quem finem inſtituta, & cui ius ſit illa imponendi, enumeranturque plura vectigalia à Rege impoſita: Nix an ſit in fructu, & an debeatur releuium ex eo, quod à feudatarijs percipitur ex niuis venditione. De iure prohibendi in furnis, & molendinis prohibito ſine priuilegio iuris, vel hominis, & quid ſit Monopolium, quod ſolus Princeps ex cauſa licitum facit. De iuriſdictione conceſſa Ciuitati Neap. eiuſq; Decurionibus per Capit. Regis Ladislai, & Ferdinandi circà annonam, quod nõ extẽdatur ad iura vectigalium: De bãnis, ſeù edictis ad vbertatem contrà Dardanarios. Ciuitates ſubditas non poſſe ſine Principis permiſſu noua vectigalia ſibi imponere, & in impoſitione Fiſco rata eſt tribuenda, & alia.

RESPONS. X.

Regiam Curiam habere ius ſolidum in exactione Gabellæ Niuis tàm in poſſeſſorio, quàm in petitorio, ex iure notorio, & euidenti, quod Ciuitati Neap. prætendenti, gabellam ad ſe ſpectare, planè reſiſtere, ità vt Fiſcus ex iure, & poſſeſſione vniuerſali, quæ etiam cõſuetudinem ad ipſius fauorem inducit, & ex decreto Collateralis Conſilij, quo ius ſuum illæſum fuit conſeruatum, manutenendum, & conſeruandum eſſe, ex ſubſcriptis, currenti calamo adnotatis, patebit.

Primò, hãc impoſitionem eſſe verum, & proprium vectigal, ſiuè gabellam pro niue, quę intus Ciuitatem ad vendẽdum, terra, vel mari inuehitur, iuncta maximè cum iure prohibendi, quòd vnus ſolus immittat, & vendat; quod dũtaxat Supremo Principi competit, ſicut ẽt ius erigendi, ſiuè imponẽdi, & exigendi noua vectigalia, tãquàm de Regalibus ſoli Principi competere, vel alteri, cui is cõcedere voluerit.

Secundò, reſcriptum Excellentiſſim Ducis Oſſunæ petente Ciuitate, eidem nullum ius tribuiſſe in petitorio, nec in poſſeſſorio, præſertim in præiudicium Fiſci non auditi, nec citati, quod etiam decreto Collater. Conſilij fuiſſé declaratum, iuraq; Fiſci ſarcta, tecta conſeruata.

Tertiò, Ciuitatem non habere priuilegium, nec conceſſionem aliquam generalem, nec ſpecialem, quæ ſibi ius aliquod tribuere poſſit, & Capitula Ladislai, & Ferdinandi, ad hunc caſum extendi nõ poſſe, & banna aſſerta tantum abeſſe, vt non importent poſſeſſionem iuris prohibendi venditionem rerum ad victum pertinentiũ, vt totum contrarium operentur.

Quartò, & tandem non nocere Fiſco acta, & ſententiam latam contrà Caſale S. Antimi; tũ quia fundata in aſſerta præſcriptione, ſiuè potius conuentione, & reſtricta ad panem tantũ; idq. ex particulari cauſa, & ratione expreſſa, quæ ceſſat in reliquis, & quia ibi nihil actum fuit de impoſitione nouæ gabellæ, vndè ad iſta prohibita poſſideri extendi non poteſt; & maximè contrà Fiſcum.

Quoad primum certum eſt, non poſſe

K hu-

1 huiusmodi impositionẽ effugere nomen gabellæ; cum gabellæ essentiam contineat,quo nomine vulgò, & ab ipsamet Ciuitate,vel inuita nuncupatur.

Et quamuis vectigalis nomen, siue
2 vox tanquam analoga dupliciter accipiatur. Primò,propriè secundùm rationem Ethimi,& strictiorem significationem,ac primam institutionem.

Per posterius autem significat omnem præstationem, siuè tributum, censum, aut pensionem,vel collationem,siuè realem,siuè personalem, & omne genus reditus,præsertim publici, vt per *glos. Bart. & alios in l.1.§.1.ff.de public.& in rubric. C.de vectigalib.& commissis*,& post *Alber. Budæum, Alciatum, & alios* obseruat *Raudens.de analogis lib.1.cap.13.num.23.* & æquiuocum nomen gabellæ dixit Dominus meus *Capyc.in inuest.verb.gabellis, in princ.fol.*114.ex *Bertach. & alijs*, hinc
3 istud tributi genus nonnulli vectigal, alij verò gabellam, Hispani verò alcaualam appellant, vt aduertit *Parladorius libr.1. cap.3.num.1.fol.37.*& tributi appellatio-
4 ne omnia vectigalia, & ea, quæ ad vectigalia reducuntur,contineri censuit *Molina Iesuita tom.3.cap.661. num.11.* Nihi-
5 lominus vectigal propriè,& strictè sumptũ dicitur, quod pro inuectione, vel euectione mercium debetur, & generaliter
6 publica vectigalia accipimus, ex quibus Fiscus capit,quale est vectigal portus,vectigal octauæ,& venalium rerum; item Salinarum, Metallorum, & Piscariarum, *l.inter publica 17.§.publica*,vbi *Alciatus, Rebuffus,& alij, ff.de verborum significat. Brissonius in eundem titulum,lib.19. verbo vectigal, Auendan.de exequend. mandat. part.2.cap.4. num.7. Regner. Sixtin. de regal.lib.2.cap.6.*latissimè post *Caballin.milleloq.174. nume.2. Andr. Knichen de Saxon.non prou.iur.cap.5.num.78. in fin. & 79.Regner.dicto cap.6.num.15.21.& seq.* vndè cum ista præstatio appareat imposi-
7 ta pro inuectione,siuè introductione in Ciuitatem, & successiuè pro venditione niuis,manifestè apparet,propriè,verè, & à priori esse verum vectigal, quod pro inuectione soluitur, & Fisco debetur,non alteri ex venditione venalium rerum, vt vtrumque docet ad literam *Vlpian. in dicto §.publica*,vbi *glo.in verb. venalium rerum*,citat iura concordantia in *l.ex præstatione 7.cum l.sequenti 8.C.de vectigalibus,& commissis*,vbi ex præstatione vecti-
8 galiũ nullius omninò nomine quicquam minuatur, quin octauas more solito constitutas,omne hominum genus pro rebus venalibus Fisco dependere habeat,& ipse addo *l.omnium rerum*,ibi,*quæ Fisco inferri moris est,eodem titul.Decius* perbellè loquens de vectigali pro exitu,& introitu *consil.534. procedendo breuiter*, post *numer.4.& 7.& num.8.in fin.* optimè omnium,quos viderim *Bossius titul. de vectigal.in princ.* vbi resoluit,omne id, quod
9 Fisco soluitur, etiam extrà occasionem inuectionis, vel euectionis, vectigal esse, & nedum si præstatio sit extrà rem, sed etiam si sit intrà rem, vt propriè exemplificando in sale, si pretium salis augeatur, illud,quod augetur vltrà verum pretium, quod valeret vbilibet emendo, propriè resoluit *Bossius* esse vectigal, & comprehendi appellatione vectigalis, gabellæ, & datij,ut per *eum num.4.* quæ iura sunt
10 regalia,vt munera,tributa,vectigalia, gabellæ,census,annona,functio,pensitatio, & alia plura, quæ Hispano sermone vocantur etiam *rentas,pechos, y derechos*, sub quibus inquit *Otalora de nobilit. Hispan. cap.1.num.3.& 4.*& iterum *cap.2.* omnia
11 ferè iura regalia,& munera comprehẽdi, & consistunt in reditibus certis Regibus debitis in præstatione certæ quotæ earũ rerum, quæ consistunt in pondere, numero,vel mẽsura,ex quibus debetur Regibus certa quota, vel reditus certi, prouenientes iure Regalis superioritatis,quę Romanorum tempore erat quinquagesima pars frumẽti,& hordei,quadragesima vini,& vigesima lardi, *l. modios, C. de suscept.& Archad.lib.10. Otalora d.c.11.*

Et in pũcto,quod inter res venales, ex
12 quibus vectigal debetur,sit ipsa nix, quia dum ningit,omnibus patet,porrò dum est vsui,nõ omnibus illius copia datur,sed dũtaxat illis,qui illã in tẽpus reposuere: quãobrem nõ modo ipsa opera seruandi, sed etiam ipsa nix venditur;vndè pro niue vectigal esse exoluendum, decidit *Ioa.Parlador.libr.1.rerum quotid.cap.3.§.2. num. 14.& 15.* sicut pro alijs rebus venalibus, se-

sequitur, & probat *Bouadilia tom. 2. lib. 3. cap. 4. numer. 9.* quod idem testatur velle *Lasart. de gabellis, cap. 2. num.* 30. idemq; affirmant *Girond. de gabell. part. 7. numer.* 13. *Gutierrez eodem tract. lib. 7. quaest.* 35. *numer.* 34. & iterum *quaest.* 78. *numer.* 33. *eodem libr.* prędictis *Doctor.* citatis, qui te-
13 stantur, vsum niuis valdè vtilem, & necessarium, vndè consequens est, pro illius introductione, & venditione vectigal debe-
14 ri; vectigal enim, vel quasi vectigal deberi constat pro rebus emptis, venditis, vel asportatis ad quotidianum vsum, & ad subleuandam necessitatem, vt ex *Driedo. Medina, Gabriele, Diuo Antonino, Nauarro, & alijs Theologis* probat *Pater Molina tom. 3. de tributis,* & tributum, quod
15 est nomen generis à tribuendo dicitur, quia ex priuato in publicum tribuitur, *Molina dicto lib. 3. cap. 661. numer. 1.* vt propriè contingit in præsenti casu, in quo nix, quæ ante vectigal impositum, in priuato erat commercio, nunc in publicum est conuersa.

Quorum decisio confirmatur tum ex decisione, & notoria simul, & antiqua obseruantia Regiæ Cameræ, quæ rele-
16 uium, quod ex more deberi constat à successore ex fructibus feudi illius anni, quo moritur feudatarius, si aliqui fructus, tametsi pauci percipiuntur ex feudo, vel vnius anni ex tribus mortem feudatarij præcedentibus, si nulli fructus in anno mortis colligantur, vt resoluit *Freccia lib. 2. authorit. 3. num. 28. in fin. de subfeud.* de qua materia scripsi *lib. 1. controuers. illust. cap. 9. num. 49. & cap. 36. num. 18. & libr. 2. cap. 2. num. 36 & cap. 9. num.* 13. directo domino passim deberi quoque constat ex niue, tanquam sit in fructu, & augeat reditus feudi, vsu iudicandi est comprobatum, tum etiam ex decisione Sacri Consilij, quæ in contributione onerum inter hæredes in allodio, & successorem in feudo determinauit, reditus peruenientes ex niue esse computandos inter reditus feudi, vt quæ sit in fructu, & augeat valorem feudi, vt latè de vtroque apud *Consiliarium Gizzarell. decis. 34. per totam.*

Si igitur hoc est verè, & propriè vectigal, quod ex niue, sicuti ex cæteris venalibus rebus nuncupatim debetur, conse-
17 quens est, vt illius institutionē sine Regis præcepto, neque Præsidi, neque Curatori, neque Curiæ constituere, neque præcedentia reformare, & his vel addere, vel diminuere liceat, *l. vectigalia* 10. *ff. de public.* vbi *glo.* exponit verbum, *Curiæ* idest Decurionum, vel Curialium, & sic Administratorum Ciuitatum, vt *toto titul. C. noua vectigal. institui non posse,* vbi in *l. 2. 3. & 4.* noua vectigalia inconsulto Principe, nec decreto Ciuitatum institui, nec exigi de nouo, aut vltra antiquam consuetudinem minimè possunt sub pœna perpetui exilij, pulcher *tex. in l. 1. C. de superindicto, lib.* 10. & proindè *Afflict. in §. vectigalia, num.* 3. dixit, quod solus Rex
18 in Regno suo, & Ciuitates, quæ non recognoscunt Superiorem, quæ etiam dicuntur Reges, vt est Ciuitas Venetiarum, & aliæ similes, possunt imponere noua vectigalia, hanc conclusionem vti communem firmarunt *Dec. dicto consil.* 534. *Corset. de potest. Regia 4 part. quaest. 49. numer.* 13. *Parlador. dicto lib. 3. cap. 3. num.* 2. *Ernest. Cothm. lib. 4. resp. 3. num.* 253. *Dominus Rouitus in rubr. de vectigal. num.* 5. *Borrell. ad Specul. Princ. rubr. 46. §. donum, lit. B. fol.* 208. vbi alij citantur, & 3. *tom. decision. tit. 15. num.* 44. *Alexand. Trentacinq. lib. 1. variar. resolut. tit. de iure Fisci, resolut. 5. numer. 1. Auendan. de exequend. mand. 2. part. cap. 4. num. 2. Grammat. consil. ciuil. 69. numer.* 23. vbi quod contrafa-
19 ciens capitaliter puniri debet, tanquam vsurpator Regiæ iurisdictionis, & quod in hoc Capit. Regni etiam contrà Vniuersitates pœnæ statutæ sunt. Siquidem aliæ
20 Ciuitates subditæ non possunt imponere vectigalia, nisi inter seipsas, ex iusta tamen, & necessaria causa, putà vt soluant functiones fiscales, interueniente tamen Regio decreto, siuè assensu, & non aliter, vt in *Pragmat. 3. de vectigalib.* & benè obseruat Dominus meus *Capycius in inuestitur. verb. gabellis,* quomodo intelligenda sunt, quæ idem scripsit *decision.* 167.
21 adeò vt ius imponendi nouum vectigal Regio iuri adhæreat, *Petrus Gregor. de Republ. lib. 3. cap. 7. num. 46. in fin.* ex *capit. vnico, quæ sint regal. & capit. super quibusdam, de verbor. signification.* & alibi, supremi Imperij signum impositionem vecti-

galis censeri, & superioritatis iure competere, & strictiùs alijs concedi, quàm cætera regalia, quia de maximo imperio Superiorum non recognoscentis putantur, & non concedantur Superiorem recognoscentibus, latè *Crauett. consil.* 814. *num.*4.*volum.*5.latissimè *Knichen.* vbi suprà ex *num.*60.*cum seq. Borrell.tom.*3.*decision.Orbis,tit.*15.*de tribut.*ex *n.*50.*&* 53.

Nec istud ius præscribi, aut acquiri po
22 test imponendi, & exigendi vectigalia, nisi spatio temporis immemorabilis, vel Principis priuilegio, vt post *Andr. in Constitution. Quatragenalem, & Goffredum de Gaieta, Dominus Rouitus in d.rubr.de vectigal.num.*20.*& Bossius titul. vectigal. qui possit imponere.*

Sed nè quis putet hoc procedere solùm ex fonte supremi Imperij ipsius Principis, quo inconsulto, vectigalia erigi, exigi, remitti, nec diminui possunt, sed alia æquè potens, immò fortior est ratio, interesse scilicet Patrimonij ipsius Regis; cō-
23 stat enim, vectigalia instituta, non ob aliud, nisi vt Reges grauia ferant onera pro populis regendis, & tuendis Regnis, eoq; nomine permittuntur Principi, & ob id fauorem publicum merentur, *Affli.in dicto* §.*vectigalia, num.*57. *in fin.* quem sequitur *Surdus in dicta decision.* 305. *numer.*12.& vt viæ publicæ sarctæ, tectæ, & pontes conseruentur, & reficiantur, & à latronum grassationibus securæ reddantur, vt latissimè post *Beroum, Choppinum, Petram, & alios* prosequitur *Andr. Knichen.dicto loco,*ex *num.*81.*cum seq. Rebuff. in d.l.inter publica,vers.vectigal portus,*& proindè nerui Republicæ dicuntur vectigalia, teste *Regener.d.c.*6.*nu.*35.43.*&* 47.

Vndè optimè resoluunt DD. quod
24 cum hoc ius vectigalium sit de maximo imperio, inferior à Principe non potest illud imponere, exigere, nec percipere, *ll. & DD.* authoritatibus citatis per *Socin.consil.*7.*num.*2.*&* 3.*lib.*3. latissimè *Auiles in cc.prætorum,cap.*13. §.*Alcaualas,num.*2.vbi *num.*5.probat, non acquiri ius exigendi gabellas, nisi de legitimo, & speciali priuilegio, vel immemoriali præscriptione constet, *dicto cap.super quibusdam,*§.*præterea, Crauetta dicto consil.*814. *num.*4.*&* 5.*Andr.Goffred.de Gaieta,& Dominus Rouitus* proximè citati, & latè *Maranta consil.*28.*per totum, Trentacinquius dicta resolution.*5.*numer.*2. *vers. alij verò,*
25 adeò vt nisi specialiter, & nominatim concedatur facultas imponendi, vel exigendi noua vectigalia, permissa minimè putetur, *Pancirol. consil.*161. *numer.*11. cum alijs per Knichen *dicto cap.*5.*num.*61. *&* 62.*Bossius de Regal.num.*29. & alij suprà relati, *Auendan.d.cap.*4. *num.*7. *vers. quod iure Regni,& num.*9. vbi *in vers. igitur habentes,* monet, cautiùs agi ex immemoriali per testes, quàm exhibendo priuilegium inualidum.

Et proinde Imperator strictè inhibēdo vectigalium concessionem, vel immuni-
26 tatem *in l.omnium rerum* 6.*C.de vectigal. & commissis;* postquam illas irritauit in his verbis, *quia nonnulli priuatorum elicitas suffragio proferunt sanctiones, quibus vectigalia, vel cætera huiusmodi, quæ inferri Fisco moris est, sibi asserant esse concessa: Si quis ergo priuatorum eiusmodi rescriptione nitatur, cassa eadem sit,* subijcit verba, *vectigalium enim nō parua functio est, quæ debet ab omnibus, qui negotiationis, seù transferendarum mercium habent curā, æqua ratione dependi.*

Ex quo *text.* plura colliguntur ad rem, de qua agitur, appositissima.

Primò, priuilegium, vel rescriptum cōcessionis vectigalium, siuè immunitatis, vt *glo.*1.interpretatur, non valere. Secundò, vectigalia omnia ad Fiscum de antiquissima consuetudine pertinere, ibi, *Fisco, vt moris est.* Tertiò, vectigalium reditus ad maximam fūctionem, & publicam totius Regni vtilitatem pertinere, vndè infert *glo.vltim.ver. non parua, & ideò talia rescripta sunt damnosa Fisco,* citans *l.* 3. *C. de precib. Imper.offer.* vbi nec damnosa Fisco, nec iuri contraria postulari oportet, vbi *glo.*1.*in secundo exemplo,* quam ibi oēs sequuntur, ponit illud, vt non soluantur tributa Fisco. Quartò, vectigalia deberi ab omnibus, qui curam habent trāsferendarum rerum in Ciuitatem, & sic propriè, & verè vectigal censeri, quod occasione transferendæ, vel transuehendæ niuis in Ciuitatem repēdi statutum est, nec alio nomine appellari posse, quàm ꝙ à iure, & re ipsa ex vi ethimi est illi oppositū.

Et

Et ratio prædictorum depromitur ex *D.Thoma 2.2.q.63. Iſern.in Conſtit.Super inciſionibus,in cap.1. de pace tenenda,* & in ſæpe citato §.*vectigalia*, quod ſint 27 Regibus quodammodo ſtipendia conſtituta pro adminiſtranda iuſtitia, cuiuſmodi ſunt Regij introitus, Regnorumque tributa, & vectigalia, vndè qui hæc vſurpat, capitis plena plectitur, vt in *Conſtitu. Regn. Ea, quæ ad ſpeciale decus*, pulchrè *Præſes Mutius Surgens n addit.ad Marc. Anton.fratrem de Neap.Illuſtr.car.*340. *in princ.*

Quæ omnia ſi procedunt generaliter in omnibus, & quibuſcunque vectigalibus, maximè tamen ſibi locum vendicāt in ijs vectigalibus, in quibus erigendis, vel exigendis interuenit pactum, quod 28 vnus ſolus aliquod genus mercaturæ, vel merces in vniuerſum emat, vt ſolus vendat, pretium ſtatuens, vel quādo omnes Artifices, vel negotiatores conueniunt, vt ſinguli certo, & pari pretio vendant, ità vt reliquis omnibus adimatur libertas huiuſmodi mercaturas, aut merces alias vendendi, quod ipſi, qui talia exercent, melius norunt, quod vendere cum iure prohibēdi quoad alios, nos appellamus, in iure autem propriè appellatur monopolium, *l.vnica C.de monopol.* qui proximè antecedit medio *titul. de Nundinis, titul.* noſtrum *in C.de vectigal.* & conſiſtit in paciſcendo inter mercatores, vt ſpecies mercium non minoris, quā inter ſe ſtatuerint, venundentur, & generaliter in taxandis rerum pretijs: Hoc .n. monopolium, quæ illicita eſt pactio inter priuatos, *d.l.*1. vbi *Gloſ.& Doctores*, ſolus Princeps in vectigalibus licitum facit ex cauſa, vt perbellè adnotauit *Alciat. in d.l.inter publica* 17. *verſ.venalium, nu.*9. his verbis: *In Salinis verò ea eſt vectigalis natura, vt ſoli mancipes, hoc eſt, qui à Fiſco hoc ius emerunt, ſal vendant, idque* 29 *Principis monopolium eſt, quod antiquis quoque inſtitutum fuit,* citans l. *ſi quis, C. de vectigal.* vbi, *ſi quis ſiuè perſona mancipum, ideſt, conductorum ſalinarum ſales emerit; vēderevè tētauerit ſiuè propria audacia, ſiuè noſtro munitus oraculo, ſales ipſi vnà cum eorum pretio mancipibus addicantur.* & ſic clarè probatur in eo *text.* ſoli Principi ius eſſe ſtatuendi, vt ſolis conductoribus arrendamentorum competat ius vendendi certas merces, & nō alijs, quod propriè eſt ius prohibendi niuis inuectionem, & venditionem in hāc Vrbem, ſuper quo fuit fundata capitulatio Mancini cum Ciuitate, in qua leguntur hæc verba.

Item, che neſſuna perſona di qualſiuoglia ſtato grado, & conditione ſe ſia, poſſa condurre, e far condurre neue, nè poco, nè aſſai, tāto dentro queſta Fideliſſima Città, quāto per ſuoi Borghi, tanto per terra, quanto per mare durante detto decennio, ſotto pena di perdere la neue, & perdere l'animali, ò barche, etiam che detti animali, ò barche fuſſero d'altri, ſopra de quali ſi trouerà qualſiuoglia quantità di neue, etiam per poca quantità che foſſe, & anco di più pagare docati cento di pena, quali animali, barche, & docati cento di pene ipſo facto ſi debbiano applicare, &c. Illudq; quod locatur, & 30 pro quo promittitur per conductorem penſio, non eſt aliud, niſi ius vendendi, & vendi faciendi niuem cum dicta prohibitione, ibi, *concedono, & affittano il detto ius di vendere, & di far vendere neue in queſta Città, & Caſali ſeruata la forma di detta capitulatione,* cum adiectione pœnarum contra faciētibus, & cum pleriſq; prerogatiuis, exemptionibus, & alijs, quę ſolus Princeps concedere poteſt.

Vndè tametſi Ciuitas noſtra haberet ius erigendi, & exigendi noua vectigalia, quod planè abſolutum eſt, ei nullo modo competere, cum tamen hoc vectigal ſit 31 fundatum in iure prohibendi ſub pęnis, & ſic vt vnus ſolus vendat, ex hoc capite extrà omnem dubitationem hoc ad ſolū Fiſcum pertinet, cū ſolus Princeps mo- 32 nopolium iſtud licitum faciat in arrendamentis, comprobat hoc latiſſimè *Rebuff. in d.l.inter publica, ver. venalium rerum, in princ.* vbi ex *Azon.& Hoſtienſ. in ſum. de contrahend.emption.* probat, hoc eſſe contrà ius gentium, & infrà *in verſ.etiam prohibentur*, latiùs idem in 2.*tom. ad Conſtitution. Gallic. titul. de magiſtris artificiorum, & monopol.prohib.art.*4.*glo.*2. vbi *numer.* 7. inter alia exempla monopolij prohibiti ſubijcit illud, ſi quis conetur impedire, ne aliquis exerceat negotiationē

vini, aut alterius rei, præter eum, etiam
33 si in vim rescripti Regij id fiat, quia illud rescriptum non valet, & impetrans in monopolium incidit, citans *Corrad. de contract. lib. q.* 51. *circà finem, & num.* 8. addit, incidere in pęnam *d. l.* 1. eos, qui cõ-
34 ueniunt, quod homines certi municipij non deferant frumentum in Ciuitatem, vt Dominus loci, vel Ciues ipsi prius suũ vendant, vt ex *Alber. Bart. Socin.* & alijs discurrit *Rebuff.* per totam illam *glossam*, & præsertim *num.* 12. 13. *& seq.* quod ante eos voluit *Isern. in* §. *conuenticulas, numer.* 24. *de pace iuramento firmanda*, vbi Communitates prohibentur conuenire,
35 quod negotiatores non vendant nisi secundùm pretium per eos statutum, *Brisson. lib.* xj. *de verbor. signific.* monopolium
36 esse docuit, cum quispiam sibi vni mercis alicuius venundandę ius, potestatẽq; vendicare audeat, ex *Aristot. & Suetonio, Menoch.* latissimè *de arbitrar. cent.* 6. *cap.* 569. *per totum, & in fin. lib.* 2. *Decian.* relatus *à Caball. resolut. crimin. casu* 215. *num.* 22. in quo propterea refręnandum
37 esse abusum, quo totus terrarum orbis premitur, latè *Bodinus de Republ. lib.* 1. *cap.* 10. *Regner. d. c.* 6. *num.* 18. & in hoc iu-
38 re prohibendi necessariam esse probationem immemorialis cõsuetudinis, sine qua ista iura acquiri non posse, tradens exẽpla in prohibitione molendi frumenta, coquendi panem, macellandi carnes, nisi in certo molendino, furno, vel macello, ex *Panorm. Signorol. Bertrand. Socin. Ias. Dec. Afflict. Rip. Curt. & alijs Auendan. dicta* 2. *part. cap.* 4. *num.* 22. *ad* 26. vbi in specie tradit, nec etiam Dominos inferiores posse prohibere, ne alij vendant vina, vel frumenta, donec ipsi vendiderint, ex quo infringitur libertas, & ob id ipsis impunè resisti posse, ex *Alber. Luc. & Parid.* nisi immemorialis legitimè probetur cum requisitis descriptis per eum *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 10. *Minsynger. centur.* 5. *cap.* 29. *numer.* 10. latissimè *Thesaur. decision.* 16. qui citauit *Pragm. Regn.* editam à Carolo Cęsare contrà Barones vsurpantes ius prohibendi in furnis, & molendinis, cuius initium est, *Audiuimus etiam*, in *libr. Constitut. fol.* 532. quæ est excerpta ex §. 33. *Pragmat. Carol. V. de anno* 1536. registrata in nouiss. in *titul. de Baron. Pragm.* 14. super qua breuiter *Dominus Rouitus*, & latè *Dominus Capiblancus.*

Et hoc in puncto decidit *Bossius in d. titul. de vectigal. num.* 4. vbi dicit, quod
39 totum illud pretium, quod augetur in sale vltrà verum pretium, & commune, quamuis non concernat præstationem extrinsecam, sed respiciat augmentum pretij eiusdem salis intrinsecè, attamen quia re ipsa in idem cadit, occasione prohibitionis, putà si prohibeatur emere sal, nisi in salinis, vel ab Arrendatoribus, à quibus necesse est emere cariori pretio eius, quod alibi, vel ab alijs emissem, semota prohibitione, totũ propterea illud augmentum pretij est proprium, & verũ vectigal, gabella, vel datium, & sic deciditur in terminis nostra quæstio, quod augmentum pretij contingens ratione prohibitionis, vt vnus tãtùm niues introducat, & vendat, propriè, & verè fit gabella, & quod soli Principi hoc statuere liceat, nec etiam generaliter, nisi quoad sibi subditos tantùm, non autem quoad forenses non subditos, vt latè probat *Surdus* videndus *consil.* 321. *numer.* 24. & 31. *lib.* 3. vbi quod directè, nec indirectè
40 illud imponi potest, nec etiam à supremo Principe ergà non subditos, quantò fortiùs illud censebitur prohibitum Ciuitati, citat *Innocent. Bart. Bald. Socin. Roland. Boss. & alios*, & quæ *ipse idem* scripsit *consil.* 127. *lib.* 1. & in terminis nostris in
41 indiuiduo *Goffred. de Caieta super Ritibus Reg. Cam. fol.* 42. & 43. ad declarationem cap. 2. gabellæ boni denarij Ciuitatis loquentis de salmis, decidit, illud cap. debere intelligi de ciuibus, & pertinentijs Neapol. & non de exteris, quibus cum Ciuitas non possit expresè legem imponere, ergò minus tacitè, & hoc *Goffredi* dictum loquens specialiter de potestate Ciuitatis nostræ, reperitur additum in margine *Rituum Regiæ Cameræ in cap. de salmis, car.* mihi 43. *in fi.*

Et cum *Bossio* concordat *Remig. de Gonny in tract. tom.* 15. *par.* 2. *de charitatiuo subsidio, q.* 60. *num.* 3. *cart.* 183. vbi dicit, hoc vectigal sua Regione Galliæ vocari *SciZam*, quæ est impositio, quę communiter

muniter imponitur ſuper victualibus, quæ venduntur ea conditione, vt omnes ementes vltrà iuſtum pretium, ſoluant certum augmẽtum, vt ſcilicet panis, carnes, vinum, & omnia ad victum parata, quæ communiter haberentur pro octo, vel decem, vendantur duodecim, vel plus. Et alcaualam, de cuius ethimologia differit *Pater Molina dicto loco de tributis cap. 663. in titul. eiuſdem cap.* teſtatur in Regno Luſitano *Siſam* appellari.

Quoad ſecundum articulum. Non obeſſe Fiſco reſcriptum Ducis Oſſunæ mandantis, quod Alderiſius Annonæ Præfectus, & Decuriones prouiderent, quod eis vtile, & expediens viſum fuiſſet pro beneficio Ciuitatis, & publica commoditate.

Noluit enim vnquam Prorex, nec eius intentionis fuiſſe creditur præiudicare Fiſco non citato, nec audito in re tam ardua, ſicuti eſt concedere authoritatem Ciuitati imponendi vectigal cum iure prohibendi ad ſui vtilitatem cum fructuũ perceptione; conſtat enim huiuſmodi re-
42 ſcripta impetrari non debere, *d. l. nec dãnoſa* canonizata 25. *q.* 2. *cap. nec damnoſa*, & impetrata à Iudicibus refutari debent, *l. fin. eod. titul.* maximè ſi continent impetrationem rei, vel iuris ad Fiſcum ſpectãtis, quia impetratio eſt ipſo iure nulla, etiam ſi poſſeſſio nondum ſit quæſita Fiſco, latè *Peregrin. de iure Fiſci, lib.* 1. *§. hactenus, num.* 33. & in puncto, quod impetratio de rebus Fiſci, & regalijs ad partis
43 poſtulationem non valeat: præſertim ſine cauſa non obſtantibus ll. & maximè cum de graui agitur prçiudicio, nec conſtat, Principem voluiſſe vti plenitudine poteſtatis, latè *Peregrin. ibid. num.* 37. 40. *vſque ad* 44. & in puncto, quod non valeat impetratio facta etiam à Principe ſupremo circà vectigalia, eſt *text.* clarus *in d. l. omnium* 6. & maximè ſi contineat ius prohibendi, *d. l. ſi quis* 11. ibi, *ſiue noſtro munitus oraculo*, *C. de vectig.* latè *Rebuff.* vbi ſupra.

Hic autem de hoc dubitari nõ poteſt, ſiquidem cum ad notitiam Fiſci deueniſſet conatus iſte, quem attẽtauit Ciuitas, ſtatim ſe oppoſuit, qua oppoſitione ſtãte Dominus Prorex per decretum, referẽte quon. Proregente de Marra 9. Auguſti 1619. mãdauit, intimari omnia Partibus,
44 & Fiſco, & interim iuſſit annotari niues, quæ immittuntur, & ſic virtualiter declarauit, iura Fiſci eſſe reſeruata tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio, vt ſçpius iura ſua conſeruando proteſtatus eſt Fiſcus, inſtando pro deciſione articuli, cuius expeditio dilata eſt pendente quæſtione ſuborta inter Ciuitatem, & Mancinum, adeò vt in hunc vſque diem ſit dilata deciſio articuli prædicti, vt ſub illo Fiſci patrono cauſa finem acciperet, quo inſtãte initium ſumpſit, vndè dubitari nõ poteſt, iura Fiſci farcta, tecta eſſe, prout in dubio
45 reſcripta Fiſco damnoſa reſtringuntur ad minus præiudicium, *l. ſi quando, & l. ſi aliquãdo C. de operib publ. Peregr. d. tract. lib.* 5. *tit.* 2. *n.* 20.

Et tandem etiam ſi Prorex ipſe hoc conſultò conceſſiſſet, qui tamen noluit, ipſa conceſſio eſſet omninò nulla, & in-
46 ualida, obſtante *Pragmatica ſanctione* Regis Ferdinandi Primi de anno 1470. quç eſt *tertia de vectigal.* qua omnes Regiæ conceſſiones in beneficium quarũcunque Vniuerſitatum Regni circà impoſitionem vectigalium tam in præteritum factæ, quàm faciendæ in futurum, ex quibus iura Fiſci lædantur, vel præiudicium forẽſibus, & extraneis inferatur, declarantur nullæ, & inualidæ cum clauſula irritanti, & pœna indicta, ea quoad forenſes ratione expreſſa, quod irrationabilis, & illicita ſit earum conceſſio, & exactio, cum vnuſquiſq; ſuum onus portare debeat, & pro alienis debitis alius non debeat prægrauari, quæ ſola *Pragmatica* ſufficeret ad cauſæ victoriam.

Quoad tertium clarum eſt, Vrbem noſtram (quæ fruitur fçlici dominio Regis
47 noſtri) veluti ſubditam non habere ius imponendi, nec exigendi noua vectigalia, præſertim cum iure prohibẽdi, quod ſuprà fundatum eſt, ſolius dumtaxat eſſe ſupremi Principis iure Regio: & ſic lex ei reſiſtit, & Fiſco aſſiſtit, cum Vniuerſita-
48 tes iure communi nullam habeant, nec ſimplicem iuriſdictionem, ſecundùm *Innocent. in cap. cum acceſſiſſent, de conſtitution.* niſi in quibuſdam caſibus, inter quos non legitur caſus noſter, nec ſimiles

les, quos enumerat *Auendan. dict. tract. 1. part. c. 2. vers. nona causa.*

Nec, *Capitulum Ladislai* quicquam obest, Primò, quia etiam si fuissent concessa Ciuitati ex *dict. cap.* merum, mixtūq; imperium, & omnimoda iurisdictio, cuius
49 contrarium infrà patebit, dum simplex iurisdictio tantùm apparebit concessa circà annonam, ità quod pœnæ applicētur Hospitali, & non ipsi, adhuc tamen non posset etiam suis proprijs subditis
50 imponere vectigalia, nec taleas, siuè collectas, & fortiùs noua vectigalia erigere, *Iacob.* in puncto *de feud. vers. cum mero, & mixto imperio, num.* 16. & 18. quem sequitur *Bossius de regal. num.* 15. *in fin.* & 16. & sic multò minus illa erigere cum iure prohibendi contrà Forenses, Dominus meus *Capyc. verb. gabellis, vers. adeò quod, car.* 114. *colum.* 1. *in fin.* vbi paulò
51 antè ampliat, etiam si concessio fiat ex causa venditionis, & sic titulo onerofo, vt si quis vendat territorium, in quo habeat ius exigendi Gabellas, illæ non veniunt, etiam si vendat cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis, &c. si enim attentè inspiciatur, nihil aliud cōtinet, nisi quod Electi curent ea, quæ ad annonam pertinent in duobus.

52 Primò, quod frumentum, fruges, vina, & alia ad annonam spectantia in Vrbe existentes nullatènus extrahantur, nisi prouisa prius Ciuitate, & Ciuibus; & Secundò, quod fruges, & res huiusmodi venales in Ciuitatem immissæ vendantur conuenienti pretio, quod ipsi Decuriones duxerint imponendum, faciendo super talibus mandata, & banna, & pœnas imponendo, & exigendo, & contrauenientes carceribus Magistri Iustitiarij, vel Capitanei Neapol. mancipari faciendo: pœnas autem conuertendas mandauit in reparationem murorum Ciuitatis, vn-
53 dè iurisdictio concessa pro conseruāda, & augenda vbertate, vllatenus ad concessionem Regalium extendi haud quaquam potest, iuxtà communem theoricam *Doctorum*, quod ea scilicet, quę sunt de suprema potestate nunquam intelligntur concessa, vt nuncupatim in terminis ad interpretationem dicti *cap. Ladislai*, & alterius *Ferdinandi Primi*, sub *num.* 40. circà concessionem iurisdictionis Annonæ, authoritate *Butrij in cap. cum contingat, num.* 17. *vers. dic quadam sunt meri imperij, de foro competen. & Bar.* in vulg. *l.* 1. *ff. de offic. praefecti Vrbis*, tradit *Regens de Ponte titul. de abundantia Ciuitatis* §. 1. iuncto *num.* 14. 15. 16. 18. *& seq.* optimè *Minsyng. obseru. centur.* 5. *cap.* 29. *per tot.* vbi de prohibita ab Inferioribus à Principe impositione sub pœna *l. Iulia de ambitu*, & alijs.

54 Et maximè cum vectigalia exigāt specificam, & specialem concessionem, vt per *Knicb.* supra citato *cap.* 5. *num.* 61. *in fin. & seq.* & sunt de magno Imperio, Imperatori, & Regibus reseruato, & cæteris in terris superiorem non recognoscentibus, *Borrel. tom.* 3. *decision. Orbis, titul. de tributis* 15. *num.* 32. 50. *&* 53.

Nec quicquam obstant verba illa, quæ sequuntur in dicto *cap. Ladislai*, ibi, *Quodque adhibeatis vias alias, & modos, quibus dicta Ciuitas semper abundet in grassia*, & inferius, ibi, *omniaq; alia faciatis, quæ ad procurationem, & commodum dictę Ciuitatis spectare noscuntur, sicut vobis melius visum fuerit.* Hæc enim non
55 alterant, nec augent vim, & robur principalis dispositionis, tum ex iuris dispositione, cum non possint hæc verba extēdi ad maiora expressis, iuxtà vulgatum *cap. sedes, de rescript.* tum ex claris verbis dicti *cap.* dūm postquam dixit, *vias alias, & modos, &c.* declarat, quomodo id intelligatur, & subdit, quod nullus vendat cōtrà iustum, & consuetum, & debitum, faciendo super talibus mandata, & banna, &c.

Et vt clarè dignoscatur, noluisse Sere-
56 nissim. retrò Reges concedere aliud Decurionibus, nisi curam Annonæ tantùm, vt res venales ad alimenta parata iusto vendantur pretio, secundùm assisiam ab ipsis imponendam, apparet ex *capit. Ferdinandi Primi* 34. 35. 36. 37. 38. & 40. *cart.* 18. vbi mandatur obseruari quod per Electos fuerit ordinatum in materia grassiæ, dummodo fuerit iustum, honestum, & consuetum, & pœnæ mandantur applicari Hospitali Annunciatæ, non autem Ciuitati.

Et tandem ad confirmationem ponderetur

ponderatur sententia antiqua lata inter Electos, & Iustitiarium Grassiæ per Collaterale Consil. sub die 23. Martij 1510. vbi in *tertio capit.* incip. *Item à vendentibus*, postquam declarauit, curam annonæ, vel grassiæ spectare ad Electos, additur *Nec non incidentes in pœnas corporales, possint Electi capi illos facere, & assignare captiuos in Magna Curia Vicaria, vel alijs Officialibus Regijs dictæ Ciuitatis Neapol. prout eis videbitur, per eosdem Officiales custodiendos, absoluendos puniendos, seu liberandos, ad petitionem ipsorum Electorum*; Et sic patet, iam esse decisum ius conijciendi reos in carcerem, eorumq; custodiã, & cognitionem, executionemq; pęnarũ impositarum per Electos, pertinere ad Regios Officiales, & ad M.C. vt Iudicem ordinarium.

Banna etiam ab anno 82. emanata per Electos circà niuis venditionem tantùm abest, vt Ciuitati prosint, vt ex eis fundetur intentio Fisci, siquidem Banna anni 82. & 87. continent, vt niues vendantur à dominis, & asportantibus niues in Ciuitatem iuxtà assisiam, & non per Dardanarios, & Apothecarios, & reuenditores; in alijs verò bannis ann. 88. & 89. fol. 37. à terg. 38. & 39. & de anno 613. & 617. fol. 40. & 41. continetur, vt per ipsosmet dominos, & niuium conseruatores, niues
57 vendantur certis horis, & certo pretio, exclusis Dardanarijs, quibus bannis principaliter respicientibus, ad vbertatem niuis conseruandam, conseruabatur quoq; libertas eorum, qui niuium recollectioni in proprijs fundis cum impensa intendũt, non impedita ipsorum, qui ferè omnes forenses sunt, industria, & sic ista banna sunt iuri communi conformia, prout per statuta terrarum solet frequenter prouideri, vt res venales non vendantur reuẽditoribus antè horam decimam, vel duodecimam fauore publicæ vtilitatis, vt ex *glo. & alijs* perbellè *Rebuff. in d. l. inter publica*, sub *vers. venalium rerum*. Hodie verò cum nouo arbitrio Mancini sinister oculus fictè respicit Annonæ vbertatem, dexter verò oculus operatur impositionem noui vectigalis, augendo pretium, & adimẽdo libertatem proprijs dominis, & niuium cõseruatoribus, quod vectigal insuper conuertitur ad beneficium Ciuitatis in damnum Fisci, contrà iura supradicta, & contrà, nedum vltrà priuilegia Ciuitati concessa, quibus nunquam tale cogitatũ fuit; si enim Decurionibus præ-
58 tenditur concessa cura annonæ, sicuti de iure Præfecto Vrbis erat concessa cum reliquis Magistratribus, vulgata *l. 1. §. cura carnis, ff. de offic. praefect. vrbis*, cumulatiuè, non priuatiuè quoad alios Magistratus, vt ex *Bart. & Doctor. ibi* tradit *de Ponte in d. titul. de abundantia ciuitat. §. 1. num. 19.* consequens est, vt contrà forenses niuis conseruatores, & venditores, quominus liberè ad Ciuitatem niues venales intromittere, & vendere possint, ni-
59 hil statuere valeat, cum & Præfectus Vrbis extrà Vrbem nihil statuere valeat, *l. vltima ff. eod. titul. de offic. præfect. vrb.* vt in puncto præuia disputatione ad vtranque partem latè resoluit, & fundat *Montanar. in comment. ad pragm. 2. de administr. vniuersit.* ex *num.* 78. & propriè ex *num.* 79. & *num.* 86. vbi paulò antè referens decisionem in causa S. Antimi, dicit, illam speciali ratione processisse.

Quartò non obsunt itidem acta, & sen-
60 tentia lata pro Ciuitate contrà Casale S. Antimi in anno 66.

Primò, quia ibi dumtaxat actum fuit de prohibendo Ciues S. Antimi introducere panem venalem in Ciuitatem tantùm, & non aliud.

Secundò, id fuit speciali ratione, & causa expressa in petitione, & articulis Ciuitatis, ad euitandum maximum damnum, quod solebat sentire Ciuitas expendẽdo ingentem summam pecuniæ in partitis emptionis frumenti cum maxima iactura, dũ posteà Pistores non poterant vendere panem à Ciuitate distributum, diminuto pretio, & pondere frumenti, Ciuitas in maximo erat damno, & ob id coacta fuerat hac de causa prohibere dictos Ciues S. Antimi, & sic causa limitata est quoad panem, & certas personas vnius Casalis tantùm, vltrà Casalia propria Ciuitatis, quibus legem ad libitum imponere poterat, & hac ratione magni præiudicij illud processisse, per prędicta testatur in specie; referens dicta acta, & sententiam *Mõtanar. in d. prag. 2. de admin. vniu. n. 77. in fi.*

Ter-

Tertiò, non obtinuit Ciuitas vigore prohibitionis cum acquiescentia, sed po-
61 tius vigore conuentionis initæ cum dictis rusticis, qui timentes banna, vano timore impulsi, obtulerunt recipere frumentum Ciuitatis, vt panem venalem introducerẽt, & sic potius ex conuentione, quàm ex præscriptione obtinuit Ciuitas, quod confirmatur ex testibus dicentibus: *Che la Città quando hà voluto, l'hà fatti venire à vendere pane*, & sic infertur conuentio, non enim prohibitio introducendi panem, poterat cõtrarium inducere, vt inuiti cogerentur venire, nisi ex cõuentione, quę conuentio non extenditur ad alias res, neque personas, præsertim vt noceat Fisco.

Quartò, non obtinuisse Ciuitatem ex præscriptione, patet, quia ex dispositione
62 iuris requiritur immemorialis, *dicto cap. super quibusdam §. præterea*, vt post *Isern. & Rebuff. in dicta l. publica*, infinitis congestis tradit *Mastrill. de magistrat. tom. 1. lib. 3. cap. 10. num. 222.* licet *Lucas in l. viros C. de diuers. offic. lib. 12.* attentauerit in præiudicium Fisci, quoad exactionem vectigalium, nec etiam immemorialem prodesse, at ex processu prædicto patet, antè inuasionem Lautrech de anno 1528. Ciues S. Antimi ad sui libitum consueuisse asportare panem venalem, & banna emanari cępisse post dictum tempus, supplicatio fuit porrecta de anno 63. sententia lata de anno 66. & sic nedum defuit immemorialis, sed nec quadragenaria pręscriptio, & omninò virtute conuentionis orta fuit sententia, quæ conuentio paciscentes non egreditur, & sic in vanum Ciuitas allegat præscriptionem, quæ non habet tempus necessarium ad pręscriptionem vectigalium.

Quintò, defuit præscriptio, quia defecerunt requisita immemorialis in acquisitione iuris prohibendi, quia nullum ex notis requisitis fuit probatum.

Sextò, sentẽtia prædicta declaratur ex probationibus, quæ sũt vehiculum quod-
63 dam ad sententiam declarandam, quinimmò sunt virgulæ ad ipsius intelligentiã, vndè appellantur anima processus, & sententia, cum ex ipsis sumant vires, *Bald. in cap. cum super, in fi. de offic. deleg. Mascard. de probation. quæst. 1. num. 12.* scripsi *lib. 1. controuers. illustr. cap. 7.* ex *numer.* 8. vndè cum bãna, & prohibitiones exhibitæ per Ciuitatem de anno 49. directæ fuerint dũtaxat Ciuibus dicti Casalis, & sic etiam è contrario licentia introducẽdi panem, ex hoc sequitur, nõ posse Ciuitatem prætendere, acquisiuisse ius prohibẽdi, etiam semota conuentione quoad alios, & hac de causa obtinuisse Ciuitatem, quia probauit, fuisse in possessione faciendi tales prohibitiones, ne homines dicti Casalis introducerent panem, nisi accepto frumento partiti, testatur idem *Montanar. in dicta pragmat. 2. num. 76.* qui subijcit, quod licèt non potuisset prohibere Ciuitas, ne panis introduceretur, poterat tamen alia via hoc obtinere, imponendo assisiam.

Vltimò, & tandem hęc prohibitio, siuè conuentio cum dicto Casali nihil aliud importauit, nisi vt Ciuitas damnum uitaret, quod ex emptionibus frumenti pati consueuerat: nullum uerò uectigal, præsertim ad Ciuitatis utilitatem induxit, sed ad damnum uitandum solùm respexit: Vndè cum hodie agatur de iure, & facto pęnitus diuerso, non potest ex uno
64 iure ad finem damni uitandi ad noui iuris, præsertim exorbitantis, cuiusmodi est uectigalium institutio cum fructuum perceptione, quæ solius est Regis, acquisitionem inferri. Dispar enim est ratio damni uitandi, & lucri captandi, & de minori ad maius non ualet argumentum affirmatiuè.

Sed quid frustrà immoramur, omnia
65 uectigalia etiam ad annonam pertinẽtia sunt Regiæ Curiæ, idq; tam ex dispositione iuris, quàm etiam ex uetustissima, & generali satis nota consuetudine, sicuti sunt
66 tertiaria uini, cui nix accedere debet, ueluti ad uini præcipuè usum parata, constat esse Regiæ Curiæ, & omnibus comestibilibus, terra, & mari inuectis, & euectis. Item pro caseo, oleo, lardo, & cæteris rebus sale conditis sunt in Regia Dohana noti dirictus, & sic in Gabella Plateæ maioris, quæ olim erat annexa Dohanæ. Itidem in Gabella Ouorum, & Hędorũ, *& delli Cenzali*, cuius exactio consistit nuncupatim in frumento, & uictualibus terra

inue

inuectis,& in animalium macellatione ad hominum cibum, vt de omnibus habetur in *Ritibus Regiæ Cameræ,in Capitulis de curribus,ſalmis,barcis,& quartucio rerum ſale conditarum.* De oleo etiam,& vino,& latiſſimè diſcurrendo per omnia Regia vectigalia obſeruat Dominus meus *Regens de Curte in 2.par. de feudis, cap. 3. à numer.95. vſque ad* 128. & de vectigali ſalis, & eius antiquitate, ac monopolio ad ſolum Regem ſpectante, latè *Barboſ. in l. diuortio* 8.§.*ſi vir*, ex *n.*28.*ff.ſol.matr.*

Sicut etiam de anno *635.* & *639.* fuit addita exactio alterius tareni pro quolibet ſtaro olei, quod introducitur in Ciuitatem, & hoc menſe Decembri eiuſdem anni, quo iſta reuideo,fuit additum ſuperindictum taren. trium pro qualibet ſalma olei extrahendi ex Prouincijs Apuleæ, vltrà ducatos tres, taren. vnum, & gr. 18. qui ſoluebantur tam Arrendamento Dohanarum Apuleæ, quàm Arrendatoribus Arrendamenti Olei, & Saponis pro dirictu nouæ impoſitionis, & alijs; & proximis annis etiam fuit in duabus vicibus additum ſuperindictum ſuper Sale taren.duorum,& auctum prętium carol.quatuor vltrà ſolitum pretium carol. octo, & redactum ad ſummam carol.duodecim,& de gabella tertiarię vini,
67 quod ſit ius antiquiſſimum in Regno ante Federicum Imperatorem, & membrũ Dohanæ,in qua ex bonis omnibus, etiam ad cibaria hominum deputatis, & ſic ad annonam,& graſſiam pertinentibus, directus exigantur,licet hoc ius ex vino extra Dohanam exigatur,latiſſimè *Regens Moles quæſt.7. ſub titul. de gabella vini*, vbi aduertit,gabellam iſtam conſiſtere in iure prohibendi venditionem vini ſine licentia Arrendatoris. Et dicitur gabella tertiariæ vini, quia conſiſtit in tertia parte pretij aucti, quæ tamen eſt medietas veri pretij, quo vinum emitur ab Arrendatoribus, vel Conductoribus, quos vocant Magazenorum,vt exempli gratia: Si vinũ ematur duc. 12. illicò additur medietas pretij pro iure vectigalis, quæ medietas primi pretij cum habito reſpectu ad ſummam additam pro iure gabellæ, ſit tertia pars integri pretij,vt ſunt ſex reſpectu decem, & octo, proindè meritò appellatur gabella tertiariæ vini, quæ etiam eſt medietas pretij conuenti, ſiuè communis in omni ſpecie vini,tam parui, ſiuè tenuis, quàm potentis,& generoſi, & vltrà tertiariam additur ſuperindictum impoſitũ de anno 1557.tempore inuaſionis Regni de *Monsù de Ghiſa*, ſub Excellentiſſimo Duce Albę ducatorum duorum,& taren. vnius pro quolibet dolio, & aliud vocatum *della Gabelluccia*, aliorum carolenorum duodecim, quæ fuit Ciuitatis, poſteà per eam ceſſa Reg. Cur. quæ ſimul vnita, ſummam faciunt duc. trium, & taren. quatuor vniformiter ſoluendorum vltrà tertiariam, quæ variant ex qualitate vini, & quantitate pretij, vt ſupra
68 dixi,& licèt Ciuitas participauerit in dicta gabella vini,ſicuti habet etiam hodiè in Dohana ius,quod dicitur *il Reale*, nihilominus hæc,& alia habet ex Regis munificentia, & *Moles ibid. in fin.* teſtatur, fuiſſe votatum in Conſilio Collaterali, quod potuiſſet Rex auferre Ciuitati dictam ratam gabellæ,ſed non fuit expediens hoc
69 facere, ſicuti etiam gabella boni denarij ex ſpeciali gratia Regis Ferdinandi Primi fuit Ciuitati conceſſa, qui diſtribuit partem ex ipſius reditibus ad opus reparationis murorum, & viarum dictæ Ciuitatis,vt clarè continetur in *Capit. Ferdinandi Primi, verſ. item attento, & cart.* 10.*in fin.& à terg. in Capit.* impreſſis, & quod gabella prædicta boni denarij ſit Reg.Curiæ,expreſsè legitur in *Pragm.* 1. *de Annona* Ferdinandi Regis ſub data 3. Maij *1496.* Et ſic omnes gabellæ, quas habet Ciuitas, fuerunt ei conceſſæ de
70 ſpeciali gratia,& munificentia,non ex iure,quod ſibi competat imponendi,& exigendi vectigalia rebus pertinentibus ad annonam, ſicuti experientia docet, vectigalia ferè omnia,quæ de his rebus exiguntur,ad Fiſcum pertinere,& eorum vectigalium, quæ Ciuitates Regiæ iuriſdictioni ſubiectæ ius ex Principis munificẽtia habere dicuntur, id cum ea reſtrictio-
71 ne intelligi debet,vt duę nihilominus partes Fiſco tribuantur, ipſis ſolùm Ciuitatibus tertia tantum parte ad ſua onera ſubleuanda remanente, *l. vltim. C. de vectig. Regener. dicto cap.6.num.*55. Solent enim Reges ciuitatibus ſubditis quandoquè ve-

72 vectigalia concedere, quæ adhuc regalia censentur, cũ ipse Rex per alium capiens, per se capere videatur, *Rebuff. dict. l. inter publica, sub verb. publica.* Et annis præteritis Fisco instãte, fuit impositum vectigal pro mensuranda calce, cũ iure prohibendi, ad ipsius Fisci beneficium, venditum . . . Staraci.

73 Et antiquũ est vectigal Fisci *della mãna forzata,* quæ colligitur tempore æstiuo in Prouincia Capitanatæ in terris, & locis propè Montem S. Angeli, quæ proximè niui accedit.

Et in Prouincia Calabriæ citrà Fiscus 74 fuit, & est in possessione vectigalis, in specie pro niue, locando nominatim hoc ius vendendi niuem cum iure prohibendi, non solùm introducendi niues, illasque vendendo in ciuitatem Consentiæ, sed concedendo Arrendatoribus omnes foueas, vulgò *dette le Conserue,* quæ reperiũtur in montibus Sylæ, & alijs, sed prohibendo, ne quisquam foueas ad niues cõseruandas habere, vel de nouo facere possit, præter Arrendatorem, cum certa pensione ab anno 617. vt ex actis penès Frãciscum de Flore; idemq; aliquando tractatum est, & de facili perfici speratur nouum Arrendamentum in toto Regno in locis, in quibus æstate niues desiderantur cum ingenti Regiæ Curiæ compendio.

Ex qua possessione iuris prohibendi in vniuersum, & quoad niuem, etiam in aliquibus Regni partibus, conseruauit sibi Fiscus possessionem in toto Regno; si enim ex possessione partis quis censetur sibi retinere possessionem quoad omnia in priuilegio sibi à Principe concesso cõtenta, vt in specie in acquirenda, & retinenda iurisdictione in eo, qui habet concessionem ab eo, qui habet ius concedẽdi, vt si vsus sit iurisdictione in vno actu, retinuerit in omnibus, authoritate *Bart. in l. 1. §. si quis hoc interdicto, ff. de itiner. actuq; priuato,* quod in iurisdictionalibus, & incorporalibus, latè post *Alexandr. Ruin. Anton. Gomes. & Mascard.* probaui *lib. 1. controuers. illustr. cap. 23. numer. 37.* & latiùs *cap. 54. num. 24.* quantò fortiùs in ipsomet Principe, & eius Fisco, vbi non agitur de diuerso iure comprehenso sub generalitate iurisdictionis, sed de eodem iure, & vectigali niuis, quod ipsi iure proprio, & communi competit, non alieno, quo si vsus fuit in vna parte Regni, nihil prohibere debet, quin eodem vtatur in toto Regno.

Huius causæ decisio cum ab Hispania Regijs literis vrgeretur, vt illius vectigalis compendio bellorum onera subleuarentur, Excellentiss. Prorex, mihi, qui è Fisci patrono in Reg. Cam. Præsidentem iam diù allectus fuerã, præcepit, vt denuò Fisci partes agerem, atque hisce meis allegationibus, adeò Fisci ius emicuit, vt Neapolitana Ciuitas, quæ ingẽtibus auri ponderibus, qua assolet fidelitate, ac deuotione, ad substinenda, ac reparanda bella, Inuictissimum Regem donauit, mense Maij 1638. pro vectigali farinę vicies centenis, ac quingentis millibus, annuisq; centenis millibus æstimato, quod Regi renunciauit, ac cessit, prædictum super vectigali Niuis ius, vnà cum quibusdam alijs ab Rege mutua largitione receperit. De quibus solemne fuit initum instrumentum manu Notarij Io. Leonardi Aulisij Ciuitatis Notarij. die 15. Maij 1638.

SVMMARIVM.

1 *Principales tenentur pro substitutis, & subrogatis in officio.*

2 *Substituens pro substituto non tenetur, si ex necessitate id agit, ex* Luca Pennens. *cuius tamen distinctio refertur, numer. 3.*

3 *Casus necessarius præuisus differt à superuenienti, hic enim necessarius dicitur, ille voluntarius.*

4 *Substituens tunc non tenetur de defectibus substituti, cum substituit personam nimis integram, & num. 5. qua sit solita integrè se gerere, nu. 6. & non sufficit, si communi opinione existimetur idoneus, num. 7.*

8 *Limitatio, vt substituẽs ex causa necessaria, videlicet, iussu Superioris, vel Iudicis decreto, non teneatur pro substituto, declaratur, nisi à Principe, vel à Iudice expressè fuerit dictum, vt de substituti culpis ipse teneatur.*

9 *Ignoranter substitutum non idoneum eligens,*

gēs, est in culpa, si verò sciēter, est in dolo.
10 *Regula, quod substituens exhibendo hominem liberatur, omissa* Bart. *distinctione inter publicum, & priuatum officium, confunditur, cum maius periculum in publico, quam in priuato vertatur, n.* 11.
12 *Ex statuto, vel pacto citrà ius commune substituens substitutum exhibendo non liberatur.*
13 Capit. Regis Caroli Primi, *secundùm* Nigri *ordinem 62. præcipit, vt substituētes de substitutorum insufficientia teneantur, idq; etiam in substitutis ex necessitate nu.* 14. *atque eadem pœna substituens tenetur, qua de suis gestis teneretur, num.* 15.
16 Bart. *distinctio circà prædicta refertur.*
17 *Principaliter, & directò teneri, idem est.*
18 *Obligatio fideiussoria est accessoria, & regulariter subsidiaria.*
19 *Obligatio insolidum per alia verba æquipollentia induci potest.*
20 *Qui principaliter tenetur, exhibendo substitutum non liberatur.*
21 *Substituēs cum soluere debet, vt est quādo principaliter tenetur, tunc est fideiussor de iudicatum soluēdo, nō de iudicio sisti.*
22 *Substituens vt pro substituto obligetur, sufficit promisisse, se damni emendationem pro substitutis soluturum, præcipuè cum insimul idē officium administrant, n.* 23
24 *Nominantis, ac nominati indiuiduum est officium, atque commune periculum.*
25 *Præponens in officio, quod promisit se principaliter teneri de culpis, ac præpositi defectibus, idem est ac si promisisset, quamcunque cōdemnationem pro Officialibus soluere, quæ clausula censetur apposita, vt euitarentur præponentis exceptiones, numer.* 26. *idq; de stylo in Tribunalibus obseruatur.*

ARGVMENTVM.

Substituens in officio quando pro substitutis teneatur. Et qui verè dicatur voluntarius, vel necessarius casus, & quando necessarius excuset præponentem. Regulam, qua substituens substitutum exhibendo liberatur, in officijs publicis minimè procedere, præcipuè cū vltrà ius commune, ex pacto, siuè statuto quis est obligatus. Eum, qui principaliter se teneri promisit ad quæcunque à substitutis commissa, vt fideiussorem de iudicatum soluendo, non autem de iudicio sisti, existimari, dilucidè pertractatur.

RESPONS. XI.

PRo condemnationibus pecuniarijs, contrà substitutos, & subofficiales deputatos per Dionysium de Maria Magistrum Portulanum Maris Prouinciæ Campaniæ, & Io. Dominicum
1 Pintum Credenzerium Generalem, teneri ipsos principales ad soluendum, fundatam habet intentionem Regius Fiscus ex *Bart. in l.* 1. §. *familiæ, ff. de publican. Felin. in cap. Petrus, nu.* 8. *de homic. Marcel. de Mauro alleg.* 93. & ità pluries decisum testatur *Ludouis. decis.* 233. *in princip.* cum infinitis per *Giurb. cons.* 36. *num.* 26.

Vis tota consistit in indagādo, si restrictiones, siuè limitationes, quas conuenti afferunt, vt probent, non teneri in casu præsenti Officiales principales pro condemnationibus, & pœnis declaratis cōtrà eorum substitutos, & subofficiales pro culpis, & defectibus ipsorum, legitimè applicari possint, vt à solutione excusentur.

Et primò ex aduerso prætenditur, limi-
2 tari propositionem, quādo substituēs, vel nominans alium subofficialem, id agit ex necessitate, nō ex voluntate, in quo *Lucas de Penn. in l. agentes,* quę est *lex* 5. *C. de de præpositis agent. in rebus, lib.* 12. *col. penult. vers. vel dic melius,* ità distinguit, aut
3 substituens hoc egit ex voluntate, aut ex necessitate, putà, quia iussus à Principe, vt aliquod negotium exequatur, iu-

betur loco sui alium subrogare. Primo casu locum habet quod supra dictum est, scilicet in *vers. contrà hoc sunt*, vt teneatur substituens. Secundo casu, aut in eligendo substitutum commisit fraudem, negligentiam, vel defectum, quia minus idoneum substituit, & tunc idem, nam tunc potiùs ex facto proprio, quàm substituti per eum conuenitur, *l. nam & seruus, §. vlt. ff. de neg. gest.* vbi autem in substituti electione, fraudis, vel negligentiæ defectum non adhibuit, sed eum elegit, qui fide dignus, bonus, & idoneus publicè habebatur, & tūc ipse veniet excusandus, quamuis substitutus bonos mores mutet in malos, *Lucam* sequitur *Paris de Puteo de sindic. verb. an substituens*, post *num. 2. vers. in quo tamen, fol. 248. à terg. in paruis.* Pondero primò quod dicit *Lucas*, dum necessitatis casum exemplificat in eo, qui iussus à Principe, vt aliquod negotium exequatur, & sic non omnis necessitas excusat, nisi superueniat: differt enim casus necessitatis præuisus à superuenienti, quia ille primus dicitur voluntarius, non necessarius, & ad hoc plura cōsiderat *Giurb. d. cons. 56. nu. 20.* vbi æquiparat casum iussus Superioris alteri, quando substituenti fuerit datus, siuè nominatus substitutus à Principe, *num. 21.* in quo iusta videtur excusatio, non enim dicitur legitima necessitas, nec actus necessarius ille, in quem quis incidit spontè, & qui ortum habuit ex initio voluntario.

Præthereà limitatio non intelligitur de electione cuiusuis personæ, quæ bona existimari possit, contrario non probato,
4 sed in substituente personam valdè integram, & ità ex *glo. in c. 1. de offic. Archid. & consil. Oldr. 92.* probat *Felin. in cap. Petrus num. 11. de homicid.*

5 Non .n. sufficit elegisse personā idoneam solitam exercere, ēt si tempore electionis exercuerit similia officia, quia limitatio habet locum, quando fuisset electa persona valdè integra, vt dicit *Felin. d. loco*, prout in puncto aduertit *Ludouis. d. dec. 233. nu. 5.* vbi *Addentes* afferunt, *decis. Seraph. 527. n. j.* vbi requiritur, quod Præpositus sit homo bonæ famæ, cogni-
6 tus, & qui solitus sit cū integritate se gerere, & quod hæ qualitates benè probētur, & subdit *Ludouis.* hæc verba: *Quæ qualitas non probatur in persona Vanini, & nō apparet, quod exercuerit, nisi de tempore, quo fuit electus à Galliano, aut non multum antè, minus etiam constat, qualiter se in ipsis gesserit, & non sufficit, quod exercuit dicta officia, nisi doceatur, quod laudabiliter, & fideliter administrauerit*, pulchrè *Salyc. in l. fin. C. de pœn. Iud. qui malè iudic.* qui loquitur in eo, qui deputauit illum, qui aliàs in tali officio erat exercitatus, *Alex. in l. si cum dotem, §. si post, n. 8. vers. similiter, soluto matrimonio*, optimè *Dec. in l. 2. nu. 13. ff. quod quisque iuris, Franc. Marc. decis. 524. ad finem, lib. 1. Rebuff. in titul. forma Vicariatus, n. 188.* cum alijs in *scholijs ad d. decis. Seraph.* nec dissentit *Maur. d. alleg. 93. n. 7. & seq.* qui intelligit doctrinam *Lucæ in d. l. agentes*, & dictam restrictionem, quando elegit de necessitate, & idoneum, scilicet cum dictis requisitis, & iussu Superioris; sequitur in puncto optimè in hoc roborās *decis. Ludouis. in d. nu. 4. Giurb. d. cons. 36.*
7 *n. 17.* qui amplius post *n. 51.* ampliat, non sufficere ad excusandum, etiam si quis communi opinione existimetur idoneus, nisi ea concurrerent, quæ tradit *Ludouis. d. decis. 233. num. 20.*

Prætereà limitatio illa, vt cesset regula affirmatiua, quādo præpositio est necessaria, & sic, vt non teneatur praeponēs, & necessariam dicit substitutionem, quādo fit iussu Superioris, vel cū decreto Iudicis, vt per *Luc. in d. l. 5.* incip. *Agentes*, de-
8 claratur procedere, nisi admissio, & approbatio à Principe, vel à Iudice sit facta cum expressa qualitate, ꝙ ipse substituēs teneatur de culpis, & defectibus, q̄a tunc ista expressio, & adiectio qualitatis operatur, vt non possit substituēs se excusare, prætextu ꝙ fuerit electio necessaria facta iussu, vel mandato Superioris, ità *Franc. Aret.* in puncto in *l. continuus actus, §. si ab eo, n. 18. in fi. vers. adde ēt in quantum*, iūcto *vers. nec obstat præmissis, ff. de ver. obl.* cuius doctrinā ità in specie explicat, & intelligit *Reg. de Pōt. cōs. 85.* ex *n. 4. vsq; in fi.* expressè *D. Rouit. cons. 87. nu. 3. in primo*, quos sequitur *Giurb. d. cōs. 36. n. 19. & 45.*

Accedit *Bal. in l. nam & seruus, §. si* man-

9 *mandato ff.de neg.geſt.* quod qui ignorã-
ter eligit in ſubſtituendo non idoneum
ſubſtitutum,eſt in culpa; ſi ſcienter,eſt in
dolo,*Paris in d.tit.an ſubſtituens,num.* 5.
vbi dicit,quod qui imprudẽter eligit, eſt
in culpa,& proindè tenetur.

Nec ſimiliter poteſt in præſenti caſu
applicari,nec prodeſſe remedium vulga-
10 re,quod ſubſtituens exhibendo hominẽ
liberetur,ad tradita in *d.l.*1.*§.quod nouiſ-
ſimè*,iuncta *l.cum ſi exhibuiſſet,ff.de publi
canis*,cum concord.per *Giurb.d.conſ.*36.
*num.*39.

Omiſſa enim diſputatione, ſi vera ſit
diſtinctio inter officium publicum,& pri
uatum,vt exhibitio proſit in publico, nõ
autẽ in priuato:& ſi verè ità dixerit *Bart.*
qui fortè non ità hoc clarè docuit,vt ſo-
let citari,ſed tantùm dicit,ſpeciale eſſe
in illo edicto de publicanis, vt exhibẽdo
eum liberetur, & licèt ſubdat, ſecus eſſe
in eo,qui gerit officium priuatum,& cõ-
uenitur,ex *tit.Nautæ,Caupones,& Stabu-
larij*,attamen non dicit indiſtinctè,in om
ni officio publico admitti exhibitionem,
ſed potiùs cõtrarium ſpeciale eſſe in illo
edicto,& ſic nõ idem eſſe in alijs, quam-
uis publicis, ſed facit tantùm diſcrimen
inter *tit.de Publicanis,& tit.Nautæ,Cau-
pones*,ſed quidquid ſit ex traditis à *Mau-
ro d.alleg.*93.*ante fi.nu.*18.videtur iuſtiſ-
11 ſimè hæc diſtinctio confundi iuribus,&
rationibus per *eum* adductis;quia maius
periculum vertitur in publico,quàm in
priuato:& quia in publico quis non libera-
tur exhibendo,vt in Cõmentarienſi,*l.ad
Commentarienſem, C. de cuſtod.reor.* & in
priuato officio exhibẽdo quis hominem
liberatur,*l.ex diui,C.locati.*

Itidemq; omiſſo, ſi hæc reſtrictio pro-
cedat in loco,vbi vltrà ius commune ad-
ſunt ſtatuta, vt teneãtur ſubſtituti,vel no
minati:quo caſu contrà *Rom.conſ.*11. cũ
alijs per *Giurb.nu.*39*.*adſunt alij,qui te-
12 nent,concurrẽte ſtatuto, vel pacto,ſub-
ſtituentem exhibẽdo non liberari: quod
firmant multi relati per *Giurb. num.*51.

13 Et in hoc Regno hoc eſſe ſpecialiter
prouiſum per *Capit.Reg.Caroli I.* ſecun-
dũ ordinem *Nigr.nu.*62.vbi legitur *rubr.
de ordinãdis ſubofficialibus,idoneis,& ſuf-
ficientibus*,& in nigro dicitur,quod ordi-
nent,& cõſtituent Commiſſarios,& ſub-
officiales habiles,& idoneos, & cõueni-
entes ad cõmiſſa ſibi ſeruitia, ſub pęna,
&forma ſuprà in Iuſtitiarijs,Officialibus,
& Cõmiſſarijs ordinatis:eo addito,quod
de inſufficientia Officialiũ Curiæ teneã-
tur, cũ modo, & forma hactenus obſer-
uata, vbi *Niger* ſequutus *Parid. in verſ.
§.an ex eo*, dicit, hoc procedere etiam ſi
Poteſtas mittit Officiales per Comitatũ,
ſi illi cõmittunt illicitũ, tenetur Poteſtas
de geſtis per eos, & ſic tenetur etiam pro
14 ſubſtitutione facta ex neceſſitate, vt cõ-
tingit in electione ſubofficialiũ, qui mit-
tuntur per Prouinciam.

Pondero dictum *Cap.*ibi,*ſub pœna,&
15 forma,&c.* quia vult teneri ſubſtituẽtem
eadem pœna, qua tenetur de geſtis per
ipſoſmet Officiales, citat *dict. Cap. Paris
verſ.an ſubſtituens*,ſub *nu.*4.Vndè ſi ſta-
tuitur, principales teneri pro ſubſtitutis
eiſdem pœnis, quæ pro exceſſibus per
ipſoſmet principales admiſſis ſunt indu-
ctæ; conſequens eſt,vt principaliter, &
inſolidum teneãtur,nec liberari per exhi-
bitionem.

Sed ſi hæc omnia deficerent, cauſa
Fiſci eſt in tuto,ex doctr.*Bar.* rectè pon-
derata in *d.l.*1.*§.quod nouiſſimè, ff.de pu-
blican.* quam aduerſarij effugere conan-
16 tur; diſtinguit enim *Bart.* quod aut in
inſtrumẽtis ſimpliciter dicitur, quod te-
neatur pro ſe,Officialibus,& familia ſua:
& tunc eum exhibendo liberatur, vt *ibi*:
quia iſta verba intelliguntur ſecundùm
naturam officij.Si verò promittit ſoluere
oẽm condẽnationem faciendam de eo,
& omnibus Officialibus,& familia: tunc
ſi libellus dirigitur contrà ipſum princi-
palem rectorem,eſſet idem,quod in pri-
mo caſu, ſed ſi dirigitur contrà Officia-
les, vel familiam; tunc eis condemnatis;
ipſe principalis tenetur ſoluere, nec ex-
hibendo liberatur: eſt enim ex hac pro-
miſſione fideiuſſor iudicatum ſolui; ſe-
cus ſi eſſet ſimplex fideiuſſor de iudicio
ſiſti,quia tũc ſiſtendo, ſeù exhibendo, li-
beratur,*l.ſancimus, C.de fideiuſſ.* & pon-
dero, quod *Bart.num.*3.*in princ.*videtur
innuere, hodie communiter per Italiam
ſeruari hãc cautelam,vt Rector teneatur
pro ſe,& ſuis.

Dubitari autem nō poteſt, quod dum ex forma Inſtructionum præſcriptarum Officialibus noſtris principalibus, de quibus agimus in *cap.* 9. expreſsè cauetur. *Che in li Porti, & Carricaturi neceſſarij debbiano deputare, & ſubſtituire li Portulanoti integri, e di confidenza, delle colpe delli quali ſarete voi principaliter tenuti, li quali habbiamo, &c.*

Ex hoc ſequitur, quòd ſi in Inſtructionibus iniungitur, vt pro ſubſtituendis ēt ex neceſsitate, cuiuſmodi ex aduerſo præteditur eſſe ſubofficiales deſtinatos per Prouinciam extrà Neap. ipſe ſubſtituens principaliter teneatur, ergo exhibendo
17 non liberatur, idem enim eſt teneri principaliter, quod directò, §. *vlt. Inſtit. quod cum eo,* & de debitore principali habetur in *l.* 2. *C ad Vell.* & ponitur ad differētiam
18 obligationis fideiuſſoriæ, quæ eſt acceſſoria, & regulariter ſubſidiaria, *l.* 3. *ff. de ſepar. & l.* 1. *ff. iudic. ſolui,* vndè ſi tenetur principaliter, ceſſat ſubſidium, vt teneatur in defectum rei nō exhibiti, ſiquidem contrà reum principalem electionis poteſtas creditori permittitur, *l.* 3. vbi *DD. C. de fideiuſ.* & idem, immò fortiùs operatur, quod dictio, *inſolidum*; conſtat enim
19 induci poſſe etiam iure nouiſſimo obligationem inſolidum per alia verba æquipollentia, *Bertaz. de clauſul. clauſ.* 39. vbi agit de clauſula, *principaliter, & inſolidū,*
20 *gl.* 7. *n.* 3. *cum ſeq.* ſi igitur tenetur principaliter, ceſſat omninò ſubſidiū, & ſic exhibendo non liberatur, quia tenetur ipſe ſubſtituens principaliter, nō ſubſtitutus, *l.* 1. §. *ſerui verò, ff. furt. aduerſ. Naut. & Caup. & Stabul.* nam ſi non liberatur cedendo actiones, ergò nec exhibēdo perſonam, *l. ſi procuratorem,* §. *ſi tutores,* & ibi *glo. ff. mand.* & in puncto reſoluit *Maurus d. alleg.* 93. poſt *nu.* 16. *in verſ. illud videtur difficile,* & antè *finem* dicti *numeri,*
21 vbi optimè reſoluit, quod vbicunq; nominator, ſiuè ſubſtituēs tenetur ſoluere, vt eſt quando quis principaliter tenetur, tunc eſt fideiuſſor de ſoluendo iudicatū, & non de iudicio ſiſti, & ſi tenetur ſoluere, non liberatur ſiſtēdo ſubſtitutum, vel exhibendo, & quod nō liberetur ſubſtituens in caſu, quo eſſet conuentū, quod ipſe principaliter teneretur, docet optimè *Paris de ſindic. in* §. *Rectores terrarū,* citans *Angel. in l.* 1. *C. ad leg. Iul. repet.* ex cuius dictis clariſſimè colligitur, non eſſe neceſſarium, vt principalis teneatur, exprimi formaliter omnia verba tradita per
22 *Bart.* ſed ſufficere conſtare ex forma cōmiſſionis, Rectorem promiſiſſe emēdam ſoluere pro ſuis ſubofficialibus, idemq. repetit *Paris in* §. *Poteſtas tenetur pro fur-*
23 *to, in princ.* & maximè vbi nominator, & nominatus ſimul ſunt in officio, & adminiſtrant vnum, & idem officium, & licèt ſint plures perſonæ, non ſunt plura officia, ſed vnum, & vnius perſonæ vicem tenent, & hoc eſt, quod dicitur nominā-
24 tis, & nominati indiuiduum officium, & commune periculum, *l. Imperator, l. Magiſtratibus, & l. quid ergo, ff. ad municip.* vt ponderat *Maurus nu.* 15. *in fi.* & peroptimè idem *Puteus in verb. an ſubſtituens, il ſecondo,* vbi ſubdit hæc verba: *Ideò forma Cancellariæ ponitur in priuilegijs officiorum, cum poteſtate ſubſtituendi, & quod de omnibus culpis, & defectibus ſubſtituēdi nobis, & noſtræ Curiæ tenearis.* & ſic clarè decidit, hanc clauſulam eſſe inductam ad tollendum dubium iuris communis, & importat, vt ſubſtituens teneatur, ac ſi ipſe principaliſmet de perſona exerceat.

Idemq; in indiuiduo, & in terminis loquendo de eadem clauſula adiecta in
25 Inſtructionibus, quod præponens, vel nominans teneatur principaliter de culpis, & defectibus, quod cenſeatur ex his verbis, *ac ſi promiſiſſet ſoluere omnem condemnationem pro Officialibus,* & quod in hoc caſu propriè verificetur doctrina *Bart. in d.* §. *quod nouiſſimè,* ſcilicet ex his verbis cenſeatur promiſſa omnis condēnatio, tanquam fideiuſſor de iudicatum
26 ſoluendo, & quod cenſeatur appoſita hæc clauſula ad euitandas exceptiones, & defenſiones, quas de iure communi poterat habere præponens, docet in ſpecie *Regens de Ponte dicto conſ.* 75. *lib.* 2. *per totum,* omninò legendus, & ſic habemus tres Regni ſapientes, & inſignes in praxi. ſ. *Puteum, Maurum, & de Ponte,* in ſpecie probantes ex dictis verbis, vt teneatur præponens principaliter, cenſeri fideiuſſorem de ſoluendo iudicatum, & cenſeri

& censeri promissam omnem condemnationem faciēdam de suis Officialibus, sicut in reis debendi contingit, vt latissimè probat *BertaZol.dicto loco.* Vndè contraria omnia procedunt de iure communi, vel vbi prædicta verba nō sunt apposita, secus verò ex forma Instructionū, cum quibus verisimile est, fuisse inuētum remedium, nè elusoria fuisset obligatio, prout inspecto iure communi, iuxtà varietatem opinionum contigisset.

27 Et ità de consuetudine seruari in Tribunali Regiæ Cameræ, vt in omni casu, in quo declaratur de iure, vel ex priuilegio competere facultatem exercendi officia per substitutos, adijciatur clausula, *Dummodò ipse substituens principaliter, vel insolidum teneatur*, apparet ex fide Magnific. Secretarij eiusdem Tribunalis, decretis, & exemplis innumeris productis, ex quibus legitimè probatur cōsuetudo, siuè stylus, iuxtà *decision. Ludouisij 484. num. 5.*

Nec dictum fuit, obstare quod vnus ex Dominis dicebat, quod vbicunque aliquis pro alio se obligat, putà tanquam fideiussor indemnitatis, licèt se obliget principaliter, adhuc tamen non tenetur nisi in subsidium, attenta potius natura negotij, quàm verborum formula, ex regula *l. si ego 11. ff. si certum petatur*, cum concord. per *GutierreZ de iuram. confirm. part. 1. q. 23. num. 22.*

Siquidem nos versamur in casu satis diuerso, cum Officialis substituens nominat alterum pro suo proprio commodo, & interesse, vndè est discrimen constituendum inter substituentem alium pro se, & se obligantem pro alio, quia in primo proprium negotium gerit, & proindè fortiùs obligatur, in secundo alienum.

Hinc dicebatur, aliàs iudicatum, quod Officiales substituentes, qui pro eorum cautela exegerant sibi ipsis caueri à substitutis, dum ab ipsis percipiebant commodum ex administratione, quam faciebant mediātibus dictis substitutis, à quibus eis soluebantur diritus, & emolumenta, quod ex hoc ipsi substituentes tenerētur ex mala eorum administratione, ac si ipsi administrassent, & ita aliàs iudicatum pro Fisco contrà Illustr. Ducem S. Agathæ Scribam portionis pro administratione facta per Officiales ab eo deputatos in administratione dicti officij, qui fuerunt quidam de Valenzano, & Prignano.

Et dicta ex aduerso contrà Fiscum possunt procedere in Officialibus nominatis ad iustitiam administrandam, vel vbi agitur de reficiendo damno personis priuatis, vt in *l. 1. §. fin. ff. de public.* secus verò in debito, vel pœna soluenda Fisco, & sic ex causa publica, quod suaderi pōt, ex traditis in *l. ex facto ff. de negot. gest. l. Lucius §. 1. & l. Imperator, ff. ad municip. & in l. 1. C. quo quis ordine conuen.*

Nec est omittendum, quod *Capit. Regni 62.* referens se ad pœnas in Regno statutas, declaratur ex *cap. 60.* & alijs proximè præcedent. vbi imponuntur pœnæ nonupli, & aliæ, & additur in dictis *Capit.* disponi, quod sint idonei, & habiles, & sic ex proprietate verborum exigitur, quod sint habiles tam facultatibus, quàm etiā idoneitate, & moribus.

Die Lunæ 23. Decembris 1630. in cōsessu Delegatorum coràm Illustrissimo Domino D. Francisco Antonio de Alarcon Regio Generali Visitatore vigilantissimo, Inuictissimi nostri Regis in Supremo Consilio Hispanico Regnorum Castellæ Consiliario, siuè Auditore, viro in quo cum insigni splendore natalium, maxima morum probitas, & eximia integritas, cum iuris scientia, rerumq; agendarum experientia certant.

Fuit decisum pro Fisco, cuius partes agebam, interuenientibus Dom. Præsid. Vincentio Corciono causæ relatore, Domino Consiliario D. Thoma de Carloual viro doctissimo, & integerrimo, Domino Regente Rouito, & Domino tunc Præsid. eruditissimo, ac dignissimo Didaco Zufia, qui die Lunæ 17. Augusti præsentis anni 637. dum ista reuideo è portu Neapol. fœliciter discessit, vocatus ad exercendum munus Regentis in Supremo Italiæ Consilio apud Inuictissimum Regem nostrum, & demū ex Hispania paucis antè diebus, dum hęc prælo traduntur, magna omnium lętitia, reuersus est.

Et mox, cum condemnati, vt persępè fieri

fieri solet ad differendam condemnationis solutionem, dixissent de nullitate decreti, facto deposito iuxtà Pragmat. die 25. Ianuarij 631. Fuit iterum decisum, nullitates, quæ vt plurimum respiciebant prioris decreti iustitiam, non obstare, & ita executum.

Consuetudo autem, siuè stylus Regiæ Cancellariæ, & Tribun. Regiæ Cameræ, fuit roboratus ex subscriptis.

Primò, ex fide Magnif. Secretarij Regiæ Cameræ ex libris Notamentorum; in quibus licentiæ substituendi semper fuerunt concessæ sub his verbis: *Vt de culpis, & defectibus insolidum, vel principaliter teneretur substituens*, vt ex licētia concessa Donato de Gaudo Dohanerio vectigalis Salis in Ciuitate Salerni 30. Iulij 620. Ferdinando Corrado Officiali interceptorum Arrendamenti vini, Decreto Regiæ Cameræ sub die primo Iulij 621. Thomæ Finello Officiali eiusdem Gabellæ ex literis Cancellariæ 7. Maij 624. exequutis per Regiam Cameram 12. Octobris eiusdem anni, Magnificæ Constantiæ Crispo in substitutione necessaria officij actorum Magistri Regiæ Cameræ facta in personam Francisci de Luca 13. Februarij 626. Thomæ Finello in substitutione Anelli Florilli in supradicto officio vini 28. Februarij 626. Cæsari Acciaro Porterio Regiæ Cameræ substituēti Io. Baptistam de Crescentio 9. Martij eiusdem anni, Magnifico Ioanni de Zeuaglios negotiatori Hispano, opibus, & morum suauitate insigni, in substitutione officij Secretarij Prouinciarum Aprutij 24. Martij eiusdem anni. Ioan. Aloysio Cimino in officio Credēzerij Dohanæ Tranensis 24. Iulij 628. In officio Porterij eiusdem Regiæ Cameræ deuoluti per mortem Ioan. Francisci Padulæ, Decreto eiusdem Regiæ Cameræ die 21. Octobris 628. in Custode Regiæ Dohanæ empto per Dominicum Lando pro Ioseplio Lando filio, similiter Decreto Regiæ Cameræ 9. eiusdem mensis, Augustino Carola minori nominanti Io. Baptistam Castaldū, durante eius minori ętate, in officio Gabellę vini 12. Feb. 629 Marcello Maggio Portulanoto Gallipolis in prorogatione substitutionis in dicto officio 21. Februar. & 24. Martij eiusdem anni, Ioan. Carolo Celentano regenti officium Perceptoris Prouinciæ Hydrūtinæ, quod liceret venire Neapol. relicto substituto die 31. eiusdem mēsis, & anni. Ioan. Petro Mazzucco minori emēti officium Locumtenētis Magistri Portulani Gallipolis, quod durāte eius minori ætate liceret substituere cum dicta clausula, 5. Aprilis dicti anni 629. nec non & eidem Constantiæ Crispo iterum 12. Iulij 629.

Altera Decisio.

Et solemnis fuit decisio referente insigni, prudentissimo, ac omnibus numeris absoluto Domino Regente Matthia de Casanate 10. Decembris 1621. qua per Regiam Cameram Franciscus Antonius Mariconda Reg. Credenzerius totius pecuniæ fuit officio priuatus ob culpas admissas per Ioann. Vincentium Rossettum eius substitutum, dum fuit iussum vendi officium, & pretium conuerti in emptionem cum Regia Curia, quod remaneat vinculatum etiam quoad fructus pro omnibus prætēsis per Reg. Fiscum. Et fuit innixa decisio clausulæ contētæ in Reg. Priuilegio concesso dicto Francisco Maricondæ in Vrbe Barcinonæ die 9. Iunij 1599. cum dicta clausula, *Teneatur principaliter Reg. Curiæ de omnibus culpis, & defectibus personarū, quæ officium prædictum exercuerint*; prout patet ex processu Reg. Fisci contrà Franciscum Antonium Mariconda, Carolum Coppola, & alios f. 231. 269. & instantia Fisci f. 264. à t. penès Iosephum Salomonem. Et in Instructionibus, quæ dantur similibus Ministris, adijci solet eadem clausula, vt patet ex Instructionibus datis Augustino de Iulijs actorum Magist. Regiæ Gabellæ Serici Prouinciarū Calabriæ, cap. 10. in proc. dicti Augustini in Banca Octauij de Crescētio pro Crispo.

Verùm ex nouis ordinationibus statutū est, ne recipiantur oblationes pro persona nominanda, nec pro minoribus, nec substituti admittātur absq; Regia dispēsatione, vt in nouis ordinationibus R. C. c. 131. Quamuis adhuc hodie concedātur dispensationes pro substitutionibus in officijs.

AR-

ARGVMENTVM.

DE officijs, quæ ab antiquis Romanorum militijs originē sumpserunt; præsertim verò Tabellionatibus, Scriptorijs, & Actuarijs. Qua ratione maioribus Magistratibus accedant, atque inter Regalia connumerētur; & de ipsorum Regalium natura, & prohibita alienatione, & commutatione, omni iure, & gentium consuetudine, tum antiqua, tum noua, præsertim verò iure feudorum, & Regni. Item de ipsorum successione, quique veniant in his hæredum, & successorum appellatione, vbi ex dispensatione ad hæredes transeāt, & an dicatur penès hæredem idem, vel nouum officium. Sub qua natura ipsorum in dubio sit dijudicanda concessio; Vtrum sub propria, scilicet regali, feudali, vtrū merè allodiali. Quid ex hoc discriminis oriatur quoad iuris effectum; Ex quibus verbis, et clausulis arguatur potiùs concessio facta in feudum, quàm in allodium: etiam si de Castro sermo sit, tam iure communi, quàm Regni. De similitudine officiorum cum feudis, et beneficijs: licèt officia sint strictioris naturæ, et breuioris vitæ. De ipsorum personalitate, ità ut non possint exerceri per substitutum, nisi ex dispensatione, concurrente vtriusq; habilitate saltem in potentia. De interdicta Clericis multiplici ratione officiorum sæcularium acquisitione, etiam data facultate substituendi. De remedijs, & interdictis possessorijs in iurisdictionalibus, & Regalibus quomodò iustitiæ tituli adhæreant, vt nec possessio prosit spoliato, ad hoc vt absque legitimo titulo restituatur, et quid de titulo colorato. Sensus *Cap. Regni Dudum*, aliàs *Ex præsumptuosè*, latè explicatur, et procedere ostenditur in omnibus iuribus, in quibus Regi est reseruata superioritas; optima ratione illud fundari deprompτum ex iure communi, et vbique ferè gentium similia vigere statuta. De remedijs directo domino competentibus tam iure communi, quàm Regni, pro adipiscenda corporali possessione, iure consolidationis, tam in feudis, quàm in Regalibus quibuscunque deuolutis, in quibus vtile dominium, vel administratio dumtaxat transferri consueuit.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Filius nepotis ex fratre patrueli est in sexto gradu coniunctus.*

CAPVT PRIMVM. De Iure Romano antiquo.

2 *Officia, ex quibus annui redditus perueniunt, olim militiæ nuncupabantur, & nu.6. & quæ officia, nu.7.9. & à quibus dabantur, num. 10. & quæ à Principe confirmabantur, num. 11.*

3 *Militiæ nomine publica officia, & salaria, siuè emolumenta nuncupantur, nec differunt ab officijs Pontificiæ Aulæ, & nu.4.*

5 *Militiarum ità peruetustus mos, vt Iustinianus Imperator ex priscis temporibus illum repetendum crediderit.*

8 *Cohortales sunt tanquam accessiones, & adminicula cæterarum dignitatum.*

12 *Officia olim ad iustitiam expediendam, & exequendam, quæ Principis voluntate tribuebantur, sine ipsius assensu vendi, & permutari nequiuerant Iure Romano antiquo.*

13 L. omnimodò §. imputari C. de inoffic. testam. *disponens, quòd militia vendi possit, declaratur, accedente Principis assensu, & non aliter.*

14 *Officia inalienabilia secundùm aliquos, quia assensus Principis reputatur impossibilis, & proindè nō conferuntur, etiam quoad æstimationem, sed alienabilia, & conferenda secundùm alios, n. 16. 17. & 18.*

15 *Assensus impetratio quando reputetur impossibilis.*

19 *Resignans beneficium in manibus Papæ, si sit absens, exigitur cautio de supra uiuentia, & inquiritur, si sit senex, vel valetudinarius.*

20 *Militia, siuè officia empta constante matrimonio à marito, sunt vxori communia, quātum ad eorum iustam æstimationem secundùm ll. Hispaniæ, & de ratione, num. 21.*

RESPONS. XII.

Immissio petita per Fiscum in possessionem medietatis officiorum Magistri actorum Prouinciarum vtriusque Calabriæ, & Credenzeriæ Ciuitatis Consentiæ possessæ per Ioannem Mariam de Bernaudo, qui decessit mense Februarij anni præteriti 627. sine prole vlla legitima, claro, & aperto iure fundatur. Iure nimirum Romano antiquo, & nouissimo Extrauagantium Friderici. Longobardo, Canonico, Feudali, Imperiali, Germanico, Regio, Hispanico, Gallico, potissimum verò municipali huius Regni, stylo Regiæ Cameræ, generali deniquè consuetudine totius Orbis; tam attentis inuestituris, & originalibus concessionibus, quàm etiam nouissimis cōfirmationibus, & statu, quo à successoribus fuerūt dicta officia possessa, & super illis inter ipsos successores, etiam non vocato, nec audito penitùs Fisco, iudicatum: Nec illam impedire quicquam potest prætensio D. Didaci de Bernaudo,
1 qui cum sit filius Ferdinandi Ducis Bernaudæ, nepotis ipsius Io. Mariæ ex Francisco fratre consobrino, siuè patrueli, quem constat esse defuncto coniunctum in sexto gradu, *l. 1. §. sexto gradu, ff. de grad. §. sexto gradu, Instit. de gradib.* necessariò is, inquam, aperto, & claro iure excluditur.

Siquidem aut officia prædicta fuerūt concessa in feudum, ità vt ex clausulis in ipsis concessionibus adiectis sub feudi natura officia prædicta censeantur concessa; & eo casu res est expedita, quia à successione repellitur, veluti existens vltrà gradus à Regni legibus præscriptos, nec donationi inniti potest, nullo assensu Regio roboratæ.

Aut dicta officia fuerunt simpliciter, & absolutè concessa, ità vt in propria, & ipsorum genuina, & de iure ab initio insita, & præscripta natura concessa censeantur, prout in dubio quælibet res concessa præsumitur iuxtà ipsius propriam naturam, & res similiter est expedita, quia cum dicta officia sint de genere

Rega-

Regalium, nec ex contractu donationis, quem allegat, deficiente Regis aſſenſu, nec vti ſucceſſor ex multiplici defectu vlterioris gradus, & perſonæ, aſpirare poteſt.

CAPVT PRIMVM.
De Iure Romano antiquo.

ATquè vt rem totam à ſuis principijs repetam; de Iure Romano antiquo iſta, quæ hodiè officia appellamus, militiæ nuncupabantur; erant enim olim quædam publica munia, ſeù officia, quæ dabantur de publico, propter quæ exercentibus illa pendebantur certi redditus, ſeù emolumenta annua ex illis percipiebantur, quæ militiæ dicebantur, &
2 ſic militię nomine accipimus officium, ex quo annui redditus proueniunt, *l. Lucius* 22.*ff. de legat.* 2 *l. fideicommiſſa* 11. §. *ſi ſeruo ff. de legat.* 3. cum ſimilibus, *Vaſq. tom.* 2. *lib.* 3. *par.* 3. *ad* §. *imputari, nu.* 202. Militia enim redditus erat diurnus, qui ſingulis diebus militāti præſtabatur, indè deriuatum eſt per translationem à Iure-
3 conſultis, vt nomine militiæ, publica officia, & ſalaria, ſiuè emolumenta intelligantur, vt ex *Flauio Vopiſco in vita Probi* refert *Garzias de expenſ. cap.* 4. *num.* 16. Quæ & panes ciuiles, quādoq; verò annonæ ciuiles, & interdū ſalaria in diuerſis formis, & ſpeciebus de publico mini-
4 ſtrata nuncupantur; nec admodum differūt ab his, quæ officia in Pontificia Aula Romæ hodiè dicuntur, *Alciato* teſte *Pa-*
5 *rergon lib.* 8. *cap.* 5. Quem militiarum morem ità peruetuſtum eſſe, vt Imperator Iuſtinian. de illis tractaturus ex priſcis tēporibus repetendum crediderit, & militias has inermes ſemper in vſu fuiſſe (quanquam abſoleta quædam, & prorſus ex vſu immutata, quædam variata, quædam omninò ſublata nomina fuerint) placuit *Lælio Taurello de militijs ex*
6 *caſu, in princ. tomo* 13. *trac. car.* 322. De quibus *Franc. Connanus lib.* 4. *Iuris Ciuilis, cap.* 15. *car.* 4. *lit.* B. ità loquitur; *ſanè arbitror, militias fuiſſe, quæ vulgò officia vocamus, quorum ſ. fructus fuit ex ſalario annuo, aut annonis publicis, & prætereà ex emolumentis, quæ quiſque ſibi poterat occaſione militiæ honeſtè facere, & car.* 3. *literis*
7 I. K. Et inferius *in fine d. cap.* ſubijcit, *nequè verò officia omnia publica, militias appellarunt, ſed quæ plus haberēt actionis, & miniſterij, quàm dignitatis, aut imperij, hæc enim magiſtratuum nomine nuncupabant;* quibus verbis apertè deſignat *Connanus*, militias propriè, & verè fuiſſe, & officia appellata, quæ ſcriptoriæ, & ſcriptorum in Romana Curia, & Magiſtri actorum in Regno vocantur, quia, vt initio dixerat idem *Connanus car.* 1. *literis*
8 *F. G.* alio nomine Cohortales dicebātur, *& horum* (inquit ipſe) *cohortalium nominè intelligendos arbitror omnes, qui tanquam acceſſiones, & adminicula quædam ſunt cæterarum dignitatum*, ex *tex.* claro in *l. annonas* xv. *C. de erogat. milit. ann. lib.* 12. ibi, *annonas omnes, quæ vniuerſis officijs, atquè Sacri Palatij miniſterijs, & ſacris ſcrinijs, cæteriſque cunctarum adminiculis dignitatum adſolent delegari*, & infrà, *ad ſimilitudinem militum, quibus ara-*
9 *riæ præbentur annonæ*, & ſic militiæ ſunt, quæ officia promiſcuè appellantur, quæ Magiſtratuū adminiculis adhęrent, modò tamen in numerum ſtatutum eius nomen matriculis receptū ſit, vt ſtatuit *Valent. in l. quicunq;* 10. *C. de cohort. eod. lib.* vbi in ſpecie loquitur de ijs, qui cartas, vel tabulas penès Magiſtratum conficiunt, & conſeruant Palatinis Comitatenſibus, & Prouincialibus, vt ex *l. ſi cohortales* 12. *C. de cohort.* obſeruat *Conn. car.* 2.
10 *litera D. E. & car.* 3. *lit. E.* Quarum militiarum addit *Conn.* nonnullæ ab ijs ſolis Magiſtratibus donabantur, erant aliæ, in quibus neceſse erat, Imperium ipſum fieri authorem, & ab Imperiali culmine litteras, quas probatorias vocabāt, obtineri. Vndè ad exercitium harum militiarum, quæ à Principe donabantur, nemo admitti poterat ſine literis hiſce probatorijs, & ſic ipſius Principis authoritate, authoritas enim dicitur opinio, & iudiciū eius, qui ſupremam habet in aliqua rē poteſtatem, vt in *l. vltima C. de fabricenſ. lib.* 11. vbi authoritates ampliſſimæ ſedis vocantur literæ Præfecti Prætorio: qui vt gloſſat *Accurſ. ver. authoritatibus*, authoritatem, ſiuè aſſenſum præbebant deferenti; qui neceſſarius omninò erat in harum

rum militiarũ,siuè officiorum ingressu,ex *tex.*claro in *l.hac sanctione*,quæ est 10.*C. de diuers.offic.lib.*12.vbi postquàm statuit, *omnes,qui siuè in hoc SacroPalatio nostro, siuè in alijs quibuscunq; officijs deinceps militare cupiunt, qui tamen non possunt pro tenore Sacrarum Constitutionum, vel veteri consuetudine, nisi præcedentibus sacris probatorijs militiæ sociari, sicut subiecta notitia demõstrat, adipisci præcipimus.*
11 enumerat posteà *Imper.in l.vlt.*eos, qui probatorijs Principis confirmari debuerũt, & vt *Connanus* testatur *d.c.*15.*car.*2. *lit.D. tum recenset eos, &c. scilicet agentes in rebus Palatinorum,& qui sunt in officio Præfectorum Prætorio, Proconsulum, Comitum,Virorum, Magistrorum, Militum, & item multos alios, sed omnes, qui sunt alicuius Magistratus officio deputati,vt planum sit probatoriarum vsum in huiusmodi tantùm militijs fuisse, quæ cæteris Magistratibus accedunt;& tanquam pedissequæ; sunt ministræ similes cohortalibus militijs, quæ non donabantur à Principe, sed à Magistratibus, quæque suis concessæ posteà ab eo probabantur.* quæ
12 eodem *Connano* teste *d.c.*15.*car.*3.*lit.B. Nam vt vendi, & permutari queant nihil videtur obstare, dum adsit Principis authoritas, quod hodieq; in Gallia concessum est in omnibus, quæ per se iuris non habent dictionem*, vt ex his apertissimè pateat, nominatim probari de hisce officijs,quæ apud Prouinciarũ Præsides, qui æquiparari possunt antiquis, ad iustitiam expediendam,& exequendam,sunt instituta, & sinè quibus ius reddi non possit, sine Principis assensu disponi haud quaquam potuisse; cuius generis sunt omnia ferè officia,quæ in Gallia, quæ in Hispania, quæ vbiuis gentium Principis voluntate tribuũtur, vt testatur idem *Connanus d.c.*15.*car.*6. *lit.C.*

13 Et quàmuis *Iustin.in l. omnimodò* 30. §.*imputari,C.de inoff.testam.*decreuerit, imputãda esse in legitimam filio illa, quæ occasione militiæ emptæ à patre filius ex substantia patris percepit, illa expressa ratione, *eò quod talis sit militia, vt vendatur*.

Attamen omnes Interpretes cõi ore ferè nemine dissentiente,declarant dicta verba *Iustin.* vt vendi, aut alienari possit Militia, accedente tamen Principis assensu,& non aliter.

Quo velut indubitato supposito,de eo dumtaxat inter *DD.*controuertitur, vtrũ
14 talis licentia reputetur impossibilis, aliquibus asserentibus, quòd tanquàm dependens à facto, & voluntate Principis reputetur impossibilis, & proindè censeantur officia omninò inalienabilia, & veluti talia non conferantur, nec etiam quoad æstimationẽ, ex *l apud Iulianum,* aliàs *Africanus* 40.§.*constat,in fine*, ibi *cum distrahi non soleant ff. de leg.* 1. alijs
15 verò contrà asserentibus, tũc dumtaxat censeri impossibile quod à Principe est impetrandum, quando illud Princeps non solet concedere,secus verò quando Princeps illud concedere solet de facili, vel etiam cum difficultate, putà magno fauore apud Principem interposito, vt ex *Aret.in d.§.constat,& Loffredo cons.*16 *n.*9. declarat *Couar.de sponsal. par.*2. *c.*3. *n.*9.*Eman.Costa select.lib.*1.*c.*8. *num.*14. tametsi regulariter non veniunt in concessione illa, quæ cum difficultate concedi solent,*Cabed. decis.*40.*num.*7.2 *par. Regner.de regal.lib.*1.*cap.*1. *num.* 78.vt ex
16 hoc anceps fuerit *Nicolaus de Vbaldis* Aduocatus Concistorialis *in tract. de success.ab intest.*post *proœm in* §.*successionem,in* 6.*q. nu.*28.vbi quærens, vtrum id, quod pater erogauit pro militia, vel dignitate,seu officio filij, conferatur per ipsum filium in successione patris cum fratribus,vel in partem suam imputet,& post *nu.* 30. *vers.patet ergo*, dicit,se consultum noluisse dare clarum responsum, quia cum officia nuncupatim scriptoriæ Romanæ Curiæ, vendi non possint sine assensu Papæ,nec possint illa simpliciter, & directò in alterum transferri, sed ad instar beneficiorum resignari debeant in manibus Papæ,vt in alium trasferantur; ex hoc non videntur esse in commercio, quàmuis Papa de facili consueuerit as-
17 sentire; verùm *Ias.in d.§.imputari*, miratur,quòd *Nicolaus* non legerit *Paul.de Castr. in d.§.imputari*,q̃ in specie loquẽs in officio Scriptoris Romanæ Curiæ,decidit,esse imputandum, quia vendi consueuit,& licèt *Castr.* nihil dicat de assen-

su

su Pontificis, tamen *Ias.* aduertit, quòd licet talia officia transferri in alterum non possint, nisi per resignationem in manibus Papæ, nec vendi possint absq; assẽsu solius Papæ, à quo officiũ resigna-
18 tum in alterũ est transferendum; adhùc tamen iustè dicitur officium vendibile, vt dicitur *in d.§. imputari*, quia Papa consueuit se reddere valdè facilem in huiusmodi venditionibus, quod & latiùs repetit *Ias. in l. illud, num. 6. C. de collat.* vbi clarissimè innuit *Castr.* idcircò non meminisse de assensu Papæ requisito, cum benè nouerit, consueuisse de facili consentire huiusmodi venditionibus, vt to-
19 ta die fit in Romana Curia, vbi illa solet adhiberi diligentia in explorando, vtrum resignans sit senex, vel valetudinarius, qui vult resignare, & si est absẽs, exigitur cautio de supraiuientia, teste *Card. Seraph. tomo 2. decis. 1294. nu. 5.* quæ in puncto, & alia quoque obseruari, & requiri videmus de consuetudine Regiæ Cameræ in huiusmodi officiorum translatione, vt infrà latiùs.

Et *Castr.* & *Ias.* ita intelligit, & fusiùs cõprobãdo sequitur *Couar. lib. 2. variar.*
20 *cap. 19. nu. 4.* vbi resoluit, huiusmodi militias, siuè officia empta, matrimonio constante à marito, quãtum ad eorum iustam æstimationem esse cõmunia vxori, iuxtà
21 tenorem ll. Hispaniæ, ex eo quia sunt in commercio, conferuntur, & imputantur, cum facillimè soleat à Principe impetrari licentia vendendi hæc publica munera, & ideò eorum venditio possibilis est censenda, vt per *eum post n. 5. vers. deinde*, ea reddita ratione, quia paria sunt, quod militiæ vendantur, & vendi liberè possint, & quod facili licentia Principis vendi liberè possint, & soleant, & hoc dicit sentire *Bart. in l. 1. §. nec castrense ff. de collat. bonor. Bal. Paul. & Ias. in d. §. imputari*, vt apertissimè per *Couar.* qui *in fine* dicit, ità in illo Regio Prętorio vidisse iuducatum, & optimè *Castrens.* declarãdo tradit *Igneus in l. 3. §. subuenitur, nu. 156. & 157. ff. ad Syllan.* & perbellè *Garzias* comprobando doctrinam *Couar. d. c. 4. de expensis, num. 15. vers. ex quo descendit.*

SVMMARIVM.

22 *Militia, officia, & publica munera de Iure communi, ideò alienabilia, quia de generali consuetudine venduntur cum Principis licentia, & per resignationem in manibus Pontificis, & nu. 23. & 25. & quid de Iure Hispanico, vbi officia prohibentur vendi, nu. 26. 27. & 33.*
24 *Princeps non nisi duobus concurrentibus officia vendere potest, sed contrà, nu. 32.*
28 *Officia inalienabilia sunt, quando Princeps rarò, vel nunquam solet assensum concedere, secus si soleat, prout in Regno Castellæ, & tunc conferuntur, & imputantur, n. 30. 31. & 34. & quid in Scriptorijs Rom. Curiæ seruetur, nu. 29.*
31 *Notariatus, Graffariatus, & similia officia annexa Magistratui ad iustitiam expediendam, lege Diuina non prohibentur à Principe vendi, & nu. 34.*

CAPVT SECVNDVM.
De Iure Communi.

22 ET generaliter de omnibus militijs, muneribus publicis, seu officijs, de quibus fit mentio in plerisque ll. Iuris Communis, q̃ propter redditus, siuè emolumẽta, quę annuatim illa exercentibus pendebantur de publico, militiæ appellabãtur, & nominatim, & in specie in officio Scriptoriæ, vel Tabellionatus, vel simili, quod ideò dicantur alienabilia, quia de generali consuetudine venduntur cum Principis licentia, & per resignationem in manibus Pontificis, vel Regis, tametsi sit in libertate ipsius Pontificis admittere resignationem in fauorem resignatarij, vel alterius ex eo, quòd soleat Papa similes resignationes admittere sine difficultate, pulchrè *Ripa in l. in quartam, num. 163. ff. ad l. falcid.* quem sequitur *Ant. Gomes.* insignis Hispanus in *l. 29. Tauri*, post *n. 21. vers. Item subinfero, il 2.*
23 Sed omnium, quos viderim, latiùs, & melius doctissimus *Tell. Fernand.* super *26. & 29. ll. Tauri, ex num. 6.* vbi eruditè agit de militijs, & officijs, eorumque origine in specie ad verum sensum *dicti §. imputari, nu. 8.* & post *num. 9.* in dubium reuo-

reuocat,an verum sit quod DD. exteri, & Hispani indubitanter asserunt, officia hæc vendi posse,mala,& incõnuenientia enumerando,quæ ex officiorum vendi-
24 tione oriuntur,quę vendi non posse,nisi duobus concurrentibus, post *Diuum Thomam in opusculo ad Ducissam Brabãtiæ 21.q.1.& Guliem.de Benedictis* latissimè negatiuam probantem,& omnium ferè Theologorum,Iuristarum,& Politicorum Scriptorum sententia in *cap.Raynuntius in ver.duas habens filias,& n.52. 54. vsque ad 64.de testamentis*,vbi *n.11.* resoluit *Tellius*, nam quatenùs agitur de venditione facienda non à Principe,sed à priuato in priuatum, mediante renunciatione, profert subscripta verba satis ad rem nostram accomodata, *& licèt de iure nostro,scilicet Romano*(inferius enim loquitur de Iure Hispanico, quod ius appellat leges Regni) *sit probibitio, ven-*
25 *ditio, & transmissio,quia tamen Princeps faciliter hoc solet concedere, dicitur valere venditionem, nec hanc licentiam impetrãdam reputari impossibilem, ex d.§.constat.* Et citans iura, & DD. inferius subijcit. *Exindè etiam infertur, quòd si promisisset dare tale officium filio tempore, quo in matrimonium ibat secundùm formam l.22.si non dederit,soluet æstimationem, quia est in commercio, & est vendibile, & transmissibile, accedente consensu Principis, & non solùm ad pretium,sed ad redditus officij teneretur*, & ità dicit vidisse bis iudicari,& ab omnibus suprà citatis, tam exteris,quàm Hispanis ità teneri.

Disputat tamen *Tell.* posteà *in vers.sed*
26 *hæc dum mecum*,quod stante *l.Regni*,quę est 65. *in vol. Pragmaticarum sui Regni*, vbi officia prohibentur vendi siuè directè,siuè indirectè,siuè pretio,siuè aliqua correspondentia, vtrum stante d.l.municipali, quæ longè strictiùs hoc inhibet, censeantur officia vendibilia ex eo,quòd adhuc de facto multa officia reperiantur vendita, assensu tamẽ pręstito cum clausula *con che non aya interuenido precio en la dicha renunciacion*, & latè probat, attenta dispositione illius *Pragmaticæ*, locum sibi vendicare *decis.d.§.constat*, ibi *cum distrahi non soleant*, & sic consuetudinem in concedendo assensum designari,à quo dependet contractus validitas, & sic cum eo iure prohibita sit venditio, & Princeps non sit solitus concedere,& ab eius voluntate dependeat,reputari impossibile, & sic cessare imputa-
27 tionem, & iterum *in vers.2. verò casu ex Isernia,& Affl.* æquiparando officia feudis,probat, huiusmodi officia,nec hypothecæ subijci posse, *& numer.14.* addit, ex vi renunciationis, accedente consensu Principis, facilem esse trãsmissionem, & quod etiam si gratia,seu priuilegium reputetur ille consensus Principis,cum præcisè non teneatur consentire secundùm *Affl.decis.398.nu.5.* attamen quia solitus est concedere,nec solet renunciationem non admittere absque causa, ideò locus est imputationi, & collationi, & aduertit id,quod dicitur *in d.§.imputari*,ꝙ ad hæredes trasmittatur, intelligi de pecunia,quæ ad eius hęredes perueniat.

Et cum prædicta communi distinctio-
28 ne,quòd aut Princeps rarò,vel nũquam soleat assensum concedere in officiorum resignatione, & tunc censeatur venditio impossibilis,non propriè impossibilitate naturæ, siuè ex qualitate rei, sed largo
29 modo, quasi fieri non soleat;secus verò si soleat à Principe faciliter concedi, vt de iure, & de consuetudine esse in officijs,quæ nec renunciari, nec vendi posse sine Principis licentia, idque in specie seruari in Scriptorijs Rom. Cur. & alijs, cuiusmodi sũt,*li Caualleràti*, quibuscunque officijs vendibilibus, iuxtà varios gentium mores, latissimè, & pulchrè affirmat post *Gamam decis.29. & 114. & Barzam de non meliorandis dotis ratione filiabus,c.27.nu.14. & 15.* qui de more optimè hoc declarat, *Aluarus Valascus in praxi partition. & collation. cap. 13. nu.60.* & præcipuè *nu.62.&63.* vbi *in fi.*
30 dicit,quod cum in Regno Castellę,& in aliquibus Regionibus soleat Princeps facilè concedere licentias ad huiusmodi venditiones publicorum officiorum iustè DD. Hispanos securè affirmare, ęstimationem conferri, & imputari debere;& addit insuper *num.64.* quod licèt in Regno Lusitaniæ talis licentia vendendi officia non sit facilè impetrabilis à Rege,sed cum maxima difficultate, &

rarif

rariſſimè; adhuc tamen huiuſmodi officia empta cum expreſſa Regis licẽtia ad vendendum, vel tacita ad renunciãdum, vt ſolet fieri ſub honeſtiori nomine renunciationis, cum tamen Rex ſciat eſſe venditionem, vel etiam ſi ignoret, in omni caſu eſſe locum imputationi, & colla-
31 tioni; & reſoluit *num.66.* non obſtare diſtinctionem iuris communis, vtrum licentia eſſet impetrabilis, nec ne, quia eo iure obligatio conferendi dependebat à præſumpta voluntate patris, ſecus iure Regio, vbi non attenta patris volũtate, ſola æqualitas inter filios ſpectatur; vndè in hoc à *Tellio* diſcrepat, reſoluens ipſius argumenta de prohibita venditio-
32 ne officiorum, *num.67.* ex eo, quod lege diuina non ſit Principi inhibita illorum officiorum venditio, quæ iuriſdictionem non habent, ſed conſiſtunt in nudo miniſterio, & exercitio, cuius contemplatione aliquam mercedem taxatam, ſeu redditus à Rege recipiunt, ex *D.Thoma* vt ſuprà, *& Soto de iuſtitia, & iure, lib.3. quæſt.6.art.4.verſ. ſed ingerit ſe ſtatim dubit.* qualia ſunt officia Notariatus, Graphariatus, & ſimilia, quæ annexa sũt Magiſtratui ad Iuſtitiam expediẽdam, & potius ſunt oneris, & ſeruitutis, quàm iuriſdictionis, in quorum tranſlatione, & commutatione nulla adeſt prohibitio; interueniẽte tamen Principis aſſenſu, ex *Innoc.Iſer.Oldrad.Bal.& alijs* ſubdit *nu.* 68. ipſum Principem benè poſſe vẽdere hæc officia, ex *Baldo, Soto, Gulielmo Benedicto, & alijs.* nec obeſſe dicit inconuenientia, quæ ex vẽditionibus officiorum coaceruauit *Tellius*, dicit enim *Aluar. Hæc tolluntur ex eo, quia nõ temerè à Rege cõceduntur licentiæ ad vendendum cuilibet, ſed examinata perſona, & idoneitate emẽtis, ſeu eius, cui ſit renunciatio, & cum taxatione ſalarij.* Vndè eſt, quod lex Re-
33 gia non denegat abſolutè venditionem, ſed non pręmiſſa licentia, vt ex Hiſpanis legibus per ipſum *Aluarum* ponderatis, in quibus expreſsè cautum teſtatur, trãſferri dicta officia minimè poſſe ſine Regis ſpeciali licentia, vbi etiam infrà in *reſolutione tertij obiecti*, poſt *num.70.* addit, quòd non ex eo, quòd interueniat Regis licentia, fiunt hæc officia exempta à collatione, quaſi proceſſerint à Rege, quia in tranſlatione non conſideratur Princeps tanquam donans, ſed ſolùm tanquam authorizans, & dans robur illi actui, & optima eſt *deciſio Gomez.Leonij* 100. *eademq; vltim.* vbi ampliſſimè teſta-
34 tur *in fin.* huiuſmodi officia ex ſui natura eſſe inalienabilia, nec poſſe transferri de vna perſona in alteram ſinè conſenſu Papæ, aut Regis, & ità paſſim in Prætorio Hiſpalenſi iudicari, & de iure, & more totius Hiſpaniæ hoc obſeruari affirmat *Vaſquius de ſucceſſion. creat. lib.3.§.30. par.2.num.218.* & optimè *Cabedus deciſ. Luſitan.24.par.1.per tot.* vbi iure Regio Luſitaniæ docet, non poſſe officia renũciari abſque Regis licentia, adeò quòd renuncians non amittat ius, neq; poſſeſſionem, & quòd data facultate à Principe, ceſſio fieri non poteſt, niſi idoneo, & quòd non admittatur renunciatio, ſi renunciatio fiat poſt delictum commiſſum, vel ſi decedat infrà viginti dies, ad inſtar beneficiorum Eccleſiaſticorum.

Vndè ex iam dictis manifeſta apparet iure communi Romano, & fortiùs Regio Hiſpanico, & de more totius Hiſpaniæ omninò in prædictorum officiorum tranſlatione, aſſenſum Principis eſſe neceſſarium, cùm etſi iuriſdictione de per ſe principaliter careant, verſentur tamen circà iuriſdictionis exercitium, veluti ad iuſtitiæ expeditionem neceſſaria.

SVMMARIVM.

35 *Officia de Iure Canonico vendi nequeunt, & num.37. & iure Conciliorum generalium, præſertim Baſilienſis, numer.63. quod non procedit in Principe Superiorem non recognoſcente, illiusq; Officiarijs vendentibus honeſto pretio, & perſonis non malè vtentibus, & num.38. & 39. & qua ratione, num.40.*

36 *Simonia appellata per Canoniſtas, ambitus dicitur per Legiſtas.*

41 *Reſignatio, ſiuè renunciatio beneficij abſq; aſſenſu Superioris de Iure Canonico nõ valet, etiam in præiudicium ipſius reſignantis ad ſimilitudinem eius, quod de officijs iure ciuili ſtatuitur, numer.45. & 46.*

CAPVT TERTIVM.

De Iure Canonico.

35 DE Iure Canonico officia regulariter vendi prohibentur, *cap.* 1. iuncta *glos.* super *verb. Consuetudines, de magistris,* vbi dicit, quod talia emere est quasi simoniacum, facit *text. in cap. l. Iulia, & cap. fin.* 1. *quæst.* 1. *cum glo. secunda, in l. Baphij C. de murileg. lib.* 11. *& in l.* 1. *ff. ad leg. Iuliam de ambitu,* vbi *Bart.* dicit,
36 illud, quod Canonistæ vocãt simoniam, Legistas dicere ambitum, qui committitur in redemptione pecuniaria officiorum, *Isern. in cap.* 1. post *num.* 3. *vers. sed quæ est ratio, & in vers. item si daret, de feudo guardiæ, vel castaldiæ,* vbi *Afflict. num.* 7. *Gulielm. de Benedict. in dicto verb. duas habens filias, num.* 57. Indè docuit
37 *Panorm.* communiter receptus in *cap.* 1. *&* 2. *ne Prælati vices suas,* id, quod Domini pro officijs sæcularibus suæ iurisdictionis accipiunt, lucrum sordidum esse, & accipiendo peccare mortaliter, cum officia sui natura vendi non debeant.

Quod tamen restringitur, vt procedãt hæc in personis, quæ Superiorem agnoscunt, vt sunt Duces, & alij, qui in-

temporalibus recognoscunt Superiores, quales sunt in Regnis Hispano, Lusitano, Neapolitano, Gallicano, & similibus locis, vbi vetitum est lege obligante ad mortale, cui consuetudo præscripta non derogauit, sine licentia, & assensu illius, qui eam dare potest ad vendendum
38 honesto pretio personis idoneis; & consequenter non sunt damnandi Reges, & Principes, qui officia dant pro pecunia in dotem, vel mercedem obsequiorum, neque etiam ipsi Officiarij illa vēdentes tam honesto pretio talibus personis, vt probabiliter credant, eas illis non malè vsuros, quo pretium malè datum peius extorqueant, vt post *D. Thomam* vbi suprà, & *Sotum* optimè *d. lib. 3. q. 6. art. 4.* post *vers. sed vrgeret*, vbi ex auctor cōclusionibus subiectis hoc explicat, & præsertim in prima, vbi *in vers. hinc fit, quod Magnates* probat, hoc solùm Principi supremo ius competere vēdendi, & assentiēdi officiorum alienationi, tradidit his verbis *Nauar. in Manual. Confessar. c. 25. n. 7. vers. Decimo octauò peccat*, quāuis de veritate doctrinæ *Soti*, *& Nauarri* latè disputet *Vasq. lib. 1. controu. illustr. c. 43. ex n. 8. & 12.*

39 Et sic Iure Canonico omninò à sola Principis supremi voluntate in officiorū concessione, & assensu in ipsorum venditione, vt puta, quia in ipso cessant simonia, & ambitus, *l. 1. ff. ad leg. Iul. de ambitu* dependet ex toto officiorum resignatio, & commutatio de vna persona in alteram.

Et sine Principis ipsius consensu nihil agitur, cum & beneficiorum renūciatio cum licentia, & authoritate Superioris fieri debeat, *cap. admonet, cap. quod in dubijs, cap. nisi cum pridem, cap. si. de renunc. cap. denique 6. q. 3. & c. 1. 17. q. 2.* quia cū
40 prohibitio sit iuris positiui, Principem non ligat, *cap. proposuit, de concess. præb.* licèt plerique ex Canonistis temperauerint,
41 vt renunciatio, siuè resignatio non valeat in præiudicium Superioris, de cuius interesse agitur, valeat tamen in præiudicium ipsius resignantis, vt latissimè prosequitur dicēs communem *Flamin. Paris. de resign. benef. lib. 7. q. 1. nu. 12. & 25.* & his non relatis *D. Cons. Georg. in repet. feud. c. 54. n. 61.* contrarium tamen, vt verius, & receptius infinitis propemodum relatis fundat *Garz. tom. 2. de benef. p. 11. c. 3. de renunc. in 4. notab. n. 223.* qui adeò nullam, & inualidam censet renunciationem, & commutationem beneficij absque Superioris assēsu, siuè cōsensu, vt *Panor. & Glo. ex verbis tex. in d. cap. admonet, nu. 6. de renunc.* vt non solùm nō valeat, & sit nulla in præiudicium Superioris, sed etiā nulla sit in præiudicium ipsiusmet renūciantis, qui post renunciationem verum dicitur habere titulū, & ius in eo, donec renunciatio, siuè translatio in alterū per
42 Superiorem admittatur, siuè ratificetur, licèt amittat possessionem, ità quod non possit agere spolio, nisi ei incubuerit de facto, vt idem *Garz.* subijcit *n. 235. Flam.* vbi suprà, *nu. 37.* quod procedere potius
43 de stylo Curiæ Romanæ, quàm de iure communi, quo attento resignantem nō habere amplius regressum, probant *Cauagl. tract. commun. cont. commun. c. 283. D Georg. d. c. 54. nu. 62. cum seq.* idemque in
44 Officiali, vt nondum acceptata renunciatione in manibus Regis, possit continuare in officij administratione tāquam non vacantis, ex *l. meminisse, de offic. Præsid.* & percipere emolumenta officij, ex *Imol. Rebuf. Frāch. & Cald.* tradit *Mastril.* infrà allegandus *c. 24. lib. 1. de magistrat. nu. 21. 22. & 27.* & officium expirare sequuta acceptatione Regis tantùm *n. 28.*
45 Et hoc in beneficijs Iure Canonico introductum est ad similitudinem eius, quod in officijs Iure Ciuili statutū erat, vt latè probat *Cabed. decision. Lusitan. 24. in princ. part. 2.* & optimè colligitur ex dictis per eundem *Flamin. Paris.* qui reddens rationem, quarè assensus, siuè consensus Superioris requiratur in beneficiorum resignatione, *dicta quæst. 1. num. 3. & num. 81. vers. tertiò accedat*, illam assignauit, quia Superioris interest, nè beneficium dimittatur sinè eius licentia, ex *Geminian. in cap. si electio, num. 5. de election. in Sexto*, cum ipsi Superiori præiudicetur, *cap. significasti, de foro compet.*
46 Et statim addit *Flamin. numer. 4. Et ob hanc rationem non licet defensori Ciuitatis, officium defensoris deserere sine licentia, l. vltim. C. de defensor. Ciuitat. l. legatus*

ff. de offic. Præsid. neq; militi militiam, vt omnibus notum, atq; compertum est. Hæc illē.

47 Quod autem liceat arguere à beneficio ad officium, clarissima est similitudo, cum & officia æquiparata sint feudis, quæ constat esse beneficia, *cap.1. §. beneficium, quib. mod. feud. amitt.* cum similib. per *Isern. in cap.1. §. fin. de feudo March.* Vndè si feudum dicitur beneficium, & officium feudo æquiparatur, imò strictiorem habet naturā, vt infrà dicemus;

48 dispositum in beneficijs, præsertim in his, quæ pertinēt ad naturam, & rigorem conseruandum, fortiùs censebuntur disposita in officijs, vt latè probando prosequitur *Reg. de Ponte* in famosa *decis.28.* ex *num.1.* vbi arguit in puncto à prohibita resignatione beneficiorum sine assensu, ad officia sęcularia, & *num.4. cum seq. vsque ad 9.* quæ rogo perlegi, cum noua tantùm afferre, non autem nota transcri-

49 bere intendam, & officia conuenire cū feudis natiuitate, vtilitate, & vita, probat discurrendo *Franc. de Amic.* infrà citando loco *de his, qui feud. dar. poss. §. dicebam amplius, car.63. Cabedus* optimè *de-*

50 *cision. Lusitan.23. par.2.* vbi quod donatarijs Regis, & possessoribus officiorum non datur potestas admittendi resignagnationes officiorum tam de iure communi, quàm Regio, quia resignatio est facienda in manibus Regis, qui illam admittere potest; prouisio autem fit per habentem potestatem conferendi, citat *tex. in cap. dudum, de præbend. & Staphileum de literis gratiæ*, & alios Canonistas, & ità refert iudicatum pluries, & inserit verba sententiæ in processu Francisci de Sanpaio contrà Lupum Borges in specie super officio Tabellionatus de Concilio, in qua sentētia Lusitano idio-

51 mate descripta dicitur, huiusmodi officia Tabellionatus tam inspecto iure communi, quàm ordinatione Lusitaniæ non posse alienari sine Regis assensu, quod *num.4.5. & seq.* comprobat optimè ex dispositione iuris Canonici, & decisionibus *Rotæ*, arguendo à resignatione beneficiorum prohibita absq; consensu Su-

52 perioris, & inter alias rationes, ex quibus prohibetur officiorum resignatio, siuè commutatio, *num.8.* illam tradit ex *Rota* in antiquis *decis.5. & 6.* quòd in resignationibus possunt euenire multa, in quibus factum resignātis possit lædere illum, ad quem pertinet prouisio, ad quod inquit *Cabed. Rotam* citare *tex. in cap. dudum, de præbend. in 6. & Cardinal. in clement. 1. quæst.7. de rerum permutat.* & subijcit *numer.9.* quid Rex ipse in hoc casu decreuerit anno 1589. quod huiusmodi officiorum renunciationes nullo modo fieri possent, nisi renunciando in manu Regis, & ità Regem declarasse semper, & generaliter ità seruandum esse, tanquam de iure dispositum, & ità semper consuetudine in illo Regno obseruatum.

Quæ ratio certè cum de facili potuisset retrahere Regem nostrum, ne assentiret assertæ donationi, præsertim cum clausula reseruationis vsusfructus in

53 continenti adiecta, facta per Io. Mariam Bernaudo D. Didaco, ex eo quod donās successore carens de prole erat desperatus (quibus alienationibus Rex ipse ratione sui præiudicij nō solet, nec tenetur in Regno assensum etiam requisitus cōcedere, ad tradita per *Camerar. in l. Imperialem, cart.79. lit.R. de Ponte de potest. Proreg. §.3. de assensibus, num.14. & 15.* & dicam infrà) omninò propterea redditur nulla, & inualida prætensa donatio absq; vllo assensu facta.

54 Et latissimè alienationem officiorum sęcularium prohibitam esse iure Ciuili, & Canonico ad instar beneficiorum, quorum resignationes sunt faciendæ in manibus Superiorum, scribit *Mastrill. de magistrat. tom.1. cap.24. num.11.* vbi in *fin.* testatur ità communiter esse receptum, ratione interesse Superioris, *nu.12. & nu.33.* idem procedere affirmat etiam in officijs sinè iurisdictione, vt sunt Scriptoriæ, Actuariatus, Tabellionatus, & similia, de quibus loquitur *de Ponte dicta decis.28.* vt facta renunciatione in manibus Superioris, & per eum acceptata, resoluatur locatio per prius facta, & extinguatur ad instar resignationis beneficij, & renunciationis feudi, à quibus

56 quibus ſcilicet beneficio,& feudo ad officium,prçſertim in hac materia reſignationis optimè ſupponit, licitum eſſe ducere argumentum, idemq; *D.Georg.d.c. 54.nu.61.cum ſeq.*

57 Et in his quoq; officijs Scriptoriæ, & ſimilium,non poſſe vendi,nec transferri niſi cum certis temperamentis,prçmiſſo ſcilicet examine idoneitatis, etiam ſi eſſent ad hæredes tranſmiſſibilia, niſi ſub eodem examine habilis, & idoneus appareret is, in quem fieret talis inter viuos,vel vltima voluntate tranſlatio, in ſpecie ex *Sot.* probat *Vaſquius controuer. illuſtr.lib.1.c.43.num.12.* vbi eam aſſi-
58 gnat rationem,quia ad tales Scriptorias, Prætorias, & Magiſtratus eligitur induſtria perſonæ, *l.inter artifices, ff. de ſolut. Authent. vt Iudices ſinè quoquo ſuffrag. per totum*, adeò vt non ſufficiat, aut vix ſufficiat idoneum,aut dignum eligere, ſiquidèm magis idoneus, aut dignior in
59 promptu eſt,& ille demum idoneus exiſtimetur,in quo ſit concurſus duorum, primum probitatis, alterum peritiæ, & dexteritatis,vt latè *Vaſq.*qui *num.*14. ſi-
60 millimum hoc eſſe dicit his,quæ in conferendis Eccleſiaſticis dignitatibus, aut beneficijs conſiderāda ſunt, & vt inquit *Foller.*loco infrà citando in *Conſtitution.* ſcilicet *Iuſtitiarij per Prouincias*, tota victoria cauſæ, vel perditio ab Actuario
61 dependet,& *Bouadill.in Polit.tom.1.lib. 1.cap.11.num.*7.dixit,*que al officio ſe debe dar perſona,y no a la perſona officio*; vt nō
62 immeritò *D. Conſiliar. de Georg. part.1. repet.feud.cap.*54.probauerit in ſpecie, officiorum venditionem prohibitam iure Ciuili,& Canonico *num.*29.& 36.

63 De iure quoq; Conciliorum Generalium, præſertim Baſilienſis, approbatorum Iure Regio Gallico,inſtante Eccleſia Gallicana,teſtatur *gloſ.Coſm. Guimier in Pragm.ſanctione, titul. de annatis, §. ſtatuit, ſuper glo.verb. Eccleſiaſticis*, de qua meminit *Benedict.in dict.cap.Raynutius,verb.duas habens filias,num.*57.*verſ. vlterius*, vbi refert, Conſtitutiones, & Leges Gallicanas,& præſertim Ludoui-
64 ci Regis, qui inter Sanctos relatus eſt, Caroli VII.Caroli VIII. regnantis tempore,quo ipſe *Benedict.*ſcribebat,qui addit *nu.*56. *& in fin.* ſpeciali ordinatione ſub *nu.*67.ſtatuiſſe,officia Præſidentium, Conſiliariorum, aut cętera officia Curiarum ſuarum Parlamenti,& ſic (inquit *Benedict.*)comprehendit Aduocatum,
65 Procuratorem.ſ.Fiſcalem,Grapharium, quem conſtat eſſe actorum Notarium, & Hoſtiarios, & quæcunq; officia extrà Curiam Parlamēti in toto Regno,quod aſſerit ampliatū per Ludouicum XII. anno 1498.ordin.ſua 40.& *num.*59. refert *Arreſt.parlamenti Toloſani.*

66 Et rectè quidem in prohibita officiorum venditione comprehēduntur actorum Notarij;ſiquidem certum eſt,id eſſe de iure, vt eſt *gloſ.*notab. in *l.1.in princ. ver. ob denunciandum, ff.ad leg.Corn.de falſis*, vbi dicit *gloſ. Officialis,putà Notarius retulit Iudici, talem tuliſſe teſtimonium,&c. vel idem Notarius pecuniam accepit,&c.* idem *Bart. in l.cum ſententia, C.de ſentent.& interloc. omnium iudicum*; ad quod *Additio ad Ritum Magnæ Cur. in libr.Conſtitution.Regn.* ſub *titul.de appell.§ item ſi contingat*,allegat *text.* quem dicit eſſe in terminis in *Conſtitutione Occupatis*, ponderando illa verba:*Neceſſarium duximus Officialium omnium, per quos iuſtitia colitur, & culta petentibus miniſtratur, taxare tempus, & numerum præfinire,&c.*& paulò poſt, vt oſtēderet, his verbis exprimere voluiſſe nominatim Iudices iuriſdictionem habētes, & actorum Notarios, per quos culta petētibus iuſtitia miniſtratur,addit: *Vt per Prouincias ſingulas vnus Iuſtitiarius, qui Iudicem vnum cōtinuum, & Notarium vnum actorum habeat*;& deindè amplius,vt indicaret,ſub nomine Officialis ſub vna, eademq; determinatione, non minus actorum Notarios, quàm Iudices rationabiliter comprehendere voluiſſe,ſubdit hæc verba: *Horum Officialium omnium tempora præter Notarios, qui vbique terrarum perpetui ſtatuantur, anni circulo præcipimus terminari*; & ſic optimè declarat,ſe Officialium appellatione comprehendiſſe etiam actorum Notarios, vt exceptio ibi poſita cenſeatur eſſe de re-
67 gula, & *gloſ.1.in dict.Conſtitution.Occupatis*, meminit, quod de iure Romano officium iſtud Tabulariorū durabat triē-

nio, per *l.2.in fi.C.de numerar.& actuar.*
68 *lib.12.*& *Consiliarius de Bottis* ibi addit, quod isti Magistri actorum tanquam Officiales debent stare sindicatui.

Et amplius aduertit *Additio ad di-*
69 *ctum Ritum*, id etiam in eodemmet *Ritu* apertissimè probari, dum postquam statuit prouidendo circà recusationes Iudicum, ibi: *Si aliquem nostrorum Iudicum ordinariorum, vel delegatorum*, addit, *ac Officialium cum eis deputatorum allegari suspectū*, si enim prius nominauit expressè Iudices omnes iurisdictionem habētes, necessariò sequitur, verba sequentia, de actorū Notarijs esse accipiēda, eosq; verè esse Officiales, & cum Iudicibus, & apud Iudices deputari.

70 Quod expressè decidit *Isern. in Constitution. Regn. Cum circà iustitiæ tramites, vers. vndè scio*, & latè comprobat *Follerius in Constitution. Iustitiarij per Prouincias, num.31. vers. circà secundum, car. 162. à ter.* & multa affert pro hac opinione *Dom. Præses de Franchis decision. 407. num.3.*

Nec prædictis aliquid obstat, quod ipse videatur in opinionem contrariam
71 inclinare in illo articulo, vtrum *Ritus* disponentes, quod de delictis Officialium sola Magna Curia cognoscat, comprehendant actorum Notarios, siuè quos in Regno actorum Magistros appellamus.

In promptu enim est resolutio, Primò, quia *Dominus de Franchis* loquitur in terminis *Ritus*, quem ipse probat, & est verissimum prodijsse ad expressam correctionem iuris communis, & in hoc, vt in solido, & vnico fundamento ipse firmat suam opinionem *numer.4.& 5.*& iterum *num.7. vers. sed dicebatur.* Secundò, in casu illius decisionis nihil fuit per
72 Sacrum Consilium decisum, & tamen *Ioan. Vincentius de Anna* contemporaneus D. *Præsidis in singul. 48. post princ. vers. Tertiò arguūt*, probat, actorum Magistros esse Officiales, quia parent sindicatui, tanquam Officiales, *l. Consiliarios, C. de assessor. l. officio, C. de numer. lib.*
73 *12.* & amplius testatur sæpius fuisse decisum in S.C. Actuarios fuisse comprehensos in dispositione *Rituum* prædicto-rum, & de delictis ipsorum velut Officialium sola Magna Curia cognosceret.

74 Et ità hodie passim, & absq; controuersia fuisse iudicatum etiam viuente, & Præsidente in Sacro Consilio eodem *D. de Franchis*, & postmodum inconcussè seruatum, Magistros actorum esse cōprehensos, & venire Officialium nomine, & appellatione etiam in materia correctoria iuris communis, cuiusmodi sūt *Ritus M.C.* amplissimè testatur *Consiliar. Gizzarell. decis.24. num.1.& 4. in fin.* vbi dicit hæc verba: *Quarè optima ratione statutum est, & decisum absque vllo scrupulo eos comprehendi sub dispositione dictorum Rituum, & ità semper practicatum, & obseruatum*, quod etiam concedit *D. Rouitus in rubr. de official. & his, quæ ipsis prohibeantur, nu.4.*

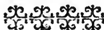
Et sunt validissimæ rationes, & ineuitabiles, quas ipse *Gizzarellus* congessit
75 *num.2.& 3.* dum probat, ipsos actorum Magistros exercere quodammodò iurisdictionem, & esse ipsos partem ipsius corporis mistici, quo mediante exercetur ipsa iurisdictio, & iudicium perficitur, cum nec Iudex, nec iudicium sine actorum Magistro consistere possint, ergo pars quotatiua integralis iudicij est, quod sinè actu, & processu constare non potest, & est Magister actorum quodāmodò depositarius Iustitiæ, quam Iudices partibus ministrant, eius ministerio indigentes, & exercere Magistros acto-
76 rum actus iurisdictionales, & de Regalibus, perbellè probat in hac eadē causa. *D. Paul. Staiban.* posteà visus *cons. 19. ex num.2.*

77 Et non posse Iudices actus cōrentiosæ iurisdictionis expedire sine actorum Notario, *Viuius decis. 48.* & in Francia *Pappon. lib.6. tit.6. de actuarijs*, vt non immeritò dixerit *Foller. in dicta Constitut. Iustitiarij per prouincias, num.31. in fin.*
78 quod si rectè consideretur tota victoria causæ, vel amissio, ab Actuario dependet. Vndè non ex errore, vt Aduersarius contendit, qui in dubio non præsumitur,
79 sed iustissimè quidem in asserta donatione, quam fecit Ioa. Maria D. Didaco, car. 775. vol. 1. dicitur (*vnà cum iurisdictione*) quam scripturam ipse non video, quo

quo pacto impugnare valeat, cum sit eius Achilles.

Nec prædictis de iure fundatis, vsq; forẽsi in praxi receptis quicquam obest discursus *Isern.in* §.*potestas constituendorum*, ex *num.65.vers.an creare*, præcipuè
80 enim *ibi* voluit *Isern.* probare, actorum Notarium non esse verè, & propriè Magistratum ex his, qui iurisdictione propria funguntur, vt se declarat *num.66.* ibi: *Verius vt non sit Magistratus, quia Magistratus is est, qui est in potestate aliqua, vt Proconsul, Prætor, Præses Prouinciæ*, citans iura; & inferius *in vers.non obstat primum*, concedit *Isern.* actorum Magistrum esse publicam personam, & habere officium, sed nõ habere officium cum iurisdictione, sicuti est Magistratus, propriè, & strictè sumpto nomine, sed versari circà ministerium dictandi, scribendi, & conficiendi acta, sine quibus, vt suprà dictum est, & experientia docet, nec iurisdictio exerceri, nec iustitia ministrari potest, & *num.68.* addit *Isern.* ex alio, No-
81 tariorũ creationem esse de Regalibus, quia soli supremo Principi, vel alteri, cui suas vices delegauerit, ius est creãdi Notarios, & Tabelliones, remittẽs se ad ea, quæ scripsit *in* §.*Scriba, de prohibit.feud. alien.per Feder.* Vndè si est de Regalibus quoad creationẽ, & originẽ spiritus vitę, consequens est, vt sit de Regalibus quoad vitæ progressum, & commutationem super Regalibus strictissimè inhibitam absq; assensu Regis, ad quem iure pertinet conseruatio, si ad ipsũ pertinet creatio, vt infrà latiùs.

82 Confirmat prædicta *Franc.de Amicis loco* infrà citando *in rubr.de his, qui feud. dar.poss.in* §. *natura rei*, vbi in officio Secretarij Hydruntinæ Prouinciæ probat, illud esse de Regalibus, quia habet munus dictandi, & scribendi quæ ordinãtur ex ore Regis, & quia tenet, & conseruat sigillum Regis, quasi in manu sua sit bullare scripturas veras.

SVMMARIVM.

83 *Officium, siuè beneficium nemini alienare permittitur sine assensu de Iure Longobardo.*

CAPVT QVARTVM
De Iure Longobardo.

83 DE Iure quoq; Longobardo est *text. in l.4.* incip. *Insuper, sub titul. de beneficijs*, vbi nemini beneficium alienare posse permittitur sine assensu, ex eo, qa sicut beneficium vocatur feudum, *cap.1.* §.*huius autem generis, ex quib. caus.feud. amit.* ità beneficium vocatur officium, *cap.1.*§.*quicunque, de pac.tenen.Iser.* dicit vtrunque *in cap.1. vers.similiter si duo fratres, de feudo Marchiæ*, teste *Ann.sen. alleg.103.nu.3.* quod latiùs probabitur, dum de iure communi feudali verba faciemus, quod à iure Longobardo originem vt plurimum trahit.

SVMMARIVM.

84 *Feuda initio antiquissimo precaria erant, posteà annalia fieri cęperunt, indè ad vitam, & demùm ad septimum geniculum fuit protelata successio.*

85 *Feudum cùm conceditur contemplatione officij administrandi, illius concessio anno finitur, & num.86.*

87 *Feudum concessum ratione officij, si illud adimatur, ademptum præsumitur propter officium finitum.*

88 *Officia habent strictiorem naturam, & faciliùs ad Regem deuoluuntur, quàm ipsa feuda, & qua ratione, num.92.*

89 *Argumentum à feudis ad officia valet affirmatiuè, negatiuè verò secus.*

90 *Concessio iurisdictionis, & Regalium in feudum censetur priuatiuè facta, cumulatiuè verò si in officium.*

91 *Concessa in officium censentur concessa in administrationem, & ad nutum reuocari possunt.*

93 *Dominium non transit in officijs, sed tantùm quidã titulus vtendi, administrandi, & exercendi, sed in feudis vtile dominium transfertur, & nu.95.*

94 Se-

in quibus, & num. 151. 152. & 246.

154 *Successio feudorum quoad collaterales vsq; ad septimum gradum, an potiùs in infinitum extendatur de iure communi, & quid de iure Regni, & num.* 155. & 156.

157 *Feudum quaternat sola Regis concessio.*

158 *Officium cõcessum in simplex, & merum allodium, alterata natura Regalium non potest alienari absq; assensu.*

161 Constitutionem Scire volumus, *Regis Rogerij Imperator Federicus eius nepos ampliauit, & plura de nouo induxit, & num.* 165.

162 *Federicus Rex in* Constitution. Diuæ Memoriæ *se retulit ad* Constitution. Scire volumus *Regis Rogerij eius aui, & intellexit, Rogerium loquutum fuisse de feudis, licèt ibidem loquutus sit de Regalibus, ex regula æquiparatorum, & num.* 163.

164 *Regalia, & feudalia multipliciter æquiparantur.*

166 *Assensus* Caroli V. *de anno* 1532. *concessus Consaluo, quod possit vendere eius partem officij fratribus patruelibus, non dicit illos legitimos successores.*

167 *Assensus antè annum* 1531. *feudatarijs successoribus carentibus concedebantur etiam per Proregem, sicuti successores habentibus, deindè solùm Regi libera potestas remansit concedendi successoribus deficientibus, & n.* 168.

169 *Rex concedendo aliquid scienter, censetur ex certa scientia dispensare.*

170 *Rex assentiendo in commutatione feudi de vno in alterum, non censetur dispensare in illius alienatione, aut acceptasse falsam partis assertionem.*

171 *Officia annalia, vel saltim biẽnalia sunt de iure communi, & Regni, præsertim Actorum Magistri, & Actuarij, n.* 172. & 173.

174 *Officiales iustitiæ, & iurisdictionẽ exercentes personaliter deseruire debent, non per substitutum, tam iure communi, quàm Regni, quibus iuribus etiam Actorum Notarij, siuè Magistri comprehenduntur, num.* 175. 189. & 191.

176 *Officiales eorum officia alijs quocunque quæsito colore transferre nequeunt, imò iurare tenentur, n.* 177. 179. 182. *quid per gratias petitas, & concessas huic Ciuitati, ac ex communi practica seruetur in Regno, nu.* 192.

178 *Venditionis verbo omnis alienationis probibitio continetur, præsertim dum agitur de obligando aliquem ad personale seruitium, in quo est electa industria personæ.*

180 *Actuarius, vel Scriba Fiscalis vt legitimè dicatur creatus, quæ necessaria in Regno, & an Magna Curia valeat eos creare, vel solùm Prorex, & num.* 181.

183 *Actorum Magistri supremorum Tribunalium, & Regiarum Audientiarum officia in Regno à Rege vt plurimum ad vitam conceduntur, suntque de Regalibus, & deuolutioni subiecta, præsertim Prouinciæ Calabriæ, & Credenzeriæ Consentiæ, num.* 184. & 188.

185 *Princeps potest iuri tertij præiudicare per viam legis condendæ.*

186 *Pragmat. Regis Catholici de anno* 1501. *declaratæ fuerunt nullæ quæcunque concessiones Regis Federici post diem* 25. *Iulij* 1501.

187 *Ampliatio officij Locumtenentium generalium, & Credenzeriæ Calabriæ, ac Locumtenentis Cõsentiæ facta per Federicum Bernardino de Bernaudo, continetur in pragmatica de reuocatione gratiarum anni* 1505.

190 *Substituendi potestas non censetur concessa in officijs, nisi expressè in priuilegio specificetur.*

193 *Priuilegium contrà ius strictissimè est interpretandum.*

194 *Inuestituræ primæ tenor est obseruãdus, non secundæ, quæ per errorem, vel importunitatem potiùs impetrata censetur, & n.* 195.

196 *Substituens in officijs, idoneos, & habiles substituere, ac priùs notitiam substituendorum Principi dare debet, etiam ex particulari Pragmatica Regni Siciliæ, & num.* 197. & *sic seruari in Curia Romana, num.* 198.

CA-

CAPUT QUINTUM.

De Iure feudorum communi, & municipali.

DE Iure feudorum adeò restricta est officiorum natura, vt quamuis
84 feuda in ipso initio antiquissimo tempore præcaria essent, vt directus dominus, cum vellet, liberè auferre posset, posteà annalia fieri cœperint, inde verò ad vitã, & demum ad filios, & nepotes, vt vsq; ad septimum geniculum eorũ sit protelata iuris communis successio, *c.1.§. & quia vidimus, de ijs, qui feud. dare poss. c.1. de success. frat. vel grad. succed. in feud.*
85 Attamen cũ feudum conceditur propter officium, siuè officij ipsius administrandi contemplatione, speciale est, vt anno feudorum istorum concessio finiatur, adeò vt potiùs longa vita ipsius feudi iure nouo traansitorij ad successores, restringatur à breui, & restricta vita, & natura officij, anni circulo decurrentis, quã
86 è contrà, quod contingere non solùm in feudo dato occasione guardię, vel castaldiæ ad custodiendum territoria domini fortè ab hostibus, & à latronibus, de quo propriè loquitur *tex.* vbi Scribentes *in cap.1. de feudo Guardiæ, vel Castaldiæ,* sed in omni feudo dato occasione officij administrandi, vt est feudum Cancellariæ Regni Siciliæ, quod olim erat feudum concessum Cancellario ad vitam suam loco Gagiorũ, & Stipendiorum, vel donec esset in officio, & sicuti erãt feuda Aduocatiæ, donec erãt Aduocati in patrocinio, sicuti Aduocato Fiscali feudum dabatur à Rege pro laboribus huius dignissimi, sed ærũnosi officij, quod vtinam, hodie seruaretur auctis laboribus, vel saltim de salario, iam mihi vti Consiliario iã quæsito in officij dedecus minuẽdo actũ nõ fuisset, vt ex *l.1.C. de annon. ciuil. libr. 10.* post *Isern & alios in d. cap.1. de feudo guardiæ*, latissimè huiusmodi officiorum feuda discurrẽdo, tradit Dominus meus *Capyc. in sua aurea inuestitura, verb. feudum castaldiæ, aduocatiæ, & decision. 121. num.4. in fin.* & in puncto dicit, esse speciale in istis feudis annexis officijs, *Afflict. in dicto §.1. in 1. & 3. notab. num. 6.7. & 9. cum seq.*

Quinimmò addit *Afflict. in §. si verò Castaldi, eodem titul. num. 28. in 2. notab.*
87 quod feudo concesso ratione officij, si illud adimatur, ademptum præsumitur propter officium finitum, cui erãt adiunctum, nisi concessionarius docuerit contrarium per Pares Curiæ, idest conuassallos Domini, & *numer. 29.* quod licèt ratione adiuncti verba mutent suam naturam, oppositum deciditur in eo *text.* vt concessio feudi adiuncta mutetur, & alteraretur ex natura officij, cuius concessio, & extinctio adeò dependet à voluntate Domini, vt à concessione officij trãsfundatur natura cõcessionis propter officium exercendum, quod à potestate Domini ex toto dependet.
88 Ex quibus illud apertè consequitur, quod apud Feudistas, & Regni Sapiẽtes concordi sententia, veluti sine cõtrouersia traditur, Officia longè strictiorem habere naturam, & longè faciliùs ad ipsum Regem, à quo ipsa fluunt, & refluũt, veluti fontem, & scaturiginem, ipsa de-
89 uolui, quàm feuda; adeò vt à feudis ad officia optimè liceat argumentum ducere affirmatiuè, deuoluitur feudũ, ergo maiori ratione officium; sed minimè negatiuè, non deuoluitur feudum, ergo nec officiũ, quia non sunt ità prohibita possideri feuda sine titulo, sicuti officia, quod propriè sentit Dominus meus *Capycius decis. 77. num. 12.* dum dicit, sibi non placere similitudinem, scilicet negatiuè, indèq; in ore omnium constitutum reso-
90 nat discrimen inter concessionem iurisdictionis, & regalium quorumcunque in feudum, vel in officium, vt hoc secundo casu cumulatiuè, in feudum verò priuatiuè cẽseatur concessa, *Roland à Vall. cons. 88. numer. 26. volum. 1. & consil. 80. numer. 6. lib. 2. Regner. de regal. lib. 1. c. 5. num. 53. & 56.* Et quòd concessa in offi-
91 cium, censetur concessa in administrationem, & ad nutum ipsa reuocari possit, Dominus meus *de Curte de feudis, par. 1. cap. 10. num. 6. & 8.* & ratio ipsa est in
92 promptu, quia palàm est, feuda regulariter esse lõgioris vitæ, quàm ipsa officia, quia magis videtur hærere ossibus Prin-

cipis,

93 cipis, quàm ipſa feuda, cũ in officijs nullum tranſeat dominiũ, ſed tãtum quidam titulus ad finem vtendi, adminiſtrandi, & exercendi, ſicuti dicimus in beneficijs, *cap. 2. de donation. idem Dominus meus Capyc. deciſ.* 121. *num.* 5. In officijs enim dominiũ omne remanet penès Regem, ad quod communiter citatur *Iſernia in dicto cap.* 1. *de feudo Marchię, D. Georgius in repet. feud. cap.* 53. *num.* 4. *&* 5. *Franc. de Amicis* optimè *in repet. c.* 1. *de his, qui feud. dare poſſ.* qui in ſpecie *in §. ſumus*
94 *modò, in fin.* poſt *nu.* 10. loquens in officio Secretariæ Prouincię Terrę Hydrũti conceſſo anteceſſoribus D. Roberti Muſcettulæ pro ſe, & hæredibus, in quo cõſueuerant ſuccedere primogeniti; dicit, fuiſſe dubitatum, vtrum debuiſſet diuidi vigore diſpoſitionis, ſiuè fideicommiſſi paterni, ſaltim quoad fructus, & prouentus officij, & fundat, non obſtante diſpoſitione poſſeſſoris officij, integrum officium ſpectare ad primogenitum, prout iam conſuetum erat in illo ſuccedi, tum ex natura rei, cum officia ſint de Regalibus, & propterea nihil quoad ea poteſt fideicommiſſum, & diſpoſitio teſtatoris, tùm quia ſtrictiorem habent naturam, quàm ipſa feuda, adeò vt potius videatur commendatum officium, quàm traditum, authoritate *Frecc. lib.* 2. *quęſt.* 57. *&*
95 *in §. natura etiam officij*, addit, in officijs ex eorum natura ſolam transferri adminiſtrationem, & ideò dici perſonaliſſima, non ſic in feudis, in quibus conſtat vtile dominium transferri, citat *Iſern. in cap.* 1. ſub *numer.* 2. *& num.* 4. *quis dicatur Dux*, latiſſimè *Regens de Ponte dicta deciſ.* 28.
96 qui latè probat *nu.* 1. officium ad inſtar beneficiorum non poſſe renũciari, neq; reſignari, niſi in manibus Domini, cum officiorum nullum ſit commercium, *& num.* 6. 7. *&* 11. latè *idem de Ponte conſil.* 137. *num.* 6. *volum.* 2. itidem remiſſiuè ad *dictam deciſ.* 28. *in tract. de poteſt. Proreg. titul. de poteſtat. ſubſtit. num.* 5. *&* 6. optimè Dominus Conſiliar. *Georgius dicto cap.* 53. *num.* 4. vbi *num.* 16. quod ſui na-
97 tura ſunt perſonalia, vel annalia, & authoritate *Iſern.* argui poſſe de officio ad feudum, *dicto num.* 16. *in fin.* & quod in-
98 terdum, rarò tamen, cõceduntur officia, vt tranſmitti poſſint ad inſtar feudorum, quæ in ſuo initio erant reuocabilia, deindè Regum munificentia ſunt effecta hæreditaria, *num.* 18. clarè ex hoc innuens, non exinde officiorum ſucceſſionem conceſſorum in perpetuum, vltrà gradus feudorum ſucceſſioni, iuxtà locorum conſuetudines præſcriptos progredi, & extendi poſſe, cum minus concedat Princeps creando Officialem, quàm cõcedendo feudum, quippè ſemper officia oſſibus Princeps inhęrent, *num.* 23. *&* 25. & cõſueuiſſe Principes officia in feudum concedere, probat idem ex *Iſernia dicto cap.* 83. *num.* 18.

99 Et ità pro regula, officia tanquam perſonalia ad hæredes non tranſmitti, ex infinitis probat *Barboſa in l. quia tale*, *num.* 78. *ff. ſoluto matrimon.* vbi ampliat etiam in officio conceſſo pro certo, & definito tempore, vtpotè in Vicariatu alicuius Prouinciæ, conceſſo per Regem alicui Principi vſque ad decenniũ; quod ſi is Princeps deceſſerit antè decẽnium, non tranſeat officium ad eius hæredem pro tempore, quod ſupereſt, ea reddita
100 ratione, quia in re non tranſmiſſibili ad hæredem, expreſſio temporis nihil operatur, *l. vxori vſumfructum villæ, ff. de vſufr. legat.*

Quæ regula adeò tenaciter eſt ſeruãda, vt quoad fieri poſſit officiorum conceſſio ſit reſtringenda, & reducenda ad eorum propriam naturam, & originale
101 primordium, adeò vt etiam ſi cõceſſio fuerit facta adiecto verbo, *in perpetuum*, ne ab ipſius rei natura deuietur, intelligenda erit dictio illa, *in perpetuum*, donec vita eius, cui conceſſio facta fuerit, durauerit, vt ex *Alciat. Siluan. & alijs Barboſ. in d. l. quia tale*, poſt *num.* 10. *verſ. exemplum erit*, poſt *Franciſcum Marcum deciſ.* 617. *in fin. &* 626. *num.* 8. *Regens Reuert. deciſ.* 365. incip. *In cauſa Magnific. Iacobi Mocciæ, colum.* 1. *libr.* 4. *Dominus Regens Conſtant. in repet. l.* 1. *&* 2. *C. de filijs offic. nu.* 137.

Ex hac autem vera, & indubia propoſitione, illud neceſſariò conſequitur,
102 vt ſi officium cõtrà propriam naturam inſitam in ſui origine, & à principio erectionis ipſorum officiorum reperiatur con-

concessũ pro cõcessionario, eiusq; hęredibus, & successoribus, omninò de illis hęredibus, & successoribus hæc clausula erit accipienda, qui veniunt in re sui natura non trãsitoria ad hæredes, cuiusmodi sunt descendentes, vel ad summum illi, qui de iure, & consuetudine loci, vbi concessio facta est, vocantur ad feudi successionem, quod esset summè ostendere, & dilatare naturam officiorum ad naturam, & vitam feudorum, quamuis strictiorem habeant naturam officia ipsis feudis, breuiorem vitam, & faciliorem extinctionem, ex his, quę tradunt de Officialium reuocatione *Boerius decis.* 149. *num.* 23. *&* 25. post dicta per *eum num.* 11. vbi ex *Baldo* meminit de Iustitiarijs Regni Apuliæ, & post *Afflict. decis.* 101. *&* 128. *& Gulielm. de Benedict. D. Capyc. Gregorius Lopez, Molin. Burgos de Paz, Mieres, Bouadill.* & alios, tradit *Parlador. in sesquicenturia quotid. differ. cap.* 45. *numer.* 7. optimè *Regens de Ponte consil.* 136. *num.* 5. *&* 6. vbi adeò officia ex sui natura esse ad vitæ cursum tantùm duratura, vt
103 in officijs cesset regula *l. si pactum ff. de prob. & cap.* 1. *de duobus fratribus*, vt non censeatur in officio acquirens sibi pro hærede prospicere.

Et maximè in casu præsenti, vbi cum natura, & origine ipsorum officiorum à iure indicta, concurrit etiam primordialis natura erectionis, & concessionis huius officij ex Regis ipsius, & animatæ legis creatione, cum primitùs fuit iuxtà suam naturam concessum ad vitam, licèt deindè ex post facto fuerit ad successores prorogatum, vt in nota facti.

104 Verùm quia appellatione hæredum, & successorum etiam si in perpetuum, vel in infinitum fuerit facta concessio in re sui natura nõ trãsitoria ad extraneos, quod de hæredibus sãguinis, scilicet descendentibus tantùm dispositio sit accipienda, ex magistrali theorica *Bart. in l. Gallus* §. *etiam si parente, num.* 4. *&* 7. *ff. de liber. & posthum.* & est *text. in l. ex facto*, §. *vltim. ff. ad trebell.* cum concord. per *Aquilinum in l.* 2. §. *item si in facto, num.* 3. *ff. de verbor. obligation.* vltrà Dominum Consiliarium *Theodorum alleg.* 41. *numer.* 12. in hacmet causa exarata, probaui *ipse* latiùs in primis, quę pro Regio Fisco scripsi *allegationibus* de anno 626. dum vti Cõsiliarius Fisci partes defenderem de speciali mãdato Excellentissimi Ducis in hac causa, priusquam nemo ex Aduocatis Aduersarij aliquid scribere cęperit, nec cogitasset, ideò in hoc non insisto, contentus ad ibi dicta me remittere.

Quinimò verior, & fortè receptior est opinio, id procedere etiam si in conces-
105 sione rei sui natura non transmissibili addantur verba, *pro hæredibus, & successoribus quibuscunque*, vel *& quibus dederis*, vt hoc non obstante sit interpretanda de descẽdentibus, ex relatis à *Decio consil.* 170. *numer.* 6. & latissimè *Menoch.* qui contrarijs omnibus satisfacit *consil.* 61. *numer.* 25. *& seq. Rosenthal. tom.* 1. *cap.* 9. *conclusion.* 41. *numer.* 25. *in glos. litera T. Thom. de* Marinis *titul.* 31. *num.* 11. *cart.* 146. *à terg.* vbi testatur de communi opinione, licèt contrarium sentiat *Bammac. in cap. feudum ea lege, q.* 4. *nu.* 48. *si de feud. defunct. milit.*

Et sic casus noster longè in fortioribus terminis reperitur decisus pro nobis, & si concessio officij pro omnibus, & quibuscunque hæredibus concepta esset, cum tamen idem *Thomas* in casu nostro indiuiduali, & in puncto facta cõcessione, p̄ se, & hæredibus in perpetuũ, verissimum esse affirmet, ad extraneos
106 non extendi, sed ad descendentes tantùm, etiam in feudis, in quibus amplior est successio, quàm in officijs, vt per *eum dicto loco, numer.* 10. sequitur notabiliter alijs relatis *Rosenth. lib.* 1. *cap.* 2. *concl.* 67. *num.* 3. *& in glos. lit C.* vbi *Pernum* carpit, contrarium sine lege, & authoritate loquentem.

Nec prædictis quicquam obstat, quod plerique censuerint, dispositionem *text.*
107 *in l. vnica C. si liberalitatis Imper. socius sine hærede deces. libr.* 10. quo principalibus donationibus priuilegium est tributum, vt socius illarum succedat consocio
108 sine hærede defuncto, locum sibi vendicet non solùm in hæredibus sanguinis descendentibus, sed in illis succedant quicũque hæredes, etiam extranei, adeò vt socius, vel Fiscus à quocunque hærede

redes, etiam extranei, adeò vt socius, vel Fiscus à quocunq; hærede, etiam extraneo excludantur, vt ex *glos. Odofr. Ioan. de Plat.* refert *Valenzuel. piscator in repet. d. l. n.* 20. & communem esse tradit *Socin. iun. cons.* 73. *nu.* 9. *lib.* 1.

Facilis .n. est resolutio, Primò, quod
109 contraria verior, & fortè ęquè communis, cum pro ea stent *Accurs.* sibi contrarius, *Iacob. Butrig. Bart. Dec.* & multis alij *DD.* quos in vnum congessit *Peregrinus de iure Fisci, lib.* 1. *titul.* 2. *numer.* 102. qui etiam testatur, ità pronunciasse Venetijs Decem virorum Consilium, & subdit, non esse in hac materia attendendum simpliciter quid de iure DD. censuerint, sed Curiarum, & Principum consuetudines in hoc esse seruandas, sequitur *Mastrill. de magistr. lib.* 1. *cap.* 15. *numer.* 15.
110 vndè *Bossius de Principe, num.* 204. testatur, ad tollendam hanc iuris dubietatem in Ducatu Mediolani seruari sicut Euangelium, vt in donationibus Ducalibus titulo donationis, vel feudi, nullo modo veniant extranei hæredes, nec successores titulo particulari, nec alio quouis modo, & ità seruari in Lusitania in bonis Regiæ Coronæ à Rege donatis ob seruitia, testis est *Cabed. decis. Lusit.* 115. *n.* 7. *p.* 1.

Et hanc opinionem esse etiam in pū-
111 cto iuris veriorem defendit latè *Dec. cons.* 170. cuius est initium, *In causa venerabilium*, ex *n.* 3. *in fi. vers.* 3. *pleriq;* & *nu.* 4. & 5.

Secundò, etiam si concedamus generaliter verba *d. l.* 1. ibi, *nullo hærede relicto*, esse intelligenda etiam de extraneo, adhuc est facienda distinctio, vt attendatur
112 natura, & qualitas rei donatæ per Principem, *Peregrinus* etenim *d. titul.* 2. *num.* 102. loquutus fuit comprehēdendo omnia donata per Principem, & confundit Regalia, officia, prædia, possessiones, & quæcunque alia bona Regis munificentia, & liberalitate alicui concessa, vt non mirū si id fortè rationabiliter impugnetur, vt non ità indistinctè in quibuscunq; bonis restringatur successio ad descēdētes tantùm, sed in illis tātùm, quæ ex sui natura ad extraneos hæredes peruenire non solent, nec debent, & ità in puncto distinguendo conciliat dissidentes sentētias, grauissimæ authoritatis meritissimus Supremi Consil. Decanus *D. Reg. Constant. in l.* 1. & 2. *C. de filijs official. lib.* 12. qui postquam hāc, quam tuemur, posteriori loco retulit sententiam, vt descendentes tantùm obsint socio, & Fisco, in terminis *d. l.* 1. cum magno iudicio, subdit hæc verba: *Ego vt meam proferam sententiam, censerem, in huiusmodi quæstionis solutione inspiciendam esse ipsius rei donatæ naturam, nam si res talis esset, quæ omnes hæredes sequatur, putarem etiam extraneos esse admittendos, suos verò tantùm esse vocandos, quando ea, quæ donata sunt, ad extraneos minimè pertinere possunt, ex ijs, quæ habentur in l. ex facto, § fi. ff. ad Treb.*

Sed illud tantùm probabo, hanc clau-
113 sulam in priuilegio Friderici additam, ampliando concessionem, *pro hæredibus, & successoribus*, quam cōstat esse omninò intelligendam de descendentibus iuxtà subiectam materiam, non alterare, nec quicquam immutare, vt isthęc officia in cęteris non remaneant in propria, & genuina natura officiorum, vt scilicet sint inalienabilia absq; assensu, & speciali Principis licentia, vt hoc latissimè ad ornatum *c.* 1. *de feud. non hab. prop. nat. feud.* deducit *Molin. de Hispan. primog. par.* 1. *c.* 3. *num.* 51. & perbellè probat in puncto *Frecc. lib.* 2. *q.* 50.

Primò dùm 18. motiuis probat, concessa potestate substituendi in officijs cū facultate nominandi hæredem, non cēceri concessam potestatem nominandi fęminam, inspecta rei natura, vbi *num.* 4. in 12. argumento, hoc fundat ea ratione, quòd officia vt plurimum sunt personalia, & in administratione consistant: quia
114 in persona hęredis nouum est officium ex noua gratia, seù concessione, sicut in hærede nouus est vsusfructus, *l. antiquitas, C. de vsufruct.* & subdit *Frecc. Ex simplici facultate nominandi videtur Rex immutasse naturam officij, vt notatur in c.* 1. *de feudo non habente propriam naturam feudi, & quando Rex dat potestatem alie-*
115 *nandi feudū, intelligitur, si ipse alienationis tempore fuerit requisitus, quia hæc est natura feudi, & emphyteusis, vt in ipsorum alienatione Domini accedat assensus, est*

N tan-

tantummodò immutatum quoad hoc, vt nominet hærede m, hoc est expressum, & concessum, quoad alia retinet naturam suam, vt per Andr. in §. huius autem generis, Roland. consil. 2. numer. 135. de quo autem hærede Rex voluerit intelligere, non expressit, sub regula stabit iuris communis, vt hi tantùm sub nominatione veniant, qui habiles, & idonei sunt ad exercitium officij, restringitur potestas, veluti exorbitans, ne lædat ius commune in quantum potest. Et plura alia optima ad propositum, quod si data potestate alienãdi requiritur adhùc assensus, secundùm *Frecc.* & est apud omnes indubium, fortiùs data simplici licentia substituẽdi, non poterit fieri officij translatio absque assensu.

Vlteriùs, & secundò *Frecc.* hoc prosequitur *ibid. quæst.* 51. vbi format quæ-
116 stionem, si Rex concedat officium Titio, & hæredibus suis, an in eo filia succedat, in quo illud est ponderandum, quod *Frecc.* primò arguendo pro affirmatiua dicit hæc verba: *Videtur, quod sit radicatum ius hæredibus sine alio facto, & declaratione defuncti, videtur assumpsisse naturam allodij, quod potest fieri Rege volente, vt aliàs dixi, nunc officij natura mutata videtur, cùm ignorat Rex futurum hæredem, & poterat hoc Rex præuidere, & sicuti sexus fœmineus est in Regno habilitatus ad feuda, pariter videatur ad officium, arguendo de feudo ad officium*; & resoluit *Frecc. Tu tene contrarium, quia officium regulariter non transit ad hæredem, cuius exercitiũ requirit animi industriã, & personę, si Rex in vno alterauit suam naturam, vt vadat ad hæredem, non censetur in alio non expresso dispensasse, vt habeat fœmina hæres, & regula d. cap. 1. intelligitur concessisse secundùm regulam officij, §. si quis ità, declaratur ab officio, in quo fœmina non admittitur, satis fuit habere officium pro hærede masculo, quod fœmina succederet, non fuit expressum, excludi debet, cum non habeat pro se contrariam legem expressam, argumento l. veteribus, Rex videtur concessisse, prout ius intelligit, ex Iser. in pluribus locis.*

Si igitur Frec. supponit, concessionem officij hæredibus, & negat ex hoc fuisse habilitatam fœminam, quæ tamen de iure Regni est habilitata ad feuda, illa ratione, quia hoc non fuit expressum, vndè in cæteris remanet officium in sui
117 natura; quantò fortiùs in casu nostro sub verbo, *hæredibus, & successoribus*, non erunt comprehensi transuersales, qui de iure Constitutionum, neque gratiarum Regno concessarum, sunt admissi ad feudi successionem vltrà quartum gradum, & si ex concessione facta hæredibus nõ venit hæres fœmina, quæ de iure Regni
118 succedit in feudis, quantò fortiùs ex concessione prędicta pro hæredibus poterit fieri extensio, vt officium alienari, vel donari possit sine assensu, quæ omninò diuersa sunt, quod ampliat *Regens de Ponte*, etiam si officium concessum sit pro se, & hæredibus quibuscunq., quod non possit institui fœmina, quæ viribus officij non fungitur, ex *Isern. in cap.* 1. §. *Notarius, num.* 5. & ideò subdit, in priuilegio hoc specificè exprimi, vt fœmina sit capax, vt per *eum, de diuers. prouis. tit. de potest. substit. §. solent, num.* 4. *cart.* 482. nec dissentit insignis Supremi Consilij Decanus *Regens Tapia in repetit. l. fin. ff. de constitut. Princip. cap.* 3. *par.* 2. *num.* 54.
119 qui *Frecc.* sequitur *dict. q.* 51. & 54. licèt dubitet de dictis per *Frecc. in quæst.* 55. quando ab initio officium concessum est fęminæ.

Et si *Frecc.* arguendo dixit, ex dicta clausula videri officium assumpsisse naturam allodij, & decidendo resoluit audacter contrarium, ergò sentit, officium in sui natura non esse allodiale, sed benè Regale, & posse fieri allodiale per Regem, sed non præsumi id factum, nisi expresse.

Ampliat hoc *Frecc.* *q.* 52. etiam vbi
120 Rex concedat facultatem, & assensum Petro, vt officium possit relinquere quibuscunque hæredibus, aut in ipso nominare quemcunque hæredem, quia tametsi vrgentes rationes afferat in principio, quod ex natura dictionis *quibuscunque*, vniuersalissimę, omnes hæredes, etiam extranei comprehendantur, & etiam aliàs inhabiles, & sic etiam fœmina, quæ posterorum, & prolis appellatione comprehenditur, sicuti in feudis etiam iure communi veniunt fœminæ

sub

sub ista appellatione, vt ex alijs p *ipsum.* Attamen contrarium resoluit in officio, *in vers. putò tamen contrarium esse verius,* vt non liceat, neque sub his verbis censeri permissum, vt fœmina nominari possit ad officium, multis rationibus, quæ apud *ipsum* legi possunt; & præcipuè q͞a verba illa, licèt amplissima, intelligi debent secundùm subiectã materiã, & quia præsumitur talis mens concedẽtis, qualis de iure esse debet, & habuisse Regem antè oculos legẽ sui Regni, & illud, quod iura municipalia disponunt, vndè cum officia de iure cõmuni, & municipali non transeant ad hæredes, & si transeunt, nõ ad omnes, sed ad descendentes tantùm, habemus propterea decisionem *Frecciæ* in casu longè fortiori, cum in Regno habilitata sit fœmina saltim ad feudorum successionem, sed nõ sunt habilitati masculi, neque attentis gratijs vltrà quartum gradum, sicuti est D. Didacus de Bernaudo in sexto gradu, vltrà Sacerdotium, & alia, vt in facto.

Et ne quis dicat, *Frecc.* loqui in facultate nominandi alicui concessa, in qua non venit inhabilis, quia nullum ius habet antè nominationem, secus vbi adest ius radicatum ex concessione, ex his, quę tradit idem *Frec. q.* 58. *in fin.*

121 Idem enim *Frecc.* hoc resoluit, dum paulò post *quæst.* 56. format casum in officio per Regem cõcesso Titio pro se, & eius hærede, & quærit, vtrum veniant omnes hæredes masculi in infinitum, vel dumtaxat primus hæres, & quamuis arguat, videri officiũ concessum pro omnibus hęredibus descendentibus in infinitum, ex his, quæ post *Pernum cons.* 4. latissimè scribit idem *Frec. lib.* 3. *in secunda formul. inuestitur.* in concessione feudi facta ijsdem verbis, & eadem verborũ formula, præsertim post *num.* 2. ex *versic. contrariam tamen partem,* vsq; ad *num.* 9. ea potissimè ratione, quam tradit *num.* 4. quia hæredis appellatione iure communi omnes veniunt in infinitum, ex *Anch. cons.* 130. qui refert iura.

Attamen contrarium decidit *Frecc. d.*
122 *q.* 56. pro Titio, & hærede, q̃ quãuis de iure cõi, & etiam in materia feudali comprehendantur omnes hæredes, scilicet habiles in infinitum, vt latissimè probauit ex natura verborum, & vtriusque iuris dispositione in *dicta secunda formul.* attamen oppositum sit in officio, quod finiatur scilicet in primo hęrede, nec trãseat ad vlteriorem hæredem, & reddit rationem his verbis: *Quia officium regulariter per annum dabatur, & morte finitur, nec transit ad hæredem, personale munus est, in his, quæ sui natura transitoria non sunt ad hæredes; appellatione hæredis intelligitur de primo, ex natura rei restringitur ad primum, ne proprietas sit penès Dominum inutilis, arguendo de vsufructu ad officium, & verba interpretanda sunt secundum subiectam materiam, & si pro omnibus hæredibus transferre voluisset, dixisset, & vt verba sonant, in stricta sui significatione, sic capienda sunt de primo tãtùm, veluti per dispensationem concesso,* ex regula *l. Boues, §. hoc sermone,* vbi *Tiraq.* & remittit se *Frec.* ad latiùs dicta per *eum in dicta secunda formula,* vbi disputans
123 *Frecc.* in simili cõcessione facta de feudo pro Titio, & hærede, licèt arguat primò pro negatiua inter alia, ea ratione, quod videantur partes sequutæ primęuã feudi naturam, quę erat personalis, & nõ transitoria ad hæredes, ex regula, quod res de facili ad suam naturam reuertitur, & q͞a aliàs de primo hęrede intelligitur dispositio, non de omnibus, in *l. antiquitas, C. de vsufruct. & in l. annalibus. C. de legat.* & ex alijs, quæ tradit *Frecc. in dicta secunda formula, num.* 2. in quo licèt quoad sensum *d. l. antiquitas,* aliqualiter dissentiat *Reuerter.* infrà citanda *decisione* in causa officij Portulani Neap. nihil tamen obstat, cum non dissentiat decisio, immò concordet, vt infra latiùs, resoluit tamen *Frecc.* contrarium in concessione feudi taliter facta, in *vers. contrariam tamen partem,* vt nulla sit differentia, an dicatur pro hærede, vel hęredibus in singulari, vel in plurali, eò quia licèt à principio feudi natura esset temporalis, postremò tamen lege noua facta est realis, ac etiam perpetua pro omnibus ascendentibus, nisi culpa adsit, vel linea extinguatur, vndè ius nouum attendi debet,

& secundùm ius nouum concessio facta præsumi debet, *& num.2.in fine, verſ. hoc superuacuum eſt, colum.4. in fin.* cumulat *Frecc.* omnia iura, in quibus hæredis in singulari numero appellatione, plures hæredes comprehenduntur, *& num.4.* quia multifariàm singularis numerus pro plurali ponitur.

Et tandem distinguit latè *Freccia*, & restringit suam opinionem, vt id benè
124 procedat in omni re, & materia, quæ de sui natura est transitoria ad hæredem, quia in transmissibilibus omnes veniunt, sicut in feudo iure communi nouo, non attẽta primordiali natura abrogata: aliud verò quando rei natura repugnat, vt in re sui natura de iure non transmissibili,
125 & ampliat etiam si ex conuentione, vel pacto fiat transmissibilis, quod *numer. 4. versic. contraria procedunt*, exemplificat etiam in ipso feudo, quando ex tenore inuestituræ, & pacto frater admittitur, qui alioquin non esset successurus: resoluit enim *Frecc.* quod ex hoc non
126 censeatur dispensatum in linea collaterali vltrà fratrem, quia pro fratre est expressum, non autem pro linea collaterali, quia hoc non suppletur à lege, & nõ fuit cogitatum à concedente; quia non venit ex natura, nec ex pacto expresso, & addit *numer. 5. & 7.* quod lex feudalis lineæ collaterali non fauet, quando deest pactio, & conuentio specialis; & quod vera ratio *l. antiquitas*, non est illa, quod de hærede singulari sit facta mentio, sed quia res sui natura non erat transmissibilis, & concordat cum ipso *Francisc. de Amic.* vbi suprà, *cart. 61. versicul. natura etiam*, & amplius *numer. 9.* limitat propositionem à se firma-
127 tam in concessione facta per Regem super re, quæ non est transitoria ad hæredes, sed de sui natura est temporalis, vt propriè contingit in officio, & reddit rationem, quia res facilè reuertitur ad suam primæuam, & propriam naturam, & in habentibus symbolum facilior est transitus, quia gratia illa est loco priuilegij, quod arctiori modo interpretationem recipit, ne ius commune lædatur, vel quantò minus possit, & quia ea, quæ sunt contrà regulas iuris, retinentur intrà fauces expressæ vocis, & non vltrà, lex illis non fauet, nec assistit, est magis relaxatio iuris, aut dissipatio, ideò restringenda, *ll.* per *eum* citatis, idem *Frecc.* pulchrè limitat ibi *num. 25.* vbi optimè, & infrà.

Ex qua *Freccia* theorica, in qua latiùs immorari libuit, quia, ni fallor, sola suffi-
128 ceret ad præsentis casus decisionem, illud apertissimè deciditur in concessione facta de officio, addita clausula, *pro hærede*, hanc dictionem in ea significatione esse accipiendam, quæ strictior est, & magis concedenti fauet, etiam ne proprietas remaneat ipsi inutilis, vt ex dicta *l. antiquitas*, dicit Freccia *in dicta secunda formul. columm. 2. in fin. & dicta quæst. 56. numer. 2. in fin. & quæst. 57.* post *numer. 3.* ibi, *Et vt Dominus conferat cui vult*, & sic sicuti appellatione hæredis sub numero singulari, de primo tantùm intelligitur, pari ratione facta cõcessione officij, pro te, & hæredibus, & successoribus, illi tantùm veniunt, qui in re non transmissibili aliàs comprehenduntur, & sic descendentes tantùm, præsertim cum hoc idem officium ab initio ad vitam fuerit cõcessum, & etiam in feudo decidat *Frecc.* vbi ex dispensatione frater admittitur, cęteros collaterales non venire.

Vndè non video, vbi innitantur illa Aduersarij figmenta, officiũ censeri concessum in allodium, ità vt omnes etiam extranei admittãtur, & sint capaces tam
129 in succedendo, quàm vt in illos officia alienari possint sine assensu, & quòd Regalia penès Regem non sint Regalia ad instar feudorum, non aduertens, quàm in hoc diuersa sit ratio feudalium, quæ penès Dominum directum considerari nõ possunt, cum res propria nemini seruiat, & Regalium, quorum in hoc diuersa est natura, quia citiùs ad Regem reuertuntur, tãquam publica, ad similitudinem Solis, cuius radij nõ possunt ab eo separari, vt ex *Isern. & Bald.* tradit idem *Frec. d. 2. form. nu. 25.* & alibi, dixit *Vuesembec. cons. 45.* post *num. 30. Et cum propriè ad Regem pertineant, vndè & Regalia dicuntur, ideò ab eius eminentia, & fastigio per inferiorem transferri non possunt.*

130 Immò

130 Immò Regalia, quæ penès Regem dicuntur Regalia, translata in Baronem certo modo non sunt taliter Regalia, vt ex *Isern.& Anna* refert *Lanarius consil. 34.num.8.& cons.39.num.6.* Hæc enim Aduersarij inuenta tantùm mente reuoluendo, horret animus, ne in hæresim iuris communis, & municipalis, si consentiam, incidam.

Cum & illud apud Iuristas, Feudistas, & Sapientes etiam Regni, absolutissimũ
131 sit, officia tãquam de Regalibus, etiam si expressè concedantur in allodium, adhuc in ipsorum alienatione, & commutatione Regis assensum requiri, idq; ea ratione, quia Regalia in allodium concessa non desinunt esse Regalia, quia non minus feudalia, quàm Regalia alienari prohibentur, vt infrà latiùs, ergo Regalia,
132 etiam si nõ sint feudalia, in prohibitione comprehenduntur de iure communi, & Regni, vt ex *Bart. & Bertach.* firmat Dominus meus *Capycius in inuestit.ver. Gabellis, vers.& nota, Frecc.lib.2.author. 13.*post *num.9.vers.ex his patet*, & ex *Afflict.in Constitut. Scire volumus, numer.4. Franc. de Amic. in prima rubr. §. resistit etiam parti, car.63. Dominus Regens Constantius in l.1.& 2.numer.101.C.de filijs offic. lib.12.* Qui pulchrũ protulit verbũ, quòd semper Regalia sub concedentis iurisdictione sunt censenda, vt absque eius assensu alienari non valeant, & mirabiliter Dominus meus *Socer consil.147. numer. 13.* quod in omnibus Regalibus concessis priuatis personis, siuè magna, siuè parua, siuè in allodium, siuè in feudum, quod per quemcunque contractum, etiam locationis non possunt trãsferri sine Regis licentia, *Georg. in repetit. feud. cap.54.numer.37. Dominus Staibanus consil. 19.numer.7.* eruditissimè *Consiliarius Theodorus allegat. 41.numer.* 1. qui ambo in causa eiusdem officij scripserunt, & amplius *D.Reg de Pont.decis.28 num.30. Mastrill. de magistr. lib.1.c.13. nu. 16.*

Quinimò plus dixerunt DD. quod
133 etiam si Regalia concedantur, vt de ipsis ad libitum quis disponere possit, nõ potest tamen is, cui est facta concessio, sine speciali assensu Principis concedentis vendere, vel quouis modo in alterum Regalia transferre, vt ex *Bart.* & alijs benè probat *Laur.Calcan.cons.102.num.2.* vbi *num.3.& 4.* reddit rationem, quia sui natura sunt inalienabilia, & facultas alienandi concessa debet intelligi requisito Principe cõcedente, vt alienatio fiat habisi, sicut dignitas concedentis, & eius, cui conceditur, patitur, probat idem *Claud. Seysel. in rubr. qui feud. dare poss. part.1.Bertach.de gabell.part.1.q.14.* qui latè probat, iura Regalia concessa alicui à Principe, regulariter nullo modo posse
134 in alterum transferri, vendi, vel cedi, nisi in duobus casibus: primò scilicet, si Regalia fuerint concessa pro concessionario, & alijs quibuscunq; is voluerit cõcedere, vel si concessio fuerit facta pro se, scilicet concessionario, & hæredibus, & successoribus quibuscunque, quia tunc solùm intelligeretur etiam de successore particulari, & sic de emptore, ad quod *Bertach.* citat *Bart. Bald. Aluar. Alexand.de Neuo, & alios*, & sic habemus decisionem punctualem, quod cõcessis Regalibus (cuiusmodi dubitari nõ põt esse officia in specie Magistri Actorum, ex suprà fundatis) cum clausula, *pro se, & hæredibus, & successoribus*, non posse vllo modo in alium transferri sine assensu, nisi in concessione fuerint addita illa verba, *pro se, vel alio cuicunque voluerit concedere*, vel *pro se, & hæredibus quibus-*
135 *cunque.* Quinimò etiam data potestate alienandi, non posse alienari sine nouo assensu, vt vtrunque probat, & multis alijs relatis sequitur *Rosenthal. tom.1. de regalib.cap.5.concl.12.in prin.& in prima addit.lit.A.* vbi inter alios citat *Vuesẽbec.* supra citato *cons.45.* ex *num.29.* vbi plura ad rem tradit *num.36.* Nec mirum vi-
136 deri debet, quod aliud sit in hoc vltimo in feudis; vbi data simpliciter potestate alienandi, non requiritur nouus assensus, ex traditis per *Camerarium in cap.Imperialem, cart.46.lit.A.* nisi adijciatur clausula, *saluo assensu*, vt latiùs tractatum est in causa Regij Fisci cum D.Marta de Archayzagha, & Saluatore de Maio, votata per Regiam Cameram in Collaterali 30 Iulij 627. cum notum sit, strictiùs procedi in officijs, quàm in feu-

 dis,

dis, vt constat ex suprà traditis.

Cuius illa est ratio, immò radix, quæ prædicta omnia confirmat, & robur ad-
137 dit, quod officium semper censetur cõcessum in sua propria, genuina, & recta natura, nec vnquam intelligitur alterata officij natura, nisi in eo, in quo expressè fuerit hoc prouisum, vt ex regula *d cap.1. de feudo non hab. propr. feudi naturam*, vt millies repetendo extollit *Frecc. d. cto lib.2. quæst.51. & 54.* post *nu.3. de Ponte dicta decis.28. num.9.* latissimè, & pulchrè idem *Frecc. in dicta secunda formula inuestitur.* post *numer.29. vers. sed licet hoc*, vbi in puncto loquitur in Regalibus, & post *Isern. Bald. Castr. Roman. Aretin. Alexand. Calder. Ias. Curt. sen. Cassan. &*
138 *alios*, subijcit rationem, quod Rex concedendo non videtur Regalium potentiam delcuisse, quia id, quod non est mutatum, remanet, & natura rei magis consideratur, quàm persona acquirens, & res semper eadem remanet, præterquàm in eo, quod per Regem derogatum est, sunt Regalia inalienabilia, *Andr. in §. prætereà*, & in ipsorum alienatione multa sunt requisita, vt per *Afflict. in Constitution. Ea, quæ ad decus*, si per donationem in feudum facta sũt alienabilia, in hoc est derogatum regulæ, & naturæ ipsorum, vt ipsa sint alienabilia, *l. cùm pater, §. quindecim, ff. de leg.2.* in generali concessione ex forma priuilegiorum Regni semper excipiuntur, *Andr. ibi. & in Constitut. Iustitiarij nomen, & in Constitution. Ea, quæ ad decus*, alia autẽ, quæ per Regem non sunt innouata tempore cõcessionis, durãt, & in suo robore consistunt, *Andr.* aperit *in cap. 1. de feudo Marchiæ*, propter dignitatem rerum annexam ex qualitate rerum. Hæc *Freccia*, ex cuius dictis non solùm exornatur decisio *dict. cap. 1. de feudo non hab. propr. nat. feud.* vt procedat
139 potissimè in Regalibus, sed illud est sũmè notandum, quod natura Regalium concessorũ in feudum potiùs ampliatur, & extenditur, vt fiant magis alienabilia, quàm si illa simpliciter concedantur de per se, quo casu cẽsentur concessa in sua propria natura stricta, ex qua doctrina fundata in solido fundamento *text. in dicto cap.1.* confunduntur nomia, quibus Aduersarius innititur.

Indèq; ex eodem fonte promanat, ex
140 dicta formula concessionis factæ de officio pro se, & heredibus, & successoribus in perpetuum, non obstãte quod officium sui natura vitalitium extẽdatur ad heredes, & successores, adhuc in personà hæredis erit nouum officium, ea ratione, quia quotiescũque fit concessio alicuius rei, quæ sui natura non est transmissibilis ad hæredes, vtputà vsusfructus, vel similium, quæ cum vita concessionarij solent extingui, si ex concessione Domini, Principis facultatem habentis, ad hæredes, & successores extendantur, adhuc attenta primordiali natura in persona hæredis, vel successoris erit nouum officium, ad quod *Francis. de Amicis loco* infrà citando, allegat *glos.* à nemine, vt ipse ait, perpensam in *l. repeti, verb. hæredum, ff. quib. mod. vsusfr. amitt.* verùm allegari solet *text. in l. stipulatio ista habere licere, §. si quis ità, ff. de verbor. obligation. Isern. in cap. 1. num.9. vers. fine illo, de natura success. feud. in cap. 1. in princ. de feudo Marchiæ, Frecc. authorit. 1. quæst. 50. numer. 4.* latè *Francis. de Amic. in dicta prima rubr. in §. natura etiam rei resistit, cart. 61. & à terg.* optimè Dominus *Paulus Staibanus dicto consil. 19. numer. 18.* cum concor. quæ remissiuè tradunt *Regens de Ponte titul. de diuers. prouision. §. de potestate substitu. num.6. Mastrill. de magistrat. lib. 1. cap. 28. num. 67.* & præsertim in casu no-
141 stro, vbi à principio officium fuit erectũ in sua propria natura ad vitam, & deindè extẽsum ad hæredes ex nouo priuilegio, quod ponderat ad hoc in puncto *Bald.* à nemine, quem viderim, ad hoc citatus *consil. 51. num. 3. vers. & siquidem, lib. 5.* vbi perbellè de more hoc explicat.

De iure municipali huius Regni absolutum est, officia potiùs strictiorem naturam assumpsisse, quàm quid largius in ipsorum vita, commutatione, & interi-
142 tu ipsis indultum, si enim à feudis ad officia tenet argumentum, veluti de minori ad maius, vt vltrà locos suprà citatos, tradit *Frecc. in lib.3. de subfeud. in tertia form. numer. 26. cart. 401.*
143 Si de iure *Constitution. Regni* longè magis est restricta feudorum successio, quàm

quàm iure cōi, vt est notissimum. Siquidem constat, iure communi in linea trāsuersali æquali, & descendenti vsque ad septimum gradum successionem extēdi, quidquid alij dixerint, progredi vsque in infinitum, vt in *cap. 1. §. hoc quoque*, vbi *Isern. Feudistæ* omnes, & in specie *Lipar. de his, qui feud. dar. poss.* quæ tamen successio de iure Regni non progreditur in linea transuersali vltrà tertiū, vt in *Const. Vt de successionibus*, consequens est, vt si aliud specialiter dispositū de iure Regni non ostendatur; Regalium ipsorum, & officiorum, vbi in ipsis successio dari potest, naturam potiùs esse magis restrictā, quàm extensam, & ampliatam.

Et ne sub incerto vagari cōtingat, hoc primum colligitur ex *Bald. cons. 275.* incipienti. *Quod pro regula, lib. 2.* vbi exor-
144 ditur, quod licèt natura feudi, quæ aliàs regula dicitur, & norma ipsius feudi, quoad Regalia sit, vt nō detur successio, nisi ab Imperatore concedatur per inue-
145 stituram, & ratio est secūdùm *Bal. in 3.* quia Regalia ipsa cum magna maturitate concedi solent, & non nisi personis, quibus hoc conueniat ob singularem industriam, exploratam fidem, grauitatē, & pro luce sapientiæ suæ, *l. 1. §. his cunabulis, ff. de offic. Praefect. Prat.* Vndè quod propter singularem industriam conceditur, & retinetur, natura sui transmissibile non est, nec prorogari debet, iuribus per *Bald.* citatis, & si hodie aliter in feudis Regalibus hoc est vsurpatum, in quibus attēta Consuetudine per successionem transeant, vel in aliquibus Regalibus ex priuilegio id conceditur; non ideò tol-
146 litur, quin secundu propriam, & originalem ipsorum naturam, & rationabilem vsum in Regalibus ipsis nulla sit successio, & ea, quæ conceditur in ipsis, est per vsurpationem, citat *c. 1. in fi. de alien. feud.* vbi optimè *glo. fin. verb. vsurpatum*, cuius *Bald.* authoritate *Frecc.* loquens de merè Regalibus in sæpius citato loco, videlicet *in 2. form. num. 25. lib. 3.* probat, in
147 Regno longè strictiùs ꝓcedi in Regalibus, quàm in feudis, tum quia Regalium cōcessio specialem expressionem requirit, non ità in feudis; successio reuocat Regalia, licèt lege contractus teneretur, ex *Bald. Campeg. & Rubeo*, non in feudis & addit, ex stylo Regiæ Cameræ Regalia non nisi expressè concessa nunquam venire: quia ex ipsorum concessione corona læditur, demanialia minuuntur, Respublica Regni offēditur, ex istis enim cōstat, ipsum viuere Regnum, quod posset deduci ad nihilum, & sunt adeò annexa dignitati Regiæ, vt quantò faciliùs conceduntur, eò faciliùs reuertantur, concedere Regalia, priuilegium censeri potest, & non beneficium, & ideò striĉtiùs debet interpretari, cum lædantur omnes communes regulæ, & hoc non
148 fit per rei naturam, cū non sint ad hæredes sui natura transitoria, non debent transire, nisi ad filios, & vbi necesse est, ad descendentes tantùm, idq; ex necessitate, & per vsurpationem, & arguit, quod si in concessione immunitatis non veniunt posteri, nisi id dictum sit, & quando est expressum, non veniunt progeniti ex fœminis, nisi id quoque adijciatur, idq; ea ratione, ne alij lædantur, fortiùs non est extendenda Regalium successio, ne lædatur ipse Rex, cui immediatè præiudicatur ex tali ampliatione, &
149 extensione successionis in Regalibus, & ideò si de herede fiat mentio, de vno tantùm intelligi debet, & vt ad oēs transeat, debet generaliter concedi, *l. immunitates generaliter ff. de iure immun.* etiam quia, cuius membra scissa sunt, per priuilegium debent quantò citiùs suo capiti reintegrari, vndè cum Regalium natura non sit ad filios transitoria, nisi per vsurpationem, & non per regulam, striĉtiùs sumenda est ea significatio, quæ naturam offendit, vt hæc, & alia docet *Frecc.* vsque, & post *num. 27.*

Et quia senserat *Frecc.* prædictis obstare, quod hodiè vt plurimùm Regalia sunt ad hæredes, licèt sanguinis tamen transitoria, & ideò personalia censeri nō debent, vndè natura rei non repugnat; & ideò non priuilegium, sed beneficium iudicandum esse Regalia cōcedere; cum
150 ipsa Regalia quotidie in feudum concessa, feudalem naturam assumāt, ex *Cuman. in cons. 162.* loquente in concessione Salinarum.

Resoluit tandem ipse post *n. 28. & 29.* in

in verſ.ſed dices hoc, diſtinguendo, vt Re-
151 galia conceſſa in feudum, vel cum ipſo feudo annexa cenſeantur iure feudi, vt perpetua ſit conceſſio, ſicuti hodie eſt lex noua feudi, & ſic iudicari debet de illis, prout de quolibet recto feudo, vt paſſim per Sacr. Conſilium, & Regiam Cameram iudicari, & ſeruari teſtatur in functionibus Fiſcalibus, in feudum conceſſis, vt idem de ijs iudicetur, prout de feudo, cum feudi naturam aſſumāt, propria immutata, & hoc procedere in expreſſis, & conceſſis, eo modo, quo legũ-
152 tur conceſſa in feudalibus. In omnibus tamen alijs Regalibus, ſcilicet quæ non apparent conceſſa in feudum, neq; feudo annexa, retinent primæuam eorum naturam, & regulam, ſicut in feudo, ex ſæpius allegato *cap.* 1. quod latiſſimè *Frecc.* probat, & *num.* 30. addit, hodie iſta
153 Regalia ad deſcendentes transmitti, & hanc ſumpſiſſe naturā, vt omnes deſcendentes habeant, non ex mala, ſed ex bona vſurpatione, propter legem nouam, quæ id permittit.

Vndè etſi ſit verum, quod Aduerſarius enixè contēdit, hoc officiũ non eſſe in feudum conceſſum, non poterit, niſi deſcendens vltimò morienti in eo ſuccedere, & facilior erit iſtius officij extinctio, & ad Regem deuolutio, quàm ſi expreſsè in feudum fuerit cōceſſum, omni iure etiam municipali.

Ex quibus patet, extrà rem eſſe, quod Aduerſarius ponderat, de iure communi
154 ſucceſſionem feudorum quòad collaterales extēdi vſque in infinitum, ſi feudũ ab initio ſemel ad deſcendentes tranſierit, & tranſuerſalis ſuccedere volens ſit deſcendens de ſanguine primi acquirentis, ex *tex. in cap.* 1. *de his, qui feud. dar. poſſ.* & in *cap.* 1. *de natura ſucceſſ. feud. Piſtor. Ioa. Thom. de* Marin. *Fachin. Intrigl. & alij*, quos congerit *Roſenth. tom.* 1. *c.* 7. *concl.* 56. *n.* 1.
155 Licet enim longè verior ſit opinio *Iſern. in cap.* 1. *§. hoc quoque, de his, qui feud. dar. poſſ.* recepta in Regno, quam tuetur ex Siculis latiſſimè *Cannet. in cap. ſi aliquem, verb. defuncto, cart.* 224. & ex noſtris *Regens de Ponte in repetition. feud. titul. de his, qui feud. dar. poſſ. lect.* 9. *nu.* 60 qui affirmant, etiam iure communi nullo caſu extendi ſucceſſionē collateralis, niſi vſq; ad ſeptimũ gradum excluſiuè, quia ſiuè in feudo hæreditario, ſiuè in feudo ex pacto, quoad computandum gradum ſemper attenditur proximitas vltimi morientis, nec quicquam prodeſt, quod ſuccedere prætendens deſcendat à primo acquirente, vt latiſsimè tradit Dominus meus ſocer *Camill. de Medic. conſil.* 2. ex *num.* 29. *cum ſeq.*

Sit tamen vera opinio contraria, vt ſuccedant omnes collaterales in infinitũ in feudo de iure communi.

156 Hoc prætendere in Regno eſſet hæreſis feudalis, cum abſolutum ſit, vſque ad tertium gradum tantùm tranſuerſales admitti, ex *Conſt. Vt ſucceſſionibus*, vt poſt omnes aduertit in eodem loco *Reg. de Ponte nu.* 62.

Vndè aut iſta officia ſunt conceſſa in feudum, & eſt D. Didacus tranſuerſalis in ſexto gradu vltimi morientis penitùs inſucceſſibilis, aduertendo, quod ſi conceſſio eſt in feudum, eſt impoſſibile,
157 non ſit feudum rectum, & in propria natura quaternatum, conſtat enim, ſub Rege non dari feudum planum, & de tabula, & ſolam Regis conceſſionem quaternare, probat *Iſern. in Conſtitution. Poſt mortem*; Si verò conceſsio non eſſet in feudum, ſed eſſet in ſua propria natura Regalium, cuiuſmodi ſunt officia, prout ità in propria natura præſumēda eſt omninò facta conceſſio, vt ſuprà, & hoc caſu ſoli deſcendentes vltimi decedentis admitti poſſunt, & non alij, non ſolùm de iure Regni, ſed etiam de iure communi, vt ex fundatis patet.

158 Si verò eſſet expreſsè facta cōceſſio in ſimplex, & merum allodium, & in burgenſaticum, alterata natura Regalium, quæ ſpecies bonorum eſt diſtincta à cæteris bonis, cuius contrarium ex prædictis in caſu occurrenti manifeſtè liquet, nec vllo modo conſiderari poteſt, & eo caſu etiam excluderetur D. Didacus, qa non venit vt ſucceſſor Ioa. Mariæ, neque hac via ſe direxit, nec aliquid petijt, ſed tantùm, vt donatarius, indè aſſerens, per annum ante mortem donantis in poſſeſſione fuiſſe vigore donationis, & vti talis exclu-

excluditur, ex recepta ſententia, de qua *ſuprà numer.* 150. *& ſeq.* Quod Regalia etiam in allodium conceſſa non poſſunt alienari abſque aſſenſu, quòd cum conſtet non adeſſe, poſſeſſio in vita fortè capta ſibi non profuiſſet, cum tamen nunquam ipſam habuerit, & quando ipſe petet immiſſionem vti ſucceſſor Io. Mariæ, adhuc repelletur, ex aliis defectibus, quia Sacerdos, & ex aliis inhabilis, & fortè quia etiam ad ſucceſſionem Regalium expreſsè conceſſorum in allodium ſoli deſcēdentes admittuntur, vt non minus appareat reſtricta ſucceſſio, quā inhibita inter viuos alienatio.

159 Sicuti ſtrictiſſimè inhibitam eſſe alienationē inter viuos iure Regni quocunque titulo continetur, vt in *Conſtitution. Rogerij, ſub titul. de iurib. rerum regal.* incip. *Scire volumus*, ibi, *Quod quicunque de Regalibus noſtris magnum, vel paruum quid tenet, nullo modo, nullo ingenio poſſit ad noſtra Regalia pertinens alienare, donare, vel vendere in totum, vel in partem minuere*, in quo illud ponderan-
160 dum cenſeo, *Rogerium* non prohibuiſſe ſimpliciter ipſorum Regalium alienationem, ſed etiam eorum, quæ ad Regalia pertinent, vt ſunt Regalibus annexa, vel ab ipſis dependent, vndè non video, quomodo officij iſtius donatio ſine aſſenſu potuerit in extraneum tranſuerſalem in ſexto gradu incognitum omni iure fieri, & ſubſtineri, etiam ſi hoc officium non eſſet propriè, & verè de Regalibus, ſed ſolùm Regalibus (vt eſt iuriſdictio, & merum imperium) annexum, vel ab eo dependens, quod nemo vnquam negare audebit.

Quam *Rogerij Conſtitutionem Impe-*
161 *rator Federicus* eius nepos ampliando ſtatuit, & ſtrictiùs inhibuit, omnes alienationes, commutationes, & quoſcunque contractus, tranſactiones, & arbitria ſuper feudis, & rebus feudalibus, nullam omninò firmitatem habere, niſi de ſpeciali Regis licentia confirmētur, quo iure plura de nouo fuerunt inducta, & in ſpecie, quod requiratur aſſenſus expreſſus, vt per *Ann. in d. Conſtitution. nu.* 43. 50. *&* 53. qui de iure communi ſufficiebat tacitus.

Nec dubitari poteſt, quin *Federicus in*
162 *dicta Conſtit.* incip. *Conſtitutionem*, ſe retulerit ad *Cōſtitutionem* prædictam *Rogerij* eius aui, cuius initium eſt, *Scire volumus*, cum hoc docuerit *gloſ. in dicta Conſtitution. in gloſ.* 2. quam ſequuntur *Afflict. in vtraque Conſtitution. & alij*, in quo illud eſt ſummè notandum, *Fre-*
163 *deric.* dicere, *Conſtitutionem diuæ memoriæ Rogerij aui noſtri ſuper prohibita diminutione feudorum, & rerum feudalium, ampliantes, decernimus, omnes alienationes, &c. ſuper feudis, & rebus feudalibus*: Et tamen in dicta *Conſtitution. Scire volumus*, de Regalibus tantùm loquitur, non de feudis; quod dubium dicit *Anna in dicta repetition. num.* 117. ſentire quoſdam Modernos, ſed non reſoluere, & tamen facilis eſt reſolutio, cum *Freder.* intellexerit, *Roger.* loquutum eſſe de feudis, ex regula æquiparatorum, & quia feuda ipſa ſunt de Regalibus, & vt plurimum Regalia conceſſionibus feu-
164 dorū annexa, vt de multiplici æquiparatione inter iſta meminit *Afflict. in dicta Conſtitut. Scire volumus, in 6. notab. numer.* 7. vt ſicuti non valet alienatio iurium Regalium, niſi in augmētum ipſius iuris Fiſcalis, ſic etiam in feudalibus, citans *Iſern.* in locis notis, & ſe remittens ad dicta per ipſum *Afflictum in Conſtit. Conſtitutionem, num.* 60. & addit *in dicto 6. notab. in gloſ. vnica*, argumento *l. quæ de tota, ff. de rei vendic.* pariter procedere tam in feudalibus, quàm in iuribus Regalibus; verùm quia regulariter non valet argumentum de Regalibus ad feuda affirmatiuè, idcircò opus fuit noua Conſtitutione. Verùm quia *Conſtit.* prædictæ
165 loquebantur de prohibita dùmtaxat Regalium, & feudorum alienatione inter viuos, noua *Conſtitut.* incip. *Hac edictali, ſub eodem titul. de reuocation. feud. & rerum feudalium*, ampliauit ad res omnes Regio ſeruitio obligatas, de quibus redditus ſeruitio Regiæ Curiæ debentur, nec inter viuos, nec in vltima voluntate, in alterum etiam pro parte trāsferre, vel commutare nemo pręſumat.

Nec obſtat, quod Carolus Quintus de anno 1532. conceſſerit aſſenſum Cō. ſaluo, vt ipſe carens liberis, poſſet vēdere ſuam

suam partem officij suis fratribus patruelibus:& sic in quarto gradu, qui, vt ipse figurat, enunciantur legitimi successores in dicto officio, quo tempore non erat facta extensio successionis feudi ad fratres patrueles existẽtes in quarto gradu, quæ superuenit posteà de anno 1536.

Primò enim dicimus, tantum abesse,
166 vt ex dicto assensu colligi possit, dictos fratres patrueles Consalui fuisse legitimos successores absq; dicto assẽsu, vt ex ipso contrarium manifestè detegatur. Hoc enim voluit Consaluus impetrare à Carolo Quinto, vt posset ipse vendere partem officij Pirro, Ferdinando, & Ioa. Mariæ suis patruelibus, qui alioquin ei scilicet Consaluo immediatè successuri essent.s.secundùm legitimam successionem ab intestato, & sic istud voluit ex gratia, & dispensatione obtinere, quod iure communi, & ex tenore priuilegiorũ non permittebatur.

Secundò quatenus dicta verba aliter essent accipienda iuxtà sensum ipsiusmet partis, quæ contendit, enunciari fratres patrueles esse alioquin successores, aduerto hoc esse iuxtà expositionem partis supplicãtis, quæ potuit asserere quod voluit pro faciliori consequutione gratiæ, sed ex eo non sequitur consequentia, Rex assentijt venditioni, ergo Rex ipse cõfessus est, dictos fratres patrueles esse legitimos successores, tum quia non omninò carebat successore, quia poterat, dũ viueret liberos procreare, natura iuuãte, & sic non erat desperatus, dum expressè dicitur in dicto assensu, *casu, quo Consaluus ipse absque liberis decederet*, & sic possibile erat contrarium quoq; euenire, vndè potuit moueri Rex ad concedendũ assensum, quia poterat decedere cum prole, & sic casus erat dubius; tum etiam quia & si cognouisset Rex, Consaluum,
167 non habere successores, potuit tamen concedere assensum ipsi successori carẽti, siquidem ante annum 1531. generaliter, & pari modo concedebantur assensus habẽti successorem, sicuti successore carenti etiam à Proregibus, vt ex *Andr. Camerar. de Ponte*, *&* alijs fundat *Dominus Rouitus in Pragmat. 4. numer. 20. de feudis*, vndè opus fuit speciali Constitutione hoc Proregibus tantùm, siuè Vicarijs inhibere, & ab eo tempore inuenta clausula, & addita assensibus ex stylo Cancellariæ, *quoad ea, in quibus habent successores*, sicuti in puncto aduertit *de*
168 *Ponte dec.4.num.1.* remanente libera potestate ipsi Regi supremo Domino concedendi, & ab ipso impetrandi assẽsum, etiam vbi successores deficiunt, *Andr. in cap. 1. qui success. teneantur, sub num.6. & seq. & in cap. 1. §. sed nec alia, quæ sit prima causa benef. amitt. de Ponte consil.3.num.3.lib.1. & lect.11. num.12. Mastrillus lib.5.cap.6. numer.63. de magistrat.* & sic vel Rex ipse aduertit, fratres
169 patrueles non esse legitimos successores, & potuit hoc dispẽsare, & concedere, & concedendo scienter ex certa sciẽtia in hoc dispensare, *Isern.* in puncto *in dicto cap. 1. qui success. ten. sub numer.7. vers. hoc maximè*, vel credidit, eos ex forma primarum concessionum, quas non vidit, posse succedere iuxtà assertionem
170 supplicantis, & non sequitur ex eo, Regem acceptasse falsam assertionem partis, sed potius, quod assensus per Fiscum possit impugnari tanquam subreptitius, quia & si dispensauit in vno, scilicet in commutatione de vno in alterum, non censetur dispensasse in altero, vt posset alienare, & si legitimo careret successore, vt idem *Isern.* latè probat *in dicto c. 1. numer.6. qui success. ten. il 1. Reg. de Ponte dicto cons. 3. numer.6. & seq. lib.1. & de potestat. Proreg. titul. de assensib. Reg. §.3. numer.15.*

Et si Regni *Capitula*, *&* *Pragmaticas* inspicimus, officia ipsa personalissima sunt, cum & anni circulo, vel ad vitam concessionarij sint generaliter restricta, per substitutũ exerceri non valeant absq; Principis permissu, & in ipsorum translatione, commutatione, vel cessione Regis assensus, & causæ cognitio requiritur.

Conformes enim sunt iuri cõi, quo
171 iure annalia constat esse officia, *l. Publius Mauius, ff. de condit. & demonstr.* vel saltim biennalia, *l. neminem, C. de suscept. lib.10.* & iure feudorum, *cap. 1. de feudo guardiæ*, cum concord. per Dominum meum *Capyc. dicta decis. 121. num.4. in fi.*

&

*& numer.*5. sunt Constitutio Regni, vt in *Constitut. Occupatis nobis*, vbi *Isern. & Afflict.* & Regni Capitula, quæ cumulat *Niger in Capit. Caroli II. Item statuimus* 132.*num.*42.*&* 59. *& Capit. Regni Electionem* 173. *num.* 12. *& Regia Pragmatica Caroli Cæsaris* immort.mem.de anno 1536.incip. *Volumus etiam, vt Barones*, doctè commentata per eruditissimum Audit. *Capiblancum*, maioribus magistratibus dignum.

172 De quibus iuribus municipalibus Regni ad ornatum *dict. Pragmaticæ*, meminit *D. Præs. de Franch. decision.*409. qui *num.*4. tradit, officia esse annalia, & esse traditum in Regno quasi pro forma, vt nec in longius protrahi, nec breuiori tẽpore constitui sit inhibitum, vt iure communi ex *Boer. &* Franc. *Marc.* etiam tradit *Capibl. in d. Prag. n.*7.

Quod nuncupatim procedere etiam
173 in actorum Magistris, & Actuarijs probauit *Anna singular.* 369. & hoc decidere expresse *Isern.* in pluribus locis, testatur insignis doctrina, moribus, & rerũ expertus *D. Rouit. in Prag.* 5. *de offic. iudic. in princ.* post *Carau. Rit.*49.

174 Et non solùm Officiales iustitiæ, & iurisdictionem principaliter exercentes, tam de iure cõi, quàm municipali huius Regni personaliter deseruire debent, & non per substitutum, stricta super hoc ædita pęnali prohibitione, verùm etiam
175 actorum Notarij, siuè Magistri tãquam Officiales sub horum iurium dispositione comprehendi, est *text.* clarus in *Cap. Reginæ Ioannæ Primæ*, incip. *Item quod prædicti Officiales*, vbi & alterum quoque fuit specialiter prouisum, vt prædicti om-
176 nes, & nuncupatim actorum Magistri officia sibi commissa alijs vendere, vel quocunque quæsito colore
177 trãsferre publicè, vel occultè, quinimò iurare teneantur secundùm formam alterius *Capit. Regni*, quod incip. *Item recipiant iuramentum*, cuius *Capit.* tenor omninò seruari præcipitur.

Idq; nedum in nigro, sed in rubro per orationem perfectam idem disponitur, vtrunque disponendo his verbis: *Quod Officiales seruiant de persona, nec possint*
178 *vẽdere eorum officia*; sub quo verbo, *vẽditionis*, omnem alienationis prohibitionem contineri constat, præsertim dum de obligãdo Officiales ad personale seruitium, vbi personæ industria censetur electa, agitur, perbellè *Paris de sindic. ver. substitutus, cap.*2. incip. *an substituens, car.* mihi 305.

Et pulchra sunt verba *Pragmaticæ an-*
179 *tiquæ*, incip. *Numerum Magistrorum actorum, sub titul. de magistr. actorum, & subactar. modern.* ibi, *Qui Magistri actorum, & subactarij sint probi, & legales, experti, & boni scriptores, à nobis, seu nostro Sacro Consilio approbati, qui per se, & non per substitutum seruiant, librosq; processuum, & actorum, secundùm ordinem nouæ Constitution. conficiant. &c.* idemq; statuitur *in Pragmat. Volumus*, sub *titul. de Scribis super criminalibus*, vbi Scribas probos, bonosq; scriptores à nostro Sac. Consil. examinatos deputari præcipitur, qui eorum officium fideliter exercere iurent, & in §. *& statuimus*, disponit circa recusationes Magistri actorum, vt clarè ostenderet, verè, & propriè Officialem esse.

Et necessariò, vt quis legitimè dicatur
180 creatus Actuarius, vel etiam Scriba Fiscalis in Regno, iuxtà formam *Pragmaticarum, & Rituũm*, tradit *Grammat. decis.*27. post *numer.*2. vbi *in fine* dicit, Ma-
181 gnam Curiam nullam habere potestatem creandi istos Officiales, nec eis iurisdictionem tribuere, cum id principaliter ad Regem spectet, seu ad eius Vicesgerentem, quod latiùs probat *Niger in dicto cap. Item quod prædicti* 276. *num.*7. 9. *&* 10. *cum seq.* ex cuius dictis apparet,
182 hroum Officialiũ creationẽ, & officiorum commutationem siuè de vno in alterum translationem, sine Regis voluntate, & assensu fieri non posse, i. e n *Niger in dicto Capit. Caroli I.*19. *Quia de vicarijs, num.*12. & nouissimè post *Afflict.*
183 *in Constitution. Magistri Camerarij, not.*12. *D. Camil. Borrel. de magistr. edict. lib.*2. *cap.*15. *num.*6. testatur, hodie in hoc Regno actorum Magistros supremorum Tribunalium, & Regiarum Audiẽtiarum à Rege constitui, illaq; officia concedi vt plurimum ad vitam, cum emolumẽtis vt magis placet R. M. illaq; esse de Regalibus,

bus, citans Dominum meum *Capyc. in inuest. ver. feudorum clausulæ.*

Et hęc in specie, & in indiuiduo officia
184 actorum Magistri Prouinciæ Calabrię, & Credenzeriæ Ciuitatis Consentiæ, quamuis concessa dictis de Bernaudo, esse tamen de patrimonio Regis, & tanquam feudalia, vel Regalia esse deuolutioni subiecta, & ad Regiæ Maiestatis collationem spectare, prouisum est, & declaratum speciali pragmatica sanctione, quam Philippus II. immortalis memoriæ pro conseruatione Iurium Regiæ Curiæ nuncupatim edidit sub die 25. Aprilis 1563. *in Pragmat. 2. sub titul. de officijs ad Regiæ Maiestatis collationem spectãtibus*, quæ quidem lex tam apertè Fisco assistit, vt omnem cauillationem respuat. Aduertendo, Regem benè sciuisse, administrationem horum officiorum esse penès Dominos de Bernaudo; non enim erat factũ obscurum, res parua, nec concessionarij humiles, quod potuisset id Regem latere, nec decipi ipse Rex, dum subtili indagatione, & informatione habita, quælibet minima, & vilissima officia in illa Pragmatica, ad hunc finem facta, describi curauit, prout vera sunt, & ad vnguem obseruata, quicquid in ea descriptum, & statutum est, & ad eam tanquam ad sacram anchoram erroris expertem recurrimus, vndè cum de ipsa officiorum administratione cum fructuũ perceptione, quæ penès cõcessionarios erat, Pragmatica intelligi non possit, necessariò intelligenda, prout expressè loquitur in rubro, & nigro, de iure ipso superioritatis ad Reg. Curiam spectanti, quod in Regalibus, & feudalibus Regi competit, & ab ipso separari non potest, vndè iura dominicalia, quæ præcipuè in iure deuolutionis, siuè consolidationis consistunt, oriuntur.

Frustrà autem aduersarius ad euitandam apertam decisionem huius Pragmaticæ, allegat assertum Decretum, siuè Cõsultationem Regiæ Cameræ, vt prætenditur, factam sub die 26. Martij anni 1506. in fauorem ipsorum de Bernaudo.

Quia tametsi decretum, siuè consultatio prædicta non sit authentica, & sit impugnata per Fiscum, dum in processu exhibitionis tituli horum officiorũ fuisset præsentata per Io. Mariam, & Ducem Ferdinandum Bernaudos conuentos, vbi lis hodiè pendet adhuc indecisa penès Actuarium Tartaglionum, cart. 31. à terg.

Et si esset scriptura solẽnis, quæ fidem faceret, veluti facta longè antè Pragmaticam, scilicet de anno 1506. & sic interstitio annorum 57. antè dictam Pragmaticam latam de anno 1563. non potest declarare, nec derogare Pragmaticæ, ex eo, quia nouissima derogant prioribus, non è contrà, & in dubio potiùs stãdum est Pragmaticæ vltimo loco emanatæ, p̃sertim cum tam maxima, & diligenti inquisitione, scrutinio, & deliberatione fa-
185 ctæ, etiam quia absolutum est, Principem per viam legis condendæ posse derogare iuri tertij.

Verùm in præsenti his opus non est, quia nihil repugnat Pragmatica decreto prædicto, quatenus sit decretum, siquidem diuersa, non aduersa continent, & vtrunque stat simul absque repugnantia.

Cum enim lege lata per Inuictissimum
186 Ferdinandum Catholicum sub die 10. Februarij 1505. irritæ, nullæ, & omni effectu vacuæ declaratæ fuissent omnes, & quæcunque concessiones factæ per Regem Federicum post diem 25. Iulij 1501. quo cępit habere Regnum pro derelicto ob timorem aduentantis Gallorum exercitus, etiam si essẽt approbatæ, confirmatæ, vel exequutioni demandatæ per ipsum Regem, vel ipsius Vicarium, tanquam subreptitiè impetratæ. Et
187 inter alias concessiones nominatim expressas, quæ infinitæ sunt, licèt non sint impressæ cum *Pragmatica* ipsa, quæ est *prima sub titul. de reuocation. & susp̃ẽs. gratiarum*, sed habẽtur in *Regestro*, quod conseruatur in Reg. Cam. sistente in armario sub *rubr. de Cedularij antiqui*, & in copia in dicto processu Regij Fisci super ostensione tituli à cart. 18. cum sequent. tertia legitur in ordine inter reuocatas. (Ampliatio facta per Federicum Bernardino de Bernaudo, & Ioanni eius fratri ad hæredes, officiorum Curiæ Locumtenentium generalium Calabriæ,

Credenzeriæ eiusdem, & Curiæ Locumtenentis Consentię.

Cùm de hac reuocatione, & descriptione inter gratias irritatas in *d.Pragm.* anni 1501. conquesti fuissent dicti Bernaudi, aduertendo in facto, concessionē ipsis factam per Federicum fuisse sub data vltimo Iunij 1501. & sic interstitio viginti quinque dierum ante 25. Iulij, à qua die in posterū factę gratię fuerant annullatæ per dictam *Pragm.* tametsi replicari potuisset per Fiscū, de clausula in *d.Prag.* contenta (vbi concessiones, priuilegia, aliasque scripturas per Regem Federicū factas, & expeditas post diem 25. Iulij 1501. licèt Scripturæ ipsæ antè diem dictum scriptæ, ac datæ apparerēt, quod ab impetrātibus, vt ipsorum fraudem, & dolum tegerent, excogitatum fuit, reuocatas, ac pęnitùs annullatas declarauit, ac pro reuocatis, & irritis haberi voluit, & iussit Rex) attamen per dictum decretum, siue consultationem Regiæ Cameræ sub dicto die 26. Martij 506. declaratum fuit, dictum priuilegium fuisse expeditum antè dictū diem 25. Iulij 1501. & proinde ad sinistram informationem fuisse adnotatum in dicta Pragmatica, & non fuisse à Regia Camera emanatam relationem in dicta Pragmatica mentionatam. Et sic obtinuerunt Bernaudi, priuilegiū Federici non fuisse irritatum, & suspensum quoad ipsos in exequutionem dictæ Pragmaticæ anni 1501. per decretum posterius anni 1506. cuius vigore, circūscripto decreto officium erat Regię Curiæ restituendum, quod hucusque posséderunt impetratis confirmationibus, supposito titulo valido.

188 At vltima Pragmatica anni 1563. Regis Philippi, illud dumtaxat sapientissimè continet, & disponit, officia prædicta esse sub dominio ipsius Regis, sicuti cætera omnia feudalia, & Regalia: quæ ad Regis ipsius, & non Vicarij collationē spectant, in casu scilicet deuolutionis, ob lineam scilicet finitam, vel culpā, quod nihil contradicit decreto anni 1506. & aduersus quam pragmaticam nullo colore potest defendi aduersarius, cuius prætensio expressè, & ex diametro contradicit dictę Pragmaticæ, dum contēdit, officium fuisse penès Bernaudos liberum, ac nulli deuolutioni subiectum, quod stare non potest, nisi Pragmatica deleatur.

189 Et de prohibita, vt supra diximus, omni iure Officialium, & Actuariorum substitutione latè *Paris de sindic. vbi supra*, *Carauit. Ritu* 2. ex *num.* 16. vbi inter plures *Ritus* meminit de *Ritu* 309. disponente, quod Magistri actorum, & Subactuarij non debeant per substitutum, sed personaliter seruire, non obstantibus quibuscūque literis, & priuilegijs factis, vel deinceps faciendis, sub quacunque

190 forma, & expressione verborum, *& Regens de Ponte de diuers. prouis. tit. de potest. substit. §. solent etiam*, loquens de prohibita Magistris actorum substitutione, meminit de ordinibus quibusdā Regis Philippi II. immort. mem. quibus mandatum fuit, potestatem substituendi in officio nunquam censeri cōcessam, nisi expressè, & speciali nota fuerit in priuilegio

191 specificata, & latè de prohibita omni iure substitutione *Mastrillus de magistr. lib.* 1. *cap.* 29. *vbi num.* 15. *de actuar.*

192 Et inter Capitula concessa huic Ciuitati per Carolum V. fuit primò supplicatum, & concessum, nè officia quæcunque venderentur, nec vendi possent, deinde verò petitum, vt vēdi licerēt ab ipsis Proregibus, vt in *cap.* 4. *Caroli Cæsaris fol.* 128. de quo verba faciens *Regens Moles in tit. An officia possint vendi, q.* 4. dicit, hodiè, exceptis officijs concernentibus iustitiam, & administrationem, vendi posse per Proreges, ita vt nulli alteri, excepto Principe, ius alienandi officia prædicta competere valeat, vt in praxi receptum cernimus, meminit de prædictis doctissimus *Dominus Capiblancus in pragmat.* 4. *de Baronib. num.* 33. *&* 35. vbi inter officia administrationis iustitię connumerat baiulationes, actuarias, & portulanias.

Ex quibus illud consequitur, quod si officia sunt sui natura personalia, annalia, vel ad vitam, & non possunt exerceri per substitutum, nec trāsferri de vno in alterum sine Principis scientia, & beneplaci-

193 to; cōsequens est, vt si contrarium fuerit dispositum, illud tanquam merè priuilegium, & dispensatio contra ius, erit stri-

O ctissimè

ctissimè interpretandum, vt *Frecc.* pluries dixit, & maximè in præsenti casu, vbi ab initio fuit hoc officium concessum ad vitam primi concessionarij, quo casu semper attenditur natura innata, & assumpta
194 in lege primæ inuestituræ, & potius est attendendus tenor primæ, quàm è contra, quia posteriores sunt regulandæ à prioribus, vt in *c. 1. in fin.* vbi DD. omnes
195 *de duobus fratribus*; posteriores etenim potius præsumuntur impetratæ per errorem, vel importunitatem impetrantium, quàm ex vera voluntate concedentis, vt ex *Bald. Perno, et Frecc.* qui primam inuestituram dicit lapidem angularem totius fundamenti, vt cum natura tunc assumpta dicatur viuere, & mori res concessa, & post *Afflictum, Camerar. & alios* tradunt *Reg. de Ponte de diuersis prouisionibus, tit. de reformatione inuestiturarum, car.* mihi 516. latè *D. Rouitus cons.* 79. *n.* 8. Et maximè non præsumitur in præsenti casu, ampliationē factam pro hæredibus, & successoribus à Federico ex ipsius præcisa voluntate processisse, ex tempore, cum ipse Rex ob belli turbines maximè præmebatur die 29. Iunij 501. adeò quod infra dies 24. nempè die 25. sequētis mensis fuerit de Regno desperatus, vt plenissimo testimonio Inuictiss. Regis Catholici *in prag. 1. de reuocat. gratiarum* amplissimè constat, qui ex his fuit coactus omnia priuilegia, & gratias post diem 25. Iulij reuocare, adeò vt, quæ proximè antè prædictam diem concessit Federicus, aliqua, licèt leuiori importunitatis nota, carere non videantur, quamuis ipse Rex sapientissimus noluerit de honestate reuocare.

Idque eo maximè, quia etiam data
196 potestate substituendi; cùm substituens non quemlibet ad sui libitum substituere valeat, sed debeat substituere personas idoneas, & eiusdem peritię, diligentiæ, & dexteritatis, vt dixit *Bart.* per illum *tex. in l. 1. C. de præposit. agent. in rebus, lib.* 12. sequitur ex eo, quod adhuc, saltim ista ra-
197 tione, debet prius Princeps per substituentem certiorari, & dari notitia illorum, quos intendit substituere, vt videat, si sunt habiles, & sufficientes, vt ex *Felino, Azeuedo, Bouadill. & alijs* probat *Mastrill. d. lib. 1. cap. 29. num. 41.* vbi testatur, particularem de hoc fuisse æditam Pragmaticam in Regno Siciliæ, vt persona substituti debeat nominari Principi pro exequutione dispositionis iuris commu-
198 nis, & ita seruari in Curia Romana infra patebit ex *Seraphin. decision. 389. num. 7.*

199 De iure nouissimo Extrauagantium *tex.* est apertus *in §. volumus, de pace constantia*, vbi statuerunt Imper. Freder. & Henricus Sextus Rex Romanorum eius filius, vt Regalia non legitimè concessa, nec alienata in priuatos, tanquam iura, quæ specialiter ad Imperialem excellentiam spectant, redintegrari debeant, sub pęnis in illa *Constit.* statutis, vbi *Glos. in ver. ad nostram Excellentiam*, exponit, siue ratione imperij, siue ratione patrimonij, cùm omnia Principis esse intelligantur, siue fiscalia, siue patrimonialia, quod autem generaliter de Regalibus statuit Freder. Primus Imper. de anno 1180. vt ex data in fine; idem longo post tempore Imper. Frider. secundus, qui cōpilauit Regni *Constit.* sub data Melfiæ de
200 anno 1221. vt *in fine libri Cōstit. Regni.* Is, inquam, non dissimilibus verbis in *Constitut. Ea, quæ ad speciale decus*, prohibuit, vt Regalia, quæ ad speciale decus Regiæ celsitudinis spectare noscuntur, nemo p illicitas pręsumptiones vsurpare præsumat, & inter Regalia sigillatim inhibuit exercitium meri imperij, & creationem Magistratuum ad iustitiam expediendam, & in *Constitut. seq. Cum satis* prohibet Vniuersitatibus, nè sub prætextu cuiuscunque consuetudinis, officium aliquod, aut iurisdictionem vsurpet, & sic includit quodlibet officium, sub pœna Vniuersitati perpetuæ desolationis, & Electo ad officium pęna capitis, & *in dd. Constitution.* latè *Iser. Afflict. & alij.*

SVM-

SVMMARIVM.

201 *Regalia non nisi Principis concessione, & immemoriali præscriptione Iure Imperiali Germanico quærũtur, & absq; eius licentia non transferuntur.*

202 *Regalia si sola concedantur, concessio non valet Iure Germanico, nisi sit facta motu proprio, aut ex certa scientia, vel concessa sint, vt annexa rei feudali, & num. 204.*

203 *Concessio Regalium strictè interpretãda, vt ab vna specie Regalium, ad aliam non fiat extensio.*

205 *Regalia per extinctionem Priuilegij, vel inuestituræ ad Principem reuertuntur, sed concessa per priuilegium reuocantur, etiam sine causa, & etiam si concessio facta sit ob merita, nisi à priuilegiato probentur, & numer. 206.*

CAPVT SEXTVM

De Iure Imperiali Germanico.

201 IDemque obseruari de iure Imperiali Germanico moderno in Camera Imperiali ex eo apparet, quod Germani de iuribus Regalibus peritissimi, & qui quotidie per manus habẽt Regalia; testantur, Regalia acquiri non nisi Principis concessione, per priuilegium scilicet, vel inuestituram, consuetudine quoque, & immemoriali præscriptione, & sic pro indubio supponunt, priuatorũ pactionibus, & commutationibus sine Principis voluntate, & speciali assensu minimè Regalia transferri posse, vt ex aurea Bulla Caroli Quarti, alijsque Constitutionibus Germaniæ latè probat *Regner. de Regalibus lib. 1. c. 5.* ex *nu. 6. & 10. & nu. 136. cum seq.* Eaque non communicari, nec esse in commercio, nisi ex priuilegio Principis, Superiorem non recognoscentis, vel consuetudine, aut pręscriptione tãti temporis, cuius non esset memoria qua ostendi posset, aut demõstrari, sibi tale ius competere, latissimè *Vuesembec. d. cons. 45.* ex *n. 22.* qui *nu. 30.* probat, Regalia nullo modo posse alteri cedi, vendi, nec quouis modo in alterum transferri, quia foret alienatio præiudicialis Imperio, ex *Bald. Firmiano, & alijs,* quod latius comprobat *num. 39.* vbi ex *Affl. & Boer.* reddit pulchram rationem, & prosequitur vsque ad *nu. 42.* & notanter subijcit, Regalia non posse in alium transferri sine speciali Imperatoris sciẽ-
202 tia, & permissu; Et proinde vsu receptum esse, vt frequẽter Regalia per inuestituram in feudum transferantur, idem *Vuesembec. d. cons. 45. nu. 35. Regner. d. c. 5. n. 29. & 51.* & quod sola de per se Regalia, si concedantur, concessio non valet, nisi sit facta motu proprio, vel ex certa scientia, nisi vt annexa rei feudali concessæ à Principe concedantur, idem *Re-*
203 *gner. d. loco, n. 39. & 40.* & quòd strictè sit interpretanda Regalium concessio, vt ab vna specie Regalium ad aliam nulla fiat extensio in præiudicium concedentis, post *Affl. in Const. In locis d. manij nu. 6. Roland. Ias. Minsyng. & alios* tradit latè idem *Regner. d. c. num. 64.* & reddit rationem *nu. 65.* post *Lucam & Roland.* quod tanquam iura specialia, & à iure communi exorbitantia, restringenda, nec in consequentiam trahenda sunt, & proindè soli Principi illa competere, vel cui Princeps specialiter concesserit. de iure communi, & Germanico probat latè *Koppen sen. decis. 32. nu. 4. & 8. Minsynger.*
204 *centur. 4. c. 24. & cent. 5. c. 29.* vbi *num. 9.* ità in Camera Imperiali obseruari, etiam quia ea, quę magni momenti sunt (cuiusmodi in primis Regalia esse constat) speciali nota digna sunt, & ideò nominatim, & expresè de illis mentio est facienda, *Pruchman. ad rubr. Quæ sint regalia, cap. 5. num. 15. Regner. d. cap. 5. num. 78. in fin. & 79.*
205 Et eisdem modis Regalia extingui, & ad Principem veluti ad fontem, & scaturiginem reuerti per extinctionem priuilegij, vel inuestituræ, quomodo ipsa acquiruntur, latissimè probat idem *Regner. d. lib. 1. cap. 6. per totum,* eo tamen addito, ad beneficium Principis, eiusque Fisci, vt si per inuestituram iuxtà solitum sint feu-
206 dalia concessa, difficiliùs extinguantur verùm si neque principaliter, neque ac-

cessoriè per infeudationem sint translata, sed per priuilegium facta sit concessio, poterit priuilegium à Principe concessum reuocari, etiam sine causa, idque tam ab ipso Principe concedente, quàm à successore fieri potest, ex vulgata, & recepta doctrina *Bal. in l. qui se patris, num. 33. C. vnde liber. Gramm. decis. 46. num. 5. Roland. à Valle cons. 13. num. 3.* vbi dicit communem *lib. 3.* latissimè *Regner. d. lib. 1. c. 6. nu. 3. & 4. cum seq.* adeò vt non impediatur reuocatio, etiam si facta sit ob merita, nisi ipsa merita à priuilegiato probentur, & quod ipsa æquipolleant rei concessæ, *Bal. dicto loco, numer. 34. Socin. cons. 4. num. 5. & cons. 87. nu. 12.* & sic validior, & efficacior est concessio Regalium per inuestituram facta, quàm per simplex priuilegium.

SVMMARIVM.

207 *Officia Tabellionum, & similium non transmittuntur ad hæredes, nec sine licentia vendi possunt, de communi, & generali Consuetudine Hispaniarũ, & nu. 208. de Consuetudine Galliæ, nu. 209. de Stilo Curiæ Romanæ, num. 210. ex Consuetudine iudicandi in Regno, num. 211 216. 217. 218. & 219.*

212 Constitut. Constitutionem Diuæ memoriæ, *non habet locum in alienatione officiorum, & quare, num. 213. & 214. neque habet locum in omni feudo, sed tantùm in quaternato, nu. 215.*

220 *Consuetudo peculiaris ipsius patrisfamilias attẽdenda potiùs, quàm vicinorum.*

CAPVT SEPTIMVM.

De Generali Consuetudine.

207 ET nouissimè hoc idem seruari de generali consuetudine in omnibus Populis, Ciuitatibusq; Hispaniarum, amplissimus est testis *Vasq. tom. 2. de success. creat. lib. 3. §. 30. part. 3. in repet. §. imputari*, post *n. 218.* ibi, *Vnde vtilissimè infertur ad rem quotidiè in praxi versantem,* sic enim, *quod in omnibus populis, Ciuitatibusq; Hispaniarum est deputatus certus numerus Tabellionum, quorum officia nec transmittuntur ad hæredes, nec vendi possunt liberè, sed mos est inuiolabiliter obseruatus, vt resignationes, quas gratis, vel pretio huiusmodi Tabelliones de ijs officijs faciunt, seu de ijs militijs, confirmentur ab Inuictissimo Rege nostro,* idem *Baeza de dote c. 26. n. 14.* & in pun-

208 cto de officijs Notariæ, Tabellionatus, & similium, etiam apud Iudices, & in foro Ecclesiastico tam de iure communi, quàm de consuetudine Hispaniarum, latissimè *Azeued. cons. 8. per tot.*

209 De Consuetudine Galliæ, testes sunt *Franciscus Marcus, Guglielm. Benedictus, & alij* supra citati, cum quibus concordat *Pappon. in append. ad titul. 6. arrest. cap. 4.*

210 De stilo Curiæ Romanæ, & ex modernis constitutionibus Sũmorum Pontificum *Gratian. tom. 3. discept. c. 465.* post *Seraph. dec. 576. nu. 5. lib. 1.* vbi quod non contrahitur hypotheca super officio, & *decis. 998. nu. 3.* testatur, proprietatem officiorum Rom. Curiæ esse Summi Pontificis, & *decis. 389.* post *num. 7. & 8.* probat, nullam esse officiorum cessionem sine consensu Papæ, ratione ipsius interesse, & latiùs *decis. 1294. nu. 3. & 5.* vbi tradit, idem Romæ seruari in impetratione licentiæ Pontificis super officiorum venditione, quæ in Regno seruatur circà informationem ætatis, valetudinis, & aliorum, iuxtà stylum Regiæ Cameræ notissimum.

Et in Regno iste casus in officijs pluries est decisus, ità vt innumeræ decisiones referri possent; attamen paucis ero contentus.

Prima est etenim famosa causa de Sa-
211 deolis, vbi fuit decisum per Reg. Cameram, quod venditor officij Perceptoris prouincialis non possit venditionem reuocare antè impetratum assensum, & sic decidit Regia Camera, quinimmò supposuit pro indubitabili, assensum
212 fore necessarium; verùm contra opinionem *Mariconda in addit. ad Constit. Diuæ memoriæ*, determinauit, vt quamuis sit vera eius doctrina, vt non minus requiratur assensus, quando disponitur de officio, quàm vbi disponitur de feudo,

feudo; attamen illud, quod vlterius
prouisum est in *dicta Constitutione*, dùm
permittit feudatario, vt possit idem, qui
alienauit, vel constituit ius in re, reuoca-
re iure proprio, citrà pęnam caducitatis,
quod non extendatur ad alienantem, vel
hypothecantem officium, non illa ratione,
quod Officialis non possit reuocare antè
assẽsum impetratum, quamuis sit neces-
sarius assensus pariter in vtraque disposi-
213 tione, sed quia *Constitutio* illa, quæ cõ-
cedit ius reuocandi, est strictè intelligen-
da in casu feudi, de quo loquitur: erat .n.
de iure communi statuta pęna alienanti
feudũ, si tradebat, amissionis ipsius feudi.
Federicus posteà Imperator concesserat
feudatario ius reuocandi alienationem
iure proprio, Regia Cam. vt solet, optimè
decidit, illam *Constitutionem* non proce-
dere in alienatione officij, tum quia non
fuit concessa reuocatio, quæ ex speciali
priuilegio contrà ius commune fuit tan-
tùm admissa in feudo, & sic seruatur ius
commune, tum & fortiùs, quia aliena-
214 tio officij non potest fieri, nisi per resi-
gnationem in manibus Regijs, & ex par-
te renunciantis, vel resignantis eo ipso,
quòd resignauit, abdicauit à se omne
ius, quod habebat ex collatione per Re-
gem sibi facta, iuxtà *glos. in l. legatus ff. de
offic. Præsid.* quod latissimè, & optimè ex-
plicat *Consiliarius de Georgio in repetit.
dict. cap. 54. ex num. 50. 53. 56. 61. 63. &
sequentib.* cui illud tantùm addo ad con-
firmationem primę rationis, quòd facul-
215 tas illa reuocandi iure proprio, de qua
in *dicta Constitutione*, procedit tantùm
in feudo quaternato; non tamen in feu-
dis planis; in quorum alienatione certum
est, requiri assensum Domini immediati,
& tamen non habet locum reuocatio,
sed attenditur ius commune, quia facul-
tas reuocandi non est concessa in omni
feudo, sed tantùm in feudo quaternato,
*Anna in repetition. dict. Constitution. nu-
mer. 243. limit. 3.* ità vt non mirum sit, si
in officio cesset facultas reuocandi, licèt
assensus requiratur.
Secunda est decisio solemnis, & no-
216 ta in causa Comitis Villæ Medianæ,
vbi in officio Cursoris Maioris huius Re-
gni fuit decisum, non valere nec locatio-
nem ad decẽnium, tanquam ad longum
tempus sine assensu, nec hypothecam
cadere posse, non alia ratione, nisi quia
in officijs tanquam de Regalibus nullum
est commercium sine assensu, de quo vl-
trà plenam *decision. Regentis de Ponte* 28.
testatur, se obtinuisse tanquam aduoca-
tum, *de Georgio dict. cap. 54. num. 1. & per
totum*, latè comprobat *D. Præs. Amat.
consil. 49. num. 4.*
Duas alias decisiones, quòd iurisdi-
217 ctio tanquam de Regalibus non possit
locari sine assensu. Prima in causa Her-
culis Mormilis cum Ioa. Antonio Naue.
Secunda in causa Illustr. Principis Squil-
lacij cum Francisco Piteta, ea ratione,
quia Regalia ipsa siuè magna, siuè parua,
218 siuè in feudum, siuè in allodium non
possunt transferri sine Regis licentia, re-
fert, & testatur Dominus meus socer *Ca-
millus de Medicis* suprà citato *cons. 141.
per totum*, præsertim *numer. 13. 19. & in
fine.*
Quinta est decisio punctualis facta
219 per Regiam Cameram sub die 24. Mar
tij 1608. vbi facta concessione per Sere-
nissimum Regem Federicum de anno
1496. Guglielmo Fresino de officio Vi-
cesecreti, & Fundaci ferri, & acciarij Ci-
uitatis Catanzarij cum eadem clausula,
qua ista officia, de quibus agimus, idẽ Fe-
dericus ampliauit in beneficium DD. de
Bernaudo, scilicet *pro se, & hæredibus, &
successoribus in perpetuum*, instante Fi-
sco, Reg. Cam. referente q. doctissimo, &
oculatissimo Præsidente D. Bernardino
Moltaluo, equite omnibus numeris ab-
soluto, posteà dignissimo Locumtenẽte,
fuit decisum, dictum officium censeri ex
his solis verbis concessum sub natura, &
qualitate feudali, & successiuè inaliena-
bile sine assensu, his verbis: *In causa
V. I. D. Marci Antonij Rocca cum Regio
Fisco, de, et super petitione, quod officium
Vicesecreti Ciuitatis Catanzarij describa-
tur in libro Regij patrimonij in eius perso-
na, cum solita prouisione, & alijs, &c. Fa-
cta relatione fuit prouisum, vt expediatur
inuestitura in personam dicti Marci An-
tonij Rocca solutis prius releuijs, & adohis,
iuxtà liquidationem, &c.*
220 Et si potissimè attendenda est con-
O 3 suetu-

suetudo peculiaris ipsius patrisfamilias super ipsa re, de qua agitur, quæ in primis est sequenda, quàm consuetudo vicinorum, ad tradita per *Isern. in l. imperialem, §. prætereà ducatus nu. 37. in fin. in addit.* dum citat *cap. super eo, de censib.* vbi *Lipar. in addit. literis P. & S. & Camerar. in repetition. cap. Imperialem, cart. 108. colum. 1. de prohib feud. alien. per Feder. & de capit. Corrad. §. similiter, num. 16. in fi. in addit. & in dict. cap. 1. de consuetud. recti feudi,* post *num.* 4. Et de consuetudine in ipsa re, & familia, quæ rem ipsam possedit, benè *Crauett. consil. 545. num. 7. in tertio,* cum infinitis per *Knichen in commentar. de Saxon. non prou. iure, cap. 3. num. 59. & 62.* & de consuetudine omninò eadem *ibid. num. 329.* & si diuersimodè fuit obseruatum, quod frequentiùs, vel vltimo loco obtinuit, *nu.* 338. non ne videmus, quomodò in istius officij commutatione, translatione, & hypotheca semper requisitus fuit ab ipsa origine erectionis dicti officij vsq; in hodiernum diem Regius assensus, vndè si habemus claram, & euidentissimam obseruantiam in hoc ipso officio spatio plusquam centum quinquaginta annorum, etiam in alienationibus, & concessionibus factis inter ipsos successores, inuestitura comprehēsos, vt latiùs in prioribus scriptis ostendimus; non video, quomodò hodie possit substineri donatio facta transuersali remoto in sexto gradu, & inhabili etiam ratione Sacerdotij absq; vllo assensu, quē huculque aduersarius interstitio plurium mensium defatigatus reperire non potuit, nec vnquàm inueniet in Regestris Cancellariæ.

SVMMARIVM.

221 *Clericus etiam simplex incapax est ad quæcunq; officia temporalia de Iure Canonico, Ciuili, & Regni, num. 223. etiam sine iurisdictione, num. 224. fortiùs si in ijs præstandum sit iuramentum, n. 229. & qua ratione, num. 222. & 227. quæ raito etiam actorum* Magistros *comprehendit, nu. 227.*

225 *Verbis, exercitium, & ministerium, comprehenditur omne officium, etiam iurisdictione carens.*

226 *Ministerium publicum differt ab officio, & munere cum dignitate.*

228 *Statuta prohibentia, clericos ad officia admitti, valida sunt.*

230 *Officia, & feuda parem habent naturam respectu iuramenti, sicut etiam in cæteris, tam in concessione, quàm respectu cōseruationis.*

231 *Clericus etiam in minoribus ad officij, sicuti ad feudi successionem inhabilis, & incapax est, ex quo non potest iuramentum præstare de benè, & fideliter exercendo, & alia explicare, & n. 234. 235. 236. 238. & 241.*

232 *Iuramentum de benè, & fideliter exercendo præstare tenetur etiam qui exercere potest officium per substitutum.*

233 *Habilitatus vt dicatur ad feuda, debet etiam ostendere se esse habilitatum ad præstandum fidelitatis iuramentum.*

237 *Milites S. Ioa. Hierosolymitani an succedant in feudo.*

239 *Iuramentum præstandum ex forma pacti adiecti in inuestitura, dicitur esse de substantia.*

240 *Clerici non comprehenduntur sub* rubr. de success. fil. Comit. & Baron. *etiam si velint dimittere habitum, & etiam Cardinales.*

242 *Clericus officia sæcularia habere non potest, etsi adesset potestas substituendi, quarè teneretur de culpis, & defectibus, & n. 243. & 245.*

243 *Substituens in officio tenetur de culpis, & defectibus substituti.*

244 *Actorum* Magister *substituens aliquem in officio, tenetur de delictis substituti.*

246 *Concessio intelligitur fieri secundùm naturam rei.*

247 *Substituens ex culpa substituti potest priuari officio, & pœnā etiam pecuniariam subire, licèt criminaliter non teneatur, & idem in Carcerario M.C.V. obseruatum, num. 248.*

249 *Ecclesia, & Ecclesiastica personæ, sæculare Principis forum non declinant in ipsius Principis largitionibus, & qua pœna lege Hispanica clericus declinans puniatur, num. 250. quod procedit in bonis concessis in feudum, aut Regalibus concessis*

ceſſis ſecundùm propriã naturam Regalium.ſecus in alijs.nu.251.252.& 253.

254 *Clerici habẽtes Regalia ex diſpenſatione, pœnam banni in Germania, quæ ſimilis eſt deportationi in Regno, non patiuntur.ſed per ſentẽtiam declaratoriam priuari debent.*

CAPVT OCTAVVM.
De inhabilitate Clerici ad officia temporalia.

221 ET quoniam de gradu ſatis eſt dictum. Quod Sacerdos, vt eſt aduerſarius, vt erat etiam tempore donationis, imò qualiter ſimplex clericus ſit inhabilis, & incapax ad quæcunque officia temporalia, vltrà alia ſcripta, dicitur eſſe ſtatutum tam iure canonico in *cap. 1.2.5.8.& toto titulo, nè clerici, vel monaci*, & de iure ciuili *l. Conſulta diualia C. de teſtament. l. repetita, C. de Epiſcopis, & Clericis*, idq; nedum ea ratione, quam reddit *Apoſtol. epiſt. 2. ad Timoth. cap. 2.* ne

222 hac ratione ab altaris obſequio, cui sũt dicati, abſtrahantur, ſed ea, quia iniquum eſt illos admitti ad officia publica ſęcularia, qui non poſſint à Iudicibus ſæcularibus puniri, ſi delinquunt in officio, ſecũdùm *glo. & DD. in dicto c. 2.* quod incipit, *Sacerdotibus*, quod communiter ab omnibus receptum tradunt infrà citandi.

Et de iure Regni cautum eſt, vt clerici

223 etiam officia abſque iuriſdictione habere non poſſint, vt diſponit expreſsè *Conſtitut. Regni, Clerici*, ſub *titul. Vt cleric. vel Iudic. non ſint baiuli*, & *Conſtitut. Errores eorum*, quæ prouidet, quòd ſi aliquis tenens aliquid à Rege, vult effici clericus, poteſt etiam abſque Domini aſſenſu, ſed antè omnia debet reſignare ea, quæ tenet à Rege, in manibus Domini, & ſcripſerunt in puncto *Federicus Longus*, & *Ioa. Fœlix Scalaleo* pro Scribis à Mandatis contrà Reuer. Hieronymum Inſaueti in *allegatione*, quam habeo manuſcriptam, & eſt etiam clariſſima *Conſtitut. Inſtrumentorum robur*, in vltimis verbis, *Illo tenaciter obſeruando, vt in aliquo locorum noſtri demanij clerici cuiuſcunque ſint ordinis, in Iudices, & Notarios nullatenus ſtatuantur*, & ſic nõ minus prohibentur eſſe Iudices, quàm Notarij, vt ibi *gloſ.* & *Addentes* notant, & *Iſer. in Conſtitution. Conſtitutione præſenti*, & in *Capit. Caroli II.* incip. *Vt cum nihil* 159. ſecundùm ordinem *Nigri, ſtatuendo decernimus, clericum qui foro noſtro & iudicio noſtro non ſubeſt, laicum etiam, qui non ſit noſter vaſallus, &c. praponi officio nõ debet, ſeu iuriſdictioni*, hucuſq; de officio in genere, & de officio cũ iuriſdictione; vlterius autem progreditur, *Aut exercitio cuilibet, per quod poſſet pro noſtra Curia Comitibus, Baronibus, & Præficiẽtibus, ẽt in homines Regni aliquod miniſterium exercere, ſub pœna, &c.* Ex

224 quibus verbis apertè Rex ipſe nedum prohibuit Clericis officium cum iuriſdictione, ſicuti ſimpliciter, *dict. capit.* citauit *D. de Franch. dec. 479. nu. 3.* ſed quodlibet officium, etiam ſine iuriſdictione, quo mediante clericus ipſe in homines Regni aliquod miniſterium exercere valeat, ſiuè ad aliquod miniſterium ſit præpoſitus, quod apertiſſimè indicant verba illa, ibi, *iuriſdictioni, aut exercitio cuilibet*, ponderando nomen, *exercitij*, addito pronomine illo, *cuilibet*, & iterum verba ſubſequentia, ibi, *Aliquod*

225 *miniſterium exercere*, conſtat enim, exercitij, & miniſterij appellationem latiſſimam eſſe, ità vt comprehendat omne officium, etiam iuriſdictione carens, vt de exercitio cuiuſcũque artificij probatur in *l. hæ operæ 23. & l. ſi libertus 27. ff. de oper. libert.* & in *l. & ancillarum 28. ff. de pecul.* vndè exercere dicimus argentariam, auri fodinas, cauponam, piſtrinũ, menſam nummulariam, & quodcunque negotium, vel tabernam, & exercere vectigal, latiſſimè *Briſſ. de verbor. ſignif. lib. 5. verb. exercere*, & de ſecundo conſtat,

226 miniſterium publicũ ab officio, & munere cum dignitate ſeparari, *l. 1. ff. ad leg. Iuliam repetund. & l. ſi adulterium 38. §. vlt. ad leg. Iuliam de adulter.* & miniſterium pro opera quacunque, quæ interuentu certæ perſonæ præſtatur, & indè miniſterium metallicorum, *l. 8. §. in miniſterium ff. de pœnis*, vt latiſſimè amplam huius vocabuli miniſterij tradit idem *Briſſ. lib. 11. verb. miniſterium, cum ſeqq.* & in puncto probatur in ſupra cit. *text.*

in

in princ.l.annonas 15. *C.de erogat. milit. annon.lib.* 12. ibi, *quæ vniuersis officijs, atque Sacri palatij ministerijs adsolent delegari*.

Ratio autem illa, ne posteà delinquēs
227 in officio clericus non valeat à Rege puniri, quæ ab omnibus vno ore recipipitur, non minus includit actorum Magistros, tametsi daremus iurisdictione carere, quàm omnes, & quoscunque Iudices, vt innumeris relatis hanc esse veram rationem tradit *Mastrill.dec.*159.*numer.* 18.*&* 19.*& tom.*1.*de magistrat.lib.*2.*cap.* 6.*numer.*10.*& per totum, & num.*37.am-
228 pliat, valida esse statuta prohibentia, clericos ad officia sęcularia admitti, & in Regno esse inhibitum per *dict.cap.& Regni Pragmaticam*, post Dominum *de Frãchis*, & doctissimum *Regentem Tapiam*, plura *Cabal.resol.crimin.casu* 64.& in Hispania, quòd clericus non possit habere officia, lege cautum esse testatur *Bouadil. tom.*1.*lib.*1.*cap.*12.*num.*16.*suæ Politicæ*.

Et tantò fortiùs, cùm pro istis officijs,
229 tametsi non essent in feudum cōcessa, adhuc tamen ex forma inuestituræ præstandus est iuramentum de benè, & fideliter administrando, vel administrari faciendo, quod in omnibus priuilegijs, Ferdinãdi scilicet, Federici, & Regis Ca-
230 tholici, expresèsè, & pro forma continetur; & sic parem cum feudo habent omninò naturam respectu iuramenti, sicut in cęteris omnibus vtriusq; germanas conditiones, tam in concessione, quàm respectu conseruationis, & vitæ, & etiam quòad occasum, & interitum, explicat *D.Camill.de Medic.*meus socer *consf.*169 *num* 13.*cum sequent.* vbi in puncto docet, in officio, quod à Principe datur, vt publicæ vtilitati deseruiat, maximam fidem, & ingenuum exercitium adhiberi deberi, vt si ab eo inuestitus deficiat, perdat officium, sicut in feudo, *& num.* 14. quod strictiùs, quàm in feudo consideretur sensus, & magis aspera censura, & vindicta, *numer.*19.*& in fin.* probat ex Domino meo *Capycio*, ob tantam similitudinem non immeritò id ipsum officium feudum vocari posse.

231 Et sicuti à feudi successione potissimè ista ratione clericus repellitur, præsertim in Regno, quia non potest pręstare iuramentum fidelitatis, ad cuius præstationem feudatarij tenentur, pari modo clericus etiam ista de causa erit inhabilis ad officij successionem, pro quo ex forma data, & toties repetita in omnibus inuestituris tenetur omninò præstare iuramentum de benè, & fideliter exercendo, & exerceri faciendo, arguendo negatiuè de feudo ad officium, quod optimè procedere suprà probauimus, cum
232 ex dictis verbis, etiam si posset exerceri officium prædictum per substitutū, non tamen à iuramenti præstatione redditur immunis, vt sunt clarissima verba primi priuilegij Ferdinandi, ibi, *Fideliter exercendo, & exerceri faciendo*, & in secūdo Friderici, ibi *fideliter exercere, & exerceri facere*. Quod etiam procedit de iure,
233 quo cautum est, vt fœmina, vel aliàs inhabilis, licèt sit capax feudi franchi, intelligitur tamen, si potest præstare iuramentum fidelitatis, adeò vt probata cōsuetudine, quòd fœmina admittatur ad feudum francum, necesse sit probari, quod etiam sit habilitata ad præstandum iuramētum fidelitatis, *Neuizan.Ferret.*& alij, quos sequitur *Roland.consf.*48.*nu.*40. *lib.*4.

Quod autem hæc sit potissima ratio,
234 quare in feudis non succedant clerici in Regno, post *Afflict.decis.*310. & in *Constitution.Regn. Errores*, multis relatis per *Roland.d.consil.*48.*num.*36.*&* 37. *in* 4. amplissimus testis est post omnes DD.Regni, *Regens de Ponte* in famosa *decision.*4. vbi post relatam *numer.*2. distinctionem de iure communi, de qua per DD.*in cap.in præsentia, de probation.* inter seruitium, quod potest honestè per clericum præstari, & seruitium militare, quod ipsi non conuenit, de quo latiùs *Cacheran.decision.*27.*num.*7.subdit idem *Regens dict.decision.*4.post *num.*2. in Regno non seruari distinctionem *Innocent. & aliorum*. Sed hodie casum hunc non
235 esse disputabilem, quia cum teneatur feudatarius præstare iuramentum fidelitatis, & seruire personaliter cum equis, & armis in bello, aliaq; explicare, quæ clerico non conueniunt, propterea opinio indubitata sic indistinctè practicata,

& iudicata fuit,& est,vt minimè clericus succedere possit; quia in Regno non est in electione vasalli, sed Domini,commutandi seruitium personale in pecuniarium,citans *Isern.*& *decis. Afflict.*320.&
236 ità millies iudicatum etiam in clerico in minoribus,& *nu.3.vsquè ad 7*.ex *Scaleone, & alijs*, & antè ipsum scripsit D. meus *Socer cons.27.num.75.cum seq.*iunctis suprà dictis *num.54.& seq.*& optimè
237 probat *Cacheran.decis.27.colum.vltim.* vbi loquens de militibus Sancti Ioannis Hierosolymitani dicit, quod omnes illi,qui alicuius homagio, vel iuramento non possunt se adstringere, consequens est,vt non succedant in feudo, cuius occasione præstatur homagium, & iuramẽtum fidelitatis,vt in *tit. qualiter vasallus debeat iurare fidelitatem, cum duobus sequentibus*, citans *Iacobinum in tit. de*
238 *homag.*postquam *suprà nu.4.*dixerat ex vera, &,magis communi Legistarum, & Canonist.sententia,clericum,aut alium, qui Religionem vouerit, præsertim in sacris,feudum retinere,vel in eo succedere non posse, iuribus, & auctoritatibus infinitis,de quibus per *eum*, qui *in fine* plenissimè attestatur, contrà clericum censuisse, & determinasse Ducalem Senatum,non esse immittendum in possessionem feudalium,quæ ratio cum ęquè mi-
239 litet in officio, in quo ex forma conditionis, & pacti adiecti in inuestitura est præstandum iuramentum,quo casu dicitur esse de substantia ipsum iuramentum, vt ex *Iser.*probat idem D.meus *Socer cõs.* 18.*n.12.* consequẽs est, vt clericus,præsertim Sacerdos, non minus à successione officij, quàm feudi sit repellendus,tãquam pęnitus, & omninò incapax,& inhabilis.

Et tandem ne deficiat decisio punctualis,affero *Minad. in repet.Constit.In aliquibus,ver.filiorum,nu.5.* vbi postquã
340 dixit,sub illa *rubr. de successione filiorum Comitum, & Baronum*,non comprehendi clericos, ll. vulg. amplians etiam si priùs velint dimittere habitum, & etiam
241 in Cardinalibus, subdit hæc verba, *& idem dico in officijs, quæ fortè ad hæredem transire possent, quia per cap.Regn.Clerici sunt inhabiles ad officia*, & D. meus socer *Camillus de Medicis* addit reassumẽdo hæc verba, *Clericus in officijs transmissibilibus ad hæredes non succedit per Capit. Regni.*Idq; procedit tam si clericus fuerit admissus ad officium tacito clericatu, vel si post adeptum officium ordines suscepit,vtroque enim casu officio priuari potest, quæ officij priuatio reputatur ciuilis, & ideò à Principe sæculari licito iure fieri potest, cum Rex non intendat concedere nisi sęculari, & sub ea forma, & qualitate admissus nõ potest ex sua fraude commodum reportare, & cùm primũ eius incapacitas detegitur, iustè repellitur, & si postquam admissus est, ad ordines conuolauit, nouam contrahit incapacitatem, qua meritò officio priuari debet, vel declarari, quod ipse se priuauit facto suo,& se pœnæ subdidit, *Pereyra de man.Reg lib.2. tit.804. num.5. & 7.* quæ omnia fortiùs procedunt in casu pręsenti, vbi Sacerdos notorius ad officium concessum laico ab initio,non veretur tã audacter aspirare.

Nec obstat,quòd in priuilegijs prædictis adsit facultas, exercere faciendi, & sic per substitutum, ex qua clausula infert pars,esse habilitatos clericos, pręsertim inspecta qualitate concessionarij, cui non conuenit officium actorum Magistri exercere.

Siquidem huiusmodi illatio de iure non fundatur,& est euidenter falsa,quãdoquidem & si concesserimus, posse huiusmodi officia exerceri per alios, cuius contrarium expresse legitur in officio Credenzeriæ,ibi, *vt personaliter illud exerceant, & fideliter administrent, & vt interueniant tãquam vnus ex Officialibus Curiæ, & quòd quinternum computorum conficiant, & singulis annis præsentent in Camera, & tractentur honorificè tanquam Credenzerij*, vt ex priuilegio de anno 1483.car.788. vol.1. & respectu etiam Actuariatus legitur in priuilegio Ferdin. I.anni 1468.& 1470. *habens vos filios, quos in aliquo digno exercitio versari vehementer cupiebat,tractatum habuit cum Antonello de Bonacurso super venditione dicti officij actorũ Magistri*, & sic Regis intẽtio fuit,quod illud personaliter exercerent, nisi in casu necessitatis, prout de iure

242 iure conceditur, adhuc tamen permisso, quòd possint substituere, militat præcipua, & potissima ratio, quare Clericis est interdictum posse habere officia sęcularia, scilicet ne possit posteà clericus delinquens ab ipso Principe sæculari pu-
243 niri; certum est enim, substituentem in officio, substituere ipsius substituẽtis periculo, ità vt de culpis, & defectibus prępponens ipse teneatur, *l. ad similitudinem C. de Episc. & Cleric. l. 1. C. de præpos. agent. in rebus, lib. 12. Iser. in § firmiter, num. 33.* cum concordantibus per *Paridem de sindic. ver. substitutus, & ver. An substituens aliquem, car.* mihi 248. *in antiquis*, vbi *nu.* 4. dicit, hoc esse specialiter prouisum per *cap. Regn. Itẽ prædicti secreti*, quod est 62. secũdùm ordinem *Nigri*, & hoc latè prosequitur *Paris d. loco*, quem citat, & probat *Gutierrez pract. qq. ciuilium lib. 1. cap.* 34. post *num. 3.* faciunt tradita per *Regen-*
244 *tem de Ponte decis.* 10. *n.* 3. & in specie in actorum Magistro substituente, quòd teneatur de delictis substituti, *Angel. consil.* 237. *num. 1. in fin. & per totum.*

Nec aduersarius, vt credo, inueniet Doctorem, qui dicat, quòd data potestate substituendi in officio concesso ab initio laico, & sic habili, possit deindè admitti clericus, qui de iure cõmuni, & municipali peculiari lege prohibetur ad offi-
245 cia sæcularia admitti; quinimmò cõtrarium apparet ex traditis per *Frecc. lib. 2. q.* 48. 49. 50. *ad* 56. *& q.* 57. *&* 58.

Nec minus obijci potest, quòd officia ista fuerint cõcessa in simplex, & merum allodium, mutata qualitate, & alterata natura propria officiorũ, & iurium Regalium, vndè ex isto capite etiam Sacerdos admitti potest.

Vltrà enim superiùs dicta, & infrà latiùs dicenda, ex quibus apparet vanitas huius obiecti, cum impossibile sit, in præ-
246 senti casu fuisse mutatam naturam, cum semper cõcessio intelligatur fieri secundùm naturam ipsius rei, vt ex *Iser. in cap. 1. S. & quia vidimus, de his, qui feud. dar. poss.* & alijs multis probat *Frecc.* in puncto *d. lib. 2. q.* 50. *num.* 4. ibi, *Nõ videtur Rex immutasse naturam officij, nisi in eo tantummodò, quod est immutatum, in reliquis retinet naturam suam, & quæst.* 55. *num.* 2. Aliud sequeretur maximum absurdum, & inconueniens, eueniente etenim casu, in quo ob culpas, & defectus substituti Regia Curia vellet priuare possessorem officij, eundemq; clericũ, vel sacerdotem ipso officio, prout notum
247 est, concurrente culpa, locum esse priuationi, & pœnæ pecuniariæ, licèt non possit teneri criminaliter pœna corporali, quæ pro alio solui non potest, vt latè per *Roman. consil.* 11. *&* 15. vbi *additio ver. criminaliter*, adducit concordantes, *de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. de diuers. prouis. S. solent etiam, car.* 481. hoc enim casu limitatur regula, quòd delicta suos teneant authores, vt post *Lucam de Penna*, & alios latè prosequitur *Muta in cap. 29. Regis Alphonsi, nu.* 21. *tom.* 4. *Mastrill. de magist. tom. 1. cap. 29. nu.* 41. *Dom. Rouitus* in pũcto de pęna priuationis officij ciuiliter *consil.* 87. nouissimè *Pereyra de manu Regia tomo 1. lib. 1. tit.* 80. *S.* 4. *nu.* 6. vbi etiam latè de inhabilitate clerici in minoribus ad officium adipiscendum, & vt adepto etiã priuari debeat iure cõmuni, & Regio; & de pœna substituentis pro
248 substituto, optimè *Gram. vot.* 29. vbi refert decisum, Carcerarium Mag. Cur. q habebat officium cõcessum à Rege cum potestate substituendi, fuisse per sententiam officio priuatum ex sola negligentia substituti, ob fugam carcerati, quæ sua culpa euenerat, quamuis exhibuisset dictum substitutum, vt per *Gram. ibid. nu. 1. in fin. q.* 12. 13. 14. *&* 16. *in fine*, cogeretur namq; hoc casu Fiscus Principis iuxtà aliquorum sententiam conuenire clericum possessorem officij coràm Iudice suo Ecclesiastico, & sic Princeps super re per ipsum concessa cõcernente rectam iustitiæ administrationem, in qua notum est, versari officium actorũ Magistri, vt suprà dictum est, necesse haberet per eius Fiscum Ecclesiasticos adire Judices, & Romæ appellationũ inuolucra, & lites iuxtà stilum Romanum sustinere. Quod enim
249 statutum est, vt de principalibus largitionibus, etiam si in Ecclesias, & Ecclesiasticas personas cõferantur, cognoscat ipse Princeps concedens per suos Iudices, ex doctrina *Bartholomæi de Capua*, quam probauit *Isernia in Constitut. De*

bur-

burgensaticis, sub titul. de Sacramento à
250 Baiulis præstã :o, quod lege Hispanica ampliatum est, vt si contingat, clericum in his forum Regis declinare, ipsis priuetur bonis, l.57. titul.6. partida prima, Azeued.ad l.4. lib.1. noua recompil. vel si ad requisitionem Principis cõcedentis, denegetur tituli editio, Dominus meus Capyc. in inuestitur. verb. feudatariorum editiones, car.181. Regner.latissimè de regalibus, cap.6. num.63. declaratur proce-
251 dere in bonis concessis in feudum de iure communi, ex regula cap.Verùm, de foro competenti, & Regni per cap.Item statuimus, secundùm ordinem Nigri 94.sub titul. de non trahendis clericis ad iudicia
252 sæcularia, nisi pro bonis feudalibus, & quoad donationes Iurium Regalium, quæ à Regibus sub natura propria Regalium, (vt in dubio præsumitur) conceduntur, vtporè in quibus superioritas, & Regia præheminentia, quæ à Rege non solet abdicari, apud ipsum remanet; secus
253 verò, quando à Principe donata, non conceduntur vt feudalia, aut simpliciter sub propria natura, scilicet Regali, quod contingit cum reseruatione superioritatis modo prædicto, vt distinguit appositissimè Dom.Reg.Cõstantius in sæpè cit.tit. de fil. Official.ex nu.99.102.& 103.oportet enim, vt clericus, vel Ecclesia in iudicio sæculari pulsari possit, vt rem possideat à Rege, illumque Dominum agnoscat, alioquin, etiam si Regis ea res aliquando fuisset, si de præsenti ab Ecclesia retinetur vt libera, & propria, in suo foro conueniri debet, Oldr. Aufrer.Benedict. Afflict.& alij, quos ad hoc congerit Pereyra d.tract.de manu Regia, tomo 2.lib.2. tit.1.§.16.cap.37.num.3. Quamuis aliud indistinctè obseruari, vt coràm Iudice laico conueniri debeant clerici pro bonis R.Coronæ, etiam si ad illorũ amissionem agatur, propter acquisitionem factam à clerico sine Regis assensu, cõtra formam ordinationum illius Regni, siuè ex cõsuetudine, siuè ex cõcordia, atq; iudiciũ prædictum censeri ciuile, non criminale, quia non omnis bonorũ amissio est pœna, latè idem Pereyra d.cap. nu.5.& 6.& num.8. limitat, vbi est deputatus Iudex specialis ad vniuersitatem causarum certæ speciei, quis autem prudens Iudex arbitrari poterit, fuisse concessa hæc officia adeò libera, & exempta à iuribus dominicalibus, & alterata forma Regalium, vt Rex ipse, eiusque Fiscus ius suum prosequuturus pro culpis substituti à clerico officij possessore, ad forum Ecclesiasticum sit pro officij priuatione, alijsque pœnis inferendis remittendus? certè nemo sapiens id opinabitur, argumento l.Saluius Aristo, ff.de lega.præstand.

Differentia autem est maxima inter laicos habentes Regalia, & personas Ecclesiasticas, quæ ex dispensatione illa
254 possident, vt in Germania contingit, vbi Ecclesiastici, siuè Principes sint, siuè alij Status Imperij, non patiuntur pœnam banni, in quam incurrunt ex contumacia cœteri laici, quæ similis est pœnæ foriudicationis, introductæ per Regni Constitutionem, itaut impunè occidi possint, & omnia bona, iuraque etiam Regalia amittunt, Gayl. Minsyng. Rulant. Pruhman, & alij, quos congerit Regner.d.cap. 6.num.56. Clerici verò bannum non patiuntur, licèt ex eadem causa, ex qua sæculares banni pœnam incurrant, omnibus suis Regalibus, & priuilegijs per sententiam declaratoriam priuari necesse est, atquè honestiùs in forma condemnationis publicè plectuntur, Minsynger. cap.90.cent.1.& cap.59.nu.5. cent.5.Regner.d.cap.6.num.59.& seq. vbi num.62. reddit rationem, quòd Ecclesiastici ratione Regalium, & beneficiorum sæcularium tantùm Principi subsunt; ratione verò personæ, & ordinis, Pontifici sunt subiecti.

SVMMARIVM.

255 Officia Magistri actorum, & Credenzeria Consentiæ feudalia sunt, quia membra sunt Ducatus Calabriæ, & nu.270. & quid si in concessione non adsint verba, inuestientes, nu.272.
256 Carolus Primus Rex huius Regni fuit Comes, & Marchio Prouentiæ.
257 Alphonsus Primus Rex huius Regni Ferdinandum filium in Ducem Calabriæ erexit.
258 Ducatus Calabriæ fuit in feudum concess-

Item

CAPVT NONVM.

Ad interpretationem conces-sionum, & inuesti-turarum.

255 QVòad concessiones, & inuestituras attinet, in primis dicimus, ista officia fuisse membra Ducatus Calabriæ, quē esse verè, & propriè feudum Regis primogeniti, aduersarius negare non potest, cùm id sit per manus traditum, & verissimum testatur *Isern. in cap. 1. num. 4. de feudo Marchiæ*, vbi dicit hęc verba, *Si verò in feudum detur Marchionatus, Ducatus, & Comitatus, vt in Comite Prouentiæ qui est Dominus Comitatus, & Duce Calabriæ, qui est Dominus Calabriæ, est verè feudum, & effectum habet feudi, quia sunt ibi Terræ, & vasalli, quorum est Dominus, sicut feudatarius non solum vt gerat officium Comitis, Ducis, & Marchionis, & tunc ad hæredem transmittitur feudum tale; non tamen potest diuidi, sed maior natu succedat; Idem in cap. 1. quis dicatur Dux*, vbi nu. 1. volens explicare verba I.C. dicentis, *qui à Principe de Ducatu aliquo inuestitus est Dux, solito more vocatur*, hęc subijcit verba nu. 1. *dicit ergò inuestitus à Principe, de Ducatu dicitur Dux, sicut est Dux Calabriæ, qui est Dñs Calabriæ, & habet eam in feudum, qui de Marchia dicitur Marchio, vt Comes Prouentiæ, qui dicitur etiã Mar-*
256 *chio*, & meminit de Prouẽtia, vt aduertit *Liparulus*, Quia Carolus I. Rex huius Regni fuit Comes, & Marchio Prouẽtię, *Aluarot. in cap. 1. §. fin. in fine, de alien. feud.* dicit, Ducatus Calabriæ est verè feudũ, sequutus *Andr.* meminit de Ducatu Calabriæ, dicens, illud esse verè feudũ sicut alij Ducatus. Et de *Aluarot.* meminit *Liparulus ad Iser. in d. c. 1. in prin. lit. B. quis di-*
257 *catur Dux.* & de anno 1463. ad supplicationem Baronum, & Procerum Regni, Rex Alphonsus Primus, immortalis memoriæ, Ferdinandum filium in Ducem Calabriæ primum erigit, intitulat, & attollit, ipsumque inuestiuit pro se, suisque hæredibus de legitimo corpore descendentibus, cum iuribus, & pertinentijs omnibus.

In quo illud aduerto, quòd tametsi ex prædictis verbis, & singulis quibusque clausulis, & præsertim simul iunctis, clarissima deprehendatur in feudum facta concessio, præsertim in Regno, ex infra latissimè dicendis in præsenti paraphrasi
258 inuestiturarum; attamen cùm Ducatus Calabriæ, *Isernia*, inter alios, testimonio fuerit, in feudum expressè concessum ab antiquioribus Regibus Regni, præsertim Francis, sub quibus constat, *Isern.* floruisse, & præsertim sub Carolo Secundo, & erectum in feudum Ducatus, & ità à primogenitis priscorum Regum, antè Alphonsum habitum, & possessum, nec enim constat alicuius, nec Historicorum testimonio, ab alijs antè Alphonsum Ducatum Calabriæ possessum, nisi à Re-
259 gum primogenitis, ex hoc consequitur pernecessè, & irrefragabiliter, ab Alphonso Primo ex Aragonensibus, fuisse Ferdinandum filium inuestitum, eodem scilicèt iure, in feudum, prout soliti erant illud antea Regum primogeniti obtinere, & possidere, & non sub altera, & diuersa forma, quòd solum sufficeret in dubio, alio non edocto, vt docuit *Afflict. in capit. 1. num. 79. versic. item præsumitur feudum, ex quibus caus. feud. amittat.* ac secundùm naturam, qualitates, & pacta, quæ fuerunt apud primos possessores, authoritatibus, quas congessit *Anton. Sola inter Consilia Raudensis consil. 31. numer. 13. & 14.* tum quia si priùs fuit feudalis, & nunc talis præsumitur, tùm ex alijs, quæ affert *Menoch. d. lib. 3. de præsumpt. capit. 91. num. 69.* vbi hoc tradit, vt indubium.
260 Ex quo quia Antecessores Regum primogeniti habuerunt eum, vt feudalem, & sic eodem iure præsumitur peruenisse ad eorum successorem, illos repræsentantem, idem *Menoch. d. cap. 91. in 10. præsumpt. num. 56.* & quia diù antiquitus possessus fuit, vt Ducatus feudalis, & in feudum, vt per *Menoch. d. cap. præsumpt. 9. num. 53.* tantò fortiùs in casu nostro, vbi ex verbis *d. Cap. Neap.* sumus in claris. In supplicatione etenim oblata

Inui-

Inuictiſsimo Alphonſo Primo à Proceribus Regni dicitur expreſsè, *E da mò auāti intitularlo Duca di Calabria, come è ſolito ſempre fare delli primogeniti heredi, e ſoccesſori*; vndè ſi Rex Alphonſus ad petitionem Baronum conceſsit Ducatum Calabriæ Ferdinãdo Filio, ſicuti ſolitum erat antiquitùs obſeruari in primogenitis priſcorum Regum, ineuitabiliter Ferdinandus tenuit Ducatum in feudum, quod nulla cauillatione tergiuerſari poteſt, nec eſt nouum, quòd qui Rex eſt, poſsit eſſe feudatarius alterius Regis.

Nec quicquam contradicit, quòd eodem tempore fuerit iuratus futurus Rex Regni, ſiquidem expreſsè in dictis Comitiis vtrunque explicatur, inueſtitur enim Ferdinandus primogenitus de Ducatu, vt prædeceſſores primogeniti illud obtinuerant in feudum, & deſignatur homagio pręſtito futurus Rex Regni, & ſic ex diuerſitate temporis, & rei vnum alteri non contradicit, viuente enim patre fuit verè Dux Calabriæ, & futurus Rex Regni poſt mortem, quo caſu concedo, Ducatum non eſſe amplius penès nouū Regem, vt feudum, ſed incipit deferri ſub primæua natura ab initio erecta nouo Regis Ferdinandi Primi primogenito.

261 Vndè tametſi idem Alphonſus vt pater, & directus Dominus, & fortè vt legitimus adminiſtrator filii Ferdinandi commendauerit dictum officium Actuariatus, de eo diſponendo tanquam de membro dicti Ducatus, dirigendo verba ergà dictum Ferdinandum tunc Ducem, & futurum Regem, qui ratione reuerentiæ veriſimiliter erat paternæ voluntati, imò nutibus obtemperaturus, nihil ex hoc inferri poteſt, non eſſe Ducatū prædictum cum iuribus ſuis infeudatum, vt Sapientes Regni, & Hiſtorici concordi ore teſtantur, *& in regeſtro Regia Sicla ſignato 1306. & 1307. litera C. car. 1.* notatur, Robertus primogenitus Regis Caroli II. Dux Calabriæ, & Regni Vicarius Generalis, itemquè Carolus filius primogenitus Roberti ſimiliter Dux Calabriæ, & Regni Vicarius Generalis *de anno 1318. lit. B. car. 41.* & Ioanna Prima creauit Ducem Calabriæ, eiq; conceſſit Ducatum, qui fuerat Regum primogenitorum, Ludouico Regi eius viro cum hominibus, vaſallis, caſtris, fructibus, & redditibus dicti Ducatus *in anno 1438. lit. A. fol. 89.*

Nec enim dum officium prædictum commendauit Alphonſus Primus Antonello Bonaccurſo vita eius durante, quod habemus ex aſſertione Ferdinandi Primi *in priuilegio ſub data anni 1578.* illud conceſſit tanquam ſibi deuolu-
262 tum, & ad ipſum Regem reuerſum, ità vt obijci poſſit, ius, ſiuè bona in feudū conceſſa ad Dominum ſemel reuerſa, & iterum conceſſa non præſumi de nouo conceſſa in feudum, in quo licèt verior ſit opinio, quod præſumatur iterum conceſſa ſub eadem primæua natura feudali, vt prius erant, vt poſt *Affl. & Menoch. d. lib. 3. cap. 91. præſumpt. 17. num. 69.* ſuprà probaui, ſed ſimpliciter fuit conceſſum, ſiuè commēdatum dictum officium tanquam ius dependens, & membrum Ducatus Calabrię Ferdinandi filij Regis primogeniti.

Quod iuſtè, & legitimè fieri potuiſſet nedum ab Alphonſo patre Rege, eodemque directo Domino, cum conſenſu præſertim filij, cui nuncupatim dirigitur paterna prouiſio, & qui ex poſt facto declarauit triplici priuilegio, & nedum paternam prouiſionem approbauit, ſed longè ampliauit in beneficium Bernardini, & Ioannis *de anno 1460. 1468. & 1478.* quod eſt de iure indubium,
263 cum ſatis notum ſit, directum Dominum cum conſenſu vtilis, & è contra liberè de feudo hæreditario diſponere poſſe, ſiquidem diſpoſitio feudalium cum aſſenſu nihil differat ab allodialibus, vt ex *Iſern. in cap. 1. de natur. ſucceſſ. feudi* tradit *Frecc. in 3. lib. 3. form. nu. 3. in fine, Domin. de Ponte de aſſenſ. Reg. ſuper dote, in print. n. 23. car. 246. & de refutat. feudor. §. 2. nu. 8. & 9.* & licèt Dominus directus nō poſ-
264 ſit poſt infeudationem nouum grauamen imponere feudatario, diſponere de feudo, vel adijcere modum, vt per *Iſern. & Affl. in Conſtitut. Honorem noſtri*, fallit tamen ſi accedat conſenſus infeudati, vt in puncto docet *Regens de Ponte de aſſenſu Regio ſuper dote, in princ. nu. 11. in fine.*

P 2 265 Qui-

265 Quinimò nedum Dominus directus, verùm etiam vtilis potest disponere, & ex post facto mutare formam concessionis feudi, alienare, & dismembrare feudū cum assensu directi Domini, vt ex *Isern.* & alijs latè probat *Petr. de Gregor. de concess. feud. par. 3. quæst. 7. per totam*, præser-
266 tim *num.* 37. 41. *&* 44. *cum seq.* & hoc procedere etiam in feudo ex pacto nouo in primo acquirente, post *Isern. in* §. *& si libellum*, *Camer.* & alios probat D. meus *de Curte in* 1. *par. c.* 15. *nu.* 12. *car.* 57. *a ter.*

Sed etiam absque filij consēsu potuisset quilibet pater, etiam qui non esset idem pater, & directus Dominus de fructibus, & prouentibus feudi proprij filij disponere, & feudi administrationē con-
267 cedere, ex recepta in Regno opinione, quòd licèt pater non habeat vsumfructū in bonis feudalibus filij, qua ratione non erit necessarius administrator, erit tamen legitimus administrator, si velit, & habebit fructuum commoditatē, vt quicquid sit de iure communi controuersum, in Regno receptissima est hæc distinctio, quam Dominus meus *Socer in apostil. sui libri ad decis. de Franch.* 10. *num.* 8. tribuit *Salyc. in authen. excipitur, C. de bon. quæ liber.* de quo dicit *Dom. de Franch.* nō me-
268 minisse, qui *dec.* 161. *in fine*, dicit, iuxtà hanc opinionem fuisse iudicatū in Collaterali, contrà opinionem *Suarez, & Molina*, quam procedere, vbi pater repellitur ab vsufructu ex dispositione hominis, secus vbi ex dispositione legis, sicuti est in feudis, docet *Reg. de Ponte consil.* 19. *nu.* 29. *& consil.* 31. *num.* 3. 4. *&* 6. latè *Consil. de Anna consil.* 51. *nu.* 8. vbi quòd ipsa commoditas percipiēdi fructus potest per patrem alteri vendi, & cedi, *nu.* 10. *&* 11. & post *Loffred. consil.* 10. *nu.* 19. tradit *Cons. Paschal. de virib. patr. potest. cap.* 2. *nu.* 87. *& cap.* 3. *nu.* 9. vbi citat *Mastrill. dec.* 82. *num.* 6. optimè *Castillus Hispan. controu. iur. tomo* 1. *de vsufru. c.* 3. *num.* 64.

Et sic pariter nihil contradicit, quòd demum Ferdinandus Primus Alphonsi filius effectus Rex assenserit cessioni factæ per Antonellum prædictum Bonaccursiū de dicto officio Philippo Bernaudo, vita durante ipsius Antonelli sub expressa dicti assensus reseruatione, verùm amplius idem officium, quod per mortem Antonelli erat deuoluendum, concessit Berardino, & Ioanni de Bernaudo, Philippi filijs, ad ipsorum vitæ decursum, & exemplo concessionis factæ per Alphonsum patrem, quam sibi dirigendam curauit, vti Regis primogenito, & Duci Calabriæ, eam simili modo direxit Alphonso Secundo, tunc ipsius Ferdinandi Regis pariter primogenito, Duci Calabriæ, & Vicario Generali paterno in hoc Regno; & Henrico de Aragonia secūdogenito, & in dicto Ducatu Calabriæ Locumtenenti Generali.

Sub eadē enim forma, eademq; ratione, de consensu scilicèt directi, & vtilis Domini, vel vigore legitimæ administrationis, qua Alphonsus cōcessit Antonello, potuit Ferdinandus cōcedere ad vitā dictorū fratrū de Bernaudo, & præficere Locumtenentem Henricū secundogenitum in Ducatu filij primogeniti, nullo horum obstante, quin vterque ex primogenitis verus esset, & legitimus possessor Ducatus Calabriæ.

Nec tandē obstat quod pro simili traditur de Principe Hispaniarū, quē dicitur non habere Principatū in feudū, sed in ti-
269 tulū, ergò & idem de Ducatu Calabrię. Negatur etenim hęc collectio, siquidem constat, illam designationē primogeniti, quā in Hispania Reges facere solent, nihil aliud primogenitis tribuere, quàm illud, quod eis à iure cōpetebat: in illis etenim Regnis eo ipso, quòd primogenitus nascitur, hoc primogeniturę ius absq; alia declaratione eidē defertur, *l.* 2. *tit.* 15. *par.* 2. vbi latè *Greg. & DD.* ea enim Principis designatio, quę in his Regnis fit, ob id tātum fieri consueuit, vt omnibus notū sit, ne vlla lis, aut controuersia super Regni successione in futurū, moriēte Rege, superesse posit, nō aūt q ex eo illi aliquod ius viuente Patre, quoad Regni administrationē conferatur, & vt futura successio iuramēto fidelitatis roboretur, vndè Principes Iurati appellātur, & ij primogeniti, non Principes, sed infantes hæredes appellari soliti erant ab Henrico III. qui viuēte ipsius patre Ioan. I. Princeps nuncupatus est, & sic sola designatio futuri Regis designatur in Hispania per titulū Prin-

Principis, vt perbellè probat exemplo Cæsarum apud Romanos *Molina de Hispan. primog. lib. 3. cap. 6. nu. 19. cum seqq.* cuius diuersum contigisse in Regno nostro, vbi primogenitos Regum fuisse verè Duces, ex prædictis patet.

270 Necessariò ex his sequitur, hæc officia, veluti membra esse ab ipso capite regulanda, vt si Ducatus Calabriæ fuerit feudum, officia actorum Notarij vtriusq; Prouinciæ cōseqnēs est, vt pariter in feudum fuerint concessa, *cap. cùm nō deceat, de præscript. glos. in l. ex ea causa, ff. de postul.* & in feudis *Isern. in cap. primo, de consuetud. recti feudi, Loffred. cons. 39. nu. 34. & 35.* loquens in Ducatu Ferrariæ post *Dec. consil. 389. nu. 7. & Castr. consil. 102. part. 2.* qui loquitur de Regno Hispaniæ, & eius membris, latè *Addent. ad Napod. in Consuet. Et si testator*, post *nu. 8. in addit. magna*, incip. *dicit Napod. lit. C. car. 176. & car. 178. in seq. addit.* optimè Dominus meus *de Curte de feud. par. 1. c. 15. §. nunc de altera, nu. 143. cum seq.*

Et proindè nihil etiam obstat, quòd in dicto assensu cōcesso per Regem Ferdinandum super venditione facta per Antonellum Bonaccurso Philippo de Bernaudo pro filijs Berardino, & Ioanne, nō adsit verbum, *Inuestientes*, Ex quo infert aduersarius, non esse concessionem factam in feudum, idquè colligi ex hac prima, quam ipse contendit esse inuestituram, & ad ipsam recurrendum ex notis decisionibus.

Siquidèm ex prædictis, & vt cuique
271 rectè legenti apertissimè patet, illa dici non potest prima inuestitura originalis; sed simplex assensus, in quo Rex ipse Ferdinandus Primus, facta assertione tractatus præambuli, & venditionis factæ per dictum Antonellum Philippo, super illa simpliciter assensum præstitit, eo tantùm addito, vt sicut officium prædictum erat ad Regem ipsum deuoluendum per mortem Antonelli, remaneret penès dictos Bernardinum, & Ioannem Philippi filios, ad ipsorum vitæ decursum, ità vt inter eos superuiuens alteri succederet, cum expressa tamen clausula, *Si, & prout Antonellus ipse habuit, & tenuit, habebat, & possidebat, in omnibus, & per omnia, antequàm ipsum officium venderet*, verba enim clarissima sunt, & sæpè repetita, & inculcata assertæ venditionis, & assensus, & consensus Regij super illa petiti, & concessi cum prorogatione, & extensione dùmtaxat temporis ad vitam filiorum Philippi, sub eadem lege, & forma, qua officium fuerat Antonello concessum, vndè tantùm abest, vt ista non sit primordialis inuestitura, & prima radix concessionis, vt illa necessariò supponat, primam inuestituram, & concessionem factam Antonello præcessisse, fuisseque factam ab Alphonso patre ipsius Ferdinandi, & ab eodem Ferdinando confirmatam, ad quam exprelsè se refert Rex ipse in dicto assensu, & esset ab aduersario exhibenda, dùm
272 in ipsa se fundat, & non mirum si in assensu inuestituræ confirmatoriæ præcedentis non legatur verbum, *inuestientes*, & alia, quæ redolent indolem feudalem, quæ in primæua inuestitura, exprimi solent, non in cōfirmationibus.

Idquè esse verissimum, apparet ex eo, quòd in concessione tertiæ partis eiusdem officij postmodùm ad Reg. Curiam deuoluti ob culpam, & defectū Raphaelis Gulli, & deindè de nouo concessæ per eundem Regem Ferdinandum Primum eisdem fratribus de Bernaudo, tanquàm in prima, & originali inuestitura, non deficiunt verba, *inuestientes vos*, & alia quoque, quæ clarè important cōcessionem in feudum, veluti, *commendamus recepto iuramento fidelitatis*, & ibi, *quam inuestituram habere volumus vim veræ, & realis assecurationis, &c.*

273 Verbum enim, *inuestientes*, operatur, vt res in dubio præsumatur esse data in feudum, etiam si non sit expressum in feudum aliquid concedi, vt ex *Isern. in cap. 1. §. huius autem generis, col. vlt. ver. per præmissa patet*, ex *quibus caus. feud. amitt.* & alijs tradit Dom. meus *Capyc. in inuest. in ver. inuestientes, car.* mihi 133. Nàm hæc verba, *inuestire, & disuestire*, pertinent propriè ad Dominos feudum concedentes, & non ad alios, vt in *cap. 1. quid sit inuestit. in tit. per quos fiat inuestitura, & in cap. 1. de feudi cognitione.* Et

hæc sunt verba adinuenta, vt sint signa, quibus feudum dignoscitur, & distinguitur ab alijs contractibus, scilicèt à donationibus, & concessionibus liberis, *c.per tuas, de don.* & quod hæc verba, feudum fuisse concessum, arguant, *Affl.* docuit in *rub.quib.mod.feu.amitt.nu.*17. Idq; pro-
274 batur, quia certum est, in feudi constitutione necessariam esse inuestituram, *cap.*1.*quib.mod.feu.const. pot.Ias. in prælud.feud.num.*12.*Affl.dec.*129.*nu.*3.*Curt. Iun.& Zasius*, quos refert *Menoch.in cons.omnium primo, in causa Montisferrati pro serenissimo Duce Sabaudiæ,nu.*23.
275 *& de præsumpt.lib.*3.*c.*91.*num.*40. Inde *Intrigl.par.*1.*de feudis, cap.*43.*nu.*67. dicit, verbum, *inuestimus*, etiam prolatum ab alio, quàm à Principe, tranferre saltèm onus probãdi in aduersarium, idemquè, ex inuestituris probari feudum, latè *Thes. Iun.lib.*3 *qq.forens.c.*106.*nu.*17. optimè, & meliùs omnibus *Rosenthal. tom.*1.*cap.* 6.*conclus.*27.*& tom.*2.*cap.*12.*q.*14.*num.* 34.*in fin.&* 35. omninò legendus, per verba autem, & signa discernitur vnus actus, vel contractus ab altero, *l.non codicillum,C.de testam.§.adeò,Inst.locati,Berous* in puncto *in eadem causa Machionatus Montisferrati,num.*3.*in princ. Petr. de Greg. de concess.feud.par.*2.*q.*2.*nu.*6.

Et quàmuis non me lateat, quàm controuersa sit hęc propositio, vtrum ex verbo, *inuestimus*, probetur concessio feu-
276 di, pluribus dicentibus, hanc esse leuem coniecturam, cùm verbum, *inuestire*, generale sit, & significet possessionem concedere, sicut, *disuestire*, possessione priuare, vt ex multis probat idem *Menoch.d. cons.*1.*nu.*24. vbi *nu.*25. idem de verbo, *inuestitura*, cum concord, per *Roland. cons.*50.*nu.*52.56.*&* 57.*in* 3.*vol.*

Attamen ex cõmuni ferè omnium declaratione verbum, *inuestio*, non concludit de necessitate feudi concessionem
277 in duobus casibus, Primò, si adsint alia verba clara, & aperta, ex quibus probetur, & inferatur necessariò libera, & omnimoda donatio, vtpotè si dicatur, *donamus, damus, & liberaliter elargimur*, vel similia, ex quibus appareat, mentem concedentis fuisse bona concedere in simplex, merum, & liberum allodium, cùm .n. præsumptio generalis, & legibus amica sit, quòd quælibet res præsumatur libera, *Menoch.* infrà citandus *cons.*191. *nu.*21.*in* 2. post *Iacob.ver.de Castro, nu.* 16. & ità cõcessa immunis ab omni onere, & nexu seruitutis, quæ feudo inest, *Menoch. d.cons.*191. *nu.*22. si simpliciter res concedatur cum verbis prædictis, *donamus, concedimus, &c.* quæ de sui natura sunt clara, verba prædicta, veluti conspicua, iuncta cum iuris præsumptione, certè vincunt solam coniecturam, quæ ex verbo, *inuestimus*, oriri potest, vndè succedit regula, in ambiguis, non autem in claris locum esse coniecturis, & quia vna præsumptio fortior aliam vincit, & eò magis plures vnam vincunt, & quia si actus est dubius, iudicatur ab eo, quod plus valet, atq; attenditur, quod est validius, & potentius, vulgata *l.quæritur, ff.de statu hom.Affl.dec.*72.*n.*2.*Menoch.d.cons.* 191.*nu.*27.*Rosenthal.d.tom.*2.*c.*12.*q.*14. *num.*36.

Secundò, tunc verbum, *inuestio*, plenè non infert cõcessionem in feudum, cùm
278 sola est, & nuda hæc coniectura, secus verò si vnita sit, & coadiuuetur alijs præsumptionibus, & maximè si non adsint aliæ vrgentiores in contrarium.

279 Prima declaratio probatur euidenter ex famoso *cons. Oldradi* 159. loquentis de concessione facta per Regem Carolum Secundum Principi Tarentino de Principatu Achayæ, an fuerit feudum, vel simplex donatio, quem sequitur *Alber.in rub. C. de donat.* licèt enim ibi fuisset facta mentio inuestituræ, & quod cõcessionarius, eiusque hęredes nullum recognoscerent superiorem, nisi Regem Carolum, aderant tamen illa verba, *damus, donamus, tradimus, & ex causa donationis proprij motus*, & ideò, cùm illa dicatur vera donatio, quæ mera, & pura est, nõ autèm donatio ob causam, cuiusmodi est concessio in feudum, verba illa debuerunt intelligi propriè, & in potentiori significatu, & maximè ex persona
280 donatarij, qui erat magnus Princeps, quo casu ampliari cõcessionem ex qualitate concessionarij, argumẽto *l.plenum, §.equitij, ff.de vsu, & habit.* latissimè in terminis probauerũt *Pruchman. de regal.*

c.5.

c.5.n.74.Regner.eod.tract.lib.1.c.5.n.113 & 114. & donantis Regis, qui ēt dixerat, donare quidquid iuris in eo Principatu habebat, & etiā directum dominium, cōtra substantiam feudi, vt curiosè omnia pōderat *Iacob.in sua inuest. ver.inuestiui talem*, post *num.10.vers.pro alia parte*, idem *Rol.d.cons.50. n.56.in 3.& cons.85.*
281 ex *num.23. cum seqq.in 4.* vbi affirmat, in casu *Oldrad.* omne dominium, omnēq; actionem fuisse translatam; & ideò parum potuisse operari verbum, *inuestimus*, contra apertissima verba, & substantialia feudi, *Menoc.d.cons.1.n.9.& 11. cum seq. lib.1.* & iterum *consil.191.nu.12.& 13.in fi.& num.24.& 25. vol.2.* idem *Menoch. de praes.lib.3.c.91.nu.30.Purp.cons.357.n.20.in princ.* & hoc idem ità declarando *cons.Oldrad.* tradit *Dec.cons.207.n.2.in fi. vers.postremo*, & iterùm *in cons.413.* ponderat, in casu *Oldrad.* non fuisse reseruatum iuramentum fidelitatis, nec Regem reseruasse directum dominium, sed omne dominium trāslatum pleno iure, & *Idem in cons.468.nu.12.& cons.498. nu.11.* & alij innumeri, quos congessit *Rosenth.tom.1.de feud.c.6.concl.26.n.2.in 2. addit.lit.B.*

Secunda declaratio in casu praesenti
282 verificatur ex pluribus, siquidèm Primò, concessio in feudum insurgit ex natura, & qualitate rei concessę, sicuti dicitur de verbo, *concedo*, & similibus, quae ità demùm important dominij translationem, nisi iungatur actui, vel rei, cuius natura repugnet, *Glo.Bal.Ang.Soci.Felin.* & alij apud *Gratian.tom.1.discept.c.838.nu.2.* & de verbo, *donamus*, *Rolan.cons.50. nu.12. vol.3.* siquidèm sumus in concessione iurisdictionis, siuè officij, quod vel iuridictionem ex se continet, vel saltim iurisdictioni adhęret, & annectitur, vt su-
283 prà pleniùs, iurisdictio autem in dubio semper praesumitur in feudum concessa, *Iacobi. inuestitura de Castro rubei Montis*, vbi reddit rationem, quòd non pręsumatur haberi iurisdictio iure priuato, sed potius iure publico, quod cōsistit in Ma-
284 gistratibus, adeò quòd licèt iure communi concessio Castri praesumatur liberè, & in allodium facta, non autem in feudum, etiam si Castrum sit situm intrà Regnum, seù Prouinciam, *Menoc.* latè *d. cons.191.nu.21.& de praes.lib.3.cap.91.nu.6.cum seq.* quamuis hoc casu fortè posset substineri opinio contra communē, quae fuit *Iacob.de Ardiz.& Io.Fabri*, quam esse longè veriorem post *Par. de Put. & Paris.* defendit *Thesaur. iun. lib. 3. qq.*
285 *cap.105. numer. 12. & 13.* Attamen adhuc iurisdictio concessa insimul super territorio Castri praesumitur feudalis, & in feudū concessa, licèt Castrum sit concessum in liberum allodium, adeò pręponens est natura ipsius rei, vt concessa iurisdictio in eadem cōcessione cū Castro, sub diuersa natura concessa censeatur, *D. Capy.* post *Cast. Alex.Soc.et alios in inuest.*
286 *ver. Castris, in vers.& Castra omnia*, vbi hoc longè fortius innuit procedere in Regno, vbi facilius inducitur; & pręsumitur facta concessio in feudum ex frequentia, & ferè generali vsu concessionis in feudum, quod satis conducit ad facilius praesumendum rem in feudum cōcessam, *Menoch.d.cap.91. num.62. & nu.72.* vbi ex consuetudine, & more Regio-
287 nis id dicit probari, ex quo prodijt, vt omne Castrum in Regno sit feudum quaternatum, licèt non omne feudum sit Castrum, vt per *Andr.in cap.1.de Capit. qui Curiam vendidit, & in Constit. Post mortem*, idquè quia ità Castra in Regno
288 cōcedi solēt, scilicet in feudum; & cum *Capyc.* cōuenit *Frecc.lib.3.cap.de differentijs inter feuda quatern. & plana*, post *nu.34.vers.iurisdictio etiam, D.Rouitus*, qui addit *Pisanell.& alios in Prag.3.de ordine*
289 *iudiciorum, nu.20.* adeò quòd licèt Castrum praesumatur cōcessum in allodium, quando est penès Ecclesiam, *Andr. in locis* congestis per *Reg. de Ponte cons.30.*
290 *nu.6.* non procedit hoc respectu iurisdictionis, quoniam illa semper praesumitur feudalis, & ità limitat doctrinam *Andr.D.Capyc.ver.feudales appellationes, in fin.* ibi, *sed hoc videtur non habere locum quòad iurisdictionem, quia illa semper in dubio praesumitur feudalis*, latè *Consil.de Anna d.cons.12.num.17.Rosent.tom.2.c.12.concl.14.n.16.* & pro clariori respon-
291 sione ad *cons.Oldra.* vltrà superius dicta, doctissimus Cons. *de Anna cons.129.nu.22.& 23.* referens *nu.24.Ias.& Curt.* fortiter

titer insurgit contra *Oldrad. & num.* 25.
292 addit, quòd in Regno nostro opinio *Oldrad.* non esset admittenda, quia ad præsumendam rem feudalem, facilius in Regno nostro proceditur, quia fortius, & strictius præsumitur in Regno concessiones factas in feudum, quàm extra Regnum, ex pluribus per *ipsum*, qui addit *nu.29. et 30. quod si strictius proceditur in Regno, in quo illud, quod extra præsumitur allodiale, hic præsumitur feudale*, sequitur, quòd opinio *Oldrad.* qui ex ver. *donamus* putat, rem esse allodialem, non debet procedere in Regno nostro, in quo sufficit, rem esse talem, quæ in feudum concedi soleat, vt de Castro, & de
293 Gabellis dicitur, & Regalia omnia in feudum concedi solita de per se, vel vti feudo annexa, testatur *Frecc.d.3.lib.in 2. form.nu.27.in fin. & 28.* vbi quòd hodiè sunt ad hæredes sanguinis transitoria, & de generali forma priuilegiorum veniũt vti concernentia vtile dominium Baronis, sicuti videmus de iure Baronum Regni, omnia officia Magistri actorum, quæ si etiam de per se concedantur, absque Castro, in feudum concessa censeri, pluribus exemplis in actis exhibitis comprobatum est, & præsertim iudicatum est in puncto in causa Sororum de Pistoia penès Actuarium Quinque, referente dignissimo Domino, nũquam satis laudato nostro Marchione Montaluo
294 Locumtenente; Idq; etiam cõsuetudine Germaniæ, Regalia in feudum concedi solita, & censeri vsufrequenti comprobatum, *Regner.d.lib.1.cap.5.nu.29. & 85. & cap.6. nu.67. & 68.*

Secundò concurrit alia præsumptio, quia in eodem priuilegio vltrà verbum, *inuestientes*, quod non semel, sed iteratò reperitur illis verbis, *quam inuestituram habere volumus, &c.* ex qua geminatione
295 aliquid insurgit, concurrit etiam iuramentum fidelitatis, quod ipsam fidelitatem includit, & comprehendit, quę basis est, & substantia feudi, & quę cõtractum feudi, ab omnibus alijs seiungit, & distinguit, *cap.1. de noua forma fidelitatis*, *Menoc.cons.omniũ primo n.32.* licèt enim
296 iuramenti actus remitti possit, non tamen ipsa fidelitas, quæ potest stare sine iuramento, cùm iuramentum non stet sine fidelitate, *Affl.decis.129.nu.2. Zasius de feudis, par.vltima, nu.34. Camer.in l. Imperialem, car.3.col.2. lit.F. & cart.35. col.4.lit.S. cum seq. & car.36.col.1.in fin. lit.D. & E.* & sicuti ex eo, quod nullum
297 iuramentum fidelitatis præstari conueniat, arguitur concessio facta liberè, & non in feudũ, *Corn.Grat.Paris.* & *Gozad.* apud *Menoch.d.cons.1.nu.28.* ità è contra propter illa verba, *præstito iuramento fidelitatis*, inducitur cõcessio in feudum,
298 & in puncto in concessione officij, quod ex verbis, *cõcedimus, committimus, commendamus, & inuestimus, & iuramẽtum fidelitatis præstes*, officium censeatur in feudum cõcessum, quia sola fidelitas, officium facit, & creat feudum, ex *Isern. per quos fiat inuestit.nu.17.* tradit *Franc. de Amic.in d.1.rub.§.natura officij est, in fi.car.63.* & sic non obstante verbo, *concedimus*, quod tãti ponderant sequaces; *Oldrad.* adhuc ex verb. *inuestimus, & cõcedamus*, officium in feudum conuertitur, & sic decisio est indiuidua in fortio-
299 ribus terminis, idemquè de iuramento fidelitatis *Menoch.dict.lib.3.de præsumpt. c.91.nu.46.* cum distinctione addita *nu. 47. & 48.*

300 Et quàmuis aliqui dicant, iuramentum fidelitatis non inferre de necessitate concessionem feudi, loquuntur tamẽ, quando ex alijs constat, concessionem esse factam liberè per viam donationis, qui cõtractus habet repugnantiam cum feudo, vt propriè declarat *Roland.dicto cons.50.nu.53. & 54.lib.3.* vbi post *Crauet. & Dec.d.consil.413.* dicit, quod licèt fidelitas, & homagium in dubio videantur designare feudum, ab illa præsumptione receditur, quando constat ex cõcessione, & libera donatione per alia media, & iterùm *cons.85.nu.56.cum seq. & 59.61. & 62.lib.4.* vbi ex *nu.13. vsque ad nu.55.* pluribus medijs probat, in eo casu concessionem esse factam in liberum allodium, & ità loquitur *Rosenthal. tom.2.c.12.concl.14.nu.24. & 39.*

In casu autem præsenti illud est ponderandum, quod duplex iniungitur iura-
301 mentum, primum simplex, ibi, *& recepto iuramento fidelitatis*, quod propriè

præsta-

præstatur respectu feudi, *Camer. d. car.* 36. alterum verò per copulam, *&*, quæ coniungit æque principaliter, dum additur, *& de offi. io ipso benè & fideliter exercendo, & exerceri faciendo*, quod propriè est iuramentu n, quod præstatur ab Officialibus *in auth. Ius iur. quod præstatur ab his*, vndè cum non posit intelligi primum de iuramento præstando ratione officij, necessariò censeri debet de iuramento fidelitatis ratione feudi.

Nec obstat obiectum Partis, quod iuramentum nunquam fuerit præstitum per successores in his officijs.

Vltrà enim quòd in facto contrarium fuit ostensum, fuisse, eueniente casu, præstitum, & oblatum per successores,
302 meminisse oportet aduersarium, quod in iuribus negatiuis, quale est, non deferre iuramentum, etiam si Dominus stetisset per mille annos, quod non requisiuisset vasallum, vel ipse non præstitisset iuramentum, non amisisset ius suum, & est ratio, quia iura negatiua, pro vt est, *non deferre iuramentum*, vel *non ire ad bellum*, non præscribuntur, nisi à die requisitionis, & in casu recusationis subditi, & quod Dominus acquieuerit, ex regula *l. qui luminibus, cum glo. ff. de seruit. vrban. prædiorum, Bar. Bald. Angel. & alij apud Rolandum* in terminis *cons.* 48. *nu.* 45. *lib.* 4.

Sed & etiam esto quòd ius hoc præscribi posset, quod falsum est, adhuc tamen à tempore concessionis factæ per Regem Federicum de anno 1501. cum reseruatione vtriusque iuramenti, vt suprà est dictum, vsque ad annum 1596. litis motæ in S.C. & contestatæ ex termino concesso de anno 1597. super validitate fideicommissi, & dispositionis; vbi in specie de qualitate istorum bonorum controuerti cœpit, an essent scilicet feudalia, vel Regalia, ita vt super eis fideicommissum, vel dispositio fieri potuis-
303 set, non fuit elapsum tempus centum annorum, necessarium ad præscribendum superioritatem, contrà Principem, etiam attenta opinione illorum, qui id fieri posse concedunt, de quo latissimè *per Regner. d. lib.* 1, *cap.* 5. *nu.* 145.

Insuper non ex eo, quod nõ appareat scriptura, quæ regulariter requiritur ad probationem iuramenti præstiti, ex hoc creditur aduersario dicenti, non fuisse præstitum iuramentum, licèt enim præ-
304 statio iuramenti facti sit, & non præsumatur, nisi probetur, nõ procedit hoc tñ in actu conuentionali, sicut quando quis adstringitur ex promissione facta Principi ex lege, vel regula feudi, vel alterius concessionis, quia præsumitur hoc casu iuramentum præstitum ab ipso subdito, *Bal. in l. libertas, in principio, de statu hominum, Frec. lib.* 2. *in* 4. *authorit. num.* 11. vbi quòd Dominus non grauatur onere probandi, Vasallum suum sibi præstitisse iuramentum, quia adstringitur ex regula
305 iuris, & hoc casu limitari regulã, quod solemnitas extrinseca non præsumitur, *Intrigl. de feud. par.* 1. *q.* 56. *nu.* 248. Dom. meus *de Curte in* 2. *par. de feud. cap.* 1. *nu.* 64. *Knichen de vest. pacti on. par.* 3. *cap.* 4. *num.* 34. *de Ponte cons.* 3. *nu.* 74.
306 Tertiò, suadetur concessio facta in feudum; ex quo ista iura, eorumque prouentus nunquam fuerunt registrata, nec pro eis onera aliqua soluta iuxtà morem Regionis, & secundùm etiam iura communia, ex quorum dispositione vasallus pro bonis feudalibus nõ tenetur ad collectas, ne duplici onere grauetur.

Et quando ad contribuendum in impensa operis pij, & necessarij fuerunt possessores vocati per Vniuersitatem Ciuitatis Consentiæ, opposuerunt hac de causa, se exemptos, & à contributione petita fuerunt conseruati exempti, ex qua exemptione ab oneribus, & collectis validissima insurgit præsumptio qualitatis feudalis, vt ex *Isern. & Iacobi.* in pũcto probat *Natt. cons.* 460. *n.* 15. *&* 22. & ex *Accurs. Isern. & Iacob.* probat velut in dubium *Mascard. concl.* 79. incip. *allodialis, num.* 23. *Menoch. d. cap.* 91. *nu.* 51. *Thesaur. Iun. lib.* 3. *qq. forens. cap.* 106. *num.* 22.

307 Quartò, longa obseruãtia, quomodò de hoc officio fuerit inter successores contractum, alienando, & hypothecãdo semper cum Regio assensu, & quomodò fuerint dicta officia possessa, & super illis inter ipsos successores dispositũ, licèt inaudito penitus, & nõ vocato Fisco, vt ex

nota

nota facti, clarissimè ostenditur, in feudum fuisse officia concessa, & plures facti actus, naturæ feudi congruentes, *Prapos. Alex. Ias.* & alij apud *Menoch. d. lib. 3. cap. 91. nu. 41. 53. & 56.* generaliter enim obseruantia omnem dispositionem, & actum interpretatur, & cuiusque ambiguitatis interpres, & potissimè inuestiturarum fidissima, fallique nescia, vt vltrà tradita per *Iser. & alios* de feudo Franco, & Longobardo in *l. Imper. §. prætereà ducatus generaliter*, latè *Consil. de Anna cons. 40. nu. 7. & cons. 119. nu. 39.* cum infinitis *per Andr. Knichen de vest. pastion. par. 1. cap. 1.* ex *nu. 207.* vbi *nu. 210.* hæc
308 verba subijcit, *Porrò desumitur certa, & indubitata de qualitate rei in feudum concessa interpretatio ex vnico actu, qui postmodùm subsequentibus formam, & obseruantiam perpetuò suggerit*, hæc ille. *& nu. 212. cum seq.* vbi citat *Minad. cons. 10. nu. 14. & nu. 211.* potissimè hoc procedere asserit, vbi plures intercesserunt actus, quotiescunque casus euenerit, qui *nu. 217. in commentarijs de saxonico non prouoc. iure, cap. 3. nu. 337.* dicit, procedere etiam si diuersimodè quid obseruatum fuerit, quòd attẽdi debeat quod frequentiùs euenit, & factum fuit, vel quod vltimò obseruatum fuit, & in actuum varietate attenditur quid sæpius, & pluries obseruatum, *Menoch. cons. 845. num. 32. cum seq. lib. 9.* Et adeò esse hanc obseruantiam interpretatiuam efficacem, vt ad illam inducendam non requiratur tẽporis lapsus, sed aliquo tempore ità obseruatum sufficere, idem *Knichen d. loco de vestit. pastion. par. 1. cap. 1. nu. 216. in fin. & 217.*

309 Et confirmationes successiuè præcedentium concessionum factæ ab inuictissimis Regibus successoribus post Ferdinandum Primum, & Regem Catholicum à Carolo Cæsare, & Philippo II. immort. mem. officia fuisse in feudum concessa, optimè arguunt, sicuti in contrarium ad dignoscendum allodium fortiter argumentatur *Menoch.* ex quo longo temporis interstitio nulla fuerat obtenta confirmatio *d. consil. 191. num. 18. vers. nonò, quod hoc, lib. 2.*

Confirmatio etenim superioritatis symbolum euidens est, & irrefragabile, *Bald. in l. fin. nu. 2. vers. vlterius noto C. de legib.*

310 Et obseruantia etiam si sit lõgè breuioris temporis, quàm eius, quod in præscriptione requiritur, sufficere ex *Castr. Alex.* vtroque *Socin. Decio, Corn. Syluan. Bursato, & alijs* in terminis *Regner. de regal. lib. 1. cap. 5. nu. 105. idem Menoch. d. lib. 3. de præsumpt. cap. 91. num. 38. Rosentb. d. tom. 2. cap. 12. quæst. 14. nu. 40.*

311 Et ex aliquibus reseruationibus factis in ipsa concessione, vt si reseruatum sit homagium, vel resortum, quod est genus quodam seruitutis, probetur concessio facta in feudum, ex *Iodocho, Guid. Pyrro, et Rebuff.* probat *Menoch. d. cap. 91. nu. 76. in fin.*

312 Et tandem potissimam esse coniecturam illam, quam censuit *Senatus Pedemon.* referẽte *Thesaur. Iun. d. lib. 3. qq. forens. cap. 105. in fi. quando reperitur, Dominum bonorum nunquam bona illa vt allodialia vẽdidisse, aut alio titulo distraxisse, sed semper vt feudalia*, scilicèt cum assensu, quod in casu occurrenti in facto testatur plurimum ponderis fuisse, vt bona feudalia iudicarentur, prout hic constat semper cum assensu fuisse distracta, & hypothecata. Ità vt ex his cognosci possit, quàm vanum sit obijcere, assensus prædictos præstari consuetos ab anno 1460. & successiuè interstitio annorum centum sexaginta octo, fuisse adhibitos ad maiorem cautelam, & sic ex voluntate, non autem ex necessitate, con-
313 trà regulam *tex. in l. his, §. sed etsi fortè ff. de solut.* vbi quod si actum gerens potest moueri ex causa necessaria, & volũtaria, præsumitur absquè dubio factus actus ex necessitate, *Crauet. cons. 235. nu. 34.* cum alijs à *Menoch. de præsump. lib. 4. cap. 70. nu. 4.* præsertim vbi actus conuenit naturæ rei, & ipsius rei qualitati, quia censetur adhibitus, & gestus secundùm naturam, & qualitatem rei, super qua cõficitur, vt ex eo rei natura, & qualitas de-
314 monstretur, *Menoch. de præsumpt. lib. 6. cap. 10. nu. 1. & 8.* vbi *num. 6.* nuncupatim loquitur de assensu super feudo, etiã ne quis sibi frustrà prospexisse dicatur, *Menoch. eod. lib. 6. cap. 4. nu. 25.* Nec Regentes

gentes ſoliti ſunt præſtare fruſtrà aſſenſum ſuper re allodiali, vel vbi non eſt neceſſarius, præſertim cùm aſſenſus moderni fuerint præſtiti ab illo inſigni, & verſatiſsimo viro Regente Cõſtantio, qui fuit Commiſſarius huius cauſæ in S.C. adhibita clauſula, *naturaque officiorum in aliquo non mutata, & non obſtante, quod ſuper officijs proceſſum ſit*, ſicuti in antiquis aſſenſibus ſuper iſtis officijs præſtitis obſeruatum fuit, & in ſpecie in aſſenſu conceſſo per Carolum V. de anno 1532. ſuper venditione facta per Conſaluum Pirro, & Ferdinando.

315 Et vt feuda, vel Regalia fuerunt habita dicta officia per S.C. in litibus ſuper ſucceſsione inter ipſos ſucceſſores de Bernaudo, vbi nec Fiſcus aderat, nec qui Fiſci iura proponeret, vel ſaltim fideicommiſsi validitatem ſuper illis non fuiſſe ſic explicitam, quin requireret altiorem indaginem, & longiorem diſcuſſionem, quæ fuit reſeruata in iudicio ordinario.

Etenim cùm de anno 1595. deceſſiſſet Io. Iacobus de Bernaudo poſſeſſor certæ partis dicti officij, relictis filiabus Laudonia, & Portia, quas licèt inſtituerit hæredes vniuerſales, ſubſtituendo tamen ipſis Corneliam, earum matrem, & decedente Cornelia Io. Mariam iuniorem, & Ferdinandum poſteà Ducem, attamen quòad officia ordinauit, *che circa l'officij s'oſſerui il vincolo fatto da Pirro de Bernaudo mio padre, che nõ ſuccedano figlie femine*. Quamuis prædicti Io. Maria, & Ferdinandus ſe ingeſsiſſent in poſſeſsionem dictæ partis, exigendo emolumenta, vt fatetur Io. Maria, & hoc peracto, petijſſent, manutenéri, & conſeruari in poſſeſſione ipſorum, aſſerendo officia prædicta ad eos deuoluta vigore fideicommiſſorum factorum per anteceſſores de Bernaudo, confirmatorum per Ioannem Iacobum patrem dictorum puellarum. Et produxiſſent dicta fideicommiſſa cum ſpecifica fœminarum excluſione facta de anno 1529. inter tres fratres in vita. Nec non teſtamentum Pyrri cum eodem vinculo de anno 1539. Et tandem vltimam diſpoſitionem dicti Ioannis Iacobi, confirmando ſpecificè Maiorum ſuorum diſpoſitiones, excludendo nominatim proprias filias, de anno 1595.

Quia tamen dictæ filiæ excluſæ à patre à dictis officijs ꝓpter maſculos oppoſuerunt prædictis Io. Mariæ, & Ferdinando exceptionem peremptoriam, carentię, & incompetentiæ actionis, ex his, cum non potuerint obijcere, fideicommiſſa non adeſſe, vel non fuiſſe facta, neceſſariò virtualiter cenſentur oppoſuiſſe, fideicommiſſa non obſtare, quia inualida; conſtat

316 enim, aliud eſse teſtamentum eſse factum in veritate, aliud verò eſse, valere, quòad ſolemnitatem, vel in ſubſtantia, vt docet *Afflictus deciſion. 25. & Surd. deciſion. 53. ex numer. 13. & 18. cum ſeq.* Vndè cùm ex prædicta oppoſitione S.C. iunctis Aulis decreuerit, quod immittantur in poſseſsionem prædictæ partis officiorum dictæ filiæ pupillæ Ioannis Iacobi, & datus terminus in cauſa in iudicio ordinario 13. Maij 1587. non obſtante intruſione in poſseſsionem dicti Io. Mariæ, & Ferdinandi ſubſtitutorũ.

317 Neceſsariò fuit iudicatum per S. C. ſaltim in poſſeſſorio fideicommiſſa prædicta fuiſſe, & eſſe nulla, vel ſaltim agnatos maſculos vocatos non venire claro, & aperto iure, taliter quòd potuiſſent præferri proli, & deſcendentibus vltimi decedentis, quæ claro, & aperto iure ad officij ſucceſſionem vocabantur, & ſic certum, & abſolutum eſt, non fuiſſe iudicatum pro fideicommiſsis, ſed contra ipſa, vt teſtatur in puncto fuiſſe deciſum in dicta cauſa ſub dicto die 13. Maij 1587. *D. Præſ. de Franch. deciſ. 627. in princ.* non obſtante prætenſione dictorum patruorum prætendẽtium, fuiſſe factum caſum fideicommiſſi, per communem patrem facti de officio prædicto *in princ. antè nu. 1. & num. 3. verſ. & dicebatur*, qui etiam *nu. 5.* expreſsè dixit, fideicommiſſum allegatum non eſſe ſic explicitum, in quo illud aduertere libet, in relatione facti dictę deciſionis, ex errore nominari Corneliam de Bernaudo filiam Io. Iacobi, cùm fuiſſet vxor ipſius, & mater filiarum, quæ fuerunt immiſſæ. Sed minus tolerabilis eſt error aduerſarij, qui ex ſuo marte verbis decreti prædicti, quibus ſimpliciter

ter immittuntur filiæ in possessionem, addit *filias in testamento hæredes institutas*, cùm tamen licèt fuissent hæredes institutæ, attamen ab officijs fuerũt specialiter exclusæ, vocando masculos iuxtà fideicommissa Maiorum, contra quæ fuerunt admissæ.

318 Et sic nihil facit pro parte dicta *decis. de Franch. 627.* ex eo, quod nõ tractauerit articulum validitatis fideicommissi, sed tantum cautionis præstandæ per hæredem prætendenti fideicommissum, ex regula *tit. ff. vt legat. vel fideic. nom. caueatur*, ad quam præstandam testatur, ea præcipuè ratione S.C. inclinasse, quia per dictam cautionem nullum fit præiudicium hæredi, authoritate *Roffredi*, vt per *eum num. 1. in fi.* quod & repetit pro potissima ratione *decis. in fin.* dicens, non esse hoc subtiliter inquirendum, cum hoc nihil noceat hæredi, tantò magis, quia tunc dicebant fideicommissarij hæredi, contentari, quod ex scripturis productis causa principalis expediretur, & quod obiurgabant filias hæredes, quod, & ipsæ ex aduerso contentari debebant (hodiè cõstat, hodiè agatur) prout hodiè asserto donatario, qui prætendit, officia esse libera allodialia, de quibus disponi potuisset nõ minus per fideicommissum, quàm per donationem, (quod patet esse falsissimum reuerentia repetita) iustius opponunt Fiscus, & fratres de Ciaccio, quod expediatur causa petitorij, vt semel integra cõtrouersia finiatur ex notoria iustitia causæ, quam Fiscus, cui incumbebat ordine S.M. patefecit.

319 Ex quibus omnibus, vt concludam cum *Natta d. cons. 460. num. 22.* quis istis inspectis poterit aliter opinari, quã, quod isthęc officia fuerint acquisita à progenitoribus horum Dominorum, nunc aduersãtiũ, iure feudi? omnia, vt inquit *Philosoph.* vero consonant, falso citò dissonãt, & boni Iudicis est veritatem amplecti, reiectis cauillationibus, quæ sanè veritas hic clarissimè elucescit, iunctis saltim omnibus supradictis; nam cùm casus sit coniecturalis, præsumptiones cumulantur, vt vna alteram adiuuet, vt habeat locum regula, *singula, quæ non prosunt, vnita iuuant*; hæc *Natta*, loquens extrà Regnum, sed quid iste insign. Doctor dixisset in Regno?

320 Et si iurisdictio, vel iurisdictioni annexum non erit in feudum, erit omninò Regale, quod non alienatur sine assensu, & propterea creditor sine assensu non potest super iurisdictione manus apponere, *Dominus Rouitus in dict. pragmat. 3. de ordin. iudic. num. 20.* vt hic ab antiquissimo tempore vsquè in hunc diẽ seruatum fuit de stilo Cancellariæ, vbi sub alia verborum formula fuit solitum concedi super istorum officiorum hypotheca, vt ex hoc ostenderetur, in officijs strictius procedi, quàm in ipsis feudis.

Parafrasis priuilegiorum.

In Priuilegio autem Federici sub data
321 vltimo Iunij 1501. Illud in primis aduerto, illud processisse nõ motu proprio Regis, sed ad partis postulationem, vt patet, ibi, *sanè exposuerunt M. N. Bernardinus de Bernaudo, & Ioannes eius frater, qualiter tenuerunt, & tenent officia Magistratus, & Credenzeriæ ex concessione Regum Ferdinandi, Alphonsi Secundi, & ex confirmatione nostra, prout in priuilegijs exindè expeditis, propterea supplicarunt M. N. vt dicta officia Magistratus actorum, & Credenzeria Consentinæ præfatis exponẽtibus, & suis hæredibus, & successoribus in perpetuum ampliare, cõmendare, & de nouo concedere dignaremur, nos autem dicta officia confirmamus, damus, donamus, & de nouo concedimus, hac tamen conditione, &c.* expendenda sunt igitur verba, & primò illa, *in perpetuũ ampliare*, quod enim ampliatur, & extenditur, fit eadem remanente natura, & substãtia, quę ab initio fuit insita, *l. sed & si manente. ff. de precar.* & dicitur eadem dispositio, quando extenditur, vel prorogatur tempus, quod adhuc du-
322 rabat primæ cõcessionis, & hęc est differentia inter protelare, & renouare, durante enim adhuc primo tempore, non fit renouatio, nec inducitur noua dispositio, sed agitur ex primęua, quæ adhuc durat, iuxta doctrinã *Bar. Baldi, Castr. Alex. et aliorum in l. dies cautioni 4. ff. de damno*
323 *infecto*, adeò vt cùm conceditur à Rege officij ampliatio, habetur, ac si tem-

pus

pus ampliationis fuiſſet appoſitũ à principio, & cenſetur idem cum primo, *Berous conſ.* 156. *nu.* 1. *lib.* 3. *de Ponte* latiùs *loco* citato *de diuerſ. prouiſ. tit. de poteſt. ſubſtitu. nu.* 6. *&* 7. *car.* 482. *Maſtrill. de magiſtr. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 28. *nu.* 67. *&* 68.

324 ampliare enim, & minuere, vel detrahere opponuntur, remanente eadem rei ſubſtantia, *l.* 1. *C. arbitr. tutel. l.* 3. *§. diui ff. de iure immunit. Barnab. Briſ. de verb. ſignif. lib.* 1. *ver. Ampliare,*

325 Secũdò, verbum, *commendare*, quod de ſui natura non importat titulum, ſed tantùm concedere in cuſtodiam, & adminiſtrationem, cuiuſmodi eſt propria, & regularis natura officij, vt ſuprà latè, cõmendare enim nihil aliud eſt, quàm deponere, *l. commendare* 186. *vbi Alciat. & cæteri, ff. de verbor. ſignific. l. Lutius* 24. *ff. depoſit.* commenda autem vna eſt tempo-

326 ralis, altera verò perpetua, in vtilitatẽ ſcilicet Commendatarij, cum facultate diſponendi de fructibus, ſicut verus Beneficiatus, *Puteus deciſ.* 24. *num.* 24. *lib.* 1. latiſsimè de communi ſententia *Garzias de benefic. tom.* 1. *par.* 4. *cap.* 4. *numer.* 7. 20. *& ſequent.* ſicuti eſt feudatarius, qui Beneficiato comparatur, à feudo, ſiue beneficio, quod poſsidet, vt ſupra, & probat *Menoch.* ex reſeruatione dominij directi cenſeri rem conceſſam in feudum, *dict. cap.* 91. *num.* 67. *lib.* 3. *de præſumpt.*

327 Optimè autem conuenit verbum, *commendamus*, prorogationi, & ampliationi officij de ſui natura, & ab initio cõceſsi ad vitam, vt ad hæredes tranſeat, quia nihil aliud eſt commenda, niſi quædam palliata diſpenſatio, & vim diſpenſationis habet; vt poſt *Rebuff. Probum ad Io. Monach. Mãdoſ. Sarnenſ. & alios Neothericos Romanæ Curiæ* probat *Garzias d. c.* 4. *num.* 31. *&* 33. *in fin.* adeò vt eo ca-

328 ſu non ſit propriè commenda, immò cẽſetur titulus, & habet vim, & effectum veri tituli, & ęquiparatur titulo, latè *idem*

329 *Garzias n.* 43. *&* 48. nimirum, quia officium in feudum conceſsum, relicta propria natura, in ijs, in quibus à feudo diſcrepat, aſſumit feudi qualitates, & in feudum, & verum titulum beneficij trãſfunditur, ex *Frecc. in d.* 2. *formula nu.* 27. *&* 28. *lib.* 3. nec mirum ſi appellatur à Rege tòties priuilegium, quia verè ſtat in

330 terminis veri priuilegij, quod propriè eſt, cùm cõtinet aliquid, quod iuri communi deroget, & in finibus diſpenſationis remanet, quæ ſtrictè debet intelligi in caſu ſuo, velut contra ius, vt per *Annam in repetit. rubricæ de vaſall. decrep. ætat. in rubr. nu.* 313. *& in Conſtitution. diuæ memoriæ, num.* 292. & præſertim ità eſt accipienda, vt non tendat in diminutionem iurium Regis, & Cameræ, *Minſynger. cent. prima, cap.* 15. *Gayl. obſeru.* 72. *nu.* 3. *lib. primo.* Quod enim per diſpenſationem fit, quia id ex accidenti, & gratia ſpeciali contingit, attendi non debet, *l. apud Iulianum, §. conſtat. ff. de leg. primo, Peregr.* in terminis diſpenſationis circa Regalia, citans *deciſ. Rot.* 15. *de reſtit. ſpol. d. conſ.* 2. *n.* 10. *in fi. verſ. nec mutat, lib.* 1.

331 Tertiò, adeſt verbum, *confirmamus*, quo caſu ſemper attenditur primęua natura, cum ius nouum non tribuat, *cap. inter dilectos, §. porrò, de fid. inſtrumen.* & eius natura eſt robur addere confirmato; non autem extendere ad id, quod in actu non exprimitur, *Bal. in l. aduerſus C. ſi aduerſus rem iudic.* argumento *l. Aurelius* 28. *§. teſtamento ff. de liberat. legat. Knichen de Saxon. non prouoc. iur. c.* 1. *nu.* 95. Et ſic ſtante verbo, *confirmamus*, ni-

332 hil operantur verba ſequentia, *damus, donamus, & de nouo concedimus*, quia quoad naturam, qualitatem, & modum conceſsionis, intelligitur adhuc facta conceſſio, prout in antiquis inueſtituris, vt authoritate *Iſern. in cap.* 1. *ſub num.* 3. *de vaſall. decrep. ætat.* tradunt *Afflict. Loffred. D. Capyc. Camer. et alij*, quos *ibid.* congerit *Lipar. litera* K. & ob id dicebat *Anna in repet. d. cap.* 1. *num.* 187. *&* 188.

333 quod nũquàm in praxi fuit habita ratio iſtorum verborum, *& de nouo cõcedimus*, ſed ſemper fuerunt habita pro confirmatione in forma communi, *Thomas de Marinis de feud. lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 70. *verſ. Et ex his infertur*, alios cumulat *Intrigl. de feud. tom.* 1. *q.* 23. *nu.* 40.

Quartò additur clauſula, *hac tamen conditione, quod teneantur, & debeãt comparere coràm nobis, & noſtris ſucceſſori-*

Q bus,

bus, & iuramentum praestare de officia ipsa benè, & legaliter exercẽdo, ad honorem, & fidelitatem nostram, hæredumque nostrorum, & dicta officia benè, & legaliter
334 *exercere, & administrare*, quæ verba clarissimè innuunt, officia esse concessa in propria officiorum natura, & reseruatum esse ius superioritatis, & sic non esse liberam concessionem, sed, vt in reliquis concessionibus iurisdictionalium, censeri reseruatam authoritatem concedentis, *Ozascus consil.* 3. *nu.* 7. cùm alijs, *Knichen de iure superiorit.* §. *terminatio, in fin. nu.* 317. *in fi.* & 321. loquens in specie de confirmatione concessionis officiorũm, & Officialium.

Et tandem vltimò additur clausula, *omnia, & singula procurando, & administrando, quæ ad dicta officia spectant, & pertinent, prout ipse, & sui Predecessores hactènus fecerunt, & administrauerunt, & facere administrare consueuerunt, & supradicta officia habuerunt, & possederũt hactènus, ac in præsentiarum tenent, &*
335 *possidẽt*, ex quibus verbis clarissimè cõfirmatur, solam officiorum administrationem, & procurationem fuisse translatam, nõ autem plenum omninò titulum, nequè ius omne translatum, *Rosenthal. tom.* 2. *cap.* 12. *q.* 14. *num.* 38. Verùm ius superioritatis, & dominij fuisse reseruatum, sicuti solere in officijs, suprà probatum est, & patet ex *Cuman. consil.* 162. & ex latè traditis *per* Knichen *d. cap. tertio, de iure superior.* incip. *terminatio, nu.* 319. & 320. & *de vestitur. paction. par.* 3. *cap.*
336 2. *ex n.* 40. *cum seq.* nec non sub eadem forma voluisse extẽdere, & ampliare officia successoribus, prout ab initio fuerant primis concessionarijs ad vitam concessa, ibi, *prout ipse, & sui prædecessores, &c.* & sic stat relatiuè, & relationem significat, *l. edita, C. de edendo, Menoch. consil.* 177. *numer.* 26. & est significatiua identitatis, & refert qualitates, & formas expressas, & in præteritum positas, *Barbosa de diction. cap.* 149. *num.* 1. 4. 6. & 8.

Sequitur priuilegium Regis Catholici, cui sub die 4. Octobris 1503. priora priuilegia ad supplicationem dictorum de Bernaudo confirmare, & quatenus opus est, de nouo concedere placuit, certis verbis, & clausulis, vt infra.

337 In quo illud antè omnia expendendum duxi, quod cùm Rex ille Inuictissimus ex sententia Sapientum Regni vocatus fuerit ad Regnum vti successor Alphonsi Primi, & sic proprio iure, non autem ex iuribus Ferdinandi Primi, & successorum, quorum postremus fuit Federicus, vt infrà latius, à quibus prædecessores de Bernaudo obtinuerant dictorum officiorum concessiones, primò ad vitam, & indè ampliatas ad hęredes, vt supra; consequens est, vt cùm Regi ipsi Catholico placuerit, concessiones prædictas confirmare, præsertim cum clausula, *& quatènus opus est de nouo concedi-*
338 *mus*, dùm ad ipsarum confirmationem iure stricto cogi non poterat, vt latè probat *Reg. Moles in suis decis. in cap. Pragmat. edita Thori, artic.* 7. *tit. an, & quando Rex* Catholicus, *&c.* isto casu potiùs dicitur noua concessio, quam confirma-
339 tio. Cõfirmatio enim & si nihil omninò tribuat, quando actus, qui confirmatur est validus, & efficax, tamen quando est inualidus, dicitur noua datio, *Bartol. & DD. in l. more maiorum, ff. de iurisd. omn. iud. Angel. in l. adoptio ff. de adoption. DD. Canonistæ in cap.* 1. *&* 2. *de confir. vtil. vel inutil.* cum concordantibus per *Surdum*
340 *decis.* 245. *nu.* 6. & indè est orta practica, vt addatur prædicta clausula, vt si non valeat, vt confirmatio, valeat, vt noua cõcessio, *Ioan. Andr. in capit. inter dilectos*, vbi *Panormit. in* 4. *opposit. de fid. instrum. Afflict. in cap.* 1. *de vasal. decrept. ætat. colum.* 8. *versic. vltima verba*, optimè in puncto *Dominus Consiliarius Georgius alleg.* 49. *nu.* 23. Et hoc casu confirmans facit duos actus, primũ confirmationis, & si ità non valet ex defectu actus cõfirmandi inualidi, vel resoluti, facit actum
341 nouæ dispositionis, & cõfirmatio actus antiqui à sciente ius suum importat actum nouum, *Anna allegat.* 35. & hoc operatur propriè dicta clausula, idem *Anna in repetition. cap.* 1. *de vasal. decrep. ætat. numer.* 188. Indè dicebat *Baldus*, quod confirmatio est conualescentia, quæ

quædam, quæ non poteſt conſiſtere in re perempta, & mortua, *Regens de Ponte conſil.40.num.24. & conſil.150.nu.31.in ſecundo*.

Et quod verè fuerit facta noua conceſſio, oſtēdunt inſuper illa verba, *quemadmodum ſi in præſenti confirmatione, & noua conceſſione de verbo ad verbum, &c.*

Verba autem, quæ oſtendunt apertiſſimè, hanc nouam conceſſionem fuiſſe factam in feudum, & ſub feudi natura, vel ſaltim ſub vera, & propria, & officiorum natura, quæ eſt de Regalibus, longè ſtrictiori, ſunt plura, & diuerſa.

342 Primò namque vltrà aliàs dicta, iure expendi poſſunt illa verba, *vobis, veſtriſque in eiſdem hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum officia Magiſtri Actorum, &c.* quibus apertè dignoſcitur, voluiſſe Regem concedentem deſignare, qui eſſent futuri hæredes in dicta officiorum adminiſtratione, ſcilicèt qui aliàs ex iuris diſpoſitione, in eiſdem ſcilicèt officijs veniunt, & ſuccedere poſſunt, & ſic deſcēdentes tantùm, vt ſuprà, cùm enim verba illa, *in eiſdem*, ex iuſta verborum interpretatione, ſenſu, & connexione ſequētium cum præcedentibus, neceſſariò ſunt accipienda de ſucceſſoribus in eiſdē officijs, & ex hoc patet voluiſſe reſtringere, & declarare, non omnes hæredes inuitaſſe, ſed eos tantùm, qui habiles eſſent, & ſolent admitti in eiſdem officijs, ſiuè rebus, quæ iure Regalium, ſiuè feudalium cenſentur, & ſub Regis, & directi Domini ſuperioritate, & directo dominio conſiſtunt, & cùm ſuprà de duobus fratribus vtrinque coniunctis conceſſionarijs, ad quorum petitionem officia erant conceſſa ad vitam priùs, & indè ad ſuc-
343 ceſſores ampliata ſucceſſio, mox dictio, *eiſdem*, eſt demonſtratiua, & relatiua ad ſupranominatos, & nō ad alios, vltrà fratres, & deſcendentes, ex doctrina *Bald. conſ.340.lib.5.* vbi reddit rationem, quia dictio, *eiſdem*, eſt relatiua, & ad oculum demonſtratiua, & perſonalis, & reſtringit diſpoſitionem ad nominatos, extollit *Iaſ. in §.diui*, & cordi tenendum tanquàm mirabile, *Gemin. Ripa, & alij* apud *Surd. deciſ.125.num.1.* idemque adiecto quo-
344 libet pronomine, vt eſt, *hic, hæc, hoc*, & quod tunc diſpoſitio referēda ſit ſolum ad eos, qui corporeis oculis legi poſſunt, ac ſi vocati proprio nomine fuerint expreſſi, & ſic perſonalis reputatur, *Surdus ibid.* latè; vndè ad diſsimiles ſucceſſores, & ad eos, qui in huiuſmodi officiorum, & Regalium ſucceſsionem non vocantur, nullatènus extendenda ſucceſsio, cōcordantia ſunt apud Moder. *Barboſa de diction. cap.84.*

345 Secundò, adduntur verba, *inueſtientes vos Berardinum, Ioannem, &c. veſtroſque in his hæredes ſucceſſores de prædictis, vt moris eſt*, indè paulò poſt, *quam inueſtituram vim, robur, & efficaciam, &c.* idemque de nouo repetitur, *itaque vos Berardinus, & Ioannes, ſucceſſoreſque veſtri, & in prædictis teneatis, & poſſideatis*, & ſic vltrà verbum, *inueſtientes*, repetitum in illis verbis, *quam inueſtituram, &c.* ex quibus rem in feudum conceſſam deprehendi ſupra latè deduximus, pręſertim, vt hoc nunc addam, expendē-
346 do verba illa, *vt eſt moris*, qui duplex concurrit in caſu noſtro ex natura ipſius rei, ex *Frecc. in 2. form. nu.27.* & more Regionis, quod ex *Bruno* expendit *Menoch. de præſumpt. lib.3. cap.91. nu.72.* vt in Regno experientia docet frequentari potiùs, quàm extrà Regnum feudorum conceſsiones, ex *Anna filio d. conſ.129. nu.25.*

347 Et repetuntur verba reſtrictiua, & perſonalia pluribus additis dictionibus, eandem naturam, & vim habentibus, ſicuti ſunt illa, *veſtroſque in his hæredes*, & iterum tertiò, *ſucceſſores veſtri in prædi-*
348 *ctis*, quæ dictiones, *in his, & in prædictis*, eādem vim habere, patet ex eodem *Surdo dicta deciſ.* & iterum *conſ.394 nu.4. & 5. Barboſ. de diction. cap.232.* Et quarto loco iterum repetitur, *& veſtrorum in*
349 *his hæredū*, vndè toties geminata verba, diuerſa etiam, ſed eiuſdem efficaciæ, plus operari debent, argumento *l. baliſta, ad Trebell.* cum concord. per *Euerard. cap. de virtute gemin.*

350 Tertiò, adeſt reſeruatio dominij, & ſuperioritatis cum clauſula illa, *nullumque alium præter nos, atque ſucceſſores noſtros recognoſcatis in Dominum, & ſuperiorem*,

riorem, & infra, *nostris tamen, et Curiæ nostræ semper saluis, & expressè reseruatis*, ex quibus rem in feudum concessam deprehendi, ex *Oldr. d. cons. 159. num. 6. & Affl. in cap. 1. nu. 73. ex quibus caus. feud. amitt.* subdubius tamen probat *Menoch. d. lib. 3. cap. 91. nu. 67.* qui tamen saltim non negat operari, vt concessio non sit libe-
351 ra, sicut etiam de clausula, *iuribus Curiæ semper saluis*, quòd multùm operetur, & quòd soleat apponi in omnibus feudorum concessionibus, post *Annam singul. 123. Petr. de Greg r. latè de concess. feudi part. 8. quæst. 14.* post D. meum *Capyc. in inuest. vers. iuribusque nostris, car. 136.*

352 Frustrà autem aduersarius expendit clausulam, *vt priuilegium interpretari debeat in eius fauorem*, tùm quia clausula prædicta interponitur post reseruationem directi dominij, & proximè antè reseruationem iurium Curiæ, & sic non operatur quòad expressa, iuxtà communem theoricam *Isern. in cap. 1. qui success. tenean & in §. sed nec alia tustior*, quam refert *Reg. de Ponte consil. 57. nu. 23.* tùm etiam, quia sui natura vaga est, & incerta: & quia in medio eiusdem clausulæ est repetita dictio, *in his hæredum*, & sic suprà fundatis nihil officere potest.

Vndè ex prædictis colligimus, quod aut prima concessio Ferdinandi Primi, & ampliatio Federici ad hæredes sunt sub natura feudali, vel propria officiorum de Regalibus, & res est expedita, quia eò ipsò indubiè sub eadem forma, & natura accipienda est confirmatio, siuè potius noua concesio Regis Catholici, quæ sub fortioribus, & arctioribus clausulis, & dictionibus, strictam naturam feudorum, & Regalium importat, præsertim quòad certos successores, vt suprà.

Aut verò priores Ferdinandi Primi, & Federici sunt in formam puri, & simplicis allodij, & talis allodij, vt non attenta natura officiorum, de quibus etiam in allodium concessis, adhuc disponi non posse sine Regis assensu inter viuos, nec in vltima voluntate supra est fundatum, sed mutata in hoc, & alterata natura, quod nunquam fundabit Aduersarius. Et hoc dato, & admisso, curà euidentis veritatis præiudicium, adhuc ex nouissi-
353 mè fundatis non erit amplius attendenda primæua natura data in primis concesionibus, vtpotè illarum vigore, & virtute extincta per acquisitionem Regni factam à Rege Catholico proprio iure, velut successore Alphonsi, qui confirmando concesiones extinctas, de nouò expresè dedit, & concesit, & sic concesio Catholici Regis est attendenda, vt clarè colligitur ex dictis per *Frecc. lib. 2. quæst. 27. num. 5.* latè *Reg. Moles in tit. de except. Reg. Pragmat. art. 7. in tit. an, & quando Rex Catholicus teneretur ad promissa per Federicum*, de cuius concessionis natura ex mente, & verbis constat tantum abesse in simplex allodium, vt contrarium euidentisimè appareat, in vera, & propria natura, & vt feudalia fuisse officia concessa.

Vndè planè ridiculum est, obijcere Aduersarios, ista noua concesione Regis Catholici opus non esse, nec illa vnquàm vsos fuisse, nec vti, prout repetitis scriptis attestati sunt pluriès.
354 Contrarium quidèm primò euidentèr patet ex ipsomet priuilegio, seù rectius inuestitura ipsius Regis Catholici, vbi in pluribus locis attestatur, concessionem illam fecise ad instantiam, & supplicationem ipsorum Bernardini, & Ioannis, qui fuerunt primi concessionarii Philippi filij, quorum contemplatione Rex Ferdinandus Primus prorogauit officium ad eorum vitam, & Federicus extendit ad hæredes, vt legitur in dicta inuestitura Regis Catholici, ibi, *sanè pro parte Berardini, & Ioannis accepimus*, & ibi, *fuit Maiestati nostræ humiliter supplicatum, vt prędicta omnia, &c.* qui potuerunt nouam legem de consensu Regis adijcere, alterare, & mutare ad libitum, ex suprà traditis.

355 Item & secundò, successores de Bernaudo dicta inuestitura Regis Catholici in primis vsi sunt, ipsamque Io. Maria, & Dux Ferdinandus de Bernaudo pręsentauerunt in iudicio aduersus Fratres de Ciaccio, hæredes quond. Antiræ de Bernaudo, ipsamque inuestituram describi curarunt solemniter in libro, vbi pro ipsorum cautela omnia pri-

uilegia

uilegia retrò Regum conceſſionum, & confimationum exarata conſeruarunt, in quo etiam fuerunt repertæ regiſtratæ literæ Regiæ anni 1609. quod Pæſes Prouinciæ vteretur Magiſtro actorum in omnibus negotijs Tribunalis pro intereſſe patrimonij Regis, quem librum exhibuit D. Didacus aduerſarius penès acta, à quo fuit inſtante Fiſco integra copia deſcripta, & cum proceſsibus parte con-
356 ſentiente vnita, adeò vt non poſsit negari ſcientia, acceptatio, & vſus eorum, quæ in libro continentur, argumento *l. ſi filiusfamil.* 18. *ff. ad Maced.*

357 Et tandem, quomodo potuerunt nõ vti ſucceſſores de Bernaudo inueſtitura Catholici Regis, ſi certum eſt, Inuictiſs. Carolum non omnes conceſsiones factas iſtis de Bernaudo cõfirmaſſe, ſed ſolam Regis Catholici, & poſſe Regẽ noſtrum, vti ſucceſſorem Regis Catholici ex perſona Alphõſi, nõ obſeruare etiam legitimas conceſſones Federici, non irritatas per *pragm.* 1. *de reuocat. gratiar.* Quod ſi aduerſarius ipſe conſultò deliberaſſet renunciare, & declarare, ſolemniter nolle vti inueſtitura prædicta Regis Catholici, quiſnam ſcit, ſi Fiſcus, etiam ex defectu tituli iamdiù extincti, obtinere poſſet?

358 Nec quicquam obſtat, quòd non potuerit mutari, nec alterari forma primarum conceſsionum in præiudicium ſucceſſorum, ex *Bal. conſ.* 215. *in* 2. cum concord. per *D. Rouit. conſ.* 79. *nu.* 8. iunctis *nu.* 11. *&* 12.

Hoc enim eſt ſibimetipſi contradicere, confundendo terminos, ſi enim contendit aduerſarius, priores conceſsiones eſſe in liberum allodium, cur non potuerunt conceſsionarij ſibi, & ſequentibus præiudicare, obtinendo à Rege concedente, & recognoſcendo quæ prius fuerant conceſſa in allodium, nunc vt feuda, vel vt officia in propria natura Regalium? certè non video.

Præſertim, cùm iſthæc tertia conceſſio Regis Catholici fuerit facta eiſdem Bernardino, & Ioanni Philippo Mariæ, qui vltimus Ioannes, vnus tantum fuit, triplicis tamen nominis, & ſic eiſdẽ duobus fratribus, quibus primo loco fuerat facta conceſsio à Ferdinando I. de anno 1478. & ampliata per Federicum, qui-
359 dem notiſsima eſt iuris diſpoſitio, etiam in feudo ex pacto, primum conceſsionarium poſſe ſequentibus omnibus præiudicare, ex eo, quòd feudum ex pacto habeat vim hæreditarij in primo acquirente, vt poſt *Iſern. in* §. *& ſi libellum*, *Camerar. & alios*, tradit Dominus meus *Reg. de Curte in prima par. de feud. c.* 15. *incip. nũc de altera, num.* 12. Sed iſtis opus non eſt, quia ſi dubitamus, conceſsionarios non potuiſſe præiudicare ſequentibus, illicò concedimus primas conceſsiones factas in forma ſtricta, ſcilicèt ſub natura feudalium, vel Regalium, & ſic concordant primæ cum vltima, & nouiſsima Regis Catholici, & ſic potius vniformis natura eſt præſumenda, quàm varia, & diuerſa forma conſonans iuribus diuerſis, & Regni moribus.

Quod autem à Rege Catholico tenuerint hæc officia ſucceſsores, & illius munificentia, qui id conceſsit, quod irritum declarare poterat, & extinctum, obſeruantia apertiſsima à poſteriori demõſtrat, cùm confirmatio ſubſequens Caroli V. Cæſaris, immort. memor. non omnes inueſtituras, & conceſsiones præcedentes confimauerit, ſed ſolùm vnam illam, nempè quæ valida erat, & vigebat Catholici Regis, idquè ex eo, quòd confirmatio ad validas tantùm refertur, non ad inualidas, ex proximè fundatis.

Et replicare, vt dicit Aduerſarius, quòd Fratres de Bernaudo non ſunt vſi, nec vtuntur dicta noua conceſsione, alij dijudicent, ſi hoc admitti poteſt, & dignũ eſt, vt in Principis Conſiſtorio audiri poſſit prætenſus ſucceſsor, qui petat admitti ad ſuccedendum in officio, repudiatis priuilegiis obtentis, & impetratis ab anteceſsoribus, & ab ipſis in iudicio non ſemel productis, & in libro priuilegiorum magna ſolemnitate redactis, & ab ipſomet aduerſario penès acta ordine Regiæ Cameræ exhibito ad exempla in actis redigenda, ipſique roganti reſtituto.

SVMMARIVM.

360 *Possessorium adipiscendæ, retinendæ, vel etiam recuperandæ quoàd* Regalia, *& iurisdictionalia, etiam sita in territorio alicuius Domini, requirit ostensionem veri tituli, nec actus possessorij probatio sufficit, & nu.* 361. 363. 369. 370. 428. 429. *&* 431. *etiam quoàd officium, nu.* 365. *& Iura, quæ non nisi ex concessione Principis possideri possunt, num.* 430. *& etiam respectu Clerici, & Monaci, nu.* 364. *&* 365. *& qua ratione, n.* 366.

362 *Spoliatus antè omnia in quibus non est restituendus, & nu.* 392.

367 *Possessorium remedium denegatur, quãdo per regestra, vel priuilegia constat de non iure spoliati.*

368 *Possessionis cõmodo Fiscus fruitur, quando vasallus cum ipso de feudo litigat, vel inhabilem vasallum conuenit, etiam si doceret vasallus de assensu, si contrà illum in promptu nonnulla allegarentur, & num.* 381.

371 *Possessorium obtinet, qui potiora iura in petitorio habet.*

372 *Exceptio proprietatis incontinenti probata facit remedium* l. fin. C. de edict. diu. Hadr. *cessare, etiam si opponens non possideat.*

373 *Exceptio de iure tertij exclusiua iuris agentis opponi potest.*

374 *Ius agẽtis magis dubium, & intricatum redditur ex concursu plurium.*

375 *Actus duo vnico contextu facti, reputantur vnus, nec dicitur perfectus primus absquè secundo, etiam non eadem die facti, sed infrà paucos dies Iudicis arbitrio.*

377 *Possessio etiam plurium annorum rerum feudalium, aut Regalium non prodest possessori, nisi doceat de iustitia tituli, & ità practicari in Regno ex* cap. dudum *nu.* 379. *& nu.* 395.

378 *Possessionem non habere, vel habere ex titulo inualido sine assensu rerum feudalium, paria sunt.*

CAPVT DECIMVM.

Ad intellectum cap. Dudum, *aliàs* Ex præsumptuosè.

NOuissimè non sine ratione constitui vltimo loco ostendere, Fisco competere immissionem petitam, nedùm iure municipali, ex regula *cap. dudum*, aliàs, *ex præsumptuosè*, sed ex regula clarissima, & iuris communis dispositione, prout vtroq; iure in specie libellum immissionis proposuit Fiscus 2. Martij 627. his verbis, *Et quoniam Reg. Fiscus habet tam iure communi, quàm municipali Regni intentionem fundatam ex notissimis decisionibus semper obseruatis, etiam in feudis, nedùm in officijs, in quibus strictius proceditur, & potissimè in isto, in quo ex processibus constat de claro, & aperto iure ipsius Fisci, instat propterea mandari, quòd capiatur possessio pro Fisco, &c.* & obtinui decretum eadem die à Regia Camera, quòd supersedeatur per mensem, tam in consignanda possessione, quàm in confectione præambuli, qui ordo sequestri fuit prorogatus de speciali mandato, cum subscriptione manus propriæ Excell. Ducis Albæ nostri Proregis, iustitiæ summi cultoris sub die 10. Aprelis 627. confirmato deindè pluries facta relatione in Collaterali Consilio coràm ipso Principe, non obstante conquęstu, & toties repetita reclamatione, & oppositione aduersarij aduersus dictum sequestrum.

Ità enim iuris ordo necessariò expostulabat, vt priùs de iustitia tituli, & de notorio iure Inuictis. Regis nostri, eiusque Fisci ageretur, à quo dependent re-
360 media possessoria, tùm ex eo, quod in iurisdictionalibus, & Regalibus omnibus, non solùm in possessorio adipiscendæ, sed & retinendæ, & quidem etiam recuperandæ, requiritur, vt cum possessione verus etiam titulus doceatur, nec sufficere, etiã si actus possessorij, nedùm allegentur, sed probentur, *cap. ad decimas*, quod est vlt. *de restit. spoliat. in 6.* cuius *decret.* dispositionẽ procedere etiam in spoliato, qui vult restitui ad iurisdictionalia sita infra fines Territorij alicuius Domi-

Domini, quod nō restituatur, nisi doceat de titulo, ex doctrina *Fabri in §. retinendæ*, post *nu. 33 de interd. Anchar. consil.* 310. post *nu.* 1. *&* 5. latè D. meus *Capyc. decis.* 77. *per totam*, qui in specie loquitur
361 in possessorio reintegrandæ possessionis respectu officij tradens plures limi-
362 tationes ad regulam, quòd spoliatus ante omnia debet restitui, putà si ius commune resistat agenti, vel per facti notorietatem appareat Iudici, possessionem non debere restitui, putà quia in promptu ex aduerso ostendatur priuilegium, ex quo secundùm *Felin.* resultat euidentissima probatio, & constare dicitur notoriè, & euidenter de dominio spoliantis, vel & terriò vbicunque sumus in his, quæ non possunt possideri sine priuilegio, nàm possessio in his non rele-
363 uat contrà ius commune, & cōtrà istos est facta *decretalis in cap. cùm persona, de priuil. in 6.* vt propriè exemplificat *Dominus Capyc. nu.* 7. 8. *&* 9. in omnibus iurisdictionalibus, & Regalibus, quod nisi ostēdatur priuilegium legitimum, cuius
364 vigore iustè possidere valeat, cogendus erit illa dimittere, & loquitur etiam si defectus esset ratione personæ, vt in Clerico, & Monacho respectu feudi, *& nu.* 12.
365 dicit, hæc fortius procedere in officijs, sequitur alter Dominus meus Socer *Camil. de Medic. cons. omnium* 1. *n.* 27. *&* 28.
366 vbi reddit rationem, quia possessorium iurisdictionis dicitur mixtum cum proprietate, & non sufficit exercitium aliquorum actuum, sed iuris desiderat adminicula, ex *Bald. & alijs*, subijciens exēpla de Clerico, & Monacho *nu.* 36. *et nu.* 37. *&* 38. quod quando per regestra, vel
367 priuilegia constat de non iure spoliati, quod ei denegatur remedium possessorium, & ex *Affl. in §. quid ergo*, refert ità determinatum in Regno per Ser. Regem Robertum contrà Iacobum Sanseuerinum spoliatum Comitatu Marsici à Duce Calabriæ, iuxtà *Consil. Oldrad.* factum in dicta causa 224. quod & repetit idem *Affl. in Constit. Pacis cultum, num.* 13.
368 *vers. & pro hoc*, & ità hoc casu succedit Fisci priuilegium, vt ipse fruatur cōmodo possessionis, dùm vasallus cum ipso litigat, dùm sine vitio, & legitimè spoliauit, vel optimè procedit, quando Fiscus agit, & inhabilis conuenitur, vt ex *Isern. in §. illud*, vbi *Lipar. nu.* 70 *lit.* V. antè *Lipar.* probat distinguendo D. meus *Capyc. in inuest. tit. feudatar. exceptiones, col.* 1. *vers. Domini exceptio, car.* 185. & in dicto *cons.* 1. Dom. meus *Socer* ex *nu.* 41. probat in casu suo pro Camera Ser. Ducis Parmæ inhabilitatē Pallauicini vasalli ex vlteriori gradu, & alijs, vt propriè con-
369 tigit in casu præsenti, & generaliter quòd possessio non prosit in iurisdictionalibus, & Regalibus, nisi de titulo habili doceatur in istis, quæ à Principe solent concedi, siuè sint iurisdictionalia, vel Regalia, latissimè *Bossius de Principe*, ex *nu.* 234. *Menoch. de recuper. possess. remed.* 15. *quæst.* 36. *nu.* 469. idque procedere in
370 omni possessorio, & præcisè in interdicto adipiscendæ, & nuncupatim in Regalibus, *Regner. Sixtinus de regalibus lib.* 1. *cap.* 7. optimè *Iac. Ant. Maurus alleg.* 80. *nu.* 12. *&* 13. vbi de spoliato à magno Prętore etiam absque causę cognitione, & ordine iudiciario, quod non restituatur, quando data est possessio, cui dari debebatur, vt in casu præsenti.

371 Et generale enim est, vt in possessorio etiam in re dubia (cum tamen casus noster sit clarissimus) vincere soleat qui potiora iura in petitorio obtinet, *l.* 1. *C. de edicto diui, &c. Menoch. in* 3. *remed. retinendæ, nu.* 733. cum alijs per *Præsid. Ama-*
372 *tum cons.* 100. *in princ.* constat etenim etiam remedium *l. fin. de edicto diui*, alioquin innumeris munitum priuilegijs, cessare etiam aduersus hęredem scriptum, si incontinenti exceptio proprietatis ex aduerso probetur, etiam si opponens non possideat, & locum sibi vindicat illa regula, hodiè constat, hodiè agatur, *l. si is, à quo* 3. *ff. vt in possess. legator.* vt ex *Iser.* probat idem *Amatus cons.* 1. *nu.* 3. *&* 4. vbi ex *Alciat. resp.* 350. *nu.* 3. fundat, incontinenti probari, quando articulus iuris tantùm disceptatur, nec probatio aliqua extrinsecùs desideratur.

Vndè in casu præsenti non posset aduersario opitulari, etiam si esset in possessione, cùm tituli iustitia sibi obstet, ex incapacitate, ratione vlterioris gradus, ratione inhabilitatis propriæ personæ, quia

Sacerdos, ex defectu assensus, quem non ostendit super donatione, & ex repetita reuocatione eiusdem donationis toties facta, & tandèm testamento condito per Io. Mariam instituendo Iosephum filium, qui in promptu ostendit præambulum,
373 & petit immissionem, ex cuius persona, tametsi non minus inhabili, nihilominùs iustè Fiscus opponere potest, quòad te liberas ædes habeo, vulgata *l. loci corpus S. competit ff. si seruit. vendic.* cum cõcord. per *Tesaur. decis.* 4. *Viuius decis.* 291. *nu.* 8.
374 & redditur saltim ex concursu plurium magis dubium, & intricatũ ius D. Didaci ex his, quæ scribit in puncto *Cons. Georg. in repet. feud. cap.* 52. *nu.* 26. Tantò igitur fortiùs cùm ipse D. Didacus nullo modo possideat, & ex possessione quidẽ habita post mortem, absolutissimè, cùm illicò instante Fisco fuerit sequestrata decreto Regiæ Cameræ, cuius tẽpus licèt restrictum ad mensem, fuit ordine S.E. prorogatum sine temporis præfinitione, & decretis Collater. confirmatum.

Nec etiam antè mortem vigore prætensæ, nullæ, & inualidæ donationis, possessionẽ cœpit vllo modo, vt ex facto liquet, detecta præsertim fraude, & collusione, dum dolosè effinxit percepisse fructus, quos nunquàm exigit, nec percipere potuit, obstãte sibi eadem donationis forma, iuncta cum retrocessione eodem momento facta.

Eadem enim die 17. Aprilis 625. qua Dux D. Franciscus de Bernaudo pro se, & D. Didaco patre extorsit donationem officij à Ioanne Maria, eadem die manu eiusdem Notarij, & coràm eisdem testibus idem D. Franciscus donatarius pro se, & D. Didaco fratre, & cum consensu patris pro obseruantia promissionis, vt asseruit, factæ eidem Ioanni Mariæ donanti, & vt impleret conditionem, sub qua dictam donationem fecerat, & non alitèr, vt prædictus donans viuere posset in eius senili ætate donauit, & retrocessit omnes fructus, introitus, & emolumenta eiusdẽ officij, & quod valeret ipse donans locare ad sui libitum, fructus percipere, & conductores in sui donantis faciem obligare, & debitores ad solutionem cogere, constituendo eum procuratorem generalem irreuocabilẽ, etiam in rem propriam.

375 Ex qua specie cõtractus illud oritur, vt isti duo actus simul, & vnico contextu facti reputentur ex indiuiduo voluntatis vnus, & idem cõtractus, nec dicatur primus perfectus absque secundo, præsertim cum ipse donatariùs fateatur, donãtem non donasse, nisi sub certa spe retrocessionis, & hoc casu dicuntur correspectiui, ac vnus inest alteri, etiam si non vna die, sed infra paucos dies arbitrio Iudicis fuerint celebrati, vt ex notatis in *l. petens C. de pactis*, ex infinitis probat *Giurba decis.* 85. *nu.* 18. 19. *&* 20. & vnus dicitur pars alterius contractus correspectiui, & posito, vel sublato vno, tollitur alterum: *Idem* post *nu.* 20. *&* simulatus censetur contractus donationis, cùm illicò retroceditur; & ideò nullus, vel saltim inefficax, idem *Giurba numer.* 27. *& sequent.* Vndè nihil donatarius acquisiuit, nec vllo modo potuit possessionem, & perceptionem fructuum prætendere, quam in eodem contractu retrocessit, etiam si non esset simulatus, prout verè fuit, & consequenter nullus. Præsertim cum ex constitutione procuratoris in rem propriam omne ius transferri constet in ipsum cessionarium, & cùm in officijs nullum transferatur dominium in concessionarium, cùm illud remaneat penès Regem, & sola administratio cum fructuum perceptione trãsfertur, vt supra latè, hæc eadem hic, quæ erat per donationem transferenda, remanet per retrocessionem eodem momento factam donanti reseruata, & sic nullum ius in donatarium fuit trãslatum, etiam si donatio non argueretur simulata, prout ipsa nulla ex prædictis arguitur.

Et tandèm sit verum, citrà veri præiuditium, potuisse ex dicto titulo fructuum perceptionem, & possessionem trãsferri ex duobus ipsa prætensa possessio sibi prodesse vllo modo potest.

Primò, quia certum est, quòd si quis donet, vel transferat feudum, vel aliud quippiam de Regalibus, quod sine Regis assensu transferri non potest (inter
376 hæc enim scilicet feuda, & Regalia, & in-

in ſpecie officia nullum poſse cõſtitui diſcrimen, credo ſatis ex ſupradictis apparere, & nunc addo Dom. *Georg. in repet. feud. cap.* 53. *nu.* 21. *& cap.* 54. *nu.* 51. vltrà D. meum *Socerum conſ.* 197. *nu.* 13.) etiã
377 ſi donatarius poſsideat per plures annos antè mortem poſseſsio prędicta ſibi non prodeſt, vt fuiſse deciſum per DD. Regiæ Cameræ, & aliquos S. C. refert
378 *Aff. deciſ.* 147. qui affirmat, paria eſse non habere penitùs poſseſsionem, vel illam obtinuiſse ex titulo inualido ſine
379 aſsenſu, ſequitur, & in dubio ità practicari in Regno vigore dicti *cap. dudum*, aliàs *ex præſumptuosè*, *Regens de Ponte de Regalibus impoſit.* §. 6. *num.* 40. *&* 43. *car.* 205. *idem Niger in d. cap. dudum* 225. *in fin. nu.* 23. & requiri nedùm titulum in vita, ſed illum fuiſse Regio aſsenſu vallatum, in puncto aduertit *Regens Reuerter. tomo 4. deciſ. in cauſa ſucceſſionis Illuſtris Duciſſæ Ferrandinæ, in princip.*

SVMMARIVM.

380 *Aſſenſum allegare, quem producere ſperat, eſt replicatio Iudęorum.*
382 *Aſſenſus lite pendente impetratus nullus eſt, &* Lanar. *contrarium dicens quadrupliciter declaratur, num.* 383. 384. 385. *&* 386.

De Aſſenſu impetrato lite pendente. §. *I.*

380 ET dicere, quòd habet aſſenſum, quem ſperat producere, eſt acceptare cõceſſionem factam in feudum, vel in propria natura Regalium, & ſimiliter eſt replicatio Iudæorum, qui adhuc fruſtrà ſperant aduentum, quia ex regeſtris Cancellariæ eſſet exemplum ſumendum, vt ſuprà, & cùm etiam tempore donationis eſſet in ſacris, & fortè etiã Sacerdos, vt hodiè; certum eſt ex ſtylo Cancellariæ notorio, non potuiſſe concedi aſſenſum donationi factæ in clericũ
381 notoriè incapacẽ, vndè ſi etiam aduerſarius exhiberet aſſenſum, quia tamen contrà aſſenſum ad ipſum inualidandum in promptu multa allegarentur, huiuſmodi aſſenſus ſibi prodeſſe non poſſet propter ipſius validitatis dubietatem, iuxtà opinionem *Ant. de Alex.* relatam per *Afflict. deciſ.* 195. & in puncto probat *D. Georg. d. c.* 52. *nu.* 41. quantò fortius locus erit deciſioni *cap. dudum*, nullo penitùs exiſtente aſſenſu, qui conceſſus non fuit, cùm nec concedi potuerit, etiam in pręiudicium litis pendentiæ motę per hęredes Antiræ de Bernaudo, ad quorum inſtãtiam de anno 1600. & ſic per annos 25. anteà erat proceſſus compilatus contrà Ducem Ferdinandum, & Io. Mariam de Bernaudo ſuper relaxatione tertiæ partis officiorum vnà cum fructibus, & iam de ordine ſpeciali S. M. de anno 620. fuerat cauſa remiſſa ad Reg. Cam. pro
382 intereſſe Fiſci. Et ideò aſſenſus lite pẽdente impetratus fuiſſet nullus, *Brun. conſ.* 87. poſt *num.* 13. *lib.* 1. *D. de Francb. deciſ.* 620. antè *n.* 1. *Reg. de Ponte conſ.* 136.
383 *nu.* 164. Quibus non obeſt *Lanar. conſ.* 17. *& idem de Ponte conſ.* 32. *ex nu.* 16. *eod. lib.* 2. quia loquuntur expreſsè de aſſenſu ſuperueniente ſuper contractu de pręterito, iam in eſse deducto antè litem, nõ autem quando ipſe contractus eſt geſtus
384 poſt litem motam, & ſequitur aſsenſus, item non procedit *conſilium Lanar.* quãdo impetratio aſsenſus eſt doloſa, fraudulenta, vel in pręiudicium litis, vel quãdo eſt oppoſita exceptio carentiæ actio-
385 nis antè aſsenſum, vt per *eum n.* 8. *&* 9. vel quando agitur de præiudicio tertij, vt
386 per *eum num.* 10. Et generaliter loquitur *Lanar.* in ſimplici aſsenſu ſuper hypotheca, & in eo aſsenſu, ad quem Rex tenetur, vndè cùm in pręſenti, vbi agitur de translatione dominij, qui caſus habet maximam diuerſitatem, & ex pluribus nedùm non tenebatur, ſed pręſtari nullo modo deberi, ex iam dictis clarè patet, ceſsat in præſenti caſu fundamentũ pręcipuũ *Lanarij*, & ceſsat quoq; aliud eiuſdem motiuum, dum *num.* 6. dicit, quòd licèt aſsenſus ſit gratia, nõ tamen eſt gratia, quando Dominus tenetur aſsentire, ſiquidem in caſu præſenti nõ tenebatur, immò non debebat, ſi de litibus prædictis notitiam habuiſset.

SVMMARIVM

387 Cap. ex præsumptuosè *procedit in feudis quaternatis, secus in planis, & de tabula, & qua ratione, num. 380. estquè speciale priuilegium Fisci, num. 388. & vndè introductum, num. 389. & an dicti* cap. *verba comprehendant* Regalia*, etiam ex identitate rationis, nu. 397. & 420. & an in officijs, & alijs procedat, nu. 403. 416. & 417.*

391 *Sequestrum prohibitum est in principio litis post apprehensam possessionem inter priuatos tãtùm, secus quoàd Principem, eiusq; Fiscum, etiam de consuetudine, nu. 396.*

393 *Fiscales cùm de Iuribus Fisci agitur, possessionem bonorum apprehendere debent.*

394 *Turbatæ possessionis accusatio cessat contra Regem.*

398 *Bonorum, & rerũ appellatione iura quæcunque comprehenduntur.*

399 Rub. cap. ex præsumptuosè *non est authentica, nec cõcordat cum* Nigro, *quod generale est, cui standu m est, nu.* 401.

400 Cap. ex præsumptuosè *an cesset decedẽte aliquo relicto agnato non comprehenso in gradibus enumeratis in* Constitutione Regni, *& in nouissimis gratijs, & & num. 402. 407. 415. & 417. & quid si superest soror, vel neptis, nu. 409. 410. 412. & 418. & quid si dubium sit, si decessit relicta prole legitima, nu. 436.*

404 *Ius clarum, & apertum dicitur, de quo est casus legis, qui per aperturam librorum patere potest.*

405 *Obscurum, & incertum dicitur quod disceptationem, & opinionum varietatem recipit.*

406 *Dubium Iuris æquiparatur quæstioni facti.*

408 Affl. decis. 195. *vbi agitur, an locus sit dispositioni* cap. dudũ, *cum defuncto superexistit filius legitimatus, declaratur.*

411 *Prolis nomen comprehendit vtrunque sexum in linea descendenti, & idem significat, ac nomẽ posteritatis, stirpis, & progeniei.*

413 Cap. ex præsumptuosè *quatènus faciat mentionem de agnato, declaratur, & nu. 414.*

421 *Innouare nil dicitur qui antiqua possessione vtitur.*

422 *Sequestrum faciendum pro Fisco vigore* cap. ex præsumptuosè *non requirit Iudicis decretum, & nu. 423. 424. & 426.*

Cap. ex præsumptuosè *an procedat tantùm in feudis*
§. *II.*

NEc obstat, dispositionẽ *cap. ex præsumptuosè* non procedere nisi in feudis. quod enim aduersarius longo apparatu conare probatur, non habere locũ nisi in feudis, id tantùm DD. dicunt, vt includant feuda quaternata, & excludãt feuda plana, siuè Baronum subfeuda, quod non negamus: verùm id fieri dicimus ea ratione, quæ Partis motiuum cõ-
387
uincit, factum est enim illud *cap.* in fauorem Regis ratione directi, vel superioris dominij, & ideò illud speciale esse priuilegium Fisci inter alia multa priuilegia Fisco Principis à iure tributa probant ijdem DD. quos aduersarius afferre potest, & in specie *Niger in finalibus verb.* post *nu. 23. Reg. Moles q. 17. vers. in Regno habemus cap. ex præsumptuosè,* quod dicit sentire *Lucam de Penna,* & clarissimè probatur *in tex. d. cap. in fin.* ibi, *& Fisci nostri priuilegium temperato moderamine conser-*
388
uamus, vndè si hoc in singulare priuilegium Fisci est introductum, siuè ex iuris cõmunis principijs, scilicet ex *l. apud Iulianum ff. de iure* Fisci, vt dixit *Affl. decis. 196. & in l. imper.* §. *illud, n. 136. de probib. feud. alien.* vel ex *l. vltim. C. ad leg. Iul. Maiestat.* vt subdubius scripsit idem *Moles,* siuè ex potestate Regnantis, cui ita visum fuit commodis Fisci consulere, in quo iusta ratione processisse, & motũ fuisse illum Iuris Monarcham *Bartholomæum de Capua,* ipsius *cap.* conditorem, concedũt omnes nostri Regnicolæ, inter quos idem *Moles in vers. quicquid igitur,* & D. meus Auũculus, & Magister *Reg. de Curte in 3. par. tract. manuscript. feud. c. 3.*
389
num. 101. & seq. non mirum igitur si id nõ extendatur ad beneficium Baronum respectu subfeudatariorũ, cùm in priuilegijs strictissima sit faciẽda interpretatio, nec militent rationes, quas subtiliter col-
390
legi

ligit D. meus *de Curte* ex verbis dicti *cap.*
Nempè maximè reuerentiæ,quæ debe-
tur directo Domino,vt in caſu dubio fiat
apud ipsũ ſequeſtratio,& nè,qui fuit vti-
lis dominus,bona præoccupet, eorumq;
poſſeſsioni per tempus incumbat, ante-
quàm defuncti mors ad Fiſci notitiam
deueniat, & interim poſſeſsionis com-
modo,quod maximum eſt,fruatur. Indè
391 quanquàm in primis poſt apprehen-
ſam poſſeſſionem ſequeſtratio videatur
inhibita,*Bal.in l.fin.ſub nu.*10. *C.de edi-
cto diui*. attamen inter principale cul-
men, & priuatam fortunam multum in-
tereſt,inquit *tex.in l.benè à Zenone C.de
quatrien.præſcript.*& poſt *Bald.& Prapo-
ſitum Brun.d.conſ.*19.*nu.*5. ità nuncupa-
tim *Peregr.d.conſ.*2.*nu.*21.*lib.*1. qui am-
plius ſubijcit hæc verba formalia,*& in
Curijs iam receptum eſt, quòd ad inſtan-
tiam Procuratoris Fiſcalis prætendentis,in
Fiſcum bona ex aliqua cauſa deuoluta,
amoto detẽtore, ſequeſtratur poſſeſſio cum
fructibus, & iura* Fiſci, *& prætendentium
ius in illis pro more cauſarum Fiſcalium
ſummatim, de plano, ſola facti veritate in-
ſpecta expediuntur, Alc. conſ.*54.*adfi.lib.*
5.*& ſic ſæpè ſeruatum vidimus,& in Præ-
torijs Hiſpaniarum, & Galliarum ſeruari
dixerunt Boer.in Conſuet.Bitur.tit.de feu-
dis,*§.13.*col.*2. *Rebuff. in tract. de mater.
poſſeſſ.art.*2.*gloſ.*2.*n.*26.*Didac.in practic.
d.cap.*17.*fol.vlt.verſ. Primum, vbi, & in
alijs Italiæ Statibus ſic ſeruari per plura
exempla in proceſſu deducta plenè docuerũt
Cameræ Conſultores,* Hęc *Pereg.*.qui *num.*
22.reſoluit, in illa cauſa de proprietate
agendum eſſe, non obſtante, quod per
duos annos cũ dimidio Pallauicini fuiſ-
ſent in poſſeſsione, quia exceptiones
Cameræ Ducalis non exigebant proba-
392 tionem facti extrinſeci, quo caſu ceſſat
regula,quòd ſpoliatus ſit reſtituendus,&
quia ex natura cauſæ, & conſtitutionum
Ducalium procedendum erat, ſola facti
veritate inſpecta,cuius ſanè clauſulæ vir-
tus eſt, vt Iudex manu Regia procedere
poſſit,remotis regulis Iuris ciuilis.
393 Vndè nòn merentur reprehendi Fi-
ſcales,qui ſequuti eorum conſilium, qui
de Fiſci iuribus agunt,ſatagunt poſſeſſio-
nem bonorum apprehendere, vt Fiſca-
les inſtruit *Peregr.lib.*6.*tit.*6.*nu.*37.*in fin.
de iure Fiſci, idem Octauius Zobolus inter
Conſilia eiuſdem Pereg.conſ.*3.*nu.*110.*lib.*
1. vbi citat *Henricum Manſum*, qui re-
cenſendo vetera,& noua exempla,ità sẽ-
per ſeruatũ fuiſſe teſtatur,ſequuti *Rebuff.
de materia poſſeſſ.art.*2.*gloſ.*2. *num.*26.*&*
28.vbi in Regno Francię tritum eſſe Re-
gem nuſquam litigare,*Couar.pract.qq.c.*
17.*nu.*6.*verſ.Primum vbi, & variar.lib.*
1.*cap.*16.*num.*11.*Menoch.remed.*3.*de re-
394 tinend.poſſ.q.*23.*nu.*152.& ideò contrà
Regem ceſſare accuſationem turbatæ
poſseſſionis ex diſpoſitione ſtatutorum
Italię, & iterũ *conſ.*1002.*n.*15.*&* 22.*cum
ſeq.tom.*11.Vbi ex ſola præſumptione iu-
ris,quæ pro Principe ſtet,poſſeſſionem
395 ſubdito non prodeſſe,& ſpoliato non
competere interdictum in Regalibus; ni-
ſi quaſi ſuæ poſſeſſionis iuſtum titulum
oſtendat,*Gutier.pract.qq. lib.*3.*c.*19.*nu.*
17. Nec diſſentit *Guid.Pap.deciſ.*366.nõ
exiſtẽte legitimo contradictore,iuſtum
396 titulum exhibeat, & ſaltim inſtante Fi-
ſco concedẽdum eſſe ſequeſtrum penès
tertium, deciſum teſtatur *Franc.Marcus
dec.*38.*p.*1. & de conſuetudine ità ſeruari
teſtatur etiam *Sacca cõſ.*1.*n.*30. *& conſ.*5.
*n.*105.latiſſimè *Pereg.d.conſ.*2.*&* 3.*lib.*1.
Et ſic ſequeſtrum legitimè proceſſit in
caſu præſenti de iure, de conſuetudine,
& iure Regni, quod ſtatutis Italiæ, teſte
Pereg.& alijs comprobatur.
Vndè tametſi diſpoſitio *d.cap.*nõ pro-
cedat dicta ratione in ſubfeudis Baronũ,
quia lex iſta de ipſis nõ loquitur in nigro,
nec in rubro. Non tamen propterea nõ
debet comprehendere iura Regalia,quæ
apertè comprehendi ex verbis expreſsis
d.l.& ratione,quę longè maior eſt in Re-
galibus,quàm in feudalibus,ex prędictis.
397 Verba quidèm *d. cap.* comprehendunt
apertiſsimè etiam Regalia, quia non lo-
quuntur de feudis,ſed de bonis,ibi, *in
bonis defuncti*, & ibi, *aut aliàs in bonis
eiuſdem*,& iterum, *& quod ipſi eadem bo-
na*, & paulò poſt, *vt dum poſteà de bono-
rum iure contenditur*, & inferiùs loquitur
de rebus, ibi, *rem ipſam Fiſcus donare ne-
queat*,& iterum, *et de proprietate rei per le-
giti-*

legitimos tramites. Vndè clarè patet, de bonis, & rebus loqui *dict. cap.* quorum
398 scilicet bonorum, & rerum appellationem esse latissimam, vt & iura quæcũque comprehendantur, nemo ignorat ex *l. bonorum* 49. & 208. *& l. rei appellatio* 5. *ff. de verb. sign.* & non de bonis simpliciter, sed de his bonis, in quibus ius Fisco cõpetit, vt in initio, ibi, *plerunq; prætendentes in bonis defuncti ius Fisco nostro competere*, certum est autem, super Regalibus maius ius Fisco competere, quàm in feudalibus, maximè, cum de facili ad Regem deuoluantur, vt verificentur verba, quæ sequuntur in d. *tex.* ibi, *eadem bona tanquam vacantia*, facilius enim ad Regem deuoluuntur Regalia simpliciter concessa, & efficiuntur vacantia, quàm feudalia, cùm Regalia etiam hodiè sint annalia, vel ad vitam, & non nisi ex dispensatione perpetua, secus in feudis, vel in Regalibus in feudum concessis, vt suprà latius, & sic longè clarior est iustitia Fisci in Regalibus simpliciter in sua natura, & non in feudum concessis.

399 Nec obstat motiuum Partis, quod *rub. d. cap.* sit ita inscripta, *quod feudatario decedente absque legitima prole, possessio feudi vsque ad anni circulum in modum sequestri stet penès Fiscum*, quia vt aduertit *Additio Marci Ant. Puluer. in vlt. addit. in fi. d. rubr.* non est authentica, dum dubitando; vtrum dispositio dicti *tex.* locum habeat in bonis, nèdum feudalibus; sed etiam burgensaticis vacantibus, dicit hæc verba, *licèt verba rubricæ videantur restringi ad feudalia tantum, aduertè quod hæc rubrica non habetur in omnibus libris antiquis, quia aliqui non habent, alij habent alterius tenoris, vt est in libr. d. Iacobi de Gello*, idem *Reg. Moles*, qui disputando, vtrum decisio *d. cap.* loquens de aliquo decedente sine prole legitima (in quo illud obitèr noto) quòd loquitur de aliquo, scilicet quocunque homine, nec se restringit ad feudatarium, verba enim *sine prole*, essent intelligenda de filijs, &
400 descendentibus, resoluit tamen *Moles* contrarium, cessare dispositionem illius *tex.* aliquo decedente, relictis etiam agnatis, qui ipsi decedenti in feudis claro, & aperto iure succedere possent, idest infra gradus permissos per Regni *Constitutionem*, quæ opinio tribuitur *Lucæ de Penna*, teste *Affl. in l. Imperialem, §. illud, nu.* 37. *vers. & quoniam hic feci, de prohib. feud. alien. per Feder.* qui tamen non ausus fuit loqui, nisi de fratre carnali in feudo antiquo, cuius opinionem tenet, & ampliat D. meus *de Curte in d. cap.* 3. *nu.* 102. his verbis, *Nã tunc potest fieri sequestrum, quando quis non est de personis contentis in Const. Regni, vel comprehendatur in gradibus enumeratis in illa Constitutione, sed in omnibus alijs ampliatis per cap. sequentia, & nouissimas gratias, & ità iudicatum in causa Pedemontis inter Dominos de*
401 *Gaetano*, & *Moles* reddit rationẽ, quod licèt *rubrica* loquatur de prole; *tex. in d. cap.* loquitur posteà de agnato defuncti, & ipsum videtur comprehendere sub prole legitima, & sic nigrum illius *capituli* est generalius rubro, quo casu standũ esse nigro, tradit *Ias. Instit. de action. nu.* 17. & 18. de quo quidem articulo, si appellatione prolis veniat agnatus, latiùs infra dicemus *in versic. quæ omnia*; tantò magis hic, cum rubrica illa non sit authentica; nam & in libris quibusdam antiquioribus non adest; & in alijs reperitur alterius formæ, & ideò subdit ipse,
402 indistinctè tenuimus, quod *d. cap.* procedat, quando quis decedat sine prole legitima, idest sine agnatis, & in feudis claro, & aperto iure succedere de iure valentibus, citat *Afflict. Capyc.* & ità decisum fuisse in dicta causa Pedemontis, & sępèsępiùs in alijs causis, & sic habemus ex testimonio tantorum Virorum, *d. cap.* dispositionem non esse restringendam
403 solùm ad feuda, quod etiam confirmatur ex *glos.* 1. *Bart. de Capua*, cui velut authori illius *cap.* præceteris credi oportet, qui nullo modo loquitur de feudis, sed bonis in genere, quod quidem ipse sciuisset exprimere, si voluisset ad feuda se restringere eiusque *cap.* dispositionem locũ sibi vendicare in omni casu, vbi possessor decedens non relinquit agnatum in gradu de iure Regni succeßibili, & admisso, adeò quòd nisi succedere volens vocetur claro, & aperto Iure, Fiscus omninò obtinere debet, quod explicat *Reuerter.* in causa succeßionis Ducissæ

Fer-

Ferrandinæ *lib.4. decis.*8. his verbis, *fuit votatum in Collaterali Consilio, quod caperetur possessio vigore dicti cap. quia hæc erat præheminentia Regiæ Cameræ, vt statim quòd moritur Baro, seu Feudatarius sine hærede, qui succedat claro, & aperto iure, capiatur possessio per Curiam, penès quã maneat loco sequestri, donec aliter auditis*
404 *Partibus fiat iustitia*, clarum etenim, & apertum ius solùm dicitur, de quo est casus legis, qui per aperturam librorum patere potest, & coniecturis locum non relinquit, *Crauett. Ruin. & Blanch.* quos citat *Sacca* in terminis *d. cap. cons.* 5. *nu.* 70.
405 vbi addit, illud obscurum, vel incertum esse, quod disceptationem, & varietatem opinionum recipit, *l. in ambiguo, de reb. dub.* vel ius perplexum, intricatum, aut dubium, authoritate Domini mei *Capyc. decis.* 10. *num.* 18. *Menoch. de arb. lib.* 1. *cap.* 53. vbi *nu.* 7. tradit, quæstionem iuris
406 dubij, & perplexi æquiparari quæstioni facti, subijciens plura exempla: quia licèt ius ipsum in se semper certum sit; attamen quòad intellectum hominum, incertum, obscurum, dubium, & perplexũ rectè nuncupatur, idem *Sacca num.* 63. qui *num.* 75. in materia *d. cap.* non tàm
407 respiciendum esse voluit, si proles legitima supersit, vel ne, quàm vtrum supersit, qui de claro, & aperto iure succedat, vt etiam extante prole legitima, quæ taliter nõ succedat, sequestrationi locus sit, ex *Nigro in d. cap. dudum, num.* 16. *Boss. de princip. num.* 302. Et quòd Fiscus fundatam habeat intentionem, cùm nullus apparet hæres legitimus, probat, & decisum testatur *Cons. Minad. decis.* 35. & *Loffred. in paraphrasi ad cap.* 1. *Imperator Lotharius, col.* 26. *vers. hoc etiam ex Isern. in* §. *illud*, intelligit, succedere volentem claro, & aperto iure debere intelligi de iure scripto, & quando liquidò succedit, alioquin Fiscus capit possessionem nomine
408 sequestri. Ex quibus optimè confirmatur opinio *Anton. de Alex.* & verior apparet, quàm opinio *Afflict.* in casu *decis.* 195. vt locus sit dispositioni *d. c. dudum*, etiam vbi defuncto superesset filius legitimatus ad feuda, nisi ipsa legitimatio esset adeò certa, & clara, quòd nullum haberet dubium, vt refert in *d. decis.* 195. post *num.* 1. Nec *Afflict.* cum Collegis relatis post *num.* 6. verè aliter sentijt, sed in casu suo nixus est fundare, legitimationem fuisse adeò claram, vt nulla oppositione tergiuersari potuerit, & ita procedere opinionem *Afflict.* ibi aduertit *Vrsill. nu.* 1. dum limitat, quando aduersus instrumẽtum aliquid opponi potest, & in pũcto illam *Afflict.* opinionem optimè, & latè declarat *D. Georg. d. cap.* 52. post *num.* 38. & 39. *in fin.* procedere tantùm, quando ex legitimatione nullum remanet dubium, nullaquè posset per Fiscum obijci exceptio, sed si remanet aliquod dubium, vel decidendum, omninò debet fieri sequestrum, quia cùm cessent verba *tex.* cessat dispositio, non enim habent ius apertum, quando sub Iudice lis est, dubius namq; est litis euentus, vt per *eum*, & in fine applicat ad materiam *d. c. dudum*, decisionem factam in causa successionis Status Bisiniani, vbi fuit immissa D. Iulia neptis, firmo remanẽte seque-
409 stro. Quę omnia fortius procederent, si attenderemus opinionem, quam aduersus *Affl.* enixè tuetur *D. Consiliar. Georg.* in sæpè citato *cap.* 52. *in repet. num.* 30. quod generaliter sit locus sequestro in beneficium Fisci, vbi non supersit filius, vel descendens, & quod superexistentia agnati, etiam si sit frater, vel soror, nullo modo impediat, quominùs Fiscus obtineat sequestrum, licèt posteà compilato processu, vbi fuerit demõstratum ius clarum agnati, sit faciendum dissequestrum, nec contrarium probat dixisse *Lucam*, prout malè *Afflict.* pro sua opinione citat, ipsumq; loqui contra *tex.* apertum *d. cap.* & contrà plures decisiones S. C. etiam ipso *Afflicto* referente latas, scilicèt 196. & 197. latiùs subijcit idẽ *Georg.*
410 *d. cap.* 52. *nu.* 31. & 32. idemq; decisum in casibus relatis per *Annam alleg.* 1. & 144. nec ab ista opinione dicit dissentire *Pisan.* vt per *eum num.* 33. 34. & 35. vbi subijcit hæc verba, *vndè habemus nedum textum, sed stylum iudicandi per Suprema Tribunalia, vt fiat sequestrum, quando quis decedit sine prole legitima, etiam quãdo superest soror, vel neptis ex fratre*, & addit *num.* 36. non sine ratione per Authorẽ *d. cap.* & decisiones Tribunalium fuisse

R factum

factum discrimen inter casum, vbi quis decedit relictis descendẽtibus,& casum, vbi superest solùm transuersalis, tametsi sit frater, vel soror, quia linea descendẽs indubitantèr succedit de iure communi feudorum, quando est masculini sexus,& fœminina etiam admissa de iure Consti-
411 tutionis Regni: ideò lex noua loquitur de prole, quæ comprehendit vtrunquè sexum, in linea tamen descendenti, vt vltrà *Georgium* probant *Bald.Salycet. Anchar.Decius*, quos citat *Peregrin.de fideicommiss.art.22.num.22.* vbi quòd nomẽ *prolis* idem significat, quod nomen *posteritatis, stirpis,& progeniei,& num.23.* sed in agnatis inquit *Georg.* dubia est successio, cùm Regni Constitutio vocet certos gradus, vel certas personas, vt *ibi* declarat *Isern.* quæ & incertę sunt,& magis incertum, si vnus, vel omnes succedunt, iure Frãcorum scilicèt, aut Longobardo, & incertissima est agnatorum successio secundùm gratias, si descendant per lineam masculinam, vel nè, & ideò *text.*
412 prolem tantùm admisit,& cum prædicta opinione *D.Georg.* concordat *Additio Puluerini, in ver.fine prole legitima,*
413 *car.370.col.2.in princ.* cui opinioni nihil obstat, quod in *tex.d.cap.* fiat mentio de agnato, quod enim subijcitur in *text.* ibi, *nõ nunquam autem agnatus defuncti, propinquus, aut alius bona præoccupat,&c.* non fuit expressum, vt prolis legitimæ appellatione contra legalem,& germanum sensum, agnatus, propinquus, vel alius comprehenderetur, sed narrando tãtùm facti contingentiam, celeris,& indiscreti concursus ad possessionem prœoccupandam inter coniunctos defuncti, & Officiales Fisci, quæ occasionem tribuit prouisioni inductæ per illud *cap.* non tamen vt noua illius legis prouisio de sequestro inducendo in beneficium Fisci cessaret, existente agnato, sicut existente prole le-
414 gitima, cùm inter ipsos casus ex suprà ponderatis, longa sit diuersitatis ratio inter lineam descentem,& collateralem, quia, vt supra dixi *nu.126.* ex *Frecc.lib.3, form.2.num.7.* lex feudalis lineæ collaterali non fauet, deficiente pacto speciali, & etiam cùm agnato non conueniant illa verba, *quæ claro,& aperto iure vocetur*, sicut descendentibus, & quòd hoc sit verum, patet, quia si aliter intelligeremus, nedùm agnatus, sed quiuis alius in bonis eiusdem ius se habere prætẽdens, & sic quouis modo, vel colore impediret prouisionem sequestri, cùm is agnato in eo *tex.* compareturs, quod tamen conce-
415 dere esset absurdum, vndè proles tantùm,& sic descendens,& non omnis, sed quæ claro,& aperto iure vocetur sequestrum Fisci impedire potest,& non quiuis agnatus, sed filius, siuè descendens, qui proximus est agnatus, vt ex *tex.in l.filius 12.ff.de suis,& legit.* sæpè tradit *Isern.in cap.1.* antè *num.1.de natur.success.feud.& quæ sit prima causa benefic.amitt.n.49.* Sed nè deficiat decisio indiuidualis in
416 vtroquè puncto pro Fisco, affero alteram *decis.Reuerter.sub num.365.* similiter in *quarto volumine*, incipiente *In causa Magnifici Iacobi Mocciæ*, vbi refert, & supponit, velut indubitatum fuisse decisum,& habitum pro absoluto, in officijs esse locum dispositioni *d.cap.dudum*, & ita practicatum sine vlla dubitatione. Et amplius facta simili concessione officij Magistri Portulani huius Ciuitatis per Serenissimum Regem Ferdinãdum Primum Petro Mocciæ, huius nominis Primo pro se ipso, & hæredibus suis masculis, cui cùm successisset Petrus iunior nepos ex filio Moccia de Moccia prædefuncto, mortuo demùm dicto Petro huius nominis Secundo sine filijs masculis, tametsi remanserit sibi superstes Iacobus Moccia eius frater carnalis, qui etiã erat hæres Petri senioris aui per intermediam personam Petri iunioris, nouissimè defuncti,& quàmuis ageretur de officio, non de feudo, cum qualitatis feudalis ibi nulla penitùs sit facta mentio, nec allegata appareat in discursu totius decisionis, & post mortem Petri vltimi decedentis, superstes fuerit Iacobus frater carnalis ipsius,& nepos,& hæres Petri senioris ex Moccia de Moccia filio,& sic cõphẽsus,& vocatus in priuilegio cõcessionis officij, cõcesso Petro,& hæredibus suis masculis. His nõ obstantibus *Reuert.* initio decisionis amplissimè testatur, fuisse

fuisse factum sequestrum pro parte Regij Fisci, quinimò captam possessionem, vel quasi dicti officij pro Regia Curia. Et sic ineuitabilitèr probatur, Primò fuisse practicatum nedùm in feudis, sed in officijs locum esse dispositioni *d.cap.ex præsum-*
417 *ptuosè*. Et secundò, superexistentiam fratris carnalis vltimi decedentis non potuisse impedire, quominus Fiscus, vigore *d.cap.* caperet possessionem, quàmuis potuisset dicere frater, defunctum fratrem nō decessisse sine prole legitima, quæ ad successionē eius de aperto iure, claroq; vocetur. Benè verum, quod facto sequestro profuit hæc allegatio Iacobo fratri, dùm possessione existente penès Fiscum loco sequestri, fuit coactus proponere eius iura, & docere de titulo, & bono iure proprietatis ad recuperādam possessionem, vt patet ex verbis *Reuert.* dùm referēdo iudicium propositum per Iacobum facto sequestro, vtitur his verbis, *dictus Iacobus dicebat, ego sum frater carnalis d.Petri, & officium fuit concessum Petro Mocciæ seniori pro se, & hæredibus suis masculis, Petrus senior fuit auus meus, cuius ego sum hæres per intermediam personam Petri iunioris, & Moccia de Moccia patris mei, sum descendens ex Petro seniori, sum masculus, & hæres, quia hæres hæredis, &c. ergò dicit Iacobus, ego tāquam legitimus successor in officio debeo consequi, & recuperare hoc officium, & eius possessionem, seù quasi*, hæc ille; ex qua conclusione apparet intētatum iudicium proprietatis, & discussum de integra, & totali iustitia tituli', vt patet ex discursu *decisionis*
418 ad recuperandum officium, & sic concordat ista *decisio* ad vnguem cum multis alijs relatis per *D.de Georg. in repet.d. cap.* 52.*num.*33.*&* 34. vbi etiam in officijs, non relicta prole, idest descendentibus, etiam relicto fratre, vel sorore probat, semper, & pluries fuisse practicatum sequestrum, tametsi posteà proposito iudicio proprietatis, & discussa iustitia, vel validitate tituli per agnatum, fuerit interdū restitutum officium ipsi fratri, vel alteri collaterali proximo in gradu successibili, vt testatur idem *Georg. vbi supra, n.*35.

Prout in casu dictæ decisionis Iacobi Mocciæ. Discussis articulis propositis per Fiscū. Quod officiū sui natura sit personale, etiā si sit concessum in perpetuū.
419 Item quòd in materia sui natura non transmissibili, appellatione hæredis intelligitur de primo hærede tantum, ex *l.antiquitas, C.de vsufruct.* ex quo officium æquiparatur vsufructui, vt in persona hæredis nouum dicatur officium, sicut nouus vsusfructus, in concreto tamen, non in abstracto fuit decisum in fauorem fratris, non solùm illa ratione, quod appellatione hæredum etiam in re non transmissibili venit nedùm primus, sed sequentes, scilicèt habiles; verùm quia in priuilegio prædicto Regis Ferdinandi concesso Petro seniori aderat expressa clausula, *ità quod vnus post obitum alterius succedat alteri*, & sic vt benè ponderat idem *Reuert.in d.decis.car.pen.* videtur, Regem intellexisse, nedùm de primo, sed etiam de hæredibus vlterioribus, quia illo tempore Petrus Moccia vnicum solum habebat filium, & sic vnus erat, ideò illa verba priuilegij, *vnus post obitum alterius, succedat alteri*, intelliguntur necessariò de pluribus hæredibus, & non de primo tantùm, vt in simili dicitur in *l.in conditionibus primum locum, §.*1. *ff.de condit.& demonstrat.* vbi ex mente testatoris, quod est transmissibile efficitur non transmissibile, & è contra potest testator facere, quod non transmissibile transmittatur, vt latius, & doctè prosequitur *Reuert.* vt non mirum sit, si fuerit iudicatum cōtrà Fiscum in fauorem fratris carnalis, eiusdemquè nepotis ex filio Petri senioris primi concessionarij; tantò magis, prout idem subdit in *fin.decision.* quia mortuo Moccia de Moccia filio dicti Petri primi; cùm fuisset idem oppositum per Fiscum, quod Petrus iunior non erat primus hæres respectu Petri senioris; nihilominùs fuerat contrarium iudicatum per Regiam Cameram in Collaterali Consilio in fauorem dicti Petri iunioris. Vndè non mirum si idem iteratò iudicari debuerit in fauorem Iacobi Mocciæ per mortem dicti Petri iunioris; in quo illud ampliùs aduerto, quòd non obstante primo decreto in fa-

porem dicti Petri iunioris, quo idem articulus erat decisus, adhuc per mortem dicti Petri fuit factum sequestrum, vigore dicti *cap. ex præsumptuosè*, contra Iacobũ fratrem.

Ex quibus omnibus, sinè de agnato sub appellatione legitimæ prolis intelligatur *d. tex.* siuè nullo modo agnatus superstes impediat sequestrum, sed tantùm filius agnatus, dijudicent Supremi Senatores si aduersarius habeat ius adeò clarum, apertum, & liquidum, prout requiritur, vt cesset dispositio *d. cap. ex præsumptuosè*, dùm non est frater, nec de proximis agnatis, sed in sexto gradu, præter alios multos defectus.

420 Sed & si authoritates, & decisiones deficerent, ratio ipsa eadem, imò longè maior, quæ militat in Regalibus, meritò ipsa Regalia comprehenderet, per viam veræ comprehensionis, tanquàm genus suas species complectitur, etiam si esset dispositio exorbitans, pœnalis, & correctoria, *l. nominis, & rei, §. verbum ex legibus ff. de verbor. signific. glos.* notabilis *in cap. 1. in ver. Italia, de tempor. ordin.* cum infinitis per *Tiraquell. de cessante causa, par. 1. ex num. 133. & 137. cum seq.* & per *Euerard. loco à ratione legis ampla, seù generali*, cùm tamen *dict. cap.* optima ratione fundetur, & ex principijs iuris communis Sapientes Regni emanatum probent, & sic in illo nihil ex prædictis odiosis qualitatibus concurrat.

Secundò, ad quid prodest Aduersario hæc commentitia, & vana prætensio, quòd in vita donantis possessionem apprehenderit, si ipse fatetur, se fuisse à Fisco possessione spoliatum ex sequestro facto decreto Regiæ Cameræ, prorogato deindè speciali ordine S.E. confirmato pluriès in Collaterali, dùm non obstante conquæstu, & clamoribus aduersarij instãtis, antè omnia reuocari sequestrum, veluti attentatum, auditis meritis causæ, & odore nototiæ iustitiæ ipsius Fisci fuit pluriès exclusus, & iussum procedi ad expeditionem causæ.

Post enim decretum Regiæ Cameræ latum 2. Martij 1627. legitur ordo subscriptus propria manu Excellentiæ Domini Ducis Albæ, sub die 10. Aprilis 1627. in quo illud est notãdum, ordinem nihil aliud continere, nisi mandatum Regiæ Audiẽtiæ, quod nihil innouetur, nec innouari permittat in præiudicium Fisci, quousquè Regia Camera auditis partibus de iustitia prouideret, quòd si D. Didacus verè possedisset, nihil sibi ex prædicto ordine præiudicari potuisset, clarum

421 est enim, nihil innouare, qui antiqua possessione vtitur, iuxtà *glos. in clem. vltima, ver. innouari, vt lite pendente*. Verùm quia nunquàm verè possederat, nec possidere potuerat, non mirùm si de facili confessus fuit in precibus Principi oblatis, & Fisco notificatis sub die 22. Ianuarij 1628. pluriès confessionem spolij repetendo, *che con detto ordine venne il Fisco à spogliarlo di fatto di quanto tenea, & finendo hormai l'anno, che le tiene impedite le sue intrate*, cùm tamen semper fructus dictorum officiorum fuissent sub sequestro etiam in vita Io. Mariæ donantis, & ante donationem ad instantiam creditorum dict. Ioann. Mariæ. Idquè totum legitimè processit, quia cùm notorium esset, Ioannem Mariam decessisse absquè legitima prole, scilicèt descendentibus etiam agnatis in gradu successibili, qui ex dispositione *Constitution. Regni, & Gratiarum* potuissent ad feudi successionem aspirare, vt multò minus ad officia, & sic Regalia, vt omnes Regni Sapientes probant in terminis *d. cap. ex præsumptuosè*, & potissimè *Re-*

422 *gentes Moles, & de Curte*. Non fuisset nequè necessarium Iudicis decretum, nec Proregis iussus, vt possessio penès Fiscum esset sub sequestri nomine; sequuto enim casu obitus Ioann. Mariæ sine prole legitima, de quo dubitari non potest, sequestrum Fiscus habuit authoritate Regis, & legis, qui illud sibi concessit in *dict. cap.* ponderando, Regem ipsum narrare, quid vsquè ad ea tempora erat abusus in hac materia, tàm in damnum Priuatorum, quàm Fisci; siquidèm decedente aliquo sine prole legitima, quæ claro, & aperto iure vocetur, Officiales Regij plerunquè prætendentes, in bonis defuncti ius Fisco competere, illa quadam sollicita præuentione capiebant, & pro ipsius Fisci parte

pro-

procurabant;non nunquam autem idem faciebant agnati,ius se habere prætendentes,illam præoccupando,& eorum possessioni per tempus incumbendo,vt plurimum antequàm defuncti mors Fisco innotesceret,quo fiebat,vt dū posteà de bonorum iure,scilicèt in iudicio contendebatur, ex altera parte possessionis indè detentio rationabilis allegabatur; Nè igitur præuentionis properè solertia cupida commodum haberet, vel iustè iurgantibus damnum afferret, prudens Princeps non minus subditorum,quàm
423 Fisci commodis consulens,statuit, possessionem huiusmodi, infrà annum computandum ab obitu defuncti,nec Fisco, nec Priuatis proficere, vt ex ipsa industria properè præuentionis in apprehendenda possessione interdictum aliquod possessorium neutri competat, *sed possessione præfata penès Fiscum cuiusdam sequestri specie in dubio existente, de iure summariè, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, libelli oblatione solemni. & contestatione litis apud competentem Iudicem quæstio terminetur*, hoc adiecto, vt interim lite pendente rem ipsam alienare,nec in alterum transferre valeret; sic enim subditorum tædijs, & laboribus prudenter occursum fuit,& Fisci priuilegium temperato moderamine conseruatum.
424 Pōdero igitur primò,quòd sicut eueniente casu, vterquè tàm agnati scilicèt, & alij prætendentes ius in bonis, quàm interdum Officiales Fisci sollicita præuentione possessionem occupare procurabant extraiudicialitèr,vt deindè in iudicio,vbi erant litigaturi,interdicto possessorio ad possessionis commodum parandum fruerentur, ità Rex ipse voluit, hàc sollicita præuentione submota,quæ interdum priuatis nocebat propter Fisci potentiam, interdum verò Fisco propter nimiam agnatorum diligentiam,ad quos longè prius peruenire solebat notitia mortis agnatorum, quàm ipsi Fisco,possessio rei defuncti,qui agnatos in gradu successibili non reliquerat,penès ipsum Fiscum cuiusdam sequestri specie in dubio existeret,vt deindè summariè,& de plano quæstio terminetur, vndè sicuti præoccupatio litigantium contingebat extraiudicialiter de facto antè litem motam,& iudicium cęptum,vt deindè in iudicio interdicto possessorio fruerentur, sic etiā penès Fiscum rei possessio illius *cap.* vigore, & Regis,legem illam condētis, authoritate penès Fiscum cuiusdam sequestri nomine,antequàm lis apud cōpetentem Iudicem summariè inchoetur, & tractetur existere debeat,vndè dato, quòd successor non existat, non est opus Iudicis prouisione, quia ex dispositione legis possessio trāsit in Fiscum sequestri nomine,ex Regis,& legis authoritate,& sic ex abundanti decretum Cameræ,&
425 Principis iussus accessit,receptum est enim,ex dispositione legis,vel statuti posse induci,quòd in aliquo casu transeat,& acquiratur possessio ipso iure,sine aliquo exteriori actu apprehensionis, vt est notissima *l.45.Tauri*,vbi latè *Gomes.ex nu.* 111. *Paz de tenuta,tom.2.cap.*48.& in Statu Franciæ latissimè *Tiraquell.tract. mortis*,ità vt non detur momentum temporis inter mortem defuncti vltimi possessoris, & translationem possessionis,vt ex *Bal. Benedict. Cassan. Tiraquell. Molina*,& alijs, probat idem *Paz dict. loco, num.*5.
426 Nec enim opus esse Fisci diligentia, nec Iudicis decreto, vt eueniente casu mortis defuncti sine legitimo hærede, possessio prædicta in Fiscum transeat sub sequestri nomine, ex eo etiam demonstratur, quia alioquin prædictum remedium minimè sufficiens fuisset,nec plenè, & opportunè prouidisset ipse Rex contra id,quod ipse testatur in *vers.per hac enim subditorum nostrorum,&c.* præcipuus enim legis finis fuit occurrere nimiæ Priuatorum diligentiæ,& Fiscalium potētiæ,vel desidiæ mederi,quibus non occurrisset, si adhùc pro faciendo sequestro Iudicis decretum,cum Fisci præuia instantia fuisset necessaria.

SVMMARIVM.

427 *Confessio in precibus Principi oblatis est irreuocabilis,& plenè probat,etiam absente Parte.*
432 *Spoliatus vt obtineat in iurisdictionalibus,*

libus, & officijs an sufficiat docere de titulo colorato, & an hoc procedat in terminis cap. ex præsumptuosè, *num.* 436.

433 *Titulus habitus ab eo qui de re sine Principis assensu disponere non potest, discoloratus est, & discolorata est similiter possessio & quæ requirantur, vt colorata dicatur, num.* 434. & 435.

437 *Interdictum recuperandæ, vel reintegrādæ possessionis capta vigore* cap. ex præsumptuosè, *cessat, sed post annum de proprietate solùm erit agendum, & ità per S.C. decisum, num.* 438. & 440.

439 Cap. ex præsumptuosè *habet literā mēdosam, ibiquè*, de non iure Fisci, *debet legi absque dictione*, non.

441 *Princeps potest derogare regulæ iubenti, quod priùs de possessione, quàm de proprietate agatur.*

Quid probandum in materia spolij, & an sufficiat titulus coloratus.

§. III.

Ex quibus diximus, quòd aut D. Didacus nunquam habuit possessionem, quod iam ex supradictis in facto liquido probauimus, & res est expedita, aut verò fuit spoliatus, vt ipse nedùm fatetur in
427 precibus Principi oblatis, vbi confessio est irreuocabilis, & plenè probat etiam absente Parte, *l. cùm precum*, vbi *glos. C. de liber. causa, cap. fin. de iureiur. in 6.* cum alijs per *Mascard. de probation. concl.* 347. *num.* 16 & 348. *num.* 48. sed hoc esse verissimum, vt ipse contendit, & hoc casu, vt obtineat in iudicio spolij tenetur plenè probare dominium, & iustitiam tituli, vbicunq; agitur de possessorio feudaliū, iurisdictionalium, vel Regalium, vt vltrà *Fabrum, Ancharan. Capyc. Regner.* & alios supra citatos, addo nunc *Alciat. cōs.* 408. *num.* 7. quem ad hoc citat *Surd. cons.* 166. *in fin. cons. num.* 32. *Afflict.* latè *decis.* 324. *num.* 3. & 4. vbi *num.* 7. non competere interdictum recuperandæ pro feudo Ecclesiæ, nisi ostensa possessione triginta annorum cum præstatione seruitij, & allegatione tituli, vel possessione immemorabili, melius idem *Afflict. decis.* 392. post *num.* 19. *vers. sic etiam dicimus*, vbi
428 quòd quando concessio est notoria sine consensu Domini, Dominus propria authoritate spoliat vasallum, & ista non minus procedere in Regalibus, quàm in iurisdictionalibus, & feudalibus, in quibus pari modo tenetur quis ostendere titulum suæ possessionis, ipsumq; legitimè iustificare, ex quo de iure communi Rex habet intentionem fundatam, cùm Regalia nullus possidere possit, & nisi priuatus ostenderit ius suum sufficiens per priuilegiū, statim debeat Regalibus priuari, ex *Afflict. in cap. Imperialem §. illud, num.* 32. & *Luc. de Penn. in l. quicunquè, col.* 2. *C. de fund. limitroph. lib.* 11.
429 & quòd non sufficit docere de titulo, vel priuilegio, nisi illud sit legitimum, & sufficiens, alioquin cogendi sint etiam possessores Regalia dimittere, cùm iure communi à possessione taliū rerum priuati sint repellēdi, quia hæc eis interdicta esse noscuntur, non minus, quàm in beneficijs Ecclesiasticis, ad quæ non datur restitutio, nisi probetur, quòd legitimè superioris authoritate, ad quē ex officio pertinebat, habuit possessionem, vel institutionem, itē quod regula, quòd actor, & sic Dominus debet docere de iure suo, & interim non debet inquietari possessor, limitetur non procedere in feudalibus, iurisdictionalibus, & Regalibus, in quibus non potest prætēdi proprietas per priuatum, sed solùm titulus in re aliena, quæ est Principis, & ob id cogitur ostendere titulum coràm ipso Rege directo Domino, qui in his est legitimus Iudex, etiam si Ecclesia possideat, latissimè *Roland. cons.* 89. ex *nu.* 20. *ad* 29. *in* 3. aliqua *Gram. decis.* 59. *num.* 15. Imò hoc adeò verum est, vt si quis habeat possessionem huiusmodi Regalium, aut iurisdictionalium, titulum autem non exhibeat, illa possessio nihil sibi proderit tàm in iudicio petitorij, quàm possessorij, & propterea non sufficiet possessio sine titulo,
430 & hoc habeat locum generaliter in omnibus Iuribus, quæ non nisi ex concessione Principis possideri possūt, nam possessio nō consideratur seiuncta à causa proprietatis, nec potest esse à Prætore, & à iure defensa, nisi cum titulo habito à Principe, vt in fine congestis in specie ex

Bellamer.

Bellamer.decis. 17.probat *Reg.Rouit.cons.* 58.*num.6.* & 7. & nouissimè *Franciscus Nigrus controuers.* 178.*num.* 13.*cum seq. tom.* 1.optimè *Peregr.cons.2.num.2.* & 8.
431 fundat,in Regalibus,& iurisdictionalibus Principem iure communi habere fundatam intentionem, & non sufficere coloratam possessionem,& ideò spoliatum non esse restituendum,& *num.* 10.& 12.latiùs probat,non esse spoliatum restituendum ad Regalia, nisi doceat verũ, & sufficientem titulum sui priuilegij,vel legitimam præscriptionem, quia habet ius commune cõtra se,& ideò Princeps spoliator excipiens de defectu dominij ad impediendam restitutionem, audiri debet, quia talia per priuatos possideri non possunt absquè Superioris consensu,ideòq; priuati citra priuilegij titulum sunt incapaces, & quòd non datur restitutio ad possessionem,vbi ius commune fundat spoliatorem, & resistit, ac reijcit spoliatum,quia in eo deficit fundamentum possessionis,vbi infe t *nu.* 13.Principem quòad iurisdictionalia,& Regalia infrà fines sui Principatus fundatam habere iuris assistentiam, alterum verò,qui his vti vult,iuris habere resistentiam,& præsumptionem in contrarium,& proindè Principem habere ius fundatum, & clarum, vbi citat infinitos.

432 Nec oportet disputare, si sufficiat titulus coloratus ad obtinendum in remedio spolij iurisdictionalium,in quo in affirmatiuam multis relatis videtur inclinare doctissimus *Reg.Tap. decis.* 23.*nu.9.*

Primò,quia Dominus meus *Capyc.*per ipsum citatus, contrarium videtur affirmare in puncto in officijs in sæpè citata *decis.*77. *num.* 12. dicens, non esse n hac parte ducendum argumentum de feudis ad officia,cùm illa non sint adeò strictè possideri prohibita.

Secundò, quia non potest dici, nec cogitari, quòd sit colorata possessio vigore tituli donationis officij,& sic Regalium ab eo, qui illud donare,nec trãsferre poterat, obstante prohibitione iuris communis,& municipalis *Regni Consti-*
433 *tutionis*,quia si colorata est possessio,si titulus exhibeatur ab eo,qui conferre potest, in sui extrinseca figura validus, nec auditur spoliator de defectibus extrinsecis,ergò discoloratus est titulus habitus ab eo, qui de re sinè Principis assensu disponere non potest,etiam ex obseruãtia ante habita in huius officij commutatione, vbi semper cum assensu fuit contractum, *Io.Andr. Butr. Castr. Guid. Pap. D.Capyc.* & alij,quos citat ad hoc *Peregrin.de fideicomm.art.*52. *num.*143.

434 Cùm etiam eodem *Peregrin.* teste coloratur titulus,vel tituli possessio,si fuerit is in possessionem immissus à Superiore, nõ quidèm à Iudice,sed ab eo Superiore,qui superioritatis administrationem habuit,vel si de scientia Superioris, scilicèt ipsius Domini,ad quem pertinebat concedere cum exercitio actuum possedisset, vel si Dominus ipsum admisisset ad reuerentialia, & recognitiones, quæ huiusmodi feudatarij exhibere solent de persona,vel cum pecunia,vel etiam si lõgo tempore, putà decem annorum possedisset,quæ sunt omnia *Peregr.*exempla ad colorandum titulum,vel ipsius possessionem sub *d.num.*143. cum quo in effectu concordare videtur *Menoch. consil.* 1011.*num.*32.& 33.*lib.* 11.quæ omnia concurrunt per contrarium in casu nostro,vbi nulla Proregis, siuè Regis vicem obtinentis adfuit scientia,nulla notitia., sed omnia clàm,occultè,vafrè,& callidissimè gesta, & omittendo Tribunal Cameræ,vbi erant processus cum titulis,vbi de validitate dispositionum agebatur, ad Magnam Curiã conuolauit aduersarius, & dolo, simulatione, & maxima machinatione fuit attentata, fructuum collusiua cũ debitore exactio,iàm,vt Deo placuit,patefacta,& sic nihil concurrit horum, quæ potuissent huiusmodi violentã intrusionem colorare.

435 Et ex suprà traditis, in specie in *decis. Afflict.*197. quam sequuntur omnes Regnicolæ,iàm est decisum, donationem feudalium,vel Regalium sine assensu nedùm inhiberi,sed verè esse titulum nullũ, & inualidum,vt ex eo possessio in vita habita nihil penitùs prosit,vndè non potest prætendi titulus coloratus.

Ex quo sequitur, quòd licèt aduersarius possessionem amisisset, idquè verum esset, illa exutum fuisse, quod negamus,

ex eo, quod illam nunquàm habuit; attamen non potest dici spoliatus, vt interdictum possessorium aliquid sibi competat cum authoritate Regis, & legis, ex *d. cap.* dispositione, fuerit iustissima ratione illa priuatus, & in Fiscum iure sequestri translata; quo casu cessat spolium, & remedia omnia, siuè interdicta possessoria à iure pro possessionis reintegratione prodita.

Tertiò, quia in terminis *d. cap. ex præsumptuosè*, cessat disputatio tituli colora-
436 ti, quia ex apertis verbis illius *text.* deficiēte prole legitima, quæ aperto, claroq; iure vocatur, possessio est apud Fiscum addicenda iure sequestri, non solùm si successoris exclusio esset adeò patens, & manifesta, vt in casu nostro clarissimam supponimus, verùm si haberet aliquam dubitationem; & etiam in casu dubio locum esse dispositioni *Caroli Secundi*, verba ipsius *cap.* apertissimè docent, ibi, *sed possessione præfata penès ipsum Fiscum cuiusdam sequestri specie in dubio existente*, & sic voluit ipse Rex, nè dispositio ipsius *cap.* esset in beneficium Fisci elusoria, & ex qualibet Partium oppositione, ex qua dubietas oriretur, prouisio illius legis cessaret, hoc in specie prouidere, vt etiā in casu dubio sequestrum penès ipsum Fiscum firmum remaneret, & ità in specie docuit *Lucas de Penna in l. defensionis facultas 7. col. 3. vers. in Regno autem, C. de iure Fisci, lib. 10. Afflict. in Constit. Pacis cultum, num. 13. vers. item pro hoc*, & in *§. illud*, post *num. 36. vers. modo hodiè in Regno*, & in *decis. 196. & 197. Loffred. in paraphrasi tit. Imperator Lotharius, colum. 26. vers. hoc etiam clarè ostenditur*, & sic etiā si essemus in casu dubio, iura Fisci sunt in tuto.

Quartò, & tandem, quia si locus est in istis officijs tanquàm Regalibus, vt probauimus, dispositioni *d. cap. ex præsūptuo-*
437 *sè*, cessat omninò, nedùm interdictum recuperandæ, vel reintegrandæ possessionis occasione spolij, sed omninò post annum iam elapsum de mēse Martj 627. vt idē ipse aduersarius fatetur in quodā memoriali, non pōt amplius intentari vllum remedium possessoriū, sed solum de proprietate erit agendum, vt sunt clara verba *d. cap.* in quo rogo ponderari, quod postquā *in vers. sed possessione*, statuit ipse legis Conditor, rem ipsam penès Fiscum cuiusdam sequestri specie existere debere, ita tamen, vt Fiscus donare, aut in aliū quocunque trāsferre titulo, vel aliter statum possessionis, nullo modo innouare posset, subijcit immediatè, *post anni verò spatium possessor huiusmodi sine aliqua immutatione possideat*, & sic apertissimè Rex intellexit, & habuit Fiscum post anni decursum pro vero possessore, vt clara sunt verba, & insuper illud amplius prouidit, *& de proprietate rei per legitimos iudicij tramites recto iuris ordine terminetur*, de quo in specie cùm incidisset dubium in S. C. & de hoc controuerteretur, vtrum post anni spatium decursum posset agnatus agere remedio possessorio, opponente Fisco, quòd non poterat de possessorio tractari, sed solum de iuri-
438 bus proprietatis, fuit per S. C. decisū, quòd post annum nō posset agere agnatus possessorio recuperandæ, sed solum agere de proprietate, idque authoritate trium Regni Luminum, scilicèt *Bartholomæi de Capua, Andreæ de Isernia, & Lucæ de Penna*, his verbis decisum testatur *Afflict. decis. 196.* & concordi sententia receptum, optimè, & clarissimè idem *Afflict. in l. Imperialem, §. illud*, post *nu. 36. de probib. feud. alien. per Frider.* cuius verba rogo omninò legi, in *vers. modò hodiè in Regno*, vbi Primò docet, quòd etiā si non notoriè constet de iure Fisci, qui spoliauit illum, cui aperto iure non competebat successio feudi, non fit sibi restitutio, donec non probauerit de sua proprietate, vt in *capit. Regis Caroli, &c.*
439 in quo illud aduerto, esse literam mendosam, vbi legitur, *de non iure Fisci*, debet enim legi sine illa dictione negatiua, *non*, vt proximè fidelitèr verba illius retuli, nā alioquin esset sensus planè erroneus. Et hoc idem paulò post confirmat clariùs,
440 & Secundò, dùm reassumendo dicit, *& sic spoliatus non potest agere spolio facto sequestro infrà annum à die mortis Baronis, sed post annum non facto sequestro, nō potest spoliari, sed debet priùs causa videri de proprietate*; & Tertiò, idem repetit exponēdo sensum verborum *Isern.* his verbis,

bis, *vbi dicit Isern. quod quãdo sequestratur possessio infra annum, quia nõ constat, quod successor aperto iure succedat, non habet remedium possessorium, sed tantum potest agere de proprietate*, & sic facto sequestro per Fiscum post annũ, nullo casu admittitur spoliatus agere de possessione, sed de proprietate tantũ, sequitur latiùs explicando *D. Georg. d. cap. 52. num. 29. in fine*.

441 Quod fomentum recipit à iure ex eo, quod ordo ille, vt prius de possessione, quàm de proprietate agatur, & spoliatus antè omnia restituatur, *l. ordinarij, C. de reiuend. & l. 2. C. si per vim, vel alio modo*, iuris ciuilis inuentum esse, cui Principem pro libito suo derogare posse, consentiũt omnes, vt his verbis benè probat *Peregr. d. cons. 2. post nu. 16. in princ.* vbi ex *Alex. Brun. Ruin. Capyc. & Crauett.* reddit rationem, quod id sit modici præiudicij, quoniam nõ aufertur Parti in meritis defensio, potest autem Princeps in modico ius tertij lædere, ex *Innoc. Bald. Card. Alex. Campeg.* & alijs.

SVMMARIVM.

442 *Feudi successio feudatario sine legitimo harede defuncto ad Dominum reuertitur, qui naturalem possessionem finito tempore feudi incipit habere cum ciuili consolidatam, & num. 443. & tunc hæredi interdictum recuperandæ possessionis non competit, num. 445. & 446.*

444 *Fiscus feudi possessionẽ capit propria authoritate, absque processu, & Parte non citata, & si Dominus vadit ad Iudicem, non perdit ciuilem possessionẽ, quod procedit in omnibus, quorum tempus cõcessionis est finitum, & num. 446.*

447 *Possessor ciuilis, & legalis potest intentare interdictum adipiscendæ, vt efficiatur etiam naturalis.*

448 *Dominium, & possessio etiam naturalis reuertitur ad concedentem finito tempore concessionis.*

449 *Inuestitura vt expediatur, non debet institui iudicium petitorium, neque possessorium, nisi aliquis tertius contradictor appareat, vel Fiscus contendat, petentem non esse legitimum successorem, etiam si sit filius, qui eo casu quid demonstrare debet, nu. 450. & 451. vel nisi superest agnatus, sed non filius, & num. 453. & fortiùs si plures agnati, nu. 454. quod amplia fortiùs procedere in Regalibus, & iurisdictionalibus, num. 455. & contrà omnes personas, & pro omnibus rebus, quorum ius tempore certo ab initio, vel incerto, & verificato extinguitur, num. 460. & 461.*

453 *Feudatario defuncto si nõ superest filius, sed agnatus, debet dari terminus in causa possessorij pro feudo, & fortiùs si superessent plures agnati, num. 454. quod ampliatur fortiùs procedere in Regalibus, & iurisdictionalibus, num. 455.*

456 *Regalia à voce Regis descendunt, & iura Regia nuncupantur, & quomodò definiantur, num. 457.*

458 *Rex concedendo feudum, directum dominium retinet in concessione Regalium, superior potestas reseruata intelligitur, plus autem iuris transfert in cõcessionarium in feudo, quàm officijs, & nu. 459.*

462 Constitutio, Scire volumus *condita ratione publicæ vtilitatis, vt conseruentur iura Regalia.*

463 *Magistratus præsertim Supremi inuigilare debent, vt conseruent eorum Regem.*

CAPVT VNDECIMVM.

De remedijs possessorijs circà feudalia, & Regalia, competentibus directo Domino de iure communi.

NOuissimè, & tandẽ estò, quòd in casu præsenti cessaret remediũ *d. cap. præsumptuosè*, omnisque prouisio iuris mu-
442 nicipalis deficeret, non nè Fisco succurritur beneficio iuris communis, ex dispositione *cap. 1. §. si enim Titij*, ibi, *Titio sine legitimo hærede masculo defuncto, eius feudi successio ad Dominum reuertitur*, de successione fratrum, vel de gradibus succedentium in feudo, idem in *cap. 1. versic. si aliquis*, ibi, *si aliquis suum beneficium, siue totum siue partem alienauerit, & ipse, vel hæres eius sine hærede decesserit, beneficium senioribus aperitur, totum quod fecit, reuocari debet, apud quem, vel quos*, inde *Bald. in cap. quæ in* Eccle-

Ecclesiarum, *num.*31. aliàs 62. *de constit.* & in *consil.*301.*num.*4.*lib.* 1.& alibi sæpè
443 dixit, Dominum directum ratione ciuilis possessionis, quam sẽper retinuit finito tempore feudi naturalem quoque incipere habere cum ciuili consolidatam, ex qua detentorẽ ipsum tanquàm suum turbatorem expellere potest, & ità de cõnsuetudine obseruari, & *Bald.* ad hoc citat *Afflict.dict.decis.*392.*num.*18.post *Isern. in cap.sancimus*, *num.*11. *quo temre miles*, vbi docet, hoc importare feudũ aperiri Domino, vt vtile scilicet reconsolidetur directo, & in Dominum retrãseat ipso iure, addens, quod quando agitur de perdẽdo dominio pleno, dicitur, *amittat*, quod exponitur per sententiam, quando verò de perdẽdo vtili tantum, dicitur, *cadat*; scilicet ipso iure, ad instar emphyteuticarij, *l.fin.in fine*, vbi *glo.super ver.cadat*, *C.de iure emphyt.*& in fine subijcit, vtile dñium recõsolidari, & reddi suæ pristinæ
444 formæ, hinc dicebat *Paris de reintegr. feud.in* §.*infinito tempore concessionis*, *car.* mihi 76. ex *Bal.in tit. de content. inter dominum, & vasallum*, Fiscũ capere possessionem feudi propria authoritate absque processu, & Parte non citata, & si vasallus claudit ostium, Dominus poterit aperire, quia habet ciuilem possessionem; & hoc dicit procedere *Paris* non solũ in feudo, sed in omni eo, cuius tempus concessionis est finitum & quod si vadit Dominus ad Iudicem, quia non audet propria authoritate expellere, non perdit ciuilem, *Boss.* notatilitèr *de Principe*, *post nu.*296. vbi citat *Isern.Bald.Prapos.*& alios, *Petr. de Gregor.de concess.feud. part.*1.*quast.*4.
445 *num.*14. qui subijcit hæc verba, *etsi Fiscus eo casu caperet possessionem feudi*, *non competeret hæredi interdictum recuperandæ possessionis*, *ita quod dicti hæredi nullum ius*, *aut remedium competit ad agendum contra Regem*, *Alex.Prapòsit.Barbat. Curt.iun. Brun.Siluan.Gabr.Rom.Zasius*, & alij, quos citat *Ludou.Sacca in resp.pro Sereniss.Duce Parmæ*, *num.*83. *in causa Fiscaliũ Sereniss. Margharita ab Austria*, vertente in Regia Camera, vbi longo tẽpore pro Sereniss. Duce Ranucio eius nepote patrocinando onus substinui, *Natta consil.* 563. præsertim ex *num.*36.
446 vbi dicit, feudum reuerti ad Dominum ipso iure, nec requiri retraditionem possessionis, nec sententiam virtute directi dominij, quæ semper est in actu permanens ex vi attractiua; & proindè non dicitur nouum dominium, sed cõsolidatio, & dicit procedere, vbicunq; ius tempore finitur, vt in emphyteusi, vsufructu, & cùm dos reuertitur ad mulierem soluto matrimonio, ex *l. in rebus C.de iur. dot. Borgnin.decis.Fiuizan.*36.*num.*136. *cum seq. part.*2. *Muta in cap.*23.*Regni Sicil.* post *num.* 24. *tom.*1. Et ratione ciuilis
447 possessionis possessor ciuilis, & legalis potest intentare interdictum adipiscendæ, vt efficiatur etiam possessor naturalis, & actualis, vt ex *Bald.in rubr.de caus.poss. & propriet.num.*13.tradit *Molin.*alijs relatis *de primog. lib.*3. *cap.* 13. *num.*2. *in*
448 *fin.*& amplius dicebat idem *Bal.in l.*2. *q.*46. *de rer.diuis.* finito tempore concessionis, ad concedentem reuerti dominium, & possessionem etiam naturalem, quam illicò legis ministerio attrahi, & vniri cum ipsa ciuili, quod signauit *Marcell.de Mauro alleg.*1.*num.*20. Et licèt vbi
449 agitur de expedienda inuestitura confirmatoria per mortem inuestiti non sit iudicium petitorium, neq; possessorium, nec vllam habeat formam iudicij, id declaratur procedere, quando notorium est, nec disputatur, quin ille, qui inuestituram petit, sit legitimus successor, nec contradictor aliquis apparet, *Isern. Bal.* & alij in *d.l.Imperialem*, §.*insuper si filius*,
450 si etenim aduersus petentem inuestituram aliquis tertius oppositor cõpareat, qui contendat, ipsum esse legitimum successorem, & ob id iustum cõtradictorem, vel etiam ipse Dominus directus, vel Fiscus in Regno, qui vellet in continenti docere de iuribus suis ad excludendum succedere volentem, & in promptu de iure suo constaret, in vtroquè casu esset procedendum in iudicio formato, nec erit tunc iudicium summarium, sed ordinarium, licèt non per regulas petitorij, nec possessorij, sed ad explicandum concernentia expeditionem inuestituræ, &
451 hoc casu onus est petentis inuestiturã, vel possessionem demonstrare, esse verum, & legitimum successorem, etiàm

si sit

ſi ſit filius, ſcilicet ſe eſſe filium, & ſolum hæredem,& hæc ſunt capitula,quæ dixit *Iſern* eſſe inquirēda in *cap.ſancimus, nu.* 10.vbi *Affl. quo tempore miles*, & quòd debet probare ſe talem qualē, quod debeat admitti ad ſucceſsionē, vt perpenſis pluribus locis *Iſern. & Afflict.* de communi omnium Feudiſtarum, & Sapientum Regni relatis *D.Capyc.Loffredo, Frecc.* & alijs, ac pluribus deciſionibus Sacri, & Collater. Conſil. appoſitiſsimè probat *Reg.de Ponte conſ.62.à nu.*12.14.15.*cum ſeq.& num.*23.*&* 24.& de Fiſco, & directo Domino,*num.*28.*&* 29.vbi in *fin.conſ.*ita teſtatur iudicatum in illa cauſa Comitis Triuenti per S.C. facta relatione in Collaterali.

452 Et quòd directus Dominus,vel ipſius Fiſcus poſsit etiam filio feudatarij petenti inueſtituram ſe opponere, & aduerſus illum probare quæ ſibi incumbūt ad denegandam inueſtituram,& immiſsionem in poſſeſsionem, ex *Iſern. in cap.*1.*quo tempore miles, in §.nulla,per quos fiat inueſtit.* & in *cap. vnic. quid præcedere debeat,inueſtit.vel fidel.* benè probat *Dom. Conſ.Georg.in repet.feud. c.*52.*n.*10.*&*14.

453 Sed in caſu vbi non ſupereſt filius, ſed agnatus, qui prætendat ſe ſucceſſorem ex lege feudi, eo caſu ſubijcit idē *Georg. num.*17.*cum ſeq.* quod cùm ius agnati ſit magis incertū,quàm ius filij, tunc neceſſariò, inquit *Georg.* debet dari terminus in cauſa poſſeſſorij,in quo qui ſuccubuerit,aget petitorio, quod dicit clariſsimè probari in *cap.*1.*de natura ſucceſſ.feud.* iuncto commento *Iſern.* quem expendit in pluribus locis, & indè *num.*22.*&*23. reaſſumit, de iure communi feudorum non debere inueſtiri agnatum, etiam ſi ſolus contenderit, ſed omninò eſſe concedendum terminum in cauſa,& per cōſequens Fiſcum, qui habet ciuilem, debere habere naturalem lite pendente; nec ſine ratione, nàm hæc prætenſa immiſsio habet aliquam originem à Iure Romano,quo ab inteſtato datur interdictum,quorum bonorum,in quo quidem interdicto requiritur terminus, in quo termino implorās dictum remedium debet ſe probare talem qualē, & quod ſapit naturam petitorij,& cum maxima ratione admittitur exceptio dolo facis petere,quando eſt liquida, quod latiùs ipſe probat, & probaſſe dicit ſupra *cap.*47. iterum ſubijciens hæc verba: *Vnde concludo cum Andrea, quod de iure feudorum mortuo vaſallo ſine filio, ſi agnatus petit immitti in poſſeſſionem,& inueſtiri, debet dari terminus in cauſa,Dominus debet poſſidere vigore ciuilis poſſeſſionis, & in termino poteſt excipiendo probare, nedùm ad vaſallum non pertinere feudum,ſed quando eſſent alij proximiores, vel coæquales in gradu in feudo diuiduo, excipere in totum, vel in partem, & ſic de iure communi feudorum ſine tali, quali cognitione facti,non poſſet obtinere immiſſionem, & inueſtituram; tanto minus agnatus, cuius ius eſt incertum, & illiquidum.*

454 *Idque tantò fortius*, ſubdit, *procedere quando non eſt vnus agnatus, ſed plures agnati concurrunt, vt propriè contingit in caſu præſenti; tunc enim optimè, ipſe dicit, quod ius vniuſcuiuſque redditur magis incertum, & illiquidum, & tantò minus aliquis eorum debet inueſtiri, donec plenè de iure potiori cognoſcatur, quo fit, vt Dominus non debeat interim priuari iuribus dominicalibus*. Hæc ille.

455 Et hęc omnia procedere,non ſolùm in feudalibus,ſed longè fortius in Regalibus,& iuriſdictionalibus, probat in terminis,& in puncto *Peregrin.in* cit.*conſ.*2. vbi reſpondens pro Sereniſſ. Duce Parmæ cōtra Palauicinos in eadem cauſa,in qua conſuluit meus *Socer in dict. conſ.*1. poſtquàm in themate propoſuit agi de interdicto recuperandæ de Caſtris, de Regalibus, & de fortellitijs, *nu.*1. & latè comprobauit *num.*18. dictam doctrinam *Bald.* ſubijcit hæc verba,*multò magis autem Baldi deciſio accipienda eſt in Regalibus,& iuriſdictionalibus, idem Peregr.* latiſſimè *conſ.*3.*in princ.& per totum*,omninò legendus *eod.lib.*1. loquens in feudalibus, iuriſdictionalibus,& Regalibus, & ratio eſt euidēs,quia magis oſſibus Principis ſunt affixa, & dependent ab ipſius ſuperioritate,& nutu Regalia,quàm feudalia; & quia ſi hoc permittitur cuilibet priuato concedenti emphyteuſim, vel feudū ex perſonis, quibus iure communi eſt hoc permiſſum, longè fortiùs Re-

gi,vel

gi, vel supremo Principi, à quo Regalia dependēt, habenti supremum ius in suo Regno, & omnem authoritatē, vt in specie *Præpos.* post *Bal.in c.1.in fin.de feud. sine culpa non amitt.* facit quod scribit *Bald.in cap.1.in fin.de allod.Brun.cons.59 num.15. Ludouic.Sacca* in puncto *d.cons. num.93.Peregrin.d.cons.2.num.20.& 21.*

456 Regalia enim à voce Regis descendūt, & iura Regia nuncupātur, *Regner.Sixtin. de regal.lib.1.cap.1.in princ.* vbi *num.15.*

457 Regalia hoc modo definiuit *esse iura ei, qui Superiorem non recognoscit competentia, ad salutem, & decus Reipublicæ tuendam,* idemque *d.lib.1.cap.4.num.15.*

458 & si in concessione feudi, vel emphyteusis directum dominium retinetur, in concessione Regalium, quocunque modo fiat Superior, potestas ipsi concedēti supremo Principi censetur reseruata, & retenta, *cap.dudum, §.hoc igitur, de præb. in 6. Afflict.in cap.1. §.ad hæc, num.15.de pace iurament.firm.Peregrin.de iure Fisci, lib.1.tit.vltimo, num.33. Vasq.de success. creat.lib.2.§.17.num.18.Roland.consil.1. num.135.lib.2. Surd.cons.267.num.7.& seq.lib.2.Raud.respons.1.nu.263.& 435. lib.2.Minsynger.obseru.99.num.2.cent.6. Menoch.consil.604.num.16.lib.5. Natta cons.487.num.24.et 30.PrucKm.de regal. §.soluta potestas, cap.4.membr.2.effect.7. num.56.* etiam si iuramentum concessioni accedat, *Capyc.decis.121.num.1.* vbi

459 *num.5.* probat, plus iuris transferre Regem in concessionarium in feudo, quàm in concessione officij, *Roland. à Valle cons.1.num.109.lib.2.* latissimè *Regner.Sixtin.de regal.lib. . . . c.5.nu.3.cum*

460 *seq.* & procedere contrà omnes personas, & pro omnibus rebus, quorum ius tempore extinguitur, authoritate *Bald.in cap.1. in 6.notab. de contentione inter Dominum, & fidelem,* qui reddit rationem, quia omnis terminus terminatur p suas

461 extremitates, & quod procedat tàm in tempore certo concessionis finito, quàm in tēpore ab initio incerto, & post verificato, quod ex aliquo contingenti sit factum certum, nam puri, & purificati ex euentu par est conditio, tradit *Sacca d. cons.num.85.Peregrin.d.consil.2.num.18. in fine.*

Quæ cùm ita sint, supremæ ipsius Curiæ Senatores obsecro, atque obtestor, vt perpēdant pro decisionę huius causæ verba *Afflict.*in sępè citata *Constit.Scire volumus, de iuribus regalium rerum,* post *num.8.versic.nec credendum,* qui ità lo-

462 quitur, *nec credendum est, quòd ista lex sit facta ob auaritiam, sed ratione publicæ vtilitatis, vt conseruentur iura Regalia, ad quæ conseruanda etiam subditi debent vigilare, quia sic fauendo conseruant eorum Regem, quia Rex non cogitabit ponere manus ad iniquitates propter necessitatē, cùm Rex debeat cauere ab omni re illicita, plusquàm alij, vt dixit Bald.in l.penult. ff.de hæred.instit.* Hęc *Afflict.* qui si hoc dixit

463 de subditis, longè maiori ratione hoc erit officium supremorum Magistratuū, pręsertim Regiæ Cameræ, & supremi Collateralis, vbi hęc causa erit decidēda.

Longior, si cui visus fortasse sum; is, quęso, perpendat argumenti nouitatem, quæstionis difficultatem, rei, de qua agitur grauitatem, excusationē sanè meretur quisquis in perlustrāda Regione nullius antè notata vestigijs, diutiùs immoratur, quisquis paulò longiore nauigatione vestigat vellus aureū veritatis, quanquam, vt ingenuè fatear, non eam breuitatem sequor in scribendo, in qua multa desideres, sed eam, in qua nihil redūdet, nihil sit superuacaneum, & leue, qua ratione non imperitè *Plinius* breues esse autumat *Virgilium, & Homerum,* sed ne sim in commendanda breuitate longior. Dixi. Lege, æstima Lector, & vale.

APO-

APOLOGIA PRO DOMINO FABIO CAPYCIO GALEOTA Patritio Neapol. Iurisconsultorum celeberrimo, maximo, & nostra tempestate facilè Principe; olim Inuictiss. Regis nostri Philippi IV. Sacri Concistorij Senatore dignissimo, eiusdemq; Regalis Aulæ Præsid. meritissimo.

Nunc in Supremo Italiæ Senatu inter Regentes plausu vniuersali cooptato.

AVCTORE LEONARDO MAXIMO DE PHILIPPIS I. C. NEAP.

AD LECTOREM.

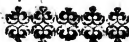
OMPERTVM satis, omnibusq; re ipsa exploratum arbitror, hominibus sciendi desiderium naturaliter inesse: quæ sanè cupiditas, & si cunctis vniuersaliter sit ingenita, illam tamen ipse exuberantem experior: fortassis ita Diuino illi rerũ omnium Opifici, cuius admirabilis prouidentia nil omnino claudum derelinqui patitur, eius, quæ mihi desuper contingit Mineruæ imbecillitatem, ea animi propensione, compensare visum fuit. hæc autem cupiditas, quippè quæ solum varia, assiduaq; Sapientum lectione expletur, fortè quemdam Kalendis præteritis meas in manus pertulit Libellum aspectu recentem, mole non exiguum, titulo magnificum . . . . ni regale præseferret argumentum, atque introspecturus, qua rerum grauitate, & doctrina, tam grauis materiæ argumentum eius Auctor enuclearet, auidè in eum, vt quæque noua visuntur, oculos, animumque intendi; & forti legenda commissa pagella, oculis primum inopinato occurrit quędam ah nimium inuida! alieni operis, de Regalibus disquirentis officijs confutatio: vbi quamuis ille, illius operis Authoris nomen suppresserit: ausis fortasse perhorrescens gloriosi nominis iubar; nihilominus ipse, vt legi, confestim Celeberrimum Virum illum, Iurisprudentiæ lumen, omniq; æuo commemorandum, FABIVM CAPYCIVM GALEOTAM, illic argui deprehendi. Mirabile dictu! casus tulit manus ad librum, & quod se legendum obtulit, iure mihi debebatur: quippè qui vnus tanti viri sapientiæ peculiari modo super omnes ex voto referor adscriptitius; Legi, & si liber vera fateri, vt vsque legerem vix patiens se mihi præbuit animus, cuius nunc impetum in eum Authorem cohibere non valeo; & profectò esset hic silentium omni loquacitate detestabilius: quin nunc si tacerem, haud immeritò perpetuo silentio plectendus essem: Potuit ille, cum in Patrem Cresum hostem irruentem vidit, eo casu motus, quamuis mutus, pro creso Patre loqui! & ipse publico populorum patre, sacrosancti iuris vindice, Iustitiæq; oraculo incessito; quamobrem fieri poterit, vt aduersus infensum calamum non exacuem, verbaq; non vibrem! efferor! & quando cum hominem repulsurus, oneri impar accedam, eo tamen muneri, quod mihi cum publica, tum priuata ratione debetur, vt satisfaciam, me non tacuisse sufficiet: & saltim vt, cętera desint, in eum quique sunt, quique futuri erunt Sapientum calamos, & animos excitabo? quid hic plura? efferuescit animus! Lector hic tecum amplius impatienter moror! vindex me vocat oratio! nè tamen abeas; sed mecum te precor vt venias? quod vt velle valeas, Vale. è Museo nostro 8. Kal. Iulij. Ann. à partu Virginis cIↃ. IↃ. cxxxx.

ARGVMENTVM.

DEfenditur Dominus Regẽs Fabius Capycius Galeota à quodam ex modernis Scriptoribus in verissima doctrina, quam in celeberrima præcedenti Regalium, & præsertim officiorũ disceptatione de stricta officiorum interpretatione in successionibus, prohibitoq; eorũdem commercio in commutationibus, siuè in alienationibus, siuè Principis assensu tradidit. Hinc officiorũ personalissima ratione; denuò pluribus demostrata, ad sẽsum nostri Auctoris contra potissimam Aduersarij oppositionem concluditur, nimirũ alteratis illis ad omnes generaliter hæredes, hæredes ibi descendentes esse interpretandos, atq; insuper si fuerint pro hærede concessa, intelligendam esse concessionem de primo dumtaxat hærede, exẽplo vsusfructus. Quamobrem declaratur iuxta verum sẽsum contra Aduersarij interpretationem *tex.* in *l.antiquitas C.de vsufr.* eiusdẽq; ad comprobationem expenditur *text.* in *l.antiquitatem*, & in *l.corruptionem C.de vsufr.* Explicatur itidem *Bald.in cons.* 159.*nu.*5. *lib.*3. illumq; ibi ostenditur in officio feudo admixto, & sic in diuerso casu eius, ad quem intulit Aduersarius. Diluitur propterea ea distinctio, quam iuxta suum sensum Aduersarius de officio mero, & mixto, ex eodem *Bald.* protulit. Ex quibus firmatur, officia quam uis ad hæredes transitoria, speciali pacto concedantur, adhuc personalia esse recẽsenda, atq; officium, eo casu penès successorem, velut nouum recipi: ad quod in terminis militiarum (sumptis *militijs*, pro ipsis officijs) perpenditur *text. l. fi. C.de pignor.* vbi est casus militiæ cõcessæ, ad hæredes trãsmisibilis, & cum facultate illam vẽdẽdi, ibiq; ad eius *text.* intelligẽtiam exponitur, quæ nam sit illa summa, quæ post militantis mortem ex militantium placito, vel principali beneficio dari constituta erat. Respondetur deindè Aduersarij argumẽto, quod ex *text. in l. in annalibus C.de legat.* iũcta dispositione *l.si in singulos ff. de ann. leg.* pro officiorum transmisibilitate, ad instar annui legati prætendit, vbi plura, an legatum annuum, ad *text.in d l. si in singulos*, dicatur ad hæredes non transitorium, vel natura ipsius legati, vel ratione conditionis in

in eo legato superintellectæ. Tum ostenditur, quod officia, quamuis feudis pluribus assimilentur, non tamen propterea inter ea, vtcumque inferri posse, sed certo modo in quibusdam dumtaxat casibus: Hinc declaratur intellectus, qui nostro Authori fuit in doctrina *Marini Freccia* in casu fratris admissi ad feudum, in hac materia ab illo adducta. Respondetur similiter *textui legis vn. C. si liber. Imper. lib.* 10. vnde transmisibilitatem ad extraneos hæredes in officijs hæredibus concessis arguerat Aduersarius. Et simul contra eundem declaratur theorica magistralis *Bar. in l. Gallus, §. etiã si parente ff. de liber. & posthu.* Post hæc explicato *Bald. in l. fi. C. de pignor.* Respondetur ad id, quod ex ea parte contra nostrum Authorem deduxit Aduersarius. Sic pariter Aduersarij intellectus ex *text. in d. l fin. & l. omnimodo, & l. imputari C. de inoffic. testam.* quod idem sit concedere officium pro hæredibus, ac cum potestate vendendi pro effectu transmissionis illius ad extraneos, improbatur. Et postremo eiusdem inductio ex *l. final. ff. de constitution. Princip.* sicut & alia quælibet ex generalibus iuris regulis ad materiam officiorum accomodata reijcitur.

INDEX

alioquin in alijs vtiliter stipuletur, & hæreditati acquirat num. 18.

19 *Respectus consulendi duobus in* text. l. antiquitas *consideratus non est specialis in eo tex. in terminis vsusfructus, & num.* 12. *& seq.*

20 *Vsusfructus vt non fiat perpetuus, est etiam ex eo, ne proprietates inutiles remaneant.*

21 *Vsusfructus consistit in vti frui, atque in facto illo personæ vtentis, & fruentis.*

22 *Vsusfructus, natura sua perit, aut subducta persona vtentis, aut re fructuaria sublata, aut vsufructu cum proprietate consolidato.*

23 *Ius fruendi velut personæ inhærens morte extinguitur, & nu.* 14.

24 *Personæ quæ cohæręt morte extinguuntur.*

25 Text. *verba* in l. ambiguitatem, & l. corruptionem C. de vsufr. *in materia personalitatis vsusfructus expenduntur.*

26 *Vsusfructus, etsi ex vniuersali iuris destinatione ratione rei gesta exigat aliquãdo ad proprietatę̃ redire, tamen vt morte personę vsufructuariæ extinguatur ex eius intrinseca ratione indepẽdenter ab illa vniuersali habet, cum eius substantia consistat in vtendo fruendo, &* nu. 29. & 30.

27 *Ratio immediata, & absoluta Decisionis* Iustiniani in l. antiquitas C. de vsufructu.

28 *Aduersarius est sibi contrarius.*

32 *Reprobatur Aduersarius in eo, quod asserit quod in casu* text. l. antiquitas *vsusfructus in persona hæredis sibi sit nouus.*

33 *Officium, non aliter, ac vsusfructus in facto consistit, ac vt ille, in vtendo, fruendo hoc in exercendo, & administrando consistit, & sic quòad extinctionem moriente persona, cui inhærent ad paria diiudicari debent, & num. 49. Sic illud ab efficiendo, & congruum personæ actum dictum fuisse ostenditur, nu. 59. & 60.*

34 *Aduersarij Achilles contra nostrum Auctorem.*

35 *Explicatur* Bal. in cons. 159. nu. 5. lib. 3. *ab Aduersario adductus, cõtra nostrum Auctorem, & demonstratur* Bald. *loqui in diuerso casu, item conuincitur Aduersarij sensus ad dictum* consil. *ex doctrina eiusdem Aduersarij, nu.* 38.

36 *Officium feudo annexum ad instar feudi diiudicatur.*

37 *Militiarum quædam species fuerant apud Romanos, quæ tamen erant quędam Castra, seu prędia militibus à Principe concessa.*

39 *Ratio prouentus in officijs, extrinsecè se habet ad ipsam rationem officiorum, ac ideo Aduersarij distinctionem, quæ ea ratione asseritur aliud officium merum, aliud mixtum, & quod in mero tẽpus sit de substantialibus, in mixto de naturalibus, tutam non esse respondetur; probatur etiam exẽplo militiarum num. 43. proinde doctrinam Aduersarij periculosam esse deducitur nu.* 44.

40 *Officium quãdo verè mixtum dici possit.*

41 *Quę hodie officia nuncupantur, apud Romanos, antiquitus militia dicta fuere.*

42 *Militias apud Romanos habuisse, etiam emolumenta demonstratur.*

45 *Expenditur in materia officiorum* Bald. cons. 275. vol. 2.

46 *Regalia vniuersaliter magna concedi debere, maturitate, & persona electa industria, fide, & grauitate, & maximè in officij concessione, & quare, demonstratur n.* 107.

47 *Argumentum Aduersarij, quo contendit officia esse transitoria, & tempus in illis esse de naturalibus, quia ipse vidit ita passim illa concedi, improbatur.*

48 *Officia quamuis ex voluntate concedentis speciali pacto, nedum pro vno hęrede, sed pro pluribus, etiam hæredibus concedi possint, non tamen ea concessione desinent officia esse personalia, atq; cum persona extingui, & si plures ad illa sunt vocati apud quemlibet ex vocatis exemplo vsusfructus, velut noua recipiantur, comprobatur idem authoritate iuris communis in militijs ad hæredes trãsmissibilibus concessis n.* 50.

51 Text. in l. final. C. de pignoribus, *ponderatur ad indicandam, personalissimam officiorum rationem immutatam etiam remanere in concessione facta pro hæredibus, vel cum facultate vendendi in terminis militiarum, quæ officia referunt num. 54. & n. 59. Idem probatur contra distinguendo illa ab annuo legato, & n. 55. & præsertim à n. 58. ad* 62.

52 *Mi-*

etiam si parente ff.de lib.& posth. *ad sensum nostri Auctoris, & n.91. vsq; ad 95.*

92 *Aduersarius non rectè* Bart. *addidit, & nu.93.*

94 *In dispositione* pro hæredibus, *filij sunt interpretandi, iuxta sensum* Bart. in d. §.etiam si parente, *tàm si res simpliciter non sit trãsitoria ad hæredes, quam si non sit transitoria, nisi ad filios, vt in feudo; quod à fortiori debet recipi in officijs, & n.95.*

96 *Declaratur* Bald. in tex. l.fi.C.de pignor. *in materia militiarum ab Aduersario adductus, contra contra eundem Aduesarium.*

97 *Militia ex* Baldo *sumitur aliquando pro quibusdam introitibus publica authoritate constitutis.*

98 *Militia in Romanis legibus importat idem ac officium, sed cum militia pro ipso officio, & administratione sumitur, non cum pro emolumentis, & reditibus, & num.99. & 100.*

99 *Militia* ex Bald. *est quodam exercitium, ex quo sumitur lucrum, comparatur officio, siue beneficio, nec potest alienari, neque in commercio esse, & num.100. & seq.*

102 *Militia de qua in* text. l. final. C.de pignorib. *quia nedum transmissibilis ad hæredes conceditur, sed cum facultate vendendi, proindè non malè latior intellectus posset in eo casu defendi.*

103 *Improbatur intellectus Aduersarij sententis, idem esse concedere militiam, cum facultate vendendi, ac ad hæredes transmissibilem, quoad effectum transferendi dictam militiam ad extraneos. ad* text.in d.l.final.C.de pignor. & l. omnimodo §.imputari C.de inoffic.testamento.

105 *Respondetur Aduersarij argumento deducto à* l.final.ff.de constitution.Princip. *quo* text. *quia latè sunt interpetranda beneficia Principis, defendit, vt concessis officijs hæredibus, nedum hæredes ibi filij, sed etiam extranei vocari intelligantur, & n.105.*

106 *Regalia concedere est existimandum priuilegium, non beneficium.*

107 *In alteratione Regalium officiorum, nedum Principis solius incommodum, sed totius Reipublicę detrimẽtum versatur, & nu.108.*

110 *Respondetur Aduersario asserenti, nil differre officia exerceri per Caij descendentes, vel etiam per alios.*

111 *Officia quamuis ex concessione alterentur ad hæredes, non tamen intelligi debet in eis in suis casibus derogatum Regio assensui.*

IESVS, MARIA, IOSEPH.

QVanta iuris subtilitate, rerum doctrina, dicendi felicitate insignis Auctor noster Regens Galeota in præcedenti Responso, Regalium officiorum materiam digesserit, eodem Responso satis apertè demonstratur: vt proindè non immeritò, cũ primò illud in lucem prodijt, velut præsagiens, fuerit qui dixerit, æquè simul edi sapiẽtibus, & inuidis! ò verum, certumq; præsagium, argumento, haud fallibili de-
1 sumptum! eam enim fortunam, communi quodam fato, præclariora quoque virtutis facinora sortiuntur: scilicet non carpit liuor, quod honor non extollit, huius autem quid in causa sit cuiq; planum est.

2 Instituturus igitur quidam ex recentioribus Regalium officiorum tractatum prænoscens hanc nostri Auctoris, in ea materia, celeberrimam disceptationem, vt in eam irriperet, facilè fuit, quin velut ibi, eius laboris omne punctum consisteret, tanta insurrexit auiditate, vt non erubuerit, si modo noster inficiaretur Auctor, in materia tam stricta, ex generalibus iuris regulis argumenta prætendere.

3 Etenim cum Auctor noster disertè in præcedenti officiorum disceptatione, naturam, & quidditatem illorum radicitus perpendens firmasset, illa esse personalissima, & velut ossibus Principis inhærentia, illorum in concessionarium non transferri, nisi dumtaxat exercitium, siuè quendam titulum ad finem administrandi, & exercendi; ea propter illa om-
4 ninò morte concessionnarij finiri; ideoq; etsi

etsi pro herede fuerint cōcessa, primum hæredem non egredi, & non secus, ac in vsufructu, quo cū simillimam naturam habet officium, de primo hærede dumtaxat intelligi, ad *text. in l. antiquitas C. de vsufruct.* idque rationibus, & auctoritatibus validissimè comprobasset;
5 Insurrexit hic ille, & iuris regulis innixus, inquit, hæredis nomine, omnes hæredis hęredes comprehendi, ad *text.* expressos in *l. sciendum, & l. hæredis ff. de verbor. signific.* ac propterea concesso officio etiā pro hęrede, in eo vocari hęredis omnes hæredes, nil refragante *text. in d. l. antiquitas C. de vsufruct.* quoniam subdit ille, decisionem dictæ legis, speciali de causa in vsufructu, in casu dicti *text.* processisse; ac proinde illam nō esse trahendam ad consequentias: At an rectè, eo Responso Auctorem nostrum effugerit, iudicem habebit Iustinianum, eumdem, quem interpretatus est, cuius alioquin etiam iudicio, omnis iurium interpretatio ex lege subijcitur, *l. tanta C. de veter.*
6 *iur. enucl.* Et sanè, & principaliter, quoad ipsum vsumfructum, attenta illius natura, ibi specialitatem perperam prætendi, eadem verba Iustiniani satis apertè protestantur. Inquit ibi Iustinianus in eo casu, in quo testator cuidam fundum reliquerat, quatenus vsusfructus apud hæredem remaneret, dubitasse veteres, nū legatum substineretur; quippè cum ex vi illius verbi *hęredis*, quo omnes hæredis hæredes comprehendi videbantur, videbatur vsusfructus ad suam proprietatem nūquam fore reuersurus, ac proindè proprietatis legatum inutile remanere: Hæc ratiocinabant veteres, cum quibus, & hactènus noster Aduersarius ratiocinatur: at Iustinianus quæstionem diffiniens, nedùm illi dubitationi de vsufructu non redeunte ad proprietatem, qua nimium torquebantur antiqui, nil prorsus tribuit; sed eam prorsus improbauit, atque irrisit; quin ipsa vsufructus primordia expendens, eam irrationabilem declarauit, atq; ex generalibus vsusfructus principijs ambiguitatem illam amputauit, & rem facili negotio decidit: & ex ijs legatum firmum esse, & talem vsumfructum vnà cum hærede finiri, & illo moriente, vel alijs legitimis modis illum amittente, expirare sanciuit; quapropter nil ibi specialiter decidi, aut singulariter decerni, ex verbis ipsis Iustiniani in promptu est. At inquiet hic Aduersarius, quod ex hoc ipso fit specialis ibi decisio; quia ex regulis, in subiecto casu *legis antiquitas*, vsusfructus ad suā proprietatem nunquam reuerti debuisset: sed & hoc ipsum, stante natura vsusfructus, ex regulis illis parum rationabiliter dubitari, dictæ *legis in fine* respondit Iustinianus; quin adeò verum est, ibi Iustinianum ratione eius casus, nil speciale in terminis vsusfructus in dicta *lege* decidisse, vt potius damnet antiquiorum sententiam, conantium ab vniuersali natura vsusfructus eam casus speciem excipere; itaùt, velut exclamans *in fine* dixerit: *Quare enim iste vsusfructus sibi tale vindicet priuilegium, vt à generali interpretatione vsusfructus ipse solus excipiatur!* explicans his verbis admiratiuè prolatis, vt legitur in pandectis Florentinis, se mirari, cur aliqui ex veteribus, eo prætextu, à generali natura vsusfructus, eum peculiarem casum eximere tentauerint; itaùt à generali extinctione vsusfructus, quæ morte vsufructuarij, vel alijs modis accidit, hic vsusfructus expirare non debuisset! his ita enu-
7 cleatis, sanè desijssent veteres amplius dubitare; veruntamen arbitror, faciliùs illos, etiam Iustiniano non audito, ab eorum dubitatione recessuros fuisse, quàm vt nunc Aduersarius noster ab eius interpretatione discedat; quandoquidem, assertam specialitatem in ea decisione, ratione eius casus, adeò vehementer imaginatione concepit, vt nedū eam tenere sibi visum fuit, sed vi illius, legit in *tex.* quod nunquā in eo legebatur, nempe *ex ea nō esse inferendum ad aliud*: & quod magis mi or, est, quod illud præcipi subdit in ijsdem proximè relatis verbis, ibi, *quare enim iste vsusfructus, &c.* quibus verbis, tātum abest Iustinianum illud dixisse, vt potius ijs verbis specialitatem illam de casu dicti *tex.* à veteribus
8 prætensam exprobauerit; quin etiam aduersarius ibidem, vt nobis ad oculum specialitatem illam velut digito demonstraret,

straret, iussit ponderari verbum *solus* in *textu* positum, quasi quod eo verbo specialitas ibi connotaretur: sanè hic fateor, quid ea connotatione Aduersarius intellexerit, me non intelligere; nam, aut illa connotatione intellexit, quod ille vsusfructus solus à generali interemptione vsusfructus in casu dicti *textus* excipiebatur, & hic sensus est contra *tex.* vbi deciditur, eum vsumfructum in proposito casu vna cum dicto hęrede finire, & illo moriente, vel alijs legitimis modis illum amittente expirare, Aut intellexit, quod ille vsusfructus solus excipiatur in casu dicti *tex.* à generali interemptione, idest comprehensione, quam fert nomẽ hęredis: & hoc neque consonat, & quia repugnat litera; & quia is sensus nunquam in ijs verbis Iustiniano fuit, vt esse non poterat: quin irrideretur ab *Ambrosio Calepino* eo modo interemptionem explicando: restat igitur, vt sub ijs verbis intelligatur, quod is vsusfructus solus, eo prætexto non debet excipi à generali interemptione, idest extinctione vsusfructus, & hic sensus, vt esset Iustiniani, sic contra Aduersarium in eius asserta specialitate concluderet. Aut inquiet Aduersarius, specialitatem ibi consistere in ipsa specifica testatoris dispositione, vt ex verbis, quæ Aduersarius subdit, intelligi potest ibi sub nu. 6. *Specialitas autem illius tex. fundata est super specifica dispositione testatoris legantis vni fundum, hæredi verò vsumfructum: & sic vtrique volebat testator prospicere hoc fieri non potuisset, nisi restringeretur verbum (hæres)*
9 *à sua generali significatione, &c.* in quo præmisso primo, & ipsum Aduersarium non rectè ipsam *textus* paraphrasim adduxisse; cum ait, legantis vni fundum, hę-
10 redi verò vsumfructum: namque ita ibi hęredi à semetipso legaretur, cui à semetipso legari, qua vtimur, Romana Iurisprudentia non patitur, de qua *Iulianus in l. & quidem* 18. *Florentinus l. legatum* 119 *ff. de legat.* 1. vt hinc Iustinianus noster eius non immemor, in dictæ legis contextu, cum explicans casum, dixerit, *Si quis fundum, vel aliam rem cuidam testamento reliqueret, quatenus vsusfructus apud hæredem maneret*. Quod quidem à Iustiniano cautè, non casu dictum, idem diligenter animaduersum *in §. 1. Instit. de vsufructu, l. vsusfructus 6. ff. de vsufructu, & quemadm. l. fundus 4. ff. si vsusfructus petatur*, & similibus apertè demonstrat: & redeundo, vnde digressi sumus; dicimus, quod vel intelligit Aduersarius in supra dictis eius citatis verbis, specialitatem esse in ipsa casus specie, ibi proposi-
11 ta; nimirum, vel primo in eo, vt proprietas maneat apud vnum, & vsusfructus sit alterius; & debeat pariter vtrique cõsuli, & tunc dicere, hoc in vsufructu esse speciale, tutum non esset: quippe cum ea dumtaxat separationis ratio, & non alia vsumfructum efficiat: vt disertè significatur *in §. 1. Instit. de vsu fruct.* itaut hac sublata, proprietatique vsufructu consolidato, verè omnis ratio vsusfructus euanescat, vt eleganter admonemur ex *Vl-*
12 *piano in l. vti frui ff. si vsusfructus pet.* sic illa ratio prospiciendi duobus in vsufru-
13 ctu est vniuersalis. Vel dicet, specialitatẽ in *tex.* consistere in illo verbo *apud hæredem*, videlicet vt ibi ly verbum (*hæres*) ratione subiectæ dispositionis vsufructuariæ contra suam regularem significationem primum tantum hæredem connotet, & tunc primo, quamuis hic non malẽ defẽderetur, etiam quoad nomen hęredis nil ibi speciale constitui, quamuis primus tantum ex subiecta dispositione in-
14 terpretetur, Etenim ibi verbum (*hæres*) nedum primum, sed vlteriores comprehendere valeret, quando vsusfructus ibi apud hæredem retentus, nomen ipsum hæredis, & non hæredis personam sequeretur, verum cum contra sit, ea propter, eadem ratione conueniens erit, vt vsusfructus ibi ab eo nomine non protrahatur, cũ eo nomine non transeat; sed à persona, cui inhęret, limitetur, & cũ ea extinguatur, & ex his penitus intelligi poterit, quãobrem facta dispositione pro hęrede in re de sui natura nõ transitoria ad hęredes, primus hęres in ea interpretetur, & quidẽ personã dumtaxat sequi vsumfructum, ipsique cohærere, eiusque interitu extingui in iure non ambigitur
15 apertè cum primis illud edocuit *Papin.*
16 *in l. vsusfructus de stipulat. seru.* quippe cum in facto fruentis consistat, *l. vnica ff.* quando

quando dies vsusfr. leg. cedat. eaque ratione ad hæredes non transeat, *l. non solum* §. *quia tale ff. de liberat. legata*, *l. vsus aquæ ff. de vsu, & habit.* & disertè quidē de eo edocemur tam ex d. *l. vsusfructus ff. de stipulat. seru.* quam ex *l. hæreditas ff.*
17 *de acquir. rer. dom.* ex quibus si seruus hæreditarius vsumfructum stipularetur, quia necesse erat, illum hæreditati acquiri, ipsique inhærere, & cum ea deinde ad dominum transferri, decernitur in eo casu seruum inutiliter stipulari: cum alio-
18 quin seruum hæreditariū in alijs, & vtiliter stipulari, & hæreditati acquiri habeamus, *l. seruus* 35. *ff. de stipul. seruor.* hinc mirum non est, si horum edoctus Iustinianus in dicta *l. antiquitas*, illam dubitationem ratione illius nominis *hæredis*, exortam paruifecerit, atque vsumfructū in eo casu vt vniuersaliter in cęteris responsdisset, extingui statuerit. Secundo sit ibi specialitas respectu eius nominis *hæredis*; quia verbum illud, *hæres, in d. l. antiquitas* ratione subiecti casus contra suam regularem significationem primum tantum hæredem importat; & hoc quidem non discrepabit ab Auctoris nostri sententia, qua dicitur, quod in dispositione pro hærede in re sui natura ad heredes non transitoria, vt est vsusfructus, expressio illa hæredis primum hæredem non egreditur.

19 Vel demum inquiet Aduersarius, specialitatem consistere in ea casus specie ibi proposita; nempe in ipsa facti contingentia, in qua in vsufructuaria dispositione hæres adsciscebatur. cum illic duobus pariter consuli oporteret: quod vt fieret, debebat nomen hæredis ad primū hæredem restringi, ac propterea ex eo casu vsusfructus non esse inferendum ad officium; in cuius concessione non adest hæc ratio prospiciendi duobus; cū non cōstet de intentione Regis, quando officium cōcedit, an voluerit illud aliquo casu, vel tempore rehabere, & adhuc in eadem naui est, idemque fermè prætendit argumētum, quoniam quod ita in eo casu dictæ *legis antiquitas*, decidi contingat, vel propter eum casum vsusfructus, ratione illius respectus consulendi duobus; vt inquit Aduersarius, vel quomodocunque explicetur illa decisio, id solū semper concludetur, vt in rebus alterius generis, illum non habentibus respectum consulendi duobus (quando tamen verum esset ea ratione, illam processisse decisionem) idem non sit obseruandum, non autem vt ibi aliquid speciale in materia vsusfructus quoad ipsum vsumfructum, & signanter ratione illius respectus decidatur in specie dicti casus *legis antiquitas*, vt supra satis demostrauimus. Et sic Primo desinat Aduersarius asserere in specie dicti casus *legis antiquitas*, specialem esse decisionem. Secundo, quod ratio decisionis illius *tex.* fundatur ibi super ea ratione respectus consulendi duobus, quod illi, aut litera *text.* aut natura vsusfructus haud rectè
20 perpensa comparauit. Planè Nos non negamus, omnem vsumfructum ratione rei gestæ, & vniuersali iuris destinatione, nè proprietates inutiles, semper abscedente vsufructu, remaneant, non pati perpetuum fieri: sed vt aliquādo ad hoc, vt vtrique, & proprietario, & vsufructuario consultum sit, ad suam proprietatem reuerti debeat, §. 1. *Instit. de vsufruct. l.* 3. *ff. de vsufr. & quemadmodum.* Benè verū est, quod præter ius, huic etiā vniuersali destinationi, ipsa eadē ratio vsusfructus suapte natura nimium accomodatur, cū vsusfructus neque in persona constituētis, neque in constitutione ipsa seruitutis quidquam est, quo sit perpetuus; cum
21 vsusfructus consistat in vti frui, atque in illo facto personæ vtentis in re aliena *l.* 1. *in princ. ff. quemadm. vsusfr. leg. ced.* Sic
22 vt natura sua pereat vsusfructus, aut subducta persona vtentis, aut re fructuaria sublata, aut vsufructu cum proprietate coniuncto; & præcipuè persona vtentis subducta per mortem, illum estingui, nullam recipit dubitationem: cum ius
23 fruendi velut personæ cohærens morte extinguatur, *d. l.* 3. § *fi. ff. quib. mod. vsusfr.*
24 *amitt.* Sicut omnia, quæ personæ cohęrent morte extingui probauimus ex *d. l. non solum*, §. *tale ff. de liberat. legata*: hinc *Iustinian. in l. ambiguitatem C. de vsufructu* verbis quidē aureis huiusce doctrinæ veritatem testatus est: ibi *Nisi ipse cui vsusfructus legatus sit, ab hac luce fuerit*

rit subtractus: tunc enim ad posteritatem eius vsumfructum transmitti non est penitus possibile, cum morte vsumfructum extingui iuris indubitati sit; & pulchrius illud expressit in *l. corruptionem* §. *sed neque C.eod.* ibi, *tunc vsumfructum desinere, cum vsufructuarius; vel res pereat, & tantummodo eum, cum anima, vel rei substantia expirare*, atque ita, etsi omnis vsus-
26 fructus, ratione rei gestę, ex vniuersali destinatione exigat aliquando ad proprietatem redire, nè illę inutiles remaneant: attamē, vt morte, & interemptione rei, vel personæ vtentis vsusfructus finiatur, hoc vsusfructus ex propria eius natura independenter ab illa vniuersali ratione habet.

Hoc posito; dico igitur, quod in casu dictæ *legis antiquitas*, & si illa ratio vniuersalis extinctionis vsusfructus nè remaneant proprietates inutiles, contem-
27 nenda non sit: tamen ratio ibi in effectu extinctionis immediata, immò, & absoluta, & quæ Iustinianum mouit ad illam decisionem, fuit sola mors vsufructuarij, quæ ibi independenter ab illa vniuersali ratione vsumfructū extinguere valebat, vt ex cōtextu dictæ *legis antiquitas* apertè videri potest. Etenim existimantibus veteribus in specie dicti casus *legis antiquitas* legatum proprietatis inutile esse, quippe qui credebāt ratione dicti verbi *hæredis*, nunquam vsumfructum ad proprietatem posse reuerti: itemque illam vniuersalem exigētiam reuersionis vsusfructus ad proprietatem, non posse ea ratione in dicto casu conmitti, respondit Iustinianus, illorum opinionem ea ratione innixa, nulla rationabili sententia fundari: cum moriente ibi vsufructuario, vel alijs legitimis modis illum amittente re ipsa expiret vsusfructus. Atque ita Iustinianus non vt illi rationi vniuersali reuersionis vsusfructus ad proprietatem occurreret; quasi quod illa alioquin nūquam in eo casu fuisset habitura locum, diffinit vsumfructum extingui, vt credidit Aduersarius (quia sic, & tribuisset veterum dubitationi, & simul, vt illi occurreret singulare ius, vt voluit Aduersarius, constituisset, ac per consequens veteres illi rationabiliter dubitassent), sed simpliciter expensa per ipsum sola vsusfructus quidditate, quæ cum personæ vtentis inhæreret, morte proinde vsufructuarij suapte natura, præcisa etiam ea ratione respectus consulendi duobus, extingui oportebat, vsumfructum extingui sanciuit; & eapropter ob rationem dicti verbi *hæredis* dubitare, an vsusfructus videretur intelligi non reuersurus ad propietatem irrationabile declarauit; cum morte illius vsufructuarij hæredis, vsusfructus eius personæ cohærens, ipso iure, nulla ratione resistente extingui debebat: ac proinde in eos veteres exclamās, inquit ille; *Quare enim iste vsusfructus sibi tale vindicet priuilegium; vt à generali interēptione vsusfructus ipse solus excipiatur?*

28 Demum; vt irrefragabiliter pro hac veritate concludatur, adducemus contra Aduersarium ipsum Aduersarium in eadem *pagina* sub *nu. 6.* in quo loco si verba non fallunt, veritas non poterat ore meliori proferri: inquit ille; *Plus dico, non esse validum argumentum de vsufructu ad officium; quamuis vtrumque sit ad tēpus certum; scilicet ad vitam concessionarij: attamen in vsufructu tempus est de substantialibus, quia sic a lege reperitur dispositum in l. ambiguitatem C. de vsufructu, ibi, non est penitus possibile: quia substantia ipsius consistit in vtendo fruendo, quod est personalissimum, & sic inalterabilis, & ideo in illo casu speciali legis antiquitas vsusfructus in persona hæredis est nouus secūdum glo. in l. repeti ff. quib. mod. vsusfruct. amitt. At in officijs tempus est de naturalibus, & sic alterabile*: hæc Aduersarius. Quid apertius; & efficacius pro confirmatione præcēdentium: concluditur per Aduersarium ex his verbis, quod facta dispositione pro hærede, eapropter tunc officium alterari posse, & ad illud vocari post primum secundum, quia tempus in ijs est de naturalibus, & non de substantialibus, atque è contra, cum in vsufructu tempus sit de substantialibus, & proinde sit vsusfructus in ea parte inalterabilis, vt ita non sit penitus possibile, vt transeat ad hæredes: quia substantia ipsius consistit in vtendo fruēdo, quod est personalissimum, non posse proinde vsumfructum eo modo alterari,

his

29 his positis ex Aduersario, cur nunc in *l. antiquitas* vsusfructus ille, vsufructuario hærede moriente, extinguatur, ratio in promptu est, quia, cum substantia vsusfructus consistat in vtendo fruendo, quod est prorsus personalissimum, non est penitus possibile, vt transeat ad hære-
30 des, ergò non est verum, quod ibi dixerat Aduersarius, decisionem dictæ *legis antiquitas* specialitatem fundare super mera illa ratione, vt proprietario etiam esset consultum ex supradicta illa ratione vniuersali debitæ reuersionis vsusfructus, qui alias ad proprietarium non fuisset reuersurus, cum ea etiam præcisa, nullaque de prædictis habita ratione, stante tali formalitate vsusfructus, non esset penitus possibile, vt ad heredes transiret: & sic eiusmodi posita formalitate vsusfructus, perperam ab Aduersario prætēditur, quid specialiter in terminis vsusfructus in casu dictæ *legis antiquitus* fuisse decisum, & specialitatem illam exortā fuisse, vt inquit, ex specialitate decisionis,
31 ob casus speciem ibi propositam, quādoquidē: non ob casus speciē; sed suapte natura, vsufructuario moriente vsumfructū ibi extingui oportebat. Ex quibus intelligi poterit Aduersarium fortassis prioribus abiuratis veritati applicuisse, sed
32 verè quam laudem ab hac eius pœnitētia promereri poterat, eripuit illi, quod temerè in supra citatis verbis pro ratione intermiscuit, videlicet ibi, & *ideo in illo casu speciali dictæ legis antiquitas vsusfructus in persona hæredis est nouus secundum glo. in l. repeti ff. quib. mod. vsusfr. amitt.* In quibus sanè verbis, & si fortius contrà se ipsum nostram confirmauit sētentiam, attamen re vera non nouum vsumfructum in *d. l. antiquitas*, sed hoc potius nouum in Aduersario excogitatum arbitror esse: etenim hęc sententia supponit in *d. l. antiquitas* duos vsusfructus, vnum penes immediatum vsufructuarium; alium successiuè penes eius hæredem, quod ex illo *tex.* & si per mille annos immaniter torqueatur, nunquam profectò dici poterit, & *glo. legis repeti* ab ea *lege* ad casum *legis antiquitas* impertinenter adducitur.

Atque ita ex prædictis cum Authore nostro benè concludi poterit, & si in officio illa ratio propensionis reuertendi ad Regem non adesset, vt adest, & vali-
33 dior: attamen cum non minus officium quam vsusfructus in facto consistat, nimirum ille in vtendo fruēdo, hoc in exercendo, & administrando, quod est æque personalissimum, vt sicut vsufructum omninò morte vsufructuarij, quamuis pro hærede relictum, extingui probauimus, idem de officio dicendum sit, ad *tex. in l.*
34 *non possunt, cum seq. ff. de legib.* Obstant huic conclusioni proximè citata verba Aduersarij *d. nu. 6.* in quibus & si ore ipsius Aduersarij terminata appareat lis super intellectu *legis antiquitas*; Attamē in eorum sententia, ex ratione saltim distincta officiorum ab vsufructu, in hanc nostram conclusionem suum Achillem Aduersarius principaliter reposuisse videtur.

Deduxit ibi Aduersarius, non benè inferri de vsufructu ad officium; cum in vsufructu tempus sit de substantialibus, at in officijs de naturalibus, pro cuius distinctionis fundamento adduxerat *nu. 5. Bald. in eius cons. 159. nu. 5. lib. 3.* ac proptereа in officijs, quia tempus est de naturalibus, benè posse illa alterari, & ex cōuentione fieri transitoria ad hæredes, quod idem *d. nu. 5.* comprobauit exemplo annui legati, quod quamuis ex eius natura non transeat ad hæredes, *l. si in singulos ff. de ann. legat.* tamen ratione verbi, *heredibus*, in legato adiecti fit transitorium ad hæredes, ad *tex. in l. in anna-*
35 *libus C. de legat.* Profectò si huius distinctionis apparatus *Bald.* haberet Auctorem, non vilem Aduersarius præferret auctoritatem, verum *Bald.* penitus considerato, & secundum subiectum casum eius *consilij*, & non per saltum, dicimus, illam doctrinam iuxta Aduersarij sensum ab illo nullatenus elici: etenim primo ibi casus *Bald.* est in officio, quod erat feudo annexum, & realiter ab habente pote-
36 statem concessum, quo posito non mirum, vt iuxta naturam feudi dijudicetur, ad ea, quę Author noster deduxit supra *nu. 139. & num. 151.* vt dijudicasse *Bald.* ostendunt apertè iura feudalia per *Bald.* ad il-

ad illius assumpti comprobationem citata *d.n.5.* de feudis loquẽtia; videlicet *c.1. §.vlt. qui feuda dare poss.* cum alioquin illa non rectè à feudis ad officia intrinsecè ab illis diuersa,& maximè ad illationẽ realitatis adducerentur; ficut insuper nõ benè casum suum *Bald.*ibid.*nu.6.*ad feudales terminos expendisset,ibi,*tertia ratio est,quia natura feudorum hac est;quod quandocunq; feudum amittitur, &c.* Praeterea quod in eo casu fuerit loquutus *Bald.* scilicet in officio annexo feudo realiter concesso, nobis non coniecturæ; sed eadem verba *Baldi* illud apertè probabunt; & clarè in *principio dicti consilij*, ibi, *An teneatur illustris præsens Dominus Rex, qui iure hæreditario supradicto Regi, & hæredibus in Regno in feudo non succedit, sed solum ex populi electione est in Regem assumptus, dictum officium cum suis emolumentis, & feudo dimittere, seù de necessitate successoribus dicti Emanuelis concedere, vel contractum approbare iuxta formam in dicto cõtractu expressam de iure teneatur, nec ne*;& sic officium erat feudo annexum,& concessio realis, quod etiam subiungi debet supra in casus propositione,ibi, *Vtrum virtute contractus habiti inter D. Dionisium nomine suo, & suorum successorum, & D. Marcellum Puzanum suo etiã nomine, & suorum successorum super officijs Almirantatus, & eius iurisdictione, & alijs emolumentis, & etiam FEVDO, conferendo ratione dicti officij D.Emanueli, & successoribus concesso*, & clarius infra *nu.6.* ibi *superest ergo; vt videamus secundum, scilicet an iste cõtractus sit absonus, & feudum sit extinctũ propter feloniam commissam propter Rempublicam Regni hostiliter expugnatam per Zozelatum successorem in feudo antedicto.* Sed apertissimè in eod.*nu.5.* vbi nedum *Bald.* concessionem illam tam ratione finalis causæ, quam materialis,respectu eius,quod concedebatur, realem esse proposuit; sed eo respectu post paucos versus, ab eis,quos legit Aduersarius, omnem subiecti casus concessionem simpliciter feudũ denominauit, ibi, *item est realis ex parte finalis causa;quia in tali feudo permissum est seruire per hæredem proprij corporis, &c.*

Et in his terminis intellexit *Bald.* officium illud Almirantatus cum feudo cõcessum,cum vocauit mixtum,idest feudo immixtum, & incorporatum: & hæc est vtilitas, & commodum,de quo *Bald.* ibi; *sed istud est officium mixtum cum commodo, & vtilitate*, vti etiam apud Romanos
37 quasdam fuisse militiarum species, legimus, quæ cum militiæ nuncuparentur, erant tamẽ quædam Castra, siuè prædia à Principe militibus concessa; quarum exempla extant in *l. Lutius ff. de euict. & l. ita verberatum §. 1. ff. de rei vendic. & tot.tit.* prçsertim *l.fi.C.de fũdis limitroph.* quod tangit etiam *Bald.* in præsenti eius *consilio*.

Igitur si officium in casu *Bald.*erat feudo admixtum, cum eo concessum reali facta concessione,quomodo ex his infe-
38 ret Aduersarius;immò ex his *Bald.d.n.5.* dixit,realitatem esse de natura eius contractus, quid hoc vltimo contra Aduersarium efficacius,quando illud ipsum officium mixtum per Aduersarium ex *Bal.* assertum ex eod. Aduersario *d. nu.5. fol. 167. vers. Vtrunque officium* per totam *columnam* enixè probatur,non esse reale, sed personale, eiusque proinde concessionem, vt & meri officij personalissimam esse,& ad hæredes de sui natura nõ transitoriam: igitur Aduersarius, nè maioribus se deuincat difficultatibus,si non voluerit fateri, vel se non rectè, mixtum illud officium, de natura sui personale dixisse,vel è contra,non benè *Bald.* illud ibi de sui natura regale proposuisse, concedat *Bald.* casum longè differre ab ea ratione mixti officij, sub qua Aduersarius loquutus fuit. Et propterea prædictę iuxtà eius sensum distinctionis, siuè potius inuentionis apparatum, vbi eius opinionis in Auctorem nostrum potissimum fundamentum præiecerat; sicut etiam consequentias ex ea deductas, corruere, & euanescere patiatur; quandoquidem, vt benè verba *Bal.* congruũt in eius casus hypothesi, tam male ex illis inferretur ad officia ista, ab Aduersario ratione alicuius prouẽtus, qui in ijs per-
39 cipiatur,mixta vocata: cum ratio illa prouentus, qui ex causa officij soluitur, extrinsecè se habet ad ipsam quidditatẽ offi-

officiorum,& accidens in illis considere-tur,& dicere officium merum,vel mixtũ, quia pro eo præstantur prouentus, vel non, & quod ea ratione extrinseca concurrente,vel non,in vno,tempus sit de naturalibus, in alio secus,tuta quidem non erit omninò doctrina:& sicut à *Bal.*
40 in casu suo, officium illud Almirantatus, ratione feudi, cui erat admixtum, & incorporatum;mixtum dici potuit, sic non benè in casu Aduersarij, ratione illius prouentus extrinsecè ad officium se habentis, mixtum denominabitur. Et pro-
41 fectò in Romanis legibus,in quibus sub nomine militiarum huiusmodi officia
42 designantur,quamuis ibi illa emolumẽta, & commoda habere deprehendatur ad *tex.in l. Lucius Titius* 22.*ff. de legat.*2.
43 nusquam tamen eas militias propterea mixtas dici debuisse, aut dictas fuisse legimus.

44 Demum ex hac distinctione Aduersarij, illud penè admirationi relinquitur, scilicet, quod istud officium mixtum ab Aduersario taliter assertum,substantialiter,siuè in ratione formali differret à mero officio, à quo alioquin non contradistingueretur, his positis,nisi per illam rationem extrinsecam, & accidentalem prouentus,Officiali in emolumentum ipsius officij designati, & quæ ab ipso offi-
45 cio facilè esse, & abesse posset. Porrò in huiusmodi doctrinæ pericula magnus ille *Bald.* nequaquam offendere potuis-
46 set;cuius testimonium,& quæ senserit ille in hac materia Regalium, non leui argumento perhibet eiusdem *consil.* 275. *vol.*2.*nu.*3. de quo suprà etiam Auctor noster,in quo *Bald.*non dicam officia ipsa,sed ipsa feuda, quoad Regalia,magna concedi maturitate, & personæ electa industria, fide, & grauitate oportere firmauit; illaque proinde non esse sui natura transmissibilia, & cum in illis secus recipitur,illud, potius vsurpatione,quã iuxtà propriam naturam Regalium cõtingere, quæ nedum faciunt ad comprobationem eius, quod supra diximus ad intellectum *d. consf.*159.sed ex ijs quid in officijs ipsis longè strictioribus, quin intrinsecè personalissimis dici debeat, cuilibet satis apertè indicatur.

47 Replicabit hic Aduersarius, omnes nostras ratiocinationes experientia improbari: quoniam, vt inquit *d.nu.*5. ipse vidit officium, nedum ad vitam concessionarij concedi, sed etiam ad hæredes transitorium, ac cum ità sit,in illis proindè in effectu probari tempus esse de naturalibus; hinc ille velut ex testimonio de visu,in hac doctrina fidem irrefragabiliter promereri conatur:Sanè si videre aliquid fieri, & quomodo illud fiat idem est,Aduersarius omnium ferè sub Sole quę viderit, quomodo ea quæque fiant, expeditã habebit rationem. Hic quidem
48 nos non negamus,vt Auctor noster nũquam negauit, officia voluntate concedentis, & ex speciali pacto posse concedi pro vno,pluribusque etiam hæredibus, sed si tamen illud fuerit expressum; verũ ex ijs non refragabitur sententiæ nostri Authoris,qua officia personalissima esse, & morte finiri disertissimè demostrauit: etenim,quod officium cõcedatur Titio, eiusque hæredibus, & hæredes ad illud admittantur; non ideò desinet officium esse personalissimum,& morte non finiri; ac proinde in quolibet ex vocatis esse nouum,exemplo vsusfructus,ad *glo.* magistralem *in l. repeti ff. quib. mod. vsusfr.*
49 *amitt.* in verbo *hæredibus.* Etenim cum officium, vt dictum est,consistat in mero exercitio concessionarij, quãuis ex Principis facultate, speciali pacto possit concedi, vt ad hæredes extendatur,non tamen ideò fit vt morte vniuscuiusque nõ desinat officium, veluti extincto subiecto cuius in exercitio inhærebat, vt optimè etiam ex grauissimis auctoritatibus deduxit Auctor noster in præcedenti responso.

50 Verùm si Romanam repetat Aduersarius iurisprudentiam, hanc eandem veritatem in officijs ipsis,ibi sub nomine militiarum designatis, disertè diffiniri
51 deprehendet, & missis alijs, est *tex.in l. fin.C.de pignorib.*in quo *tex.* præscribens *Iustinian.* legem de hypothecis dandis creditoribus argenti distractorum, vel metaxariorum super militijs à dictis negotiatoribus emptis,eius filijs, siuè cognatis:inquit,omnibus huiusmodi creditoribus, qui ante militiã emptã credide-

runt (eam tamen militiam, quæ vendi, vel ad hęredes transmitti potest) licere etiam non probantibus ex pecunijs eorundem negotiatorum liberos, vel cognatos militasse (si tamen contrarium non probetur) creditum ab his, qui militarint exigere, vel tanti efflagitare, quanti vendi militia potest, ac generaliter licere dictis creditoribus, & adhuc viuentium debitorũ, iure hypothecæ vindicare militias, nisi sibi satisfiat, & post mortem eorum exigere, quod pro ijsdem militijs pro tenore communis militantium placiti, vel diuinæ sanctionis, tale præstantis beneficium, dari solet. Hic sanè apertè est casus, vt etiam concedit Aduersarius, militiæ, siuè officij concessi etiam hæredibus; immò concessi etiam cum facultate vendendi: & si penitus expendetur sententia huius *tex.* ex eo clarè habebitur, etiam taliter concessam militiam

52 morte militantis finiri. Inquit enim ibi *Iustinianus*, posse creditores, viuentibus eorum debitoribus, militantibus huiusmodi militias, quæ vendi, vel ad hæredes transmitti possunt, illas iure hypothecæ persequi; at post mortem eorum exigere quod pro ijsdem militijs, communi militãtium placito, vel diuinæ sanctionis beneficio præstari solet; licebit igitur viuis debitoribus, aduersus ipsas militias hypothecis vti: mortuis nequaquã? cur ita? porrò, quæ ratio hic certa dari poterit, si illa ab Auctoris nostri doctrina aberret; at verò, nobis illa si fuerit Ariadna, in promptu est; etenim, quæ reliqua esse poterat hypotheca in eam militiam, etiã taliter concessam, post mortem militantis; vtpote illius morte extincta militia, cui inhęrebat hypotheca, & noua, cum transmitti debeat ad successorē, est: Alioquin si eandem militiam post mortem militantis perdurare dixerimus: quare *Iustinianus* hypothecam, quoad vixerint militantes, creditoribus concessit? quæq; iuris ratio, mortuo militante, eademque manente militia, hypothecam resolui cõpellit. Prætereà, & quidem præsertim, hæc veritas desumitur ex ijs verbis dictæ *legis*, ibi, *& post mortem eorum exigere, quod pro ijsdem militijs pro tenore communis militantium placiti, vel diuinæ sanctionis tale præstantis beneficium, dari solet*; quibus verbis illud deciditur, creditoribus, quibus viuentibus debitoribus, pro eorum crediti satisfactione vindicare militias licebat, mortuis non idem licere, sed solùm exigere, quod ex communi commilitantium placito, vel principali sanctione dari solet. At hæc summa,

53 quæ hic dari solere dicitur, erat certa quantitas, quã à successore in ea militia præstari prouisum erat, & hęc ex communi placito, aliorum commilitantium, siuè principali sanctione, quæ illam determinauit, hæredibus defuncti militantis in suffragium amissæ militię dabatur, de qua Imperatores in *l.7. & 11. C. de proximis sacror. scrin.* & eapropter, quia prædictas quantitates in solamen extinctæ militiæ, ob mortem militantis præstari, statutum erat, Imperator *Anastasius* illas solatium, & suffragium, & in solatiũ præstari dixit *d. l. 11.* & *Iustin.* ea quoq; ratione, cum illa suffragia ex militiæ extinctione peruenirent, simpliciter ea emolumenta, ex casu appellauit *in nouel. la 53. de exhibendis reis, §. optimum*, hinc suffragium illud, quod *tex. in d. l. fin. C. de pignor.* dixit *commune militantium placitum, glo. in apostilla, casum militiæ* appellauit, velut cõmodũ, & præstationes, quæ propter casum militiæ præstabãtur; idest ex eo, quod propter militantis mortem, militia caduca facta est.

54 Ex quibus irrefragabiliter põt intelligi, militiam pro hæredibus concessam: quinimmò vendibilem morte militantis extingui. Atque hinc creditori, mortuo militãte, non licere sancitur, totam militiæ æstimationẽ à successore persequi: Quoniam vetus militia, & super qua stabat hypotheca, morte militantis esse desijt, & in successore est noua.

55 Verùm quia illud, quod pro casu huius militiæ præstatur suffragium, quodãmodo antiquæ militiæ reliquum esse videtur, hinc rectè, mortuo etiam militãte, ad veterem hypothecam spectare, & à creditore persequi posse, à *Iustiniano* definitur.

56 Atque ex his personalissimam officiorum rationem, satis ostendisse credimus Aduersario, qui vix in iure, personalem

illorum

illorum naturam habitam fuisse credidit; Item,& æquè simul, quod ex *Bald.* ille protulit, assumpto satisfactum; vt ea propter illi, quam ex *lege in annalibus*, adiecit, inductioni, respondere non sit necesse; cum vtcumque prætendatur argumentum ex asserta natura annui legati, ea posita ratione officij, inutiliter arguetur. Verùm nequaquam possumus non admirari, quomodo Aduersarius ex rebus tam diuersis, eiusq; intẽtioni prorsus incongruis, ità securus inferre potuerit; etenim, quod in *d.l. si in singulos*, legatum annuum ad hæredes non transeat, sed cum morte legatarij extinguatur, illud non ex aliqua certa huiuscemodi legati, seù rei relictæ natura est; sed quia legatum illud conditionem cõtinet, qua datur ad vitam dumtaxat legatarij, & nõ vltrà; minor hæc non elicitur; sed legitur in eadem *lege si in singulos*, inquit ibi *Paulus*, *si in singulos annos aliquid alicui sit legatum, Sabinus (cuius sententia vera est) plura legata esse, ait, primum anni purum, sequentium conditionale: videri enim hanc inesse conditionem, si viuat, & ideò mortuo eo, legatum ad hæredes non transire*: hæc *Paulus*, igitur si in huiuscemodi legato intelligitur adiecta conditio, *si viuat*, quod idem refert, ac si fuisset dictũ, lego Titio centum annuos, si viuat, vel donec viuat, & non vltrà; cur nunc legatum annuum non transeat, sed moriente legatario terminetur, causa in promptu est, quia vi illius conditionis in legato à iure adiectę, ex interpretata mente testatoris, non est relictum, nisi dumtaxat viuo legatario, & non vltrà; ergo quare non transeat, quid hic Aduersarij philosophia de natura huiusce legati? Atque his veris positis, quæ nunc item reliqua illi ratio-
57 cinatio ex *tex. l. in annalibus*; etenim cur ibi legatum transeat ad hæredes, res ipsa, idem legatum explicat; quia non soli legatario, sed hæredibus etiam fuit relictũ; siquidem si ratio, quare legatum annuum in *tex. in l. in singulos*, non transeat ad hęredes, non est ex ipsius legati, seù rei relictæ natura; sed ex conditione à lege ibi, ex coniecturata mente testatoris intellecta, qua legatum explicatur factum tantùm quoad viuit legatarius, & non vltrà; ius erit per cõsequẽs, vt si à lege inijciatur conditio ex mente testatoris coniecturata, vt si diuersum suadeant coniecturæ, illa respuatur, & proinde ad hæredes legatum trãsmittatur, vt animaduertere possumus ex *Marciano in l. si cum præfinitione*, & disertè ex *Vlp. in l. nec semel, §. sed si ff. quando dies legati cedat*, ibi, *nisi fortè euidens sit voluntas testatoris, &c.* ergo si coniecturæ contrarię possunt resoluere eam conditionem ibi superintellectam, quæ transmissionem impedit, quantò fortiùs idem erit, si expressis verbis, cõtrariũ testatorẽ voluisse referatur, & sic Titio, & eius etiã hæredibus in singulos annos relinquat, ex aperta tũc voluntate testatoris ad hæredes legatum transmittetur, vt in terminis præ cęteris, hanc theoricam de annuo legato, iuxta prædicta reassumpsit *Bartol. in l. gallus, §. etiam si parente, vers. sed dices, ff. de lib. & posthum.*

58 His ita explicatis, quid istinc ad officia, quæ non ratione alicuius conditionis in dispositione superintellectæ, qua ad hæredes transire non dicantur, sed ex propria ipsorum intrinseca ratione ad hæredes non transmittuntur, quippe quæ, vt pluries diximus, velut consistentia in ministerio, & exercitio personali, personæque proinde cohærentia, cum
59 persona finire cogũtur, & quidem vltrà ea, quæ suprà nobis disertè hoc probãt, si nomen ipsum officij spectetur, ab *efficiendo* dictum retulit *Caluinus*, & pulchrè
60 apud *Cicer. in lib. de offic.* vt hæc designaretur personalitas, generaliter officium, congruum personæ actum esse dicitur.
61 Ex quibus benè poterit iuxtà veros terminos, illud hęredis nomen in legato annuo adiectum, rationem illam extrinsecam conditionis, ex interpretata mente testatoris ibi intellectam, veluti ex alio contrario intellectu diluere, non tamen in officijs personalem illorum intrinsecam rationem immutare. Atq; ideo rectè legatum illud annuum; sublato per appellationem hæredis, obstaculo conditionis, quo personale fiebat, mortuo proinde legatario nõ extinguetur, sed idem immutatum erit penes eius hæredem:
62 At officium quia per appellationem hę-

redis, ea ratio personalitatis in eo adhuc inuariata remanet, cum persona propterea concessionarij finire necesse erit, & si cum eius hærede vigore inuestituræ, & priuilegij esse cogitur, velut ex iterata in eo concessione, quasi nouum apud hæredem est.

63 Atque huiusmodi demonstratis officijs, desinat nunc pariter Aduersarius illa cum feudis diiudicare; & à feudorum alteratione, ad illa vtcumque ducere cõsequentias: etenim quamuis vtraque à Principe fluant, & Principem respectent, & ad Principem refluere appetant: eiusq; dumtaxat consensu in commercio sint; tamen intrinsecè, longè vnum distat ab alio: siquidem, etsi feudum ratione superioritatis, directi dominij, & pro corona, à Principe perpetuò diuelli quodam-
64 modo non patiatur; ità vt feuda in eorũ incunabulis præcaria essent, & Dominus directus ad sui libitũ illa auferre posset, quę mox annalia fieri cœperunt, & dein-
65 dè ad vitam producta fuere: attamen ipsi feudo ex parte rei, benè realitas intrinsecè sit compatibilis; ità vt potuerit lege noua realiter concedi, & fieri transitorium ad filios, & deinceps, *cap.* 1. §. *& quia videmus, de ijs, qui feud. dare possunt cap.* 1. *de successione fratr. vel grad. succed. in feud.* nõ ità pariter in officio, quippè q ratione sui ipsius intrinseca, non est nisi quid personalissimum, & hęredi conces-
66 sum non desinit esse personale: quapropter nunc inter illa vtcumque inferre, præsertim in ea parte, temerè non debemus, hinc quemadmodum inter hæc inferri liceat prudenter edocuit Auctor noster supra in *princ. cap.* 5. alioquin non
67 nisi periculosa erit illatio; Vt illa Aduerarij, qui quod exempli causa à *Marino Frecc. lib.* 2. *de subfeud. q.* 56. *nu.* 4. ab Auctore nostro relato *sub num.* 126. ex casu fratris ad feudum admissi deducebatur, velut retorquens, inquit, *feudum ibi non transire vltrà fratrem ad collaterales*, quoniam nomen illud *fratris*, nõ est plurium personarum compręhẽsiuum: ideò secus esse in concessione officij facta pro hærede, cum illud, *hæredis*, nomen, sit plurium personarum compręhensiuũ. Porrò (quidquid de feudo in eo casu re-
68 spondi debeat) si ratio officij, & feudi intrinseca cõuerti posset, sicut in aliquo casu de feudo ad officium inferri potest, suaderet Aduersarius, quapropter scitè, vt diximus, animaduertit Auctor noster, inter illa nõ quoquo modo ductã illationem esse recipiẽdam, vt est hæc pręsens. Quod, vt in subiecto casu demõstremus, & simul huius rei veritas à priori innotescat, dicimus, quod quando ab Authore nostro in eo casu à feudis ad officia illatio aliqua cõciperetur (cum ibi verè per transitum referendo doctrinam *Frecc.* loquatur) ea affirmatiuè, & à fortiori pro deuolutione adduceretur, & sisteret signanter in similitudinaria illa casuum proportione; non autem per eam cõferrentur rationes radicales illius effectus vtriusque casus: nimirum ità; Feudum, in eo casu vltrà fratrem non progreditur,
69 sed deuoluitur, quoniam concessioni, in qua pro fratre, & non pro linea collaterali fuit expressum, satisfactum esse videtur, quamuis frater lineæ collateralis esset; ergo fortiùs deuoluetur officium facta concessione pro hærede, immedia-
70 to hærede moriente: quia benè etiam inuestituræ legi videtur impletum; cum hęredis nomen primum tantùm hæredẽ benè significare possit, quod, quamuis ex stricto eius significatu, aptè tamen hic pro strictissima materia officiorum:
71 quandoquidem nouum non est in iure hęredis nomen, quamuis regulariter hęredis deinceps hæredes comprehendat, attamen, ratione subiectarum rerum, primum tantùm hæredem significare, vt in vsufructu legimus, & satis præterea hoc Aduersario probabit idem *tex.* ab ipso adductus in *l. sciendum ff. de reg. iur.*
72 Atque ità quamuis hic dicti duo casus conferantur pro ea ratione propẽsionis
73 deuoluendi, non tamen in illis causę ipsę, & rationes radicales ipsius deuolutionis eædem affirmãtur, quę quidem verè diuersæ sunt in vtrisque. Etenim studet deuoluere ibi in feudo, natura ipsius feudi; illi à lege præordinata; at in officijs illorum principaliter intrinseca ratio per-
74 sonalissima. Atque ex his sequitur, vt quam rectè procedat illatio ea affirmatiua, videlicet deuoluitur hoc casu feudum

dum; ergo à fortiori officium, tam sit periculosa, e contra, non deuoluitur feudū
75 eo casu; ergo nec officium. Sic quamuis legatū annuū ad *tex. l. si in singulis* possit videri aliquo pacto vsufructui simile in casu extinctionis, persona moriente; vt
76 inde in ijs terminis valeat à legato annuo ad vsumfructum pro affirmanda extinctione inferre, non benè tamen è cōtra negatiuè valebit ducere argumentū, videlicet legatum annuum ad hęredem protelatum non extinguitur; ergo neq; vsusfructus: quoniam hic ab illo intrinsecè valdè differt; atque in huius illationis inuersione stat Aduersarij fallacia. Cæ-
77 terum hic non minus incautè ad materias tam strictas, & pręcipuas officiorum à iure cōmuni, rebusque cōmunibus v3. ex *tex. in l. sicut §. si debitori ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu.* ducitur argumētum.
78 Hinc ēt dissonū esse nequaquā intelligetur, si vniuersaliter ad hæredes transmissibilia concedantur, nō tñ esse officia cum cęteris comparanda; sed semper, quoad possit, strictiorem in illis esse recipiēdum intellectum, etiam in altera-
79 tis; quandoquidem, vt in non alteratis remaneant immutata, hoc & ipsis etiam feudis, ab eorum primæua natura, hodie lege noua alteratis ad omnes descendētes, recipi non dubitatur, *cap. 1. de feud. nō hab. propr. nat.* Atque ita vt cōcessis officijs hæredibus, descendentes, hæredes ibi intelligantur, & summum quidem fit, si ad feudorum normam, quibus strictiora sunt, producta interpretatione, hæredes ibi, descendentes interpretentur. Of-
80 fendit in hoc Aduersarius autumās, officia hæredibus concessa, cum simus in materia indifferenti, quoscunque hæredes indistinctè admittere; & nō aliter ac de donatione facta à Principe apud Romanas leges perscribitur ad *tex. in l. vnica C. si liberalit. Imperial. lib. 10.* ad hæredes extraneos transferri posse.
81 In quo quidem (saluo tamen vero intellectu dicti *tex.* de quo etiam doctissime Auctor noster à *n. 107. ad 113.*) satis ex prædictis demonstratum fuisse, credimus, quid sint officia; ex quibus benè deprehendi poterit, an huiusmodi principalis, & rigorosa materia inter indifferentes referri possit; in quibus dumtaxat locum habere *tex. in d. l. vnica*, opiniones concilians, censuit Doctiss. *Reg. Constantius l. 1. & 2. C. de filijs offic. lib. 12.* ab Authore nostro relatus *num. 112.* Quod
82 adeo verum est, vt sententia *d. l. vnica* non vindicauerit sibi locum in materia feudali, *cap. 1. §. sin autem vnus, de his, qui feud. dar. poss. & c. 1. de fratr. de nou. benef.* quod in prædictis iuribus animaduertit eruditissimus *Gotofr. in d. l. vnica.* Et hinc quidèm reor. Aduersarium inter indifferentes materias reposuisse officia.
83 Etenim, cum ex hac limitatione in feudis videretur à fortiori ad idem inferendū in officijs aditus demōstrari, & maximè, Aduersario, qui passim inter hæc inferre alias non timuit, prænoscēs proinde q̄ rationabiliter illinc contra seipsum inferri posset, inquit, regalium officiorū materiam esse indifferentē, & vti talē nō esse à feudis regulandā. Sanè regalia officia efferri inter materias indifferentes, & cū cęteris alijs rebus indistinctè recēseri? & q magis est, quod debeat, feudis alteratis ad hæredes, hæres ibi ratione ipsius feudi, filius interpretari, regalibus autem ita alteratis officijs, nequaquam, vt persuadeat Aduersarius sicut illud dixit, hoc opus? Nam, non quod officia regalia non sint feuda, vel ad instar eorum concessa; cuius apprehensio detorsit Aduersarium, erunt proinde indistinctè cum aliis adnumeranda: quoniam si feuda non sunt, erunt regalia, ac proindè altioris ordinis, & strictioris, quam feuda, & quoad dependentiam à Principe, & respicientiam, & deuolutionem ad eundem, vt proinde non temerè cum cęteris indifferentia; sed potius (& maximè ab Aduersario, qui in ea materia authorem se protulit) à cæteris differentia
84 dici debebunt; ac ita si in feudo dictæ legis pręceptum non præualuit, fortius ex prædictis in regalibus nequaquam
85 sibi locum vindicabit. Accedat in ijs maximè personæ industriam exigi, quæ deuolutionem affectat, quippe cum ex illius indiuiduali electione in officijs subiectorum pax, coronæ stabilitas, omneque Reip. bonum exoriatur, vt propterea illorum extendi successionem ad extra-

86 trancos ab Aduersario, vel si ad descendentes sit restringenda, ad collaterales etiam vltimi morientis, si deficiat descẽdẽs ab illo, ampliari debere generalibus regulis innixo, tutum non existimamus;
87 hinc *Reg. de Ponte cons. 136. nu. 5.* inquit, generales illas regulas, velut *tex. in l. pactum C. de pact.* & simile in officijs cessare.

88 Verum non prætermittam, quod, non quia probauimus, valere argumentum de feudis ad officia affirmatiuè, quoad deuolutionem, vt supra, intelligere eapropter debet Aduersarius, vt iam ex eius dictis animaduerti potest, quod tũc possit dici deuolui officium, quando in eo casu posset affirmari, quod deuolueretur feudum; itaut officiorum deuolutio debeat semper produci ad deuolutionẽ feudorum, vt sentijsse videtur Aduersarius in ijs verbis, ibi *quo fit, vt Fiscus vix prætendere possit, regalium successionem regulari à successione feudalium, &c.* quia hoc esset cum feudis officia confundere; sed quod taliter concessis officijs, in dubio, an sit producenda successio, vbi nec ex ratione peculiari officij illud in eo casu decidi contingat, tunc ad summum successio in ijs trascendere non debet limites successionis feudorum; itaut si valuerit dici; hoc casu deuolueretur feudum; dici quoq; valeat ergo hic à fortiori deuolueretur officium, non autem è contra tutum erit argumentari, non deuolueretur hic feudum; sed progrederetur ad vlteriores, ergo nec deuoluetur officium.

89 Præterea Auctori nostro, hanc doctrinam, vt concessis officijs hæredibus, hæredes in eo casu filij, & descendentes in-
90 terpretentur, præ alijs districtè probauit solemnis *Bart.* theorica in *l. gallus §. etiam si parente ff. de lib. & posth.* verum inquit hic Aduersarius, *Bartolum* doctrinam illam protulisse super re certa, & quæ de sui natura nõ transibat ad filios, vt in feudo; & sic interpretationem apud eum, vt in verbo, *hæredibus*, filij intelligantur desumi ex natura certa, & determinata à lege rei deductæ in concessione, vt est feudum. In qua quidem parte, quamuis vtcumque intellectus *Bartolus*, illud saltim argumento non leui desumeretur, dicimus tã verè cum nostro Auctore, *Bartolum* sentijsse, illamque doctrinam simpliciter in re non transitoria ad hęredes firmasse; vt ex eius verbis penitus introspectis clarè demonstrabimus: & quidem illam fuisse *Bartoli* in d. loco sententiam, præceteris irrefragabiliter colligi poterit ex verbis, quæ idem *Bartolus* ad examinandam dictam eius doctrinam pro argumento proposuit. Distinxerat *Bart.* casus, in quibus hæredes, filij interpretari debebant, ex qualitate rerum, præsertim non passim transmissibilium, circa quæ, verba illa *suis hæredibus* proferebantur;
91 inde arguens subdit; *sed dices quod lex in annalibus est contra hanc distinctionem; nam ibi loquitur in legato annuo, quod de sui natura non transit ad hæredem, ergo debet intelligi de hæredibus, idest de filijs*, cui argumento respondens *Bart.* inquit *Respondeo verba mea dicũt, aut illa verba proferantur super re de sui natura trãsmissibili ad hæredes, vel non, in l. in annalibus, res quæ legatur, vel quantitas de sui natura erat transmissibilis ad hæredes; sed transmissionem impediebat conditio, quæ est in legato annuo, non natura rei legatæ; verè ergo profertur super re de sui natura transmissibili ad hæredes*, hęc *Bart.* quid pro haustu huius veritatis apertius? ergo, si, vt conditione, verè de eius natura legatum annuum non transiret ad hæredes, obstaret *Bart.* argumentum ex *lege in annalibus*; & per consequens in ea casus hypothesi, videlicet, quod legatum annuũ non sit de sui natura ad hęredes transitorium, nulla ibi etiam lege, eam casus speciem *legis in annal.* ad filios prædeterminante, hæredes in ea filij interpretandi essent, alioquin, si quamuis legatum annuum de sui natura non esset transitorium ad hæredes; nihilominus, quoniam illud, nulla certa lege prędeterminaretur ad filios, non essent hæredes in eo filij interpretandi: perperam *Bart.* contra se ipsum ex illa hypothesi, quod legatum annuum non esset transitorium ad hæredes argumentaretur, & frustra item consequenter solueret argumentum, quod legatum annuum de sui natura esset trãsitorium ad hæredes; cum etiam illud ad hę-

ad hæredes non transitorium;non essent tamen in eo hærede , filij intelligendi,cũ nulla certa lege determinaretur ad filios.

Ex quibus, ni fallimur,irrefragabiliter nostri Auctoris in *Bartol.* intellectũ pro-
92 bari existimamus; nec Aduersario suffragabitur, quam hac in parte excogitauit responsionem,siuè additionem ad *Bart.* videlicet,quod post ea verba *Bartoli* ibi; ***verba mea dicunt, aut verba illa proferũtur super re de sui natura transmisibili ad hæredes,aut non***,esse supplẽdum, ***aut non transmisibili ad hæredes, nisi ad filios, vt in feudo***; quæ verba, inquit ille, fuisse ibi breuitatis causa omissa; cum finis *Bart.* fuerit soluendo argumentum de *lege in annalibus* distinguere,num legatum annuum ex natura rei legatæ sit transmisibile, vel ne; an vero ex natura dispositionis, puta conditionalis.Sanè hęc mẽdicata responsio ad eum locũ apertum *Bart.* vt ex *Bart.* extorquetur, sic multifariam ab eo loco reijcitur.Primo ex ratione ipsorum verborũ contextus, nam cum dixisset ibi *Bart.verba mea dicunt, aut illa verba proferuntur super re de sui natura transmisibili ad hæredes,vel non*:hæc certè verba ex natura recti sermonis continent sub se ea tantum verba, scilicet *transmisibili ad hæredes,idest vel non transmisibili ad hæredes*, quæ sane verba, vt ibi tantum intelligi debere, ratio ipsa sermonis vehementer cogit, sic post verba *vel non* impropriè adduntur ea verba, *transmisibili ad hæredes;nisi ad filios,vt in feudo*,idest, *vel non transmisibili ad hæredes, nisi ad filios,*
93 *vt in feudo*,& ratio est;quia cum dictio, *vel nõ* stet ibi dumtaxat repetitiua præcedentium negatiuè,atq; ita si præcedẽs membrũ distinctionis erat res trãsmissibilis ad hæredes,quidquid addatur post dictionem, *vel non*, præterquã repetere præcedentia negatiuè,extra rem veniat; quamobrem si quid aliud specificè, quã uis repetitionis præcedentium negatiuè ferre posset,ibi intelligi deberet,exprimi à *Bart.* oportuisset;& sic expresse dicere, *aut illa verba proferuntur super re de sui natura trãsmisibili ad hæredes, vel non transmisibili, nisi ad filios, vt in feudo.*

Insuper, si iuxta intellectum Aduersarij,ratio, & fundamentum conclusionis *Bart.*in eius doctrina,fuisset non ipsa intransmissibilitas ad hæredes simpliciter, sed ipsa non transmissibilitas nisi ad filios,vt in feudo: incautè nimis ille reticuisset ibi ea verba; *nisi ad filios, vt in feudo*;cum in ijs ratio totalis eius doctrinæ consisteret,cum alioquin ijs verbis demptis essemus in alio casu,& breuitas quidem hic valdè vitiosa fuisset.

Demum responsio Aduersarij apertè improbatur ex eodem *Bartoli* argumẽto, & ex ijs verbis, quæ ad suum argumentum ipse respondet, nam si conclusio *Bart.* in quam argumentabatur, affirmabat, eius dumtaxat theoricam in re non transmisibili, nisi ad filios,vt in feudo? quorsum illud argumentum ex *l.in annalibus*? quorsum respondere, vt suam conclusionem ab illo argumento defenderet, quod annuum legatum natura sua non erat intransmisibile? & si non ad rem, cur quæstio de *l.in annalibus* proponebatur,an,vt haberemus fortassis notitiam,ꝙ legatum annuum,non de sui natura; sed ex vi conditionis ad hæredes non esset transitorium; vt putat Aduersarius;certe, vt vera esset hæc doctrina, de qua nos supra ita hic ferè impertinenter explicaretur.

Re igitur sic enucleata,qui deinceps hãc veritatem tergiuersandi locus; quis amplius nostri Auctoris doctrinã, quãuis inuidus in *Bartolo* dubitabit, igitur si non voluerit Aduersarius affirmare, *Bartolum* in prædictis, casu, & præter rem ratiocinasse, quod de *Bartolo* illi dicere nõ licebit,ei quamuis inuito cõfiteri necesse erit, cum nostro Auctore, *Bartolum* intellexisse;& per consequens à suo opere demere,quod in præcedentibus *Bartolo* addidit.

94 Nec quicquam prædictis refragatur, quod *Bartolus* in principio suæ theoricæ,primum membrum suæ distinctionis proposuit ijs verbis,scilicet, *& tunc quando illa verba proferũtur circa illud, quod de sui natura non transit nisi ad filios,vt in feudo*,quod potissimũ aduersæ interpretationi, eiusmodi *Bartolum* intelligendo, præbuit argumentum; etenim

nim, sicut ex ijs, quæ supra demõstrauimus, indubitabilis factus est sensus *Bart.* iuxtà intellectum Auctoris nostri, sic cõtra *Bart.* hic nequaquam intellexisse; aut intelligere valuisse necessario ex eis fateri cogamur; quibus non esse derogatum, vt intelligi posset, sat esset ibi, idem de eo casu rei simpilciter non transeuntis ad hæredes, non reijci, & profectò eo modo ibi se explicauit *Bart.* non quia eadẽ interpretatio apud eum nõ reciperetur, tam si res de sui natura non transiret nisi ad filios, quam si simpliciter non esset transitoria ad hæredes, sed ratione feudi tunc *Bart.* obiecti, quod ex genere non transeuntium illic in exemplum subijciendum erat. Insuper ex

95 ijsdem verbis virtualiter, & à fortiori illud comprehenditur; cum & si officia non sint prædeterminata ad filios; tamen illa ratione, qua ea stricta interpretatio fuit recepta in feudis, maior, & circa eadem, inest in officijs.

Cæterum hunc casum rei simpliciter non transeuntis ad hæredes *Bart.* comprehendisse in dicta eius doctrina; sat etiam efficaciter ex eo argui poterit; cum alioquin nimis in ea parte *Bartol.* defectiuus fuisset, si cum eam quæstionem, quando videlicet appellatione hæredum, filij essent interpretandi, exactè, & de more explicare vellet, illamque propterea ex naturæ rerum distinctione diffinire, illum casum, rei non transeuntis ad hæredes gratis prætermisisset, & præsertim cum is casus in ea materia præcipuus, & fortassis non indubius relinquebatur, quandoquidem si ex vna parte casus ille non prædeterminatus apparebat, in quo stetit argumentum Aduersarij, ex alia adinstar feudorum determinari poterat, & fortius, cum & in ipsis etiam rebus ad hæredes omnes trãmissibilibus, aliquando ex eod. *Bart.* illic ad filios ex causis, dispositionem restringi habeamus.

At quid plura ad hunc *Bart.* intellectum; sanè viro cãdido, vt is eum sensum in *Bart.* non dubitaret; sat fuisset, in citatis verbis idem *Bart.* vbi se ipsum explicans, velut huic dubitationi respõderet, inquit, *respondeo verba mea dicunt; aut illa verba proferũtur super re de sui natura transmisibili ad hæredes, vel non, &c.*

Atque ita sentiente *Bart.* frustra nũc pro *Bart.* intellectu, ad sensum Aduersarij, testarentur, quos ille adduxit, *Castr. Iason, Alex. & Socc.* vltra quod prædicti *DD.* etsi cum *Bartol.* iuxtà casum ab eo propositũ in primo membro distinctionis, concesserint, quod nos vltrò concedimus, vt in re de sui natura non trãsitoria, nisi ad filios, hæredes ibi filij interpretentur: Attamen, *Bart.* idem in sua theorica non admisisse in re simpliciter ad hæredes non transeunte, in quo nobis cum Aduersario lis est, vt verum non erat, sic ibi nequaquam dixerunt; quinimmò *Aquilinus* hanc theoricam *Bart.* penitus progrediens *in l. 2. §. item si in facto, quæst. 3. ff. de verb. oblig.* illam signãter reassumpsit in casu rei simpliciter ad hæredes non transeuntis.

96 Demum hic nõ pretermittemus, Aduersarium preterea, vt præfatæ eius explicationi ad theoricam *Bart.* auctoritatem in terminis officij accomodaret, adduxisse *Bald. in l. fin. C. de pignorib.* apud quem in terminis credidit ille decidi, militiam ad extraneos hæredes transferri

97 posse, sumpta militia pro officio: verba *Bald.* sunt, *militia ponitur hic pro quibusdã introitibus publica auctoritate constitutis, vel beneficio Principis concessis, qui redditus emi, & vendi poterant & ad extraneos transferri, & vocabantur militia, seù prabendæ:* hinc ita arguit Aduersarius, militiam, quæ in *d. l. fi.* simpliciter ad hæredes transferri dicitur, *Bald.* ad extraneos transire posse dixit; ergo ad militiam, quamuis ad hæredes simpliciter transitoria proponatur, benè hæredes extranei venire possunt. Hic autem, quidquid sit de intellectu *Baldi*, nihilominus quomodo ex eo loco *Baldi* Aduersarij opinio fulciri possit, non videmus; etenim primo, sit, vt inquit *Bald.* militiam prout sumitur pro quibusdam introitibus publica auctoritate constitutis, posse emi, & vendi, & ad extraneos transferri,

98 quid hoc ad ipsum officium? Siquidẽ, vltro concedimus, officium idem esse cum militia, sed quando militia, non pro emolumentis, & redditibus; sed pro ipsa admini-

ministratione accipitur, cum primo casu differt militia ab ipsis redditibus, quantũ differt officium ab emolumẽtis officij, vt cõtradistingui animaduertere possumus ex *l. Lucius Titius ff. de legat. 2.* & alijs iuribus, & idem *Bald. ex d. tex. in d. l. Lucius* hos terminos distinxit in *l. omnimodo §. imputari, in princip. C. de in offic. test.* in quo *tex.* inquit *Bald.* agi propriè de militia, eamque definit, quod sit quoddam
99 exercitium, ex quo sumitur lucrum, illamque *numer. 2.* comparauit officio,
100 seù beneficio: itemque non posse vendi, nec alienari, quin non sit in commercio, in quibus nedum locis, sed & in ipsa etiam *lege fin.* rectè *Bal.* de ipsis propriè militijs, siuè officijs sensisse aptè videri potest, & præsertim ex ijs verbis, quæ in d. *l. fin.* quæ paulo post subdit, ibi, *& in multis alijs locis erant aliæ militiæ, quæ non poterãt transferri, quia personales, vt militia Cantorum, Cursorum, &c.* hinc cautè in summa *d. tex. l. fin.* dicitur; quod militia ponitur interdum pro introitibus auctoritate publica constitutis,
101 vt proindè Aduersariũ ex his ab æquiuoco duxisse argumentum negari non possit, & quidem hic, ille, velut illusus ab æquiuoco excusari mereretur, sed ipsum rationem æquiuoci cognouisse, eiusque vtramque acceptionem diuersam retulisse; videlicet ibi, *militia ponitur hic pro quibusdam introitibus, &c.* & ibi paulò post, *quod autem militia sit officium hoc reale probauit Fiscus latissimè*, & tamen ex vna militia intulisse ad aliam, facilè nõ meretur excusari.
102 Præterea, etsi *Bald.* ad casum *d. l. fin.* illud expresè in ipsis officijs siue militijs, acceptis pro ipsismet muneribus, & administrationibus, dixisset, nec etiã quicquam ex eo Aduersario suffragari, aut Auctoris nostri sententiæ refragari poterit; etenim militia, de qua sermo in *d. l. fin.* erat talis, quæ non dum poterat ad hæredes transmitti, sed etiam vendibilis erat, ac proindè concessa facultate vẽdendi, & alienãdi militiam ab habẽte potestatem; ferè non male etiam à *Bald.* diceretur, militiam illam per consequẽs velut ex ea facultate ad extraneos transmisibilẽ concessam, ad extraneos posse transire, atque vocatis extraneis in militia, voluntate cõcedentis expressa, bene illam ad extraneos transire posse, defendetur, quod à nostra sententia alienum non est; etenim illa non vindicat sibi locum in expresè alteratis; & vbi nullus interpretationi locus.
103 Replicabit Aduersarius, idem referre, concedere militiam pro hæredibus; ac concedere militiam cum potestate alienandi; ac per consequens etiam concessa militia pro hæredibus, idem esse dicẽdum, eiusque propositionis assnmptum probauit Aduersarius ex *d. l. omnimodo §. imputari, C. de inoffic. test.* vbi de militiæ agitur imputatione, & ex *d. l. fin. C. de pignor.* vbi de eius hypotheca tractatur, & illud ex eo, quia in dictis iuribus pariter deciditur, posse imputari, & hypothecari militiam, tam si fuerit concessa pro hæredibus, quàm si fuerit concessa cum potestate vendendi; hic sane vrgeret argumentum Aduersarij si à recta ratione differendi non aberraret, nam quod eodem modo potest imputari, & hypothecari militia, si fuerit concessa pro hæredibus, quàm si fuerit concessa, vt possit vendi: & quòd vterque casus comprehendatur sub vna dispositione: ideò inferre, vtrumque militiæ casum esse eundem, vel ęquiparari, nosque non consulit Aduersarius, non edocuit Philosophus. Et certè illud à *Bald.* non habuit Aduersarius, quin *Bald.* cuius auctoritate expressis verbis firmari inquit, militiam de qua in dicta *l. fin.* posse transire ad extraneos, si benè ibi aduertatur, deprehendetur, quod quamuis vtrumque casum lex comprehẽderet, tam militię pro hæredibus datæ, quàm cum facultate vẽdendi concessæ: nihilominus in sua ibi subiecta explicatione, cum militiam illam ad extraneos posse transferri inquit, illud tãtum postquam proposuit, militiam d. *legis fi.* vendibilem, subiunxit, atq; ita in ijs terminis probauit, videlicet *militia ponitur hic pro quibusdam introitibus publica authoritate constitutis, vel beneficio Principis concessis; qui redditus emi, & vẽdi poterant, & ad extraneos transferri.*
104 Inquiet demum Aduersarius, latè esse interpretandum in officij concessione ibi

ibi verbum, *hæredibus*, vt non descendentes soli, sed etiam extranei intelligantur; ex quo beneficia Principis plenissimè sunt interpretanda, ad *tex. in l. fin. ff. de*
105 *constit. Princip.* Hic profectò, vt verum fateamur, à generalibus iuris regulis, quibus hic vndique, non aliter ac Messanēses priuilegijs, inhæret noster Aduersarius, ad hanc regalium officiorum grauissimam, strictissimam materiam argumentari, nedum non tutum, sed planè in-
106 ciuile existimamus: quandoquidem concedere regalia, non beneficium, sed priuilegium cēsendum erit, vt alijs omissis supra disertè probauit Auctor noster.
107 Et maximè in concessione regalium officiorum, ex quorum alteratione nedū solius Principis, vt censuit Aduersarius, vertitur detrimentum; sed quoniam per ea in Republica ad subiectorū cōmodū cūcta prouidentur, exequuntur, & ordinantur; eapropter relaxatis in ijs concedendis habenis, omnium rerum regulam confundi necesse erit; vt hinc non immeritò cum primis personę industriam semper in officijs exactam fuisse intelligere poterimus; quippè, qua neglecta, rerumque proinde officijs, casu, & fortuna personis plurimum ineptis, criminosis, onerique imparibus delatis, omne per consequēs populorū bonū Reipublicę regimen eorum inhabilitate, inscitia, & rapacitate corruptum, in exitium verti, necessariò oportebit. Quæ officiorum conditio quare Aduersario nostro fuerit inuisa, vix comprehendere valemus: credidit ille, in concessione officij solius Regis concedentis versari incommodum; atq; eo supposito plura pro sua opinione deduxit passim in dicto eius tractatu, quæ omnia velut huic vano fundamento in-
108 nixa corruere patietur; nec in officiorū concessione quidam tertius solùm læditur, vt ferè ad *tex. in l. immunitates generaliter ff. de iure immunit.* sed ipsa tota Respublica lęditur, quę veritas præterea vltra quod non argumentis, sed sensu à quocumq; intelligi potest, multis ēt eruditè à nostro Auctore, ad quem Aduersarium remittimus, demonstrata fuit.
109 Ex quibus tùm ob rationem personalissimam officiorum, tum ob personæ industriam in eius munere requisitam, quanta propensione officium ad Dominū reuerti exigat, clarè percipitur. Hinc
110 simul intelliget Aduersarius; quàm referat illud, ꝙ asserit, nil differre, officium exerceri per Caij descendētes, vel etiam per alios. Hinc etiam intelliget, quomodo nedum legi ad *text. in cap. 1. de feud. non hab. propr. nat.* sed & publico bono conueniat in officijs etiam alteratis, non tamen videri Regio assensui in suis casibus derogatum, nec posse per consequens officia huiusmodi in alios sine Principis assensu transferri: & quidem præter ea, quæ eleganter in hac parte scripsit Auctor noster, pulchrè illud concipitur ex *Nouella Iustiniani de adiutoribus Quæstoris*, iuxtà compilationem *Gotofredi* 35. vbi quamuis militia ibi vendibilis proponatur; attamen illi, qui per eā facultatem in militia subrogabatur, ad illam, non neglecta personæ industria accedere conceditur, sed præuia Quæstoris electione, ibi, *habeant igitur ius vendendi militiam suam; sed non vltrà centum solidos, dum, & is, qui subrogatur, electione Quæstoris fiat*, & infrà *illa videlicet obseruando; vt si quis ex viginti sex adiutoribus defunctus fuerit, ab hærede eius centum solidi dentur, & electione Quæstoris militet*; vt hinc intelligamus, quod quāuis à iure militia vendibilis concedatur, non tamen, tanta est industria personæ in ea requisita, censendum erit, ibi ex ea concessione, aut sperni, aut excludi debere inquisitionem circa personæ industriam, quam per assensum Dominum cognouisse, & comprobasse intelligitur. Hactenus: plura quidem dixissem, nisi è prælo Me Typographus acciret.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Bona bello capta, ſiuè mobilia ea ſint, ſiuè immobilia quando nã capientium fiant? Quo iure? Quo bello? iuſto nè tantùm? an etiam iniuſto? An tantum ſi cũ Infidelibus bellum geratur? An etiam ſi inter Chriſtianos? qua mora? an ſtatim? an poſteaquàm in Ducis cõſpectum venerint? & pro quibus partibus? Item ſi ex hoſtium poteſtate, vi, atque armis ea bona vindicentur, quibuſnam acquirãtur? Variæ ſuper ea re *Doctorum* opiniones principio examinãtur, deindè verò cum *Angeli*, aliorumque communiori ſententia aptè conciliantur. Quando nam præda dicatur incontinenti, vel ex interuallo recepta, quando intra hoſtium præſidia reducta, atque in tuto collocata, dilucidè, nouiterque explicatur. De Poſtliminio; ipſius origine, virtute, effectu; Quibus perſonis; quibus rebus cõpetat; An etiam ipſis interdùm nauigijs in vim priuilegij. Denique de nauium claſſibus, earumquè antiquo, ac vario vſu.

SVMMARIVM.

1 *Capta in bello, ſiue propter bellum mobilia omnia, ſiuè ſe mouẽtia iure gentium capientis fiunt, & pro perſonarum qualitatibus diuiduntur, & nu. 3. 4. & 9. & ita pluries deciſum, nu. 14.*

2 *Poſtliminium de iure gentium inuentum, & quid ſit, nu. 8. & de duabus eius ſpeciebus, nu. 35.*

5 *Aurum ad Barbaros deferri, non ſolùm probibitum, ſed ſubtili ingenio auferendum præcipitur.*

6 *Verbi*, inuenire, *natura quæ ſit.*

7 *Bona mobilia, quæ noſtra fuerunt ab hoſtibus capta, & recuperata, prioribus Dominis de iure gentium non reſtituenda, imò authoritate Sacrarum Scripturarum, num. 14. Iure ciuili, & nu. 16. 17. 19. & 22. vbi reſpondetur ad contraria, vbi etiam in foro conſcientiæ, & de rationibus, nu. 162. & 167. ex legibus Hiſpan. nu. 124. & 164. conſuetudine præſcripta rerum iudicatarum, num. 126. 179. 181. & 231.*

10 *Bona, quæ ante, vel poſt conflictum campeſtris belli capiuntur propriè capientis fiunt quæ verò in conflictu diuiduntur, per Ducem belli iuxtà vnam ſentẽtiam.*

11 *Equitum Diui Stephani militiæ validiſſimis, ac pœnè alatis triremibus maria diſcurrentibus laudes, & nu. 227.*

12 *Prædæ acquiſitio, & diuiſio variè olim ex temporum diuerſitate obſeruata, & qualiter ex legibus Hiſpan.*

13 *Duci hoſtium capto redimendi facultas concedenda, ſi pacis perturbatio non timetur.*

15 *Ius ciuile gentes non ſubditas de facto Imperio non ligat, nec nocet.*

20 *Doctor plures referrens opiniones pro poſteriori ſententia ſtare iudicandus, niſi pro ea non reddat efficacem rationem, num. 41.*

21 *Opinio aliqua quòd ſit in puncto iuris vera, intelligitur de rigore, maximè quando aliter iudicatum, & de conſuetudine ſeruari teſtatur.*

22 *Poſtliminium habet locum in ſeruis etiam transfugis, qui recuperati ad Dominum redduntur, ad explicationem* l. ab hoſtibus 2. ff. de captiu. *ſecus in mobilibus ſeſequè mouentibus & n. 23. 24. & 229. quia diuerſa eſt ratio, nu. 230.*

25 L. ſi captiuus §. expulſis ff. de captiu. *loquitur in bonis immobilibus, quæ ab hoſtibus recuperata ad priorem Dominum iure poſtliminij reuertuntur, ſed mobilia generaliter in præda ſunt; & nu. 26.*

27 L.

27 L.Pomponius ff. de acquir.rer.dom. *loquitur de animalibus, à feris bestijs à nobis ereptis, quæ tandiù, quandiù non sunt consumpta, nostra manent, & nu. 228.*

28 *Capta à Ciuibus in ciuilibus dissensionibus contrà eosdem ciues, vel à Ciuitate contrà aliam, & recuperata, prioribus Dominis non restituenda.*

29 L.si quid bello 28. ff.de captiu. *loquitur de bonis mobilibus ab hostibus recuperatis, quod non sint prioribus Dominis restituenda, nisi ab initio iure belli capta sint, ad hostes reuertantur, deindè recuperentur; & num.30.32.33.40. & 117.*

31 *Bona sua probitate quæsita plus æstimanda, quàm aliunde obuenta.*

34 Cabedus Couar. *reprehendens ad intellectum* d. l. si quid bello, *latè confutatur, & nu.36.37.38. & 39.*

42 Donellus in comment.l.4.cap.1. *explicatur.*

43 Vuesembec. in Paratlit.ad 50. lib. digestor.tit.15.ff.de captiu. *declaratur, & nu. seq.*

44 *Doctoris dictum intelligendum secundùm leges, quas citat, & extra ei nõ creditur.*

45 *Indefinita locutio Doctoris non æquipollet vniuersali in materia probationis, nec ipsius dictum interpretatur vt lex.*

46 *Doctor perfunctoriè loquens, non facit numerum, & qui non disputat, quamuis aliquid supponat, nõ facit authoritatem, etiamsi verba eius decidant casum.*

47 *Opinio Doctorum distinguentium in dubio præualet.*

49 *Præda à manibus hostium à nostris militibus ex interuallo recuperata, lucro recuperantium cedit, nisi sint mobilia, quæ fruuntur postliminio, & nu.*50.51.52. 53.54.55.56.65.66.67.72.73.74.81. 83. *etiam in foro poli, num.*79.*etiamsi sint spolia empta, vel vi erepta à Piratis, nu.*80.*& in quibus bonis habet locum postliminium, & quando dicatur præda incontinenti recuperata, remissiuè, n.* 51. *vbi ampliatur, etiam si præda per se aufugiat, & reintret præsidia.*

57 Hercul.in l.2.ff.de acquir.poss. *ponderatur, & confutatur, & nu.* 58.

60 Ripa in d.l.1. *distinguens, an præda à militibus stipendiatis, vel non, recuperetur, communiter improbatur, illudque procedere quòad milites respectu Ducis, non autem vt præda prioribus Dominis restituatur, & nu.*61.62.*&* 64.

63 *Milites stipendijs debent esse contenti, & de captis ab hostibus debent habere Ducis concessionem.*

68 Ioan.Bolognet.in d.l.1.*explanatur.*

69 *Postliminium verè est vt priuilegium aliquibus rebus concessum.*

70 Soc. Iun. in d.l.1. post num. 65. *declaratur.*

71 *Bona immobilia capta in bello, & recuperata, prioribus Dominis restituenda, mobilia verò dommodo traducta sint in loco tuto, recuperanti conceduntur, & n.* 76. *&* 81.

75 *Præda antequam sit redacta in præsidia hostium, recuperata, vel per milites insequentes etiam intrà præsidia, prioribus Dominis restituenda, secus si ex interuallo, & in loco hostibus securo, & nu.*77. *&* 85.

78 *Opinio* Cabedi Ripam *sequuti, vt etiam ex interuallo præda recuperata sit prioribus Dominis restituenda; licèt communiter reprobata, limitatur in militibus stipendia non habentibus.*

82 *Romani etiam si cum iusto hoste bella gesserint, sæpè ex eorum benignitate prædam illi restitui iubebant.*

84 *Bona recuperata ab hostibus, scilicet infidelibus, qui iniustè nobiscũ bella gerunt, prioribus Dominis non restituuntur, & quarè.*

RESPONS. XIII.

TVrcicarum Nauium classe ad Christianorum damna Siculũ mare discurrente, capitur principio ab hostibus nauis, cui à Gigante Golia nomen erat ad Arcem Agrigẽti in Sicilia; Tum altera frumẽto onusta propè Sardiniam, cui nomen à S. Bartholomeus. Præerat illi Bartholomæus item Belga ex ijs vnus, qui ab Inuictissimo nostro Rege in Belgio olim desciuerant. Frumentum ea naui aduehebatur Horatij Cottę mercatoris Ianuensis nomine. Additis ergo captiuis

priuis nauibus hoſtium claſſi, iiſque Turcarum militum præſidio benè munitis plurium dierum, ex quo in hoſtium poteſtatem venerant, interuallo, omni ſpe libertatis, ac recuperationis amiſſa, Chriſtianæ triremes ſexdecim, Neapolitanæ nouem, Pontificiæ tres, Ethruſcæ quatuor ſociali fędere, Magno Duce D. Didaco Pimentello vniuerſæ claſſis Præfecto ſuperuenere. Pugnatum ſtrenuè cruento prælio, in quo ſummo Chriſtianæ Reipublicæ detrimento Dux ipſe Pimentellus deſideratus eſt. Prætoria hoſtium victoriæ deſperatione ipſorummet opera conflagrauit; Reliquæ in noſtrorū poteſtatem cum vniuerſa prędа venere.

Mercatori ergo Ianuenſi, qui Nauem, cui S. Bartholomæi nomen, ad frumentū conuehendum conduxerat, cæteriſque nauium Dominis recuperatam prædam cum Nauibus ipſis priſtini iure dominij repetentibus, Fiſci Catholici Regis noſtri, ac militiæ Sereniſſimi Magni Ducis Ethruriæ nomine iuſtiſſimè opponitur, prædam etſi minimam, maximo tum cōparatam laboris pretio ad præclariſſimę virtutis argumentum capientium iuris omninò effectam.

Idque iure gentium, imò & authoritate Sacrarum Scripturarū, iure ciuili Romanorum, ſiuè Cæſareo, nec non & Lōgobardo confirmato, & ampliato à Catholicis Regibus, & Chriſtianis Principibus, tam iure Regio Hiſpanico, quàm ex Conſtitutionibus Italicis: Itidemque generali conſuetudine militari à priſcis temporibus vſq; in hunc diem moribus gentium vniuerſaliter, & vniformiter comprobata. Adeò vt lex Belli, & Maris indè dicta ſit. Et nędum ex immemoriali tempore præſcripta, ſed authoritate rerum in toto Chriſtiano Orbe iudicatarū roborata, & obſeruata.

Iure ſiquidèm gentium, quo iure introducta ſunt bella, captiuitates, ſeruitutes, dominia diſtincta, *l. manumiſſiones, l. ex hoc iure 4. & 5. ff. de iuſt. & iur.* eodem
1 iure gentiū ea, quæ ex hoſtibus capimus, mobilia tamen, ſiue ſemouētia ſtatim noſtra fiunt, *l. naturalem, §. fi. ff. de acquir. rer. dom. §. item ea, quæ ex hoſtibus, Inſtit. de rer. diuiſ. Hugo Grot.* nouiſſimè viſus *de iur. bell. ac pac. lib. 3. c. 6. n. 2.* eodemq; iure prædę pro perſonarum qualitatibus, & laboribus iuſta diuiſio, ac Principis portio, *cap. ius militare, in fin. cum glo. ead. 1. diſt.* Vndè iuriſgentium eſt inuentum; non ſimplex iuris ciuilis prouiſio, quod *Labeo* adnotauit *l. ſi quid bello 28. ff. de captiu.* vbi generaliter ſtatuit, vt ſi quid bello captum eſt, in præda ſit, nec poſtli-
2 minio redeat: cum & poſtliminia iuris gentium eſſe remedia pateat in *d. capit. ius gentium, & l. non dubito 7. & l. poſtliminium 19. ff. de captiuis, Fortun. in l. manumiſſiones, num. 14. ff. de iuſt. & iure*, & dum *Labeo* dixit, *ſi quid*, idem eſt ac ſi di-
3 xiſſet, *ſi aliquid*, vel *quidquid* in bello capitur, vel *omne*, quia, & in quolibet minimo, vel in ipſorū parte aliqua verificatur, *l. 1. §. hoc interdictū ff. nè quid in loc. publ.* & ſic omnia, & quæcumque etiam minima in præda ſunt, vt latiſſimè harum dictionum vniuerſalem effectum probat *Gomeſ. in §. pœnales, num. 3. & 4. Inſtit. de action.* de quo & lex Dei extat *Deuter. cap. 20.* ibi *omnem prædam exercitui diuides, & comedes de ſpolijs hoſtium tuorum, quæ Dominus dederit tibi.*

4 Indè iura prædicta exponuntur, vt quæcunque bona, ſiuè in bello, ſiuè propter bellum etiam extrà aciem belli ab hoſtibus capta, noſtra efficiantur, vt *gloſ. 1.* exponit notabiliter *in l. in bello 12.* ibi, *in bello*, ideſt propter bellum; & addit, *vel ijs, qui recuperantur in bello ff. de captiuis, & l. 1. verſic. & melius ff. de incend. ruin. & naufr.* ibi *propter incendium*, ideſt propter tumultum, vel trepidationem incendij, quemadmodum ſolemus dicere in bello amiſſum, quod propter cauſam belli amittitur, pulcherrimus *text. in l. poſtliminium 19. in princip.* ibi *quod bello amiſimus, aut circà bellum ff. eod. tit.* de quo latiùs per *Gramm. deciſ. 71.* & latiſſimè per *Regent. de Ponte*, qui ità communiter practicari, & millies deciſum teſtatur *in tract. de poteſt. Proreg. ſub tit. de triremibus ex nu. 8. & 10.* & antè ipſum *Reg. Lanar. conſ. 84. poſt nu. 6. verſ. nec differt*,
5 & ob id non ſine myſterio *Imper. in l. 2. C. de commerc. & mercat.* nedum prohibuit aurum ad Barbaros deferri; ſed etiā ſi apud eos inuentum fuerit, non ſolum vi bellica; ſed ſubtili ingenio auferendum iuſtè præcipit, & ſic quouis modo aufe-

rantur, deprædantium fiunt, sufficitquè apud hostes quid esse inuentum, vt ca-
6 pienti concedatur, hæc est enim propria verbi, *inuenire*, natura, vt comprehendat ea, quæ quouis modo etiam fortuito, & inopinato inibi aduecta, vel reposita reperiantur; argumento *l. 1. C. de thesaur. lib. 10. & l. si Barsatorem C. de fideiuss.* cum simil., latè *Castillus* infra citanda *decis.* 107. *ex nu.* 19. 20. *lib.* 2. vbi quomodocũque, vbicunque, & qualitercunque bona capta in præda sunt.

Quinimò quasi parum dixisset *Labeo*, licèt vsus dictionibus vniuersalibus, quæ omnia comprehendebant, vt nihil omninò remaneret dubij, *in d. l. si quid bello* 28. exprimere id voluit specialiter, & nominatim illis verbis: *Si quid bello captum est, in præda est*, & amplius addit: *Non postliminio redit*, quæ non aliud impor-
7 tant, nisi vt bona, scilicèt mobilia, vt *glo.* 1. *ibi* exponit, citãs iura, quæ nostra prius fuerunt, & ab hostibus capta, & tandem recuperata, reddi nullo modo debeant prioribus Dominis, iure scilicèt postlimi-
8 nij, quod est remedium amissæ rei recipiendæ ab hoste, & in statum pristinum restituendæ inter Ciues Romanos, eorumque socios, subditos, & hostes, vsu populorũ in toto Mundo, naturali æquitate, quæ ius gentium induxit, adinuentum. *d. l. postliminium* 19. *in princ.* iuncta *glo. ff. eod.* & sic habemus casum legis expressum, vt bona recuperata ab hostibus non sint prioribus Dominis restituenda, fundatum in præcepto iuris gentium, quẽ *text.* ita communiter intelligi ab omnibus, nec inficiari ab aduersantibus: tametsi paucis, infrà fundabimus.

Licèt iure ciuili ex principijs tamen iuris gentium sit modis aptatus diuidẽdi prædam inter milites iuxtà vniuscuiusq; virtutem, nè strenui milites pugnæ intenti à segnibus, qui libẽter cum mortuis pugnant, portione debita defrau-
9 dentur, vndè tametsi bona bello capta protinùs, idest statim capientium fiant, vt dicitur *in l. 1. ff. de acquir. poss.* vbi hoc notat in specie *Aret. nu. 6. in 3. notab.* exponitur tamen, *capientium*, scilicèt merẽtium iuxtà distributionem arbitrio Ducis belli faciendam, vt ibi aduertit *Rip. notab. vlt. num.* 7. vel *capientium*, idest eorum, quorum authoritate bellum geritur, sub quorum nomine militatur, vt latè glossat *Ioan. Bologn. ex num.* 37. *ad* 42.
10 vel iuxtà alteram sententiam verè, & propriè capientium fiunt ea, quæ antè, vel post conflictum campestris belli capiuntur in discursu Territorij inimicorum, vulgò dictum, *la correria*, secus verò in bonis mobilibus, quæ capiuntur in ipso conflictu, siuè acie belli inter partes ordinata, quæ propriè dicuntur hostium spolia, vulgò nuncupatur, *il bottino*, de quibus *in l. pen. C. de donat.* vt placuit *Salyc. in l. ab hostibus* 2. *nu.* 6. *C. de capti.* cuius opinionem sequi videtur *D. Præs. de Franch. dec.* 268. *num.* 2. & 3. quam post *Paris. Bereng. Franc. Arrias, Petr. in. Bellug. Hotoman. Tob. Non.* & alios, latè defẽdit *Rim. iun. in repet. §. 1. Inst. de don. ex num.* 1077. *vsq; ad n.* 1096. vbi diuersitatis rationem inter vtrumq; casum accomodat, & cum ista etiam resident *Boer. dec.* 178. *Gram. decis.* 71. *num.* 18. *Frecc. in tit. quis dicatur Dux, nu.* 31. *Reg. de Pont. cons.* 93. *num.* 14. & *Lanar. consil.* 84. post *num.* 1. nouissimè *Hugo Grot. de iur belli, ac pacis, lib.* 3. *c.* 6. *nu.* 12. vbi allegat *Gram. d. decis.* 71. vt etiam post Antiquos, scilicèt *Petr. Pertic. Cyn. & alios in l. si quis pro redemptione, penult. C. de donat. Alber. in l. si captiuus, §. expulsis ff. hoc. eod. tit. Alciat. in l. 1. num. 10. ff. de acquirenda possessione*, ex Theologis post *D. Thom. Alphons. à Castr. Maior. Adrian. Caiet. Gabr. Syluest. & alios Canonist.* etiam pluribus relatis tradit *Petr. Nauar. de restitut. lib. 2. cap. 3. num.* 287. latè *Mastrill. decis.* 180. *per tot.* præsertim *num.* 3. 10. & 15. vbi itidem de præda gloriosè facta à Triremibus Serenessimi Magni Ducis agit, & pro
11 ipsis ius esse resoluit: De cuius florentissima militia Equitum Diui Stephani, validissimis, ac penè alatis Triremibus maria assiduè magna cum gloria, ac Christianæ Reip. tutela discurrentibus, plenè *Caualc. de Brachio Regio, in fragm. c.* 25. *num.* 7. & de casu *Mastril.* memor etiam fuit meritissimus Consiliarius *Paschalis tract. de virib. patr. potest par.* 3. *c.* 3. *num.* 42. latissimè *Castill. decis.* 107. *lib.* 2. *ex numer.* 17. *ad* 33. & 58. 59. & 60. vbi

num.

num.43.declarat,qui propriè ſint hoſtes, & nu. 1. verſ. ex inde refertur deciſ. & nu. 32.referuntur inſtructiones datæ Generali Triremium relatiuæ ad inſtructiones prius datas ab inuictiſſimo Philippo II. Sereniſſ. D.Ioanni ab Auſtria, vti maris generali Præfecto,quarum exemplum penès me habeo.

12 Et olim iuxtà diuerſitatem temporum variè fuiſſe ſeruatum circà acquiſitionẽ, & diuiſionem prædæ, ex *Polibio, Greg. Turon. Ammonio, Iuſtino, Dionyſ. Halicarnaſ. Tullio, Sigonio, Floro ad Liuium, Diodoro Siculo, & alijs* concinnè tradit *Pet.Greg.par.3 ſyntag.cap.4.ex nu.6.ad fi.* quod conciſis verbis adeò vt quid velit ignoretur, tradit *Hieron. Treutler. ſelect. diſp.vol.2.cap.20. in princ.* vbi tamen in puncto quæſtionis noſtræ principalis nihil aperit, vt rectè legenti patebit, nec etiam citat *d. l. ſi quis bello* 28. ità vt pro neutra opinione citari valeat, ſed curioſè, doctè, & plenè temporum, & iurium diuerſitates ex Sacra Pagina, Hiſtorijs, & iure ciuili circa acquiſitionem, & diſtributionem prædæ, tradit *Hiſpan. Ayala* olim florentiſſ. exercitus Regis noſtri Inuictiſſ. apud Belgas ſub Maximo Alexandro Farneſio Duce, Alexandro Magno comparando, *in tract. de iur. & offic. bellicis, & diſciplina militari, cap.* 5. *in princip. lib.* 1. vbi *ſub nu.* 3. tradit lege Regia Hiſpaniæ, Naues bellicas Regi acquiri, & *nu.* 9. quod etiam præda militibus conceſſa, Regi nihilominus ſua portio debetur, quam ex legibus Hiſpan. interdum eſſe quintam, quandoque tertiam, quandoque dimidiam, & Duci quoque Exercitus deberi etiam ſeptimam, quandoq; decimam, vbi *num.* 27. tradit hodie, captiuos, vt cætera mobilia concedi capientibus, niſi fortè pretium excedat ſummam decem millium coronatorum, putà ſi captus ſit Dux, Comes, vel Baro, vel quiſpiam magni nominis, cuius redem-

13 ptionis pretium eſt Regis, non tamen illi redimendi facultas adimitur, quæ et Duci hoſtium capto concedi debet; ſi in eo pacis perturbatio non timetur, vel periculum inſtaurandi belli eſſe poſſit, *cap. noli* 23. *q.* 1. vt id totum lege Hiſpan. cauetur *l.* 3. *&* 8. *tit.* 26. *p.* 2. latius ex *Aug. Cicer. & Legiſtis Aiala d.cap.5.num.27.*

Iure etiam diuino, ſiue authoritate Sacræ Paginæ prædicta confirmantur, vt ex *Angel. in l. ab hoſtib. la* 2. *C. de poſtlim. reuerſ.* authoritate *Dauid*, qui prædam recuperatam diuiſit inter Milites, nec reſtituit prioribus Dominis, refert *Bologn.* infra cit. *in l.* 1. *ff. de acqui. poſſ. n.* 46. *in fin.* & generaliter tàm in liberis hominibus, quàm in bonis, & ſpolijs inimicorum plures locos veteris Teſtamenti recenſet *Alphonſ. Aluarez* olim Regiæ Cameræ Præſid. *in Specul. Chriſtian. relig. cap.* 47. *nu.* 2. *&* 3. & qualiter diuideretur præda ex lege Moſayca addit *Pet. Bellin. de re milit. par.* 2. *tit.* 18. *num.* 6. *&* 7. late etiam doctiſſimus *Reg. Moles in ſuis deciſ. aureis manuſcriptis, q.* 15. *ſub tit. an bona*

14 *capta in Regno*, qui refert deciſionem plurium ſelectorum Magiſtratuum Regni, cum interuentu Theologorum pro exequutione diſpoſitionis Excellentiſs. Ducis de Alcalà Proregis, indelebilis memoriæ, qui in ſuo teſtamento mandauit conſcientiæ ſtimulo diffiniri articulũ; Vtrum Turcæ capti in Regno ſpectarent ad Proregem, vel ad Fiſcum, in quo fuit deciſum, ad neutrum ſpectare; ſed ad capientes, quod iterum alia ſolemni deciſione fuit confirmatum per ſeptem vota conformia tempore Ill. Cardin. de Granuela, vt idem *Moles* refert.

Si etenim captiuitates, ſeruitutes, bellorum prædæ, & poſtliminia non eſſent iuris gentium; ſed iuris ciuilis, non ligarẽt gentes non ſubditas etiam de facto Imperio; nec apud omnes generaliter ſer-

15 uarentur vtpotè quibus ius ciuile non proſit, non noceat, nec liget; vt ex *Alber. Bart. Rom. Caſtrenſ. Marſil. & alijs* probat in pulchro caſu *Peregr. conſ.* 101. *nu.* 5. *&* 6. *lib.* 4. vbi quod leges Imperatorũ non referantur ad Reges, & Populos de facto non ſubditos, nec ſibi obedientes.

16 Iure autem Ciuili, ſiue Cæſareo; licèt fortè inter primos, qui hanc quæſtionem in puncto firmauerit referatur à noſtris *Io. Andr. in addit. ad Specul. lib.* 4 *partic.* 4. *tit. de raptor. in* 1. *addit. verſ. item ſciendum*, verè tamen *Ioa. Andr.* fuit ſimplex relator quæſtionis formatæ per *Guid. de Suzar. in l. ab hoſtibus* 2. *C. de poſtlim. reuerſ.*

uerf. Vtrum præda capta ab hostibus, & post tempus à militibus gentis deprędatæ bellica virtute recuperata, sit prioribus Dominis restituenda; & licèt primò arguat pro prioribus Dominis, quòd sit restituenda,& primò ex *tex. in d. l.ab hostib.2.* vbi deciduntur duo casus.

Primus quidem, vt liberi homines ab hostibus capti, & non commercio redēpti; sed virtute militari liberati: illicò statum, quem captiuitatis casu amiserant, recipiunt: vbi *glos.* citat concordantes *in §. si ab hostibus, in fin.versic. sed & qui captus, Instit.quib.mod.ius patr.pot.soluitur,* vbi generaliter dicitur, *quod si captus victis hostibus recuperatur, postliminio rediisse existimatur*. Secunda decisio eiudem *tex.* est,vt serui nostri capti ab hostibus, eodemque modo à nostris militibus recuperati, Dominis suis restituantur, & subijcitur ratio, *receptos enim eos, nō captos iudicare debemus, & militem nostrum defensorem eorum decet esse, non dominum,* in quibus verbis consistit Achilles aduersantium, vtpotè quòd nihil magis coloratè pro eorum opinione afferri possit, quàm verba prædicta Imperatoris, quæ infrà non obstare, immò nostrā fouere opinionem, probabimus.

17 Secūdò, *Io.Andr.* in quæstione *Suzar.* pro prima opinione, quæ fauet Dominis dicit facere *text.in l.si captiuus* 20. *§.expulsis ff. de capt.* vbi expulsis hostibus ex agris, quos ceperant, agrorum dominia ad priores dominos reuertuntur.

18 Et tertiò, dicit facere *text. in l. Pomponius* 44. *ff de acquir.rer.dom.* à simili, vt sicuti porci mei à lupo erepti, & à robustis canibus coloni vicinæ villæ recuperati, mihi priori Domino restituendi sunt; ità pariter & præda.

19 In contrarium refert *Io.Andr.* induci pro posteriori sententia, vt sua sit præda militum, qui sua probitate acquisiuerunt ex *text. in l.2. C. de alluuion. & palud.* vbi ei accrescit emolumentum, cui accrescit & onus, & è contra.

Addit, ꝙ si milites recuperātes perdidissent equos, & arma Dñi, non restituissent, ergò petere non debēt, cuius contrariū petituri nō essent, *l.penu.C.de solut.*

Subdit *Ioa. Andr.* hæc verba, *dicit de iure primam partem veram; sed consuetudo Italiæ tenet contrarium; & tunc sic fuit iudicatum,* ꝙ ait procedere, quando non incontinenti fuerūt recuperata animalia, quia tunc secus, vt in *d.l.Pomponius.*

Ex his igitur patet primò, *Io.Andr.* nihil ex sua opinione proferre; sed dumtaxat referre quæstionem propositam à *Guid. de Suzar.* vt clarè ex illius verbis patet, & præcipuè ibi, *in contrarium in-*
20 *ducit,* quinimò cum posteriori loco referat opinionem pro militibus deprædantibus, quā tuemur: clarè patet, *Io.Andr.* pro nostra stare sententia, iuxtà *glos. in l. qui filium, §.Sabinus ff. ad Treb.* cum cōcord. à *Surd.decis.*264.*nu.*27.

Secundò, quidquid sit de opinione *Guid.* sufficit nobis ex testimonio *Io.And.* attestātis de consuetudine Italiæ; ex suo tempore pro nostra opinione viguisse consuetudinem Italiæ, & quod plus est, ità iuxtà hanc consuetudinem fuisse iudicatum: siquidem notissimum est, Doctori Illustri de consuetudine attestanti credendum esse, & maximam esse antiquissimæ consuetudinis, præsertim rerū iudicatarū authoritate comprobatæ obseruantiam.

21 Nec non vbicunquè Nostri dicunt, aliquam opinionem esse veram de iure, vel in puncto iuris, intelligi iure subtili, idest de rigore, vt in terminis est *tex. in l. in bello §. sed captiui uxor.* cum *glos.verb. subtili ff.eod. de capt.* & prelertim si aliter seruari, siuè esse de consuetudine dicāt, eoque casu censeri potius secundam, quàm primam approbare, & maximè cū pro secunda testantur iudicatum.

Nec quidquam obstant *text.* in contrarium citati, ex quibus *Io. Andr.* refert pro prima opinione inclinasse *Guid.*

Siquidem *tex.in d.l. ab hostib.2.*in posteriori dicto, dum loquitur de seruis, id
22 contingit ex eo, quia sicut liberis hominibus captis ab hostibus, & victis hostibus, liberatis, iure postliminij pristinus status restituitur, *d.§.sed & qui captus,* sic serui domino, *l. sicut liberis* 10. *C.eod. tit.* sicut etiam contingit in filio, tam si parēs quàm si filius, vel nepos ab hostibus capti sint; in quibus propter ius postliminij ius potestatis in suspenso esse di-

dicitur iuris fictione, saltim inspecto statu futuro liberationis, §. *si ab hostibus cū glos. ver. pendet, Instit. quib. mod. ius patr. potest. sol. l. bona 22. §. quod si filius ff. de capt.* sic etiam in Dominis, ad quorum beneficium inductum est, vt iure postliminij serui recuperati ipsis reddantur, *d. l. sicut liberis, Odoffr. in d. l. ab hostibus, Salyc. ibid. post nu. 3. vers. aut milites,* post *Azonem in sum. nu. 6. & 10. in fin.* & declarat *Caball. inf. cit. casu* 140. *num.* 14. *& part. 3. casu* 120. *num.* 33. adeò vt licet transfuga postliminio careat, quia qui malo consilio, & proditoris animo patriam reliquit, hostium numero est habendus, *l. postliminium §. transfugæ, hoc*
23 *titul.* aliud tamen est in seruo transfuga, in quo Dominus habet postliminium, nè contrarium ius non tam sit seruo iniuriosum, quàm Domino damnosum, *d. §. transfuga, Ayala de iure, & offic. belli, cap.* 5. *nu.* 22. cuius libellus ad manus peruenit post hæc scripta, verùm eius dicta addenda censui; is enim ex hoc reassumit, omnibus hominibus esse postliminium, cuiuscunque sexus, ætatis, vel conditionis sint, ex *l. postliminium in fi.* & ob id in hominibus dumtaxat redemptis procedere, ratione *d. l. ab hostibus,* dixit *Cotereus de iure milit. lib. 2. cap.* 25. Secus verò in rebus mobilibus, in his scilicèt, in quibus cessat postliminium, prout cessare in casu præsenti in istis, de quibus agimus, clarissimè probabimus.

24 Et sic verba *d. text. in d. l. ab hostibus, in fin.* ibi, *receptos enim eos, &c.* veluti restricta ad seruos, in quibus in *lege antecedenti* erat expressum, habere locum ius postliminij ad beneficium dominorum; prorsus cessant in alijs bonis mobilibus; vel se mouentibus, in quibus ius postliminij cessat, veluti maxima existente diuersitatis ratione, quinimò à cessante ratione, siuè ex regula contrariorum retorqueri possunt, vt hoc aduertit in specie *Petrus Bellinus de re militari, par. 3. tit. 1. nu.* 12. & nouissimè *Bened. Aegid.* posteà visus ad *l. ex hoc iure, sub. n.* 15. *ante fin ff. de iust. & iur.* & alia quoque ratione retorqueri posse *tex. in d. l. ab hostibus, la* 2. probant plerique infra citandi, ponderando dictionem, *illicò,* si enim redempti virtute militum liberati, illicò statum recipiunt ergò secus ex interuallo, vt inter alios hoc in specie ponderat *Hormannot. Detus in l. 1. num. 5. vers. limita nisi, & Ioan. Bolog. nu. 46. in fi. ff de acquir. possess.*

Non obstat *tex. in d. l. si captiuus* 20. §. *expulsis,* cum enim ille *text.* loquatur in diuersissimo casu, in quo nedum diuersa, sed aduersa ratio militat, scilicèt in im-
25 mobilibus, in quibus *DD.* omnes communiter dixerunt, aliud ius ex diuersitate rationis statutum esse, quàm sit in bonis mobilibus, sequuti *glos. in d. §. expulsis, ver. ager. & in l. 2. verb. nauibus ff. eod. & in l. diuus* 31. *vers. captiuorum ff. de iur. Fisc.* ex hoc manifestè patet, *Guid.* potiùs pro ratione dubitādi citare voluisse prædicta iura pro prima opinione, ad fauorē priorum Dominorum, vt communiter fieri solet, quàm vt crediderit, quæstionem nostram decidi posse ex *d. tex.* qui in casu aduerso loquitur: sequitur distinguendo *Petr. Nauar. de restit. lib. 2. q. 3. nu.* 287. Quod autem de iure diuersum statutum sit inter mobilia, & immobilia; licèt sit indubium, & notorium: probat tamen satis in puncto *Oldr. cons.* 17. *nu.* 3. vbi nō solùm id cum communi omnium sententia affirmat; sed in specie resoluit, in hoc consistere discrimen, vt immobilia, quæ fuerunt prius nostra, ab hostibus capta, & recuperata, iure postliminij ad priorem Dominum reuertantur, citās vulg. *tex. in l. si captiuus* 20. §. *expulsis,* bona verò mobilia minimè reuertantur; sed de iure præoccupantium fiant, citans *text. in l. si quid bello* 28. *eod. tit.* & sic intelligi dictum *text.* iuxtà verum sensum, quem infrà comprobabimus, prout de reuisione, & consolidatione dominij agit *Oldr. toto illo consilio,* & eandem distinctionem àntè *Oldr.* in puncto fecit *glos. verb. hostiles, in l. transfugam* 51. *ff. de acquir. rer. dom.* & melior *glos. 1. in fi. in l. 2. ff. eod.* ibi, *sed certè & immobilia dicuntur recipi iure postliminij,* vt infrà ead. *l. si captiuus, §. expulsis,* qui id optimè probat in illis verbis, *constituit dominia eorum agrorum ad priores Dominos redire,* & sic iure postliminij, nō alio, iuxtà *rub.* sub qua ille §. situs est, & quia hic non alius effectus est postliminij, *l. postliminij* 19. *ff. eod.* & tandem

V 3

tandem ex vltimis verbis, in quibus *Pompon.* dicit, agros, qui aliàs nostri fuerunt, non publicari, idest in Fiscum transferri, vt in *d.l. diuus 31. cum glos. ff. de iur. Fisc.*
26 nec prędæ loco cedere satis apertè ostẽdit, in illis postliminio locum esse, dum discrimen expressum constituit inter vnũ & alterum casum, adeò vt manifestè pateat, errare illos, qui credunt, agros ad priores Dominos redire alio iure quàm postliminij, cui in immobilibus tantum locus est, siquidèm mobilia generaliter in præda sunt, *d.l. si quid bello.* Et distinctionem hanc inter mobilia, & immobilia, vt receptissimã infinitis probat *Reg. Lanar. d cons. 84. post num. 1. vers. quarta opinio, in fin. post Frecc. titul. quis dicatur Dux, nu. 31. & 32.* idemq; expresśe *Claudius Cotereus de iure & priuil. milit. lib. 2. cap. 24. circa med. vers. est præterea,* & in puncto post à visi *Ayala d. par. 1. cap. 5. nu. 33. Bened. Aegid. ad l. ex hoc iure, cap. 1. nu. 15. in fin. ff. de iust. & iur.*

27 Nec obstat tandem, & tertiò *text. in l. Pomponius,* siquidem similiter ex maxima diuersitate casus, quæ est inter animalia domestica nobis erepta à feris bestijs, quarũ facto constat, nobis dominiũ nullo iure adimi posse, sicut nec ipsis acquiri, quorũ nullus est animus, vt tradit in puncto *Molin. de iusti. to. 2. disp. 18.* tãdiù, quãdiù recuperari possint, .i. nõ fuerunt consumpta; nostra manent, iuribus citatis à *glo. d.l. Põponius vers. recuperari, & in l. Pomponius 8. in fi. ff. famil. ercis.* & casus vbi mobilia ab hostibus capta sũt, à quibus dominiũ nobis auferri iure posse constat, vt infrà latiùs, & diuersitatem inter vtrum, & alterum casum considerat *Mastrill. d. dec. 180. nu. 19.* ex hoc itidem patet, *text.* prædictos cũ præcedenti magis pro dubitãdi ratione, quàm pro quæstionis decisione afferri potuisse.

Albericus in d.l. ab hostibus inducit illam *l.* ad quęstionem, quam dicit habuisse de facto existente guerra inter Bergomenses, inter partem ciuium intrinsecam, & extrinsecam in factiones diuisos:
28 decidit, restituendam esse prædam recuperatam, ex eo præcipuè; quia in talibus dissentionibus res non efficiuntur capiẽtis; cum non sint hostes; sed latrunculi, ex *l. si quis ingenuam, §. in ciuilibus dissensionibus,* iuncto *§. sequenti,* ibi, *qui in alterutras partes discedunt vice hostium non sunt eorum, inter quos iura captiuitatum, aut postliminiorum fuerint, & ideò supervacuò placuit repetere à Principe ingenuitatem, quam nulla captiuitate amiserunt,* vbi *glo. ver. discedunt cum seq.* dicit, locum habere, vbi ciues contra eosdẽ ciues, vel vna Ciuitas cõtrà aliã de facto bella gerunt, & citat *l. postliminium 19. §. à piratis, & l. hostes 24. eod. tit. ff.* Et sic apertè *Alberi.* ità demũ assentitur opinioni *Guid.* cũ nõ ab hostibus, sed à latrũculis bona recuperantur, licèt hodie de consuetudine in vtroque casu opinio contra *Guid.* sit recepta, vt inferiùs patebit.

Idem *Albericus in d. l. si quid bello 28.* refert *glos. Iacob. de Arena, Dynum, &*
29 *Oldr.* intelligere illum *tex.* loqui de rebus mobilibus, quæ antè erant nostrę alieno iure, idest ex alijs titulis, quàm iure acquisitionis ex causa belli, & hoc casu si ab hostibus capiantur; posteà verò à nostris militibus recuperantur, non sint prioribus Dominis restituẽda iure postliminij; sed acquirantur militibus recuperantibus, veluti ipsorum pręda, & tunc optimè procedat dictum *Labeonis*; aut
30 verò erãt factæ nostræ ab initio iure belli, & tunc si reuertuntur ad hostes, deindè recuperentur per Nostros, debent restitui primo capienti iure postliminij, in præmium primæuæ acquisitionis virtute bellica ab initio factæ, & hunc esse sensum *glos.* quam dicit *Alber.* ità mirabiliter intelligere illam *legem,* vt per eum post *nu. 3. vers. aduertatis quia glos.* & ità dicit in principio idem *Alber.* intelligere illum *text. Iac. de Are. & Dyn.* dum no-
31 tant, plus diligenda esse ea bona, quæ quis sua probitate quæsiuit, quàm aliundè obuenta, post *nu. 2.* summat, & latiùs figurat casum ipsius *l.* iuxtà prædictã distinctionem, & subijcit, hoc intendere illam *legem* secundùm *Oldrad.* & licèt *in fi.* videatur *Alber.* dubitare de hoc intellectu, non tamen recedit cum effectu ab illo, sed tantùm differit, vtrum *Paulus* iustè reprehenderit *Labeonem,* nec nè, siquidèm cùm per distinctionem potuerit saluari dictum *Labeonis,* videtur iniustè

repre-

reprehensus à *Paulo*, & ita pro nobis *Alber.* in specie sentire intelligit *Petr. Greg. Tholos.* in s. cit. *lib. 20. par. 3. num. 5. in syntag. iuris*, sed quidquid *Alber.* senserit in hoc, quod ipse clarè non aperit, sufficit nobis, *Alber.* testimonio, hunc sensum probari *à glo. Iac. de Aren. Dyn. & Oldrad.* nec iura citata *ab Alber. in vers. sed mihi*, quidquam obsunt, siquidèm omnia loquuntur in seruis, in quibus absolutum est, esse locum postliminio, vt suprà ostẽdimus, nos autem loquimur in reliquis bonis, in quibus cessat postliminium, ità vt illæ *leges* non possint allegari ad decisionẽ casus nostri, prout errasse *Ripam*, dum citare voluit ea iura, non animaduertens, illis iuribus fieri restitutionem propter ius postliminij, in puncto dixit *Petr. Bellin. de re milit 3. par. tit. 1. post nu. 12. vers. & etiam Ripa, Caball.* optimè *d. cas. 140. num. 9.* vndè oportet necessariò dicere, *Alber.* non recessisse in effectu à contrario sensu *d. l.*

Bar. in d. l. si quid bello 28. vbi est apertissimus casus pro nobis, qui tergiuersari non potest, clarissimè sequutus *glos.* &
32 communem intellectum, notat ex eo *text. num. 1. quod illud, quod capitur bello efficitur capientis, nec reuertitur ad priorẽ Dominum iure postliminij, nisi priores Domini acquisiuissent ex virtute sua propria occupationis, quia firmiùs retinet quis quod habet ex acquisitione propria, quàm alterius*, & vt dicit *glo.* ibi *magis est meum, quod per meam probitatem quaero, quàm ab antecessoribus mihi obuentum*, vndè cũ assumptum *Bart.* decidat in puncto casum nostrum, & non versemur in casu limitationis, siquidèm constat, huiusmodi bona à faucibus hostium recuperata à nostris militibus, non fuisse à prioribus Dominis acquisita, vt hostium præda, limitatio cõfirmat regulam, & assumptum generale pro nobis, quod iterum *Bart.* aureis verbis repetit in fine illius *l.* dum opponendo de *l. 2. ff. eod.* resoluit, hanc *l.* secundum illius distinctionem glossandam esse.

Et licèt verba *Bart.* satis clara, & perspicua sint, tamen ita *Bart.* firmare in pũcto vltrà *DD.* seriem, qui eum sequũtur, & probant, quos infrà referam, ità ipsum intelligunt inter alios subscripti, qui licèt prima fronte videantur à *Bart.* & communi opinione recedere, verè tamen ab ea in effectu non discedere, infra probabimus.

Et hi sunt *Couar. in relec. reg. peccatum 2. par. §. 11. post num. 7. vers. contrarium alijs videtur verius*, vbi dicit, *Bart.* hanc, quam tuemur opinionem deducere ex *d. l. si quid bello 28. & Molin. de iust. & & iur. tom. 1. tract. 2. disp. 118. col. 3. lit. D. vers. his ita explicatis, cum seq. & in vers.*
33 *ex dictis facilè*, vbi optimè explicat verum sensum *d. l. si quid bello*, vt non restituantur bona mobilia recuperata ab hostibus prioribus Dominis, exceptis ijs, quibus postliminij priuilegium est concessum, vt *Bart. ibid.* exponit, & consentiunt cœteri: hæc *Molin.* probans ex his cum *Bart.* esse communem.

Ità vt mirum sit de *Cabedo* alioquin satis docto, dum *dec. 88. nu. 12.* nixus dare nouum intellectum *ad d. l. si quid bello*, conatur probare I.C. in prima parte *d. l.* non id velle, ad quod pro nobis citatur, reprehendens *Couar.* dum illum *text.* ad hoc inducit; nec satis (vt ille ait) *Couar.* perpendat.

34 Confunditur enim sensus *Cabedi*, quẽ tacito authore surripuit ab *Hercul. in l. 1. numer. 7. ff. de acquirend. possess.* non solum quia est contrà communem intellectum *glos. & Bart.* quibus non solùm adhæret *Couarru.* sed consentiunt cæteri, vt testatur *Molin.* vbi supra; sed vt merè diuinatiuus, & contra expressa verba *text.* supplet enim *Cabedus*, vt I. C. initio *dicti text. in primo dicto*, loquatur in re, quæ nũquam nostra fuerit; sed hostium: hæc enim rursus per hostes sit recuperata, & à me rursus capiatur, non redit ad illum, qui prius illam ex hoste cępit; sed ad me, qui illam vltimò cępi, & ideò dicitur non redire iure postliminij, sed esse in præda, & sic nedum *Cabed.* ex suo marte supplet factum imaginariũ; sed verba I.C. non patiuntur, siquidèm postliminium est ius amissæ rei recipiendæ ab extraneo, idest hoste, vt exponit *glo.* in citata *l. postliminium 19. nam quod bello amisimus* (vt subdit *text.*) *hoc si rursus recipiamus, dicimus postliminio recipere,*

cipere, &c. Vndè cum I. C. tam in *l.2.* quàm in *d.l.si quid bello* 28.distinguat res, & bona, in quibus locum habet, vel cessat postliminium, semper supponendum est,loqui recentis terminis habilibus, scilicèt in casibus, in quibus possit esse locus iuri postliminij, cui cum locus esse possit, & de postliminio tractari tam in rebus, vel hominibus ab initio nostris, qui ab hostibus capiuntur,& ab hostibus deducuntur, *l.eos 4.ff.eod.* cum duæ tan-
35 tùm sint species postliminij, vt aut nos reuertamur, aut aliquid,quod nostrum fuerit,recipiamus,*l.cum dua* 14.*eod.titul.* aut verò in rebus, quæ primò ex hostibus cępimus, deindè amissæ, postmodū sint ab hostibus iterum recuperatę; non video, quomodo suppletio, & restrictio *Cabedi* substineri possit,vt quod I.C.vniuersaliter statuit,vt si quid, idest omne totū, & quidquid, vt suprà probauimus, in bello captum est, in præda sit, nec postliminio redeat, restringi debeat ad ea, quæ nostra principio minimè fuerūt, sed hostium, cum I.C. in toto illo tract. postliminij, semper de rebus nostris ab hostibus captis, & redemptis egerit.

Nec aliquid adiuuat sensum *Cabedi*,
36 quod I.C. in secundo casu in *vers. imò si in bello*,egerit de seruo in bello capto.s. à nobis,& à nostris militibus, scilicet ab hostibus, & sic de re, quæ nostra non fuerit ab initio,sed hostium,*qui si pace facta domum rediјt*, & sic rediјt ad suos,*deindè renouato bello capitur*;scilicet iterum à nostris, *postliminio redit ad eum,à quo priori bello captus erat, si modo non conuenerit in pace*, scilicèt facta de primo bello antè secundum,vt explicat *glo. vt captiui redderentur.*Primò,quia ex dictione,*Immò*,qua hic secundus casus priori coniūgitur, quæ est aduersatiua, & sic additur diversus casus à priori, *l. Stichus ff. de manumiss. testam. Alciat.* in puncto *consil.*75.*nu.*5.*lib.*8.magis destruitur sensus *Cabedi*.

37 Secundò, minus benè dicit *Cabed.* I.C. loqui in re,quæ nostra nōn fit, scilicèt ab initio, sed hostium, quia is, qui ex hostibus à nostris capitur,non dicitur res hostium; cum inter hostes liber fuerit,& ex captiuitate seruus effectus,tunc res nostra effici cępit,cùm eius dominiū nacti sumus, cum prius vt liber homo nullius fuerit,vndè nullum potest considerari discrimen inter res, quæ ab initio nostra fuerunt, & captas à nobis ex hostibus.

38 Tertiò,*glos.& Bart.* communiter probari dicunt, id contingere speciali ratione;*glos.* enim *verb. erat*, dicit, id contingere,nè seruus semel, atque iterum captus sit præda duorum, & in pręmium eius,qui primò cępit seruum; & ideò dicit *Bart.* I.C. primò ponere dictum, scilicèt generale, secundò limitationem, quam certum est sufficere esse de regula,& sub terminis regulæ vniuersalis comprehendi posse.

Quartò,si prædicta omnia deficerent, & decisio secundæ partis *dicti text.* non esset fundata in fauore, & priuilegio pri-
39 mo loco capientis,substineretur tamen, quia in seruis absolutum est, esse locum iuri postliminij,*d.l.sicut liberis C.eodem*, quia regulare est, vt quilibet reuertens, siuè liber sit,siuè seruus, postliminio potiatur,*Azo in summ.C.eod.num.6.*& melius *num.7.in fin.vers.nam seruus*,& post *numer.*10.*vers.si seruus*, *& num.*11. Et proindè iustè dixit *glos. in verb. rediјt*, quam inutiliter ponderat *Cabed.* pro contraria opinione,faciens magnum festum, seruum iterum captum redire ad eum, à quo priori bello captus fuit (nisi prius alicuius nostrum fuerit) quia scilicèt in seruis ius postliminij vigere absolutum est,*Caball.casu* 140.*n.*9.*&* 14. Vndè meritò I.C. statuit primò regulam,in bonis captis cessare ius postliminij, secundò verò, limitationem in seruis iuxtà distinctionem illius *legis*, vt *Bart.* formalitèr adnotauit, & aduertit *Couar. d.n.7.vers. contrarium aliјs.*

40 Et hunc sensum ad *d.l.si quid bello* 28. visus est probare *Isern.in cap.vnico,num.3. vers. & magis est meum*, *An mutus, vel aliter imperfectus*, dum illum *textum* iuxtà intellectum *glo.* quem deindè probauit *Bart.*intelligit, vt magis sit meum, quod per meam probitatem acquiro, quàm id, quod aliundè consequor, vbi *Liparul. lit. Q. vers.glos.* citat *Alexand. Afflict.Tiraquell.Boer.*& alios ad ornatum

tum *dicta glo.* & optimè diſtinguit etiam inter primum, & ſecundum caſum *d. l. ſi quid bello*, *Ioan. Faber* tam in *§. item ea, quæ ab hoſtibus, de rerum diuiſ.* quàm in *in d. l. ab hoſtibus* C. *eod.* dum dicit, quod aut capiuntur res, quæ non fuerunt, nec ſunt noſtræ, & tunc mobiles efficiuntur capiẽtium, immobiles publicantur, ideſt Fiſco applicantur, cum onere diſtribuendi, aut recuperantur res, quæ prius fuerunt noſtræ, & tunc immobiles redduntur prioribus Dominis; mobiles verò efficiuntur lucrantium, ſeù capientium, citans in puncto *d. l. ſi quid bello*, & ſubdit, *niſi fuiſſent acquiſita ab initio cum armis, vt ibi not. & in illo caſu poteſt intelligi deciſio d. l. ab hoſtibus*, & ſic *Ioa. Faber* optimè diſtinguit intelligendo *d. l. ſi quid bello* iuxtà intellectum *gloſæ, & communem*.

Nec dicatur, quòd is à prædicta opinione recedat, dùm ſubdit, *vel forte poſſet dici, quod etiam mobilia deberent reddi per d. l. 53. ab hoſtibus*, & nihil vlterius de

41 hoc dicit; ſiquidem vltrà quòd dubitando loquitur per dictionem, *fortè*, non cenſetur approbare vltimam opinionem *Doctorum*, qui pro vltima non reddit efficacem rationem; & ita limitari dictum *gloſ. in l. qui filium §. Sabinus ff. ad Trebel.* aduertit poſt Crotum *Surd. deciſ.* 167. *num.* 5. & maximè cum ipſe *Ioan. Faber* diſtinctionem à ſe relatam pluribus iuribus plenè ſuperiùs comprobauerit, in quolibet diſtinctionis membro.

Et hac eadem ratione pro nobis etiã ſtat *Pyrrus Angleber.* poſt Conſuetud. *Aurel. in quæſtion.* incip. *in l. apud hoſtes ff. de leg.* 1, vbi relata diſtinctione *Angeli*, eam defendit ab obiectionibus *Alex.* dicens *text.* citatos per eum retorqueri contrà ipſum *Alexand.* & amplius dicit, diſtinctionem *Angel.* eſſe egregiam. Et licèt deindè dicat, aliter poſſe ſolui illud contrarium, & diſtingui inter prædam recuperatam à noſtris virtute bellica, vel pretio, non tamen videtur recedere à diſtinctione *Angel.* quam dixit egregiam, ſed potiùs illud diſputando addidit, & maximè dum diſtinctionem nõ fundauit aliter quàm in *d. l. ab hoſtibus*, *& in l. ſi captiuus §. expulſis*, quorũ *tex.* notum eſt primum loqui in hominibus; alterum in rebus immobilibus, in quibus poſtliminio locus eſt, & ſic in diuerſis terminis, vt ſuprà; vndè *Pyrr.* non receſſit à commu-

42 ni diſtinctione, quam dixit egregiam, *Donellus* etiam in *comment. l. 4. cap.* 21. *verſ. niſi prius*, nihil omnino loquitur de bonis mobilibus, ſed expreſſe verba facit, & ſe reſtringit ad immobilia, loquitur enim de locis ſacris, & religioſis, quos certum eſt in præda non eſſe, vt latiùs per *Ayal. d. c.* 5. *nu.* 15. addit *Donel.* res etiam priuatæ receptæ ad priores Dominos redeunt, citat *l.* 20. *§. expulſis*, *& l.* 28. vndè vel intellexit ſolùm de immobilibus, iuxtà *d. §. expulſis*, vel etiam de mobilibus, iuxtà diſtinctionem *d. l. ſi quid bello* 28. dũ nihil aliud aperit, in quo illud aduerto, quòd licèt *Additio ad Donell.* citet in cõtrarium *Duaren.*, is nullo modo nobis contradicit, quinimmò noſtræ opinioni adhærere videtur, dum diſcrimen conſtituit inter immobilia, & mobilia, citans dicta iura, vt diuerſa, vel contrariæ deciſionis, vt videre eſt apud ipsũ *Duar. in l. 1. ff. de acquir. poſſ. in 3. cap.* ſiuè modo acquirendi dominium per captiuita-

43 tem *Vueſenbec. in Paratitlis ad* 50. *lib. ff. tit.* 15. *de captiu.* nihil quoq., nec explicitè affirmat pro contraria opinione, quia licèt indefinitè loqui videatur, perſonas, & res gaudere poſtliminio, non tamen id concedit eodem modo, quia quòad perſonas dicit, illas poſtliminio gaudere generaliter, cuiuſcunque ſint conditionis, aut ſexus, quò verò ad res dicit, illas gaudere, quę non turpiter amiſſæ ſunt, & inter res, quæ poſtliminio fruuntur deſcribit agrum ab hoſtibus captum, & denuò recuperatum, & ſic apertè ſentit cũ *gloſ. in l. 2. ff. eod. Oldr.* & alijs, immobilia iure poſtliminij redire, vt ſuprà fundauimus.

Nec aliter expreſsè affirmat, omnes

44 res mobiles, poſtliminio frui, quinimmò dum citat *d. §. expulſis*, *& d. l. 2. ff. eod.* iuxtà dictar. *ll.* diſtinctionem, & communem intellectum, id ipſum definire cenſetur *Surd.* loquens in ſpecie in dicto Doctor. *deciſ. 69. nu.* 7. vbi quòd perindè cenſeri debet, ac ſi nihil citaret, quo caſu ei non crederetur, *ibi nu.* 9.

45 Nec

45 Nec enim indefinita loquutio vnius Doctoris dum dicit, *res eodem modo habēt postliminium*, æquipollet vniuersali, quia in materia probationis indefinita non æquipollet vniuersali, quod generale est in testibus, qui intendunt aliquid probare, latissimè *Surd. dec.* 263. *nu.* 10. & in specie in dicto Doctoris, quod non est interpretandum vt lex, *Berous cons.* 63. *n.* 5. *lib.* 1. *Surd. dec.* 119. *nu.* 16. & 17.

46 Nec de Doctoribus perfunctoriè loquentibus, & qui præsertim obiter aliquid dicunt, nec clarè eorum mentem aperiunt, est curandum, nec faciunt numerum, *Surd. decis.* 238. *nu.* 9. & 322. *nu.* 82. Et Doctor, qui non disputat, quamuis aliquid præsupponat, etiam si verba eius decidant casum, non facit authoritatem, *Cannet. in cap. volētes* § *sed opere pretium nu.* 18. & *in* §. *at non erit, nu.* 55.

Vndè dùm pro nostra opinione habemus tot legū vertices, numero, & authoritate maiores, disputantes, & resoluētes pro nostra opinione, non sunt attendendi perpauci, qui obiter, generaliter, & indistinctè succisis, vt plurimum, verbis lo-
47 quuntur, quia etiam si essemus in dubio, prout sumus in claris, opinio *DD.* distinguentium præualere debet, *Surd. dec.* 126. *num.* 12.

Bald. in cap. 1. *de vasallo, qui contumax*
48 *est, nu.* 8. firmat, id, quod capitur deprædando, non deberi restitui priori Domino, & reddit rationem, quia iure legitimi belli factum est deprædatoris, citat *d. l. si quid bello*, & alia, quod ampliat procedere etiam in foro conscientiæ, authoritate *S. Raymundi*, de quo inf. latiùs.

49 Idem *Bald. in d. l. ab hostibus, num.* 12. dum *in principio* dixisset, *quòd si gens inimica abstulit bestias, & milites huius Ciuitatis recuperauerit eas, quod bestiæ sunt restituendæ prioribus Dominis:* subdit deindè. *Intellige hoc si incontinenti est præda recuperata; tunc enim fingitur nunquā capta propter subitam recuperationem, secus autem si ex interuallo*, quod latius ipse confirmat, & ponit eadem verba, quibus vtitur *Angel.* eius frater, quem mox referam, sequitur *ibi Andr. Barbatia in additione.*

50 *Angel. in d. l. ab hostibus* 2. quæ est 12. optimè firmat, quod præda capta ab hōstibus, & à nostris non in continenti, sed ex interuallo recuperata, cedere debet lucro militum recuperantium, ità vt distribui debeat inter actu pugnantes, & eos etiam, qui aliter victoriæ participes fuerunt: fortè qui ad insidias, vel vigiles fuerant parati, iuxtà aurea verba *Cyni in l. si quis pro redemptione, in fin. C. de donat.* & exemplo eius, quod refert fecisse *Dauid Regem* 1. *Reg. cap.* 30. *ad fin.* de quo dicit esse casū in *d. l. si quid bello* 28. prout verè esse ibi casum ex prędictis patet. Declarat autem *in fine Angel.* quando dicatur præda ex interuallo recuperata, de quo inferius.

Idem *Angelus* in sua famosa disputatione inter Dominos Paduæ de Carraria, & DD. Veronæ de la Scala, incipiente, *Renouata guerra, col.* 2. latè, & mirabiliter ex more in casu ex facto tunc pen-
51 denti consultus, firmat hanc conclusionem, vt veram, & indobitatam, quod prçda recuperata ex interuallo est recuperantium, & subdit, hoc verum esse in omni præda mobilium; in qua locus non est postliminio: quia tunc quidquid bello capitur, licèt anteà fuerit nostrum, in præda est, vt d. *l. si quid bello*, & sic *Angel.* in specie explicat *d. l. si quid*, vt idem sit, ac si I. C. dixerit, *si quid*, idest quidquid: Explicat deindè plenè *Angel.* quæ sint bona, in quibus locus est postliminio, & plenissimè quando dicatur præda incontinenti, vel ex interuallo recuperata idque tàm de iure, quàm de consuetudine militari, idemque ampliat procedere *Angel.* etiam si præda capta per se ipsam aufugit, & reintrauit præsidia; vndè ducta fuit, vt nec etiam reuertatur ad priora dominia, ex *text in l. transfuga ff. de acquir. rer. dom.* quod dicit procedere in equis, animalibus, & mobilibus, in quibus cessat postliminium, vt per *eum col.* 4. *vers. quid sit præda*, & diffusè prosequitur predicta per duas colūnas *vers. venio igitur ad secundum*, cuius dicta veluti aurea, & succo plena omninò legenda sunt, quia videntur nostræ causæ patrocinium suscepisse.

52 *Salycetus in ead. l. ab hostibus* eandem cum *Angel.* distinctionem facit, & ex *nu.* 1. *In*

*nu.*1.*in vers.sed dubitari*, vsquè *ad nu.*7. eamdem opinionem confirmat, & declarat, & in specie *nu.*3.*in fin.in vers.si erãt*, tradit summam præcipuæ distinctionis: dicens, *iura ita distinguere, quod aut sunt bona, in quibus est locus postliminio, & Dominis fit restitutio, aut in eis non est locus postliminio, & tunc Dominis non fit restitutio; sed occupanti, siuè recuperanti conceduntur, & est ratio: quia regula est, quòd quidquid in bello capitur, in prada est, d.l.si quid bello ff.eod.* Hæc ille; prosequitur autem vlterius *Salyc.* suæ magistrali doctrina declarationes dictæ distinctionis, de quibus infra, verùm illud notare libet, *Salycet.* pro regula constituisse, quòd statuit I.C. in prima parte *d.l.si quid bello*, vndè cum adhæreamus regulæ, nisi aduersarius probet, nos versari in casu limitationũ, iudicandũ omninò erit pro nobis; pro qua regula optimè vrget *text.S.Ambrosij*, *lib.*1.*de Patriar.c.*3. relatus *in cap.dicat aliquis* 23.*q.*5. vbi præda omnis in potestate victoris esse debet de iure gentium, & *ibi glos.* explicat, quod de præda inter Abraham, & Regem Sodomorum victum euenisse legitur.

*Franciscus Aret. in l.*1.*ff.de acquir.possess.num.*3.6.*notab.* postquàm explicauit, bona capta ab hostibus, scilicet mobilia protinus, idest statim acquiri occupanti-
53 bus, cum distinctione, de qua suprà, se in reliquis remittit, & probat omninò, quæ discurrit *Ang. in d. sua disputatione* incip.*Renouata guerra*, & cum eius doctrina pertransit.

*Iason in d.l.*1.*ex num.*10.*&* 11. relatis his, quæ dixit *Ioa.Andr.* quem dicit simpliciter sequi *Alexandrum ibi*, licèt ipsum malè referat, & corroborata distinctione prædæ incontinenti, vel ex interuallo re-
54 cuperatæ, addit ipse post *nu.*12. quòd licèt *Ioa.Andr.* teneat, quòd de iure præda ex interuallo recuperata debeat restitui prioribus Dominis; sed de consuetudine Italiæ seruatur contrarium: nihilominus ipse *Iason* firmat, quòd etiam de iure prẹda omninò acquiritur militibus, qui eam ex interuallo recuperarunt ex *Barti.n d.l.si quid bello*, *Angel.in d.l.ab hostibus, & alijs*; & sic *Iason* expresse firmat nostram opinionem tam de consuetudine, quàm in puncto iuris, licèt minus benè dicat, *Ioa.Andr.* tenere opinionem contrariam in puncto iuris: cum ex suprà relatis pateat, *Ioan.Andr.* simpliciter referre *Guid.* verba.

55 Nec diuersum, sed cum eadem opinione pertransit idem *Ias.* seù quilquis ille sit, *in addit.ad Port.in* §.*si ab hostibus*, *Insti.quib.mod.ius patriæ potest.soluitur*, & idem *Portius*, siue *Porcus in* §.*item ea, qua, de rer.diuis.* quia loquũtur expresse in rebus mobilibus, quæ gaudent iure postliminij, de quibus in *l.*2.*&* 3.*ff.eod.* secus verò in reliquis, quibus postliminium non competit.

Et in his terminis expresse etiam loquitur *Ioan.de Plat.in d.*§.*item ea, qua, de*
56 *rer.diuis.* vbi quòad res mobiles restituendas prioribus Dominis, restringit se quòad mobilia, in quibus locus est postliminio, vt clarissimè se ipsum declarat *in* §.*sed si ab hostibus, Instit quib.mod.ius patr.potest.solui.in fin.nu.*25. vbi apertiùs hoc explicat.

*Vincentius Hercul. in d.l.*1. ex *num.*5. *vers.an autem*, licèt defendat opinionem
57 *Guid.* contrà *Bart.Ang.* & communem, nihilominus mouetur authoritate *Bal.in d.l.ab hostibus, in princ.* prout suprà *Bald.* retuli, & ipsius authoritate credit *Hercul.* posse resolui rationes, quas *Ioa.And.* refert pro opinione, quam defendimus, vt apud *Hercul.* legitur *nu.*6. sed mirum est de tanto Viro, quod *Bald.* contextum piguit vsquè in finem percurrere; siquidèm *Bald.* se ipsum declarat, & limitat, vt quod suprà dixit, intelligendum sit, si incontinenti præda recuperatur; non autẽ si ex interuallo, vt suprà dixi; vndè cum *Hercul.* fundetur super authoritate *Bald.* qui dicit contrarium, non potest connumerari pro contraria sententia.

Cum neque *text. in l.si quid bello* 28. patiatur intellectum, quem ipse conatur accomodare *n.* 7. qui idem videtur cum sensu, quem vt nouum sibi adscripsit *Cabed.* quem suprà confutauimus.

Et tandèm *Hercul.num.*8. relato *Ioa. Andr.* dicente, prædam de consuetudine non esse restituendam, & quòd ita fuit
58 iudicatum, eandem consuetudinem appro-

probat, ipsamque vsque ad sua tempora vigere supponit, tamet si dicat, illam restringendam, falsò credens, illam esse contrà ius commune, cum ex prædictis pateat, ipsam ex iure gẽtium, & Cæsareo prodijsse; optimèque super vtroque fundari, quod & fateri cogitur, licèt inuitus *Hercul.* dum in eo restringendam esse censuit, vt nõ sit facienda restitutio prædæ ex interuallo recuperatæ, sed benè incontinẽti, subijciens rationem, *in quo videtur minus incõueniens resultare; quia propter lapsum temporis Domini quodammodò amisisse spem, & habuisse bona pro derelictis, & videntur obliti de illis rebus ob lapsum temporis. argumento l. peregrè ff. illo titul. de acquir. possess. quod non est vbi de recenti fit recuperatio ipsarum, facit l. Pomponius suprà de acquir. rer. dom.* vndè cùm restrictio *Hercul.* sit potius verbalis, quàm realis, & reincidat in eandem distinctionem *Angeli*, qui nihil plus voluit, & eandem *Hercul.* de iure quoq; ex prędictis *ll.* corroborauit: ex hoc sequitur, *Hercul.* etiam de iure, nedum de consuetudine cum communi distinctione concurrere.

Alciatus in d.l.1. num. 11. vers. addunt alij, relata distinctione communi, si incõtinenti scilicèt, vel ex interuallo, restringit opinionem dicentium, prędam etiam ex interuallo restituẽdam esse prioribus Dominis; dummodò res sit, in qua ius
59 postliminij sit, vt serui, aliàs in præda computabuntur, fientque vel publicæ, vel capientium, citat *d.l. si quid bello, in princ. Bar. Angel. Salyc. in d.l. ab hostibus, & Ias. in d.l.1.* & subdit hæc verba, *videturque hæc receptior opinio iure nostro quo sola authoritas Principum, non iustitia causæ attenditur*, & sic *Alciat.* testatur, nedum de communi, sed de receptiori sententia, & ita cum *Bart. Angel. Salyc.* cæteros residere; vndè licèt aliquantulum deindè dubitet *Alciat.* inter Christianos, vbi potissimè ad causæ iustitiam est respiciendum; attamen sufficit nobis testimonium communis, receptæq; sententiæ, cùm ex alijs infrà probabimus, solam authoritatem bellum indicentis sufficere quòad effectum acquisitionis dominij ex receptiori, & vera sententia *Rip. in d.l.1. postquam, num. 4. in 3. notab.* docuit, quomodò capta in bello efficiantur occupantium, scilicèt, cùm fuerint reducta intrà præsidia, vel cum bona capta apud hostes pernoctauerint; de quo infrà dicemus, citat, & comprobat dictã *Angel. in dicta sua disput. Renouata guerra*, & licèt post *num. 5.* in puncto, de quo
60 agimus, nixus sit distinguere: vtrum bona ex hostibus recuperata sint à militibus stipendiatis, vel non stipendiatis, & hoc vltimo casu iterum censuerit distinguendum, an fuerint bona reducta intra præsidia, vel nè. Ipsius distinctio in primo capite, si vera esset, nobis non officeret, vt qui defendimus portiones prædæ competentes Principibus fęderis; quorum milites minimè sunt stipendiati Regis Inuictissimi nostri Catholici, sub cuius districtu in mari præda facta est, & sic non officit *Rip.* consideratio quòad Principes sociales fœderis, qui spontè nullo iure cogente suas triremes militibus armatas miserunt.

Verùm quia communiter DD. improbant *Rip.* distinctionem in ea parte, qua discrimen constituit inter milites stipendiarios à voluntarijs, vt quæ iure non probatur, & errare in hoc *Rip.* aduertit in puncto *Petr. Bellin. de re mil par. 3. tit. 1. post nu. 12. vers. & etiam Ripa. Bened. Aegid.* posteà visus, vt infrà ad *l. ex hoc iure, cap. 1. post nu. 14. vers. qua Ripæ distinctione reiecta.*

61 Et patet euidenti ratione, quia ipsius consideratio procedit tantùm quòad milites respectu ipsorum Ducis, siuè Principis, sub cuius militant stipendijs, vt contenti esse debeant eorum stipendijs, quæ ab eorum Duce recipiunt; non autem vt præda non acquiratur ipsi Duci, sub cuius vexillo, & expensis militant. Nostra autem quæstio, dum agimus, vtrum præda recuperata acquiratur, nec nè militibus, in eo versatur, vt quamuis præda efficiatur capientium: cum tamen milites de publico salaria habeant, supponitur, ipsos teneri hæc spolia ad Ducem suum referre, qui prædam in publicum,
62 seu in suum ærarium redigat, & si velint, possint militibus donationis causa largiri, & eorũ operam remunerari, *d. cap. ius mili-*

militare, in fin. 1. *dist. l. si quis pro redemptione* §. *simili C. de donat.* vbi hoc adnotant in specie *Petr. Bellaper. Cyn. & cæteri C. de don.* & aduertit post alios *Alci. in d. l.* 1. *vers. item bello capta, num.* 10. *ff. de acquir. poss.* & vltrà superius citatos tradit latissimè *Regens Moles decis.* 15. *sub titul. an bona hostium*, & quod Principi, cuius expensis bellum gestum est, præda quæratur, quamuis eo casu Princeps, siue Dux belli strenuis militibus militaria dona largiri soleat, ex *Alex. ab Alexan. dier. Gen. lib.* 4. *cap.* 18. probat *Pichar. in* §. *item ea, quæ ex hostibus, num.* 2. *Institut. de rer. diuis.* citans etiam *Vacon. Connan. Ambr. de Morales in sua histor.* & alios, & proindè appositissimè *Reg. Lanar. d. cons.* 84. refert hanc *Ripæ* distinctionem pro quarta opinione in ea quæstione, Vtrum bona mobilia in bello capta statim efficiantur occupantium, vel prius sint præsentanda Duci belli, vt per *eum col.* 4. *vers.* 4. *opinio*,

63 & huc spectat, quod milites debent esse contenti stipendijs, *Luc.* 3. quia etiam quæ ex hostibus militibus quæruntur, debent habere concessionem Ducis, vel Populi in militibus stipendiarijs, vt benè probat eruditissimus *Tholosan. in d. p.* 3. *cap.* 4. *in fin. syntagm.* & sic stipendia ponderantur quòad Ducem, cuius expensis militatur, non ad fauorem prioris domini prædæ, *Caualc.* in puncto *d. cap.* 25. *in frag. num.* 24. Vndè quòd milites sint sti-

64 pendiati, nihil inferri potest ex hoc, vt præda sit, vel non sit restituenda prioribus Dominis, dum præda, quæ in ipso bello capitur, Duci militum quæritur mediante ipsorum facto, sub cuius expēsis militant, vt probat in puncto *Castill. dec.* 107. *nu.* 59. *par.* 2. Sed longè melius hoc deducitur ex legibus Hispan., quibus cauetur, quòd si fortè bello nauali Rex suppeditet naues cum armamentis, & præbeat annonam, & stipendia militibus, ac nautis, præda omnis Regis est, nec quicquam acquiritur Duci, vel militibus, *Ayala dicto cap.* 5. *post num.* 9.

65 Et cū opinione *Angel.* reprobata nuncupatim *Ripæ* distinctione, refert *D. de Franch.* inf. citanda *decis.* 268. pertransire *Marcell. Beringut.* ipsius Præcept. & *Socin. iun. in* 3. *limit. in repet. a l.* 1. *nu.* 63. & propriè *nu.* 65. *vers. sed si ex interuallo*, vbi fatetur, *Socin. iun.* pro hac nostra opinione stare, *Bar. Angel. & Ias. & decis. D. de Franch.* amplissimè probat *Caball.* infrà citando *casu* 140. *nu.* 20. & 21.

66 *Hormannotus Detus in d. l.* 1. *num.* 5. *vers. tertia declaratio*, prçuia lōga, & eruditissima disputatione ad partes, vbi primo loco refert argumenta, & iura contrariæ partis; posteà verò fundamentum distinctionis *Ang.*, tandem nedum distinctionem *Ang.* firmissimè amplectitur; sed illam dicit esse communē, ibi, *& pro ista communi opinione, &c.* pro qua expendit *d. l. si quid bello*, & ex eodem *Ang.* dicit hanc esse veritatem.

67 Et communem etiam hanc esse opinionem cum *Ang.* testis est *Io. Bolognet. in d. l.* 1. ex *num.* 44. vbi *num.* 46. *in fin.* relato *Angel.* afferente authoritatem *Dauid.* 1. *Reg. cap.* 30. suprà relatam, dicit indistinctè, prædæ locum esse, si per integram noctem retenta fuerit ab inimicis, & hanc esse cōmunem opinionem, & quamuis ipse more Repetētium pluries in vtramque partem argumentando, disputationis, & ingenij exercendi gratia fluctuare videatur, tamen manifestè apparet, solidiores rationes, & fundamenta pro opinione *Ang.* quam ipse communem fatetur, afferre, & præcisè dum *num.* 49. post relata omnia argumēta aduersariæ partis *in vers. propterea tertia*, dicit ipse, *tertiam posse reassumi opinionem ex doctrina Bar. in d. l. si quid bello*, vt distinguatur inter bona, in quibus locum habet ius postliminij, & ea recuperata restituantur prioribus dominis, & reliqua, in quibus postliminium cessat; & ideò concedantur capientibus, cum sint res hostium, & subdit, ex hac distinctione videri datum responsum omnibus adductis in contrarium: siquidem loquuntur de hominibus, siuè liberis, siuè seruis; in quibus locus est postliminio, & idem in rebus immobilibus, in quibus prædicta, & alijs etiam rationibus prioribus Dnīs sunt restituenda, *d. l. si captiuus* 20. §. *expulsis ff. eod.* in alijs verò rebus

mobilibus, in quibus generaliter cessat postliminium; cum illis fuerint priores Domini priuati, sequitur, vt recuperata capta censeantur, tanquam hostium bona, non autem res amicorum, & propterea inquit *Bolognet.*, *decisionem* relatam à *Ioan. Andr.* remanere firmam, nedum de consuetudine, sed etiam de iure. Et
68 licèt *num.* 50. *& seq.* iterum dubitet *Bolognet.* motus leuissima quippè ratione; quia fortè (vt is expresse sub dubio loquitur) iuri postliminij locus est generaliter in omnibus bonis, præter quàm in exceptis; cum hæc ratio nedum leuis, sed erronea pateat, & contrà *text.* tam *in d.l. si quid*, q interpretatur, idest, *quidquid*, quæ est dictio vniuersalis, vt suprà diximus, quàm etiam *in l. 2. ff. eod.* vbi I.C. nominatim recensere voluit ea bona mobilia, in quibus esset locus postliminio, quasi in cæteris illibata generaliter remaneat regula *dict. l. si quid*, sicuti DD. omnes iam citati communi ore fa-
69 tentur, & probant, postliminium iure ciuili verè esse, vt priuilegiũ aliquibus rebus concessum, prout benè probat *Petr. Greg. in syntag. cap.* 5. *n.* 10. *Ayala d. tract. c.* 5. *num.* 34. vbi idem affirmare probat *Ciceronem in Topic.* & reassumit ex mẽtè omnium inter alios *Molin.* licèt contrariæ opinionis assertor inf. cit. *c.* 118. *colu. penul. vers. sanè, in fin.* & iterum sub *vers. obseruatum in fi. Cabal.* optimè *d. cas.* 140 *nu.* 10. vndè *Bologn.* vel nostræ opinioni adhæret, vel saltim pro nobis fatetur, nostram esse communem.

Vndè licèt *Soci. iun. in d.l.* 1. *post num.* 65. *vers. sed contrà istos*, adhuc videatur
70 nõ ex toto residere cum nostra opinione, dum iterum arguit, nõ ex hoc tamen credẽdum est ab ea opinione recessisse, vt dixit *glos. in l. si vno* 17. *§. item cum quidam, glos. magna, vers. item contrà videtur ff. loca.* vbi *Bar. n.* 5. *in fin.* præsertim cum *Socini* notissimus sit mos disputationis, & exercẽdi ingenij gratia pluries in vtrãq; partem argumenta referat, vt vix discerni possit, in quo resideat, cum nusquã ex ingenij vbertate videatur eius animus quiescere, vt notissimum est ipsius repetitiones legentibus. Sed sufficere nobis debet ex testimonio *D. de Franch. Socin.* nostræ esse opinionis. Et quia argumentum in contrarium à *Socin.* relatum reincidit in idem cũ argumento *Bolog.* quod generaliter in omnibus rebus locus sit postliminio, quod patet esse falsum etiã iuxtà opinionem DD. qui nobis aduersantur. Et dum subdit, videri non minus prædam recuperatam ex interuallo restituẽdam prioribus Dominis, quàm incontinenti, quia ex interuallo opus est postliminio, non incontinenti, *l. postliminij in princ. ff. eod.* fallax est argumentum dum negatur, quod in argumẽto supponitur, in omnibus rebus locũ esse postliminio, siquidem in illis rebus, in quibus de iure, vel de cõsuetudine nõ est locus postliminio, frustrà iura, & rationes postliminij applicãtur, *Ayala d. c.* 5. *n.* 35. *&* 36 Sicut etiam vana est consideratio, quod si opinio *Angel.* & communis admitteretur, milites consultò non recuperarent prædam incontinenti, sed ex interuallo, nõ est enim hoc verisimile, nec credibile in præda, quæ ex temporis dilatione de facili põt non solùm differri, sed auferri, vix enim hoc malum suspicari posset in re, quæ non posset à manibus capientium effugere; quis enim sanus capitis credere poterit, milites, qui possint incontinenti prędã recuperare sua spontè, velle expectare, id differre in tempus, quo interim præda efficiatur ex toto irrecuperabilis, cum multa interim accidere possint, vt ipsam nõ capiant, vt probatur in sepè cit. *l. naturale* 5. *§.* 1. *in fi. ff. de acquir. rer. dom. &* *§. illud, in fi.* vbi *glo. & Aret. Inst. de rer. diuis.*

Communem quoque, & communiter receptam esse distinctionẽ, quòd immo-
71 bilia solùm sint restituenda; sed mobilia concedantur occupantibus; dummodò traducta fuerint in loco tuto, post *Innoc. Bart.* Bald. *Angel.* in specie sepiùs cit. *disput. Butr. Ioan. de Anan. Panorm. Ioan. de Lign. Domin. de S. Gemi.* & alios refert, & probat *Felin. in cap. excommunicamus, n.* 2. *vers. nota ex §. Catholicæ, & n.* 3. *extr. de heret.*

Hanc eandem opinionem verissimam esse iure Cæsareo, & communiter à *Doctoribus* receptam fatentur *Couarru. in dicta regula peccatum part.* 2. *§.* 11. *&*

Molin.

Molin. Iesuita d. tom. 1. tract. 2. cap. 118. quàmuis *Molina*, & fortè etiam *Couar.* iuxtà aduersantium opinionem taliter ex eorum noua distinctione hanc opinionem restringant, vt fortè potius nobis officere, quàm prodesse contendant, cuius contrarium mox probabimus.

Et in foro in causarum decisionibus optimè *Ang.* & cōmunem, quam tuemur sententiam probant, & sequuntur vt receptam, & veram *Gama* optimè *dec.* 335. *nu.* 2. *&* 3. & melius *dec.* 384. *num.* 2. *in fi.* *&* 3. vbi *in vers. cum igitur* in specie de-
72 cidit casum nostrum, vt cùm Nauis onusta mercibus ab hostibus capta, apud hostes pernoctauerit, ergò erat iam plenè recuperātium effecta, vbi *Blas. Flor. Diaz de Mena in addit. ad d. dec.* 335. aliàs *dec.* 338. infinitos Iureconsl. & Theologos ad id citat, quos consultò prætereo, & ita *Gama d. dec.* 384. *in fi.* testatur ab illo supremo Senatu iudicatum.

Nauarr. mirabiliter *lib.* 5. *tit.* 36. *de iniur. & damn. dato, cons.* 2. *per tot.* presertim
73 *nu.* 5. *in fin.* Idemque optimè *Petr. Aug. Morla Valentinus in suo emporio iur. par.* 1. *tit.* 12. *q.* 6. *nu.* 7. vbi relatis opinione affirmatiua nobis contraria, & negatiua contra priores Dominos pro militibus, quam dicit defendere *Bart.* & opinionē distinguens, *in vers. sed in hac*, inter prædam recuperatam incontinenti, & ex interuallo, quam dicit tenere *Ang. & Salyc.* & sequuntur, vt is ait, Interpretes cōmuniter, vt dicit testari *Ias. Rip. Laud. & Couar.* hanc opinionem expresse comprobat, & limitat, non procedere in rebus, in quibus locus est postliminio.

Et ex nostris *Grammat.* in vulgata *dec.* 71. præsertim *num.* 11. vbi in puncto sequutus *Ang.* in sua sæpè cit. *disput. nu.* 12.
74 ita demùm mobilia, siuè animalia restituenda prioribus Dominis censuit, si recuperata sit præda antequàm pernoctasset, non aliter.

D. de Franch. itidem in notissima *decis.* 268. vbi post *num.* 4. relatis omnibus cōpendiosè testatur, varias *DD.* distinctio-
75 nes in hoc residere, & ad hoc reduci, q aut præda recuperatur antequàm sit reddita in præsidia hostium, vel recuperatur per milites insequentes etiam intrà præsidia, & hoc casu debeat prioribus Dominis restitui, aut verò ex interuallo, & in loco hostibus securo, & hoc casu spectat ad capientes, quam opinionem dicit conmmunem ex *Deto* vbi supra, & ità ipsum iudicasse; vt stante recuperatione prædæ incontinenti, & in mari nostro facta, debuerit restitui prioribus Dominis, vt per *eum num.* 4. *in fi.* & iterum *nu.* 5. *in finalib. verbis*, idem ponderando repetit ibi, *& posteà per amicos incontinenti recuperatis*, vt ostenderet, totam vim in hoc consistere.

Latissimè infinitis relatis, & ponderata *d. decis. D. de Franch. Pet. Caball.* ex Magistratibus nostri Serenissimi Magni Ducis doctissimus *I.C. in resolut. crim. cent.* 2. *casu* 140. *per tot.* præsertim *nu.* 8. vbi perpensis omnibus dicit, nedum esse communem opinionem, sed hanc esse veritatem cum distinctione *Angel. & Salycet.* idque ampliat latiùs discurrendo, vt infra.

Refert, & licèt remissiuè, adhuc eorum sentētiam probare videtur Doctissimus noster Consil. *Paschal. d. p.* 3. *c.* 3. *nu.* 41. *vers. & quid de bonis*; verùm clarissimè communem probat *Petr. Greg. in syntag. iur. par.* 3. *lib.* 20. *c.* 4. qui Iurecōsultorum more succinctè referens solùm verba
76 *text.* Primò loquitur de Vrbibus captis, alijsq; immobilibus, & hæc dicit, vel publicari, vel prioribus Dominis restituenda, iuxtà *l. si captiuus* §. *expulsis*, vt patet *num.* 1. *&* 2. *& num.* 3. subijcit de seruis, & *num.* 4. & 5. expressum constituendo discrimen inter stabilia, de quibus suprà, & mobilia; resoluit indistinctè, mobilia in præda esse, & capientium fieri, ità generaliter intelligens *d. l. si quid bello, & ibi Bart. & Alber.* & sic *Gregor.* expressam facit differētiam inter immobilia, in quibus cadit postliminium, & inter mobilia, vbi illi locus nō est, iuxtà *d. l. si quid bello*, & sensum *Bar.* & cōem, quod clariùs cōfirmat idem *Greg. c.* 5. *n.* 6. *&* 10. citās *d. l. si quid bello* 28. eruditè *Grot. d. lib.* 3. *n.* 13. *&* 14. sequitur, relatis *D. de Franc. & Caball. Ant. Thesaur. quæst. foren. lib.* 2. *cap.* 98. vbi *numer.* 5. *vers. limitatur primò*, te-
77 statur nedùm de veritate; sed cum *Salyc*

communi voto *DD.* assentiri, *& in fine quaestionis* refert, ità ab eo insigni Senatu iudicatum.

Et nedum communem, sed hanc esse magis communem, siuè receptiorem opinionem ex *Alciat.* cum *Bart. Angel. Salycet. Ias.* & alijs, vel inuitus fateri cogitur *Cabed. Lusitan. dicta decis.* 88. *num.* 14. licèt ipse nitatur contrarium indistinctè probare, vt etiam ex interuallo praeda recuperata prioribus Dominis sit restituenda, credēs sequi eiusdem opinionis antesignanum *Ioan. Andr.* quem probauimus nihil tale affirmare, sed pro nostra stare sententia.

Sed & ipse *Cabed.* sequutus *Rip.* distinctionem in *d. l.* 1. *num.* 5. licèt communi
78 calculo reprobatam, vt suprà, limitat suā opinionem, licèt solitariam, vt non procedat in militibus stipendia non habentibus, & reddit rationem *Thessaur. d. cap.* 98. *num.* 7. *in* 3. *limit.* ex *Card. Tusco concl.* 42. *num.* 6. *verb. bellum*, *Caualc. in fragm.* 25. *num.* 14. *tract. de Brachio Regio*, quod vbi milites deprędantes damnum paterētur in bello, nihil à prioribus illius prędae Dominis reficeretur; dum se, ac sua periculo exposuerunt, aequitate naturali suggerente, debent recuperata ad ipsos plenè spectare: vndè etiam iuxtà dictam limitationem *Cabedi*, portio praedae legitimè competeret Principibus fęderis, quorum milites minimè sunt stipendiarij Inuictiss. nostri Regis, sub cuius Duce, aut auspicijs Classis nauigauit, qui solus, vt dicebat *Rip. d. l.* 1. *num.* 6. tenebatur suos subditos defendere, citans *l.* 1. *C. de his, qui latr. occult. l.* 1. *§. fin. C. de falsa moneta*: quae ratio cessat in Principibus fęderis, quorum depraedati non sunt subditi, prout in puncto, Principibus, quòd fuissent adiumento bellicę societati, partem emolumenti tribuendam, tamquam mercedem laboris, ex *Diuo Ambros.* probat *Franc. Arrias de bello, & eius iustitia, post num.* 162.

Et ex Summistis *Sum. Siluestrina nu.*
79 1. *in fin. vers. vndè Bestia*, affirmat, ea tātùm ab hostibus ablata, & à nostris etiā stipendiarijs recuperata, restitui debere illis, quorum primò erant, si illae fuerint res, in quibus locū habet postliminium, & non alia: immò sequutus *Sum. Rosel.* reprehendit *Sum. Angelicam*, quae dicebat, id procedere tantùm in foro exteriori: secus in animi iudicio: ipse enim probat, non esse restituenda prioribus Dominis; nec etiam in foro poli; latiùs, & optimè hoc comprobat *Azor. instit.*
80 *moral. par.* 3. *lib.* 4. *cap. item* 4. *q.* 12. vbi sequutus in specie *Rosellam*, *& Syluestr.* concludit, vt tam spolia empta, quàm vi, vel armis erepta à Piratis, etiam secundū conscientiam fieri recuperantium, & subdit re vera ità esse dicendum: quia eiusmodi lex ciuilis iusta est ob publicum bonum ad accendendum militum animos contrà hostes in pugna, & ne se paterentur facilè vinci ab hostibus in bello, & addit pari ratione iustam posse esse legem, vt instrumenta bellica, & alia bona mobilia ad bellum apta fiant hostium in bello capientium, adeò vt etiam si recuperētur ab alijs pretio, vel armis, non debeant restitui Domino lege postliminij, quia eiusmodi lex Reipublicae conducere videtur, vt quisquis pro viribus conetur talia bona ab hostibus recuperare.

81 Et hanc nostram opinionem amplissimè, & doctissimè simul relatis omnium sententijs, re plenè discussa, posteà inueni defendere vt verissimam, & receptam, *Ayalam d. tract. de iure belli lib.* 1. *cap.* 5. *ex nu.* 35. omninò legendum, cui tanquam insigni viro, doctrina, & rei militaris experientia versatissimo omninò standum est, & inter alia dicit, opinionem eorum, qui sine vlla distinctione, tam mobiles, quàm immobiles res captas priori Domino omninò restituendas esse dicunt, loqui contrà euidens responsum *Labeon. d. l. si quid bello* 28. eamque dicit omninò verissimam distinctionem, quae inter res, quae postliminio carent, & ea mobilia, quibus specialiter ius postliminij concessum est in priuilegium à *DD.* traditur, ità vt omnia iura, quae in contrarium citari possunt, iuxtà *Labeonis* distinctionē *d. l. si quid bello*, intelligantur de his, quae eius sunt generis, vt postliminio redire possint, & ità nun-

nuncupatim declaranda esse iura *in l. id, quod apud hostes ff. de legat.* 1. *& l. item Labeo* §. *vlt. cum l. seq. ff. de leg.* 1. Et sigillatim *Ayala* resoluit quoque omnia con-
82 traria; & addit, quod licèt Romani non solùm si cum latronibus, & Piratis, sed etiam si cum iusto hoste res esset, sæpè ea, quæ in præda fortè facta inueniebantur fuisse sociorum, vel ciuium, iubebant illis restitui, vt casus ex Volscis deditis, & de Suerinis, & Siculis, Pop. Rom. socijs recenset *Liuius lib.* 4. *&* 6. *Plutarc. in apophteg.* hæc tamen non ex iure, vel ex debito fuisse, sed ex benignitate Imper. aut Populi Rom. in quorum arbitrio omnem prædam fuisse constat, quod etiam innuit *Petr. Bellin.* alter nostræ opinionis defensor *de re militari, par.* 3. *tit.* 1. *post nu.* 12. *vers. & conferunt*, dum exemplis Roman. relatis, dicit hanc esse veram de iure sententiam, obiurgãs *Martin. Laud. tractat. de bello, quæst.* 7. quod nimis perfunctoriè loquatur paucis verbis contra iura aperta, secundùm quæ omninò res debet decidi, & distingui.

Sed vt nihil amplius ad confirmationem huius receptissimæ sententiæ desiderari possit, videndus est *Bened. Aegid.* cuius doctissima commentaria ad *l. ex hoc iure*, post hæc scripta ad manus meas peruenerunt, is enim *in cap.* 1. *nu.* 13. *&* 14. mirabiliter loquitur, vbi nuncupatim reprobata opinione *Cabedi* sui conciuis *dec.* 88. & distinctione *Ripæ* inter milites stipendiarios, & reliquos, & restrictione *Couar.* ex toto amplectitur distinctionem *Angel. Salicet. & Ias. & in vers. qua Ripæ distinctione*, simul cum *Alciat.* testatur, hanc esse receptiorem opinionem, & eã sequitur, præterquàm in rebus, & casibus, in quibus postliminij ius, & priuilegium locum sibi vendicat, vt per *eum nu.* 14. *in fin. & num.* 15. *vers. iuxtà quorum iurium, & num.* 16. *vers. stante autem relata opinione Molinæ, & aliorum* dicen-
84 tium, id non procedere in bonis recuperatis ab hostibus, scilicet infidelibus, qui cum iniustè nobiscum bellum gerant, & non acquirant dominium bonorum à nobis ablatorum, exindè videantur prioribus Dominis restituenda, subijcit *Benedict.* quòd stante opinione *Fulg.* quam ipse supra *num.* 9. 10. *&* 11. sequutus fuit, omninò etiam in dicto casu probanda erit distinctio *Ang. & Salyc.* ex quo bona etsi à Turcis capta in bello iniusto; tum iure gentium ipsorum Turcarum capiẽtium fiunt. Quod & ipse comprobo ex eo, quia dominium non fundatur in gratia, aut fide, sed in libero arbitrio, aut ratione, nec descendit ex iure Diuino, sed ex iure gentium, nam Deus approbat Regna Gentilium in vtroque Testamento, & indè Principes Infideles sunt verè Principes, & supremi suorum Regnorum, probat optimè *Ludouic. Paramus de origin. inquis. lib.* 3. *q.* 1. *opin.* 4. *nu.* 17. 18. *&* 19. eandemque opinionem post ipsius antesignanum *Innoc. & Diu. Thomam de regimine Principis lib.* 3. *cap.* 9. probat *Nauar. in relec. cap. nouit, num.* 60. 68. *&* 142. *de iudic. Beatæ mem. Card. Bellarm. lib.* 5. *de summo Pontif. c.* 9. *Franc. Topius tract. de potest. Princ. sæcul.* §. 7. *in fi.* & latissimè *Cauall. lib.* 4. *commun. contra commun. cap.* 906. *num.* 217. *& ex nu.* 266. *cum seq. & nu.* 275. *vsque ad* 294. *& seq.* citans *eumdem P. Molin. tract.* 2. *de iust. & iur. ex c.* 19. *ad* 28. vt infrà latiùs.

Nec etiam à prædicta cõmuni *Angel.* distinctione recedit *Hortens. Caualc. post tract. de Brach. Regio in fragm. cap.* 25. *nu.* 26. *vers. nec obstat, & num.* 27. qui licèt incidenter de hoc meminerit, cum sua principalis quæstio longè distet à termi-
85 nis nostræ controuersiæ, adhuc tamen expresè sequitur distinctionem relatã, & probatam à *D. de Franch. d. dec.* 268. *& à Caballo d. cas.* 140. licèt enim dicat *Caball.* cum distinctione ex mente aliorum Scribentium resoluere ad fauorem Dominorum, & verum est in certis casibus, scilicèt in præda incontinenti, vel insequentibus deprædatis facta, non ideò minus contrà Dominos pro militibus respondent in præda recuperata ex interuallo, vel etiam incontinenti, postquam intrà præsidia, vel in tuto esse cæperat, & sic omninò expresè *Caball.* nostram opinionem amplectitur, dum communem distinctionem à prædictis probatam cum *Nauar.* etiam, quem citat, sequitur, & sic quæ subijcit *num.* 27 iuxtà eamdem distinctionem sunt acci-

pienda, nè videatur incontinenti se corrigere, maximè cùm expressè concedat cum *Angel.Cabal.Nauar.*& alijs, nostram opinionem de consuetudine esse receptam, & ita cum nobis *Caualc.* sentire non negat *Castill.* inf.cit. *decis.141.num.12.2.par.*

SVMMARIVM.

86 *Incontinenti factum dicitur quando insequentibus hostibus præda etiam ex interuallo recuperatur, ideò prioribus Dominis restituitur, quando verò non insequentibus hostibus omni probabili spe destituta etiam illicò recuperatur, occupantis fit, ac si ex interuallo sit recuperata, & nu.87.*

88 *Præda intra hostium præsidia, vel loca tuta non deducta, sed ipsis redeuntibus ad ipsorum Castra, vel in Campo permanentibus, eis perfectè quæsita nō dicitur, & nu.89. nisi aliquod temporis spatium intercesserit, nu.90.& 93.*

91 *Interuallum est spatium vnius diei naturalis, ad hoc vt bona ab hostibus capta capientium facta intelligantur, & qua ratione.*

92 *Leges Romanorū de pernoctatione in posse hostium non disposuerunt, disponunt tamen leges Longobardæ.*

94 *Præda ab insequentibus hostes etiam intrà præsidia recuperata, atq; etiā ex interuallo videtur incontinenti recuperata, quia animum recuperādi nunquàm amisisse censentur.*

95 *Præda intrà hostium præsidia perducta etiam vnius solius horæ spatio capientibus quæsita dicitur, modò insequentes cessent, & non aliter.*

96 *Præsidium pro quolibet loco probabiliter, seù moraliter tuto intelligitur, & n.97. & 98.*

99 *Nauium vsus apud Antiquos varius, & maximus, ijsdemque varijs nuncupatis nominibus.*

100 *Romani gloria attendentes magnum in fabricandis nauibus studium adhibuere, & quibus vsi sunt, vt terra, & aqua victrices fierent, & nu.101.*

102 *Classis nauium est vnum ex Principis, & hostium præsidijs, & n.112.& 113.*

103 *Nauis, & domus eodem iure regulantur, & dispositio loquens de domo viget in naui.*

104 *Laudemium competens Principi ex venditione immobilium, an competat ex venditione nauium.*

105 *Naues, nauiumque fabricandarum scientia ad Barbaros deferri prohibitum, sicut arma, & tela, imò nedum qui naues, & galeas, sed qui lignamina deferunt galearum duplici excommunicationis vinculo de iure Canonico innodantur, & num.160.*

107 *Arma bellica naualis exercitus, & instrumenta tàm ad capientium, & inuadendum hostium classem, quàm ad defendendum quæ sint, quibus vtendum, & quales milites diligendi exemplo Romanorum.*

108 *Pugnatur plus virtute, ingenio, & arte, quàm numero.*

109 *Naues bellicis tormentis munitæ fortissimum præsidium, cuius appellatione non tantum Castra, Turres, & Fortellitia terrestria comprehenduntur, sed etiam classis armata.*

110 *Præsidium dictum, quia extrà Castra præsidebant in loco, quo tutior esset Regio, & quid propriè sit, variè exponitur, & n.111.*

114 *Naues sunt mœnia, & Castra Vrbis Venetiarum.*

115 *Præda erepta in bello classico, & ad victricem classem asportata, in tuto esse censetur.*

116 Scaccia de commerc.& camb.§.1. q.1.num.144. *vbi agit quando nauis capta ab hostibus dicatur intrà præsidia, declaratur.*

118 Molin. de iustit. & iur. tom.1. tract.2. cap.118. *latissimè explicatur, & confutatur, & numer.* 123. 124. 125. & 126.

119 Couarru.in regula peccatum 2.par.§.11. *confirmat opinionem* Angel. & *communem in foro exteriori in bonis ab hostibus recuperatis, nisi fuerint prius vi bellica recuperantibus quæsita, & num.* 120.121.& 122.

127 *Infideles offendere Christianis licet ne dū bello defensiuo, sed vindicatiuo ad vindictam iniuriarum, & qua ratione*

alijsq;

LIcèt autem ex prædictis, quæ suprà polliciti fuimus, satis, superq; saltim magna ex parte probata credamus. Cætera tamẽn, quæ remanẽt, eademq. satis sub fortissimo præsidio collocabuntur, si priùs probauerimus, in præsenti casu prædam recuperatam iam intrà hostium præsidia, siuè in loco tuto fuisse hostium, & alia concurrere, quæ necessariò requiruntur, vt prȩda recuperata capientium commodo cedat, iuxtà *Angel.* & communem sententiam.

Primò igitur in casu præsenti dubitari minimè potest, prædam non esse à deprȩdatis Christianis insequẽtibus hostes recuperatam: cum ipsi omnes Christiani Nauibus vecti, prædæq; custodes, nemine excepto, captiui effecti fuerint, & vinculis in inferiori Nauis parte alligati, & reclusi, vt nec quidem vnus eua-
86 serit captiuitatis nũtius, vndè sicuti præda à deprȩdatis insequentibus hostes recuperata etiam ex interuallo restituenda est prioribus Dominis, veluti incontinẽti id factum sit: quasi vno impetu, licèt spatio interposito, ex ratione *l. quod ait lex* 24. §. *vltim.*, vbi vno ictu, vnoq; impetu, licèt interposito spatio incontinenti factũ videatur, vbi *glos.* verb. *æquali*, citat cõcordãtes *ff. ad leg. Iul. de adult.* & quia eousque fera vulnerata nostra videtur, donec eam persequamur, *l. naturalem* 5. §. 1. *ff. de acquirend. rer. dom.* sic & è con-
87 trà cùm Christiani iam captiui Turcarum classem nullo modo insequi potuerint; & de eorum pristina libertate, nedũ iustè timere, sed protinùs desperare debue-

buerint, veluti omni probabili spe destituti, præda à militibus nostris obuiam fortuitò factis, etiam illicò recuperata, debet ipsis acquiri, ac si post longum interuallum fuisset recuperata, *d.l.naturalem* §.1. ibi *quod si desierimus prædā persequi desinere nostram esse, & rursus fieri occupantis*, vbi *glo.magna vers.quod verius*, dicit, de consuetudine ita seruari, iuxtà *Trebatij* opinionem, & concordantes *Mastrill.* citat *decis.*180. *num.*22. & est etiam *text.in* §.*illud quoque, Instit.de rer. diuis.* in quibus iuribus videtur esse casus, probatur enim illicò, quòd desinamus feram bestiam à nobis vulneratam prosequi, iterum fieri occupantis, vbi aurea est *glos.in verb. capi possit*, vt hoc intelligatur morali modo, considerata scilicet natura hominis insequentis, & animalis vulnerati, non diuina possibilitate, cui scilicet nihil est impossibile, & fortè melius dixisset moraliter, nō autem physicè: licèt nec omninò (subdit *glo.*) facilitatem considero; vnde cum moraliter nulla spes poterat esse victis, & vinctis, iuxtà illud.

Sola salus victis nullam sperare salutem:

nisi prouidentia Dei occurrerit; consequens est, vt ex improuiso aduenientè nostra Classi: licet citius aduenisset, iam nostri per prius amiserant spem, & deposuisse videbantur animum, se ipsos, suaquè in pristinum recuperandi, *d.l.naturalem*, quod & considerasse visus est in punctò *Petr. Bellin.de re milit.par.*4.*tit.*8.*nu.*14.& in indiuiduo doctissimus *Mastrill.d. dec.*180.*nu.*13. & quia qui suspicatur posse repelli, vel reuersus non admittitur, possessionem omnem amittit, *l.clam possidere* 6. iunctò §.*vnico ff.de acquir.poss.*& sic vt contrariorum eadem sit disciplina; præda in casu præsenti nullo pactò est prioribus Dominis restituenda, vt totum hoc colligitur ex discursu *Ang.in d.disp.col.*3.*sub vers.appello autem*, & in *vers. & audiui*, optimè *Hugo Grot. d.tract.c.*6.*n.*3.

Quod autem secundò requiritur, vt præda acquiratur capientibus militibus, siuè per eos eorum Duci, est, vt non sit recuperata incontinenti, sed ex interuallo. Et licet satis ex interuallo recuperata appareat in casu præsenti ex prædictis.

Cum tamen respectu prioris Nauis captæ propè Siciliam intercesserit inter capturam, & recuperationem interstitium septem dierum; quò verò ad alteram captam propè Sardiniam spatium dierum sex, iuxtà fidem Officialis Sribæ portionis, cui est magis credendum, quàm testibus aduersarij. vel ad minus iuxtà testes productos ab aduersario in iudicio Consulatus per tres dies.

Ex hoc sequitur, omninò ex interuallo censeri recuperatam prædam, siquidèm communis est resolutio, vt vel de iure, aut saltim de consuetudine militari sufficiat interuallum 24. horarum. Quinimò si antè decursum huius temporis præda redacta sit intrà præsidia, scilicet in loco hostibus tuto, etiam vnius horę spatio sufficit.

Vndè cum in præsenti vtrumque intercedat: siquidèm interstitium temporis, & quidem longius, quàm necesse fuerit, & reductio in loco tuto, vt mox probabimus; casus præsens est indubitabilis pro militibus.

Bald. siquidem, & *Angel.* vterque *in d. l.ab hostibus* 2. per eadem ferè verba testātur, *sodales dicere, quod nunquam præda dicitur fuisse perfectè eorum, nisi postquā*
88 *pernoctauit in dominio eorum, donec ergo cum præda fugiunt, antequam sit in loco tuto, non est præda sub eorum protectione, & dicunt veritatem*, & subdit, *cum ergo reducti intrà præsidia, licèt non pernoctauerint, tamen domini prædæ facti sunt*, ex quorū verbis, & clariùs ex eodem *Ang.* in sæpiùs citata *disput.* quorum doctrinam ab omnibus communiter receptam, suprà fundauimus, recolliguntur subscripti casus; ex quibus patebit, casum præsentem esse extrà omnem dubitationem.

89 Primus siquidem est, cum præda non est adhuc ab hostibus deducta intrà ipsorum præsidia, seù loca tuta, & destinata, vel alia, putà ad loca amicorum, & confederata; sed permanentibus hostibus in Campo, vel redeuntibus cum præda ad ipsorum Castra, & tunc non dicitur ipsis præda perfectè quæsita, etiam si deprædati

dati ipsos non insequantur; cum de facili virtute bellica recuperari possint incontinenti, & eam tenentes possint de hoc verisimiliter dubitare, & sufficit verisimilis timor, argumento *l.4. & l.5.* ibi *quo destinauit quis perferre, scilicet eo die manere cum eo furto*, & ibi, *si deprehendatur, antequam ad locum destinatum rem perferret*, *ff. de furtis*, ità in specie tradit *Ang. in d. disput. in vers. antequam ergo*, *Ayala d. cap. 5. nu. 37.*

Secundus est casus, & est limitatio præcedentis, vt in puncto ad limitationẽ præcedentis casus, hoc subijcit *Ang. in d. disput. in vers. intelligo verum, nisi intra tantum tempus, &c.* vt non procedat, si
90 post prædam intercesserit aliquod temporis spatium, siuè interuallum, quo præda sit ab hostibus in Cãpo, vel aliter retenta, quo verisimiliter præsumi possit, deprædatos amisisse animum recuperãdi, *d. l. naturalem*, præsupposito tamen quòd insequentes cessent.

Hoc autem spatium ex vetustissima consuetudine militari, de qua prædicti *DD.* testantur, & in casu nostro ex actis
91 est plenissimè probata, est vnius diei naturalis 24. scilicet horarum, quia, vt inquit *Ang. in d. disput. sub vers. & audiui, quod si per vnum diem fuit in Campo detenta apud hostes, intelligitur capientium facta; vnde licèt postea recuperetur, non redit ad prima dominia; sed ipsorum recuperantium efficitur, & est consuetudo satis rationabilis, quia vt plurimum eadẽ die solet præda recuperari: ea autem die elapsa qui perdiderunt, eamdem cõmuniter se perdidisse dicunt, & asserunt: vnde communiter per lapsum diei videtur deponi animus recuperandi pro hoc; quia per lapsum ipsius diei effugit præda nostram præsentiam, nostramque custodiam, l. 3. ibi donec nostra custodia coercetur ff. de acquir. rer. dom.* hæc *Angel.* citans alia iura, addo ipse, ideò *d. l. 4. ff. de furtis* ponderari, destinationem furis accipi, quò destinauerit ea die manere cum furto, & sic interuallum vnius diei consideratur, quod de pernoctatione pulchrè etiam tradit *Gama d. decis. 385. num. 3.*

Et licèt prædicti *DD.* istud de pernoctatione in posse hostium, siuè de spatio vnius diei, totum consuetudine militari, ipsiusque originẽ omninò moribus mili-
92 taribus tribuant; & dicat *Greg. inf. cit. l. 26. tit. 26. par. 2. glo. metido*, quod leges Romanorum nihil disposuerunt de ista pernoctatione; attamen ipse aduerto, de hoc esse casum in simili in lege Longobarda, *s. in l. si Ceruus 6. sub tit. de venat.* vbi fera sagittata spatio 24. horarum cẽsetur esse sagittantis, quibus elapsis, conceditur fera cuicũq; inuenienti, qui post horas 24. non sit culpabilis; sed sibi habeat ipsam feram, & huius legis Longobardæ meminit *glo.* nostra ad hoc propositum *in d. l. 5. §. 1. vers. quod verius ff. de acquir. rer. dom.* vndè cum passim nostri DD. vtantur, & citent dictas leges loquentes de venatione, & captura ferarũ ad decisionem nostræ quæstionis de captis, & recuperatis in bello, & in specie *d. l. 5. & l. Pomponius 44. ff. de acquir. rer. dom.* & recta, & communis sit exęquatio à feris ad capta in bello, vt latè per *Vasq. controu. illustr. lib. 1. cap. 9. nu. 21. in fi.* ex hoc sequitur, dictam cõsuetudinem, nedum consuetudine, sed iuri Longobardo fundari.

93 Et hunc casum post hæc scripta reperi *Bened. Aegid. in d. l. ex hoc iure, cap. 1. sub nu. 13. & in fi.* considerasse in puncto ad limitationem præcedentis casus, idemq; lege Castellæ comprobari, vt quamuis res capta ad præsidia, aut Castra non sit perducta, apud capientem pernoctare sufficiat, vt prior Dominus dominium amittat, modò secundùm *Greg.* insequẽtes cessent, vt ibi latè per eum, sequutus distinctionem *Angel. & Salyc.* quam dicit insuper esse communem omnium.

94 Tertius est casus, quando post prædã passam deprædati semper sunt insequuti hostes victores, & hoc casu cum nunquã censeantur amisisse animum recuperandi, sequuta recuperatione etiam ex interuallo, videtur semper, ac si incontinenti facta fuisset, vt supra latè diximus, & tradit in specie restringendo, & declarando prædictos casus *Angel.* vbi suprà, ibi *prædicta vera intelligo; nisi continuò post prædam contrà accupantes sit perseueratum in actu recuperandi*, citans in argumentum *l. si quis in seruitute 7. in vers.*

sed

sed Celsus, ibi, *si cum vidisses eum surripientem, & ad comprehendendum eum occurrisses, ff. de furt.* etiam si insequendo peruenerint deprædantes intrà eorum præsidia, ibique fuerit præda ab insequentibus ablata, vt post alios aduertit *Caball. d. casu* 140. *nu*. 7.

95 Quartus, & vltimus casus, quando hostes prædam captam intrà præsidia sua perduxerunt, vel intrà ipsa præsidia esse cœpit, quibus verbis vtitur *I, C. in l. postliminij* 5. *ff. eod.* & hoc casu, sicut præda confestim acquiritur hostibus, ità censetur, deprædatos omne ius amisisse, & ex toto deposuisse animum recuperandi, *d. l. naturalem*, quod cum sit moraliter certum, & indubitatum, hoc casu non requiritur fluxus, neque decursus alicuius tẽporis, scilicet diei; vt in præcedenti, qui est dubius, quod clarè firmauit *Angel. in d. disput.* in ipso initio distinctionis, *in vers. & ideò in hoc articulo*, & clarissimè *Bald. & Angel.* ferè eiusdem verbis *in d. l. ab hostibus*, suprà relatis, & in puncto hoc aduertit *Petr. Bellin. de re milit. par. 3. tit. 1. post nu.* 11. vbi fundat, vt minoris temporis spatio, etiam vnius solius horæ præda hostibus quæratur, si intrà præsidia sua perduxerint; modò cessent insequentes, & non aliter, vt limitauit etiam hunc casum *Salyc. in d. l. ab hostibus, col. 1. vers. sed tunc quæro*, *Lopez* infrà alleg. *l. 26. tit. 26. par. 2. glo. metido, in fi. Caball. d. casu* 140. *post nu*. 8.

Et nè quis credat, verba illa, *intrà præ-*
96 *sidia*, ita strictè esse accipienda, vt omninò requiratur physicè, quod præda reducta sit intrà terrestria Castra hostiũ, vel in portu: Aduertendum est, hæc verba intelligi debere de quolibet loco probabiliter tuto, vt explicat in puncto *Ang. in princ. distinct. in d. disput.* ibi *Appello autem præsidia, loca tuta, vt quia muris, aut alijs artificijs, vt secatis, seu paleatis circundata, & clausa sunt, & ad defensam apta, & tunc censetur præda ducta ad loca tuta, & destinata*, citat *l. postliminij §. postliminio*, dum dicitur, *quia ibi primùm nomine publico tutus esse incipit*, & subdit *Ang. antè ergo quam sit intrà præsidia, vel alia loca tuta, putà ad loca amica, vel confœderata, non puto quidem transire in dominium capientium, &c.* quod infrà latius confirmat, & sic dum *Ang.* exemplificat in secatis, seu paleatis, expressè concedit intrà præsidia censeri prædam in quouis loco recluso.

Idem confirmat optimè *Salyc. in d. l. ab hostibus, nu*. 2. quod aliud non exiga-
97 tur, nisi quod locus sit verisimiliter tutus, licèt virtute militum occurrentium posset præda recuperari, quod videtur confirmari ex *glos.* supra citata in *§. illud quæsitum, vers. capi possit, de rer. diuis.* vbi sufficere debet moralis quædam certitudo, & sequuntur *DD.* cõmuniter, quam *Ang. & Salyc.* distinctionem probat vt supra, *Petr. Bellin. d. 3. p. tit. 1. n. 11. in fi.* vbi præsidia hostium censuit esse, cum primũ hostes sunt intrà suas munitiones reducti, ità in specie intelligens *d. l. postliminij 5. in princ.* & post *nu*. 12. *vers. sicut verò*, similibus verbis vtitur ibi, *cum intrà capientium claustra sint perducti, &c.*

98 Et sic, licèt non censeatur seruus postliminio redire, simul atque ad nos redeundi causa profugit ab hostibus, & intrà fines imperij nostri esse cœpit, nisi in Domini potestatem redierit, iuxtà sentẽtiam *Paul. in l. fin. ff. eod.* vndè necesse est, vt capiatur, & intrà præsidia ducatur, vt dixit *Lanar. d. cons.* 84. *nu*. 9. intrà præsidia tamen ductus dicitur, cum in loco moraliter tuto reclusus fuit, vt accidit in præsenti casu, & sic est intelligendus *Lanar. d. nu*. 9. iuxtà legem, quam citat, & nõ aliter.

Quod autem plurium Nauium bellicarum apparatus, Turcis militibus, & tormentorum bellicorum præsidio munitus, & vallatus in amplo mari discurrens prædando, nedum existimandus sit locus tutus, & munitus; sed præda intrà classim hostium reposita, dicatur intrà præsidia deducta, licèt adeò cõpertum, & notorium sit, vt nulla credam probatione indigere.

99 Attamen ex eo detegitur, quod Nauium vsus apud antiquos varius, & maximus fuit; construebant enim Naues diuersis nuncupatas nominibus ad vsum belli, Liburnas scilicet à Liburna Dalmatiæ parte, alias magnas, & longas, quæ Situlę nuncupabantur, & onerariæ, &

quæ-

quædam Ephacæ,ideſt homines ferētes, ſiuè Enphrattæ, ideſt vndique clauſæ ad bellum, *l.1.§. quædam enim Naues ff.de exerc.act.* aliæ Naues roſtratæ ferro cum miſſilibus armis, *l.1.C. de cupreſſ. ex luco Daphnes lib.* 11. Et Caſtellata fuit Nauis Caij Principis, qua ex Aegypto Obeliſcum in Vrbem fuit vectum, apud ædem S.Petri collatū: Aliæ verò triremes,quadriremes cum pluribus vſque ad quadraginta ordines remorum, de quibus *Boer.in deciſ.*177.*ex nu.*15.*&* 16.*& Fer-*
100 *ret.* infr. cit. His quidem Nauibus;ex quibus fiebant claſſes in mari,& exercitu terreſtri,Romani veluti pro bello neceſſarijs vſi ſunt, vt rerum dñi, ac Orbis domitores, omni bellandi peritia victores fierent in vtroque elemento terræ, & aquæ,vt latiſſimè prædicta, & alia ſatis ingenioſè ex Hiſtorijs in vnum congeſſit *Iulius Ferrett.de re Nauali,lib.2.cap.1.*
101 *in princ.& ex nu.*26.*&* 27.*cum ſeq.*qui exindè dixit *num.* 17. Romanos gloriæ attendentes, & virtuti magnum ſtudium adhibuiſſe in fabricandis Nauibus,putātes nihil intereſſe ad militarem virtutem, an equis in terra, aut Nauibus in aqua pugnaretur;& quia Imperat.Maieſt.non ſolum armis in terra;vno ex quatuor elementis, ſed etiam in aqua armis, & legibus armatam,& decoratam eſſe oportet,
102 & ſubijcit *nu.*5. verba ſatis ad rem noſtram accomodata, *Nauium Claſſim eſſe vnum ex Principis præſidijs: cum multi Principes terreſtri exercitu victi apud loca maritima victores extiterunt maritima claſſis præſidio*, & ſic clarè probat *Ferret.* Naues bellicas eſſe vera hoſtium prçſidia.

Et iuſta quidem ratione;quia ſiue Nauis compararetur prædio vrbano,ſiue Caſtro munito, vt ex *Bald.in l.certi C.locati*, & alijs probat *Ferrettus d.tract.lib.2.cap.* 1.*num.*8. *Boer. deciſ.*177. ità vt diſpoſitio
103 loquens de domo; habeat locum in Naui; & quia perſæpè domus, & Nauis eodem iure regulantur, ſicuti ad varios effectus diuerſa exempla cōgerit ad hoc *Tiraq.in 1.retr.§.1.gloſ.7.num.*88. *&* 89.
104 ſiuè,quod plus eſt, adeò immobilibus accedant, vt laudimia debita Principi ex venditione immobilium, competat ex venditione Nauium,vt de iure fundat,& iudicatum perſæpè teſtatur *Boer.d.deciſ.* 177.*nu.*6.*&* 7. quod negat cum *Tiraq. d.loco,nu.*91.*Stracca de mercat.tit.de Nauibus §.habent & Naues nu.*31. quia verè mobilis eſt, licèt propter magnum pondus,& molem immobilibus æquipararetur,quod *Tiraq.* concedit *d. num.* 91.
105 Illud tamen certum eſt, adeò naues tuta eſſe caſtra, vt ſicuti ad Barbaros arma, & tela deferre, vel ipſis ſub quouis colore illa vendere vti pernitioſum, & proditioni proximū prohibetur ſub pœna capitis,& bonorum publicatione; ſic etiam nec nauis, nec nauium fabricandarum ſcientia illos inſtruere permittitur, ea ratione, ne validiores ipſi contrà nos reddantur, *l.* 2. *C.quæ res export. non deb.* iuncta *gloſ.fin.* quæ plura iura in id citat; & de iure Canonico duplici excommunicationis vinculo innodantur qui Saracenis arma ferunt, & nedum naues, & galeas; ſed lignamina deferunt Galearum,ad impugnādos Chriſtiānos, & inter arma connumerantur ferrum, & ligna ad Naues conſtruendas *in cap. ita quorumdam 6.* vbi *gloſ. verb. ferrum, & in cap.ad liberandam* 17.ibi *Arma, & naues, & machinæ, extr. de Iudæis*,quod concedit *Stracca d. §. habent, & naues nu.*30.*in fi.Caualc. in d.cap.*25. *in fragm.*
106 *nu.*13.*&* 14. caſtra igitur,& tutiſſima præſidia ſunt bellicę naues, quia, vt inquit *Boer. non immeritò quidam dicunt maritima caſtra eſſe claſſem, dicuntque alij nauibus ſe uti, quaſi aquatico Elephanto,quem ſuis frenis moderantur*,citat *Leonem Baptiſtam in opere de re ædificatoria,lib.*5. *cap.*12.
107 Inſtrumenta autem bellica, & arma naualis exercitus, tam ad capiendum hoſtiles naues, & inuadendum hoſtium claſſem, quàm ad defendendum, quæ ſint, & quibus vtendum, & qualęs milites deligendi ſint experti in bello,& re maritima, vt pugnando cum viris armatis,expertis in militia naualis prçlij audaciſſimis, & valdè animoſis, in aqua formidandis,acriter in claſſe nauali reſiſtere poſſint,exemplo Romanorum,qui callētes rem militarem in omni bello experſi aquatico, & terreſtri ſine diſcrimine in

in vtroque marte gloriosè certabāt pro victoria cum peritia rei maritimæ, & agilitate in aquatica pugna, vbi nihil valet parum instructa bellantium multitudo, maris inexperta, quoniam à paucis expertis in aqua de facili superantur, exemplo Temistoclis apud Salaminam, qui cū suis paucis expertis in aqua cum parua classe victor extitit contrà grande Xersis exercitum, his, & alijs priscorum exemplis de potentia maritimæ classis

108 discurrit *Ferret. d.tract.lib.3.§.varia, in princ.* vbi plus valet ars, & plus pugnatur virtute, ingenio, & arte, quā numero, vt latissimè probat ex Historijs idem *Ferret. lib.6.§.est ordo, quasi per tot. & lib. 9. in princ. &* 10. vbi de prudentia, insidijs, & stratagemmatibus eorum, *lib.12.§.naualis belli, & lib.13.nu.8.& 19. & lib.15. in princ.*

109 Sunt autem naues bellicis tormentis, & militibus munitæ, fortissimum præsidium ex proprietate quidem sermonis, ità vt meritò præsidij appellatione ex suo vero, & germano sensu etiam inspecto communi loquendi vsu, non quidem solùm comprehendātur Castra, Turres, & Fortelitia terrestria, sed etiam classis nauium, vel triremium, militibus armata; vbi verisimiliter captiui, vel bona ab hostibus cāpta in tuto collocata censeātur; nisi fortuitò, quod raro accidit; licèt quandoque admissum viderimus, vt in casu præsenti superuenerit vis maior, qua deuicti hostes, præda militari virtute nostrorum sanguine fuit redempta.

Et sic glossari potest *tex. Pomponij in l. postliminij 5. ff. eod.* ibi, *aliquem ex nostris receperunt, & intrà præsidia sua perduxerunt*, & ibi, *aut intrà præsidia nostra*

110 *esse cæpit*. Pręsidium enim dictum est, quia extrà Castra præsidebant in loco aliquo, quo tutior esset regio; præsidium quippè propriè dicuntur milites vnius Præfecti Imperio parentes, custodiæ, vel defensioni præsidentes, *Varro lib.4. de lingua latina*; præsidium etiam est quod pro vtilitate, salute, & tutela alicuius auxilij gratia præponitur, secūdùm *Festum, & Paul. Diac. de verb. signific. & de Verbis Veteribus*, & dicitur principale auxilium, vt milites, qui in tutela alicuius loci collocati sunt, præsidium esse dicūtur, vt ait *Valla lib.5.* Indè pręsidium imponitur: auxilium verò repentinum est præsidium, quod ad custodiam collocatur: auxilium, vt prosit, ex insperato venit; sequitur *Fronton. de propriet. & differentia latini sermonis*; item quidam *Damnatus Author in Nomenclatore, Italico sermone*, præsidium, vertit hoc modo, *guarniggione*.

Budæus in l.non omnes 5.§. qui captus,

111 *in verb. Præsidio*, reprehendendo *Accurs.* qui exponit, idest, *exploratione, vel spia, per tales enim*, inquit ipse, *habemus præsidium*, idest insidias hostium præscimus, dicit *Budæus* adesse discrimen inter præsidium in singulari numero prolatum, & inter præsidia in plurali, vt in primo significet numerum, & militum stationem, ad vrbis, vel arcis custodiam destinatorum; in plurali verò significet partes, & Castra, authoritate *Cic. pro Ligario, decē, & septem tātummodo in præsidijs eratis, animi vero à causa abhorrebāt Aegid. vers. Perrinus in addit. marginalibus ad dictam glos.* dicit, quod præsidium est numerus, & statio militum ad vrbis, vel arcis custodiam destinatorum, gallicè *Garnison*. Vndè cum naues bellicę, & rostratę, castra propriè appellari suprà probatum sit, ex hoc consequitur, naues munitas tutissima esse præsidia.

112 Sic & classim appellauit *Cic. 5. in Verrem, classi pulcherrima Siciliæ propugnaculum, præsidiumque Prouinciæ*, idem *Cic. pro lege Manilia, atque hac tria frumentaria subsidia Reipublicæ firmissimis præsidijs, classibusque muniuit*; loquitur de Pompeio, qui Siciliam, Sardiniam, & Africam maritimis copijs tutas ab hoste fecerat. classem igitur nauium, ac triremium præsidia appellat.

113 *Iust. lib. 2.* classem Atheniensium appellat nauium præsidium: eiùs verba sunt, *aduentante igitur Xerse consulentibus Delphis oraculum, responsum fuerat salutem muris ligneis tuerentur, Themistocles nauium presidium demonstratum ratus, persuadet omnibus, &c. Idem lib. 6.* classem hostium appellat præsidia hostium; vbi de Conone Atheniense, Persarum classe Præfecto, & nauali prælio victo-

victore agit his verbis: *Victi Lacedamonij fugam capessunt: Præsidia hostium Athenas deducuntur proculdubio capta Naues, Triremes, &c.* Nam pugnatū nauali prælio fuerat.

114 Sic & de Venetijs dicitur, quod illius Vrbis mœnia, & Castra sunt Naues, quæ eam tutissimo præsidio muniunt, & fouent, vt de Athenis dicebat *Themistocles*, meminit *Ferret. vbi supra de re nauali, lib. 16. §. est natura maris, nu. 6.*

115 Et nè deficiat Doctor in puncto, qui in bello classico parte vna deuicta prædam indè ereptā, & ad victricem classem asportatam, in tuto esse censeri decidat, quasi intrà præsidia, seù castra positā, is est doctissimus *Bened. Aegid. Lusit.* post hæc scripta visus ad *l. ex hoc iure, cap. 1. post nu. 13. vers. ego quidem*, cuius verba infrà referam.

116 Ex quibus clarissimè patet, ista non aduertisse *Scacciam*, dum *in tract. de commerc. & camb. §. 1. q. 1 num.* 144. incidenter agens, quando nauis, vel aliud sit intrà præsidia hostium, licèt ad alium, & diuersum finem à terminis nostræ quęstionis, dum scilicet tractat, quis dicatur casus sinister in materia assecurationis ad intellectum Statuti Ianuēsis, dixit, quòd ad hoc vt Nauis, vel præda efficiatur, & trāseat in hostium dominium, duo requirūtur: Primò, quòd Nauis capta ducatur intrà pręsidia hostium, idest ad confines, Secundò, quòd ità sit in loco tuto, nè à militibus occurrentibus recuperari possit, & sic debet pernoctasse, citans *Bald.* licèt subobscurè *d. l. ab hostibus Salycet. Francb. in d. decis. 268. & decis. Rotæ post cons. Farinac. in vna Neapol. de anno 97. sub num.* 120. Patet enim eius dicta confundi, & resolui ex prædictis, siquidem *Bald. Angel.* & omnes suprà citati expressè contrarium dicunt, sufficere Nauem esse intrà præsidia, vel in loco verisimiliter tuto, ità vt non sit necessarium penetrasse hostium confinia, sed ex pernoctatione, cessante hostium insequutione acquiri dominium; & *decis. Rotæ* patet, contrarium dicere, dum distinguendo Domini inter bona capta ab hostibus, & à piratis, primo casu indubitāter resoluerunt, bona in bello occupata, postquam in potestate hostium aliquo tempore fuerunt, irreuocabiliter effici recuperantium, secus si statim, ex *Bal. Salyc. & alijs* cum concordantibus, & sic sufficit ex sētentia *Rotæ*, quod aliquo tempore permanserint bona in potestate hostium, & sic expresse contrà requisita *Scacciæ*, vbi

117 id est etiam notandum *in fine d. decis. nu. 5. vers. Non obstat*, Rotam pertransire cum cōmuni intellectu *ad l. si quid bello 28.*

Superest igitur probare idem iure Regio Hispanico, & in Italia statutum, & lege maris, & belli comprobatum.

118 Verùm quia *Molina de iustit. & iure tom. 1. tract. 2. tit. 118.* postquam latè cōprobauit nostrā sententiam optimè procedere iure ciuili inspecto, quasi subdubius velle visus fuit, vt cum Romani statuerint non minùs bella indicta ab eorum hostibus contrà ipsos iusta censeri, quàm bella, quæ ipsi Romani suis hostibus publicè decreuerant, ex hoc nil mirum fuisse eorum legibus diffinitum, bona mobilia Romanorum capta ab hostibus populi Romani, velut capta in bello iusto, ipsis hostibus acquiri, & proinde iterum recuperata virtute militum Romanorum, ipsorum commodo cedere, nec restituēda fore prioribus Dominis, qui semel dominium amiserant, quæ ratio cum cesset hodie in bello, quod semper viget inter Christianos cum Turcis, Saracenis, & Infidelibus, quod cum iustissimū semper sit ex parte Christianorum, & iniquum ex parte Infidelium, videtur, vt cessante ratione acquisitionis dominij ex parte Turcarum, & ex consequenti amissionis ex parte amittentium bona, cesset iuris Romani prouisio, & sic indistinctè sint bona mobilia restituenda prioribus Dominis.

Ideò ex industria hùcusque distulimus Regis Hispanici, & Italici, aliorumq; iurium, quibus nostra fulcitur opinio, dispositionem recensere, vt his quoque iuribus probemus explosam, & planè reiectam *Molinæ*, tametsi satis coloratam prima facie considerationem.

119 Idq; vt pateat, primò aduertendum existimamus, *Couar.*, cui *Molina* innititur, & cuius fuit consideratio, quam

Molina amplectitur, expresſè reſtringere ſuum motiuum in animę iudicio dumtaxat; non autem in foro fori, vt ipſe *Couar.* expresſè ſe ipſum declarat *in d. regula peccatum 2. par.* §. 11. *poſt num.* 8. *verſ. at hæ leges, in fin.* ibi *tamen ex hoc non arbitror in animæ iudicio res captas in bello, quod hoſtes ſciunt iniuſtè indictum eſſe, & mala fide geri, ad eorum dominium pertinere.*

Nec inferiùs *in verſ. nihilominus tamen* mutat ſententiam *Couar.*, prout non eſt veriſimile de tanto Viro; verum expresſè confirmat *Angel.* & communem opinionem, vt veram in foro exteriori,
120 loquitur .n. *Couar.* ibi in caſu ſpeciali, vt res ſcilicet à Romanis virtute bellica quæſita, & ab hoſtibus iterũ capta, quòd ſi rurſus à Romanis militibus è poteſtate hoſtium etiam ex interuallo ablata ſit, debeat priori Domino reſtitui, iuxtà *text.* in ſupra explicata *l. ſi quid bello* 28. ſcilicet *in 2. par.* & addit *Couar.* atque ea ratione *d. l. ab hoſtibus* non ſine myſterio ſcilicet loquitur in ſeruis, qui virtute bellica quæſiti ſunt, vt meritò eorum, quæ bellico labore quæſita ſunt, militem Romanũ defenſorẽ eſſe deceat, nõ dominum, & ſic *Couar.* expresſè certat pro nobis, vt ratio *d. l. ab hoſtibus* nõ ſit generalis, ſed particularis, & affirmat,

Primò, eius conſiderationem procedere tantùm in foro animæ, non autem in foro fori.

Secundò, apertè in dicto *verſ. Nibi-*
121 *lominus* in foro exteriori ipſe apertè ſequitur diſtinctionem *Angel.* & communem ibi, *mihi iure Romanorum, & ſic in foro fori magis probatur Angel. diſtinct. in hunc ſanè ſenſum*, ideſt cum hac reſtrictione, vt ſcilicet licèt ſecundùm *Angel.* bona recuperata ex interuallo fiant capientium; ita vt non ſint prioribus Dominis reſtituenda, id non procedat in bonis, quæ ab initio à Romanis, ideſt à noſtris fuerũt virtute bellica quæſita, hæc enim nè ſint in præda duorum, iuxtà *gloſ. in d. l. ſi quid bello*, vel in ſingulare priuilegium bonorum quæſitorum propria virtute, & induſtria, vt eadem *glo.* cum *Bart.* cenſuit, & ſuprà diximus, & ſi ex interuallo recuperata ſint, prioribus Dominis, ideſt militibus, qui primo loco bellica virtute ea acquiſiuerũt, reſtituẽda.

Indèque *Couar.* nedum comprobat in reliquo *Ang.* diſtinctionem, & commu-
122 nem in foro exteriori, ſed dat nouum ſenſum *ad d. l. ab hoſtibus*, vt ratio ibi expreſſa; *quia militem Romanum defenſorem eſſe decet, non dominum*, non ſolùm procedat in ſeruis; in quibus conſtat habere locum ius poſtliminij; ſed quia loquitur de ijs, quæ prius ſunt virtute bellica quæſita, cuiuſmodi cõſtat eſſe ſeruos: in quibus non mirum ſi hæc ratio militat; nedum ex iure poſtliminij; ſed quia potentius ius habẽt in ipſis priores Domini ex militari acquiſitione; quàm in cęteris rebus; vt *Bar. & glo.* dicebant.

123 Vnde *Molinæ* opinio pariter intelligenda eſt in foro poli, vt *Couar.*, cui innititur, expresſè loquitur, & ipſemet *Molina* ſe ipſum expresſè declarat inferiùs in verſ. *obſerua tamen*, dum ſubijciendo caſum, ad quem diſpoſitio legum Caſtellę, vel ſimilis conſuetudo non poſſet extendi: dicit eo caſu, *ſanè in foro conſcientiæ prioribus dominis eſt reſtituendum.*

Nec obſtat ſecundò *Molina* ex alio; quia licet ipſe *in verſic. ego ſanè non dubito* in probando eam fuiſſe mentem iuris ciuilis, vt ſuppoſuerit ex vtraque par-
124 tè bellum eſſe iuſtum, & ex hoc inferat *in verſic. hinc fit, vt cum bella ſanè ea, quæ iure Cæſareo conſtituta ſunt, vim habere non poſſunt inter Chriſtianos, ex eo capite: quo iure illo ſunt conſtituta, & nihilominus ſi ius Regni Caſtellæ conſulas, inuenies profectò ex eodem capite, iurique Cæſareo innitendo idem eſſe ſancitum*, & ſubijcit *Molin.* diſpoſitionem *ll. Thori.*

Et ſic *Molina* primò affirmat, quod licèt diſpoſitio iuris ciuilis in fauorem militum recuperantium ceſſaret ex eo capite, quo conſtituta fuit; non tamen ceſſaret ex diſpoſitione *ll. Hiſpaniarum.*

125 Secundò, in *verſ. dices quid ergo*, infert ex hoc non teneri milites, qui hùcuſq; eo iure vſi ſunt, reſtituere bona recuperata prioribus Dominis, quamuis penès eos re verà adhuc dominium perſeueret; & in poſterum eodem iure vti poſſe abſq; peccati labe, & ſic etiam in foro conſcientiæ.

126 Ter-

126 Tertiò quoque addit, id nedum iure Cæsareo,& legibus Castellæ,verùm cõsuetudine præscripta, quæ ea de re est, inductum esse, quæ vim habet legis. Et quòd loquatur de consuetudine præscripta vltrà dispositionem legum Castellæ, nedum patet ex eo, quòd diuersa est lex à cõsuetudine præscripta;sed quia ponit illa, vt pęnitus diuersa,vt patet ibi, *quoniam consuetudo,&c.* licet ex eo capite; quo iure Cęsareo,& legibus Castellę introduci cępit,iusta non sit; ex alio tamen capite, quòd ità Reipublicæ,bonoque communi expediat,iusta,& licita in se est, &c.& rursus ibi.*satis autem est,si id,quod consuetudine est introductum, licitum in se sit, vt consuetudo vim habeat, esto motiuum,vndè introduci cępit,ad id non fuerit sufficiens*,& rursus inferius *in vers. obserua etiam*,de consuetudine loquitur.

Ex quibus colligitur, nullo modo nostræ, quam defendimus, receptissimæ sententiæ obstare authoritatem *Couar.* nec etiam *Molina*. Nec minus earum considerationem de dominij retentione penès antiquos dominos.

Quæ etiam ex alijs redditur prorsus inefficax ad decisionem præsentis quæstionis.

Et primò, quia tametsi iure ciuili, ab ipsius legum latoribus condito, non potuerit esse in consideratione,quod Christiani semper, & omninò cum Infideli-
127 bus iustè bellantur,ex ea parte, quia Infideles occupant Terram Sanctam, & detinent prouincias, quæ olim Christianorum dominio suberant, vel impediunt Euangelij prædicationem, aut quia assiduè Christianos,eorumque bona persequuntur:& proinde licet eos offendere;nedum bello defensiuo,sed vindicatiuo ad vindictam iniuriarum, vt latissimè post *Oldrad. consf.72. & Diuum Thomam,Theol. & Canon.* disserit *Couar. d.reg.peccatum, 2 par.§ 10. Gamma in tract. de iure Regni Lusitan. & d. dec.335. num.1.Lanar. d.consil. 84. num. 7.* latissimè *Caball. resolut. crimin. centur. 3. casu 220. num.4. cum seq.* declarando tamen cum *Alphonso à Castro,Victoria,Soto,*& alijs, quos latè distinguendo in materia tradit *Corduba in quæstionario lib. 1. q. 57. dub.4.& 5.car.* mihi 499. latè *Cauall. lib.4. q. comm. contra comm. cap.906.* ex *n.172.cum seq.* & ex *n.210. cum seq.* ne-
128 gatur tamen ipsos Romanos sua prudentia non minus iusta arbitratos fuisse bella hostium aduersùs se, quàm quæ ipsi aduersùs eosdem gerebant, vt cum *Couarr.* dicit *Molin.d.disput.in versic.Couarr. &c.* siquidem eo ipso, quòd Romani considerassent eorum hostes posse iusta bella cum ipsis suscipere, ex consequenti necessariò supposuissent, ipsos iniustè bella gerere cum Populi Roma-
129 ni hostibus; cum non possit bellum esse iustum ex vtraque parte; sed posita iustitia ex parte vnius, de necessitate consequitur alterum iniustè agere,siquidẽ cõtraria hæc sunt,iustũ,& iniustum,& ob id possibile nõ esse,quòad veritatẽ,iustum bellum vtrinque esse, licèt secus ex hominũ opinione,siuè imaginatione ex recepta *DD.* sententia *in l. ex hoc iure*, vbi *Ias. numer.23 ff. de iust. & iur.* reprobato *Fulgos. & Alciat.* tradit idem *Couarr.in dict.2.part.cap.peccatum.§.10. in fin.vers. solet hoc in tractatu,Vasq.controu.illustr.lib.1.cap.10.nu.15.*

Quod cum sit planè contrarium Romanorum notissimo instituto, qui adeò iustitiam colebant, & venerabantur, vt nihil à iustitia deuium in eorum institu-
130 tis reperiatur, & in bello etiam nihil per fraudes,vel iniuriam, sed virtute etiã cum hostibus gerebant,honestum,& iustum vtilitati præferendo, nè antiquæ Maiestati Reipublicæ labem inurerẽt, & iustitiæ exemplo hostium animos expugnarent, qui cum armis vinci non possent iustitia victi (vt Faliscis accidit) portas Romanis aperuerunt; vt ex *Liuio, Plutar.Lucio Flor. Val.Maxi.* & alijs casus recenset *Petr.Gregor. de Republic. lib. 24. cap. 8. num. 9.* adeò vt Christiani Principes successores in Imperio, cæterique Reges Catholici, & Principes vniuersi Orbis, Romanorum legibus sua spontè veluti iustitiam, & æquitatem re-
131 dolentibus,se subiecerint,ex hoc planè consequitur,nullo modo esse admittendum,Romanos considerasse, quòd ipsi iniuria bella essent contrà suos hostes suscepturi,quod non prudenter,sed

Y 2 contrà

contrà virtutem prudentiæ contigisset, quæ iustitiam continere debet, omnes virtutes morales informantē, veluti sine qua nihil boni elucet; Vndè necessariò credendum est, Romanos supposuisse, nihil ab eis fieri, aut vnquam attentari posse, nec etiam aduersùs hostes, quibus & fidem datam seruandam censuerunt, vt ex *Gell. Cicer. Appian.* & alijs differit *Ayala d. tract. cap. 6 per totum* nisi iustè,
132 & prudenter indè dicebat *Cicer. lib. 1. offic.* suscipienda quidem bella esse, vt sine iniuria in pace viuatur: vndè *Plat. in princ. de legib.* non decere studia pacis ad bellica, &c. sed bellica potiùs ad pacis studia referri debere, nec pugnam, & victoriam vti laborum, & malorum plenas propter se expetendas esse; sed eligēdas propter pacem, & cum *Platone, & Tullio* concordat *August. in locis*, quos citat *Fortun. in l. manumissionis, num. 7. ff. de iust. & iur.* vt ex Sacra Pagina noui Testamenti, & *Chrys.* probat *Petr. Tholos. de Repub. lib. 11. cap. 1. in fi.* & sic licèt non ex ea parte, qua Christianis contingit cū
133 Infidelibus bellari, semper iustissimis, & necessarijs de causis enumeratis per *Caball. d. casu 220. à num. 4. ad 27.* ex alia tamen parte semper, & vbiq; Romani iusta bella cum suis hostibus suscipere arbitrati; statuerunt tamen bona mobilia capta in bello, adeò capientium fieri, vt postliminio locus minimè in illis sit, quod *Couar. & Molin.* fatentur. Nec probant vllo modo, Romanos cōsiderasse casum, in quo ipsi contrà eorum hostes iniustè bellum inferre possent, quod ipsi probare tenebantur: quinimmò contrarium manifestè detegitur ex proximè dictis, & ex infrà dicendis, & quia *glo. 1. in l. ex hoc*
134 *iure* restringit, vt tam origine iure gentium bella licita sint inducta, quàm etiam indicta à Populo Romano, vel hodiè ab Imper., in quem scilicèt Imperium translatum est, vt dicebat in puncto *Calder. cōs. 95. de treugua, & pace, in princ.* vel saltim nulla bella sunt illicita iure gentium dispositiuè; sed tantùm occasionaliter, secundùm *Butr. & Bart.* quos communiter sequuntur *DD. in d. l. ex hoc iure*, vbi *Ias. num. 23. cum seq.* vbi *post nu. 24. vers.*
135 *puto aduertendum*, dicit in specie, apud Romanos semper bellum ex parte hostium fuisse reputatum illicitum, citans *Iac. de Rau. Petr. & Nic. de Neap. in §. si ab hostibus, Instit. quib. mod. ius patr. pot. soluitur*, & nunc addo *Bened. Aegid. in d. l. ex hoc iure c. 1. n. 10.* vbi vtrumq; probat.

Secundò, quia tametsi passim nostri dicentes, capta in bello iure gentium fieri occupantium, confestim addant, dummodo iustum sit bellum; id tamen exigunt in odium eorum, qui bello iniu-
136 sto deprædantur; cum enim plerique dixerint, Christianis nullo casu, vel modo licere bellum gerere, quorum opinio meritò sit dānata, vt post alios latè probat insignis religione, & doctrina *Sebast. Medic. in summa decret. cap. 23. q. 1. ar. 1.* latissimè ex *sacra pagina veter. & noui Testamen. Cauall. lib. 4. quæst. comm. contra comm. cap. 906. ex num. 144. 159. & seq.* latè etiam *Caualc. de Brachio Regio in fragm. cap. 25. per totum*, ratione qua per *Hostiens. in summ. de treug. & pace*, non
137 enim pax quæritur, vt bellum exerceatur; sed bellum geritur, vt pax habeatur, latissimè post Theol. *Petr. Nauar. de restit. cap. 3. ex num. 264.* cum licere omninò debeat bellum gerere Christianis, iusta tamen occurrente causa, vt pax ex bello quæratur, siquidem nihil aliud est in iniusto bello deprædari, quā violēter,
138 & iniustissimè rapere; igitur hoc, velut statutum contrà eos, qui iniusto bello furantur, & rapiunt; nō debet retorqueri in odium eorum, qui tametsi vellent, nō possent, nisi iustissimum bellum gerere, vt contingit Christianis contrà Infideles, sicuti retorqueretur si admitteremus motiuum *Couar. & Molin.* Christiani enim bellum iustissimè gerentes contrà Turcas cum discrimine bonorum, vitæ, & honoris, non acquirerent bona capta in bello à Turcis, quæ priùs fuerunt Christianorum; non ex eo, quòd ipsi iniusto prælio Turcas superauerint: sed quia ipsi Turcæ in iniusto bello contrà Christianos illa eadē bona prius rapuerint; & sic non solùm contrà regulam *l. quod fauore C. de legib.* sed contrà plures alias, videlicèt quod nemo debet alterius odio prægrauari, & pęna debet suos tenere authores, & limitata ratio militatū

debet

debet producere effectum, vulgatis iuribus, vt scilicèt bona capta in bello iusto, inter Christianos scilicèt, inter quos potest ex vtraq; parte bellum esse iustum, vel iniustum: at cum Infidelibus bona capta per Christianos à manibus Infidelium, semper & indistinctè fieri debent capientium, iuxtà dispositionem iuris ciuilis: idq; ea ratione, quia semper bellum ex parte Christianorum contra Mauros est iustum, & sic cessante necessitate distinctionis, & restrictionis traditæ à iure ciuili de iustitia belli in hoc casu, cessare debet distinctio, & restrictio, nec culpa Infidelium, quod ex eorum belli iniustitia non potuerint quęrere dominium, debet nocere Christianis recuperátibus bona, qui vtroque casu arma, vitam, & honorem periculo subieceru͂t, & sic cum sit eadem ratio, quãdo capiunt, vel recuperant, idem ius statuendum. Et hanc distinctionem in puncto videtur probasse *Caualcan. de Brachio Regio part. 1. num. 180.*

Tertiò, omnes iuris ciuilis Interpretes Christiani, & Catholici à *Glossatoribus, & à Guid. de Su҃z. & Ioann. Andr.* vsque ad Modernissimos supra relatos, cum benè
139 scirent, bona capta in bello iusto, non iniusto fieri capientium, cuius non potuerunt esse immemores; cum expresśè hoc millies aduerterint in huius materię tractatione, & cum plures cum *Bald. Angel. & Salycet.* fecerint distinctiones, cum tamen ipsi omnes indistinctè affirmarint in hoc: bona per nostros ab hostibus recuperata in præda esse etiam inter Christianos, cum quibus ex vna parte tãtùm bellum potest esse iustum, quod fieri non posset, attenta consideratione *Couarr. & Molin.* ergò necessariò ab eisdem tacitè relecta, & de ea nulla habita ratio; cum etsi à iure ciuili à Paganis non potuerit considerari; nõ tamen potuit latere tot insignes legũ vertices Catholicos à tempore *glo.* vsq; ad *Gouarruuiam.* Quinimmò ab omnibus hoc fuisse consideratum, & in specie *à Domino de Frãchis d. dec. 268.* in puncto aduertit *Caball. dicto casu 140. n. 20. & 21.*

Quartò, immò fuit expresśè hoc motiuum ab vtriusque iuris Interpretibus consideratum, & expresśè confutatum, *Aretin.* enim mouet quæstionem in *d. l. 1. num. 8. versic. vnum dumtaxat ff. de acquiren. possession.*, vtrum bellum indictum à Principe habente supremam potestatem, semper dicatur iustum quòad hunc effectum, vt res, & bona capta in illo bello efficiantur capientium, & pariter
140 homines capti efficiantur serui, & sic æquiparat *Aretin.* hos duos casus, scilicet vt eodem iure bona efficiantur capientium, quo homines capti efficiuntur serui, & refert, *Hostiens. Ioann. Andream, & Petrum de Ancharano*, tres
141 Coripheos Canonistarum tenere, sufficere authoritatem indicentis bellum quòad hunc effectum, quinimmò mirabile est dictum *Anchar.* qui à fortiori ostendit veritatem nostræ senten-
142 tię, Christianos captos in bello à Turcis, vel Saracenis effici eorum seruos, nec posse redire sine peccato, nisi cogerentur ad abnegandam fidem, quamuis notum sit, bellum ex parte Turcarum esse semper iniustum; quidquid tamen sit in hoc, quod controuersum agnosco, ex traditis per *Caballum par. 3. cas. 220. nu. 47. & Valasc. consult. 30. nu. 10.* licèt *Aret.* sequutus solum *Panorm. in cap. sicut. il 3. de iure iur.* quod bellum non posset dici iustum, neque quòad hunc effectum; nisi sit illatum à Principe, & ex iusta causa: tamen *Socin. ibi num. 11.* dicit, *Aret.* in hoc decipi, citans *Ioa. Andr.* in alio loco
143 per *Aret.* non citato, & subijcit rationem his verbis, *dominia enim iure gentium sunt ità distincta per Infideles, sicut per Fideles: cum omnium vna sit natura*, & opinionem *Soc.* præuia pulchra disputatione sequitur *Horman. Detus in ead. l. 1. in vers. quarta declaratio, num. 5. in fin.*
144 *& 6.* vbi inter cætera affert *text.* qui sicut omninò comprobat opinionem *Socin.* sic pariter, & ineuitabiliter destruit motiuum *Couarr. & Molin.* scilicèt *in l. postliminium 19. in princ. ff. de captiuis*, ibi *idque naturali æquitate introductum est, vt qui per iniuriam ab extraneis, idest hostibus detinebatur, is vbi, idest postquàm in fines suos redijsset, pristinum ius suum reciperet*, vndè *text.* clarus, quod captus ab hostibus, & per iniuriam detentus, &

sic iniustè respectu causæ, & tamen seruus fuit effectus hostium, & nessarium
145 fuit postliminiuum, cui locus non est; quando captus non fuit effectus seruus, quia capiens non acquisiuit dominium, *l. si quis ingenuam* 21. §. *fi. eod.* idem optimè *Rip. in d. l.* 1. *num.* 69. vbi dum *glos.* restringit *text.* in bonis captis in bello licito, non tamen vlteriùs declarans, quod
146 sit bellum licitum, vel illicitum, subdit *Rip. tu dicas ergo illud esse bellum illicitum, quod illatum fuit à non habente potestatem inferendi, l. hostes, vbi latè Bart. inf. de captiuis, non autem dicas illud esse illicitum, quod infertur ex iniusta causa, vt probatur in l. postliminium ff. eod. & in §. serui Instit. de iure personarum*: hęc *Ripa.*

Hinc fit, quod idem *Couar. in d. reg. peccatum* 2. *par.* §. 11. *post num.* 6. fatetur communem esse limitationem cum *Anch. Ioan. de Terra Rubea, Aret.* sibi cõtrario *in l. qui à latronibus ff. de testam.*
147 *Alciat. & Claudio Cantiunc.* vt licet capti in bello etiam iustissimo inter Christianos non efficiantur capientium, sed solùm soluatur redemptionis præmium, regula *l. Hispan.* 1. *tit.* 29 *par.* 2. *Ayala d. tract. lib.* 1. *c.* 5. *nu.* 19. *Bened. Aegid. ad d. l. ex hoc iure c.* 1. *num.* 7. aliàs taleas exigi pro Christianorum redemptione, ex *Paul. Salyc. Rip. Becio & alijs* tradit *Pereg. de iur. fisc. lib.* 3. *tit.* 3. *num.* item 3. *Caualc. d. c.* 25. *in fragm. nu.* 9. & 10. secus tamen est in Christianis captis in bello à Saracenis, vel Turcis: nam ij dum ab hostibus captiui retinentur, eius conditionis censentur, cuius iuxtà ius ciuile capti ab hostibus Romanæ Reipublicæ censebantur, & ideò opus esse fictionibus *l. Corneliæ, & postliminij*, quod dicit esse maximè notandum, licèt ipse ferè solus dicat contrà sentire, & dubiam, quinimò falsam sibi videri *Anch.* sententiam, vt non mirum, vt sicut in hoc, sic etiam contra communem quoque, & receptam dubitauerit *Couar.* nedum in Christianis captis à Turcis, sed etiam in bonis captis in bello, & recuperatis; licèt in hoc vltimo se restrinxerit in foro conscientiæ dumtaxat, vt suprà latiùs.
148 Id autem apertissimè primus omnium firmauit *Azo in summa nu.* 3. *in fin. versic. hi hostes*, quem refert, & expressè sequitur *Salycet. in d. l. ab hostibus, numer.* 5. *in versic. superius C. eodem*, vt quę supra dicta sunt, locum habeant nõ tantùm quando Imperator, vel Populus Romanus bellum iudixit Barbaris; sed etiam è contra, si ipsis à Barbaris fuerit indictum, *ex text. in l. hostes in 2. par.* ponderando dictionem, *vel*, disiunctiuè, siue alternatiuè positam ibi, *vel ipsi Populo Romano*, & *in l. postliminij ff. eod.* & addit *Salyc. vbi quod capiunt dicitur esse suum, & hoc tenet Azo in sum.* & sic expresè *Salyc.* tenet, Barbaros acquirere dominium bonorum à nobis captorum: probat idem *Panorm. in cap. sicut il 3. nu. 7. in fin. de iure iuran.* vbi longè antè ipsum clarissimè *Innocent. num.* 5. do-
149 cuit, ad iustum bellum quòad effectum, vt bona capta efficiantur capientium, & liberi homines capti fiant serui, sufficere edictum Principis; dum vlteriùs progre-
150 diendo docet, aliter quoque considerari posse iustum bellum etiam absque edicto Principis, fortè pro defensione rerum suarum, & clarissimè *Bald.* ibi reassumendo *sub num.* 7. dicit, bellum iustum dupliciter, scilicet iustitia causæ, & iustitia imperij, siue potestatis supremæ, &
151 iterum *num.* 9. & quod ad hunc effectum, vt liberi homines ab hostibus, scilicet Infidelibus capti, serui eorum efficiantur, & bona à nobis erepta in bello, etiam inter Christianos nullam esse faciendam distinctionem, an bellum sit iustum, vel iniustum, & an ex vtraque parte prætendatur iusta causa belli gerendi, sed indistinctè captiuitatem sequi res, & personas; & hoc tantùm sufficere, vt bellum geratur authoritate supremi Principis, ex *Innoc. Alber. Nicol. de Neap. Anchar. Angel. Aret. & Panorm. Ias. & alijs*, vt receptum, & indubitatum probat *Natt. cons.* 284 *ex nu.* 4. 6. 7. *vsque ad fin.* expendens *nu.* 5. clara iura *in d. l. postliminij ius* 5. *in l. postliminij* 19. ibi, *vt qui per iniuriam, & l. hostes* 24. *ff. eod.* Idemq; doctissimè, & subtiliter ex more disputando probat *Vasq. illustr. quæst. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 14. 16. & 19. licèt minus rectè concedere videatur, cõtrariæ opinionis esse receptiorem sententiam, in quo tamen

men rectiùs loquutus fuit idem *Vasq. de success. creat.* §. 1. *num.* 46. vbi apertissimè dicit; nostram esse communem receptam, licèt multis repugnantibus, cui etiam expressè accedit *Soc. iun. in d. l.* 1. *num* 83. *in* 6. *limit.* & propriè *num.* 91. *in vers. & tenendo*, *& nu.* 108. vbi sequutus *Socin patr.* dicit hanc opinionem de iure probabilem, & veriorem, licèt *nu.* 84. *in fin.* ex errore fateri similiter videatur *Canon.* communiter tenere contrarium, quod falsum esse ex prædictis clarè patet, ità vt possimus dicere de *Socin. iun.* vt de *Couar.* aliàs dixit *Lupus Florent. ad l. curabit, comment.* 1. §. 6. *nu.* 125. *in fi.* C. *de act. empt.* quod vacare non potuerit in recensendis fideliter authoribus, & ideò in calculo *DD.* errauerit, vt mathematicè apparet. Nec à prędictis dissentit *Couar. in d. reg. peccatum* 2. *par.* §.
152 10. dum concedit, Infidelibus non nocere infidelitatem in retentione, vel acquisitione dominij earum rerum, quæ obtinent, iureque humano habuerint, vt per eū *n.* 2. *& in vers. item nec oberit*; licèt aliud postea in puncto voluerit *in d.* §. 11. contrà communem.

Sed nostræ opinioni accedit etiam *Crot. in d. l.* 1. vbi post *Panorm. Castr. & Soc.* affirmat, bellum censeri iustum quoad pręmissos effectus, si indicatur à Principe non recognoscente Superiorem; licèt indicatur ex causa iniusta, vt per eū *num.* 4. *vers. tertio fallit*; inde benè dixit *Gamma d. decis.* 335. *nu.* 3. *in fi. Nec infidelitas impediebat, infidelem Babarossam verum esse dominum rerum, quas in bello ceperat*, citans *Diuum Thomam*, & ità decisum in casu simili, do minium quæsitum licito iure Gallis cuiusdam nauigij, quamuis iniustè bellum gerentibus cum Castellanis *in decis.* 384. vt infrà latiùs ponderabimus.

Quid plura, *Molinæ* motiuum est planè contrarium his, quæ idem *Molina*
153 aliàs latissimè docuit, dominia rerum, ipsorumque diuisiones, & acquisitiones non prouenire ex iure Diuino, nec naturali, sed de iure humano gētium communi omnibus gentibus, vt probat latè cum communi Theol. & Canonist. idem *Molin. de iust. tract.* 2. *cap.* 19. vbi nec peccata, nec infidelitatem nocere acquisitioni, vel vsui dominij, nec iurisdictionis, *& cap.* 20. *cum plur. seq.* quod latè *idem Molin.* reassumit *cap.* 27 *in fi. vers. ex his, quæ*, concludens, Infideles nihil omnino impediri, quominus veri sint Reges, & legitimi earum rerum domini, quas tanquam priuatę personæ possident, & dominia iurisdictionis, & proprietatis toto generi humano esse communia, eorumque fundamentum non esse fidem, nec charitatem, sed oriri ex ipsis naturis rerum, primaque ipsorum constitutione.

Et tandem idem subtiliter ex more defendit *Fortun. dict. l. manumissiones ex num.* 14. vbi vnum dicit esse mirum, vt
154 qui iniuria ab hostibus captus est, hostium seruus efficiatur, & soluit, iure gētium, idest ratione cum gentibus innata, qua ipsæ vtuntur, quæ ratio plura dictat, atque decernit iuxtà humanas necessitates, licèt generis humani ratio semper vna sit, & naturam sequatur, quia à natura est data, quamuis dispositiones à ratione procedentes sint diuersæ, & diuersis temporibus proditæ, sub vna tamen, eademq; ratione, quia si differrent, non essent iurisgentium, cuius radix habet rationem generi humano innatam, vt *ex* §. *item, quæ ab hostibus*, iuncto §. *singulorum*: perbellè colligit *Fortun. ibi num.* 6. & infert propterea post *num.* 14. *Hoc quidem iure gentium apud omnes gētes statutum esse, vt qui caperetur, accipiētis fieret, & qui euaderet, & ad suos fines rediret, recuperaret statum pristinum, quod ratio ipsa naturalis suadet, vt in d. l.*
155 *postliminium* 19. *quæ non magis loquiquitur in Romanis, quam in hostibus Parthis, scilicet, vel Germanis, siquidem postliminium inter Popul. Romanum, & omnes alios populos liberos, Regesq; vicissim moribus, legibusq; constitutum est*: hæc
156 *Fortun.* idemq; probat latissimè procedere in Regibus, & omnibus populis, qui viuunt suis legibus, & arbitrio, *Bellin. de re milit. in princ. tit.* 5 *num.* 3. *&* 4. Nec
157 fuisset necessarium postliminiū, si Romani iustè bella gerentes cum ipsius hostibus serui non fuissent effecti ipsorum hostium, & quia quo iure fiunt nostra, quæ ex hostibus acquirimus; eodem iure,

re, scilicet gẽtium fiunt ipsorum hostium ea bona, quæ ex nostris ipsi bello capiũt, vt latissimè post *Salycet.* & alios probat *Caball. dicto casu* 140.*num.*19.*&* 24. & iterum *casu* 220.*num.*27.28.*&*34.*par.*3. quibus addo *Bened. Aegid.* insignem Lusitanum, quem post hæc scripta vidi, ad *d.l. ex hoc iure tom.*1.*cap.*1. vbi *num.*9. relatis duabus opinionibus inuicẽ aduersis, latè, & doctè tuetur nostram opinionem, cuius antesignanus est *Fulgos. in vers. contrariam verò*, & pro ea citans *Ias. Horman. Crot. Fortun. Vasq. d.* §.1. *de succession. creat.* attestãtem de communi, *Alciat. Claud. Cant. & alios*, fulciens eam pulcherrima consideratione, *& numer.*11. *vsque ad* 13. vbi id verissimum pbat saltim quòad publicum iudicium, tam quòad personas, quàm quòad bona, & res mobiles bello captas in bello, siuè iusto, siuè iniusto, iure gentium introdúcto, & Romanorum iure, siuè ciuili comprobato, maximè cum in dubio bellum indictum à supremo Principe præsumatur ex iusta causa, vt generaliter patet ex traditis per *Cęuall. lib.*2.*q. cap.* 529. & in puncto de causis iusti belli tra-
58 dit *idem lib.*4.*cap.*906. vbi quod subditi non tenentur examinare causas belli, vt per *eum num.*162.166.*& seq.*

59 Indè patet, non rectè sensisse *Aluar. Valasc. consult.*30.*num.*7. dum solis *Alciat. & Claud. Canti.* relatis pro nostra opinione, contrarium dicere ausus fuerit, Christianos à Turcis captos seruos eorum non effici; licèt attestetur, pluries Iudices, & Senatores non semel iudicasse, & iudicatum vidisse pro nostra, & receptissima sentẽtia: & sic longè plus nobis prodest *Valasc.* testimonium, quàm noceat ipsius, licèt doctissimi I.C. opinio: quæ etiam & ex eo impugnari po-
160 test, quod non minus hodiè vigeat ratio, qua olim iure gentium seruitus pijssimè inducta fuit, maioris scilicèt mali vitandi gratia, & remedij loco, sæuissimarum, immaniumq; cędium vitandarum causa: vt post omnes in *d. l. ex hoc iure* tradit doctissimus *Vasq. cap.*10. *contrôu. illustr. num.*4. *Claud. Coter. de iur. & priuil. milit. cap.*24.*lib.*2. *Bened. Aegid. Lusitan.* posteà visus ad *leg. ex hoc iure c.* 1. *n.*6. *&* 8.

161 Et contra opinionem *Aluar.* in puncto tenet cum nobis indistinctè *Bellm. dicto tract.*3.*par. titul.*1. *num.*27. *in fin.* qui loquitur etiam in bonis mobilibus ab hostibus captis, vt eodem iure ipsis acquirantur nostra, quo eorum bona nobis acquirũtur, quod ampliat *Calder.* procedere etiam in hostibus Papæ, & Imperatoris *in dicto consil.*1. *de treugua, & pace, nu.*3. *vers. similiter acquisita*, vbi etiam quod bellum dicitur iustum ratione personæ indicentis, quæ nulli pareat antè *nu.*3. & pulcherrima sunt verba *Nauarr.* omninò legenda in præcitato *cons.*2. *de iniur. & damn. dat. n.* 6. *Castill. dec.* 107.*n.*43.

Quintò, licèt ex prædictis satis, superq; cõfutata remaneat consideratio *Couarr.*
162 *& Molin.* cum tamen ipsi fateantur, iustè potuisse iuris ciuilis dispositionem alijs considerationibus, & causis substineri, & confirmari, scilicet quod ità Reipublicæ, bonoque communi expediat, & vt milites suos spe emolumenti, audaciores, & auidiores ad prædas in hostes exercendas, eosque superandum reddederent, quod fieri iustissimè potuisse etiam ad præiudicium antiquorum dominorũ in bonis ex hostibus recuperatis; cum ità expedire bono communi iudicaretur, pluribus comprobat idem *Molin. d. cap.* 118.*col.*4. *vers. Hacq; iure Cæsareo, & colum. pen. vers. dices, quid ergo*.

Igitur cum non appareat, qua ratione fuerint moti Conditores iuris ciuilis, siquidem ratio cũ non fuerit expressa, nec vnica assignari possit, sed plures, non video, cur potius sit credẽdum, vna, quàm
163 altera ratione motos legum latores, quinimmò cum plures assignari possint, illæque omnes sufficientes ex omnibus ipsos motos credendum est, ex *l. legatis* vbi id notat *Cuman. ff. de leg.* 2. Cum enim concurrunt plures causę, vel rationes æquè potentes; licèt vna cesset, si altera remanet, non cessat effectus, siuè iuris dispositio, §. *affinitatis, vers. nam si adhuc, Instit. de nupt. l. si non lex ff. de hæredib. inst.* cum infinitis à *Tiraq. de cessante causa limit.*22.*per tot.*

SVM-

SVMMARIVM.

164 *Præda, si hostes cum ea pernoctauerint, vel in loco tuto se receperint, recuperata non restituitur prioribus Dominis, ex legibus Partitarum quę loquuntur etiã in bonis à Cursarijs, idest Piratis recuperatis & num.* 166.

165 *Villæ, Castra, & Fortellitia ab hostibus capta, Regi competunt, item nauigia, & Dux exercitus.*

168 Greg. Lop. in l. 26. tit. 26. glo. metido *distinguens inter prædam terrestrem, & maritimam, quòad id. quod dicitur de loco tuto, & pernoctatione, confutatur, & num.* 169. 170. 171. *& nu.* 178.

172 Castill. decis. Sicil. 141. 2. par. *& eius motiua refelluntur, & nu.* 175. *&* 177.

173 Castill. decis. 141. *quarè substineri possit, & num.* 174.

176 *Periculum vitæ, animiq; perplexio, inæstimabile.*

180 Cap. Consulatus 287 *incip.* Naue, ò Nauilio, sub tit. de naui pigliata, & recuperata, *concordat cum* Angel. *distinctione in* quest. *incip.* renouata guerra, *& communi.*

182 *Postliminium nauibus tantùm longis, atquè onerarijs ad belli vsum paratis concessum; item bobus, equis, curribus, & quatrigis, quæ actu tamen in bello deseruiunt & nu.* 190. *&* 191., *nec non omnibus mobilibus ad vsum belli paratis, num.* 192.

183 *Naues longæ, triremes ab antiquis appellabantur, & onerariæ sunt, quæ ad belli vsum sunt paratæ.*

184 *Verba*, vsu proprio ducere, *quomodo declaranda.*

185 *Dictio*, atque, *est coniunctiua.*

186 *Dictio*, propter, *significat causam etiam proximam.*

187 *Causa non multùm remota, sed causa proxima coiuncta, vt proxima attendẽda, eaq; inspicienda, quæ vim, siuè priuilegium tribuit.*

188 *Priuilegium artificijs, operis, vel negotijs, muneribus, aut officijs, vel quibuslibet actibus concessum tandiù durat, quandiù in ijs permanetur.*

189 *Cessante bello, cessat quod eius causa est concessum, maximè si causa belli paratum ad mercimonia trahitur.*

193 *Postliminio fruuntur nedum causa belli parata, sed quæ in prælium ipsum pro victu exercitus feruntur, vt sunt naues, quibus frumentum vehitur.*

194 Barbat. cons. 38. post. nu. 8. lib. 1. *confutatur.*

195 *Postliminiũ in nauibus hodiè cessat de generali consuetudine, rerum iudicatarum authoritate, nu.* 196. 197. *&* 198. *testimonijs, testiumq. depositionibus, nu.* 199. *& sententia supremi militaris nostri Regis Consilij, nu.* 200. *& ex Historicis, num.* 201.

202 *Consuetudo armorum gentium attenditur, maximè vbi per sententias est comprobata.*

203 *Dediti hostibus, licèt non spontè, postliminio carent, quia voluntas coacta voluntas est, & nu.* 207. 208. *&* 212.

204 *Postliminio vt locus sit, debet, bona, vel personas vi esse captas, et in turpiter, vel cum culpa amissis, cessat etiam in foro conscientiæ, in armis, & alijs, num.* 211.

205 *Deditus hostibus Ciuitatem nullo modo, & an libertatem adipiscatur.*

206 *Captus ab hostibus dimissus ne, an vi, vel fallacia euasus, nil interest.*

209 *Metu in bello gesta nulla non sunt, in eo enim licitum est, metum, violentias, vulnera, &c. inferre.*

210 *Miles tempore belli suscipiens Castri custodiam, tenetur etiam si violenter ab eo Castrum auferatur.*

213 *Romanis ignominiosum visum fuit per deditionẽ in hostium potestatẽ venire.*

214 Barbat. consil. 38. in princ. *loquens de consuetudine Italiæ quòad bona è manibus hostium recuperata, declaratur, & num.* 215.

216 Barbat. in d. cons. 38. *non tractat, an hostes, qui prædam abstulerunt iniustum bellum cum Nostris habuerint. sed benè mouetur, quòd ex parte Cathalanorum iniustum bellum cum Ianuẽsibus existeret, num.* 217. *&* 219.

218 *Diffidatio antè belli motionem, præcipuè inter Christianos necessaria saltim quòad personam hostis declarandi, maximè durante pace, vel fœdere, & nu.* 220.

222 *Bellum in dubio iustum an præsumatur.*

224 *Ius*

224 *Ius bellum indicendi apud Principes Superiores non cognoscentes residet.*
225 *Reges liberi eadem possunt, quæ Imperator in Imperio.*
226 Luc. de Penn. in l. si quis Barbaris 9. C. de re milit. lib. 12. *confutatur.*

ET proinde iustissimè Reges Catholici Hispaniarum, qui soliti sunt ex medulla, & spiritu legum Romanorum, & receptarum sententiarum suas cōstitutiones deducere, vt in *proœm. dd. ll. vers. & Romanos*, vbi *glo. Greg.* idem iustè statuendum, & seruandum censuerunt apud Christianos, quod à Gentilibus prisco tempore decretum fuit; quasi nedum non cessauerit ratio iuris ciuilis inter Christianos, sed illæ eædem rationes durent adhuc, & vigeant.

Et ob id *in l. 26. tit. 36. par. 2.* disponi-
164 tur, quòd si hostes cum præda pernoctauerint, vel cum ea in loco tuto se receperint, non est restituenda prędą prioribus dominis, iuxtà distinctionem *DD.* Iuris ciuilis, vbi *Greg. Lopez in suis glos.* refert, & probat distinctionem *Angel.*, & communem, & idem *in l. 31.* vbi loquitur etiam de Cursarijs, qui secundum *Greg.* intelligi debent non de latrunculis in ciuilibus dissensionibus, sed de Piratis hostibus, qui in mari prædas cum aliquo, aut aliquibus nauigijs exercent, vt solent facere aliqui Turcę, aut Saraceni, vt benè leges prædictas in hoc refert *Mo-*
165 *lina d. cap.* 118. *colum. penult. & vlt.* & superiùs *in l. 5. & 6. eiusdem titul.* 26. declaratur, Regi competere Villas, Castra, & Fortelitia ab hostibus capta. Item nauigia, nec non Ducem exercitus victi cum sua familia, & distinguuntur casus, & portiones prædæ sibi, vt Regi competentes cum sumptibus, & expensis deducendis, omnia siquidem ad confirmationem, & declarationem iuris communis.
166 Quinimmò, iuxtà multorum, & fortè communem sententiam *ex dd. ll. Hispaniæ* ampliatur communis *DD.* opinio, vt procedat etiam in præda capta à Cursarijs, idest Piratis, qui verè hostes nō sunt non tamen, vt ijs legibus inductum fuerit, Pyratas, vel latrones acquirere dominium, sed quod virtute bellica recuperata bona à manu ipsorum Piratarum efficerentur militum Christianorum capientium, licèt ipsi Piratæ eorum dominium non acquisiuerint, quod contrà rigorem iuris communis induci potuisse, tradit *Morla* in puncto *d. tit. 12. q. 6. in fi.* & velut in dubium tradit *Ayala d. c. 5. post*
167 *nu. 39.* ibique propter publicam vtilitatem, quo milites sint alacriores ad persequendos latrones, & Piratas, præsertim cum bono publico etiam cum damno priuatorum consuli possit, vulgata *l. Lutius ff. de euict.* quò spectat illud *Taciti*, *Omne magnum exemplum habere aliquid ex iniquo, quod contra singulos vtilitate publica rependitur.* præsertim cum eadem, immò maiori ratione, expedit bono publico Piratarum, & latronum persequutio, qua hostium, qui hostes omnium appellantur à *Cicer. 3. offic.* & genus hominū pessimum, vt latè per *Caualc. d. tract. de Bracb. Reg. in fragm. c. 25. num. 4. cum seq. & num.* 8..

Et quamuis *Greg. in d. l. 26. tit. 26. glos.*
168 *metido, antè fin.* nixus sit distingue re inter prædam terrestrem, & eam, quæ, in mari fit, quasi non sufficiat pernoctare in mari cum præda, ex eo, quòd in mari nunquam præda esse dicatur in loco tuto, nisi intrà præsidia terrestia hostium sit deducta.

Ex superius latissimè fundatis hæc *Greg.* limitatio remanet sufficienter confutata; ità vt opus minimè sit aliter contrà eam insistere: tametsi sufficeret nobis dicere, hoc *Greg.* dictum nullo iure fundari.

Neque *lex 13. tit. 9. parti. 5. in princ.* probat *Greg.* intentionem; sunt enim verba legis enunciatiua narrantis factum à communibus accidentibus, dum asseritur id, quod euenire solet, ibi *Robar e prēder los corsarios à las vegadas, &c.* & paulò post, *e ante, que salgan da la mar, ni lleguen con ellos al lugar, en que lo pongan en saluo, fallan con otros Christianos, que se lo tuellan*, non semper enim accidit, Cursarios discurrere pelagos cum classi plurium nauium, armis, & militibus munita, vt in præsenti casu accidit: sed vt plurimum cum vno nauigio, aut parua biremi vagantur, quo casu non dicitur prędą

tuta,

tuta, nisi in portum se recipiant; vnde lex illa, quæ respexit ad casum, qui frequentiùs euenire solet, non ideò excludit; quin in mari non possit in tuto præda collocari.

Et quòd illa sint verba narratiua casus
169 frequenter contingentis: clarissimè patet ex contextu illius legis, & quia post narrationem Compilator reassumit casum, quem decidere intendit, ibi *queremos monstrar en esta ley, en que manera se deue librar tal contienda, &c.* & deinde additur decisio in verbo *e dizimos*, & in decisione nihil vlteriùs disponitur, quis sit locus tutus, quod cognoscens *Greg.* in ea lege non posse fieri fundamentum in verbis illis assertiuis, *in glos. in saluo* ad declarandum, quando dicatur præda reposita in tuto, se remittit ad dicta per ipsum in supra citata *l. 26. tit. 26. 2. partita.*

Et multò minùs verba *Ang.* patiuntur
170 hanc restrictionem, vt loquatur de præda terrestri, & non maritima; inter quæ nullum discrimen esse colligitur, ex *Ferrett.* sępè citato *tract. de iure, & re nauali in proœm. in fi. & par. 2. num. 5. in fi.* 8. & 17. cũ in omnibus ęquiparari classem armatarum nauium exercitui terrestris militiæ; quinimmò sub nomine classis veluti generali contineri terrestrem exercitum, adeò vt possint milites in classibus maris, & Nauarcæ militantes eodem militari iure, sicut milites degentes in Castris terrestribus, tradit post *Affl. in Const. Hostici. Ferret. d. tract. part.* 14. *num.* 22. *&* 27. adeò vt verba *Ang.* loquentis de campo, siue loco tuto septo etiam paleatis, siue secatis, omni modo etiam classem comprehendant, & in instructionibus Regijs datis maris Præfecto circa prædæ diuisionem, de omni prçda agitur, siue facta in mari, siue in terra, teste *Castill. decis.* 107. *nu.* 32.

Et hanc *Greg.* distinctionem in termi-
171 nis inueni posteà confutasse *Bened. Aegid. in d. l. ex hoc iure, c. 1. post nu. 13. vers. quod verò de pernoctatione,* his verbis, *ego quidem vbi bellum classicum esset, talem differentiam non probo, quo casu parte vna deuicta, præda indè erepta, & ad victricem classem asportata, in tuto esse censebitur, quasi intra præsidia, seu Castra posita, vt capientium illicò fiat, nec citata ll. part. contrarium probant, quæ in isto casu non loquuntur, vndè in illo inter maritimam, & terrestrem belli prædam differentia cõstituenda non est, quã nec legis verba probant, nec diuersitatis ratio vlla suadet.* Et valdè gauisus sum mecum sentire doctissimum virum, licèt non exprimat supradictas responsiones ad dict. *ll. partit.* verùm aduertit, *Gamam decis.* 484. *num. 2. in fi.* loqui nuncupatim de præda in mari capta, cui addo *Barbat.* infra citãdum *cons.* 38. *lib.* 1. supponentes proinde vt indubium, nullum discrimen inter vnum, & alterum casum esse constituendum.

172 Et ex his non opus est resoluere fundamenta Moderni *Castilli* viri quidem acuti ingenij *decis. Sicil.* 141. 2. *par.* qui nimiùm *Molinæ, & Gregorio Lopez* addictus contrariæ partis est propugnator, & aduersariorum post *Molin.* Asylus, *Castill.*, siquidem concessa prius communi distinctione de bonis incontinenti, vel ex interuallo recuperatis, affirmat in casu suo vina esse restituenda prioribus Dominis, ex subscriptis.

Primò, quia nostra sententia non procedit hodiè in bello inter nos, & Mauros, qui ex iniustitia belli vnquàm acquirunt dominium, secundum *Molin.* vt per eum, *num.* 8. & 9.

Secundò, quia donec Piratæ sunt in mari cum præda, antequam intra præsidia eorum deducantur, non acquirunt dominium, *num.* 13. & 14.

Et tertiò, quia vt contrarium dicatur, requiritur particularis lex, aut consuetudo, leges autem partitæ loquuntur in præda terrestri, non maritima, *nu.* 14. *in fi. vers. & ratio.*

Vndè cùm prædicta motiua, vt credo, sint ex præcedenti sufficienter sublata, non opus est alia motiuorum resolutione.

Nec aduersarij dicant pro ipsis saltim facere authoritatem decisionis, siquidem & si non appareat, si illa decisio fuit Consistorij, vel ipsius solius *Castill.* facta relatione Proregi, vt ipse videtur innuere *in final. verbis.*

Estò

Estò quòd fuerit decisio Consistorij, 173 saluari potest, quia in facto præsupponitur, quòd fuerit vnum solum vascellum Maurorum; à quo deprædatum fuerat alterum Christianorum vascellum vino oneratum, & tam debili præsidio munitum, quòd inuasum à quibusdam ex nostris militibus, & piscatoribus Xabicarum, sic vulgò dictarum patronis, fuerint vina recuperata, vt patet ex facto relato *in princ. & in fin. decis.* vnde cum non fuerit præda posita intra præsidia, nec in loco tuto, non mirum si ita fuit decisum.

Accedat, & secundò, ipsum suppone-
174 re, Mauros fuisse potius Piratas, siue latrunculos, quàm hostes, vt ponderat *nu.15. in fi.*, quod credo collegisse, quia cum vno vascello debiliter munito latrunculorum more percurrebant, quæ omnia cessant in casu nostro, vbi fuit formata classis hostium, adeò potens, vt sub Fortellitio Castri Giorgentis Insulæ Siciliæ Nauim Gigantis Goliæ, quæ intra præsidia, erat per vim cœpisset, priusquã ipsa classis ex adiunctione Nauis Cottæ augeretur. Nec valuit *Castill.* effugere doctissimi *Nauarr. consil. 2. de iniurijs, & damno dato*, dum *n.16.* friuolè considerat, illum loqui in bello publico, in quo & nos versamur, & ita supponimus.

Et nostram opinionem dicit *Nauar.* disputando defendi posse, nec contra eam accedere consulere.

175 Casus igitur *decis.* non obstat, quod autem Cõsistorium rationibus *à Castill.* relatis, vel alijs motum fuerit, non adeò certum est, vt benè nouerunt in iudicandi peritia versati; non enim omnis vox Iudicis, nec rationes voti cuiuslibet ex Iudicantibus iudicati continẽt authoritatem; sed decisio casus cum suis facti circumstantijs, in quibus constat, quãlibet minimam facti mutationem totum ius peruertere.

Et dum *Castill.* concedit, esse dandum militibus recuperantibus laboris, & pe-
176 riculi præmium: quæro, quis nam poterit æstimare vitæ discrimen, an nè fortè præda pluris valeat, quã vitæ, & honoris strenuorum, & nobilissimorum militum inæstimabile periculum, & animi perplexio, & cruciatus, certè nulla præda, tametsi pretiosa existimari poterit militantium bonorum, vitæ, honorisque discrimen, dum semetipsorum obliti pugnæ sunt intenti, quod in puncto considerauit ad beneficium consimilis prædæ factæ à classi Triremium Sereniss. Magni Ducis *Mastrill. d. decis.* 180. *nu.* 19. dum enim pugnatur omnia sunt hinc inde in discrimine, & incertus est belli exitus, vt tusco sermone explicat *Caualc. cap.* 25. in *fragm. nu.* 20. *in fi.*

Nec est verum quod dicit *Castill. nu.*
177 17. ex illis rationibus per eum relatis inductum esse, militibus recuperantibus concedendum esse aliquod præmium, quia *Molina* per eum citatus dicit, illis rationibus esse iductum, vt etiam ex consuetudine præda integra recuperantibus concedatur.

178 Illud tamen non omittam, *Greg. Lopez in d. l. 26. tit. 26. par. 2. glos. metido antè fi.* vt fundaret suum nouum adinuentum aduersùs omnium sententiam, vt pernoctatio cum præda considerari debeat in terrestri prælio, non autem in mari, mouetur ea pręcipua ratione, *quia iura concesserunt Nauibus postliminium antequàm in præsidia hostium deducantur*, & sequitur eum *Castill d. decis. nu.* 14. *in fin.* quod quidem (salua pace) cum sit erroneum fundamentum; non mirum, si eorũ noua distinctio ruit. Siquidem constat ex eisdem iuribus ab ipsis citatis totum contrarium, vtità demum Nauibus certæ tamen qualitatis, quæ non concurrit in nostris Nauibus, vt mox dicemus, postliminij ius competat, si intrà præsidia inimicorum esse cęperint, non aliter; quod & regulare est in omnibus rebus, quibus vti priuilegium singulare non aliter à iure conceditur, nisi in morbi medelam, cum scilicet opus est postliminio, quod est cum intrà præsidia hostium esse cœperint, vt probant eadem iura à *Greg. & Castil.* citata, scilicet in *l. 2.* incip. *Nauibus, & l. 5. §. 1. & §. antequam in prædia ff. de captiuis*, & probatur *l. si quis ingenuam 21. §. vltim. ff. de captiu. & in ll. totius illius tit.*

179 Et cum iure ciuili, & Hispanico concordare generalem totius Italię consuetudinem pręsciptam, rerum iudicatarum autho-

authoritate comprobatam à tempore *Ioan And* teſtantur omnes ſuprà relati *DD.*& poſt eos *Iaſ.*qui ex antiquorum authoritate de conſuetudine Italiæ atteſtatur, bis illud repetendo *in d.l.*1. *poſt num.*11.*ff.de acquir.poſſeſſ.* vbi *Alciat.eodem num.*11. *in fin.*affirmat,idem conſtitutum in Dominio Mediolanẽſi ex Philippi Vicecomitis Cõſtitutione,*et Alciato* relato latius d.Cõſtitutiones tenorem refert *Bologn.in d.l.*1. *num.*46.*in fin.* vbi dicit,ſtatutum, quod de pernoctatione ad prædæ acquiſitionem dicunt *DD.*ex conſuetudine militari,inde lex maris, & belli dicta eſt,vt legem militarem appellãt omnes,&legem belli nominat *Couar.*
180 *d.§.*11.*verſ.poſtremo*, & de lege maris loquitur *cap.Conſulatus,ſub titul.de Naue pigliata, & recuperata,in cap.*287. incip. *Naue, ò Nauilio*, quod *cap.*eſſe omnino conforme diſtinctioni *Ang.*, & communi, aut incontinenti, aut ex interuallo, & in loco hoſtibus tuto, teſtis eſt in puncto *D.de Franch. d.deciſ.*268. in quo notanda ſunt illa verba *d.cap.Conſul.Imperò ſe i detti amici torranno la detta Naue, ò Nauilio à detti nemici in loco doue la teneſſero à ſe, & in loco ſecuro, debbia eſſer del tutto di loro ſenza contraſto*, illa enim verba *habere rem ſibi*,nil aliud important niſi *hauer la robba per ſe*,cioè in ſua poteſtà,vt propriè his verbis vtitur *deciſ. Rot. Rom.*120.*inter recolleſtas à Farinac.poſt eius conſ.*vbi probat communem opinionem, poſtquam præda in poteſtate hoſtium aliquo tempore fuerit, *& num.*1. *in fi. & nu.*5. refert conſimile ſtatutum Barchinonenſe.
181 De qua conſuetudine teſtatur etiam ampliſsimè *poſt. Ang. Nauar.Caball & alios Caualc.d.tract.de Brachio Regio in fragm.cap.*25. *nu.*18.*&* 27. *verſ. & Reu. Nauar.*vbi ſubijcit, conſuetudinem valere,ſiquidem ius Pontificium, Imperiaſe, aut ſtatutarium non reſiſtit, ſed vt ex prædictis patet concordat.

Et ſi iterum obiciatur: quod tametſi præda in caſu præſenti fuerit in tuto,velut in claſsi benè munita inimicorum repoſita, & ob id perinde habeatur, ac ſi intra præſidia hoſtium fuerit perducta; cũ tamen nauibus competant iura poſtliminij:ergo ſunt naues cum præda reſtituendæ prioribus Dominis, & ſic in vanum laborauimus.

Huic obiecto, quod coloratum prima fronte videtur,plures occurrunt,illęque validiſsimæ reſolutiones.
182 Primò ſcilicet, non omnibus nauibus ius poſtliminij conceſſum eſſe, ſed dumtaxat nauibus longis, atque onerarijs propter belli vſum poſtliminium eſſe,verba ſunt I.C.*in l.*2.*ff.hoc titulo*.
183 Quaſi dixiſſet *naues longa, atque onerariæ*, ideſt naues bellicæ, quæ propriè ſunt naues longæ, ideſt triremes, quas ab antiquis naues appellatas eſſe conſtat, quæ plurium remorum ordinibus conteſtæ vehebantur, *Ferret.d. tract.de re nauali,lib.*2. *nu.*26.27.& onerariæ propter belli vſum,ideſt ad vſum belli deſtinatæ, ſiue paratæ, vt aduertit *Azo in ſumma nu.*9.*verſ.item mobilia*, *vt in l.in lege cenſoria* 203.*in fi.ff.de verb.*
184 *ſign.*vbi ea verba,*vſu ſuo ducere*,declarantur, (eos demum ſeruos vſus ſui cauſa quem habere,qui ad eius corpus tuẽdum,atque ipſius cultum præpoſiti, deſtinatiq eſſent,vt Vectores,Cubicularij, Coci, Miniſtratores, atque alii, qui ad eiuſmodi vſum parati eſſent, & actu ſeruientes comprehenderent.)
185 Quod deducitur tam ex dictione, *atque*,quæ verba coniungit ad eundem finem, *l.itemq;§.*1.*ff.de act.empt.* cum alijs *à Rebuff. in l.pronunciatum* 46. *verſ*
186 *atque ff. de verb.ſignif.* quam ex dictione,*propter*,quę exprimit cauſam, ob quã motus eſt Legiſlator ad ita conſtituendum, & ſignificare cauſam etiam proximam,ex *Alber.Bart.Calder. Ang.& alijs* probat *Menoch. conſ.*383.*num.*15. *lib.*3. qui id dicit etiam probari *in §.ſanè propter, in procem.decret.*ex hoc inferens, vt ceſſante illa cauſa expreſſa, ceſſet legis, ſiue conſtitutionis prouiſio.
187 Et maximè quando cauſa, propter quam quid conceditur non eſt multum remota, ſed coniuncta cauſæ proximæ; tunc enim æquè attenditur, ac ſi eſſet cauſa proxima, & immediata, vt cum ſine ea nullo modo cauſa propinqua, & immediata produceretur, vt contingit in præſenti caſu, vbi expreſsè I.C. in

in cęteris nauibus non ad vsum belli paratis postliminium cessare clarissimè statuit *in ead.l.2.ff.hoc titul.* tunc enim eam causam inspicimus, quæ vim, & efficaciã, siuè priuilegium tribuit, *l.vxoris quis*, vbi *Bart.* notat *ff.de auro, & argento legato*, quod exemplis probat, & confirmat *Tiraq.de cessante causa limit.20. numer.16. vers.quintò declarabis, & nu.18.*

188 Vndè priuilegij causa cessante, quia nauis ad belli vsum parata neque deseruiat, cessare debet priuilegium, vt latissimè prosequitur *Tiraq. præd. tract. part.1.ex nu.203.vers.priuilegÿ*, vbi *nu.* 208. generale esse in omnibus actibus, siue artificijs, & operis, vel negotijs, aut muneribus, & officijs, vt priuilegia illis concessa tandiù solum durent, quandiù in huiusmodi actu sunt, & exercitio, pulcherrimi, & apertissimi sunt *tex.* quos congerit *Tiraq. in d.tract.par.1. nu.*208. *vsque ad* 214. & in materia remissionis causæ ad Consules artis serici, testatur in S.C. denegatam remissionem *D.de Franch. decis.*175. dum pro maiori parte temporis aliam artem exercuerat.

189 Et in specie cessante bello, cessare quod causa belli est concessum, siue cõstitutum, tradit *idem Tiraq.d.1.par.num. 42.vers.bello cassante*, & maximè cum causa belli paratum ad mercimonia trahitur, quæ nobilioribus honorum, & armorum luce conspicuis exercere prohibitum est, iuxtà *l.3.C.de cõmerc.et mercat.*

190 Hoc autem in puncto decidit *Salyc. in d.l. ab hostibus in sua distinctione* ab omnibus recepta vt supra, vbi pòstquam distinxit inter mobilia; in quibus locus est postliminio, & reliqua dicendo, quod naues onerariæ propter vsum belli, non cæteræ, de quibus exempla traduntur *in d.l.2.* frui postliminio subijcit *in vers.& ex alijs*, quod currus, & quadrigæ, super quibus arma, bombardæ, balistæ, machinæ, & victualia pro campo deferuntur, & ipsorum curruum boues, & quadrigarum equi habent ius postliminij, non autem alij equi, neq; boues capti in prędą, & intrà pręsidia deducti, & posteà recuperati, vel ex se ipsis reuertentes, quia cum semel facti fuerint hostium; & non habent postliminium, conceduntur occupanti, citat *l.transfugam ff.de acquir. rer.dom.* & sic expresè *Salyc.* aduertit, nõ omnes boues, & equos, licet omnes aptari possint ad bellum postliminio comprehendi, nisi ea tantum animalia & mobilia, currus scilicet, & quadrigas, quæ actu deseruiunt in bello, & in ipsa acie capta sunt.

Idem *Ang. in d.disput. renouata guerra, col.4.vers.quid si præda.*

191 Idem quoq. sequutus ad verbum *Salyc.* voluit *Greg.in d.l.13.tit.9. 5.partit. in verb.para aguerrear*, expresè confirmat hoc *Ferret d.tract. de re naual.tit.2. in fin.num.*40. vbi iure cautum esse dicit, Liburnas, & similes naues magnas pro pugna constructas postliminio gaudere.

192 Et quod mobilia, siue se mouentia; vt postliminio gaudeant, necessariò debeant esse parata ad vsum belli, cum *Salycet, & alÿs* probat *Alphons. Guerrero in Thesauro Christ.Relig.cap.47. post nu. 15.Petrus Bellin.de re milit.in 3.par.tit.1. post nu.6.in fin.* ibi, *datur etiam postliminium nauibus non quibuscumque, sed mi-*

193 *litaribus*, & quod locus sit iuri postliminio in his tantum, quæ causa belli, nedum parantur, sed in prælium ipsum feruntur, vt sunt naues militares, onerariæ, currus, & boues, portantes, & trahentes frumenta, & commeatum pro victu exercitus, in specie ex *d.l.2.& 3.ff. eod.* tradit *Nauar. cons.lib.5. tit.36. de iniur.& damn.dato cons.2.numer.5. vers. sexto quod*, vbi ex his requirit, illis nauibus dumtaxat concedi postliminium, quæ in ipso exercitio belli reperiuntur, quod & admittit *Molin.d.disp 118.col.3. vers.ex rebus.*

194 Ex quibus nihil obstat, quod *Barbat. in cons.28.post.nu.8.lib.1.* incautè, licèt perfunctoriè dixerit, quod nauis apta ad bellum gaudęt postliminio, siquidem sic simpliciter intelligendo est contrà doctrinam *Salyc.* quam ipse citat, & cui innititur, & si ipse consulto id diceret, confunderetur ex prædictis.

Et contra ipsum pro nobis stant pulchra verba *Franc. Arrias de bello, & eius iust. numer.161.* dum restringendo *tex. in l.ab hostibus 2.& l.sicut liberis C.eod.*

C. eod. dicit, *ea demum esse restituenda, quę tamen propter usum belli perdita erant*, & sic vsus ipse belli est necessarius, & quod in acie belli sint amissa.

195 Secundò, cessat hodiè in Nauibus ius postliminij de generali consuetudine, prout de consuetudine Italiæ in Ciuitate Ianuæ testatur, qui vt notoriam negare non potuit idem *Barba. d. cons.* 38. *post num.* 8. *vers. & si quispiam lib.* 1. tametsi in casu suo ex particularibus rationibus conetur probare, Nauim recuperatam esse restituendam, cuius opinio ex diuersitate facti, vt infra dicemus nobis non officit. Et ita fuisse iudicatum in

196 Naui capta propè Corsicam à Præfecto Nicenæ Vrbis, & confirmatam sententiam in Senatu Ducis Sabaudiæ refert, & probat *Thessaur. Iun. d. lib.* 2. *quæst. forens. c.* 98. *num.* 6. 8. *& in fin.* vbi licèt Ferrerius Dominus Nauis, ipsam sibi restitui absque vlla pretij refusione contenderet; nihilominus fuit decretum, pretium capienti esse persoluendum vnà cũ fructibus, siue vecturis, quas ex naui potuisset percipere, vt ibi latius *in fin.* & huc pertinere quoque videtur *decis. Hieron. à Laur. Auenion.* 30. vbi libri recuperati nedum ab hostibus, sed etiam à latrunculis non exteræ gentis; sed eiusdem prouinciæ, siuè Regni non aliter fuit iussum prioribus Dominis restitui, nisi soluto pretio, vt patet *ibi nu.* 5. *&* 6.

197 iunctis vltimis verbis; sed insignis est *decis. Gama* 384. vbi in Nauigio Christianorum capto à Gallis eo tempore, quo bellum cum Castellanis exardesceret; tametsi præsupponat iustitiam belli ex parte Castellanorũ, tamen *in fi.* dicit fuisse decisum, licitè iure belli nauigium fuisse à Gallis captum cum mercibus, earumq; mercium dominium Gallis acquisitum, vt colligitur ex *principio decis.* iun-

198 cto *fine*, optima etiã est *decis. Rota* 120. *in vna Neapol. coràm R. P. D. Orano, inter collectas per Farinac. post eius consil.* vbi cum communi distinctone inter prędam recuperatam incontinenti, vel ex interuallo fuit resolutum, concordans in reliquis cum pręcedenti decisione.

199 Hæc autem consuetudo confirmatur ex testimonijs, & depositionibus testium insignium virorum, siquidem & Ducum belli, qui classes militares duxerunt inseruiendo Inuictissimo Regi nostro tàm in Italia, quàm in Hispanijs, &

200 mari Oceano, & ex copia sententiæ supremi Consil. militaris nostri Regis nouissimè exhibita: ex qua indubitanter de vera, & generali consuetudine rerum iudicatarum à supremo Senatu belli authoritate comprobata euidenter apparet. Ex quibus resultat extricatio laberinthi per aduersarios exhibiti in actis *fol.* 58. ipsis sub eodem laberintho inextricabili inuolutis, inde *Azor. d. par.* 3. *lib.* 4. *cap. item* 4. *q.* 12. de hac consuetudine testatus dixit, *solere in locis maritimis esse receptum vsu, vel statutis, vt huiusmodi spolia empta, vel vi, vel armis erepta à Piratis fiant eorum, qui vel pretio, vel armis receperunt.* vndè de vi, & efficacia huius consuetudinis vanum, & super-

201 uacuum est dubitare, siquidem consuetudo gentium armorum attenditur, & maximè vbi est per sentẽtias comprobata, vt ex *Bar. Bald. Calder. & alijs* in puncto probat *Reg. de Pont. d. cons.* 93. *nu.* 18. Nec pauci, ijdemque viles, & redemptę personę belli inexpertæ, quæ aduersus attestationes armorum, & Ducum belli, & insignium virorum, qui terra, mariq; diù prę fuerunt classes ducendo, ausi sunt contrarium asserere, quicquam nostræ consuetudini obesse possunt.

202 Nec desunt Historici, qui eandem in rebus bellicis consuetudinem testentur, etenim *Aloysius Cabrera Cordubensis*, qui inter alios accuratissimè scripsit res præclarè gestas ab Inuictissimo Hispaniarum Rege Philippo II. dum *lib.* 7. *fol.* 481. facta recenset anni 1567. meminit de naui, quæ cum soluisset ex Alicata Siciliæ, capta est à Piratis propè Insulas Abucenses, & Herrerias; mox eadem captis Turcarum biremibus, seù Galeottis, liberata est à classe Serenissimi D. Ioannis ab Austria Generalis maris Pręfecti in ostio, ac latebris Trifolquorum, ac missa prætereà est cum satellitio, & custodia in Gaditanum portum. In quo facto ità loquitur *Cabrera: Y delse entendiò auia dos dias, que la tomaron los Corsarios, quando se la quitò D. Iuan, con que*

la diferēcia ceſò ſobre,ſi competia à S. E.ò à particular,quibus ille verbis perſpicuè declarat iuxtà nouiſſimam conſuetudinem, nauim non fuiſſe Dominis reſtitutam,quia duorum dierum ſpatio retenta fuerat à Piratis in mari. Quo circà nec Domino profuit poſtliminium, neque quod nauis à Prædonibus, ſiuè Piratis, non autem à legitimis hoſtibus fuerit capta.

Tertiò & tandem quòad nauim Cortæ mercimonia exercentem, ceſſat ex alio poſtliminium; quia, vt in facto conſtat ex teſtibus ipſiſmet, q in naui vehebātur,dum præda fuit inimicorum, productis per Aduerſariummet occurrenti claſſi inimicorum, qui nauim vehebant conſilio inhito ſe inimicis dederunt; vn-
203 dè ſuccedit *deciſio I.C. in l. poſtliminio* 17.*ff.eo.* vbi deciditur,eos,qui ſe derūt hoſtibus, licèt non ſpontè,carere poſtliminio, quia, vt ſubdit *gloſ.* coacta voluntas eſt.

204 Idq; quia vt locus ſit poſtliminio,neceſſe eſt, perſonas, aut bona eſſe ab hoſtibus vi capta,*l.4.in princ.*ibi,*capiuntur*, *l.poſtliminij ius* 5.ibi,*ex noſtris ceperunt*, *l.pater* 10.*ff.eod.& in* § *ſi mortuo*,*l.in bello* 12.*l.hoſtes* 24 §.*fi. ff.eod.*& q.a poſtliminium ceſſat vbicunque res, quæ poſtliminio gaudent turpiter amittuntur,vel vbi culpa concurrit,*l.2.* ibi, *non ſine culpa*,à contrario ſenſu, *& in fine* ibi, *turpiter amittūtur*,*& l.3.*§.*miles ff.de re milit.*
205 & quia deditus hoſtibus, Ciuitatem nullo modo,& fortè nec libertatem adipiſcitur, vt *Modeſtinus* inter *Brutum*, *& Sceuolam* variè tractatum reſpondit *d. l. 4.verſ.an qui hoſtibus*,cum *gloſ.ff.eodem*, *Vuſenbecius in paratitla ad* 50. *lib. Digeſtorum,tit.*15.*rubr.de captiuis,& poſtlim. reu.nu.*5.vbi his tantum hoc beneficium indultum eſſe teſtatur, qui neceſſitate captiuitatis inuiti adducti ſunt, *l. pen. C. eod.* *Ayala* pulchrè *d.tract.c.*5.poſt *num.* 24.vbi plura eruditè diſcurrit.

206 Contrà autem nihil intereſt, quomodò captiuus reuertatur, vtrum dimiſſus, ſcilicet an vi, vel fallacia poteſtatem hoſtium euaſerit,*l.nihil intereſt ff.eodem*, *Petr.Gregor.d.cap.*5.*in fi.*latiſſimè *Cabal.*
207 *d.caſu* 220.*nu.*36.*&* 37.*par.*3.ſed an ſit captus, vel deditus, *l. poſtliminia* 17. iuncta *l.ſeq.*incip.*in omnibus in fin.ff.eod.* Indè de captiuis ſemper agitur, non de dedititijs *in rubrica*, & proindè fallit regula in his,qui armis victi hoſtibus ſe dederunt, *Azo in ſumma* his propriè verbis *num.*7.ſequitur *Petr.Greg.d.c.*5.*n.*10. *p.*3.*ſyntag.*

208 Hoc autem latiſſimè, & optimè declarat *Ang.in d.diſput.renou. guer. col.*3. *in fin. verſ.qua autem dixi*, vbi nedum in bonis mobilibus, & nauibus, ſed in liberis hominibus, quod ſi ſeipſos dediderunt,ſiuè reuertantur incontinenti,ſiuè ex interuallo non reuertantur in ſtatum priſtinum, quia licèt corpore re-
209 deant,alieni tamen ſunt animo, addit etiam *Angel.in verſ. dicit aliquis*, quod ea,quæ in bello fiunt, licèt metu gerantur, attamen non ſunt nulla in effectu, quia in actu bellico licitum eſt, metum, violentias, ſicut cœdes, vulnera, & reliquos corporis cruciatus inferre, citans plures authoritates Sacrę Paginę,quod ex *Theologis*, *& Iuriſtis* latiſſimè confirmat *Petr. Nauar.de reſtit.lib.*2. *cap.*3. *ex*
210 *num.*287. proindè miles,qui tempore guerræ ſuſcepit cuſtodiam Caſtri, tenetur etiam ſi violenter ab eo Caſtrum auferatur,*Soc.cōſ.*122.*lib.*4.relatus à *Rip.de priuil.contract.cauſ.peſt.num.*42.vbi pluribus exornat: ex quorum dictis ſatis confirmatur quod ſupra retuli *ex glo. in d.l.poſtliminio* 17.*idem Ayala d.par.*1. *cap.*5.*nu.*26.

211 Idemque procedere tàm in foro fori,quam in foro animæ,in armis,& alijs, quę non ſine dedecore amittuntur,probat *Summa Syluestr. poſt Sum. Roſel.* quam ſequitur contra *Summam Angelicam*, reddens rationem, quod ius ciuile hoc ius ſtatuit in pœnam ignauiæ.

212 Confirmat *Petrus Bellin. d.* 3. *part. tit.*1. *numer.*6. *in fin.* vbi deditis non competere ius poſtliminij, ſiue homines ſint, ſiue animalia, aut bona dedita; optimè idem confirmat *Alphonſus Guerrero in dicto ſuo Spec. capit.* 47. *numer.*25. *verſ. & aduerte*, vbi reddit rationem, quia iſta deditio, licèt pro timore hoſtium à iure damnatur:

cum

cum ignominioſum hoc ſit, nec ſubueniendum ſit eis, qui ex culpa periclitati ſint; & maximè ſi ſe captiuos reddiderunt, tepidè ſe gerendo, & contrà armorum conſuetudinem, & proindè cauendum eſſe monet, nè qui metu ſe hoſtibus dedant, quia erubuit Populus Romanus aliquem ſuorum dixiſſe, ego me reddo, vel tibi trado, citat *Salyc. in l. ſi quos*, dicentem, quòd etiam ſi victus ſponte ſe inimicis reddat, poſtliminio caret. *C.*
213 *eod. Reg. l. Hiſpan. lib. 9. tit. 29. pd. 2.* etenim apud Romanos ignominioſiſſimum habitum fuit per deditionem in hoſtium poteſtatem venire; Itaq; Senatus octomilia Romanorum, qui non quidem in acie capti fuerant, ſed in Caſtris relicti poſt cladem Cannenſem ſe Annibali dederant, poteſtate ſibi facta, redimere noluit, vt ſcilicet inſitum eſſet Romanis militibus, aut vincere, aut emori, *Liuius lib. 32. Cicer. offic. lib. 3.*

214 Nec *Barbat. conſ. 38. viſis duobus, in princ.* nobis quicquam obſtat, immò cõcordat cum noſtra, quam tuemur, veriſſima, & receptiſſima ſententia, prout ipſum pro nobis citat *Alciat. in d. l. 1. nu. 12. ff. de acquir. poſſ.*

Licèt enim in caſu ſuo ex plurimis facti circumſtantijs conſulere ſibi contigit pro reſtitutione nauis prioribus Dominis: attamen pro nobis reſpondiſſet in caſu præſenti.

Refert enim pleniſsimè *Barbat. col. 5. poſt n. 7. ex verſ. Et ſi quiſpiam, & n. 8.* diſtinctionem *Ang. Salyc.* & communem, eamque mirificè commendat; & ſic etiam *colum 8 in fi.* lõgè poſt *num. 8. in verſ. & ad prædicta facit*, ſimiliter refert, & comprobat deciſionem *Guid. de Suzar. & Ioa. Andr.*

215 Et in ſpecie dum refert, *Ioan. Andr.* teſtari de conſuetudine Italiæ, bona non eſſe reſtituenda prioribus Dominis; ſed eſſe in præda capientium, & ità fuiſſe iudicatum. Hanc cõſuetudinem, & morem iudicandi nullatenus auſus eſt impugnare, nec controuertere, quinimò illum declarando comprobare, & laudare videtur: dum in vtroq; loco dicit, omnia prædicta procedere, quando inimici à quibus præda recuperatur, erant veri hoſtes, & ſic bellum cum ipſis fuit iuſtũ, & licitum, aliàs ſecus.

In quo ponderat *Barbat.* verba vltima *Ioa. Andr. ad Spec. in d. tit. de raptor.* ibi *dicit etiam tunc quæſtionem procedere cum Veronenſes erant veri hoſtes, qui contrà pacem Cõſtantiæ*, ità dicit *Barbat.* formaliter dicere *Ioan. Andr.* in quo & rectè emendauit literam *Ioa. Andr.* nimis corruptam.

Et ſic reſtrinxit, & limitauit *Barbat.* noſtram opinionem procedere, dummodò illi, à quibus præda capta recuperatur, ſint veri hoſtes, cum quibus iuſtum, ſiuè licitum ſit bellum, & non aliter, quod nos non negamus.

Vndè infert *Barbat.* quòd cum nauis fuerit recuperata per Cathalanos à Ianuenſibus, qui non erant veri hoſtes Sereniſsimi Regis Aragonum, debebat reſtitui Iuliano Stella vero domino, & ſic cum in caſu præſenti nulla ſit dubitatio, bona, de quibus agimus, per noſtros milites eſſe recuperata à manibus hoſtium, claſsis ſcilicet Turcarum, ſiue Maurorum, quos veros eſſe hoſtes dubitari non poteſt, reſponſum *Barbat.* clariſſimè eſt pro nobis.

216 In quo illud libet aduertere, *Barbat.* nullo modo tractare, vtrum hoſtes, qui primo loco prædam à nobis abſtulerũt, iuſtum bellum cum noſtris habuerint, nec nè, ità vt eorum dominium acquiſierint, iuxtà dubitationem *Molinæ*, quam ſupra confugimus, ſed illum tantùm exigere, nauem recuperatam à noſtris militibus fuiſſe in permiſſo, & licito bello, nõ autem iniuſto, adhoc vt iuuari poſsint iuris regula generali, ſcilicet bona capta in bello licito, & iuſto fieri occupantium iure gentium, vt ipſe *Barbat.* expreſsè loquitur *nu. 1. iuncta col. 2. verſ. ſed Sereniſſ. & col. 3 verſ. ergo ſequitur, quod capta, & col. 5 poſt num. 7 verſ. ex his ſequitur, & nu. 8. verſ. ſed ſi ſuit illicitum, &c. & col. 8. ſub. verſ. & ad prædicta in fin. & col. 9.* de quo cum in caſu præſenti dubitari non poſsit de iuſtitia belli cum Mauris, à quibus præda fuit recuperata, caſus noſter remanet indubius, etiam iuxtà *Barbat.* ſententiam.

Notat autem *Barb.* facti circunſtan-

tias, præcipuè circa belli notoriam iniustitiam, in vltimo scilicet casu, seù conflictu recuperatæ nauis ex pluribus.

Primò, quia Serenifs. Rex Arag., cuius subditi Cathalani recuperauerant nauem à manu Ianuensium, expressam fecerat conuentionem, & capitula pacis cum ipsis Ianuensibus de non mouendo bello ad certum tempus cum certis pactis, vndè cum venerit secundũ
217 ipsum cõtrà legem conuentionis, mouendo infrà tempus fœderis bellum contrà expressa pacta, iniustè fecit, & sic non existente iusto bello ex parte Cathalanorum, sicut bona ab ipsis capta à Ianuensibus effici non poterant ipsorum iure gentium, sic minus recuperata, & in hoc se latissimè fundat *Barb. col. 2. ver. & multò minus, cum duob. seq.* & præcisè *col. 4. vers. & sic apparet, & col. 5. num. 7. vers. item fuit, & in vers. ex istis*, & sepè in discursu.

218 Secundò ponderat, Regem mouisse bellum nulla præcedente diffidatione, quæ necessariò omninò erat, iuxta notata per *Guid. Pap. dec. 191. per tot.* & maximè durante pace, vel fœdere, *col. 4. vers. & sic apparet, cum seq. & per tot.* saltim quòad personam hostis declarandi, licèt non quòad bona, quorum respectu non est necessaria diffidatio, quia veniunt velut accessoria ad personam, vt per eum *nu. 4. 5. & 6. d. col. 4.* de cuius diffidationis effectu *Caualc. in fragm. d. cap. 25. nu. 20. in fin.*

219 Tertiò ponderat *Barbat.* ad belli iniustitiam, quòd licèt tempore conuentionis inter Serenifs. Regem Aragonum, & inclitam Ciuitatem Ianuæ, ipsa Ciuitas fuisset libera, & nulli subdita, attamẽ cum posteà introductis ciuilibus dissensionibus inter Ianuenses, redacti fuerunt sub Dominio Serenifs. Regis Franciæ; inter quos Reges scilicet Aragonum, & Franciæ pax, & tranquilla concordia viguisset; ex hoc Ciuitas Ianuæ tanquam subdita Regis Franciæ, adhùc sub eadem pace esse debebat, & frui. Et sic minus poterant ex tempore Ianuẽses à Cathalanis subditis Coronæ Aragonum deprædari. vt per eum *col. 9. ver sic. præterea dicitur, & col. 10. vsque ad fin.*

Quartò, casus noster est ex alio omninò diuersus à casu *Barb.*, ipse enim loquitur de bello inter Reges, & Principes Christianos, in quo cadit illa inspectio; Vtrum capta, & recuperata in iusto bello efficiantur occupantium, vt proximè diximus, & latius suprà resoluendo fundamenta *Molina in vers. secundò quia ta-*
220 *metsi*, & ideò non sine mysterio ponderat *Barb. col. 4. in princip.* ex *Host. Ioa. Andr. et Bal.* diffidationẽ necessariã inter Christianos, quia Christianus non debet offendere Christianum, nisi prius eum diffidauerit. At nos loquimur in bonis recuperatis à posse Maurorum virtute bellica, cum quibus semper est nobis cũ ipsis iustum bellum, *Menoch.* inf. cit. *cap. 96. lib. 6 de præsumpt. nu.* . .

Quintò, si aliter sentiret *Barb.* esset cõtrà doctrinam *Innoc. Bald. & Panorm. in d. c. sicut il 3. de iur. iur.* communiter rece-
221 ptã, dicentiũ, dupliciter posse considerari iustum bellum, ad hoc vt bona capta efficiantur occupãtium, iustitia causæ scilicet, & iustitia Imperij, & ex *Soc. & Rip.* censeri bellum licitum ex sola authoritate Regis indicentis ad hunc effectum, latiùs suprà probauimus de communi.

Non omitto tamen, multa effundere *Barb.* in illo *consil.* multaq; firmare velut recepta, non relatis, qui contrarium ex professo enumerati *DD.* in puncto affirmant, cuius modi est.

222 Primò, bellum in dubio iniustum præsumi, etiam si à Regibus liberis non recognoscentibus Imperatorem sit indictum, & ob id contendit, non præsumi pro iustitia belli moti per Serenifs. Regẽ Aragonum, tametsi Imperatori non pareat, vt per eum *col. 2. & 3.* cuius contrarium voluit *Panor.* suus Cõsiculus *in cap. 1. de treugua, & pace*, cuius doctrinam vt receptam probant *Fran. Arrias de bello, & eius iust. nu. 158. Petr. Nauar. de restit.*
223 *col. 3. nu. 270.* qui id ampliat etiã quòad subditos, qui nõ debent causam examinare, sed iustam, & licitam præsumere, & de Principibus *Menoch.* alijs relatis, *de præsumpt. lib. 6. cap. 96. n. 4. & 7. Mastril. de Magistr. lib. 3. cap. 10. nu. 168.* dum distinguunt inter bellum indictum à Principe recognoscente Superiorem; & hoc

casu

casu loquitur *Hostiens.* cui *Barb.* innititur, & bellum indictum à Regibus, & Principibus non recognoscentibus Superio-
224 rem, apud quos authoritas, siue ius bellum indicendi residet, vt per *Ayalam de iure, & offic. bellic. lib. 1. cap. 4. nu. 10.* cum alijs per *Knichen in comment. de saxon. iur. cap. 5. nu. 500* & in specie de Rege Aragonum, & Francorum contrà *Barb. Iason in l. ex hoc iure nu. 25. ff. de*
225 *iust. & iur.* Esset enim nimium restringere authoritatem Regum, qui Imperio non subijciuntur, vt sunt Reges Hispaniæ, iuxtà famosam *glosam in cap. Adrianus il 2. 63. dist.* & de Rege Aragonum *Bellug. in Spec. Rub. 12. §. quadam nu. 70.* & de Regibus Hispaniarum, & Rege nostro *de Pont. de pot. Proreg. tit. de Trirem. nu. 25.* quos vbiq; nostri docuerunt, eatē omninò posse Reges liberos, quæ Imperator in Imperio; immò maiorem habere vim, & potestatem, est *text. in ll. partit. l. 8. tit. 1. par. 2.* ibi *y à vn maiores*, vbi *glo.* cum concord. per *Garz. de nobilit. glo. 48. §. 3. num. 1. post Isern. in plur. locis* citat. à Dom. meo *Capyc. in inuest. §. feuda officiorum, in vers. Rex Siciliæ.*
226 Et ex his omnibus, vt & hoc pro coronide adijciamus, patet, non obstare *Luc. de Penn.* authoritatem dum *in l. si quis Barbaris 9. C. de re milit. lib. 12. in versic. sed pone*, indistinctè affirmare nixus est, omni casu prædam esse restituendam, nulla facta mentione *Guid. de Suz.* nec *Ioa. Andr.* quem *Lucam* cum pluribus alijs nostræ, & communis sententiæ sectatoribus citat doctissimus *D. Consiliar. Rouit.* remissiuè tamen *in pragm. 1. quòd Regnicolæ poss. armare naues, in fin.*

Primò, quia nullus omninò sapiens ex vulgato prouerbio, & licèt *Lucas* sit maximæ authoritatis, non tamen Euangelista nimium enim zelo succensus *Lucas* contrà milites prorupit, *hanc esse sententiam latronum, potius quam Baronum, & verè stipendiarij nostri temporis non sunt milites, sed latrones*, non loquitur igitur *Lucas*, nisi de stipendiarijs sui tem-
227 poris, quos ipse nouit esse tales, absit igitur hoc dicere de militibus nostræ classis, qui non minus fortitudine; & militari gloria, quam pietate, & religione pollentes cum natalium splendore virtutibus omnibus ornati Turcas, & Saracenos gloriosè prosequendo vitam exponunt pro fidei defensione, quod potissimè dicendum est de militibus Italis, & Hispanis, & præsertim de militari ordine Equitum S. Stephani, militantium sub Magno Etruriæ Duce, qui decus est Italiæ, & Tuscarum acerrimus expugnator vt latissimè tradunt *D. Caball. casu crim. 99. & Caualc. d. cap. 25. fragm. nu. 7. et 11. vers. idem procedit*, de cuius excellentia, & prærogatiuis latissimè *Franc. Marz. cons. 26. Elbert. Leonin. cons. 1. & Io. Bapt. Stratell.* tractatum edidit, quem summè commendat *Borgn. decis. 20. sub num. 26. par. 2. car. 129.* & refert *Knichen. German. in commen. de iur. saxon. cap. 2. num. 33.*

Nec est necesse respondere ad iura, & rationes, quas *Lucas* affert in sua singulari, & solitaria contrà omnes, quam firmat opinionem.

228 Siquidèm omnibus plures in principio datæ sunt responsiones *ad l. Pomponius ff. de acquir. rer. dom.* diximus procedere in animalibus nobis ereptis à feris bestijs, quibus cum nullus possit esse animus, non possunt dominium auferre, nec possessionem; & tamen quod auis transuolans ex area, aut ex agro nostro transtulit, si fuerit ore bestiæ liberata, occupantis fit, quemadmodùm piscis, vel aper, vel auis cum potestatem nostrã euaserit, si ab alio capiatur, ipsius fit, in quibus, *Vlpiano* teste, verum est, quod *Pompon.* scribit *d. l. Pomponius vers. quis deniquè, & vers. sed putat*, & concordat *text. in §. feræ igitur bestiæ*, ibi *eousq; tuum est, donec tua custodia coercetur; cum verò tuã euaserit custodiam tuum esse desierit, & rursus occupantis fit, Instit. de rer. diuis.* & sic retorquentur.

229 *Text. l. si captiuus §. 1. ff. eod.* loquens de immobilibus non meruit allegari, sicut nec *text. in l. ab hostibus 2. C. eod. & text. in l. si quis ingenuam 21. §. quod si publicè*, vtrique enim loquuntur de personis, quibus ius competit postliminij, vt supra, & in his tantum personis, scilicèt applicatur dictum Imperatoris, *militem nostrum defensorē eorum, scilicèt hominum*

non

non dominum, de quibus *tex.* loquitur, vt suprà diximus, & ob id non est trahendum ad bona, cum longè maior sit ratio defendẽdi hominem dignissimum creaturarum, & tuendi, vel redimendi propriam speciem, quàm bona, pro quibus nullo iure quis cogi posset vitã periculo exponere pro aliorum bonorum recu-
230 peratione; non enim est eadem ratio defensionis bonorum, quæ personæ, *cap. suscepimus, de homicid.* latè *Iason in l. vt vim, num.* 24. & 25. *ff. de iust. & iur.* sunt enim vilissima, habita consideratione ad personas, iuxtà illud *Lucani*, *sed pars vilissima rerum, certamen mouistis opes*, relatum per *Barbat. I.C. cons.* 38. *num.* 5. & maximè cum per alias leges aliud expressè cautum sit in bonis, quorum non fuit memor *Lucas*, sed silentio præterijt, *l. si quid bello* cum concord. & sic cessat expositio verbi, *defensor*, quam *Lucas* tradit ex *Greg.* & alia ex *Cassad.* & *Valerio*, quæ nimis sunt remota.

Et tandem *Lucas* met, tametsi iniustè
231 ex sua sententia, adhuc tamen fatetur, contrarium de consuetudine seruari, ibi *sed vt videmus hodiè lacerata est lex, & non peruenit vsque in finem iudicium, quia impius præualet, & propterea egreditur iudicium peruersum*, & infrà, *sed ex his hodiè fructum modicum peruenire sentimus*, & ampliùs, *& ideò, vt cernimus, & gustamus, omnis lex in conspectu illorum corruit.*

Ex quibus si egreditur iudicium, & lex, quam ex sua opinione *Lucas* sibi effinxit, corruit. Igitur etiam ipsius testimonio suo tempore seruatum fuit, quod cũ iustissimis de causis, & non ex peruerso iudicio, sed iustissimo introduci potuerit, quod cum communi Theologorum, & Canonistarum admisit *Molina*, tametsi aduersæ partis defensor: dum causas publicæ vtilitatis, quibus nostra consuetudo introduci potuit, recensuit *d. tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 118. *col.* 4. *vers. hæc quæ iure Cæsarea, & col.* 6. *vers. dices quid ergo*. Ex his nostra sententia consuetudine roboratur antiquissima, quam & *Lucas* negare non potuit. Vnde, &c.

Fides decreti supremi Consilij bellici Inuictissimi nostri Regis.

Yo Cosme de Miranda Escriuano de Camara del Rey nuestro Señor en su Consejo de guerra certifico, y doi fe, y verdadero testimonio à todos los Ministros de Su Magestad de qualquier juridiçion que sean, como en mi oficio, y en el Real Consejo de guerra està pleyto pendiente entre el Señor Fiscal de Su Magestad, y D. Fadrique de Toledo Osorio General de la armada Real del mar Oceano, y de mas interesados, con Iuan Colin, y consortes dueños, y interesados en las mercadurias, que venian en el Nauio Florisante por dezir auian de ser dados por libres el dicho Nauio, y mercaduria, por auer estado en poder de Moros mas de veynte, y quatro horas, y auerlos buelto à recobrar, y ganar el dicho General con su armada: y visto, y oydas las partes, y alegado los vnos, y los otros en la primera instancia ante el Auditor de las dicha armada, salio sentençia en que condenò al dicho Iuan Colin, y Consortes, y mercadurias aplicadas conforme à las cedulas de Su Magestad, para que se rapartiesen como las de mas presas; de lo qual apelaron el dicho Iuan Colin y Consortes, para ante el Rey nuestro Señor en su Consejo de guerra, donde tocan las dichas causas priuatiuamente.

Y auiendose alegado por las vnas, y otras Partes, y conclusa la dicha causa, y vista por los Señores del dicho Real Consejo de guerra se confirmò la dicha sentençia en todo y por todo, de que està suplicado por el dicho Iuan Colin y Consortes, y en este estado queda la dicha causa: y para que dello conste al derecho de S. M. à pedimento de la parte de D. Diego Pimentel General de la esquadra de las Galeras de Nap. difunto di el presente. En la Villa de Madrid à veinte y siete dias del mes de Deciembre de mil y seis cientos, y veinte, y quatro annos. Y en fe dello fize mi signo. y lo firmo, en testimonio de la verdad. Cosme de Miranda.

Certifico yo Luis Ortiz de Matienço Secretario del Rey N. S. en su supremo Consejo de

de Italia, que Coſme de Miranda cuya parece la firma, y ſigno deſta otra parte, es como ſe dize Eſcriuano de Camara del Rey N.S. en ſu Conſejo de guerra, publico, fiel, y legal y como à tal ſe le acoſtumbra à dar, y da entera fè y credito à los autos, y eſcrituras por el ſiñados, y autenticadas, aſſi en juizio, como fuera del, y para que dello conſte de la preſente certificacion firmada de mi mano, y ſellada con el ſello ſecreto de Su Mageſtad. En Madrid à veinte y ſiete de Deciembre de mil, y ſeicientos, y veinte, y quatro años.

Luis Ortiz de Matienço.

Fides Excellentiſſimi Marchionis de Sancta Cruce Locumtenentis maris Generalis Præfecti pro Catholica Maieſtate.

HAGO fe que hallandome el año de ſeiciento y diez y ſiete en el eſtrecho de Gibraltar cō el Señor Principe Filiberto cō la armata Real del mar Oceano, y las eſquadras de Galeras de Eſpaña, y Portugal. tuuo auiſo ſu Alteza de que à la boca del Rio de Tetuan auia vn vaxel de enemigos, y embie à el tres Galeras, que lo truxeron à Gibraltar, y con no eſtar de baxo de las fuerças del enemigo, y ſer de vaſtimentos, y quitado à Chriſtianos, ſe dio por de preſa, y ſe vendio, y repartio conforme à las ordenes, que Su Mageſtad tiene dadas para eſtos caſos. Y para que dello conſte di eſta fe. En Meçina à cinco de Deciembre de 1624.

El Marques de Santa Cruz

Por mandato de Su Excellencia Diego de Aguilar, y Ibarras.

ALIA DECISIO.

Et iterum cum accidiſſet caſus in cauſa quorundam Græcorum, quorum nauigium à Turcis piratis emptum, prætendebatur à Neapolitano quopiam, vtpotè ſibi à Piratis ereptum, dominio nō amiſſo, reſtitui, fuit die 13. Iulij 1634. me referente deciſum, quòd Græcis liberè reſtitueretur. Qua deciſione fuit declarata concluſio in præcedentibus tradita, locum ſibi vindicare, quàmuis nauigium armata manu redemptum non fuerit, ſed ab hoſtibus captum, & congruo ad acquirendum dominium tempore inſeſsū, ad has Oras, Græcis dominis gubernantibus, appulerit. Hoc enim caſu æquè militat eadem acquirendi, amittendiq; dominij ratio, vt veteri domino vendicatio neganda ſit, vt tradit *Hugo Grot.* dùm hæc eduntur, curſi m viſus, *d. tract. de iur. belli, ac pac. lib. 3. cap. 9. num. 14.* ibi, *Quarè commercio parata vbicumque reperiuntur, manent eius, qui emit, nec apud pacatos reperta, aut intra fines perducta, vindicandi ius eſt veteri domino*. Votantes fuerunt Dom. Præſidens Comes Molæ, Dom. Præſidens Matthias de Caſanate nunc digniſſimus Regens Collateralis Conſilij, ac R.C. Summariæ Locumtenētis, Magni Camerarij vices gerens, Dom. Præſidens Didacus Bernaldus de Zuſia nunc quoque eiuſdem Collater. Conſil. meritiſsimus Regens, Dom. Præſidens Antonius Caracciolus, & Ego.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus in venditione rei fiſcalis ſi nō fuerit læſus, licèt alius plus offerat, non reſtituitur, niſi ex noua cauſa cauſetur læſio, vel de ſorde, colluſione, vel gratia doceretur.*

2 *Fiſcus in lucro non reſtituitur, ſed re non integra ſit, prout etiam minor, num. 13. & 33.*

3 *Reſtitutio Fiſco in ſubhaſtationibus ſemel an concedenda, an etiam bis, exemplo minoris, & nu. 29. 32. & 43.*

4 *Venditio, & liberatio rei vēditæ ſub haſta perfecta non dicitur, donec decretum ſit interpoſitum, pretium depoſitum, & tradita poſſeſſio, nu. 5. & 12.*

6 *Fides de pretio in ſubhaſtationibus haberi non poteſt.*

7 *Fiſcus quouſque non fuerit tradita poſſeſſio rei vēditæ, poteſt reijcere plus offerētem, & recipere minus, ſi ſit magis idoneus, vel quia locus eſt gratificationi.*

8 *Reſtitutio pro lucro quærendo alterius iniuria nō datur, niſi pauci dies deſint ad illud conſequendum, & nu. 9.*

10 *Of-*

ARGVMENTVM.

Fiſcus in venditione rei fiſcalis ſub haſta vltimo licitatori liberatæ, vtrum reſtituatur, & reſtitutione ſemel conceſſa, an iterum reſtituendus veniat, etiam ad lucrum ſuperueniẽs.

RESPONS. XIV.

IOannes Thomas Marchiſanus, qui tanquam condominus partis Terræ Roccæ del Raſo, obtinuit præferri in emptione iuriſdictionis dictæ Terræ (licèt ex falſa cauſa) ad excludendas maiores oblationes, re integra, & incontinenti factas, nedùm augmenti in pretio conſiderabilis, ſed etiam vltrà ſextam, quæ de iure, & conſuetudine noſtrorum Tribunalium, reſcindere ſolent venditiones, etiam perfectas, aduerſus Fiſcum, & licitatores, paribus, quibus ipſe, quinimò iuſtioribus cauſis, ad emendum

dum impulsos, ex quibus omnis animosa excluditur licitatio.

1 Opponit primò, Fiscum ità demum restitui in re fiscali sub hasta vltimo licitatori liberata, si fuerit læsus sua facilitate, putà quia vendidit tempore non opportuno, vel non iusto pretio; secus verò quando iusto pretio, & tempore opportuno, prout in casu nostro Pars contendit, tunc enim licèt alius plus offerat, non restituitur, nisi ex noua causa superueniente causetur læsio, vel de sorde, collusione, vel gratia doceretur, vt latè deducit *Alber. in l. ait prætor §. quæsitum ff. de minor.* cuius distinctio est communiter recepta, & in praxi tenenda, teste *Gutier. lib. 1. pract. quæst. 38. nu. 2. & Aluar. Valascus consult.* 109. post *Affli. dec.* 340. & *Moli. de contract. disp.* 575. *n.* 5. *vers. mihi*
2 *verò*, & Fiscũ in lucro non restitui, quicquid sit in minore, per *tex. in l. ait prætor § fi. ff de minor.* vbi in lucro etiam minor restituitur, quem *text.* non habere locum in Fisco tradit *Cephalus cons.* 241. relatus per *Peregr. & de Pont.* & idem *Cephal.* latius, & melius *cons.* 505. *lib.* 4. *à n.* 42. *vsq; ad fin.*

Secundò opponit, quatenus esset re-
3 stituendus in lucro, hoc semel tantùm intelligi debet, & non sępiùs ex *Clapper. caus.* 5. *q.* 1. *n.* 2. qui allegat *tex. in l.* 2. *C. de locat. præd. Fisc. lib.* 10. vbi hoc probatur; tradit etiam in specie *Auiles in cap. prætorum c.* 32. *glos. de pujar n.* 13. qui allegat *tot. tit. C. si sæpius in integr. restit. postul.* & eum refert, & sequitur ex dictis iuribus *Gutier. d. q.* 38. *n.* 5. confirmatur ex traditis per *Dec. cons.* 436. *n.* 6. vbi asserit, restitutionem semel concessam non esse amplius concedendam, *d. tit. & l.* 1. *cum seq. C. si sæpius in integr. rest. postul.* & proindè cum in casu de quo agimus, Fiscus fuerit semel restitutus, non sit amplius restituendus ex prædictis.

At nos pro Fisco contendimus in præsenti casu, rem semel tantùm fuisse liberatam, eamq; ex defectu solemnitatum de iure, & stilo Tribunalis requisitarum, ex falsa causa Aduersario addictam, & sic in prima liberatione versari, adeò vt nec sit opus Fisco in integrum restitutionis auxilio, rescindere, quod iure communi nullum censeri debet.

Et ex abundanti, nedùm semel, atque iterum, sed pluries Fiscum ad instar minoris restituendum esse, etiam ad lucrum superueniens ex noua oblatione in publicis præconijs, & subhastationibus.

Atquè vt primum fundetur aduertendũ in facto, quod licèt prætendat Aduersarius, quod in prima auctione facta die 22. Martij 1619. fuerit sibi candela extincta; attamen non potest censeri verè extincta, dum per maiorem oblationem eodem planè momento, nedùm inconti- nenti factam pro parte Illust. Ducis Vallis Regię duc. 43. pro quolibet foculari, & statim sextæ partis, amplius superadditę, per R. Cam. acceptatæ, fuit Aduersarij oblatio suspēsa, & effectu vacua; nō dici-
4 tur enim perfecta rei venditę sub hasta liberatio, donec decretũ fuerit interpositum, & sigillatum, & proindè recipi debet quis ad plus efferendum, vt aliàs censuit Senatus Paris. apud *Ioa. Gall. q.* 2. quem sequitur *Rebuff. ad Const. Gall. tit. de præconijs, & licitat. art.* 4. *glo. vn. nu.* 33. *vers. vigesimo*, quinimò plura præcedere debent antequã decretum obtineatur, nec dicitur perfecta venditio, nec liberatio
5 rei venditæ sub hasta, quam, si pretium oblatum emptor deposuerit apud Actuarium, siuè Grapherium, ex *l. vlt. C. de bon.*
6 *auth. Iud. possid.* probat idem *Rebuff. eod. loco art.* 5. *glo. vn. num.* 13. cum non possit haberi fides de pretio in subhastationibus, idem *Rebuff. n.* 17. *ar.* 6. *num.* 22. & quousque non fuerit decretum sigillatũ,
7 ac tradita possessio, potest Fiscus reijcere plus offerentem, & recipere minus, quia eius interfit, putà si offerat faciliorem solutionem, vel quia magis idoneus, vel quia est locus gratificationi, *l. eum, qui § fin. & l. Sabinus ff de in diem adiect.* ità *Bart.* videndus in *d. l. si tempora n.* 4. *in fi. & ibid. Rebuf.* & proindè dicitur continuatio primi actus subhastationis illa subsequens oblatio.

Comprobatur hoc, quia licèt restitu-
8 tio nō detur pro lucro, si lucrum veniret quęrendum cum alterius iniuria, secundùm *Angel. Castr. & Alex. in l. cum quidam nu.* 4. *ff. de acquir. hæred.* limitatur ta-
9 men si pauci dies desunt ad lucrum con-

se-

sequendum, tunc enim conceditur restitutio etiam cum alterius iniuria, sic *Bart. in l. qui fundum §. qui bona, ff. pro emptore*, quem refert, & sequitur *Alexa. in d. l. cum quidam sub d. nu.* 4. & sic dictum videtur in casu præsenti, ex quo fuit facta noua oblatio incontinenti non dicitur prima restitutio, sed eiusdem actus continuatio.

Et quod nō dicatur perfecta addictio
10 facta primo licitatori, cùm alter nedùm re integra, sed incontinenti plus offerat, patet ex eo, quod si secundus plus offerens fuerit acceptatus, tunc primus est liberatus, cuius rei illa redditur ratio per *DD.* quia per vlteriorem actum antè rem perfectam à primo videtur recessum §. *posteriore Institut. quib. mod. test. infirm.* &
11 nouissimum factum præualet, *l. pacta nouissima C. de pact.* vt ex *l. Valerianus ff. de prætor. stipul.* refert Crem. *singul.* 40. sequitur distinguendo *Rebuff. dict. titul. art. 7. glo. vn. num.* 21. *Boer. dec.* 248 *num.* 3. & sic non dicitur primus actus perfectus, neque pro primo actu numerari potest, cum immediatè acceptatur altera maior oblatio, vt in casu præsenti, sed tūc dum-
12 taxat, cum res desinit esse integra actu perfecto, per decreti subscriptionem, pretij solutionem, & possessionis traditionem, vt loquitur *text. in d. §. quæsitum*, quem sic intelligit, & declarat *Aret. in l. 3. §. Labeo vers. sed contra primam conclusionem ff. de verb. obligation. & ibi Iason*,
13 & tunc re non integra etiam restituitur minor, & Fiscus ad lucrum, probatur expressè in *dict. §. quæsitum*, ibi, *& quotidiè Prætores eos restituunt, vt rursum admittatur licitatio*, & infrà latius.

Nec decretum sub die 15. Aprilis interpositum, (quem secundum actum liberationis aduersarius prætendit.) nos verò dicimus, nec esse pro primo actu connumerandum, cum nullum sit ex pluribus,

Primò ex defectu sollemnitatis substantialis, & formalis, quia cum constet,
14 in venditione rerum fiscalium præscriptam esse certam formam à iure præconiorum, & subhastationum, & vt plus offerenti in concursu licitatorum res candela extincta de more addicatur, ad tradita in *l. 1. & toto tit. C. de fide instrum. & iure hastæ fisc. lib.* 10. cum concord. & per *D. de Ponte de potest. Proregis de regal.*
15 *imposit. §. 5. n.* 24. adeò vt & stilus, & consuetudo Regni, & Tribunalis præcipuè sit attendendus, vt gesta contra stilum sint ipso iure nulla, *Rebuff.* in his terminis in *d. rubr. de preconijs num.* 14.

Ex hoc sequitur, hoc decretum liberationis sine sollemnitate accensionis cādelæ de iure, & stilo Tribunalis requisita,
16 latum, nullum, & omninò inualidū esse, cui Fisci Patronus, (quo instante Excell. Prorex dispensauit) renunciare nequaquam potuit; tum quia sollemnitates præconiorum iuris publici sunt, tum etiam quia in vtilitatē omnium interesse habentium, sunt introductæ, cui, in aliorum præiudicium haud quaquam vna ex partibus renunciare potest, in terminis *Rebuff. d. rubr. de preconijs num.* 18. *Additio Matthæi ad decis. Guid. Pap.* 536. *in nouis, Magonius decis. Flor.* 132.
17 *ex nu.* 7. cum & Fiscus, qui iure minoris vtitur in restitutione, *Guid. Pap. decis.* 302. *Boer. decis.* 265. restituendus sit sicut minor aduersus Principis factum, quinimò & ipsius sententiam, *Boer. decis.* 63. *Cald. de restit. ver. læsis sub num.* 85.

Ac dum Prorex dispensauit ex causa expressa, quod pretium illuc vsque oblatum ducatorum sex millium satis iustum, & conueniens dici poterat, dum posteà maius pretium fuit auctum vsque
18 ad summam duc. 7500. non poterat amplius dispensatio effectum sortiri; sed vel iuris consueta sollemnitas accensionis candelæ erat seruanda, vel consulendus Princeps, qui erat præsens, & expectanda secunda iussio, & interim supersederi, ex traditis in simili per *Dominum de Ponte de potest. Proregis tit. abundantia ciuitatis §. 3. num.* 14. *in fi. & num.* 15. ex
19 nouo enim pretij additamento illud iustum pretium censeri debuit, quod subhastando, & licitando inueniri potuit, vt per *Ias. in l. qui Romæ §. cohæredes ff. de verb. oblig.* plura *Peregrinus de Iure fisci*
20 *lib. 6. tit. 4. num. 8. vers. nonnulli verò*, & iustum dicitur pretium, quod liberaliter offertur à sciente rei conditionem, iuribus à *Rebuffo d. tit. de preconijs art. 7. gl. vn. num.* 20. citatis.

21 Et

21 Et licèt aliàs ſubhaſtatio non faciat iuſtum pretium ex traditis per *Dominum de Frãchis deciſ.*54. declaratur procedere in re, quę non eſt vęnalis, at neceſſitate cogente alteri eſt adiudicanda iuſto pretio, vt in aſſecuratione dotis ſuper bonis mariti, ſecus verò cum res ſpontè exponitur vænalis; vt in ſubhaſtatione bonorum Eccleſiæ, & Fiſci, in quibus non attendi iuſtum valorem, ſed illud cẽſeri iuſtum pretium, quod à licitatoribus reperiri poteſt pro Fiſci cõmodo, & vtilitate, in terminis optimè diſtinguẽdo *Dominus de Ponte* omninò videndus *conſ.* 126.*nu.*17.22.34.*& ſeq.lib.*2.

Ex quo & illud ſequitur perneceſſe nos in caſu præſenti non verſari in amit-
22 tendo lucro, ſed in euitando damno, licèt & lucrum amittere ſit damnum pati.§.*illud ad l.Aquil.*cum ſimil.

Secundò, decretum prædictum liberamenti lati ſub die 15. Aprilis eſt nullũ, vel aduersùs illud Fiſcus reſtituendus
23 tanquam enormiſſimè læſus, quia etiam ſi lęſio non adſit tempore venditionis, ſed ex poſt facto emergat, ſiuè ſuperueniat, datur minori reſtitutio, vt putà ſi tẽpore liberationis licitatores notitiam liberamenti ex aliqua cauſa habere non potuerunt, cum pro eorum intereſſe interuenire intẽdebant, & affectabant, etiã ſi accenſio candelę facta fuerit, *Sfortia Odus* omninò legendus *de reſtit.in integrum,par.*2.*q.*57.*art.*3.*nu.*22.*in fine, Iodocus Dombauderius de ſubhaſtat.cap.*3.
24 *nu.*13.vbi animaduertit, quod prætendentes cauſam, vel ius quodam in re ſubhaſtata, debeant vocari antè adiudicationem decreti, & ſubdit, quod hoc cũ intimatione fiat, & quod è memoria excidere nefas ſit, *Maſtrillus* optimè, qui hac ratione deciſum teſtatur, & ſententiam confirmatam per Conciſtorium, quod iterum fierent ſubhaſtationes *deciſ.* 84.*lib.*1.*nu.*7.*in fi.*quantò fortiùs in caſu præſenti, in quo ijs, qui in prima licitatione obtulerant, ac parati erant plus offerre, ea ſpe cõfiſis, vt iterũ neceſſariò accẽderetur candela, deciſo puncto prælationis, licèt in vanum tunc oppoſitę, nulla habita notitia ordinis, ſeù diſpenſationis Domini Proregis, ipſis inſcijs, ac nil tale cogitantibus, hoc in Fiſci perniciem actum eſt, cum tamen expreſsè eſſe requirẽdos primos oblatores, doceat *Auiles d.cap.*32.*nu.*10.

Tertiò, hoc decretum poſtremum eſt nullum, quia interpoſitum ſub prætextu prælationis de iure tũc prætenſæ per aduerſarium, ſub quo figmento impetrauit decretum liberationis, cum aliàs pro eiſdem duc.7500.oblatis per Alexandrum, quem Marchiſanus nec obulo ſuperauit, omninò fuiſſet, vel vigore ordinis D. Proregis, liberanda iuriſdictio Alex. ad cuius inſtantiam veluti plus offerentis Fiſcus impetrauit reſciptum, quinimò etiam circumſcripto reſcripto, quia ipſe
25 Alexander erat primus, & plus offerens, in ſecunda licitatione erat omnibus alijs tantumdem offerentibus præferendus, *l.*1.*C.de com.ſer.manum.*tradit *Bal.in l.fi. C.de teſt.man.*refert, & ſequitur *Dambauderius vbi ſuprà cap.*5. *nu.*9. & quatenus fuiſſet locus gratificationi, non ne erat idem Alexander præferẽdus, qui ex eius oblatione Fiſci conditionem maiorem, & vtiliorem reddidit? certè nemo vel mediocris eruditionis, non videt: vel ſaltim erat accendenda candela, vti ſublato de medio reſcripto ex noua oblatione ſuperuenienti, vt ſuprà, vndè cum hæc cauſa, cui innixum eſt decretum, reddita ſit falſa ex eiuſdemmet Partis declaratione, quę nouiter, palinodiam canendo, pœnès acta fatetur, non competere prælationem, non video, quomodo nullitas
26 decreti euitari poſsit, cum ex falſa cauſa interpoſitum decretum, nullum planè reddatur, etiam ſi nullitas minoris fauorem non concernat, *Alex.in l.qui Roma* §.*duo fratres,nu.*39.vbi latè in omnibus priuilegiatis *ff.de verb.oblig. Maranta in ſpeculo par.*6. *actu* 1.*num.*118.*&* 152.& præſertim quando falſa cauſa eſt contrà ius ſcriptum, *Alex.vbi ſuprà*, *Maranta ibidem num.*117. ſed nullo iure poterat
27 Marchiſanus prælationem pretendere, niſi in re communi indiuiſa, vel etiam diuidua, cum Fiſcus voluiſſet ex ſuo priuilegio totum vendere pro intereſſe maioris pretij, ad *tex.in l.*1.vbi *Bar.* expreſsè *C.de vendit.rerum fiſcal.lib.*10.*Peregr. de iure fiſci lib.*6.*tit.*4.*à nu.*23. latè *D.de*

Aa *Ponte*

*Ponte consil.*156. vbi *nu.*3.*lib.*2. in specie dicit, in re diuisa cessare hoc priuilegium ex *Panor.*& alijs.

Et quatenus causa prædicta decreti expressè notata, vt credit, in libro notamentorum R.Cam. non esset falsa, sed eam aduersarius veram assereret, reiecta vltima eiusdemmet declaratione, idque Fiscus citrà veritatis præiudicium admit-
28 teret, esset omninò procedendum ad totius integri Castri venditionem, prout Fiscus instit, & in eum casum instat ex suo priuilegio *d.l.*1. *& l.*2.*C.de comm.rerum alien.*

Sit tamen verum quod Partem tam anxiè torquet, fuisse rem primò sub hasta aduersario addictam, candela more solito extincta, & semel Fisco concessam re-
29 stitutionem; non ne competeret secunda, & vlterior restitutio exemplo minoris? vt in terminis valdè fortioribus etiam re tradita, & sic re non integra, docet *Albericus in d.l.& si fine* §.*quæsitum, in fine*, vbi clarissimè admittit restitutionẽ in prima, secunda, vel tertia vice, & generaliter sẽper vbi subest noua causa læsionis, & restitutionis, respõdẽs ad *tex.in d. l.*2.*& tot.tit.* C.*de locat.præd.ciuil.lib.*10.

Et *Albericus* loquitur iuxtà terminos *tex.in d.l.& fine*, quæ subsequitur immediatè post *l.ait prætor.*7.§.*fi.* vbi *Vlpianus* statuit his verbis. *Hodiè certo iure vtimur, vt et in lucro minoribus succurratur*. Vndè retentis his terminis restitutionis ad lucrum, subdit *in d.*§.*quæsitum est ex eo, quod in lucro quoque, &c.Et quotidiè prætores eos restituunt, vt rursum admittatur licitatio, &c.* & iterum in §.*sequenti* incip. *restitutus*, de restitutione ad lucrum agens, *rursus dicitur restituendum esse aduersùs hæreditatis repudiationem*.

30 Quam restitutionem ad lucrum minori concessam, ad Fiscum pariter extendi probant *Pirrus in l.iustat C.de iure Fisci lib.*10.*Aret.consil.*20.*in fine*, *Bossius de Fisco, num.*21.*Guid.Pap.decis.*302. *Sfortia Odus de rest.par.*1.*q.*3.*art.*1. post *Bossium tit.si aduers.rem iudic.nu.*19. latissimè *Peregr.de iure Fisci lib.*6. *tit.*1.*ex num.*7.*& tit.*2.*num.*10. *Affl.d.decis.*340. *nu.*1.*Iser.in Const.Obscuritatem, in princ. vers.aliàs de lucro*, & sic communiter reijcitur *Cesali* opinio in contrarium suprà adducta, quam nouissimè reprobat *de Ponte d.*§.5.*num.*58.& quotidiè communis practica testatur, & pro absoluto tradit *Cald.vbi suprà, verbo aduersarij dolo, num.*4.

31 Ex qua dictione, *rursus*, de qua in *d.*§. *quæsitum*, notat Caldas *de restit.ver. implorandum, num.*36. pluries restitutionis auxilium esse concedendum, & *Capyc. decis.*36.*in fine*.

32 Vndè etiam si bis tantum concederetur minori, & Fisco in subhastationibus ad lucrum restitutio (quod tamen pro nunc non admittimus, citrà veritatis præiudicium) cuius sententiæ fuerunt *Iser.in Const.Obscuritatem col.*3. *vers.sed quoties fol.*189.*& ibidem Affl.nu.*11.& ex nostris Pragmaticis sequitur *Muscatell.par.*3. *glos. venduntur nu.*68. qui ponit casum *nu.*64. re tradita, & sic non integra; adhuc casus noster esset in tuto, & secunda restitutio Fisco erit concedenda.

Nec refragantur in contrarium addu-
33 cta; siquidem indifferenter datur minori, Fisco, & similibus restitutio in lucro in subhastationibus, ex *Guid.Papa d.decis.*356. quidquid in contrarium distinguãt *Alber.Gutierrez, Valascus*, & cæteri, qui eos sequuntur, tradit *Mastrillus d.decis.*84.*sub nu.*6. *Muscatellus vbi suprà num.*56.*vers.aduerte*, vbi aduertit, quod hodiè ità communiter practicatur, & *num. sequ.* respondet ad *Alber.& Affl.locis* suprà citatis, dum tamen agatur de notabili lucro ex verbis *d.*§.*quæsitum*, ibi, *circumspectè faciendum*, vt latissimè *de Ponte in d.*§.5.*n.*56.*&* 60. qui etiam respondet ad tradita per *Alber.& nu.*62. testatur nouissimè decisum per Regiam Cameram, & Collaterale Consilium in locatione Arrendamẽti Vini, quod priùs remansit Petro Francisco Rauascherio, nam superuenta oblatione Nardi Andreę de Leone post elapsa tempora, post decreti interpositionem, & liberationẽ Arrendamenti eidem Rauascherio, fuit admissa, quia excedebat sextam oblationis Rauascherij, atque *ibidem num.*62. in fine tradit differentiam inter Fiscum,
34 & priuatum, vt priuatus habeat remedium

dium reſciſſorium, quatenus eſt in damno, conſiderato vero rei valore; Fiſcus verò ſicut minor etiam quoàd lucrum reſtituitur, & ità pluries teſtatur practicatum, & iudicatum indifferenter; & ſic ceſſat prima oppoſitio.

Nec etiam obſiſtit *deciſ. Clapper.* de qua aduerſarius magnum facit feſtum, quæ fundatur in *d.l.2.C.de locat.præd.ciuil.lib.*10.

Primò, quia vltrà reſolutionem *Alber. in d.*§. *quæſitum.* declarat *Platea in d.l.2.*
35 illum procedere in locatione tantùm perpetua prædiorum Reipublicæ, vt in his non habeat locum adiectio, ſcilicet vt auferatur ab vno, & alteri tradatur plus offerenti; ſecus verò, tam in temporalibus locationibus, vt *in l.fin.eod.tit.* quàm in venditionibus rerum fiſcalium, in quibus habere locum adiectionem firmiter aſſerit *Platea* ex *l.ſi tempora* 4.*C. de fide inſtrum. lib.*10. *de Ponte vbi ſupra num.*59. quod etiam tradit *gloſ.in l.lucius titius* §.*ſi ff.ad municip.ver.admittendis*, vbi expreſsè dicit, maiorem oblationem non admitti ad beneficium Ciuitatis, aliud in Fiſco, citans *d.l.ſi tempora*, & optimè *gloſ.in l.2.C.de vend.rebus ciuit. lib.*11.ibi, *ſicque in venditionibus tantùm fiſcalibus habet locum adiectio, non locatio, id eſt in locationibus*, & ità communiter à DD.declarari hanc materiam, & in praxi ſeruari, teſtatur *de Ponte d.*§.5.*num.*50.*&* 58. *verſ. idem eſt*, & nouiſſimè *de Marinis reſol.quot.lib.*1.*c.*46.*&* 147.

Secundò, *tex.* ille loquitur in locatio-
36 ne prędiorũ Reipublicæ, in quibus non eſt locus huic beneficio minoris, & Fiſci, vt admittatur licitatio poſt terminum, *l.*1.*C.de vend.rebus ciuit.lib.*11. *Alber.in l.venditor ff. de in diem adiect. Muſcatellus in d.gloſ.venduntur, nu.*59. *de Ponte d.*
37 *tract.*§.5.*n.*52. ſecus verò in minore, vel alia perſona, cui cõpeteret in integrum reſtitutio, vt ſunt minor, & Fiſcus ex ſuprà traditis, tũc enim admittitur adiectio etiam poſt terminum, ità *Bart.* limitando in terminis *tex. in d.l.2.* in ſpecie *in d.l.ſi tempora nu.*5.*&* 7.*& in l.licitatio in fine ff.de public.Capyc.* in terminis *d.deciſ.*36. *nu.*5.*& verſ.*2.*niſi,& Dambauderius vbi ſuprà c.*5.*nu.*2.& quod *tex.d.l.2.* loquatur in fundis patrimonialibus, in quibus habet locum adiectio ſemel tantùm, ſecus verò in fiſcalibus, notat *glo.in l.eos verſic. firmum C. de diuerſ. prædijs Vrb. lib.*11.

Tertiò. *tex.* ille *in d.l.2.* loquitur nedũ
38 tradita poſſeſſione, & ſic re non integra, ſed vbi conductor fundũ conceſſum proprio cultu meliorem reddidit, à quo nouus offerens per ſubreptionem obtinuit à primo poſſidente, qui meliorauit, fundum auferri, quarè imputandum ſecũdo oblatori, qui fundum tradi, ac meliorare permiſit, exẽplo eius, quod dicimus infrà ex *tex.in.l.*1.*C.ſi ſæpiùs reſt.* vbi imputandum minori, qui potuit à ſentẽtia appellare, & proindè nõ reſtituitur iterum, vt infrà latiùs, vndè notat *ibidem Bar.in*
39 *d.l.2.* contrà Prælatos, qui poſt meliorationes factas per colonos volunt dicere, Eccleſiam fuiſſe deceptam, quod non debeant audiri, ſecus verò ſi non in toto, ſed in aliqua tamẽ parte de inutili facta eſt vtilis, quia tunc aufertur per ſecũdum oblatorẽ, vt in terminis *d.l.2.* notat *Caſtr. conſ.*142. *lib.*2. *& Ruin. conſ.*116. *nu.*4.*verſ.non obſtat, lib.*1.*Carocius de locato, & conducto, verbo tranſmiſſione locationis, n.*4.& ſic ſatis in diuerſis terminis loquitur ille *tex.*& quod procedat tradita poſſeſsione, non aliter, *Lucas de Penna ibidem in fine*, dum citat *l. eos C. de diuerſ.prædijs Vrb.lib.*11. quæ clariſsimè loquitur, vbi primi cõductores poſſeſſores effecti ſunt, & non aliter.

Ex quibus remanet reſoluta obiectio de *deciſ.Clapperijs*, licèt ex alijs etiam
40 nõ ſit facienda vis in eius theorica, cum ipſe in *cauſa 6 q.2.* reſoluat, priuilegium minoris vt reſtituatur aduersùs venditionem factam ſub haſta, non extendi in Fiſco, cum tamen de iure, ex comm.ſcribẽtium theorica, & praxi noſtri Tribunalis contrarium planè ſeruari, & in dies practicari videamus, vt ſuprà diximus, & teſtis eſt *de Ponte d.*§.5.*nu.*48.

Quinimò loquitur idem *Clapperius* vbi Fiſcus vendit cum pacto adiectionis in diem, ſiue additionis, quod in noſtro Tribunali non practicatur, vbi res Fiſci vẽduntur ſimpliciter ſub haſta, nec ſeruan-
41 tur ſtrictè tempora addictionis, & quod

satis distet vendere cum pacto additionis,& vendere simpliciter sub hasta,in specie docet *Sfortia Odus de restit.par.2. q.57.num.21.*

Nec pariter obstat *tit & ll.C.si sæpiùs in integr. rest. post.* & quæ tradit *Decius Aviles,et Gutierrez in locis* suprà allegatis per dicta iura;quoniam *tit.& ll.*prędictę secundùm communem,& veram omniũ
42 interpretationem loquuntur, & procedunt,quando restitutio implorata, fuit à Præside denegata, quo casu amplius nõ conceditur,nisi adsit aliqua noua causa, secundũ *glo.in d.l.fi.C.si sæpiùs*, vbi *Bald. & glos.*etiam *in d.§.restitutionis*,vbi *Bart & Fulgos.*dicunt communem, tradit *Capyc.decis.*165.*num.*4. quia eo casu minor debuit à sententia appellare, quod cum non fecit,sibi imputare debet, vt ait *Imperator in d.l.*1.*C.si sæpiùs,&c.*ibi,*appellare enim debuistis, si vobis sententia displicebat*, quando igitur fuit denegata restitutio procedunt *ll.*sequentes illius *tit.*limitantes dispositionem *d.l.*1. nisi adsit aliqua noua causa;*Rebuff.*2. *tom.ad Cõst. Francia tit.de restit.nu.*8 *fol.*155.*&* 165. *nu.*9.*Affl.in d.Const.Obscuritatem nu.*12. *Mauritius de restit.c.*258. *Gamma decis.*
43 *Lusit.*110.*n.*7. aliàs enim semel concessam restitutionem, rursus, atque iterum concedẽdam esse in eadem causa, quicquid arbitratus sit in contrarium *Decius d.cons.* iam citato, sic ex *text.* in *dicto §. restitutus*,docet *Rebuffus,Capyc. Mauritius,Gamma*, & alij suprà citati, & latissimè,& eruditè tradit *Caldas in l.si curatorem habens, verbo implorandum num.*33. *vers.sed caue, C.de rest.in integr.* vbi asserit,hanc esse veram, & communem sententiam,quam praxis etiam obseruat, & *n.*34.reprobans *Decium d.cons.*436.*n.*6. asserit, quod ipse incautè arbitratus est, semel concessam restitutionem, iterum non posse concedi,nisi ex noua causa, & quòd hic sit verus sensus, & interpretatio scribentium,qui rogo videatur.

Quamobrem ex prędictis clarissimè liquet,omninò esse recipiendã nouã oblationem,etiam excedentem sextam, &c.

In hac materia fuit nouissimè edita *Pragm.* per Excellentissimum Comitem Montisregij, y Fuentes Regni Proregem mirabilis prudentiæ, & vigilantię sub die 13. Septembris 1631. qua taxata,& præfinita est quantitas cum distinctione casuum, vt noui offerentes extincta candela admitti possint, quæ tamen loquitur in locationibus Arrendamentorum introituum Regalium, nõ in alienationibus bonorũ, & iurium Fiscalium, quæ *Pragmatica* fuit dictum Die Lunæ 13.Octob.1631. in Collaterali, in Arrẽdamento Salis,quod inconcusè obseruaretur in futurum.

Facta de prædictis relatione per Regiam Cameram in Collaterali Consilio; referente Dño Præsidente D. Ioanne Enriquez causæ Commissario,fuit causa ad Regiam Cam. remissa, quæ de iustitia prouideret; nec posteà decisam fuisse pro comperto habui.

ARGVMENTVM.

De falsitate, & falsi suspitione ex literarum mutatione, & superadditione in decreto subhastationis in publicis auctionibus coràm Principe, ipsius probatione criminis priuilegijs, effectibus, & pœna. De pactis, & conditionibus in licitationibus insertis. Quibus censeatur quis in auctione vincere. Quòd nouissima licitatione attendatur publicis præconijs inserta. De virtute relationis,& quod non extendatur ad pacta insolita, & exorbitantia, quæ in venditionibus rerum fiscalium sunt nulla,& generaliter dolum redolent. Quod relatum, de quo constat attendatur non referens, etiam in his, de quibus referens potest disponere. Demum

mum quomodò, & quando Officialis, de cuius excessibus in exercitio admissis, certis iam constitit probationibus assumptis, suspendi debeat ab administratione officij, & beneficij. An valeat pactum in cōcessione officij, quo suspensio prædicta tollatur, vel etiam differatur in euentum sententiæ diffinitiuæ, quod deciditur sigillatim discussis causis, ex quibus huiusmodi suspensio fauore publico est à iure inducta, adeò vt exemptio, vel etiam dilatio velut cōtra bonos mores concessa nullo pacto censeri debeat, vel etiam expressè data vt nulla, prodesse nō possit Officiali, quin prius saltim à detectis criminibus se purget.

SVMMARIVM.

1 *Pœna falsitatis grauissima, & quæ de iure communi, etiam in falsificante rescripta Principis num. 2. & 3. De iure Regni mutans, aut notò sigillo tam per actorum Notarios, quàm per se signans literas Regias, tam iustitiæ, quàm gratiæ, etiam si sit modica rasura, & in locò non substantiali, vel falsitas non sit alicui nociua, & fabricans non fuerit ea vsus, capite punitur, num. 4.*

5 *Falsificans, vel mutans sigillum, vel scripturas Regis Mediolani, vel sui Locumtenentis, aut Senatus, illius Regni Constitutione igne comburendus.*

6 *Falsitas in rescriptis Principis probatur per solam immutationem, & nu. 14. vel per rasuram, etiā tenuem, & in loco nō suspecto, etiā in syllaba, vel puncto, nec distinguitur, vtrum noceat, vel ne, & n. 8. in alijs verò distinguitur, si in loco suspecto, aut non. & num. 7.*

9 *Pœna mortis naturalis irroganda falsificanti literas Papæ, secus Legati ipsius, aut Proregis.*

10 *Falsificanti prouisiones Mag Cur. pœna remigationis in perpetuum irrogata.*

11 *Falsificans acta iudicij, vltrà pœnam corporalem, causæ amissione punitur de iure communi, & idem secūdùm aliquos, si instrumenta, vel scripturas extrà acta; sed de iure Regni indistinctè procedit, maximè in Officiali, cuius opera, & industria eligitur, & nu. 12. & 13.*

15 *Præsumptio falsitatis proueniens ex vitio extrinseco, & visibili potissima, & superat eam, quæ ex vitio latenti, & inuisibili oritur.*

16 *Immissio impeditur ex vitio visibili in testamento, secus inuisibili.*

17 *Falsitas præsumptionibus probatur, maximè in ciuilibus ad tollendam fidem instrumento, & probationibus, & arguitur ex apostilla eadem manu facta, vel interlineatura, etiam eodem atramento, si in loco suspecto, & substantiali, neq; in continenti facta præsumitur, & nu. 18.*

19 *Falsitas præsumitur facta per eum, in cuius commodum, & lucrum redundat, sicut subtractio instrumenti, cancellatio, ablatio actorum, & quodlibet delictum, & nu. 20.*

21 *Lis retardatur per falsitatem incidenter obiectam, super qua debet prius pronunciari, maximè si in id, quod prætenditur falsum innitatur, & num. 22. quod est absolutum in Regno. quando falsitas constat ex eisdem actis. & nu. 23.*

24 *Posteriora, & nouissima attendenda.*

25 *Referens declarationem, restrictionemq; recipit à relato, quod attēdi debet etiam in ijs, quæ dependent à libera referentis potestate, & nu. 26.*

27 *Pacta contenta in capitulis tractatus attenduntur, licèt aliter cautum esset in instrumento, etsi posteriori, & ità decisum per Senatum Montisferrati, & Mantuanum, n. 28. quod à fortiori procedit in venditione rerum fiscalium, nu. 29. 30. & 31.*

32 *Clausula insolita suspectum reddit contractum.*

RESPONS. XV.

Regius Dohanerius Apuleæ, qui vix suscepta sui muneris administratione, paucis post mensibus quāplurimorum criminum, rapinarum, & aliorum concussionum in officio tanti momenti, & confidentiæ admissorum, reus factus, atque euulgatus, destinato ad ipsius detegenda facinora Commissario, aufugit, & criminum conscientia contumax effectus, quasi officij desertor habens illud pro derelicto, ac re ipsa approbans iustissimi Proregis prouisionē, vt per alterum exerceretur; capta informatione, detectisque criminibus, ex quibus nedum officio est priuādus, sed acriter pro qualitate facinorum plectendus, vt citatio ad informandum, visa informatione, & causa cognita per Regios Delegatos expedita, & contumacia per eum iteratò contracta etiam post regressum à Curia satis indicant. Petit nunc (si Deo placet) ad munus, à quo prouidentia vigilantissimi Principis præcipiti malo, diuino impulsu occurrentis, nè in totum Dohana rueret, amotus fuit, restitui, siuè reintegrari.

Quoniam verò non est adeò cœcus, quin agnoscat hoc iure diuino, & humano repugnare, vt ad officium, à cuius administratione Principis prouidentia, & propria voluntate, & geminata contumacia cecidit, regressum habeat, nulla criminum obiectorum, pro quibus etiam veris probationibus cōuictus est, præuia purgatione, & innocentia, quam iactat ostensa, ad imaginarias, & commentitias conuentiones confugit, quas ad euitandam iustam delictorum punitionem adstruxit, nihil eas veritus coràm inuictissimo nostro Rege proponere, ac sub earum expressione literas, & Regia rescripta impetrare.

Contenditque se in officij prædicti ingressu pepigisse cum Regia Curia, fuisseque sibi concessum, vt ab officio prædicto nullo pacto, aut casu auocari posset, nec alius ipsius administrationi præfigi, donec sententia vltima, & finali visitationis, vel alterius Iudicis competentis officio prædicto diffinitiuè priuaretur, quod si verū, vel efficax esset, certè importaret, & reincideret in facultatem impunè delinquendi, & vt Dohanā destruere posset vsque ad illius Patrimonij, & subditorum integram calamitatē, & exterminationem.

Pro tutamine igitur Fisci, & publica omnium Pecuariorum defensione.

Primò probabimus, pactum istud, cui dictus Dohanerius innititur, esse fictitiū commentum, & falsò per ipsum adstrusum, sicuti alia plura in hoc delicti genere ipsum admisisse falsa documenta, & acta plura testantur, adeò vt ex hac sola falsi pacti fabricatione, & vsu, nedum officij priuatione, sed alijs etiam pœnis plectendus videatur.

Secundò, gratis admisso, per ipsum nullam vitiaturam in decreto Collateralis fuisse factam, nec aliud falsi quidpiā, & potuisse oblationem ipsius referri ad primam oblationem N. iam deletam, & extinctam, & vtriusq; Partis consensu abolitam per posteriorem, in qua nihil tale fuit conuentum; nec admissum.

Attamen nō potuisse fieri relationem ad dictum pactum tum ex his, quæ præcesserunt venditionem officij, & gesta fuerunt in tractatu dictæ venditionis antè deliberamentum, quæ prohibent inclusio-

cluſione dicti pacti, & etiam quia exorbitans, & odioſum, in quo nihil operatur expreſſio relatiua; tum etiam, quia etſi ad illud porrigi poſſet virtus, & potentia relationis, nihil tamen operari poſſet ex parte ipſius pacti, ad quod fit relatio nulli, & omninò inualidi, veluti iniqui, & cōtra bonos mores, & publicā Fiſci, & Regni vtilitatem, in perniciem, & exitium populorum, & proindè nullo modo eſſe ſeruandum.

Præſertim detectis iam rapinis, & cōcuſſionibus ex informatione capta, & infamia iuris, & facti; quæ reintegrationem impedit, & excludit.

Circà primum falſitas euidenter apparet ex verbis Decreti S. Excell. eiuſq; Supremi Collateralis Conſilij cancella-
1 ti, & vitiati in parte ſubſtantiali, pro quo grauiſſima pœna irrogatur ab *Imp. Alex. in l. 4. incip. Maiorem, C. ad leg. Corn. de falſis*, ibi, *Maiorem ſeueritatem exigit, vt merita eorum, qui falsis reſcriptionibus vtuntur, digna coerceantur pœna*, quæ ma-
2 ior pœna in pūcto in literis, & actis Principis concernentibus iuſtitiam de iure communi, vel eſt mortis naturalis, secūdùm *Salycet. & Ioan. de Anania*, vel & ſi minor, grauiſſima tamen, ità vt falso comperto, debeat falſarius carcerari, & pœna condigna puniri, vt refert *Afflictus dec. 404. eademque vltima, nu. 15. & 16.*
3 vt habetur etiam iure Canonico *in cap. ad falſariorum 7.* vbi *glo. verſ. legitimus*, aduertit, illum *text.* nuncupatim loqui in falſificante reſcripta Principis, & pœnā imponi illis, qui per ſe, vel per alios vi-
4 tium falſitatis exercent. De iure verò Regni lege Rogerij, qui literas Regias aut mutat, aut eas noto ſigillo ſignat, capite punitur, vbi poſt *Iſern. Aff.* ex generalitate ipſius legis ampliat, Primò procedere tam in literis iuſtitiæ, quàm gratiæ, & ſiuè literæ ſint iuſtæ, ſiuè iniuſtæ. Secundò, tam ſi falſitas fiat per actorum Notarios, quàm ab ipſamet Parte. Tertiò, etiam ſi huiuſmodi falſitas non ſit alicui nociua, licèt aliàs in crimine falſi requiratur, vt falſitas noceat. Quartò etiā ſi non ſit magna raſura, ſed modica, & in loco non ſubſtantiali. Quintò etiam ſi fabricans non fuerit vſus, quia fabricatio vſum includit, *l. qui falſos, C. ad leg. Cornel. de falſ.* & quod ſit iure Regni pœna mortis naturalis, eſt prouiſum *in cap. Regni Caroli primi. Vt quæ ab excellentia,*
5 *ſub nu.* 131. Imò conſtitutione Mediolani falſificans, vel mutans ſigillum, literas, inſtrumenta, vel ſcripturas, nedum Regis Mediolani Ducis, ſed etiam ſui Locumtenentis, vel Senatus, vel falſum circa præmiſſa quouis modo commiſerit, igne comburendus eſt, qua pœna plectuntur venefici, & aſſaſſini, vt latè proſequitur *Plotus conſ. 95. per tot.*

6 Potiſſimè autem probatur falſitas in reſcriptis, & literis Principis, ſi in ipſis aliquid per raſuram etiam tenuem immutatur, vt *Innoc. Tertius* ſtatuit *in cap. licet V. in quinto modo probandi falſitatem reſcripti, vel actorum, de crim. falsi*, vbi *glo. in verb. tenuem.* pro firmo docuit, vt quicumque radit, vel immutat reſcriptum Papæ ſibi aſſignatum, falſarius eſt,
7 nulla diſtinctione adhibita, in alijs verò literis, & inſtrumentis poteſt diſtingui, vtrum raſuræ ſint in loco ſuſpecto, & tunc obſit; ſecus in loco non ſuſpecto, iuxtà diſtinctionem *Pontif. in cap. ex literis 3. de fide inſtrum. & cap. fin.* vbi con-
8 cord. *in glo. d. tit. de crimine falſi.* vt rectè dixerunt *Io. And. & Bald. in d. cap. ex literis*, referendo *Innoc.* quod nullus poteſt apponere manus in reſcriptis, vel decretis Principis, niſi Cancellarius, vel Officialis Curiæ, & ſi alius apponat manus, eſt falſarius, etiam ſi in loco nō ſuſpecto, & etiam ſi in ſyllaba, vel puncto, nec diſtinguitur, vtrum noceat, vel nè, ſequitur *Aff. dicta dec. 404. num. 11.* vbi ex *gloſ. in cap. in memoriam 19. diſt.* probat, eo ipſo cenſeri quem falſarium, vbi carta apparet raſa, vel immutata, & maximè in caſu præſenti, vbi eſt in parte ſubſtantiali, ita vt ex hac immutatione pactum tam exorbitans, & contrà bonos mores, publicamque vtilitatem nunquam concedendum, cenſeretur incluſum, & conceſſum.

9 Et licèt iuxta multorum ſententiam pœna mortis naturalis non ſit irroganda, niſi falſificanti literas, aut decreta Papæ, & quod ceſſet in falſario literarū Legati ipſius Papæ, aut Proregis, latè

Gram-

Grammat.decis.27.nu.11.& 12. & aliter Constitut.& Cap. Regni declarant Affl.
10 et Vrsill.dec.21.& d.dec.404.Qui Gram. d.decis.27. refert fuisse falsificanti prouisiones M. C. irrogatam pœnam condẽnationis ad triremes in perpetuum, vt latissimè prosequitur Farinac.lib.5.q.151. par.1.nu.62.

11 Tamen vt vltrà pœnam corporis afflictiuam huiusmodi falsarius puniatur ipsius causæ amissione, est apud omnes absolutum, licèt de eo tantùm sit controuersia, vt procedat in falsificante acta iudicij tantùm, vt causam perdat ipso iure, secus in falsificante scripturas, vel instrumenta extrà acta, quod licèt iure cõmuni sit controuersum, & plerique maximę authoritatis teneãt indistinctè, esse locum causæ amissioni, vt cum Hostiens. tenent relati à Boerio decis.291. num.2. & alij congesti à Farinac.d.q.150.par.2. nu.39. quod fortè iure etiam communi verius est, licet contraria communior, vt patet ex relatis à Farin.d.n.39.& 40.
12 tamen iure Regni est indubitatum ex speciali prouisione Pragm. 1. testem falsum, sub rubr. de falsis, vbi doctissimus Regens Rouitus in suis aureis Commentarijs, & maximè in eo, qui non potest sinè dedecore in Curia Principis commorari, vt aduertit Afflict. dicta decis. 404. n.24.& post num.25. Et maximè in Offi-
13 ciali, in quo eligitur opera, & industria, ob falsi crimen reducitur homo ad nihilum, quia remanet homo sine fide, & cõscictia. Affl.ibid.n.23. latè Farin.tom.5. q.150.p.1.n.15.

14 Ex sola autem immutatione facta in scriptura, etiam sine rasura, committi falsitatem, probat gloss. supplendo text. in d.cap.licet V.§.quinta cum literis, verb. tenuem, ibi; quicunque radit, vel immutat, de crimine falsi, aduertit Affl.dec.21. post n.7.vers.sed istud motiuum.

15 Potissima enim est illa pręsumptio falsitatis proueniens ex vitio extrinseco, & visibili, quia habetur p concludenti probatione, & longè superat falsitatem, quę oritur ex vitio latenti, & inuisibili, vt docuit Innoc. in c.1.n.8. de fid.instrum.Surd. Farin.& alij apud Mastril.dec.350.n.54.
16 ad instar distinctionis communis in materia immissionis, de qua in l.fi.C.de edict. Diui, vt ex vitio inuisibili, vt latissimè p sequitur congerendo Farin. d.tom.5.q. 152.n.13.& 14.

17 Et maximè in ciuilibus ad tollendam fidem instrumento, aut alteri scripturæ, tunc notissimum est, falsitatem probari solis præsumptionibus, iuxtà vulgatissimum dictum Archidiac.in cap.in memoriam 19.distinct. canonizatum ab omnibus, vt suspitio sola falsi pro veritate habeatur in ciuilibus ad infringendam fidem probationum tantùm, licèt non ad puniendum, Ioseph.Ludouic.dec.15.n.65. cum reliquis per Clarum in § falsum, numer.39. vbi latissimè Addentes, Menoch. de arbitr.iudic. casu 187.& de præsumpt. libr.5.q.20.Mascard.de probation.c.740. latissimè Farin.d.tom.5.q.152.per totam, præsertim num.10.vbi num.19.& 35.resoluit, solam falsi suspitionem saltim quò
18 ad inquisitionem rei, & ipsius capturam. & in addente, siuè apostillante, vel interlineãte, etiam si eadem manu additio facta reperiatur, quod arguatur falsitas, si sit facta in loco suspecto, & substantiali, etiam si sit facta eodem atramento, & quod non præsumatur incontinenti facta, & quod sufficiat saltim, vt instrumento fides tollatur, Farinac. latè dicto loco q. 153.nu.4.12.20.25.&30.& inferiùs ead. quæst.par.3.

19 Nec dubitari potest, quin falsitas fuerit commissa per Dohanerium, in cuius commodum, & lucrum redundat, iuxtà doctrinam Alberici in l.Diuus, num.3. ff. ad leg.Cornel.de fals.& in l.1.§.si quis ità, num.1.& sequent. ff. nè quid in loco public.
20 sicut de subtractione instrumenti, cancellatione scripturæ, ablatione actorum, & in quolibet delicto, quod præsumatur ab eo admissum, qui ex eo commodum sentit, ex Bar. Bal.Corrad. Roland.Campeg. Boss. Gar. Grat. Franc. Bec. Honded. Mascard.& alijs Farin. dicto loco, q.153. par.10.nu.209.

21 Nec potest ad vlteriora procedi dum pro parte Fisci falsitas pacti allegatur, sed super hac falsitate incidenter obiecta debet prius pronunciari, quàm in lite repositionis per Dohanerium inchoata, Afflict.in Constit. Qui literas n.8.q.3.

22 Prę-

22 Præsertim in casu præsenti, vbi pro prætensa in pristinum officij repositione, siuè reintegratione Dohanerius aliud non habet cui innitatur, nisi solùm hoc assertum pactum ab ipso adstrusum, quo casu tota probatio infringitur, nec remanet ipsi alia defensio pro officij recuperatione, & sic antè omnia super falsitate est pronunciandum, vt distinguit singulariter *Afflict. in Constit. Tutor si ciuiliter*
23 *agens nu.* 16. *lib.* 2. *rub.* 20. & in Regno est absolutum, quando falsitas cōstat ex eisdem actis, *ex Pragm.* 2. *de falsis*.

Secundò, tametsi nulla esset facta literarū superadditio, siuè postilla, nec mutatio in originali decreto lato per Principem nostrum Proregem in Supremo Collaterali Consilio, cum interuentu Regiæ Cameræ: quod tamen euidenter mutatum reperitur in tribus literis, scilicet *in dicta oblatione facta*, & de singulari conuersis literis in numerum pluralem *in dictis oblationibus factis*, in parte, & loco in primis substantiali, vt includerentur etiam pacta contenta in prima, nedū in secunda, & posteriori oblatione facta per Ioa. Caputi; nec etiam pactum prædictum comprehendi potuit in oblatione ipsius Dohanerij, quæ tanquam posterior, si aliud non adesset, ex hoc solo veluti nouissima esset attenden-
24 da, ex regula generali, vt posteriora prioribus derogent, & nouissima pacta sint attendenda, *l. pacta nouissima* 12. *C. de pactis*, quam regulam procedere in conuentionibus, vltimis voluntatibus, & in omni dispositione, colligitur ex relatis à *Surd. cons.* 202. *in princ. lib.* 2.

Et maximè cum decreti ipsius copia tradita Notario Regiæ Curiæ, vt eam insereret in instrumento venditionis ipsius officij, iuxtà quam erat facienda stipula-
25 tio ipsius venditionis contractus, & quę reperitur in illo inserta, ad quam ipse tenor cōtractus se refert in omnibus, & à qua omninò declarationē, & restrictionē recipere debet, vulgata *l.* 4. *S. ait prætor, vbi Rip. & alij ff. de re iudic.* cū concord. per *Conf. de Ann. cons.* 112. *ex n.* 2. *lib.* 2. reperitur, prout verè Partes conuenerunt, & conformis his, quæ fuerunt gesta, & tractata antè contractum inter Fiscū, & d. Ioa. Caputi, nec non cōformis literis, siuè rescriptis Proregis mādantis, vt super oblatione dicti Ioa. & sic vltima iam, vt ipse Prorex testatur, reformata, præsente ipso offerente in Collaterali, & correspondente Banno ad offerendum, in quo vltima dumtaxat oblatio reformata fuit inserta, non autem prima, à qua fuit recessum, vtriusque Partis cōsensu, & voluntate, ex pluribus, vt infrà.

Et conformis etiam accensioni candelæ, quæ in publicis præconijs præsente Prorege cum vtriusque Tribunalis interuentu facta fuit, iuxtà scilicet conditiones, & pacta contenta in oblatione facta per dictū Ioa. in numero singulari, non autem plurali.

Et conformis etiam precibus eiusdem Ioan. qui in prima oblatione à se facta agnoscens apposuisse pactum impertinens, omninò sibi denegandum, reformando oblationem sub die 13. August. obtulit his verbis, *di voler moderare quel tanto paresse à S.E. & suo Collaterale degno di moderatione circa li sudetti patti, e conditioni, inteso esso Supplicante*. Et sic iuxtà dictū consensum fuit cū effectu moderatio sequuta in secunda oblatione de nouo per eum facta, sub die 21. Augusti.

Prout testatur S.E. in literis, seù iussione immediatè data die 22. in quibus affirmat, ipsum Proregem cum dicto offerente sub dicta die 21. oblationis factæ, *hauer aggiustato lo che và en la inclusa offerta, &c.* quod etiam ex actuum, & tēporis connexione, & breuitate successiuè coniunctis, & factis ostenditur.

Et ex libro Notamentorum Cameræ euidenter etiam colligitur, vbi post secūdam oblationem factam nihil aliud opponitur, nec obijcitur per Cameram, nisi aduersùs pactum in eadem secunda oblatione adiectum circà exemptionem à iurisdictione Regiæ Cam., quia hoc solum negotium faciebat, non aliud, vt ab officio non posset suspendi, à quo iā erat recessum, nec omisisset Regia Camera huic tanquam peiori, & magis exorbitāti se opponere, & obijcere inconueniētia, si illud per posteriorem oblationem non fuisset deletum, & ab eo recessum.

Et itidem conformis alteri copiæ per eun-

eundemmet Dohanerium, sinè ipsius fratrem producta in altera causa falsitatis donationis paternę, de qua ambo fuerunt inquisiti, in qua copia similiter legũtur verba decreti, prout leg. debent in numero singulari, scilicet *in dicta oblatione facta*, non autem in plurali, iuxtà falsitatem admissam, ad finem, vt Decretum originale concordaret cum erroneis, & falsis verbis instruméti, ne dolus admissus in ducẽdo Notarium ad scribendum in instrumento aliter, quàm erat tracta-
26 tum, & conuentum, detegeretur. Vndè cum instrumenti verba sint relatiua ad acta venditionis, & ad decretum, in quo officium ipsi remansit, licèt in instrumẽto aliter contineatur, non tamen attendi debet instrumentum referens, sed scriptura, ad quam fit relatio, quæ apparet, etiam in his, in quibus referens potest disponere, & dependẽt à referentis libera potestate, quod non est hic in Notario, *Castr. Panormit. Alexand. Felin. Dec. Socin. Ruin. Neuizan. Grammat. Natta, Cæphal. Menoch. & alij apud Surdum dec. 291. num. 17. & seq.* & cum constat, relatum aliter disponere, quàm sit in referente, erroneè dicitur disponens labi, cogitans fortè, quòd ità se habeat veritas, & quòd vbi constat de relato, nihil sit curandum de scriptura referente, *Alex. consf. 9. lib. 5. Alex. Dec. Surd. Rota Luc. & alij apud Fõtan. de pact. nupt. to. 2. clausf. 14. glosf. vnica part. 1. ex num. 25. ad 30.*

Et ne deficiat doctrina cum decisione Senatus in puncto, & in terminis nostris in indiuiduo, quinimò in satis fortio-
27 ribus, scilicet, quòd facta vẽditione cum certis capitulis à Partibus subscriptis, & sequuta stipulatione contractus etiam ex interuallo post tractatum, in quo plurima pacta à capitulis diuersa inserta fuere, & in specie vnum ex pactis in capitulis contentum, in stipulatione deindè omissum, latissimè fundatur, & resoluitur, attendi debere de iure conuenta in capitulis tractatus, non obstante quod aliter cautum esset in instrumento, tametsi posteriori, & ità semel, atq; iterum fuisse iudicatum, primò se patrocinante *Surdo* in causa Eusebij Eusibioni, de quo facit plenissimum *consil. 202. libr. 2.* vbi per *tresdecim colum.* hoc probat; secundò verò in venditione facta per fratres de Ghisijs testatur *Surd.* in *dec. 71.* vbi tã *nu. 4. in fi.* quã in vltimis verbis dictæ *decisf.*
28 refert, iuxtà illud suum *consil. 202.* fuisse decisum in Senatu Montis Ferrati, *& post num. 3. versf. his non attentis*, idem fuisse decisum in Senatu Mantuano in casu dictę *decisionis* adeò vt *Surdus* vtrobique videatur allegasse, & decisum fuisse in terminis huius nostri casus pro Fisco, vt curiosè legenti patebit.

Et prædictæ *decisiones* sunt in valdè fortioribus terminis. Primò, quia in
29 vtroque casu *Surdi* agebatur de venditione facta à priuatis personis de rebus, de quibus erat ipsis libera dispositio, nullis subiecta solemnitatibus, nec restricta limitibus, quibus subijcitur venditio rerum Fiscalium, præsertim officiorum vẽditorum a Procuratore Fisci sub consuetis, & necessarijs solemnitatibus hastæ Fiscalis, quorum non erat libera dispositio, nec pactorum mutatio; vel alteratio.

Secundò, in dictis casibus, & præser-
30 tim in facto *decisionis*, in instrumẽtis subsequutis plurima pacta erant adiecta, diuersa à capitulis factis in tractatu, seù conclusione, hic autem nihil apparet diuersum in instrumento, nisi hæc sola mutatio numeri de singulari in pluralem, quæ de facili fieri potuisset ex errore, nisi falsitas cõmissa in decreto originali dolum argueret.

Tertiò, ibi præcedebant capitula tra-
31 ctatus, hic verò decretum, in quo consistit essentia venditionis rerum Fiscalium, adeò vt post decretum interpositum, & signatum, nihil vltrà procedi possit, *Rebuff. ad Constitut. Gall. in titul. de prgcon. art. 4. glo. vnica n. 33. & ar. 5. nu. 12.* & solemnitas de hasta fiscalis, quæ debet esse firma, & immobilis, iuribus citatis à *Frec. lib. 2. limit. 44. ad Constit. nu. 103.* & multis etiam alijs modis conuincunt illæ *decisiones* casum nostrum, quos sciens prætereo.

Et ex clausulis insolitis suspectum red-
32 di contractum, est *text. in capit. super his*, vbi *Panorm. & DD. de fide instrument.* &

pacta

pacta insolita falsitatem arguere, *Bald. Paris. Curt. Iun. Osascus*, *Farinac. & alij apud Giurbam cons. 54. nu. 16. & 17.*

33 Et præsertim in venditionibus rerum fiscalium, in quibus non solum inducunt doli, & fraudis præsumptionẽ, sed quod magis est, pacta prædicta insolita inualida sunt, *l. 1. C. de pasc. pub lib. 10. Franc. Lucan. de priuil. Fisci, nu. 9. Pereg. de iure Fisc. lib. 6. tit. 4. nu. 7. vers. 8. quod.*

Nec etiam si quisque ex Iudicibus etiam supremi ordinis aliquid in hoc cõtrà Fiscum testaretur, nocere posset, quia

34 tam & si Iudex possit declarare, & testari, hoc tamen facere non potest, quando ex declaratione oriretur noua dispositio in tertij præiudicium, vt ex *Bart. Paul. Decian. & alijs* in puncto probat *Præses de Franch. decis.* 185. inferens, quod cum

35 ex fide Iudicis oriretur noua dispositio contrà Fiscum in fauorem inquisiti, non sit ei adhibenda fides, latè *Crauetta cons.* 48. & in puncto *Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 73. nu. 23. vsque ad* 28. vbi ex pluribus probat, nihil obesse fidem Iudicis, quæ potiùs nouam dispositionem, quàm declarationẽ sonaret, & præcipuè cum non versetur circà circumstantias, sed substantiam actus respiciat, & quando non leue detrimentum afferret Parti.

Si tandẽ nulla mutatio, nec superadditio in originali decreto esset dolosè, & fraudulenter admissa, & prædicta omnia deficerent, & verba decreti prædicti concordarent cum instrumento, prout clarè discordant, adhuc tamen nihil possent operari verba illa generalia, *in oblationibus factis*, vt includerent pactum istud inhibitæ suspensionis ab officio ex causa delictorum in eodem officio, tanquam exorbitans, & contrà omnes iuris regulas, quinimò iuris correctorium, & à iure improbatum, & odiosum ex pluribus, vt infrà latiùs in sequenti articulo.

36 In dubio enim nõ porrigitur virtus simplicis relationis ad ea, quæ speciali indigent nota, *l. item apud Labeonem* 15. §. *hoc edictum superuacuum*, ibi *nisi specialiter notentur, videntur quasi neglecta ff. de iniurijs*, cum alijs per *Affl. dec.* 111. *nu.* 9. & quod relatio non porrigatur ad prædicta, *ex Barbat. Menoc. & Beroo* probat *Surdus decisione* 160. *numer.* 12.

37 Et ratio est in promptu, quia genus hoc expressionis per relationem non est vera, & propria, sed ficta, & impropria expressio, *l. ait prætor*, §. 1. ibi, *Quasi quãtitatem nominauerint ff. de re iud.* ponderando dictionem, *quasi*, quæ improprietatem vbique denotat, *l. item ait prætor*, §. *item*, *vbi glos. ff.* ex *quib. caus. maiores*, idemque *in l. Titia*, §. *vlt.* ibi, *pereinde est*, vbi *Aret. in* §. *notabili*, *ff. de verb. oblig.* cum concord. per *Tiraq. de ll. connub. in* 12. *gon. express. gloss.* 7. *num.* 187. *&* 188. exornat *Dom. Præses de Franch. decisio.* 192. *nu.* 15. vbi plura cumulant, expressionem per relationem ad aliud censeri fictam, & impropriam expressionem.

38 Et proindè in odiosis, & exorbitantibus non dicitur expressum aliquod per relationem ad aliud, *Angel. in* §. *si verò expressim, Auth. de hæred. & falcid. & in* §. *illud*, *Auth. de trien. & semiss. Iason in l. Marcellus, num.* 50. *&* 51. *ad Trebell. Anna senior allegat.* 67. *num.* 22. qui infert,

39 vt ad euitandum absurdum, generaliter relatum non sit in referente cum omni-

40 bus suis qualitatibus, & quod verba quæcumque relatiua quando inducerent aliquid exorbitans, & odiosum, non faciunt relationem, *ex Bart. & Ang. in l. prætor*, §. *erit, ff. de vi bon. rapt. Panor. &*

41 *alijs*, quia potiùs verba debent impropriari, quàm inducere absurdum; vel tertij præiudicium, latè idem *Anna d. alleg.*

42 67. *num.* 13. *&* 14. & quòd virtus relationis non porrigatur ad pacta insolita, & exorbitantia, *Frecc. lib. 2. de subfeud. q. 5.* neque vbi agitur de præiudicio tertij, *idem Freccia ibidem post nu. 2. vers. præsertim, & antè nu. 3.*

43 Quid plura, relatio nunquam fit ad omnia, quando indè oriretur falsitas, *Alex. cons.* 122. *lib. 2. col.* 4. immò pro vitanda falsitate aliquando ad vnam partem, interdum verò ad alteram fit relatio, *Socin. & alij* apud *Surd. decisio.* 282. *num.* 12. prout hic oriretur pernecesse falsitas iuxtà literarum mutationem in decreto clarissimè factam, nec enim potuisset ad aliũ finem id exprimi in instrumento, nisi ad coadiuuandam literarum mutationem, in decreto temerè factam.

SVM-

SVMMARIVM.

44 *Officialis delinquens in officio ab administratione suspenditur, si accusatus de delicto commisso circà administrationem extiterit, & ex illo possit sequi priuatio, & nu.47.& 92.& de rationibus, n.49. 51.& 52. Idem in tutore, & procuratore, licèt secus in Prælato, & num.47.& 48.& iura loquentia de tutore habent locum in omni Officiali, & num.45.46. & 75. & quid differat tutor in hoc ab Officiali, nu.91.*

50 *Falsitas famam vituperat, statum hominis ad nihilum deducit, & ex ea homo nobilitatem amittit.*

53 *Administrationis ex malo principio, pessimus Magistratus exitus expectatur, & nu.56.*

54 *Officialis auaritiæ deditus præsumitur magis deferre potentibus, quàm iustitiã petentibus, maximè qui Principis rationes agit, & circà futura, num.115.& maximè in Officiali infamato. nu.116.*

55 *Officialis delinquens in officio, etiam absens de iure communi ad mortem damnatur.*

56 *Malus præsumitur etiam in futurum præsumptione hominis, & iuris.*

57 *Dolus futurus, vel fraus, expressè, nec tacitè per Regem, vel legem remitti potest, & nu.59.*

58 *Verba generalia remissionem doli veri, vel præsumpti non includunt.*

60 *Inquisitio, criminumque detectio sufficit, vt deteriora patrentur.*

61 *Lege Cornelia damnatus æquiparatur ei, qui futurus perspicitur, vt damnetur.*

62 *Pactum, vt si bona publicari contigerit, censeantur per tot menses antè alteri donata, sicut & pactum inter fratres diuidentes, quod in casu publicationis bonorum alter succedat, in fraudem Fisci præsumitur.*

63 *Pacta insolita, nimia diligentia, & cautela in emptione officij, fraudem, dolum, animumque paratum delinquendi arguunt, maximè si cum maiori verborum apparatu, nu.64.*

65 *Suspensio ab administratione officij ab initio detectis criminibus non impeditur propter infamiam etiam facti, & scandalum, & nu.67.& 69. tum in muneribus Ecclesiasticis, quàm secularibus, num.68.*

66 *Præsbyter diffamatus ab officio, & beneficio ab initio propter vulgatam infamiam, graue scandalum, & vehementem suspitionem, est suspensus.*

70 *Officiales furtis, & flagitijs commixti, honorem, quem propter scelus despexerunt, perdunt.*

71 *Iudex dicitur, quasi ius dicens, debet esse vt neruus, qui non frangitur, & nomen Iudicis perdit, quãdo à iustitia deuiat, & nu.129. & 130.*

72 *Iudex carens nomine, & substantia Iudicis, quod adhuc exerceat, & iudicet, pacto conueniri nequit.*

73 *Officialis suspensus pendente inquisitione non est reintegrandus, ne testes deponere terreantur, & nu.78.*

74 *Administrans officium dupliciter inquiritur, primò summariè, & suspenditur ab administratione tantùm, si ex delictis leuibus, imò etiam ab integro beneficio quòad emolumenta, si ex grauibus; secundò plenariè, à quo in totum remouetur, si constiterit, & num.80.83.& 85. & ità practicatur nu.86.*

76 *Remotus ab administratione, etiam Baro, qui habet iurisdictionem in dominium, non debet reintegrari.*

77 *Regi rescribenti, Officialem amotum ab administratione esse reintegrandum, non est parendum, & redditur ratio.*

79 *Infamia, suspitio, vel scandalum faciunt Officialem diffamatum ab initio ob officij administratione suspendi, & nu.87. & 90.*

81 *Leuis causa dicitur, quæ non concludit pernecessariò crimen, & nu.84.*

82 *Officialis committens concussionem in officio, recepta debet restituere, & criminaliter puniri.*

88 *Probatio plena non requiritur ad suspendendum Officiales ab administratione, sed tantùm suspitio, licèt maior illa, quæ requiritur ad inquirendum.*

89 *Dobanerius Monsorius Vir nobilissimus, & grauissimus, ex leuioribus causis suspensus per vtrunque Tribunal R.C. & Collateralis.*

93 *Vtilitas publica versatur, vt Officialis ab officio*

officio remoueatur existente iusta, & rationabili causa, etiam si ex sola negligentia, nu.94.

95 *Vtilitas publica quotuplex consideratur, & nu.96.*

QVàm autem absurdum, & odiosum sit huiusmodi pactum, & contrà bonos mores, & publicam Regni, & Fisci vtilitatem, & consequenter nullum omninò, & inualidum, & ideò non seruandum, ex eo patebit; si ex iuris principijs deducamus, & ponderemus veras rationes, ex quibus iure cautum est.

Vt Officiali inquisito de delictis cõmissis intuitu, & in administratione officij, nedum possit, sed debeat (quibus verbis promiscuè vtuntur DD.) interim interdici administratio.

44 Officialis igitur delinquens in officio suspenditur ab administratione tribus concurrentibus. Primò, quòd sit de delicto accusatus, vel inquisitus. Secundò, quòd delictnm sit commissum circà administrationem officij, non extrà officium. Tertiò, quòd sit tale delictum, quòd eo plenè probato, & instructo processu, importare possit, siuè ex eo sequatur officij priuatio.

Iura enim loquentia in tutore postulato suspecto, & in Prælato ex mala administratione, *DD.* communi consensu docuerunt, comprehendere Iudicem,
45 indè dum *Imper. in l. eum, quem 7. C. de suspect. tutor.* præcepit. *Eum, quem vt suspectum tutorem, vel curatorem accusas, pendente causa cognitionis abstinere ab administratione rerum tuarum, donec causa finiatur, Præses iubebit,* idemque *in §. si quis autem, Institut. eod. tit.* ibi, *Si quis autem suspectus postulatur, quòad cognitio finiatur, interdicitur ei administratio, vt Papiniano visum est, & in l. quod si fortè 14. §. sunt quidam, vers. idem dico,* ibi, *idem dico, & si sciens quis suspectis postulatis soluat, nam his interim videtur, interdicta administratio,* cum distinctione tamen *Io. Fabri in d. §. si quis autem super glos. vers. interdicitur*, vbi testatur, DD. communiter distinguere, an accusetur quis de mala administratione, & tunc interdicitur, si de alio crimine, sci-
46 licet extrà officium, minimè. Et in omni Officiali, vel altero habente quamlibet officij administrationem (cuius scilicet officij nomen constat generale esse) eãdem distinctionem probat *Bart. in l. libertus 17. §. in quæstionibus, ff. ad municip. & in d. l. quod si fortè 24. §. sunt quidam, nu. 4. vers. quærò dicitur,* ampliat, & dicit esse menti tenendum, quòd ei, qui est postulatus suspectus, siuè inquisitus, est interdicta administratio, quasi nõ requiratur decretum, sed accusatio ipsamet, vel inquisitio de delictis in officio commissis, trahat secum veluti in necessariam consequentiam suspensionem ab administratione, & subijcit *Bart.* hæc verba, *Nam interim pendente causa suspitionis non potest administrare,* & sic supponit, non solùm necessariam esse suspẽsionem, sed esse repugnantiam, vt reus postulatus interim administret, *Lucas* verò *de Penna* glosans rescriptum *Alex. in l. vnica, C. de reis postul. lib.* 10. dicentis: *Reos criminis postulatos nouos honores appetere non debere, antequàm innocentiã*
47 *suam purgauerint sæpè resciptum fuisse,* addit *Luc. in vlt. verbis super gloss.* ibi in glossa vltima dum *gloss.* ibi citat *d. §. in quæstionibus,* sed ille §. intelligendus est, cùm quis accusatur de crimine commisso per eum extrà officium, cuius honorem, & officium ipsum adhuc retinet, vt ipse dicit se alibi in locis per eum citatis declarasse. Vbi autem accusatur de crimine commisso in ipso officio, cuius dignitatem, & honorem retinere contendit, *tene* (inquit *Lucas*) *quod scripsi in l. Iudices, infra de dignit. lib. 12. super verb. sceleribus, in vers. sed an Iudici, column. mihi 2.* vbi quærit, an Iudici de scelere patrato in officio, & solùm accusato, eo pendẽte interdicenda sit administratio, ipsius officij causa pendente, & licèt primò arguat negatiuè, determinat tamen affirmando *in versic. E contrà, quod fic,* citans plura iura, inter quæ *tex. in l. 2. ff. de decurion. & cap. venerabili, de offic.*
48 *delegati,* vbi ità testatur tenere *gloss. Bernar. & Innoc.* etiam in Prælato, & procu-

ratore, vt verè *Innoc.* docuit *in cap. licèt Hely, num. 4. in fi. verſ. ſed nota, & nu. 5. de ſimon.* vbi diſtinguit, vt in Prælato, qui ius habet in rebus ad dignitatem pertinentibus difficiliùs ſibi interdicatur adminiſtratio, & ſic non ſufficiat ſola accuſatio, niſi aliqua alia probatio adſit, quæ contrà ipſum ſuſpectum reddat de mala adminiſtratione, ſecus verò in tutore, procuratore, & alijs adminiſtratoribus, qui non habent aliquod ius in re in ipſo officio, iſti etenim remouentur per ſolam ſuſpitionem, inter quos conſtat eſſe Officiales deputatos ad regendum populos, ſiuè iuſtitiam miniſtrandam, in quos nullum dominium iuriſdictionis, nec ius in re tranferri, ſed ſolum iuriſdictionis exercitium, proprietate remanente pœnès Principem, à quo fluunt, & refluunt theſauri dignitatum, & Imperij cum ſuis ſpeciebus, & iuris dicendi facultate ſola adminiſtratione, & vſu Magiſtratibus communicatis paſsim *DD.* noſtri tradunt, & infrà dicemus.

49 Indè prima ratio huius deciſionis colligitur ex latiſsimè dictis, & relatis per *Lucam in d. l. Iudices*, quia ex prçterita mala adminiſtratione talis in futurum præſumitur, *l. ſi aliquid 12. C. de ſuſcept. præpoſitis, & archarijs, lib. 10. l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re milit.* & ſemel negligens, ſemper præſumitur negligens, *capit. ſcriptum, de præſumption.* & qui ſemel fidem non ſeruauit, nec in futurum ſeruare creditur, *Bald. in l. Cornelia, ff. ad Syllanian.* plura cumulat *Carroc. de furtis, quæſtion. 21. num. 3. & ſequent.* latè *Menoch. de præſumpt. lib. 5. cap. 2. numer. 50.* & latiſsimè *eod. lib. 5. capit. 32. per totum*, vbi *num. 24.* ampliat, vt non ſolùm procedat in eodem genere mali, vel illi ſimili, quod eſt abſolutum, ſed vt malus ſit in alijs diuerſis malis ob maximam coniunctionem, quam habent vitia inter ſe, & maximè quando de diuerſis ſceleribus quis eſt non ſemel actintus, vt de furtis, rapinis, &

50 falſitate, quo nullum eſt crimen deterius, quod famam vituperet, & ſtatum hominis ad nihilum deducat, ex quo homo nobilitatem amittit, & remanet omni humano honore exutus tanquam fide priuatus, & neceſſe eſt, quod ſemper erubeſcat, vt ex *Ambr. & alijs Afflict. in d. Conſtit. Qui literas, poſt numer. 5. Farin.* latiſsimè *tom. 5. quæſtion. 150.*

51 *numer. 12. & 15.* & in principali dicto *Giurba conſil. 44. numer. 51. in fin.* & elegans eſt *lex in C. Theodoſiano lib. 9. titul. 27.* & locus *Plutarci in politica*, ibi *Eius ſemper corruptam futuram rationem vitæ, qui ſemel de peculiari Republica legere ſacra, bona amicorum ſurripere, negare credita, clientes prodere, animum induxit, hunc, inquam, futurum Conſiliarium perfidum, Iudicem irreligioſum in Magiſtratu gerendo, quæſtui, & muneribus inhiantem, nullius, vt ſemel dixerim, incuriæ expertem*, refert *Bouadilla tom. 2. Politicæ lib. 5. c. 1. nu. 197.* vbi dicit hęc verba *por que el que vna vez ſe tuuo mal en el officio, tiene la preſuncion contra ſi que harà lo miſmo en lo adelante*, vbi in ſuis *Gloſſis d. num. 197. & 198. literis K.*

52 *& Q.* plurima congesſit, & alibi Imperator edixit, *ad ſplendidioris priuilegia militiæ eos venientes admittendos eſſe, qui ea voto adipiſcendi honoris crediderint expetenda, non eos, qui ſtudio exercendæ cupiditatis ambierint, vel vt in meliori fortuna poſiti, aut ſcelera, quæ prius commiſiſſe doceãtur, occultent, aut alia deinceps poſſint impunè committere, vt in l. ad ſplendidioris 7. C. de diuerſ. offic. & apparitoribus Iudic. & probationibus eorum lib. 12.* quem ità ſummat *Lucas, dicit igitur hæc lex, quod ad maiores militias promouendi ſunt qui priorem continuo labore compleuerunt, & tales exinde venientes admittendi ſunt, qui affectant militiam, vt in eo conſequantur honorem, non autem qui officia gerunt, vt cupiditates exerceant, vt ſic in maiori fortuna poſiti occultare valeant commiſſa delicta, vel alia impunè patrare, &* inſuper notat, quòd Magiſtratus, & Officiales non debeant adminiſtrationem aſſumere, vt quæſtui, & pecunię lucro deſeruiãt, neque pręeſſe debet quis vt de ſubditis creſcat, vt auctoritate *Ambroſij ſecundo de officijs, et Bernardi lib. 3.*

de

de consideratione ad Eugenium Papam, latissimè prosequitur *Lucas*, maximè dolens de suorum temporum calamitate.

Vndè cum ex euentu, & effectu sequuto detectus sit qualis fuerit animus istius Officialis in officij ingressu, vt sibi, non subditis Princeps constitueretur, & de subditis quæstum proprium, non profectum, & vtilitatem quærere subditorū, sequitur, vt detectis sceleribus, detecta sit etiam iniquitas pacti, quod tanquam Fisco, & publicæ vtilitati damnosum, vt quis ad officium reintegretur; in quo malè se gessit, iuxtà prædicta tanquam à principio nullum, vel ex post facto dānosum seruandum non sit, argumento *cap. suggestum, de decimis*. Potissimè enim attenditur ingressus officij in Officiali; Si enim malum, & corruptum ingressum habuit Officialis, nec erubuit, nedum statim ingressus, sed etiam ante ingressū subditos omnes, locatos, scilicet fidatos, & Officiales, quos Cauallarios vocant, collectare, & ab omnibus, & etiam ab administratoribus generalitatis Dohanæ, quinimmò & à viduis, & pupillis pecunias, & frumenta maximæ summæ, & quantitatis partim sub colore mutui, ab alijs verò apertè sub doni titulo per cōcussionem violenter extorquere, vt prætium officij ducatorum ferè quadraginta mille Regiæ Curiæ solueret, & paucis mensibus, quibus administrauit, omnes depauperauit subditos, adeò vt nullus ad contribuendū intentatus saltim euaserit, quomodo erit permittendum, vt administrationem non purgatis crimi-
53 nibus reassumat? ex malo etenim Magistratus principio pessimus expectari debet exitus, *Pyrrus in l. defensionis facultas C. de iure Fisci, lib. 10.* citans *tex. in §. 1. in Auth. vt Iudices sine quoquo suffragio, in ver. totius nequitiæ principiū, et terminus*, & iterum ibi, *& sic vno principio illicito dato*, vbi *glos. versic. illicito*, allegat *can.* dicentem, *quæ malo inchoantur principio, vix esse posse, vt bono peragantur exitu*, & infrà addit Imper. *esse omnium sacrorum elogiorum mirabile, quod auaritia sit mater omnium malorum, maximè cum non priuatorum, sed Iudicum inhæret animabus*, vt hæc, & alia de malo ingressu Officialis ex *Arist. Cicer. Lactantio*, & alijs tradit solito zelo succensus *Reg. de Ponte de potest. Proreg. sub tit. de elect. offic. §. 5. num. 27. & 28.*

54 Et proindè de his Officialibus præsumitur magis deferre potentibus, quàm iustitiam petētibus, *§. nec latet nos, Auth. vt omnes obed. Iudic. Alciat. de præsumpt. reg. 3. cap. 15. num. 2.* & habetur in *l. ex aula C. de priuil. eorum, qui in Sacr. Palat. & in l. 1. C. de numer. lib. 12.* & maximè contrà numerarios, idest contra eos, qui Principis rationes agunt, & pertractant, & *in l. neminem C. de suscept. lib. 10.* vbi præsumitur, susceptores vexare prouincias, *Menoch. de præsumpt. lib. 2. cap. 85. nu. 9 & seq.*

Et adeò grauia delicta existimantur
55 commissa in exercitio officij, vt & iure communi in odium Officialis possit absens damnari vsque ad mortem, *D. Rou. cons. 85. nu. 17.*

56 Vndè si malus præsumitur in futurū præsumptione hominis, & iuris, vt ex *Alber.* tradit *Menoch. d. lib. 5. præsumpt. 32. num. 17.* & non obstante inquisitione, & tot immanium criminum probatione, esset iste Officialis manutenendus in officio inquisitione pendente, esset palàm, & manifestè præbere ansam de-
57 linquendi, & remittere dolum futurum, quod fieri non potest, *l. Iuris gentium, §. sed si fraudandi ff. de pactis dotal.* & ne quis fructum suæ propriæ malignitatis consequatur, *l. penult. C. de legat.* expressè enim, nec tacitè potest remitti dolus futurus, *l. si vnus §. illud ff. de pactis*, plura ad propositum tradit *Carol. Ruin. consil. 69. Viso testamento num. 4. 5. in fin. versi. Nec obstat, num. 6. & 7. in secundo*, vbi quòd lex huiusmodi conuentionibus resistit, constito de mala admi-
58 nistratione, *& num. 9. in fi.* quòd sub verborum generalitate non includitur remissio doli nedum veri, sed nec præsumpti; *l. creditor §. lutius ff. mand.* quia ex hoc administrator inuitaretur ad delinquendum, *Paris Puteus tract. de Ludo, nu. 51. in tract. tom. 7.*

59 Nec remissio doli, vel fraudis de futuro fieri potest tanquam contrà bonos

B 2 mores,

mores, quod nec per Regem, neque per legem ipsam fieri potest, *Guglìel. de Benedict. in q. de Episcop. post rep. c. Rayn. num. 26. & seq.* & melius in *quæst. de Canonicatu num.* 14. vbi ampliat, quòd in his nec Deus manum apponere voluit, qui licèt cæremonialia, ac etiam legalia veteris testamenti extinxit, tamen moralia noluit tangere, aliquid contrà mores permittendo, citat *Panorm. in cap. fin. de consuet.* Quinimmò impossibilia dicuntur quæ quomodocũque contrà bonos mores sunt, *l. conditionis, l. filius ff. de condit. instit. Dyn. cons. 7. col. 2. vers. Item ex omnia, Bald cons. 326 Rex Roman. numer. 2. in fin. part. 1. Modern. Placent. de potest. Princip. cap. 3. quæst. 3. numer. 28. & 57.* Quod enim prius Officialis furtiuè moliebatur lucrari, post detecta fraude conabitur quadam vsurpatione ex toto auferre, verba sunt *cap. visis literis. 16. q. 2.*

60 Et solà inquisitio, & criminum detectio sufficit, vt videns quis propria detecta scelera, & crimina, cum certus esse iure incipiat de eius priuatione, & pœna deteriora committat, *l. fi. C. ad l. Iul. maiest.* ibi *nam ex quo sceleratissimum quis cœpit consilium, exinde quodammodo sua mente punitus est*, & pulchrior *tex. in l. quæsitũ 15 ff qui, et à quibus*, ibi *ex eo tempore, quo quis propter facinorum suorum cogitationem iam de pœna sua certus esse poterat, multò plus cogitatione, & conscientia delictorum, quàm damnatione ius dan-*

61 *di libertatis eum amisisse, & in l. qui pœna 8. ff de manumiss.* vbi æquiparãtur casus, aliquem lege Cornelia iam damnatum esse, vel eum futurum prospicere; vt damnaretur, & maximè in crimine repetundarum, in quo sicut in multis alijs exceptis, non est expectanda condemnatio.

Sed sicut in crimine Maiestatis (ex quo quis aliquod ex his causis crimen contraxit, pœnæ subijcitur,) & proindè speciale est, vt etiam mortuis reis, quibus cum nihil actum est, adhuc accusationem exerceri placuit, *l. ex iudiciorum 20 ff. de accusat.* Et sic pactum, vt expectetur sententia diffinitiua velut expressè contrà legem resistentem, & contrà bonos mores, nullum est, & inualidum.

Et maximè, quia dolosè præsumitur obtinuisse pactum, vt furta impunè committeret, & pessimè conuentionis vigore administraret, & sic publica autho-

62 ritate delinqueret, vt in simili in pacto, vt si bona publicari contigerit, censeantur tot menses antè alteri donata, docuit *Bart. in l. post contractum, nu. 9. ff. de donat.* vt sequuto delicto reseruatio præcedens, siuè alienatio præsumatur in fraudem facta, argumento *l. summa cum ratione ff. de pecul. l. fin. ff. de stipul. seru.* Sicut in fraudem Fisci censetur pactum inter fratres diuidentes, quod in casu publicationis bonorum alter succedat delinquentis filius, *Bos. Gabriel. Peregr. &* mille alij apud *Giurbam consil. 54. nu. 10. & seq.*

63 Et cum in hac emptione officij exquisita fuerit adhibita diligentia, nimiæque, & insolitæ cautelæ, & pacta nusquam anteà nec admissa, nec proposita, vel tentata, fraus, dolus, & animus præparatus arguitur delinquendi, *Glos. & Doct. in l. si quis sub conditione, vbi Bald. numer. 14. ff. de condit. instit.*

64 Ipsaque doli, & fraudis præsumptio eò magis insurgit, quò cum maiori verborum apparatu res gesta reperitur, *l. ita fidei ff. de iure Fisci*, & ex insolitis clausulis actum reddi suspectum, latissimè vsque ad nauseam idem *Giurba d. consil. 54. num. 14. 15. & seq.*

65 Secunda ratio, quare suspensio impediri ab initio non posit est propter infamiam, in quam incurrit Officialis detectis criminibus, & propter scandalũm vitandum, *cap. Presbyter. 13. vbi Turrecremat. & capit. si mala. 2. q. 5.* vbi Presbyter si à plebe sibi commissa mala opinione infamatus fuerit, etiamsi id probari non posit, suspendatur vsque ad dignam satisfactionem, nè populus in eo scandalum patiatur, nevè securiores Presbyteri existentes licentiùs in peccatum prolabantur, scandalũm enim maximum oriretur, si viderent populi hominem, quem talia, & tanta admisisse

iam

tam conſtat, po[?] ipſius crimina detecta
66 adminiſtratione .. reaſſumere, & ob id *Innoc. III.* approbauit factum Archiepiſcopi, qui Præsbyteros diffamatos ab officio, & beneficio, vſque ad purgationem canonicam ſuſpendendo decreuit, etiam nullo accuſatore legitimo exiſtente, ſed ſola fama publica deferente, (*attendentes*, inquit *Innoc. vulgatam infamiam, graue ſcandalum & vehementem ſuſpitionem, ex teſtium dictis ſubortam*, & loquitur ab initio, vt ſe declarat *in verſ. quod ſi forſan*, vbi ſi defecerit posteà in purgatione, iubet Eccleſiaſticæ diſciplinæ mucrone puniri, & ab officio, & beneficio depoſitum, ad agendam pœnitentiam in Monaſterium detrudi, *in cap. inter, 10. de purgat. canon.*

67 Et nedum propter ſcandalum, ſed propter infamiam facti, qua grauatur opinio rei delati inquiſitione pendente, *gloſ. in cap. vlt. de teſtib. & in cap. omnipotens Deus, de accuſat. & in l. qui à latroni-*
68 *bus §. 1. vbi Doct. ff. de teſtam.* quæ infamia non ſolùm reddit quem indignum muneribus Eccleſiaſticis, ſed etiam ſecularibus, *l. 2. vbi Platea C. de dignit. lib. 10. l. 1. vbi Doct. C. de reis poſtul. eod. lib.* & infamia ex ſola accuſatione oritur, *Natta conſil. 124. nu. 7. Ioannes Philippus Teſtay*
69 *Panorm. alleg. 7. nu. 87.* quam rationem infamiæ inter plures rationes huius deciſionis ex *Innoc. Archi. Tarret. Paris de & alijs* probat noſter *Præſes de Franch.* in ſua ſolemni *deciſ. 8. poſt nu. 7. & nu.*
70 *8 in fi.* Officiales enim, qui ſe furtis, & flagitijs commiſcuerint, perdunt ſtatim dignitatem, & honorem, non enim debent illi honoris habere munimê, quem ipſi per ſcelus proprium deſpexerant.
71 Iudex enim dicitur quaſi ius dicens, & ſi à iuſtitia deuiat, Iudicis nomen perdit, debet enim eſſe immobilis vt columna, vt non ſe flectat contrà legem, & vt neruus, qui non frangitur, nec plicatur, non extenditur, nec lenteſcit, & ſic dignitatis priuilegium perdit, vt latiſſimè Iuribus, ſacræque Scripturæ auctoritatibus probat *Lucas in l. Iudices 12. col. 3. in verbo peſſimos, & in verbo plebeios*, vbi ſuo tempore doluit, peſſimè ſeruatum in Regno, vt mali Iudices fuerint maioribus aucti honoribus, *C. de dignit. lib. 12:* quod iterũ repetit, ſuorum temporum calamitates latiſſimè referens *in d. l. ad ſplendidioris 7. col. 1. verſ. hodie verò C. de diuerſ. offic. & apparit. lib. 12.* refert, & ſequitur *Paris* dicens, quod vbi Iudex flectitur, non eſt Iudex, & quod vbi malè ſe habuit, debet prius ſatisfacere illis, quos læſerit, & deinde puniri, citans pulchrè iura *de ſindicatu, verbo Iudices qui ſe cõuicti*, quod antè eum docuit *Lucas in d. l. Iudices, col. 2. verſ. nota quod Iudices*, repetit *Idem Paris verbo, ſindicatur Iudex.*

Quæ ratio cum itidem publicam vtilitatem concernat, bonos mores, & ſit
72 contrà ſubſtantiam officij, vt Iudex carens nomine, & ſubſtantia Iudicis adhuc iudicet, & in adminiſtratione permaneat, ſequitur, vt pacto id conueniri nequeat, *Giurba* latè *d. conſil. 44. numer. 16. & 28.* præſertim *in fin.* vbi de infami etiam *num. 30. verſ. aut eſt infamis, & nu. 38.*

Tertia ratio, propter quam Officialis ſi retineret pendẽte inquiſitione officij adminiſtrationem, non poſſet Fiſcus, nec Reſpublica iuſtam, & neceſſariam de eo ſumere vindictam, quia aſtrueret, vel prohiberet teſtes ſcientes veritatem deponere, vel eis minaretur, & ſic impoſſibile eſſet furta detegere, & per indirectum delicta Officialium remanerẽt impunita, & facilè ipſis eſſet aſtruere
73 falſos teſtes ad ſui defenſionem, nec vllus in termino defenſionis Fiſco communi reperiri poſſet, qui contrà Officialem imperij habenas exercentem deponere auderet, vt ex *cap. tam literis, §. 1. de teſtib. & alijs* id conſtitutum eſſe aduertit *Paris de ſindicatu, verbo accuſatus in officio, num. 2. 3. 6. & 7.* vbi procedere dixit tam in Officialibus temporalibus, quàm perpetuis, ſequitur probans rationem iſtam *Auiles in cc. pratorum, cap. 5. verſ. ſuſpendidos num. 3. verſ. idem dicitur, & nu. 4.* & iterum *in cap. 8. verbo ſuſpendant, num. 1. cum ſeq. nu. 4.* ſe remittit ad dicta per eum *in d. cap. 5.* & addit de
74 cõmuni *Doctorum* ſententia, quod contrà Adminiſtratorem fiunt duæ inquiſitiones, vna expeditur ſummariè, & tunc ſuſpenditur ab adminiſtratione, poſtea

in plenario fit alia inquisitio super veritate, & si constiterit, in totum remouetur, *Gramm.consil.* 10.*per totum, & num.* 2.*et* 3.probans dictam rationem *Paridis*,
75 & latè exornans, & æquiparans in hac materia suspēsionis, sicut reliqui omnes, Officialem, Prælatum, & tutorem, idem *Gramm.cons.*162. qui *num.*21.*& seq.* in
76 puncto probat, quod remotus ab administratione etiam si sit Baro, qui habet iurisdictionem in dominio, non debet reintegrari, nè quærulantes distrahantur ab eorum quærelis porrectis, ob metum potentiæ ipsius domini, & pariter testes à testificando retrahantur, cum veritas odium pariat; & addit, quod si suspendi debet Officialis pendente processu super querelis, & administratio pendente accusatione interdici, & idem in Prelato, ne distrahantur testes scientes veritatem, fortiùs si reperitur amotus, reintegrari non debet: & insuper probat,
77 quod Regi in contrarium rescribenti non sit parendum, sed in exequutione supersedendum, & reddit rationem *num.* 24. quod honori Regio non conueniat talia rescripta exequi, & Minister inferior bene facit, si pro honore Regis, ac ipsius seruitio non exequitur mādatum, seù iussionem ipsius Regis, & sic si non valet rescriptum, ergo nec & pactum,
78 hinc & hanc tertiam rationem, ne testes terreantur, qui non possent propterea deponere veritatem, & cogerentur mendacium dicere, probat idem Dominus *de Franch dicta decision.*8. *post num.*3.

79 Et quod ex infamia, suspitione, vel scandalo debeat Officialis ab initio suspendi præcedente causa, & informatione, & etiam vt libera sit potestas inquirendi, & procedendi in causa remota ab omni suspitione subductionis, vel potentiæ, & quod quælibet ex istis causis sit sufficiens, relatis Ciuilistis, & Canonistis perbellè concludit *Reg.de Pont.cons.*133. *nu.*2.*&* 3.

80 Et quod duo fiunt iuditia, vnum summarium ad finem suspendendi, in quo sufficit infamia cum alijs coniecturis, aliud plenarium, & ordinarium ad finem condemnandi. Item quod primum iudicium summarium iterum distinguitur in duplicem suspensionis speciem, vnam ab administratione officij tantùm, alteram verò ab integro beneficio, quarum prima fit ex causis, & criminibus leuioribus, secunda verò ex delictis grauibus, quod tamen declaratur, vt suspensio etiam ab officio tantùm, operetur etiam à beneficio quòad emolumenta, quæ percipiuntur ex personali seruitio, seù industria, ex *Glos.Archid.Io.And.Batr.Panor.Imol.* *& alijs idem de Ponte ibidem nu.*3.*&* 4. vbi *d.nu.*4.*in fin.* explicat, suspensum ex causa graui, siuè à lege, siuè ab homine, censeri suspensum ab officio, & benefi-
81 cio quòad omnia; & eam censeri leuem causam, quæ non concludat pernecessariò crimen, *& num.*5.addit, Officiali suspenso alium necessariò in eius locum subrogandum, ne officij administratio detrimentum sentiat, ex *cap. final. de statu Regularib.* Et sic non video, quomodo pactum, ne Officialis possit suspendi, nec alius in eius locum subrogari substineri possit ab initio, veluti contrà manifestam iuris dispositionem, vel saltim ex post facto detectis tot sceleribus, & criminibus, de quibus in præsenti casu, vbi probatum est, cum omnibus subditis concussionem esse admis-
82 sam, quo casu Officialis antè omnia recepta restituere debet, & criminaliter puniri, vt latissimè fundat *Paris in vers. Sindicantur etiam Officiales*.

*Idem de Pont.dec.*7.in causa inquisitionis Ferdinandi Monsorij similiter Regij Dohanerij, post quā ex *nu.*10.*ad* 13.*in fi.* plura monuauit in fauorē inquisiti, tandē antè *nu.*14. *in vers. ex aduerso*, latissimè fundat Fisci intentionē, & repetēdo iam
83 dicta, addit *nu.*14. quod licèt duplex sit suspensio, vel ab officio tantùm ad finem inquirendi, & ex causis leuibus; alteram verò etiam à beneficio, & hæc in causis grauioribus, verùm omnes eas importa-
84 re priuationem, intelligi autem, & secerni causas leues à grauioribus circà suspitionem, & inditia, *& nu.*15. quod in pri-
85 mo inditio summario, quod fit ad finem suspendendi, sufficiat summatim probare suspitionem, & hanc per coniecturas, quod sufficit ad suspensionem, in alte-

altero verò de veritate delicti, qua probata supera [illegible] deindè Officialis pri-
86 uatio in perpetuum, & sic testatur DD. reassumere communi omnium ore hanc *decis* post *Innoc. & Canon*, reprobata nuncupatim opinione *Panor.* qui dixerat, hoc reponendum arbitrio Iudicis, quimmò inquit *Regens de Ponte* ex *Ioann. de Ananta*, quod cum hic modus procedendi sit communiter approbatus, videlicet suspendendi Officialem durante inquisitione, non posse propterea ab eius executione tuta conscientia recedi, prout hodiè testatur ipse communiter practicari, iuxta *decis Prasid.* nostri *de Fran. h* 8. & apud Gallos ex *decisio.*
87 *Tholos.* 371. *Item fuit quæsitum si aliquis*, vbi *Additio* resoluit *num* 4. propter criminis enormitatem, vel scandalum, vel inquisiti diffamationem, esse omninò interdicendam administrationem, vt factum fuit *in cap. si de accus.* & Officialem in hoc æquiparari tutori, & Prælato, in quibus idem expressè cautum est, licèt constet, Prælatum pinguius ius habere in bonis Ecclesiæ, quam tutor in bonis pupilli.
88 Additque *de Ponte dict. dec.* 7. *post nu.* 13. *vers. adeo quod*, in tantum non requiri plenam probationem in materia suspensionis, vt sufficiat suspitio tantùm, verùm maior suspitio, quam illa, quæ requiritur ad inquirendum ex *Innoc. Ioa. Andr. Anch. Zabar. Luca, Paris.* & *alijs.* Vnde quid dicendum in casu nostro, in quo contrà ipsum sunt probata tot crimina, & scelera infrà tam breue temporis spatium in officij ingressu commissa, vt maiora committere non potuerit, & ex quibus etiam per diffinitiuum posset officio, & beneficio priuari, vltrà alias
89 pœnas graues sibi infligendas, prout ex leuioribus causis fuisse suspensum Dohanerium Monsorium virum nobilissimum, & grauissimum, cum maximo numero insignium Iudicum, testatur per vtrumque Tribunal Regiæ Cameræ, & Collateralis idem *de Ponte in fin. d. decis.*
90 Quod repetit idem *de Ponte* latissimè *dec.* 25. vbi passim, & indistinctè ità practicari testatur, vt ex infamia, suspitione, vel scandalo interdicatur administratio, ità vt quælibet ex his sit sufficiens, & multò magis si aliquid cœpit constare, vt his verbis hoc docuit cōsumatissimus ille vir in *principio d. decis.* tametsi fuerit sibi necessarium se purgare ab obiectis criminibus generalis Visitationis, & insudauit pro abstergenda macula *in consil.* 146. *per tot.* 2. *vol.* & sic magis est credendum ipsi, qui pro suo interesse debuisset contrarium scribere, & tamen veritatis, & innocentiæ impulsu non deuiauit.

Et rogo Iudices, q̃d faciendū de isto, contrà quē non aliquid solùm, sed quidq̃d pessimè admisit, plenissimè cōstet ēt per publica documēta, & conuictus est, adeò vt nulla defensione se purgare pos-
91 sit, & post plura per *D. Reg.* repetita *in d. decis.* 25. *col.* 1. addit *num.* 3. *in hoc solum differre tutorem ab Officiali, vt illi ex sola accusatione, in hoc verò vltrà accusationem requiritur infamia, scandalum, vel qualibet etsi leuis suspitio*, & *num.* 4. *quod in criminibus grauibus propter infamiam semper proceditur ad suspensionem.*
92 Et *num.* 7. dicit hæc verba, *Stat ergo firma conclusio, quod Officialis pendente accusatione, & inquisitione de delictis in officio quando præcedit informatio, ex qua Iudici incipit constare, possit, & debeat ab officio suspendi ex iuribus & decisionibus allegatis*, & sic hoc necessariò faciendum resoluit ex iuris necessitate.
93 Et hanc iuris necessitatem, vt existēte iusta, & rationabili causa Officialis remouendus sit ab officio, includere necessariò publicam subiectorum vtilitatem orientem ex obligatione, ad quam iure diuino, & humano tenetur Princeps subditorum vtilitati, & compendio prouidere, benè colligitur ex subtiliter traditis per *Roman. consil.* 467. *vt clara reddatur*, qui dum probare intendit, nō posse Ciuitatem Senarum amouere Rectores Hospitalis sine iusta, & rationabili causa, quia regimen Hospitalis, quod sibi competit, & attributio potestatis nō ad conseruationem, & bonum statum Hospitalis, sed potius ad eius subuersionem tenderet, sic è contra admittit existente iusta causa, ex qua amoueri debeant, quas ipse enumerat, & alternatiuè

uè ex ipsis vnam sufficere asserit, si non amoueantur, esse iniquum, & contrà publicam vtilitatem existimat, & fūdat per totum illud *consilium*, & præsertim *num.* 5.*in fin.* 7.*in fin. &* 8. & publicam vtilita-
94 tem considerari in remotione Officialis delinquentis in officio, etiam si contingat ex sola negligentia ex *cap.* 2.*in fin. & cap. cum ad monasterium* 6.*vbi glos. verbo amoueri*, dicit, etiam ex leuibus causis remotionem fieri, *& in verbo negligens, de statu Monachorum*, tradit benè *Menoch. de arbit. lib.* 1. *casu* 55. *in fin.* & sic pacto aliquo publicæ vtilitati derogari non potest.

95 Quæ publica vtilitas cōsideratur propter bonum commune, siuè publicum, quod æquale affert commodum Communitati, idest hominibus simul, & coniunctim consideratis, vel etiam singulariter, idest particulariter, & de per se, *l. pupillus* 237. §. *munus*, *ff. de verb. signif.* vbi *Alciat. num.* 2. notat, illud propriè dici bonum publicum, huiusquè boni publici *in l.* 1. §. *huius studij ff. de iustitia, & iur.* ponitur inter alia exemplum in Magistratibus ad Rempublicam benè regēdam.

96 Item & secundo modo consideratur publica vtilitas in Fisco, cuius vtilitas dicitur respicere bonum publicū, & ideò præferendam esse priuatorum vtilitati, *in l. vtilitas* 3. *C. de primipilo, lib.* 12. quia per diuitias fiscales defenditur Respublica ab hostibus, & aliæ parantur vtilitates communes, præsertim inspecto fine, ad quem fiscales reditus fuerunt inuenti ad publicas necessitates, & defensionem Reipublicæ, & ex quo interest, fiscalia rectè gubernari ad publicū Aerarium augendum, iuxtà doctrinam *Bar. in l.* 1. *num.* 25. quam ibi ex recepta *Doctorum* sententia explicat, & tuetur *Barbosa in* 7. *par. d. legis, ex nu.* 4. *& nu.* 6. *vers. inuenio, cum sequentibus*, vbi *num.* 9. *vers. ex quibus* asserit communem *ff. soluto matr.* Et sic omnis publica vtilitas consideratur in recta administratione Dohanæ, in qua agitur de conseruanda Vniuersitate, quam generalitatem vocant Gregariorum, quæ amplissima est, includens genus immensæ multitudinis miserabilis gentis, quæ pro maiori anni parte sub Ioue frigido pro Fisci laborat compendio; Item abundantiam Carniū, Casei, & Lanæ ad cibaria, vestimenta, & tegumenta hominum totius Regni, ex quorum industria Regnum alitur, & substinetur militia Regis ad Regni defensionem, hostesque propulsandos, & sic omnis iungitur publica vtilitas principaliter, & secundariò, respiciens bonum commune multifariam, & singulorum, Regis quidem, & subiectorum, adeò vt pactum contrà Dohanæ vtilitatem, vt cōtrà publicum omnium bonum, nullum, irritumque censeri debeat, tametsi contrà bonos mores non esset, prout hoc etiam concurrere indubium est.

SVMMARIVM.

97 *Testes iustè timent si iurisdictioni eius, contrà quem deposuerunt supponuntur.*
98 *Suspensio ab officio antè litem contestatam, & contrà Officialis introitum tractari debet.*
99 *Princeps, & eius delegatus potest mādare, vt quandocunque sibi placuerit, debeāt eius Officiales sindicari.*
100 *Officialis pro delicto in officio commisso non potest idem officium exercere, etiam ex rescripto Principis, & nu.* 101. *licèt aliter in Notario, nu.* 102. *& quando secus, nu.* 103.
104 *Officialis præsumitur quòd terrorem inferat, etiam ijs, qui fuerunt relaxati per Curiam.*
105 *Pecunia præsumitur Officiali, & etiam Præsidi data per concussionem, & metum, proinde ad restitutionem illius tenentur, & criminaliter pœna extraordinaria puniri, & nu. seq.*
106 *Officialis sindicandus suspendi debet ab officio, quia testes adstrueret, & n.* 108. *&* 109. *& ità cautū lege Hispanica, & num.* 110. *maximè si administratio sit ampli reditus, & inquisitus est debitis oneratus, & nu.* 107.
111 *Appellatio non impedit suspensionem ab officio in Officiali sindicando, & de rationibus nu. seq.*
112 *Administrationis officij velamē furtum temperat.*

113 *Officialis præsumitur, quod benè se gerat. nisi contraria præsumptio vrgeat.*

114 *Præsumptio qualibet pro Iudice cessat, si non habeat manus mundas in officio, & qui dicantur propriè Iudices, ibidem.*

117 *Præsumptio pro Officiali infamato nedum cessat, sed insurgit contraria, nec requiritur tam exquisita contrà ipsum probatio.*

118 *Præsumptio bona pro Officiali, qui officium, & si licitè, & à Principe emit, cessat, & Crauettæ contrarium tenentis lapsus ostenditur, nu. 120. Et deterioris conditionis est ille, qui gratis accepit, nu. 121.*

119 *Baraptaria præsumitur in Officiali recipiente mutuum.*

121 *Officium pro pecunia concessum potest à concedente reuocari, & qui dat pecuniã, titulum lucratiuum habere dicitur, & nu. 125.*

122 *Concessio officij habet in sui essentia intrinsecè, & naturaliter annexam clausulam,* donec Officialis benè, & fideliter se gesserit, *& pactum in contrarium non tenet, num. 127.*

123 *Officialis in ingressu officij iurat de benè, & fideliter administrando tam iure communi, quàm Regni.*

INdè quarta suboritur ratio. Protectio scilicet, quam Princeps habere debet horum subiectorum, qui de ipso Rege sunt adeò benemeriti, maior enim pars hominum, & Officialium Dohanæ contrà ipsum testimonium veritatis dixe-
97 runt, vndè iustè ex hoc timere possunt eum subditi, si iterum ipsius iurisdictioni subijciãtur, argumẽto *legis, si quacunque præditus potestate* cum ipsius iudicio nũc opprimi, nunc erigi possent pro libito voluntatis, *cap. 1. post medium 16. quæst. 2.* ibi *humani moris est illum vereri, cuius iudicio, & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur, & in cap. 1. octaua. q. secunda,* quod aduertit in puncto *Imola in cap. venerabili 37. num. 22. de Officio delegat. post Hostien. in d. cap. Hely, num. 9. vers. quod intelligas.*

98 Et proindè lex iussit, de suspensione agi statim antè litem contestatam, & cõtrà Officialis introitum, *Paris in verbo,*
99 *accusatus in Officio, in principio*, & alibi probauit *Gramm.* quod Princeps potest mandare, vt sindicari debeant eius Officiales quandocunque sibi placuerit, per *tex. in Authent. vt Iudices sine quoquo suffragio*, quod ampliat etiam in delegato Principis, vt per *eum decis. 40. num. 10. & 11.* vbi quòd antiani possunt remouere potestatem, durante eius officio, si nõ facit id, quod debet, *Tiraq. de pœnis, causa 58. nu. 5. 6. & 7.* vbi contrà Officialem de delicto commisso in officio sufficere iuramentum Partis cum semiplena probatione, ex *gloss. in §. necessitatem, verbo ostenditur, Authent. vt iudic. sine quoquo*
100 *suffrag. & in vers. sextò licet*, ampliat pro delicto in officio commisso Officialem non posse ampliùs idem officium exercere, etiam ex rescripto Principis, citans plura iura, delicta enim in officio commissa puniuntur, appellatione remota, *Franc. Marcus decis. 437. quæritur, an Iudex, parte secunda*, probat idem *Azeued. lib. 3. tit. 7. de las residencias, l. 14. nu. 1. & post num. 4. vers. ex quo in ijs*, quasi recedens ab ijs, quæ suprà dixerat *eodem lib. 3. tit. 7. l. 2. num. 9. cum sequent.* vbi agnoscit *post nu. 16. vers. neque itidem*, ipsius opinionem confundi per expressum *tex. d. l. 2.* vbi specialiter id cautum est lege Hispanica, qui tamen suam opinionem adhuc limitat *nu. 17* in delicto iam effecto notorio; quod iam hic contingit ex informatione capta. Nec *Castr.* & alij per eum relati *in l. quamuis, §. vltimo. ff. de solut.* quem pro opinione contrà *Bart.* & communem citat *Azeued. d. l. 2. num. 16.* aliquid obstat, quia loquitur in Notario.

In quo vel contrarium est verius ex
101 communi sententia, vt deliquens in officio, suspendi debeat, vt iudicauit *Rota*, teste *Farin. cons. 5. nu. 38.* alios refert *Giurba cons. 44. num. 36.*

102 Vel etiam, si aliud esset in Notario, mirum non esset, quia is officij proprietatem habet, quod non est in Officiali, cui solum exercitium competit, vt ex pluribus in puncto diuersitatis rationem probat *Giurba d. cons. 44. nu. 37.*

Et *Castr. in d. §. vltimo* non loquitur de omnibus instrumentis confectis à No-

Notario,sed de his tantùm, quæ post re-
103 motionem confecit inter ignorātes,& in loco vbi communiter habebatur pro Notario, iuxtà *l. Barbarius*, & sic in diuersis terminis. Et quod leges Hispaniæ expressè suspensionem præcipientes locum habeant in Officialibus iustitiæ, vel etiam *en escriuanos de Consejo*, non autem in Notarijs, *Gutierrez lib. 1. practic. quæst. 39. num. 8. & 12.*

Præsumitur enim ab Officiali concussio, vel terror inferri, & maximè cum ex testimonio ferè omnium sibi subiectorū in laqueum inquisitionis inciderit, de
104 quo summoperè serò dolet, vndè si in Officiali semper præsumitur, quòd terrorem inferat, adeò vt licèt quis sit relaxatus per Curiam, adhuc tamen præsumitur metus instare, ne iterum compellatur, quod dixit menti tenendum *Bald. ex Cyn. in l. nouissimè, in fin. princ. ff. quod falso tutore*, quod pluribus exornat *Paris ver. sindicantur etiam Officiales, num. 18. fol. mihi 37. in antiquis*, vbi quod semper ab Officiali præsumitur concussio, vel terror inferri, cumulat *Gram. cons. 51. nu. 12.* quod est indubium, vbi est proba-
105 tum, datam esse pecuniam, quia tunc omninò præsumitur data per concussionem, & metum, vt contrarias opiniones distinguendo conciliat *Farinac. tom. 3. q. 111. art. 55. & 56.* qui metus durare præsumitur, & augeretur ex prædictis, quod crimen concussionis committit non solùm Iudex, qui concutiendo, & metu inferendo verè, vel præsumptiuè
106 pecuniam extorquet, sed etiā Præses, vel eius Ministri, qui simulato iussu pecuniam extorquent, *Paris dicto ver. sindicantur etiam, Farinac. dicta quæst. 111. art. 3.* vbi quod non solum tenetur ad restitutionē pecuniæ, sed criminaliter punitur pœna extraordinaria, *num. 39. 40. & 44.* & est crimen publicum, *Farinac. ibid. num. 54. Giurba* latè *cons. 72. num. 38.*

Et ex hoc præsumpto terrore, & metu ergà subditos extorquendo pecunias ab ipsis, quos omnes collectauit, aut saltem tentauit, quinta suboritur ratio debitæ, & necessariæ suspensionis. Quia alioquin si ad officium reintegraretur, terrerentur testes Fisci, & inuitarentur de facili ad falsum deponendum testes examinandi pro reo in defensionibus, quis enim in termino defensionum Fisco cōmuni auderet ampliùs contrà Præsidem, & Regulum Dohanæ restitutū, deponere, & qui resisterent, & non flecterentur ad ipsius tegenda facinora? vt post antiquiores docuit *Paris in ver. Officialis finito officio post num. 6. vers. officialis sindicandus*, & iterum *in ver. Accusatus in officio, nu. 2.* vbi semper loquitur per verbum, *debet*, quod constat importare necessitatem, *& ideò Officialis sindicandus debet suspendi ab officio, quia adstruere testes scientes veritatem, vel minaretur, cap. tam literis de testibus cum plur. concor.* Immò plus dixit *Imol. in d. cap. Venerabili post num. 22. de offic. deleg. ex Hostiens. Goffred. & alijs quia timeri potest, ne is, contra quem de veritate est inquirendū non solùm testes, sed Officiales corrumpat, vt inquisitionem veritatis impediat, si in administratione perseueret & ideò si in informatione summariè inquisita suspe-
107 ctus appareat, remouēdus est.* addit *Imol. maximè id faciendum si administratio sit ampli reditus*, & apparet, quod iste inquisitus est multis, & magnis debitis obligatus, vt not. *in d. cap. licet Hely per Ioan. And.*

Et hanc rationem extollunt vbiquè ferè omnes *Doct.* suprà citati, & infra
108 citandi, & inter alios *Gram. d. cons. 10. n. 3. & cons. 162. n. 22. in fin. D. Præses* noster in sæpius citata aurea sua *decis. 8. post nu. 3.* vbi ità pluries decisum, canonizata vbique per *Doctor.* vt vltrà *D. Georg.* infrà citat. *allegat. 42. num. 21.* & insignem nostris temporibus eximia doctrina, & vitæ candore *D. Rouitum in prag. 13. de official. num. 12.* latè *Cancer. var. part. 2. cap. 12. nu. 210.* latè *Mastrill. decis. 188.* vbi addit, ità Siciliæ in dies iudicari, *Cons. Paschalis* recol. mem. *de virib. patr. potest par. 3. cap. 9. num. 39. Giurba* latissimè *cons. 44. nu. 1. & 13. cum seq. Auiles in d. cap. 5. Pratorum, vers. suspendidos, nu. 3. vers. idem dicitur, Petrus Caballus in suis*
109 *resolution. crimin. casu 176.* vbi *nu. 5.* dicit hæc verba, *ratio autem, quarè concurrenti*

ventibus prædictis considarationibus lite pendente interdicitur administratio Officiali est multiplex, ex Vinc. de Frach. dict. decis. 8. sed ea (inquit ille) *potissimùm vrget, quòd nisi ità fieret, astrueret testes scientes veritatem, vel eis minaretur, &c. si enim Officialis retineret administrationem officij; terreret testes, qui de facili non possent deponere veritatem, vel faceret quòd deponerent falsum*. Hæc ille. *Regens de Ponte dicta decis. 7. num. 16. in fin. Surgens de Neapol. Illustr. lib. 1. capit. 17. num. 37.*

110 Et hæc decisio ista potissima ratione registrata est lege expressa Hispan. *l. 14. tit. 7. lib. 3. nouæ collectionis*, omninò legenda, ibi, *si allare alguno culpado, le suspendan del officio, y le dè translado, &c.* super qua *Gutierrez lib. 1. pract. q. 39. post nu. 2.* dicit, hanc suspensionem fieri non in pænam, sed vt liberè informatio fieri pôssit, & testes dicta sua proferre audeant, & Partes quærelas proponere, quod aliàs facere minimè auderent. Vbi addit mirabile in proposito: adeò fauorabilē, & priuilegiatam esse hanc suspensionem, quòd operetur mirabilem

111 effectum, quia licet à sententia diffinitiua super priuatione, vel suspensione officij lata in pœnam admittatur appellatio, & appellans, si reperiatur in possessione, ea pendente poterit continuare exercitium sui officij, cum nulla specialitas hoc casu inueniatur in priuato, vel suspenso per diffinitiuam in contradictorio iudicio latam, vel in alio iudicio, & sic seruatur generalis regula, vt appellatione pendente nihil innouetur, tamen ista suspensio, quæ fit lite pendēte, nulla appellationis interpositione retardatur, & rationes sunt istę, quas supra

112 collegimus, fauore scilicèt publicæ vtilitatis, quia delicta Officialium sunt delicta publica, *l. quadam delicta, ff. de pœn. Giurba cons. 44. nu. 20.* & quia aliter ad sententiam deueniri non posset, vt ex prædictis patet, & ità ipse declarat dicta per *Azeued. super dd. ll.* quamuis *Auedan. de exequend. mand. cap. 19. num. 25. vers. decimus casus* teneat indistinctè, quòd sententia prædicta priuationis, vel suspensionis quomodolibet lata in sindicatu habeat executionem, quod & de iure communi, & iure Regni relatis *Maranta, & alijs* dicit procedere *Lancell. de attent. limit. 20. fol. mihi 370. tom. 5. tract.*

Et non sine causa tam maximo conatu, & præcipiti festinatione iste inquisitus contendit, & appetit officij reintegrationē, quia didicit ab *Accursio*, quòd velamen administrationis temperat furtum, *Glos. in l. tres tutores, ver. contrectare ff. de admin. tutor.* quod probat, & exornat *Bart. in l. si multi. 6. in princ. ff. de public.* vbi quòd rei procurant velare crimen prætextu alicuius officij.

Et huc pertinet quod dixit *Innoc. in cap. 2. de arbitr. & in c. diuersis, de Cleric.*

113 *coniug.* quòd si Officialis aliquid semel iniustè egit, præsumitur, quòd velit factum suum tueri quacumque via poterit, sequitur post *Alciat. Menoch. de præsumpt. lib. 2. cap. 85. num. 19.* qui ob id latè deducit, quòd licèt præsumptio sit prò Officialibus, quòd benè se gerant, *l. 1. C. de suscept. & arc. lib. 10.* fallit tamen, & cessat pręsumptio, quando altera contraria præsumptio contrà Officialem vrgeret, ex *Alciat. reg. 3. præsumpt. 15. in fin.* puta si contra ipsum aliquid substantiale constare incęperit secundùm *D. de Franch. d. decis. 8. nu. 3.* & per *Menoch. d. cap. 85. nu. 19.*

114 Et vt dicebat *Paris*, omnis præsumptio, quæ est pro Iudicibus, quæ etiam viget pro Rectoribus, Præsidibus Prouinciarum, & Potestatibus Terrarum, qui & ipsi Iudices propriè appellantur, *Glos. in rub. vt Iudic. sine quoquo suffrag.* cessat, nisi Officialis ipse habuerit manus mundas in officio, vt latè per *Parid. tit. de offic. sindic. verb.* incip. *Per sindicantes, num. 8. 11. in fin.* & post *nu. 13. vers. quæ sunt vera*, & iterum *in verb.* incip. *An offendens Potestatem; & in vers. præsumitur contrà Officialem, Auiles in cap. 1. Iudicum sindicatus, num. 12. vers. & ideò Iudici.*

Quinimò præsumptio, quæ est pro Officiali locum habet dumtaxat ad substinendum ea, quæ ipse iam fecit, vt non præsumatur in eo dolus, sed cessat quoad prouidendum circà futura negotia,

tunc

tunc enim circa futuram administratio-
115 nē, etiam si non sit Officialis in culpatus, non prȩsumitur pro ipso, sed potius contrarium, & magis eum deferre potentibus, quàm iustitiam ministrare, vel prouidere petentibus, supracitata *l.ex aula, C.de priuil.eorum, qui in Sacr.Palat.lib.12. Menoch.* latè *d.c.*85.*nu.*8.*cum seq. Viuius* loquens vt expertus *decis.* 113.*nu.6.Bobadil.lib.*5.*cap.*1.*num.*205.
116 *cum seq.* quantò magis in Officiali inquisito, & diffamato paupere, & in eo, qui infinita admittit contrà naturam
117 officij, *Menoch.dicto loco nu.*14.contrà quem nedum cessat generalis præsumptio, quæ Officialibus fauet, sed insurgit alia contraria, quæ operatur, vt non requiratur contrà istos tam exquisita probatio, vt ex lege Regni statutum esse *in cap.vulgaris fama proloquium*, ex *Paride, & alijs* probat doctissimus, & facundissimus *Dominus Consiliar. Georg.* in *alleg.*42.*n.*27.addens etiam ex *Mascard.*
118 *nu.*28. cessare etiam bonam præsumptionem in Officiali, qui officium emit, tametsi licitè, & etiam si emat à Principe, non tollitur tamen prȩsumptio malè agendi, & ideò cauendum esse sicut à peste, latè probat *Paris de Sindic.in princ.verb.& primò videndū est*, vbi optimè, & iterum *in fin.in verb.*incip.*Præsu-*
119 *mitur contrà Officialem*, vbi *nu.*4.quòd præsumatur omnia mala agere, & in specie in Officiali recipiente mutuum, quòd præsumatur barapatria, *Paris.ibid.*
120 *ex Bar. nu.*2. Vt ex his lapsus videatur *Crauet. cons.*6. *num.*109. *in fi.* quòd in officio empto cesset pœna priuationis aliàs indicta in officio gratis concesso, licèt eum sequi videatur D.meus Socer *Camil.de Medic.cons.*143.*nu.*7. contrarium enim passim decisum patet in Regno in Officialibus Dohanæ, & similibus officijs vendibilibus, vt per *D.de Franch.d.decis.*8.& in Officialibus Syclȩ *Georg.d.alleg.*42. & passim in Perceptoribus prouinciarum, & alijs officijs vendibilibus decisum est, & in dies deciditur per Regiam Cameram, & Regiam Iunctam Iudicum delegatorum, & quia maior suspitio vertitur in illis, siuè periculum, cautiùs est agendum, maximè cum in officijs vendibilibus non vendatur Iurisdictionis administratio, sed pingues drictus, & emolumenta, quæ in illis considerantur, & quia feudum emptum non desinit esse eiusdem naturæ, nec propriè feudū est subiectum eisdē regulis iuris feudalis. Vnde idem in officio potius in contrarium est quid singu-
121 lare, vt ille, qui dat pecuniam pro officio, cùm det malo animo, titulum dicitur habere lucratiuum, & ideò etiam sine causa potest à concedente reuocari, vt ex *Bart.& Guglielm. de Benedict.* probat *Mastrill.de Magistr. lib.*1.*cap.*27. *num.*14.15. *&* 16. ita vt deterioris conditionis sit emens officium, licèt à Principe quòad faciliorem remotionem, illo, qui gratis accepit, quod etiam confirmatur ex eo, quod contra officia ementes notauit *Afflict. in Constit. Volumus, num.*5.*vers.nisi habuisset, & in Constit. Magistri Camerarij*, latè *Bobadil.lib.*5.*cap.*1.*num.*210.*in* 7.*limit.*

122 Sexta subnectitur ratio, quia officij concessio habet tanquam pactum substantiale sub conditione resolutiua in sui essentia intrinsecè, & naturaliter annexam clausulam, *donec Officialis benè, & fideliter se gesserit*, vt post alios de hac obseruantia testis est *Surgens de Neapoli illustrata lib.*1.*cap.*17.*post nu.*36.

Quod in hoc contractu venditionis officij Dohanerij expressis verbis cautum legitur.

Quæ clausula cum sit vallata duplici iuramento, vno scilicet præstito in ipso venditionis contractu, sub his verbis, *& non aliter, nec alio modo*, cuius vis, & efficacia circa contractus resolutionem
123 notissima est, altero verò præstito in manibus Illustrissimi Locumtenentis in ipso Tribunali Regiæ Cameræ *de bene, & fideliter exercendo*, idquè in exequutionem tàm iuris communis *in Authent. ius iurandum, quod præstatur ab ijs*, quā iuris Regni *in pragmat.*4.*de Officialibus, & quæ ijs probibeantur*, *& in Pragm.*2. §. *igitur.de officio Sac. Regij Consil.*& inibi *Dom. Rouit.*

SVM-

SUMMARIUM.

124 *Officiales suas operas locasse videntur.*

126 *Officiali remedia possessoria non dantur, & priuatus dicitur eo ipso, quòd alter à Principe est subrogatus, nu. 136.*

127 *Pactum contrà substantiam contractus non tenet, etiam cum iuramento, num. 135. & contractus firmus remanet, nu. 134.*

128 *Officij basis, & fundamentum est illud, benè, & fideliter administrare, & puris manibus, etiam per assidentes circà Officiales.*

131 *Officiales debent habere manus mundas, & abstinere à muneribus manu, lingua, & obsequio, & aliter Rex de potestate ordinaria dispensare non valet.*

132 *Officialis de facto sua familia, & familiarium ex quasi maleficio tenetur, cũ in officio delinquunt, & etiam si extrà officium si consentiens fuerit, aut particeps, item si sciens nec prohibuit cum posset, & nu. 133.*

137 *Pactum, quod non possit ab officio remoueri lite pendente, non extenditur ad delicta commissa in illo cum dolo, & lata culpa.*

138 *Concessio, quod Officialis non teneatur stare sindicatui, non dolum, nec latam culpam, sed leuem, & leuissimam includit & nu 140. & 142.*

139 *Licẽtia data Officiali faciendi quicquid velit, non intelligitur contrà iustitiam, & legem.*

141 *Priuilegium, quod non possit conueniri in sindicatu, ad culpam, & negligentiam tantùm restringitur, non ad baraptariam, & illicitas extorsiones.*

143 *Pactum, ne teneatur stare ad sindicatum fieri nequit, nec iuramento firmatur, & nu. 145.*

144 *Officialis temporalis durante officio, etsi molestari non possit, de grauibus tamen delictis, & excessibus inquiritur; ità & pactum, quod non amoueatur lite pendente non comprehendit extorsiones, cõcussiones, & delicta, & nu. 148. & de ratione, nu. 149.*

146 *Pœna longè perspecta difficilius irrogatur & parùm timetur, & nu. 147.*

149 *Pactum factum per Principem cum vasallo, vel subdito non est obligatorium, si in præiudicium authoritatis ipsius sit, & maximè si Regi, Regno, aut Reipublicæ inceperit esse damnosum, quod procedit in omni concessione, num. 150.*

151 *Paciscens contrà legem, nõ dicitur fraudatus, si pactum non seruetur.*

152 *Officialis longè grauiùs peccat delinquẽdo in officio, quàm latro.*

SEquitur propterea, vt statim ac Officialis non seruat, sed contrauenit pacto substantiali, quod basis est, fundamentum, & substantia officij, duplici iuramento vallato, debet ab officio
124 ipso remoueri, quia, vt dixit *Paris in verbo arbitrium Officialis, nu. 3. in fi.* per prouisionem officij videtur is, cui est prouisum, suas operas locasse, *ff. loca. l. qui operas*, ideò tenetur obseruare illum contractum, *cap. 1. de natura feudi, cap. 1. de probat. & Bald.* notat *in l. Princeps, ff.*
125 *de legibus*, & ideò possunt expelli durante tempore, *l. quæro, §. inter locatorem, & l. cum domini, ff. locat. Surgens dict. cap. 17. nu. 36. lib primo*, immò præcario videtur concessum tandiù, quandiù concedens patitur, cum non aliud concessum censeatur, nisi execitium meri Imperij, & ideò si ad libitum reuocari possent. *Brunus cons. 92. nu. 6. lib. 1. Giurba consil. 44. num. 38.* non mirum si existente iusta causa, *Mastrill.* latissimè *de magistrat. cap. 27. nu. 8. cum infi. seqq.* Dom. Regens, & Marchio *Tapia* Supremi Collateralis Decanus, Vir eruditione, doctrina, rerum experientia, ac religione insignis *in l. final. C. de con-*
126 *stitut. princip.*, vbi ideò non competere Officialibus remedia possessoria, contrà, & fortè iustiùs, quàm censuerit Dom. meus *Capyc. decision. 121. num. 27.* & cum ipso stat *Franc. Marcus dec. 19. par. 2.* licèt aliud in Notario, *Idem decis. 438. eadem secunda part.*

Vndè pactum ex aduerso initum, quòd non debeat suspendi, vel nihil omninò operatur, præsertim detectis, & probatis criminibus, ex quo liquidè cõstat, ipsum pessimè, & infideliter se

127 gessisse, vel si ad hoc extẽdi posset, tã-
quam contra substantiam concessionis
officij, & de directo contrarium pacto,
& clausulæ solitæ, *donec benè & fideliter*
nullum omninò, & vt prorsus inutile, &
contrarietatem inducens reijciendum
est, ad *textum* vulgarem *in l.pacta con-
uenta*, cum *glo.ff.de contrah.empt.& l.
vbi repugnantia, de reg.iur.*

Non minùs enim basis, & substantia
128 feudi est fidelitas, quàm in officio ba-
sis ipsius, & fundamentum est, vt benè,
& fideliter cum pura conscientia illud
Rectores administrent, contenti ijs,
quæ statutæ sunt de Fisco annonis, &
subiectos Regi illæsos vndique custo-
diãt, & nulli partium citrà quàm iustum
est, præstent, *d.§.1.auth.iusiur.quod præ-
stat.ab ijs*, vbi *in fin.* in forma iuramenti
insertum est, vt non solùm Iudex hoc
agat, & exequatur, sed etiam curare de-
beat, tales circà ipsum assidentes assu-
mere, vt non ipse purus quidem sit, qui
verò circa ipsum sunt, furentur, & delin-
quant, *& alibi*, quòd puris vtantur mani-
bus *in §.1.versic.hoc enim omninò, auth.
vt iudic.sine quoquo suffrag.& in authen.
de mand.princip.* §.1. *colum.*3. vt optimè
aduertit *Bobadil in sua Politica, lib.*11.
*cap.*44.*ex num.*14.& iterum *lib.*5.*cap.*1.
post *num.*219. Romanos præcipuè re-
spexisse, *en la pureza y fè dellos*, & proin-
dè Prętorem Vrbanum, qui de fide cor-
rupta Officialium cognoscere, statuis-
se, in quo quantum pessimè se gesserit
iste inquisitus in se, & in ijs, quos ad
eius latus assumpsit, plenissima infor-
matio iam capta palàm clamat, & loqui-
tur.

Quod autem Iudex, Rector, siuè Præ-
ses, qui non seruat præscripta in dictis
129 titulis à Iustiniano, quod nomen Iudi-
cis statim amittat, cum iustitiam non
reddit, sed iniuriam, & iniustitiam agit,
& quod habeat solùm Iudicis simula-
crum, latissimè *Lucas in dicta l. Iudi-
ces*, 12. *colum.*3.*verbo plebeios, & colum.*
4.vbi plura ad propositum, latè *Paris
verbo Iudices, qui si cõuicti, & alibi idem
Lucas in l.prohibitum, col.*3. *in fi.C. de
130 iure Fisci lib.*10.dixit, nomen Officialis
deduci ab officio, eo quòd nulli offi-
ciant, & omnibus prodesse debeant, re-
fert *Muta in cc.Regni Sic. tomo* 2.*cap.*58.
in princ. igitur eò ipso quòd subditis of-
ficiunt, non sunt, nec esse debent Offi-
131 ciales. Et quod oporteat Officiales
habere manus mundas, & abstinere à
muneribus tripliciter, manu, lingua, &
obsequio, adeò vt nec Rex de potestate
ordinaria valeat super his dispensare, &
aliàs Iudex statim tanquam infamis, &
periurus sit à Curia expellendus, ex *Re-
stauro, Montal.& alijs* latissimè probat
*Auiles in cap.*1 *prętorum, verbo Dadiuas,
num.*2.5.*& per totum*.

Elegit .n. iste inquisitus sibi assiden-
tes homines vilissimos, itemque pessi-
mos, quorum vnum N. hominem vilissi-
mæ cõditionis, diffamatum, nedum sibi
substituit, sed in omnibus præposuit, ità
132 vt ipse d.N. obediret, non è contra,
vndè de facto etiam suę familię, & fami-
liarium tenetur, cum eos constet in offi-
cio, seù ministerio deliquisse, in quo
dominus familiæ opera vteretur, *l.*1.*C.ad
l.iul.repetund.* Maximè in pertinentibus
ad officium, & in culpa esse censetur
malos homines eligendo, & illorum
opera in tali officio vtendo, & proindè
suo nomine, & insolidum ex quasi male-
ficio tenetur, vt in Procuratore, Instito-
133 re, Vicario, etiam si extrà officium de-
linquant, si modò commodum dominus
sit assecutus, vel si consentiens fuerit,
aut particeps, item si sciens, nec prohi-
buit, cum posset, aut si illum non corri-
puit, quem reperit deliquisse, quia ab
ipso Officiali, quod à familiari actum est,
admissum censetur, ex *l.*1. §.*familia*, vbi
Bart.ff.de publica. cum simil. latissimè in-
finitis relatis congerit *Giurba consf.*36.*ex
num.*26. *vsque ad* 34. Sicut de scientia,
consensu, participatione, & mandato,
nedũ pręsumpto ex pecunię versione in
sui vtilitatem, sed expresso, plenè ex in-
formatione constat, ità vt non oporteat
disputare, si scientia præsumatur ex con-
iecturis.

134 Et sic vndique pactum nullum,
licèt firmus remaneat contractus quò-
ad reliqua, cum sit separabile, iuri-
bus

bus, & authoritatibus per *Cancer. variar. par. 3. cap. 7. de pactis, nu. 276.* & per *Dom. Rouitum in pragm. 1. de censib. nu. 14.* vbi ità iudicatum testatur.

Et quod pactum contrà substantiam contractus nõ valeat, & indistinctè reij-
135 ciatur, etiam si sit interpositum iuramentum, *Gutier.* latè *cons. 12. nu. 39.* Satisque priuatus dicitur Officialis, vt hoc
136 superioribus addamus, saltim quoàd possessionem, si alteri Princeps idem officium exercendum commendauerit, vel contulerit, & eò ipso, quòd in locum Officialis à Principe alter est substitutus, vel subrogatus, eò ipsò intelligitur primus priuatus, verba sunt *glo. & Ang. in l. quod si fortè §. sunt quidam ff. de solut. Lanar. cons. 22. num. 18. Soc. Brun. & alij d. cons. 44. nu. 25.*

137 Nouissimè, & tandem istud prætensum pactum, quod non possit ab officio remoueri lite pendente, debet à iure, æquitate, & iustitia interpretationem recipere, vt non extendatur ad delicta commissa in officio cum dolo, vel lata culpa, vt docuerunt *Cyn & Bald. in l. si seruus vetitus, ff. de leg. primo,* vbi in casu
138 fortiori est, concesso arbitrio Potestati, quod non teneatur stare ad sindicatum, non videtur tamen ex hoc remissa nisi leuis, vel leuissima culpa, non tamen dolus, nec lata culpa, argumento *l.*
139 *creditor, §. Lucius ff. manda.* sicuti licentia data Officiali, vt faciat quidquid velit ad suam voluntatem, non censetur tamẽ concessa potestas, vt quiquid citrà iustitiam moliatur, latè *Paris in verbo arbitrium Officialis,* & iterum *in verbo Potestas, qui habet arbitrium nu, 3. vers. si dicatur, & nu. 5. & nu. 8. vers. si datur arbitrium,* dicit, sub his verbis importantibus liberam, & absolutam voluntatem posse Magistratum ad libitum facere, exceptis fraude, & dolo, nec sub his clausulis contineri cõcessionem iniquè agendi, nec potestatem ius alterius enormiter lædendi, concessum enim censetur aliquid agere præter legem, non contrà legem, quia in quacunque plena, & generali potestate subintelligitur, ne quid turpe, vel prohibitum admittatur, quia in quocunque verbo quantumuis latissimo non venit illicitum, nec à iure improbatum, & quod tantùm censetur remissa leuis culpa, iuribus vulgaribus, & doctrinis, quas citat *Paris d. loco*
140 *num. 9.* vbi *numer. 11. & 12.* probat, quod non minus censeatur excepta lata culpa, quàm ipse dolus, quia vbi requiritur dolus ex proposito, sufficit lata culpa, ad tradita *in l. quod Nerua, ff. depos.*

Hinc idem *Paris in verb. electio Offi-*
141 *cialium, nu. 5.* dixit, quod priuilegium concessum Officialibus, quod non possint conueniri in sindicatu, restringi debeat ad culpam, & negligentiam tantùm, de qua tenentur, *Giurba consil. 44. nu. 14. & in fine,* non autem includit baraptariam, & illicitas extorsiones, quia per verba generalia videtur solum liberari à scrupulosa inquisitione, idest à culpa, & ab illa, quę non potest apparere, nisi per subtilitatem Iudicis, sicut est culpa leuis, & leuissima, secus in lata culpa, quæ non pertinet ad scrupulosam inquisitionem, quia de facili dolus apparet, & ideò non videtur remissus, nun-
142 quam enim liberatio comprehendit dolum, nec reliquorum restitutionem, *l. si quis rationes,* cum concordantibus, *ff. de libera. lega.* sequitur latè exornans *Afflict.* relato *Paride in Constitut. Minoribus in fine, num. 26. & in dict. Constit. Volumus, numer. 4. versic. an autem Rex, & num. 6. versic. & scias,* vbi quod censeatur remissum, vt non teneantur de leui, leuissima culpa, & negligentia, de quibus aliàs tenentur Officiales, vt per *eum in dicta Constitut. Volumus,* post *num. 6. vers. & scias, & nu. 12. versic. an autem,* maximè quando aliàs procurauit officium, idemque de remissione sindicatus probat *Niger in capit. Regni 132. Item statuimus, nu. 56. in fin. & 57. Auiles in cap. 1. Iudicum sindicatus, num. 7. cum pluribus sequentibus,* post *Bald. Salyc. Alexand. Catald. Paridem, Decium, Castillum Hispanum ad l. 27. Tauri, & alios Molina* infrà citat. *disp. 271. in fine,*
143 & in pacto, quod non possit fieri pactũ cum aliquo Officiali, ne teneatur stare ad sindicatum, quia videretur remitti

dolus futurus, & esset pactum inuitatorium ad delinquendum, vel saltim redderetur Officialis audacior ad delictum, docuit *Cataldinus de sindicat. quaestion.* 15. vbi quod nec possit constituens Officialem donare illud, ad quod in futurum contingeret Officialem condemnari, ne aperiatur via dolo, & fraudibus, contrà *l. si vnus*, §. *illud*, & §. *pacta*, *ff. de pactis*, optimè, & latè *Cancer.* omnia praedicta plenè comprobans *variar. par.* 3. *cap.* 12. *ex nu.* 74 *ad* 78.

144 Et arguendo à lege ad pactum, sicuti Officialis, scilicèt temporalis, qui durante officio regulariter molestari non potest, *l. nec magistratibus*, *ff de iniurijs*, cum remitti debeat sindicatui, *l pars literarũ*, vbi *DD. ff. de iudic.* potest tamen accusari, vel inquiri de grauibus delictis, & excessibus, *l. iubemus*, *C. ad l. Iul. repet. Capiblanc. de Baronibus*, *pragmat.* 5. *numer.* 37. *Farinac. tomo* 3. *quaestion.* 121. *num.* 185. *ampliat.* 20. Ità etiam hoc pactum saltim glossari debet, vt non comprehendat extorsiones, concussiones, & delicta, dolo, aut lata culpa commissa, praesertim detecta.

145 Non enim solum pactum nullum est, nec iuramento firmatur, quod sit contrà bonos mores naturales, vt declarat *Molina tom.* 1. *quaestion.* 151. *de iustitia, & iure*, vt cum quis ex pacto inuitatur ad delinquendum, & in pacto inito cum hoc, vt non teneatur administrator, vel alter de dolo, furto, vel simili, praebendo eidem administratori manifestam ruinae occasionem, quod in nulla benè instituta Republica permitti debet, sed omnia illa pacta, ex quibus praeiudicium facilè oriri potest aduersùs bonos mores, & aduersùs id, quod expedit, vt in benè instituta Republica ad commune bonum seruetur, *idem Molina* perbellè *tom.* 2. *disputat.* 271. *num.* 7. & *seq. versic. ex his*, *numer.* 9. & 10.

Vndè sicut pactum, quod quis non teneatur stare sindicatui restringitur ad leuia, eadem ratione pactum, quod non remoueatur, nisi per diffinitiuam, cum eadem sit ratio, praesertim illa, ne Officialis reddatur audacior ad delinquen-

146 dum, ex eo quòd poena longè prospiciatur, & difficilius irrogetur, & ideò parùm timetur, argumento not. *in l. si diutino*, *ff. de poenis*, cum latè traditis per *Tiraquell. de penis*, *causa* 29. quod humanae conditionis est proprium, vt proxima, & imminentia mala, etsi minora, magis timeat, quàm futura grauissima, vt in *capit. Regni Vulgaris famae proloquium, in vers. & in hoc casu*, loquente in specie de poenis pro delictis Officia-

147 lium, ad quod optimè congruit dictum *Aristotel. lib.* 2. *Rector. capit.* 7. his verbis, *Neque enim omnia mala timentur, sed ea tantùm, quae vel magnos dolores, vel interitum afferre possunt, & praecipuè si illa non longinqua sint, sed proxima, vt iam impendere videantur, nam quae valdè longinqua sunt, non metuuntur, sciunt enim omnes, fore, vt moriantur, sed quoniam id propè non esse putant, ideò nullam curam suscipiunt*. Et etiam si maior esset ratio in vno casu, quàm in altero, argumento *l.* 1. §. *quod autem*, *ff. de alea lusu*, & *aleat.* vigente potissimè fauore publicae vtilitatis, ex quo faciliùs iuduci debet pacti huiusmodi restrictio ad normam iustitiae, & aequitatis, ne publicae vtilitati, & bonis moribus aduer-

148 setur, quod enim non licet in re, non licet in tempore, & sicut est in rebus, ità in tempore, *l. miles ità*, §. & *quia diximus ff. de milit. testam.* cum concordant. per *Euerard. loco de re ad tempus*; praesertim cum ex eo, quod negaretur aliquid in tempore, res ipsa euanesceret, vt contingeret in Officiali, qui tantum lucraretur, & talia perpetraret pendente inquisitione; vt frustrà posteà de priuatione ageretur, vt in dies de Perceptoribus Prouinciarum, & alijs Ministris pecuniarijs Fiscum iustissimè dolere compertimus.

149 Et hoc praesertim, cum pactum factum per Principem cum vasallo, vel subdito non sit obligatorium, si tendat in praeiudicium authoritatis ipsius Regis, *Felin. & Dec. in locis citatis per Roland. consil. primo*, *num.* 106. *cum sequent. lib. secundo*, *Gramm. voto* 26. *nu.* 17. *Natta*

ta consil. 614.*num.*12. Et maximè quando ex post facto concessio Principis, vel pactum cœperit esse damnosum Regi, Regno, aut Reipublicæ, *ad tex. in capit. quantò, de censibus, & cap. ex multiplici, de decim. Bald. Castr. Aret. Felin. Afflict. Gozadin. Gramm. Cancer. Roland.* & alij congesti per *Mastrill. de magistrat. tomo*
150 1.*lib.* 1.*cap.* 18.*nu.* 34. 38. & 39. quod locum sibi vindicare in omni concessione facta per Principem, testis est Dominus Regens, & Marchio *Tapia in l. fin. part.* 2.*c. quarto, nu.* 21.*ff. de Constitutio. Princip.* Et maximè si cócurreret publica vtilitas, vt ex *Afflict. Molina, Matth. Cabedo, Dom. Tapia, & alijs idem Mastrill. ibidem nu.* 39.*in fine.* Quam publicam vtilitatem hic multifariàm versari suprà probatum est, vndè ex delictis, & mala administratione superuenienti sibi adscribat Dohanerius, quod iustè pactũ
151 non sit seruandum, nec dicat se fraudatum, ex quo nec decipiens fallitur, dum scire debebat legem impositam super contractibus Principum, vt in simili dixit *Isern. in cap.* 1.*nu.* 15.*de Capit. Corradi, per l. qui fundum, § seruus. ff pro emptore, Mastrill. ibid. num.* 45. Ratione enim satis deuiat, quòd delinquens in officio, in eo debeat manuteneri, sed eo priuandus omninò est propter rapinæ
152 dolum, & quia longè grauiùs peccat Officialis, quàm latro publicus, *Giurba latissimè cons.* 44 *nu.* 16. & puniri debet etiam effectu non sequuto, *idem d. loco, nu.* 20. *cum seq.*

ARGVMENTVM.

Traduntur nonnulla ad declarationem celebris *cõsilij Oldrad.* 21. & quando substitutio fuit facta sub nomine collectiuo *familiæ*, vel *descendentium*, an dicatur vulgaris, an verò fideicommissaria, & quod remaneat vulgaris, nisi ex validis coniecturis contrarium colligi possit, vel ex tractu temporis successiuo, quæ latè examinantur, atque discutiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio facta, si sine filijs, existentibus filijs expirat ex celebri* Oldr. cons. 21. *& nu.* 28. *quod est communiter, tam in iudicando, quàm in consulendo receptum.*

2 *Substituti vocati videntur ordine successiuo, adeò quòd priori admisso, censetur grauatus restituere alteri sequenti in gradu.*

3 *Substitutio facta à patre filio heredi instituto quandocunque decesserit, de fratre, eiusque liberis, vel descendentibus, importat, quod filij, & descendentes fratres censeantur vocati per fideicommissum.*

4 *Substitutio, quæ fit per nomẽ collectiuum,* descendentes, *fideicommissaria iudicatur, & an id sit verum, nu.* 15. *& nu.* 18. *&* 19.

5 *Ordine successiuo vbi plures vocantur, per fideicommissum vocati censentur.*

6 *Sententia S.C. affertur in propria specie, secundùm quam fuit iudicatum.*

7 *Contraria sententia pro Reg. Fisco substinetur.*

8 *Vnica determinatio respiciens plura determinabilia, omnes æqualiter determinare debet.*

9 *Alternatiuè substituti omnes admittuntur tempore purificatæ substitutionis, vt*

vnica determinatio æqualiter inter eos determinare habeat.

10 *Quando plures alternatiuè sunt substituti, si substitutio habet locum in primo, expirat in alijs, & euanescit.*

11 Decius in cons.95. *reprobatur magis cõmuniter.*

12 Reciproca *substitutio inducta non præsumitur, sed vrgens coniectura requiritur.*

13 *Reciproca substitutio fideicommissaria vt inter aliquos facta videatur, tria requiruntur, quæ explicantur, nec sufficit, quod sint in conditione positi ex magis communi sententia.*

14 *Testator si plures liberos vocauit, eosque inuicem substituit, & grauauit per fideicommissum restituere societati, licèt societas sit vocata per fideicommissum, liberi tamen per vulgarem actiuè, non autem per fideicommissariam passiuè inter eos erunt vocati. Ideoque hæreditate adita corruit substitutio.*

16 *Relictum si sit factum* familiæ, *quod constat esse nomen collectiuum, proximiores tantùm, non autem vlteriores vocantur, cum sufficiat verificari semel legatum, quod semel relictum videtur; indè legatarius poterit rem legatam alienare.*

17 *Verba directa ad familiam, quæ continẽt tractum temporis successiuum, cum disponens nedum simpliciter relinquat familiæ, sed vt in familia remaneat, vel ne alienetur extrà familiam, sed perpetuò in familia conseruetur, inducunt fideicommissum etiam quoàd vlteriores.*

20 *Testator si post mortem filiorum institutorum substituat fratrem, & eius descendentes, non oritur substitutio fideicommissaria in tali casu, sed tantùm vulgaris inter fratrem, & eius descendentes, quod ampliatur ibi, & num.* 21.

22 *Testator disponens sub nomine collectiuo, vt putà vocans descendentes, videtur illos per fideicommissum substituisse primis à se institutis, etiam quòd testator adiecerit clausulam,* vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, *ex sententia* Socini.

23 *Substitutionis spes ad hæredes non transmittitur.*

24 *Verba,* in stirpes, & non in capita, *non conueniunt substitutioni passiuè, sed actiuè tantum, cum non possint verificari in passiua vocatione, sed tantùm in dispositione actiua, & nu.*36.

25 *Descendentium appellatione, cum sit verbum collectiuum, veniunt etiam fœminæ, & cessat fideicõmissi præsumptio, & familiæ contemplatio, quod extenditur etiam si testator adiecisset qualitatem masculinitatis, nisi tamen vlterius progressus esset.*

26 *Verbum,* in perpetuum, *vel,* semper, *importat fideicommissum pro familia testatoris.*

27 *Coniecturæ inducentes fideicommissum referuntur ex* Menoch. *remissiuè.*

28 *In dubio iudicandum, non extare fideicommissum.*

29 *Vocatus vltimo loco ad fideicommissum potest etiam in heredes extraneos bona fideicommissi alienare.*

30 *Delinquens videtur cum Fisco quasi contrahere, & in illum bona ex quasi contractu alienare.*

31 Decius cons.98. *reprobatur, & contra eum est communis opinio.*

32 Socin. *communiter reprobatur* in §.quidam rectè, sub num.9. *ipsumque malè sensisse testatur idem* Decius consil. 252.num.4. *sibi parum constans.*

33 Didaci Couarr. *opinio cum alijs per eum relatis confutatur præcipuè à* Molin. & Menochio, *defensa opinione* Cuman.

34 *Copula natura quamuis regulariter sit inuitare plures pariter, eodemque tempore, fallit tamen cum cadit inter personas, inter quas versatur ordo iuris, & ordinata charitas, tunc enim inducit ordinem, non coniunctionem.*

35 *Vocatio ordine successiuo dupliciter. & diuerso modo potest practicari, & verificari iuxtà casuum diuersitatem.*

36 *Vocati ordine successiuo per copulam in substitutione compendiosa, quomodo admittantur iuxtà opinionem* Cumani, *& licèt contrà* Cumanum *ex recẽtioribus firmet* Peregr. *tamen pro* Cumano *stat magis communis, nu.*37.

38 *Substitutio compendiosa facta, non per copulam,* &, *sed per disiunctiuam, siuè alternatiuum,* vel, aut, *& similes, vocando descen-*

descendentes, aut eorum filios; vel descendentes, excluso priore, sequẽs admittitur, sed semel priori admisso sequentes omnes excluduntur, tanquam ex vulgari, & nu. 41.

39 *Disiunctiuæ dictionis natura operatur, vt sufficiat alteram partem verificari.*

40 *Vocati plures alternatiuè, si primi secundùm ordinem charitatis, & scripturæ extant, sequentes perpetuò excluduntur.*

42 *Clausula codicillaris non operatur effectum fideicommissaria inter primum, & secundum in casu, de quo agitur.*

43 *Verba*, quod succedant in stirpes, & non in capita, *non conueniunt passiuè, sed actiuæ tantùm substitutionæ.*

RESPONS. XVI.

Controuersia per Reg. Cameram decidenda inter Claudium Milanum, & Regium Fiscum volentem exequi de ordine enim Excellentissimi Ducis Ossuni pro pęna fideiussionis pręstitæ per dictum Claudium de præsentando in quadam causa criminali N. de Cardines filiũ Ill. Marchionis Lainę eius affinem, stante dictę pœnæ commissione ob nõ comparitionem dicti rei principalis, contra dictum Claudium super quibusdam portionibus illi contingentibus super tribus caratis Boni denarij eidem Claudio obuentis virtute testamẽti q. Dianæ Milano eius auitæ magnæ, tam ex propria persona, quàm Federici eius patrui virtute substitutionis; dependet ex inspectione testamenti dictæ quond. Dianæ, quæ decedens de anno 1526. in tribus caratis ipsi acquisitis ex 30. caratis Boni denarij, quæ exiguntur in Reg. Dohana huius Fidelissimæ Ciuitatis, sibi hæredes pro æquis partibus instituit Franciscum, Nicolaum, Vgonẽ, ac Federicum Milanos, q. Baldaxaris eius Dianæ fratris vtrinque coniuncti filios, eisque per hæc verba substituit.

Et si quis dictorum meorum hæredum decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus, volo, quod superstes ex eis, vel eorum filij, vel descendentes legitimi, & naturales succedant pro æquali portione, videlicet, vnusquisq; ipsorum fratrum æquis portionibus, & eorum filij succedant in stirpes, non autem in capita, in casu, quo eorum pater tunc non superuixisset.

Mortua Diana superstitibus dictis eius nepotibus hæredibus institutis, decessit deinde primò Franciscus absque filijs, eique successerunt alij fratres superstites virtute dictæ substitutionis.

Rursus & secundò decessit Nicolaus, relicto Baldaxare iuniore eius filio, & postmodum Vgo relictis Io. Antonio, Cæsare, Claudio, & Io. Vincentio eius
1 filijs, & sic respectu istorum fuit iam expirata dicta substitutio ex vulgato, & celebri *consil. Oldradi* 21. & infrà dicemus.

Et vltimò decessit Federicus sine filijs, superstitibus dicto Baldaxare iuniore eius nepote ex Nicolao eius fratre, & dicto Io. Antonio, Cæsare, Claudio, & Ioan. Vincentio similiter nepotibus ex Vgone fratre, qui relictis sibi hæredibus dictis filijs Vgonis eius fratris, reliquit dicto Baldaxari caratam, quę ad illũ spectabat super dictis caratis Boni denarij, subdens hæc verba, *Lasciatami dalla q. Diana Milano del medesimo modo, che la lasciò à me, dedotte le ragion di legitima, trebellianica, &c. perche voglio, che la Signora Giulia d'Azzia mia moglie li possi sodisfare sopra di esse, & hauer la retentione.*

Defuncto dicto Federico insurrexerunt filij dicti Vgonis aduersùs Iacobum Marchionẽ S. Georgij, filiũ, & hæredem dicti Baldaxaris iunioris hęredis instituti, scilicet prædictus Io. Antonius, Io. Vincẽtius, & Claudius, etiã vti cessionarius dicti Cæsaris eius fratris, pro relaxatione medietatis dictæ caratæ relictæ dicto Baldaxari eius patri à dicto Federico virtute dicti fideicommissi, cuius vigore non poterat Federicus totam eius caratam relinquere dicto Baldaxari filio Nicolai, nisi pro medietate, quia alia medietas spectabat ad ipsos fratres vti filios Vgonis, in qua succedebãt in stirpes, seruata forma dictę substitutionis q. Dianę.

Deuenerunt tandem ad transactionẽ in anno 1603. in quo hæredes dicti q. Iacobi relaxauerunt dicto Claudio etiã

vti

vti cessionario dicti Cæsaris,ac dicto Io. Vincentio fratribus etiam vti hęredibus dicti Io.Antonij alterius fratris pręmortui absque filiis dictam medietatem dictæ caratæ dicti q.Federici,& pro fructibus perceptis promiserunt eisdem fratribus pro omnibus,duc.3000.

Contendit nunc dictus Claudius,in dictis portionibus eidem obuentis ex dictis caratis tam ex propria persona post mortem quond.Vgonis eius patris, quàm ex persona dicti q. Federici virtute dictę substitutionis dictę q.Dianę adhuc vigere fideicommissum prædictum, & proindè nullum ius competere Regio Fisco super dictis portionibus, tanquam subiectis fideicommisso pręcdicto, idque deducere conatur.

2 Primò, quia isti substituti vocati videntur ordine successiuo, adeo quòd priore admisso, censetur grauatus restituere alteri sequenti in gradu, vt in proprijs terminis latè tradit *Decius cons.95. ex nu.3.per totum*.

Secundò, id expressè decidit *Socin. in l.Gallus §.quidam rectè,n.9.vers.quartus*
3 *est casus ff.de lib.& posthum.*vbi quòd si testator substituit filio hæredi instituto quandocunque decesserit Seium fratrem eius,eiusque liberos, vel descendentes,quod illi filij, & descendentes censentur vocati per fideicommissum, & cum *Socin.* censuerunt alij relati ibidē per *Alciatum num.*49.

4 Tertiò, hæc substitutio fuit facta per nomen collectiuum, *descendentes*, ideò fideicommissaria iudicatur, vt ex communi *DD.*calculo firmat post *Crau. cons.* 22. *Couarru. in capit. Raynutius §.2.nu. 7.de testam.*

5 Quartò,vbi vocantur aliqui ordine successiuo, prout in casu nostro, dicuntur vocati per fideicommissum, vt amplissimè defendit,ac probat *Peregr.de fideicom.art.19.sub nu.9.vers.istis tamen, cum sequentibus*.

6 Et tandem, quia sic aliàs in eadē substitutionis specie iudicatum constat per S.C. in anno 1571.ad relationem Domini Præsidis de Franchis,vt ex sententia, quæ producitur, per quam fuerunt absoluti hęredes dicti q. Baldaxaris iunioris, hęredis dicti q. Federici cōuenti iure assistendi super dictis caratis dicti q.Federici ad instantiam Iuliæ de Azzia vxoris dicti q. Federici pro eius dotibus, & antefato, stante fideicommisso prædicto, vndè cum aliàs sit iudicatum, existere dictum fideicommissum,nullus videtur amplius dubitationi locus.

Cœterum his minimè refragantibus,
7 nos pro Regio Fisco constantissimè demōstrabimus,substitutionem, siuè fideicommissum prędictum fuisse extinctum, & proindè iustam, atque apertam esse Fisci iustitiam super dictis caratis obuētis dicto Claudio, modo vt suprà.

Ad quod, & in primis facit regula illa, licet nimis vulgata, casui tamen, de
8 quo agimus satis accomodata,quod vna determinatio respiciens plura determinabilia, oēs æqualiter determinare de-
9 bet, *l.iam hoc iure ff.de vulg. subst.* At cum sub vna determinatione in casu euenientis substitutionis vocati fuerint fratres superstites, vel eorum filij, vel descendentes alternatiuè, ergo pariter videtur facta determinatio de omnibus, vt tempore purificatæ substitutionis omnes substituti alternatiuè admittan-
10 tur,& hoc casu quando plures sunt substituti alternatiuè,si substitutio habet locum in primo, expirat in alijs, & euanescit,*l.si mater ff.de vulg.& pupill.* quo ar-
11 gumenti genere vtitur *Decius d.cons.95. nu.1.* quod licèt contrarium in eodem *cons.* substinere videatur, tamen malè, & cōtrà cōmunem,vt *ibid. Addentes* notant,& infrà latius explicabimus.

Præterea confert non parum argumentatio,qua vsus est *Menochius* in his terminis *cons.85.num.65.lib.1.* quod si diceremus,hos descendentes esse vocatos per fideicommissum, necesse esset dicere, inter eos reciprocam substitutionem fideicommissariam inductam fuisse; at hoc consequens est falsum, quia inter eos non sunt reciprocè substituti,
12 siquidem reciproca substitutio non præsumitur, sed vrgens coniectura requiritur, ità Ripa *in l.heredes mei §.cum ità nu.17.& ibi Zancus nu.556.& 619.*
13 *ff.ad Trebell.*quinimò ad hoc vt reci-

proca

proca substitutio fideicommissaria inter aliquos facta videatur, tria requiruntur. Primò, quod fiat expressè vltimo morienti. Secundò, quod sit facta in tota hæreditate, vel in omnibus bonis. Tertiò, quod sint expressè vocati, nec sufficit quod sint in conditione positi, vt præclarè docet *Menoch.cons.*376.*num.*24.*& seq.* vbi testatur, hanc esse magis communem, ac receptam sententiam, sequitur *Mantica lib.*7. *tit.*5. *num.*15. *de coniecturis vltim. volunt.* in specie verò nostra hæc requisita non concurrunt, nec vllæ pęnitùs adsunt coniecturæ, quia post dicta verba, vel, *descendentes*, nihil est additum quod tractum temporis successiuum ostenderet. Imò in fortiori casu respondit *Castr.consil.*14.*lib.*1. quod si testator
14 plures liberos vocauit, & inuicem substituit, & grauauit per fideicommissum restituere societati, quod licèt illa societas sit vocata per fideicommissum, inquit tamen *Castr.* illos liberos per vulgarem, non autem per fideicommissariã inter se vocatos esse, ideoque hæreditate adita, corruit inter eos substitutio, *l. post aditam C. de impub. & alijs substit.* ibique *Castr.* loquitur de vocatis nomine collectiuo, vt in principio *d.resp.* dicit, eumque sequitur *Zanchus in d.* §. *cum ita num.*159. *Menoch.d.cons.*85. *nu.* 66. *& d.cons.*376.*num.*13. sic ergo dicendũ
15 est in casu nostro, quod licet Federicus fuerit grauatus restituere fratribus superstitibus, vel eorũ filijs, vel descendentibus in stirpes, vt suprà, non tamen hi filij, vel descendentes collectiuè vocati, sunt inter se per fideicommissum substituti; sed per vulgarem vnà simul omnes in stirpem succedunt; quæ sanè vulgaris tam ex parte Baldaxaris filij Nicolai, quàm etiam ex parte filiorum Vgonis, inter quos est dictus Claudius, qui eam portionem Federici adierunt, fuit extincta, *d.l.post aditam*, sic infert etiam *Menochius loco* proximè citato.

Vlteriùs hoc idem percipitur ex traditione, & distinctione *Cumani* proximè
16 citandi, vbi inquit, quod si relictum sit factum, *familia*, quod est nomen etiam collectiuũ, prout in casu nostro, verbum, *descendentes*, vocantur proximiores, & post eos vlteriores non vocantur, quia sufficit, quod verificatum sit semel tantum legatum; quia semel relictum est, & iste poterit alienare, *l. vnum* §. *sed & si quidem ff. de leg.* 2. quod quidem arguit, fideicommissarium non perseuerare, quia tunc alienare non posset, vt in his terminis sensit *Castr.in d.*§. *quidam rectè*
17 *col.fi.vers.*2. si verò verba directa ad familiam continerent tractum temporis successiuum, vt quia disponens, nedum simpliciter relinquat familiæ, sed vt in familia remaneat, vel ne alienetur extrà familiam, sed perpetuò seruetur in familia, & tunc verum est, quod post priores transit ad posteriores, & vlteriores, alioquin in familia non seruaretur, sic inquã,
18 distinguit *Cumanus in d.*§. *quidam rectè col.fin.vers. item cum testator*, & clariùs, & meliùs in *l. cum ita* §. *in fideicommisso nu.*4.*vers.hor videte ff. de leg.*2. qui manifestè sensit, in illo primo casu relictum factum familiæ, quamquàm collectiuum sit, non inferre substitutionem fideicommissariam inter illos de familia, & sic nõ præsumi ità factum, vt vnus alteri restituere teneatur; sed illud extingui statim, quòd ad vnum ex familia peruenit, & *Cuman.* sequuti sunt *Alex.consil.*22.*col.*3. *lib.*3.*& cons.*13.*& cons.*5. *lib.*4. *Ruin. consil.*92.*nu.*5. *lib.*2. in quo erant vocati descendentes, sicuti in casu nostro, & tamen concludit secundùm distinctionem *Cumani*, quòd intelligantur vocati per vulgarẽ: adeo quòd proximioribus admissis, vlteriores remaneant exclusi, nisi adsint verba habentia tractum temporis successiuum, idem etiam repetit idem *Ruinus cons.*89.*nu.*6.*cons.*96.*nu.*4. *consil.* 100.*n.*3.*cons.*102.*n.*7. *&* 8.*cons.*123.*nu.* 3.*& cons.*159. *num.*22. *lib.*2. *& cons.*19. *nu.*10. *lib.*3.*Cephal. cons.*88. *num.*34. *& cons.*269.*num.*15.*&* 33. ante eos idem dixerat in fortioribus terminis *Soc. cons.* 104.*num.*10.*lib.*3. *vers. sed quamplures*,
19 vbi quod si plures vocantur per nomen collectiuum, ordine successiuo, dicuntur vocati, & substituti vulgariter, ita quod vno admisso, tota sequentium substitutio euanescit, & *Soc.ibid.vers. posthumo*, testatur communem, & idem tradit *Soc. iunior cons.*126.*num.*43. *&* 46.*lib.*1. *Cephal.*

*phal.conſ.*353. *nu.*51. *lib.*3. & communē traditionem vltrà prædictam ſequuntur etiam *Dec.conſ.*228. *&* 253. *nu.*4. *&* 291 *num.*6. cum alijs congeſtis per *Menoch.* quam vti magis receptam latiſſimè tuetur *d.conſ.*85. *nu.*54. 87. *& ſeqq. & conſil.* 376. *nu.*11. *& ſeqq. Mantic.lib.*8. *tit.*12. *nu.*19. *de coniecturis vltim.vol.Peregr. de fideicomm.d.art.*19. *nu.*7. idem *Meñoch.* latè *præſumpt.*71. *ex num.*22. *cum ſeq. & nu.*29. *cum ſeq.lib.*4. *de præſumpt.* vbi *nu.*31. eum ab impugnationibus *Torniell.* & aliorum pręclarè defendit; Vndè in caſu noſtro, in quo eſt facta ſubſtitutio per nomen collectiuum, *deſcendentes*, & ordine ſucceſſiuo, modo, vt ſuprà, vulgariter intelliguntur vocati, & ex admiſſione priorum quòad alios ſubſtitutio expirauit, quam ſententiam in terminis noſtris latè comprobat *Cephal. d.conſil.* 353. *nu.*54. *&* 55. *lib.*3.

Ampliùs hanc ſententiam in fortioribus terminis ſubſtinet eleganter *Menoc. conſil.*376. *num.*8. vbi ex *Torniell. in d.* §.
20 *quidam rectè, num.*77. inquit, quod ſi teſtator poſt mortem filiorum inſtitutorū, ſubſtituat fratrem, & eius deſcendentes, quod hoc caſu non colligitur ſubſtitutio fideicommiſſaria, ſed tantùm vulgaris inter dictum fratrem, & eius deſcendentes, idque ampliat, etiam ſi teſtator induxerit ſubſtitutionem reciprocam inter fratrem, eius filios, & deſcendentes, qa ex hoc non infertur, voluiſſe inducere reciprocā fideicommiſſariam inter ipſoſmet filios, & deſcendentes, ex *Torniell.* vbi ſuprà *nu.*79. qui huius ſententiæ recenſet *Ruin. conſ.*100. *nu.*3. *lib.*2. *Pariſ. conſ.*39. *nu.*7. *lib.*2. *Rub.* & alios, quos poſt eum refert, & ſequitur idem *Menoch.d.*
21 *conſ.*376. *nu.*11. Quinimò in fortiori etiā caſu reſpondit *Soci.d.conſ.*104. *lib.*3. vbi teſtator ita diſpoſuerat, *& eos, & quemlibet eorum, & cuiuſlibet eorum filios, & deſcendentes maſculos &c.* Hic enim
22 clarum eſt, teſtatorē ſub nomine iſto, *deſcendentes*, collectiuo, diſpoſuiſſe, & illos per fideicommiſſum ſubſtituiſſe primis à ſe inſtitutis, & fortiùs in illo caſu adiecit teſtatore lauſulam, *vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum*; & tamen reſpondit *Socin.* illos deſcendentes eſſe ſolū actiuè vocatos in caſu, quo eorū pater fuiſſet pręmortuus antè grauatum, quo caſu non tranſmittebat ius fideicōmiſsi conditionalis, & ſic eius filij, & de-
23 ſcendentes non admittebantur. Etenim cum ſpes ſubſtitutionis ad hæredes non tranſmittatur etiam ſuos, *gloſ.* communiter approbata in *l. vnica C. de his, qui ante apert. tabul* & eſt *tex.* & ibi *DD. in l.hæredes mei* §. *cum ità ff. ad Trebel.* iſta teſtatrix prævidens, quod ſi aliquis ex nepotibus inſtitutis, & ad inuicem ſubſtitutis morientibus abſque filijs deceſſiſſet cum filijs, non tranſmiſiſſet ſpem ſubſtitutionis ad iſtos eius filios, & proindè ſi poſteà deceſſiſſet aliquis ex nepotibus hæredibus grauatis abſque filijs, tunc eidem ſolùm ſuccedebāt ſubſtituti ſuperſtites, non autem filij alterius ſubſtituti, qui erat præmortuus, hinc iſta teſtatrix volēs huic caſui prouidere ſubſtituit pręmorienti abſque filijs nedum cohæredes ſuperſtites, ſed etiam filios aliorum cohæredum, qui reperirentur præmortui antequàm fieret caſus ſubſtitutionis, & ſi iſti filij nec reperirentur viui, vocauit eorum deſcendentes, & ſic intētio teſtatricis fuit vocare filios ſuorum nepotum, in caſu tamen, quo nepotes patres eorum non extarent, & fuit etiam intentio huius teſtatricis vocare etiam deſcendentes ſuorum filiorum, ſi, & quatenus ipſi filij non extarent; ſed primis extantibus non vocauit ſecundos, & ſecundis extantibus non vocauit in tertio gradu poſitos, & ſic vocauit omnes ſequentes poſt primum per ſubſtitutionem vulgarem tantùm. Atque ita per dicta verba, *filij*, vel *deſcendentes*, non dicuntur vocati paſſiuè, vt ipſi ſcilicet videantur grauati onere fideicommiſſi, ſed actiuè tantum, vt ſuprà diximus, idemque tradit idem *Socin. conſ.*69. *colu.*3. *verſ. quibus tamen non obſtantibus lib.* 3. eumque ſequutus eſt *Pariſius conſ.*87. *numer.*25. *lib.* 2. qui clarè, & apertè ità etiam in ſpecie reſpōdit, & optimè comprobat *Menoch.* vidēdus *dicto conſ.*85. *num.* 67. *& conſ.* 376. *num.* 10. *& ſeq. & conſ.*743. *num.*4 *& lib.*4. *de præſumpt.præſumptione* 71. *num.* 22. *& ſeq.*

Et

Et vt omnis in ſpecie noſtra ceſſet pœnitus amaritudo, attendantur quæſo
24 verba illa in fine iſtius ſubſtitutionis apposita, quòd ſcilicet *ſuccedãt in ſtirpes, & non in capita*, hæc etenim verba paſſiuæ ſubſtitutioni nequaquam conueniunt, ſed actiuæ tantùm, cum non poſſint verba prędicta verificari in paſsiua vocatione, ſed tantùm in diſpoſitione actiua, quare dicti filij, & deſcendentes ſunt appoſiti reſpectu ſubſtitutionis actiuæ tantùm, vt per iura, & rationes in proprijs terminis belliſsimè conſiderauit *Soc. d. conſ. 104. num 3. & 4. & d. conſ. 69. col. 3. lib. 3.* & poſt eum *Pariſius d. conſ. 87. nu. 25. in fine lib. 2. Menochius d. conſil. 376. nu. 33. & præſumpt. 71. nu. 16 lib. 4.* cùm igitur Federicus vltimo ex fratribus inſtitutis à Diana, deceſſerit abſq; filijs, vndè factus eſt caſus dictæ ſubſtitutionis, meritò ſucceſſerunt per fideicommiſsũ in eius carata Baldaxar filius Nicolai fratris præmortui pro medietate, & pro alia medietate alii filij Vgonis alterius fratris ſimiliter præmortui in ſtirpes, quia iſto caſu expreſsè, & actiuè, in ſtirpes tamen à dicta Diana vocantur, ſed non propterea per dicta verba cẽſentur iſti filij, & deſcendentes ex dictis fratribus vocati paſsiuè, ideſt vt ipſi dicantur grauati onere fideicommiſsi, vt ſupra diximus, ſicque exemplificat *Pariſ.* loco proximè citato.

Ceſſat etiam hic fideicommiſsi præſumptio, quia teſtatrix vſa fuit verbo,
25 *deſcendentes*, collectiuo, ac generali, quo caſu veniunt etiam fœminæ, latè *Mantica lib. 8. tit. 11. nu. 1. de coniecturis vlt. volunt.* & ſic ceſſat familiæ contemplatio, imò etiam ſi adiecisset verbum *maſculos*, niſi fuiſſet vlterius progreſſa; nec conſeruationis in familia præſumptio colligi poſſet, vt benè explicat *Pariſius d. conſ. 87. nu. 26. & 28 lib. 2. Alciatus conſ. 546. num. 2. Menoch. conſ. 376. num.*
26 *40. in fine*. Nec adeſt verbum *in perpetuum*, vel *ſemper*; Nec concurrit aliqua
27 ex coniecturis inducentibus fideicommiſſum ex cõgeſtis per *Menoc. lib. 4 præſumpt. 68. per tot. de præſumption.* &
28 quatenus hæc quæſtio dubia fuiſſet, in dubio tamen pronunciandum eſt, fideicommiſſum non extare, prout authoritate *Rotæ Rom.* reſpondit *Crauetta conſ. 102. in fin. Alciatus conſ. 483. in fine, Menoch. conſ. 85. nu. 50.*

Et hæc dicta ſint quòad portionem dictæ caratæ obuentam dicto Claudio ex perſona dicti Federici eius patrui, nam reſpectu alterius portionis eidem obuentę ex perſona Vgonis eius patris, qui deceſsit, eo, ac cœteris eius fratribus filijs ipſius Vgonis ſuperſtitibus, ſtatim fuit expirata dicta ſubſtitutio, iuxta dictum *conſ. Oltradi* 21. communiter receptum tam in conſulendo, quàm in decidendo ab omnibus, vt latiſsimè teſtatur *Menoch. lib. 4. de præſumpt. præſumpt. 69. Theſaur. dec. 96. nu. 32. Sfort. Oddus conſ. 66. num. 67. Decianus conſ. 56. lib. 5. Raudenſis de analogis cap. 15. num. 34. Hondedeus conſil. 60. lib. 1. Menoch. conſ. 760. Peregr. de fideic. art. 29. num. 22. & ſeq* & alij innumeri, quos conſultò prætermitto, remittens me ad ea, quæ aliàs ſcripſi contr. 24. lib. 2. pro Principe Satriani Equite Aurei velleris, qui nuper ob miram in regendis populis prudentiam, ac ingentia erga Regem promerita totius Regni nouæ militiæ ſummo cum imperio ab Inuictiſsimo noſtro Rege præfectus eſt. Et proindè cum ſit expirata dicta ſubſtitutio vtroque caſu, & mortis d. Vgonis ſuperſtitibus dictis eius filijs, & mortis Federici ſine filijs, ſuperſtitibus dictis eius nepotibus ex fratribus ipſius prædefunctis, nullus remanet dubitationi locus, quin potuerit Regius Fiſcus recto iure exequi facere ſuper dictis portionibus dicti Claudij pro pœna ſpreti mandati;
29 cum etiam non me lateat, vltimo loco ad fideicommiſſum vocatum poſſe bona fideicommiſsi etiam in hæredem extraneum alienare, *l. qui ſolidum § prædium ff. de legatis 2.* cum ſimil. per *Molinam lib. 1. de primogen. cap. 4. num. 1.* ſic
30 etiam, delinquentem cum Fiſco quaſi contrahere, & in illum bona quaſi ex contractu alienare, *l. Imperatores ff. de Iure Fiſci*, latè idem *Molina lib. 4. cap. 11. num. 8. de primog.*

Nec quicquam reſiſtunt in contrariũ ſuprà ponderata, atque adducta; nam ex

ex suprà traditis constat, quod non be-
31 nè consuluit *Decius d.consil.*98. *&* ibidem etiam aduertũt recentiores *Addentes*, & tradit etiam *Alciatus*, qui testatur communem opinionem contra *Decium in d §. quidam rectè 1. lect. num.* 46. & idem *Alciat.cons.*484.*in fi.* & meliùs *consil.* 542. *&* 545. *Menoch. d. præsumpt.*71.*num.*5.*&* 15.*lib.*4. & alij infrà citandi.

Nec etiam obstat id, quod tradit *Soci.*
32 *in d.§. quidam rectè, sub nu.*9. siquidem *Soci.* communiter reprobatur, vt ex sententia eiusdem *Dec.cons.*252.*num.*4. vbi ait, *Soci.* malè sensisse, eumque omnes communiter damnarunt, præsertim *Rubeus*, *Alciat.Torniell.Ruin.Paris.* & alij congesti per *Menoch.* qui eos sequitur *cons.*85.*nu.*67.*cons.*376.*nu.*11.*vers. nec hic obstat, in fin. & Cephal.cons.*353.*nu.* 71. *&* 87. vbi *Cumani* sententiã contrà *Socin.* qui sibimet contradixerat in *d. cons.*104. veriorem etiam existimat.

Neque obsistit quod ex *Bald. Dec.*
33 *& Crau.* tradit *Couarr. d.§.*2. *num.*7. *de testam.* vbi firmat, quòd per substitutionem factam sub nomine collectiuo, *descendentes*, censeantur vocati per fideicommissum ordine successiuo, quoniam ex supra firmatis verissimis conclusionibus liquet, horum sententiam esse communiter confutatam, ac reprobatam, prout eos constantissimè reprobat, eorumque argumentis plenissimè sigillatim satisfacit *Menoch. d.consil.* 85. *ex num.*37. *vsque ad* 98. & iterum idem *Menoch.cons.*376 *nu.* 14. *& d. præsumpt.* 71. *ex num.*22. & in specie aduersùs *Couarr.* qui eam sententiam vti communẽ firmauerat, insurgit alter doctiss. Hispan. *Ludouic. Molin. lib.*1. *de primog. c.*5 *n.*27. *versic. his tamen non obstantibus*, vbi latè substinet eandem *Cuman.* traditionẽ vt in substitutione facta sub nomine collectiuo censeãtur vocati per vulgarem, ità vt primo adeunte respectu omnium vocatorũm expiret substitutio; nisi in substitutione adsint verba habentia tractum temporis successiuum, aut perpetuitatem, quo casu cẽsentur vocati omnes per fideicommissum ordine successiuo, & hanc sententiam contrà *Couarr.* probat, inquam, egregiè, ac multis ll. perpendit *Molina* vbi proximè vsque ad *num.*31. *& nu.*30 *vers. vltimo loco*, testatur, hinc opinionem esse verissimam, & quod omnes Scribentes prædicti pro contraria parte citati, aut errant, aut æquiuocè loquuntur, vel cum adiectione aliquarum coniecturarũm, ex quibus dispositio tractum successiuũm, seù perpetuitatem expostulet, prout apud ipsos videri poterit, & idem *Menoch. d.consil.* 85. ex *nu.*82. *&* 97. in specie resoluit motiua *Crauett. d.cons.* 22. & ait, parùm sibi deferendum esse, cum illisinet dumtaxat rationibus, quibus vsus est *Socin.in d.§. quidam rectè, sub nu.*9. adducatur, quæ minus obstare ibidem ostendit, & nos suprà diximus.

Declinantur etiam considerata per *Peregr. in d.art.*19. vbi *nu.* 28. dicit, opinionem *Socin.* contra *Cuman.* esse veriorem, cum ex prædictis contrarium ex communiori omnium Scribentium traditione liqueat.

Prætereà *Socini* sententiam, tantùm
34 abest, vt veram fateamur, quinimò falsam, clara terminorum, ac casuum distinctione, solidissimisque rationibus demonstrabimus. Etenim substitutio de nepotibus, & eorum filijs, & descendentibus intelligitur facta ordine successiuo, vt vnus gradus post alium veniat, eũ etsi natura copulæ sit pariter inuitare personas, inter quas ponitur; nihilominus quando cadit inter personas, inter quas versatur ordo iuris, & ordinata charitas, tunc non coniunctionem, sed ordinem inducit, *Bal.* ac cęteri Scribentes in *l.Gallus §.quidam rectè ff. de lib. & posth.* vbi communiter *DD.* tradiderunt, huiuscemodi substitutionem ordine successiuo operari regulariter, dubium autem stat circa practicam huius ordinis successiui, nam *Castr. & Soci.* ibi demon-
35 strant, quod ordine successiuo potest dupliciter intelligi, primo modo, quod excluso priore in gradu sequens admittatur, sed admisso priore sequentes excludantur; secundo modo, quòd priore admisso, etiam effectualiter censeatur rogatus restituere sequẽti in gradu, modò secundùm casuum varietatem (quos enu-

enumerat ibi *Socin.n.*13.) aliquando secundùm primam, aliquando iuxtà secūdam intelligētiam iste ordo successiuus practicatur.

36 Sed quoad casum ad rem nostram attinentem, quādo plures vocantur ordine successiuo per copulam in substitutione compendiosa, putà si testator dixerit, *quādocunq; decesserit filius meus, substituo fratrem & filios, seù fratrum filios, & nepotes*, quod isto casu practicetur ordo successiuus secundùm primam intelligentiam, nempè quòd excluso priore in gradu sequens admittatur, & admisso priore sequentes omnes excludantur, vt sic primus gradus veniat per viam substitutionis fideicommissariæ, sequentes autem per viam substitutionis vulgaris, videlicet si primus hæres non erit, veniat secundus, & sic deinceps, defendūt *Soci.in d.l gallus* §. *quidam rectè, propè finem*, & antè eum ibi *Cuman.* dicens, ità consuluisse cum *D.Fulgos.* idem *Soc.in consf.*69. *col.*5.*lib.*3.*in consf.*74. *col.*4.*lib.*4.*Ruin consf.*159.*num.*19. *lib.*2. & *consf.*20.*col.pen.lib.*3. & de substitutione facta post mortem filij hæredis instituti decedentis absque filijs, de Hieronymo nepote ex fratre, eiusque filijs, & nepotibus, quòd Hieronymo admisso per fideicommissariam, cæteri vti vocati, & subordinati per vulgarem post Hieronymum remaneant exclusi, consuluerūt *Alex. consf.* 22. *lib.*3. duplicato *in consil.* 23.*lib.*4.cum alio *consf.* 14.*eod.lib.Io. Baptista de Sanctoseuerino*, vt dicit *Soc. in d.* §.*quidam rectè*, vel *Antonij de Prato* secundùm alios, & in eodem casu consuluit *Soc.sen.consf.*113. & duplicato *consf.* 238.*lib.*2. *Corn.consf.*17.*lib.*4. *Crau.consf.* 131.*nu.*4.idem *Alex.consf.*105. *num.*3. *lib.*1. *Alciat.consf.*35.*nu.*20.*lib.*9. *Castr. consf.*383.*notandum est,col.*1.*lib.*1.*Socin. in consf.*249.*sub num.*22.*lib.*2. & *in consf.* 69.*col.*5.*versf.confirmatur*, & *consf.*104. *numer.*10. *lib.*3. *Ruin.consil.*92.*lib.*2 & *consil.*19 .*num.*9. *lib.*3. *Parisf. Socin.iun. Decian. Cephal. Vegg. Riminal. Anguss. Menoch. Torniell. Molin. Simon de Prat.* allegati per *Peregrin. de fideicom.art.*19. *nu.*8.

37 Et licèt ipse *Peregr.* ibidem *nu.*9.*cum seq.* contrariam opinionem defendat, nempè quòd in casu prædicto ordo successiuus practicetur iuxtà secundam intelligentiam, vt priore admisso, etiam effectualiter censeatur rogatus restituere sequenti in gradu, & sic deinceps vsque ad vltimum vocatum, pro qua opinione in eadem causa, ipso patrocinante, bis iudicatum asserit, & plures *DD.* pro sui sententia conuocat.

Nihilominus prima opinio videtur magis communis, sed quicquid tamen sit, in substitutione compendiosa per copulam, plures gradus cōprehēdente, vt in casu nostro vbi vocatio non fuit facta copulatiuè per dictionem, &, sed disiunctiuè per dictionem, *vel*, siue, *aut*, quæ est alternatiua, cum testatrix nepotibus sine sobole decedētibus substituerit superstites ad inuicem, aut eorum filios, vel descendentes.

Tuta est conclusio, quòd veniant nepotes, vel eorum filij, aut eorum descēdentes ordine successiuo secundùm pri-
38 mam intelligentiam, quòd excluso priore in gradu, sequens admittatur, sed admisso priore, sequentes omnes excludātur, vndè cum Federico nepoti absque filijs obeunti successerit primò, & fuerit admissus Claudius pronepos testatricis pro illa portione, de qua in themate, sequentes in gradu, & sic eius descendentes perpetuò sunt exclusi, quia per vulgarem tantùm vocati erant, si præcedēs eos in gradu hæres non esset, ità ex *tex. in l.cum pater* §.*pen.ff.de leg.*2. decidunt ibi *Bart.* & omnes Scribentes, vbi disiunctiua posita inter personas, inter quas cadit ordinata affectio, stat propriè, & non resoluitur in coniunctiuam, *Bart.* & alij in *l. cum quidam*, vbi *Iasf. col.*3.*versf.limita C.de verb. signif. Bart. in d. l.gallus* §. *quidam rectè,col.*2.*versf.non obstat*, & ibi *Angel. & Castr.col. fin.versf. item quando, & Iasf.* ibi *col.*2. *versf. aduertè*, & apertius *nu.*26. *versf.*3. *amplia, Soc. ibid: col.fin.* vbi loquēs in casu suprà posito dicit, *sed si disiunctim facta esset vocatio, ità demum vocarentur filij, si prior*
39 *non admittatur, cum ad veritatem disiunctiuæ sufficiat alterā partem esse verā, l.si hæredi plures ff. de condit. instit.* ergo

sufficit vnum admitti, idemque dixit *Soc. in cons. 69. col. 5. in fin. lib. 3.*

Deciditur etiam hoc ex *text. in l. hæredes mei §. fin. ff. ad Trebell.* vbi *glo. Alex.* & cæteri communiter cōcludunt, quòd
40 quando alternatiuè plures vocantur, si primi secundùm ordinem charitatis, & scripturæ extant, sequentes perpetuò excluduntur, ità etiam in terminis substitutionis compendiosæ alternatiuè con-
41 ceptę, vt priore admisso, cæteri sint exclusi, cum essent subordinati per viam substitutionis vulgaris, si prior hęres nō esset, veniret secundus, & si secundus hæres non esset, veniret tertius, & proinde priore existente hærede, & admisso, alij sequentes remanent exclusi secūdùm primam intelligētiam ordinis successiui, consuluerunt *Cuman. in cons. 106. Alex. consil. 30. lib. 2. viso testamento, Albertini, Corn. cons. 200. lib. 2. Dec. cons. 95. Paris. in cons. decisiuo 21. lib. 3. Ruin. cons. 159. num. 20. lib. 2. Castr. in l. cum ita §. in fideicommisso col. fin. vers. secus C. de verb. signif. & Bald. in l. Caius col. 2. vers. extra ff. sol. matr. & in cap. 1.* vbi *Præposit. in 1. notab. de eo, qui sibi, & hæred. suis*, quod pluribus disiunctiuè vocatis, primus solus, si extat, admittitur, ex quibus cum testatrix substituit nepotibus moriētibus absque sobole, nepotes superstites, vel eorum filios, aut eorum descendētes, dum ad successionem Federici mortui absque filijs fuerit admissus Claudius pronepos testatricis, & vocatus in secūdo gradu, expirauit substitutio quòad descendentes Claudij vocati tertio loco, quia ità demum vocati erant, si Claudius non esset hæres, & sic per vulgarem substitutionem, & nō per fideicommissariam ex prædictis, atque ità cum in casu nostro simus in vocatis per disiunctiuam, quo casu seruat naturam disiunctiuæ quòad vulgarem, ità quòd priore admisso, cæteri excludantur, extrà dubitationem nostra residet sententia, adeò quòd eam deinceps in dubium reuocare cum tot clarissimis rationibus, ac *Doctorum* selectioribus sententijs roboretur, sit pœnitus impossibile. Quicquid in contrarium dixerit *Decius dicto consil. 95.* docet *Soc. cons. 113. col. penult. versic. quinimò, Alex. consil. 170. lib. 5. Soc. iun. cons. 100. nu. 33. & seq. lib. 3. Ripa in l. hæredes mei §. fin. nu. 9. ff. ad Trebell.* & contra *Dec.* expressè cōsuluit *Alciat. cons. 83. & 89. lib. 9. & cons. 5. num. 9. lib. 4. Pancirolus cons. 59. num. 10.* quos refert, & sequitur idem *Peregrinus art. 18. num. 24.* vbi inquit, *Decium* in hac re aberrasse, & adeò hanc sententiam esse veram, vt nec
42 etiam operetur clausula codicillaris in hoc casu effectum fideicommissariæ inter primum, & secundum, vt antè eum animaduerterat *Ripa* vbi suprà, & confitetur *Peregrin.* ibidem, hunc casum nō non fuisse consideratum à *Socin.* vbi vocantur per disiunctiuam, sicut in casu nostro.

Rursus in specie nostra adsunt verba
43 illa, *quod succedant in stirpes & non in capita*, quæ non conueniunt passiuæ, sed actiuę tantùm substitutioni, vt suprà *Socin. Paris. Menoch.* & alijs fundauimus, quę non aderant in casu *Peregr. in d. art. 19.*

44 Nec tandem vim facit sententia lata in anno 1571. per quam fuit exclusa Iulia de Azzia vxor dicti q. Federici super dictis caratis dicti Federici, stante fideicommisso prædicto, quia dictus Federicus erat iam grauatus dę illas restituendo dictis eius nepotibus à dicta Diana, ex quo sine filijs decesserat, & sic dicta substitutio vigebat in personam ipsius Federici, cuius erat creditrix dicta Iulia vxor, nos autem fatemur, fuisse expiratam in personā Baldaxaris iunioris eius nepotis ex Nicolao fratre prædefuncto, & in personā Claudij, aliorumque eius fratrum filiorum Vgonis similiter fratris prædefuncti, & sic dicta sententia rectò iure processit, & iuxtà formam dictæ substitutionis.

Ex quibus non immeritò concludendū est in beneficium R. Fisci contrà dictum Claudium in hac eius vana prætensione dicti fideicommissi.

SV M-

SUMMARIUM.

1 *Publicanorum auaritia in cõducendis vectigalibus Regijs, eorumq; calliditas in petendo reſtauro ſiuè mercedis remiſſione.*

2 *Mercedis remiſſio quibus ex cauſis poſtulata fuerit à publicanis.*

3 *Mutatio monetæ facta antè locationem non eſt cauſa petendæ remiſſionis mercedis.*

4 *Effectus Bancarij duorum tertiorum non dicuntur vera moneta, dum non eſt parata ſolutioni ad libitum creditoris, ſed potius dici debet nomen debitoris.*

5 *Pretium regulariter ſoluendum eſt in pecunia numerata.*

6 *Moneta dici non poteſt quæ formam non habet, in qua tria ſunt neceſſaria, quæ explicantur nu. 7.*

8 *Decreti generalis Regij Collateralis Conſilij ratio, quarè fuit emanatum.*

9 *Succurrendum non eſt ei, qui ſpontè in neceſſitate ſe ponit.*

10 *Neceſſitas, in qua quis incidit ex propria culpa, non excuſat.*

11 *Voluntarium dicitur id, quod fit ex neceſſitate, quam quiſque ſibi impoſuit.*

12 *Dilatio à Principe alicui conceſſa non extenditur ad debita poſtmodum contracta quod procedit vbi agitur de præiudicio creditoris, non tantùm reſpectu temporis, ſed etiam reſpectu ſummæ ex maioritate rationis.*

13 *Solui quod fuit promiſſum, venit in obligatione ſoluendi.*

14 *Debitor liberatur quando petit id, quod eſt in obligatione, ſiuè ſit ſpecies, ſiuè genus ſubalternum, quod quomodo procedat, declaratur nu. 15. & 16.*

17 *Decretum generale non reſpicit obligationem, ſed facultatem ſoluendi.*

18 *Perempta re, quæ eſt in facultate ſoluendi, non liberatur debitor, quia tenetur ad quantitatem, quæ eſt in obligatione, & triplex ratio affertur nu. 19.*

20 *Exactio, & ſolutio non ſunt ad imparia iudicanda, & ideò ſi exactio fructuum fuit facta in pecunia numerata, ità pariter facienda erit ſolutio locatori.*

21 *Caſus inopinatus non dicitur quando adeſt probabilis ſuſpitio.*

22 *Mutatio monetæ pluriès accidit in Regno, vndè mutationis monetæ caſus nõ poteſt dici inſolitus, nu. 23.*

24 *Caſus inſolitus dicitur ſi ſemel per mille annos accidit, ſecundùm* Bart. *vel ſecũdùm* Corn. *ſi ſemel infrà centum annos.*

25 *Fiſcus differt à Principe, & alius eſt Fiſcus, alius verò Princeps.*

26 *Referuntur deciſiones S.C. pro denegata deductione, & R. Cameræ Summariæ nu. 27.*

28 *Remiſſio mercedis peti non debet ex cauſa lucri amiſſi, ſed damni paſſi à conductore quo caſu non ſufficit probaſſe Gabellarium lucrum etiam magnum amiſiſſe ad finem obtinendi reſtaurum, ſed requiritur probatio damni exceſſiui, & quòd remaneat læſus vltrà dimidiam.*

29 *Vt aliquod veniat in obligatione, eſt ſpecialiter exprimendum.*

30 *Solutio præſumitur promiſſa in pecunia numerata, & regulariter pretium intelligitur etiam in pecunia numerata.*

31 *Solutio quando fieri promittitur à debitore, & non exprimitur qualitas monetæ, intelligitur, de vſuali, & currenti fuiſſe conuentum.*

32 *Morbus peſtilentialis quando non eſt vniuerſalis, ſed particularis in certo loco, non eſt facienda in dicto caſu remiſſio mercedis conductori.*

33 *Fundamentum quod eſt intentionis alicuius, ab eo probandum eſt, quod ſi fuerit omiſſum, ſequitur abſolutio.*

34 *Conductor licet quando propter bellum, vel peſtem non potuit exigere fructus gabellæ, petere poſſit remiſſionem mercedis, quia caſus fortuitus dicitur, declaratur tamen dicta concluſio nu. 35. 36. 37. 38. & 39.*

40 *Damnum intolerabile iudicatur quando non vnius rei, ſed omnium rerum conductarum ſimul reditus deficit & omnium conductarum rerum ſimul reditus habenda eſt ratio, & quod deeſt in vno, ſuppletur ex vbertate alterius, & nu. 44.*

41 *Item conſideratur damnum habito reſpectu ad penſionem quæ ſoluitur, non autem ad lucrum, quod conductor amittit propter caſum fortuitum.*

42 *Item conferri debeant reditus, & fructus totius temporis locationis, & attẽdenda est vniuersalis locatio.*

43 *Locatio licèt facta fuerit per plures annos, vnica tamen est, & non plures, & solutio diuisa in tempora censetur facta gratia commodioris solutionis.*

45 *Damnum intolerabile quod dicatur pro mercedis remissione concedenda conductori, plures recensentur DD. opiniones ex* Bosio, Gomesio, Couar. Menoc. *& alijs.*

46 *Damnum intolerabile ex communi, & magis recepta opinione dicitur quando conductor, siuè Gabellarius remanet læsus vltrà dimidiam, habito respectu ad id, quod exigitur, & ad id, quod soluitur, deductis expensis, & referuntur decisiones nu. 47.*

48 *Credenzeriorum libris non erit standum, & ex eis non rectè probatur perceptio fructuum Gabellarum.*

49 *Dictio,* &c. *attendenda est in amplissima forma in Fisci beneficium, & ideò attendenda est renunciatio facta cum prædicta dictione,* &c. *ad casus fortuitos, & ad omnes alias exceptiones.*

50 *Renunciatio casuum fortuitorum simplex quòd extendatur etiam ad incognitos, ex* glosa, Bart. *doctrina, & aliorum, referuntur DD. qui contrarium voluerunt.*

51 *Mercedis remissio facienda est quando ex noua impositione conductor damnum patitur.*

52 *Propter peccata veniunt aduersa.*

ARGVMENTVM.

Agitur de locatione Regiarum Gabellarum. Cui, quando, & quibus casibus facienda sit remissio mercedis publicanis, seù conductoribus ipsarum; Quod dicatur damnum intolerabile, quiuè casus fortuitus pro obtinendo restauro; Et de generali renunciatione facta cum iuramento. Ac de mutatione monetæ, vbi ferè tota materia pertractatur cum declarationibus ad Decretũ generale Regiæ Iunctæ desuper editum quòad solutiones faciendas, & de qua pecunia sit facienda solutio, magistraliter continetur.

RESPONS. XVII.

1 ANtiqua, & nota publicanorum, audacia, temeritas, & auaritia, adeò in immensum excreuit, vt dum de conducendis vectigalibus agunt, in quibus publicam vtilitatem versari constat, cum ipsa sint nerui Reipublicæ, & Regum quodammodò stipendia continuata, simul varijs callidissimis, & vafris adinuentionibus cogitãt, quo pacto valeãt Fiscum capere, fidem, & Regem ipsum fallere, & solutionem statutis temporibus effugere, & vice adimplementi contractus lites proponere inextricabiles, excomputa, & restaura petere ex friuolissimis, vt plurimũ causis, quibus Fiscus, eiusque Cõsignatarij defatigati, eas deserere cogantur, vt vectigalia destinata ad Regni, & Monarchiæ defensionem, & tutelam, ad ipsorum publicanorum compendium, ne dicam rapinas, & Regnicolarum vexationem conuersa videantur, adeò vt prius præparantur capita excomputi, quàm oblationes pro ipsis conducendis efferantur. Cui malo nisi pro Iudicantium religione presso, maxima seueritate, & celeritate simul occurratur, exhausto ærario Regnum ipsum cum subditis de facili ruet.

Vt igitur incipiamus ab Arrendamẽto Olei, & Saponis; iudicium institutum per Gubernatores ipsius aduersùs Fiscum, licèt quãplures contineat aereas, & confusas prætensiones ad colorandum prætensum excomputum, siuè emen-

emendam pro rata prætenfi damni paf-
2 fi, ad quatuor tamen restringitur capita, fiuè caufas, ex quibus contendunt, cō-cedendum restaurum, videlicet ex caufa mutationis monetæ, pestis in Infula Siciliæ, belli, ac nouę impositionis quinque pro centenario, quæ omnia superueniffe figurant inopinatè post contractum Arrēdamento ū de menfe Ianuarij 1623. Ad quæ etiam capita reducuntur prætenfiones cæterorum Gubernatorum Dohanæ maioris Neap. & Arrēdamentorum Serici, & Croci, Salis Dohanarum Apuleæ, & reliquorum omnium, aliquibus paulò additis, vel mutatis.

Nos verò, ficuti pro Regio Fifco nullatenus effe locum petito restauro, fiuè emendæ in facti fpecie in fingulis quibufque cafibus diuerforum vectigalium apertiffimè fundauimus, nunc iterum, ex iuris etiam difpofitione constantiffimè demonstrabimus, vt quod aduersùs excomputū in arrendamento Olei proponetur ad exclufionem restauri, in cæteris quoque vectigalibus ex facti, & rationis identitate cenfeatur.

Contendunt igitur Aduerfarij, deberi eifdem restaurum ex caufa mutationis monetę duorum tertiorum, fub prætextu, quod ea intentione d. Arrendamentum fufceperint de menfe Ianuarij 1623. quia tunc temporis extabat vfus foluendi illam monetam Bancariam duorum tertiorum, quæ cum deinde in menfe Augusti eiufdem anni fuerit iuffu Principis fublata, meritò fit eis concedenda deductio propter hunc cafum.

Verum quàm vana fit hæc prima caufa prætēfi restauri, nemo eſt qui nefciat, cum certiffimum fit, nullam mutationē
3 monetæ fuperueniffe post cęptū Arrendamentum, quæ fuerat mutata longè antè fub die 2. Martij 1622. vndè in mēfe Ianuarij 1623 aderat iam moneta noua, & licèt etiam adeffent effectus illi
4 bancarij duorum tertiorum, illa tamen non erat vera moneta, dum non erat parata folutioni ad libitum creditoris, fed potius erat nomen debitoris, quamobrem nullatènus fieri poterat folutio per dd. Gubernatores de dicta moneta bancaria, reluctantibus Cōfignatarijs, cum pretium regulariter fit
5 foluēdum in pecunia numerata, *l. 1. ff. de rer. diuif. §. item pretium, Inſtit. de empt. & vendit. Mantica lib. 4. tit. 11. nu. 2. de ta-*
6 *citis conuent.* nec dicitur moneta quæ
7 non habet formam, in qua tria constat effe neceffaria. Primò, perfecta in materia. Secundò, vt fit iusti ponderis, ex quo regulatur etiam valor, & æstimatio. Tertiò, vt formam contineat, vt dignofcatur fcilicet, cuius fit Principis, fine qua forma nulla poteſt effe pecunia, *l. 1. C. de veter. numifm. poteſt. lib. 11.* cum alijs per *Thefaur. iun. de augment. monetæ in princ. nu. 5. & 7.* quorum nihil concurrit in hac moneta imaginaria.

Hanc veriffimam conclufionem Aduerfarij conantur forfan restringere in cafu nostro duplici ratione. Primò fcilicet vigore decreti generalis fub die 17. Nouembris 1622. quo iuffum fuit, quòd folutio omnium onerum fieri poffit de d. pecunia, feù verius effectibus, & nominibus bancarijs. Secundò, quia in oblatione fuit expresfè conuentum, folutiones faciendas per medium Banci, vndè videtur illam, quam ipfi baptizant pecuniam bancariam, fuiffe in obligatione foluendi, & propterea illa perempta, ad aliud non tenentur, nifi ad æquiualens, quod arbitratum fuit per Collat. Conf. in duc. 80. pro quolibet centenario; fed vtrunq; non obstat.

8 Primum ex decreto generali non obfiſtit, tum quia illud expediens fumptum per Collat. Conf. facultatis foluendi illo modo, fuit fuccurrendi caufa debitoribus, illo tempore angustiatis ab importuna exactione ad instantiam eorum creditorum, qui ad folutionem vrgebant in pecunia numerata, & proindè in eodem decreto statuitur, quòd refpectu folutionum, quæ fponté quifque facturus effet, prout funt retrouenditiones annuorum introituū nō fierent de duobus tertijs, quia hoc cafu cefſabat ratio prędicta, dum non aderat importunitas, fiuè vrgentia creditoris ad folutionem cogentium, & propterea non erat neceffe eifdem debitoribus fuccurrere, in damnum creditorum in actu, qui volun-

ariè fiebat per debitorem, at in casu nostro cessat ratio d. decreti, quia post publicationem illius edicti, Gubernatores nulla necessitate vrgente, sed voluntariè cęperunt affictū pręd1ctū, vndè eisdē imputandum, si spontè se in necessitatem soluēdi in pecunia numerata posuerūt,
9 quia non est succurrendum ei, qui spontè in necessitate se ponit, *glo. Bart.* & alij *in l. si mulier; ff. quod metus causa*, & ne-
10 cessitas, in quam quis incidit ex propria culpa, non excusat, *l. fideiussor* §. *si necessaria ff. qui satisd. cogant.* & voluntarium
11 dicitur id, quod fit ex necessitate, quam quisque sibi imposuit, *l. interdum in fi. ff. de Iudic. Crau. in resp. pro genero nu.* 44. *&* 386. *Surd. de alim. tit.* 6. *q* 9. *nu.* 14. & di-
12 latio à Principe alicui concessa non extenditur ad debita postmodum contracta, *Guid. Pap. decis.* 109. *Dom. Rouitus in Pragm.* 3. *nu.* 32. *de cess. bonorum, Galter. in praxi liquidat. inst.* 2. *par.* 3 *par. princ. nu.* 30. & si hoc militat vbi agitur de pręiudicio creditoris respectu temporis tātùm, quantò fortiùs quando agitur respectu summę, cum re vera longè minus percipiatur in moneta bācaria duorum tertiorum, & sic liquet, quòd solutio facienda per dd. Gubernatores etiam tēpore duorum tertiorum erat facienda in pecunia numerata. Tum etiam quia respectu affictuum in eodem decreto ordinatorum, quòd valeret fieri solutio de duobus tertijs pro medietate tātùm, & pro alia medietate in pecunia numerata, & quatenus decretum prædictum haberet locum in hoc affictu, quod nullatènus admittimus, vt proximè fundauimus, tamen secundùm lecturam eorundem Aduersariorum liquet, ipsos percepisse infrà tempus, quo currebat d. moneta bancaria duc. 113. m. à quibus percepisse alagium ad rationem duc. 30. pro centenario, prout in 6. & 7. eorum articulis; sequitur ergo, quod medietas, quæ erat soluenda iuxtà eorum lecturam in pecunia numerata, fuit soluta de duobus tertijs cum alagio prædicto in beneficium ipsorum, ascendente ad duc. 17. m. quod quidem alagium non iure acceperunt, & contrà conscientiam, dum tenebantur soluere in pecunia currenti, & id totum cedere debet in beneficium R. Fisci, & eius Cōsignatariorum.

Insuper quamuis prædicti Gubernateres potuissent soluere de dicta pecunia duorum tertiorū, adhuc dicimus, quod nullum debetur eis excompotum pro quantitatibus non solutis de illa moneta, quod quidem ex pluribus fundatur.

Primò, quia clarum est, pecuniam illam bancariam duorum tertiorum non fuisse in obligatione dd. Gubernatorum, prout ipsi conantur fundare ex oblatione, sed tātùm in facultate soluendi, quatenus proximè per nos fundata nō mi-
13 litarent, non enim promiserunt soluere expresè de pecunia duorum tertiorum, tunc enim esset in obligatione soluendi, vt notabiliter docet *Bar. in l. si quis stipulatus decem in melle* 57. *sub n.* 5. *ff. de solut.* & in dicto casu vera est cōclusio, quod quan-
14 do perit illud, quod est in obligatione, siuè sit species, siuè genus subalternum, debitor est liberatus, vt *DD.* omnes in *l. quod te*, vbi *Bar. num.* 8. *ff. si cert. pet. & in l. si ex legati causa ff. de verb. oblig.* verùm
15 hoc cum duplici moderatione intelligitur. Primum, quòd debitor ex re perempta nihil lucretur, nam quod lucratur præstare debet, vt si pretium rei peremptæ esset pœnes ipsum debitorem quātitatis, vt *Dec. Rip. & Cagnol. nu.* 51. *in d. l. quod te*, nam iustum non est cum aliena iactura locupletari, *DD. in l. si Stichus, ff. de verb. oblig.* & ideò per Reg. Pragm. ordinatur deductio 20. pro centenario in solutionibus faciendis ex causa Apocarum Banci, vel cambij illo tempore, quia præsupponit indubitatē, solutionē fuisse promissam de duobus tertijs, & sic illam pecuniam fuisse in obligatione, & principaliter debitam, quo casu ex peremptione illius monetæ licèt de rigore debitor fuisset liberatus, tamen ex æquitate tenebatur ad æquiualens illius effectus bancarij, quod apud eum remanet creditori ex causa onerosa, ne eum illius damno ditescat, quam æstimationem in 80. pro centenario æstimauit Collaterale Consil. per dictam Pragm. Secundum moderamen est spe-
16 ciale in pecunia, nam qui tenetur ad aliquam

quam speciē pecuniæ, si ea fuerit tēpore solutionis reprobata, nec reperiatur, communior est sententia, vt in moneta noua soluatur æquiualens, vt docet idē *Bart.in d.l.quod te, nu.6.Ias.nu.16.Ripa nu.24.Mant. nu.38.Cagnol.nu.64.idem Bart.in l.Paulus,nu.6.ff.de sol.* & alij passim, *Boer. decis.327.nu.12.Natta consil. 454.Brun.de monetis,concl.2.Sola de monetis,q.22.* Hinc factum est,quod cum integrum genus subalternum monetæ, nempè bancariæ perierit, æstimatio illius, quæ in illis duobus casibus Pragm. principaliter in obligatione erat debita, solueretur in moneta noua, cuius æstimatio in 80. pro singulis centum fuit ta-

17 xata. Ex quibus duo colliguntur verissima. Primum, quòd dictum decretum generale non concessit, nisi facultatem soluendi,prout Pars præsupponit,& nos negamus in ea pecuniæ specie, & sic nō respicit obligationem, sed facultatem soluendi, vt post *Bart. in d.l.si Stichus* tradit *Imol.in l si duo 128.in fi ff.de verb.*

18 *oblig.* At quando res,quæ est in facultate soluendi desierit solui posse,non liberatur debitor, quia tenetur ad quantitatem,quę est in obligatione,prout probarunt *in d.l.quod te,Decius sub n.25.Ripa nu.18.Rimin.sub n.5.Buttigel.nu.17. Curt.* & alij, & antè eos *Bald.in l.incen-*

19 *dium C.si cert.petatur*, cuius triplex est ratio. Prima *Ripæ*,quia id, quod est in facultate soluēdi est accessorium ad illud, quod est in obligatione,ideò sublato accessorio remanet principale. Secunda *Rimin.sen.* quia rectè arguitur ab adiecto ad id, quod est in solutione, at si variatur adiectus solutioni, non liberatur debitor, quia tenetur soluere principali. Tertia *Curtÿ*,quia cum perfecta sit obligatio,non debet resolui, quia intererat illud,quod est in solutione:cum igitur in casu præsenti moneta bancaria duorum tertiorum interierit,quia ex ordine Domini Proregis 2.Augusti 1623. non fuit amplius expendibilis, & sic non est in facultate debitoris eam soluere, vtique remanet adstrictus ad prę standum illud, quod est in obligatione,nempè ad quātitatem in oblatione contentam.

Secundum,quòd à casu Pragmaticæ, vbi pecunia bancaria est principaliter in obligatione ad casum nostrum, vbi est solùm in facultate soluendi, non rectè infertur,ex not.in *l.miles §.decem ff.de re iud.* nam in primo casu esset debitor liberatus de rigore,sed ex æquitate ordinatur, quòd soluat æquiualens effectus bancarij, quod apud eum remanet, ne ditetur cum aliena iactura, At in secundo casu nullo modo liberatus est ab eo, quod est in obligatione, licèt interierit pecunia bancaria,meritò ad integram pecuniam in oblatione contentam tenentur, &c.

20 Prætereà si exactio diritiuum, & fructuum dicti Arrendamenti fuit facta integrè in pecunia numerata, qua ratione defendi poterit,quòd solutio fiat in alia specie,in maximum detrimentum creditorum cum Arrendatorum locupletatione.

Quinimmò etiam si essemus in casu mutationis monetæ, & aliquod damnū emersisset, ex illius mutatione, deberet dd.Gubernatoribus imputari,quia dictū periculum suscepisse videntur, sicut excedens vtilitas eorum fuisset, eò magis cum non omnis moneta fuerit reprobata, sed aliqua particularis tantùm,vndè superest alia,cum qua potuerunt homines negotiari, & sic non fuissent priuati Gabellarij iure exigendi fructus in moneta currenti, sicuti in terminis terminantibus consuluit *Robertus Maranta consil.138.num.4.5.& 6.* post *Firmianum de Gabellis par.2.q.25.*

Præterea nec potest dici hic casus inopinatus,nam nedum poterat,sed debebat præuideri,quod non poterat subsistere ille modus soluendi de pecunia duorum tertiorum, quia non dicitur ca-

21 sus inopinatus, quando adest probabilis suspitio, *Vrsill.ad Afflict. dec.258.nu. 9.* & mutatio monetæ pluries accidit in

22 hoc Regno, vt tempore Excellentissimi Ducis Aluæ, & in ann.1557. & 1609. testantur de *Ponte tit. de regal. imposit. nu. 40.Vrsill.ad Afflict.decis.90.nu.3.* Et ex *Pragmat.9.de monetis*,vndè nec etiam

23 mutatio monetæ in hoc Regno potest dici insolitus casus, ex traditis per *Menoch.de arbitr.casu 80.ex nu.2.* vbi casū insoli-

24 insolitum dici secundùm opinionem *Bart.* si semel per mille annos accidit, vel secundùm opinionem *Cornei*, si semel infrà centum annos. Nec etiam dicatur, quòd hic casus euenit facto ip-
25 siusmet Fisci, quia alius est Fiscus, alius verò Princeps, ex traditis per *Bossium tit. de Fisco. nu. 3. & 10.* & per *Consl. de Anna cons. 56. nu. 2. lib. 1. cum seq.*

Nec dicant forsan Aduersarij, quòd licèt non competat eis excomputum ex causa mutationis monetæ, iuxtà dictam opinionem *Marant.* tamen possent soluere in moneta reprobata exacta antè illius mutationem, iuxtà opinionem *dicto cons. 138. num. 1.* quia circumscripta pro nunc veritate huius conclusionis, constat, non posse practicari in præsenti causa, quia Gabellarij non exegerunt diricttus in pecunia bancaria, sed in pecunia numerata, & sic vbicunque se vertant, omninò liquet, hanc causam nullam habere nec facti, nec iuris subsistentiam.

Et ex his etiam colligitur, quòd non habètur ratio hoc casu, num locatio fuerit excessiua respectu pretij oblati, ad obtinendum excompotum prædictum, quia attenditur solùm qualitas monetę promissæ, si bācariæ duorum tertiorum,
26 vel currentis, prout decisum fuit bis per S. C. referente doctissimo, ac versatissimo viro Domino Præsidente Rouito in causa Elenæ Falangolæ cum Principe Sanctæ Agathæ, in qua cum prætendisset dictus Princeps eandem deductionē pro emptione Terrę Fagnani facta tempore, quo currebat pecunia duorum tertiorum, & petijsset terminum in S.C. ad probandam læsionem, ad faciliùs reddendum petitam deductionem, fuit exclusus per duo decreta S. C. quòd procedatur ad decisionem dicti articuli absque termino, penès . . . . . Act. S.C.

27 Et ne desit authoritas etiam rei iudicatæ respectu dicti articuli principalis, reminiscantur amplissimi Senatores determinationis factæ in causa Affictatorum Gabellæ Vini ad [illegible]tum per eādem Regiam Cameram, in qua fuerunt absoluti Gubernatores Arrendamenti Vini à prętensa deductione petita per dictos Affictatores ex eadem causa, de qua nunc agitur, penès Salamonem.

Illud tandem pro coronide in hoc nō omittendum, quòd dicti Gubenatores
28 hanc deductionem prætendunt non ex causa damni passi, sed lucri amissi, quod quàm sit à veris terminis alienum, constat ex *Aretin. cons. 52. in fin. Paris. cons. 38. nu. 16. & 19. lib. 1. Bald. cons. 329. col. 1. Corn. cons. 128. col. pen. lib. 2. Socin. iun. cons. 78. nu. 3. lib. 2. & Clapper. in centur. causar. fisc. caus. 55. n. 8.* apud quos habetur, non sufficere probasse Gabellarium, lucrum etiam magnum amisisse ad finē obtinendi remissionem, vt latè etiam *Surd. cons. 34. nu. 6.* at requiritur probatio damni excessiui, & quod remaneat læsus vltrà dimidiam, vt fusiùs infrà dicemus.

Nec est facienda aliqua vis in ponderatione Partis aduersæ, quòd sit facta promissio solutionis per medium Bancorum, quasi quòd ex hoc colligitur, voluisse soluere de pecunia duorum ter-
29 tiorum. Primò, quia vt suprà fundauimus, ad hoc vt dictæ pecuniæ species fuisset in obligatione soluendi, debebat specificè fieri mētio, ex *Bar. in d. l. si quis*
30 *stipulatus*. Secundò, quia solutio præsumitur promissa in pecunia numerata, *l. soluta 49. ff. de solution.* & regulariter pretium intelligitur etiam in pecunia numerata, *dicta l. soluta 49. ff. de solution. l. 2. ff. de contrahend. emption.* cum alijs iuribus suprà citatis. Tertiò,
31 quia quando à contrahentibus non exprimitur, cuius qualitatis monetę debeat fieri solutio, intelligitur monetæ vsualis, & currentis, *l. Imperator ff. de contrab. empt. l. si seruus plurium §. fin. ff. de leg. 1. clem. beneficiorum, vers. monetam, de decim.* & si plures sunt monetæ, intelligitur vsitatior, *Hostiens. in cap. 2. de maled.* & ibidem *Abb.* videndus *num. 2.* latè *Menoch. præsumpt. 76. lib. 3.* & nulli dubium, quòd erat vsitatior moneta numerata, quàm duorum tertiorum, quia in pecunia duorum tertiorum aderat alagium; & proindè expresè exprimebatur à contrahentibus, quando intendebant

debant fieri solutionem de illa speciei monetæ. Quartò, & tandem cessat in casu nostro omnis amaritudo, quia non erat possibile, fieri solutionem Consignatarijs de pecunia duorum tertiorum per mandatum, ex eo quòd adfuisset maxima cõfusio, quinimmò omninò res impracticabilis, siquidem fiebat solutio de pecunia duorum tertiorum ad rationem quinque pro centenario qualibet hebdomada in Bancis, & sic vndique inconcussum remanet, nullam fieri debere deductionem ex causa prædicta.

Quò verò ad secundam, & tertiam causam belli, & pestis, dicimus, nec ex bello inter Ianuenses, & Gallos, nec ex peste in Regno Siciliæ vllum pœnitùs potuisse oriri damnum dicto Arrendamento, dum Oleum non extrahebatur ad dictum Regnum Siciliæ, sed ad Venetiarum statum, in quo nec suspitio quidem pestis aderat, nec etiam belli, & sic erat liberum commercium, cum nunquam cum Venetis, ac Ferrariensibus Rex noster Inuictissimus bellum habuerit, vt sigillatim pleniùs fuit in fa-
32 cti specie satisfactum, & hoc casu quando morbus non est vniuersalis, sed tantùm in certo loco, denegandam esse remissionem, firmarunt *Guid. Pap. decis. 630. & Vrsill. ad Afflict. decis. 258. num. 4.*

33 Dicimus etiam, quòd nec fuit probatum, quòd aderat oleum in Regno, cuius extractio fuisset impedita ob pestem, vel bellum, & cùm id sit fundamentum intentionis Aduersariorum, ac sit facti, erat pernecesse ab eisdem verificandum, ex traditis per *Paris. consil. 38. numer. 16. lib. 1. Siluan. consil. 35. numer. 26. Burs. consil. 81. numer. 3.* quod cum factum non fuerit, quia verum non erat, ex hoc dumtaxat venit omninò Fiscus absoluendus.

Dicimus insuper, quòd dato pro nunc citrà veri præiudicium, quòd verè adfuisset aliquod damnum dicto Arrendamento ex causa pestis, vel belli, nec etiam erit locus aliquo restauro, si
34 quidem licèt regulariter, vbi conductor propter bellum, vel pestem non potuit exigere fructus, & introitus gabellæ, possit petere mercedis remissionem, secundùm opinionem *Bart. in l. cotem ferro, § qui maximos ff. de publicanis*, cum alijs per *Boer. decis. 249. numer. 3. 4. & 5. Boss. tit. de remiss. mercedis, numer. 1. & Peregr.* loquentem in conductoribus Fiscalibus *lib. 6. de iur. Fisci tit. 5. nu. 41.* ea ratione, quia ista inter casus fortuitos connumerantur, & non desunt grauissimi Authores contrarium sentientes, relati à *Boerio dicta decis. 249. numer. 10.* id tamen in præsenti causa minimè locum sibi vendicare potest ex pluribus.

35 Primò, quia bellum prędictum non processit culpa, vel inimicitia Inuictissimi nostri Regis, quo casu militaret prædicta conclusio proximè firmata, sed aliter venit absque eius culpa, quo casu non fit conductoribus mercedis remissio, quia videntur emisse casum secundùm veriorem opinionem *Bald.* post *Cyn. in l. si ea lege C. de vsur.* quem refert, & magistraliter sequitur *Afflict. in §. vectigalia num. 120. quæ sint regalia*, idem *Bald. in l. licèt q. 3 C. locati.*

36 Secundò, quatenus processisset bellum culpa Inuictissimi nostri Regis, quod planè negatur, nec etiam potest dici casus fortuitus in Italia, quæ nunquam pace quieuit, nec quiescit, vt experientia docuit propter sępissimos casus, quibus misera diuexatur Italia, quæ est adeò bellis, discordijs, depopulationibusq; subiecta, vt nulli, nisi bella, & discordiam, nõ pacem nisi modicam, potiusvè alterius belli præparationem sperare liceat, diuina quasi quadam permissione, prout vulgò fertur, Venerabili Bedæ pro pace Populi Italici oranti fuisse ab Angelo responsum, *Beda tace tace, quia Italia nunquam erit in pace*, vndè cum ista sit nota, & constans, & communis opinio, omnis homo sapiens, & discretus hunc casum debuit cogitare, & verisimile est ipsum cogitasse, ac præuidisse, sicuti in ijsdem terminis consuluit *Laur. Calcan. in dicto consil. 24. numer. 7.* & ex nostratibus in puncto *Vrsill. ad Afflict. decis. 150. numer. 10.*

37 Tertiò, quia tempore locationis immine-

minebat timor belli, & proindè non est concedenda petita restauratio, ità post multos, quos congerit, tradit *Ioseph. Ludou. decis. Perus.* 106. *numer.* 31. alios quoque conglomerat *Valasc. quest.* 27. *numer.* 16. *de iure emphyt. Cotta in memorab. ver. guerram*, *Cancer. lib.* 3. *var. resolut. cap.* 15. *numer.* 141. *Clapper. caus.* 43. *quest. vnic. numer.* 4. *lib.* 1. *causar. vectigal.* & respectu pestis aliàs fuit decisum per Sac. Cons. non debere fieri remissionem mercedis propter pestem superuenientem in hac Ciuitate, vt constat ex *Affl. et. decis.* 258.

38 Quartò, quia bellum prædictum modico tempore durauit, & biennium non excessit, quod pro modico tempore ad finem denegandi remissionem communiter reputatur, vt post *Calcan. Angel. Boer.* & alios fundat *Valasc. d. quæst.* 27. *nu.* 19. *vers. declarant septimò, Ranchin. in addit. ad Guid. Pap. dec.* 630. *Vrsill. ad dec. Affl.* 258. *nu.* 9.

39 Quintò, quia quatenus prædicta non militarent, deficit necessarium requisitum, sine quo non conceditur restauratio; etenim communis, & receptissima est ab omnibus conclusio, quòd vt prætendi possit mercedis remissio à conductore, requiritur damnum intolerabile, & quòd maximè lędat conductorem, *l. si vno* §. *cùm quidem ff. locati*, cum simil. latè *Couar pract. qq. cap.* 30. *per totum*, qui de communi testatur, *Carocius tit. de remiss. mercedis quæst.* 8. *num.* 8. 153. & 158. *Boss. de remiss. mercedis à num.* 107. *Consil. de Anna consil.* 64. *nu.* 2. *Mantic. de tacit. conuent. tit.* 9. *lib.* 5. *tom.* 2. *nu.* 36. *Pinell. de rescind. vendit. lib.* 2. *par.* 1. *cap.* 17. *Paris. num.* 17. fusissimè *Valasc. dicta quæst.* 27. *à nu.* 24. *Castill. lib.* 3. *controu. cap.* 3. *à num.* 25. & *sub nu.* 37. quæ vera esse etiam in conductoribus Gabellarum, & Vectigalium, voluerunt *Castr. in dicta l. cotem*, §. *qui maximos*, *nu.* 3. *ff. de public. Alex. consil.* 3. *nu.* 11. *lib.* 1. & *cons.* 107. *lib.* 3. *Bossius de remiss. merced. public. num.* 30. *Bolognet. Anania*, *Berous*, & alij, quos citat, & sequitur *Surd. dicto consil.* 34. *nu.* 8. & hoc procedit nedum in sterilitate perueniète iudicio Dei, sed etiam si causetur damnum facto hominum, vel Principis, vt in puncto *Surd.* qui omnes cumulat *dicto cons.* 34. *nu.* 9. *Morot. cons.* 76. *num.* 8. *Ioseph. Ludouic. dec. Perus.* 50. *num.* 8. & hanc esse communem opinionem testatur etiam *Dom. Regens Reuert. decis.* 7. *lib.* .. qui loquitur in casu belli, ob quod non venerant mercimonia in Regno.

40 Et ad iudicandum damnum intolerabile, non vnius rei, sed omnium rerum conductarum simul reditus habēda est ratio, & quod deest in vno, suppletur ex vbertate alterius, *Bald. in dicta l. licet C. locati. Natta consil.* 449. *num.* 5. *lib.* 1. *Roland. consil.* 56. *num.* 7. *lib.* 3. & alij relati à *Surdo d. cons.* 34. *nu.* 22. *Mantic. d. tit.* 9. *de tacitis conuent. nu.* 40. *lib.* 5.

41 Consideratur etiam damnum habito respectu ad pensionem, quæ soluitur, nō autem ad lucrum, quod cōductor amittit propter casum fortuitum, *Rimin. iun. consil.* 810. *num.* 15. *Surd. dict. consil.* 34. *num.* 7. *Castill. dicto lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 38. *Peguera dec.* 214. *nu.* 11. & 17.

42 Insuper debent conferri reditus, & fructus totius temporis locationis, & sic attenditur vniuersalis locatio, quæ
43 licèt sit facta per quatriennium, est vnica, & non plures, & quamuis sit promissa solutio quolibet quatrimestri cuiuslibet anni, ista distributio censetur facta gratia commodioris solutionis, ità *Bald. consil.* 316. *lib.* 3. *Socin. consil.* 125. *lib.* 1. *Ruin. consil.* 57. *lib.* 1. *num.* 11. *Surd.* alle-
44 gato *consil.* 34. *num.* 54. ita quod sterilitas vnius anni confunditur cum vbertate sequentis, vel præcedentis, *cap. propter sterilitatem, extr. locati*, *l. licet C. eod.* latè *Clapper. in controu. caus. fiscal. caus.* 45. *quæst. vnic. nu.* 9. *Boss. de remiss. merced. nu.* 99. *Barbos. in l. diuortio* §. *fin. par.* 1. *sub numer.* 6. *ff. solut. matrim. Roland. consil.* 86. *lib.* 3. *num.* 6. *Berous consil.* 143. *sub nu.* 16. *lib.* 1. *Goz. ad. cons.* 73. *num.* 15. & in puncto quòad gabellas *Bart. in d.* §. *qui maximos*, *Bertach. de gabell. par.* 2. *sub n.* 16. *Berous. d. cons.* 143. *nu.* 16. *Surd d. cons.* 34. *nu.* 22.

Quòd verò in casu præsenti non adsit hoc damnum intolerabile, satis patet quia *DD.* tam *in cap. propter sterilitatem*, quàm in *dicta l. licet* definiendo, quod

45 nam

45 nam dicatur damnum intolerabile in hac materia, quamplurimas statuerunt opiniones, quarum tres retulerunt *Boss. de remiss. merced. in princ. & Lop. in l. 22. tit. 8. par. 5. glos. 9.* quatuor recensuit *Gomes. variar. resol. lib. 2. cap. 3. sub nu. 28. versic. dubium tamen;* sex autem enumerauerunt *Couar. dicto cap. 30. pract. Menoch. de arbitr. casu 76. Valasc. d. quaest. 27. à num. 24.* octo verò colligit *Neuiz. cons.* [illegible]
46 communiter verò, & magis recepta inter prædictas sententias illa est, quòd dicatur damnum intolerabile, quando conductor remanet læsus vltrà dimidiam, habito respectu ad id, quod exigitur, & ad id, quod soluitur, deductis expensis, quæ sententia est vera, & à legum Coriphæis, atque grauissimis Viris recepta, quam ex Hispanis vti communiorem sequuti sunt *Lopez dicta glos. 9. Vasquius lib. 3. controu. vsufreq. cap. 57. num. 7. Gomes. d. cap. 3. sub nu. 28. versic. 4. Pinellus d. l. 2. par. 1. sub nu. 21. Couar. dicto cap. 30. versic. quamobrem, Valasc. dicto cap. 24. versic. quinta fuit.* ex Italis, & alijs innumeris ferè Doctoribus relatis à *Paris. dicto consil. 38. num. 23. lib. 1. Beroue consil. 141. & 143. lib. 1. Roland. consil. 86. nu. 2. & 3. Franc. Marc. quaest. 208. part. 2. à num. 12. Surd. dicto consil. 34.* vbi alios recenset, *Menoch. dicto cap. 76. num. 5. Capyc. decis. 88. num. 1.* & se-
47 cundùm hanc verissimam opinionem refert decisum *Clapperijs* per illam Curiam *dicta caus. 44. nu. 17. & 45. quaest. vnic. num. 9.* & per S. R. C. *Dominus Reg. Reuerterius decis. 73. lib. 5.* omninò videndus in causa Fabij Viues, cum Fidelissima Ciuitate Neap.

Certissimum autem est in facto, quòd compensatis redditibus dicti Arrendamenti totius quatriennij perceptis iuxtà eorum lecturam, ascēdunt ad du atos 430. mil. deductis expensis, & sic deficiunt ad integrum extaleum duc. 112. mil. quamobrem lęsio secundùm hanc lecturam non est in dimidia, sed in quarta, quæ non est sufficiens ad obtinendū dictum excomputum.

48 Eò magis, quia per libros Credenzeriorum non fit recta probatio, cum Arrendatores, vt non appareat veritas, quantum ex Gabellis perceptum fuerit, percipere soleant directus in eorum domibus, adeò quòd multa maior quantitas semper ex Arrendamentis percipitur, quàm apparet ex libris Credenzeriorum, prout semper sic vidisse tempore, quo erat Præses, & deindè Locumtenens, testatur *Dominus Reg. Reuerterius dicta decis. 73. lib. 5. in princip.* quicquid in contrarium dixerit *Affli. in Const. Officiorum num. 3.* & quòd istis libris Credenzeriorum non sit standum, quia non semper fideles, sed quòd veritas colligenda sit ex eo, quod perceptum fit annis præcedentibus, aduertit etiam *Boss. d. tit. de remiss. mercedis publicanorum. nu. 45. circà medium.*

Accedat tandem generalis renunciatio cum iuramento facta per dictos Gubernatores, quæ quidem, cum eidē
49 subsequatur illa dictio, *&c.* extendenda est in amplissima forma in beneficium Fisci, ex traditis latè per *Barbosam de diction. diction. 94. Mascard. de prob. to. 3. conclus. 1264. vers. renunciatio generalis, per totam,* & præsertim *in fine,* & proindè extendi debet renunciatio etiam ad casus fortuitos, ac omne legum auxiliū, & ad omnes alias exceptiones, vndè stante dicta renunciatione non potest prætēdere mercedis remissionem, prout in renunciatione omni legum auxiliò, ex *Alber. Fulgos. Iason. Calcan. Croto, Cepoll. Gozad. Capyc.* & alijs concludunt *Rimin. iun. cons. 40. nu. 19. lib. 1. Roland. consil. 86. nu. 10. lib. 3. Caroc. de locato par. 4. quaest. 8. tit. de remiss. mercedis conclus. 32. num. 112. fol. 195.* & quòd non petat remissionem propter bellum, vel aliam similem causam, latè *Valasc. d. quaest. 27. nu. 19. Marta de clausulis claus. 130. nu. 6. Barbosa de clausulis claus. 76. num. 6. Gozad. consil. 69. num. 20. Cacher. decis. 91. num. 18. Ant. Gabriel. commun. concl. tit. de regul. iuris conclus. 4. num. 5. Masullus ad D. meum Capyc.* alios refert *decis. 88. nu. 2. Mascard. de probationibus d. concl. 1264. Bertazol. de clausulis, claus. 41. glos.*
50 *6. num. 6.* & de renunciatione casuum fortuitorum simplici, quòd comprehendat etiam incogitatos, explosa opinione *Bart.* & aliorum, docuerunt post *Bald. Angel.*

Angel. Fulgos. Alex. & alios *in l & si quis* §. *quæsitum ff. si quis caution. Corn. consf.* 128. *lib.* 2. *Ias.* qui de communi testatur *consf.* 107. *num.* 7. *lib.* 1. *Pinellus* qui dicit, hanc esse veriorem in *l.* 2. *cap.* 3. *nu.* 30. *de rescind. vendit. Carocius dicta quæst.* 8. *numer.* 21. & hanc putat veriorem *Vasquius lib.* 3. *quæstionum vsufrequent. cap.* 54. *Molina loc cit. Valascus dicta quæst.* 27. *numer.* 14. *Gutierrez part.* 1. *de Iuram. cap.* 24. *nu.* 6. *Fachineus lib.* 1. *controuers. cap.* 86. latissimè *Castillus* alijs relatis *dicto cap.* 3. *controuersiar. lib.* 3 *à numer.* 80. *&* 86. *cum sequent.* cui verissimæ conclusioni accessit etiam *Pantzem. lib.* 1. *practic. quæstionum quæst.* 7 *per totam & quæst.* 8. *in fine*, *Barbos. dicta claus.* 76. *numer.* 6. *Gabriel. dicta concl.* 4. *de regulis Iuris num.* 18.

Quò verò ad vltimum caput respectu nouæ impositionis quinque pro singulis centum, cuius causa similiter præsupponunt, deberi restaurum, cùm prohibitum sit venditis Gabellis locatori no-
51 uum onus imponere, quia propter duplicatam exactionem fit, vt merces non deferantur, & proindè tenetur locator dicto casu conductori resarcire omne damnum, quòd patitur ex tali noua impositione, ex traditis per *Boerium decis.* 180. *num.* 8.

Dicimus, quòd circumscripta pro nunc veritate dicti articuli iuris, Aduersarijs deficere interesse, cum falsissimum sit præsupponere, quòd ex tali noua impositione sit ortum damnum dicto Arrendamento Olei, sub prætextu, quòd nisi adfuisset dicta noua impositio, adfuissent mercatores, qui immisissent merces pro illis vendendis, & emendis ex retractu dictarum mercium, Oleū, hoc est enim commentitium figmentum. Quis enim reuelauit Aduersarijs negotiatorum cogitationes, quæ mutabiles sunt, ac impenetrabiles secundùm incidentia, quæ eis occurrunt, fuisse immittendi merces pro illis vendendis, ac ex retractu emendi Oleum? quod quidem quàm sit ab omni ratione alienum, doctissimorum Senatorum iudicio relinquitur.

Ex quibus omnibus clarissimè dignoscitur, non esse penitus locum alicui restauro, siue excomputo, & quatenus aliquid forsan damni, licèt exigui, eis contigisset, id eorum peccatis tribuant, quia in soluendis Consignatarijs non ea pietate, & sinceritate, qua tenebantur, sed barbarico, & tyrannico more vsi fuerunt, vndè eisdem imputandum,
52 si propter peccata veniunt aduersa, nec esse debet locus remissioni mercedis, vt in proprijs terminis fundat *Ripa* [illegible] *peste, numer.* 49. *Guid. Pap. decis.* 630. *Bossius de remiss. mercedis numer.* 88. *Carocius de locato dicta quæst.* 8. *nu.* 40. *tit. de remissione mercedis.*

SVMMARIVM.

1 *Solutio fieri permissa per medium bancorum, intelligatur de pecunia libera, & explicita sine aliquo impedimento, quod colligitur ex* Regia Pragmatica *edita die* 13. *Martij* 1622. *& additur ratio, & infra nu.* 3. *&* 4.

2 *Verbum*, Banco, *intelligi debet de banco verè existente, non autem de quasi extincto, & solutio destinata per bancum ponitur tantum ad differentiam solutionis faciendæ in pecunia numerata.*

5 *Dictio*, cum, *copulat accessoriè, non principaliter.*

6 *Verbum*, solitum, *iunctum verbis* destinatæ, ac promissæ solutionis *cum solita dilatione refertur ad dilationem principaliter.*

7 *Clausula*, etiam, *in fine posita, quæ nō stat de per se, sed adijcitur per modum conditionis, modificationis, siuè qualificatiuè, refertur tantum ad proxima & sic ad modum soluendi*

8 *Contrahentium mens, & intentio attendi debet, reiecta fraude, & cauillatione verborum, reijciendique sunt iuris apices perniciosi contra veritatem.*

9 *Expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur, & affertur punctualis doctrina* Riminaldi iun. *& aliorum* DD.

10 Solutionis *verbum, ad omnem liberationem quoquo modo factum pertinet.*

11 *In Arrendamentis non debent admitti nouæ capitulationes, & pacta insolita.*

12 Re-

12 *Relatio fit ad id, quod est principale, non autem ad id, quod est accessorium.*

13 *Ex tractatu praecedenti declaratur mens contrahentium, quod declaratur num. 14.*

15 *Mutatio, & tolerantia monetae, quae modico, & breui tempore durauit, nullo modo consideranda est, nec de ea habēda est ratio.*

16 Con*suetudo, vel vsus non potest induci ex diuersitate, & varietate ordinum Superioris.*

17 Solit*um circà solutionem monetae intelligitur de soluta, & expensa etiam inuitis creditoribus.*

18 Rec*eptio monetae facta à creditore ignorāte, vel ex mera eius ciuilitate, & vrbanitate, non inducit consuetudinem, vt in eadem moneta sit facienda solutio.*

19 *Recipiens monetam nouam in partem solutionis sibi non praeiudicat pro reliqua solutione sortis, & multò minus in solutione tertiarum.*

20 *Solutum, & receptum ad bonum compotum, nec debitori suffragatur, nec creditori praeiudicat.*

21 *Clausula*, prout iuris, cum incantu, *quid operatur de iure.*

22 *Vectigal, quod soluitur, commensuratur cum fructibus percipiendis ad instar pensionis.*

23 Solutio *vbicunque est facienda propter aliquod factum, tunc non attenditur tempus dispositionis, sed valor currens tempore solutionis.*

24 *Pecunia propter fructus soluēda, aestimatur secundùm solutionis, non autem promissionis, siue dispositionis tempus.*

25 *Solutio censetur promissa de moneta, de qua per partes actum fuit ex coniecturis, licèt non fuerit expressum, vel quae ex rei subiecta natura, vel ex quantitate, vel ex alijs coniecturis colligitur.*

26 *In claris non est opus coniecturis.*

27 *Solutio ex qua pecunia fuerit promissa ex quantitate pretij, vel pensionis excogitari potest, & est vrgens coniectura.*

28 *Fisci multa priuilegia à* Baldo *enucleantur, & inter alia addit, quòd in dubio temporis praesumitur pro Fisco.*

29 *In dubio illa sumenda est interpretatio, quae oritur contrà illum, qui se fundat in verbis, & ad cuius commodum verba principaliter sunt prolata, & qui potuit sibi legem apertiùs dicere.*

30 *Verba, de iure sufficit, vt aliquid operentur etiam in minimo.*

31 *Principi non conuenit, vt dicamus, ità esse legem impositam, vt ab ea sibi discedere non liceat, in suimet, & aliorum praeiudicium.*

32 *Verba sunt intelligenda secundùm terminos iuris communis, & ne iure communi derogent, quia à iure communi recipiunt interpretationē passiuam, & strictissimè sunt interpretanda in damnum locatoris.*

33 *Locator si promittat facere debitum, vel conueniens restaurum, intelligi debet, prout aliàs de iure tenebatur, & non attenditur damnum ex vulgi opinione, sed ex iuris dispositione.*

34 *Timor mutationis monetae si adsit tempore obligationis, solutio facienda est iuxtà valorem tempore solutionis faciendae.*

35 *Conductori imputandum est, si non cogitauit quod euenire potuit, & debuit scire conditionem rei.*

36 *Iusta causa ad bellum praesumitur in Principe, & quae dicatur iusta causa, nu. 37.*

38 *Contra Principem locatorem non sunt applicabiles termini, qui dici solēt de odio contrà locatorem.*

39 *Bellum si erat praeparatum tempore locationis, non potest à conductore praetendi restaurum dāni, quod fortè ex causa belli sibi euenit.*

40 *Bellum fuisse vicinum, non sufficit probare ad obtinendum restaurum, sed necessaria est specialis probatio, & cōcludens, quòd damna euenerunt propter causas allegatas.*

41 *Remissio mercedis, vbi fuit à locatore promissa ex causa pestis, tunc facienda est, si pestis inualeat in ipso loco immediatè, non autem si sit in loco remoto in alieno territorio, vel dominio.*

42 *Emptor pedagij etiam si eueniat mortalitas, vndè gentes non transierunt per locum, petere non potest mercedis remissionem, cum videatur emisse casum, & fortunam.*

43 *Resolutio ad* Consilium Ancharani 402.
44 *Declaratur* Reg. Pragm. *edita die* 25. *Septembris* 1623. *circà excompotum* 20. *pro centenario, etiam ex decreto generali nu* 45.
46 *Remissio mercedis à iure minimè conceditur ob lucrum amissum, sed dumtaxat ob damnum passum.*
47 *Solutio mercedis facta absque protestatione praiudicat conductori in petenda remissione mercedis, quod latè declaratur nu.* 48.

ARGVMENTVM.

De remissione mercedis Arrendatoribus Regiæ Curiæ denegan la ob promissam solutionem per medium Bancorum, ac de intellectu dictorum verborum, *per mezo di banchi, &* *Regiarũ Pragmaticarũ* emanatarum pro mutatione monetæ, & decreti generalis, & de ambiguitate verborum cõtrahentium circà solutionem mercedis, cui nocere debeant. Item quomodò sit concedendum, vel denegandum restaurum ex causa pestis, vel belli, copiosè differitur.

RESPONS. XVIII.

QVanquam euidentem Fisci iustitiam esse in tuto existimo, nõ modò ex dictis in discursu in hac causa facto ad exclusionem excomputi ab elei Arrendatoribus prætensi, & in eo etiam facto contrà Gubernatores Arrendamenti Serici; qui quoad caput abolitionis monetæ, quam vocant duorum tertiorum, connexionem inter se habẽt; verùm etiã ex allegatione occupatissimis diebus, sub Iulij initio currenti calamo facta; antequam Pars aduersa suos propalaret sensus, vt posteà fecit in Rota die Martis vndecimo prædicti Mensis; tamen, vt ingeniosum, & acutũ eius discursum faciam tanti, quanti debeo, has subnectere animaduersiones non grauabor.

In primis conatus omnis, & fundamentum contrarię Partis consistit in lucro alagij ducatorum vigintiquinque, aut triginta pro quolibet centenario, quod facere non valuit ob prohibitionem, seù defectum dictæ monetæ duorum tertiorum, quæ 2. Mensis Augusti die, anni 1632. sequuta est. Inquit enim, quod si præfata moneta duorum tertiorum, siue effectus ille Bancarius permãsisset ad rationem antecedentis lucri, vtique eius quæstus per totum tempus Arrendamennti ad rationem ducatorũ 25. pro centenario ascendisset ad ducatos 135350. & ad rationem 30. ad ducatos 162420. atque illud expresśè conuenisse, cum dixerit in oblatione: *Per mandato per mezo di Banchi*, quod non aliud significare dicit, quàm solutionẽ faciendam fieri posse ex moneta duorũ tertiorum, ad differentiam præsentis, & numeratæ pecuniæ. Nec obstare, præfatam oblationem non simpliciter fuisse acceptatam, sed cum additis verbis, nimirum, *iuxtà solitum, & prout iuris*, nã cum præcedente, existente, seù præsente tempore contractus, & subsequente solutio fieri consueuit ex præfata pecunia, siuè effectu, tum in hoc ipso, tum ẽt in cæteris Arrendamentis: Item, cum etiam iuris sit, vt per hoc intelligatur, ità fuisse specialiter conuentum, vt solutio fieret ex moneta duorum tertiorum, quod postea de Principis mandato fieri prohibitum fuit, & sic facto locatoris sequi, vt ideò Fiscus ad totale interesse teneatur

Quamobrem pro responsione, prætereà, quæ largè perpensa fuere in di-
2 scursu circa factum serici; & pręterquam quod verbum; *Per Banco;* post nouam Bancorum nouæ monetæ erectionem intelligendum est de solutione facienda ex prompta, & libera moneta, sine vllo impe-

impedimento; quod desumitur, & habetur ex Pragmatica Domini Cardinalis Zapatæ, edita sub 13. die Maij, inserta in *decima Pragm. de liter. camb.* Maximè, quòd Banchi iussi erant nouum condere librum, qui ità inscriberetur: in quo notarentur nomina creditorum, qui facerent introitum de pecunia numerata bona, & iusti ponderis; quique à veteri banco distingueretur; in quo solùm vetera nomina descripta essent, vt disponitur in *pragm. 2. tit. de solut.* de qua pe-
2 cunia *cap. 19. & 21.* & ideò verbum, *Bãco*, intelligendum est de Banco nouo verè existente, & non de penè extincto. tunc enim solùm contrariæ Partis sensus esset admittendus, quando fieret de Banco mentio ad differentiam currentis, ac præsentis pecuniæ, vt in *Pragmat. 10. de lit. camb. §. ordiniamo lit. N.* quod longè abest à casu nostro.

3 Dicitur primò, verba: *Per mezo di Bãco*: in hoc casu esse intelligenda de bona, & curren̄ti moneta, inspectis modò tãtum ipsius oblationis verbis, & eò magis propter additionem, ac reformationem à Camera in margine factam.

4 Ad cuius euidentiam aduertendum est, dicta verba non esse legenda ità absolutè, & per se, sed coniuncta cum præcedentibus, in quibus fit oblatio per annos quatuor, ac menses octo, inceptos à Ianuario anni 1623. & finiendos Augusto anni 1627. pro pretio ducatorum centum viginti quatuor millium tertiatim: vbi additur sub vnica verborum structura, *con la goduta solita per mãdato per mezo di Banchi*: quæ verba omnia reguntur à verbo, *da pagarsi*, quorum verus sensus est oblatio soluẽdi tertiarum extaleum dicti Arrendamenti, atque incidenter postea; & in consequẽtia cum
5 particula, *cum*, quæ copulat accessoriè, & non principaliter; ibi additur, eiusmodi solutionem faciendam esse cum fruitione solita medio mãdato per Bancos. Clarum itaque est, hic non loqui, nec vllo modo posse intelligi solutionem per Bancos, scilicet monetæ duorum tertiorum iuxtà solitum, quod prætẽdit obseruatum fuisse Pars aduersa in fine præcedentis Arrendamenti de Strada, & in regimine pro paucis illis mensibus eiusdem Arrendamenti Octauio Serra dato: expressa enim offerentium intentio clarè importat solutionem, tertiatim faciendam cum fruitione solita, medio mandato per Bancos: atque
6 ità solitum refertur ad fruitionem dilationis per aliquot menses post tertiam maturatã, & indè soluere vigore mãdati per medium Bancorum, quod mandatum necessario præsupponit bancalem solutionem. Cum enim pateat, adiectionem hanc non stare de per se, sed esse appendicem vltimorum verborum, hoc
7 casu clausula, *etiam*, in fine posita, quæ non stat de per se, sed adijcitur per modum conditionis, vel cum suis modificationibus, siuè qualificatiuè, tũc refertur tantùm ad proxima, & sic ad modum soluendi per expeditionem mandatorũ, *Bart.* in specie *in l. 3. §. filius, in summario, & num. 7. versic. sed quando ff. de lib. & posthum. & in leg. talis scriptura §. fin. nu. 3. vers. quandoque in dispositione ff. de legat. 1. Alex. consil. 226. num. 9. lib. 6.* vbi enim clausula est specialis, & discretiua, vt est hic, non refertur ad omnia, sed ad proxima, *Iason in l. talis scriptura ff. de leg. 1. in l. 1. limit. 9. ff. de liber. præter. Afflict. dec. 248. nu. 12. in fi.* quem sequitur *Menoch. de præsumpt. lib. 4. cap. 181. num. 22.* alios congerit *Castill. quotid. controuers. tom. 2. nu. 16.* eo præsertim, quia eadem verba fuerũt apposita in oblatione præcedentis, & immediati eiusdem Arrendamẽti olei facta per Aloysium de Marinis de mense Iunij 1614. vbi in specie fuit expressum, cum trium mẽsium fruitione medio mandato, vt cæteri Arrendatores soluunt; quod mandatum vt præcedens est, necessariò intelligitur per Bancos, vndè nihil est additum in dicta, oblatione. Quamobrẽ inuerisimile est, neque fieri potest, vt ex vnico verbo incidenter prolato, & quod stat accessoriè, desumatur conditio, ac pactum tam insoliti, tamque magni põderis: scilicet, vt ijs verbis tanto cum publici detrimẽto obligaret se Princeps durante Arrẽdumẽto prædicto ad nunquam amplius abolendam, & extinguendam duorum tertiorum monetam, contrà certam, &

indubitatam expectationem perficiendi cursus optimæ, & nouiter introductæ
8 monetæ. Debemus enim sequi mentem contrahentium, reiecta fraude, & cauillatione, *Bald. de pace const. §. membrum*: & reijciendi sunt iuris apices perniciosi contrà veritatem, *Aretin.* infrà cit. *cons.* 111. *num. 6. ante finem.* Atque ità dum principaliter agitur in prædicta oblatione, *della goduta solita, e per mandato*, hoc solitum ad aliud referri nō potest, quàm ad pacta, conditiones, & modos, in præcedentium Arrendamentorum capitulationibus positos, & in specie factorum anno 1624. in quibus receptum fuit cōcedi fruitio dilationis aliquorum mensium, tertia maturata.

Hac igitur posita relatione, ad prætēsam solutionem ex moneta duorum tertiorum verba illa, *iuxtà solitum*, nequaquam referri possunt; præsertim, quia cū in dicta oblatione fuerit dictum, solutionem esse faciendam medio mandato, vt conformaretur cum ordinibus Excell. Domini Comitis de Lemos datis, & ab Excellentia nostri Domini Ducis de Alba renouatis; necessariò mandata erant facienda per Bancos: atque ità solutionem, cum offerretur per mandata, fieri oportebat per Bancos: & sic Bancorum expressio neque addere, neque operari
9 aliquid potest ex regula notissima, quod expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur, vulgata *l. non rectè C. de fideiuss. l. 3. ff. de leg. 1.* & in puncto in pactis, quæ solent fieri in locatione gabellarum, pedagiorum, & vectigalium, & etiam in promissione facta per locatorem cōductori de faciēdo debitum, vel conueniens restaurū, quod nihil debeant operari, cum id exprimant, quod tacitè inhęreat de iure, latissimè *Rimin. iun.* infrà citandus *cons.* 282. vbi hoc prosequitur, vbi *num. 105. in fi.* dicit, se ita aliàs consuluisse *cons. 92. nu. 16.* & obtinuisse decisionem contrà *consil. Ruyni*, vt per *eum d. cons. 282. nu. 105. in fi.* De iure etiam
10 certum est, *solutionis*, verbum ad omnē liberationem quoquo modo factā pertinere, *l. solutionis verbum 45. ff. de solution.*

Secundò hoc præcipuè declaratur in reformatione facta à R. Camera; quæ ex stylo non modo consueto, verum & vetustissimo, cum aliquid in oblationibus est, quod nouitatem afferre potest,
11 (Quia regulariter in Arrendamētis admitti non debent nouæ capitulationes, & pacta insolita, vt *Affl. decis. 340. nu. 2.*) eas moderari semper studet, & instante Fisco ad antiquam cōsuetudinem, & ad iuris dispositionis formam reuocare, ad hoc vt per cuiusuis pacti, aut verbi appositionem alterata præcedentium capitulationum forma non intelligatur, vt patet omnibus.

Igitur si in tractatu noui Arrendamenti R. Cam. eius oblatione discussa die 11. Martij 1623. illam simpliciter nō admisit, sed cum additione eorum verborum, *iuxtà solitum, & prout iuris*, necessè est, vt hoc solitum, & hęc restrictio ad formam iuris tum ex consuetudine, & stylo indubitato, tum ratione relationis, cum agatur de pactis, & conuentionibus in nouo ineundo Arrendamento, vetere iam extincto referantur ad pacta, & conuentiones contentas, & factas in præcedentium Arrendamentorum capitulationibus, scilicet immediati Arrendamenti finiti de mense Septembris anni 1618. & alterius præcedē-
12 tis de Mense Iunij ann. 1614. Relatio enim fit ad id, quod est principale, non autem ad id, quod est accessorium, *l. fin. §. Titia ff. de liberat. legata, Aretin. in §. Apium. 4. notab. Institut. de rerum diuis. Dec. in cap. secundo requiris, in 7. conclus. de appellat.* & ad omnia præcedentia, *l. 1. C. de libert. Prætor.* & ad consimiles capitulationes, nō ad alia, vt vtrumque probat *Surd.* in materia oblationis Arrendamenti *dec. 291. nu. 31. & 32.*

13 Nec dicat Aduersarius, ex tractatu præcedenti declarari mentem contra-
14 hentium quia benè concedo, id esse verum ex tractatu, & gestis cum altera parte, & ex his, quæ vnus ex contrahentibus cum altero tractauit, & expressit, ita quòd in alterius notitiam deuenerit, & vterque nouit, & conscius factus est, & ita procedit *glo. in l. 1. in glo. 1. in vers. sed quæro, qualiter ff. de iudic.* ibi, *perpendi potest ex ijs, quæ præcesserunt inter eos,* & se-

& ſecus verò vbi tractatus fuit factus cũ vno, & contractus cum altero, & fortiùs in caſu noſtro, vbi tractatus ſupponitur inter ſocios, & Arrendatores tantùm ex vna parte, *Surd.* belliſſimè *dec.* 291. *nu.* 2. 3. *& 9.* quia ẽt ſi talis fuiſſet eorum mẽs, dum eam non propalauerunt Fiſco, & ſic alteri parti, nihil potuit releuare ad obtinendum reſtaurum, *Rimin. iun.* in terminis *d. conſ.* 282. *num.* 127. vbi quòd ſi cogitauerunt lucrari, & aliter ipſis euenit, non eſt conſiderandum damnũ eis contingens, *num.* 128. *lib.* 3. Quare referre ea verba, *admittatur oblatio iuxtà ſolitum, & prout iuris*, non ad formam capitulationum, & conuentionum præcedentium Arrendamentorum, ſed ad id, quod ſex ante menſes in fine proximi, & immediati Arrendamenti de Strada inter Gubernatores, & Aſſignatarios, & non cum R. Curia actum eſt: & ad id, quod anno antea R. Curia tantũmodo Octauio Serra permiſerat, qui nunquam fuit Arrendator, ſed ſolùm in demanio Adminiſtrator: atque etiam ad futuræ ſolutionis modum nullo quidem modo fieri poteſt, cum agatur tantummodo de conditionibus, & pactis fieri, ac poni ſolitis tempore, quo Arrendamenta fiunt, quorum poſtremum immediatè præcedens fuit factum de menſe Septembris anni 1618. quo quidem tempore neque in imaginatione erat moneta duorum tertiorum, & ſolùm viſibilis, & non imaginariæ pecuniæ erat vſus. Quod maiorem in modum ſubſequentibus verbis, nimirũ, *iuxtà ſolitum, & prout iuris cum reincantu*, declaratur: quem reincantum certum eſt fieri, ac practicari tempore, quo fit nouum Arrendamentum.

Neque haberi relatio poterat ad ſolutionem, quãm poſteà Sãcius de Strada paucis antecedentibus menſibus fecerat Aſſignatarijs, hac etiam de cauſa, quia de hoc non conſtat, à Camera habitam fuiſſe notitiam.

Et multò minus referẽdum eſt ad id, quod Camera permiſit Octauio Serra, cui hanc ob cauſam fuit tradita in demanio adminiſtratio, qua non fuit, qui conduceret. Quarè mirum non fuit, ſi, vt inueniretur perſona habilis, & idonea, de qua non eſſet dubitandum, vt erat idem Octauius, illi concederetur, vt in pecunia numerata, ſiuè præſenti ſoluere quartam poſſet, quando etiam ſperabatur fore, quod poſtea euenit, vt illud breui duraret tempore. Et modus, quo fuit hoc illi conceſſum, non fuit ſub ambiguis verbis. *Per mezo di Bãchi*, quæ etiam clara eſſe, prętenditur per Fiſcum iuxtà ſuam intelligẽtiam, ſed apertè ſub certis, & clariſſimis verbis, ſcilicet, vt de numerata, ac pręſenti pecunia quartam ſoluere partem teneretur, quæ eſt vera forma, & modus loquendi, ac promittẽdi ſolutionem ex vera, & numerata pecunia tantùm pro vna parte, ex quo intelligebatur, reliquam ſolutionem faciendam eſſe ex moneta duorum tertiorum. Itaque nefas fuit ibi ambiguè loqui, & ſub verborum inuolucro prętendere, Fiſcum falli, ſed clarè, atque aliter proceſſit tractatus cum Octauio Serra, licèt Adminiſtratore, vbi in ea parte nõ eſt videre verborum ambages. Præterea cum facultas Octauio Serra conceſſa, à pactione, de qua agitur, in pręſẽtiarum longè diſtet, fieri nequaquam poteſt, vt ex ea inducatur conſuetudo; cum hic de totali ſolutione ex moneta duorum tertiorum, ibi de numerata, ac præſenti pecunia agatur.

Et ꝙ huiuſmodi prætenſa cõſuetudo, ꝑcipuè exiſtens, & ſubſequens poſt mẽſẽ Martiũ anni 1623. ſit diſſimilis, clarè patet ex fide ab Actuario Salamone facta ad petitionẽ Mag. Doct. Io. Hieron. Naccarellæ in proceſſu Vini, de quo infra, vbi in capite 3. fol. 47. aſſerit, in Vini Arrendamento duas partes perſolui ex pecunia numerata, & tertiam partem ex moneta duorũ tertiorum, atq; ablata deinde pecuniæ girandæ facultate totũ fuiſſe ex numerata pecunia ſolutum; quod in omnibus Arrendamentis poſteà obſeruatum eſt. Itaque non video, quomodo Pars aduerſa valeat vti potiùs illa diſſimili, ſeù difformi, & varia prætenſa conſuetudine, quæ breui tempore vſque ad octauum, & vigeſimum Iulij diem durauit, quàm vniformi, qua ſine vlla repugnãtia vſi ſunt omnes Arrenda-

rendatores in soluendo numeratam pecuniam, post ablatã girandi facultatem?
15 Eoque magis, quod de iure mutatio, vel tolerantia monetæ, quæ modico, & breui tempore durauit, nullo pacto consideranda est, nec eius vllo modo habenda est ratio, vt post *Bart. Panormit.* & alios docet *Couar. tract. numismatum*, *cap.* 7. *vers. sexta conclusio, num.* 4. *in fin.* Et præsertim, quia post pragmaticam perplures ordinationes factæ fuerunt circa modum, & facultatem soluendi huiusmodi effectus duorum tertiorum, quibus restringebantur summæ, eęque certis diebus soluẽdæ, & quod currere possent solutiones in girum, modò suspendendo, modò reformando, ac reuocando, vt res ferebat, ac exigere videba-
16 tur, ipsaquè experientia monebat. Itaut nullus vsus, nulla cõsuetudo, quæ actuũ consonantiam, atque vniformitatem requirit, ex tanta siuè ordinum varietate, contrarietate, ac diuersitate oriri, poni, & introduci potuit, vt præter impressas pragmaticas, videre est etiam ex frequẽtibus literis Suę Excell. non impressis, ad Bancos directis; ad tradita per *DD.* præsertim *Rochum de Curte in cap. fin. de Consuetudine*, post *Bart. in l. de quibus ff. de legibus*, *Io. de Amic. cons.* 151. *Quintil, Mandos. cons.* 20.
17 Tertiò, solitum hoc, & consuetum, de quo agitur circà monetæ solutionem, intelligendum est de solita solutione, quæ facta fuit, & de moneta currenti, & soluta etiam creditoribus inuitis, & non de ea, quæ de beneplacito, & volũtate creditorum cucurrit, & soluta fuit, vt ipsamet Pars aduersa in secundo suo articulo declarat, & affirmat, præsertim in Arrendamentis, in quibus patet, miseros Cõsignatarios, necessitate coactos, totque, tamque varijs modis ab ipsis Arrẽdatoribus, & à Ratiocinatoribus vexatos, vt se eruerent ab eorum manibus, & aliqua suorum bonorum particula vti possent, vtique vel ex corio conflatam, fuisse accepturos monetam.

Vt in puncto post modernũ *Parisiens. tract. de vsuris. sub nu.* 708. obseruat, & docet *Alex. Raud. resp.* 33. *num* 2. *in fin.* & 21. *lib.* 2. vbi contingentiam facti cir-
18 cà solutionem monetæ ex mera ciuilitate, opitantia, vel ignorantia creditorũ non inducere consuetudinem, vt in eadem moneta sit facienda solutio, & alibi
19 de communi, quod licèt quis recipiat monetam nouam in partem solutionis, quod sibi non præiudicet pro reliqua solutione sortis, & multò minus in solutione tertiarum, fundat post *Iacob. de Aren. Lambert. de Ramponib. Cyn. Innoc. Io. Andr. Rom. Curt. Nattam, Balbum, Brunum*, & alios *Surdus cons.* 335. *nu.* 58. & 59. sequitur pluribus relatis *Cenc. de censib. par.* 2. *quæst.* 4. *art.* 4. *num.* 37. vbi
20 quod solutum, & receptum ad bonum computum, talis solutio, & receptio, nec debitori suffragatur, nec creditori præiudicat, optima *definitio Fabri* 51. *C. de solut. cart.* 678. vndè quamuis spatio trium mensium fuerit soluta Consignatarijs pecunia duorum tertiorum, non præiudicat Fisco, quin postea monetam currentem exigere valeat. Et quidem est omnibus maximè notum, quomodo isti præsertim Gubernatores tractauerint infelices Consignatarios: & magna ex parte ex informatione constant fraudes, ne manifesta dicam furta, in graue Cõsignatariorum, & Regij Patrimonij detrimentum per falsitatem commissæ. Et nunc tãta est eorum iniquitas, vt ne ipsos pudeat excompotũ prætendere. Et sanè si supputaretur id, quod Consignatarios fraudauere, vtique cerneretur, ipsos multò maioris summæ esse debitores, quã quod illis ablatũ, per mandatum Bancis prudenter iniunctum, ab Excellentia Ducis de Alba fuit ordinatum in *pragm.* 2. *sub titulo*, *solutiones de qua pecunia, in cap.* 17. vbi disponitur, vt immediati creditores effectuum duorũ tertiorum in Bancis huiusmodi sua nomina, siuè credita alijs vendere, & cedere possint; ea tamen conditione, vt cessionarius aut emptor nequaquam effectus prædictos à se emptos, siuè per cessionem acquisitos, suis creditoribus contrà eorum voluntatem soluere, aut assignare possit, sed tãtummodo de eorum voluntate, & libero consẽsu, scilicet si hoc ipsi spontè accipere vellent. Quarè clarum est, prædictos Olei

Gu-

Gubernatores ijs tantùm potuiſſe duorum tertiorum effectibus vti, quorum ipſimet immediati fuiſſent in Bãcis creditores. Neç illis concedebatur eiuſmodi effectus emere, vt eos Aſſignatarijs contrà eorum voluntatem ſoluerent, quod quidem æquiſſimum erat. Permiſit enim Princeps, vt dictus effectus beneficio dumtaxat eorum curreret, qui in Bancis veterem habebant monetam, & non eorum, qui huiuſmodi veterem, & extinctam monetam emendo, mercaturam facere volebant. Itaque ſi hi Arrendatores, quando neque hoc facere, neque huiuſmodi pecuniam Aſſignatarijs ſoluere poterant cõtrà eorum voluntatem, quomodo in præſẽtiarum poſſunt excompotum prætendere, quia fuit illis ablata ea facultas, quam non habebant?

Quartò Aduerſariorum prætenſio nõ modo tollitur; quia prædicto ſolito, ac prætenſa conſuetudine vti non poſſunt, verum etiam excluditur ex mandato R. Cameræ, quę eiuſmodi oblationem noluit acceptare, niſi cum clauſula, *prout*
21 *iuris cum incantu.*

De iure autem in hoc caſu certiſſimũ eſt, non poſſe intelligi, neque admitti extaleum ſolui debere ex duorũ tertiorum moneta, ſed ex bona, & currẽti pecunia.

Primò, quia ipſi Arrendatores ex currenti, & bona pecunia exigebant, atque exacturi erant ſuos directus; quia in Prouincijs, vbi olei extractionum, & exiturarum directus exiguntur, cum nulli ibi extarent Bãci, nulla etiam erat duorum tertiorum moneta, ſed tãtummodo bo-
22 na, & currens. Vectigal enim, quod ſoluitur, commenſuratur fructibus percipiendis ad inſtar penſionis, quæ ſimiliter per conductionem ſoluitur commẽſurata fructibus, *Aret. conſ. 111. conſideratis, num. 6. & infrà verſ. ſed tamen hoc.* Et ità ipſi clarè fatentur in 4. 6. & 7. articulo, in quibus per viam poſitionis acceptant, ſe in Prouincijs maximas ſuorum directuum ſummas exigiſſe ex numerata moneta, & perfecta: quas ſummas poſtea Neapoli magno cum beneficio vigintiquinque, & triginta ducatorum pro quolibet cẽtenario in duorum tertiorum monetam conuenerunt. Itaq; quando ipſi Arrendatores ex numerata pecunia ſuos exigebant directus; ex hoc deſumitur, & habetur, non eſſe veriſimile, ac nullo modo fieri poſſe, vt Fiſcus eſſet contentus, & R. Camera permitteret, vt ex duorum tertiorum moneta ſoluerent, ac lucrum facerent S. Maieſtatis bonis, & mercaturam, in graue dãnum R. Curiæ, & Conſignatariorum.

23 Vbicunque enim ſolutio eſt facienda propter aliquod factum, tunc non attẽditur tempus diſpoſitionis, ſed valor currens tẽpore ſolutionis, vt ex *tex. in clem. 2. de decim.* in qua deciditur, quod pecu-
24 nia propter fructus ſoluẽda æſtimetur ſecũdùm ſolutionis, nõ autem ſecũdùm tempus diſpoſitionis, ſiuè promiſsionis, *Gemi. conſ. 137. col. 2. Gabr. conſ. 164. nu. in fi. & 5. lib. 1. Modernus Pariſienſ. Menoch.* & alij relati à *Surd. conſil. 335. num.* 17. & famoſa eſt *deciſ. Koppen ſen. nu. 26.*
25 vbi actum intelligitur de ea moneta, de qua per partes actum ex coniecturis, licèt non ſit expreſſum, vel quæ ex natura rei ſubiectæ, vel ex quantitate, vel alijs coniecturis colligitur, & vbi ſunt validæ coniecturæ, præualent etiam contrà obſeruantiam, ſiuè conſuetudinem interpretatiuam, quæ ex aſſertis ſolutio-
26 nibus deſumitur, quia in claris non eſt opus coniecturis, *Rimin. Sen.* in terminis ſolutionis monetæ *conſ. 363. pro ſolutione nu. 20. lib. 2. Gratus, Crauet.* & alij apud *Raud. d. reſponſ. 33. num. 20. Colleg. Louanienſ.* impreſſum inter *commun. opinion. Viuij, cap. 516. verſic. moneta, ex nu. 60. cum ſeqq.* vbi *nu. 63. & 64.* quod vt ſolutiones, & receptiones operentur, neceſſe eſt, caſum dubium cõcurrere, ſolutionem factam eſſe bona fide, & per tempus ad præſcriptionem requiſitum, & ad *l. nummis, ff. de leg. 3.* variæ accomodantur limitationes, & pręcipuè, quod intelligẽda ſit promiſſio de maioribus, ex cõiecturis, latè *Raudenſ. d. reſponſ. 33. ex num. 54. & 68. & num. 68. in 2. limit.* dicit, non procedere *d. l. nummis*, in contractu cum Principe, vt *num. 109.* & latiùs *num. 114.* ſi ex coniecturis de maioribus nummis actum fuiſſe, veriſimile ſit, & ampliùs *limit. 11.* vbi ex proportione

ne inter rem, & pretium colligitur, actũ fuisse de maioribus; quomodo enim poterat recipi oblatio ducatorum centum, & viginti quatuor millium de pecunia imaginaria, & minoris quantitatis in maxima summa præcedentis Arrendamenti?

Secundò tantò magis, quòd dicti Arrendamenti oblatio fuit multò minor, quàm fuit conductum Arrendamentum proximè superius, quod fuerat locatũ Innocentio Feo pro annuis duc. 138. mil. per annos quatuor inceptos de mẽse Septembris 1618. quo tempore moneta non dum erat ità vitiata; immò tũc in Regnum maxima aduentitiæ monetæ quantitas conuolauerat, ità vt ea magnoperè affluerct, & hoc fuit Offunensium Duce Regias vices gerẽte. Hi autẽ noui Arrendatores, de quorum oblatione in præsentiarum agitur, tantummodo obtulerunt duc. 124. mil. atque ità eorum oblatio duc. 14. mil. præcedẽti extaleo fuit minor, vt fol. 182. quamuis sub hasta ascendit Arrendamentum ad duc. 132600. tamen ea summa fuit etiã minor ea, quæ fuit in præcedenti Arrẽdamento oblata. Itaque considerata, siuè attenta oblatione, quæ attendenda est cum sit tam magna summa inferior extaleo proximè præcedenti; eo minus credendum est, R. Cameram ex eiusmodi duorum tertiorum monetæ se recipere solutionem promisisse, aut tacitè solutionẽ prędictam permisisse; cum nullum susciperet incrementum, sed ma-
27 gnam diminutionem. Est enim in hoc casu magnoperè vrgens coniectura ex quantitate pretij, vel pensionis ad dignoscendum, de qua moneta senserint contrahentes, *Raud.* in pũcto *d. resp.* 33. *post n.* 114. *lim.* 2. *lib.* 2. *Koppen. d. dec.* 26.

Quintò, gratis concesso, citrà tamen veritatis præiudicium, quod dicta verba. *Per mandato per mezo di Banchi*, intelligi possent iuxtà Partis prætensionem, scilicet, vt fieret solutio ex duorum tertiorum moneta: & quod marginalis reformatio à Reg. Camera instante Fisco facta, deesset, quæ dubitationem omnẽ tollit, tamen ad summum aliud in Partis beneficium desumi non posset, nisi, vt ipsis Gubernatoribus liceret soluere Consignatarijs ex dicto effectu duorum tertiorum, durante tamen tempore, quo eiusmodi moneta curreret, atque expẽderetur, & non aliter.

28 Et hoc potest fundari in solemni decisione *Bald. in l.* 1. *nu.* 7. *in fi. C. de hared. vel actio. vendi.* vbi tradens per modum summulæ plura Fisci priuilegia, inter alia addit vnum, quod in dubio tẽporis præsumitur pro Fisco, citans *l.* 1. *C. de iure Fisci, lib.* 10. secundùm vnam lecturam. Igitur præsumendũ est pro illo tempore id permissum, quod Fisco suffragetur. Etenim cum ex præcedentibus omni iure satis apertè appareat, ea verba non posse importare, nisi optimæ, & numeratæ soluendæ pecuniæ obligationẽ, sanè plusquam satis Parti aduersæ concederetur, si per ea verba ita concisa, & obscura intelligatur, illi concessam fuisse facultatem soluendi ex moneta duorum tertiorum, attamen illud esset discretè sentiendum, & cum debita intelligentia, quæ actus omnes humanos regit, rebus scilicet in eodem statu permanentibus, & si eiusmodi monetæ vsus in eodem statu permansisset, non autem vt esset Principi prohibitum, vt in Coronæ, publici, & commercij præiudicium eiusmodi monetam abolere non posset: cum præcipuè ea moneta fuerit inuenta ad remedium quoddam, non perpetuò, sed ad breue tempus duratura, quousque res rectè disponerentur, & in suo ordine per praxim, & experientiam statuerentur. Et hoc etiam confirmatur;
29 quia in dubio est illa sumenda interpretatio, quæ oritur contrà illum, qui se fundat in verbis, & ad cuius commodum verba sunt prolata, & qui potuit legem sibi apertius dicere; vulgata *l. veteribus, vbi glos. Albericum, in fin.* per *Surd. dec.* 202. *num.* 19. *Rimin. iun.* respondens in specie contrà conductores ad excludẽdum restaurum, *cons.* 282. *num.* 20. *lib.* 3. *Raud. d. resp.* 33. *num.* 110. vbi è contrario etiam, si Fiscus locator se fundaret in verbis, adhuc pro cõductore ex cõiecturis, quæ validissimæ hic concurrunt, dicit esse respondendum.

30 Et quia etiam de iure sufficit, vt verba

ba aliquid operentur, etiam in minimo, & alibi, satis esse dicitur amico, vt in paucis consulatur, *l. qui cum tutoribus, ff. de negot. gest.* Nec conuenit, vt dicamus,
31 Principi esse ità legem impositam, vt ab ea sibi discedere non liceat in suimet, & aliorum præiudicium, argum. *l. si quis in principio testamẽti, ff. de leg. 3.* & in pũcto in materia restauri, quod verba sunt in-
32 telligenda secundùm terminos iuris cõmunis, & ne iuri cõmuni derogent, quia à iure communi recipiunt interpretationem passiuam, & strictissimè sunt interpretanda in damnum locatoris, latè in terminis *Hippol. Riminald. d. cons.* 282. *ex num. 63. in tertio*, vbi *num.* 68. ex *Salycet. & Gozadin.* dicit, procedere etiam si ità intelligendo pactum, in quo locator suscipit periculum, secundùm ius commune nihil operaretur, quod pluribus exẽplis comprobat *ex num. 71. cum seqq.* &
33 quòd etiam si locator promiserit facere debitum, vel conueniens restaurum, intelligi debeat, prout aliàs de iure tenebatur, & prout vtiliùs, siuè minus damnosum erat facienti, *num.* 84. *&* 85. & quòd non attendatur damnum ex vulgi opinione, sed ex iuris dispositione cõtrà *Ruin. num.* 88. & ità decisum *numer.* 105. 109. *& seq.* etiam si verba parum operarentur ex *num.* 119.

Sextò, hoc tantò magis sine vlla dubitatione procedit, quòd eiusmodi monetam abolendam, aut duorum tertiorum effectum auferẽdum esse, fuit casus non modò præuidendus, verùm etiam præuisus; cum necessariò euẽturus erat, in exequutionem eius, quod decretum erat à Principe in introductione dictæ nouæ monetæ: qui expresè declarauerat, finem suũ esse, vt per dictam nouam monetam tum rerum pretia, tum etiam iustitia, & colliborum, siuè cambiorum æqualitas inter negotiatores in suam rectitudinem, & æquilibrium (eiusmodi veterem monetam abolendo) redigerẽtur. Ideò pęnitùs cessat in hoc casu quęlibet prætensio excomputi, siuè detractionis, vt in re præuisa, quæq; necessariò ventura erat; non modò vt certa habita à negotiatoribus, quales sunt Arrẽdatores, Principum, & Superiorum motus omnes, & gestus, & gressus ex proprio instituto continuè obseruantes, vt ad optimam suorum negotiorum resolutionem, & eorum, benè gerendæ rei causa, per coniecturã futura præuideãt, verùm etiam à quibuslibet hominibus, à quibus duorum tertiorũ extinctio fuit multò ante præuisa; & vt indubitata habita; quandoquidem eiusdem rumor, & fama inter omnes disseminabatur. Quamobrem in prædicto casu omninò cessare oportet quælibet prætensio excõputi, dum quod successit, fuit antè pręuisum. Atque ità imputãdum est ipsis, cur legem apertè non dixerunt, dum rumor, & murmur maximus inter omnes perlatus, est omnibus notus, *Calcaneus* optimè *cons.* 14. *num.* 9. *Cencius de censib. cap.* 2. *par.* 2. *quæst.* 4. *art.* 4. *num.* 29. vbi post
34 *Butr. Abb. Couar.* & alios cõcludit, quod vbi tempore obligationis adest timor mutationis monetę, solutio est facienda iuxtà valorem tempore solutionis faciẽdæ, & *Bald. in l. si ea lege, C. de vsur.* dicit in conductore, vel emptore fructuum, vel pedagij, quod si prius fuit bellum, debuit cogitare, posse euenire, quod iterũ moueatur, cùm non sit aliud emere pedagium, quàm emere nomina transeun-
35 tium, & ideò sibi imputandum est, quod non cogitauit, quod euenire poterat, latiùs *Socin. cons.* 124. *lib.* 4. quod conductor in agro Florentino debuit præuidere, quod milites erant soliti deprędari, & debuit scire conditionem rei, pręuidere quod euenire poterat, & loquuntur *DD.* non solùm in bello, sed in peste, & etiam si hostes non fuissent in loco contractus, sed in alio, quia tamen in illum potuissent irruerẽ, latissimè post *Rimin. sen.* & alios *Rim. iun. d. cons.* 282. *& num. 37. ad quadragesimum primum, lib.* 3. & quod scientia excludat restaurũ, *Paris. cons.* 28. *num.* 11. *par.* 1. latissimè in bello, & omni impedimẽto *Pãtbẽzman. de locat. q.* 5. *ex nu.* 6. *cum seq.*

Et vt hoc dicam, etiam ad excludenda alia capita restauri asserti belli, & pestis. Quoad bellum dico, nullatenus posse prætendi damnum, quod forte euenire potuisset ex causa belli (quod tamen probatum non est) posse dici euenisse

36 facto

36 facto locatoris: tum quia iusta causa ad bellum præsumitur in Principe, & iusta
37 causa dicitur etiam si regnandi, vel dilatandi causa imperij bellum sit indictum; vel alia causa ignota, cuiusmodi est status cōseruatio, & tuitio, *Quintil. Mand.* optimè *ad Boss. de remiss. merced. in addit.* incip. *ex bello.* Vbi quod contra Prin-
38 cipem non sunt applicabiles termini, qui dici solent de odio contra locatorē.
39 Tum etiam quando tempore locationis bellum erat præparatum, vel bellum imminebat, & à quibuslibet rerum humanarum expertis, & bellicarum rerum nō ignatis, maximè ab expertis callidis, & vafris publicanis rerum humanarum peritissimis præuideri potuerunt, & debuerunt, non secus, ac post aerem turbatum, cœlum nubilum, tonitrua, fulgura, ac pluuia expectari, & timeri debent, vt latius idem *Quintil. Mand. consil.* 89. quod edidit pro Fisco Auenion. contra Arrendatores Dohanę, & addit *num.* 9. *&* 10. quod quando fit arrendamentum tempore cœpti belli, vel imminentis, seù præparari, vel quando conductor cogitare poterat, se integros fructus nō perceptu:um propter bellum, vel timorem etiam belli futuri, etiam si de præsenti non adsit, remissionem peti non posse, ex *Io. Andr. Cyn. Bal Ancbar. Alex. Dec.* & alijs *Rimin.* latissimè *d. cons.* 282. *ex n.*
40 34. Et quòd non sufficiat probare ad obtinendum restaurum, quod adfuerit bellum vicinum erga damna illata, vel emanarunt, sed necessaria est specialis probatio, & concludens, quod damna euenerint propter causas allegatas, idē
41 *Mandos. d. cons. post num.* 3. Quinimmò etiam vbi conuentum de faciendo excomputo, quòd tunc demum locus sit restauro, si pestis inualeat in ipso loco immediatè, non autem de peste remota in alieno territorio, vel dominio, latè idem *Rimin. iun. d. cons.* 282. *nu.* 18.
42 *&* 28. Et tādem, quod in emptione pedagij etiam si eueniat mortalitas, vnde gentes non transierunt per locum, & sic pedagium percipi non potuit, quòd remissio mercedis cesset, cum censeatur, conductorem emisse casum, fortunam, siuè aleam, quare soluere debet quod promisit, etiam si nihil perceperit, ex futuro euentu, quod post *Bald. & Dec.* extenditur ad quoscunque emptores gabellarum, & videntur emere futurum euentum, & sic ob damnum sequutum posteà non possunt petere restaurum, latissimè *Rim. d. cons.* 282. *nu.* 47. scilicet quia in his, quæ se habent ad lucrum, & damnum, cessat damnum, etiam si ea casualiter contingat læsio, & etiam in minore, *idem nu.* 60. 115. *&* 132. Et in puncto, quod propterea non sit in consideratione, quod ex causa pestis, vel belli vicini tot mercatores, peregrini, nauigia non venere, & propter hoc sit diminuta negotiatio, idem *Rimin. num.* 114. *in fin. Mandos. d. cons.* 89. *num* 7. & si per banna, & proclamata fuerit ordinatum, quod non accedant exteri ob pestis suspitionem, & quia melius fuit, forenses de contagio pestis suspectos procul à Regno arcendo, regnicolas conseruare, quàm permittendo aduentum forensiū, ciues omnes pestis periculo afficere, & ideò non censeri, hoc damnum contingere facto locatoris; quamuis ipso instāte proclamata fuerint emanata, idem *Rimin.* in puncto *d. consil.* 282. in vltimis verbis, quod fortè comprobatur ex dictis per *Morot. respons.* 76. *in fin.* loquentem de facto Principis coacti aliquid iubere causa publicæ vtilitatis.

Et hoc esse verum, videre est in procœmio *Pragmaticæ* D. Cardinalis *Zapatæ* de mutatione monetæ sub 2. Martij die, quæ est inter modernas prætermissas 26. *de monetis*, quæ ità clarè hoc asserit, vbi subdit paulò inferius, fuisse pluries super ea materia tractatum per Collater. Consil. & Reg. Cam. ac conclusum, vt pro tempore, & occasionibus diuersæ fierent prouisiones, inter quas fuit præcipua ea, per quam permittebatur vsus monetæ duorum tertiorum, vt interim, & quousque noua cum moneta rei consuleretur, non impediretur cōmercium. Itaque huiusmodi moneta fuit permissa ad breuissimum tempus, & pro interim tātùm. Et infrà additur, multum argenti fuisse ad hoc comparatum, vt cum ea moneta, quæ esset in bancis, & apud particulares, fieri posset abolitio non

non bonæ monetæ, & infrà, in §. *& perche*, idē declaratur his verbis. *E perche il nostro princip al'intēto è di prohibire affatto tutte le monete ritagliate, e scarse, & introdurre, che tutte le monete siano giuste, e di peso, ordiniamo, che &c.*

Idem legitur in *pragm. 30. de monetis* ſub data 20. Aprilis 1622. in princ. ibi *con hauer fatta formare la buona così di peso, come di qualità; si che andandosi già diffondendo la buona moneta per il Regno, si spera, che di breue doueranno ridursi nel suo pristino stato, &c.* Et etiā in *pragm. 2. in proœmio, de exteris possid. bona* edita 31. Maij 1622. ab Eminentiſſ. Cardinali Zapata.

Nec mittam etiam ad huius confirmationem, quod cum antè dictam diem 2. Auguſti, in qua moneta duorum tertiorum fuit ſublata, fuiſſent facti affictus cauponarum, in quibus vinum venditur minutim cum particulari pacto, & conditione ſoluendi pro medietate pecuniam numeratam, pro reliquo autem per fidem crediti duorum tertiorum. Cumque Affictatores eo caſu prætendiſſent, deberi ſibi detractionē, ſiuè excōputum à Gubernatoribus, vt in proceſſu pœnès Salomonem fol. 1. & a t. fol. 8. & teſtes à fol. 10. ad repetitos à fol. 19. ad 29. ex eo quia contrà expreſſum pactū, qui caſus erat multo fortior, fuit poſteà facta extinctio eff ctus duorum tertiorum. Attamen fuerunt abſoluti Gubernatores per decretum Cameræ, referente Domino Comite Molæ, die 26. Septembris 1624. fol. 55. Potiſſima autem ratio, quam Magnificus Doctor Naccarella ad defenſionem Gubernatorum Vini attulit, fuit, quod prædictarum locationum tempore, & multò antè publicè in vulgus efferebatur; immò omnes pro certo habebant, veterum Bancorum extinctionem in dies, ac iamdudum futuram eſſe: ac non amplius ſolutionem per eos faciendam futuram eſſe ex effectibus in girum, ſed tantùm ex pecunia numerata, vt reipſa ſequutū eſt. Et ablato giro, ipſi Gubernatores pro extaleo ſoluerūt Reg. Cameræ numeratam pecuniam, vt in 6. & 7. art. fol. 32. à ter. ſuper quibus examinati fuere teſtes fol. 39. alter ſuper 6. & 7. ſuper iiſdem fol. 40. & teſtis fol. 41. in fine.

Nec obſtat, quod Arrendatores prętenderent fuiſſe pactum, vt hoc intelligeretur durante giro, vt in ar. 5. fol. 23. à ter. quoniā dicta cōditio de iure inerat, atq; ideo expreſſa parū operari poterat.

Secundò in dicto caſu ſub ſpecificis verbis fuit expreſſum pactum ſoluendi ex duobus tertijs, & ideò fuit opus maiori declaratione, quàm fuit in caſu noſtro.

Tertiò in comparitione in dicto proceſſu manu eiuſdē Magn. Doct. Naccarellæ facta, declaratur, non tantùm fundari ſe in dicta conditione, ſed in cæteris cauſis in actis deductis fol. 54. quarum potiſſima fuit certitudo, quàm breui auferendi girum, deducta in dicto fol. 32. à ter. d. art. 6. Et ſic deciſio eſt in puncto à caſu fortiori. Atque ita ſatis extrà tem obiicitur de *conſ. Anchar.* 402. pluribus rationibus, cuius deciſionē ꝓbauit *Crauett. conſ.* 95. relato à *Carocio.* Tum quia ſatis diuerſus eſt caſus *Anchar.* vbi emptor Gabellę cōmunis Piſtorij ex diſceſſu Pontificis cum tota Curia ab illa Ciuitate amiſerat ex toto ferè omnes diri ctus, qui conſiſtebant in venditione vini ad minutum, de quibus *Anchar.* loquitur ex diſceſſu hominum, à quorum potu dependebat ſubſtantia Gabellæ, deſolata Ciuitate ex caſu inopinato.

43 Tum etiam, quia ſe fundat principaliter *Anchar.* quod communiter ea vulgi opinio, & in mentibus hominum erat infixa longa reſidentia Pontificis futura, ex communi, & conſtanti Ciuium opinione, quæ veriſimilis reſidentia, ſiuè longior mora fuerat finalis cauſa contractus. Et addit, hanc fuiſſe cauſam finalem vtriuſque contrahentis, quæ impulerat emptorem gabellarum ad offerendum vltrà quadruplum ſolitæ penſionis, vt in his fundat in ſpecie *Anchar. nu. 30. in fin.* & iterum *nu. 6. Crauet. nu. 3.* Hic autem non agitur de damno, & deficientia diri ctuum, ſed de vna, vel altera ſpecie monetæ ad lucrum. Opinio vulgi, & maximè ſagacium erat firmiſſima de proxima mutatione, etiam ità articulata in dicto proceſſu, non fuit inſinuata hæc inten-

intentio alteri contrahenti. Et quātitas oblata nedum non fuit vltrà quadruplū soliti, prout in casu *Anchar.* sed longè minor; vndè rectè retorquetur in contrarium.

44 Nec obstat *pragmatica*, per quam die 25. Septembris anni 1623. fuit ordinata deductio ducatorū viginti pro quibuslibet centum, ex quo Pars duo infert.

Primum, incidenter scilicet fuisse per eam declaratum, promissionem per Bācum soluendi intelligi ex moneta duorū tertiorum.

Secundum, sibi saltem non posse negari deductionem viginti pro quibuslibet centum. Immò vult, vt Fiscus sit coactus vti dicta *pragmatica*, qua nūquam se vsurum putauit, neque acceptaturū, in hoc casu eam posse allegari. Atque ad obtinēdam deductionem viginti ducatorum pro quibuslibet centum, vlterius progreditur, dicens, hoc sibi non sufficere; cum ablata dicta pecunia duorum tertiorum sit passa duo detrimenta: quorum primum fuit negotiationis, & lucri faciendi ablata occasio, alterum difficultas negotiorum, quę indè successit ob commercij restrictionem.

Quoniam quòad primam obiectionē est suprà plenè responsum; plurifariam pœnitùs perpensis verbis ipsis formalibus dictæ oblationis partis sensum in hoc casu excludentibus, ac præsertim verbum, *Per Banco*, ad duorum tertiorū solutionem non aliter posse extendi, quā si ponatur ad differentiam numeratæ pecuniæ, vt declaratur *d. pragmat.* 11. §. *Ordiniamo, de literis cambij fol.* 468. Alioquin de libera, & prompta moneta est intelligendum, vt *pragm.* 10. *eod. tit. fol.* 404. Vltrà quod in præsenti casu, verbū, *Per Banco*, non per se stat, sed annexum, & adiacens verbo, *per mandato per mezo di Banco*, quod de numerata est intelligendum pecunia. Proindè est animaduertendum, dictam *pragmaticam* nullo modo statuere, promissam per medium Bancorum solutionem de duobus tertijs esse intelligendam. Sed cum ibi asserit, nōnullos negotiatores petijsse excōputum, eo quod soluere in numerata pecunia cogebantur, id, quod per Bancum soluere debebant, sicuti Authoris *pragmatica* non fuit hoc faciendi præsuppositum, siuè declarationem, quam Pars prætendit; ità dicta verba ex apocis tunc Banco directis sunt declarāda; in quibus dupliciter exprimebatur, debitores, siuè spōsores nolle numeratam pecuniam soluere, quia in ipsis apocis, quæ erant solutionis mandata, continebatur soluere ex duobus tertijs, vt communiter fiebat.

Idque planum fit ab extractis, quas faciebant Banci, in quibus particulari nota dicebatur, *Estratte dalli libri de nostri Banchi di due terzi*, vt clarè demonstratur in computis à Parte ex aduerso præsentatis in currenti processu à fol. 99. ad 166. Et hoc ad differentiam apocarum, & solutionum, quæ fiebant per Bancos ex currēti, noua, & optima moneta. Aut si specialiter id in apocis non exprimebatur, idem esse intelligebatur: cum ille, qui apocam faciebat, aliud nomen, siue creditum non haberet in Bāco, quàm duorum tertiorum effectum: Quo in casu disponere intelligebatur de eo, quod habebat, quia de alio intelligi non poterat. Atque ita verè noluit in ea parte dicta *pragmat.* sicut nunquam fuit eius intentio, illi verbo, *Per Banco*, eum dare sensum, quem Pars dicit: Etenim cum ea verba non sint dispositiua, sed assertiua, & enunciatiua dictorum verborum, quæ in apocis illis soluendis per Bancum referebantur, vbi non erant dicti negotiatores coacti soluere in pecunia numerata, declaranda, & intelligenda sunt iuxtà terminos habiles earum apocarum, quæ alterutro dictorum modorum intelligendæ erant; scilicet, vel quod debitores expressè mandassent, & conuenissent solutionem ex moneta duorum tertiorum, & non ex numerata secundùm apocæ formam, in qua hoc fuisset expressum; aut quia de alia moneta intelligi non posset, cum scribens aliā monetam in banco non habebat, & non quia bancalis solutio simpliciter intelligenda esset potiùs ex duobus tertijs, quàm ex numerata pecunia: cum numeratæ pecuniæ Bancus sit verior secundū nouā formam, quàm secundùm veterē.

45 Quod

45 Quod item à generali decreto ſub 17. Nouembris die, anni 1622. lato expreſsè declaratur, in quo, vt planum fieret, bancalia depoſita non intelligi eo ipſo de duobus tertijs, cũ etiam de currẽti, & vſuali moneta ſenſus eſſe poſſet, dicitur. *Item, & circà alia depoſita facta poſt diem 2. Martij in Bancis publicis de pecunia duorum tertiorum, de quibus, &c.* & in fine, *nec ſufficere depoſitum, vel ſolutionem de duobus tertijs in bancis*, ex quo patet, non ex eo, quod bancalia depoſita erant, ſequebatur, vt eſſent de duobus tertijs.

Quò verò ad partem diſpoſitiuam dictæ Pragmaticæ circà prætenſam deductionem ducatorũ 20. pro quolibet centenario, reſpõdetur, dictam pragmaticã ità in verbis, ſicuti in ſenſu ratione expreſſa, & ipſius deciſione non poſſe extendi ad caſum, de quo agimus, quia certum eſt, eam tantummodo loqui de ijs, qui apocas fecerant pro ſolutione, quam facere debebant intrà aliquod tempus, & fortè breui pro vnica vice, propter bonorum emptionem carò factam, attento quòd ipſi polliciti erant monetam duorum tertiorum ſoluere, qua poſtea ablata, non æquum erat, vt eadem ſumma in noua moneta ſolueretur, quæ intrinſeca materia erat tantò melior, iuxtà communem *DD.* deciſionem, atque ideò ille duorum tertiorum effectus fuit pro quolibet centenario æſtimatus, ſiuè valutatus pro ducatis octuaginta. Quod in caſu noſtro diuerſiſſimo omninò ceſſat: in quo neque bãcales, neque cambij apocæ factæ fuerunt intrà aliquod tempus ſoluendæ: neque pro pretio bonorum pluris iuſto emptorum, cum momentaneo acquiſitionis actu; ſed ſumus in oblatione ſoluendi extaleum Arrendamenti, quod ſicut ſucceſſiuum tractum habebat in futurum ad quatuor annos, & menſes; ità etiam reſpiciebat fructus, & diri-ctus exigendos dicto temporis ſpatio; qui ab Arrendatoribus exacti ſunt ex moneta numerata tam ante, quàm poſt duorum tertiorũ extinctionem. Atque ità cum ſit promiſſa ſolutio extalei, non reſpectu, & cauſa bonorum carò conſignatorum, ſed ratione diri-ctuum in futurum exigẽdorum, non modò ratio, & cauſa finalis pragmaticæ omnino ceſſat; ſed per eandem fundatur, nullam faciendam eſſe deductionem; arguendo à ceſſante ratione, ſiuè potius à contrario; cum contrariorum eadem ſit diſciplina.

Quamobrem credo, nunquam fuiſſe factam deductionem ducatorum viginti pro quolibet centenario ad eorum beneficium, qui ex numerata pecunia exegerint, vt fecere præſentes Arrendatores; præſertim quia ſicuti dictum eſt, nedum non carius, ſed enim duc. 14. mil. minoris, quàm prędecedentes Arrendatores conduxerunt. Et ſic reſoluitur etiam ratio, ſiuè motiuum, quo aſſeritur, quod ſi præuiſus fuiſſet caſus oblationis duorum tertiorum; vtique pragmatica non dediſſet excomputum ducatorũ viginti pro quolibet centenario.

Dicitur enim fuiſſe in ſuo caſu promiſſum, reſpectu ſcilicet emptionis carò factæ propter oblationem ſolutionis faciendæ ex mala moneta, & reſpectu eorum, qui apocas intrà certum tempus ſoluẽdas fecerant, à quibus cogitari poterat, fieri debere ſolutiones etiam ante extinctionem duorum tertiorum, quæ licet extinguenda erant; tamen non erat ita certum extinctionis tempus.

Neque eſt etiam reſpondendum ad id, quod aſſerunt, maiorem deductionẽ ſcilicet ſibi dandã eſſe, quàm ibi à pragmatica tribuitur, ex quo Arrendamenta paſſa erãt duo damna; primum nimirum, quod ratio lucrifaciendi ſibi fuerit ablata; alterum, quod maxima ſecuta fuerit inopia, & difficultas negotiorum. Quia præterquam ex dictis apparet, eiuſmodi prætenſa damna nullius fuiſſe conſiderationis, quinimo prouiſa.

Dicitur inſuper, ſi ratio in dicta pragmatica à Superioribus conſiderata, militaſſet pro Arrendamentis, vtique fuiſſet etiã in hoc prouiſum in beneficium Arrendatorum, vt factum ibi fuit reſpectu aliorum negotiatorum, & neque ipſi Arrendatores de hoc inſtare deſijſſent, vt inſtiterunt negotiatores, qui apocas bonorum pretio ſoluẽdas, fecerunt. Ve-

rùm quia diuersa erat ratio, vti dictum est, hoc neque petitum, neque concessum fuit. Immò perpenditur, quod cum in hoc processu fecerint quatuor instantias, incipiendo à nono Aprilis die, anni 1625. fol. 1. 2. 3. & 5, cunctati sunt posteà vsque ad 26. Augusti diem, anni 1626. quo in postremo capite comparitionis, ab ipsis factę, proposuerunt hoc caput, fuisse scilicet duo tertia ablata, non tamen hoc sibi promissum fuisse, allegantes, aut annuentes fol. 6. in fin. & à ter. ex quo fortè poterit contendi, huiusmodi caput non fuisse deductum, cū non fuerit allegatum, hoc sibi ex pactione fuisse promissum; cum Fiscus probè sciret, non teneri se nullo modo ad lucri
46 instaurationem. Constat enim, remissionem mercedis à iure minimè concedi ob lucrum amissum, sed dumtaxat ob damnum passum; vt vltrà *Peguer. Surd. Rimin. iun. & Castil.* citatos in prioribus allegat. tradit *Paris. cons.* 38. *col.* 2. *lib.* 1. idem *Rim. iun. cons.* 282. *nu.* 59. *lib.* 3.

Et ex hoc oritur septimum, ac principale motiuum, & est, quod cum ipsi Fisco, & Cōsignatarijs ex bona moneta per totum ferè Arrendamenti tēpus extalē ū soluerint nulla cū protesta-
47 tione, desumitur propterea, quod si qua tamen ratio soluendi cum deductione eius, quod duorum tertiorum solutio importasset (quod nunquā fuit) sibi competijsset, per hoc sibi pręiudicauerunt, neque aliquod illi excomputum fieri potest, vt in puncto decisum est in Senatu Sabaudiæ apud *Ant. Fabr. lib.* 8. *tit.* 19. *C. de solut. definit.* 25. & 51. *in tom.* 2. Immò ista obseruantia soluendi sine protestatione ex numerata pecunia, quę secuta est à Iulio 1623. vsque ad Augustum 1626. indicat, & meritò melius explicat obligationē, quam ipsi ex pactione, & ex contractu facto in mense Martij 1623. habebant soluendi ex numerata pecunia, vt exigebant; cum attendenda potius sit hæc longa trium annorum obseruantia, quàm prætensum, ac breue trium mensium solitum, quod allegat ipsa Pars, secutum fuisse à Martio 1623. vsque ad postremum sequen-
48 tis Iulij diem. Vt in puncto ad limitationem assumpti facti pēr aduersarium tradit *Albert. Brun. de monetis, limit.* 4. *nu.* 7. & 8. vbi in casu, quo sępè fuit mutata moneta, & facta solutio diuerso modo resoluit his verbis breuibus, *puto præscriptum esse, vt prout fuit per tempora solutum, soluatur*; nam si fuit de vsuali moneta solutum, idest de ea, quæ currebat tempore cuiuslibet solutionis, seù secūdùm valorem, qui currebat, in singula solutione erit ità præscriptum, & licèt solutiones indiuiduæ fuerint diuersimodè factæ, in hoc tamen dicitur esse vniformitas solutionum, & cucurrisset tempus præscriptionis, quod secundùm currentem monetam, & vsualem tempore faciendæ solutionis solutum fuerit, & sic præscriptum erit, vt possit solui, & debeat secundùm vsualem monetam tempore faciendarum solutionum, & ità sit soluendum in futurum, quasi ità foret conuētum, vel dispositū, cum præscriptio habeat vim dispositionis, & cōuentionis, citat *Corneum consil.* 181. *col.* 29. *seù antepenult. vers.* 2. *dicti rei, lib.* 2. & ante istos idē in effectu respōdit *Aret.* post *Cyn. Iac. de Aren. Bald. Butr. Panor.* & alios in mutatione temporali in pretio pecuniæ, solutio sit facienda sicut tempore solutionis, & addit in *vers. Secundo est præmittendum*, quod si ille, qui debet soluere in pecunia maioris æstimationis, soluat in pecunia, quæ minus valet, non præscribit, nisi tribus concurrentibus; primò, q̃ qui recipit minorem quātitatem pro maiori, credat sibi maiorē non deberi, nā aliàs per receptionem partis conseruaret sibi ius petitionis in toto: secūdò, quòd soluens minorem sit in bona fide; & tertiò decursus triginta annorum contrà priuatum, & quadraginta contrà Ecclesiam, vt latiùs per ipsum *Aret. consil.* 112. quem probauit *Rota* inter decis. relatas à *Cencio, tract. de censibus*, & latiùs idem *Cencius dicto tract. par.* 2. *cap.* 2. *q.* 4. *art.* 4. *num.* 33. & 34.

Ex quibus omnibus non opus est, vt Fiscus vtatur generali decreto circa rationem solutionis diuersorum debitorum, & de qua pecunia, lato die 27. Nouembris, vbi in *fin. in* §. *insuper* declara-

clara-

claratur pro conductionibus dimidium ex numerata pecunia, reliquum verò ex duobus tertijs eſſe ſoluendum. Quod ſi Arrendamenta conductionum normam vti voluiſſent, eorum Gubernatores non potuiſſent, niſi dimidium ex duobus tertijs ſoluere, reliquum verò ex numerata pecunia, & hoc per id temporis, quo extiterunt dicta duo tertia.

Quod verò huiuſmodi generale decretum omnes affictus, & terrarum cōprehenderint, extant S.C. deciſiones in affictu Status Sāſeuerij: quibus deciſum fuit, Conductori dimidium tantummodo bonificandum eſſe, & per id tempus, quo duo tertia extitere: bonificante è contra Conductore intereſſe ad rationem octo ducatorum pro quolibet centenario. Itaque ſi etiam in Arrendamētis attendenda eſſet diſpoſitio dicti generalis decreti, quæ dicto Arrēdamento Martij 1623. multis menſibus præceſſit, niſi dimidium ſoluere potuiſſent, pro eo tempore, quo dicta duo tertia permanſerunt; & cum ſumma fructuum, quę ex Arrendamento redacta eſt, congerendum eſſet totum id, quod ipſi fatētur ſe eſſe lucratos ex induſtria, & negotiatione duc. 25. aut 30. pro quolibet cētenario, nam licèt illud licitè feciſſent virtute pactionis, non ideò minus includetur in incremento fructus extalei, cū ſit fructus, & beneficium, quod ipſi perceperunt.

Confert ſuperiùs ſcriptis illa Domini, ac nunquam ſatis laudati Regentis Reuerterij deciſio, quæ inter ſuas manuſcriptas circumfertur; propterea hic inſerendam operæ pretium duxi.

ARGVMENTVM

De excomputo, quando, & qua ratione fiat.

Deciſio.

IN Sacro Regio Conſilio fuit agitata cauſa inter fideliſſimam Ciuitatem Neapolis, & Magnificum Fabium Viues ſuper excomputo petito per dictum Fabium à dicta Ciuitate, ex cauſa Arrēdamenti Gabellæ Grani pro quolibet rotulo carnium, & piſcium cum alijs dictæ Gabellæ concernentibus, quæ fuit locata, ſeù arrendata pro annis quatuor ducat. 89000. pro quolibet anno, & ſic pro toto Arrēdamento in ducat. tricentum ſexaginta mille; excomputum, quod prætendit dictus Fabius eſt in ducat. 6000. quod tamē falſum, quia per libros Credēzeriorum non fit recta probatio, cum Arrendatores, vt non appareat veritas quantum fuerit, percipiunt directus in eorum domibus, & non ſcribuntur in libris Credēzeriorum, adeo quod multo maior quantitas ſemper ex Arredamentis percipitur, quam appareat ex libris Credēzeriorum, vt ſemper vidi quando fui Præſidens, & poſteà Locumtenens Regiæ Cameræ Summariæ, adeo quod non eſt dubium, non eſſe factam admiſſionem extalei totius anni in ducat. quatraginta mille, quocirca attento extaleo totius Arrendamenti in duca. tricentum ſexaginta mille, non deberet fieri excomputum, quamcumque opinionem teneamus, de quibus latè habetur in alia mea *deciſione*, incipiēte *In cauſa excomputi petiti fol. 19. in quinterno* 5. vbi latè deduxi, quę ſterilitas requiratur, ad hoc vt remittatur mercedis ſolutio, ibi referuntur plures opiniones, quarū communior eſt opinio *Bart. in l. licet* C. *locat.* quando Colonus eſt læſus in amiſſione fructuum vltra dimidiam iuſti pretij, ideſt quia non colligit tot fructus, deductis expenſis, qui æquiualent dimidiæ penſionis ſoluendæ, tunc poterit petere remiſſionem mercedis pro caſu dominij, alias ſi percipit tot fructus, qui aſcendunt ad dimidiam, vel vltra, nō poteſt petere exccomputationem, ita hanc opinionem *Bart.* declarat, & ſequitur *Ant. de Butr. in c. propter ſterilitatem extra locati*, & alij, de quibus in *d. dec.* qui referunt, hanc eſſe communem opinionem, ſecundum quam non eſt dubium, non debere fieri excomputum, cum iſte Arrendator non ſolum percipit dimidiā extalei, Imò non amiſit decimam partē, ſeù vndecimam totius extalei, ergò ſe-

cundũ dictam opinionem cõmunem nõ est locus excõputo, seù remissioni mercedis, etsi tenemus aliam opinionem, quod hoc remittitur arbitrio boni Iudicis, prout ego ibi tenui, non erit locus excomputo, quia in tam magna summa extalei ducatorum 89000. pro quolibet anno est amissio ad rationem vndecim pro centenario parum plus, vel minus, ergò in tàm modica summa habito respectu ad tàm maximam summam extalei, non debet fieri excomputum, etiam attentis omnibus opinionibus, de quibus in *dicta decisione*, etiam si omnes causæ adductæ in processu pro parte dicti Fabij militarent, quæ, sunt quatuor causæ adductæ, quarum secundum opinionem omnium Iudicum, qui in dicta causa interuenerunt, vel secundum eorum maiorem partem, solum vna militaret, quæ est non magnæ quantitatis, sed parum solum ascendens ad ducat. 2500. quæ est quarta causa adducta, etsi passim, & indistinctè fieret excõputum semper esset certus Arrendator de lucro, & nũquam de damno, quia si esset in maximo lucro, non solueret aliam quantitatem vltra extaleum, etiam si lucrum esset maximum, totum cederet in sui beneficium, etsi aliquid amittéret, adeo quod gabella non ascenderet ad integrum extaleum, si fieret excomputum, hoc casu semper esset certus Arrendator de lucro, & nunquam de damno, hoc esset mala societas, nõ stare in periculo damni, sed semper in certitudine lucri, & ista procedunt attentis terminis iuris communis, circumscriptis pactis appositis in incantu Arrendamenti in instrumento postea stipulatis inter dictam Ciuitatem, & dictum Fabium expresè, in quibus est renunciatum omnibus excomputis, quæ posent in specie in Iudicijs, & in genere euenire, exceptis duobus casibus, scilicet pestis intus Ciuitatem Neapolis, vel fuisset inuasio Regni cum Exercitu, & armata ordinaria ad inuasionem dicti Regni circa Ciuitatem Neapolis per triginta milliaria; & quod realiter, & cum effectu fieret inuasio, in his duobus casibus tantum fiat excomputum prout iuris erit.

In alijs verò casibus, & quibusuis etiã maioribus opinatis, & inopinatis, diuinitùs, vel humanitùs contingentibus & rarò, & penitus insolitis, nõ obstãte, quod per S.C. fuisset in simili casu iudicatum, seù de æquitate declaratũ, q; non debeat fieri excõputum, ne q; possit pretendi excomputum aliquod, etiam quod dictus Arrendator euidenter amisisset in dicto Arrendamento, & postea, vt supra dixi, exprimit ibi in iudicio omnes casus, quos prætendit dictus Arrẽdator, & ita fuit pactum inter eum, & dictam Ciuitatem, non posse fieri excomputum, nisi solum in dictis duobus casibus, quid ergò dubitare oportet, quod non potest fieri excomputum in isto casu, postquam ita est expresè conuentum, *l. 1. §. si conuenerit ff. deposit. l. sed & si quis, §. quæsitum ff. si quis cautionib. l. pacta seruabo. 7. ff. de pactis.* Ciuitas voluit, quod nunquam fieret excomputum, nisi solùm in dictis duobus casibus pestis, & belli, hæc conuentio, & pactum inter maiores fit, non est pactum contra legem; neque dolo malo factum, ideò est omninò seruandum, *l. iurisgentinm §. prætor ait ff. de pact.* hæc renunciatio specialissima, & indiuidua omnes casus indiuiduos exprimens, & postea subnectens generaliter omnes casus, non est dubium, quin valida sit omnes casus comprehendit etiam incogitatos, notatur per *glos. in d. §. quæsitum vbi Bart. Alex. Ias. & omnes in d. §. quæsitum*, & est communis opinio, quanto magis in casu nostro, in quo est expresè renunciatum omnibus, & quibuscunq; casibus, etiam incogitatis, & pro his est casus in *l. fistulas §. frumenta ff. de cõtrab. empt.* vbi casus fortuitus ab aliquo susceptus, intelligitur de casu fortuito inopinato, & non illo ex consuetudine proueniens, ex quo *tex.* tolluntur omnia, quæ per partem Arrendatoris adducuntur, dum dicit, quod ipse renunciat casibus solitis communiter euenientibus, quia imò est totum cõtrarium, quinimò intelligitur de casibus insolitis, & inopinatis, per *tex. ibi, & Bart.* tum quia, vt supra sępius dixi, est expresè renunciatum omnibus casibus fortuitis, & non cogitatis

tatis,solitis,& insolitis,ea,quæ in contrarium allegantur pro parte dicti Fabij Viues non obstant, quia per supradicta pacta sunt omninò sublata, & loquuntur in diuersis casibus,& ibi in allegatis pro eius parte erit multo maior amissio, quàm sit in casu nostro, attenta maxima quãtitate extalei in duc.260000. ex quibus omnibus fuit pro maiori parte votatum in fauorem dictæ Ciuitatis, eam absoluendo à petito excomputo,&c.

SVMMARIVM.

1 Regiæ Pragmaticæ æditæ Thori de possessor. nõ turb.*exceptio non est peremptoria.*

2 *Rex Ferdinandus in editione* Prag. editæ Thori *Imperatori Zenoni comparatur in* l. omnes, & in l.benè à Zenone C. de quadr.præscript. *& Serenissimo, & Prudentissimo Regi Alphonso I.qui statuit edictum Pentimæ.*

3 *Ratio, quarè fuerit condita* Reg·Pragm. edita Thori *affertur, vt lites tollerentur, & discordiæ inter Regnicolas sedarentur,Regno iam pacato,inimicisq; expulsis, & omnia bona tam feudalia, quàm burgensatica capta, erepta,in Fiscum redacta, data, donata, vendita, concessa, & quouis modo dispensata teneantur à possessoribus,omni lite remota, & nu.4. ex proœmio* dictæ Prag.

5 *Reges Alphonsus, & Ferdinandus, sicut multa virtute, longa pace, communi iustitia, & magna tranquillitate Regnum hoc tenuerunt, ità nihil ab eisdem statutum fuisse, quod ad communem eiusdem Regni vtilitatem, tranquillitatem,rectamque gubernationem non attineat, credendum est.*

6 Regia Pragmatica edita Thori,*& si aliquibus dura visa fuerit,tamen consideratis causis,& rationibus,quibus edita fuit, consideratoq; illius Conditore, iusta, & fauorabilis cuique videri debet, & nu. 65.*

7 *Ad probandum exceptionem, quæ oritur ex* Pragm. ædita Thori,*duo tantùm sufficiunt.*

8 *Alternatiuè, non autem copulatiuè verba* Pragm. *interpretanda sunt, idque sufficiet, vt aliquid ex dictis verbis verificetur, vt ex verbis eiusdem* Prag. *fundatur.*

9 *Idem non potest esse nostrum ex pluribus causis,& titulis.*

10 *Contractus donationis cum contractu vẽditionis concurrere non potest.*

11 *Emptionis contractus substantia est pretium,donationis verò liberalitas.*

12 *Verba alternatiuè, non autem copulatiuè accipi debent maximè vbi vnumquodque verbum positum est de per se principaliter, & non respectiuè ad aliud.*

13 *Dispositio in vnoquoque verbo procedit quando æquè principaliter posita sunt, nec requiritur concursus.*

14 *Dispositio* Reg.Pragm.æditæ Thori *quomodo elusoria redderetur,declaratur,& ratio affertur.*

15 *Verba contenta in* Pragm.& quouis modo concessa, *comprehendunt omnem modum concessionis.*

16 *Verba prædicta disiunctiuè, non autem copulatiuè verificari debent.*

17 *Possessio quo tempore requiritur, vt satisfiat* Reg.Pragm. editæ Thori,*& sufficere possessionem tempore* Pragm. *traditur ex nonnullorum authoritatibus.*

18 *Limitationes, & restrictiones traditæ ad* dictam Reg. Pragm. *afferuntur, quæ mox impugnantur, & primò non posse opponi hanc exceptionem à Regio Fisco, nu.19. reiectis aliquorum authoritatibus,& Decisiones R.C.in medium afferuntur, nu.20.21.& 22.*

23 *Opponere de iure tertij potest Fiscus,cùm exceptio est exclusiua iuris agentis, & admittitur hæc exceptio ipso iure.*

24 *Secunda limitatio* dictæ Pragm.*affertur, & n.25. refellitur.*

26 *Beneficium* l. benè à Zenone *non habet locum, vbi secunda concessio est nulla, & prima valida.*

27 *Concessio si sit facta duobus à Rege de eadem re, secunda attẽditur, si adest clausula,*non obstante prima concessione facta tali personæ.

28 *Rex Ferdinandus ex causa Ciuitates Regias in perpetuum domanium redegit,et Coronæ restituit,Regniq; peculio reintegrauit.*

29 *Argumentum à sufficienti partium enumera-*

meratione in iure validum est.

30 *Regula, quod conquassantur priuilegia, declaratur, vt cesset quando vnus est priuilegiatus actiuè, alter verò passiuè, quo casu actor non vtitur priuilegio contrà reum, maximè verò vbi reus certat de damno vitando.*

31 *Confirmatio priuilegiorum operatur nouam concessionem, & maiorem authoritatem tribuit actui confirmato.*

32 *Rex & si memor debet esse hominum, qui digna operantur: nullo tamen iure cauetur, quod cogi possit ad illos remunerandum.*

33 *Rex remunerando dicitur donare, & recipiens acquirere ex causa lucratiua.*

34 *Feudum donatum ex causa remunerationis Regiæ, nõ dicitur remuneratorium, & propter ingratitudinem feloniam, aliasq; causas, quis feudo taliter sibi donato priuari potest.*

35 *Rex Ferdinandus reuocauit concessionem Regis Alphonsi Ciuitatis Regij, quia in detrimentum Coronæ, & alijs iustis causis, quæ referuntur nu. 36 & 37.*

38 *Causæ quæ fuerint reuocationis priuilegij Ciuitatis Regij, eiusq; domanij confirmationis adducuntur.*

39 *Rex non potest facere alienationes, seù infeudationes de Ciuitatibus Regni in præiudicium Coronæ sed illibatè seruare tenetur successoribus*

40 *Successor in Regno potest concessionem domanialium factam per Prædecessorem reuocare ex communi* DD. *opinione, limitatur tamen num. 41. quæ limitatio declaratur nu. 42.*

43 *Consuetudo tanquam quid facti est allegandа & probanda.*

44 *Producens priuilegium videtur omnia in eo contenta approbasse, nec amplius illud impugnare potest.*

45 *Custodiam Castri, vel Ciuitatis derelinquens absq; aliquo adiutorio dum in obsidione manet, potest priuari Castro, vel Ciuitate & est digna causa reuocationis priuilegij quod ampliatur n. 46.*

47 *Præsumptio est iuris & de iure, Regem Ferdinãdum fuisse iustissima causa motum ad reuocandum priuilegium ex dispositione* Reg. Pragm. æditæ Thori, & *nu. 48.*

49 *Contrà præsumptionem iuris, & de iure non admittitur probatio in cõtrarium.*

50 *Proœmium mens statuentis declarat, & confirmat.*

51 Pragm. edita Thori *omnes reformationes, permutationes, & dispositiones tuetur.*

52 *Lex, vel statutum vbi confirmat dispositiones factas in eisdem statutis, intelligitur confirmare illas, quæ vltimo loco corrigunt, vel mutant primas.*

53 *Actus reuocatus non potest allegari vt actus.*

54 *Concessio vltima attenditur, siuè reuocatio sit facta ab eodem, siuè ab alio Rege.*

55 *Vniuersitas habet plura priuilegia propter pauperes, pupillos, & viduas, in ea existentes.*

56 Pragm. edita Thori *tuetur possessores, quod ex eiusdem* Pragm. *verbis clarissimè desumitur.*

Curtij, *& aliorum conclusio declaratur non procedere in* Reg. Pragm. *nam contrarium constat sæpè decisum nu. 58.*

57 *Cessante ratione, cessat etiam argumentum.*

59 Præsidentis Amati consil. 99. *et iura per eum adducta resoluuntur, & num. seq. vsque ad nu. 62.*

63 Lex benè à Zenone *non procedit, nec adaptari possunt eius termini* Regiæ Pragm. editæ Thori, *& plures habet limitationes nu. 64. & 65.*

66 *Exceptio* l. benè à Zenone, *vbi opponitur, ad merita indistinctè reseruatur.*

67 *Exceptio* dictæ Reg. Pragm. editæ Thori *nequaquam ad merita reseruari potest secundùm veriorem opinionem, & nu. 99.*

68 *Quælibet causa etiam leuis erroris facit cessare dispositionem* l. benè à Zenone, *quod secus est in* Reg. Prag. *prædicta, quæ nudum tantùm factum considerat.*

69 *Verba* Pragm. editæ Thori *declarantur, & nu. 70. 71. & 72. vbi traditur intellectus eius verborum, & contrarijs põderationibus latissimè occurritur.*

73 *Voluntatis defectus ostenditur ex falsa assertione.*

74 Pragm. edita Thori *vetat litem agi de dispositionibus factis à Rege quouis modo,*

modo, & ſic nedum vetat tractari de diſpoſitione, ſed de modo ēt diſpoſitionis.

75 *Factum* Regis *ſiue iuridicum, ſiue iniuridicum, ſiuè errauit, ſiue non, ſemper attenditur, & recenſetur deciſio* R.C.

76 *Legis virtus non trahitur ad præterita, ſed ad futura.*

77 *Agenti, & alleganti incumbit onus probandi.*

78 *Appellatione terræ, & loci non venit Ciuitas.*

79 *Fiſcus nō venit appellatione perſonarum, quia eſt ficta perſona, nec Vniuerſitas tanquam corpus fictum, & nu.*89.

80 *Litis pendentia inducitur per ſolam citationem partis.*

81 *Litis pēdentia non inducitur ex ſola commiſſione, quia requiritur citatio, ex magis communi opinione.*

82 *Sola reſcripti præſentatio non tribuit iuriſdictionem Iudici delegato, non ſequuta citatione ad dicendum contrà ſupplicata.*

83 *Scriptura originalis ſi ſit pœnès partem, ea vti non videtur, & de ea nulla habenda eſt ratio, & nu.*84.

85 *Citatio partis vbi ſit & ad vlteriora virtute dictæ citationis non proceditur, circunducitur citatio, & ceſſat litis pendentia.*

86 *Litis pendentia non inducitur, vbi reſcriptum intimatum non facit mentionem de eo, ſuper quo prætenditur, litis pendētiā fuiſſe inductam, & requiritur ſpecialis mentio, & nu.*88.

87 *Reus eſt ſecunda pars principalis cuiuslibet iudicij & debet nominari, ſi non in libello, ſaltim in citatione, aliàs non cōſiſtit iudicium.*

90 *In generali ſermone non venit perſona loquentis.*

91 *Reſcriptum delegatorium non extenditur ad res, nec ad perſonas non expreſſas, cum ſit ſtricti iuris.*

92 Pragm. edita Thori *cum tollat ius partium, videtur quoq; tollere cauſæ commiſſionem, & cum lites tollere voluerit, videtur comprehendere etiam præteritas, in quibus non fuit concluſum, num.* 93.

94 *Iudex de qua re cognouit, de eadem iudicare debet.*

95 Reg. Pragm. edita Thori *producit exceptionem peremptoriam in primo capite, dum totum ius actoris abſorbet, iuriſdictionem tollit, audientiam denegat, & perpetuum ſilentium imponit, quæ exceptio perpetua dicitur, & ſemper agenti obſtat.*

96 *Exceptio qualibet, quę remouet actorem, ſiuè reum, ſiuè Iudicem à limine iudicij, reddit iudicium, & proceſſum retro nullum*

97 *Iudex procedendo ad vlteriora, non videtur reieciſſe eam exceptionem, quæ reijcit à limine iudicij.*

98 *Exceptio peremptoria ſi oppoſita ſit in vim dilatoriæ, & fuerit reiecta, poteſt etiam opponi in vim peremptoriæ, nec valet ſententia, niſi Iudex ſuper ea iudicet, militet, nec ne.*

100 *Princeps ſi concedat alicui Iudicem delegatum contrà aliquem, non videtur eum habilitare ad agendum, ſed poſſunt opponi omnes exceptiones, quæ contrà eum opponi poterunt.*

101 *Papa dando excommunicato Iudicem delegatum, non videtur eum abſoluere, vt agere poſſit.*

102 *Agere vbi quis prohibetur ſinè certa ſolemnitate, ſi impetret Iudicem à Principe, non videtur diſpenſatum, vt agere poſſit ſine illà ſolemnitate.*

103 *Expreſſa licentia vbi requiritur, non ſufficit tacita.*

ARGVMENTVM.

Ad veram declarationem *Regiæ Pragmaticæ æditæ Thori*, eiuſq; germanum intellectum pro Regio Fiſco (reiectis declarationibus aliquorum *DD.* ac eorundem limitationibus, ſiuè reſtrictionibus) ex verbis, & vi verborum eiuſdem *Pragmaticæ* nonnulla, non minus erudita, quàm ingenioſa traduntur, quibus aliqua de reuoca-

tione

tione priuilegiorum, & reuocatione domanij satis congruè adaptantur, vt nihil desiderari possit.

RESPONS. XIX.

IN hac causa Ill. Marchionis Iulianæ prætendentis, esse consulendam S.M. per Excell. huius Regni Proregem, eiusque Collat. Consil. vt Rhegij Ciuitas, quam eius antecessoribus à Rege Ferdinando I. ablatam prætendit, eidem restituatur, vel æquiualens præstetur excambium, ex peremptoria exce-
1 ptione *Reg. Pragm. 4. in 1. cap. de possessor. non turbandis editæ Thori*, pro parte Ciuitatis prædictę, ac Regij Fisci opposita, atque deducta, apertissimè demonstratur, prefatum Marchionem non esse audiendum, ac à limine præsentis iudicij repellendum, imò perpetuum silentium omninò imponendum fore.

2 Etenim per hanc Pragmaticam Catholicus, & Inuictissimus Rex Ferdinandus ad instar Zenonis Imperatoris in *l. omnes, & l. benè à Zenone C. de quadr. præscript.* & Serenissimi, & Prudentissimi Alphonsi I. eius Patrui, qui statuit edictum Pentimæ, hanc generalem legem in Regno condidit, Regno iam pacato, inimicisq; expulsis, in anno 1505. 18. Fe-
3 bruarij, per quam statuit in primo capito, vt lites tollerentur, & discordiæ inter Regnicolas sedarentur, quod omnia bona feudalia, siuè burgensatica, capta, erepta, in Fiscum redacta, data, donata, vendita, concessa, siuè aliquouis modo disposita, dispensata, & ordinata teneantur, prout per Serenis. Reges Alphonsum, & Ferdinandum Primos fuerit ordinatum, & dispositum, nec lis, quæstio, & controuersia moueri possit, an iure, an iniuria, fuerint capta, erepta, vel aliter disposita, nec aliquid in iudicio, vel extrà de iure, vel de facto innouari, ea potissi-
4 ma motus ratione, quia aliàs innumerabiles lites orirentur, propter quas discordijs, & controuersijs totum Regnũ accenderetur, vt in *Proœmio dictæ Prag-*
5 *matica*, & quia prædicti Reges hoc Regnum, sicuti multa virtute partum, ità lõga pace, communi iustitia, ac magna tranquillitate tenuerunt, itaut nihil ab eisdem Regibus statutum fuisse credendum est, quod ad communem eiusdem Regni vtilitatem, tranquillitatem, & rectam gubernationem non attineat; quæ
6 *Pragmatica*, & si aliquibus dura visa fuerit, tamen habita consideratione ad causas, propter quas edita fuit, & ad personam Conditoris, iusta, & fauorabilis omnibus videri debet, vt latè fundat in proprijs terminis *D. Regens de Curte in eius diuersorio iuris feudalis part. 1. fol. 71. nu. 47. & Regens Moles* (quidquid in contrarium dixerit *Loffred. cons. 34. n. 6.*) *in eius decisionibus manuscriptis super dicta Pragmatica, quæstione vnica*, incip. *in ista materia.*

7 Ad cuius exceptionis probationem duo tantum sufficere omnibus notum est, & docet idem *D. de Curte loco proximè citato num. 55. fol. 71. & D. de Ponte cons. 67. nu. 7. lib. 2.*

8 Primum, quod adsit dispositio, vel exceptio illorũ Regum, sufficit enim, quod aliquod ex verbis positis in *dicta Pragmatica* verificetur alternatiuè, & non copulatiuè, vt ex eisdem verbis *Pragm.* constat, ibi, *data, donata, vendita, & concessa*, quæ non possunt copulatiuè con-
9 currere, cum idem non possit esse nostrum ex pluribus, causis, & titulis, *l. non ex pluribus ff. de reg. iur.* non potest enim
10 concurrere contractus donationis cum contractu venditionis, ex regula *l. si donationis C. de contrahend. empt.* emptio-
11 nis enim contractus pro substantia habet pretium, donatio verò sola liberalitate perficitur, *l. 1. ff. de donat.* & verba
12 alternatiuè, non autem copulatiuè accipiuntur, *l. qui concubinam, vbi Bar. ff. de leg. 3.* maximè quia vnumquodque verbum est positum de per se, & principaliter, & non respectiuè ad aliud, quo casu
13 dispositio in vnoquoque procedit, nec requiritur concursus, vt pulchrè tradit
14 *Roman. cons. 104. num. 4.* Imò esset aliàs elusoria dispositio *d. Pragmaticæ*; nam impossibile esset, vt omnia verba *Pragmati-*

matica verificari possent, & ideò interpretãda est, prout aliàs interpretata fuit, vt quodlibet verbum sufficeret, maximè per illud verbum in dicta *Pragm.* positũ,
15 *& quouis modo concessa*, quo casu omnis modus concessionis comprehenditur, vt probat *Corn. cons. 69. col. fin. vers. accedat lib. 3. Paris. cons. 1. nu. 100. lib. 3. & Rota in decis. 2. de rescriptis in nouis*, cum alijs per *D. Rouitum in d. Pragm. 4. num. 35. in noua impress. post Pisanell. ibidem nu. 38.*
16 & sic disiunctiuè, nõ autem copulatiuè verificari debẽt verba prædicta, quod latè comprobat *Pisanell. in eadem Pragm. nu. 20. & 29. & 46. Rouit. ibidem nu. 41. & D. de Ponte cons. 59. nu. 9. vers. sed hac nihil.* In casu autem nostro fundatur hoc primum requisitum tum ex amplissimo Priuilegio perpetui domanij à Rege Alphonso I. in anno 1426. tum etiam ex alio priuilegio in anno 1465. ab eodem Serenis. Rege Ferdinando I. eidem Ciuitati concesso, per eundem actorem producto fol. 106. & 108. licet adsit etiã spolium, cum Aduersarius contendat se spoliatum à dicto Rege Ferdinando I. vt in *literis Regis Catholici fol.* 24. & sic adest primum requisitum.

Secundum requisitum est respectu possessionis, & licèt altercata valdè sit
17 queſtio, an possessio requiratur tempore *Pragm.* vel antè, vel tempore litis motæ, & sufficiat possessio tempore *Pragm.* vt tradit *D. de Curte loco citato num. 65. post Affl. decis. 396. nu. 7. Pisanell. inter allegationes Iacobi Ant. de Maur. alleg. 29. n. 1. & D. de Ponte d. cons. 67. nu. 1. lib. 2.* tamẽ cum & antè *Pragm.* & tempore *Pragm.* ac etiam tempore litis motæ, & semper possederit Ciuitas prædicta, prout Pars met fatetur, dum recuperandæ possessionis iudicium instituit, & liquet ex Priuilegio Alphonsi, & Ferdinandi Primi à parte producto *fol. 106.* & ex testium depositionibus super art. 2. fol. 66. à ter. & super 11. fol. 67. à ter. fol. 69. 70. & seqq. ideò concurrit etiam secundum requisitum, & proindè non potest in dubium refricari, exceptionem *dictæ Pragm.* oppositam obstare, prout in indiuiduo in proprijs terminis nostris tradit *Pisanell. in d. Pragm. nu. 16.* omninò videndus.

Conatur tamen Aduersarius apertis-
18 simam hanc exceptionem effugere infrascriptis limitationibus eam restringẽdo, deductis *in cons. 99. Anelli Amati* Aduocati dicti Illustr. Marchionis, quas sigillatim ponemus, eisque respondebimus, & clariùs oppositam exceptionem militare demonstrabimus.
19 Primò igitur impugnat, hãc exceptionem posse opponi à Reg. Fisco ex *Gram. Pisanell. Rouito, & alijs ibidem* per *Amatum* relatis *à nu. 47. ad 49.*

Verùm, hac restrictione, siuè replicatione rectè perpensa, contrarium est verius, Fiscum scilicet eiusdem *Pragm.* exceptione benè iuuari, quicquid in contrarium dixerint *Gramm. Pisanell. & D. Rouit.* qui *Gram.* tantùm refert, & cæteri suprà relati, colligitur ex verbis expressis *Pragm.* ibi, *& in Fiscum redacta*, vt ex aliorum *DD.* opinione refert *Regens Moles in decis. in d. Pragm. manuscriptis art. 9. in fine*, hancq; opinionem vti veriorem defendit *Minadous in Const. In aliquibus not. 5. nu. 22. vers. & ex his*, di-
20 cens sic pluries decisum in arduis causis *fol. 135.* & pro absoluto tradit *Regens*
21 *Reuerterius in decis. 76. col. 12. vers. ergo si Fiscus lib. 2.* & hodiè indistinctè militare dictam exceptionem, tam pro Fisco, quam contrà Fiscum, sicq; pluries deci-
22 sum contrà *Pisanell.* opinionem, refert *D. de Curte d. fol. 71. nu. 63. in fine.*

Prætereà potest ea vti Regius Fiscus nomine dictæ Ciuitatis, quia licèt sit
23 oppositio de iure tertij, cum sit tamen exclusiua iuris agentis, etiam ipso iure rectè admittitur, vt pulchrè distinguẽdo docet *Bart. in l. 2. & ibidem Socin. ff. de except. rei iudic.* latissimè *Thesaur. decis. 4. per totam*, prout in terminis huius *Prag.* tradit *Regens Reuerterius decis. 8. col. 13. lib. 2.* vbi sic eo referente in causa Vniuersitatis Balneariæ decisum testatur, & sic vndiq; corruit prima Aduersarij oppositio.
24 Secũdò Aduersarius restringit huius *Pragmat.* exceptionem in casu præsenti, cum ambo, & ipse scilicet Aduersarius actor, & Ciuitas, quæ rei vices sustinet, habeãt causam ab eisdem Regibus Aragonensibus; quia quamuis ipsa Ciuitas habeat

habeat causam à Ferdinando I. ex dicto Priuilegio perpetui domanij, ipse quoq; actor habet causam ab Alphonso I. ob concessionis Priuilegium dictæ Ciuitatis factæ quondam Alphonso de Cardona, cuius personam repręsentare prætendit ipse Illustr. Marchio, & hoc casu conquassari priuilegia, & cessare exceptionem prædictam, tradit in simili *Curt. iun.cons.*143. qui anteà idem probauerat, *Roman.cons.*298.& in terminis huius *Prag.Loffred.cons.*34.*nu.*11.*Anna alleg.* 64.*nu.*6.cum alijs per eundem *Amatum* cumulatis *d.cons.*99.*nu.*50.quibus addo *Pisanell.d.alleg.*29.*nu.*2.

25 Sed hæc etiam restrictio facilè resoluitur. Primò, quia rationes adductæ per *Curt.* eiusq; sequaces procedunt ex eo, quia in casibus illis fundatur, secundam cõcessionem esse nullam, & beneficium
26 *l.bene à Zenone* non habere locum, neq; interpretari vbi secunda concessio est nulla, & prima valida, at in casu nostro secunda cõcessio est validissima, vt infrà latè fundabimus, & prima etiam inualida, meritò cessant rationes prædictæ in casu, de quo agimus.

27 Secundò, non procedunt vbi in secũda concessione est dictum, non obstante prima cõcessione facta tali, tunc enim validam esse secundam concessionem tradit *Bart.in l.prædia num.*2. *C. de locat. prædior.ciuil.lib.* 10. latè *Gayll.pract.obseruat.lib.*2. *cap.*55. *num.*7. maximè vbi
28 Rex hoc fecit ex causa, vt in casu nostro, in quo Rex Ferdinandus I. agnoscens dictam Ciuitatem famosam, insignem, atq; principaliorem, ipsiusq; Statui valdè necessariam, fuisseque à Rege Alphonso in Regio domanio immediatè retentam, & esse de illis Ciuitatibus peculiaribus, & insignibus, quæ iuxtà Regni infeudationes à prædicto domanio separari non debuit, eam in perpetuum domanium redegit, restituit, & Coronæ, & Regni peculio reintegrauit, & aggregauit, vt ex Priuilegio hæc, & ampliora verba colliguntur fol. 108. & à ter.

Tertiò comprobatur, nam cum generaliter in gestis per hos Reges, siuè iure, siuè iniuria sit facta cõcessio, nõ possit lis moueri, & hæc questio potest oriri etiam ratione secundæ alterius concessionis in alium factæ, ergo clarè *Pragm.* rectè perpensa, hunc casum comprehẽ-
29 dit, arguendo à sufficienti partium enumeratione, quod est validum *l.patre furioso ff.de his, qui sunt sui, vel alieni, &c.* Nam aut hæc secunda concessio est iure facta, & valet, aut non iure, & non valet, & tamen vtroq; casu prohibet *Prag.* litem moueri, licet secunda concessio in casu nostro sit validissima, vt infrà fundabimus.

30 Quartò, regula illa de priuilegijs conquassandis, de qua per *DD. in Auth. quas actiones C. de sacros. Eccles.* cessat, vbi vnus est priuilegiatus actiuè, alter verò passiuè, & potentior, eo namque casu actor non vtitur eius priuilegio contrà reum, presertim si reus certat de damno euitando, ad *tex.* singularem in *l. verum* 12. §. *fin. ff. de minor. vbi Bart. & alij, & in d. Auth. quas actiones*, latè *Dec. in cap. in præsentia num.*51. *de probat. Parlador. rer. quotidian. lib.* 1. *cap.* 17. *nu.* 28. & in terminis nostræ *Pragm. Loffred. consil.* 34. *sub num.* 11. in casu verò, de quo agimus conuenit pro Ciuitate conuenta vtraq; dictæ regulæ limitationis causa; dum Ciuitas hęc Rhegij pro eius domanij tuitione vtitur nedum Priuilegio Regis Ferdinandi I. à parte producto; sed etiam alijs Priuilegijs Regum prædecessorum, eiusdem scilicet Alphonsi Primi, (à quo prętendit Aduersarius habere causam) in anno 1426. quod confirmatum fuit per Ludouicum Tertium, & deinde à Ioanna Secunda in anno 1434. & demum vltrà alias confirmationes Regum successorum, ab Augustissimo Philippo II. in anno 1555. quæ
31 amplissimæ confirmationes, & si nullius fuerint necessitatis, sed consilij, vt docet *Affl. decis.* 128. *sub nu.* 1. operantur tamen etiam nouam concessionem, vt latè fundat *D. de Ponte cons.* 58. *lib.* 1. & maiorem authoritatem tribuunt rei, siuè actui confirmato, vt notat *glo.* singularis in *cap. quia diuersitatem, verbo forma cõmuni, de concess. præbend. Francis. Marcus decis.* 330. *nu.* 7. *lib.* 1. faciunt tradita per *Bald. in l. aduersus in fine C. si aduersus rem iudic.* latè *Costa de retrotract. casu*

5.c.8.

5.*cap*.8.*nu*.13. Quarè cum Aduerſarius vigore dicti eius prætenſi priuilegij eiuſdem Alphonſi I. in anno 1439. veniat agendo contrà dictam Ciuitatem, & Regium Fiſcum, & Ciuitas ipſa reperiatur in hoc potentioribus priuilegijs priuilegiata, dũ habuit cauſam à prædictis Regibus, & prius, & poſt conceſſionem Aduerſarij, & ſit conuenta, non actrix, & *Pragm*. pro reo loquitur, *D. Georgius alleg* 13.*nu*.2. ac etiam certat de damno euitando, cum ab initio eius fundationis ex tot Regum prædictorum Priuilegijs ſemper libera conſeruata fuerit, nec contrà Aduerſarium aliquid acquirere expoſtulet, at illud tantùm petat, ne detrimentum, ſiuè damnum eius domanij, ſeù perpetuæ libertatis, quam poſſidet, patiatur, Illuſtr. verò Marchio actor vult lucrum facere, dum Ciuitatem hanc tã famoſam, ac peculiarem, ſub reſtitutionis vmbra, ac meritorum D. Alphonſi, & aliorum de Cardona acquirere inquirit, quæ quatenus vera fuiſſent, nulla tamen ex illis oritur actio, neq; prohibitio, quin à Ferdinando I. potuerit eius prætenſum Priuilegium in illis fundatum Regis Alphonſi I. ex tam iuſtiſſimis cauſis re-
32 uocari, ſiquidem & ſi Rex debeat tenere memoriam hominum, qui digna heroum opera egerint, *l. fin. C. de prapoſit. agent. lib*.10.*l*.1.*C. de priuil. cor. qui in ſac. ſell. lib*.12. nullo tñ iure reperitur cautum ꝙ cogi poſſit ad illos remunerandũ; ſed
33 remunerãdo dicitur donare, & recipiens dicitur acquirere ex cauſa lucratiua, ad tradita per *Bart. in l. Mæuius, §. duobus nu*.15.*ff. de leg*.2. & proindè feudum ta-
34 liter donatum non dicitur remuneratorium, itaut propter ingratitudinem, infidelitatem, vel ob alias culpas feudo priuari non poſſit feudatarius, vt poſt *Pinellum*, & alios hanc opinionem vti omninò veriorem refert, & ſequitur *Regens Tapia in l. fi. par*.2.*cap*.7.*nu*.25.*de conſt. Princip*. ſicuti in ſpecie noſtra iuſtiſſimè
35 Rex Ferdinandus reuocauit prætenſam conceſſionem Regis Alphonſi in beneficium Aduerſarij, tanquam nulliter cõceſſam, tum quia in detrimentum Coronæ, ac Regni non debuerat à perpetuo demanio ſegregari, in quo per retro Reges fuerat retenta, ac conſeruata; &
36 vti de peculiaribus, & inſignioribus Regni Ciuitatibus, quæ iuxtà Regni infeudationem non poterat alienari, & ſeparari, vt ex Priuilegio fol. 108. tum
37 etiam ob culpam D. Antonij de Cardona, qui Ciuitatem prædictam, hoſtibus circundatam, ob contentionem, quam habuit cum tunc Vicecomite dicti Comitatus Rhegij, extrà Regnum in Siciliam ſe conferẽdo, dereliquit, omni quidem auxilio, ſpe, & fauore deſtitutam, ſola tantùm fidelitate, & amore obſeruationis ſtatus Regiæ Maieſtatis prædictæ, hoſtibuſq; prædictis proprijs ſumptibus reſtitit, quod ſi Ciuitas ipſa hoc non feciſſet, facilè in manus hoſtium deueniſſet, vt ex eodem Priuilegio fol.
38 106. quæ quidem cauſæ iuſtiſſimæ, ac ſufficientes fuere ad dictam reuocationem factam per Ferdinandum Primum dictæ Ciuitatis, ac illius confirmationis, ac nouæ conceſſionis in perpetuum demanium, vt de prima benè loquitur *Iſer. in cap. Imperialẽ, §. præterea ducatus, verſ. nec Dominus poſt nu*.44.*verſic. & ex his oritur*, vbi *Lipar. de probib. feudi alien*. vbi
39 quod Rex non poteſt facere alienationes, ſeù infeudationes de Ciuitatibus Regni in præiudicium Coronæ, ſed illibatè tenetur ſeruare ſucceſſoribus, ex *cap. intellecto, de iur*. & in Regno eſt ſancitum per *Capitulum Papæ Honorij*, cuius verba formalia recolet *Lipar. ad Iſern. fol*.270. *à ter. vol*.1.*lit. B. verb. Honorius*, & concordãtes addit *Lanar. conſ*. 1.*nu*.15. & quod poſſit ſucceſſor præſer-
40 tim reuocare conceſſionem domanialium factam per prædeceſſorem, *Dominus Regens de Curte in diuerſ. cap*.3.*§. licet autem, ex nu*.32.*&* 37.*fol*.7.*à ter*. vbi hanc eſſe communem opinionem teſtatur, & *Regens Tapia in d. l. fin. par*.2.*cap*. 9.*nu*.33. & amplisſimè etiam *Maſtrill. de Magiſtrat. lib*.1.*cap*.18. *per totum*, qui
41 licèt hanc concluſionem limitet in hoc Regno ex conſuetudine alienandi etiã iura directa in præiudicium Coronæ, ex *Camerar. & Anna alleg*.69.*n*.6. loquun-
42 tur tantum de conſuetudine concedẽdi domanialia, vel caſtra, non autem de Ciuitatibus, & locis inſignibus in limitibus

bus Imperij, ex quorum occupatione publica pax, & Regni quies violari põt, *Gratus conf.*147.*num.*17.*lib.*2. nec minus hi Doctores testãtur, nec testari possunt, quod huiusmodi cõsuetudo viguerit tẽpore Regis Alphonsi, & Ferdinandi Primi, qui cum hac ratione testatur, se Patris concessionem annullasse d. fol. 108. credendum est, id iuxtà iuris communis dispositionem tunc vigentem legitimè
43 fecisse, siquidem consuetudo tanquam facti est alleganda, ac probanda, & quod eo tempore viguerit, cum ius cõmune, & *Capitulum Papæ Honorij* ius municipale Regni in contrarium essent, vt etiam latissimè explicat *Peregr. de iure Fisci lib.* 1. *tit.* 3. *nu.* 70. *cum seq.*

Præterea hæc reuocatio Priuilegij facta à Rege Ferdinando nequaquam ab Aduersario impugnari potest, tum quia fuit facta reuocatio de plenitudine potestatis, & contra subditum, tum etiam
44 quia huiusmodi reuocationis Priuilegiũ eademmet Pars ex aduerso pro eius fundamento produxit fol. 106. ideo dicitur, hoc Priuilegium, & omnia contenta approbasse, nec illud amplius impugnare potest, latè *Cancer. lib.* 1. *var. resol. cap.* 19. *num.* 3. & in proprijs terminis tradit post *Mascard. conclus.* 915. *Dominum de Ponte consil.* 75. *nu.* 24. *Menoc. & alios, Mastrill. lib.* 3. *de magistrat. cap.* 10. *in allegat. post nu.* 25. *vers. Item limitant, fol.* 398. *tom.* 1. & tandem quia idemmet Aduersarius huius causæ veritatem agnoscens, neque eam euitare potuit in eius precibus fol. 2. dum petendo excambium in casu, quo dicta Ciuitas non possit, vel non debeat separari à Regali Corona, nedum tacitè, sed expressè confitetur, dictam Ciuitatem ex tunc, & semper inalienabilem.

45 Altera verò causa expressa in dicto reuocationis Priuilegio Regis Ferdinandi etiam omni iure subsistit, dum Ciuitatis, quæ in obsidione erat, custodiam dereliquit, absque aliquo adiutorio, siuè auxilio, vt latè *Lucas de Penna in l.* 2. *col.* 2. *&* 3. *C. de exactor. & executor. lib* 12. *Campagna in Capitulo Regni Castellanos, & Capyc. in inuest. verbo feuda amittuntur in princ. et ibidem in ampliatione* 2. *fol.* 43.
46 ex *Bal. Aluar. Curt.* & alijs hoc extendit, etiam si fuga nullum attulit damnum Regi, quia fuga tantum consideratur, & ob malum exemplũ, quod dedit alijs fugiendo, *l. Cicero ff. de pœnis*, hæcque confirmantur ex traditis per *Affl. in Constit. Violentias, nu.* 23 *&* 26. videndum.

Sed frustrà in hoc immoramur, dum in hac re habemus præsumptionem iuris, & de iure, Regem Ferdinandum fuisse
47 iustissima causa motum, cum hæc *Pragmatica* firmet, non esse credẽdum, quod prædicti Reges ea, quæ statuerunt, & mutauerunt non pertineant ad communẽ vtilitatem Regni, tranquillitatem, & rectam gubernationem, de quibus sic potuit, & debuit Rex Catholicus credere, ad *tex. in l.* 1. *ff. de offic. Præfect. prætor.* vndè ex quo de illis sic præsumitur nedum à lege, sed à Rege Catholico, & statuit
48 illa teneri, inducitur præsumptio iuris, & de iure, vt voluit *Abb. in cap. quanto, de præsumpt. & Bald. in l. siuè possidetis C. de*
49 *probat.* ideo non admittitur probatio in contrariũ, *cap. is, qui fidem, de sponsal. l. nõ est verisimile ff. qui metus causa*, cum alijs vulgatis.

50 Quintò, hæc *Pragm.* in eius proœmio, quod mentem statuentis declarat, confirmat gesta per prædictos Reges sub illa ratione, quia diù in pace vixerunt, quæcunq; reformari, mutari, constitui, ac benè disponere oportuit, & sic confirmantur dispositiones factæ, & illæ, per quas inducebatur mutatio, & reformatio, pro-
51 ut in casu nostro, quoniam omnes dispositiones, reformationes, permutationes, *Pragm.* tuetur, vndè quando lex, vel sta-
52 tutum confirmat dispositiones factas in eisdem statutis, intelligitur confirmare illas, quæ vltimo loco corrigunt, vel mu-
53 tant primas, quia actus reuocatus non potest allegari vt actus, *Castr. consil.* 315. *ad confirmationem eorum, lib.* . . . latè *Felin. in cap. ex tenore, de rescriptis, Dec. conf.* 191. & in proprijs terminis huius *Prag.* siuè reuocatio sit facta ab eodem, siuè
54 ab alio Rege, quod attenditur vltima concessio, docet *Anna alleg.* 64. *num.* 10. *& seq. & Regens Reuerterius decis.* 76. *lib.* 2. *col.* 10. *vers. Dicitur secundo loco, & D. Georgius alleg.* 13. *nu.* 15.

55 Sextò, Ciuitas hæc habet plura priuile-

legia, cum in ea adsint pauperes, pupilli, & viduæ, & propterea habent maiora privilegia, & præferũtur Adversario habenti vnum tantùm, prout in specie nostra tradit *Anna vbi supra, nu. 9.*

56 Septimò, hæc *Pragm.* tuetur possessorem, hoc equidem Pars non negabit, cum ex eisdem *Pragm.* verbis clarissimè desumatur, & licèt sit altercata quęstio an tempore litis motæ, vel *Pragm.* sufficiat possessio, vt suprà diximus, tamen cum vtroq; tempore possederit Ciuitas, ipsi igitur competit huius exceptionis beneficiũ, eaq; Aduersarius iuuari minimè potest, cum pro Ciuitate conueniant qualitates requisitæ à *Reg. Prag.* pro eo aũt deficiãt, & expresse pro reo *Pragm.* loquitur, dum pohibet litẽ moueri, & super dispositis per illos Reges innouari.

Octauò, siuè dicamus, attendendam esse primam concessionem iuxta tradita per *Bart. in d. l. 2. C. de locat. præd. ciuil. lib. 10. & Rom. d. cons. 298. Curt. & alios vbi supra*, siuè dicamus vltimam, res omninò in tuto redditur pro Ciuitate, cũ & priorẽ, & posteriorẽ habeat cõcessionẽ.

Nonò, & vltimò dicimus, conclusionem prædictam *Curtij*, & aliorum non procedere in casu *Reg. Pragm.* alia ratione, quia *Pragm.* hoc expresse statuit, dũ voluit, quod non possit disceptari, nec lis moueri super validitate titulorũ illorum Regum, siuè iure, siuè iniuria sit cõcessum, & tamen si in terminis dictarum legum, in quibus loquuntur *Rom. Curt.* & sequaces vlteriùs processum fuisset, & sancitum, quod etiam si concessio esset nulla, haberent locum leges prædictæ, prout disponitur per hanc *Pragm.* tunc etiam secundùm *Curt.* haberent locum

57 dictæ leges, & sic cum cesset ratio allegata, cessat etiam argumẽtum, *l. quod dictum ff. de pactis*, hinc sæpè decisum fuit, id, quod dicunt supradicti *DD.* in *l. benè à Zenone*, non procedere in terminis *Reg. Prag.* stãte maxima rationis diuersitate,

58 prout sic decisum in causa Ill. Ducis Seminariæ in proprijs terminis refert *Reg. Moles in suis dec. q. 15. art. 2. in fi. Reg. Reuert. dec. 76. lib. 2. & D. de Curt. loc. cit. fol. 71. n. 58. vers. nihilominus*, & aliàs priùs sic iudicatum fuisse in causa Thesaurarij cum Comite Placentiæ refert Marcus Antonius Floccarus Aduocatorũ tunc Princeps in eius allegationibus pro dicto Ill. Duce Seminarię, & propterea in hac re propter authoritatem rerum iudicatarũ quiescẽdum est, vt animaduertit *D. de Curt. loco superiùs proximè citato.*

Tertiò, conatur Aduersarius effugere hanc *Prag.* dum asserit, ipsum non petere Ciuitatis restitutionem, sed tantùm excambium à Fisco, & proindè non iuuatur Ciuitas dispositione dictæ *Pragm.* quæ expresse loquitur super eisdẽ rebus concessis, vt idem *Amat. d. cons. 99. n. 51.*

Hoc equidẽ subterfugium facilè destruitur multipliciter, dicimus etenim, & in primis, ꝙ ex rescripto, quod obtinuit Aduersarius ab Imperatore Carolo V. super quo compilatus est processus, cõtrarium manifestè patet, dum in eo in specie petit huius Ciuitatis restitutionẽ, & in casu, quo nõ possit separari à Regali Corona, contentatur de excambio, principaliter igitur petitur Ciuitatis restitutio, & in defectum contentatur de excambio; idq; etiam repetit idem *Amat. d. cons. 99. in fin* ibi *consulẽda S. M. erit, vt vel ablata res restituatur, vel æquiualens excambium præstetur.* Quinimò nec simpliciter de excambio ad arbitrium S. M. in re dubia contentatur, sed voluit, quod discutiatur, an de iustitia ei restituenda sit Ciuitas prædicta, & deindè consti o de eius iustitia, ablata Ciuitas restituatur, vel ęquiualens præstetur excambiũ.

59 Dicimus & secundò, quod petitũ excambium eo tãtùm casu debetur, si Ciuitatis restitutio deberetur, ergò necessariò videndum, an Ciuitatis restitutio fieri debet, cognitio autem huius iustitiæ prætensi spolij, & restitutionis dictæ Ciuitatis prohibetur à *Pragm.* ergò non habet in quo se fundet condemnatio in subsidium, quę presupponit omninò antecedens necessariũ, deberi restitutionẽ rei, prout loquũtur iura, & authoritates adductæ per eũdẽ *Amat. d. cons. 99. n. 26.*

60 Et tandem hoc quidem insulsum, & ridiculum esset, ac contrà mentẽ, & verba Regis, & legis, vt subditis prouideret, se ipsum ad excambium reddere obnoxium, & dum prohibet, omnem controuersiam, iure, vel iniuria bona capta sint, non minus prohiberi videtur rei, quã ex-

cambij repetitionem, quia cum de excãbio quæritur, necessariò controuertẽdũ est, an iure, vel iniuria factũ processerit.

61 Quartò prætendit, tunc demum esse locum prædictæ *Pragm.* vbi Rex bona fide rem, credens esse suam alteri concessit, at vbi rei alienæ scientiam habuisset, tunc possessor tutus esse nõ põt, prout in terminis *l. benè à Zenone* tradunt *Bar.* & alij relati per *Amat. vbi supra, nu.* 52. quibus addi poterũt alij in eisdem terminis adducti per *Peregr. lib. 6. de iur. Fisci tit. 4. nu.* 28. veluti ex causa falsa moti, obstare eiusdem Regis voluntatis defectum.

62 Sed hæc obiectio breuiter resoluitur, Primò, quia Rex Ferdinandus de vero dominio pęnès se disposuit, vt suprà fundauimus, & sic non de re aliena, neq; in mala fide fuit. Secundò, etiam respectu malæ fidei nequaquam adaptari possunt

63 termini *d. l. benè à Zenone* in casu huius *Pragm.* illa .n. sapit iniquitatem, & contrà regulas iuris, *Hond. conf.* 38. *n.* 51. *lib.*

64 2. & latè *Anna Consiliarius conf.* 112. *nu.* 32. *li.* 2. & tot habet limitationes, de quibus per *Peregrin. vbi supra, & Capyc. in verb. fundas exceptionem*, *& Campagn. in Cap. Regni, Et si frequenter, in fine*, vt nunquam ipsius regula potuerit practicari, vt testatur *D. Pont. d. conf.* 59. *nu.* 49.

65 *lib.* 1. Hæc verò *Pragm.* fauorabilis ad lites tollendas, ac ob bonum, & vtilitatem publicã enarrata fuit, vt latè fundat *Reg. Moles in d. eius dec. super d. Pragm. edita Thori, q. vnic.* incip. *In ista natura*, & latè *D. de Curt. vbi supra, num.* 47. *& Pisanell. ibid. nu.* 34. & huius *Prag.* exceptio quotidiè practicatur, prout sæpissimè practicata fuit, vt ex decisionibus suprà relatis.

66 Prætereà vbi opponitur exceptio *d. l. benè à Zenone*, ad merita reseruatur indi-

67 stinctè, vt tradit *D. de Franch. decis.* 377. exceptio autem huius *Pragm.* nequaquã ad merita reseruari potest secundùm veriorem opinionem, vt refert idem *D. de Curt. n.* 54. *in fi. post Gram. dec.* 65. *n.* 80. *&* 81. quem sequitur *D. Rou. in d. Pragm. in*

68 *princ.* Item quælibet causa leuis erroris facit cessare dispositionẽ *d. l. Gabriel. lib.* 5. *concl.* 2. *de acquir. poss. nu.* 35. secus autem in terminis huius *Pragm.* quæ nudũ factũ tantũ considerat, vt infrà dicemus.

69 Tertiò, *Pragm.* in illis verbis, *iure, vel iniuria se spoliatum prætendunt*, hunc casum comprehendit expressè, iniuria .n. dicitur spoliatus rei propriæ, siuè scienter, siuè ignoranter iniustè spoliatur, *tex.* ad literam in *l.* 1. *in princ. ff. de noui oper. nunciat.* & verbum, *spoliare*, principaliter malam fidem, & dolum ex parte spoliãtis ostendit, vt latè *Menoch. remed.* 1. *de recup. poss. n.* 184. Et proindè *Pragm.* non requirit dispositionem validam ex dictis verbis, siuè iure, siuè iniuria, prout aliàs sic decisum fuit in causa Ill. Marchionis Padulæ, Magni Admirati, & Ill. Comitis Placẽti cũ Thesaurario, in qua hæc omnia plenè discussa fuerũt, & sic decisum.

70 Quartò, colligitur etiã ex illis verbis, *seù quouis modo disposita, & ordinata*, quæ vti vniuersalissima omnes modos includit, *Corn. conf.* 69. *col. fin. lib.* 3. *Paris. conf.* 1. *nu.* 100. *lib.* 3. cum alijs in principio adductis, vt ex illis verbis, *de iure, vel de facto innouari*, super quorum verborum explanatione *Pisanell. ibid. nu.* 51. inquit, quòd per illa verba de facto voluit Rex prohibere etiã illud, quod contrà ius, vel præter ius prætenderetur.

71 Ex his igitur constat, *Pragm.* non requirere causam, cur fuerit facta ereptio, vel concessio, sed nudum, & merum factum considerat, vetuit enim etiam, iustè disceptari de causa, noluit vnquam in iudicio posse tractari, an iure, an iniuria concessum sit, considerauit enim, an factum sit, non autem, cur ita factum fuit, *glo. in cap. statuto, vers. & pro ea, de decim. in 6. glo. in l. stipulatio ista, §. hæc quoque, ver. stipulatur ff. de verb. obligat.*

72 Ex quibus ẽt tollitur tacita obiectio defectus voluntatis ipsius Regis; tum quia Rex Ferdinandus vera dixit, vera credidit, & de vero dominio pęnès se disposuit, vt latè supra fundauimus; tum etiam quia, vt iam proximè diximus, hæc *Pragm.* nudum factum tantùm considerat, & si secùs intelligeretur, ad nihilum seruiret; sub hoc .n. colore cognoscendi de voluntate, bona fide, & causa gestorũ ab illis Regibus, lites omnes, controuersięq; super factis, & gestis ipsorũ mouerentur, quod omni conatu tot geminatis verbis *Prag.* euadere, ac pęnitùs eradicare voluit, imponens perpetuũ silentiũ Parti, tollens Iudicibus iurisdictionem

con-

contrà gesta, & dispositа per prædictos Reges, nedum iudicandi, sed procedēdi, & cognoscēdi quouis modo, & proptereà quis fatuus dubitabit, incidere aduersarium in *Prag.* si velit ostendere, Regem Ferdinandum falsum asseruisse, falsa causa motum concessisse iniuria domanium prædictæ Ciuitati? Inspiciatur, quæsò, principium, medium, & finis omnis argutiæ Partis aduersæ; quoniam nec verbum quidem eloqui potest, quin prædicti Regis dispositioni contradicere non videatur, & per consequens dictę *Pragm.* igitur nec potest Aduersarius hoc proponere, neque Iudex adest, qui possit audire, & omnis processus esset nullus, etiam parte non opponēte, *l.* 1. §. *quod autem ff. de alea lusor. & aleator.*

Nec dicat forsan Aduersarius, ipsum non impugnare Regis Ferdinādi dispositionem, at illius falsam assertionem.
73 Ex cuius falsitate ostenditur voluntatis
74 defectus, quoniam vetat *Pragm.* litem agi de dispositionibus quouis modo factis, & sic nedum vetat tractari de dispositione, sed de modo etiam dispositionis, *cap.* 1. *de feud. non hab. propr. nat. feud. Bald. in cap. Imperialem, de probib.*
75 *feud. alien.* Et hanc opinionem, quod attendatur tantùm factum Regis, siuè iuridicum, siuè iniuridicum, siuè errauerit, siuè nō, latè cōprobat *Reg. Moles*, & sic iudicatū pluries ēt in Collat. Cons. ipso referente refert *in d. decis. in d. Prag. art.* 4. *per totum fol.* 390. *à terg. in manuscript.*

Quintò *Aduersarius in d. cons.* 99. *nu.* 57. contendit, hanc *Prag.* non extendi ad lites pendentes tempore d. *Prag.* prout
76 erat ista, cū legis virtus ad præterita nō trahatur; sed ad futura, *l.* 7. *C. de leg.* quod in proprijs terminis tradidit *Affl. dec.* 396. *in fi. nu.* 11. *& D. de Pont. cons.* 47. *lib.* 2.

Huic verò obiectioni deficit factum, & ius in specie, de qua agimus, cum nequaquam verum sit, fuisse motam litem antè promulgationem *Prag.* vt ex actis
77 clarissimè liquet, & Parti incumbit hoc demonstrare, respondit *Bal. in l. ei, qui C. de appell. num.* 4. vbi quod ex inspectione actorum hoc probatur, adeò quod neq; partiū statur assertioni, *Dec. cōs.* 531. *&* 587. *n.* 7. In actis autem nulla prorsus apparet litis pendentia antè promulgationē d. *Prag.* ergo cessat obiectio vana.

Nec fortassè præsumat Aduersarius, inductam fuisse litis pēdentiam ex quadam asserta copia eiusdem assertę literę scriptæ à Rege Catholico in anno 1502. Magno Capitaneo, quod iustitiam faceret, quæ reperitur producta in processu absque originali in anno 1543. fol. 24. Quia Aduersarius cępit litigare in anno 1542. vigore Regiarum literarum de anno 1539. fol. 2. & super his literis fuit compilatus processus, & fundatur iudicium, de quo hodie agitur circa cōsultationem faciendam S. M. & vigore dictarum literarum fuit decisus articulus interuentionis Tribun. R. C. quod prætendit Reg. Fiscus, & succubuit, & in illis Aduersarius eius intentionem fundauit, nunquam mentionem faciendo de prætenso alio rescripto priùs impetrato fol. 24. tum maximè quia in dicto rescripto genericè D. Antonius de Cardona conquęritur se spoliatū à Ferdinando I. nonnullis terris, & locis, quæ possidebant nonnullæ personæ, & sic nō facit specialiter mentionem de Ciuitate
78 Rhegij, vndè appellatione terræ, & loci nō venit Ciuitas, *l. pupillus* 239. §. *vrbs, & §. oppidum ff. de verb. signif.* cum similibus per *Alber. in dictionario, verb. Op-*
79 *pidum, quod possidetur per Fiscū*, qui appellatione personarum neq; venit, tanquam persona ficta, latè *Rom. cons.* 400. *nu.* 6. *Pisanell. in d. Prag. nu.* 26. *& idem Amat. vbi suprà*, licèt ad alium finē *n.* 36. sicuti nec etiā venit Vniuersitas tanquā corpus fictum, & misticum appellatione personæ, *Dec. cons.* 486. *Ann. alleg.* 53. *nu.* 24. Nec apparet dictum rescriptum præ-
80 sentatum Mag. Capitaneo, nec partes citatæ, & proindè lis aliqua fuisse nō di-
81 citur, nec ex sola cōmissione inducitur litis pendentia, quia saltim requiritur citatio, *Clem.* 2. *vt lite pend. Glos. in c. vt debitus, de appell.* tradit latè *Lancell. de attēt.* vbi hanc magis cōem opinionem refert *p.* 2. *c.* 4. *in præf. n.* 11. *&* 15. sicuti etiā nec
82 sola rescripti præsentatio tribuit iurisdictionem Iudici delegato, non sequuta citatione ad dicendum cōtrà supplicata, *c. gratum de offic. deleg. c. si autem* 9. *de re-*

script. vbi notat *Abb. in c. ex conquæstione, n.* 10 *de rest. spoliat.* Tantò magis dum nunquã vsus fuerit illo rescripto, cũ ori-
83 ginale reperiatur pœnès eundem Aduersarium, & proinde de eo nulla est habenda ratio, latè *Crauett. conf.* 500. *nu.* 9. & in terminis huius *Pragm. Reg. Reuert. dec.* 33. *col.* 2. *verf. ad hoc dicitur, lib.* 3. re-
84 quirebatur enim annotatio per Actuarium, & citatio Partis, secundùm *Angel. in l. si finita,* §. *si plures, nu.* 3. *ff. de damn. infecto, Bal. in l.* 1. *ff. de in ius voc.* latè ex nostris Pragmaticis *Muscat. p.* 2. *gl. tribu-*
85 *nal n.* 5. Quinimò etiam vbi adest citatio Partis, nec apparet processũ ad vlteriora virtute dictę citationis, dicitur eo casu citatio circumducta, nec potest dici, ortam fuisse litis pendentiam, ita *Felin. in cap. illud, num.* 5. *de rescript.* cum alijs per *Affl. dec.* 366. *nu.* 14.

86 Insuper etiam si prædictum rescriptũ fuisset tunc præsentatum, & intimatum, nullam induxisset litis pendentiam, cum nulla fiat mẽtio de Ciuitate Rhegij, quæ sub illa verborum generalitate nõ comprehenditur, vt suprà diximus, Imò requirebatur specialis mentio, secundùm *glo. in* §. *illud quoque, vers. libellum, auth.*
87 *de exhib. reis,* nec in eo describitur verbũ rei, quæ est secunda pars principalis cuiuslibet iudicij, *c. forus, de foro compet.* non enim sufficit dixisse, quod per nonnullas personas possidẽtur, quia requiritur ex-
88 pressio proprij nominis, & licèt non sint specificatæ in libello, debent nominari saltim in citatione, & citari debent, aliàs non consistit iudicium, vt latè probat *Rol. conf.* 53. *nu.* 26. *lib.* 4. *& Menoch. remed.* 8. *q.* 2. *à num.* 103. *de recuper. possess. vsq; ad nu.* 109. in his terminis, præsertim quia D. Antonius asseruit in dicto rescripto terras, quas petebat, reperiri occupatas à nonnullis personis, igitur clarè patet, noluisse cõprehendere hanc Ciuitatem, quæ possidebatur, & possidetur per Fiscum, ipsumq; Regem; cum
89 appellatione personæ nõ veniat Fiscus, vt alià suprà fundauimus; & nunc addo *Peregr. tit.* 1. *lib.* 4. *nu.* 4. *de iure Fisci,* tum
90 etiam quia in generali, & indefinito sermone non venit persona loquentis, vulgatis iuribus, de quibus latè *Menoch. lib.* 3. *præsumpt.* 44. quæ eò fortius procedũt
91 in hac re, cum agatur de rescripto delegatorio, quod non extẽditur ad res, nec ad personas non expressas, cum sit stricti iuris, *c. cum dilecta. de rescript. Natta conf.* 594. *in fine,* etiam si narratio rescripti sit adeò generalis, vt possit comprehendere aliam causam, *Ang. conf.* 138. *n.* 2. *Ruin. Becc.* & alij, quos refert, eos sequendo *Gratian. dec.* 44. *nu.* 2. *&* 3. & apertissimè dignoscitur ex modo loquendi, quo vsus est idem D. Antonius in alijs rescriptis, seù precibus anni 1539. & 1540. fol. 2. vbi expressè mentionẽ fecit tã de Ciuitate Rhegij, quã de ipso Rege, qui illam possidebat, à quo spoliatũ prętendit, ergò in hoc rescripto, in quo de prędictis nullam fecit mentionẽ, nec ẽt de æquiualenti excambio aliud sentijt tam ipse D. Antonius, quàm ipse Rex rescribẽs.

Nec absonũ esset dicere, hanc *Prag.* includere etiam lites pẽdẽtes tempore
92 eius ꝓmulgationis, cũ tollat ius partiũ, & sic videtur tollere causæ commissionem, vt in specie tradidit *Abb. in cap. causam, quæ, & ibid. Felin. sub num.* 10. *vers. sed istam glo. ext. de testib.* Præcipuè
93 cum *Pragm.* omnes lites tollere voluerit, & sic comprehenduntur etiam præteritæ, in quibus non fuit conclusum, vt voluit *Bart. in l. omnes populi, nu.* 43. *vbi addit. ff. de iust. & iur.* maximè quia ex motu proprio processit, & nõ ad partis postulationem, *Imol. in c. fin. nu.* 10. *circà fi. extra de constitut.* sequitur *Felin. ibid. in* 4. *limit.* 1. *fallent.* sicq; procedit *decisio Affl.* 396. suprà allegata, quia præsupponit causam conclusam, vt *ibid. num.* 12.

Vltima nec me quicquam conturbat replicatio Aduersarij aduersùs hanc exceptionem, dum asserit, serò hanc exceptionem opponi, cum extent præcipuè quamplurima rescripta S. M. pro facienda consultatione, audito Reg. Fisco, habita informatione, & sic iam compilatus processus, & ideò succedit regula,
94 quod de qua re Iudex cognouit, de eadẽ pronunciare debet, *l. de qua re* 74. *ff. de iudicijs,* cum similibus adductis per *Amat. conf.* sępè alleg. 99. *nu.* 59.

Siquidem remouetur hæc obiectio ex eisdem actis, in quibus patet, fuisse oppo-

oppositam hanc exceptionem per Regium Fiscum in eodem anno 1543. quo fuit citatus fol. 38. antequam fuisset datus terminus fol. 39. & in art. 17. fol. 55. & iterum per Ciuitatem fuit opposita in anno 1544. fol. 113. & fol. 119. à ter. & fuit prouisum, quod Commissarius debitè prouideret super petitis d. fol. 113. quæ prouisio hodiè est explicanda, & sic etiam in principio litis per dictam Ciuitatem fuit opposita, cum prius non fuerat vnquam citata Ciuitas ipsa, non obstantibus pluribus instantijs Regij Fisci, vt audiretur Ciuitas d. fol. 38. vndè non est, quod dicatur serò opposita, & corruit falsum aduersarij assumptum in facto.

95 Præterea corruit etiam in iure, cum huius *Pragm.* exceptio in *primo capite* sit peremptoria, dum perimit, & absorbet totum negotium, ac totum ius actoris, tollit iurisdictionem, denegat audientiam, & perpetuum silentium imponit, perpetua dicitur, & semper agenti obstat, §. *appellatur, Inst. de except.* notat *Bald. in l. 2. C. de precib. Imperat. offer. & in l. 2. C. sent. resc. non posse, Affl. in Constit. Si ciuiliter agens n.* 18. & in proprijs terminis tradit *Regens Reuerterius d. decis. 76. in fin. lib. 2. vers. Idem dico, si tractetur, & decis. 31. col. 17. vers. quia licet in primo capite lib.* 1. & potest quandocumque opponi, secundùm *Bart. in l. licet C. de procurat.* quē sequitur *Affl. in Constit.*
96 *Dilationes n.* 44. vbi, quod quælibet exceptio, quæ remouet actorem, siuè reū, siuè Iudicem à limine iudicij, reddit iudicium, & processum retrò nullum, & quod non præcluditur via, quin possit quandocunque opponi, per *l. 2. § fin. ff. qui satisd. cogant.* & per alia iura, quæ ibi allegat, & idem *Affl. decis.* 354. *nu.* 8. *vers. quid autem, Couarr. pract. quæst. cap.* 35. *vers. 2. est illud*, sequitur *D. Rouit. in pragm. 1. nu. 3. de possessor. non turb.* Hinc
97 Iudex procedendo ad vlteriora, eam reiecisse non videtur, si opposita fuerit, vt notabiliter tradit *Rip. in l. 4. §. condemnatum, num. 25. vers. pro concordia ff. de re*
98 *iudic.* Imò si opposita esset in vim dilatoriæ, & esset reiecta, posset opponi etiā in vim peremptoriæ, *cap. 1. de lit. contest. in 6. l. peremptorias*, vbi *Bald. num. 44. C. sent. rescin. non posse*, nec valet sententia, nisi prius Iudex super ea iudicet, an militet, nec nè, ità in proprijs terminis huius *Pragm.* tradit *D. de Curt. loco cit. num. 51. & seq. fol. 70. à ter.* adeò quod neque
99 ad merita reseruari potest, secundùm veriorem opinionem, vt suprà probauimus ex *Gramm. d. decis. 65. à nu. 81. D. de Ponte consil. 59. num. 5. & D. Rouit. in d. Pragm. 4. in princ.* secundùm quam fuisse iudicatum refert *D. de Curt. vbi suprà, nu. 54. in fi.*

Quinimò etiam secundùm opinionē *Pisanell. in d. pragm. nu. 54. & seq.* quem sequitur *D. Georgius d. alleg. 13. num. 1.* quod hæc exceptio debet opponi in termino, seruata forma *Regiæ Pragmaticæ 5. de ordine iudiciorum*, adhuc *Pisanel. & Georgius* non negant, ampliùs opponi non posse, nisi ad finem impediendi processum tantùm, sed ad merita reseruanda est, seruata forma *d. Pragm.* quarè in casu nostro, siuè dicamus, à principio oppositam fuisse, prout suprà probauimus, & res nulla caret dubitatione, siuè dicamus, fuisse oppositam post terminū, & secundùm opinionem *Pisanelli* dicitur ad merita reseruata, & tamen debet determinari, & cognosci, an obstet, nec ne statim facta publicatione, antequam ad vlteriora procedatur, vt pulchrè distinguēdo docet *Affl. in Const. Exceptionem citationis, n. 8. not. 3.* vidēdus, quem sequitur etiam *Muscatell. par. 5. Glos. 1. nu. 26 & seq.*

Nec tandem præsumet Aduersarius ex geminatis rescriptis Caroli V. & Philippi III. fuisse tacitè dispensatum huius *Pragmaticæ* exceptioni, cum id tantùm rescripta mandent, vt scilicet Excellentissimus Prorex capta informatione de expositis per Actorem, audito Fisco, illam vnà cum voto ipsius, eiusque Regalis Consilij transmittat S. M. vt visa relatione, ac informatione, fiat quod iuris est, vt d. fol. 2. Dum enim Rex voluit, quod fiat iustitia, & sic leges seruari, omninò seruanda est hæc *Pragm.* sanctio, vt in simili dicit *Loffred. cons. 22. sub nu. 14:* in terminis huius *Pragm.* confert decisio *Ias. in l. libertus, nu. 3. ff. de in ius voc.*

 100 vbi

100 vbi voluit, quod si Princeps concedat alicui Iudicem delegatum cōtrà aliquē, non propterea videtur eum habilitare ad agendum, sed possunt opponi omnes exceptiones, quæ contrà eum opponi poterant. Hinc *Ang. Castr. & Alex.* relati per *Ias. ibidem* per illum *text.* volunt,
101 quod Papa dando excommunicato Iudicem delegatum, non videtur absoluere eum, vt agere possit, per *text. in Clem. si Summus Pontifex, in principio, de sent. excom.* & quod tradit *Rom. in d. l. libertus*, quā legit in *l. quamuis. eod. tit.* vbi quod quando quis prohibetur agere sine certa solemnitate, vt dictat *Pragm. in 2. capi-*
102 *te* si impetret Iudicem à Principe, non videtur dispensatum, vt agere possit. Sed hæc omnia procedunt in terminis 2. *capitis d. Pragm.* in quo etsi minor ratio vigeat, quam in primo, adhuc nec videtur Rex illi dispensasse, nisi expresse dicat, vt iam plenè probauimus, maximè quia *Pragm.* requirit expressam licentiā,
103 ibi *sine expressa licentia*, ergò neque in terminis 2. *capitis* sufficit tacita, ita *Bald. & Aret. in l. is, qui hæres, §. neque filius num.* 8 *ff de acquir. hæred.* licèt sint etiā adæquata vtraque capita, cum neque in *secundo* dispensetur, vt tradit *Minad. in Constit. In aliquibus, nu.* 39. *in princip. de Pont. consf.* 155. *nu.* 60. *lib.* 2. *& D. Rou. in d. pragm.* 4. *nu.* 6.

Nos verò sumus in terminis 1. *capitis Pragm.* in quo denegatur penitùs partibus audiētia indistinctè sub nulla spe expressæ, siuè tacitæ licentiæ, quia in hoc viget maior ratio, nam in hoc 1. *capite* dicti Reges tenuerunt Regnum longa pace, communi iustitia, & magna tranquillitate per multos annos, & quæcūq; oportuit reformari, & mutari, & benè disponere, fecerunt, vndè credendū est, q̄ fuerint mutanda, & reformāda, dictos Reges mutasse, & reformasse, & è contrà: In *secundo* verò *capite* propter Regni turbulentias, & bellicas perturbationes, hasque necessitates non habuerunt dicti Reges spatium componendi, & benè cognoscendi res, & casus, ideò satis minor ratio viget in *secundo*, & proptereà Rex Catholicus in *primo* denegat penitùs audientiā; in *secundo* verò secus, nisi ipso consulto.

Hinc si Cæsarea Maiestas in literis prædictis anni 1539. & 1540. in quibus rescripsit Excell. Proregi, quod de expositis faceret consultationem, præuia informatione, audito Fisco, illaque ad eum transmissa, conscia fuisset, spolium prætensum per D. Alphonsum de Cardona dictæ Ciuitatis fuisse factum per Regem Ferdinandum Primum, cum id non expresserit dictus D. Alphonsus in eius precibus d. fol. 2. sed suppresso spoliantis nomine, obtinuit rescripta prædicta, illa vtique non impetrasset à dicta Cæsarea Maiestate, si id expressisset, obstante ei *Pragm.* in 1. *capite* pluries citata.

Ex quibus omnibus apertissimè, & luce clarius liquet, præfatum Ill. Actorem esse repellendum à limine præsentis iudicij, & perpetuum silentium imponendum huic liti, & indebitæ prætensioni, sicque consulendam esse S. M. à Prudentissimis, ac Sapientissimis huius supremi Collateralis Consilij Senatoribus, quibus iurium patrimonij Augustissimi Regis, eiusque Regalis Coronæ, & totius Regni defensio demandata est, cui maximi detrimenti esset huius tam iniustæ vexationis victoria.

SVMMARIVM.

1 *Citatio partis requiritur in præsentatione exempli, vel instrumenti: immò etiam, quod cum instrumento originali sit facta comparatio parte citata: aliàs non probant. & nu. 2. 4. & 5. & an requiratur pro forma præsentia partis, vel procuratoris in collatione, nu.* 12.

3 *Instrumenta originalia pœnès acta relinquenda sunt de stricto iure, de stilo tamen Curiæ facta collatione restituuntur parti.*

6 *Scripturæ debent produci parte citata, & earum copia parti est danda, aliter non probant.*

7 *Scribæ causæ, seù actorum Notario attestanti de officio sibi per Iudicem commisso non creditur, etiam in actu particulari, maximè in prohibitis, nisi aliundè appareat de commissione, & Dec. contrarium sentiens reprobatur, n.* 8. & 10.

9 *Man-*

ARGVMENTVM.

Exemplum an probet, ſi in iudicio producatur parte non citata, vel copia ei non tradita, atq; non facta comparatione cum originali parte præſente, vel legitimè citata.

RESPONS. XX.

QVoniam in præcedenti cauſa præter principalem articulum contigit circà prædictas literas Inuictiſſimi Imperatoris Caroli V. emanatas de anno 1539. & 1540. de duobus præſertim dubitari. Primò ſcilicet, an exemplis dictarum literarum dumtaxat in actis productis eſſet defferendum. Secundò, num ſub ijs earum literarum verbis, quibus à præfata Cæſarea Maieſtate ſuper ſupplicatis ab Illuſtri Marchione Iulianæ, depoſcebatur D. Proregis conſultatio, vnà etiam cum voto eius Regalis Conſilij, contineretur Tribunal R. Cameræ, propterea, quæ in eam partem pro Fiſco præſtitimus, operæ pretium duximus hic ſubnectere.

Obtentis literis ab Inuictiſſimo Carolo Cæſare per Comitem Cluſæ directis Domino tunc Regni Proregi de annis 1539. & 1540. pro habenda conſultatione iurium per eum prætenſorum ſuper Comitatu Rhegij cum Terris, & Caſtris adiacentibus.

Præſentauit pœnès acta exemplum actum Panormi in pergameno plurium priuilegiorum, & ſcripturarum, ex quibus maiori ex parte fundare nixus fuit ſuam prætenſionem contrà Fiſcum ſuper reſtitutione tam magni Status, ſiuè æquiualentis cambij; in quo vt obiter hoc non taceam, cum hucuſque moratoria cunctatione ſpatio octuaginta annorum lentiſsimè progreſſus fuerit, nũc præcipiti feſtinatione magnoperè cucurrit in negotio, quod ſumpſit initium ab anno 1439. ætate nedum noſtra, ſed atauorum noſtrorum incognitum, prout aliàs maxima cum ratione conquæſtus fuit pœnès acta inſignis vir, quiſquis ille fuit, quo Fiſci partes agebat de anno 1543. fol.38.

1 Et cum de iure actor producens in iudicio exemplum priuilegij, vel inſtrumenti nedum debeat Aduerſario præſente, vel legitimè citato id facere, ſed neceſſariò opus ſit, vt exempli cum inſtrumẽto originali valido ſit facta comparatio, parte præſente, & nihil opponẽte, vel ſpecialiter citata ad videndum comparationem, ſiuè collationem, & contumace, alioquin exemplum in notis relictum non probat. Quæ cum non fuerint obſeruata in caſu præſẽti, in quo minus legitimè fuit factus actus comparationis, de cauſa contendimus, teneri Comitem priuſquam ad vlteriora procedat, exhibere originalia documenta, prout aliàs pro parte Fiſci fuit oppoſitũ; & petitum fol. 159. & nos inhæremus.

2 Citatio enim Partis omninò requiritur cùm præſentantur ſcripturæ in iudicio in vim probationis, aliàs non probãt, *Specul. & Io. Andr. de reſcript præſent. S. 1. verſ. Sed obijcitur, Bald. in l. ſi quando, in fin.*

fin. C. de testam. Rom. conf. 176. *post nu.* 5. *vers.* 2. *quia certum est, Couar. lib.* 1. *cap.* 1. *variar. post nu.* 5. *vers. ex quibus, Maranta in speculo par.* 6. *act.* 8. *n.* 35. *Pyrrus Alphanus* Præceptor meus *in repet. auth: si quis in aliquo, nu.* 111. *in fin. C. de edendo, D. Rouit. super Prag.* infrà citanda. Et
3 quamuis de strictò iure essent relinquēda originalia instrumenta pœnès acta, tamē seruat ipsa Curia, vt facta collatione restituantur partibus, vt disponitur his ferè verbis in *Ritu M.C.* 176. de quo meminit *Maranta d. actu* 8. *nu.* 36. Ve-
4 rùm necessariò Pars debet esse præsens, vel legitimè citata ad videndum collationem, *Alex. conf.* 6. *ponderatis ijs, nu.* 8. *vers. quinimò plus dixit, lib.* 4. *Ferrettus in cap.* 1. *nu.* 54. *de probation. Pacianus de probation. lib.* 1. *cap.* 76. *num.* 78. & 82. *Maranta d. par.* 6. *actu* 10. *post num.* 3, *versic. quandoque producens, & nu.* 4. vbi dicit, aliàs dictam copiam nullam fidem facere, quamuis collationatam, & monet, id esse perpetuo notandum, quia rarò hoc aduertunt litigantes, & actorum notarij, vndè in allegationibus iuris posset talis scriptura destrui, & vt non authentica repelli, sequitur per eadem verba *Alfan. vbi supra d. num.* 111. *in fin.*
5 Quod adeò incōcussè in nostris Tribunalibus seruandum est, vt Ferdinādus I. *in pragm.* 26. *sub tit. de offic. S.C. in nouiss.* his verbis statuerit. *Vt ne à iuris tramite discedatur, scripturarum copias, quas exhiberi in actis cōtingit, si pars, cuius interest, vel eius procurator præsentes non fuerint, vel saltim requisiti non extiterint, cum originalibus conferri prohibemus, quod si aliter facta fuerit collatio, inualida, nulliusque momenti, aut roboris illam esse declaramus, pœnæ suspensionis officij ad tempus actorum notarium subijcientes, & amplius ad interesse partis læsæ.* Et ibi in *Comment. D. Rouit.* addit, actorē etiam teneri notificare scripturas ipsas reo cōuēto, aliàs de eis non est habenda ratio.
6 Et ampliùs docuit *Bart. in extrau. ad reprimendum, verbo de plano, versic. & si aliquis habet terminum*, quod ad hoc vt scripturæ, & instrumenta producta in iudicio probent, & fidem faciant, non solū est necessè, quod producantur parte præsente, vel citata, sed est etiam necessè, quod detur ipsarum copia parti cum termino ad opponendum; quod latè extollit exornans *Marsil. sing.* 81. incipiente, *aduertas ad vnum*, dicens de hoc fuisse consequutum maximum honorem Ianuæ, & plures vidisse admirari, *Rebuf. de partium product. tom.* 3. *ad Constit. Galliæ*, §. 1. *Glos. vnica, num.* 5. & 13. *cum insi. per Cacher. dec. pedem.* 1. *nu.* 47. Nec dicatur, quod etsi non fuerit citatus Fiscus ad videndum collationem, attamen Io: Vincentius Caldora Scriba mandati fidem facit, se de ordine D. Regentis Cicci Loffredi in præsentia Io: Petri de Serico Scribæ R. C. ad id deputati, vt retulit per Petrum Masturtiū procuratorem Fiscalem comprobasse, & collationasse cōpias, exceptis aliquibus, &c. Duplex enim in primo actu noscitur defectus, vterque insanabilis, sed secundus maior primo.
7 Non enim creditur Scribæ mandati attestanti, id fecisse de ordine Regentis Loffredi, prout aliàs fuit decisum per totum S.C. concordi sententia, quōd non credatur actorum notariò attestanti de officio sibi iniuncto per Iudicem, etiam in actu particulari, vtputà quod sibi fuerit iniunctum examen testium, vel aliud quidpiam iudiciale, nisi aliūdè appareat de commissione, vt post *Hosti. Io. Andr. Bald. Panor.* & alios latè testatur decisū *Affl. dec.* 317.
8 Et licet *Dec. conf.* 42. *ex nu.* 5. relatus per *Vrsil. ad Affl.* conetur id declarare, & restringere multifariàm, tamen ipsemet *Dec.* non firmat, nec persistit in suis declarationibus, vt est videre post *nu.* 6. *vers. est verum*, & à *damnato Authore in addit. lit. D.* eius traditio reprobatur, & verè dum *Dec.* restringit, vt procedat assumptum in commissione vniuersali, nō autem in particulari, confunditur ex authoritate *DD.* quos citat *Afflict.* & ex decis. S. C. facta in specie in casu commissionis ad actum certum specialem, cui *decisioni* potius est inhærendum, quā *conf. Decij*, sed quidquid sit in hoc primo defectu, concurrit alter maximus, cum longè minus sit credendum eidem Caldoræ attestanti de mandato iniuncto, nō sibi,

sibi, sed Ioanni Petro de Serico Scribæ R. Cameræ ad id deputato (vt retulit) per Procuratorem fiscalem, & sic est testis de auditu auditus, scilicet per dictum Scribam sibi fuisse relatum, quod eidem Scribæ fuerat hoc mandatum per Fisci
9 procuratorem. Vt in puncto in terminis mandati dati ad videndum comprobationem instrumenti, nõ probari mandatum, si in instrumento narratiuè fiat mẽtio de mandato, nisi aliter verè constet de mandato, post *Alexand. Curt.* & alios probat *Auiles in cc. pratorum, cap. 6. verbo copia, nu. 3. versic. & si in instrumento*, optimè idem *Alex. post Alber. Angel. Castr.* & alios *d. cons. 6.* incip. *ponderatis nu.* item *6. lib. 4.*

Nec est verisimile, quod Fisci patronus, vel procurator negotium tam graue mandauerint expediri per simplicem
10 Scribam. Et ex alio non creditur, quia cum simus nedum in prohibitis, sed in prohibitione sub pęna graui suspensionis ab officio iniuncta actorum Notario per *Pragmaticam*, non debet stari ipsius assertioni ex *l. si forte ff. de castr. pecul.* cũ similibus.

Et si constaret plenè de mandato iniuncto per Fisci procuratorẽ (prout minimè constat) posset satis dubitari, an
11 potuisset id alteri committere, tum quia in officijs est electa industria personæ, præsertim cum ex legibus Regni Officiales debeant personaliter exercere, non per substitutum, tum etiam quia
12 per *d. Pragm. 26.* prohibitum est cum clausula irritanti, & sub pœna, quod cõprobatio fiat præsente parte, vel eius procuratore, & non aliter; vndè est datũ pro forma, cui partes renunciare nequeunt.

13 Nec obstat, quod huiusmodi exceptio tanquam dilatoria erat opponenda antè litis contestationem, nec opponi possit post conclusum, ex regula *l. ita demum C. de procur.* cum vulgatis.

Primò enim dicimus, hanc exceptionem esse priuilegiatam, vt etiam in iuris allegationibus opponi possit ad finem destruendi scripturas, vt in puncto aduertunt *Maranta, & Alphan. vbi supra.*
14 Et ratio est, quãuis isti non dicant, quod regula *d. l. ita demum*, fallit in exceptione dilatoria notoria iuris, vel facti, quia ista opponi potest ẽt post conclusionem in causa, ex eo quod cessat causæ cognitio, cum in notorio non requiratur examinatio, sed sufficiat solùm notorium allegare, vt ex *Butrio, & Lapo* tradit *Felin. in cap. insinuante, post nu. 13. vers. secundus in exceptione, de officio deleg.* sequitur *Io: Bapt. Asinius in praxi iudic. §. 13. in 2. sublimit. 5. sublim. fol. mihi* 100.

15 Secundò, exceptio etsi dilatoria potest opponi quandocunque cum agitur coràm Principe, & ipsius Sacro Concistorio, vt coràm Papa, *Felin. ibid. post nu. 14. vers. quartus est casus, Asin. d. loco in 4. sublim. 5. sublim.* vndè cum hic certũ sit, nos esse in Concistorio, vt pluries ex vtraque parte est hoc in actis allegatum fol. 46. & 103. à ter. in fine; cessat regula *d. l. ita demum.*

16 Tertiò, quando exceptio dilatoria, quinimò & declinatoria fundatur in legis resistentia, & prohibitione, quocunque tẽpore opponi põt, cum factũ contrà legis prohibitionẽ sit omninò nullũ, *l. non dubium C. de legibus, Bald. in l. fin. num. 7. ad fin. C. ad Maced. Ias. in d. l. ita demum, nu. 5. in 16. limit. Affl. decis. 354. nu. 8.* & quia quando inhabilitas non pendet à voluntate partium, earum taciturnitas non tollit prædictam inhabilitatem, *Glos. pen. in l. 1. C. vbi de crim. agi oport.* neque partes legi prohibitiuæ renunciare possunt. *glo. in l. 1. C. ne fideiuss. dotium dentur*, in terminis *Barbosa in l. cum prator. §. fin. num. 139. & 145. ff. de iudic. Asin. d. loco, in 8. principali limit.* vndè cum *d. Pragm.* in specie annullet actum, quinimò pœnam addat, hęc exceptio semper opponi poterit.

17 Quartò, & tandem, omissis alijs, limitatur in minore, & cæteris priuilegiatis, qui etiam sine ope restitutionis conseruantur illæsi, vt valeant dilatoriam opponere, etiam post conclusum, *Felin. in cap. exceptionem, nu. 19. in fin. de exceptio. Bal. in l. de die, §. si seruus, vbi Castr. nu. 3.*
18 *ff qui satisd. cogantur*, & præsertim quãdo est alicuius præiudicij, quia saltim ope restitutionis indubiè admittitur minor ad opponendum, vt ex *Innocent. Hostiens.*

Riens. & infinitis de communi probat *Asin.d.loco in 7.principali limit.*

19 Nec dubitatur, priuilegium restitutionis minori concessum Fiscum comprehendere, *Guid.Pap.q.302.Boer.dec.265.* cum innumeris per *Sfort.par.1.q.3.art.13.Peregr.de iure Fisci,lib.6.tit.1.ex nu.7.* Et eò maximè hoc est admittendum, cum in ista copia descripta Panhormi, & in actis deducta cartarum 23.à fol.9. ad 32. in pergameno, quæ continet exemplum minuti, & laboriosissimi characteris diuersorum priuilegiorum documentorum, & scripturarum scriptor fateatur se plures admisisse errores, vt fol. 26. à ter.& fol.31. & in actu comprobationis Scriba Caldora testetur, aliqua originalia non fuisse exhibita, & plures diuersitates, & diminutiones repertas, fuisse accomodatas, ex quibus magis necessaria redditur originalium exhibitio, vt Fisci patrono, qui hodie causam tuetur hæc omnia oculis subijciantur, vt alij omissi errores emendentur, & an verè sint originalia quæ pro originalibus habita sunt, consideretur.

Die 10.Maij 1619.fuit decisum, quod non obstante opposita exhibitione originalium procedatur ad vlteriora ad ea, quæ incumbunt pro consultatione facienda. Verùm eodem tempore decretum fuit, & in dict. libris Notamētorum notatum, quod antè cōsultationis expeditionē extraiudicialem exiberētur originalia, vt ea tum Fisci patronus, tum etiam Iudices videre, ac perpendere potuissent, adeò vt non nisi eis exhibitis, consultatio perfici potuisset.

SVMMARIVM.

1 *Consiliarij Collaterales sunt pars corporis Principis.*

2 *Caput, monstrum esset, sine corpore, & mēbris existere.*

3 *Caput, qualis cuiusque imago sit, commōstrat, & proinde si Prorex omisso Consilio Collateralium procederet, quicquid ageret, esset nullum.*

4 *Consilij appellatione ipse Princeps includitur, velut Consilij caput, & sub Collaterali includitur Prorex.*

5 *Votum Proregis formatur ex resolutione Regentium, & in ipsius voto includitur pernecessè votum Regentium, cum sit caput, & Præses Supremi Collateralis Consilij, & D.Regentes votum habent decisiuum, quàmuis in regimine consultiuum.*

6 *Regentium origo, & potestas vndè.*

7 *Consultatio simpliciter à Rege, Proregi demandata, necessariò intelligitur cum voto Regentium, quibus in rebus iustitiæ est cōmunicata iurisdictio, vt cum ipsorum voto procedere debeat.*

8 *Princeps non debet sine Procerum consilio legem condere, & ardua statuere.*

9 *Papa non solet ardua explicare absque Collegio Cardinalium.*

10 *Regia Camera Summariæ dicitur quoq; Regale Consilium, imò supremum Tribunal in sua cognitione.*

11 *Præsidentes R.Cam. dicuntur Procuratores Cæsaris.*

12 *Præsidentes Regiæ Cameræ possunt appellari Regij Consiliarij, & assertur ratio.*

13 *Regia Camera nil aliud est quàm Consilium Regale circà patrimonium.*

14 *Subiecta materia est optima sermonum interpres, & ideò verba Regia* y de los d'esse nuestro Real Conseyo, *necessariò intelligi debent de Tribunali Regiæ Cameræ.*

15 *Verba sententiæ, & statuti sunt impropriandæ ex subiecta materia.*

16 *Regni huius omnia negotia pertinentia ad Regale patrimonium & R.Fiscum remitti, & tractari debent in R.C.*

17 *Cōsultationes tangentes quouis modo Regale patrimonium spectant ad R. Cameram.*

18 *Literæ, & commissiones Cæsareæ Maiestatis intelligi debent facta, & remissa iuxtà ordinarium cursum causarum.*

19 *Rescripta, quàm possibile est, ad ius cōmune sunt reducenda.*

20 *Sapientia erit, vbi multa Consilia.*

21 *Consultationes quales esse debeant, remissiuè.*

22 *Votum Tribunalis Regiæ Cameræ specialis Iudicis causarum Regij Patrimonij, non est verisimile, Cæsaream Maiestatem excludere voluisse.*

23 *Plures vbi conueniunt, suam quisq; partem*

tem habet virtutis, atque prudentiæ.

24 *Verba*, y de los d'esse nuestro Real Cõsejo, *non debent intelligi de Collaterali Consilio.*

25 *Consuetudo patrisfamilias in quauis dispositione attendi debet.*

26 *Stylus Curiæ, siuè* Cancellariæ *est attendendus quæ vbi vult, exprimit, & n.27.*

28 *Voluntas vbi esset dubia Regis delegantis, consulenda esset eadem Maiestas Regia.*

29 *Stilus* Cancellariæ *Hispaniæ, solet* Collaterales *Consiliarios nominatim Regentes appellare, & nu.30.*

31 *Regis nostri declaratio, quod votum Reg. Cameræ cum voto* Collateralis *Consilij vnirentur pro consultatione fieri ordinata in fortiori casu.*

32 *Rescripta omnia interpretanda sunt, & intelligenda secundùm iustitiam fori, & poli, & æquitati conformanda sunt, etiã si natura verborum non patiatur.*

33 *Rescripta contrà ius ciuile, municipale, vel consuetudinarium non valent ex defectu voluntatis Principis, qui præsumitur non recordatus, vel deceptus, & nu.38.*

34 *Literæ Regis vim legis obtinent.*

35 *Stilus in rescribendo inducitur, cum pluries eodem modo rescribitur.*

36 Clausulæ *insolitæ si apponuntur in rescripto Principis, vel si cedant ius tertij, nõ tenet rescriptum.*

37 *Iudex cui tale rescriptum, in quo clausulæ insolitæ apponuntur, dirigetur, supersedere debet, & Principem certiorare.*

39 *Superfluitas verborum quandoque toleratur, si aliquam tollit ambiguitatem.*

40 *Rescriptum ex falsa causa redditur nullum.*

41 *Obreptio rescripti in parte vitiat in totum.*

42 *Rescriptum Fisco Regio damnosum, vel est nullum, vel à Iudice, cui dirigitur, Principi rescribendum, vt secundam iussionem expectet, & nu.43.*

44 *Rescriptum dãnosum est Fisco, si id, quod cum pluribus ex Regijs Senatoribus communicari statutum est, cum paucioribus terminetur.*

45 *Iudices iniuria afficiuntur quando de spectantibus ad eorum officium alij consulantur, ipsis exclusis.*

ARGVMENTVM.

In consultatione à Reg. Maiestate Proregi delegata facienda cũ eius voto in re ad Fiscum Reg. Patrimonij pertinenti, his verbis, *que con el vuestro pareçer, y de los d'esse nuestro Real Consejo se l'enbie consulta*, an exquirendum, vt interesse quoque debeat votum Tribunalis Regiæ Cameræ, vltrà votum Collateralis Consilij, affimatiuè, tam ex dispositione iuris communis, quàm ex Regijs ordinationibus, stilo, & obseruantia, resoluitur quod si esset dubium, esse consulendum Regem, expectandamque secundam iussionem. Hinc R. Cameram esse Regium patrimoniale Consilium, & Præsidentes Regios Consiliarios, quibus cura est demandata Regiarum consultationum de rebus patrimonialibus, & plura de stili authoritate, ac rescriptorum, præsertim contrà Fiscum obtentorum nullitate.

RESPONS. XXI.

SI quæ pro Fisco hac in disceptatione afferuntur, ea æquo, vt confido, animo perpendantur; non dubito, quin & industriæ meæ multum laudis, & ipsi, de qua agitur, rei plurimum tribuatur iustitiæ, permagni enim interest, quo sint animo Iudices, ac sæpè sæpiùs accidit, vt plus in Iudicãtium æquitate, quàm in re ipsa positum esse videatur,

tur. Quod igitur Inuictissimi, Gloriosissimiq; Imperatoris Caroli V. literæ annis 1539. & 1540. datæ, quibus Dominus Prorex iubetur illi suo cum voto, *y delos d'esse nuestro Real Consejo*, dare per literas cõsilium, quo vtique decernat, num prætẽsus Rhegij Comitatus, cæteraque Oppida sint Ill. Marchioni Iulianę restituẽda, an quid aliud rependendũ, quod, inquam, dictæ literæ expresse includãt, consilium prædictum fieri non solùm debere cum interuentu Dominorum Regentium, verùm etiam cum voto, & sententia Præsidentium R. Cameræ, vt pluries Fiscus institit, fundatur tum in verborum expressione, tum in ipsa Imperatoris mente, siuè sensu, qui ex literarum contextu optimè colligitur, tum etiam in exemplis, & præteritorum casuum paritate. Verum si quid hoc habet ambiguitatis, quæ esse nulla videtur, est profectò ad Suam Maiestatem rescribẽdum, quæ visis, auditisque Fisci rationibus, qui sensus sit suus, quæuè mens, nõ grauabitur significare, atq; interim lite, iudicioq; supersederi poterit.

Dicitur primò, verba, *y de los d'esse nuestro Real Consejo*, non esse de Supremo Collaterali Dominorum Regẽtium Consilio intelligenda; nam cum anteà loquens cum Prorege Imperator dixerit, *con el voto, y pareçer vuestro*, satis clarè in voto Proregis Regentium vota inclusit, quando Collaterales Consilia-
1 rij sunt pars totius corporis Proregis, *l. quisquis C. ad l. Iul. Maiest.* vndè membra à capite separari non debent, *Rom. consil.* 23. *num.* 3. & cum sit caput, mon-
2 strum esset sine corpore, & membris existere, nec aliquid ad iustitiam pertinens
3 agere; siquidem caput qualiscuiusque imago sit, commostrat, *l. cum in diuersis ff. de religios. & sumpt. fune.* & proindè si omisso Consilio Collateralium procederet, quidquid ageret, esset nullum, *cap. nouit, de his, quæ fiunt à Prælatis*. Sicut
4 è cõtrà Consilij appellatione ipse Princeps includitur, velut Consilij caput, & sub Collaterali includitur Prorex, vt ex *Luca de Penn. Boerio*, & alijs latè firmat *Surgens de Neap. illustr. lib. 1. cap. 27. nu. 4. de Ponte de potest. Proreg. tit. de delegat.*
5 *caus. nu.* 12. 20. & 25. Quarè cum Prorex Supremi, & Collateralis Consilij caput sit, & Præsidens, nulla est maiori expressione opus, vt in voto Proregis inclusa intelligantur vota Regẽtium, quorum sententijs vna formatur Proregis sententia de ijs, quæ tum ad iustitiã, tum ad Regiũ Patrimonium spectant, (veluti est de qua agitur, controuersia) vbi vota Regentium decisiuè se habent, licèt in cæteris, quæ regimen respiciunt, vim aliam non habeant, quàm consultiuam, vt latè post *Bellug. in speculo Principum, rub.* 10. *nu.* 8. *fol.* 30. vbi noster *Borrellus in suis remission.* in terminis *de Ponte, in d tract. tit. de assensib. Regijs, §. 5. num. 7. & 8.* quod ex ordinationibus Regijs Caroli V. & Philippi filij testatur specialiter prouisum in *tit. de delegat. causar. nu.* 11.
6 13. & 16. de quorum Regentium origine, & potestate plura *Surgens lib. 1. cap. 26. ex nu.* 16. & in Consultore Siciliæ vltrà Farum in simili *Mastrill. de magistr.*
7 *lib. 5. cap. 7 num* 18. Itaque simulatq; fit quæstio de Proregis voto, hæc necessariò etiam votum comprehendit Regentium, quibus in ijs, quæ ad iustitiam pertinent, communis est cum Prorege iurisdictio, & nisi cum eorum sententia non procedendum est, ex Regijs Institutis. vt per *D. de Ponte in d. tit. de delegat. nu.*
8 17. & 18. sicuti etiam iure cõmuni Princeps non debet sine Procerum consilio legem condere; ardua statuere, sicuti & Collegium Cardinalium est in possessio-
9 ne, vt Papa non explicet ardua sine eorũ consilio, *Barbat. consil. 1. nu. 6. lib. 1. Padil. in l. si vniuersi* 14. *C. de diuers. rescript. Petr. de Gregor. de concess. feud. par. 1. q. 5.* cum alijs per *Andr. Knichen Germ. in Comment. de Saxonico non prouoc. iure, cap. 5. §. generaliter, nu.* 83.

Quãobrẽ cũ Imperator ad alia verba progreditur, *y de los d'esse nuestro Real Cõsejo*, hæc verba necessariò aut sunt capienda pro interuentu, & voto Tribunalis Cameræ iuxtà qualitatem negotij, de quo agebatur ex subiecta materia, & Tribunalis, cui diriguntur, cum res tractetur tam grauis, & quæ Regij Patrimonij maximè interest, aut certè indicant Sacrum Capuanæ Consilium vnà

cum

cùm Regia Camera esse voto, & sen-
10 tentiæ interueniendum, quando ipsa Camera dicitur, & verè est Regium Consilium, immò supremum Tribunal. Vt in *Pragmatica* Inuictissimi Philippi Secundi 6. *in nouiss. sub titul. de officio Procuratoris Cæsaris*, ibi, *Cum Regia Camera Summaria Supremum quidem Tribunal totius Regalis Patrimonij regimen, ac gubernaculum teneat*, vt inter cæteros ait *Regens Reuerterius decision. 7. libr. 1.* vbi agens, de quibus causis possit cognoscere, tàm de iure communi, quàm ex priuilegijs Regum nostrorum, subdit post *princip.* hæc verba, *In primis sciendum est, quod Tribunal Regiæ Cameræ est Consilium Regium, & supremum, in quo omnia, quæ spectant ad Fiscum, & Regium patrimonium agitantur, discutiuntur, & conseruan-
11 tur, & qui in dicto Consilio præsunt dicuntur Procuratores Cæsaris*, amplius *Regens Moles de origine Regiæ Cameræ* post *decision. in §. ex his apparet*, probat Tribunal hoc Regiæ Cameræ in literis Roberti, & Ritibus Regiæ Cameræ appellari, *Regale Auditorium, & Supremum Tribunal*, itidem *Dominus Regens Tapia de iure Regni, libr. 2. in rubic. de officio Procuratoris Cæsaris, numer. 5. fol. 174.* vbi *numer. 13.* meminit in Hispania voca-
12 ri *Supremum Consilium de aZienda.* Ipsi quoq; Cameræ Præsidentes verè sunt, & appellari possunt Regij Consiliarij, non modò, vt in Supremo Tribunali, Regioque Consilio residentes; verum etiam vti in locum subrogati Magistrorum Rationalium Siclæ, qui olim Regij Consiliarij nuncupabantur, ac fori, & familiaritatis habebant priuilegia, vt optimè testatur *Surgens dicto tract. libr. 1. cap. 7. num. 1.* quibusque Regij Patrimonij cura erat demandata, quæ postea à Carolo Primo fuit Regiæ Cameræ Summariæ commissa, vt demum clariùs testatur Alphonsus Primus, sicut idem Alphonsus Primus testatur in *Pragmatica prima anni 1450. de officio Procuratoris Cæsaris fol. 250. à terg. in nouissim.* ibi: *Vt Officiales ipsi vtriusque officij prærogatiua letentur, & gaudeant*, & paulò post ante finem sub verbis: *Cæterisque de nostro Consilio*, clarè includit Consilium Capuanæ, & Regiam Cameram, absque quod particulariter Regiam Cameram no-
13 minet; cum clarum sit, Regiam Cameram nil aliud esse quam Regale Consilium circa patrimonium, prout Sua Maiestas Præsidentes nominat in diuersis literis Tribunali scriptis sub Cõsiliariorum titulo, & Regiam Cameram suum Regale Consilium, vt notissimum est.

14 Secundò dicitur, eiusmodi verba, *Y de los de esse nuestro Real Consejo*, esse necessariò intelligenda de Cameræ Tribunali pro subiecta materia, quæ est optima sermonum interpres, etiam si verba à propria, & germana significatione declinent, & pro ea quoque materia, in qua stricta fit interpretatio, latè *Euerardus loco à subiecta materia, numer. 2. & seq.* toleratur enim improprietas, quam lex rescriptum (quæ æquiparantur) communis intellectus, natura rei, natura contractus, natura iudicij, vel consensus partium tolerat, *Baldus in l. final. quæstion. 14. C. de hæretic.* & de verbis
15 sententiæ, & statuti impropriandis ex subiecta materia, licet aliàs sint strictè intelligenda, *Euerard. dicto loco, numer. 6 & 7.* vbi *numer. 14.* tradit, hæc pronomina, *meum, tuum, suum*, impropriari, & *numer. 25.* idem tradit de dictionibus, *alius, alia, aliud*, ex subiecta materia impropriari, ita vt non sit mirum, si illa verba, *de esse nuestro Real Consejo*, ex subiecta materia impropriari valeant, licèt in casu
16 præsenti nulla fiat impropriatio. Item quia negotia omnia siue Regium Patrimonium, siuè Fiscum spectantia, legum tùm communium, tùm municipalium Regni dispositione ad Regiam Cameram deferenda, ibique tractanda sunt, iuribus citatis à *Peregrino de iure Fisci, libr. 7. titul. 1.* latissimè *Reuerterius dicta decision. 7. tom. 1. Surgens libr. 1. cap. 26. numer. 23. Do-*

minus Regens Tapia de iure Regni, libr. 2. Pragmat. 1. fol. 174. & est expressa *Pragmatica Philippi Secundi, in ordine 6. sub titul. de officio Procuratoris Caesaris, in nouissim.* incipiente *Cu... Re-*
17 *gia Camera*, superius citata; eæ præsertim consultationes, præceptum est, longoque vsu receptum, vt in Cameræ Tribunali fierent, quæ futurum Regij Patrimonij compendium, vel damnum vitandum, priuatorum merita, atque alia, de quibus Sua velit Maiestas edoceri, concernunt, vt in *Pragmatica* a Seniore Ossunensium Duce edita anno 1585. *num. 63.* cum reformatione alterius ab eodem conditæ anno 1585. *numer. 61. §. item le consulte, sub titul. de officio Procuratoris*
18 *Caesaris fol. 268. in nouiss.* Idcircò cum ad Regiam Cameram, in qua semper, & eiusmodi negotia acta, & deliberationes habitæ sunt, res tantæ consultationis spectet, Imperatoris literas, & commissionem intelligendum est, pro solito, ac legitimo causarum cursu fuisse datas, vt ex *Gemin. in cap. quamuis, de rescript. in 6.* multis etiam iuribus citatis adnotauit *Ma-*
19 *gon. decision. Florent. 87. num. 6.* & sunt quantum possibile est rescripta ad dispositionem iuris communis reducenda, *l. si quando. 35. C. de inofficios. testament. Auiles in cap. 11. Prætorum glos. iusgada, numer. 2.* Hinc *Dominus Regens Tapia in commento Pragmaticæ 1. editæ per D. Petrum à Toledo in anno 1540. §. insuper præcipimus*, vbi traditur forma expediendarum consultationum in Regia Camera, subijcit hæc verba optima ad propositum, *cum enim Rex debeat cuncta facere cum Consilio, vt optimus rerum omnium finis inde sequatur, de quo diximus in Capit. Regni &c.* meritò introductus est hic mos, vt cum Rex circa suum patrimonium vult disponere, intelligat, quid suis Consiliarijs circa eius curam electis videatur, vbi enim sunt multa con-
20 silia, ibi erit & sapientia, iuxtà illud *Salomonis, &c.* quales autem de-
21 beant esse consultationes, copiosè scripsit *Cardin. Paleothus de sacri Consistorij Consult.* ex quo clarissimè patet, Præsides Regiæ Cameræ esse propriè Consiliarios Regis, electos ad
22 consulendum de Patrimonio. Et quamquam Sacro, & Collaterali Cōsilio non defuere vnquam viri optimi, atque omni virtutum, ac doctrinæ genere eminentes, quales omnes hac potissimum tempestate in eo conspicimus, haud tamen verisimile est, Suam Maiestatem Cameræ Tribunal, verum, propriumque Regij Patrimonij Iudicem, ijs præsertim in consultationibus, quæ rem patrimonij tuentur, voto, & sententia exclusum voluisse; ea vel maximè de causa, quod res tanta non videtur vnius dumtaxat Tribunalis, sed complurium vota requirere, quo facilius, rectiusque de ea fieri possit deliberatio; est quidem numerus consultationibus habendis accommodatior, non enim vota vnius, vel pauciorum in rebus præsertim arduis, sed plurium requiri debent, supplet enim
23 alter quod vni deficit, & cum conueniunt multi, suam quisque partem habet virtutis, atque prudentiæ, suntque quasi vnus homo multiplex, & multæ manus, multis sensibus, multisque moribus, & intelligentijs præditus, vt ex *Diuo Hieronymo, Aristot. & Philone* optimè probat in specie idem *Dominus Tapia in commento dictæ Pragmaticæ. 1. de offic. Procurat. Caesaris*, nuncupatim loquens de numero votorum adhibendo in consultationibus concernentibus patrimonium, & dicitur inferius.

24 Tertiò, quod eadem verba, *y de los d'esse nuestro Real Consejo*, de Collaterali Regentium Consilio haud sunt interpretanda, vel ex eo rescribēdi vsu clarissimè patet, quem alias idem seruauit Imperator, nam cum Proregem D. Petrum de Toledo de quibusdā pragmaticis pro patrimonio edendis, consuleret, & Collateralis etiam Consilij votum, & sententiam exquireret, his vtiq; verbis vsus est, *que comunicādolas cō los Rejētes de nuestra Canceleria, y cō los*

los otros Officiales nuestros, que à vos pareçiere, &c. in Prag. 2. anni. 1536. *de offic. procur. Cæsar.* quod alijs etiam in Pragmaticis, & rescriptis eiusmodi videre est; Ex eiusdem igitur Imperatoris consueto rescribendi more, & ex ipsa speciali Regentium nominatione hoc satis abundè
25 colligitur, consuetudo enim patrisfamilias, siue disponentis in qualibet dispositione in primis attendi debet, *l. si seruus plurium* §. *fin.* ibi, *ante omnia, &c. ff. de legat.* 1. cum concordãtibus per *Euerar. loco ab ordine, post nu.* 7. sic & stilus Cu-
26 riæ, siuè Cancellariæ, *cap. ex literis, de Constit.* cum alijs per eundem *Euerard. loco à stilo Curiæ, Afflict.* in terminis *dec.* 253. *de Ponte cons.* 1. *num.* 67. & 68. *lib.* 1. verba illa generalia, *y de los d'esse nuestro Real Consejo*, non aliter, quàm prò subiecta materia sunt intelligenda. Etenim Imperator cum Regentes ad maiorem expressionem nominasset, id non generali, sed speciali fecit appellatione. Hoc eodem specialiter nominandi stilo Philippus III. Inuictissimus est etiam vsus in rescriptis pro hac causa, instante parte rogatis, quibus vtiq; licèt subreptione, quoad obseruantiam inualidis (vt infrà patebit) optimè tamen habetur vsitata formula, qua Regia Hispaniarum Concilia in deposcendis Regentium votis vtitur; in ijs enim specialiter apponitur, *con el vuestro pareçer, y el del Colateral,*
27 specialem igitur expressionem, vbi vult, apponit, vulgata *l. vnica* §. *sin autem deficientis C. de caduc. tollen.* Quinimò vt *Regens Reuerterius* aduertit *decis.* 7. *part.* 7. cũ aliàs Regius Fiscus institerit, vt causa inter Suessæ Ducem, & Marchionem Turrismaioris pro suo interesse, licèt nõ principali, & immediato, sed secundario, (vt aiunt) vel remoto ad Cameræ Tribunal remitteretur, vtraque pars contradixit, afferens, causam Domino Proregi, ac Regentibus fuisse specialiter commissam. Verùm cum eiusmodi controuersia non cum Fisco pręcipua, sed inter priuatos esset, fuit prouisum,
28 non esse remittendam. Sed cum incidisset articulus, vtrum Regentes veluti ordinarij, an vt delegati processerint, atque ideò esset de mente Regis delegãtis quæstio, fuit decretum, Regiam Maiestatem esse hac de re consulendam, iuxtà *cap. licet, de offic. ordin.* allegatum per eundem *Reuert.* quæ Maiestas, delata ad Proregem causa, iussit, eum cum Regentium, & Regiæ Cameræ voto ad decisionem progredi, vt re quidem ipsa de-
29 mum præstitum fuit. Ex qua decisione primò colligitur, de stilo Cancellariæ
30 Hispaniarum esse, vt Collaterales Cõsiliarij proprio nomine appellentur Regentes Cancellariæ, & hac illis appellatione consultationes, & causæ delegentur.

31 Secundò statim atque Regi innotuit, de re agi ad Fiscum pertinente, licèt nõ præcipua, fuisse tamen adiunctum Cameræ votum, quamuis anteà fuerit decreto Collateralis exclusum.

Quartò dicitur, rem eiusmodi fuisse in puncto, casuque maiore ab inuictissimo Rege nostro nouissimè declaratã. Nam cum Proregi mandatum fuerit, vt de prætensa Suessę Ducis promeritorũ, siue, vt aiunt, seruitiorum remuneratione, consultationem haberet, essetque habita cum solo Collateralis interuentu, hac de causa à Supremo Italiæ Consilio fuit iterum eidem Proregi commissum, vt quia negotium Fisci interesset, eiusmodi consultatio non modò cum interuentu, & voto Collateralis, verùm etiam cum interuentu, & voto Cameræ fieret, idque totum iuxtà dispositionem legis communis, & Pragmaticarum Re-
32 gni, sicut rescripta omnia interpretanda sunt, & intelligi debent secundum iustitiam fori, & poli, & iuri, & æquitati conformanda sunt, etiam si natura verborum non patiatur, authoritatibus citatis à *Molin. lib.* 2. *de primogenijs, c.* 1. *nu.* 13. *versic. rescripta namque,* alioquin re-
33 scripta contrà ius ciuile, municipale, vel consuetudinarium non valent ex defectu voluntatis Principis, qui præsumitur non recordatus, vel deceptus, latè *Rebuff. in præfat. de rescript. quæst.* 9. *num.* 70. *cum seq.* Quod postea magno cum Regij Fisci compendio perfectum fuit anno 1616. vt Regentibus, Præsidentibusque, qui hac in cõsultatione suas dixere sententias optimè constat. Adest

Hh 2 igitur

Igitur particularis decisio, qua habetur, consultationes de patrimonio, quæ Proregi committuntur, esse necessariò faciendas cum interuentu, & voto Camerae,
34 ræ, ad quam de iure spectãt. Quare eiusmodi Regis nostri literæ vim habent legis, & æquè, ac leges sunt in prædictis casibus obseruandæ, *l. item veniunt* §. *sed Imperator*, vbi *Angel. ff. de petit. hæred. l. 1. verbo, per epistolam ff. de Const. Princip.* cum alijs latè in terminis congestis per *Iacobum Anton. de Mauro alleg. 18. ex nu. 6. Bouadil. in Politica lib. 2. cap. 10. num. 59. Rebuffus ad Constit. Gall. tomo 2. tit. de rescript. art. 1. glos. 1.* Et cum plu-
35 ries fuerit hoc modo rescriptum, inductus est ita rescribendi stilus, quo fit, vt deficientibus legibus, ac pragmaticis, rescriptum cõtra stilum vim habeat nullam, nullamque executionem, non præsumitur enim à Rege, vel eius Cancellaria emanatum, *cap. porrectum, de confir.*
36 *vtil. vel inutil.* idem si clausulæ insolitæ apponuntur, vel si lædat ius tertij, latè *Rebuff. ad Constit. Gall. tomo 2. de rescript. in præfat. num. 164. in 21. effectu*, & hoc
37 casu Iudex cui dirigitur debet supersedere, & certiorare Regem, *cap. memoria*
38 *19. distinct.* & de rescriptis cõtra stilum, & consuetudinem *Peregr. decis. 97. num. 22. in fin. & 23.* & contra non solita rescripta, & nouitates latè *Menoch. de præsumpt. lib. 5. cap. 34. num. 7. & per totum.* Vndè ortum vulgare Hispanicum, *Nouedad, nò verdad, Bobadil.* . . . . . .

Nec obstat, quod literis anno 1539. & 1540. pro hac causa datis, iubeat Imperator, *que se dea notitia all'Abogado, y Procurator fiscales, paraque respondan, &c.* perinde quasi fieret ex hoc clarum, nõ debere Cameram interuenire, quia si illi interueniendum fuisset, vtique non fuisset opus dicere, quod Fiscus audiatur, cum sit pars integrans, & in Camera inclusus. Neque officit quod additur, hoc etiam esse ex longo vsu, siuè, vt dicunt, obseruantia, perspicuum, cum hæc controuersia ab anno 1539. ad hæc vsq; tempora, interueniente nunquam Camera fuerit semper in Collaterale tantũ agitata.

Etenim præterquam quod optimè responderetur, satisque esset dicere, mãdatum, quo præcipiebatur, omnia esse Fisco notificanda, fuisse ex abundanti, vt scilicet clarè intelligeretur, causæ huius consecutionem, qualitate, & grauitate magna, maximè à Sua Maiestate existimari, atq; ideo esse opus, vt fiscalis Aduocatus in omnibus audiatur. Et sicuti Sua Maiestas dictis Pragmaticis, Regijsque literis aliquid negotij Proregi demandat, iussit cum suo, & Regentium Collateraliũ voto ad illius cõsultationẽ, aut decisionem procedere, licet vota Regentium inclusa intelligantur in voto Proregis, tanquam ab illis indiuiduo, vt supra dictum est. Ita etiam fuit eidem Maiestati visum specialiter præcipere, vt Procurator, & Aduocatus Fiscales in omnibus audirẽtur, *para que respondan, y alleguen en contrario, lo que se puede desir en fauor, y defẽsion del Fisco, y derechos*
39 *de nuestra Regia Corte.* Superuacanea enim tolerantur, cum ambiguitatem tollunt, *Crauett. cons. 25. num. 31. Beccius consil. 34. in fin. Surdus decis. 195. num. 10.*

Præterea respondetur, literas duas habere partes, quarum in prima soli cõmittitur D. Proregi, & non alijs, vt Marchionis intelligat rationes, ac scripturas, informationesq; recipiat. In his itaque conficiendis, quæ soli Domino Proregi demandata sunt, & extra Cameram erãt agenda, satis iustè præceptum est, Fisci Procuratorem, & Aduocatum esse audiendos.

In secunda verò parte, post formatũ, compilatumque processum mandatur, *que collegido en vn mismo el proceso juntamente con el voto, y pareçer vuestro, y de los d'esse Real Consejo, nos lo enbiad los antes, &c.* Quare cum ad hæc, vt prętenditur, procendendum sit cum interuentu, & voto Cameræ, nulla sit mentio de Fisco, quippè qui in Regio Consilio Tribunalis Cameræ comprehenditur, & sic non obstat argumentum, quia Fiscus tunc vocatur, cum necessè est.

Quo verò ad oppositionem ex obseruantia, retorquetur argumentum desũptum

ptum ab obseruantia subsequutà in casu præsenti, quamuis aliàs fortissimum. Siquidem casus, in quo iuxtà formam Imperialis rescripti exigendum erat votum R.C. hucusque non euenerat, nil mirum igitur si R. C. non interuenit in præteritum, cum illa solùm ex forma rescripti adiungi debuit collectis probationibus, & compilato processu tempore consultationis faciendæ, vt mox suo tempore Fiscus institit fol. 152. & 154. nam licèt scripturarum, probationunque receptio soli D. Proregi fuerit commissa, nulla de Collaterali facta mentione, hoc tamen à Collaterali, quippè à Regente Francisco Loffredo causæ Commissario, vt necessariò intelligendum erat, præstitum fuit. Et pro aliquo etiam tempore interuenit, fuitque causæ Commissarius, Cameræ Locumtenens fol. 121. Modò verò cum de habenda consultatione agitur, adhiberi debet votum Regiæ Cameræ, quod attentis dictis literis non erat adhibendum, nisi cum in consultatione vota ferrentur, quod hucusque haud opus fuit. Vsus igitur, siuè obseruantia, vt prætendit Fiscus, rectè se habet.

Neque Inuictissimi Regis nostri literæ die 15 Septembris anno 1613. vt fol. 136. & 15. Ottobris anno 1616. vt fol. 165. datæ, obstant, cum erranti, fallæque assertioni Partis nitantur: quæ vtraque supplicatione asseruit, dictis literis Imperatorem mandasse Proregi, vt quæ esset sua de hac controuersia sententia, per literas declararet, hæc tantummodo subnectēs verba: *y del Collateral, etc.* Sua igitur Maiestas, asserta vera existimans, dictas Imperatoris literas iussit iuxta proposita obseruari. Quod cum aliter se habere comperiatur, eædem literæ, vt subreptitiæ, neque allegari, neque aliquem effectum hebere possunt, rescri-
40 ptum .n. ex falsa causa redditur nullum, *Rebuff. d. tom. 2. ad Const. Gall. de rescript. in præfat. nu.* 174. Item si præiudicat ter-
41 tio, *cap. quamuis, de rescript. in 6.* & obreptio in parte rescripti, vitiat in totum, *Tepatus tomo 1. de rescript. col. 2. in verbo obreptio, & verbo subreptio, Rebuff. in d. loco de rescript. in præfat. nu.* 109. *versic. sæpiùs etiam.*

Tandem, si qua ex dictis verbis videatur ambiguitas oriri, vtrum scilicet illis in consultatione Cameræ votum includatur, an verò eadem excludatur; est vtique huius nodi solutio à sua Maiestate precibus contendenda, cui vni id oneris incumbit, ea vel maximè de causa, quod res agitur Fisco haud vtilis, & interim non est ad vlteriora procedendum, re-
42 scriptum enim Fisco damnosum, vel est nullum, *l. nec damnosa, C. de precib. Imperat. offer. Rebuff. in præfat. prædicta q. 9. nu.* 80. *& seq. & quæst.* 12. *num.* 174. vel
43 debeant Iudices, quibus dirigitur, Principi rescribere, & expectare secundam iussionem, latè *Rebuff. d. q. 9. nu.* 85. *vers. vnde dicit tex. Tepatus d. loco de rescript. vers. Iudex videns, col. 2. & vers. Rescriptum contrà ius, col. 5. & col. 9. vers. iussioni Principis*, quod seruandum est etiam si solùm impugnetur rescriptum ex eo, quia contrà stilū, *Euerar.* videndus *loco à stilo Curiæ, col. 2. vers. hinc etiam est*, prout ita aliàs seruatum refert *Reuert. d. dec.* 7. *par.* 7. Rescriptum est quidem Fisco
44 perniciosum, fitque perniciosius, si res à paucis contrà Regias sanctiones decernatur, vt ex pluribus probat *Card. Paleot. de Sacri Concist. par.* 1. *quæst.* 2.
45 & etiam læditur honor sui Tribunalis, quippè R.C. nam iniuria afficiuntur Iudices, quando de spectantibus eorum officio, alij consuluntur, ipsis exclusis, *Paleot. q. 3. art. 5. & 6.* de quo vehementer conquæritur *D. de Ponte in d. tract. d. tit. de delegat. nu.* 9. 24. *&* 27.

In præcedenti articulo succubuisse Regium Fiscum, præcedenti Responso principalis quæstionis *num.* 77. meminimus.

SVMMARIVM.

1 *Criminis, de quo agitur, immanitas latè detegitur.*

2 *Residuum, peculatus, aliaque delictorum genera proponuntur.*

3 *Peculatus crimen vt locum habeat, publica debet esse pecunia, idem in residuo, nu.4.*

5 *Dubium excitatur, num pecunia à vectigalium conductoribus debita, publica dici possit.*

6 *Publicam esse, tum ex subrogationis, tum ex pecuniæ functionem recipientis natura, demonstratur.*

7 *Vectigalia ex sui natura publica, eorumque fructus, & pensiones à conductoribus debita.*

8 *Vectigalia in propriori significatu ea dicuntur, quæ pro mercium inuectione, & euectione penduntur.*

9 *Publicani nomen traxerunt à vectigalibus, quæ publica dicuntur.*

10 *Vectigalium locatio non minus quàm triennij spatio fieri debet.*

11 *Vectigalia non ideò publica esse deficiunt, quod sint conducta, idemque est, pro Fisco exigi immediatè, vel pro conductore, mercede Fisco soluta, nu.12.*

13 *Vectigalia ob publicam vtilitatem sunt introducta, & legitimè imposita sunt fauorabilia, n.14.*

15 *Residui crimen ab ijs committitur, qui publicam pecuniam in vsum aliquem destinatam retinent, non erogando, & nu.16.*

17 *Pœna restitutionis eius, quod debetur, & amplius tertia eius parte est in crimine residui.*

18 *Idem criminalis extrordinaria sed grauis, & maior pœna furti, n.19. ac ità delinquens prædo dicitur, nu.20.*

21 *Peculatus quoq; locum habere clarè conuincitur.*

22 *Lex* Iulia de residuis *procedit, cum quis pecuniam à Fisco in vsum aliquem delegatam retinet, sed in eum erogatam non dicit.*

23 *Residuum cessat, cum quis pecuniam publicam publico vsui nõ erogatam, quasi erogasset, retinet, & furtum consequenter peculatus propriè dicetur, & nu.27.*

24 Tex.in l.sacrilegi.9.§.fin.ff. ad l. Iul. pecul. *expenditur, ac de peculatu intelligendus esse declaratur, & nu.25.*

26 *Iurium diuersa dispositio ex eorum verbis expressè colligitur.*

28 Text.l.sacrilegi, §.Labeo, ff.ad l.Iul.pecul.*non obesse demonstratur.*

29 *Peculatus regulariter à non Officiali committitur, & nu.34.*

30 *Peculatus committitur, cum quis pecuniæ publicæ periculum à se auertit, quasi eam verè soluisset.*

31 *Tutor de bonis pupilli aliquid auferens, actione rationum distrahẽdarum obligatur, quod si furandi animo fecit, etiã furti tenetur.*

32 Matthęi Vuesemb. *verba aurea ad propositum transcripta referuntur.*

33 *Publicus administrator publicam pecuniam surripiens, capitali pœna punitur.*

35 *Peculatus nedum à* Publicanis, *siuè Arrendatoribus, sed etiam ab arrendamenti Officialibus, & Caratarijs committitur.*

36 *Officiales arrendamenti, siuè eius libros habẽtes, peculatum admisisse, probatur.*

37 Text. in l.hac lege.11. ff. ad l.Iul.pecul. *ad id expenditur, & applicatur, nu.38.*

39 *Idem in arrendamenti Caratarijs, qui vt principales Arrendatores existimandi sunt, nu.40.*

41 *Particeps verè dicitur socius, nec interest, quæ portio in societate habeatur, n.42.*

43 *Vectigalium conductores alios nominare solent, qui tanquam principales conductores censentur, validusq; est huiusmodi contractus, nu.44.*

45 *Nominatio sociorum retrotrahitur ad tẽpus conductionis.*

46 *Socij in vectigalibus à conductoribus adhibiti, Resp. vt principales obligantur, & nu.47.*

48 *Caratarij nominati, nisi R. C. idonei videantur, repelluntur, quousque idonei nominentur, ex antiqua R.C. praxi.*

49 *Publicanorum vocabulo etiam ij continẽtur, qui Publicanis ministrant, eorumque edicto subijciuntur.*

50 *Domini Publicanorum appellantur ij, qui maioritatem, siuè præeminentiam in cæteros habent.*

51 *Administratores pecuniæ publicæ si durante*

uante adminiſtratione eam intercepe-rint, peculatu tenētur, idem in Officiali, nu. 52. & 56.

53 Conſtit. Regni Officiales Reipublicæ, *peculatum admiſtrationis tempore cō-mittentes, capite puniri diſponit.*

54 Gloſſ. dictæ Conſtitut. *de morte naturali,* Afflict. *verò intelligit de deportatione.*

55 Dictæ Conſt. *pœna eos quoq; afficit, quibus ad pecuniam ſubtrahendam vtitur Officialis, & ſcienter recipientes.*

57 *Peculatus pœna pecuniaria, ſi de pecunia Fiſco incorporata agitur, quadrupli, ſi de non incorporata, dupli erit, num. 58.*

59 *Pecunia à Fiſci debitore exacta haud incorporata dicitur.*

60 *Criminalis pœna, ciuili iure deportatio,* Digeſt. Cod. *verò, ac* Conſtit. Regni *iure, capitalis.*

61 *Furti quoque crimine coarguuntur, cum pecuniam fiſcalem, Fiſci creditoribus exoluendam, occupauerint.*

62 *Adminiſtrator, Officialiſque quilibet, pecuniam alijs diſtribuendam recipiens, ac fraudans, cum Adminiſtris capite punitur.*

63 *Reſidui, peculatuſque pœnis ex delictorum grauitate ſepoſitis, capitalis pœna ex alijs iuribus in huiuſmodi furti ſpecie conſtituitur, & num. 64. & 65.*

66 Text. in l. ſacrilegi. 9. §. eodem capite, ff. ad l. Iul. pecul. *in propoſito expenditur, & ponderatur.*

67 *Debitor pecuniæ Fiſcalis poſt annum reſiduam pecuniam facit.*

68 *Capitis pœna impoſita, cæteræ deficiunt, niſi ciuiles, quas in hæredes pro eo, quod ad eos peruenerit, competere palàm eſt.*

ARGVMENTVM.

Arrendatorum, ſiuè publicorum vectigalium Cōductorum crimina patefiunt, perniciesque inde ſequuta deſcribitur. Reſiduum, peculatusque vt locum habeant, quæ requirantur. Publicani qui, & an ij dici poſſint, qui vectigalia conducunt. Reſiduorum quæ ſit pœna tam ciuilis, quàm criminalis: Inter reſiduum, peculatumque differentia, & quæ eius ſint pœnæ tam ex iure ciuili, quàm Codic. ac Regni. *Text. in l. ſacrilegi, §. fin. ff. ad leg. Iul. pecul.* hactenus haud benè perpenſus, ac intellectus, expenditur, ac de peculatu loqui clarè detegitur. Ad *text. in l. ſacrilegi, §. Labeo,* exactè, ac plenè reſpondetur. Officialis, vel Adminiſtrator num peculatum committat, & qua pœna plectatur. Caratarij, ſeù in Arrendamento participes, an verè Publicani exiſtimandi ſint, vt conueniri poſſint. Præter aſſerta crimina furti quoque, aliorumque grauiorum criminum pœnas locum ſibi ven dicare, latè demonſtratur, ac alia de peculatu accuratè differuntur.

RESPONS. XXII.

1 QVanta cum seueritate sit animaduertendum in crimē hoc, de quo agitur, facilè dignoscitur, nō modò ex læsione tam fraudolenti,& machinationibus repleta, quàm priuati homines ferè omnes, & præsertim pauperes,ac miserabiles passi sunt, verùm etiam ex ingenti,& vniuersali,tum priuatarum,tum publicarum rerum damno, & diminutione existimationis Fisci, & Regalis Patrimonij tam clarè extrinsecus apparente, cum vero, & intrinseco damno à Regia Curia, & eius Creditoribus, siuè Consignatarijs accepto,&in futurum ex huiusmodi admissione facinoris accipiendo: & cum iactura,etiā publici commercij.Quibus adiungitur violenta, & dolosè extorta remissio proprij iuris, sæpius repetita, ac geminata deprædatio Regiæ pecuniæ, ad certos vsus destinatæ, in maxima, & ingenti summa; non solùm contrà iuris communis, & municipalis certam dispositionem, sed contrà Regias nouissimas, & præcisas ordinationes ortas ex iusta, & necessaria reformatione, & directione Regiæ generalis Visitationis, ob conseruationem Regij Patrimonij, eiusque Fisci, in quo constat versari publicam omnium vtilitatem, præsertim hisce calamitosis temporibus, in quibus ob bellorum turbines, ferè vbique Monarchia Regis nostri vexatur ab inimicorum fidei,& inuictissimi nominis Austriaci solius fidei defensoris, conatibus. Quod crimen,siuè potiùs dixerim, criminum aceruus, tot, eaque grauissima delicta admixta complectitur, vt proprium, genuinumq; illi nomen tribuere ob admissorum copiā, planè sit difficillimum. Etenim Regiæ pecuniæ publico vsui destinatæ dilapidatione, quis Regis fidem apud populos imminutam, eiusq; iteratas sanctiones, ac de re ipsa instructiones,& præcepta contempta,priuatorum denique,eorum cum Regia Curia reditibus pro nihilo palàm ab ipsis emptis, dum integrè soluere tenebantur, extremam rei familiaris iacturam factam non existimet? vt sanè pauca generis huius delicta enumerari possint, quæ huic, de quo agimus, magnoperè non conueniant: vt certè huiusmodi generis delictum alio congruē tiori nomine explicari possit, quàm multiplici quadam criminum appellatione,ad *text.* ad hoc satis pulchrum in *l.eos,qui 6.§.nec tamen,C.de modo mulct.* Quarè eorum omnium pœnis reos subigendos esse, admissorum numerus, qualitas, ac pleræq; circumstantiæ facinus augentes,apertè conclamant.

Siquidē præter dolum,fraudes, aliasque machinationes ad decipiendum
2 adhibitas, residuorum, peculatus, falsi, furtiq; crimen perpetrasse,facilè ex processu colligitur.

Et quòad primum, & secundum,scilicet residui, & peculatus crimen, vt ijs hos publicorum, seù fiscalium vectigalium cōductores, & vt vulgò appellātur, Arrendatores, cōuincamus, necesse est probare,pecuniam retentam, ab eisque subreptam, publicam censeri, siquidem
3 *Vlpian.* de peculatu loquens *in l. 1. ff. ad l.Iul pecul.* ait, *l.Iul.peculatus cauetur, ne quis ex pecunia sacra, Religiosa, publicauè, auferat,&* *Paul.* de residuis verba
4 faciens idem requirit in *l. 2.ff.eodem tit. l.Iulia de residuis tenetur, qui publicam pecuniam delegatam in vsum aliquem retinuit, & neque in eum consumpsit,* & alibi.

Quod vt pateat, dicimus,difficultatē
5 ex eo oriri posse, quod nos non versemur in terminis Officialis, scilicet Thesaurarij,qui pecuniæ Fiscalis administrationem, & custodiam, non item vsum habeat, nam eo certè casu certum est, pecuniam nunquam desinere esse Fiscalem, proindè publicam, in qua residuum, peculatusq; proculdubio admitti possit, sed cum simus in terminis Conductorum à Regio Fisco publicorum vectigalium,posset ab ijs prætendi,tanquā Fisci priuatos debitores habendos esse, non fiscalis pecuniæ administratores, cū in eos translato pecuniæ publicæ vsu, certis, statutisque temporibus pensiones quasdam ex conductione Fisco,seù Cōsignatarijs à Fisco delegatis inferre, ac persoluere teneantur, ideoque fiscali

pecu-

pecunia propria, ex locationis vi iam effecta, frustrà sese fiscalis pecuniæ administratores, veluti fures, residui, peculatusq; pœnis plecti posse sperarent.

Verùm his potius neglectis, re benè perpensa, facilè ostenderetur, pecuniam, quam ipsi Arrendatores ex conductione Fisco, seù eius creditoribus debent, nihilominus fiscalem, publicamque habendam esse: etenim ex locationis, conductionisque cōtractu pro pecunia Arrendamenti, quam Fiscus conductoribus assignat, vt ea pleno iure potiantur, ipsi è contra certam pensionis quantitatem persoluendam repromittunt, quæ cum in Fiscalis, publicęque, cuius ipsi dominium acquirunt, locum subrogetur,
6 proindè ea quoq; publica, fiscalisque dicenda erit, ex subrogationis natura, idque fortiùs, quam ex vi subrogationis, verum est ex pecuniæ natura, quæ functionem in genere suo recipit, ad *tex. in l. incendium, C. si cert. pet.* vt ea de causa in mutuo genus reddendo, ex mutui natura exsoluitur debitum, magis quàm si eadem pecuniæ species redderetur, vt est *tex.* apertus *in l. 2. §. mutui datio, ff. si cert. pet.* vndè remanet pecunia exoluēda occasione pensionis ex fructibus Arrendamenti, publica, cuiusmodi constat
7 esse vectigalia, ex sua propria, & peculiari natura, publica, *l. inter publica, §. vlt.* ibi, *publica vectigalia intelligere debemus, ex quibus vectigal Fiscus capit, quale est vectigal portus, vel venalium rerum, item salinarum, & metallorum,* quemadmodum *in l. 1. §. familiæ,* ibi, *quæ publico vectigali ministrat,* & *in l. locatio 9. §. vlt. ff. de public. l. omnium 6.* ibi, *in publicis functionibus æqua debet esse inspectio, C. de vectig. & commiss.* & potissimè in proprio,
8 & potentiori significatu censentur proprijssimè vectigalia publica, quæ pro inuectione, & euectione mercium pendūtur, vt sunt iura nostræ Dohanæ, *Brisson. de verb. signif. lib. 19. vers. vectigal,* licet latiori acceptione extendatur ad omnia, ex quibus Fiscus vectigal capit, *d. §. vlt. l. inter publica, Regner. de regalibus lib. 2. cap. 6. de vectig. in princip.* Adeòque publica, iurisque publici sunt vectigalia, vt
9 indè ortum habuerit, cōductores vectigalium fuisse Publicanos appellatos, tāquam exactioni publicæ pecuniæ addictos, *l. eum, qui ff. de verbor. signif. scta. l. quanta 12. in fin.* ibi, *Publicani autem dicuntur, qui publica vectigalia habent conducta ff. de public. Regner. d. cap. 6 num. 4.*
10 prout conduci, & locari non minori, quàm triennij spatio, quo tempore peracto, iterum licitationum iura, conductionumque recreari oportere, ac simili modo alijs collocari, monet Imperat. in *l. pœnes illum 4. C. de vectigal. & commiss. Boer. in* celebri *decis. 249. nu. 1. Peregr. de iure Fisci lib. 6. cap. 5. num. 3.* vt noxia euitentur demania, in quo illud ad propositum est summè notandum, I.C. *in d. l. quanta 12. §. vlt.* vt verissimum
11 supponere, non ideo minus vectigalia, eorumque reditus publica censeri in posse conductorum, quod probat *text.* apertissimè, quem citat ibi *gloss. vlt. in l. 1. §. hic titulus,* iuncta *glos. verb. pendant, illòmet tit.* dum explicat *Vlpian.* qui sint Publicani, ita loquitur, *Publicani autem, qui publicè fruuntur, nam inde nomen habent, siuè Fisco vectigal pendant, vel tri-*
12 *butum consequantur,* subdit *Accurs. siuè tanquam procuratores colligendo pro Fisco, vel etiam iure suo, & ad suum commodum, reddendo Fisco certam mercedem,* quam *glo.* expositam extollit *Bar.* dicens *in d. §. hoc tit. in princip.* esse veram, bonā, & notabilem, & addit, *siuè ergo quis colligat pro Fisco, siuè pro se, cum Fisco aliquid præstat pro mercede, idem est,* adeò vt *Castr.* ita summauerit illum *text. Publicanus dicitur, qui est positus ad exigēdum publicos reditus, siuè exigat immediatè pro Fisco, siuè immediatè pro se, sed aliquid soluit Fisco, à quo cōduxit, vel emit,* hæc dicit, & hos patres sequuntur cæteri omnes, vt supponit *Peregr. d. lib. 6. tit. 5. num. 17.* nec reperi in hoc contradictorem, quod reditus vectigalium, tam pro Fisco immediatè exacti, quàm locati dicantur publici, publicaque pecunia,
13 cum vectigalia, ob vtilitatem, vel necessitatem publicam instituta sint, *l. fin. C. de vectig. l. 1. C. noua vectig.* in quibus constare Reipublicę neruos, nemini dubium esse, statuit I.C. *in l. 1. §. in causa, ff. de quæstion.* etiam si locentur, *l. moris 9.*

§.

§. *sunt autem, ff. de pœnis*, & legitimè im-
14 posita, sunt fauorabilia, *Regner. d. cap. 6. nu. 35. & 38.* confert *Taciti locus lib. 13. annal.* his verbis, *dissolutionem Imperij docendo si fructus, quibus Resp. substineretur diminuerentur.*

Quæ cum ita sint, clarè apparet, eam pecuniam, quam conductores arrendamẽti Fisco persoluturi erant, non solùm vti substinentem vices Fiscalis pecuniæ, & ipsius functionem recipientem, tam ex pecuniæ, contractusq; natura, quàm ex eorum repromissione, & destinatione in publicos vsus factam, scilicet dimittẽdis Fisci consignatarijs, publicam, & fiscalem habendam, sed verè, & propriè publicam, & Fiscalem esse, vt meritò illam retinens, vel surripiens, residuum, & peculatus crimen perpetrasse videatur.

Quibus iactis fundamentis, residuo-
15 rum crimen commisisse eos dicemus, qui destinatam soluendis creditoribus Fisci pecuniam retinuerint, nec erogauerint, vt vult *text.* expressus *in l. Iulia 4. §. lege Iulia, ff. ad l. Iuliam pecul.* cuius hæc sunt formalia verba, *lege Iulia de residuis tenetur is, apud quem ex locatione, emptione, alimentaria ratione, ex pecunia. quam accepit, aliauè causa, pecunia publica resedit, & qui pecuniam publicam in vsum aliquem acceptam retinuerit, nec erogauerit, hac lege tenetur*, idemque disponitur *in l. 2. ff. eodem tit. lege Iul. de residuis teneeur, qui pecuniam publicam delegatam in vsum aliquem retinuit, neque in eum consumpsit*, vbi *gloss.* subdit, *delegatam, idest destinatam*, &
16 sic habemus ex his legibus, quod qui pecuniam publicam destinatã ad vsum aliquem retinuerit, eum residui legi obnoxium esse, *Ias. cons. 111. col. 3. sub num. 4. vers. nec etiam potest, lib. 1. Ruin. cons. 143. nu. 7. & seq. & nu. 25. lib. 5. Menoch. de arbitr. cas. 586. sub nu. 33. in fin. Capoll. cons. 39. in 3. dubio, sub num 25. Boss. tit. de l. Iul. pecul. & de resid. in princ. Tiber. Decian. tract. crim. cap. 31. de resid. lib. 2. Caball. resol. crim. cent. 1. cas. 99. num. 33.*

Cuius criminis reos iura afficiũt pœ-
17 na restitutionis eius, quod debetur, & amplius eius parte tertia, *tex. in l. 4. §. sed & qui, ff. ad l. Iul. pecul.* ibi, *qua lege damnatus amplius tertia parte, quam debet, punitur*, vbi *gloss.* quamuis varios referat intellectus, tamen is apud omnes præualuit, qui à *glos.* vltimus relatus est, vt scilicet tertia parte amplius debito puniatur, *Ias. d. cons. 111. lib. 1. Ruin. d. cons. 143. nu. 7. lib. 5. Cacher. decis. 70. nu. 9. Io. de Platea in §. sunt præterea, sub nu. 171. vers. pœnam autem, instit. de publ. iudic. Caball. cit. cas. 99. nu. 46.*

Quoad verò pœnam criminalem, ex-
18 traordinariè eos coercendos, ac puniẽdos esse graui pœna, post *glo. in d. l. 4. §. sed & qui, verb. tertia parte, Boss. in suo tract. crim. tit. de lege Iul. pecul. & de resid. in fin. Capoll. in cons. 39. in 3. dub. sub nu. 35. & seq. Dec. cap. 31. de resid. nu. 5. vers. iudicium hoc*, qui dicunt, pœnam debe-
19 re infligi grauiorem ea, quæ pro furto infertur, cum sit delictum grauius furto, *idem Boss. tit. de furt. nu. 41. vers. nec etiã*, dicens, quod hoc crimen committens, maximam pœnam patitur, *Affl. in Const. Officiales Reip. nu. 3. vers. caueant etiam*
20 *Officiales*, & ita delinquentem prædonẽ dici, ait *Socin. cons. 46. num. 10. lib. 1. Cacher. d. decis. 70. sub nu. 9.* latè agit *Caball. d. cas. 99. ex nu. 40. vsq; ad 46.*

Quod verò attinet ad secundum caput *legis Iuliæ peculatus*, vt scilicet isti Arrendatores legis Iuliæ, quæ de pecu-
21 latu est, pœnis distringi debeant, id citrà dubietatem aliquam cuilibet rem benè intuenti, & per perpendenti clarum efficietur: etenim cum pecunia ab ipsis Fisco debita, ab eodem in eius manibus relaxetur, & derelinquatur, vt Fisci cõsignatarijs persoluatur, indè fit, vt cum ab ipsis in eum vsum destinata veluti soluta retineatur, non vt simplices fiscalis pecuniæ retentores, seù reliquatores, sed vt fures Fisci, & eius creditorum pecuniæ, sint meritò existimandi.

22 Siquidem *lex Iulia de residuis* tunc locum habet, vt diximus, cum pecuniam à Fisco, in vsum aliquem erogandam aliquis retinuerit, nec erogauerit, vt iura suprà allegata disponunt, sed ipse erogatam non fatetur, longè verò diuersus est
23 casus, cum quis pecuniam, quã erogandã susceperat, veluti erogasset, retineat, nec

nec verè erogauerit, quoniam tunc furtum publicæ, & fiſcalis pecuniæ propriè commiſiſſe intelligitur, in quo furandi animus ex ꝓpoſito adfuiſſe neceſsè eſt, quod probari poſſet ex *text. in l. hac lege 11. ff. ad l. Iul. pecul.* qua habetur, *peculatus lege teneri eum, qui in tabulis publicis minorem pecuniam, quàm quod venierit, aut locauerit, ſcripſerit, aliudue quid ſimile commiſerit.*

Sed alijs probationibus cõſultò omiſſis, nobis ſufficit vnus *text.* noſtrum defi-
24 niens caſum, ſcilicet in *l. ſacrilegi 9. §. fi. ff. ad l. Iul. pecul.* vbi apertè illud deciditur, his verbis, *eum quoque, qui pecuniam publicam in vſus aliquos retinuerit, nec erogauerit, hac lege teneri*, Labeo 36. *posterior. ſcripſit*, quem *tex.* de peculatu intelligi, non de reſiduis, cõuincitur ex eo, quod cũ in antecedẽtibus verbis, & cõtextu totius illius legis, de peculatu tractetur, & nihil de reſiduis, poſteà I. C. ſubnectit, *eum quoque*, &c. quæ dictio eundem ſenſum continuat, citando *in fin. eundem locum Labeonis lib. 38. poster.* quem ſupra *in §. Labeo*, de peculatu agẽtem allegauerat, & quamquam *gloſſ. in verb. aliquos*, intelligat de reſiduis, id eſt contra *text.* mentem, & verba, non benè ab Accurſio percepta, cui quoniam viſum fuit, niſi ita intelligeretur, dictum §. opponi *textus in l. 2. & l. Iulia, §. ſed & qui eod. tit.* proindè de reſiduo I. C. non de peculatu loquentem credidit.

At cum nos longè hos caſus inter ſe differre demonſtrauimus, & propterea diuerſæ legum diſpoſitioni ſubijciendos, cum duo illa priora iura de eo, qui retinuit, nec erogauit, loquantur, *lex* verò *ſacrilegi §. eum quoque* agat de eo, qui retinuit, quaſi erogaſſet, meritò in duobus illis prioribus iuribus reſidui crimen locum habere, in hac verò vltima facti
25 ſpecie peculatum admitti, Labeo diſponit, quam etiam declarationem confeſſa eſt *gloſſ.* ſibi in melius contraria, cum negare nequiuerit *in eod. §. eum quoque, verbo, Labeo*, de peculatu agi, vbi dicit hæc verba, *conſtrue, Labeo ait, non eſſe actionem reſiduæ pecuniæ cum eo, &c.* ergo eſſe peculatum admiſit.

26 Quæ iurium differẽtia ex eorum verbis expreſsè colligitur, etenim *in l. 2. & in l. 4. §. ſed & qui*, pecunia in vſum aliquem accepta retinetur, nec erogatur, & ſic delictum non eſt aliud, niſi quod non erogatur, ſed retinetur, at in caſu *l. ſacrilegi 9. §. eum quoque*, pecunia publica non dicitur accepta in vſum aliquem, nec erogata, ſed quod grauius eſt, dicitur in vſus aliquos retẽta, nec erogata, quaſi verè fuiſſet ſoluta, & à debitore retinetur, quo ſanè caſu cum furtum ſit impudentiſſimum, lex peculatus pœna cohibendum ſtatuit.

Quarè cum *text.* expreſſus nobis ſuffragetur, & *gloſſ.* prima facie contraria, poſtea ſe corrigens noſtram, & I. C. ſequatur veriſſimam in iure ſententiam, peculatus pœnis reos præſentis cauſæ plectendos eſſe, poculdubio poſtulamus.

Cum ergò ſint conductores publicorum vectigalium Regiæ Dohanæ, & ſtatuto tempore nomine Regiæ Curiæ debuiſſent ſoluere certas tertias, & quantitates Conſignatarijs, quod non fecerũt, ſed maiorẽ partem retinentes, reliquam
27 partem ſoluerunt, quaſi integrum debitum ſoluiſſent, meritò fiſcalis pecuniæ furtum feciſſe dicentur, & peculatus legibus tenebuntur, & hic propriè eſt caſus *text. in l. ſacrilegi, §. eum quoque, ff. ad l. Iuliam pecul.* de quo latiùs egimus in ſuperioribus.

Nec quicquam nobis aduerſatur *tex.*
28 *in eadem l. ſacrilegi 9. §. Labeo, & §. is autem, ff. ad l. Iul. pecul.* quibus iuribus definitur, publicæ pecuniæ, vel ſacræ furtum ab eo non fieri, cuius periculo fuit, & ideò æedituum in ijs, quæ ei tradita ſunt, peculatum non admittere.

Quoniam reſpondetur, iura prædicta loqui de ſimplici cuſtode deputato alicuius rei cuſtodiæ, non item in adminiſtrationem habente, ideò dicitur, rem eius periculo eſſe, cum eam cuſtodire, ac de ea rationem reddere teneatur, vt ita quoque intelligit *Accurſ. in d. §. eum, qui, verbo, quilibet*, ſubiungens, cuſtos pecuniæ publicæ, nam etiam ſi vtatur pecunia fiſcali ei credita, eam reddere poſtea in computorum redditione compellitur, quod videtur reſpexiſſe *Caball. d. caſ.*

*d.cas.99. nu.*30. dicens,in casu per ipsum proposito cuiusdam Camerarij,cuius custodiæ, & periculo pecunia fiscalis commissa fuerat, vt eam conseruaret, & alijs Officialibus distribueret, quod scilicet in eo,locum propterea non haberet crimen peculatus,quod committi ait ab Officiali, cuius custodiæ res commissa non est, sed tantum residuorum crimē, vt voluit *Bart. in d.l.sacrilegi*, §.*labeo*, *num*. 1. *ff.ad l.Iul. pecul.* vbi ex eo *text*. notat, Massarium rei communis, si quid ei ex communi pecunia remansit,peculatum non incurrere, sed residuum, cum peculatum ab eo, qui
29 non est Officialis,committi voluerint cōmuniter *Angel. Aret. in* §. *item lex Iulia Institut.de publ. iudic. Ioa.de Plat.Capoll. Ruin. Menoc. Decian*.ac alij relati à *Cabal. d.cas.99.num.*31. *&* 32. At casus noster longè diuersus est, nam nos non sumus in terminis Officialis custodiæ Arrendamenti deputati, vt est æditüus in casu *tex*. sed sumus in conductoribus publicorum, & fiscalium vectigalium, qui rationem aliquam, nisi de extaleo solui iusso Cōsignatarijs à R. C. quasi Fiscus ipse soluerer,Fisco reddere non tenentur, proindè pecuniam, quam Fisci nomine creditoribus arrendamenti soluere tenebantur, intercipientes, ac quasi solutam retinentes,peculatum admiserunt, vt Labeo decidit.

Præterea iura supradicta, quæ secundum I. C. mentem, & verba declarauimus, non militant in casu nostro, etiam si in terminis Custodis, & eius, cuius periculo res esset, versaremur, nam loquuntur, cum Officialis residuam facit pecuniam,idest soluere moratur, ideò eius periculo, quousque soluat, dicetur, & residuum locum habet, vt supra fusiùs habuimus: noster autem casus est, cum is, cui est credita fiscalis pecuniæ administratio, & Consignatarijs facienda Fisci nomine erogatio, circa eam fraudulēter versatur, scilicet cum dicit, soluisse viginti, & vsque non soluit nisi decem, eo enim casu dici-
30 mus, audacter, eum peculatum committere, cum se subducat periculo, & custodiæ, quasi integrè soluisset, quapropter cum eius periculo amplius id dici non possit,quod solutum simulatur,verè illius rei furtum committitur,& peculatus crimen insurgit,sibique locum vindicat, vt est *text.in d.l.sacrilegi*,§.*eum,qui.ff.ad l. Iul.pecul.*quo verissimo intellectu attento, *text*. alioquin contrarius non repugnat, legisq;ratio concordat.

Atque ita re iuxtà veros iuris terminos expensa, & doctrina dicti *text. legis sacrilegi*, §.*is autem* non vtcumque extensa, sed vt loquitur de eo dumtaxat intellecta, qui fiscalis pecuniæ periculū substinet, cuius contrarium in nostri casus specie verificari demōstrauimus, vbi quoniam prædicti Arrendatores fiscalem pecuniam non quod nō soluissent, retinuerunt,tunc enim eius pecuniæ periculum substinerent, sed quia retinuerunt velut soluissent, eius consequenter pecuniæ;quam retinuerunt,quasi soluēdo periculo se subduxerunt, remanet ex his irrefragabile conclusum, prædictos Arrendatores eam pecuniam retinendo in crimen peculatus incidisse,quibus insimul ita enucleatis clarè intelligemus, nequaquam aduersari,aut aduersari posse,quinimo nobis fauent ea,quę in eadē materia deduxit *D. Reg. de Ponte decis.*7. *& in eius consil.*22.*vol.*1. adde quod satis à nostro distat casus in *dicto consil.*discussus.

Prædictis adstipulantur ea, quæ non minus subtiliter, quā verè tradit *Matth. Vuesemb. in Paratitl. seù comment. iur. ciuil.ad tit.de leg.Iul.pecul.* Is enim quāuis dixerit,administratores,eosque,quorum periculo res est, peculatum non committere;non ideò minus tamen furti pœnis excusari,si furandi animo furtū commiserint,ad idque allegat pulchrum *text.in l.* 2.*ff.de tutel. & rat. distrab.* vbi
31 licet tutor aliquid de bonis pupilli auferens, de rationibus distrahendis actione teneatur,attamen, vt sunt formalia *text*. verba,*si furandi animo fecerit, etiam furti tenetur*. Ita in simili, licet de residuis administrator obligetur, non peculatus, si tamen animo furandi retinuerit,peculatu tenebitur. Verùm cū *Vuesemb.* ver-
32 ba aurea sint, & appositissima, ideò extensè descripsimus.*Ex his autem intelligi potest,etiam eos, qui sunt in officio,atq; administratione,furtum facere,& hoc nomine*

mine furti actione, alijsque similibus teneri, nec prætextu officij quasi Domini sint, aut domesticum furtum fecerint, excusari, etiam si ex hac causa pœnam mitigari plerique velint, quando & ij non grauiori pœna peculatus, sed leuiori de residuis tenentur, nisi admixtum falsum, furtum, aut alia circumstantiæ pœnam exasperet, nam lex de reliquatoribus tantum videtur accipienda, quando vel absque furto, falsoue, reliqua debere possunt. Quod si furtum Magistratuum coarguatur, de peculatu tenentur, & pœna capitali obligantur, §. penul. instit. de public. iudic. l. unic. C. de crimin. pecul. Hæc ille. En igitur ex eius verbis habemus, residuo tantum obligari, cum simpliciter in soluendo, & in administratione pecuniæ publicæ, moram committunt, & reliquantur; secus autem, cum præter moram, qua pecunia deberi non negatur, furtum intercedit, quo pecunia adeò retinetur, vt eius debitor, qui administrat, amplius dici non possit, quod contingit, cum quasi solutam de Domini mandato profitentur. Hoc etenim casu, quoniam furtum, falsumque committuntur, residuũ minimè locum sibi vendicat, sed peculatus, de quo loquuntur allegata iura. Cui verissimæ sentẽtiæ assentitur *Chassan. in Consuetud. Burg.* dum tradit, publi-
33 cum administratorem, pecuniam publicam furto auferentem, capitali pœna puniri, allegat *text. d. §. item lex Iul. pecul. Instit. de public. iudic. in tit. des iustices, vers. quæro quando, num. 12.*

Qui animaduertendus est, dum dicit, *furto abstulerit*, innuens, administrato-
34 rem regulariter non censeri auferre animo furandi, vt superius in tutore notauimus; & ita procedunt iura dicentia, eum peculatum non committere, secus autem cum constat, eum animo furandi id facere, tunc enim, cum publicæ pecuniæ fit furtum, peculatus committitur, qui ita definitur, vt propriè contingit in casu nostro, in quo Publicani publicam pecuniam, non quasi vt debitores aliquãdo restituturi, sed quasi soluissent, eam perpetuò habendi animo, detinuerunt.

Eademque ferè ratione conuincitur, quod ex aduerso iactari forsan subolvimus extra Arrendamenti Gubernatores, in cæteris nullum posse considerari delictum, vnde ij, qui Arrendamenti rationum libris præpositi fuerunt, & vulgò scripturales appellantur, ac Caratar ij in *l. Iul. peculatus* non inciderint, vt qui nõ sint veri administratores, nec Officiales, sed partes, seù caratas habentes in Arrendamento, non item officium; quare in eis delicto cessante, pœnam quoque cessare.

Verùm si res vel extrinsecùs inspicia-
35 tur, comperiemus, peculatum omnimodo ab ipsis, siuè officiũ in Arrendamento gesserint, siuè caratas habuerint, admissum fuisse. Nam aut loquimur de ijs,
36 qui scripturam exercebant, & peculatus sunt rei, dum in libris, & mandatis aliter, quam verè soluissent, cõsignatarijs erogasse scripserint, solutis nempè 25. aut 30. in singulos centum, reliquo sub no-
37 mine, & colore alagij à caratarijs Arrendamenti, qui vt plurimũ officia prædicta administrabant, retẽto, ita vt sit applicabilis *text. in l. hac lege 11. ff. ad l. Iul pecul.* cuius de peculatu agentis, hęc sunt verba, *hac lege tenetur qui in tabulis publicis minorẽ pecuniã quàm quid venierit, aut locauerit, scripserit, aliudue quid simile cõ-*
38 *miserit.* In casu huius *text.* venditor, vel locator fiscalis rei scribit, se vẽdidisse, vel locasse minoris, quàm verè vendidit, vel locauit, illudque plus subtraxit, & retinuit, furtum committendo, in casu contingenti Officiales Arrendamenti scribunt in libris, & mandatis se nomine Fisci plusquam verè soluerunt, Cõsignatarijs soluisse, idque, quod solutum non fuit, sed solutum profitetur, ab ipsis retinetur: idem ergò effectus resultat, scilicet occupatio fiscalis pecunię, sub specie solutionis apparentis ex apocis, & mandatis ab ipsis confectis. Cęterum hic casus proculdubiò comprehenditur in seqq. *text.* verbis, ibi, *aliudue quid simile commiserit*, quibus denotatur, eandem legem locum habere cum quid simile confingitur, vt fiscalis pecunia subtrahatur, & licitè apud subtrahentem remaneat, vt clarum sit, hunc casum decidi per dictum *text.* qui peculatus pœnis

Ii ita

ita delinquentes teneri, statuit.

39 Aut loquimur de Carataarijs, seù Cōductoribus Arrendamenti, & isti nec iustè potuerunt sine pœnarum metu apocas Cōsignatariorum emere, certā, & exiguam pecuniæ summam in singu-
40 los centum soluendo, cum ipsi sint Conductores Arrendamenti, æquè ac ij, qui oblationem principaliter R.C. fecerunt; & ab ijs veluti Caratarij ab initio nominati, à Regia Camera acceptati fuerint. Nec enim negari pōt, Caratarios inter conductores Arrendamenti, occasione socialis oblationis, quam vulgò *paranstiam* dicunt, habendos esse, nam differētia constituenda non est inter socios, &
41 participes, cum particeps dicatur propriè socius, *l. cum in societatis, ff. pro soc.* vbi in casu conductionis salinarum, socius appellatur qui participat in salinis;
42 nec refert, quæ portio habeatur in societate, *l. si non fuerint ff pro soc. Ias. cons. 33. vol. 3.*
43 Insuper isti habendi erunt tanquam principales conductores, cum Arrendatores conduxerint pro se, & nominandis ab ipsis, qui ab initio respexerunt ad no-
44 minandos; validusque est huiusmodi contractus, *Alexand. consil. 322. volum. 6. Dec. cons. 543.* & nominatio huiusmo-
45 di retrotrahitur ad tempus conductionis, *Ias. in l. si ita stipulatus, num. 6 ff. de verb. obligat.* ideò tanquam principales
46 conueniri possunt: imò si conductores vectigalium communicent cum alijs socijs vt moris est, & socios adhibeant in vectigalibus, contrà hos agi potest per Rempublicam, seù Fiscum locantem, vt post *Angel.* docet *Rebuff. de mercat. art. vltim. gloss. vnica, num. 15. Alexand. in l. Ciuitas ff. si cert. petat.* qui itidem ait, ex
47 contractu Publicanorum obligari socios Publicanorum, optimè *Rot. Genuæ decis. 14. ex num. 23. vsque ad 26.* vt quotidiè
48 videmus in R.C. discussionem fieri de Caratarijs nominatis, qui nisi Fisco idonei videantur, reijciuntur, quousque alij nominentur, ex antiqua, & iusta praxi, confirmata ex nouissimis Regijs ordinationibus. Patet igitur tanquam principales, nedum vt socios, & participes habendos esse; quod itidem probatur ex *tex.* clarissimo *in l. 1. §. familia, ff. de publ.* vbi declarans I. C. qui veniant appellatio Publicanorum, idest Conductorum vectigalium, ad *tex. d. l. quanta 12. §. vlt.* eorumque familiæ, dicit, comprehendi omnes, qui Publicanis in eo vectigali mi
49 nistrant, eoq; edicto contineri non solū dominos, verùm etiam socios vectigalis, licet domini non sint, vt subijcit *Vlpian. in l. 3. §. 1. ff. eod. titul.* & eò magis domi-
50 ni, qui in *d. l. 3. §. 1.* non accipiuntur pro dominis ratione dominij, sed de illis, qui habent maioritatem, siuè præeminentiā supra Publicanos delinquentes, vt ipsi antè socios teneantur, quod summè notandum est contrà eos, qui in hoc Arrendamēto fuerunt absoluti Domini, & dum debuerūt regere, & corrigere alios; ipsi cæteris exemplum præuaricādi præbuerunt.

Quo respexisse videntur ij *DD.* qui dixerunt, administratores publicæ, & fi-
51 scalis pecuniæ, quos residui crimen incurrere diximus, non peculatus, si tamē non finita, sed durante administratione eam interceperint, retinuerint, nec erogauerint, peculatus tamen crimen admittere, quam sententiam amplexi sunt *Hostiens. in summa, de crimin. pecul. num. 1. Iacob. de Beluij. in pract. crim. de furt. & latron. num. 39. Aretin. in §. item lex iulia pecul. num. 2. Instit. de public. iudic. Iason consil 111. circa primum, lib. 1. versic. nec hic potest, Peguera decis. 27. num. 5. versic. tertius casus, Farinac. de furtis, quæst. 171. num. 63. versic. contrariam par. 1.* & Offi-
52 cialem publicam pecuniam in rem suam vertentem, peculatus pœna puniri, ex *l. 1. C. de crimin. pecul.* vbi *Odofred. Salyc. & alij*, præsertim *Bart. & Io. de Platea*, hoc notantes contrà Conseruatores Regiæ monetæ, eam in alios vsus conuertentes, *Giurba decis. 88. num. 6. Dom. Regens Tapia super pragmat. 46. de offic. procur. Cæsaris*, dicens, ita practicatum fuisse.

Et videtur pro hac distinctione casus
53 legis apertus *in Constitut. Regni Officiales Republicæ, sub tit. de pœna peculatus*, ibi, *Officiales Republicæ, vel Iudices, qui tempore administrationis pecunias publicas subtraxerint, obnoxij sint crimine peculatus, capite puniantur*, vbi *Afflict. in* prin-

princip. hoc aduertens dicit, hoc proce-
55 dere, dum sunt in administratione, referens, *gloss. in d. Constit.* sentire, illum *text.* intelligendum esse de pœna mortis naturalis, dum dicit, *capite puniantur*, ipse verò intelligit de pœna capitis, id est mortis ciuilis, quæ est deportatio, sed postmodum fatetur, de iure nouissimo *Cod.* esse impositā pœnam mortis naturalis, post *num. 2. vers. & dico vnum, & num. 3.* inuehit contrà retinentes pecuniam fiscalem, & de ea mercimonium exercētes, quam pœnam quoque comprehendere eos, quorum ministerio vtitur Officialis ad subtrahendam pecuniā, & subtractam scienter suscipientes, ex *l. 1. C. de crim. pecul.* vbi *DD. Decian. d. lib. 8. cap. 28. num. 7.* fusissimè de hac re varios casus firmans, *Mastrill. de magistr. lib. 6. cap. 8. ex num. 71. & seq. tom. 2.* & maxima cum ratione ponderandum es-
56 se tempus administrationis, vt quis in crimen peculatus incidat, aduertit appositissimè *Reg. de Ponte decis. Collat. 7. post num. 26.* de quo videndus etiam *Petr. Folier. in pract. crim. in fragment. tit. de crimine pecul. num. 143.*

Quamobrem, hoc crimine euidenter, ni fallor, in Arrendatorum personis pate facto, pœnas, quas subituri erunt, dispicere oportet, & si de pecuniaria loquamur, vel dicemus, pecuniam Fisco tradendam, ab eodem Consignatarijs per Arrendatorum manus solui iussam,
57 Fisco incorporatam censeri, quo casu quadruplum soluere cogentur, *l. penult. §. fin. ff. ad l. Iul pecul. & ibi gloss. fin. post princip. Aretin. in d. §. item lex Iulia, sub num. 2. versic. & aduertas, Bart. Ias. Ruin. aliíque per Cabal. d. cas. 99. nu. 27.* vel saltim dupli pœnam subibunt, quæ
58 pœna locum habet, cum Fisci res surripitur, ei non dum incorporata, vt si aufe-
59 ratur à Fisci debitore, *Cepoll. cons. 39. nu. 35. Curt. iun. cons. 19. num. 13. vers. circa vltimam, Decian. tract. crim. lib. 2. cap. 30. sub num. 5.* ac alij per eundem *Cabal. resolut. crim. cent. 1. cas. 99. num. 29.* Corporalem verò pœnam si respiciamus, iu-
60 re ciuili, aqua, & ignis olim interdictione, nunc deportatione puniendi sunt, *l. 3. ff. ad l. Iul. pecul. Decian. in tract. crim. par. 2. cap. 30. num. 1.* Imper. sanctione in *l. vnic. C. de crim. pecul.* & Regni Constitut. capite plectendi erunt.

61 Furti denique rei manifesti, ex superiùs dictis, & ex ijs, quæ inferius dicentur, puniendi sunt, cum furtum pecuniæ à Fisco acceptæ Consignatarijs distribuēdæ fecerint, vt pluribus legibus edocemur, vt ex *text. in l. si is, cui, & l. si seruum, 16. C. de furt. l. quemadmodum, §. fi. ff. de noxal. act. l. si quis vxori 53. §. Iulianus ff. de furt.* ibi *si pecuniam quis à me acceperit, vt creditori meo soluat, deindè cum tantam pecuniam eidem creditori deberet, suo nomine soluerit, furtum eum facere,* per quem *text.* refert *Ias. in l. eius qui in Prouincia, §. quas verò, num. 7. ff. si cert. pet.* iuuenem quendam fuisse suspēsum propter furtum ab eo commissum, ex illa alienæ pecuniæ contrectatione, pro quo frustrà insudasse *Florianum, & Imolam*, idem *Iason* testatur, vt propriè contingit in istis Arrendatoribus, qui pecuniam alijs exoluendam fraudauerunt, magnamque illius partem sibi retinuerunt, tunc enim quilibet pecuniæ
62 administrator, non solum Iudex, seù Officialis eam intercipiens capitaliter punitur cum ipsi consentientibus, & adiuuantibus, doctrina est punctualis *Io. Fabri in §. item lex Iulia, num. 3 & 4. Instit. de public. iudic.* & subiungit, quod licet non videantur hac pœna plecti, quando credita fuit ipsis pecunia eorum periculo, quod ipse contrarium decidit, addens hæc formalia verba, *aliàs non haberent vnquam locum iura superius allegata quæ puniūt administratores, quod non est dicendum.* At quantò fortiùs eadem in casu nostro locum habebunt, in quo sub ea furandi specie, prædictos Arrenrendatores insimul pecuniæ furatæ periculo se subtraxisse suprà demonstrauimus.

Cum igitur in casu præsentis inquisitionis conductores isti nedum contrà iuris præcepta, sed etiā posthabitis Regijs, Proregisque mandatis, Cameræ instructionibus, præceptisque, in maximam Fisci perniciem, & ipsius existimationis diminutionem, populi, præsertim pauperum detrimentum, tot grauia cri-

mina, fraudes, calliditates, falsitates, furta, rapinas, extorsiones, dolosque non semel, sed pluries, palàm, abiecto scelerum pudore, Dei, Iustitiæque metu perpatrauerint, admiserintq; sepositis ideò
63 particularibus residui, ac peculatus pœnis, furtorum adeò immanium pœnis subigendi erunt, quæ dictant, capite esse priuandos, vt statuitur in *l. fi. C. de his, quæ ex public. collat. illata sunt, non vsurpand. lib. 11. & in l. fin. C. de his, qui ex public. rationibus mutuam pecuniam accep. lib. 10.* quæ iura in casu simili expendit *D. Reg. de Ponte decis. Cons. Collat. 7.* præsertim post *num. 30. antè fin.* vbi constituit maximum discrimen inter legem Iuliam de residuis, quæ non in alio consistit, nisi in pecunijs non expensis, sed simpliciter retentis, describens, crimen residuorum esse retentionem pecuniæ publicæ, quæ apud aliquem in administratione resedit, in publicum non relata, citans *Petr. de Greg. Cuiac. & Io. Borcholt.* & subdit, *Sed quando non solum adest in Ministro retentio, sed consumptio in proprios vsus, vel in alios non destinatos, ita quod contra Fisci voluntatem, contra ordines, & contra instructiones, in maximum Fisci damnum, pecunia fiscali vsus sit, tunc non stamus amplius in crimine de residuis, nec*
64 *peculatus, sed in furto, & delicto, taliter quod in eo habemus iura particularia, & nouissima C. per quæ pœna capitis est imposita, l. 2. sciant omnes C. de ijs, qui ex publicis rationibus mutuas pecunias acceperunt, lib. 10.* vbi *gloss.* dicit, illud delictū includere furtum, peculatum, & falsum,
65 & *l. 3.* quæ est vltima incipiente, *Sciant Iudices, C. de ijs, quæ ex public. collatione illata sunt, non vsurpandis, lib. 11.* vbi *glo. 1.* exponens verbum, *Iudices*, subdit, *maximè, nam idèm in alijs Officialibus, & gloss. fin.* intelligit, pœnam ibi indictam grauissimæ seueritatis, vt sit pœna capitis, dum Imper. statuit, *Sciant Iudices nihil sibi ex priuatæ rei canone, vel ex eo, quod ex ijsdem titulis exegerint, ad necessitates alias transferre licere, nisi malint grauissima seueritate suam licètiam coercere,* & hanc pœnam intelligendam esse de morte naturali, voluit *Affli. in d. Constit. Officiales Reipublicæ, post nu. 2. versic. & dico vnum,* vbi, quod est ab Officialibus Regijs scribendum literis aureis, quod si de pecunia Regij Fisci Officiales facerent mutuum quibusuis personis sine Regis licentia, deberent decapitari, & ille, qui recipit, deportari, & eius bona omnia Fisco applicari, & publicari, quod si pœna mortis imponitur mutuanti solùm pecuniam publicam, ea ratione, quod ad necessitates alias transferre non liceat sine Principis permissu, quantò grauius erit delictum, fraudare tot machinationibus Regis creditores, siuè Consignatarios, pecuniam ipsis debitam dolosè subtrahendo, & vt redeamus *Reg. de Ponte d. decis. 7. num. 30. in fin.* vbi hæc verba addit, *& hic est verus, & germanus intellectus ad dicta iura, C. de his, quæ ex public. ration. & de ijs, qui ex pub. collat. ob quod nō merentur allegari iura Digest. in casu, de quo agimus.* Hæc ille, ex cuius verbis apparet decisus casus noster, & sic etiam ex istis resolui posset oppositio *text. in l. sacrilegi 9. §. labeo, ff. eod.* vt committatur peculatus ab eo, cuius periculo res fuit.

66 Et tandem hic etiam ad exuberantiam primæ nostræ conclusionis, quinimò ijs quoque præcisis, quibus publicam esse pecuniam à prædictis administratoribus interceptam demonstrauimus, ex alio capite in pœnam peculatus indistinctè in ea parte illos incidisse ex *text. in d. l. sacrilegi §. eod. capite,* omninò affirmare licebit, vbi *Paulus* ex sentētia *Labeonis* in casu ibi per eum posito etiam in priuatæ pecuniæ interceptione crimen peculatus contra auferentem subscriptis verbis adnotauit, *eodem capite inferius scribit, non solum pecuniam publicam, sed etiam priuatam crimen peculatus facere, si quis quod Fisco debetur simulās se Fisci creditorem, acceperit, quamuis priuatam pecuniam abstulerit,* ergo etiam cum isti administratores ex giratis, & cessionibus dolosè extortis à Fisci creditoribus, se simulantes Fisci creditores, à Thesaurarijs, seù Capserijs tanquam ipsis debitam pecuniam exegerint, vt plurimum decipientes miseros Cōsignatarios, non soluta ipsis, nec parte crediti oblata, sed sub spe futuræ numera-

merationis, vt plurimùm, non sequutæ, vel diminutæ in tempore, & quantitate, non poterunt etiam ex hac via effugere pœnam peculatus, etiam attento iure Digestorum; vt probatur ēt *in text.* iuncta *gloss. in l. peculatus* 13. *ff. eod. tit. Hostiens. in summa ad l. Iul. pecul. vers. sed &*
67 *in casu*, & simile est in *l. Iulia, de residuis*, vt pecunia, quæ non est residua, quia illam priuatus Fisco debebat, post annū tamen eam quoq; *lex Iulia* residuam esse iussit, *l. cum eo* 10. *ff. eod.*

Plura scribenda essent, nisi temporis breuitas me breuiorem quoque redde-
68 ret, quam cum capitis pœnam tot iuribus imponendam probauerimus, quippè eorum vita deficiente, criminum quoque pœnas in cadauera, defunctorumque hæredes sequire vetuerint leges, nisi in id, quod ad hæredes ex turpi lucro peruenisse dignoscatur.

Hæc causa pluribus obiectis impedimentis, non fuit decisa, verùm vt in futurum huiusmodi facinus Reipublicæ adeò noxium cohiberetur, & omnis deinceps dubitandi occasio remoueretur, edita fuit pragmatica sanctio die 10. Augusti 1640. qua tam Gubernatoribus, ac socijs, quàm quibuscunque mediatoribus variæ pro actuum iteratione pecuniariæ pœnæ præter debiti exolutionem, ac etiam corporis afflictiuæ pro Excell. Proregis arbitrio vltra damni refectionem partibus faciendam, statutæ fuere.

ARGVMENTVM.

De Principis potestate in genere, & an ordinaria potestate, ēt sine causa priuilegia, & gratias reuocare possit. De eiusdem potestate circà reuocationem priuilegiorum, etiam quæ in contractum transierunt, pretio accepto, vel ob merita, subdito, vel non subdito concessorum: & quando in contractum transire dicantur, ne reuocari possint, latè disseritur. Princeps iusta exigente causa num priuilegia, & contractus; fortiùs & ius alteri quæsitum auferre possit; & an ad refectionem teneatur, ipsiusque assertioni credendum sit. Rex domanium num reuocare possit, & vasallos infeudare, tam de iure, quàm Regni consuetudine. *Text. in l. intellecto, de iure iur.* perpenditur, ac declaratur. Quid si alienatio tendat in magnum Coronæ præiudicium; & quæ ea alienatio dicatur. Dominus directus directū dominium inuito vasallo alienare non potest, sicut nec vasallus feudum, quod limitatur cū transfertur vtile tantùm, retento directo. Quid si vasallus cum Castri vniuersitate alienetur, de consuetudine vetustissima Rex noster vasallos ēt inuitos in feudum tradit; quæ consuetudo vbi viget, seruanda: & quid operetur. Conclusio prædicta ampliatur, etiam in alienatione directi dominij in Regno, tam in Rege, quàm in Baronibus, Rege assentiente, ad instar cōsuetudinis Mediolanensis. Et quid in Rege Galliæ, tam de iure, quàm de consuetudine. Promissio de non alienando, sed de domanio perpetuò cōseruando iusta

ta de causa reuocabilis, ipsiusmet contractus natura id suadente. Feudum à Principe etiam pecunia intercedente obtentum, non eò minus erit beneficium; idem in gratia, ac priuilegio Principis, ob idque ad nutum reuorabile. Quid si non subdito concedatur, fusè differitur. Rex domanium concedens nil iuris transfert, sed retinet; Quæ retentio ei reuocandi facultatem tribuit, idē cum domanij retentio Principis dignitati officiat, & deroget. Princeps successorē num ligare possit, ne regalia concedat. De Principis absoluta potestate, & clausulis derogatorijs, & earum viribus. Priuilegium subdito concessum reuocatur, nisi ad mensuram seruitiorum, quæ commensuratio ad ea tantùm refertur, ad quæ is minimè tenebatur. Domanium Regi, & Vniuersitatibus quoque damnosum. *D. Reg. Tapia* decisio ad id affertur, & prædictis minimè aduersari, euidenter ostenditur. Demum Regiæ Cameræ consultatio, ac plures Regiæ literæ circà idem afferuntur.

SVMMARIVM.

1 *Periculosum de Principis potestate differere.*

2 *Princeps supremus nulli adstringitur formæ, nec eius facti ratio exquirenda, & num. 4.*

3 *Disponit ad libitum suprà, contrà, & extrà ius.*

6 *Principes supremam possunt habere potestatem de iure, & usu, ex communi DD. sententia, contraria explosa, nu. 5.*

7 *Rex Catholicus Stella Matutina inter alios Reges.*

8 *Superiorem non recognoscit.*

9 *Potestate absoluta nunquam vsus, nisi ob bonum publicum.*

10 *Principis potestas circà reuocationem priuilegiorum, gratiarum, contractuum, iurisq; quæsiti, vastum Oceanum.*

11 *Princeps de ordinaria potestate, priuilegia, & gratias pro libito, nulla etiam ex causa reuocare potest, & nu. 13.*

12 *Quæ conclusio inter receptissimas adnumeratur.*

14 *Restringitur tamen ex quorundam DD. sententia, cum priuilegium transijt in contractum, & nu. 18. vel si fuerit concessum pro seruitiorum remuneratione, num. 15.*

16 *Item si non subdito concessum fuerit, vel subdito accepto pretio, vel alia quauis re loco pretij.*

17 *Restringitur etiam cum ex priuilegio dominium directum, vel vtile transfertur.*

19 *Priuilegium subdito concessum etiam ob seruitia, quorum mentio in specie facta non est, non transit in contractum, & est reuocablie, & nu. 22.*

20 *Specifica meritorum mentio in personis probibitis non sufficit absq; alia probatione, quod æquiualeant concessioni, fallit in Principe, nu. 21.*

23 *Specifica meritorum descriptio etiam in personis non probibitis exigitur.*

24 *Priuilegium concessum præcedentibus meritis, & pretio, quod tamen concessionem non æquet, in contractum non transit.*

25 *Priuilegium remuneratorium in contractum transfusum, ex causa superueni-*

ti reuocatur.

36 *Filius, & vxor, patri, ac viro obsequij operas prastare tenentur;*

27 *Meritum cessat quoties quis ex debito operatur, & num. 30.*

28 *Vasalli tenentur Dominum comitari in bello, etiam extra Regnum, ampliatur in burgensibus, nu. 29.*

31 *Merita non efficiunt concessionem irreuocabilem, & nu. 32. contrarium, nu. 363. sed primum verius, & communius, nu. 364.*

33 *Fiscus non tenetur ad refectionem subdito ob reuocationem concessionis remuneratoriæ, & ità pluries decisum, nu. 35.*

34 *Principum donationes sub seruitiorum commemoratione aquè, ac gratuitæ, censentur.*

36 Ill. Marchionis Belmontis *authoritas non obesse, ostenditur.*

37 *Priuilegium quoties in contractum transit, & est irreuocabile, reuocatur tamen cum iurisdictionem concernit, & num. 42. 43. & 53.*

38 Bald. in l. qui se patris, C. vndè liberi, *circà iurisdictionalium priuilegiorum reuocationem, expenditur, & num. 39. 40. & 41.*

44 *Discrimen constitui non debet inter concessionem iurisdictionis affirmatiuè, vel negatiuè singulis personis, aut Ciuitatibus factam.*

45 *Priuilegium domanij vtpotè negatiuè concessum faciliùs reuocatur, quàm affirmatiuum, & nu. 46.*

47 *Priuilegium habens tractum successiuum in futurum, omninò reuocabile.*

48 *Libertas aduersus Imperatorem ex eius patientia, vel priuilegio non prascribitur in praiudicium successoris, & n. 55.*

49 *Veneti libertatē ab Imperio recognoscunt, quod ab eo reuocari potest.*

50 *Habens aliquid ex priuilegio pracario tenere dicitur, cum reuocare valeat.*

51 *Princeps non ligatur ex concessione titulo lucratiuo facta, qua non transit in contractum, nisi aasit pretium, vel commēsuratio, nu. 52.*

54 *Regalium concessio ad libitum à Principe reuocatur.*

56 *Pontifex in beneficialibus liberam, & absolutam potestatem obtinet.*

RESPONS. XXIII.

1 ETsi periculosum sit de Principis potestate disserere, *l. disputare, C. de crim. sacril.* nam supremus
2 Princeps nulli adstringitur formæ, nec ab eo est exquirenda ratio, cur ita facis, secundùm *Bald. in l. impetrata, C. sent. re-*
3 *scindi non posse*, possunt enim Principes supremi suprà ius, contrà ius, & extrà ius ad libitum disponere, *Speculat. tit. de legibus, §. nunc ostendendum, vers. 89 Bald. in prælud. feud. col. 9. Albert. Brun. cons. 1. nu. 33. Ioan. Campeg. inter cons. Bruni cons. 2.*
4 *num. 38.* Plenitudo enim potestatis nulli est necessitati subiecta, nullisq; iuris publici regulis restricta, secundùm *Bald. in l. 2. num. 39 & 40. C. de seruit. & aqua, Ias. inter cons. Bruni. cons. 8. num. 8.* vt latissimè post alios prosequitur *Fridericus Prukmannus Germanus in tract.* integro, quem edidit, *De soluta potestate Principis*, explosa *Couarruuiæ, ac Pinelli* opinione, asserentium, non dari in Prin-
5 cipibus humanis supremam potestatem; dum constat, eos à communi opinione aberrasse, cùm hæc communi In-
6 terpretum consensu, frequentissimo Principum vsu, ac etiā de iure receptissima sit, vt animaduertit pulchrè *Peregrin. art. 52. num. 124. de fideicomm.* vbi infert, non inutiliter plura in hac materia scripsisse *Euerard. in loco à plenitudine potestatis*, & *Petram de potest. Principis, cap. 1. in fine.*

Nihilominùs adeò emicat iustitia Inuictissimi nostri Catholici Regis, quem
7 vti stellam matutinam inter alios Reges intuemur, vt post *Corsett. q. 17. de potest. Reg.* exclamat *Ioannes Redinus de maiest. Principis, vers. Imperatoriam maiestatem, num. 62. tom. 16. tractat.* nec re-
8 cognoscit Imperatorem, aut alium humanum laicum Principem, vt ex multis probat *Castillo decis. 129. nu. 12. tom. 2.* vt de ipsius potestate subditis disserere
9 permittat; vt quia illa nunquam vsus fuerit, nec vtatur, nec etiam eius Antecessores vnquam dicta potestate absoluta vsi fuere, vt refert *Cannet. in Extrauag. Si quis aliquem, fol. 266. num. 111.* nisi

nisi cõiuncta cum dictamine rationis ob bonum publicum, & commune, nedùm tot Regnorum suę Ditioni subiectorum, sed totius Christianæ Reipublicę, cuius fuit, vt erit in æuum acerrimus propugnator.

Cùm igitur pro defensione, & tutamine Romani Imperij, Inuictissimæ, Sãctæq; Domus Austriacæ, Religionis, & Fidei Christianæ ad profligandum Exercitum Hæreticorum Alemaniæ pro causa tam pia, vrgenti, & necessaria statuerit procedere ad alienationem, infeudationemq; Domanialium Regni, nè subditi maxima sarcina pro præteritis malis, infortunijsquè grauati ex causa finitimorum bellorum, maiori præmerentur onere, nemini licere permittendum est illud iniustum asserere, id, quod Rex tam iustissimus, & pijssimus, necessitate coactus, vt iustum, ad euitandum maiora mala suis subditis, quos plusquam paterno affectu prosequitur, faciendum decreuit.

10 Et quia vastum est Oceanum potestatis Principis, præsertim circa reuocationem priuilegiorum, gratiarum tàm simplicium, quàm earum, quæ in contractus transfunduntur, siuè conuertuntur, & procellosum Aequor circà reuocationem contractuum, & de iure quæsito tollendo, & ex quibus causis id permitti possit, in qua materia tàm latè patent *DD.* scripta, & traditiones in lecturis, consilijs, integrisquè tractatibus editis, & in Commẽt. legum Roman. communium, & municipalium Hispan. Italiæ, & singularibus responsis, vt illa omnia breui allegatione perstringere esset mare concleati haurire, idcircò contentus ero reassumere subscripta capita, siuè conclusiones magis communes, quibus diuersi casus decidendi complecti poterunt.

Prima Conclusio.

11 PRinceps supremus de consueta potestate ordinaria potest priuilegia subditis concessa, & gratias illis factas pro libito voluntatis reuocare, & delere, etiam nulla subsistente legitima causa, *glos. vlt. vers. mansurum, in reg. decret. 16. de reg. iur. in 6. l. qui fundos, C. de omni agro deserto, lib. 11.*

Butrius, Anchar. Io: Faber, Paul. Castr. Aret. Card. Felin. Ias. Dec. Lupus, Curtius, Cassan. Ruin. Grammat. & alij citati per *Anton. Gabr. de iure quæsito non tollendo,*
12 *concl. 7.* vbi hanc conclusionem adscribit inter receptissimas, & pro ea citat etiã *Decis. Sac. Consil. Neap. in nouiss. 166.* vt de more is Author citare solet Dom. meum *Anton. Capycium* infrà alleganda eius decisio in materia reuocationis domanij. Adeò vt *Rosenth. Germ.* alioquin copiosissimus cõtentus extiterit ad probandam hanc primam conclusionem, (quam itidem cõmuni calculo *DD.* probatam testatur) ferè solius *Gabr.* testimonio, vt rem paucis (vt is dicit) explicaret *tom. 1. de feud. cap. 3. conclus. 21.* in prima *DD.* coaceruatione.

Licèt enim priuilegia deceat esse perpetua, & mansura, non tamen ideò
13 minus reuocari prohibentur etiam sine causa à Principe concedente, secundùm *glos. in d. regul. 16. de regul. iur. in 6. Suar. de legib. cap. 37.* cui nunc addo nouiter *Gabr. Pereyra de Castro* moder. Lusit. *de manu Regia tom. 1. c. 6. de concordia, num. 7.*

Et quamuis plerique ex *DD.* restringant hanc primam conclusionem. Primò non procedere quando priuilegium
14 non remansit in puris terminis priuilegij, sed transfunditur in cõtractum, quod dicunt contingere, cùm Princeps concedens aliquid est lucratus à concessionario, putà quia ab eo recepit aliquam donationem, vel factum, quod habeat perpetuam commensurationem cum re concessa, quia tunc priuilegium reuocari nõ potest sine causa, iuxtà Theoricam *Nicol. de Matthar.* quam refert, & probat *Bald. in l. qui se patris, post num. mihi 10. vers. sed Nicolaus, C. vnde liberi, cum alijs per Lancell. in templo Iudicum, § 3. lib. 1. cap. 1. de Imperatore, tit. priuilegia potest reuocare, vers. ostauò è conuerso. nu. 4. fol. 76. à ter.*

Et hinc plerique ausi sunt extendere dictum *Baldi* ad quodlibet priuilegium,
15 siuè concessionem factam in remunerationem

rationem seruitiorum, quod exindè dicatur transire in contractum, & ex consequenti effici irreuocabile, fatentur tamen, quòd *Matthar. & Bald.* non loquantur de isto casu, sed dumtaxat de
16 priuilegio concesso non subdito, vel de concesso subdito, accepto ab eo pretio, vel aliqua alia obligatione, quæ loco pretij succedat, putà si subditus promittat certum quid facere, & adimplere, quod habeat perpetuam, & conuenientem commẽsurationem cum priuilegio, vel re concessa, vt *Bald.* apertissimè loquitur, & sequitur *Paul. in l. digna vox, num. 6. C. de legibus*, sequuntur *Aret. nu. 18. Felin. num. 11. in cap. nouit. de iudic.* cum concord. congestis à *Peregr. de iur. Fisci lib. 1. §. hactènus disseruimus, nu. 18. vers. intellige tertiò*, vbi in specie reassumit ex scriptis per maiores nostros se reperire, duobus modis priuilegium transire in contractum. Primò, si conceditur subdito pretio accepto. Secundò, si concedatur non subdito. vt per *eum num. 3.*

Restringunt etiam secundò, vt ità de-
17 mum priuilegium subdito concessum sit reuocabile, si permanserit in finibus priuilegij, secus autem si ex priuilegio translatum sit in subditũ dominium directum, vel etiam vtile, quia tunc cùm dominium acquisitum sit iurisgentium, licèt modus acquisitionis sit iuris positiui, vel ciuilis, mediante scilicet priuilegio non poterit dominium auferri sine causa à Principe, vt post *Paul. in d. l. digna vox* tradunt *Aret. d. cap. nouit, num. 28. Felin. nu. 21. Castr. cons. 239. col. fin. lib. 1. Gabr. lib. 3. comm. conclus. tit. de iure quæsito non tollend. concl. 7. num. 3.* vbi alios refert; insignis, & maximi nominis I.C. *D. Reg. Rou. in comment. ad prag. de reuocat. gratiar. nu. 22.*

Non tamen istæ restrictiones sunt ità simpliciter admittendæ, & si aliquo modo essent tolerandæ, non comprehenderent casum nostrum reuocationis priuilegiorum Domanij; Circumscripto enim articulo: Vtrum Princeps possit reuocare priuilegium, quod verè, & propriè transit in contractum, iuxtà theoricam *Bald.* & communes traditio-
18 nes, quod est, cum acceptũ pretium, sit vel habitus sit respectus ad factum cõmensuratiuũ priuilegio concesso, de quo inferius in vltima cõclusione tractabitur.

Dicimus interim, primam restrictionem traditam, iure potius conuertendã esse in ampliationem.

Vt priuilegium subdito concessum sit
19 reuocabile, etiam si in remunerationem seruitiorum sit concessum, cùm de meritis non est facta specialis, & indiuidua mentio, sed tantum in genere, adeò vt non constet, merita æquiualere priuilegio concesso.

20 Communis enim, & vera est resolutio, quod aut sumus inter personas prohibitas, & tunc nedùm requiritur meritorum specifica, & indiuidua enumeratio, sed aliũdè probare oportet, & quòd merita æquiualeant concessioni.

Aut verò inter personas permissas, inter quas nõ dubitamus esse Principem,
21 & tunc licèt non exigatur probatio meritorum, attamẽ necesse est saltim, quòd merita à Principe sigillatim enumerentur, & quod verè sint digna ea remuneratione, vt dici possit factum commen-
22 suratiuum, alioquin priuilegium nullo modo transfunditur in contractum, sed remanet in finibus gratiæ reuocabilis, prout in puncto post *Tiraquell. in l. si vnquam, vers. donatione largitus, nu. 89. & 91.* & *Corasium*, qui testatur de cõmuni, prout eum refert *Villalobos in Aerario comm. opin. lit. D. nu. 159.* & alios multos tradit optimè *Azeued. lib. 5. tit. 10. de las donaciones, l. 3. num. 31.* & melius *33. in fine.*

23 Et ob id passim DD. communiter dicunt, etiam inter personas non prohibitas exigendam esse necessariò descriptionem specificam meritorum, vt post *Soc. cons. 295. lib. 2. Ruin. cons. 372. nu. 12. lib. 1.* & alios, *Rota Auenion. decis. 22. nu. 10.* latè *Honded. cons. 47. lib. 1. nu. 35. in fine 37. 44. & 51.* cum alijs à *Menoch. consil. 112. nu. 22.* congestis.

Quinimò cùm priuilegium stat in terminis concessionis, etiam quod concessio fuerit facta præcedentibus meritis, & quod plus est, etiam mediante pecunia, quæ non æquiualeat concessioni,

24 non

24 non dicitur transire in contractum, & sic remanet reuocabile, *Felin. in d. cap. nouit, nu. 5. vers. nunc transeo, Socin cons. 4. num. 6. in 3. Natta* infra citandus *cons. 511. 512. & 657. Gramm. decis. 46. nu. 5. Bossius de Principe, num. 152.* & ità dicit procedere *cons. Castr. 317. viso, & examinato, col. 3. versic. sed in proposito, lib. 1. Amad. d. tit. de his, qui feud. dar. poss. post nu. 98. vers. secus si stat*, faciunt quæ tradit *Menoch.* infra cit. *cap. 29. lib. 3. de præsumpt. nu. 21.*

25 Et in priuilegio remuneratorio, quod possit ex iusta causa superuenienti reuocari, etiam quod transierit in contractum; nàm si Princeps potest vti rebus, subditorum in bonum Reipublicæ, à fortiori poterit limitare, & cassare contractum cum subdito gestum, & reuocare concessa, relatis *Afflict. decis. 361. num. 6. Rolando, Cephalo, Molina de primog. Gabr. Suar. Cass. ad Put. Menoch. Peregr. Burg. de Paz, Decian. Ozasch. Simoneta de reseruatione, & alijs* tradit *Gabr. Pereyra de manu Regia, tom. 1. c. 6. num. 7. & 8.*

Prætereà ex alio merita ciuium harum Ciuitatum, & Castrorum Regni, qui prætendunt habere priuilegia domanij non debent esse tanti ponderis, vt ex eis priuilegia efficiantur irreuoca-
26 bilia; siquidem sicut filius, & vxor tenētur patri, & viro ad opera obsequij; quæ reuerentiæ appellamus ipso quidem iure diuino, vt ex *Veteri testamento, Platone, Aristotile, & Cicer.* probant infra citandi DD. & proindè nulla possunt considerari merita filij, & vxoris ergà patrē, & virum, quæ sint remuneratione digna, vt post *Lapum*, *Tiraq.* & alios probat
27 *Dom. de Franb. dec. 428. num.* [illegible]. nàm cessat meritum, vbi quis ex debito operatur, iuxtà *Diui Thomæ* sententiam in 1. 2. *quest. 7. art. 5.* proindè nulla possunt considerari merita condigna in his ciuibus, ex quo fideles se præbuerint Inuictissimis Aragonensibus, & Austriacis Regibus, & quod hostibus, & inuasoribus restiterint, cum ad id tenerentur ex debito subiectionis, & vasallagij, ea præ-
28 stare, & Dominum comitari in bello, ibique opem ferre, etiam extrà Regnum, *Isern. in cap. 1. num. 3. quib. mod. feud. amitt. vbi Afflict. num. 27. & decis. 265. num. 50.* ad quam fidelitatem etiam Burgenses vasalli tenentur, iuxtà tradita
29 per Dominum meum de *Curte in diuers. iur. feud. cap.* incip. *Tenor ergò, &c.* & cōsequenter tollitur omnis obligatio me-
30 ritorum, vt dixit *Neuiz. vulgato cons. 12. in lib. Bruni nu. 90 lib. 1.* authoritate *Lupi in cap. per vestras*, & firmauit optimè *Menoch. lib. 3. de præsumpt. c. 29. à nu. 12. ad 21.* qui frustrà nititur corrigere suam sententiam *in cons. 1003. num. 68. & 74.* dùm pro Excellentiss. Conestabili Castigliæ anxiè respondit pro validitate concessionis factæ ab Henrico IV. Hispaniarum Rege D. Petro de Valasco.

Et quod merita non sint tantifacien-
31 da, vt dicatur priuilegiata concessio, rogo videri quæ doctissimè considerat *Arius Pinell. in l. 1. par. 3. post num. 59. à vers. extrà hunc casum, fol. mihi 305. in paruis, vsque ad fol. 325.* & prætertim *illation. 13. 14. & 16.* vbi in specie concludit, concessionem ob benemerita, nō ideò minus effici irreuocabilem, & ob id
32 priuilegia, & concessiones Principum non alterari, etiam si de meritis constet, quod subtiliter, & latè *Pinell.* prosequitur, in quo punctualis est decisio Senat. Lusit. collectore *Cabedo decis. 75. p. 2. per tot.* præsertim *nu. 10.* vbi *num. 11. & 12.* recenset plures reuocationes factas per Reges Alphonsum, & Ioannem. Adhoc enim vt concessio dicatur facta in remunerationē seruitiorum ex causa præcedentis obligationis, necessè est, quod seruitia illa, quæ remunerantur non sint præstita à subdito, qui ratione stipendij, vel ex debito officij ad ea tenebatur, quia tunc non sunt in consideratione ad producēdam aliquā obligationem, nec etiā
33 antidoralem, adeò quod Fiscus tali casu ad emendam nequaquam tenetur, vt post *Tiraq. d. verbo donatione largitus, nu. 106. Affl. decis. 307. num. 13. Gammia dec. 29. post num. 1.* docet *D. Rou. consult.* impressa pro Reg. Curia post eius *consil. lib. 1. num. 9. & 10.* & antè ipsos *D. Reg. de Ponte*, qui sic decisum refert *cons. 57. nu. 17. lib. 1. & de potest. Proreg. tit. 5. nu. 24. Costa de remed. subsidiar. remed. 114. num. 3.*

num. 3. & nouissimè post *Pinell.* proximè citatum *Barbos. Surd. Plot. Boss. Berett. & Costam* hanc communissimam conclu-
34 sionem, quod donationes, quæ à Principibus fiunt sub commemoratione remunerationis seruitiorum, nihil distent à gratuitis, sequitur, & perbellè explicat *Ill. Marchio Corleti* doctrina cum maximo iudicio, & rerum experientia pollēs *in comment. d. l.* 1. *et* 2. *C. de fil. Official. nu.* 38. 39. *&* 40. *lib.* 10. *et ibidem num.* 42. ex *Loffredo, de Ponte, Annafilio, Reuerterio,*
35 *& alijs* subdit, hinc Principem, & eius Fiscum nullatenus teneri de euictione pro huiusmodi largitionibus meritorum causa factis, & sic decisum refert in causa Iulij de Capua cum Regio Fisco, & in causa Ill. Ducis Suessę sic pariter decisū testantur *Vrsill. ad Afflict. decis.* 307. *nu.* 8. *Cons. Georg. lib.* 1. *repet. feudal. cap.* 33. *nu.* 4. *&* 29. Ex quibus planè constat, nil huic communissimæ conclusioni officere
36 tradita per *Ill. Marchionem Belmontis* meritissimum summi Collateralis Decanum *in dec.* 6. supremi Senatus; siquidem in illo casu fuerunt præstita seruitiá satis longè excedentia debita obsequia, vt ipsemet *Dominus Regens* pōderat sub *num.* 27. *vers. ex quibus, &c.* & sub *num.* 29. *vers. dicebatur, &c.* quo casu in eo, quod excedit dicitur remuneratoria, vt probant DD. suprà relati.

Sed & si veræ essent, & admittendæ suprà relatæ DD. restrictiones ad hanc primam conclusionem, quod non concedimus. Adhuc tamen in casu nostro viget prędicta conclusio affirmatiua pro Principe, vt valeat omninò reuocare priuilegia, quinimò & contractus, vt infrà, retinendi Ciuitates, & Terras sub perpetuo domanio.

Siquidem in casibus, in quibus priuilegium ex dominij translatione, vel aliter, vt suprà, transit in contractū, & ideò
37 perficitur irreuocabile; limitatur tamen in concessione iurisdictionis, vel aliter quomodocunque in iurisdictionalibus, quia iurisdictio adeò cohæret Principi, vt ab eo fluit, & ad eūdem refluit, & tā latè patet eius potestas, vt omninò quælibet iurisdictionis concessio, siuè priuilegium iurisdictionalia cōcernens, nullo modo desinat esse reuocabile, vndè cùm priuilegium domanij cōcernat iurisdictionalia, vt nemo præter Regem valeat iurisdictionem exercere in terris domanij, non mirum si huiusmodi priuilegia, etiam quæ effectum sortita sint, ad libitum reuocentur, vt probatur in *Constit. Priuilegia, sub titul. de priuileg. cor. qui citari, &c. & priuilegiorum irritatione,* vbi *Isern.* dicit, quod positiua tollunt Principes, quando volunt.

38 Sed optimè hoc probat *Bald.* qui, vt persepè in multis locis omnia dicit, hic vno in loco compleuit, videlicet *in d. l. qui se patris, in vers. sed Nicolaus,* postquam docuit, priuilegia esse reuocabilia, nisi accepto pretio, restringit hoc esse verum in concessis, & promissis, secus
39 verò in promissis, & translatis, videlicet per traditionem, & dominij directi, vel vtilis translationem, sicuti *Bald.* nuncupatim declarat, *Amad. in repet. cap.* 1. *nu.* 97. *in fine, de his, qui feu. dar. pos.* impressa post *tract. de laudem. Gram. dec.* 30. *num.* 3. *Rol. cons.* 48. *nu.* 21. *& cons.* 8. *nu.* 15. *lib.* 2. *Belluga in spec. Princ. rub.* 12. *versic. & quia quotidiana, num.* 30. *D. Reg. Tap in rub. de constitu. Princ. cap.* 4. *nu.* 14. *&* 15. *& dec.* 1. *nu.* 7. *&* 8.

Addit posteà *Bal.* restringens, & tradens casum, vbi etiam in concessis, &
40 promissis conceditur reuocatio, vt in iurisdictionalibus, & reddit rationem, nam in eis semper authoritas superioris, scilicet concedentis reseruatur, & nisi eius authoritate nō potest exerceri, cùm in eo resideat suprema potestas inseparabilis, vndè potest iurisdictiones aliorum supprimere, non solùm singularium personarum, sed & Ciuitatum.

Et subdit, quod in trāslatis verò quò ad directum dominium, vel vtile, & sic extrà iurisdictionalia, vt colligitur ex illa
41 aduersatiua, *verò*, etiam ex eo, quia in iurisdictione non datur propriè dominium, sed exercitium, non habet locum pęnitentia, cùm de iure gentium teneatur ex suo consensu, quod exemplificat in feudis ablatis, vt indè pateret, loqui de rebus soli, in quibus cōsistit feudum, & cadit propriè dominij saltem vtilis translatio.

42 Et

42 Et sic *Bald.* optimè excipit quæcũq;
priuilegia concernentia iurisdictionalia,
vt semper reuocari possint, etiam Ciui-
tatibus,&Terris,& si transierint in con-
tractum,idem *Bald. in rubr. C. de precib.*
Imper.offerend.num.17.& in cap.1.§. ad
hac,de pace iur.firm. vbi constanter idem
asseuerat, sequuntur in *dicto cap. nouit*
Aretin.num.23.Felin.num.8.Dec.nu.14.
43 qui in specie loquuntur etiam in casu,
vbi priuilegium transierit in cõtractum,
Gram. videndus *dec.46. num.2. Gabriel.*
dicta conclus.7.num.7. referendo solùm
Gram.dicta dec.46.Pinell. plures citans,
& inter alios *Afflict. Boer. Dom.Capyc.*
Suarez.& alios in prima parte rubr. C.de
de rescind. vend. cap.2.in fin. vers.sed ex
*proximè deductis,*dùm intelligit,*Afflict.*
loqui in iurisdictionalibus, siuè etiam in
Regalibus, & simpliciter multis relatis
concordat *Amad.in dicto cap. 1. post*
num.95. vers.quod maximè procedit.
44 Nec est differentia inter concessio-
nem iurisdictionis factam singularibus
personis,vel etiam Ciuitatibus(vt *Bald.*
loquitur) affirmatiuè transferendo in
eas iurisdictiones, vel negatiuè, vt non
possint cognosci, vel conueniri, nisi sub
Iudice,vel Capitaneo destinando à Re-
ge,& quod non possint vendi, vel con-
cedi cuicũque personæ, itaut neminem
recognoscant in Superiorem,nisi solùm
Principem , in quo consistit in effectu
priuilegium domanij.
45 Siquidèm facilius reuocatur priuile-
gium negatiuũ, cuiusmodi sunt priuile-
gia domaniorum (vt scilicet vendi non
possint subditi) quam affirmatiuum,& in
46 puncto,quod priuilegium,vt quis non
adstringatur, nisi sub tali Iudice tãquam
negatiuum possit omninò reuocari; quia
huiusmodi priuilegia non consumunt
effectum suum,nisi in dies, cum causam
successiuam contineant , & in reliquis
res dicatur integra pro annis futuris,
ideò facilè possunt reuocari, secùs in af-
firmatiuis, vt cùm Rex concedit ius, siuè
facultatem;ex *Castr.cons.229. col.fin.lib.*
1.& Ripa, quem citat *Cæph.* videndus
cons. 342.num.44.lib.3.& melius *Natta,*
qui non distinguit inter negatiua, & af-
firmatiua, sed dicit, conclusionem pro-
cedere in priuilegijs habentibus tra-
47 ctum successiuum in futurum, vt omni-
nò possint reuocari quòad actus futu-
ros; *cons.511.post num.3. & cons.657.*
nu.7.9.& seq. quia pro futuris annis nõ
dicitur effectus consũmatus,vt multorũ
authoritate fundat *Petra de potest.Princ.*
cap.24.num.247.& 264.
Et in puncto quod Ciuitates, vel po-
puli, qui essent liberi ex longeua, & im-
memorabili præscriptione per patien-
tiam Imperatoris, vel speciale priuile-
48 gium, quod possint successores in Im-
perio eorum libertatem reuocare, &
quod ista irreuocabilitas,siuè potentia
reuocandi non possit vllo nunquam
tẽpore prescribi contra supremam pote
statem Imperatoris,vel Regis, q̃ absolu-
ta est in terris, docuit ibi *Petra* paucis
verbis authoritate *Bart. Bal. in cap.sicut,*
il secondo,n 6.&7.de iure iur. & Bar.ipse
in l.hostes,post nu.4.ff.de capt.& postlim.
reuers. loquens de Ciuitatibus liberis,
dicit; quod populi, qui non obediunt
Imperatori, nec suis legibus viuunt, &
hoc dicunt se facere ex priuilegio Im-
49 peratoris,vt Veneti ob id, cum liberta-
tem ipsi habere dicant ab Imperio Ro-
mano ex priuilegio , quodammodo
precario tenent ab eo, & posset priuile-
gium illud reuocare , quando vellet,
cum ei liceat mutare voluntatem suam,
l.si quis in principio testamentis ff. de
legat. 3. Sequitur , & latè exornat
Natta in præcitato *cons.511.* vbi *num.*
*3.in fin.4.5.8.11.& 12.*nonnulla tradit
omninò videnda, & in specie colligit ex
50 *Bar.* quod quicunque tenet aliquid ex
priuilegio,videtur illud precario tenere,
& ob id si promittat concedens non
reuocare,non tenet promissio,vt est ge-
neraliter in quocunque actu sui natura
reuocabili, in quo non potest quis sibi
abdicare potestatem reuocandi, ex *glo.*
Io.Andr.Bar. Anchar.Io. Monacho, &
51 *alijs*, & subdit, quod vbicunque Prin-
ceps concedit aliquid priuato spectans
ad Principis officium titulo lucratiuo,
tunc Princeps non ligatur, quia id non
tenet, nisi per modum priuilegij, quod
non ligat concedentem,& sui natura est
reuocabile, & iste est casus,in quo Prin-
ceps

ceps non ligatur ex suo consensu, & potest ius quæsitum alteri ex sua acceptatione reuocare, nec dicitur transire in
52 contractum, nisi adsit pretium, vel cōmensuratio, & quia non dicitur verè cōtractus, nisi is, qui est vltrò, citròque obligatorius, & quod ob id valeat Princeps tollere præscriptionem immemorabilem; & quamcunq; consuetudinem, inferens ex hoc benè consuluisse *Alex. conf.* 16. *lib.* 5. quod Imperator iustè potuit concedere quoddam oppidum Duci Ferrariæ, licèt Ciuitas Rhegij præscripsisset in illo iurisdictionem à tempore immemorabili, ex quo dat, & aufert iurisdictionem ad libitum, quod latiùs cōprobat idem *Natta conf.* immediatè seq. 512. *à nu.* 4. *ad* 13. vbi latè de reuocatio-
53 ne iurisdictionalium, inferens ex his ad alia, & latiùs idem *Natta* videndus *conf.* 636. *nu.* 52. *&* 53. sicuti etiam concessio
54 Regalium potest ad libitum Principis reuocari, *cap. intellecto, de iure iuran. Io. de Platea in l. fin. C. de loc. præd. ciuil. lib.* 10. *Andr. in cap.* 1. *de his, qui feud. dar. poss. nu.* 10. *Mastrill. lib.* 3. *cap.* 4. *nu.* 305.
55 *de magistrat.* præsertim à successoribus, in quorum præiudicium minimè alienari possunt, *Bal. in tit. de pace constan. verbo successorum, Felin. in cap.* 1. *col.* 4. *& ibidem Dec. de probat. Brun. conf.* 12. *nu.* 25. *Surd. conf.* 210. *nu.* 62. *lib.* 2. *Affl. in cap.* 1. *nu.* 48. *qui success. teneant.*

Quæ à simili comprobantur ex libe-
56 ra, & absoluta potestate, quam Canonistæ dicunt habere Pontificem in beneficialibus, ex *cap.* 2. *de præben. in* 6. *& Clement.* 1. *in fin. vt lit. pend.* & ex hoc asserunt, non requiri causam ad reuocandū, sicut nec ad prouidendum, & maximam Summi Pontificis potestatem ampliorē faciunt in beneficialibus in dando, & auferendo beneficia, secundùm *Rebuff. conf.* 8. sicut & Ciuilistæ augent maximā Principis potestatē in iurisdictionalibus, ex quibus colligitur principalis secunda conclusio.

SVMMARIVM.

57 *Concessio iurisdictionis, seù Regalium de ordinaria potestate à* Principe *reuocatur, & nu.* 58.

Secunda Conclusio.

Concessio, siuè priuilegium iurisdictionalium, & Regalium potest de eadē
57 potestate ordinaria per Principē reuocari, etiam quod transierit in cōtractum, prout clarissimè hanc conclusionem ità reassumit post *Bald. & alios Soc. Iun. conf.* 126. *nu.* 33. *in* 3. relatus *à Peregr. d. lib.* 1. *§. hactènus, num.* 31. qui licèt subijciat
58 aliquas declarationes, nulla tamen ipsarum ad casum nostrū est applicabilis, & in iurisdictione concessa loquitur etiam *D. Reg. Tapia in l. fin. cap* 9. *nu.* 58. *par.* 2. *de Constit. Princip. & D. Reg. de Ponte in conf.* 15. *num.* 6. *lib.* 2. ingeniosissimus, & doctissimus *D. Casanate consil.* 43. *nu.* 43. 47. *& seqq.* omninò legendus, quia omnia contraria resoluit magistraliter ex more, *Barbosa in l. quia tale* 14. *num.* 87. *ff. sol. matr. Mastrill. lib.* 2. *cap.* 2. *num* 43. *de magistr.* Cardin. *Mant. de coniect. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 32. *& D. Rouit. in pragm.* 3. *nu.* 1. *de sodomia, & conf.* 22. *nu.* 13. *lib.* 2.

SVMMARIVM.

59 *Princeps ex iusta causa reuocat nedum priuilegia in contractus transfusa, sed & contractus à se gestos, ac dominium indè translatum, etiam cum iuramento, & nu.* 61. 62. *&* 63.

60 *Itē aufert cum causa ius tertio quæsitum de iure ciuili, & gentium, & num.* 64. *vsque ad* 68.

69 *Rex ob publicam vtilitatem domanium donare potest, & nu.* 70.

71 *Princeps pro temporum varietate leges, nedum priuilegia mutare cogitur, nostri Regis exemplo. & nu.* 72.

Tertia Conclusio.

59 Princeps existente iusta causa, nedum reuocat sine dubio quæcunque priuilegia, quæ transfunduntur in contractus mediante pretio, vel æquiualenti commensuratione, vt suprà, verùm reuocat contractus ipsos à se gestos, & aufert dominium illorum vigore trāslatum, etiam si iuramento firmati sint.

KK 60 Si-

60 Sicuti, & quod plus, potest existente causa auferre bona, vel ius tertio vtcunque quæsita de iure gentium.

61 Vt primum probāt *Omnes in cap. quæ in Ecclesiarum, de Constit. Aret. Felin. & Dec. in d. cap. nouit, Paul. in l. digna vox,* qui loquitur tam in vtili, quàm in directo dominio, *Panor. Card. Soci. Raynal. Goz ad. Neuiz. Crau. Pinell. Molin. & alij* relati per *Matienz. lib. 5. tit. 10. l. 6. glo. 1. nu. 6. in 2. concl. Bal. Card. Felin. Cepoll. & alij* relati per *Affl. dec. 361. à nu. 6. ad 11.*

62 vbi tam in priuilegio concesso non subditis, vt sunt clerici, & quocunque alio, quod transiuit in contractum, quàm in quolibet iure, siuè dominio quæsito ex cōtractu cum ipso celebrato, quod possit Princeps auferre ex iusta causa, vt pro bono pacis, vel alia causa, idem *Affl. in cap. 1. §. similiter, ex nu. 25. cum seqq. de Capit. qui Cur. vend.* Hinc *Azeued. lib. 5. tit. 10. lib. 3.* postquam ex *num. 2. ad 10.* probauit, Principem non posse reuocare priuilegium, nec contractum, maximè

63 iuratum, limitat existente iusta causa post *Ias. Cephal. Molin. & alios,* concordat etiam in cōtractu iurato *Ferdin. Loazes* celebri *consil. pro oppido de Mula, nu. 140. cum seq. Petra de potest. Princ. in 2. dubit. principali, cap. 1. nu. 249. in fi. Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 12. nu. 20.* hāc etiam cōclusionem plenissimè comprobat doctissimus *D. Reg. Tap. in d. l. fi. cap. 9. par. 2. nu. 41. & seq. de constit. Princip.* optimè insignis *D. Reg. Valenz. d. consil. 99. ex nu. 33. cum seqq.*

64 Sicuti & cum causa potest tollere dominium, & ius quæsitum nedum de iure ciuili, putà per sententiam, præscriptionem, vel alium modum inductum à iure ciuili, sed etiam dominium quæsitū ex contractu, vel titulo iurisgentium,

65 cùm certum sit, vtroque casu dominiū quæsitum esse de iure gentium, licèt varietur modus acquisitionis, *Innoc. & reliqui in cap. quæ in Ecclesiarum, de Cōst. Ciuilistæ in l. quoties, & l. rescripta, C. de precib. Imper. offer. & in l. fin. C. si contrà ius, vel vtil. public. Bald. in l. donationes, quas Diuus, C. de donat. inter vir. & vxor.* cum infinitis congestis per *Mandos. ad Roman. cons. 352. in vlt. addit. Cephal. d. consil. 342. nu. 33. Matienz. d. lib. 5. tit. 10. de don. lib. 6. glo. 1. nu. 6. in 3. concl. & nu. 8. vers. ità etiam,* vbi ex *Crau. cons. 135. nu. 20. & 241. num. 12.* addit, in eo tantùm versari discrimen inter hos ca-

66 sus, vt minor causa sufficiat ad reuocandum titulum acquisitionis iuris ciuilis, quàm de iure gentium, siquidem in tollendo iure quæsito medio iuris ciuilis, non requiritur causa respiciens publicā vtilitatem principaliter, sed sufficit alia causa, & si pertineat ad priuatam vtilitatem, vt probat *Rimin. Iun. consil. 102. nu. 30. in princip.* sequitur *Petra de potest. Princ. cap. 24. nu. 94. in fine.*

67 Et quòd possit Princeps auferre rem alteri quomodocūque quæsitam, etiam ex non suo contractu, & illius dominium in alium transferre existente iusta causa, sunt vulgatissimi *tex. in l. item si verberatum, §. 1. vers. item si fortè, ff. de rei vēdic. in l. Lucius 9. ff. de euict. l. 2. C. ex quib. caus. seru. pro prem. libert. acceper.* & aliū nouum *text.* ad hoc perpendit *Prukman fol. 300. à n. 6. cum seqq. & Acacius d. lib. 3. cap. 3. nu. 13. Affl. decis. 361. num. 4.* cum alijs per *Borrell. in comp. decis. Vniu. tit. 12. nu. 20. Io. de Amic. cons. 12. nu. 6.*

68 In quo licèt *Iason consil. 10. nu. 9. vol. 2. & in l. Princeps ff. de legib.* conatus fuerit attentare, quòd illæ leges potiùs, quod aliquando factum fuerat, explicassent, quàm vt regulam gerendis negotijs præscriberent, refert *Petra d. cap. 24. nu. 79. in fin.* de quo latiùs *Frecc. lib. 2. de subfeud. tit. quis dicat. Dux, num. 15.* nihilominus constat, eos loqui contrà receptissimā traditionem *Bart. in proœm. Digest. num. 5. vers. sic. sed tu dic,* vbi addit *l. venditor 14. §. si constat, ff. comm. præd.* quam dicit quòad hoc esse meliorem de Mundo, *& in d. l. item si verberatum, §. 1. Iser. in cap. 1. §. similiter, num. 27.* vbi latè *de Capit. qui Cur. vend. in cap. Imper. nu. 49.* vbi in specie docuit, posse Regem

69 donare domanium ob publicā vtilitatē, sicut & res priuatorum concedere, *de probib. alienat. per Frider. in §. moneta, post nu. 23. & in §. plaustrorum, num. 53. quæ sint regal. in cap. 1. §. post natale, nu. 26. in*

26. *in fi. de pace ten. Affl. in d. §. ſimiliter ex nu. 65. & in Conſtit. Ea, quæ ad decus.* Et ſubſiſtēte iuſta cauſa nullam adeſſe dubitationem tàm apud Iuriſconſul-
70 tos, quàm apud Sacros Theologos, fundat *Menoc. conſ.* 350. *lib. 4. nu. 27*, quamplurimorum etiam Theologorū authoritatibus, inter quos eſt *D. Antonin. par. 2. tit. 10. cap. 1. de mendac. §. 4.* dicēs, fidem decere fallere, vbi ſuperuenit cauſa rationabilis non implendi, hinc etiam Apoſtolus non eſt mentitus, non eundo Chorintum, quo ire promiſit propter impedimenta ſuperuenientia.

Hinc non erit à potentiſsimo noſtro
71 Rege alienum, ſuas leges, priuilegia, cōceſsiones, & conſtitutiones pro temporum qualitate mutare, ac reuocare, propter quod, prout conſpicimus, habet tot Conſilia Regalia, & Comitia quotidiè celebrātur, in quibus de ſtatu omnium Regnorum diligenter ſcrutatur, ſecundùm quod examē ſæpè ſæpius antiquæ, & nouæ leges variantur; vndè ipſis nedum ſapiētiſsimum, & laudabile, verum etiam neceſſarium eſt in melius mutare propoſitum, *l. non videtur, ff. de collat. bonor. DD. in l. non videtur, C. de in integr.*
72 *reſtit.* vndè ſi oportet Principem mutare leges pro temporum varietate, quæ nunquam niſi cū magna deliberatione eduntur, cur non affirmabimus, poſſe priuilegia reuocare, quæ non tanta cum deliberatione conceduntur? vt in terminis docet *Eman. Rodriq. tom. 1. qq. regular. art. 3. q. 9. in princ.*

SVMMARIVM.

73 *Princeps alicui rem auferens, ad pretij reſtitutionem tenetur, quamuis non ſeruetur, nu. 74.*

75 *Fallit cum condit legem ob publicam vtilitatem, & nu. 76.*

77 *Fallit ſecundò, ne teneatur ſtatim reſtituere, ſed cum poterit, & nu. 78. & 79.*

Quarta Concluſio.

Licèt Princeps auferendo dominium quæſitum tertio ex proprio contractu, vel aliter rem alterius, vtcūque quæ-
73 ſitam ex iuſta cauſa, teneatur ad reſtitutionem pretij ſibi ſoluti, vel aliter ad excambium, vt ex *d. l. venditor, §. ſi conſtat, ff. comm. præd. & d. l. 2. C. ex quibus cauſ. ſeru. amitt.* cum alijs ſuprà citatis tradūt *Innoc. in cap. niſi cum pridem, in fine, de renunc. Iſern. in loc. alleg.*

74 Quod tamen non ſeruari dixit *gloſ. in l. ſi locus 14. in fin. ff. quemadm. ſer. amitt.* quam ſequuntur *Alberic. Caſtr. Capolla* relati per *Rol. conſ. 69. n. 14. lib. 2. Port. in §. fi. Inſt. de vſucap.* & refert *Pinell. in 1. par. rub. C. de reſc. vend. nu. 14. in fine.*

Nihilominus admiſſa communi ſen-
75 tentia, vt pretium ſit reſtituendum; Reſtringitur primò, quando Princeps lęderet ius tertij, vel auferret dominium ex cauſa publicæ neceſsitatis, vel vtilitatis, legem condendo generalem, *Bar. Alex. & alij* relati per *Affl. in Conſt. Ea, quæ ad decus, nu. 13.* affirmat *Dec.* poſt *Alex. in plur. conſ. in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 21. verſ. ſecundo hoc intelligitur, de Conſt. Card. Pariſ. conſ. 1. nu. 46. lib. 1.* & pro abſoluto probat *Matienz. d. l. 5. tit. 10. de donat. l. 6. glo. 1. & 2. in fi. nu. 20. & in dialog. relat. par. 4. cap. 12. num. 3. Dec. conſil. 520. nu. 10. verſ. quia ad hoc*, & nouiſsimè alijs relatis vti communiorem opinionē ſequutus eſt *Franc. Niger Cyriac. tom. 1. controu. iur. controu. 75. nu. 22.* vbi *n. 23.* ſubdit, & fundat, ꝙ dicto caſu creditur Principis aſſertioni, ſe reuocare ex cauſa publicæ vtilitatis, & ideò poſſet Rex noſter ſtante vrgētiſsima neceſsitate per viā legis generalis reuocare oīa demania. De poteſtate enim, & iuſtitia Principis legem condentis, etiam ſi videatur reuocare, & reſtringere quod dedit, dubitandum non eſſe, ex *Bart. Affl. & alijs* probat *Pinell. in 3. par. l. 1. illat. 16. verſ. de poteſtate fol. mihi 322. in paruis*, & in pūcto poſt *Ruin. Gozad. Theſ. & alios* probat hanc opinionem *Reg. de Ponte in re-*
76 *pet. feud. lect. 8. nu. 5.* tunc aūt dicitur derogare priuilegijs per viam legis, quādo generaliter omnibus priuilegijs certum quid continentibus derogat, non autem ſi quibuſdam certi loci, vel certarum perſonarum, *Ruin. conſ. 226. num. 12. & 228. nu. 4. lib. 1.* quem ſequitur *Menoch. lib. 6. cap. 40. nu. 24. de præſumpt.*

60 Sicuti, & quod plus, potest existente causa auferre bona, vel ius tertio vtcunque quæsita de iure gentium.

61 Vt primum probãt *Omnes in cap. quæ in Ecclesiarum, de Constit. Aret. Felin. & Dec. in d. cap. nouit, Paul. in l. digna vox,* qui loquitur tam in vtili, quàm in directo dominio, *Panor. Card. Soci. Raynal. Gozad. Neuiz. Crau. Pinell. Molin. & alij* relati per *Matienz. lib. 5. tit. 10. l. 6. glo. 1. nu. 6. in 2. concl. Bal. Card. Felin. Cepoll. & alij* relati per *Affl. dec. 361. à nu. 6. ad 11.*

62 vbi tam in priuilegio concesso non subditis, vt sunt clerici, & quocunque alio, quod transiuit in contractum, quàm in quolibet iure, siuè dominio quæsito ex cõtractu cum ipso celebrato, quod possit Princeps auferre ex iusta causa, vt pro bono pacis, vel alia causa, idem *Affl. in cap. 1. §. similiter, ex nu. 25. cum seqq. de Capit. qui Cur. vend.* Hinc *Azeued. lib. 5. tit. 10. lib. 3.* postquam ex *num. 2. ad 10.* probauit, Principem non posse reuocare priuilegium, nec contractum, maximè

63 iuratum, limitat existente iusta causa post *Ias. Cephal. Molin. & alios,* concordat etiam in cõtractu iurato *Ferdin. Loazes* celebri *consil. pro oppido de Mula, nu. 140. cum seq. Petra de potest. Princ. in 2. dubit. principali, cap. 1. nu. 249. in fi. Mastrill. de magistr lib. 1. cap. 12 nu. 20* hãc etiam cõclusionem plenissimè comprobat doctissimus *D. Reg Tap. in d. l. fi. cap. 9. par. 2. nu. 41. & seq. de constit. Princip.* optimè insignis *D. Reg. Valenz. d. consil. 99. ex nu. 33. cum seqq.*

64 Sicuti & cum causa potest tollere dominium, & ius quæsitum nedum de iure ciuili, putà per sententiam, præscriptionem, vel alium modum inductum à iure ciuili, sed etiam dominium quæsitũ ex contractu, vel titulo iurisgentium,

65 cùm certum sit, vtroque casu dominiũ quæsitum esse de iure gentium, licèt varietur modus acquisitionis, *Innoc. & reliqui in cap. quæ in Ecclesiarum, de Cõst. Ciuilistæ in l. quoties, & l. rescripta, C. de precib. Imper. offer. & in l. fin. C. si contrà ius, vel vtil. public. Bald. in l. donationes, quas Diuus, C. de donat. inter vir. & vxor.* cum infinitis congestis per *Mandos ad Roman. consl. 352. in vlt. addit. Cephal. d. consl. 342. nu. 33. Matienz. d. lib. 5. tit. 10 de don. lib. 6 glo. 1. nu. 6. in 3. concl. & nu. 8. vers. ità etiam,* vbi ex *Crau. consl. 135. nu. 20. & 241. num. 12.* addit, in eo tantùm versari discrimen inter hos ca-

66 sus, vt minor causa sufficiat ad reuocandum titulum acquisitionis iuris ciuilis, quàm de iure gentium, siquidem in tollendo iure quæsito medio iuris ciuilis, non requiritur causa respiciens publicã vtilitatem principaliter, sed sufficit alia causa, & si pertineat ad priuatam vtilitatem, vt probat *Rimin. Iun. consil. 102. nu. 30. in princip.* sequitur *Petra de potest. Princ. cap. 24. nu. 94. in fine.*

67 Et quòd possit Princeps auferre rem alteri quomodocũque quæsitam, etiam ex non suo contractu, & illius dominium in alium transferre existente iusta causa, sunt vulgatissimi *tex. in l. item si verberatum, §. 1. vers. item si fortè, ff. de rei vẽdic. in l. Lucius 9. ff. de euict. l. 2. C. ex quib. caus. seru. pro præm. libert. acceper.* & aliũ nouum *text.* ad hoc perpendit *Prukman fol. 300. à n 6. cum seqq. & Acacius d. lib. 3. cap. 3. nu. 13. Affl. decis. 361. num. 4.* cum alijs per *Borrell. in comp. decis. Vniu. tit. 12. nu. 20. Io. de Amic. cons. 12. nu. 6.*

68 In quo licèt *Iason consil. 10. nu. 9. vol. 2. & in l. Princeps ff. de legib.* conatus fuerit attentare, quòd illæ leges potiùs, quod aliquando factum fuerat, explicassent, quàm vt regulam gerendis negotijs præscriberent, refert *Petra d. cap. 24. nu. 79. in fin.* de quo latiùs *Frecc. lib. 2. de subfeud. tit. quis dicat. Dux, num. 15.* nihilominus constat, eos loqui contrà receptissimã traditionem *Bart. in proœm. Digest. num. 5. vers. sed tu dic,* vbi addit *l. venditor 14. §. si constat, ff. comm. præd.* quam dicit quòad hoc esse meliorem de Mundo, *& in d. l. item si verberatum, §. 1. Iser. in cap. 1. §. similiter, num. 27.* vbi latè *de Capit. qui Cur. vend. in cap. Imper. nu. 49.* vbi in specie docuit, posse Regem

69 donare domanium ob publicã vtilitatẽ, sicut & res priuatorum concedere, *de prohib. alienat. per Frider. in §. moneta, post nu. 23. & in §. plaustrorum, num. 53. quæ sint regal. in cap. 1. §. post natale, nu.*

26. *in fi. de pace ten. Affl. in d. §. similiter ex nu. 65. & in Constit. Ea, quæ ad decus.*

Et subsistēte iusta causa nullam adesse dubitationem tàm apud Iurisconsul
70 tos, quàm apud Sacros Theologos, fundat *Menoc. cons.* 350. *lib.* 4. *nu.* 27, quamplurimorum etiam Theologorū authoritatibus, inter quos est *D. Antonin. par.* 2. *tit.* 10. *cap.* 1. *de mendac.* §. 4. dicēs, fidem decere fallere, vbi superuenit causa rationabilis non implendi, hinc etiam Apostolus non est mentitus, non eundo Chorintum, quo ire promisit propter impedimenta superuenientia.

Hinc non erit à potentissimo nostro
71 Rege alienum, suas leges, priuilegia, cōcessiones, & constitutiones pro temporum qualitate mutare, ac reuocare, propter quod, prout conspicimus, habet tot Consilia Regalia, & Comitia quotidiè celebrātur, in quibus de statu omnium Regnorum diligenter scrutatur, secundùm quod examē sæpè sæpius antiquæ, & nouæ leges variantur; vndè ipsis nedum sapiētissimum, & laudabile, verum etiam necessarium est in melius mutare propositum, *l. non videtur, ff. de collat. bonor. DD. in l. non videtur, C. de in integr.*
72 *restit.* vndè si oportet Principem mutare leges pro temporum varietate, quæ nunquam nisi cū magna deliberatione eduntur, cur non affirmabimus, posse priuilegia reuocare, quæ non tanta cum deliberatione conceduntur? vt in terminis docet *Eman. Rodriq. tom.* 1. *qq. regular. art.* 3. *q.* 9. *in princ.*

SVMMARIVM.

73 *Princeps alicui rem auferens, ad pretij restitutionem tenetur, quamuis non seruetur, nu.* 74.

75 *Fallit cum condit legem ob publicam vtilitatem, & nu.* 76.

77 *Fallit secundò, ne teneatur statim restituere, sed cum poterit, & nu.* 78. & 79.

Quarta Conclusio.

LIcèt Princeps auferendo dominium quæsitum tertio ex proprio contractu, vel aliter rem alterius, vtcūque quæ-
73 sitam ex iusta causa, teneatur ad restitutionem pretij sibi soluti, vel aliter ad excambium, vt ex *d. l. venditor, §. si constat, ff. comm. præd. & d. l.* 2. *C. ex quibus caus. seru. amitt.* cum alijs suprà citatis tradūt *Innoc. in cap. nisi cum pridem, in fine, de renunc. Isern. in loc. alleg.*

74 Quod tamen non seruari dixit *glos. in l. si locus* 14. *in fin. ff. quemadm. ser. amitt.* quam sequuntur *Alberic. Castr. Cæpolla* relati per *Rol. cons.* 69. *n.* 14. *lib.* 2. *Port. in §. fi. Inst. de vsucap.* & refert *Pinell. in* 1. *par. rub. C. de resc. vend. nu.* 14. *in fine.*

Nihilominus admissa communi sen-
75 tentia, vt pretium sit restituendum; Restringitur primò, quando Princeps lęderet ius tertij, vel auferret dominium ex causa publicæ necessitatis, vel vtilitatis, legem condendo generalem, *Bar. Alex. & alij* relati per *Affl. in Const. Ea quæ ad decus, nu.* 13. affirmat *Dec.* post *Alex. in plur. cons. in cap. quæ in Ecclesiarum num.* 21. *vers. secundo hoc intelligitur, de Const. Card. Paris. cons.* 1. *nu.* 46. *lib.* 1. & pro absoluto probat *Matienz. d. l.* 5. *tit.* 10. *de donat. l.* 6. *glo.* 1. & 2. *in fi. nu.* 20. & *in dialog. relat. par.* 4. *cap.* 12. *num.* 3. *Dec. consil.* 520. *nu.* 10. *vers. quia ad hoc,* & nouissimè alijs relatis vti communiorem opinionē sequutus est *Franc. Niger Cyriac. tom.* 1. *controu. iur. controu.* 75. *nu.* 22. vbi *n.* 23. subdit, & fundat, q̄ dicto casu creditur Principis assertioni, se reuocare ex causa publicæ vtilitatis, & ideò posset Rex noster stante vrgētissima necessitate per viā legis generalis reuocare oīa demania. De potestate enim, & iustitia Principis legem condentis, etiam si videatur reuocare, & restringere quod dedit, dubitandum non esse, ex *Bart. Affl. & alijs* probat *Pinell. in* 3. *par. l.* 1. *illat.* 16. *vers. de potestate fol. mihi* 322. *in paruis,* & in pūcto post *Ruin. Gozad. Thes. & alios* probat hanc opinionem *Reg. de Ponte in re-*
76 *pet. feud. lect.* 8. *nu.* 5. tunc aūt dicitur derogare priuilegijs per viam legis, quādo generaliter omnibus priuilegijs certum quid continentibus derogat, non autem si quibusdam certi loci, vel certarum personarum, *Ruin. cons.* 226. *num.* 12. & 228. *nu.* 4. *lib.* 1. quem sequitur *Menoch. lib.* 6. *cap.* 40. *nu.* 24. *de præsumpt.*

77 Temperatur secundò, vt non teneatur Princeps restituere pretium, vel restituere iustum excambium, cùm dominium alteri aufert ex iusta causa, antequam dominium auferat, & neque in ipso ablationis actu, sed sufficit pretium restituere post rem ablatam, cum primum poterit, vt vltrà *Luc. de Penna in l. vlt. nu. 52. vers. secundò quaritur, C. de loc. præd. ciu. lib. 11.* quem sequitur disputando *Affl. in §. similiter, nu. 22. de Capitan. qui Cur. vend.* & cōmuniter probari dixit *D. Reg. Tap. in l. fi. ff. de Constit. Princ. par. 2. cap. 9. nu. 49.* est solemnis doctrina *Isern. in d. §. monetæ, nu. 23.* vbi dicit, *accipiet in casu necessitatis res subditorum, & tunc tenetur ad pretium, si tunc haberet, vndè solueret, si non habet, soluet, quando habebit, quia in hoc est fauor communis boni, vt differatur solutio*, sequitur *Greg. Lop. in l. 2. col. pen. in fi. tit. 1. par. 2. in verb. buen cambio*, vbi dicit, opinionem contrariam locum habere, cùm Princeps
78 haberet illicò, vndè solueret, aliàs si nō haberet, poterit differre solutionem, sequitur *Matienz. d. cap. de donat. nu. 13. in fi. & D Rou. d. conf. vlt. lib. 1. nu.* 8. in casu
79 fortiori, quod possit capere res subditorum dilata solutione pretij, vt soluat quando habebit, ex *Isern. loco cit.* & sic resolui possunt dicta per *Laffr. in d. §. similiter*, & quæ tradit *de Ponte d. lect. 8. num.* 24. qui de *Isern.* nullam fecerunt mentionem.

SVMMARIVM.

80 *Iusta, ac sufficiens causa in Principe quæ dicatur, & num. 82. & quæ iustissima, num.* 110.
81 *Principis assertioni an credatur, affirmatiuè resoluitur, & nu. 85. 87. 95. & 96. quam communiorem, nu. 97.*
82 *Rex pro substinendo exercitu potest reuocare priuilegia, & contractus, & maximè pro defensione Fidei, & totius Christianæ Religionis nu.* 83.
84 *Bella pro iustitia cōsequenda de iure gentium introducta.*
88 *Regis est solum de causa iustitia cognoscere, & nu. 89. 93. & 94.*
90 *Authoritas suscipiendi bellum in Principe residet, & in eo præsumitur, etsi non appareat, nu. 92.*
91 *Barones, & vasalli tenentur Regem extrà Regnum bellantem adiuuare.*
98 *Principis assertio secundùm vnam opinionem, si non exactam probationem, inducit; tamen præsumptionem, quæ probandi onus in contrarium transfert.*
99 *Opinio negatiua limitatur accedēte Quæstoris consilio, & subscriptione, quæ partibus praiudicat, nu. 86.*
100 *Principi in sua dispositione attestanti, omninò credendum, nullamque in contrarium probatio admittitur, nu. 101. quod ampliatur ad eius Locumtenentē, nu. 102.*
103 *Item cum Princeps asserit aliquid tanquam notorium.*
104 *Principi causam exprimenti credendum est, & nu. 107. 108. & 109. nec à Regibus scrupulosa inquisitio exigenda, nu. 106. quæ sententia verior, & communior, nu. 105.*

Quinta Conclusio.

QVidquid DD. nostri disputent, & in diuersas iuerint sentētias, dùm quęrunt, quæ dicatur iusta, & sufficiens
80 causa, vt Princeps auferat dominium alteri quęsitū ex proprio, vel alieno cōtractu, vel ad rescribendum contrà ius tertio quæsitum de iure naturali, vel gentium.
81 Et vtrum stetur assertioni ipsius Regis attestantis, se moueri ex iusta, vel sufficienti causa, etsi causa respiciat factum proprium, vel alienum, vel etiam si expressa nō fuerit, sed verisimiliter imaginari possit, ad materiam *clem. 1. de prob.* in quo DD. mirum in modum varios hac in re fuisse colligitur ex relatis per nostrum *Aquilinum in repet. §. & quid si tantùm l. gallus. in vers. quid enim, num. 112. & 116. ff. de liber. & posthum.*

Attamen duæ in hoc puncto subdiuiso eliciuntur receptissimæ conclusiones.

82 Prima, iustam censeri omninò causam auferendi dominium, & reuocandi priuilegia, & cōtractus ab ipsomet Principe

cipe gestos, & iuratos, pro sustinendo exercitu, & soluendis stipendijs militum pro defensione Regni, Status, & conser-
83 uãdo honore ipsius Principis, & maximè pro defẽsione Fidei, & totius Christianę Religionis, quę ex conseruatione Impe-
84 rij deducitur. Sunt enim introducta bella pro iustitia consequenda de iure gentium, *Castr. cons. 399. nu. 2. & seq. lib. 1.* Causas verò iustas ex quibus potest Princeps bellum indicere, enumerat *Affl. in c. 1. nu. 12. hic finitur lex.*

85 Secunda, Credendum esse Principi dum rescribẽdo cõtrà ius tertij, testatur se moueri ex iusta, & necessaria causa, cum subscriptione sui Consilij, & Quæstoris, vt discurrit *Iser. in cap. 1. nu. 14. & 16. qui succ. ten. il primo, vbi Lipar. in addit. lit. I. vers. sed nunquid Affl. nu. 68. & in cap. vnico, de controu. apud pares term. post num. 13. & Lipar. lit. C. vers. quæstoris, Gram.* latè *decis. 65. ex num. 62. Affl. num. 62. vers. vnum tamen*, idem *Affl. in c. Imper. q. 24. num. 65. in cap. 1. num. 15. qui test. sunt necess. in cap. sancimus, quo temp. miles, in Const. Vt vniuersis, nu. 40. & in cap. 1. §. similiter, nu. 64. de Capit. qui Cur. vend.* dum se remittit ad dicta per eum post *Iser. de contr. feud. apud pares*, D. meus *Capyc. in repet. l. Imperial. col. 6. versic. est tamen differentia, car. 5.* vbi ex
86 hoc monet Secretarios, & Officiales, quòd aduertant, quæ subscribunt, quia subscribendo præiudicant partibus.

Vndè cum in casu præsenti Inuictissimus Rex noster plenissimè attestetur de maxima, vrgentissima, & necessaria causa, quæ etiam notoria est, & omnibus euidentissima, & amplius se necessitate pressum, vt aliter nullo modo consuli
87 possit, quod in suo casu desiderauit *D. Capyc.* sæpiùs citanda *dec. 166. nu. 7. & 8.* vbi cum de hoc vltimo non constaret ex dicto Regis, necessarium fuit adhibere oretenus testimonium Dom. Regẽtium, & tamen fuit admissa probatio vt legitima, casus noster ex his erit extrà omnẽ dubitationem.

88 Nec esse nostrum, nec minus vtriusq; Senatus, à quibus petitur consultatio, discutere de iustitia causæ, neque an aliter consuli possit; sed sufficere, Regem pijssimum id mandasse, & plenè de necessitate causæ respiciente publicam vtilitatem attestatum fuisse, cum cõsilio eorum, quorum proprium est munus consulere, quæ ad status, & bellicas expedi-
89 tiones pertinent, etiã quod concernant hæc bella extrà Regnum, latè probat in proprijs terminis *D. Rouit. d. cons. vlt. nu. 1. lib. 1. D. Reg. Valenz. d. cons. 99. num. 1. & D. Reg. de Pont. in cons. 15. ex num. 12. ad 15. lib. 2.* vbi respondit pro Ill. Principe Hostiliani contrà Ciuitates Bitonti, & Vigiliarum in casu excãbij Arcis Sablonetæ, in quo facta fuit consultatio per Regiam Cameram in fauorem Fisci, & breuiter resoluit omnia, quæ in contrariũ latè scripsit *Octau. Bammacarius* pro Domaniorum irreuocabilitate.

90 Authoritas enim suscipiendi bellum est in Principe, & credi oportet consilio expertorum in arte bellandi, & parendũ est in his, quæ ab bellum pertinent, & ob id tenentur Barones, & vasalli adiuuare Regem bellantem extrà Regnum, cum hoc totum ad Regis, & nedùm Regni, sed totius Monarchiæ, & Christianę Religionis tutelam pertineat, vt Rex ipse plenè testatur, & de se patet, *Isern. in cap. 1. §. sed neque alia iustior, ex nu. 41.*
91 *versic. si habeat*, vbi ex *Valer. & Seneca* commemorat exempla illorum, qui vt optimi Duces potius decreuerunt inuadere hostes intrà ipsorum lares, vt arcerent incursus à proprijs Regnis, *quæ sit prima caus. benef. amitt.* idem *Iser.* latè *in cap. 1. n. 6. 7. & 8. Hic finit. lex*, sequitur D. meus *Capyc. in repet. l. Imperialem, §. firmiter, col. 2. vers. sublimita, & Camer. in d. leg. car. 34. col. 3. in fin. vers. sed tunc*
92 *videntur*, in Principe enim etsi non appareat, præsumitur iusta causa bellum indicendi; *Panorm. in cap. 1. de treugua, & pace*, cum alijs à *Menoch. de præsumpt. lib. 6. cap. 96. nu. 2. & 7.*

Et quando esset dubium, an iusta sit causa bellum indicendi, vel ne, subditis non licet hoc perquirere, quia talis per-
93 quisitio esset scrupulosa, nec tenetur Princeps causam animi sui motus subditis patefacere, sed sufficit, quod consilium approbet, alioquin esset in potestate subditorum, an vellent Dominum adiuua-

iuuare, siquidem negãdo, efficerent rem dubiam, & sic possent se excusare, quod non est ferendum; sufficit enim, Principem esse Consiliarium, vt post *Iser. in d. cap. 1. hic finitur lex, & Affl. ibid. 2. not. nu. 7. & seq.* tradit *Iacobin. in sua inuest. ver. & promiserunt, vers. quintò quæro,* cum alijs per *Rol. d. consil. 1. num. 91. cum seq.*

94 Solius enim Principis proprium est, vt eius facti ratio, & causa iusta præsumi debeat, etsi non appareat, & conuenit illud *M. Terentij apud Tac. lib. 6. annal. Non est nostrum*, inquit, *æstimare quem suprà cæteros, & quibus de causis extollas. Tibi summum rerum iudicium Dij dedere, nobis obsequij gloria relicta est*; alia plura etiam expendit *Acac. lib. 3. c. 9. de priuil.* quem non transcribo.

Vndè poterimus concedere facultatem eligendi, quid velint aduersarij in hoc articulo. Si enim admittemus opinionem affirmatiuam, Quod credatur Principi supremo adesse iustam causam, etiam in his, in quibus liberè disponere
95 non potest, dum tertio præiudicat in quæsitis iure naturali, vel gētium, etiam si agatur de graui præiudicio, cuius sententiæ fuerunt *Cyn. Iac. de Arena, & Bal. in l. rescripta, nu. 10. C. de precib. Imp. off. Butrig. in l. fi. C. si contrà ius*, cum alijs per *Alex. cons. 203. nu. 11. vers. & in tali supremo, lib. 6.* & melius *cons. 224. nu. 8. eo*
96 *lib.* vbi in specie consuluit, potuisse Pontificem reuocare proprium contractum iuratum, in quo promiserat inter alia Cardinalibus non infeudare Terras Ecclesiæ, & præsumi id factum ex iusta causa, in quo eodem casu consuluit latissimè *And. Sicul. cons. suor. omnium. 1.*

Quam pro magis recepta ex DD.
97 dinumeratione describit *Gabr. de prob. concl. 2. nu. 28. & 30.* & expressè hanc esse magis communem, & ità DD. dicere, asseuerauit *Iacob. Phil. Portius in suis concl. lib. 5. c. 16. vers. tenendo secundam opinionem*, quidquid negatiuã esse magis receptam dixerit *Menoch. lib. 2. de præsumpt. c. 10. nu. 55. & 56.* cum tamen contrariam affirmatiuam vti veriorem, & fortè receptiorem ipse sequutus fuerit *cons. 100. nu. 26. vers. respondeo, lib. 1.*

Et cum hac affirmatiua cõcedit omnibus relatis distinguendo dicta DD. *Mascard. concl. 1233. n. 107. & 108.* qui saltim concessit, vt affirmatiua procedat indubitanter, vbi Rex expressit causam, vel saltim, quod licèt nõ faciat exactam
98 probationem, operatur tamen talem præsumptionem, vt trãsferat onus probandi contrarium *nu. 109. & 110.*

99 Et si negatiua magis arrideat, Limitatur Primò, nõ procedere in dispositione Regis cum consilio, & subscriptione Quæstoris, iuxtà singularem doctrinam *Iser. in cap. 1. sub nu. 42. quæ sit prima cau. benef. amitt.* & ex *dec. Capy. 166. num. 7.* limitat in specie *Gabr. d. concl. 2. num. 34. vers. tertiò limita*, latissimè *Rol.* infrà latius citando *cons. 1. ex num. 84. ad 94. & nu. 194. lib. 2.* Vbi consuluit, in reuocatione priuilegij, quod transiuit in contractum prçsumi iustam causam in Principe, sequitur remissiuè *Mascard. d. concl. 1233. nu. 115. & D. Reg. de Pon. cons. 70. nu. 36. lib. 1.* hanc etiam limitationem latè fundat *D. Reg. Tap. in l. fin. cap. 9. p. 2. num. 47. de Const. Princ.* videndus *Cons. Pasch p. 1. c. 1. nu. 78. de virib. patr. pot. & Nicol. de Passerib. in tract. de verb. enunciat. lib. 2. c. 4. num. 27. post tract. de script. priuata*,

100 Limitatur secundò, non procedere negatiuam opinionem, vbi Rex testatur in sua dispositione, se disponere ex causa publicç vtilitatis, vel necessitatis, quia Principi expressè attestanti se reuocare priuilegium, vel etiam contractum ex causa communis boni, vel alterius cuiuscunque publicæ vtilitatis, sinè dubio credendum est, nec aliud vlteriùs inuestigandum, consuluit *Alex. cons. 101. n. 7.*
101 *& 8. in 1. & 216. num. 21. in 2.* adeò vt nulla admittatur probatio in contrariũ, *Fulg. cons. 143. num. 5.* quos refert, & sequitur *Affl. in d. c. 1. nu. 71. in 2. lim. qui succ. ten.* quod latiùs confirmat *Rol. d. consil. 1. ex num. 190. li. 2. D. Reg. Valenz. cons. 4. nu. 116. & cons. 99. nu. 1. Farin. q. 63. nu. 82. Maur. Burg. de mod. proced. ex abrupt. q. 61. nu. 12. Decian. cons. 18. lib. 1. nu. 274. Ill. Card. Tusc. concl. 924. nu. 4. Mascar. concl. 1234.* & nedum statur as-
102 sertioni Principis, verùm etiam eius

Locum-

Locumtenentis, vt in puncto conſuluit D. *Camill. de Medic.* meus Socer *in conſ. 60. num.* 1.

103 Tertiò fallit, cùm Princeps aliquid narrat tanquam factum notorium, quia nedum in proprio facto (in quo nos verſamur) ſed etiam in facto alieno Principi aſſerenti aliquid, prçſertim motu proprio, plena fides adhibetur, cum id aſſerere videatur tanquam legitimè informatus, vt eſt notorium, de quo in caſu præſenti, *Alex. Socin. Crauet. Gram. Rebuff. Pariſ. & alij* relati à *Menoch. d. conſ.* 100. *n.* 22. 23. 24. *&* 32. *li.* 1. *Affl. in d. c.* 1. *qui ſucceſſ. ten. in verſ. ſextò fallit, nu.* 75.

Quinimò generaliter credendum eſſe Principi in hac materia, quando cauſam exprimit, vel iuſta cauſa apparet, vel etiam imaginari poteſt, & quod DD. in contrarium incautè citati non loquantur, cùm ipſe Princeps cau-
104 ſam exprimit; ſed quando cauſa à Principe nõ allegatur, nec imaginari poteſt, pleniſſimè probat ex DD. in contrarium citatorum declaratione *Menoch. d. conſ.* 100. *nu.* 26. *verſ. reſpondeo primò*, & meliùs *num.* 31. *&* 32. & aurea ſunt verba *Bald.* in propoſito in *conſ.* 328. *n.* 8. *verſ. porrò in Principe, lib.* 1. & in hac opinione reſidere videtur *Peregr.* poſt *Ruin. & alios de iure Fiſci, lib.* 1. §. *hactenus, nu.* 69. *in fi.*

105 Et latiſsimè hanc opinionem affirmatiuam vti veriorem, & magis communem generaliter ſubſtinet *Ferdin. Loazes* in ſçpius citato *ſing. conſ. in reſponſ. ad* 5. *& ſextum fundamentum part contr. ex nu.* 134. vbi *nu.* 142. ex *Bald.* probat, non
106 eſſe à Regibus, qui rationum calculis ſuppoſiti non ſunt, exigendam ſcrupuloſam inquiſitionem, quod optimè probat *Cauall. lib.* 1. *pract. qq. comm. contr. cõm. q.* 578. *ex num.* 25. vbi ampliùs dicit in
107 puncto, ſemper eſſe credendum Regi dicenti eſſe conſtitutum in neceſsitate ad defendendam Religionem Chriſtianam, ex *Oldrad. Alexand. Roland. & alijs,*
108 & quod tam circà iuſtitiam cauſæ belli indicti, quàm circa neceſsitatem, qua Princeps premitur, ſit eidem omninò credendum, remota omni ſubtili inquiſitione, ſicut faciunt quidam Decuriones timoratæ conſcientiæ aliquarum Ciuitatum, quæ à iure improbatur, *l. doli, in fin. ff. de nouat.* vt latiùs ipſe proſequitur omninò videndus.

109 Et tandem limitatur opinio negatiua de conſuetudine Regum totius Mũdi, vt vbi exprimunt cauſam, eis adeò credatur, vt contrarium probari non poſſit, ſic teſtatur *Bal. conſ.* 326. *nu.* 10. *verſ. item omnes Reges Mundi, & conſil.* 228. *num.* 8. quem ſequitur *Affl. in d. cap.* 1. *qui ſucc. ten. nu.* 78. *Rolan. d. conſ.* 1. *num.* 193. *Menoch. d. conſil.* 100. *num.* 26. *in fin. Maſcard. dict. concl.* 1233. *num.* 119. *& Io. Petr. Fontanel. tom.* 1. *de pact. nupt. clauſ.* 4. *glo.* 10. *par.* 2. *num.* 28. poſt alios *ibid.* citatos, & de conſuetudine omniũ Regum Mundi etiam teſtatur Dominus meus *Capyc. in c. Imperialem, fol.* 4. *verſ. adde.*

Ex quibus euidenter patet, quàm obſcurè, & intricatè hanc materiam tractauerit *Petra* ſibi ſæpiùs de more contradicendo *in d. tract. de poteſt. Pprincip. in fin. oper.* §. *circa ſecundam principalem cõcluſionem,* præſertim dum *num.* 53. *&* 54. ex ſuo capite recedere conatur à recepta opinione; & diminutè loquutus fuit *Menoch. d. lib.* 2. *de præſumpt. cap.* 10. *in fi.* cuius tamen dicta ſupplenda ſunt ex *d.* eiuſdem *conſil.* 100. vbi optimè de more loquitur.

Nec prætermittendum, iuſtiſsimam cauſam dici, nedum quando adeſt bellũ
110 in Regno, verùm etiam ſi adſit extrà Regnum, ex traditis per *D. Conſil. Georg. lib.* 1. *rep. feud. cap. vlt. nu.* 40. *& ſeqq. fol.* 440. Modernus *Montanus in l. Imperial.* §. *firmiter, nu.* 35. *& ſeqq. fol.* 152. *de prob. feud. alien. per Frid. & de Ponte d. conſ.* 15. *nu.* 11. *lib.* 2.

SVMMARIVM.

111 *Rex domanium alienare, & vaſallos etiam inuitos infeudare poteſt de iure, & Regni conſuetudine, & nu.* 112. *vſq; ad* 116. *præcipuè in ſolitis infeudari, nu.* 119.

117 Text. in cap. intellecto, de iure iur. *non procedit in infeudatione, in qua directum dominium à Rege retinetur, & nu.* 124. 125. *&* 131.

118 Ol-

Sexta Conclusio.

REgem posse bona, & Castra sui demanij alienare, & vasallos, siuè subditos etiam inuitos cum toto Castro, si-
111 uè feudo, ex dispositione iuris communis alijs inferioribus, maximè infeudando subijcere.

Et fortiùs ex vetustissima consuetu-
112 dine præscripta per Inuictissimos Reges nostros in hoc Regno posse Castra, & Ciuitates quæcunque ad libitum infeudare, etiam subditis reluctantibus.

113 Cuius conclusionis primum caput probat *Isern. in cap. 1. num. 10. de his, qui feud. dare poss. in cap. 1. num. 1. de natura feud. in l. Imper. vers. Nec Dominus, post nu. 44. vers. ex his oritur quæstio, de prohib. alien. per Frid.* vbi refert, quod licèt Papa Honorius suadendo voluerit, Regem Siciliæ abstinere ab alienatione domaniorum, nihilominus ex quo in pactis, & conuentionibus Regni inter Romanam Ecclesiam, & Carolum I. hæc non sunt prohibita, videntur concessa,
4 quod addit videri expressum *in Const. Regni Dignum,* vbi de speciali dono Regum Regni domania conferuntur, sicut est de iure communi, ex vulgato *cap. intellecto, de iure iur.* vbi patet, alienationē permitti, nisi grauiter diminueretur, vel læderetur honor, & corona Regis, in quo quidem, vt *Bald.* ibi notat, post *nu 5. in d. cap. intellecto*, nulla fit mentio de infeudatione, sed solum de omnimoda alienatione, per quam omne dominium transfertur (*non enim*, vt *Bald.* subdit, *videtur lege cautum, quod liberi Reges iurēt non infeudare, & maximè quando pacem*
115 *inuicē faciunt, vel guerram à certo tempore inuicē futuram euitant, propter quod in pignus pacis fit infeudatio, etiam maximi Comitatus, vel Ducatus, imò est expressum quod fieri potest. & seruari de iu-*
116 *re debet. Praterea honor Regis augetur per dignitatem subditorum, & fit Status Regis magis potens, honorabilis, & magis timendus, imò ex antecedenti potest contingere, quod eodem die Imperium Regis surgat à mortuis præsupponendo quod debet præsupponi, scilicet conseruatiua fidei hinc, & inde)* Ex quibus verbis *Baldi* clarè patet, etiam ponderando dictionem, *maximè*, quod semper infeudatio permittitur, quia per eam nec Status, nec Corona læditur.

117 Et sic quod distinctio *tex. in d cap. intellecto*, vt Imperator, & Rex ità demū possint alienare domanialia, vel Regalia, si alienatio nō tendat in grauem Imperij, vel Status læsionem, & diminutionem Regiæ dignitatis, procedat tantum in totali alienatione, vbi dominium directum, & vtile, omneq; ius à Rege concedente abdicaretur, non aūt in infeudatione, quæ velut, vt plurimum vtilis generaliter est permissa, vt voluerunt *Inn. in cap. grandi, num. 1. in fi. de suppl. negl. prel. Bal. in l. 1. C. vndè cognati, & in prælud. feud. col. 13.* vbi *Præpos. col. 3. Panor. in cons. 3. q. 35. nu. 12. vol. 2. Ang. in l. contra iuris ff. de pact. Castr. cons. 74. quia frustrà, nu. 7. vers. & finaliter, lib. 1. Alex. cons. 1. nu. 5. vol. 5.* quos refert, & sequitur *Affl. in prælud. Constit. Regni, q. 24. post nu. 6.*

118 In quo pulchra sunt verba *Oldradi* loquentis de Principatu Achaię concesso per Regem Carolum III. Principi Tarentino *cons. 159. post nu. 11. (circa quod etiam attendatur, quod infeudatio facta per Principem non videtur esse talis alienatio, quæ sub permissione non cadat, quia nec alienatio simplex est, sicut dicitur de*

ma-

vers. & dicit Andr. Quæ omnia latissimè, & cum iudicio, vt solet, comprobat *Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 6. casu* 559. vbi dinumerando casus, & DD. loquentes de enormi læsione, quæ insurgit ex
130 magna alienatione, excludit omninò casum, vbi magnus Rex infeudat plures Ciuitates, & Castra, & ob id dixit *Menoch. nu. 5. Neuiz. cons. 12 nu. 66.* saluari posse ex eo solùm, quod loquutus fuerit de Rege Galliarum, qui vt Comes Astensis donare non potuerit plura Castra d. magni Comitatus.

131 Ex quibus concluditur, quod tunc tantùm dici poterit, Imperium, Regnum vel Prouinciã lędi, & habere locum dispositionem *cap. intellecto*, cùm ità Castrum, vel Ciuitas alienatur, vt nedum nullum dominium directum, nec vtile, sed nulla iurisdictio, nullaque superioritas, nec aliud ius reseruatur alienanti, secus vbi aliquid reseruatur, vt fit in infeudationibus, vt 22. *DD.* cumulat *Menoch. cons. 962. ex num. 21. lib.* 10. & 54. DD. describit idem *Menoch. in cons.* 1003 *nu.* 18. *vers.* 8. *& vltimo*, iuncto *nu. 59. vers. tertius est casus, lib.* 11. post relatos per *Vasq. lib. 1. contr. ill. cap. 4. ex num. 1.* vbi fatetur communem.

Vel vbi Castrum, vel Ciuitas essent
132 in limitibus Imperij, vel ità muniti, vt ex eorũ alienatione magnum detrimentũ euenire posset ipsi Regno, ob dubiũ, ne ab ipso Principe donatore deficeret, argumento *l. 2.* vbi *glos. C. de fund. lim. lib.* 11. & ex *Neuiz.* & *Grato* probat idem *Menoch. d. cons.* 1003. *nu.* 58. *vers. secundus est casus*, quæ loca, & Ciuitates
133 Castris munitas, & limitaneas; quinimò & plures alias Rex noster prudentissimus expresse excipi mandauit suis in literis in præsenti casu, in quo & alia quoque Ciuitates, & Oppida excipit alijs iustis de causis.

Quinimò Rex etiam valdè pretiosa
134 Regni, putà aliquam magnam Ciuitatem, siuè insignem in feudum concedere potest, dummodò id faciat cum consilio, vt ex *Card. Ias. Corseto*, & alijs probat *Petr. de Greg. de concess. feud. p. 1. q. 5. nu. 10. vers. secundò limito*, vbi *Mastrill. in add.* addit *Bal. Aluar. Felin. Gram. & Roland.* exemplo Põtificis, quẽ decet ardua expedire cum consensu Cardinaliũ.

Et licèt Rex faceret multas, & diuersas donationes, quæ simul vnitæ videri possunt excessiuæ, non tamen reuocan-
135 tur, nisi illę, quæ verè fuerint excessiuæ, vt ex *Luca* firmat *Affl. in prælud. d. q. 24. nu. 6.*

136 Qui hoc amplius declarat, & limitat, non procedere in concessionibus factis in feudum, quia tunc non possunt dici excessiuæ, & sic cessat reuocatio, vt rectè legenti *Affl.* patebit *d. nu. 6, vers. Et nunc dico vnum, quod non dixi.*

Quinimò idem *Affl. in l. Imper. §. præterea Ducatus, in 3. notab. nu. 49. vers. be-*
137 *nè super hoc*, dixit, quod etiam si plures alienationes, siuè donationes sint factæ diuersis temporibus, quæ videri possunt excessiuæ, tamen non fit coaceruatio, & sic nulla ipsarum reuocatur, allegãs *glo. & DD. in cap. 2. de don. & Imolam ibi*, dicentem, quod hæc est magis communis opinio, & ità sunt declaranda dicta per eundem *Affl. in rubr. quæ sunt regal. in princ.*, *ex nu. 61. vers. nunc venio ad quintam*, & præcipuè *nu. 65*, vbi loquens in alienatione Regalium, ponderando dicta *Luca de Penna*, dicit, ipsum non dissi-
138 dere ab *Isern.* & loquitur expresse de pluribus donationibus simul iunctis, vt expresse post *nu. 65.* ibi *sicut dicimus, quod plures donationes simul iunctæ inofficiosę reuocantur, l. 1. & 2. C. de inoff. don.*, & loquitur etiam de alienatione Regalium per viam donationis simplicis, non autem de infeudatione, vt clarè patet ex
139 contextu; Cuius opinio, vt validæ sint censendę huiusmodi alienationes, & donationes, nec talem coaceruationem ad ipsas infrigendas esse admittendam, ex eo, quod futuræ sint in detrimentum Coronæ, cum tristes euentus minimè habendi sint in consideratione, & multò minus in Principibus, à quibus potiùs sperandum est augmẽtum Status, quàm diminutio, ex *Diuo Augustino*, & alijs latè firmat *Amad. de Pont. d. tit. de his, qui feud. dar. poss. ex nu. 67. in versic. sed hæc opinio*, vbi ità dicit esse intelligenda dicta *glos. & Isern. in Const. Dignum*, & dicta per *Affl. in loc. præd.*

140 Ex

140 Ex quibus patet, non esse admittendam restrictionem eorum, qui contrà receptam, & communem distinctionem sine fundamento ausi sunt restringere, atque arctare potestatem Principis, etiã circà infeudationem omni iure permissam.

Vt scilicet nec infeudare valeat Princeps passim modò vnam, modò alteram Ciuitatem, ne ex successiuis infeudationibus daretur processus in infinitum, ex quo Regnum exinaniret, vel in totum annihilaret, seù destrueret, cuius opinionis Auctor affertur *Martin. Laud. in c. 1. nu. 25. de his, qui feud. dar. poss.* prout ipsum refert *Ias. in prælud. nu. 77.* & *Ias.* solius authoritate subnixus sequi videtur *D. Capyc. in d. ver. feudum dant, conclus. 24. vers. secunda declaratio, Iacobin. ver. in feudum, num. 2. in fin. Petr. Greg. d. par. 1. q. 5. in 1. lim. nu. 10.* & refert simpliciter *Intrigl. par. 1. q. 53. nu. 191.*

Siquidem falsum est fundamentum,
141 quod ex infeudationibus retento directo dominio, & iuribus dominicalibus vel etiam saluis, iurisdictionis reseruatione facta, læsio nulla contin-
142 gere possit, etiam si plures Ciuitates infeudentur, vt ex *Oldrad. Ang. Dec. in plur. cons. Socin. Iun. Alber.* & alijs probat *Crau. cons. 999. nu. 1. in fi. vers. quin etiam si Ciuitatis*, vbi ampliùs subdit,
143 quod tunc tãtùm dicitur magna læsio, cùm seruituti, aut potestati alienæ Regnum subijcitur, vt in casu *Oldrad. consil. 231. in fine*, vel cùm Regni Monarchia, aut ipsius Coronæ honor diminuitur, iuxtà exempla *Bald. cons. 271. lib. 1. & Soc. Iun. consil. 60. nu. 53. lib. 3.*
144 Nec *Martin. Laud.* dictum obstat, & *Ias. in DD. prælud. nu. 77. vers. limitat tamen not. Martin*, postquam allegauit generalia, scilicet not. *in cap. grandi, & in cap. intellecto*, remittit se ad infrà dicenda, vbi *nu. 78. vers. 5. Et sic subtiliter aduertis*, subijcit, quod dicta limitatio procedit iuxtà opinionem eorum, qui ad cognoscendum, an sit magna, vel parua læsio, non faciunt differentiam, an Princeps abdicet à se omne dominium cum iurisdictione, & dignitate, an verò retineat saltim directum dominium, vel superioritatem, sed solùm iuxtà opinionem eorum, qui hoc solum egerunt, an donatio, vel alienatio cedat in magnam diminutionẽ Regni, an verò in nõ magnam,
145 Vndè cum prædicta opinio sit magis cõmuniter recepta, vt omninò in materia *d. cap. intellecto, & cap. grandi*, sit distinguẽdum; an alienatio fiat in totũ, vel directo dominio, aut superioritate retẽta, vt suprà, consequens est, vt limitatio prædicta *Mart. Laud.* quæ dumtaxat locum habet data pro vera opinione reprobata magis communi, sit quoque falsa, & contrà communem, & sic cum eo corruunt dicta per *D. Capyc. & alios.*
146 Et quoniam, quæ nam dicatur magna alienatio, vel parua, ex qua insurgat læsio Status, aut Coronæ, est inuestigãdum ex qualitate personæ dantis, accipientis, ex re ipsa concessa, & ex causa, vt ex *Luca in l. contrà publicam, C. de re milit. lib. 12.* tradit *Afflict. in d. rub. quæ sint regal. num. 64. & 71. in fine*, vbi dicit, *Lucam* in hac quæstione prolixo sermone tandem concludere, respondendum esse iuxtà personarum, & causarum qualitates, argumento *l. in fundo, ff. de rei vend. & cap. & si quæstiones, de simon. Dec.* infrà allegando *cons. 288. incip. non est parui ponderis, nu. 2. vers. accedit*, iuncto *vers. vltimò non obstat, in fine d. cons.*
147 vbi loquitur de legato facto per Regẽ Catholicum Reginæ Ioannæ sorori relictæ Regis Ferdinandi de bonis, & feudis, quæ tenebat in hoc nostro Regno Neapolitano.
148 Nemo asseuerare poterit, immoderatam esse alienationem, quam Rex noster tam maximus Monarcha in pręsentiarum facere intendit aliquarum ex Ciuitatibus domanialibus amplissimi Regni Neapolitani, exceptis limitaneis Principibus Prouinciarum, & alijs permultis, quæ quouis modo lædere possũt Coronam.

Non enim agitur de alienanda nulla
149 ex pręcipuis Ciuitatibus Regni, vt de Capua, vel Auersa, in specie placuit *Affl.* exemplum tradere *in d. §. prætereà Ducatus, in 3, notab.* vbi ex *nu. 46.* examinãdo primam ex quinq; quęstionibus per eum paulò antè prępositis, postquam firma-

firmauit propositionem generalem, non
150 valere alienationẽ domanialium factã
ergà priuatas personas, qua nimis dimi-
nuerentur introitus Regni, vel ipsius in
Regno iurisdictio, infert ex hoc, quod
ideò non posset alienare Ciuitatem de
domanio Regni, purà Capuã, vel Auer-
sam, quia hæc esset magna donatio, &
diminueretur Corona.

Subdit statim limitando, & restringẽ-
do propositionem, non procedere, vbi
151 Rex alienaret Ciuitatem domanialem
solùm quoàd vtile dominium; retento
directo, vt contingit infeudando, quia
talis alienatio valeret cum clausula, *ex
certa scientia*, vel clausula, *non obstante*,
& reddit rationem, quæ optimè confir-
152 mat præcedentia, quia non diceretur
lędi Corona, ex quo retinuit directum
dominium, quod habet Rex respectu va-
sallorum, allegat *Bald. Panor. Præpos. &
Alex.* & addit, quod licèt *Præpos. in d.
præl ud. num.* 7. dicat, quod hoc non po-
test fieri in detrimentum Regni, ipse hoc
153 intelligit non procedere, vbi adijciatur
clausula, *ex certa scientia*, ex *Iser. in Con-
stit. Dignum*, & alijs.

Et sic *Affl.* intelligit, tunc demum ex
alienatione domanialium lædi Coronã,
154 vbi multum diminuerentur introitus
Regni, vel iurisdictio in ipso Regno.

Et quòd vbi certum est lædi Coronã,
vt ex alienationẽ magnæ, & præcipuæ
Ciuitatis clauis Regni, vt est Capua, ad-
155 huc cessaret læsio, si directum dominiũ
reseruaretur.

Et quòd valet infeudatio magnarum
Ciuitatum cum clausula, *ex certa scientia,*
156 *& non obstante*, etiam in detrimentum
Regni, ex doctrina *Isern. & Alber.* quos
citat, & quod ità est declaranda doctri-
na *Mart. Laud.* qui ab omnibus vt Au-
thor citatur in contrarium. Et idem *Affl.
in d. 3. not. nu.* 72. subijcit hæc verba. *Vl-
timò teneatis in cordibus vestris hoc di-
157 ctum nouissimum, videlicet, quod tunc
dicitur res domanialis alienata, quando
directum, & vtile dominium est aliena-
tum, aliàs si solùm vtile dominium est alie
natum, retento directo, nõ dicitur alienata
res domanialis*, ex *Bald. & Panor.* supra
citatis. Hæc *Affl.* pro coronide, ex quo
omnia contraria resolui possent, idem
fermè repetit idẽ *Affl. in* §. *si quis fecerit,
nu.* 13. *quo temp. miles*, & sequuntur alij.

Et idem optimè non solum concedit,
sed firmat *Menoch.* qui licèt *in cons.* 264.
latissimè respondere videatur cõtrà no-
stram opinionem (licet ex alijs non ob-
158 stet, vt infrà) nihilominus pulcherrimè
fundat de communi sententia, quòd etsi
Princeps res, & bona domanialia sui
principatus alienare non possit inuitis
subditis, nihilominùs infeudare potest,
ex quo retinet directum dominium, &
superioritatem, nec desinit esse domi-
nus, & ad eum confugere possunt subdi-
ti, si malè pertractentur, clarè innuens,
non esse interesse considerabile subdi-
torum, nè inuiti infeudentur, cum non
sit restringẽda hæc facultas à iure Prin-
cipibus concessa, vbi vltrà *Bal. Ias. Affl.*
hanc esse communem probat ex *Ceph.
cons.* 155. *num.* 12. *Crauet. consil.* 411. *nu.*
23. & idẽ ex *Oldr. Alex. Dec. Castal. Corn.
Vasq. Affl. Alban. Socin. & Paris.* probat
Burs. consil. 160. *nu.* 85. & 88. *versic. quod
seruit, num.* 2. qui *in fin. consil.* testatur ità
decisum de anno 1575. per Senat. Man-
tuæ in fauorem DD. de Natta.

Vltrà quod hanc disputationem ces-
159 sare in Regno, vbi alienantur de con-
suetudine, etiam iura directa, & in præ-
iudicium Coronæ, testatur in specie *Ca-
mer. in l. Imper. car.* 71. *in* 1. *col. in princip.*
quem sequuntur *Reg. de Ponte, & de Cur-
te*, cum alijs Regnicolis infrà citandis in
sequenti articulo, quos sequitur Moder-
nus *Montan. in repet. l. Imperialẽ*, §. *prate-
reà ducatus, sub nu.* 56. Imò nedùm ex-
160 pressè, sed tacitè ex qualitate Regis
legantis censeri translatum, & mediante
legato donatum directum dominium
Castrorum, & feudorum Regni nostri,
subtiliter etiam de iure communi inspe-
cto latissimè respõdit *Dec. in d. cons.* 288.
in casu legati facti per Regem Catholi-
cum Reginæ Ioannæ sorori relictæ Re-
gis Ferdinandi, quod ipsi non auferre-
tur, nec diminueretur aliquid de bonis,
quę habebat in Regno Neapolitano *per
totum consilium.*

Ex quibus licèt non sit opus, quòad
præsentem attinet casum, insistere in illa

vulgatissima, & controuersa quæstione. Vtrum vasalli inuiti alienari possint, quod tam in vasallis ratione feudi, quàm etiam
161 ratione iurisdictionis, qui magis propriè subditi appellantur, de quibus *in cap. 1. qual. vas. iur. deb. fidel.* confusè tractant plerique ex DD. cum id quòad vasallos burgenses, siuè subditos in Regno nostro sit absolutissimum ex notoria, & vetustissima cōsuetudine, vt infrà.

Nihilominus, vt nec vmbra quidem remaneat, & casus distinguantur, suisque sedibus aptentur, subscriptæ in hac materia, æquè magis communiter receptæ statuendæ sunt conclusiones, ex quibus patebit, hanc nostram consuetudinem ex veris iuris principijs esse deductam, iurique communi apprimè conformem.

162 Prima, directus dominus feudi regulariter non potest directum dominium, siuè proprietatem feudi, quod sub eo tenet vasallus, siuè feudatarius, in alterum alienando transferre, itàut vasallus, siuè Baro inuitus cogatur mutare dominum directum, & nouo domino iurare fidelitatem, & hoc latè firmat *Isern. in* §. *præterea Ducatus, in vers. nec Dominus, nu.* 43. vbi pluribus hoc confirmat, vltrà *nu.* 44. vsque *ad vers. ex his oritur.*

Et iterùm post *num.* 45. *in versic. in 2. quæst.* vbi licèt initio proponere videatur *Isern.* vtrum Rex possit alienare, vel donare alteri hominem domanij, vt efficiatur homo alterius, & sic vtrum subditus, vel subditi possint alienari de per se sinè territorio, vel absque Vniuersitate Castri domanialis, de quo latiùs infrà dicemus.

163 Nihilominùs rectè perpenso *Andreæ* contextu, ipse aliquibus intermedijs conclusionibus ad materiam pertinentibus (vt eius est moris) iterum reuertitur ad priorem quęstionem de alienatione directi dominij, vt colligitur ex illis verbis, ibi, *quantum ad militem, & Baronem domanij, videtur quod non, per Constit. Personas, &c.* vndè cum loquatur de milite, & Barone, clarissimè loquitur de feudatario, vt scilicet simplicē feudatarium sub denominatione militis, & eum, qui baroniam, vel aliud feudum magnum Baronis appellatione includeret, & clariùs ex cōclusione, quam reassumit *Isern. d. nu.* 45. *antè fin.* ibi, *vbicunque ergò interest vasalli non dari, seruabitur æqualitas, vt sicut vasallus non alienat inuito Domino, & sine eius consensu, sic nec è cōtrà, si verò nō interest, dabit, &c.*

164 Et sic clarissimè colligitur, *Isern. in d. vers. nec Dominus*, tàm in *d. nu.* 43. vbi format primam quæstionem vsque ad *vers. ex his oritur*, post *n.* 44. quàm etiam post *nu.* 45. *à vers. in 2. quæst.* de hac prima conclusione dumtaxat tractasse, scilicet an Dominus directus inuito feudatario, siuè Barone, possit in alterum proprietatem, & iura dominicalia transferre, vt nouo Domino cogatur fidelitatem inuitus iurare, & eò tendunt eius argu-
165 menta, & rationes, quæ quidē quæstio diuersissima est, & separata habet principia, vt ratione etiam distat ab altera, scilicèt, Vtrum Rex possit alienare domanialia, Ciuitates, & Castra cum vasallis burgensibus, de qua *Iser.* tractauit ibidē in intermedio discursu in dicto *vers. & ex his oritur*, vsque ad *vers. in secunda quæstione*, & affirmatiuè resoluit cum distinctione, *c. intellecto*, vt suprà diximus.

Et quidem iustissimè in hac prima
166 quæstione negatiuè resoluit *Iser.* vt directus Dominus non valeat alienare proprietatem, non tam ratione antedicta æqualitatis, siuè parilitatis seruandæ, vt sicut vasallus non alienat vtile dominium sine consensu Domini, sic neque è contrà Dominus proprietatem sine consensu vasalli, quod & si regulare sit, in quo *Iser.* post *nu.* 44. ponderat verba *l. Corradi, in* §. *ex eadē lege, in fine;* iuncto
167 §. *similiter*, vt sicut Dominus non alienat proprietatē, sic similiter nec vasallus feudum sine voluntate Domini, ponderando dictionem, *similiter*, & latiùs per ipsū *Iser. in d.* §. *ex ead. lege, n.* 9. *in fi. &* 10. *& in d.* §. *similiter, in princip.* fusissimè *Lipar. ad Iser. in d.* §. *Dominus quoquè, in addit. magna, lit. F. de forma fidel.* tamen non est perpetuum, quia vt dixit *Isern. d.*
168 *num.* 45. *antè fin.* aliter tenetur vasallus Domino, quàm Dominus vasallo, quod exemplis probat *ibid. Isern. num.* 46. & optimè probat in puncto *Loffred. in d.* §. *nec Dominus, colum.* 6. *versic. & ad id,* quod

quod dicitur, & subtiliter *Natta* vidẽdus omninò *conf.* 367.*nu.* 21. sed alia fortiori ratione paulò antè per *Iser.* considerata *in* 1.*q.* post *nu.* 44. ibi, *& est satis rationabile, si promisi tibi fidelitatem iurando, quomodo hoc venderes alteri, vt efficiar vasallus illius, cui non iuraui, nec promisi, cum obsequialia non possint alijs cedi, secus in fructu, vel seruitio*, quod iterum repetit post *versic. in secunda quæstione*, ibi *quantum ad id, quod deberet vasallus in dando, vt pecuniam, vel seruitium, non posset negare dare, cui vellet Dominus, quia & nomen debitoris inuiti creditor vendere potest, l.* 1. *C. de nouat.* quod latiùs explicat idem *Iser. in c.* 1. §. *ex ead. lege nu.* 9. *antè fin. & nu.* 10. *de Cap. Corradi.*

169 Et de hac prima quæstione subijcit *Isern.* quod licèt variæ fuissent consuetudines, & sub distinctione hoc diffinierit Corradus *in d.* §. *ex eadem lege.*

Tamẽ Imperator Fridericus, qui fuit vltimus post Corradum, & Lotharium declarauit *in d.* §. *prætereà Ducatus, in fin.* quòd non possit Dominus sine voluntate vasalli, & hæc lex tanquam vltima debet aliquid operari, non enim est dicẽdum, quòd frustrà repetat dicta per alios Imperatores, vt per *eum in d.* §. *nec Dominus, post nu* 44. *& in d.* §. *ex eadem lege, post nu.* 10. vbi addit *Isern.* hoc etiam expressum *in d.* §. *prætereà ducatus, in fine*, licèt multæ expositiones dentur *in glos. in ver. ad alium transferat.*

170 Licèt in Regno nostro dispositio *d. text. in d.* §. *prætereà ducatus* est, ac si non esset emanata lex prædicta, cum ex particulari consuetudine receptus sit, & vigeat vsus Mediolanensium, vt infrà in fine huius conclusionis apparebit.

171 Quæ prædicta conclusio negatiua præsertim locum sibi vindicabit, vbi Dominus directus alienaret partem directi dominij eiusdem feudi, retenta sibi altera parte, adeò vt vasallus cogeretur pro eodem feudo duos, vel plures agnoscere Dominos directos, pares eiusdem gradus, ipsisque fidelitatem iurare, vt apertissimè docuit *Isern. in d.* §. *ex eadem lege, post nu.* 9. *versic. idem si partem vellet vendere, partem retinere Dominus, vt qui prius esset vasallus vnius, esset plurium, non potest, quia sicut particularis solutio non minima habet incommoda, sic è contrà particularis distractio ex parte creditoris, quoniam non debent ad imparia iudicari &c.* & iterum ibidem *post num.* 10. ibi, *maximè quando efficeretur vasallus pluriũ, qui erat vnius, ff. de exercit. act. l. ne in plures*, quod reperit *in cap.* 1. §. *similiter potest, in add. num.* 16. *de Cap. qui Cur. vend. & in* §. *ità tamen vt vasallus, num.* 41. *in fine, de probib. feud. alien. per Frider.* ibi, *Non cogetur esse vasallus duorum, sed eliget quem vult pro Domino, quia non debet in plures distingui qui contraxit cum vno*, & in §. *omnes filij, post num.* 5. vbi idem, *& in versic. in dicta secunda summa.*

Et in hoc casu omninò accipienda
172 sunt, & declaranda verba *Iser. post nu.* 47. ibi *si detur igitur per Principem, defendet se, quia interest sua non habere plures Dominos, &c.* accipiunt enim huiusmodi necessariam, & præcisam declarationem ex proximè dictis *d. num.* 47. dum continuando eandem quæstionem suprà propositam *post numer.* 45. *versic. in secunda quæstione*, clarissimè loquitur de Domino directo, qui sicut non aufert feudum inuito vasallo, seù feudatario, sic nec personam vasalli, multò fortius dando alteri, quia persona est dignior rebus, & hoc in his, quæ sunt in obsequio, quod dedignatur quis facere meliori se, & si melior esset, eo inuito fieri non deberet, quod non est in eo, quod recipit æstimationem, & potest vendi, & cedi, &c. Dũ igitur continuatiuè, & illatiuè sequitur, *homo ergò domanij, &c.* necessariò debet intelligi, retenta eadem positione de homine feudatario, ex diuersis enim, & ad diuersa non fit illatio, vulgatis legibus.

173 Et hic est verus, & germanus sensus dictorum per *Iser.* tam *in d. vers. nec Dominus*, quàm in præcedenti *vers. ità tamen, vt vasallus, in* §. *prætereà ducatus*, & in alijs suprà citatis locis.

Et quod in eisdẽ terminis loquuti fue-
174 rint, & omninò accipi debeãt dicta per *Innoc. in cap. auditis, nu.* 3. *vers. quoniam. de præscrip. Hostiens. Io. Andr. & alij in c dilecti filij, de maior. & obed. Bald. in cap si quis, num.* 5. *quo temp. miles*, dum dicũt

admitti contradictionem vasallorum, ne Dominus alienet, & maximè si velit partem alienare, & partem retinere, quia interest subditorum tot Dominos non habere, ex *d. cap. dilecti filij*.

175 Et sic etiam esse intelligenda dicta omnium DD. qui passim *Innoc. Hostiens. Io. Andr. Iser. & Bald.* sequuntur, vt scilicet loquantur in alienatione proprietatis feudi, quam facit directus Dominus, præsertim alienando partem feudi, altera sibi retenta, quo casu feudatarius cogeretur in plures, & diuersos directos Dominos coęquales distingui, seù ab eisdem distringi, vt loquitur *Isern. in dd. locis*, eisq; præter institutum iurare fideli-

176 tatem, non autem de vasallis burgensibus, qui non debent deficere ab ea seruitute, in qua nati sunt, vt post *Neuiz. inter consil. Bruni*, considerat in puncto *Card. Paris.* infrà allegando *consil. 22. nu. 90. lib. 1.* præsertim in Regno, vbi con-

177 sta, Regem esse dominum personarũ, quæ in Regno sunt, *Const. Quia frequenter, in fine*, & omninò traseunt cum alienatione Castri, vel Ciuitatis per Castri infeudationem, quam facit Rex, nec sortiuntur plures directos dominos, sed cõseruatur illis semper directum, & supremum Regis dominium, quamuis sub immediato vtili dominio alterius, vt ex *Afflict. Alban. Socin. iun. & Paris.* probat in specie *Burs. consil 160. post nu. 88. versic. quod seruit, lib. 2.* & infrà latiùs, quod videtur sentire *Affl. in d. § ex ead. lege n. 7.* iuncto *nu. 14. in 6. not.* vbi declarat, quomodo intelligatur hoc, quod vasallus

178 sortiatur plures Dominos, sed melius optimè, & latissimè rationibus, DD. authoritatibus, subtilibus, verisq; ponderationibus fundat *Loffr.* noster omninò legendus *in parafr. ad d. versic. nec dominus, à versic. quod vasallus, idest feudatarius*, præsertim *col. 5. versic. non obstant allegata in contrarium*, vsque ad *col. 8. versic. & præter prædictos casus*; vbi verè quidquid desiderari potest, & ità expressè loquitur *Menoch. consil. 377. nu. 9. cum seq.* vt non cogantur subditi ex

179 cõfęderatione inita inter Archiepiscopum Tridentinum & Serenissimum Archiducem Austriæ duos æquales Dominos agnoscere, à quibus premente vtriusq; necessitate cogi possent eis opẽ ferre, ac eo nomine collectis grauari, vt ipse declarat *in princ. d. cons.* Et ità etiam in alienatione partis feudi, & illius diuisione hoc interesse esse considerabile, & non aliter, expressè voluit *Francisc. Marc. decis. 337. num. 3. par. 1.* & ità etiam

180 loquitur *Vrsill. ad Affl. dec. 265. nu. 36.* vbi limitat de consuetudine Mediolanensium, & etiam in casu necessitatis.

181 Et quod inter hæc duo iuramenta fidelitatis, quæ præstantur à feudatarijs scilicet, & vasallis burgensibus, longa sit differentia, & differant formaliter, & diuersus sit illorum effectus, videndus est omninò *Bald. consil. 327. pridiè consului, lib. 1.* & quæ tradit in terminis *Natta cõs. 367. nu. 19.*

182 Et ideò *Camer.* suo eminenti ingenio, vt ostenderet ex euentu, & vsu declarari, quã magna sit differẽtia inter hos casus, postquam proposuit, & distinxit hanc quæstionem remissiuè *in d. §. præterea, car. 108. col. 2.* dixit, se nunquam vidisse Reges Regni alienasse directum dominium, sed persæpè vtile tantùm, cõcedendo Terras domaniales, vt infrà.

Vndè oritur secunda conclusio subdiuisa sub hac sexta principali conclusio-

183 ne, quod licèt vasallus burgensis inuitus de per se alienari non possit, attamen simul cum vniuersitate Castri, Ciuitatis, vel Villæ, siuè cum gleba, & territorio, absq; dubio vasalli alienari possunt, neque hoc casu admittitur ipsorum cõtradictio, intelligendo tamen, retentis terminis habilibus, dummodo scilicet alienatio non fiat in detrimentum Coronæ, & læsionem Status, iuxtà terminos *cap. intellecto*, quod suprà probauimus, non comprehendere infeudationẽ omni iure Principibus permissam.

Hæc autem conclusio deducitur ex latere præcedentis, sicut Eua ex Ada-

184 mo. Cum enim ex lege Corradi *in d. §. ex ead. lege*, regula prohibitiua, quod Dominus directus non posset alienare ius superius, restringeretur non procedere iuxtà vsum Mediolanensem, vbi ex more recepto poterat Dominus alienando totum feudum, etiam sola Curia

reten-

retenta, vasallum, & si inuitum, alteri subijcere, æquali tamen, vel maiori Domino, non autem inferiori, sed alienando feudum totum, etiam trãslata Curia, siuè Baronia, vt glossat *Isern.* potuisset in quemcunq; etiam inferiorem, & rusticum alienare, vt tradit *gl. in §. si quis fecerit, in fi. prima glos. quo temp. mil.* vbi *Iser. nu. 2. Bal. nu. 5. Affl. num. 45. & gl. in d. §. præterea Ducatus, ver. ad alium*, ibi, *vel dic referre*, vbi *Iser. num. 43. in fi. vers. alij distinguunt*, vt latissimè *in d. §. ex ead. lege*.

Et hoc inferunt DD. à maiori ad mi-
185 nus affirmatiuè, vt si id, quod minus deberet inesse, & inest, ergò & id, de quo magis, & ob id infert *Affl. in d. §. ex ead. lege n. 7. in 2. not. ex Iaco. Beluis. ibi & Cyno in l. 1. C. de nouat.* ad vasallos bur-
186 genses, vt licet iurisdictio vasallorum tatione feudi non possit alienari de per se separata à feudo, quia non potest Dominus per viam delegationis alienare vasallum inuitum; sed benè potest alienare feudum cum iurisdictione, & Vniuersitate, & sic cum vasallis, etiam inui-
187 tis, siquidèm plura transeunt cum Vniuersitate, quæ aliàs de per se non transirent, iuxtà regulam *l. quædam sunt, ff. de acquir. rer. dom. c. ex literis, de iure patron*, & clarè in *d. §. ex ead. lege & idem*
188 *Affl. in 3. not. nu. 11.* vbi dicit, rusticum posse emere feudum, etiam vasallis inuitis cum Castro, & hoc sentit ibi *Bal. n. 1. in fi.* dum dicit, sed si esset quid vniuersale, putà Plebs, Castrum, vel Villa, etiam rustico alienari posset; ex quibus deliberatè firmatis per *Affl* cum *Iser. in d. §.*
189 *ex ead. lege* sunt omninò declarãda quę idem *Affl.* variando scripsisse videtur *in d. §. præterea Ducatus, in 3. not. nu. 51. ver. circà secundam quæstionem*, vbi saluari potest, quod vel senserit de donatione Terræ, vel Ciuitatis in detrimentum Coronę, non autem de infeudatione, vel quod illa verba initio quæstionis, *donando Terram domanialem cum vasallis*, scripta reperiantur vitio Impressionis, cùm in toto quæstionis discursu nullam mentionem fecerit de communi omnium ferè distractione per ipsummet aliàs probata, *aut de per se, vel cum Vniuersitate*, vel ad summum dicimus cum *Camer.* quòd *Affl.* senio confectus dormitauerit, vel saltim sibi non constare, cùm in diuersis locis repugnantia scripserit.

Hoc idem probauit *Panorm.* in sæpè citato *consil. 3. nu. 11. in 22. q. in fine*, vbi
190 etiam testatur de consuetudine Regñ Franciæ, respondens in casu quorũdam Magnatum illius Regni, de quo latiùs infrà.

191 Et idem decisiuè respondit *Alex.* probando hanc opinionem tanquam de iure veram (vt ipse dicit) resoluendo doctrinam *Innoc. Hostiens. & Io. Andr. in consil. 25. ex nu. 19.* & propriè *nu. 21. lib. 5. idem Alex. in l. 2. num. 29 versic. ex prædictis, ff sol. mat. vbi add. post Aretin.* qui melius loquitur *ibid. versic. arguit etiam hic Bart.*

192 Et antè ipsum optimè *Romanus* videndus, qui hanc nostram secundam cõclusionem intrepidè firmat, velut certam, & indubiam, nuncupatim loquens in vasallis burgensibus *in consil. 26. pro decisione eorum, in 6. & vlt. quæstione*, vbi *Mandos. in duabus postremis addit.* infinitos cumulat concordantes, & dicit communem opinionem, & secundùm eam indicasse Rotam Romanam in quadam Tarraconensi, *Loffred.* latè omninò legendus *in d. parafrasi, in §. nec Dominus, col. 3. versic. est & alia ratio, cum seq. col. & col. 4. in princip. & in versic. & ex his concludi posse videtur*, & iterum *col. 8. in fine*, vbi dicit, hanc opinionem esse veram, prout omnes DD. nemine excepto testantur, *Ripa respons. 22. sub tit. de iure emphyt. & feud. nu. 9. Rub. Alex. consil. 96. in fine, Franc. Marcus decis. 337. n. 7. et 8. Guliel. Benedict. c. Raynuntius, verbo duas habens filias, nu. 71. Paris. consil. 22. num. 82. lib. 1.* vbi ex *Baldo. Rom. Aret. Alex. Felin. Ias. Dec.* & omnium primo *Azone* relato per *Neuiz.* in notissimo *cons. 12. inter cons. Bruni*, dicit, hanc esse communem, *Roland.* qui in eodem casu Parisij pro Ducissa Mantuæ super validitate concessionis Imperialis Marchionatus Montisferrati, non obstante vasallorum burgensiũ reclamatione consuluit *consil. omnium primo, num. 87. & 91.*

193 Et inter receptissimas conclusiones ad-

adscripsit *Gabr. de iure quæsito non tollendo, conclus. 8. nu. 10. in 1. limit.* iisdemque ferè verbis transcripsit *Iacob. Phil. Port. lib. 5. concl. 21. vers. contrarium Decius.*

Comprobat *Natta cons. 367. num. 4.*
194 vbi licèt dicat, quod nonnulli tenent contrarium, tamen fatetur, supradictam conclusionem magis cõmuniter à DD. approbari, sequitur *Hipp. Rim. cons. 6. nu.* 109. & iterum 601. *nu. 33. & 39.* vbi funfundat latè, ab hac opinione velut à magis communi DD. sententia in iudicando, & consulendo non esse recedendum *nu. 34. & seq.* & ita resoluit opinionem Doctorum, quos in cõtrarium citat *Menoch cons. 264. nu. 30. lib. 3.* sequitur *Petra de potest. Princ. in 2. dubit. principali, §. capio nunc secundam, num. 130. versic. ista tamen, Vtu. opin. 637.* incip. *Princeps non potest, nu. 2. vers. qua quidem, lib. 2.*

195 Et hanc vti veriorem in puncto iuris plenius, & subtilissimè de more discusso sensu tàm *d. §. ex eadem lege*, quàm *text. cap. 1. de Cap. qui Cur. vend.* & citat *Isern.* cum cęteris Feudistis, & omnibus Ciuilistis, & vt magis, ac magis communem ꝓbat doctissimus *Barbos. in l. 1. in princ. post nu. 41. vers. deniquè ex prædictis*, & præcipuè *nu. 43.* & post *nu. 44.* vsque ad *nu. 46. ff. sol. matr.*

196 Ex quibus patet notissimè, lapsum in hoc, sicut in reliquis *Neuiz.* in famoso *cons. 12. inter cons. Bruni*, dum accensus ardẽti amore defensionis suæ patriæ Astensis, quam Rex Franciæ infeudauerat, inter alia *in tertio fundamento, n. 107.* agens de hac quæstione, Vtrum vasalli inuiti.

197 Primò confundit has duas propositas conclusiones inter se valdè casu, & ratione differentes.

Siquidèm, vt probaret, quòd vasalli burgenses inuiti alienari non possunt, affert disputationẽ *Azon.* relatã per *Addit. ad Petr. Incol. tit. de caus. ex quibus dom. deb. amit. propriet.* eamque describit ad verbum, quæ vt ipsemet *Neuiz.* ponderat, facta fuit pro Duce Britanniæ, quem Rex Francorum delegauerat Regi Angliæ, & eam determinauit ex *l. Imper. §. prætereà Ducatus*, qui *text.* secundùm eundem *Azon.* expressè loquitur, vt Dominus directus non possit suum feudatarium inuitum alteri subijcere, vt suprà.

198 Secundò *Neuiz.* ex *num. 109. versic. eandem opinionem, &c.* affert plures DD. qui loquuntur in terminis quęstionis *Azon.* & sic in terminis primæ conclusionis suprà firmatæ.

Et ex illis, qui loquuntur in terminis secundæ quæstionis, Vtrum vasalli burgenses possint inuiti alienari, plerique tenent affirmatiuè, quos falsò pro sua
199 opinione citat, vt sunt *Aret. Alex. Ias.* & alij suprà citati.

Et reliqui, q. tenent negatiuam, loquũtur in alienatione vasallorum, siuè vasallagij de per se, absque Castro, & territorio.

Et in casu, quo vasalli burgenses alienantur cum Vniuersitate, non fuit ausus *Neuiz.* negare, quin fieri possit iuxtà re-
200 ceptissimam sententiam, cùm & idem *Azo* in fine suæ disputationis hoc cõcessit etiã in casu alienationis directi dominij, & sic in terminis fortioribus, vt per *Neuiz. post n. 109.* dũ refert verba *Azon.* dicentis, *Item huius seruitia nõ transeunt, nisi cum Vniuersitate C. de contrab. empt. l. in modicis*; Sed videns *Neuiz.* non posse directò effugere scopulum, tentauit
201 per obliquum, quod non dicatur alienatio fieri cum Vniuersitate, nisi alienetur totus Comitatus, quod quàm sit à veritate alienum, & contrà communem, & receptam omnium DD. opinionem, rogo videatur *Loffred.* noster, qui contrà *Neuiz.* iustissimè inuehit, eiusq; fundamenta, vt lęuia optimè, & latè contũdit *in d. §. nec Dominus, col. mihi 7.* quę est *pen. vers. non obstat cons. Io. de Neuiz.*

Sileat quoque, & habeat in Domino patientiam *Neuiz. d. consil. 12.* dùm *à nu. 95.* adeò execratur, esse sub Baronum vasallagio, vt huiusmodi vasallos seruis
202 æquiparet, eos verò, qui Regi immediatè subsunt, hominibus liberis, & fatuũ esse, qui talem seruitutem non perhorrescat, nisi fortè, inquit, sit aliquis miser, vel desperatus, sileat, inquam, vt eidem satisfaciendo dicit *Io. Petr. Fontanel. in loco* proximè citando, *Vidimus enim nos, qui*
203 *sumus experti*, ait, *Fontanell. in multis occasionibus peius ab Officialibus Regijs tracta-*

tractari vasallos, quàm à Baronibus, maximè vbi nunquam ità alienat Rex, vt summam Regaliam subueniendi oppressis, & liberandi eos à manu calumniantium à se abdicet: Cum igitur in hoc Regno tot vias habeant vasalli, quibus à Dominorum oppressionibus casu, quo fierent, se liberent, non est eorum vita seruitus appellanda, & proindè benè *Amedeus de Ponte in loco* sæpius allegato *nu.* 105. fun-
204 dat, in casu, de quo agimus non tractari de interesse vasallorum, nec illud considerari quasi de seruis alienandis, vel distrahendis, prout in terminis prædicta, & alia perpendit *Fontanella tom.* 1. *de pact. nupt. claus.* 4. *glo.* 10. *par.* 2. *à nu.* 52. *vsque ad* 54.

Quæ oĩa, vt patet ex abundanti dicta sunt, non ad victoriam præsentis consultationis, sed pro tuenda veritate, & vt à fortiori appareat, amplissimam potestatem Regis nostri circa alienationem domanialium Regni esse iuri conformẽ.

Dicimus, in Regno nostro de hoc dubitari non posse ex præscripta, & inuete-
205 rata consuetudine, in qua fuerunt Inuictissimi retrò Reges alienandi, & infeudandi vasallos quoscunque cum territorio, Castris, & Ciuitatibus, & quæcunque domanialia, etiam inuitis, & reclamantibus subditis.

Existente enim consuetudine, etiam si concederemus, esse veram opinionem negatiuam in secunda conclusione, vt vasalli inuiti, nec cum vniuersitate transferri possent, nemo tamen ex nostris (*Neuizane* solo excepto) dubitauit, quin
206 seruanda sit huiusmodi consuetudo in loco, vbi viget, vt sumpto argumento ex *d.* §. *ead. lege*, qui loquitur in fortiori casu, scilicet alienationis directi dominij, & delegationis fidelitatis, vt suprà, & tamẽ excipit Mediolanum, vbi viget cõsuetudo permissiua, vbi *Iser. nu.* 9. *in fine*, dicit, *hic vsus seruabitur, vbi est, aliàs vbi non est, seruabitur lex Corradi*, firmat *Bald.*
207 *ibid.* dicens, quod licèt iure communi iurisdictiones non possint vendi, tamen per consuetudinem est vsurpatum, & quotidiè videmus, Castra, & Villas emi, & vendi cum mero, & mixto imperio, quæ consuetudo vincit legem, *Camill. Saler. in proœm. Consuet. fol.* 33. *versic.* 3. *clariùs, Panor. in cap. auditis, post nu.* 21. *vers. in sæcularibus, de præscript.* sequitur *Ias.* in famoso *cons.* edito *in causa Castri de Summaripa Ducatus Sabaudiæ*, vbi latè tuetur validitatem infeudationis, *col.* 13. in resolutione ad fundamenta Vniuersitatis, *vers. quintò dicitur, Lancell. & Phil. Decius, & Alciat. in l. debitorum*, C. *de pact.* vbi addit *Phil.* quòd idem est de iure, quia nihil videtur obstare, quo minus quis ius, quod habet vendere possit,
208 & quia iurisdictio Castri transit in creditorem, cui Castrum pignoratur, ex *Castr.* quem citat, vbi *Addit.* addit *Rom. in quodã sing. Ripa resp.* 25. *Franc. Marc. dec. Delfin.* 337. *nu.* 11. *Socin. iun. cons.* 94. *nu.* 29. vbi ad idem citat *Felin. lib.* 2. *Natta d. cons.* 367. *nu.* 11. & 12.

Quinimò hæc consuetudo est gene-
209 ralis, & notoria, & sic non est probanda, sed sufficit illam allegare, licèt non probetur, in quo dicit, non esse laborandum *Natta cons.* 367. *num.* 6. *in* 2. in Regnis, & Statibus, in quibus sæpè Principes concesserunt Castra, & Villas in feudum cum hominibus, vt de Marchionibus Montisferrati ipse testatur, quod in specie probant *Roland. cons. omn.* 1. *num.* 91. & 92. optimè *Rimin. iun. cons.* 6. *num.* 110. *in* 1. & *cons.* 601. *num.* 36. & 37. reprehendens ob id *Menoc. in d. cons.* 264. *nu.* 66. qui dixerat, hanc consuetudinem
210 probari oportere, prout de dicta generali consuetudine, & in specie de Ducibus Ferrariæ probat *Marcabr.* infra allegandus *cons.* 55. *ex nu.* 76. & alij, quos refert *Viuius comm. opin.* 637.

211 Et de hac consuetudine Regni primùm attestatur *Lucas*, qui licèt in *repetitione l.* 1. *C. de Capit. Ciui. censib. eximẽda lib.* 11. videatur tenere opinionem, vt vasalli burgenses inuiti donari non possint, & multa adducit peregrina, & in fine dicat, hanc opinionem esse veram, sicut Euangelium, & fortè ex eo, quia dixit, illam tenere *Isern. in d.* §. *prætereà, vers. nec Dominus, in* 2. *q.* quem vocamus
212 Euangelistam in Regno in feudis, prout locupletissimus testis est *Harthman. Pistor. li.* 2. *qq. iuris, q.* 1. *n.* 83. post *Gram. Affl. Camer.* & alios ibidem relatos.

Nihi-

Nihilominùs *Lucas* rectè perpensus, non loquitur in infeudatione cum Vniuersitate, Castro, vel territorio, sed an
213 Rex posit vasallos, seù subditos domaniales liberos de per se donare alteri, siuè donare ius vasallagij absq; territorio, vt clarissimè patet ex quæstione per eum formata *col. 2. versic. item an possit*, iuncto *vers. præcedenti*, ibi, *immunis, idest libera*, vbi, cum occasione illius *text.* dubitasset, Vtrum Princeps, vel Rex homines huiusmodi liberos à capitatione censuali posit subijcere iterum eidem tributariæ functioni, subijcit immediatè. *Item an possit huiusmodi homines liberos stipendiarios facere alterius, ità quod in eius dominio transeant. Pone prout peccatis facientibus in Regno frequenter occurrit, Rex habet in terris suis, quæ domanialia sunt, homines liberos ad nullam præstationem personalem, nisi solum ad collectas in certis casibus sibi rationabiliter debitores, an possit illos donare, vel vẽdere Comi-*
214 *ti, vel Baroni.* Hęc ille, vbi apertè patet, nõ agere *Lucam* de infeudatione Castri cũ vasallis, & sic cũ Vniuersitate, nec de alienatione domanialium, sed secundùm terminos illius *l. vnica*, quæ loquitur de capitatione, & sic de subiectione, & munere personali. Quinimò expressè *Lucas* excludit concessionem terrarum domanialium, siquidem format casum, an possit Rex homines liberos, quos habet in terris suis, quæ domanialia sunt, facere stipendiarios alterius, & an posit illos donare, vel vendere alteri, & sic excludit Terras domaniales, quæ in suo statu primæuo permanere, vt terras domaniales, manifestè supponit, & in toto quęstionis discursu semper de donatione, & addictione in seruitute personarum, ipsorumq; liberorũ hominum de per se agit.
215 Sicut quoq; de personali, & absoluta subiectione de per se loquuntur omnes leges, & rationes, quibus ipse adducitur ad astruẽdam negatiuam opinionem, cuiusmodi est *lex* illa *vnica, C. de capit. ciuium*, quam primò pro suæ opinionis fundamento citat, ibi, *è contra est lex ista*, & supra *tit. præced. de agric. & cens. l. seruos* 12. quę de seruis, tributarijs, & inquilinis loquitur, qui, vt inquit *Bald.* in terminis nostris, inquilini, ascriptitij, & censiti non sunt in commercio, & de per se alienari prohibentur, sicut res sacræ, & religiosæ, secus verò cum territorio, & gleba, vt ex *l. quemadmodum* fundat *Bal. in d. §. ex eadem lege, post nu.* 1. *&* 4. *vers. sed quomodo*.

Et sic etiam *in l. generaliter, §. vlt. & l.*
216 *inuitus, ff. de fideicom. libert.* sicut etiam cò tendit ratio, quã vtitur paulò infrà *in vers. item quia non potest pater filium inuitum in adoptionem dare, l. in adoptionibus, ff. de adoptionibus*, & ibi, *quomodò poterit hoc Rex de subdito suo homine vtique libero, cui potestas in eum est ex quadam pressura iuris gentium*, & ibi, *fauendum est ergò his liberis hominibus, vt apud se sint, l. fin. ff. de liber. exhib.*
217 Et clarissimè hoc colligitur, dùm in fine pro sua opinione citat *Iser. in d. l. Imper. vers. nec dominus, in* 2. *q.* in quo loco apertè supra fundauimus, *Iser.* doctrinam supra fundatis conclusionibus non obstare, vel ad summum loqui de alienatione, & subiectione personali de per se, cùm de alienatione, & infeudatione vasallorũ cum Vniuersitate egerit suprà in præcedenti separata quæstione, *in vers. & ex his oritur*; Et hoc idem cõfirmatur ex his, quæ subijcit *in vers. sumpto colore*, dùm dicit, huiusmodi alienationem vasallorum non validari, per *extrau. Innoc. Sexti*, incip. *ad Regnum Siciliæ*, quæ permittit Regi alienationem infra summam vnc. 20. annui reditus, de qua infrà latius. Siquidem, vt subdit *Lucas*, illa *Constitutio* loquitur in bonis domanialibus, non in liberis hominibus, & sic declarat expressè, ipsum loqui in simplici alienatione hominum, & vasallagij, non autem domanialium; vndè doctrina *Lucæ*, vt supra declarata, remanet ex suo contextu, & ex legibus, rationibus, & authoritatibus, quibus innititur; & si alitèr voluisset *Lucas*, benè sciuisset formare quęstionẽ expressè, Vtrum Rex posit alienare vasallos cum Vniuersitate, vel, vt formauit *Iser.* sub quæstione alienationis domanialium, & sic Ciuitatum, & Castrorum, & præsertim cum tam maxima adsit diuersitatis ratio quòad iuris effectũ inter hos casus.

218 Et

218 Et tandem, quidquid voluerit *Lucas* non tantùm nobis officeret et illius in cõtrarium opinio contrà magis communẽ, quæ stat pro nobis, quantùm nobis pro futurum est ipsius de consuetudine suis temporibus testimonium, tam enim in principio quæstionis, ibi, *Pone prout peccatis facientibus in Regno frequenter occurrit, Rex an possit vasallos domaniales donare, &c.* quàm *in fin. versic. & breuiter*, testatur, suo tempore in Reginali Curia homines territorij Auersani ex quadam villa vtique liberos donatos fuisse cuidã militi, vt essent in perpetuum eius homines, & vasalli

Et hoc supponit frequenter suo tempore contingisse peccatis facientibus, quod nunc contingit ex necessitate, fauore defensionis Fidei, conseruationis Imperij, & totius Christianę Reipublicę suadente.

219 Nec mirum si *Lucas* fuerit adeò rigidus in hac materia, tam in alienatione vasallagij de per se *in d. l. vnica*, quàm in alienatione domanialium, de qua agit *in l. quicunque, col. 5. in versic. igitur quæ dicta sunt in fiscalibus*, C. *de omni agro deserto, lib. 11.* quia de recenti erat edita *extrau. Innoc. Papæ VI.* prohibitiua, vt is testatur *ibid. vers. & certè super hoc emanauit in contrarium temporibus nostris Constit. extrau.* Innoc. *Papæ VI.* quæ alienationes domanialium, diminutiones redituum, & bonorum fiscalium, magnasque prouisiones vltrà viginti vntias annuatim sub excommunicatione, aliarumque grauiorum interminatione pœnarum apertissima disertione damnauit.

220 Quam crediderim, ex eo tempore non fuisse vsu receptam, vt idem *Lucas* innuit, dum maiori, quàm par erat zelo succensus, mox subdit, *quas pœnas nonnulli, qui deberent esse reliquis exemplar vitæ, & regula morum, obstinata mente, animoq; sustinet indurato.*

Quod ex magnis, & frequentissimis concessionibus successiuis temporibus factis per huius Regni Serenissimos Reges, & præsertim Inuictissimos Principes Aragoneos, & Imperialis domus Austriacæ satis liquere dicitur, & plusquàm notorium esse apparet, quas tamẽ iterum centum annorum, vel circà interstitio ob lineam finitam, vel aliter ex natura contractus feudalis in Fiscum redigi, experientia docuit.

221 Et locupletissimi sunt testes *Affl.* qui *in rub. quæ sint regal. post nu. 60.* nuncupatim loquens de dicta *Const. Innoc. VI.* subdit, *sed hoc hodiè temporibus nostris non seruatur, nam videmus, Reges magnas prouisiones dare, & excessiuas Consiliarijs, & eius hæredibus de introitibus feudalibus ex diuersis causis vltrà mille,*

222 *&c.* & scribebat in anno 1480. tempore, quo Hydruntini à Turcis fuerũt martyrio affecti, vt idem testatur initio *d. rub.* & idem repetit *in §. prętereà ducatus, 3. notab. num. 48. in fine.*

Et D. meus *Capyc. in inuest. in vers. Reges etiam infeudant, vers. limita, nam Rex*

223 *Siciliæ*, vbi dicit, *d. Constitut.* non seruari, licèt viderit in multis alienationibus factis in D. de Sancto Seuerino, & Marzano, assensus Sedis Apostolicæ, scilicèt ex abundanti, quod iamdiù cõstat exoleuisse.

Et refert, & sequitur D. meus auunculus, & magister *Regens de Curte in 1. p. tract. feud. c. 3. §. licet autem, nu. 21.*

224 Et de cõsuetudine huius Regni alienandi etiam iura directi, testatur præstãtissimus *D. Reg. Tap. post Camer. loco citato, & Annam in d. l. fin. cap. 9 par. 2. sub nu. 36. de const. Princip. Capibl. in pragm. 8. par. 3. num. 148. de Baron.* & nouissimè *Mastrill. lib. 1. cap. 12. num. 30. de magistratibus*, & ità semper practicatum; & obseruatum, tam à Regibus Regni, quã

225 etiam ab ipsis Baronibus, quibus quotidiè permissum est vasallos etiam reluctantes in alios etiam inferiores trãsferre cum mero, & mixto Imperio, mediãte assensu Regis, latissimè probat *Loffred. in d. §. nec Dominus, col. 3. in fi. et 4. à vers. & alia ratio*, iunctis dictis, quæ subdit *col. 6. vers. confirmantur hæc ex his, in fin.* ibi *quia Dominus, idest Rex potest vendere feudum sine consensu vasalli, non sic è contrario*, & resoluit omnes obiectiones.

Et sic voluit *Loffred.* in Regno nedum vigere consuetudinem, quod Rex, & Barones præuio assensu possint vasallos inuitos in alios transferre, eosque vende-

re,

re, sed (quod magis est) quod Rex pos-
226 sit directum etiam dominiũ alienare, transferendo ad libitum vasallos feudatarios, illosque alteri delegare, vt fidelitatem iurent, & sic distinctio negatiuę, & affirmatiuæ conclusionis suprà facta sit necessaria extrà Regnũ, cum in Regno nostro vigeat eadem consuetudo, quæ Mediolani seruatur, de qua *in d. §. ex ead. lege*, vt Rex possit etiam in inferiorem, &
227 inæqualem ius directi dominij alienare, vt expressè firmat *Loffred. d. col. 4. in vers. & quamuis ille §. & col. 6. vers. confirmantur hæc ex his, in fine*, ibi, *quod alibi extrà Mediolanum seruatur æqualitas, quæ æqualitas in hoc Regno non seruatur, quia Rex &c.*

Quem *Loffr.* ad hoc in specie ponderat *Lipar. in d. § ex eadem lege, nu. 9. in fi. vers. vbi est, lit. I.*

228 Et hoc est, quod plenissimè testatur *Camer. in l. Imper. car. 71. col. 1. in princip. lit. A* in Regno consuetum esse alienare iura directa, etiam in præiudicium Coronæ, vt toties vidimus, authoritate *Iser. & Panorm.* quia licet extrà Regnum hæc disputentur longa disputatione per *DD. in locis* allegatis, & per modum tract., tamen propter consuetudinem in Regno non disputamus.

Quod iterum repetit *Camer. in §. præ-*
229 *tereà ducatus, car.* 108. vbi illud addit, *vnum non omittam me nunquam vidisse Regẽ alienasse suum directum dominium, sed persæpè terras domaniales concessisse*, *quod Rex Galliarum facere non potest*, ex quibus verbis nedum redditur clara
230 Regni consuetudo, sed apparet, non obstare dictum *Baldi* dicentis, Regem Franciæ nõ posse alienare vnam ex Ciuitatibus Regni sui, quod refert *D. Capyc. in vers. Imperator, vers. quarta declaratio, car. 150. in inuest.* & fuit originale dictum *Hostiens. in cap. dilecti*, vbi *Felin. & cæteri, de maior. & obed.*

Quia ex tãti Viri testimonio clarè patet, quàm longè distet in præsenti materia consuetudo Regis, & Regni nostri à consuetudine, & vsu Regum Franciæ, & propterea à potestate, & more vnius ad alterum inferri non posse.

231 Et ob id opinio *Ignei in repet. l. donationes, quas diuus, C. de donat. int. vir. & vxor. à nu. 6. vers. quæro igitur, & nu. 26. cum seq.* nobis obstare nullo modo potest.

Licèt enim ipse probare conatus fuerit, promissa etiam ex causa fœderis à Rege Christianissimo Regi Anglorum non obligare successores: loquitur enim primò attenta antiqua consuetudine illius Regis, & Regni, vbi arctissimè pro-
232 hibetur alienatio domanialium pluribus edictis, & Senatusconsultis diuersorum Regum id statuentibus, vbi etiam moris fuit, vt nec Dominus Ciuitatis, vel Castri posset vasallos alteri subijcere, & admissa fuit contradictio vasallorũ, dum allegant, eorum interesse non mutare dominum, sicut è contra, vt latè in *decis. Cap. Thol. 486.* & iuxtà hos terminos loquitur *Renat. Koppin. de doman. gallico. lib. 2. tit. 1. num. 3. & Hotbomanus qq. ill. omnium prima.*

233 Secundò fatetur, se loqui contrà receptas, & communes traditiones omnium, etiam Gallorum, qui in ea quæstione ob bonum pacis aliter sentiunt, vt ipse fatetur *d. nu. 26. versic. ego verò contrà omnes præfatos DD. & sequaces eorũ, &c.*

Tertiò, opinio *Ignei* nuncupatim reprobatur per modernos, qui post eum scripserunt.

Quartò, posset defendi in casu suo, ad
234 quem se videtur restringere, vt scilicet pactum de annua pensione danda per Regem Galliæ Regi Anglorum, ex quo tacitè fateri videbatur Rex Christianissimus per illam census promissionem, Regem Angliæ directum esse Dominum Regni Franciæ, qui tamen superiorem non recognoscit in temporalibus, retẽto solùm dominio vtili, non valere, velut in diminutionem, & exinanitionem Status Regis, & Regni, & contrà expressam prohibitionem legis Regiæ, vt per *Ign. nu. 28. & 30.*

Et quintò, nec est omninò verum, &
235 indistinctè Regem Franciæ non posse alienare Ciuitates domaniales, quia cõtrarium dixit, se vidisse seruari tota die in Francia, etiam vasallis inuitis, *Panorm. d. cons. 3. in 22. q par. 2.*

236 Et quod ex causa necessaria, & si nõ

ma-

maxima, putà propter transitum Princi-
236 pis, vel constructionem viæ publicæ in recompensationem iuris alterius, etiam vbi non ità commodè alibi potest fieri recompensa, quod possint etiam in Frãcia alienari Castra inuitis vasallis, non obstante prædicta prohibitione, de qua per *Hostiens.* latè fundat *Francis. Marc. quæst. Delfin. 337. par. 1. ex nu. 7. vers. sed pro contraria parte*, vbi *nu. 11.* refert plures alienationes Castrorum factas in Delfinatu temporibus Caroli VII. Ludouici II. & aliorum Principum, etiam si alibi ità commodè non poterant compensari *nu. 10. & in fine.*

237 Et ob id *Bald.* loquens de donatione, vel legato Ciuitatis posuit exemplũ in Rege Vngariæ, vel Francorum, quod si donarent mihi (vt ipse inquit) Ciuitatem, in qua iurisdictionem haberent limitatam, solã illã iurisdictionẽ, quam habebebant, donare viderentur, *in l. monumenta 14. C. de legat.* sequitur *Dec. consil. 186. & pro tenui, num. 3.* respondens pro Guglielmo de Bautio vendicante Castrum Lambisci contrà Ducem Lotharingiæ successorem, vel causam habentẽ à Rege Renato, pro quo etiam consuluit *Ias.* licèt contrarium in eodem casu pro Duce conuento responderit *Ruin.* vt obseruarunt ibi moderni addẽtes Galli.

Et amplius *Guido Papæ decis. 560.* in-
238 cip. *Dominus Odoffredus, post n. 2. vers. præterea*, testatur de consuetudine generali Patriæ Delfinatus, & circumuicinarum, Principes infeudare, & in alios trãsferre, etiam minores eorum Villas, & Castra sinè cõsensu habitantiũ vasallorũ, & idem facere Barones, & refert casus, & exempla, subdens, quòd cõsuetudo in hac materia feudali obtinet principatũ.

239 Et ità sunt intelligenda quæ ipse idẽ priùs dixerat *decis. 239. incip. Rex Francia*, referendo *Hostiens. & Bald.* in contrarium, vbi expresè se remisit ad dicta per eum *in d. dec. 560.* quasi dixerit, non procedere de consuetudine generali.

Et quamuis *Matth. in nouiss. addit. ad dict. decis. 239. in prima addit.* recenseat Senatusconsulta, & edicta prohibitoria illius Regni alienandi domania, quæ iure iurando rata, & inconcussa confirmant Reges Franciæ cùm inaugurantur.

240 His tamen non obstantibus *Ferrer. in 2. add.* declarat, edicta procedere in alienatione omnimoda, per quam Rex abdicaret à se omnem iurisdictionem, dignitatem, & dominium, nihil sibi retinendo, aliàs secus, ex *Oldrad. Hostiens. Panor. Io. Sanxone, Ias. Chassan. Benedic. Hotbom. & Koppino.*

241 Ex qua consuetudine antiquissima infert *Papa* tam in *decis. 551.* quàm in *d. decis. 560.* potuisse Odoffredum Episcopum Vapinensem ducentis annis antè annum 1460. subijcere Villas, & Castra sibi subdita in temporalibus Regi Siciliæ, & homagium ipsi facere sinè cõsensu, & voluntate Ciuium sibi subiectorum, & recognoscere dictam Ciuitatem Vapinensem, & Castra adiacentia tenere de feudo tunc Regis Siciliç, & successorum in dicto Regno, & Comitatu Forcalquerij, & proindè ipsos effectos homines, & subditos d. Regis Siciliæ, qui fuerat in possessione superioritatis, & maioris dominij, & non Delfini Franciç, quamuis dicta Ciuitas esset de districtu Delfinatus, & proindè respondit, dictum Episcopum, tanquam vasallum Regis Renati, teneri, vt suo Domino subuenire in bello, tunc per eum moto de anno 1460. in inuasione Regni Neapolis (quã ipse falsò recuperationem vocat) & ad alia, ad quæ ex forma fidelitatis tenentur vasallus feudatarius, & ipsius vasalli ex eadem re, & causa, quo casu iuxtà dispositionem *l. Imper. §. illud*, vasallus vasalli mei dicitur adhuc meus vasallus, vt latissimè per eum in *dd. decis. 551. & 560.* vbi pulcherrimè loquitur.

Et sequitur D. meus *Reg. de Curte*, qui tam in articulo alienationis domanialiũ Terrarum, & Castrorum, quàm in altero; vtrum vasalli inuiti, tam feudatarij, quàm burgenses alteri subijci possint, &
242 vendi, testatur, Reges Regni semper fuisse in hac possessione, & consuetudine alienandi, & disponendi ad libitum *in d. cap. 3. §. licet autem, nu. 23. & nu. 37. in fin. & num. 38.* limitat opinionem eorum, qui tenent negatiuè, vt in Regno de consuetudine non seruetur.

Et licèt dicat, opinionem negatiuam extrà

extrà Regnum esse communem (parcat mihi) quia non possum non mirari, quod Vir doctissimus, & Præses rationum in numero DD. computando errauerit, vt ex supradictis patet.

Idemq; firmat *Viuius*, qui post *Guid.*
243 *Pap. Parif. Soci. Iun. & alios*, dicit, hanc esse generalem consuetudinem, subdēs, ipsos fateri veritatem ipsam, & quia ità quotidiè obseruatur, *inter com. opi. concl.* 637. *verf. sed contrarium, tomo 2.*

244 Sicut vtrūq; casū includit *Reg. de Pōt. de potest. Proreg. tit. de diuerf. prouif.* §. 1. incip. *tetigimus suprà n.4.* vbi dicit, quòd vēra, & communis est opinio, posse Dominum directum vasallos suos de domanio inuitos vendere, & terras domaniales alienare.

245 Ex quibus patet grauior lapsus *Neuiz.* dum ausus fuit attentare, hanc consuetudinem, vti irrationabilem, non valere *post nu.* 118. *verf. non obstat*, suffultus authoritate *Somnij viridarij*, quod verè somniare ipsum fecit, vt optimè ipsum ex more etiā in hoc refellit *Loffred.* noster *d. col. 7. verf. nec similiter*, vbi ex *Io. Fabro, Angel. Aret. Iaf. Dec. Lupo, Igneo, & Curt.* per ipsummet *Neuiz.* citatis, bellissimè confutat eius dicta, & respondet ad *Fabian. de Monte.*

Cui addi potest pro defensione, *Neuiz.* ipsum non figere pedes super dicta prima responsione inualiditatis consuetudinis, sed statim ad alteram confugere, scilicet quòd *text. in d. §. ex ead. lege, de lege Corradi* loquatur, quando alienatio fit in parem, non autem quando in inferiorem, & quòd huiusmodi consuetudo tanquàm facti sit probanda, quia locum non habet extrà Mediolanum, vndè vel
246 errat *Neuiz.* si credimus *Bal.* & alijs suprà relatis, quod consuetudo sit generalis, vel non obstat, cum simus Neap. vbi viget consuetudo Mediolanens. in omnibus, in quo libet aduertere *tex. in d. §. ex ead. lege* permittere alienationem, etiam in inferiorem, & inæqualem, omninò rusticum, si cum Curia feudū alienetur, iuxtà cōmunem sensum *glo. Isern.* & aliorum suprà relatorum.

Et amplius dixerūt communiter *DD.* circumscripta prædicta consuetudine,
247 Principem etiam absque causa posse derogare prohibitioni, quod vasalli inuiti non alienentur, cum dicta prohibitio sit inducta de iure positiuo per *d. §. ex eadē lege. & §. præterea ducatus*, cui Princeps potest derogare pro libito, & sufficit pro ratione voluntas, & derogat cum clausula, *ex certa scientia*, per quam censetur derogare Iuri communi, vel sub alia simili forma, vt latè *Natta d. consil.* 367. *ex nu. 7. ad 13. Parif. conf. 22. nu. 87. vol. 1. Roland. d. conf. 1. nu. 90. 94. & 96.*
248 vbi similiter coniungit casus alienationis vasallorum, & Castrorum, & aliorum bonorū domanialium, vt fecit *Reg. de Ponte suprà*, idem *Hypp. Rimin. d. conf.* 601. *nu* 42.

Quod si concurrat in alienatione do-
249 manialium, vel vasallorum aliqua causa necessaria, nemo etiam ex his, qui negatiuam tuentur, & circumscripta omni cōsuetudine, ausus fuit negare, id fieri posse, etiam inuitis subditis, vt latè per *Parif. d. conf. 22. nu. 88. & Rim. Iun. d. conf. 601. nu. 45.* vbi dicunt, hoc firmare *Isern. in cap. 1. quo temp. miles*, & quod eum sequuntur omnes *in d. §. præterea ducatus, Alex. in d. l. 2. num. 29. ff. sol. matr. Barb. conf. 12. col. 4. & 5. in secundo, Felin. in d. cap. dilecti, num. 9. de maior. & obed. Petr. Gregor. de conceff. feud par. 7. q. 4. num. 18.* post *Bald. Panorm. Roman. Iaf. Iacob.* & alios per ipsum relatos, *Rubeus Alex. d. conf. 96. in fine, verf. item illa immunitas.*

Quinimò id licere, nedum ex causa
250 necessitatis, sed etiam vtilitatis, probat *idem Rimin. in d. consil.* 601. respondens in casu alienationis Castri Roberti factę per Serenifs. Archiducem Austrię, quod iustè fieri potuerit, vt distinctæ iurisdictiones pęnès vnum vnirentur, quàmuis illud Castrum spontè se iurisdictioni suorum prædecessorum subiecerit.

Ex quibus omnibus conclusionibus simul iunctis consecutiuè oritur, & fluit ex veritate præcedentium decisio præsentis consultationis, & erit principalis septima Conclusio.

SVM-

SVMMARIVM.

Septima Conclusio.

Contractus, quibus supremi Principes promittunt cõseruare Castra, & Ciuitates subditas sub perpetuo ipsorum domanio, seù immediato dominio,
251 & iurisdictione, nedũ reuocari posse ex plenaria, & libera potestate, quæ Principibus iure cõi competit in iurisdictionalibus, & Regalibus, & quia cũ huiuscemodi contractus habeant tractum successiuum in futurum, sunt sui natura reuocabiles pro futuro tempore, ex quauis iusta causa, & si nõn sit præcisa, & necessaria, vt suprà.

252 Verum existente iusta, & necessaria causa, quæ includat bonum commune publicæ vtilitatis, maximè superuenientis post contractum, posse huiusmodi domaniorum contractus reuocari, & resol-
253 ui, vt iterum loca infeudentur, non obstantibus iuramẽto, & quibusuis amplissimis, & arctissimis clausulis, quibus contractus isti solent roborari, restituto pretio recepto, vel cum promissione de restituendo, cùm primum possit. Idq; totũ ex natura, & secundùm naturam eorundem contractuũ, & facultate à iure con-
254 cessa. Probatur primum authoritate *Card. Florent.* incip. *Dominus Nicolaus Marchio Aestensis.*

255 Secundò magis in specie latissimè hoc probarunt consulendo tres insignes *DD.* nempè *Iaf. consil. 56. lib. 1.* & latiùs *consil. 227. in secundo*, *Bart. Soc. cons. 4. in tertio*, & quidam *D. Raynerius Aduocatus Sabaudiensis*, de quo meminit *Socin.* qui oẽs responderunt, potuisse Ducem Sabaudiæ infeudando cum titulo Comitatus concedere Theodoro de Rotarijs Castra Summaripæ, non obstantibus.

Primò, quòd Dux Philibertus per viam conuentionis, & cõtractus promiserit, dictum Castrum nullo futuro tẽpore alienare, nec infeudare recepto pretio florenorum duorum millium.

Secundò, quòd Castrũ prædictũ esset locus insignis, & situs in limitibus dominij Sabaudiensis, & magni reditus, & sic alienatio tenderet in maximũ detrimentum Status ipsius Ducis.

Tertiò, ꝙ ipse Dux Carolus prohiberetur ꝑ edicta, seù decreta Ducalia, quibus interdicebatur infeudatio rerum, & Castrorũ patrimonialiũ incorporatorũ Cameræ cõputorũ, vt refert *Iaf. in* alleg. *cons. & col. 3.* dum *in vers. aggredior nunc*, refert fundamẽta Procuratoris Fiscalis, qui ex multis pretendebat infeudationẽ factam annullare.

Et quartò, quãuis in illo casu non cõcurrisset causa publicæ vtilitatis, vel saltim tã vrgens, & præcisa, quæ includeret cõe bonũ totius Christianę Reipublicę, vel saltim necessaria pro cõseruando statu illius Principis, sed tantũ fauor remunerandi seruitia, & operã iamdiù præstitã per illũ Theodorũ in matrimonio cõtracto inter Ducẽ Carolũ, & D. Blancã filiam Marchionis Montisferrati, ex quo erat acquisita dicto Duci spes succedẽdi Marchioni, qui tũc temporis carebat prole masculina, quæ spes tractu tẽporis euanuerat ob natiuitatẽ masculorum, vt testatur *Iaf. in 8. col. in 8. fundam. pro Rotarijs, Socin. n. 10. vers. tertium quia.*

Et mouentur isti tres patres solidissimis rationibus, quæ in dd. Consilijs referuntur. Et inter alia fundãt, vt veras, & communes subscriptas conclusiones.

256 Prima, Principem Supremum posse tollere dominium, & alia quæsita de iure gentium, cum clausula, *de plenitudine potestatis*, vel alia simili æquipollenti, ẽt
257 nulla subsistente legitima causa. Sed ex iusta, vel necessaria causa indubiè posse tollere ea, quę sunt iurisgentium, & euacuare contractum initum cum priuato, cum & possit auferre res priuatorum, & tollere eorum dominium, *Iaf.* latè in 12. & 13. *fundamento pro Rotarijs*, vbi dicit hæc verba, *quod ità tenent glossæ ordinariæ vbique, tam iuris Ciuilis, quàm Canonici, Ciuilistæ, & Canonistæ.*

258 Et ampliat etiam in inferiori à Principe, quod auferre valeat ex causa ius tertio quæsitũ, *& in 14. concl.* quod Princeps reuocet priuilegia subditis cõcessa, etiam quæ transfunduntur in contractũ ex causa publicæ vtilitatis, ex *cap. in nostra*, secundum intellectum *Innocent. & Butr. de iniur.* cum alijs, quod iterum repetit, & confirmat in resolutione cõtrariorum idem *Socin. d. cons. 4. nu. 10. vers. tollitur etiam.*

Secundam cõclusionem addit *Socin.* in

in d.cons.nu.4.5.vsque ad nu.7.vers.prae-
259 *tereà*, vbi *d.nu.7. in fine* dicit, hoc esse optimum fundamentum, quod etiam contractus factus à Principe cùm subdito recepta pecunia potest reuocari per Principem de plenitudine potestatis, etiam sine causa, vel de potestate ordinaria cum legitima causa, quando non est simplex contractus, putà venditionis, vel permutationis, qui inter priuatos celebrari solet, sed de rebus spectantibus ad Principem, in quibus semper attenta principali intentione præualet gratia, & beneficium, authoritate *Bald. in prælud. feudor.nu.9. veers.pro intellectu eorum*,
260 vbi concludit, contractum feudi non ideò minus censeri beneficium, & gratiam, quin si comparentur inuicem extrema feudi, scilicet cõcessio, & recompensatio beneficiorum, censetur præpõderare beneficium, & ideò feuda habẽt
261 plurimum gratiæ, & rectè appellatur beneficium, quia præualet extremum potentius, quod exemplis comprobat, ex qua *Baldi* doctrina colligit *Socin.*
262 quòd quando conceditur gratia recepta pecunia, non desinit esse gratia, quia gratia præpõderat, ex *text.* pulcherrimo in *l. Titius puerum 3. ff. de obsequijs à liber.& libert.&c.* vbi *Marcellus* respõdit, quòd qui pecunia seruum suum manumisit, iura patronatus reseruauit, quia & si beneficiũ manumissionis gratuitum non fuerit, beneficium tamen est, ex quo spontè fit, qui *text.* habet cõcordantes in decisione principali, vt pecu-
263 nia non impediat, quin iura patronatus censeãtur reseruata, quando spontè manumisit, *l.1.C.de bon.libert.& l.etiam, C. de obseq.præst.* sed est singularis in ratione, quam reddit, beneficium esse, licèt gratuitum nõn sit.

264 Ex quo *text.* infert *Roman.* in indiuiduo, quod non ideò minus dicatur priuilegium, vel beneficium, quando Princeps concedit aliquid, licèt pecuniam recipiat, & quod propterea poterit prædictam concessionem reuocare, quia verè non dicitur contractus, sed priuilegium, & regulari debet secundùm naturam priuilegij reuocabilis, de quo dicit esse casum in terminis *in d. l. Titius puerum*, vt per eum *sing. 463. an Dux Mediolani*, sequitur *Catel. Cotta in memor. ver.exemptus, & in ver.ingratitudo, vers. secundò confirmo*, qui ita dicit etiam, & non aliter sentire *Bal in d.l.qui se patris, col.pen.versic. hoc scias*, & sic clarè dicit *Cotta*, non aduersari prædictis ea, quæ tradit *Bal.in d.l.qui se patris.*

265 Et antè *Roman.* hoc idem expressè firmauit *Castr.in l.1.C.de liber. & eor. liber.* vbi *nu.3.* expressè format quæstionẽ, an priuilegium mediante pecunia concessum transfundatur in contractum, adeò vt efficiatur irreuocabile, & ex *d. l. Titius* dicit, se de facto allegasse in quadam quæstione, vbi quædam Communitas superior concesserat immunitatem cuidam Communitati subditæ, recepta pecunia, & posteà volebat reuocare dictam concessionem, & licèt allegaretur, quòd non posset, quia huiusmodi con-
266 cessio transiuerat in contractum, *Ego tamen dicebam* (inquit *Paul.*) *quod longa est differẽtia, an superior per pecuniam cõcedat immunitatem alicui Terræ, sibi tamen subditæ, & tunc dicitur concedere in priuilegium, & est gratia, licet non gratuita, vt ibi est casus, priuilegia verò concessa subditis possunt per Superiorem quandocunque reuocari, vt in cap. veniens, de præscript. malè tamen facit Superior reuocan-*
267 *do, scilicet sine causa, interdum verò talem immunitatem concedit Terræ nõ subditæ, quæ tamen venit in subiectionẽ cum illo pacto, & tunc non potest reuocari*, & de vtroq; dicit esse casum in illa lege, *& Castr.* sequitur ad vnguem *Iacob.in d. l. qui se patris, in fine*, qui addit etiam *Alex. in cons.101.* post *nu.7. lib.1.* qui citat *Butrium* conciliantem *Bart.* cum *Innoc.* vt
268 opinio *Bart.* quod statuta transfusa in cõtractũ non possint reuocari, procedat in non subdito, opinio verò affirmatiua *Innoc.* procedat respectu subditi.

Et ob id *Socin.in d. consil.4. post nu.6. vers. nec huic considerationi*, clariùs dixit, prædictæ conclusioni non obstare doctrinam *Bald.in d.l.qui se patris*, quia ibi non declarat, quanta debeat esse pecunia recepta, vt desinat esse beneficium, quod declaratur ex dictis per eũ *in prælud.feud.loco supra citato*, vel voluit *Bald.* quòd quantitas recepta per Principem sit commensurata rei concessę, vt non

dicatur priuilegium, sed conuentio, sed quandò non esset commensurata, clarè sentit, quod adhuc remaneat gratia in terminis beneficij, vel priuilegij.

Nec curat *Socin.* probare minorem, quod in casu suo quantitas soluta non erat commensurata, quia supponit pro indubitato, in huiusmodi concessionibus, quas Principes faciunt de retinendo Ciuitates in domanio, vel vbi aliter suis subditis concedunt immunitates, quòd faciunt vt Principes, non vt priuati, quod sẽper præponderat gratia, & beneficium pecuniæ receptæ, vt clarissimè reassumit idem *Soc. in d. cons.* paulò *sup. n.6.* dum refert, ità consuluisse *Alex.* in Ciuitate Vulturana, & propriè *in vers. Ex quibus in proposito dico.*

269 Quod propriè voluisse videtur *Camer. in repet. l. Imperialem, §. præterea Ducatus, car. 97. col. 4. lit. S.* vbi in articulo, an feudum emptum sit propriè feudum, fũdat, verè, & propriè feudum esse, & beneficium, quia considerando dãtis prouidentiam, licèt negari non possit, quin sinister oculus fuerit ad pecuniam, post *Lucam de Penna,* quem citat, tamen non ideò minus concedẽs dextero oculo fidelitatem intuitur, & sic gratia, & beneficium adhuc nuncupari debet, nam pecunia sola non fuit in causa, & potuit vtrumq; concurrere, sed adhuc gratia dicetur, citans ad id in specie *Hostiens. in sum. de feud.* & dicit, esse casum singularẽ de hoc *in d. l. Titius puerum,* & concludit *col. seq. lit. A. vers. ex quibus,* quòd tametsi feuda amore, & non pecunia quærenda sint, non tamen ex hoc donata non censebuntur, & sic habemus, quòd semper

270 remanet beneficium, & priuilegium, licèt pecunia intercedat, quod latissimè vti communiter receptum defendit *Reg. de Ponte cons. 39. post nu. 6. vsq; ad nu. 13. & n. 17. lib. 2.* & D. meus Auũculus *Reg. de Curte in 1. p. diuers. feud. cap.* incip. *tenor ergo: &c. n. 43. & seq. fol. 36.* Nec dissentit *Sola ad Const. Sabaudiæ,* incip. *quia in plerisq; in gl. 1. super tex. num. 8.*

Sed vltrà dicta per *Socin.* pro responsione ad doctrinam *Bal. in d. l. qui se patris,* vtimur doctrina *Castr.* qui *in l. digna vox 4. C. de legib. post n. 6.* relata doctrina

271 *Bald. in d. l. qui se patris,* quod si Princeps non gratuitò concessit, transit in cõtractũ, & efficitur irreuocabilis, subijcit *Paul. sed in contrarium allego tex. optimũ in d. l. Titius puerum, vbi libertas data, licèt non gratuitò, potest reuocari,* & resoluit, quòd *Bal.* loquitur, quando Princeps volebat reuocare priuilegium concessum mediante pecunia de plenitudine potestatis sine causa, tunc enim non põt, si recepit pecuniam, priuilegium .n. transfunditur in contractum, s3. quoad hoc, vt nõ possit reuocari pro libito volũtatis sine causa, secus verò cum causa, quia hoc põt, & ità procedit *d. l. Titius,* dum ibi hæres manumissoris, vt ingratũ libertũ accusare volebat, & subdit *Paul.*

272 *tene menti,* & sic cum ista notabili dedeclaratione *Castr.* sunt intelligendi oẽs DD. qui sequũtur *Bal. in d. l. qui se patris,* quod ẽt negare non potuit *Calcan. cons. 52. nu. 17.*

Secundò addit *Paul.* alteram declarationẽ in *vers. Prædicta intelligo,* vt .s. prædicta, dum dixit, priuilegium sine pecunia concessum posse reuocari sine causa, declaranda sint, quando concessio non continebat translationem dominij directi, vel vtilis, & tradit exemplum in concessione immunitatis, secus verò vbi do-

273 minium aliquod translatum esset, quia tunc reuocari, vel auferri non posset domium sine causa, vt videre est in feudo *in tit. de feudo sine culpa non amitt.* quod & regulare est, quòd Princeps nõ auferat dominium rei suę sine causa, putà publicæ vtilitatis, & tũc debet restaurare pretium, vt in *l. Lucius.*

274 Et ex hoc inferri põt, quòd cum in hac promissione retinendi Vrbes in domanio, nullum dominium directum, vel vtile in ipsas Ciuitates, & Castra Rex ipse transtulerit, sed solùm Rex ità concedendo, nec donauerit, nec concesserit, sed solùm retinuerit, quod *D. Capyc.* in in specie aduertit infrà alleganda *decis. 166. post num. 1.* vbi dicit, potius Regem

275 acquirere consolidationẽ dominij vtilis cum directo, quã ipsum aliquid transferre, & clariùs, licèt ad alium finem *num. 3.* ibi non donat vasallis vtile dominium, sed retinet pro se, quam pulchram esse considerationem dixit, hoc in specie obseruans *Amedeus de Ponte in* dicta

dicta repetit. cap. 1. *post num.* 117. vbi ex-
276 presse dicit, quod Rex in huiusmodi domaniorum concessionibus nihil transfert, sed retinet, quorum authoritate probatur, longè distare ab infeudatione, quę fit in singulares personas, in quas verè transfertur vtile dominium, & exercitium iurisdictionis, quod propterea huiusmodi promissiones remanent, etiam recepta pecunia, reuocabiles, qua etiam ratione inniti decreta, & decisiones, quibus contractus domaniorum fuerunt reuocati, considerauerunt *Anna* infrà citand. *alleg.* 50. *num.* 4. *& Reg. Reuert. dec.* 19. *p.* 5. *in causa Seminaria, car. mihi* 7.

Et hæc quoq; differentia inter translationem, & retentionem optimè deducitur ex *Panor. in cap. auditis, post nu.* 21. *de præscript. in vers. finaliter*, vbi ex *Inno.* & communiter, postquam *nu.* 20. in terminis nostris tractauit quęstionem. Vtrū intersit subiectorum non mutare dominium, & è contrà, subdit, quòd aliquando quis possidet iura aliqua, aliquando non possidet, sed tantùm in eo, vel super eo possidentur, inter quæ dicit, esse notandam differētiam, nam Monasterium, de quo ibi *in tex.* quod dicebat, se habere quædam iura, & possidere iura in quibusdam Ecclesijs, quæ tamen Ecclesiæ non possidebant, nec possidere poterāt in seipsis, quia nullus potest in seipso ius, vel seruitutem habere, vt in *l. in re communi, ff. de seru. vrb. præd.* & proindè dicit *Panor.* quòd hoc casu potest agi contrà vtrumque, scilicet contrà detinentē subditos, & contrà ipsos subditos, sed diuerso modo contrà primum, quia sua interest, cùm sit in possessione subiectionis, contrà subditos verò, qui nihil possident, vt patiantur, actorem vti iure suo in obediendo.

Ex his omninò infertur, vt cum in subditos ex domaniorum concessionibus nihil transferatur, quod ob id iuxtà doctrinam *Castr.* possit etiam sine causa concessio reuocari, & saltim cum causa, etsi non sit necessaria, vel publica, res erit extrà omnem dubitationem.

Et hoc idem voluit vno verbo *Bald. in d. l. qui se patris, post nu.* 10. dum fecit discrimen inter concessa, & promissa, & promissa tantùm, dicens, aliud esse cōcedere, vel promittere, quàm promittere, suprà tetigi in prima conclusione.

Et vt redeamus ad *text. in d. l. Titius puerum*, quod ex eo *text.* solo determinari possit præsens consultatio, nouissimè ꝓbat doctissimus *Cōsil. Georg.* feudorū interpres insignis, in sua 1. *p. repe. feud. cap.* 55. *num.* 51. *car.* 411. vbi mutata sententia, quam vti facundissimus Aduocatus defendit pro Ciuitate Consentiæ in causa separationis Casalium in sua *alleg.* 15. quam prudenter de more iudicauit transactione terminandam, partes Fisci defendente Domino meo *Regente de Curte*, tandem pro Fisco decidit, huiusmodi concessiones domaniorum, & si pecunia mediāte, esse reuocabiles, cum sint actus mixti gratia, & contractu, sed
277 plurimum præualeat gratia, & sic attēditur id, in quo prçualet, idemq; latè probat insignis *Gars. Mastril. in cons. vnico, post primam partem decis. num.* 43. Ità vt non sit curandum *de Belluga*, dum *in speculo rubr.* 36. *§. graue damnum, nu.* 8. *in fi. car.* 169. conatur effugere decisionem illius *text.* contrà expressa verba I. C.

Et vt redeamus ad fundamēta *Socini*, tertia colligitur conclusio ex *DD.* per *Socin. in d. cons.* 4. *post nu.* 7. *vers. præterea*, quam dicit fuisse fundamentum *Dom. Rayn.* Aduocati in illa causa Summariç in suis allegationibus.

278 Quod istæ promissiones, quas faciūt Principes supremi de retinendo Castra sub perpetuo domanio, & de non infeudando, de iure non subsistant, vti nullæ, & inualidæ, cum talis prohibitio infeudationis sit contrà naturam, & dignitatem Status Principis, & sic non ligant ipsum Principem, ex notatis per *Bald.* & alios in *d. l. digna vox.*

279 Cum enim proprium sit Principum infeudare, iuxtà *text. in cap.* 1. *de his, qui feud. dar. poss.* vbi dicunt DD. I. C. non fecisse mentionem de Regibus, cum id
280 esset indubitabile, quinimò illud est de natura dignitatis ipsius Principis, probatur *in §. illud, auth. Constit. quæ de dignit. Bald. in l.* 1. *in princip. ff. de Constit. Princip.* cum alijs congestis per *Cephal.*

consil..155.*lib.*2. qui respondit in pulchro casu pro Mercurino Georgio Gattinario nepote Mercurij Gattinarij supremi Scribæ Caroli V. Cæsaris contrà Fiscum Ducis Sabaudiæ, ergò promissio, qua Principis manus ligantur de nō infeudando (præsertim cum illis exquisitis,& magno Aduocatorum studio adinuentis clausulis,quę passim de consuetudine horum priuilegiorum, siuè contractuum domanij circumferuntur) est tanquàm Principis dignitati, & potestati præiudicialis, abolenda, & irrita declaranda.

Accedat doctrina *Isern. in l. Imperialem, col.3.versic.circa hoc videtur*, quòd
281 vbicunque Principis concessio tendit aliquo modo in derogationem suæ authoritatis,dignitatis,& potestatis, illa ad nutum reuocari poterit,nec ad illius obseruantiam obligari pōt, quod authoritate *Panor. Calder.Felin.Io.Lupi,Ioa Neuiz. in syluanupt.* & aliorum comprobat *Grammat.voto* 28.*ex nu.* 14. *ad* 18.*Petra* in terminis nostris *de potest. Princip.cap.* 24.*nu.*250.*vers.sextò declaratur*,ad idem *cons.Barbatiæ omnium primum*, vbi post
282 *nu.*29. concludit, promissionem factā per Papā, qui inter alia promiserat Collegio Cardinalium, quòd non posset infeudare terras Ecclesiæ temporali subiectas,non valere, quia tendebat in diminutionem suæ Pontificiæ potestatis, & non obstante iuramento potuisse ipsum contrauenire,vt per *eum nu.*27. 28. *& post nu.*29.*vers.& ex istis elijcitur*.

Addit *Socin.*nullas esse eiusmodi pro-
283 missiones,ēt ex eo,quia adimitur Principi potestas concedēdi Regalia,& iurisdictiones,quas cōstat esse de Regalibus, vndè cum iurisdictiones, & Regalia cōcedere, & communicare sit proprium Principis à quo fluunt,& refluunt, velut flumina ad mare, ad tradita per *Mastril. lib.*1.*cap.*10.*& seq.de magistr.*

Non poterit propterea Princeps li-
284 gare successorem, quominus Regalia concedat ex *Bald. in extrau. de pace constantiæ,ver.amplius*,& exindè concludit *Socin.* non posse Principem promittere, ne Regalia cōcedat, neuè infeudet, nec alter eius iussu Regalia exerceat.

Et sicuti magna alienatio, & expropriatio directi dominij tendens in præiudicium,& dedecus Coronæ non valet, iuxtà terminos *cap.intellecto*,vt suprà de-
285 claratos,& sic è contra promissio de non infeudando, quia est contrà naturā dignitatis Principatus non valet, nec etiam per promittentem est obseruanda,& hos casus in specie parificat sequutus *Socin.in d.cons. Petra d.tract. in* 2.*dubit.princ.*§.*cupio nunc,nu.*196.iuncto *nu.* 202.ibi *sic & promissio de non infeudando fol.*184.*& idem Petra in* 2.*concl. princip.* §.*circa secundam, nu.*49.*versic.nec obstat primum*, vbi in specie probat consultationes *Ias.& Socin.*eorumq; fundamenta, vt ex hoc colligere liceat, quòd licèt *Petra* alibi videatur aliter sentire in conclusionibus generalibus, tamen in terminis casus nostri in indiuiduo stat pro nostra sententia.

Sicuti etiam idem *Petra in* §. *subijciamus nunc exempla, num.*46.49.*&* 50. ex *cons.Oldr.*95.*nu.*1.13.*&* 14. loquente
286 de promissione de non alienando facta per Regem Aragoniæ in statuto iurato, quòd non obstante promissione iurata non impediretur dominij translatio, & quòd potuerit eam ab initio reuocare, maximè ex causa, ne incideret in odium Regis Castellæ sui affinis, & alijs, quos citat iterum sequitur *Socin. in dicto consil.* super Castro de Summaripa, & quòd non obstante pacto, & stipulatione Principis iuramento firmatis de non alienando, vel infeudando, non impediatur dominij translatio,si Princeps infeudet,& transferat,latissimè fundat *Bursat. consil.*160. *nu.*13. *&* 30.*lib.*2.

287 Nec obstat prædictis consultationibus *Ias.& Soc.* in causa de Summaripa, quod *Neuiz.in d.cons.*12.dicat, fuisse iudicatum contra dicta consilia pro Vniuersitate,& Fisco Sabaudiensi,quod dicit verum esse, & prolatum arrestum 2. Maij 1499.*Amęd.in d.c.*1.*post nu.*66.*de his,qui feud.dar.poss.*

Quia, vt dicit idem *Amędeus*, qui te-
288 statur se vidisse processum, id potuit euenisse alijs rationibus,& causis, quàm ex eo,quod Princeps non possit alienare

re domanialia, & in specie, quia Oppidū Summaripæ erat egregium valdè, & positum in confinibus, vt suprà, & alia etiā plura obstabant, & in specie decreta Pedemontana prohibitiua, quibus nō erat sufficienter derogatum, & alia.

289 Et nihilominùs posteà de anno 1501. Castrum prædictum adhuc fuerat infeudatum, & reclamatio ab illa sententia anni 1499. adhuc suo tempore pendebat, & sub Iudice lis erat inter successores Rotarij, & nouiter infeudatos, & fortè in progressu temporis euenire potuit, quòd fuerit reuocata.

In casu autem nostræ consultationis sunt iam excepti loci insignes, & limitrophi, & nedū decreta non obstant prohibitiua, quibus derogari necesse non est, sed consuetudo, & mos præscriptus iudicandi viget, maximè pro libertate infeudandi domanialia, & reuocandi cōcessiones de non infeudando, vt magis ex sequenti patebit.

290 Et ex consilijs posteà editis per alios insignes DD. in eadem causa Summaripæ clarissimè ex relatione facti apparet, sententiam illam, instante Fisco Ducali, velut latā ex causis particularibus, & innixam super diuerso facto nobis propterea non officere, *& Menoch.cons. 264.nu.68.vers.respond.quintò,lib.3.* respondens super reuocatione Castri Bastitæ Montis Regalis Pedemontium, inter multas reuocationes, quas Principes Pedemontium re cognita cōsueuerunt facere, & irritas declarare infeudationes, ponit in primo loco reuocationē infeudationis dicti Castri Sūmaripæ inter reuocationes, quas vasalli ipsi vel mendacijs expressis, vel suppressa veritate subrepserant, & hac de causa dicit, reuocatas fuisse infeudationes Castrorum Summaripæ, Brigæ, Leualdisij, Mōtiscaprelli, Castelletti, & Carisij, & sic nō est trahenda illa decisio ad exemplum, & fortè etiam, quia Rotarij, & si nonnulla seruitia præstiterint, attamen fuerant etiam rebelles, & velut tales bonis priuati, & sic adhuc de fide suspecti, vt patet ex his, quæ in *d.cons.4.* scribit *Soci.nu.23. & seq.*

291 Siquidem alioquin conclusiones per *Ias.& Socin.* firmatæ in *dd.cons.* communiter à *DD.* probantur, & sunt canonizatæ.

Vt inter alios probat *Rolandus*, qui in causa reintegrationis octauę partis eiusdem Castri pro eisdem Rotarijs contrà hæredes Comitis Tendæ, cui de nouo dictū Castrum infeudauit Dux Sabaudiæ *cons.6.in fine, lib.3.* vbi ità arbitratur ex rationibus *Ias.& Socin.* omninò iudicandum per S.C. Taurini pro dictis de Rotarijs.

292 Et licèt *Ceph.consil.168.2.vol.* latissimè respondens in eadem causa pro parte contraria, scilicet hæredum magni Bastardi Comitis Tendæ contrà Rotarios; vbi initio refert totam facti seriem *in 2. dubio,ex nu.* 24. conetur impugnare cōclusiones *Ias.& Socin.*

293 Tamen *Roland. in cons.32. in 4. vol. ex num.57.* defendit consilia prædicta, & arguit sententiam prædictam latam contrà Rotarios de anno 1499. iniquam, iniustam, præcipitatam, & nullam.

Et testatur latam tum ex promissione facta in anno 1470. per Ducem Sabaudię Amædeum, tempore quo locus prædictus Summaripæ spontè, & voluntariè se reduxit sub dominio Ducis, & cum eo se coniunxit, cuius submissionis, & deditionis respectu Dux promisit, ipsum Castrum, nec iurisdictionem alienare, neq; infeudare, nisi in primogenitum futurū Ducem cum clausula irritanti.

Tum etiam ex edicto generali condito per Ludouicum Ducē de anno 1445. in quo stipulante Secretario pro se, & successoribus subditis, & omnium quorum interesse poterat, promiserat, nullā ex Ciuitatibus, Castris, Villis, Terris sui Status alienare, nec infeudare vltrà vitā donatarij cum clausula irritanti.

294 Quibus etiam fundamentis *Cephal.* defendit iustitiam dictæ sententiæ ex *nu. 30. vers. primò quia, & nu.32.* addit, edictum prædictum prohibitorium Ludouici fuisse factum apud Gehendas, iussu, ac beneplacito Papæ Fœlicis genitoris sui, & proindè nō potuisse reuocari absque illius consensu *num. 33.* sicut etiam subdubius respondit *Claud. Seysel.* Archiep. Taurin. *de feudis, §. sed si aliqua le-*

ge

ge, *fol.* 153. iuxtà impressionem Basileę.

Et ex *num.* 43. *ad* 46. *Cephal.* fundat, edictum prædictum non potuisse reuocari per successores, nō tam ex eo, quod prædecessor potuerit ligare successorē quàm vigore expressæ approbationis, & ratificationis dicti edicti, quam fecerat Dux Carolus successor, cui non potuerat posteà ipsemet infeudando contrauenire.

295 Et *Socin. & Ias.* amplissimè sequitur, & infinitis DD. authoritatibus comprobat *Menoch. cons.* 962. respondens super validitate infeudationis factæ per eundem Ducem Carolum de Castro Confluērij Principissæ de Lucemburgo *à nu.* 1. *ad* 38. & idem *Menoch. cons.* 1003. *post nu.* 18. respondens super validitate concessionis cuiusdam Castri factę per Regem Henricum IV. Don Petro de Velasco, quam vti validam non fuisse ius reuocandi Inuictissimo Regi nostro Philippo Tertio eius successori latè defēdit.

Et quòd aliàs in Regno probatum, &
296 canonizatum fuerit hoc *Soc. cons.* adeò vt S. C. in Supremo Collaterali cum interuētu Regiæ Cameræ, & postmodum in Supremo Consilio Italiæ apud Suam Maiestatem huius *Soc. consil.* authoritate determinauerit, potuisse concessionem domanij onerosam reuocari, obseruauit in specie *Anna alleg.* 50. *num.* 2. *in fin. & alleg.* 87. *num.* 2. *& alleg.* 69. de quo latiùs infrà suo loco.

Vndè parum nocere debet, quod in causa, in qua consuluit *Socin.* Senatus Sabaudiensis iudicauerit contrà *Socin.*
297 dum Suprema Neapolitana Tribunalia, vbi alia viget consuetudo, nec adsunt edicta prohibitoria, & Supremum à latere Cōsilium Italiæ residens apud nostrum Regem *cons. Socin.* persepè probauit.

Ex quibus omnibus patet, conclusio-
298 nes *Ias. & Soc.* esse iuridicas, & sententiam contrà ipsos latam, vel iniustam, vel & si iusta fuisset, nobis non officere, cum innixa sit causis particularibus, & quæ de facto, & ratione distāt à casu præsentis consultationis.

Vbi non agitur de conuentione domanij acta cum Ciuitatibus non subditis, & quæ huius promissionis intuitu se submiserunt.

Nec in Regno adsunt edicta, atq; decreta prohibitoria infeudationem, quinimò leges, & consuetudines omninò permissiuæ.

299 Quam differentiam expressè constituit idem *Ias. in consil.* 56. 1. *vol.* vbi respōdit pro Baronibus infeudatis de Castro Sauiliani, quòd non obstante priuilegio concesso Communitati dicti Castri, in quo Dux Sabaudiæ promiserat nō alienare, neque iurisdictionem aliquam, vel imperium transferre in aliquem, qui non esset de domo, & prosapia Sabaudię, ac Decretis Ducalibus prohibitiuis, valere infeudationem, & fundat se in specie post *nu.* 2. *vers. est enim in casu nostro*, quod priuilegium prædictum fuerat concessum postquam Exercitus Sabaudiensis in bello cum Duce Mediolani armorum impetu perfectè subiecerat dictum Castrum Duci Sabaudiæ, & sic ipsa Cōmunitas effecta erat sibi subdita, dicens, secus esse si antequàm fierent subditi ità conuenissent cum Duce, & in recompensationem priuilegij se subditos fecissent, & ità declarat procedere doctrinam *Bart. in l. omnes populi* citatam *in princip.* pro parte Communitatis, scilicet quòd priuilegiū, quod tran-
300 sit in contractum sit irreuocabile, vt intelligi debeat, cùm conceditur non subdito, qui spōtè hac de causa se subijciat, quod antè *Ias.* expressè docuerat *Castr. in d. l.* 1. *C. de libert. & eor. liber. in fi. vers. interdum verò*, quem sequitur *Iacob. in d. l. qui se patris*, vt suprà.

Et cum hac distinctione resoluuntur ferè omnia, quæ magis in contrarium vrgere videntur.

301 Siquidem *Neuiz.* pugnat pro patria sua Astensi, quam fundat ab initio fuisse liberam, & connumeratam Astam inter liberas *in tit. de pace constantiæ*, & ex priuilegijs Friderici, & quod sub hac conditione se subiecit Comiti Virtutum Mediolani Domino, à quo causam habuit in Comitatu Astensi Corona R. Franciæ, & nullo tempore, vel modo separari posset ab eius immediato dominio, & cum nonnullis alijs pactis, & priuilegijs per

per eum latiùs relatis *in d.cons.ex nu.19.* quorum Rex notitiam nõ habuerat, per errorem infeudando.

302 Sic etiam *Crauett. in consil.241.* pro Oppido Brigæ contra Georgium Maloperam fundat se potissimè, quod Castrũ illud esset de Comitatu Niciæ, & Vicariatus Sospelli, qui spontè se dederunt Principibus Sabaudiæ, præuio pacto expresso, & solemni stipulatione de non alienando, nec infeudando, vt latius per eum *num.9.vers.secundò principaliter*, & iterum post *nu.17.vers. quartò principaliter*, vbi ex hoc dicit, quod pactũ illud veluti initum cũ non subdito reuocari non possit, cùm & in non subditum naturaliter, licet sit subditus accidentaliter, vt est laicus subditus Papæ accidentaliter tantũ in causa spirituali, nõ quoad bona temporalia, non possit Princeps vti plenitudine potestatis, vt per eum.

303 Et *Menoch.in cons.264.in 3.* respondit pro Communitate Ciuitatis Montis Regalis, vt non potuisset ab eius dominio, & subiectione separari Castrum Bastitæ, quod antè annum 1300. tempore, quo suberat Serenissimo Roberto Regi Neap. erat illi subditum, ex eo, quia de anno 1347. ipsa Ciuitas se spontè submiserat Amędeo Comiti Sabaudiæ, & Principi Achaiæ cum expresso pacto, ꝗ ipsi Principes non possent alienare directè, nec indirectè Ciuitatem, nec loca sibi subdita separare, vel diuidere, sed perpetuò penès se retinere sub eisdem priuilegijs, quibus fuerant sub Roberto Rege, vt latiùs ex serie facti antè principium consilij.

Et in hoc potissimè fundat suam con-
304 sultationem *Menoch.* vt post *num. 12. versic. secundum, nu.35.vers. sextò suffragatur, nu.42.versic. decimò non mediocriter, & nu.60.versic. respondetur secundò*, vbi amplius restringit, suam consultationẽ procedere in infeudatione Castri iã vniti, & suppositi iurisdictioni Ciuitatis, quæ pacto, & conuentione inita cum Principe (tempore scilicet, quod spontè se dedit, vt suprà) Castrum ipsum tanquã proprium obtinet, secus verò quando Princeps infeudat ea, quæ propria, & immediatè sua, idest sui Principatus sũt, quia & si alienare non possint in totum, infeudare tamen possunt etiam inuitis subditis, & amplius *Menoch.num.65.* negat, vigere in Ducatu Sabaudię consuetudinem infeudandi, ex quibus patet, tantùm abesse *Menoch.consil.* nobis obstare, vt pro nobis in casu, de quo agimus, expressè respondisse videatur.

Et quàm longè distet casus reuocationis priuilegij, vel contractus gesti cũ subdito, à reuocatione conuentionum gestarum cum Communitatibus, quæ spontè se subijciunt cum hoc expresso pacto de non alienando, & infeudando, & sic recepta promissione, & iuramento antequam efficiantur subditi, patet ex his, quę doctissimè scribit *Roland.à Valle consil.1.ex num.44.ad 48.lib.2.* respõdens, potuisse Duces Mantuæ, non ob-
305 stantibus priuilegijs transfusis in contractus reuocare exemptiones, & immunitates subditis concessas ex iusta causa superueniente.

Vbi authoritate *Bart. Anchar. Panor.*
306 *Castr. Barbat. vtriusque Soc. Decij, Crauett. Paris. & Brun.* probat, Ciuitates, quæ spontè se submittunt alteri Ciuitati, vel Principi cum certis pactis, & conditionibus in alijs, vel exceptis remanere liberas, vti de Sauona quòad Ianuam, & alijs, ibi traditur exemplum.

Quod motiuũ adeò vrgere existimauit *Roland.* contrà Ducem, pro quo respondit, vt cùm ad alia motiua plures accomodauerit solutiones, adhuc respondit fatendo contrarium, verùm in casu suo deficere factum, vt per eum *nu.186. vers.ad quintum.*

Et pro hac septima Conclusione vrget authoritas rei sepiùs iudicatæ in Su-
307 premis Tribunalibus Regni nostri, vbi cùm iste articulus reuocationis domaniorũ pluries acciderit diuersis tẽporibus, fęrè sẽper fuit decisus affirmatiuè.

Ità enim iudicauit Sacrum Consilium
308 Sãctę Claræ accedente voto Supremi Collateralis die 26. Septembris 1521. super venditione Terrarum Sancti Seuerij, & Termularum, in quo consessu interfuerunt decem Viri insignes, eminentis doctrinæ, de quo casu fecit decisionem Dom. meus *Capyc.* in sua celebri

decis.

decis. 166. cuius decreti copiam hic inserere libuit.

309 *Visis literis emanatis à Cæsarea, & Catholica Maiestate sua, & venditionibus factis per easdem Maiestates Ill. Duci Achaiæ de Ciuitate Terami, & Illust. Duci Termularum de Terra Sancti Seuerij, visisque videndis, ac attentis attendendis, & consideratis considerandis, priuilegijs, & scripturis omnibus allegatis, & productis, tàm pro parte dictorum Ill. Ducum, quàm pro parte dictarum Vniuersitatum, & hominum Ciuitatis Terami, & Terræ Sancti Seuerij, & cuiuslibet ipsorum, & ipsarum, Aduocatisque, & Procuratoribus illorum, & illarum ad plenum auditis, Decernimus, sententiamus, & declaramus, Cæsaream, & Catholicam Maiestatem ex causis narratis in priuilegijs, & venditionibus factis per easdem Maiestates Ill. Duci Achaiæ de Ciuitate Terami, & Ill. Duci Termularum de Terra Sancti Seuerij, & de plenitudine potestatis, qua vti debuisse, & potuisse visum fuit suis Maiestatibus, ex dictis causis potuisse vendere dictas Ciuitates, & Terrã prædictis Ducibus, non obstantibus priuilegijs, & scripturis in contrarium allegatis, & productis, & virtute dictarum venditionum prædictas Catholicam, & Cæsaream Maiestatem teneri ad tradi faciẽdum possessionem dictarum Ciuitatis, & Terræ prædictis Ducibus. Hoc nostrum super prędictis interponendum decretum nomine prædictarum Maiestatum. Vid. Montaltus Reg. Vid. de Colle Reg. Vid. Marcellus Regens, Vid. Ant. Ianuarius, Ioannes Martialis, Antonius Capyce, Ciccus Loffredus, Nicolaus Maiorana, Alexander Seuerinus, Berardinus Galeota; lectum, & latum fuit præsens decretum per me infrascriptum Regiũ Secretarium in Castro nouo. Neap. die* 26. *Mens. Septembris* 1521.

Teron Secretarius.

In quo casu decisus fuit vterque articulus, tàm priuilegij domanij concessi ex causa remunerationis seruitiorum Ciuitatis Therami ob multa seruitia per eã præstita, ac damna per eam incursa, & passa ab hostibus, & inuasoribus Regni pro seruanda fidelitate, quam etiam cõuentionis de retinendo Ciuitatẽ Sancti Seuerij in domanio, soluto pretio Comiti Pipino, qui eam emerat tempore Regis Roberti.

Et nihilominus fuit iudicatum, potuisse Carolum V. Inuictissimum priuilegia transfusa in contractum reuocare, & terras alienare, dùm simpliciter asseruit, id facere ob causam necessariam Reipublicæ pro statu pacifico, & alijs iustis causis.

Et licèt decisio fundari videatur in prædicta causa necessaria asserta in concessionibus factis Ducibus Hadriæ, & Termularum, & etiam in clausula, *de plenitudine potestatis*, qua vti debuisse, & potuisse, visum fuit. Aduertendum est,

310 quòd in casu *Capycij* non constabat, alienationem illam fuisse adeò necessariam, quod absque illa nõ potuisset prouideri Statui, & necessitati illius temporis, quinimò nullo modo de hoc constitisse, nec in priuilegijs concessionum factarum dictis Ducibus, nec de causa particulari attestatũ Imperatorem fuisse apparebat, & ideò dicebat *Capyc.* quòd licèt Principi exprimenti causam cum consilio, & subscriptione Quæstoris credendum sit, cum eo casu vera præsumatur, non tamen præsumitur ex hoc causa, cum illa non exprimatur legitimè, scilicèt cum suis requisitis in ipsomet priuilegio, non enim potest præsumi verum quod in priuilegio non exprimitur, & subdit *Capy. & hac difficultas est magni momenti,* vt per eum *nu.* 6. *& nu.* 8. *vers. aliud ergo videtur.*

Et propterea opus fuit, vt duo ex Regentibus facerent fidem de his requisitis, quæ in priuilegijs prædictis non erãt expressa, & dubium fuit, an esset credendum attestationi oretenus dictorum Regentium, an verò esset de hoc consulenda Sua Maiestas, & interroganda, an ità esset in facto, quod aliter necessitatibus belli subueniri non posset.

Ex quo mirum videri nõ debet, quòd illa decisio innixa fuerit causis expressis, & etiam clausulæ, *de plenitudine potestatis,* qua in eisdem priuilegijs vsus erat Imperator, ex quo non omninò de causa legitima secundùm iuris requisita constabat.

Vndè

Vndè cum in casu præsentis consultationis, de legitima, iusta, & necessaria causa nullo modo dubitari cōtingat, tum quia de illa Rex noster cum Consilio, & Quæstore plenissimè, ac legitimè attestetur cum omnibus à iure requisitis, & in specie, quòd aliter consuli nō potest, tum etiam, quia id est totum plusquam notorium, & causa est talis, quæ & si non esset expressa, cum præuideri posset, quæ manibus tangitur, & oculis prospicitur, haberetur adhuc de iure pro expressa, ideò non est opus in præsentiarum clausula, *de plenitudine potestatis*, nec alia simili.

Siquidem certum est, existente iusta, & necessaria causa, præsertim prout est præsens, quę est omnium, quę excogitari possūt, maxima, & præcipua, opus non
311 esse, Regem nostrum vti plenitudine potestatis in derogationem iuris tertij; cum iure, & potestate ordinaria id faciant, etiam inferiores Principis, vt præter alios *Thes. dec. 91. in fi.*

In reliquis autē non distat casus *Capy.* à præsenti, quia in illo casu post concessiones factas illis Ducibus, adiecta clausula, *de potestatis plenitudine*, rescripserat Rex iustissimus (ad instantiam illarum Ciuitatum) se de reuocatione contractuum domaniorum conquærentium, vt testatur *Capy. post nu. 11. vers. quarta est difficultas*, quod S.C. de iustitia iudicaret, vt subijcit *num. 9. in fine*, dum dicit, quòd licèt præsumeretur, Regem scire, quod ex causa necessitatis poterāt quæcunq; priuilegia infringi, tamen commiserat, quòd S.C. de hoc iudicaret, scilicet
312 de iustitia, quo rescribendi modo satis restrinxerat, & limitauerat clausulam, *de plenitudine potestatis*, adiectam in precedentibus concessionibus dictis Ducibus factis, ex traditis per *Cons. Ann. cons. 23. lib. 1.* & per eruditiss. ac doctiss. nunc in Supremo Granatēsi Consilio digniss. Præsid. *D. Reg. Valenz. cons. 86. nu. 44.*

Et in præsenti casu est etiam adiecta in literis, & præcisis ordinibus, & reiteratis mandatis S. Maiestatis clausula dero-
313 gatoria, his verbis, *Y para que todo lo dicho se pueda executar conforme à la orden, que esta dada, y a lo que en este se refiere; derogo, y annullo para este effetto qualquier ley, ò orden mia, que en contrario dello aya, &c.* sicut etiam in primis literis dicitur, *non obstante qualesquier ordenes, qua aya en contrario.*

Et cum multis alijs clausulis, quibus grauitatem, maximam necessitatem, & extremum desiderium Rex noster insinuat, vt citò tam graui, & imminēti periculo, totius Christianæ Religionis, & Regnorum Italię succurratur, priusquam vulnus reddatur insanabile.

Et vt ostenderet enixam voluntatem Religiosissimus Rex noster flagranti ardore, quo pro cōseruatione Fidei, & puritate Religionis in suis Regnis, & Dominijs succenditur, post datam literarum, iterum propria manu iniungendo, dignatus est mandare celerē negotij exequu-
314 tionem, vndè reijciendi sunt, ac eisdem imponēdum perpetuum silentium, venientibus contrà Regis deliberatam intentionem, *Gram. cons. 100. num. 6.*

Quæ omnes clausulę nedum eandem vim, & efficaciam habent, ac si adiecta
315 esset clausula, *de plenitudine potestatis*, prout de clausula, *Non obstante, & derogatoria* dicunt *Bal. in l. si testamentum, C. de testam. & in l. humanum, C. de legibus, Alex. cons. 215. lib. 2. Gram.* alijs rela-
316 tis *d. cons. 100. nu. 35. 44. & 99.* quarum clausularum vsum ad Regem tantùm spectare tradit *Bouadil. lib. 2. c. 16. nu. 185. in politica.*

Sed longè maioris sunt efficacię clausulæ prædictæ simul iunctæ, *Dec. cons. 191.* & in proprijs terminis considerat *Reg. Reuert. d. decis. 19. lib. 5. col. antepen.* quam
317 sola clausula, *de plenitudine potestatis*, quæ si deesset, & necessaria foret in casu præsenti, sine dubio Sacri Senatus, quibus iniuncta est præsens consultatio, possunt, & debent rescribere Suæ Maie-
318 stati, vt vtatur prædicta plenitudine, cum certum sit, non fore plenitudinem tempestatis inspecta causa, sed legitimæ iustæ potestatis, ex traditis per *Molinam lib. 2. de primog. cap. 7. nu. 31. & 33.*

319 Et hanc *decis. D. Capyc.* sequuntur, & probāt nedum Regnicolæ, sed Exteri supra citati, & alij relati per *Mastril. de magistr. lib. 3. cap. 10. nu. 25.*

320 Secundò, celebris fuit decisio in cau-

sa

sa Vniuersitatis Seminariæ cum Ill. Duce ipsius, in qua de anno 1560. facta relatione per S.C. referente Io. Andæa de Curte meo auunculo magno, posteà S.C. Præside, in Coll. Cons. cum interuentu R.C.S fuit decisum, Regem potuisse reuocare domanium, & proindè obstitisse Vniuersitati exceptionem Reg. Prag. editæ Thori, vt his verbis refert *Camil. Salern.* encomijs extollens communem *in addit. ad proœm. Consuet. post num.* 305. *lit. D. car.* 31. patrocinantibus pro Vniuersitate Io. Marco Aquilino, Francisco Antonio de Dauid, & Camillo de Medicis meo Socero, è contra pro parte Ducis Marco Antonio Floccaro feudorum interprete, Io. Fœlice Scalaleone, Antonino Monetio & Io. Vincen. de Anna, vt constat ex allegationibus, quæ circunferuntur, & testatur idem *Camil. Salern.*

In qua causa omnes articuli fuerunt discussi, & quàmuis Vniuersitas præsentasset priuilegia Regis Ladislai, Reginæ Ioannæ, & Regum Alphōsi, & Ferdinandi Primi, & secundi, ac magni Capitanei, concessa ob seruitia specificè enunciata, de quibus nedum constabat ex Regum ipsorum plenissima attestatione, sed ex scripturis, & testibus amplissimè de ingentibus seruitijs, maiori remuneratione dignis ab Vniuersitate productis, qui deponebant, quod tempore Regis Ferdinandi Primi, dum Barones Regni, Oppidaq; vicina cœpissent rebellare, Seminaria pro fidelitate seruanda multa fuit passa, ex quibus meruit geminatum priuilegium, & tempore Ferdinandi Secundi inuaso Regno à Gallis, Calabria subiugata, Seminaria maximo apparatu, & sumptu se muniuit, deindè fuso, ac profligato Regis exercitu, licèt omni spe auxilij destituta, licèt euidens periculum, & imminentem suam ruinam prǽuideret, tamen magis quàm à fide deficere, & se Gallis subijcere, pati voluit per vim deprædari, expugnari, & dirui: ipsique Ciues bonis spoliati, passi tot stupra, adulteria, incendia, ruinas, per varia loca dispersi in Ciuitatem Messanæ, ad quam Rex priùs confugerat, se reduxerunt, vbi à Rege nihil aliud petierunt, nisi conseruationem domanij, quo casu Rege Regnum derelinquente, exercitu profligato, & desperata victoria, prætendebatur potuisse impunè hostibus cedere, nec teneri amplius in fide perseuerare, vt vita seruaretur, ex traditis per *Affl. in Constit. Monarchiam, nu.* 9.

Et in vno ex prædictis priuilegijs legitur addita clausula, vt dicta Ciuitas, nec cum Vniuersitate alienari posset, vtpotè si tota Prouincia Calabriæ alienaretur.

Et non obstantibus tot, tantisq; reiteratis concessionibus remuneratorijs, iure iurando vallatis, & habentibus clausulam derogatoriam ad futuras concessiones, etiam derogatorias, & facultate eidem Vniuersitati concessa resistendi impunè, etiam armata manu, quæ supponit actum, contrà quem exercetur, ipso iure nullum esse: & ex hac causa posse bellum geri: ac quamuis dicta Terra allegasset, ipsam à tempore, quo condita fuit, semper stetisse in perpetuo, & immediato Regis dominio vsque ad annum 1504. in quo antiquus status plurimùm prodest ad domanij conseruationem: & amplius saltim prętendisset, admitti iure prælationis ad offerendum pretium, quo vendita fuerat Comiti Carolo Spinello, & eo amplius duc. viginti millia in beneficium R. Curiæ.

322 His tamen, & alijs, quæ longum esset referre, non obstantibus, semel, atq; iterum fuit decisum, concessiones prædictas reuocari potuisse. Primò in anno 1504. dum Vniuersitas ipsa prætendisset, possessionem Terræ prædictæ non debere tradi Carolo Spinello Auo vltimi Ducis, Magnus Capitaneus commisit Regiæ Cameræ visionem Priuilegiorum.

323 Et iterum secundo loco de anno 1560. fuit per S.C. cum interuentu R.C. in Collat. decisum, obstare exceptionē Regiæ Pragmaticæ Vniuersitati petenti domaniū, vt testatur *Anna d. alleg.* 50. *num.* 2. *in fi.* qui dicit id votatum authoritate *Socin. in d. cons.* 4. *vol.* 3.

324 De qua causa facit duas decisiones insignis *Regens Reuerterius in manuscriptis,* scilicet 76. *in* 2. *par.* vbi *car. mihi.* 11. testatur votatum nemine dissentiente, obstare

obstare dictæ Vniuersitati exceptiones Regiæ Pragmaticæ editæ Thori in 2.capite.

Idq; plenissimè discusso articulo, Vtrũ Rex voluerit, vel potuerit reuocare concessionem domanij, dum Vniuersitas opposuerat de defectu voluntatis Regis, ex concessione domanij cum clausula, *quod potuisset resistere impunè manu militari*, ex quibus verbis inducebatur clausula derogatoria, ex pluribus probat, domanium potuisse reuocari, non obstante dicta clausula, cuius vires pluribus modis eneruat ex *versic. quò verò ad illam clausulam*.

325 Et altera est eiusdem *Reuerter.* 19. *decis.in* 5.*par.* dùm fuit tractatum de cõsultatione facienda S.M. si ad instãtiam Vniuersitatis erat dispensandum super exceptione Pragmaticæ in secundo capite, vt ea non obstante potuisset audiri super inualiditate venditionis dictæ Terræ factæ per Regem Ferdinandum II. Carolo Spinello in præiudicium tot, & tantorum priuilegiorũ domanij, quæ seriosiùs refert *Reuert.car.* 1. *à ter.* Et itidẽ decisum refert *car.* 15.*à ter.* Ill. Ducem fouere iustitiam notoriam, clarissimã, & indubitatam in causa principali, & tam ibi, quàm iterum *in fine decis.* dicit, fuisse per omnes Votantes, nemine penitùs dissentiente, conclusum, esse consulendã S.M. quod contrà concessionem factam dicto Carolo nihil posset opponi, imò Vniuersitati agenti contrà dictum priuilegium reuocationis domanij nihil opponi posse, ex §. *mos Romanorum*, vbi *Bald. de pace constantia*, & alijs iuribus per eum citatis *in d. decis.*76. *in* 2.*art.in vers. & quia in dicto processu*.

Idquè pleniùs discusso articulo principali, scilicet *in d.decis.* 19. quod vasalli 326 tam de iure communi, quam ex more Regni possunt alienari inuiti, *car.*2 .*à tergo, versic. tamen his non obstantibus*, vbi *car.*3.*vers. in Regno*, amplissimè testatur, In Regno semper fuisse seruatum, Regẽ, & Reg. Curiam solitos fuisse vendere nedùm Terras sibi deuolutas ex aliqua causa, quæ non erant in domanio, sed etiam Terras, Ciuitates, & Castra, quæ semper fuerunt in suo domanio, vt fuit iudicatum tempore *Capyc. decis.*166. & in pluribus alijs causis.

Et addit, plures alias Ciuitates, & Terras maioris momenti, quàm Seminaria fuisse vẽditas, & concessas diuersis per-327 sonis, nõ obstante, q; fuissent de domanio, vt Ciuitas Castrimaris vẽdita Sereniss. Octauio Farnesio, ciuitas Sulmonę, & Ciuitas Ortonæ maris Ill. D. Carolo della Noy, Ciuitas Amatricis Alexandro Vitellio Romano, & Ciuitas de Penna patria *Luca* (qui fortè hoc præuidens voluit suis scriptis patriã munire, sed non probauit) cũ alijs pluribus Terris domanialibus Aprutij fuerunt concessæ Sereniss. Margharitę de Austria filię Caroli Cæsaris, & vxori Ducis Octauij Farne-328 sij, & subdit *Reuert. & plures aliæ reperientur Terræ domaniales concessæ, & ità semper fuit in Regno seruatum, & nusquã de hoc dubitatum*, & ità præmissa latissima disputatione omnium iuris articulorum, & resolutis contrarijs, constãtissimè affirmat, defensis *cons. Soci. & Ias.* à morsibus Aduocatorum Vniuersitatis Seminariæ.

Quam *decis.* probans, & exornans in-329 signis ille *Ioan. Vinc. Anna d.alleg.* 50. firmat generalem propositionem *nu.*2. Regem posse tollere domaniũ Vniuersitati concessum ex *Iser. Baldo, Socin. Rub. Crauet.* & alijs, & exindè testatur authoritate *Socin.* in sæpè citato famosissimo *cons.*4.*lib.*3. fuisse decisum in S.C. obstare exceptionem Pragmaticæ Vniuersitati Seminariæ petẽti domanium de anno 1560. & habito recursu ad Suã Maiestatem pro dispensatione dictæ pragmaticæ, eiusdem *Socin.* authoritate fuisse in Supremo Consilio Italico iudicatum, Regem posse domanium reuocare.

330 Et addit, ità etiam posteà fuisse obtentum in anno 1573. in domanio Ciuitatis Salerni *num.*3. Et reddit rationem his verbis. *Et non sine ratione, nam cum per hanc concessionem domanij nullum dominium transferatur, nec alteri transferri impeditum sit, idcircò reuocari potest, &c.* ex his, quæ latè suprà probauimus ex mente D. mei *Capyc.* & aliorum *in vers. & ex hoc inferri potest*.

Et loquitur expressè *Anno*, tã in con-

Nn ces-

cessione facta ob seruitia, & merita, quã etiam mediante pecunia, quæ transiuit in contractum, prout loquitur expressè *Socin. in d. cons.* 4. & cœteri *DD.* per *Ann.* citati, & infertur ex ratione prædicta, qua ipse mouetur, quæ vtrũq; casum pari modo comprehendit.

Et idem *Anna alleg.* 87. *nu.* 2. iterum meminit de decisione in causa Seminariæ facta, ipso patrocinante pro Duce Spinello.

331 Idem *Regens, & Marchio de Ponte cons.* 70. *ex nu.* 35. *per tot. nu.* 45. *vsque ad vers. Sed rursus*, vbi optimè comprobat ex *Iser.* & alijs ferè omnes conclusiones superiùs firmatas, nec non *cons. Socin.* 4. *lib.* 3. vt per eum *nu.* 43. & decisionem in causa Sancti Seuerij, & Terami relatas per *D. Capyc. d. decis.* 166. vt per eum *nu.* 40. *&* 41. & posteriores decisiones cõtrà Vniuersitates Seminariæ, & Salerni *nu.* 36. *&* 45: resoluens contraria, vt nõ valeat Rex reuocare absq; causa de nouo superuenienti, secus verò existente noua causa, presertim expressa per Principem cum Consilio, vt per eum *nu.* 45. & ità supponit, intelligendas esse doctrinas per eundem citatas ex *nu.* 50. *ad* 54.

332 Et iterum idem *Reg. de Ponte d. consil.* 15. *lib.* 2. contrà Ciuitatem Bitonti, & Bisceliarũ neruosè, ac magistraliter prædicta omnia confirmat, nec admittẽdam esse in hoc casu disputationem concludit, secundùm quod fuit in Reg. Camera facta consultatio in beneficium Reg. Fisci de anno 1610. his verbis; *Seconda, che si bene trà li Dottori è controuerso questo articolo, se Sua Maestà può alienare le Terre, alle quali mediante prezzo hà cõcesso per contratto priuilegio di domanio; tuttauolta volendo tenere la parte del Fisco, che possa fare, come già in questo Regno stà determinato per diuerse decisioni; mà che si tiene per certo, che Sua Maestà non lo possa, nè debbia fare de iure senza causa grande, & vrgente, che sia de vtilità publica, la quale può vincere lo particolare, & intorno à questo se lo escambio di Sabioneta sia tanto vrgente, & all'vtilità commune delli Stati di Sua Maestà, non est nostrum il giudicarlo; mà di Sua Maestà, che secondo la sua gran prudenza, & delli suoi Consiglieri, che in questo interuengono, giudicarà la qualità di questa causa, & l'vrgentia di quelle.*

Id pariter obseruatum fuit, dum Fiscus instabat pro venditione Casalium 333 Consentiæ, insistendo præsertim in consuetudine huius Regni, tunc *D. Reg. de Curte*, qui Fisci partes tuebatur, vt ipsemet refert in eius *tract. de feud. f.* 8. *nu.* 38. & contradicente Ciuitate simul, non posse procedi ad illorum venditionem, tum quia eorum priuilegia transierant in contractum, & fuerant confirmata per successores; tum quia non licebat de potestate ordinaria, nec aderat iusta causa, vt pro dictis Casalibus consuluerũt famosissimi causarum patroni *Dom. Consil. Georg. alleg.* 15. *D. Consil. Theod. allegat.* 10. nec non Aduocatorum primus D. meus *Camill. de Medicis consil.* 118. & tandem agnoscentes, Casalia prædicta malam fouere causam, obtulerunt aliud seruitium, & sic acquieuit benignissimus Rex noster, vt testantur ijdem *Consulentes in fine dictarum alleg.* 10. *&* 15.

334 Et quia peruenit ad manus nostras copia voti celeberrimi, ac preclarissimi illius viri *Vincentij de Franchis* transmissi ad Suã Catholicam Maiestatem in causa dictorum Casalium Consentiæ in beneficium Regij Fisci, libuit hic inserere, cũ 335 tanti Viri authoritas nedum apud nos maxima sit, sed etiam apud exteros, nam eum eruditissimum exclamat *Molin. de ritu nupt. lib.* 2. *q.* 31. *nu.* 1. & doctissimum *Menoch. lib.* 4. *præsumpt.* 83. *nu.* 3. *in fine*, ac doctissimum, & nunquam satis laudatum prædicat *D. Reg. de Ponte cons.* 4. *nu.* 44. *lib.* 1. & primarium in toto hoc Regno insinuat *Peregr. consil.* 11. *nu.* 5. *lib.* 1. adeò quòd S. C. in dubijs quæstionibus iunctis omnibus Aulis adhęsit opinioni eiusdem, vt testatur *D. Rou. in quæst. vlt. nu.* 37. impressa post *Comment. ad Pragmaticas.*

Illu-

Illustrissime, & Excellentissime Domine,

DEcisio praesentis causae doctissimè tractata fuit, & nihil remanet, quod non sit dictum, & nisi transmittenda essent vota cum rationibus ad Catholicam Maiestatem, simpliciter dixissem, concurro, sed quia vota sunt mittenda ad Catholicam Maiestatem, dico, quod ex infrascriptis concurro cum illis Dominis, qui tenuerunt partes Fisci, scilicet quod Maiestas Catholica potest alienare Casalia Consentiae, inuita Ciuitate, & vasallis.

Ex quo licet aliàs de iure difficultas sit, an vasalli inuiti à Domino possint alie-
336 nari, nihilominùs haec difficultas cessat in hoc Regno, stante consuetudine alienandi, quae notoria est, ità post alios concludit Capycius in inuestitura, in verbo Imperator, in 4. declarat. fol. 150. & in hoc Regno nunquam de hoc fuisse dubitatum testatur Dom. Reg. Reuert. in eius voto, quod ad pennam habeo, & ostendi Dom. Iudicibus in causa Vniuersitatis Seminariae, vbi enumerat multas Terras in hoc Regno venditas, quae erant de domanio, & dictus Dom. Regens fuit Praeses, & Locumtenens R. Cam. longo tempore, & demum Regens, & ideò valdè informatus, & haec consuetu-
337 do de iure procedit, quia Rex in hoc Regno est Monarcha, vt dixit Glo. in proœm. Const. vbi Andr. qui in alijs locis hoc con-
338 cludit, & plus iuris habet Rex in Regno, quàm Imperator in Imperio, vt dicit Andr. in c. 1. 1. col. de his, qui feu. dar. poss. & materia feudorum fundata est in consuetudine, liber enim feudorum appellantur Cõsuetudines Feudorum, & in materia domanialium Regni, quod operatur con-
339 suetudo circà eorum alienationem, allegaui Lucam de Penn. in l. 1. C. de capit. ciui. cens. lib. 11. dum concludit, non seruari in venditione, seù alienatione domanialium de consuetudine extrauag. Innoc. VI.

Concurri etiam cum illis Dominis, qui tenuerunt, quod licèt aliàs inuitis vasallis
340 non possit fieri alienatio, quod hoc intelligitur, quando totale dominium alienatur, secus autem quando remanente directo, vtile tantùm alienatur, vt in praesenti casu per tex. in c. intellecto, de iure iur. et decisionibus allegatis addidi eundem Capyc. in suprà alleg. loco in 1. & 2. declarat. & Bellug. in spec. Princip. in ti de iuram. pro min. facto, nu. 14. vers. & istud, quod diximus, f. 13. in meo.

Et ex praedictis cõcludebam, quod dato, quòd esset vera opinio, quòd Rex inuitis vasallis nõ possit eos alienare, quod hoc non procedebat data in contrarium consuetudine, & quando non transfertur totale dominium.

Et dixi, me valdè miratum fuisse de Aduocato, qui eo tempore erat Regij Patrimonij, quod mouerit hanc litem in dubium, ponendo id, quod in hoc Regno erat plusquàm notorium.

Opponitur pro parte Ciuitatis de priuilegijs domanij concessis Ciuitati Consentiae, ad hoc dixi, prout etiam dictum fuit, quòd de priuilegijs concessis antè R. Prag. Thoro editam non erat habenda ratio, ex quo de eis, & eorum possessione non erat necessaria probatio, quando pro parte Ciuitatis fuit opposita dicta exceptio Regia pragmatica, & factis probationibus, & productis priuilegijs, & eorum possessione allegata, de eis nota nõ fuit habita ratio, & fuit interpositum decretum, Regiam pragmaticam non obstare, quod decretum transitum fecerat in rem iudicatam, & sic proferri non poterat, si esset habita ratio de priuilegijs, & allegata possessione & verè omnia priuilegia, si qua Ciuitas habeat, ob notorias rebellationes amissa fuerunt.

Quò verò ad priuilegia aliorũ Serenissimorum Regum post pragmaticas ex verbis eorum, & decretationibus apparent, fuisse in forma communi, & concessa, quatenus in possessione existeret, & sic nihil operari.

Quòad confirmationem priuilegiorum
341 per Magnum Capitaneum factã, & allegatam, dixi, non esse habendam rationem ex ponderatis per Fiscum, & quia in potestate quantumuis cum libera non videtur concessa potestas, quòd quis priuetur alienatione sibi permissa, & libertate, quam habet, allegaui tex. in simili in l. contrà iuris, §. 1. ff. de pactis.

Nouissimè dixi, quod dato, quod priuilegia praedicta essent valida, prout ex prae-

dictis apparet non esse, quod nihilominus, quia sunt concessa in meram gratiam, &
342 *in subditum possunt ex potestate ordinaria reuocari, & vltrà decisiones allegatas dixi, hanc quaestionem in specie poni per Restaur. in tract. de Imper. eligendo in 55. q. vbi quaerit, an Imperator possit reuocare priuilegium libertatis, vel aliud ab his, qui illud haberent, qui in subdito ità concludit, & ad nutum posse reuocari concludit in loco praeallegato, versic. & scias,*
343 *fol. 18. praterquàm si cõcedens habuisset à suscipiente aliquid, quod haberet perpetuam commensurationem cum re concessa, prout etiam tenet Restaur. vbi supra, & licèt priuilegium, quod fuit concessum tempore Regis Alphonsi fuisset concessum, vt se traderent fidelitati dicti Serenissimi Regis, & sic dicant, quod cadat aliqua ex limitationibus in praedictis locis posita, dico, quod non procedit aliqua ex eis: quia Ciuitas fecit id, ad quod tenebatur, dando se vero Regi cum multis improbatis pactis, & ea seruitia recipiunt commensurationem cum*
344 *gratia, ad quae is, qui ea fecit, non tenebatur, vt dixit Lupus in repet. cap. per vestras, §. 50. nu. 5. pro complemento huius limitationis, & Ripa in suis responsis, tit. de donat. inter virum, & vxor. in respons. quod incipit, quia maritus, cum alijs per me congestis in decis. S. C. 328. Maritus. Vndè cùm Ciuitas Cõsentia se exemerit ab inuasore, et dederit se vero Regi, fecit, quod debuit, & contrariũ faciendo delinquebat: Et ex his conclusi, esse iudicandum in fauorem Reg. Fisci, salua semper correctione.*
Vincentius de Franchis.

Nouissimè relatis tàm Exteris, quàm Regnicolis, ac praedictis decisionibus hoc idem firmat *Doctor Marta in consil.* 182. *per totum*, & praesertim *nu.* 33. vsque *ad* 42. modernissimus *Montanus in d. §. praetereà Ducatus, nu.* 147. *fol.* 224. quod nec etiam negare potuit contrariae opinionis defensor *Consil. Paschalis par.* 1. *cap.* 1. *de virib. patr. potest. num.* 83. licèt *nu.* 94. id admittat duobus concurrenti-
345 bus, scilicèt, ꝙ adsit publica vtilitas, aut maxima necessitas, & quod specificè constet, velle Principem reuocare, quorum vtrumq; concurrit in praesenti, de quo agitur: Et excusatione dignus erit
346 idem *Cons. Paschalis* si receptissimas, & cõmunissimas, & in his Summis Praetorijs iudicatas conclusiones suprà firmatas impugnare ausus fuerit, quia eodem ardenti amore defensionis patriae suae Consentiae, quo se decepit *NeuiZanus* pro eius patria Astensi *d. cons.* 12. inductus fuit, ac etiam quia dictã opinionem sustinuerat vti Aduocatus pro Ciuitate Teatina, ac Therami, vt ipsemet *D. Paschalis* testatur sub *nu.* 104. *d. cap.* 1. quarè sibi visum minimè fuit reuocare eam sententiam, quam vti Aduocatus defenderat, dum pro veritate tractatum imprimendum curauit, qui propterea simplici, & purae veritati adhaerere debuit, omni animi affectione postposita, prout in tractatibus contingere solet, mutata in melius sententia, prout fecit *D. Consil. Georg.* qui quamuis eandem opinionem tueretur vti Aduocatus pro eadem Ciuitate Consentiae; tamen deindè in *Repetitionibus feudalibus d. cap.* 55. mutauit sententiam, agnoscendo
347 veritatem, & quàm maximi detrimenti fuisset Reipublicae in repetitionibus, &
348 tractatibus conclusiones falsas, vel nõ multùm solidas pro veris firmare, & in detrimentum veritatis persuadere conari.

Nec tãdem pro coronide prętermittendum, quod ex domanio nullum Regis consideratur seruitium, at maximum
349 praeiudicium, cũ prouentus nunquam in Regis beneficium applicentur, sed lucro Gubernatoris cedunt; Introitus feudales maximam patiuntur iacturam ex ipsorum dismembratione, & sinè Domino, & Administratore cessat spes deuolutionis, ac seruitiũ Regis, propter quod feuda inuenta fuerunt, vt perbellè explicat Dominus meus Auunculus *Reg. de Curte loco* saepius allegato in 1. *par. diuers. feud. fol.* 10. *à ter. nu.* 74. sicuti etiam nullum consideratur beneficium earun-
350 dem Vniuersitatum, sed illarum perditio, vt admonet idem *Dominus de Curte nu.* 75. & conferunt tradita per *Frecciam de subfeud. lib.* 2. *author.* 2. *sub nu.* 26. dum agens de oneribus, & incommodis, quae subeunt Vniuersitates ex causa domanij, haec verba profert, videlicet: *Praesertim*

tim si aliqua Vniuersitas ab aliquo proterno Ciue,*vel Notario subducta sub vsuris quareret pecuniam, duo,aut tres ex eo Oppido excoriant, alios sub falsa causa, & pauperes grauantur quotidiè pro vsuris,& nullum sentiunt commodum,plures scimus Vniuersitates ex pondere æris locupletes, pauperiores euasisse,etc.*& sequitur,*nõ sunt audiendi qui talia offerunt Curiæ, quia fit deterior conditio Regis, non melior*, quæ verba vti aurea registrauit *Dom. Præsid. Rouit.*in eius doctissimis *lucubrationibus ad pragma.64.nu.19. de offic.procur. Cæsaris.*

His etiam conclusionibus, vt suprà firmatis non aduersatur *decisio quinta supremi Italiæ Senatus* doctissimi *Regentis Caroli de Tapia*; quinimmò & sententia, quæ ibidem refertur, eiusq;decisionis fundaměta pro hac parte potiùs stare manifestissimè rectè intuenti liquet; Principio aduertendũ, in casu illo concurrere quædam adminicula, ex quibus solis pro petente manutentionem domanij poterat rectissimè iudicari, inter alia enim extat Ciuitas illa Ciuitæ Regalis in confinibus Regni, propè fines Status Ecclesiastici; habebat etiam Castrum,siuè Fortelitium, ex quo pro conseruatione Regni, intererat illam in Regis domanio remanere,& ex iuris dispositione non decebat priuatę personę su-
352 biici, vt conatur probare idem *Dominus Regens in d.decis.num.121.& 122.ex l.quicunque,C.de fundis limitr.lib.11.vbi Luc.de Penna,& alij*, & dicit facere *tex. in l.si legatũ,§.fines publicos ff.de operibus public.*ibi,*fines publicos à priuatis detineri non oportere*,& alijs Doctorum authoritatibus ornat *nu.123.* Concurrebant etiã in casu prædicto ingětia seruitia eiusdem Ciuitatis,non solum seruando assiduam, & nunquàm intermissam fidelitatem Serenissimis Regibus; sed etiam illius Ciues se vitæ periculo submisisse cum omnibus eius bonis, maxima cum sanguinis effusione,præcipuè in vltima Regni inuasione, testimonio Ill. Marchionis Vasti,Ascanij,& Martij Columnę,Ill. Comitis Sancti Valentini, Iulij de Capua,Ioannis Baptistæ Sauelli,& aliorum testium de visu satis apertè probatum declarauit Inuictissimus Imperator Carolus V.vt ex verbis priuilegij eiusdem Vniuersitatis inserti in cõsultatione fa-
353 cta per Reg.Cameram, ibi *Como tambien lo continuò ordinariamente de hauer sido fielissima à sus Reyes en todas las ocasiones,que se offreçieren en el anno de 1536. teniendo el Inuictissimo Emperador Carlos Quinto de immortal recuerdo verdadera, y bastante informaçion del Marques del Vasto,de Ascanio,y Marcio Colona, del Conde de San Valentin,de Iulio de Capua, y de Iuan Baptista Sauelo, y de otros muchos, que como testigos de vista la dieron del bien,y cumplidissimamente, que sus Citadinos lo hauian hecho en todas las guerras de aquellos tiempos, y particolarmente en la vltima inuasion al Reino con la vida,sangre,y haZienda, en que padeçieron sin perdonar à cosas grandes, y extraordinarios dãnos por cuya causa, fielidad, y otra, por hauer mantenido, y defendido de los enemigos la Tierra,su Roca y ForteleZas,seguieron para el seruiçio Real effectos de mucha,y importante consideraçion.*

Ex quibus (omissis alijs circumstantijs) etiam secundùm adducta pro parte Ducis Don Alphonsi ad eius defensio-
354 nem,debebat succumbere: dicebat.n. Dux, quòd subsistente causa publica Princeps alienare potest domanialia, concessiones reuocare,& dominium auferre, vt probauit *in d. decis.num.*88. & longè antè firmauit *in rubr. de Constit. Princip.* vt ibidem refertur, ad quod quamplures adducit DD. & nos suprà in tertia conclusione probauimus, vbi inter alios citauimus eruditissimum *Responsum* eminentissimi viri *Dom.Regentis* Ioannis *Baptista ValenZuela*, non minus doctrina, quàm rerum experientia, & summa integritate pollentis,ergò cum magis causa publica cõcurrebat ex parte Vniuersitatis, quàm Ducis ex suprà narratis, etiam secundùm eius adducta, quæ verissima sũt,& nos etiam fatemur, sed non applicabilia ad casum suum, debebat succumbere:Imò etiam datis terminis paribus tam pro parte dictæ Ciuiuitatis,quàm Ducis, ad quod nõ insisto,
355 nõ poterat obtinere; cum non sit permittendum,vnum altare discooperire,&

aliud cooperire, ex *Bald.consil.*327.*nu.* 3.*lib.* 1.relato *in d.decis. nu.*98.

Cœterùm præcipua fundamenta posita in dicta decisione proficua etiam fore conclusionibus suprà firmatis patet.

Primò enim inter alia iactat funda-
356 mentum, quòd Princeps rem alienam alienare, & alienæ rei dominium tollere possit ex causa, *nu.*32. quod anteà etiam probauit in *rubr.de Constit.Princ.* & nos etiam fatemur suprà *nu.*25. Si ergo pôt alienæ rei dominium tollere, quãtò ma-
357 gis domanium reuocare, in quo casu nullum dominium, vtile.s. neque directũ in cõcessionarium transire probauit, sed solum quodam ius petendi, cõseruari in domanio antè *n.*31. ad quod etiam ver- D.mei *Capyc.decis.*166.*nu.*3. inseruit *nu.* 47.*in fin.* ibi *tùm etiam quia Rex non donat vasallis vtile dominium, quando concedit domanium, sed retinet pro se.*

Secundò, pro absoluto habetur in *d.*
358 *dec.nu.*61.quòd priuilegium, per quod dominium non transfertur, Princeps reuocare possit, quod communiter receptũ inter DD.ait probasse etiam *in rubr. de Constit. Princ.* inter quos antesignanũ ponit *Bald.in l.qui se patris, nu* 34. alias *nu.*50.*in fine, C. vndè liber.* ad quod etiã ponderauit *ll. Tauri nu.* 64. Et dominiũ
359 non transferri per concessionem domanij in concessionarium probauit *d. num.*31. & etiam duplici decisione eiusdem Supremi Italiæ Senatus id roborauit in causa domanij Vniuersitatis Seminariæ, & in domanio Vniuersitatis Salerni, ex *alleg. Anna* 69. *&* 50. quorum verba inseruit idem *Dom. Regens d.decis. num.*81.*&* 82. & propriè *num.*83. Imò etiam non discrepat à sexta conclusione
360 *nu.*137. suprà firmata; quod Rex, dato quòd domania vendere nequeat contrà Ciuium priuilegium, possit nihilominùs infeudare, quinimò ex communi DD. calculo eam fulciri fatetur *d.dec.nu.*100. *&* 101.

Tertiò, non negatur, *in d.decisione* etiã in fundamentis adductis pro parte dictæ
361 Ciuitatis contrà Ducem; quòd subsistẽte causa publicæ vtilitatis possit Princeps alienare domanialia, non obstante promissione de non alienando; Imò hãc opinionem probasse fatetur *in rubr.de constit.Princ.* & hic eam sequitur *nu.*88. *ad* 97.vbi *nu.*95.refert decisionem S.C. pro hac verissima opinione, relatam per D. meum *Capyc.decis.*166. *& num.*99. etiam posito, quòd Princeps non possit reuocare contractum ab ipso, vel eius
362 prædecessoribus gestum, limitat; nisi tam vrgens, & necessaria esset causa, quod non possit aliudè subueniri, & hoc dicit esse dictum *Andr. in cap. Imperialem, §.præterea Ducatus, nu.*49.& illud probasse *Annam.*

Et licèt in illo tantùm articulo, an seruitia faciant donationem remuneratoriam; adeò quod non possit reuocari, di-
363 cat, non requiri, quòd seruitia sint talia, quòd possint præstare ius agendi, vel officium Iudicis, contrà opinionem *Arij Pinelli,* quam veriorem aliàs dixit *in d. l. fin. de Const.Princ.* vt refert in *d.dec.nu.* 49.quam latissimè suprà vti veriorem, & communissimam conclusionem probauimus *num.*26.*& seq.* & præcipuè *num.* 34. Sed post annorum curricula expe-
364 rientia docuit, contrariã esse æquiorẽ, tutiorem, & magis proficuam: Attamen & si hoc concederetur, adhuc nõ sequeretur aliud pernecessè, nisi quod non possit reuocare Rex donationem ad libitum absque iusta causa, prout apertè etiam sensisse eundem *D.Regentem in d. num.*49.etiam ex eodemmet *Deciani responso,* quod allegat, cuius verba ibidem refert, quibus apertè ostenditur, Principẽ non posse reuocare donationẽ, quia debet esse gratus, & quod gratitudo præcipua est Principis virtus, quæ ipsum coronat, & ingratitudini opponitur, quæ semper exulauit ab Illustrissima Domo Austriaca (vt proprijs verbis vtar) non autem sequeretur, quòd existente publica, & iusta causa, non possit priuilegia reuocare, cum possit eo casu Princeps etiam proprijs bonis subditorum vti, secundùm supradicta, quod plus est, quo casu ingratitudo cessat, & considerari non potest, iusta causa existente, qua stã-
365 te, si nõ permitteretur, posse domanialia contrà promissionem de non alienãdo alienare, esset potiùs, nõ solum Principem non coronare, sed coronam non

con-

conseruare, quod absurdum est, & contrà mentem, & verba eiusdem *Deciani*, secũdùm quæ loquutus fuit idem *D. Regens Tapia*, & intelligi debet secundùm dictum *Bart. in l. non solum*, §. *liberationis verba*, *ff. de liber. legat.* & probauit etiam
366 infra *num.* 57. *&* 98. posse Principem priuilegium domanij ad libitum reuocare, quando concurrit publica, & necessaria causa; & quod non possit aliundè subuenire, & ità ait *nu.* 99. *in fine*, intelligenda esse tradita per *Socin. Ias.* & alios in locis suprà citatis, vndè cùm hæc cõcurrant in præsenti casu, dicta in illa *decisione* nobis fauent.

367 Nequè sententia in illa causa per Supremum Italiæ Senatum lata pro dicta Ciuitate à supra narratis dissentit; quinimò & etiã conclusionibus per nos firmatis non solùm non obstat; verùm etiam illius authoritate magis nitescunt: fuit enim in illo Sacro Senatu altercatũ; an mentis Catholicæ Maiestatis fuerit, priuilegia domanij dictæ Ciuitati concessa derogare voluisse, & negatiuam sententiam sequutam, vt ex dicta sentẽtia *num.* 124. *in fine*; ex quo fit, vt necessariò fatendum sit, antè omnia pro absoluto fuisse habitum, posse Catholicam Maiestatem dicto priuilegio derogare ex publica, & iusta causa; aliàs frustrà fuisset disceptatum, fuisse nè, vel non Suæ Maiestatis mentis illius priuilegio derogare; cum eo casu etiam si fuisset dictæ mentis reuocandi, non potuisset, & sententia debet proferri super casu, qui esse possit, licèt verus non sit.

Nec etiam quicquam officit, quod in consultatione Regiæ Cameræ sub data 22. Octobris 1622. fuerit facta distinctio Ciuitatum, & Castrorum Regni domanialium, distinguendo ipsas Terras in quatuor ordines, siuè classes. Prima illarum, quæ obtinuerant Regi sub immediato domanio ex contractu oneroso soluto pretio. Secunda, ob seruitia præstita, de quibus in priuilegijs nostrorum Regum erat facta specialis, vel generica mentio. Tertia, ex mera, & pura gratia. Quarta tandem, ex mixtura gratiæ, & pretij, cum pretium non fuisset æquiualens gratiæ concessæ; in qua discurrendo sigillatim per singulas, & de causis non solùm concernentibus iustitiam; sed respicientibus regimen Status, & Regni gubernium, ex quibus poterat moueri Rex noster ad conseruandum, vel reuocandum domanium; satis ex dicta consultatione videbatur coangustari numerus Ciuitatum, & locorum, ad quarum infeudationẽ ex dicto voto procedi posset; cum ex varijs considerationibus maior pars nedum Ciuitatum, sed etiam Terrarum, præsertim primi ordinis, consultum fuerit, retinendas esse.

Dicimus enim, dictam cõsultationem fuisse factam in dicto anno 1622. tempore, quo iam cessauerant turbines bellorum Alemaniæ, & ex consequenti necessitas præcisa suppeditandi sumptus, vndè nõ mirum, si mutatis temporibus, & cessante vrgentia, visum fuerit æquiùs agere; & consulere, vt admitterẽtur quędam exceptiones ad excusandam alienationem domanialium, quæ nec anteà; nec post dictum tempus fuerunt admissæ, imò de illis nulla habita ratio, vt infrà: Idq; colligitur in primis ex verbis eiusdẽ Consultationis, in qua vbi agitur de primo ordine domanij onerosi, legũtur hæc verba, *Et naturalmente Sua Maestà stà obligata ex contractu oneroso ad osseruarli la promessa, mentre non ce sarà causa ragioneuole, quale de iure si ricerca à receder da detti contratti*, & paulò post fundat suum votum R.C. *Secondo, perche nel presente caso non par concorrer causa sufficiente à contrauenire alli contratti*, & iterum subdit; *Terzo, perche si è vero, che etiam concorrendo legitima, & sufficiente causa, quale vogliono li Dottori habbia da esser tale, che sia la più prossima al remedio della Republica*, & conatur probare, illã causam in dicto casu non concurrere, & tamen de iure satis suprà fundatum est, non esse subditorum iudicare, si causa est sufficiens, & legitima, sed solius Regis cum consilio Procerum, siuè Status, vt in Consultatione eiusdem R.C. anni 1610. suprà *nu.* 344. in qua in indiuiduo fuit resolutum, non esse hoc iudicium R. Cameræ, sed Regis, cuius dicto standum est. Sicut etiam aliæ rationes consideratæ in dicta Consultatione prætensæ restitu-

restitutionis pretij, habito respectu ad præsens tempus, vndè videri poterat, satis diminui vtilitatem Regiæ Curiæ, ex superius deductis, cessare videntur; dum de iure solidissimè fundatũ est, solum pretium receptum tempore contractus esse restituendum, nec quidẽ statim, sed demum cessante necessitate, quæ nunc compellit alienare.

Nec ratio æqualis distributionis oneris, quæ attendenda est in impositione vectigalis, quod æqualitatem, quòad fieri potest, exigit, & tamen potiùs desiderari solet, quàm obtineri, extẽdenda est, vt impediat Regem, quin sua domanialia, vt libet, & expedit, alienet; prout nunquàm ad alienationem, vel infeudationẽ deueniri posset, si hæc ęqualitas oneris quoad omnes subditos esset semper necessaria.

Et proindè non sine causa non solùm dicta Consultatio fuit vnquàm per Suam Maiestatem approbata, nec responsum quidem, ex quo tacitus consensus, siuè ratificatio induci potuisset; Sed expresſè Regijs literis sub data 6. Iulij 1625. superueniẽtibus nouis bellorum turbinibus Lombardiæ, præcisè iussum, & iniunctum Excellẽtiſsimo Duci Albæ, vt non obstante consultatione eidem facta per Regiam Cameram cum Collaterali, quæ an ista fuerit, vel alia, me latet, consignarentur Ianuensibus, qui pecuniam pro sumptibus belli mutuauerant, quatuor ex insignibus Regni Ciuitatibus, ad quarum appretium procederetur per Regiam Camerã, vt pretium declarandum cum mutuo compẽsaretur; quod per eundem Proregem fuit iussum exequi, & iniunctum Regiæ Camerę, quòd celerrimè procederet ad liquidationem pretij dictarum Ciuitatũ, quod decretis eiusdem referente olim Præside Camillo de Marra sub die 27. Augusti. 3. & 11. Septembris eiusdem anni 1625. fuit ordinatum, compleri, licèt posteà aliundè paratis pecunijs effectum venditio non habuerit.

In quo notanda sunt verba expressa in dictis Regijs literis sub data 6. Iulij 1625. ibi *Porque de todo lo demas hauia complida relaçion acà, de lo que se podian aduertir de ay cerca desto con la consulta de la Camara, y Collateral, que en vuestra carta estatis*, & sic plenam habuit Rex notitiam de motiuis deductis in Consultatione, & paulò post. *Ni parece, que el sentimiẽto, que los suditos pueden tener por ello sea de tanta consideraçion, que no preponderè mas la obligaçion de acudir a las necesidades de Lombardia, que son tan grandes, como sabeis*, & in fine additur. *Luego en reciuiendo este, lo hagais sin otra dilaçion, ni replica, superando qualquiera dificultad. porque assi como haueis acudido cõ otras muchas prouisiones de mar, y tierra, de que yo me hallo muy seruido, tẽgo por muy cierto, que no faltareis de haZerlo, tãbien en esta prouision.*

Ex quibus omnibus apparet hæc Principis potestas in reuocãdis ex causa domaniis, fundata in solidiſsimis fundamẽtis iuris communis, & municipalis, vsu, & obseruantia generali fęrè omnium Principum, & præsertim Regum nostrorũ in nostro Regno, vbi ità semper practicatum, & sæpiſsimè iudicatum, & rescriptis, & iuſsionibus Regijs etiam nouiſsimis remotis contrarijs, sancitum, & decretum, ità vt à more maiorum nullo modo sit recedendum, sub censura rectiùs sentientis.

Tandem hic vltimò pro complemento ad illud, quod aduersùs Fiscum opponi audiuimus, videlicet, quod sicuti non potest reuocari conceſsio feudi à vasallo, ità pariter nec domanium à subdito, cui est concessum conseruari in domanio: Respondimus diuersiſsimam esse rationem vtriusq., cum per conceſsionẽ feudi transferatur in feudatarium vtile dominium, quod est iuris gentium irreuocabile, nisi ex causis, de quo nos suprà *nu.* 15. 41. & 358. & alibi, in quo etiã videndus est *Rolandus cons.* 32. *num.* 60. *lib.* 4. secus autem erit in conceſsione facta Communitati, per quam Communitati conceditur retentio in domanio, vbi potius Princeps retinet, quàm transfert, vt suprà nos probauimus *nu.* 274. *cum seq. & num.* 357. & licèt contractus sit iuris gẽtium, attamen hic contractus est talis naturæ, & conditionis intrinsecæ, vt resoluatur superueniente neceſsitate,

tate, ad ea, quæ diximus suprà *num.* 252. *cum seq. & nu.* 310. *cum seq. & num.* 362. atque huc refertur communis illa conclusio, quod Princeps valeat reuocare priuilegium concessum subdito, cum priuilegium habet causam successiuam, vt post alios *Raud. resp.* 10. *nu.* 11. *&* 12. *vol.* 2. *Regn. Sixtin. de Regal. cap.* 6. *à num.* 8. *Bern. Greuęus pract. concl. concl.* 60. *consid.* 6. *coron.* 1. *ex nu.* 2. *vsque ad* 3. nec enim aliter potuit Princeps concedere in perniciem Coronæ, de quo etiam supra *nu.* 278. *cum seq. & num.* 365. *& seq.* Item quod contractus Principis sit irreuocabilis, fortasis procedit in contractu cõmuni, quem facit vt quisq; priuatus contrahendo, vel paciscendo ex contractibus iuris gẽtium, vel ciuilis, emẽdo, permutando, vel infeudando, secus autem quando id, in quo versatur, & continet contractus, concernit dumtaxat, & conuenit Principi, vt Principi, vt suprà demonstrauimus *num.* 259. sicuti in casu præsenti est concesio domanij, quæ resoluitur in promisionem retentionis sub immediata Principis potestate, imperio, & iurisdictione, quæ non potest concedi, neq; seruari, nisi à Principe, tanquam supremam habente potestatem, siquidem in hac concesione negari non potest, gratiam pręualere, & ad eam principalitèr concesionem ordinari, ex regula *d. l. Titius puerum ff. de obseq. à lib. & lib. &c.* & sic gratiam, & beneficium contineri negare non potest, de quo abundè nos suprà *d. nu.* 259. *cum seq.* quæ gratia à solo Principe procedere, & emanare potest, non ab alio, qui ius illud concedendi non habet, & à quo fluunt, & ad quem refluunt iurisdictiones, & imperia, & in quem ab initio populus Romanus omnem potestatem transtulit, quæ quidem sunt iuris publici, non autem priuati, & licèt hæc concesio, quæ gratiam principaliter continet, transfundatur in contractum ob interuentum pecuniæ, ex *Bald. vt suprà num.* 14. *cum seq.* attamen non potest ita transfundi, quin gratia non præualeat, quæ fuit præcipua, & primordialis, & finalis causa; qua motus fuit Princeps, & sic dexter oculus fuit ad beneficium, licèt finister respexerit ad pecuniam, ad ea, de quibus *nos supra nu.* 260. *cum seq. & num.* 273. *&* 282. quæ pecunia in gratijs Principũ potiùs appellatur seruitium subditi, opẽ præstantis honestiori vocabulo, & inspecta primordiali, & insita à natura obligatione, & debito subditi, vel vasalli, quàm pretium, quod comprobari potest ex ijs, quæ tetigimus suprà *nu.* 262. *&* 343. *& seq.* quod etiam ex eo patet, quod longè minor summa solet Principi præstari pro domanio, quæ rarò, aut nunquam commensuratur vero, & iusto pretio ipsius Terrę, quod solet in contractibus priuatorum in eorum commercijs, & commutationibus conueniri; Et *Socinus* supponit pro indubitato, in huiusmodi concesionibus, quas Princeps faciunt de retinendo Ciuitates in domanio, vel vbi aliter suis subditis concedunt immunitates, semper gratiam, & beneficium pecuniæ receptæ præponderare ex eo, ꝙ illud Princeps facit, vti Princeps, & non vti priuatus, de quo *nos suprà sub num.* 268. Adde quod vt plurimùm in his cõcesionibus retentionis in domanio solent Vniuersitatibus cõcedi corpora de iure Baronum, quę æquant, ac interdum excedunt æstimationem seruitutis; ità vt pretium fuerit commensuratum, & correspectiuum ad valorem ipsorum corporum; ex quo consequitur, vt concesio domanij quamuis occasione ipsius venditionis elargita; gratis concessa censeatur, dum pretium fuit exsolutum pro trãslatione corporum. Vndè dum ex noua causa necessaria Rex non infringit venditionem corporum; sed reuocat domanium, quod aut non fuit venditum, vel saltim pecunia æquauit corporum æstimationem; maiori quidem, ac fortiori iure isthæc reuocatio permitti debet. Accedat etiam, ex retentione domanij maximè præiudicari iuribus dominicalibus, quæ interim videntur perempta saltim inspecto præsenti statu; cessant enim releuia, seruitia, & alia, quæ exiguntur, & sarcta tecta ex infeudatione manent.

Ità similiter licèt hęc concesio transfundatur in contractum, non tamen desinit esse cõtractus Principis, qui omninò habet, vt diximus, insitam conditionem

tionem resolutiuam procedentem à iure publico, cui partium cõuentione derogari, nec præiudicium aliquod afferri potest, vt ità demum seruetur cõtractus, si iuri, & fauori publico, conseruationi status, vel Regni damnum non afferat, vel præiudicet, & quousq; causa publica vrgens superueniens non cogat nõ tàm contractum resoluere, vel ab eo, discedere, quàm gratiam effectu suspendere, vel in totum tollere. Et ex his igitur patet, nimiam esse differentiæ rationem, nisi concessionem domanij, & concessionem feudi, ex quibus præfato argumento plenè satisfecisse arbitramur.

Quampluribus post annis, quàm hęc dum Fisci partes tuerer, scripta fuerint; articulus secundùm hic scripta, me existente Commissario, coràm Excell. Prorege, cum interuentu Collateralis Consilij decisus fuit, vt ex decreto sequenti perspicuum est.

In causa Regij Fisci prætendentis, debere procedi ad venditionem, & infeudationem plurium Ciuitatum, Terrarũ, Casalium, & locorum Domanialiũ Regni, tàm eorum, qui fruuntur Regio domanio ex simplici, & pura gratia, vel propter merita, & seruitia præstita, & enunciata in Priuilegijs Serenissimorum, & Inuictissimorum retro Regum, quam eorum, qui Domania obtinuerunt, mediãte pretio etiam condigno, & æquiualẽti per viam contractus cum amplissimis clausulis, idq; ob præsentes vrgentes necessitates; ob iustã, & necessariam caussam publicæ vtilitatis, & conseruationis Regni, ac Status Suæ Catholicæ Maiestatis, &c.

Die 25. Mensis Februarij. 1638.

Visis actis, & facta relatione per Regiã Cameram Summariæ in Collaterali Consilio sub die 23. prædicti mensis coràm Illustriss. & Excellentiss. Domino Prorege, Referente Magnif. Præsidente Fabio Capycio Galeota, ipsius R. Cam. Præsidente, fuit per dictam R.C. accedẽte voto Ill. & Spectabilium Reg. Cancellariam Regentium, prouisum, & decretum, quod stãte prædicta imminenti necessitate includente causam publicam, procedatur ad venditionem, & infeudationem omnium Ciuitatum, Terrarum, Casalium, & locorum descriptorum in petitione Regij Fisci, etiam illorum, qui pro obtinendo domanio prædicto, quocunq; modo, & forma soluerunt pretium commensuratum ad concessionem Regij Domanij, exceptis, & reseruatis illis Ciuitatibus, Terris, & locis, qui fuerunt venditi, vel transacti ab annis quindecim citrà, restituto tamen pretio soluto per ipsas Vniuersitates tẽpore concessionis Domanij in tot fũctionibus fiscalibus, vel aliter, prout melius tẽpore habili fieri poterit; deducto tamen pretio corporum, etiam iurisdictionalium de iure Baronum ipsis Vniuersitatibus occasione domanij concessorum, habita etiam ratione adoharum, & seruitiorum, etiam extraordinariorum, & releuiorum per ipsas occasiones dictorum corporũ fortè debitorum, hoc suum, &c.

Post latum supradictum generale decretum, plures alios, eosq; particulares articulos in singularum Ciuitatum, ac locorum venditione tractari, ac discuti oportuit, quorum nobiliores, scituque digniores vnà cum eorum decisionibus euulgare operæ pretium duxi.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas cogitur à Fisco vendere feuda, quæ habet stãte eius incapacitate ad ea, vel illa ponere in faciem alicuius ex Ciuibus, vt Curia nõ sit in damno circa iura domanialia, & deuolutionis, & nu. 64. & 76.*

2 *Vniuersitas cum admittitur ad domaniũ, redimendo de suo corpora Baronalia, & acquirendo iurisdictionem Regi pro suo proprio Vniuersitatis beneficio, ac dignitate, duo secundum consuetum stilum solent in eo actu adhiberi instrumenta, siue duæ conuentiones in vno instrumento, vnum scilicet ad commodum Regiæ Curiæ quoàd iurisdictionem, alterum corporum, & introituum feudalium, & nu. 7.*

3 *Vniuersitate se redimente iurisdictio acquiritur Regi exercenda quotannis per*

Offi-

Officiales electos à Proregibus, qui pro tempore fuerint.

4 *Nomen Regium ad subditorum dignitatẽ, & praeminentiam spectat, ideò Vniuersitas sub immediato Regis dominio existens, commodum, & honorem inaestimabilem consequitur, & nu.6.*

5 *Vniuersitatis, quae se redimendo intendit fieri domanialis, praecipuus finis est non subijci Baroni.*

8 *Corpora, & introitus feudales Vniuersitatis distinguuntur in iurisdictionales, in quibus comprehenduntur officia Magistri Actorum, Baiuli, Syclae, ponderum, & mẽsurarum, catapaniae, & similium, et in immobilia, in quibus sunt nemora, defensae, annui introitus, & caetera.*

9 *In Regno corpora, & introitus feudales alicuius Terrae dicuntur de iure Baronum, quae tempore domanij cedunt beneficio Vniuersitatis, & adhuc feudales dicuntur, & nu.51.*

10 *Vniuersitas effecta domanialis si publica vrgente necessitate Princeps ipsam iterum vendat, consequi debet pretium pro Rege solutum, vt in eius domanio permaneret, & num.12. & quarè num.13. 17. 19. 24. & infrà num. 39. & ità decisum num.25. restitui debet, quod Vniuersitas domanij tempore exsoluit, sine vllo interesse, non autem id, quod plus Terra venderetur, etiam propter augmentum fumantium, num. 26. & 35. & quarè nu.27. & 39. quid si ipsa eadem Vniuersitas ex causis à domanio velit discedere, num. 49.*

11 *Publica necessitas imminens iusta causa est, vt Princeps à suo contractu recedat.*

14 *Causa redacta ad non causam, & titulo ad non titulum, omnia reducuntur ad pristinum, & nu.15. & 16.*

18 *Quod ex re mea ad alium peruenit, debet mihi omninò restitui.*

20 *Recedere à contractu, quamuis fiat ob publicum, & necessarium bonum defensionis Coronae, non ideò minus desinit esse durum, odiosum, & exorbitans, & quasi ex dispensatione contrà iuris regulas permissum, & nu.22.*

21 *Grauatus in vno, debet in alio releuari.*

23 *Clausulae, quae solent apponi in contractu, quem gerit Vniuersitas cum Rege, cum sit de domanio.*

28 *Vt contractus onerosi resolutioni sit locus, pretij etiam augmentum cum interesse licèt restitui debere dicatur, fallit tamen in Principe, & quare, ibidem.*

29 *Promissio quamuis arctissima facta à Rege non reuocandi domanium, intelligitur, rebus in eodem statu permanentibus, etsi aliter idem ipse Rex voluisset etiam iuramento, & quare, num.31. & 32. & causa iusta reuocandi domanium est, quae de nouo superuenit, & retrò à Principe ignorata fuerat, nu.30.*

33 *Rex non vt priuatus, sed tanquam Rex necesse est, vt contrahat, & quare, ibidẽ.*

34 *Stilus consuetus cum Terra in domanio se cõstituit, est, vt iurisdictio certo pretio aestimetur, separatim à corporibus Baronalibus.*

36 *Omnis iurisdictio, & dignitas Regis est, et à Rege fluit, et ad eũdẽ refluit, et n.38.*

37 *Iurisdictionis commercium est iuris publici, & non recipit aestimationem.*

40 *Vniuersitas domanialis effecta, potest iterum in dominium Baronis redire, nedum Rege cogente ex publicis causis, sed si eadem ipsa Vniuersitas vendere ex causis se velit.*

41 *Causae, quibus põt Vniuersitas à domanio recedere, enumerãtur, et n.42. 43. & 45.*

44 *Perceptores, vel ij, qui ab ijs destinantur pro tributorum, & superindictorum exactione, sunt genus hominum vorax, auarum, nec vnquam satis condignè punitum.*

46 *Rex desiderio Vniuersitatis ex iustis causis petentis, sub dominio Baronis redire, vti bonus paterfamilias annuere debet, & si non tota, sed maior pars Vniuersitatis illud petierit, quinimò etiam multoties illud facere debet ad instantiam minoris partis, nu.47. & quare, nu.48.*

50 *In vẽditione iurisdictionis, quã tenet ipsa Curia absolutum est, requiri subhastationes.*

52 *Laudatur* Dominus Regens Casanata, *& ponderatur eius dubium ex doctrina* Iserniae, *cui respondetur nu.56.*

53 *Feuda ad Dominum reuersa efficiuntur allodialia.*

54 *Feudum est quaedam species seruitutis.*

55 Res

55 *Res sua nemini seruit.*

57 *Feudū simpliciter deuolutū Domino directo per lineā finitā, vel delictū ex lege feudi, & pacto antecedēte, vsq; quò Dominus nō declaret, velle illud recōcedere, interim apud eum est allodiale, quid autem vbi deuolutio sequitur ex nouo titulo, & conuentione, vt contingit saltim causatiuè in materia domanij, & num.58. & declaratur num.59.*

60 *Casus in quibus practicatur petitio domanij, requirunt necessariò consensum Regis, Baro autem vendens feudum non potest concedere alia lege, quàm ea, qua ipse tenet, & nu.61.*

62 *Vniuersitas cum sit de domanio, consolidatio corporum Baronalium non fit liberè, sed prout Rex alteri feudatario erat concessurus in feudum, & sic corpora ipsa vti feudalia peruenire in posse Vniuersitatis, non dubitatur, quod à fortiori deducitur nu. 70. & receptum inueterata praxi demonstratur num. 76. Ideò soluitur de eis releuium singulis quindecim annis num.64. vel describitur feudum in faciem alicuius ex ciuibus propter iura dominicalia, & deuolutiones, & si non exprimatur, num.65.*

63 *Prælationis natura est, vt petens præferri, admittatur sub eadem lege, & conditione, & pactis, adeò vt nec pretium augeri possit in praiudicium iuris quæsiti emptori.*

66 *Vicinitas scripturæ, & actuum indicat voluntatē, & ex ijs, quæ præcesserūt, & sequuntur, mens declaratur.*

67 *Ex Regis libera volūtate depēdet, vt feudum deuolutū transeat in aliū sub eadē natura, qui Rex de allodio potest facere feudum, & (concurrente voluntate Baronis, durante concessione) è contra, & nu.68. sicut potest concedere in feudum quaternatum, magnum, vel nobile, etiā quod tale non erat, sicut illi placet, num. 69. & quarè, ibid.*

71 *Feudum erectum à Rege in dubio censetur quaternatum.*

72 *Affertur ex* Isernia *discrimen inter feudum deuolutum* Principi *ex pacto, vel ex titulo vniuersali.*

73 *Regis maximè interest, non diuidere corpora feudi, neq; eius membra accessoria, neque illorum naturam mutare, etiam quando necesse esset iure Regio procedere iterum ad infeudationem, restituto pretio, & quare, nu.74.*

75 *Ementes iurisdictionem à Rege alicuius Terræ domanialis, pretēdere possunt redimere corpora ab Vniuersitatibus, vel alijs detentoribus, vt membra vniantur capiti, vel saltim ipse Rex ratione iurisdictionis, quam habet in ea Terra occasione partis vendere totum, & ità decisum refertur, ibid.*

ARGVMETVM.

Vtrum Terra in Regio domanio existens cum iterum ex causis in dominium Baronis transeat, Iurisdictionis pretium eo casu totum Fisci compendio cedere debeat, vel totum Vniuersitati, siuè pars eius, vt quemadmodum corporum Baronaliū pretium, quæ vt domanij efficerentur ipsa redemerat absq; controuersia Vniuersitati debet restitui, sic etiam iurisdictionis pretij totum, vel partē aliquam prætendere possit, tribus distinctis casibus luculenter explicatur. Insuper corpora, & introitus, quæ Vniuersitati tempore domanij per Fiscum ceduntur remanere feudalia demonstratur.

R R-

RESPONS. XXIV.

DVbium oritur cum terra, quæ sub domanio est seipsam iterum Baroni vendere intendit, iurisdictionis ne pretium Fisci compendio totum cedere debeat, Vniuersitati verò pars eius, aut totum, quo denique casu debeatur, & quemadmodum corporum baronalium, pretiumquè vt, domanij efficerentur, ipsa reemerat absque controuersia Vniuersitati debet restitui, sic etiam iurisdictionis pretij partem aliquã pretendere possit, quo in dubio tres casus mihi distinguendos subijcio.

Primus casus est, cum Vniuersitas reemendo de suo baronalia corpora, ipsorũ efficitur vtilis domina, describendo illa in faciem alicuius ex Ciuibus successo-
1 rem habentis, vel etiam vendendo, stante ipsius Vniuersitatis incapacitate, iuxtà notam dispositionem *Pragmatica nouem capitũ, in capitulo illius primo*, prout hodiè indistinctè seruatur, & seruari curaui, dum Fisci partes agerem, cogendo Vniuersitates ad vendendum, & citari faciendo omnes Ciues possessores corporum ad soluendum releuia, & seruitia, quãuis antiquitùs fuerit in hoc aliquantulum negligenter actum, & corpora assignata simpliciter ipsis Vniuersitatibus, vt colligitur ex *Dom. de Curte in 1. part. de feud. cap. 3. nu. 74. de Ponte consil. 158. ante nu. 1. & Rouito in Pragm. 63. num. 17. de offic. Procur. Cæsar.* & desumi potest ex ijs, quæ inquit doctissimus, omnique virtutum genere spectabilis *Regens Carolus Tapia in eius opere de iur. Reg. tom. 5. in rubr. de doman. ab Vniuersitat. petend. post princip. fol. mihi* 83. iurisdictionem verò Vniuersitas acquisiuit Regi pro suo proprio Vniuersitatis benefi-
2 cio, ac dignitate, in qua reemptione iuxtà consuetum stilum duo instrumenta stipulantur, vel duæ conuentiones sub vno, vnum scilicet ad commodum Reg. Curiæ quoad iurisdictionem pertinet, quæ ab ipsa Vniuersitate S.M. beneficio
3 reemitur, vt eiusdem Regis nomine, & à suis Magistratibus, qui à Proregibus quotannis eliguntur sub ipso immediato Regis dominio exerceri valeat ad eiusdem Vniuersitatis commodum, vt sub Rege immediatè viuat, vt aduertit idem *D. Regens Tapia loco supra citato*, & libertate fruatur, iuxtà *Isern.* placitum in *§. præterea Ducatus l. Imperial. sub num.* 45. de quo videtur *tex. in auth. de hæred. & falci. in princ.* ibi, *& Carchedonij antiquam recip. entes libertatem, quamuis nũc primum sub Romanorum facti Republica inter subiectos habeantur*, vt explicat *glos. verbo, Quamuis*, iuxtà primum, & tertiũ intellectum, & tradit *Lucas de Penna in l. 1. C. de cap. ciuium cens. exim. lib. 11.* vbi
4 dicit, nomen Regium ad subditorum dignitatem, & præeminentiam pertinere, cum infinitis concordantibus, quæ congerit *Bobadil. tom. 1. lib. 2. cap. 16. sub nu. 12. Consil. Paschalis tract. de viribus patr. potest. cap. 1. ex num. 26. & 29. cum seq.*
5 quapropter Vniuersitas, quia est eius præcipuus finis Baroni non subijci, cõ-
6 modum, & honorem inæstimabilem cõ-
7 sequitur; alterum verò instrumentum est corporum, & introituum feudalium, quę
8 distinguũtur in iurisdictionales, sub quibus comprehenduntur officia Magistri actorum, Baiuli, Portulaniæ per terram, Syclę, ponderum, & mensurarum, Catapaniæ, & similium, & alia corpora, quæ in bonis immobilibus, defensis, nemoribus, & annuis reditibus, vulgo *detti li*
9 *renditi*, & alijs, quæ omnia in Regno (de iure baronum) appellantur, iuxtà latissimè, & vtiliter tradita per *D. Capyc.* in sua perutili *inuestit.* præsertim in *verbis mero & mixto Imperio, Baiulatione, & Va-*
10 *sallorum redditibus, & per totum*, quorum pretium Vniuersitati debet necessariò restitui, quo casu si Regia Maiestas publica necessitate imminente, quæ eum suprema authoritate vti compellat, illam reemptione non obstante, & Vniuersi-
11 tate reluctante denuò vendat, quæ iusta est causa, vt Princeps à suo contractu recedat, *l. cotem ferro §. agri cum glosa*, & notatis per *Castrens.* ibi *ff. de publicanis, Bald. in l. penult. C. de donation. inter virum, & vxorem, Bald. Cardin. & Alexand.* citati per *Afflict. decis.* 361. *num.* 6. vbi *Vrsill. nu.* 8. & 9. optima *decis. Ozasch.* 90. *num.* 15. *Bart. Soc. Iason, Decianus*, & alij, quos ad hoc congerit *Pe-*

regr de iure Fisci, lib.6.tit.1.nu.13. & lib.5.tit.2.sub num.49. & in proprijs etiam terminis domanij post *Capyc. & Annam* hanc doctrinam comprobauit, iuxtaq; illam decisum retulit *Reg. de Ponte in consf.70.vol.1.* præsertim *nu.42. vsque ad 45.* & meminit *Io. Andr. de Georgio in eius allegat.13.nu.12.*& ante eos *Camill. Salernus in addit. ad proœm. Caroli in Consuetud. Neap. incip. Magna est Principis fol.31. lit.C. versic.si aliqua Ciuitas*, & post omnes *Ioseph de Sesse in dec. Aragon. 36. nu.25.* absque dubio Fiscus integrũ
12 pretium ab ea (vt domanij efficeretur) solutum pro redimenda iurisdictione,
13 Vniuersitati restituere tenetur, licet .n. Vniuersitas cum se domanio subdit, iurisdictionis pretium pro Rege soluat, vt ipsi Regi acquiratur, ad sui Vniuersitatis commodum, attamen eo vsq; datum intelligitur, quousque Rex eam domanij esse permittat, & libertatis commoda ipsa percipiat, & honore, & dignitate
14 fruatur, tum quia cessante causa, ob quã fuit pretium solutum, cessare quoque debet Vniuersitatis damnum, & repetitio eius, quod soluit, concedi debet Vniuersitati quasi causa data, & non sequu-
15 ta, quia vbi causa reducitur ad non causam, tunc omnia restituuntur ad pristinum statum, *glo. in l. fideiussor §. in omnibus ff. mandati, & in l. Iulianus, vbi Bart. Castr. & Ias. ff. de condit. indebiti*, quia causa solutionis redacta ad non causam inducit, vt quod antea quis soluerat, repetatur, *Alex. in l. eleganter ff. de condit. indeb.* & idem vbi titulus reducitur ad
16 non titulum, tunc regulariter res cum fructibus restituitur, *Natta consf.535.nu.12.& 16. Surdus decisf.163. num.14. & 15.& post num.19.* tum etiam, ne Fiscus
17 locupletetur cum aliena iactura, dum pretium, quod exegit ob libertatis concessionem, adimendo libertatem contra Vniuersitatis votum retineat, & lucretur, dum reuocato contractu alteri vendit, à quo pro eadem re nouum pretium recipit, quod iura planè abhorrent, *l. planè ff. de petit. hæredit. l. qui mancipijs §.fi. ff. de instit.* quod enim ex re mea ad
18 alium peruenit, omnino debet mihi restitui, vt latè *Menoch. de recuper. possesf. remed.4.nu.3. Ioseph Ludouic. decisf. Perusina 14.num.10.* Item quia si Vniuersitas
19 grauatur in rescissione, & annullatione
20 contractus, quę res non desinit esse dura, rigida, odiosa, & exorbitans, quamuis ob publicum, & necessarium bonum defensionis Coronæ, quasi ex dispensatione permittatur contra tot iuris notissi-
21 simas regulas, debet omninò in alio releuari, vt in regul. iuris secundum naturam, ne pretium saltim solutum amittat,
22 concurrerẽt enim hic plura specialia ex eodẽ fonte contra *l. 1. C. de dotis promisf.* vt liceret Principi contractum à se iuramento firmatum, pręsertim cum tot amplissimis clausulis, quæ in dictis domaniorum contractibus solent apponi reuocare, quæ clausulæ sunt, primò, vt nec
23 ex causa necessaria publici, & communis Regni boni etiam Regni inuasionis, belli, & obsidionis recedere liceat, secũdò, vt nec in Regis secũdogenitum alienari, dismembrari, nec in gubernium perpetuum, nec ad tempus plurium annorum concedi valeat, & tertiò, quod in casu alienationis, infeudationis, vel cuiusuis contrauentionis possint subditi inuiti alienati se defendere, & impunè etiã armata manu emptoribus se opponere, & licitè resistere pro obseruantia con-
24 tractus. Et quod insuper reuocato contractũ iure Regio, & singulari ex causa tam speciali denegaretur etiam pretij libertatis causa soluti repetitio. certè hoc planè absurdum esset, & inhumanum, & contra omnes iuris regulas, & communem omnium conclusionem, de qua per *Bart. in l. fin. §.1. ff. de pignorat. act. Iason. in l. fin. C. si contra ius, vel vtilitatem publicam*, vt relatis *glosf. Bald. Alex. Dec. Natta, Crauett. Menoch. Cephal. Bosf. Roland.* & alijs affirmat *Peregrinus d. tract. de iure Fisci, lib.5. tit.2. num.52. Camill. de Laratha consf.86. num.123 cum seq.* Et
25 ità vterque Senatus Regiæ Cameræ, & Callateralis coràm iustissimo Domino Duce Medinæ Prorege agnouit, dum sine vlla controuersia in fauorem Vniuersitatum Regni in decreto generali lato me referente, sub die 25. Februarij 1638. decreuit, esse pretium eisdem restituendum.

26 Quod

26 Quod verò Rex, nisi pretium domanij tempore solutum Vniuersitati restituere minimè teneatur, & id pretium, quo maioris deinde venditur necessitate vrgente, & interesse pretij eius tēporis, quo Rex eam in domanio habuit, in
27 restitutione non veniat, ea potissimum est ratio, quia Vniuersitas damnum medio tempore non sensit, cum domanij finem medio tempore obtinuisset, cum enim Rex eam denuò vendit, licet vt cō-
28 tractus onerosi resolutioni sit locus interesse, & pretij augmentum primo intuitu deberi videatur, attamen hoc non procedit, cum id Rex lege permittente facit, & resolutio ex natura contractus venit, argumento *l. si familia C. famil.*
29 *erciscun.* in quo Rex quamlibet arctissimis promissionibus domanium, nisi rebus in eodem statu permanentibus cōcedere voluit, vt nuncupatim in puncto aduertit *Regens de Ponte cons.* 158. *nu.* 18. *lib.* 2. *Peregrin. de iure Fisci lib.* 6. *tit.* 1. *sub num.* 13. *& in* 1. *part. tit.* 3. *sub num.* 67.
30 vbi dicit, iustam esse causam, quæ de nouo superuenit, vel quæ retrò à Principe fuerat ignorata, *Ozasch. decis. Pedem.* 91. *num.* 2. *&* 3. *Surd. decis.* 163. *num.* 13. vel,
31 & si voluisset, non potuit, cum domanij
32 contractus, qui à Rege non vt priuato,
33 sed tanquam Rege necessè est contrahi, quia non conuenit Regi, vt priuato, & Rex vt priuatus nihil ageret, hoc proindè peculiare habeat, vt Rex tum promissa obseruare non teneatur, cum publicæ necessitates emerserint, & eam vendendi, infeudandiq; publicis calamitatibus Regi necessitas imponatur, aliter enim faciēdo læderetur Corona, & propterea iuramentum penitùs non est seruandum, *cap. sicut nostris* 27. *& cap. intellecto* 33. *cum glos. magna, de iureiur.* & plenissimè scripsi in *Responso fiscali præcedenti de reuocatione domaniorum*, vbi hanc esse differentiam inter priuatorum contractus, & eos, quibus etiam mediāte pretio Rex concedit domania, fortè nouis considerationibus explicatur.

Eius deniq; esse sententię, aliquē iure nō posse satis perspicuum mihi videtur, vt hoc etiam casu Rex contractum reuocare, & pretium, vel saltim eius partem retinere possit ab Vniuersitate solutum pro reemptione iurisdictionis, hac demum conditione Regi donatæ, vt eam in domanio haberet, nec eam boni, politicique regiminis causa posse defendi, multoque minus Catholici Principis cuiusmodi Regem nostrum Monarcham Inuictissimum esse, Solis luce clarius apparet.

34 Secundus est casus, cum iurisdictio, dum se in domanio terra constituit certo pretio iuxtà consuetum stilum fuit æstimata, veluti æstimata fuit iurisdictio terræ Molæ anno 1612. per consultationem 6. Iul. duc. sex mille, relato præcedenti æstimo duc. 4. mille in processu fol. 56. & à ter. quo stilo solet iurisdictio à corporibus baronalibus separatim vēdi, si verò postea eam Rex vendere intē-
35 dit, & fumantium augmento, aut alijs maioris vendatur, huius augmenti pretium, totum Fisci compendio cedere omninò debet terræ pretio ab ea primum soluto tantum restituendo, cum nō debeat Fiscus restituere, nisi id, quod ac-
36 cepit cum omnis iurisdictio, & dignitas Regis sit, & à Rege fluat, & refluat, iuxtà notum dictum *Baldi in cap.* 1. *quis dicatur Dux*, tànquam iuris publici, ad *text. in l.* 1. *§. huius studij, de iustitia, & iure*; in-
37 de dicimus, commercia iurisdictionum esse iuris publici, & non recipere æstimationem, *cap.* 1. *§. ad hæc, de pace iuram. firm. de Ponte consil.* 37. *n.* 29. *&* 30. *lib.* 2.
38 ipsaque iurisdictio promanat à Rege, tanquam riuus à fonte, adeò vt à scaturigine separari nequeat, non minus, ac radij Solis à Sole, secundùm *Bal. de feudo Marchiæ in princ.* cum pluribus ad ornatum per *Knichen. de vestit. pact. part.* 3. *cap.* 2. *nu.* 47. *cum seq.* & restitutio pro-
39 cedat ex eo, quod causa domanij, ob quam Vniuersitas pretium soluit, irritata sit, meritò pretium solutum tantum est rependendum, non aliud, quod iure suo Rex vēdidit, vt in puncto decidit *Peregr. d. tract. de iure Fisci, lib.* 5. *tit.* 2. *post num.* 52. *vers. Ego autem.*

40 Tertius est casus, cum terra iam domanialis effecta soluto pretio corporū, & iurisdictionis, iterum velit se vendere, non quod Rex ex publicis causis con-

tractum velit rescindere, sed quia Vniuersitas se vendere intendat, alterutra ex causa, aut q̃a id ei opus sit, cũ ex causa de nouo superuenienti in domanio
41 nequeat diutiùs conseruari, veluti quia vires amplius nõ suppetunt, aut ęs alie-
42 num emerserit, vt sępè contingere solet pretio occasione domanij sub vsuris accepto, quod experientia compertum fuisse, & hac de causa omnes terras ad domanium admissas iterum ad nihilum redactas, coactas fuisse iterum redire sub dominio Baronum, testatur Dom. meus *de Curte d. cap. 3. in fin. num.* 75. vel
43 ex mala administratione eorundem Ci-
44 uium, vel ex Perceptorum, eorumq; qui ab his destinantur pro tributorum, & superindictorum exactione, auaritia, immò voragine: genus quidem est illud hominum nunquam satis, nec condignè punitum, cui malo tam execrando, huc usq; remedium ex temporum iniuria inueni-
45 ri non potuit, Aut quod spontè velit se Baroni subijcere in gratiã alicuius Magnatis, vel præpotentis, sub quo speret melius gubernari, inimicitiasq; inter Ciues exortas conciliari, aut factiones, plerunq; exitiales componi, aut supprimi, quod satis bonum est, & desiderabile, vt latè *D. de Ponte de prouis. fieri soli. rub.* 1. *tit.* 1. *ex nu.* 6. *ad* 8. *car.* 4.

46 Et ità domanium renunciet, quo casu Rex vti bonus paterfamilias, vt Vniuersitati consulat, eam sub Barone reuerti permittit, & quidem eo casu Vniuersitati annuere nedum æquitati, sed iuri consonum erit, etenim eadem ratione, qua in casu, quo Vniuersitas petit se admitti ad Regium domanium, debent tunc inspici inter alia ipsius Vniuersitatis vires, reditus an sint sufficientes pro soluendo pretio, vel censu pro pecunia, quam accipiunt soluendam emptori, uel venditori, uel si pecuniam habeat aliundè de sufficienti ad solutionem pretij, & si potérit in domanio permanere, & cætera, prout animaduertit idem *D. Reg. Tapia in præcit. opere de iure Regni tit. de domanio ab Vniuers. col.* 1. *fol. mihi* 84. sic congruum erit, ut rebus aliter repertis, à domanio illi discedere concedatur, &
47 in hoc animaduertatur, pluries in contingenti facto totius, & integræ Vniuersitatis consensum adhiberi non fuisse necessarium, sed uel maioris partis, uel ẽt ad instantiam minoris partis Vniuersitatis beneficio domanium reuocari actũ est, ex regula tradita per *Bart. & DD. in l. ambitiosa ff. de decret. ab ordin. fac.* quã in terminis applicat *Rouit. in d. prag.* 63.
48 *nu.* 15. nõ esse semper sequendum quod Vniuersitati subditæ uidetur, sed quod ei utile, & expediens dignoscitur, ut necessarium decretum interponatur.

49 Et hoc casu cum Rex non resoluat contractum, sed Vniuersitas, vel quia nõ possit, vel quia nolit in domanio amplius persistere, & ideò ipsa in culpa versetur, nè domanio fruatur, propterea sequitur, quod iurisdictionis pretium, licet Vniuersitatis pecunia acquisitum, & etiam ea pars ab ea prius persoluta iustè Regię Curiæ debeat accedere, & in hoc proprio casu loquitur *D. Regens de Ponte d. suo cons.* 158. *num.* 4. *lib.* 2. dum ita dicit, *hinc semper sumpta est posteà practica, quod cum terræ iterum venduntur participat Fiscus de pretio ratione sui vniuersalis dominij, & iurisdictionis, nam si dicimus, quod Baro, & verus Dominus terra dicitur qui habet ciuilem iurisdictionẽ, iuxtà Capyc. decis.* 27. *quanto magis erat dominus Fiscus, qui habet omnimodam iurisdictionem ciuilem, & criminalem*, clarissimè enim loquitur ipse in casu vbi terra, quæ est effecta de domanio, instet ex superuenientibus necessitatibus, & statu mutato velit iterum redire in posse Baronis, & in eo casu, illum loqui apertè indicant verba formalia, quę scribit *in princ. antè nu.* 1. & explicat etiã post *nu.* 12. *in fi.* vbi dicit, processum esse ad vẽditionem, nulla præcedente informatione de rei valore, nec de vlla alia legitima causa, per quam potuisset iustificari venditio, & ex eo etiam patet, dum *de Ponte* in primo articulo quærit, & disputat. Vtrum esset necessaria subhastatio quòad corpora baronalia ipsius Vni-
50 uersitatis, quæ discussio fuisset vana in venditione iurisdictionis, quam teneret ipsa Curia, vbi absolutum esset, requiri subhastationẽ, secundùm terminos *text. in l.* 1. *cum glos. C. de fide instrument. &*

iure

iure baſtaſſialis, & hic propriè eſt caſus litis, & conſultationũ factarũ anno 1612. inter terram Molę, & dominum Comitẽ Michaelem Vaaz; & ſufficeret vt reſponderetur conſultationibus, & ſpecialiter ei, quod fuit tum à Fiſco propoſitum, tum à Reg. Camera agitatum in conſultatione 24. Iulij 1612. tantum dicere, eũ eſſe caſum diuerſum, eo enim caſu actũ fuit, volebat Vniuerſitas, vel ne, poterat, vel nõ poterat in domanio permanere. Et tandem dicitur, eam venditionem decreto vltimo, & diffinitiuo Collateralis Conſilij, à quinque Regentibus ſubſcripto, tum deniq; fuiſſe factam, cum Vniuerſitas non modò conſenſiſſet, ſed etiã expreſsè ſupplicationem in publico parlamento dediſſet, vt venderetur dicto Michaeli Vaaz. Quod decretum hæc verba continet. Die 8. menſis Auguſti 1612. in cauſa Vniuerſitatis, & hominũ Terræ Molæ ſuper venditione iuriſdictionis, & vaſallagij dictæ Terræ, Excell. prouidet, ꝙ fiat venditio iuriſdictionis, & vaſallagij dictæ Terræ Michaeli Vaaz iuxta formam concluſionis factæ per dictam Vniuerſitatem, & homines dictæ Terræ Molæ ſub die 28. Iulij 1612. in actis præſentatæ pro pretio declarando, vt ex decreto. Et cœpit dictum iudicium à controuerſia exorta inter quoſdam, & maiorem partem Vniuerſitatis, prætendentibus ijs dictam Terram in domanio non poſſe perſiſtere, ſed iuſtiſſimis, neceſſariiſque de cauſis, ſub Baronis dominio iterum redire debere, vt priùs fuerat, & vt quæſierat anno 1587. vendi Comiti Conuerſani, de quo affertur parlamentũ generale, & concluſio, & procurationẽ fecerunt, quibus continebantur onera, & debita; quæ habebat, & apparet ex memoriale dictorum hominũ S. E. porrecto, & inſerto primæ conſultationi Regiæ Cameræ. Quæ declarationes veræ declaratæ fuerunt ex examine de præcepto Reg. Cameræ 10. teſtiũ, qui fuerant Comes Conuerſani, Dux Vetrij, alijque notæ dignitatis viri, vt refertur in dicta conſultatione, vbi vrgentiſsimis ex cauſis hanc terrã vendi oportere demum concluditur.

Et hoc patet ex inſtantia Fiſci inſerta dictæ conſultationi cum dixerit, *hunc articulum vendendi iuriſdictionem non poſſe fieri, Vniuerſitatis petitione, quia eſt Vniuerſitati acquiſita, cum ſe domanialem fecit, vt aſſolet, & ideò pluries cũ pro alijs terris actum fuit, quod etiam intereſt* S. *M. eam in domanio habere, fieri non eſt permiſſum, verum ob merita D. Michaelis Vaaz*, addidit poſtea, *propter notoriam neceſſitatem, qua vt venderetur, adſtringebatur, ob ingens debitum, & quod Baronis conceſſio maximo ei adiumento fuiſſet.*

Quibus ex cauſis Camera dixit, ſe eius eſſe voti, & ſententiæ, vt conſideratione habita cauſarum in præinſertis memorialibus contentarum, ipſi Reg. Cameræ cognitarum, vendatur iuriſdictio dictæ terrę D. Michaeli Vaaz, & hoc, contradictione alterius partis non obſtante, quę Vniuerſitatis nomine domanium prætẽdebat, quibus dictæ Vniuerſitatis nomine replicatum fuit ab ijs, qui eam vẽdi quærebant, pro quibus dicta conſultatio fuit facta.

Poſteà verò cum facta eſſet ſecunda conſultatio circa liquidationem pretij iuriſdictionis, fuit liquidata duc. 6. mille, quod fuit id pretium, quo prius liquidata fuit anno 1587. cum ſe vendere egit Comiti Conuerſani.

Et ideò Fiſci inſtantia quòad ſecundum caput, quo actum fuit totum, ne pretium Fiſco cederet, vel pars eius Vniuerſitati deberetur, intelligi debet, expreſsèque loquitur in ſuo caſu, de quo tũc agebatur, & in terminis inſtantię ab ipſo Fiſcali factæ in præcedenti conſultatione, cum iuriſdictio venditur inſtante ipſa Vniuerſitate, rectèq; dixit Fiſcus, exẽpla, quæ in cõtrarium eſſent, aliquam partem terris concedendi, cauſam, niſi à mera gratia habere non poſſe. Et quoniam ij, qui venditionem poſtulabant deniquè obtinuerũt, & vnanimiter fuit concluſum, vt dicto Micheali Vaaz venderetur, quamuis aliam concluſionem reuocando, ideò comparuit Paulus Antonius Barbarus procurator ſpecialiter conſtitutus ad hunc actũ, qui petijt ad venditionem procedi.

Quapropter ortum fuit dictum decre-

tum Collateralis 8. Augusti 1612. quod fiat venditio iurisdictionis, & vasallagij dicto Michaeli Vaaz, iuxta formam conclusionis factæ vt supra, subscriptum à quatuor Regentibus, & cóformiter processit tertia consultatio, qua Fiscus institit circa secundum dictum caput reseruatum in dicta consultatione, allegās, totum pretium competere Reg. Curiæ, in quo Reg. Camera fuit voti, quod in casibus similibus vsitatum erat à Fisco, Vniuersitati restitui partem pretij iurisdictionis, ferè iuxtà maiorem, vel minorem terræ egestatem, & Præses de Vera Cómissarius suo singulari voto Fisci instantiæ adhæsit, cuius etiam sententiæ fuit Mormilis, quod núquam ei pars pretij data fuerat, nisi misericorditer, & gratis elargita, quod propriè verificatur, cū Vniuersitas ex imporētia venditur, quo R. Maiestas, vel eius Locumtenens moueri solet, vt pars pretij, quod ab Vniuersitate donatur, cum sui culpa venditur, ex gratia remittatur.

Ex quibus omnibus concluditur, dictam distinctionem verissimam esse, & dictam remissionem pretij in suo casu tantum procedere, in quo dicere non omittam, ea, quæ in dicto processu contingerunt, non de facili posse ad aliorum casuum decisionem adaptari, eo quod cum dicta terra, vt dictum est, fuit extraordinariè actum ex ijs, quæ in dicta causa acciderunt, vt animaduertitur in memoriali Fiscalis loco primi subrogati in processu dicti Comitis Vaaz cum terra Molæ, & est visum dignum votum trium Aduocatorum Corcioni, Caraccioli, & Palmerij, quo etiam prædicta confirmātur in processu in Banca.

51 Et quoniam superiùs dixi, introitus omnes de iure Baronum inclusis iuribus iurisdictionalibus, quæ tempore domanij cedunt beneficio Vniuersitatum, remanere feudales, etiamsi vendantur

52 ipsi Vniuersitati; cum de hoc viderim dubitari in Regia Camera à doctissimo viro D. Regente Matthia de Casanate, ingenio, facundia, & rerum experientia insigni, ex eo quod in posse Vniuersitatis peruenire deberēt vt allodiales, ex quo

53 feuda ad dominum reuersa efficiuntur

54 allodialia, cū constat, feudum esse quandam speciem seruitutis, & res sua nemini

55 seruiat, iuxtà vulgatam theoricam *Isern. in cap. 1. §. huius autem generis, in additione sub nu. 13. ex quibus causis feudum amittatur* cum concordantibus, attamen

56 men experientia nos docet, permanere feudalia, nec obstat doctrina *Isern. in d.*

57 *loco*; Id enim procedit vbi feudū simpliciter deuoluitur per lineam finitam, vel delictum consolidato dominio vtili cum directo, ex lege feudi, & pacto antecedenti, tunc enim quousq; Dominus directus nō declaret animū suum, velle de nouo feudum deuolutum reconcedere in feudum, interim apud ipsum est allodiale, & esse necessarium, vt in noua concessione constet per verba apta, velle reconcedere in feudum, & ex quibus verbis id deprehendatur, docet *Isern. in d. loco, ex d. nu. 13. & 14.* se-

58 cus verò vbi deuolutio non sequitur ex lege, aut natura feudi, sed ex nouo titulo, & conuentione, vt contingit saltim causatiuè in materia domanij, quia tunc attenditur voluntas, & intentio contrahentium, & spectandum est quid ipsi vo-

59 luerint, vulgatis iuribus, vndè cum tam in casu, quo volēte Rege infeudare Castrum existens sub domanio, vel vbi Baro vendat Castrum à se in feudum pos-

60 sessum, quibus in casibus potest practicari petitio domanij, licet in primo casu maiori ratione, & iustiùs quam in secūdo, vt supra diximus ex Domino meo *de Curte par. 1. cap. 3. sub nu. 39. & 40. & Rouito in prag. 63. de offic. procur. Cæsar. nu. 27.* in vtroque casu requiratur volūtas, & consensus ipsius Regis, adeò vt ex iure ipsius, & non aliter Vniuersitates admittantur, vt idem *D. de Curte d. cap. 3. n. 48. 52. in fi. & num. 75.* & clarè constet

61 omni casu de expressa voluntate Regis velle concedere in feudum, & itidem Baronis, qui nec si vellet, posset alia lege dare, quam ipse tenet, vulgato *cap. vnico §. similiter, versic. profectò, de lege Corradi*, quē *tex.* exornat idē Dominus meus *de Curte cap. 6. nu. 8. & 12.* ex hoc

62 sequitur, quod concedendo, vel consentiendo domanio, consolidatio non fit liberè corporū Baronalium, sed vi Vniuersi-

uersitati concedatur, si, & prout Rex alteri feudatario erat concessurus in feudum, & sic nullo modo dubitari potest, quin in posse Vniuersitatis perueniant corpora vti feudalia ex voluntate, tam Regis concedentis, dum admittit terram in locum Baronis, cui intendebat concedere in feudum, & ipsius Vniuersitatis, quæ petijt in venditione præferri, de
63 cuius prælationis natura est, vt petens admittatur sub eadem lege, conditione, & pactis, adeo vt nec pretium augeri possit in præiudicium iuris quæsiti emptori, iuxtà doctrinam *Cunei, Alberici, & Bart. in l. iurisgentium §. adeo ff. de pactis, Tiraq.* & aliorum, quos citat *Harthman, Pistor. lib. 2. qq. iuris, cap. 12. num. 13. Rosenth. lib. 1. de feudis, cap. 9. membr. 2. conclus. 90. lit. D.* vbi in specie, quod sub eisdem conditionibus, & terminis subrogetur retrahere volens, nihilo mutato, vt scripsi in causa domaniali Sanbatelli, & pleniùs dicā in decisione facta in causa Casalis Fractæ maioris, cum Dom. Principe Sancti Seuerij, & sic cum ab initio sit actum de concessione feudi, sequitur, vt necessariò eodem modo corpora trāseant in Vniuersitatem, vt illa habeat, & teneat sub natura primæua, & soluat re-
64 leuium singulis 15. annis, iuxta decretū generale, vel ponat extrà manum suam in faciē alicuius ex ciuibus, vt Curia nō sit in damno circa iura dominicalia, & deuolutionem, quia, vt docet *Iser. in d. §. huius autem generis, in addit. post nu. 14. vers. quid si non dicat*, etiam si non expri-
65 mat dominus, quod dat in feudum, interdum satis videtur sufficere quodlibet verbum, ex quo id inferatur, maximè quia vtilius est pro Curia, q; sit feudū, & non præsumitur facilè quem iactare suū, & addit *Isern.* verbum satis notabile in
66 proposito, *& vicinitas scripturæ indicat voluntatem, l. hæredes §. sed si notam ff. de testam.* cum alijs, quæ *Iser. ibid.* subijcit, ex actuum enim vicinitate, & admissione ad domanium declaratur voluntas Regis in cessione corporum, *Bart. Corn. Decius, Tiraquell. Crau.* & alij, quos affert *Consil. Georg. alleg. 22. num. 7.* & ex ijs, quæ præcesserunt, & sequuntur, mens ipsa declaratur, *Surd. dec. 54. nu. 6. & 16.*

67 à Regis enim libera voluntate dependet, vt feudum deuolutum transeat in alium sub eadem natura; vt docet idem *Isern.* in notabili quæstione, in *cap. 1. §. ille tamen post nu. 11. vers. & si in terra sua, de controu. apud pares term.* vbi postquam num. 11. *in vers. sed an liberas*, plenè do-
68 cuit, Regem de allodio facere feudum, & è contra concurrente voluntate Baronis, de feudo posse redire in pristinam naturam, & quod destruet is, qui fecit cum voluntate eius, cui concessum est, idest feudatarij durante concessione, vel etiam sine vasalli voluntate, cum reperuenit ad dantem, & in *vers. sed si Rex* tra-
69 dit, quod Rex dabit in feudum quaternatum, magnum, vel nobile, etiam quod non erat, sicut sibi placet, quia feuda fiunt destinatione patrisfamilias, vulgata *l. quod in rerum §. vlt. ff. de legat. 1.* subdit deindè *sub d. nu. 11. in fin. in vers. & si in*
70 *terra* in casu longè fortiori, quod si in terra sua existente in manu Regis erigit
71 Rex feudum, quod in dubio censetur quaternatum, deindè reperueniat ad Regem, eo Regi aperto, si postea concedat terram, in qua est hoc feudum, cum iuribus, & pertinentijs suis, transibit feudū illud cum tota terra in concessionarium, nisi nominatim excipiat, *l. si quis ædes ff.*
72 *de seruit. vrban. præd.* & ibid. *Isern.* facit discrimen inter feudum deuolutum ex pacto, vel ex titulo vniuersali, vt si fuisset Rex ipse institutus à feudatario, & hac doctrina vtitur in pulchro casu *Reg. de Ponte cons. 132. sub nu. 20. vers. tertiò principaliter, lib. 2.* quanto igitur fortius in feudo, quod manet in sua natura cum suis corporibus, & membris accessorijs,
73 in quibus maximè interest Regis non mutare illorum naturam ob cōseruatio-
74 nem corporis integralis feudi, vt aduertit idem *Reg. de Ponte consil. 158. nu. 8. & 9. eod. lib. 2.* & vt retineat seruitia, & iura dominicalia, quę ex trāsitu in aliam bonorum speciem alienabilem, absq; consensu Domini, importaret annihilationem ipsius corporis, siuè capitis, vt docet *D. de Curte d. cap. 3. nu. 74.* de quo ipse latè scripsi *lib. 2. controu. cap. 1.* etiam in casu, quando ob publicam causam necessè esset ex iure Regio iterum procedere

dere ad infeudationem restituto pretio,
75 vt his temporibus euenit, quo casu prætendere possunt emptores iurisdictionis redimere corpora ab Vniuersitatibus, vel alijs detentoribus, vt vniantur mēbra cum capite, vel saltim ipse Rex ratione iurisdictionis, quam habet, poterit occasione partis vendere totum, iuxtà *l.2.C.de commun.rerum alienat.& l.1.C. de vendit. rerum fiscal. cum priuat.com. lib.10.* prout fuit decisum me referente pro Regio Fisco contra Fidelis. Ciuitatem die 18. Septembris 1637. & supra
76 scripsi, & proptereà inoleuit praxis, & obseruantia inconcussè obseruata in omnibus locis admissis ad Regiū domanium, vt corpora, & iurisdictiones transierint ad beneficium Vniuersitatum, de quarum pecunia fuit obtentum domanium sub eadem natura feudali, vt supponunt vti indubium *Rouit.super d.prag. 63.per totam*, præsertim *nu.17. Dom.de Curte, de Ponte*, & omnes nostrates in præcitatis locis, & vt Fiscalis ipse curaui citari omnes Vniuersitates, & Ciues ad docendum de solutione releuiorum, & aliorum iurium dominicalium.

SVMMARIVM.

1 *Corpora, & introitus de iure Baronum tempore domanij cedentes cōmodo Vniuersitatis, remanent feudales.*
2 *Pactum de retrouendendo est pars pretij, & nu.25. expirat transacto redimendi tempore, nu.7. efficit, vt res minus iusto pretio vendatur, num.26. & temporale cōcurrente iniustitia efficitur perpetuū, nu.50.*
3 *Domanio reuocato, Vniuersitati sunt restituenda corpora retenta per Regium Fiscum tempore domanij, vel pretium ipsorum cum fructibus perceptis, iuxtà consuetum stilum.*
4 *Vniuersitate se redimente Fiscus lucratur iurisdictionem ex pecunia ipsius, reliqua verò corpora ad Vniuersitatem pertinent.*
5 *Voluntas, quæ ex facto colligitur non extenditur vltrà quam ex ipso facto de necessitate infertur.*
6 *Cessante causa consensus cessat consensus, etiam quod essemus in Principe habente rem à priuato.*
8 *Feudo ex lege inuestituræ inest, vt aliquando vtile cum directo consolidetur dominio, sine qua spe translatio diceretur odiosa, nu.10.*
9 *Nihil habere videtur qui nudam tantum proprietatem habet.*
11 *Domanialia quæ à Regibus tantum ex generali consuetudine distrahuntur, à Proregibus absq; speciali mandato alienari prohibentur, & nu.12.*
13 *Personalia insolita concedi, quæ à Principe perrarò exercentur, in quacunq; concessione intelliguntur exceptuata.*
14 *Læsione interueniente, contractus gestus cum Reg. Fisco redditur nullus.*
15 *Vniuersitas ad Regium domanium admissa subrogatur in omnibus in locum primi emptoris, præter quam in expressè reseruatis.*
16 *Contractus ex cōuentione leges accipiunt.*
17 *Rex iterum concedendo feudum sibi apertum non prohibetur legem, quam velit in concessione apponere, facit gratiam prout sibi placet, cum ipsius sit æstimare modum sui beneficij, nu.18.*
19 *Feuda magis à lege conuentionis, quam ab alio iure dependēt, à lege inuestituræ naturam accipiunt; & spiritum vitæ, Rege insufflante, nu.20. non potest eorum forma mutari in præiudicium successorum, nu.21.*
22 *Nemo inuitus compellitur rem suam alteri vendere.*
23 *Licitum est contrahentibus in pretio inuicem se decipere.*
24 *Domanium competit Vniuersitati ex persona Regis, & ipso nolente excluditur.*
27 *Venditio iusto, vel maiori pretio facta luendi spem adimit.*
28 *Nemo presumitur iactare suum.*
29 *Pactum in venditione adiectum ad commodum venditoris, efficit, vt vilius res intelligatur vendita, & nu.30.*
31 *Enunciatio meritorum in concessione à Domino subditis facta non ideò minus illam gratiosam reddit.*
32 *Obsequia præstita à liberto, vxore, & filio erga patronum, maritum, & patrem pro meritis remuneratione dignis non habentur, nec impediunt reuocationem*

virtute

virtute legis si vnquam, *num.* 33.

34 *Vasalli æquiparantur libertis.*

35 *Obligatio antidoralis domini erga subditos non operatur vim coactiuam, sed tantùm sufficit ad implorandam Principis munificentiam, quæ non extenditur ad successores.*

36 Afflicti *opinio* in decis. 307. *refellitur, & explicatur nu.* 37.

38 *Dom. D. Ioseph de Neapoli Regens dignissimus in Italico Consi. pro Sicilia Regno laudatur.*

39 *Læsionis causa erit tractanda in iudicio ordinario, actione proposita, & parte citata.*

40 *Excessus tēpore belli permissi, pace redeunte emendari debent, legesquè erunt abroganda, nu.* 41. *ius iuridicum ex actibus tunc gestis non acquiritur, nu.* 42. *& rationes dicto tempore dispuncta reuideri possunt, nu.* 43.

44 *Vtilitas quæ à futuro dependet euentu, nō attenditur.*

45 *Venditio, quæ effectum non habuit, vel fuit inutiliter celebrata, non facit vt secunda censeatur in eius locum subrogata, cum paria sint aliquid non fieri, vel inutiliter.*

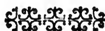
46 *Pactum de retrouendendo, de reuendendo, & de restituendo idem continent.*

47 *Læsio in Fisco valdè minor sufficiens est ad rescindendum contractum, sicut in minore, & Ecclesia, licèt interueniant subhastatio, & decretum Iudicis, num.* 48.

49 Peregrini *sententia improbatur.*

51 *Supremi Senatus maiori pollent authoritate quàm reliqua Tribunalia, eorum decreta vim legis obtinent, nu.* 52. *dummodo in ipsis resideant Reges, vel sententia eorum nomine proferantur, nu.* 53. *& statuti generalis authoritatē continent, nu.* 55.

54 Decium *perterruit authoritas S.C. Neapolitani.*

ARGVMENTVM.

Vniuersitas ad Regium domaniū admissa si iterum vendi contingat, an corpora domanialia per Regium Fiscum retenta, & in prima venditione cōprehensa erunt ei restituenda.

RESPONS. XXV.

Deuoluta Ciuitati Ostuni in Prouincia Hydruntina Regiæ Curiæ, ob mortem Serenifs. Reginæ Poloniæ, quæ tenebat illam in feudum ab Inuictifs. Rege nostro, & sic consolidato vtili dominio feudatarij cum directo, Don Ioannes Manriquez Locumtenens Generalis in Regno sub die 19. Augusti 1558. vendidit dictam Ciuitatē pro subueniendo necessitatibus Regiæ Curiæ Ferdinando Loffredo Marchioni Treuici cum omnibus corporibus, & introitibus, qui erant sub vniuersitate feudi deuoluti de iure baronum, inclusis etiam corporibus, & membris iurisdictionalibus, & in specie fuit additum, *cum Dobanis*, quarum reditus essent infrà mensem liquidandi per Regiam Cameram, nec non cum ann. duc. 2150. functionum fiscalium, concessis tamen in burgensaticum cum pacto de retrouendendo, siuè cum facultate R. Curiæ reseruata luendi quandocunq; infrà annum, omnia quidem prædicta pro pretio duc. 55000.

Nondum autem exequuto dicto cōtractu, post annum, die scilicet 13. Septembris 1559. Dux Alcalanorum Prorex prudentissimus successor admisit dictam Ciuitatem ad Regium domanium, & narratis iam dicta deuolutione, & vēditione facta à prædecessore, fuisseq; per Ciuitatem oblatos pro dicto domanio, ac pro bonis, & introitibus Baronalibus, & iurisdictionalibus (excepta tamē Dohana, eiusq; reditibus) duc. 40000. eāq; oblationem fuisse per Regiam Curiam acceptatam, & de eius mandato stipula-

tum

tum instrumentum in dicta Ciuitate per Doctorem Petrum de Leonibus pro vẽditione facienda per dictam Reg. Curiã infrascriptorũ bonorũ, & introituum baronaliũ infrà declarandorũ, quæ fuerunt inferiùs declarata, & descripta, his verbis, *nec non vltrà concessionẽ d. domanij ex causis prænarratis, quæ fuerunt seruitia non vulgaria*, de quibus suprà proximè meminerat, vendidit in feudum subscripta corpora, nec non omnia, & quæcunq; iura, membra, & introitus ad dictam Ciuitatem spectantes, prout erãt tempore Reginæ Poloniæ, (excepta tamen Dohana cum iuribus suis) verùm Reg. Curia non possit alterare diritus dictæ Dohanæ.

Ratificauit idem Prorex dictum instrumentum venditionis, & de nouo vẽdidit eidẽ Ciuitati cum iure reintegrandi, & confirmatione priuilegiorum pro dicto pretio duc. 40. mil. cũ pacto tamen de retrouendendo quòad corpora Baronalia vendita infrà quatuor annos pro iisdem duc. 40. mil.

1 Et promisit dicta Ciuitas soluere adoham, ex quo, vt incidenter hoc dicam, confirmatur id, quod alibi dixi, & de iure probaui, corpora, & introitus de iure baronũ, inclusis iuribus iurisdictionalibus, quæ tempore domanij cedunt beneficio Vniuersitatum, remanere feudales, etiam si vendantur ipsi Vniuersitati; quidquid aliquando fuerit de hoc dubitatum, & vigore dicti pacti de retrouendendo; anno sequenti 1560. 6. Septembris idem Vicerex asserendo habere dictum ius luendi, siuè redimendi dicta iura, & corpora Baronalia vendita pro dictis duc. 40. mil. vẽdidit, & remisit dictum ius luendi eidem Ciuitati Ostuni emptrici pro duc. decem mille, & sic pro quarta parte dicti pretij, confirmando concessionẽ domanij, pro qua fuit inter par-

2 tes æstimatum ius luendi, iuxta doctè dicta per *Franch. decis. 95. nu. 3.* vt infrà latiùs.

Vndè cum hodiè vigore decreti generalis sæpè citati, ac per extensum in fine *Responsi 23.* impressi, fuisset de nouo exposita venalis iurisdictio dictæ Ciuitatis, inter alia multa, quæ ex parte ipsius opponebantur, vt euitaret reuocationẽ domanij.

Dicebatur in primis, id non expedire Fisco, siquidem in casu alienationis erat sibi restituendum pretium Dohanæ, quod erat magni valoris, vt infrà latiùs, siquidem licèt de anno 1559. quo obtinuit domanium, fuerit per Proregem reseruatum ad beneficium Regiæ Curiæ corpus Dohanæ cum iuribus suis, id tamen fieri non poterat in præiudicium ipsius Ciuitatis, quæ ex dicta concessione domanij subrogata fuerat in locum Marchionis Treuici, qui obtulerat pro emptione iurisdictionis, & omnium corporum, & introituum de iure Baronum, incluso in specie iure Dohanæ, quinimò cum alijs duc. annuis 2150. functionum Fiscalium, vndè cũ ipsa Vniuersitas per viam prælationis se redemisset soluendo duc. 50000. in duabus vicibus, necessariò tunc cõsignari debuerãt ad sui beneficium omnia corpora de iure baronum, eo modo, prout ad Fiscum peruenerant per mortem Reginæ Poloniæ, & per Regiam Curiam fuerant concessa, & infeudata dicto Marchioni Treuici, & ideò cum per retentionem factam per Ducem de Alcalà, & reseruationem iurium Dohanæ ad beneficium R. Curiæ fuerit ipsa euidenter læsa, & pateat non iure factum, licebat ipsi Ciuitati hodiè aduersùs prætensam reuocationem domanij licitè opponere, quòd quatenus infringendus esset contractus doma-

3 nij, pro cuius obseruantia insistebat, saltim erat sibi restituendum corpus Dohanæ, vel pretium cum fructibus perceptis, quod ex sibi tunc tempore obtenti domanij consignari debuerat insimul cum alijs iuribus, & corporibus, iuxtà notoriam, & vetustam obseruantiam, & stilum iuri subnixum, iuxtà quem ex reemptione, quæ fit per Vniuersitatem corporum, & iuriũ baronalium, retenta ad beneficium Fisci

4 iurisdictione, quam lucratur ex facto, & pecunia Vniuersitatis, quæ proindè sufficere sibi debet, reliqua omnia corpora transferẽda sunt in Vniuersitatem, vt sæpè diximus ex *D. Regente de Curte de feudis par. 1. cap. 3. per totum*, præsertim

tim *num.*52. 68. 74. & 75. *Rouito ſuper Pragm.*63. *de offic.procur.Caſ.in nouiſ. n.* 17.29.& 30.

Nec ſibi poterat obſtare, quod ipſa Vniuerſitas tunc dictæ reſeruationi Dohanæ conſenſerit, & paſſa fuerit, dictum ius Dohanæ reſeruari ad beneficium Reg. Curiæ.

5 Siquidem primò, de iure certum eſt, quod voluntas, quæ ex facto colligitur, non extenditur vltrà, quàm ex ipſo facto de neceſſitate inferatur, vt probat *Surd. deciſ.*84 *nu.*10.*deciſ.*267. *nu.*5. 285. *nu.* 3. & *deciſ.*317. *nu.*22. vndè ſi conſenſit Ciuitas dictæ retẽtioni, vt obtineret domanium, & ſic libertatem, quæ res eſt inæſtimabilis, non mirum ſi reuocato domanio quàmuis ex cauſa a iure permiſſa, & ſic ceſſante cauſa conſenſus, eaque reducta ad non cauſam, tanquam ceſſante conſenſu, debebat ſaltim ſibi

6 reſtitui corpus Dohanæ, ſiuè ipſius prætium ſaltim abſq; fructibus, cum medio tempore gauiſa fuerit libertate domanij, vt ex *Bald.in l.ſeruis* 36.*C.de Epiſc.*& *Cler.* tradit *Tiraq.de ceſſ. cauſa par.* 1.*nu.* 209. & in terminis, quod Princeps, qui habuit rem à priuato ex certa cauſa, ꝙ ceſſante illa cauſa debeat rem priuato reſtituere, ex *Innoc. in cap. quia plerique de immun.Eccleſ. Butr. Imol.* & *Dec. nu.* 27. *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit. Affl.dec.*361. *nu.*29. *Peregr. de iure Fiſci lib.*5.*tit.*2. *nu.*51.

Et tantò magis, quia ipſa Ciuitas, ipſiuſq; opera mediante Regia Curia multum commodi, & vtilitatis conſequuta fuerat, primò, quia cum vendidiſſet de anno 1558. dictã iuriſdictionem, & redditus dictæ Ciuitatis Marchioni Treuici, incluſis nedum Dohana, ſed dictis ann. duc. 2150. functionũ Fiſcalium pro duc. 55000. ipſa Ciuitas immediatè in anno ſequẽti 1559. occaſione domanij obtulit, & ſoluit duc. 40. mil. & deindè anno ſequenti alios decem mille, & ſic in totũ d. 50. mil. pro eiſdem iuribus, & introitibus, deducta Dohana magni reditus, & valoris, vt infrà, & dictis functionibus Fiſcalibus, cum maximo Fiſci compendio. Item cum in prima venditione fuerit conuentum cum dicto Marchione, & conceſſa Regiæ Curiæ facultas redimendi infrà annum, Ciuitas deindè prorogauit idem pactum de retrouẽdendo ad quatuor annos.

Et tandem dicebatur pro Ciuitate eſſe potiſſimè conſiderandum aliud maximũ commodũ Fiſco partum ex oblatione, quã ipſa fecit duc. 40 mil. pro domanio, qua mediante Fiſcus potuit exercere pactum de retrouendendo cõtrà dictũ Marchionem primum emptorem, & ſic fuit cauſa immediata reſcindendi venditionem, & reſoluendi contractum, qui euidenter patet fuiſſe Fiſco maximè damnoſus, conſiderato valore iurium, & corporum venditorum, & quantitate pretij, qui elapſo anno dato ad redimendum, ampliùs reſcindi nõ potuiſſet, vel difficiliùs id admiſſum fuiſ-

7 ſet, vt tradunt *Goz. ad.* & *Cagn.in l.*2. vterque *n.*64.*C. de pactis inter empt.* & *vend. Curt. Tiraq.* & alij, quos citat *Menoch. lib.*2.*cent.* 3.*caſu* 217.*num.*1.*de arbitrar.*

Verùm pro parte Fiſci aduersùs oppoſitiones prædictas reſpondebatur.

Et primò negabat Fiſcus, ad Ciuitatẽ ſpectaſſe vllo tempore, neque ſpectare poſſe ius aliquod ſuper corpore Dohanæ, ſiquidem compertum erat, Ciuitatẽ ipſam per mortem Reginę Polonię, quę illam tenebat in feudum, fuiſſe deuolutam Regi, tanquam directo Domino cũ iuriſdictione, corporibus, & integro ſtatu per viam conſolidationis vtilis cum directo dominio, quod factum inficiari non poterat, quæ conſolidatio, ſiuè reuerſio ad dominum dicitur factum fauorabile, *l. Mæuius* 66. §. *cum fundo ff. de*

8 *legat.*2. & in feudo eſt de intrinſeca natura, quia ea lege datur, vt vtile directo aliquando accedat dominio, quod abſq; vtili inutile cenſetur, quidquid enim dixerit *Hoſtienſ.* quod vtile dominium ſit

9 chimera, tamen *Iſernia* dixit, nihil habere qui nudam habet proprietatem, citans *Poetam: Ortulus iſte parit fructum cũ flore fauorem. Flos,* & *fructus erũt, hic nitet, ille ſapit.in cap.*1.*nu.*3. vbi *Liparulus* addit *Affl. Loffred. Frecc.* & alios *de inueſtitura de re aliena facta*, quibus addo *Lucam, Decian. gloſ. Pariſ. Anchbaranum, Raudenſem,* & alios, quos pro vtilitate

con-

consolidationis vtilis dominij cũ directo cõgessit *Andr. Knichen. de vest. pact. p.* 1. *cap.* 3. *in* 1. *part. d. cap.* 3. incip. *in Nomothesia, num.* 63. *& seq. fol. mihi* 347. sicuti
10 è contrà translatio sinè spe consolidationis est odiosa, *cap. vnico, vers. indè potest*, ibi, *ideò scilicet quia nunquam reuersurum sit ad dominum, de alien. feudi.*

Et quamuis Locumtenens Regis de anno 1558. vendiderit dictam Ciuitatẽ cum iuribus suis Marchioni Treuici, inclusis Dohanis, & functionibus fiscalibus, preterquã quod de potestate dicti Locũtenentis alienãdi locum insignem
11 non apparebat, & sic sine speciali mandato domanialia alienari non potuerũt, cum nec ipsemet Rex possit, id prohibente *extrau. Innoc. VI.* incip. *Ad Regnũ Siciliæ*, de qua attestatur *Lucas de Penna in l.* 1. *C. de capitat. ciui. censib. exim.* & in *l. quicunq; C. de omni agro deser. lib.* 11. & tradunt Domini mei *Capyc. in Inuest. verb. Reges etiam, vers. limita, nam Rex fol.* 151. *in fi. & de Curte in* 1. *par. c.* 3. *sub nu.* 21. licèt aliud sit de consuetudine vr-
12 gente necessitate, quæ tamen consuetudo nõ extẽditur ad Proreges, qui prohibentur generaliter alienare, absq; speciali permissu Regis, iuxtà doctrinam *Isern. in l. Imperialem, num.* 12. *&* 13. ibi *insolita personalia, quæ nunquam, aut rarò consueuit, non transeunt*, & inferiùs *in vers. sed an Vicarius*, cuius theoricam explicant *D. Capyc. in ead. l. Imperial. car.* mihi 29. *sub versic. Andr.* prosequendo *Camer. cart.* 77. *col.* 1. *versic. & nota, quod*
13 *Isern.* vbi quod semper censeantur exceptuata insolita personalia, quę per ipsũ Principem perrarò exerceri solent, *l. fin. ff de senator.* cuiusmodi est alienatio domanialium, de qua in *Consti. Dignum, & Ea quæ ad Decus, idem Camer. d. car.* 77. *col.* 3. *lit. N.* de quo latè Authores congerit, & distinctione explicat *D. de Curte in* 1. *par. de feudis, cap.* 3. *nu.* 9. *&* 11. *cum*
14 *seqq.* imò euidẽter constabat, prædictum contractum, ex his, quæ deindè superuenerunt, & ex facto superiùs relato fuisse in euidentem Fisci læsionem, quæ in Fisco, tametsi adfuisset mandatum (quod negabatur) importasset nullitarem ipsius venditionis.

Prætereà, & secundò dicebatur, quod licèt occasione dictæ venditionis primo loco factæ R. Curia admiserit ipsam Ciuitatem ad fruitionem domanij, non exindè necessariò sequitur, ad ipsã pertinere omnia iura, & corpora priùs vẽdita dicto Marchioni.

Siquidem licèt in dubio, si aliud non cõueniat, nec aliud appareat Vniuersitas petens admitti ad domanium, dum Rex
15 procedit ad illius venditionem, censeatur subrogata in omnibus vice primi emptoris, Rege annuente, & simpliciter cõcedente domanium, absq; vlla reseruatione, aliud tamen est, si aliud expressè inter ipsas partes fuerit conuentum, & specificè, & expressè cautum, vt factum fuit in casu præsenti, cum satis nota sit
16 regula, contractus ex conuentione legem accipere, & pactum quod non sit contrà legem, aut bonos mores omninò seruandum, *l. iurisgentium* §. *adeò ff.*
17 *de pactis*, prout certũ est, nullo iure prohiberi Regẽ dominũ directũ effectũ plenè dominũ ex cõsolidatione vtilis dominij cũ directo posse in venditione, & traditione rei suæ apponere legem, quam velit, vt ex *l. legem C. de pactis* docẽt Feudistæ *Isern. in cap.* 1. §. *præterea, tit. quibus modis feudum amittatur, il primo, post nu.* 33. *vers. extra causas expressas, Petr. de Greg. de concess. feudi, par.* 1. *quæst.* 5. *nu.* 8.
18 quia Princeps facit gratiam vt vult, & ipsius est ęstimare modum sui beneficij, *Baldus, Angelus*, & alij, quos citat *Knich. de vest. pact. part.* 1. *cap.* 2. *sub num.* 167.
19 feuda enim magis à lege conuentionis dependẽt, quã proprio iure, & moribus, *Bald. in l. fin.* §. *placuit C. de liberal. causa*,
20 & proindè assumunt naturam inductã à lege primæ inuestituræ, in qua Rex dicitur illi insufflare spiritum viuendi, & sicut corpus hominis regitur à spiritu, sic feudum regitur ab ipsa forma primæ inuestituræ, *Frecc. lib.* 3. *in princ. tit. de formulis inuest.* § *quia ex formula, nu.* 5. *in fin. &* 6. *Afflict. decis.* 195. adeò vt nec
21 dominus possit immutare formam primæ inuestituræ in præiudicium successorum, de quo infinitos congerit *de Ponte tit. de reformat. inuestit.* §. *sapè sapiùs, per tot. car.* 516. quinimmò regulæ omnes

nes sunt pro Fisco, vt nemo inuitus co-
22 gatur vendere quod non velit, vel expe-
dit, vulgata *l. inuitum* 11. *C. de contrahenda emptione, & l. nec emere* 16. *C. de iure deliberandi*, ad cuius ornatum *Couar. lib.* 3. *cap.* 14. *variar. resol.* cum limitationi-
23 bus per *Surdum cons.* 205. *lib.* 2. quinimmò licere contrahentibus in pretio se inuicem decipere, probat *Vlpianus in l. in causæ* 17. §. *idē Pomponius ff. de minorib.* ibi, *idem Pomponius ait. in pretio emptionis, & venditionis naturaliter licere contrahentibus se circumuenire*, quod communiter declaratur, citrà tamen enormē læsionem, de qua in vulgata *l.* 2. *C. de rescind. vendit.* vel indistinctè de omni læsione, etiam maxima, vt nouè cōtra omnes intelligit *Pinelus in repetit. d. l.* 2. *p.* 1. *cap.* 1. *ex nu.* 32. sed communi opinione probat *Ozasibus decis.* 95. *nu.* 1. qui ampliat, vt permittatur huiusmodi deceptio, nedum iure Ciuili, sed etiam Canonico, de quo articulo etiam *Reg. de Ponte de Regal. imposit.* §. 5. *nu.* 7. & 14.

In præsenti autem casu reseruatio iuris Dohanæ ex pluribus apparebit iustissimè facta. Primò, quia Rex tanquam Dominus, ex cuius iure dependebat cō-
24 cessio, & vsus domanij, aliter non concessisset, absolutum est quidem, nullum ius competere Vniuersitati petendi domanium, nisi ex persona Regis, qui gratiosè, & ex suo arbitrio concedat conseruari Vniuersitates in domanio, vndè Rege nolente, omni iure destituuntur, & vt dicit post alios *Dominus de Curte dicta part.* 1. *capit.* 3. *num.* 52. *in fine*, *& ex hoc credo, quod totum sit ex voluntate Domini directi in hisce domanijs*, & parū post, *hinc esse, quod multoties Proreges cum nolunt domanium indulgere, quamuis adsint vires Vniuersitatis, & sint in tempore petendi, illud denegant, quasi ius prælationis nō sit radicatum in personis eorum, sed Regis*, quem sequitur *Reg. de Ponte de diuers. prouis. fieri sol.* §. 1. incipiente, *tetigimus supra nu.* 14. *in tract. de potestate Proregis.*

Secundò, quia prior contractus venditionis factæ primo emptori Marchioni Treuici fuit euidenter dānosus, vt pro pretio duc. 55. mill. fuisset concesssū nedū domanium, sed omnia corpora, & introitus cum Dohana, quæ sola potuisset dicto pretio vēdi, vt infrà dicetur, vltrà reditus functionum fiscalium, vndè meritò à successore Prorege in capite, qui melius nouit, & curauit iura Regis, nedum contractus non fuit executus, qui verè ex processu patet, nullum effectum habuisse, siquidem ex instrumento concessionis domanij apparet, & constat, iurisdictionē, & corpora omnia fuisse vsq; ad illud tempus penès Curiam, ea què à manibus Reg. Curiæ, quæ illa possidebat, Ciuitatem emptricem recepisse, vndè non potuit subrogari Ciuitas in locū primi emptoris, dum de prima venditione non fuit habita ratio, sed altera, & secunda facta fuit de nouo vēditio ipsi Ciuitati, quæ ex traditione possessionis suū habuit effectum; sed cū de noua venditione tractasset pro iusto pretio sublata Fisci lęsione, Ciuitas obtulit dictum pretium, excepta Dohana, & sic iure fuit facta venditio, quæ iusto pretio facta apparet, vt colligitur ex pacto de retrouēdendo infra 4. annos Fisco reseruato,
25 quod pactum constat importare quartā partem pretij.

Idque comprobatur ex eo, quod fuit posteà per Ciuitatem emptum dictum ius luendi duc. decem mille, vt liberè, & absque dicto onere emptio per illam facta remaneret, ex quo satis ostenditur, pretium duc. 40. mil. priùs per Ciuitatē solutum fuisse potiùs infrà, quàm suprà iustū, & cōmune pretium, quod ab alijs potuisset offerri, alias enim si pretiū duc. 40. mil. primo loco oblatum non fuisset valdè minus iusto, & communi pretio, cuiusmodi solet reseruatio pacti de retrouendendo efficere, vt res minus iusto
26 pretio vendatur, *Tiraquel. in præfat. retract. cōuent. n.* 20. *Couarr. lib.* 3. *var. resol. cap.* 10. *Franch. dec.* 95. *nu.* 3. vbi *Horat. Viscont. in addit.* aggregauit *Roland. cons.* 96. *nu.* 38. *in* 2. *Decis. Perus.* 97. *nu.* 6. *Lupū de vsur. in* 2. *comm.* §. 5. *nu.* 129. idemque repetit *idem de Franch. decis.* 105. *nu.* 19. *Pinel. in d. l.* 2. *par.* 3. *c.* 4. *sub nu.* 19. *Surd. decis.* 155. *nu.* 11. inutilis fuisset reseruatio iuris luendi facta per Fiscum, nec Ciuitas spontè soluisset alios duc. 10. mille,

vt efficeretur liberè,& absolutè domina
27 corporum venditorum,quia ex vēditione iusto pretio,vel maiori facta,nulla superfuisset spes luitionis, argumento *l. statuliberum 9. versic. At & si ante ff.de statulib.* & notatur in *rubr. C.de luit.pignoris*,& sic frustrà erogasset dictam pe-
28 cuniam, quod de iure non præsumitur, quod quis spontè, & sine necessitate iactet suum,uulgatis iuribus.

Tertiò addebat Fiscus,integrum pretiū,scilicet duc.40.mil. primo loco oblatum per Ciuitatem, unà cum alijs duc. 10.mille pro emptione iuris luendi,fuisse solutum pro ualore corporum,siquidem ex instrumento apparebat, Proregem uendidisse tantùm corpora, & introitus deuolutos pro dicto pretio, qui fuerunt inter partes æstimati pro dicto pretio, cum plura essent, & ex ipsorum descriptione,& reditu fortè essent maioris ualoris, domanium uerò non fuisse in ipsa uenditione inclusum,nec æstimatum, licèt occasione dictæ uenditionis introituum fuerit gratis dictæ Ciuitati concessum ob eius seruitia, ut clarè colligi uidebatur ex uerbis instrumenti; quamuis
29 enim pactum, uel onus in uenditione appositum sit ueluti quædam pars pretij, & ob id res uiliùs censeatur uendi, *l. si venditor §. si quid emptor,in fi.ff.de seru. exportandis,l.hæreditatem Cornelij ff.de hæreditate,vel actione vendita, Surd.dec. 82.num.7.& decis.155.num.10.* cum infinitis per *Tiraq. in præfat.retractus conuentionalis,sub nu.21.vers.& id quidem,*
30 tamen id procedit in pacto apposito in contractu ad commodum uenditoris, ut clarè habetur in *l. fundi partem ff.de contrahenda empt,l.si sterilis §.si tibi ff. de action.empti*,ut declarat idem *Tiraquel. de retractu consanguinitatis §.1.glos.18. sub nu.38.vers.sicuti,& è diuerso*;unde dicebatur, de prætensa læsione per Ciuitatem allegata nullo modo constare, quinimmo cōtractum pro Ciuitate fuisse nimis vtiliter gestum,cum vltrà corpora, & introitus per ipsam emptos iusto, & cōdigno pretio lucrata fuerat domanium sibi gratis concessum, siquidem quamuis enuncientur seruitia præstita,
31 non ideò minus gratiosa censetur concessio facta ob merita à vasallis,& subditis ex debito præstita, iuxtà placitum *Se-*
32 *neca lib.3 & 6.de beneficijs*, & in vxore, filio,liberto quòad maritum,patrem,patronum,operas, & obsequia præstita,nō haberi pro meritis remuneratione di-
33 gnis, ac ideò non impedire reuocationem donationis,vigore *l.si vnquam*,cēsuit *Ripa in illius l.repet.q.14.C.de reuoc. donat.Baldus*,& omnes in *l.si donatione, C. de collation.* cum infinitis traditis per *Tiraquel.in repet.d.l.si vnquam,glos.in versic. libertis*, & latiùs *in ver. donatione largitus ex nu.92. in 4.declar.* & tradunt *Natta, Cephal. Arius Pinel. Mascard. Gutierrez*,& alij,quos cōgerit *Cons. Paschalis de viribus patr.potest.cap.4. num. 50.* vbi declarat *num.51.& seq.* & in va-
34 sallis, quos constat æquiparari libertis, immò secundū aliquos, etiam seruis, licèt verior sit prima opinio libertis ęquiparandos,secundùm *D. de Curte d. cap. 3.num.44.& Rouitum in pragm.63.sub nu.25.& 27.* tradit in puncto *Afflict. no-*
35 *ster decis.307.ex nu.13.*nec obligationē antidoralem, qua posset teneri dominus respectu liberti, vel subditi, posse parere actionem coactiuam ad remunerādum, sed tantùm ad implorādum domini, vel Principis magnificentiam, & præsertim mortuo Dño, vel Principe, cui fuerunt pstita, adeò vt velut personalia nō transeat effectus antidoræ ad Principis successores,benè explicat idem *Afflict.ibid. & nu.14.*ex *Ias.*& alijs in *l.si non sortem §.libertus ff.de condict.indeb.*quod extendit *num.15.16.ad 18.* quod subditus, & vasallus præstando seruitia, debet ea recta intentione pręstare, tanquam obligatus sub iuramento fidelitatis, non autem sub spe remunerationis, in quo
36 parcat mihi *Afflictus*, cum & Deus optimus maximus, quem Reges terræ imitari debent concedat sibi præstari seruitium debitum vt creatori propter retributionem, iuxtà illud *Psalmista psalm. Quomodo dilexi*, nisi saluando *Afflict.* dicamus, illius di-
37 ctum restringendum ad facti speciem ibi ab eo propositam de illo nobili vasallo, qui indignatus de mora Regis in remunerandis seruitijs exprobauerat

suo

suo Principi seruitia præstita, exponendo quærimoniam per modum manifesti, ex quo improbo facto subsequuto suspicari poterat, seruitia præcedentia minus bono animo præstita, quæ conuenit præstari cum omni affectu humilitatis, & reuerentiæ, vt in *epist. Beati Petri cap. 2.* in quo vltimo optimè loquitur *Afflict.* & in materia, quando, & quomodo teneatur Rex remunerare seruitia vasalli, seu feudatarij, videndus *Cabed. decis. 36. per totam*, vbi distinctè loquitur *par. 2.* Quam decisionem vnà cum *text. in d. l. si non sortem, §. libertus ff. de condict. indeb.* in
38 mediū protulit Dom. D. Ioseph de Neapoli meritissimus Regens in hoc Italico Consilio pro Siciliæ Regno, qui ea iuris peritia, iudicij præstantia, ingenij acumine, memoriæq; admiranda fœlicitate pollet, vt cunctis in rebus, tum ijs, quæ ad ciuilem scientiam, tum etiam, quæ ad regimen pertinent, maxima iurium, congruentiumq; decisionum copia semper occurrat, nec minori religionis, iustitiæque zelo, vitæ integritate, morum candore, ac pietate præstat. Quas ob animi, ingenijq; dotes Inuictissimi nostri Regis gratiam abundè promeritus est, eaq; in existimatione apud supremos Aulicos habetur, vt in omnibus status cõsessibus, seù Iunctis, vbi grauiora Monarchiæ negotia pertractantur, eius consilium, non vt Siciliæ tantùm Regentis, sed tanquã unius ex Supremis Hispaniæ ministris adhibeatur. Ipsius doctrina, iucũdissimaq; societate in hoc Consilio, ubi nostri Regis benignitate, ac munificẽtia pro Neapolitano Regno Regentis munus obeo, nunc admodum fruor, atque oblector. Deum Optimum Maximum deprecor, ut eum pro Monarchiæ bono, nobilissimæ suæ domus incremento, amicis, bonisq; omnibus diù seruet incolumem.

39 Et quatenus prætenderet se læsam, id erat à Ciuitate proponendum in iudicio ordinario, in quo citato Fisco, adhibita causę cognitione, & iudiciali ordine seruato erat procedendum, iuxtà doctrinã *Bart. in l. 1. C. de conduct. & procur. lib. 11.* ubi etiam *Lucas de Penn.* quamuis summariè, & sola facti ueritate inspecta; ut in causis priuatorum fieri solet, *Bart. in l. res, quæ §. res autem ff. de iure Fisci, Surdus decis. 18. nu. 2. & 5.* in quibus est summariè procedendum, *Clem. sæpè, de verb. signif.* & discurrit plenè *Peregr. de iure Fisci lib. 7. tit. 3. nu. 3.* nec poterat hæc prætensio retardare uenditionem domanij, quæ cęleritatem desiderabat, cum exigeret altiorem indaginẽ.

Et quartò apparebat in promptu, non potuisse comprehendi in uẽditione Dohanam, ipsiusq; reditus, siquidem constabat ex eisdem actis, & scripturis præsentatis pro parte eiusdem Ciuitatis, reditus Dohanæ ascendere ad duc. 5000. & multoties usq; ad duc. septem, & octo mille in singulos annos, ab anno 1606. citrà, & licèt non constet de reditu in præteritũ tempore uenditionis de anno 1559. attamen etiam si fuisset reditus eo tempore ualdè minor, putà si reditus Dohanæ nõ excessisset annuos duc. tres mille, adhuc ad rationem quatuor, uel ad summum quinq; pro centum, sicuti æstimantur iura feudalia, præsertim cũ iurisdictione, cuiusmodi constat exerceri per Dohanerios, adhuc pretium solius Dohanæ ascendisset ad duc. sexaginta mille.

Vndè ex hoc dignoscitur, iusta, & maxima cum ratione fuisse reseruatum ius Dohanæ, ex quantitate enim pretij dignoscitur quid debuerit in uenditione comprehendi.

Item eadem ratione apparet quàm iustè à prima uenditione facta Marchioni Treuici fuerit re integra recessum, nec exequuta; multoties enim Regia Curia maxima, & imminenti necessitate pressa habendi pecunias ob urgẽtes, & improuisos bellorum motus, cogitur ad euitãdum damnum irreparabile, similes contractus admittere, prout uidimus nostris temporibus admissa pacta, & tolerata lucra exorbitantia in partitis ad beneficium Negotiatorũ, quos Asentistas uocãt, quorum insatiabilis cupiditas, immò uorago absorberet Mare Oceanũ, quæ tamen cessante postmodum illa præcisa necessitate, quod Deus concedat cum desiderabili pace, non ità de facili ad-
40 mitterentur, quinimmò iure excessus emendari debent, ex *text.* pulcherrimo

 in §.

in §. *priuilegia omnia*, ibi, *cassentur, & in irritum deducantur, de pac. const.* vbi *gl.* & in § *sentētia quoq;* ibi, *quæ occasione guerræ, vel discordia lata sūt in irritum deducātur*, vbi *glos. Od. ff. ver. in irritū*, subdit, *debent omnia pacis tempore in pristinum statum restitui*, inde *Liuius de bello Macedon. lib.* 4. refert, legem latam per bellū
41 temporibus duris, in pace, & florente Republica abrogandam esse, eam enim scripsisse Latores, tandiù mansuram, quādiù causa mansisset, nam & quæ in pace latę sunt, plerunq; bellum abrogat, itàq; in bello pax, & ex *Hostiens. Barbat. Bellam.* plura tradit *Tiraquell. de cess. caus. par.* 1. *nu.* 42. ex actibus .n. coactis tem-
42 pore belli nullum ius iuridicum acquiri potest, quia prævalet tunc ius, atq; coactio rationis, & iusti expers præferendo iniquum æquo, sistiturq; *titulus de iustitia & iure*, dequè *vi, & vi armata* subrogatur, & *de eo, quod metus causa, Tiraquell. de primogen. q.* 17. *n.* 84. *& q.* 40. *nu.* 40. plura curiosè apud *Andr Knichen* de *Saxonico non prouoc. iure, cap.* 3. *ex num.* 310. *ad* 315. & proin sè strenuus Fisci
43 patronus conabitur cōtractus, & computa hoc tempore gesta reuideri facere, & dispungere à peritis, & zelantibus Rationalibus, nedum vt errores computorum, sed vt enormissimæ læsiones emēdentur, cum aliquod quietis spatium dabitur, vt frui liceat maximo illo bono pacis, quo in rebus humanis nihil magis gloriosum, nihil delectabilius, aut vtilius audiri, possideri, aut desiderari possit, vt ex Diuo August. refert *Alberic. in d. l.* 1. *in princ. C. de caduc. toll.* vbi plura de laudibus pacis, de quo plurima per *Barbat.* *vtrumq; Socin. Beroum*, & alios, quos refert *Peregr. de iure Fisci lib.* 5. *tit.* 2. *nu.* 50.

Ex quibus non obstant vltimæ oppositiones, Fiscum multum vtilitatis consequuium ex oblatione facta per Ciuitatem, quia aliter Reg. Curia fuisset coacta concedere nedum Dohanam, sed fū-
44 ctiones fiscales, nimis enim remota est illatio, & vtilitas accidēs, & incerta, sicut de interesse extrà rem arguit I.C. *in l. si sterilis* 22. §. *cum per venditorē ff. de actio. empti*, cum quid futurum fuisset, & facturus Prorex, ignoramus, & Ciuitas suū negotium proprium, & vtile gessit, non alienum, quo casu nihil à Fisco est ei rependendum, argumento *text. in l. si prior* 13. §. 1. *cum glos. verb. gessit ff. qui potior. in pignore*, quem *text.* exornaui in articulo, quando debeatur interesse alterius interesse in *addit. ad Cons. D. Camilli de Medicis* mei Soceri 86. *nu.* 13. *&* 14.

Nec etiam obstat vltima cōsideratio, quod ipsa Ciuitas fuerit in causa, vt ex sua oblatione facta infrà annū Fiscus exercuerit pactum redimendi contrà primū emptorem.

Siquidem in hoc Ciuitati deficit factum, & iuris dispositio, primum quidē, quia Fisco non fuit opus exercere pactū de redimendo, cum prima venditio non habuerit effectum, vti continens enormissimam Fisci læsionem, & fortè etiam de emptoris consensu, quem non apparet adimpleuisse ex parte sua, nec petijsse quidem contractus executionem, prout tenebatur, iuxtà *l. Iulianus* §. *offerri ff. de action. empti*, & ideò apparet facta secūda venditio, ac si nunquam prima inter-
45 cessisset; paria enim sunt, nō esse, & inutiliter esse, *l.* 4. §. *condemnatum ff. de re iudic.* vnde non fuit necessarium exercere pactum de retrouendendo, vel de reuēdendo, aut de restituendo, quæ verè idē
46 importare, quidquid alij subtiliùs potiùs, quàm verè distinguere conētur, vt videre est apud doctiss. *Pinel. in repet. l.* 2. *cap.* 3. *nu.* 27. *&* 28. *C. de rescind. vendit.*
47 in Fisco enim constat, læsionem valdè minorem sufficere ad instar minoris, & Ecclesiæ, quam in rebus priuatorum, vulgatis *l. & si sine* 8. §. *quæsitum ff. de minor. & l. siquidem C. de præd. min.* idq; ta-
48 metsi intercessisse supponatur decretū, & subhastationes requisitas, vt in pūcto aduertit idem *Pinel. in d. l.* 2. *cap.* 2. *sub nu.* 24. *vers. vnum vero, & sub nu.* 27. *ver. denique*, & suprà *respō.* 14. scripsi latè pro Fisco ad intellectum dicti §. *quæsitum*, & de requisitis in venditione bonorum Fisci scribit *Peregr. lib.* 6. *tit.* 4. *in princ. de iure Fisci*, qui tamen *sub nu.* 8. *vers. intellige*, est cautè intelligendus, dum tradit, res fiscales vendendas esse cum temperamento, *d. l.* 2. *C. de rescind. vend.* quasi necessaria sit læsio vltrà dimidiam, quia

id esset

id esset contra *d.§.quæsitum*, & receptis-
49 simum tradit, prout benè contrà *Peregr.* aduertit *Reg. de Ponte de potestate Proregis, de Regal. imposit.* §.5. incip. *Sed quæ læsio, ex nu.6.& 19.cum seq.* dicēs, communem esse contrà *Peregr.* ad quem pro nunc me remitto, licèt ipse *sub num.*58. dum explicat doctrinam *Odoffr. in l. si tēpora C. de locat. præd. ciuil. lib.*11. quod loquatur de tempore præstituto in locatione, ad quinquennium scilicet, vel plus, aut minus, malè explicet verba *Odoffred.* qui expresè loquitur de tempore adiectionis, vt alibi latius.

Deficit etiam Ciuitati ius, siquidem tametsi prima venditio fuisset exequuta,
50 adhuc pactum de retrouendendo, siuè redimendo temporale, concurrente iniustitia, fuisset effectum perpetuum, iuxtà doctrinam *Hostiens. in summa de vsuris* §. *an aliquo*, quam sequutus fuit *Iacobinus à S.Georgio in l.2.nu.2.ff. si cert. petat. Bertrand. Tiraquell.* & alij citati per *Menoch. de arbitr. lib.2. cent.3. casu* 217. *Griuell. decis. Senat. Dolan.*74. *num.*2. quo pacto redimendi, etiam post annum potuisset in præsenti casu vti Fiscus etiam secundùm opinionem *Cagnoli*, qui in *l.*2. *nu.*65. *vers. secunda limitatio* voluit, vix hoc procedere, nisi magnus excessus adfuerit in pretio, qui verè in præsenti casu intercessit maximus, & opinionem *Hostiens. & Iacobini* sequuntur *Cassanæus, Bertrand. Socin. iun.* & alij, quos post *Annam alleg.*83. *nu.*4. congessit *Consil. Fabius filius in additionibus*, vbi testatur, secundùm opinionem *Iacobini* passim iudicari, *Grammat. decis.*76. *nu.*15. *in fine*, sequitur *Surdus decis* 34. *nu.*5. vbi ex *Tiraquel.* dicit, hanc sententiā iuuari æquitate, & cōsueuisse Senatum Parisiensem etiam in contractibus non suspectis aliquid temporis venditoribus indulgere, vltrà conuentū, quod passim facere assolet nostrum S.C. præsertim quando dubitat, bona vēdita plus valere, vel reum
51 conuentum non se defendisse, & meritò subdit *Surdus*, in eiusmodi causis authoritatem Tribunalis supereminentis plurimum posse, vtpotè cum Supremi Senatus maius habeant arbitrium, quam inferiores Iudices, qui sunt magis adstricti iudicare secūdùm strictas iuris regulas ex *Crauet. & Menoc.* idem latè *Menoch. de arbitr. lib.2. cent.1. casu* 98. *num.* 12. & 13.

52 Et ratio est, quia Senatus decreta vim legis habent, quia ius constituere potest, *l. vnica C. de Senat. l. non ambigitur* 8. *ff. de legibus*, vbi *Coras.* vt latissimè prosequitur idem *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *cent.*1. *casu* 68. *sub nu.*30. quod intelli-
53 gendū est de Senatibus, qui iudicāt Rege præsente, vel ab eius Senatoribus ipsius nomine proferuntur, secus in Cōsilijs, & Tribunalibus inferiorum, latè *Valasc. consult.*148 *nu.*26. & 27. *Gamma dec.*128. & de authoritate sentētiæ latæ in auditorio Imperiali est *text. in l. Imperialis* 12. *C. de legibus*, & de sententia nostri S.C. *Afflict. decis.*96. *nu.*11. *in fine*, *Franch. dec.*90. *nu.*5. cuius *Afflict.* in decisionibus nostris Neapol. authoritatē apud doctos esse magnam, dixit doctiss. *Pinel. in* 1. *par. l.*2. *C. de rescind. vend. cap.* 4. *post num.* 13. circa medium numeri, idemq; affirmat alter perdoctus *Ignat. Lopez in addit. ad praxim Diaz cap.*58.
54 *vers. nec refragatur*, vt non immeritò dixerit *Decius cons.* 379. se deterritum cōsulere contra decisionem nostri S. C. & infinita propèmodum de sententia Cameræ Imperialis congerit *Knichen de vestitur. paction. part.*1. *cap.*3. *num.*348.
55 ubi quod contineat authoritatem statuti generalis *nu.* 349. secus uerò in Tribunalibus inferiorum, *num.* 350. & *seq.* & quod nostrum S. C. innitatur æquitati, reiectis iuris subtilitatibus, *Reg. de Ponte cons.*83. *nu.*4. *in* 2. *vol.*

SVMMARIVM.

1 *Euictio inest ex contractus natura, etsi non exprimatur.*
2 *Ampliatur in venditione sub hasta.*
3 *Pacto si remittatur euictio, pretium tamē non eo minus restituendum est.*
4 *Fallit in emptore sciente, ad* text. in l. si fūdum 27. C. de euict. & *n.*13. & *qua* d. text. *suppponat, n.*7. *scientia in materia euictionis cuiusmodi requiratur, nu.*6.
8 *Rex in Regno quòad domanialia fundatā habet intentionem.*

Pp 3 9 *Feu-*

9 *Feuda omnia, & castra quaternata in Regno Regis esse præsumuntur, præcipuè contrà Ecclesiam nu.10.*
11 *Scientia leuis litis non habetur in consideratione.*
12 *Necessitatis, aut bellorum tempore, non facilè pro Fisco decisum præsumitur.*
14 *Discrimen inter stipulatorem, ac rei alienæ emptorem, colligitur.*
15 Text. *dispositio in* l. si post perfectam, C. de euict. *recensetur, ac decisionibus exornatur.*
16 *Fiscus in terminis* d. l. *cautionem, sicut nec alius priuatus locuples præstare minimè tenetur.*
17 *Fiscus quando idoneus fideiussor, vel non idoneus reputetur.*
18 *Idem regulariter priuati iure vtitur.*
19 *Euictio includit totale interesse, etiam respectu lucri.*
20 *Dupla etiam nõ promissa subintelligitur.*
21 *Fallit in Fisco, etsi fuerit promissa.*
22 *Quod declaratur in re propria Fisci, non autem in re debitoris Fisci, ab eo vendita.*
23 *Cum aliena iactura locupletari periniquum, ac legibus exosum.*
24 *Princeps à minus iusto lucro abstinere debet.*

ARGVMENTVM.

Emptor Oppidi domanialis in se assumens litis onus, quæ inter Fiscum, vẽditorem, & tertium quendam pendebat super ipsius Oppidi iurisdictione, an decisa iã lite contrà Fiscũ pretium simplex saltim, si nõ euictionem, repetere valeat, adeò vt ex eo dubij euentus onere, id remisisse minimè intelligatur. Item ptoris scientia qualis obsit, ne euictionem, re euicta, consequatur. Deniq; illius oneris suscipiendi consensus quid in casu præsenti operetur, dilucidè examinatur.

RESPONS. XXVI.

DVM vigeret venditio iurisdictionis in Terris, & Castris domanialibus Regni ob publicam, & necessariam causam belli, essẽtq; illæ expositæ venales, pręuia subhastatione in publica auctione, inter alios obtulit Ill. Princeps Noyæ de domo Pignatella, emere iurisdictionem Terrę Monitcorbini pro duc. 48. mil. cui venditioni se opposuit procurator Eminentiss. Cardinalis Sabelli Archiepiscopi Salernitani allegantis, adesse antiquum processum in Regia Camera, in quo prædecessores Archiepiscopi Salernitani, in quorum Diœcesi sita reperitur dicta Terra prætendisse, ad mensam Archiepiscopalem spectare iurisdictionem ipsam, aliaq; iura, de quorum venditione agebatur, qua ratione instabat, supersederi in dicta venditione, & procedi ad ipsius litis expeditionem, cui oppositioni cum pro Fisco Regij Patrimonij fuisset replicatum, Reg. Curiam iamdudum à tempore rebellionis Principis Salerni de domo de S. Seuerino, reperiri in legitima possessione dictę Terrę cum sua iurisdictione, & de lite prædicta non esse habẽdam rationem, cum ipsamet antiquitas processus, cuius prædecessores Archiepiscopi expeditioni non incubuerant, immò pro derelicto illã habuerant, rati ius minimè fouere, magnam pro iustitia Fisci præsumptionem inducebat, prout ex pluribus, quæ in promptu ponderabat ex reuolutione processus, vanã reddi Ecclesiæ Salernitanæ prætensionem conabatur demonstrare. His attentis dict. Princeps oblator, qui vehemẽter optabat illius Terræ emptionem ad effectum perducere ob commoditatem pascuorum necessariam pro animalibus, quæ habebat in suo statu Lucaniæ, obtulit se paratum complere, & ad effectum deducere emptionem, non obstãte prædicta oppositione facta pro parte Ecclesiæ Salernitanæ, declarans, se velle ad emptio-

emptionis perfectionem procedere, citrà præiudicium ſtatus cauſæ, & cum onere dictæ litis, verùm ſequuta, & perfecta dicta venditione, & iuriſdictione dictæ Terræ remanſa ad extinctum candelæ more ſolito ad beneficium eiuſdẽ emptoris; quoniam dubitari poterat in futurum, an in caſu victoriæ fortè obtinendæ per dictam Eccleſiam contrà Fiſcum (tametſi ex meritis proceſſus, iam relatis videretur hoc maxima cum difficultate euenire poſſe) teneretur ipſe Fiſcus, ſi non ad totale intereſſe, & ad duplam, ſaltim ad pretij reſtitutionem, ideò inſtitit emptor, declarari ex cõſenſu per ipſum præſtito, dum declarauit, velle ad emptionem accedere, non obſtante dicta lite, & in ſtatu, quo reperiebatur cũ onere ipſius litis, nihil ſibi fuiſſe præiudicatum, ſaltim quòad pretij reſtitutionem, quam eo in caſu nullo modo poſſe per Fiſcum euitari, cum ipſe nõn renunciaſſet euictioni, cui ſpecialiter renũciari debuiſſet, ſed tantum obtuliſſe emere, non obſtante lite, ratus illam non ſubſiſtere, prout ipſemet Fiſcus conſtanter aſſeuerabat, & proindè ſibi non obfuturam, ſed non ex hoc inferri poſſe, ipſum in caſu contrario, quo pro Eccleſia pronunciaretur, voluiſſe euictioni renũciare, & maximè pretij reſtitutionem gratis remittere, cum hoc in ſua oblatione expreſsè nec tacitè appareret, nec colligi poſſet, quinimmò contrarium, dum ipſius oblatio inniteretur potiſſimæ replicationi Fiſci, qui nedum apparenter, ſed concludenter ratiocinabatur, Eccleſiæ prætenſionem iure non ſubſiſtere, contrarium certè facturus, ſi de iuſtitia Fiſci contrà ipſum dubitari potuiſſet, pro quo
1 emptore vrgebat regula generalis, euictionem in contractu venditionis venire de natura contractus, tametſi nihil exprimatur, vt decidit *Alexand. Imperator in l. non dubitatur 6. C. de euict. l. ſi maior C. de com. rer. alien. l. ſecunda, & l. ſi in vẽ-*
2 *ditione, ff. de euict.* idque procedit etiam in venditione ſub haſta, *l. ſi ob cauſam 13. C. eodem titul. Petra ad Dom. Capyc. deciſ.* 106. Quinimmo etiam ſi quis ex
3 pacto expreſſo non teneatur de euictione, non tamen negare poterit, quin ſequuta euictione teneatur ad pretij reſtitutionem, *l. emptorem* 12. *§ qui autem, verſ. ſed Iulianus*, ibi, *& ſi apertè in venditione cõprehendatur, nihil euictionis nomine præſtitum iri pretium quidem deberi re euicta vtilitatem non deberi, neque enim bonæ fidei contractus hanc patitur conuentionem, vt emptor rem amitteret, & pretium venditor retineret*, comprobat latè *Tiraq. in primo retract. §. 12. glo. 1. nu. 10. & ſeqq. Franch. dec.* 239. vbi amplius refert, *Crotum in repet. §. Cato*, vidiſſe conſultum per excellentiſſimos Doctores, hoc pactum non valere tanquam contrà naturalem æquitatem, licèt communis, & recepta opinio ſit in contrarium, aliquid *Lanarius conſ. 15. num. 31. in fin. Vrſill. deciſ. 191. Viuius deciſ. 24.*
4 Cui concluſioni non obeſt, ſi dicatur, deciſionem dictæ *l. emptorem, §. qui autẽ* nõ procedere in emptore, qui fuit ſciẽs, vt in *l. ſi fundum ſciens* 27. *C. de euict. & l. ſi fratres*, vbi dicitur, ceſſare pretij reſtitutionem in emptore ſciẽte, niſi ſibi cauerit de euictionis promiſsione, vt ità reaſſumit *glo. 1. in d. l. non dubitatur 6.* citans *l. in venditione, ff. de action. empt.*

Siquidem in caſu præſenti negabatur pro parte emptoris ſcientia rei alienæ, quia ex prænarrato facto colligitur, emptorem tantùm abeſſe, habuiſſe certam notitiam, & ſcientiam rei alienæ, ſcilicet iuriſdictionem cum corporibus illis ſpectare ad Eccleſiam, prout de iure exigitur, vt quis habere dicatur ſcientiam, nõ
5 enim ſatis eſt ſcire aliquid in genere, uel ſibi perfunctoriè, aut de iure denunciatum, ſed tantùm ille dicitur ſcire, cui res cum ſuis qualitatibus perfectè demonſtratur, *l. de pupillo §. qui nunciat, ff. de oper. nou. nunciat.* & probat etiam *text.* in terminis euictionis in *l. ſi rem quam*, vbi *gloſ. ff. de euict.* quæ iura ad hoc citat *Tiraquel. in primo retract. §. 36. glo. 2. num. 30. & 32. cum ſeq.* ſcire enim eſt quod
6 per ueras cauſas cognoſcimus à primis principijs, uſque ad elementa, *Syluanus* latè *conſ. 25. in princip.* ſed ſolam habuit emptor quandam generalem, & incertã notitiam prætenſionis Eccleſiæ, cui ex ualida, & apparenti Fiſci oppoſitione, & inficiatione uериſimiliter credere potuit,

&

& debuit, uera fuisse asserta per Fiscum de non iure Ecclesię, unde sequuto pręter spem euentu contrario nō debet Fiscus euitare posse pretij restitutionem, opponendo de scientia, quam emptor non habuit, nec habere potuit, dum iustè credere debuit cōstanti assertioni Fisci, cuius authoritate decipi non debuit,
7 text. enim in d. l. si fundum sciens, duo supponit, nempè fundum verè esse alienum, & emptorē habuisse verā, & certā scientiam, rem, quam emerat, esse alienam, hic autem in præsenti casu Castrū venditum nec est alienum saltim quod constat, vel constare possit tempore vēditionis, vt quia id non est declaratum, quinimmò Reg. Curia illud pacificè possidet, & tenuit ab antiquissimo tempore tanquam rem domanialem propriam Regis, non obstante lite mota per Ecclesiam de anno . quæ per tot sæcula fuit sub silentio, & derelicta, immò cum inter Archiepiscopos Salernitanos fuisset annis ab hinc triginta D. Guzman Beltranus de Gueuara, qui ratione authoritatis, veluti Visitator generalis Regni, nactus occasionem, omnes lites Salernitanæ Ecclesiæ, cui præerat, suscitasset, & prosequutus fuisset maximo conatu, & strepitu, de ista tamen nullo modo meminit, & ex consequenti præsumendum est, de iure suo diffidisse, dum alioquin diligentissimus hoc ius indiscussū consultò reliquit, & vltrà debilitatem, & dubietatem iuris resultātem ex antiquissimis titulis priscorum Regum, vltrà ducentum annos inter se nedum diuersos, sed etiam planè aduersos, qui ex varietate Regnantium bellorum successus, capitula pacis, & remissiones inter retrò Principes factas, & leges, & edicta pluries diuersis temporibus antiquitùs latas pro possessoribus non turbandis, vt in edicto Pentimæ, & in *Pragmatica edita Thori*, maxima ex his, & alijs insurgit iuris præsumptio pro iustitia præsentis status rerum, & Rege possessore, etiam ex eo, quod cum Fisco instante, vt Ecclesia declararet tempus spolij, nedum renuit, sed fecit postmodum varias declarationes inter se aduersas, adeò vt ex authenticis monumentis fuerit defensor
8 Ecclesiæ conuictus, Regem, non Ecclesiam longè antè spolium possedisse tanquam vniuersalem dominum, qui in suo Regno quòad domanialia fundatam habet intentionem contrà omnes, vt ex *cap. omnes Basilicæ* 16. *q*.7. tradit *Isern. in cap. Imperialem*, §. *illud quoq; præcipimus*, *nu*.68. *in fin*. vbi dicit, quod sicut omnia, quæ in Diœcesi sunt, præsumuntur esse Episcopi, sic omnia, quæ sunt
9 in Regno præsumūtur Regis, sicut sunt omnia feuda, & Castra quaternata, vbi *Liparulus lit. A.* & potissimè contrà Ec-
10 clesiam regulariter feudorum incapacē, cuiusmodi in Regno præsumuntur esse omnia Castra, & ex his nullo modo sunt applicabiles termini *d. l. si fundum sciēs*, siquidem tametsi licitator habuerit notitiam litis, non tamen credere debuit, nec potuit, Castrum possessum per Regē pertinere ad Ecclesiam, sed quo maiorē, & magis certam habuit vetustissimæ litis scientiam, eo plus existimare debuit, iuxtà Fisci assertionē, litem fuisse inanē, & sine solido fundamento iustitiæ, vt in
11 puncto aduertit *Surdus* in suspitione litis leuis, & vanæ, quod non sit in consideratione, tanquam leuis, & vani timoris *decis*. 183. *nu*. 6. maximè dum per tot sæcula fuit ipsius expeditio neglecta, & proindè excusandus est, dum promptè se obtulit emere cum onere litis, spe tamen victoriæ Fisco protegente, sub cuius defensione benè emptor existimare poterat, se esse tutum, ex cōsideratis per *Surd. d. decis*. 183. *nu*. 7 *& seq*. tempore
12 etenim necessitatis, & bellorum, quibus vndiquè Monarchia conflictatur, non facilè est admittenda decisio *l. non puto ff. de iure Fisci*, nec quod de Traiano refert *Plinius in Panegirico*, aliud verò est in emptore emente scienter rem alienā,
13 qui iure de euictione agere nō potest, & etiam carere pretio, quia præsumitur pretium donare vēditori, & fatuè agere;
14 quamuis enim stipulator rei alienæ aliquo modo excusari possit, dum agit, vt sibi res aliena promittatur absque pretij erogatione, aliud est autem in emptore fatuè soluente pretium, vt hoc discrimē colligitur ex *l. si is, qui pro emptore*, §. *fin. ff. de vsucap.* vbi *glo. & DD.* notant, & *Cuiacius*

iacius aduertit, emptorem rei alienę erogando pretium, maximam fatuitatem cōmittere, quæ sine rubore defendi non potest.

Et si dicatur pro Fisco, quod alioquin illa oblatio, & consensus præstitus per emptorem emendi non obstante lite, & cum ipsius onere, esset superflua, & nihil operari posset.

Prompta est resolutio, siquidem plures effectus potuisset dictus consensus præstitus operari, saluo iure amissionis pretij, Primò enim cum potuisset recedere ab oblatione emendi, etiam
15 si sub hasta fuisset sibi tanquam plus offerenti terra liberata ex notitia superuenientis euictionis in limine contractus, iuxtà *text. in l. si post perfectam 24. C. de euict.* exornata per *Afflict. decis.* 171. *Franc. decis.* 555. *& 557. & Surdum dec.* 183. non licet tamen hoc iure, & remedio vti. Secundò quia per dictum cōsensum remisit ius, quod offerens habebat, vt si voluisset non obstante notitia litis ad emendum accedere, potuisset Fiscum cogere ad litis expensas subministrandum, & ad promittendum, ipsum emptorem victorem reddere, quamuis
16 Fiscus non teneatur cautionem præstare, licèt immineat euictio, sicut nec alius priuatus diues, qui notoriè sit soluendo, iuxtà dictam *decis. Afflicti* 171. quam probauit in Fisco Senatus Mātuanus in dicta *decis. Surdi* 183. *in fi.* vbi *Surd.* ad-
17 uertit, quod licèt Fiscus regulariter non sit idoneus fideiussor, ex *Afflict. decis.* 88. tamen id non procedit quando Fiscus est iam obligatus. Et tandem tertiò si non pręcessisset prædictus consensus offerentis, quatenus fuisset simpliciter
18 sequuta venditio, Fiscus, qui regulariter vtitur iure priuati, *l. cum quidam §. Fiscus ff. de vsuris, l. Fiscus 6.* vbi *glo.* 1. citat concordantes *ff. de iure Fisci*, nō solùm fuisset adstrictus emptorem ipsum victorem reddere, sed in casu succumbentiæ obli-
19 gatus fuisset de euictione, quæ importasset, quanti emptoris interfuisset rem venditoris fuisse, etiam respectu lucri, *l. venditor 8. ff. de euict.* quamuis ad duplū
20 minimè teneatur, quod aliàs in priuatis subintelligitur duplæ promissio, etiam si non sit promissa, *l. si dupla*, quæ est 2. *ff. de euictio.* & in Fisco est speciale, vt etiā
21 si Procurator Cæsaris rem aliquam vendiderit, & duplum, vel triplum pro euictione promiserit, tamen Fiscus ipse simplum præstabit, *l. si procurator* 5. vbi *glo.* 1. quod nec procurator vēdens præstabit, nisi simplū, *ff. de iure Fisci*, cuius *tex.* deci-
22 sionē procedere, cū Fiscus rem vēdit vt suam, secus si vendat vt rem sui debitoris, vt declarat *Peregr. de iure Fisci lib. 6. tit. 4. sub nu. 36.* quibus omnibus per dictum consensum perficiendi, & exequēdi contractum cum onere litis, videtur renunciatum sub sola reseruatione pretij dumtaxat, cuius restitutioni fatuum fuisset emptori renunciare, & periniquum Fiscum lucrari cum ingenti alterius ia-
23 ctura, quod omnimodo iura abhorrent, cum, teste *Cicerone*, non tam natura à morte abhorreat, quàm quod quis cum aliena iactura locupletetur, præsertim in Fisco, qui Principem repræsentat, vt in *l. 1.* vbi *glo. & Bart. C. de iure Fisci lib.* 10.
24 quem Principem, præsertim supremum, decet se abstinere à lucro minus iusto, longè plusquam alios, vt latè scripsi *lib. 1. Controuers. Illustr. cap. 2. ex nu. 6.*

Et ità pro Illustr. Principe Noyæ emptore fuit decisum per Reg. Camera in Collaterali me referēte die Veneris 24. Septembris 1638.

SVMMARIVM.

1 *Rex potest belli vrgente necessitate pro status defensione distrahere terras domaniales, non obstantibus quibuscunque priuilegijs. Item pro satisfaciendis venditoribus, ex quorum pecunia exercitus fuit seruatus, nu. 5. & intuitu habendæ pacis, nu. 22.*

2 *Defensio, quæ fit in statu Mediolani habetur pro immediata Regni Neapolitani defensione.*

3 *Pretium proueniens ex venditione domanialium potiùs debet conuerti in præsētem necessitatem belli, quàm solui creditori, cuius pecunia in eandem causam fuit erogata, & ità decisum num. 4. sed intellige prout nu. 33.*

6 *Dispositio* text. in l. Lucius 11. ff. de euict. &

& Item si verberatum §. item si fortè ff. de rei vindic. *pluribus exornatur, & nu.7. & de intellectu vide nu.10.*

8 *Princeps ex iusta, publica, & necessaria causa potest auferre priuatis dominiũ acquisitum de iure gentium, refuso tamen pretio, nu.7. & 16. vtitur subditorum diuitijs, nu. 15. reditus assignantur, vt non solùm in pace, & iustitia Rempublicam conseruet, sed etiã vt honorificè viuat, num. 13. pacis occasione tollit, & remittit iniurias, & damna subditis illata, nu.22. in modico potest iuri tertij praiudicare, num. 37. & iuri quærendo, nu.38.*

9 *Pretium integrum dici põt modicũ respectu voluntatis, dum res ab inuito aufertur.*

11 *Defensio status omnium dicitur causa publica, item cõseruanda militia, n.17.*

12 *Fisci vtilitas à nõnullis censetur priuata, intellige cum distinctione, de qua num. 14. sibi applicata propter necessitatem belli poterit retinere, quousq; bellum durat, nu.41. item pretium terra vendita, & redemptæ, nu.42. pro debito Primipili est doti anterior, num. 18. & ratio assignatur, nu.20.*

19 *Officium Primipili quid sit, quàmuis dictum nomen hodie non sit in vsu, attamen leges de eo loquentes poterunt praticari in magno Thesaurario, & in eo, qui prouisor exercitus nũcupatur, n.21.*

25 *Pax est adeò bonum, quod omnibus rebus mortalibus præponderat, non patitur molestari possessores ob res amissas in bello, nu.23. eius occasione exempti grauantur, quando aliter haberi nõ potest, nu.24.*

26 *Pecunia præsumitur versa in publicam vtilitatem, quando in eam causam fuit accepta, vel illi causæ confestim satisfactum, num.27. siue cum ea redempta res necessariò restituenda pro exequutione capitulorum pacis, nu.28. aut dimissus creditor, cuius pecunia fuit conuersa in eandem causam, nu.29.*

30 Vlpiani *sententia in* l. quæsitum ff. de priuil. creditor. *loquens de actione funeraria, expenditur, & commendatur.*

31 *Creditor posterior potior existimatur, si eius pecunia confestim fuit soluta creditori priuilegiato, habet reuocationem, si ex eius pecunia fuit dimissus anterior, nu.32.*

34 *Causa de præsenti præfertur causæ de præterito, quæ est publicæ vtilitatis minoris, cedit maiori, nu.35.*

36 *Alimenta de futuro sunt magis priuilegiata, quàm de præterito.*

39 *Regula de iure quæsito non tollendo, non procedit in iure quærendo, vel sub conditione quæsito.*

40 *Dilatio quæ à Principe debitoribus conceditur, dicitur res modici præiudicij.*

43 *Decisio in præsenti causa refertur.*

ARGVMENTVM.

Princeps distrahere an possit terras domaniales, non obstantibus quibuscunq; priuilegijs, vt ex pretio dimittatur creditor, cuius pecunia fuit versa in publicam, vtilem, & necessariam causã belli. Et quid si talis creditor retineat bona necessariò restituenda pro executione capitulorum pacis.

RESPONS. XXVII.

CVm per plura decreta, facta relatione per Reg. Cameram in Collaterali Cõsilio, coràm Excellentissimo Duce me referente, fuisset prouisum, esse procedendum ad venditionem, seù infeudationem Casalium Ciuitatis Nolæ, iuxtà decretum generale latum sub die 25. Februarij 1638. non obstantibus amplissimis priuilegijs eidẽ concessis ab Inuictiss. & immor. mem. Carolo Cæsare de anno 1533. eiusque fęlicissimis successoribus, etiam ex causa onerosa in manutenendo exercitum Imperialem, maximo sumptu, & egregia fidelitate, & soluendo ingentes pecuniarum summas in subsidium bellorum sub Principe Orãgiæ Neapolitano Prorege, & vt obtineret Regium domaniũ, & se

& se redimeret ab infeudatione facta per eundem Carolum Cæsarem Principi Sulmonis, præter alia seruitia cum maxima impensa, deindè succesiuè Regiæ Coronæ facta, præsertim in substinendo præsidium Hispanæ militiæ, vt prompta esset ad Regni tutelam, vel aliam expeditionem, cum promissione amplius de soluendo ann. duc. 2000. ad murorum reparationem pro fortificatione Ciuitatis, quam vsque in hunc diem perfectè impleuit, se fidelissimam suis Regibus ostendendo, prout prisco tempore se talem præbuit Romanis cum Senatu regeretur suo, teste *Frecc. de subfeud. lib. 1. §. Regnum, nu. 2*.

Tandem cum occasione capitulationis pacis initæ inter Excell. & strenuos Duces Hispanos exercitus Regis nostri Marchionem scilicet de Leganes Gubernatorem status Mediolanēsis, & D. Franciscum de Melo Lusitanū Marchionem . . . Siciliæ Proregem cum Serenifs. Duce Parmæ, dum is à Regis nostri obsequio desciuerat, fuisset eidem Duci promissa restitutio Ciuitatis Castrimaris de Stabia, & Roccæguglielmæ, quas anteà tenebat in Regno in feudum, & fuerant insolutum data Internuntio Serenifs. Regis Poloniæ in satisfactionem duc. 175. mil. quos consequi debebat à Reg. Curia potentissimi Regis nostri, & pro redimendis dictis feudis à manu Regis Poloniæ, vt fieret promissa restitutio Duci Parmæ, esset facta consultatio, posse vice dictorum Castrorum assignari dicta Casalia Ciuitatis Nolæ pro pretio conuento, cum potestate vendendi.

Fuit pro parte Ciuitatis prędictæ, ad impediendam exequutionem, oppositū, quod quatenus iuxtà decretum generale, & alia subsequuta, potuisset Fiscus procedere ad separationem Casalium ab ipsa Ciuitate, eorumq; iurisdictionis vēditionem sub hasta, id tamen minimè
1 permitti poterat, nisi ex causa publica necessaria, vt pretium exinde perueniēdum cederet pro substinēdis copijs militū Regij exercitus in Gallia Cisalpina, & defensione status Mediolani aduersùs Gallorum impetum, atque conatum, qui fuit per Regem nostrum, eiusq; Cōsilium belli, & status habitus pro imme-
2 diata defensione Regni, ac si inuasum esset idem Regnum, dum satis compertum, & notum sit, quod irruentibus Gallis in agro Mediolanēsi, ipsisq; ibi admissis, possent vi, aut fędere cum ipsis inito, Ianuenses cogere, vt à deuotione nostri Regis discederent, & cum ipsorum auxilio, vel illis conniuentibus, vel inuitis, Regnum Neapolitanū, deuictis Castris Etruriæ intermedijs, inuadere.

Non autem id permittēdum erat pro exoluendo ęre alieno contracto cum di-
3 cto Serenifs. Rege, permissum enim ex causa publica, nedum præcisa, & necessaria, sed vrgentissima defensionis Status Mediolani, ex qua proximè dependebat tutela Regn, & dominij Italici, nō debebat extēdi ad aliam, causa dimittēdi creditum, tametsi vrgens, & priuilegiatū Serenifs. Regis Poloniæ.

Idque allegabat Aduocatus Ciuitatis fuisse decisū aduersùs Excell. D. Margaritam de Aragonia Principē Bisiniani,
4 quæ cū emisset terrā Graniani venditam ex causa publica, non obstante quod se redemisset pro obtinendo domanio, & soluisset emptrix pretium duc. 20. mil. qui fuerunt impensi ab Excell. Comite Montisregij Prorege, & assignati Assētistis in satisfactionē literarū cambij missarum pro substinendo exercitu, cum tamen visum fuisset Regi nostro clementiss. conseruare dictam Terram Graniani in Regio domanio pro certo oblato seruitio, & simul iussisset pluribus Regijs præceptis restitui pretium per emptricē solutum, dum prætendisset illud cōsequi ex pretio oblato per Casale Afragolæ huius inclitæ Ciuitatis, quod ad euitandam similem venditionem obtulit, & postmodum soluit duc. 20. mil. ex causa transactionis pro cōseruando domanio, iam per Fiscum acceptatæ, quamuis allegasset, non esse inconueniens pretium redactum ex causa transactionis prædictæ debere cedere in satisfactionem sui crediti, quod fuerat solutum, & versum in alimonia, & stipendia militum, & sic non minus pro eius credito posse applicari pecuniam peruentam ex venditione,

ne, vel transactione domaniorum, quàm si immediatè venderentur domania, vt pretium per Assentistas mediantibus literis cambij remitteretur ad Ducem exercitus, vel solueretur ipsismet mercatoribus pro pretio, & valore pecunię, ad exercitum transmissæ. His tamen non obstantibus in dicto casu fuit decisum, pecuniam perueniendam ex dicta trãsactione oblata per dictum Casale esse soluẽdam Mercatoribus, qui literas dedesant, non autem dictæ emptrici pro eius credito, tametsi priuilegiato, & dependẽti ex eadem causa publica, vndè idem videbatur decidendum in casu præsenti, vt non possit procedi ad venditionem Casalium Nolæ pro dimittendo credito, tametsi priuilegiato debito dicto Serenissimo Regi Poloniæ.

Attamen pro Fisco in contrarium dicebatur, pecuniam æris alieni contracti cum dicto Serenissimo Rege fuisse immediatè, & directò applicatam, & solutam Negotiatoribus, & Assentistis, qui non aliter dedissent literas cambij singulis duobus mensibus necessariò transmittendas per nostrum vigilantissimum Proregem Ducem Medinæ, Marchioni de Leganes Duci exercitus Mediolanẽsis, quod maxima diligentia, & incredibili solertia fuit continuatum, nisi fuisset numeratus valor literarum Neapoli, qui fuit de pecunia assignata Regi Poloniæ super Dohana mænę pecudum, quæ cum debuisset solui Regi, nedum creditori, sed domino effecto illorum introituum per assignationẽ, non solùm ipso inscio, sed contrà expressam voluntatem sui Internuntij, & ministri Neapoli residentis necessitate cogente, fuit per Regiam Curiam, & Fisci administratores soluta pro pretio literarum cambij, & conuersa in stipendia Exercitus, qui fugauit, & expulit Gallos ab obsidione Vrbis Valentiæ, & dominio Mediolanensi, vn-
5 dè cum pecunia Regis fuerit Exercitus cõseruatus cũ tã grandi publico beneficio, & Regis seruitio, quis negare poterit pro satisfaciendo quod Regi debetur ex tã publica, iusta, & necessaria causa, re tã vtiliter, & gloriosè gesta, posse terras domaniales vendi, vt pretium Regi soluatur, eandemq; causam publicam vigere verè, vel interpretatiuè, argumen o *glos. in l. & an eadem 14 ver. concurrunt ff. de exception. rei iudic.* cum non solùm pro substinendo exercitu pro defensione status Principis, sed etiam pro remunerandis militibus, qui strenuè pugnarunt, possit, & soleat Imperator dominium iustè quæsitum à priuato auferre, vt etiã
6 veteranis in pręmiũ assignetur, *l. Lutius Titius 11. ff. de euiction.* vbi prædia empta per Lucium Titium, qui partem pretij venditori soluerat, fuerunt veteranis in præmium assignata, quod, vt subijcit ibi *Accurs. in 2. glos.* faciunt quandoque Principes, fundos, & agros priuatorum militibus assignando, modico, honoris gratia possessori dato, *l. item si verberatũ §. item si fortè ff. de rei vendic.* vbi *glos. ver.*
7 *honoris* supplet, quasi esset dedecus si omninò gratis auferretur, cum alijs ad ornatum dictorum iurium adductis per *Felinum in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 28. de constitution.* in quo tametsi me non lateat, plerosq; DD. nimium, & variè restringere decisionem dictorum iurium, vt inter alia dixerint, quod licèt id aliquando factum fuerit ab Imperatoribus gentilibus, non sic tamen hoc saltim passim eorum exemplo practicandum à christianis Principibus, cum regulam futuris negotijs gerendis non præscripserint, vel saltim sit integrũ pretium exsoluendum, & aliter, vt per *Zasium consil. 10. ex num. 9. lib. 2.* relatum à *Petro Antonio à Petra de potestate Principis, cap. 24.* incip. *circà illam quæst. sub nu. 79. vers. non obstat decimò,* & iterum *in §. superest modo videre de veritate 7. quæst. principalis, nu. 49. verb. secunda difficultas,* aliquibus in contrarium affirmantibus, verissimam esse conclusionem, quę ex dictis iuribus ad augendam Principis potestatem elicitur, & nonnullis ampliùs asseuerantibus, vt nec teneatur eo casu Princeps pretium restituere, idq; authoritate *glos. in l. si locus §. fin ff. quemadmodum seruitus vendicetur,* quam refert idẽ *Petra in d. §. superest modò sub nu. 35.* attamen vera, & receptissima est senten-
8 tia, vt possit Princeps supremus tollere, & auferre priuatis dominium ac quisitũ

de-

de iure gẽtium, ex cauſa iuſta, publica, & neceſſaria, reſtituto tamen integro pretio, dicta *l. Lutius ff. de euictionibus, l. venditor, §. ſi conſtat, ff. communia prædiorum, & l. 2. C. quibus ex cauſis ſerui pro præmio libert. accip. Iſernia in capitul. 1 § ſimiliter, numer. 27. circà finem, de Capitaneo qui Curiam vendidit*, vbi *Afflictus num. 6. & in tit. quæ ſint regalia num. 23. & 53. & in prælud. Conſtitutionum Regni num. 60. Lucas de Penna in l. prædia numer. 52. circà finem C. de locat. prædiorum ciuilium. lib. 11. Iaſon in l. Barbarius, num. 36. de offic. Præfecti prætorio, Menoch. de arbitrarys lib. 1. cent. 1. quæſt. 48 num. 10.* vbi citat *Socin. Iaſon. Ruinum G. Zad Rubeum*, & alios, *Afflict. deciſ. 321. nu. 17. Gabriel communium concluſionum ſub tit. de iure quæſito non tollendo, concl. 2. nu. 25.* nec obeſt *textus in d. l. item ſi verberatum, §. item ſi fortè cum gloſa*, qui videtur probare, non eſſe integrum pretium reſtituendum, quia vel

9 intelligi debet modicum pretium reſtitui etiam integrum, habito reſpectu ad voluntatem Domini, à quo inuito extorquetur, *l. nec quaſi* 70. iuncta *gloſ. ff. de rei vendicat. Baldus in l. non intereſt, quod metus cauſa*, ſiquidem certum eſt, conſiderari intereſſe voluntatis, *l. fin. ff. de vſu, & habitatione*, quam exornat *Iſernia in l. Imperialem. num 4. de prohibita feudi alienatione per Federicum*, & concordantes citat *Epiſcopus Liparulus in additionibus ad eundem in cap. 1. verſic. & ſi Dominus, numer. 9. in fine, lit. F. de milite vaſallo*, ea ratione, quia qui me cogit, damnum infert, cum loco damni habeatur quod amittam voluntatis arbitrium, *Baldus in l. 1. col. 5. 2. lect. ff. de legat. 2.* facit *l. inuitum 11. C. de contrahenda emptione*, exornata per *Couarruu. lib. 3. variarum, cap.* 14. aut & ſecundò *in d. §. item ſi fortè*, dixerunt aliqui narrari ſimpliciter factum, quod ibi contingit, vt fuerit modicum datum, non quod de iure ſufficiat, quia non quod factum fuit, ſed quod fieri debuit, intuendum eſt, vt intellexit illum *text. Iſern. in dicto cap. 1. §. ſimiliter, poſt num. 27. verſic. item dabit rem alterius*, vbi *Afflict. num. 6.* vel & tertiò ſenſus illius *text.* eſt, vt modicum

10 pretium fuerit datum ab actore reo conuento rei vendicatione, cum verò quoad Principem, qui aſſignauit militibus, remanerent illæſa iura pro conſecutione integri pretij, vt latiùs explicat *Loffredus in parafraſi in dicto capit. 1. §. ſimiliter, de Capitaneo qui Curiam vendidit*, & quod integrum pretium ſit reſtituẽdum in terminis cõmuniter, infinitis relatis probat *Peregr. de iure Fiſci lib. 5. tit. 2. num. 52.* vbi ſubdit, quod condigna ſatisfactio reputatur pretium rei æquiualens, citat *Roland. conſil. 71. in tertio*, & aliquid *conſil. 69. in ſecundo*, ſcripſi, & plura allegaui *lib. 1. controuerſ. illuſtr. cap. 52. n. 21. cum ſeq & 27.* defen-

11 ſio autẽ, & tuitio Regni, vel ſtatus, quæ publicam vtilitatem omninò cenſetur includere, cum omnium ciuium, & ſubditorum, ſiuè conſiderentur illi collectiuè ſub nomine Vniuerſitatis, ſiuè ſeparatim, & ſinguláriter interſit vim hoſtium repellere, ſiuè dicamus id reſpicere vtilitatem Principis, & Fiſci, cuius vtilitatem conſtat importare bonum publicum, *l. vtilitas C. de primipilo, lib. 12.* & præſertim hoc eſt indubitabile in pecunia principaliter deſtinata ad ſtipendia, & annonam militum, quo caſu dicitur agi de vtilitate publica principaliter, cum in militibus conſiſtat defenſio, & conſeruatio totius Reipublicæ, *l. miſſi C. de exactoribus tributorum*

12 *lib.* 10. quamuis enim multi dixerint, vtilitatem Fiſci non cenſeri publicam, ſed potiùs priuatam Principis, ad quod ſolet citari *textus in l. vnica § finali*, vbi *Salycet. & Corneus C. de caducis tollendis*,

13 cum reditus Principi fuerint aſſignati, non ſolum vt Rempublicam in pace, & iuſtitia conſeruet, & ab hoſtium incurſu defendat, ſed etiam vt ex illis honorificè, & ſecundùm dignitatem ſe, & familiam aleret; ipſa inquam defenſio iuſta, & neceſſaria cauſa, ut undè digreſſi ſumus, reuertamur, cenſetur, vt tradit *Lucas in l. 1. C. vt Ruſticani ad nulla obſequia, lib. 11. Rolandus conſil. 1. numer. 116. lib. 2.* & eſt *textus in l. 11. titul. 28. partit. 3.* Attamen cum agitur

de pecunia répoſita, & deputata in ærario, vel redacta, aſſignata, expenſa, aut etiam deſtinata principaliter ad publicas neceſſitates, & maximè ad hoſtium expulſionem, ferè ab omnibus commu-
14 ni calculo probatur opinio *Bart.* affirmantis, in Fiſco agi de vtilitate publica principaliter, *Connanus lib.3.commentar. cap.15.num.5.* & in hoc caſu ceſſat regula, quod Fiſcus cenſetur iure priuati, de qua per *gloſam* receptam in *l.1. C. de petit. hered.* vt magiſtraliter de more explicat *Barboſa in l.1.part.7.ex num.5.* & propriè *num.6.verſic. neque repugnat, num.8.in fine, 9. verſic.ex quibus, & decimo ff.ſoluto matrimonio*, vbi *num.14.* declarando verba *Bartoli in d.l.1. num.25.* ex *Alexand. num.44.* & alijs reſoluit,
15 quod vbi immineat neceſſitas publica, poterit nedum Princeps, ſed Reſpublica vti diuitijs ſubditorum ad eam neceſsitatem publicam propulſandam, & ſubdit in *verſic. & declarando hoc modo* ceſſare omnes difficultates, quas excitant *Doctores* in materia dictæ *legis item ſi verberatum, §.1. ff.de rei vendicat.* quod optimè confirmat idem *Barboſa num.17.* non enim ſolum nobis nati ſumus, ſed Reipublicæ, *l.1.§.generaliter, ff.de ventre in poſſeſſionem mittendo.*

Siuè etiam directò reſpiciamus ipſam vtilitatem publicam, & vniuerſalem Regni, vel Reipublicæ, conſtat ex rece-
16 ptiſsima ſententia, Principem poſſe tollere dominium, & alia iura quæſita de iure gentium, vt latiſsimè poſt *Bart. in l.fin. C. ſi contrà ius, vel vtilitatem publicam*, reaſſumit latiùs probando *Petra in dicto § ſupereſt modò*, vbi ex *Archidiac. Fulgoſio, Salycet. Caſtrenſ. Panor. Alex. Iaſon. Decio, Ruino, Zaſio*, & alijs tradit ibidem *Petra num.7. & 9.* vbi etiam
17 probat, cauſam conſeruandæ militiæ pro ipſo exercitus, & militum ſtipendio cenſeri abſque dubio publicam, & neceſſariam cauſam concernentem omniũ vtilitatem, & ob id fuiſſe conceſſum Fiſco illud maximum priuilegium, quod pro debito primipili præferretur etiam
18 doti anteriori, eò quòd primipilo, qui erat primi ordinis in exercitu ductor; ideſt, qui primum pilum, ideſt ordinem
19 ducebat, cuius milites primipilarij vocati erant, concedebatur etiam diuidenda annona militaris, proptereaque, & ipſa annona primipilus eſt appellata, vt probant *lex 3. 7. & 8. C. de cohortalibus lib.12. l.ſed & milites §.fin. l. non ſolum §. qui primipilum ff.de excuſ. tutor.* confirmat *Lucas in dicta l. vtilitas in fine, Alciatus, Pirrus, Bolognetus, Cuiacius, Connan. Rota, Vegetius*, & alij, quos refert *Barboſa in d.7.par.l.1.poſt num.2.& num.3.* vbi ideò dicit, debitum
20 primipilare eſſe adeò priuilegiatũ, quia ceſſatio, vel fraudatio annonæ ſtipendiorum, & præmiorum militum directò tendit ad euerſionem ſtatus, & Reipublicæ, ſiquidem milites priuati ſuis cibarijs, & ſtipendijs, ſigna, & exercitus deſerunt, quo vtique Reſpublica permanet, defenditur, & conſeruatur, de quo tamen primipilo, eius origine, officio, & alijs ex *Plin. Liuio, Cicerone, Valer. Mar. Halicarnaſ. Alexand.ab Alexandro, Iulio Barbar. Sigonio, Anton. Auguſt.* & innumeris meliùs omnium, quos viderim, curioſè tradit *Surgens de Neapol.illuſtrat. cap.5.ex numero 16.* vndè infertur, quod licèt huiuſmodi officium hodiè quòad nomen non ſit in vſu, remanet iuris diſpoſitio, quæ practicari poteſt in Theſaurario ge-
21 nerali Principis, vel in eo, qui dicitur Prouiſor exercitus, vt benè aduertit *Capycius deciſ.129.numer.15. Peregrinus de iure Fiſci, lib.6. titul.6. num.43.* quod ſequitur Barboſa *dicto loco num.3. vſque ad finem*, de quo tamen me remitto ad ea, quæ ſcripſi ſupra *Reſponſo 6. Fiſcali ex numero 63.& Reſponſ.8.numer.15. & num.16. verſic. rationes*, & nunc addo *Couarr.variar.lib.1. cap.16.num.7. Caſſaneum in catal.glor.mundi par.4.conſid. 20.in fine part.1. concluſ.7. Coraſ.miſcel. lib.5.cap.4.& Briſſon.de verborum ſignificat.lib.14. verbo primipilus, & primipilaris*, & maximè prædicta procedunt, vbi cum neceſſaria publica defenſione concurrit etiam bonum firmandæ pacis, vt hic fuit pactum in ſpecie, vt reſti-

restituantur terræ confiscatæ, & ablatæ à Duce Parmæ in executionem capitulorum pacis, quæ pax aliter haberi non poterat, quam restituta pecunia Regi, cui Castra Ducis fuerunt consignata pro eius credito, quod aliter ad præsens dimitti non poterat, nisi ex pretio domanialium, nec Rex resti-
21 tuisset Castra, nisi satisfacto sibi de credito, vnde constat, pacem aliter haberi non potuisse, & ex consequenti intuitu habendæ pacis, si cętera omnia deficerent, Casalia ista potuissent alienari, vt pretium solueretur Regi, ad tradita per *Fulgosium consil.* 143. in pace enim quęrenda, & confirmanda consistit præcipuè publica vtilitas, *Baldus, Angel. Iason,* & alij relati à *Petra locis*
22 infrà citandis, & occasione pacis tollit, & remittit Princeps omnia damna, & iniurias illatas subditis, vt nec res amissas in bello, nec possessores ipsarum intuitu pacis molestari valeant, *Doctores*, & casus enumerat *Petra in 2. dubit. princip. §. capio nunc secundam, sub num.* 39. & latiùs in *§. subijciamus nunc exempla, ex numer.* 15. *versic. nonus casus, & numer.* 62. *in versic. vigesimus septimus casus*, & iterum in *§. superest modo, num.* 27. *vers.* 7. *ista conclusio*, vbi citat, & sequitur *decisionem Capyc.* 166. *num.* 6. & 7. & *numer.* 32. *versic. & hac qui-*
23 *dem*, ampliat, vt licitè retineri possint bona aliena donata per Principem in foro conscientiæ, & *numer.* 33. quod etiam exempti grauari possunt quando aliter Princeps prouidere non potest publicę necessitati, & ità sępè pro bono pacis id practicari à Regibus, testatur
24 *Capycius decis.* 51. *in fi. & decis.* 69. *in princ.* quia sępè Proceres aliter se non cōcordassent, ex *Capyc. in dict. decis.* 166. probat etiam *Petra in d. §. subijciamus nunc exempla*, dicens cum *Capycio* stare cōmunem opinionem, in quo videndus est omnino *Peregr. de iure Fisci, lib.* 5. *tit.* 2. *nu.* 49. & 50. vbi testatur de communi, Principem pro bono pacis, & pro vtili statu Regni, & Reipublicę, & sic ex causa legitima posse tollere dominium, ex re-
25 gula *dict. l. Lucius*, quia pax adeò grande bonum est, vt in rebus humanis nihil gloriosius, nihil delectabilius, aut vtilius audiri, aut concupisci, & possideri soleat, teste *Augustino de Ciuit. Dei*, relato per *Albertc. in l.* 1. *in princ. C. de caducit. tollend.* vbi multa scribit de laudibus pacis, *Barbat.* & vterque *Socin. Bero.* & alij, quos refert *Peregrin. d. loco nu.* 50.

Et sic duplex causa, publica, & necessaria hic concurrit: Prima, vt soluatur debitum contractum cum Rege, cuius pecunia fuit conuersa in alimoniam exercitus, de quo euidentissimè constat, nec in facto dubitari potest, & si deficeret probatio, adessent plures iuris notorię præsumptiones, quę id liquerent, Prima etenim cum constet, Reg. Curiam accepisse introitus assignatos Serenissimo Regi tempore vrgētissimę necessitatis, quo indigebat pecunia, & accepisse in eam causā, quinimmò assignasse negotiatoribus pro pretio literarum cambij,
26 vnde patet versam fuisse in eam causam necessariam, & publicam, iuxtà *glos. & Doctores in authent. hoc ius porrectum C. de sacrosanct. Eccles. Petrus, Cynus, & Bald. in l. vltim ff. de exerc. act. Salycet.*
27 *Castr. & Dec. in l. ciuitas ff. si certum petatur.* Secundo, cum confestim recepta pecunia fuerit satisfactum illi causæ, quia tunc præsumitur satisfactum ex ea pecunia, vt post *DD. in dictis locis* benè explicat, & confirmat *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *centur.* 5. *cas.* 432. *nu.* 34. & 38.

Et altera, quia tametsi ex alia simplici causa non priuilegiata fuisset æs alienū
28 contractum cum Rege Poloniæ, necessariò erat ipsi satisfaciendum de suo credito, vt sequi potuisset redemptio Castrorum, quę restituenda erant serenissimo Duci in executionem capitulorum pacis, ut fundant *Felin. Capyc.* & alij.

Vt autem conseruetur illęsum priuilegium causę, eumdenque effectum producat, nihil interest, an pecunia redigenda ex venditione Casalium soluatur directè, & immediatè militibus, siuè negotiatoribus pro illa remittēda ad exercitum, pro militum stipendijs, vel quod sit soluenda ei, cuius pecunia fuit con-

29 uersa in eam publicam causam, vt mihi videtur respondisse *Vlpian. in l. quęsitum*, quæ est *secunda ff. de priuil. cred.* ibi, *quæsitum est ità demum priuilegium habeat funeraria, si is, cuius bona veneũt, funeratus sit, an etiam si proponas, alium esse funeratũ*, & hoc iure vtimur, vt quicunque sit funeratus, idest siuè is, cuius de bonis agitur, siuè quid is debuit, quod reddere eum si viueret funeraria actione cogi oporteret priuilegio locus sit, priuilegium igitur apertè con-
30 cedit *Vlpian.* etiam pro ære alieno, quod is debuit, quod reddere eum cogi posset, *& Glo. & Bart.* explicant, funerariam actionem censeri priuilegiatam, siuè fuerit funeratus defunctus, siue alius, cuius onus funerandi ad eum spectabat, & in *l. si ventri* 8. *§. eorum ratio, ff. de reb.*
31 *author. iud. poss.* idẽ *Vlpia.* addit, *eorũ creditorũ rationem priorem esse, quorũ pecunia ad creditores priuilegiatos peruenit*, & peruenisse pecuniam decidit, nedum in ea, quæ statim profecta est ab inferioribus, ad priuilegiarios, sed etiam si per debitoris personam, & sic debitoris facto, creditori priuilegiario numerata sit, & ità benignè accipi, si non post aliquod interuallum id fiat, vbi *glosa vltima* ampliat, etiam si ex interuallo id fiat, cum pecunia accipitur in eam causam, confirmatur ex eiusdem responso in *l. ait Pretor* 10. §. *ità demum ff. quæ in fraudem*
32 *creditorum*, vbi creditores pręteriti habent reuocatoriã, non creditores, quos posteà debitor sortitus est, sed si eorum pecunia, quos fraudare noluit, priores dimisit, quos fraudare voluit, reuocationi locus erit, cum in locum priorum successerit.

Satis autem dictum fuit, esse disparem casum ęris alieni contracti cum Principe Domina Margharita de Aragonia occasione emptionis terrę Graniani, siquidem non fuit dubitatum, in eo casu ipsam emptricem non remanere creditricem priuilegiatam ex causa dictę emptionis, dum ipsa emerat terram domanialem venditam ex causa publica, sed cum aduerso fato, eadem causa necessitatis belli, nedum perseueraret, sed in
33 immensum creuerit, ob quam pecunia, quę ex venditione aliorum domanialiũ erat adhuc necessaria pro exercitus substentatione, ea de causa visum fuit Senatui pecuniam prædictam ex vrgentissima necessitate vigente, & aucta, potiùs illam conuertere in causam publicam pręsẽtem, quam in satisfactionem pręte-
34 ritæ causæ; instans enim, & pręsens necessitas pręfertur præteritæ, quia tametsi in eãdem publicam causam fuerit expensum pretium Graniani, tamen instanti necessitati conceditur potissimè priuilegium, nè status, vel Regnum pereat, *Alexand. Socin.* & alij apud *Crauettam consil.* 241. *columm. penult. vers. secundò respondeo, & vers. ad quintum*, *Petra in d. §. superest modò, sub num.* 12.
35 ex *Iason. Zasio*, & alijs docet, ea, quæ sunt publicæ vtilitatis minoris cedere debere his, quę concernunt maiorem publicam vtilitatem, *& num.* 30. enumerat quinque necessaria, vt Princeps ob causam publicę vtilitatis pręiudicet iuri tertij, quę omnia non dubitatur hic concurrisse, regulariter enim, quod magis priuilegiatum est, præferri debet, vt ex *Bart. & Iason.* probat *Barbosa in dict.* 7. *parte l. primæ, num.* 15. *in vers. succedit igitur*, vbi quod vtilitas publica maior tanquam magis communis, & latiùs patens præferenda est alijs vtilitatibus publicis, quod communiter recipi, vt verissimum probat *nu.* 16. *&* 17. confert quoque ratio *l. de alimentis* 8. *C. de transact.* quod licèt alimenta sint
36 priuilegiata, tamen, vt ait *Baldus, & DD. ibi*, multo magis sunt priuilegiata futura, ex quibus pendet vita hominis, quam pręterita, *Affl. decis.* 10. *Anton. Faber Maynar. Iaffred. Thesaur. Ludouic. Perus.* & alij, quos congerit ad *d. l. Epis. Ricc. in collect. decis. p.* 3. *collect.* 548. nec enim fuit ex hoc denegata in dicto casu restitutio pretij Principi Dominæ Margharitæ, sed dilata tantum solutio in tempus
37 magis oportunum, certum est enim, Principem posse in modico pręiudicare iuri tertij, ad notata per *Glos.* & alios in *l. quoties, de precibus Imperatori offerend. per Baldum in l.* 1. *in prima lect. num.* 6. *ff. de constitutionibus Principum, Petra dict. tract. c.* 24. incip. *circa illam quæst. nu.* 78.

&

& iterum in 2.*dubit.*§.*capio nunc,nu.*193.
38 ex quo fortè fluit,posse Principem præiudicare iuri alteri quærendo,inde dicũt *DD.* regulam de iure alteri quæsito non
39 tollẽdo,nõ in iure quęrendo,vel sub cõditione quæsito, quia æstimatur modici præiudicij, *Romanus, Calderinus, Felin. Paris.Rebuff.* & alij, quos citat idem *Petra in* §.*aliud quoque,in tit.de spe, quam quis habet ab intestato,nu.*24. & in puncto de dilatione ad soluendum, quam sæpè solet Princeps concedere debito-
40 ribus, quod dicatur res modici præiudicij, habetur in *d.l.quoties, & in l.vniuersa,C.de precibus Imperatori offerendis,Petra d.*§.*aliud quoq; nu.*59. & non mirum si applicata Fisco propter necessitates
41 bellorum retineri possunt,quousq; bellũ cesset, & pace Princeps fruatur, vt ex *Corneo, Alciato*, & alijs probat *Barbosa d.*7.*par.l.*1.*nu.*18.*in fi.vers. vel potiùs,& num.*19 *versic.vel etiam ff.solut.matrim.* Quinimò sicuti nõ tenebatur Fiscus restituere pretium terræ Graniani vendi-
42 tæ, nisi causa belli cessante, secundùm *Affl.in cap.*1.§ *similiter,nu.*20.*de Capitaneo,qui Curiam vendidit,post Lucam in l.prædia C.de locat. prædior ciuil. Petra d.* §.*superest modo,nu.*55. ità pariter non debuit Fiscus restituere pretium solutum per D. Margaritam emptricem, nisi cessante necessitate belli,& sic diuersa ratio
43 inter vnum casum,& alterum. Et sic tandem fuit decisum pro Fisco contrà dictã Ciuitatem Nolæ me referente in Collaterali coràm Excell.D. Duce Medinę de las Torres Prorege singularis prudentiæ die Veneris 18.Maij 1640

SVMMARIVM.

1 *Stilus adest receptus in Regno à tempore Reginæ Ioannæ II.& Alphonsi I.transferendi in infeudatione iurisdictionẽ ciuilem,& criminalem,cũ mero, & mixto Imperio,& cæteris prærogatiuis,& iuribus Regiæ Curiæ competentibus, & nu.*101.

2 *Dominus Prorex Neapolis ex potestate sibi tributa alienat domanialia,iuxtà decisionem Collateralis Consilij ex causis vt ibi,quod executum reperitur etiã quoad Casalia Vrbis.*

3 *Princeps ex priuilegio Fisco competenti potest vendere iurisdictionem super fumantibus in Casalibus domanialibus, cum omni prærogatiua, etiam transferendo iurisdictionum species, & corpora per priùs alijs concessa, & translata, quæ in feudum, vel allodium per concessionarios iusto titulo possidentur, & ex quo huius articuli decisio pendeat, & in hac materia nihil differre,num cõcessionarius possideat ex titulo lucratiuo, vel etiam oneroso in feudum, vel in allodium,nu.*5.

4 *Priuilegium Fisco tributum, vt ratione partis etiam minimæ vendat totum, vendicat sibi locũ nedum in toto consistente solito,& vniformi,sed etiã in toto integrali,ac generali,vel vniuersali,præsertim vbi maior, & dignior pars conceditur.*

6 *Penès Principem supremum omnia in sui natura sunt libera, & allodialia.*

7 *Expenditur pro Fisco in supposito casu* tex. in l.multrum interest, C. de commun. rer. alienat.& l.vnic.C.de vendit.rer. Fiscal.cum priuato commun. *& è cõuerso contrà Fiscum* text.l.si quis duas 6.§.si quis partem,ff.commun.præd. *cum similibus, & augetur oppositio nu.*12.*rursus opponitur,nu.*16.*& iterũ n.*17.*&* 18.*& ex* Bal.*nu.*127. *quibus oppositionibus respondetur, & primæ num.*19.*& num.*61. *cum seqq. secundæ n.*12.*cũ seqq. tertiæ n.*27.*cum seqq. & num.*115.*cum seqq.& nu.*126. *vsq; ad fin.*

8 *Fiscus ex priuilegio suo,reprobata opinione* Mart.*ex ratione partis potest vẽdere totum, etiam si res commodè posset diuidi,illudq; priuilegium esse clausum in corpore iuris.*

9 *Ciuitas nostra Neapolis ex titulo oneroso, & correspectiuo, est in possessione iuris Portulaniæ per terràm in recompensationem ingentium,& maximorum seruitiorum factorum S. M.*

10 *Communio,ex qua totum resultet in terminis subiectæ quæstionis, an inspicienda sit respectu corporis, siuè iuris pro indiuiso secundùm ea, quæ opponuntur*

ctio-

ctionem, quam vniuerſaliter habet in omnes homines, & habitantes, quod nō eſt, ſi concederet in vna particula, quod ſimiliter eſt in conceſſione facta Caſtri cum ſuis pertinentijs, & integro ſtatu, & quare, & num. 48. & iuriſdictionem cohærere Caſtro, eoq. conceſſo cenſeri cōceſſam iuriſdictionem omnem, diſcutitur ibid. & num. 51.

49 *Iuriſdictio licèt non ſit de eſſentia feudi, & poſſit diuerſo titulo, etiā ab alio poſſideri, adhuc tamen neceſſariò dicitur Caſtro cohærere, imò ob neceſſitatem, & vtilitatem habitantium dicitur gerere vicem quatuor elemētorum, & eſſe quid incorporale, indiuiduum, & quomodo poſſet ſolum diuidi, & nu. 131.*

54 *Baro iuriſdictionis ciuilis pro ampliando dominio vtili, præfertur in emptione iuriſdictionis criminalis omnibus alijs extraneis licitatoribus, & ità deciſum, & hoc ratione communionis, & vnionis, & eadem ratione nedum inter condominos in æquali iuriſdictione idem obſeruatur, ſed Baro primarum cauſarū præfertur in emptione ſecundarum cauſarum, etiam diuerſæ ſpeciei, nu. 56. & generaliter ratione communionis, vel conſortij conceditur prælatio, ſicut multa alia hac ratione conceduntur. ibid. & quarè, nu. 57.*

55 *Diuiſio iuriſdictionis in ea adminiſtranda parit plura incommoda, & abſurda, & idem vide nu. 85. & 103.*

57 *Conſors dicitur ſocius, & dominij particeps, & quid ſecundùm peritiores, & quid conſortium.*

60 *Ius inquirendi de legitimis ponderibus, & mēſuris, quod ius Siclæ nuncupatur, eſt ſpecies iuriſdictionis in genere.*

62 *Regalia in conceſſione regulariter non veniunt, & quando veniant.*

63 *Appellationum cauſa in generali conceſſione non veniunt.*

64 *Regalia, & cauſæ appellationum ſunt ſpecies, & partes iuriſdictionis in genere, & potiſſimi, ſupremiq; ordinis.*

65 *Stilus Regiæ Cameræ, vt non veniat in generali conceſſione, niſi quod ſpecificè fuerit dictum, non reperitur deſcriptus inter Ritus R. Cameræ.*

66 *Non benè infertur à iure Portulaniæ per mare ad ius Portulaniæ per terram, & nu. ſeq. & præſertim nu. 70. & ſeq.*

68 *Liminarchæ appellantur Cuſtodes portuū, conſtituti in Regni liminibus ad exigendum ius exituræ.*

69 *Portus in Regno cuſtodiuntur per Regios Miniſtros, qui ſi permittant extrahi bona vetita, puniuntur.*

72 *Priuilegium fiſcale, quo Fiſcus ratione partis vendit totum, procedit etiam in re vendita, vel anteà conceſſa per eundē Fiſcum contrà ea, quæ opponuntur nu. 16. d. nu. 72. cum ſeqq. quod ampliatur habere locum etiā in re Fiſco cum alijs obligata, & quarè, nu. 75.*

73 *Verbum,* pertinere, *latè patet, & comprehendit non ſolùm ea, quæ dominij noſtri ſunt, ſed quæ poſſidemus, licèt dominij noſtri non ſint, quinimò & ea, quæ noſtra eſſe poſſunt, & nu. 75.*

76 *Differentia inter rationem* tituli C. ne Fiſc. rem, quam vendid. euinc. & tit. C. *immediatè præcedens detegitur vſq. ad nu. 94.*

77 *Priuilegium de venditione rerum fiſcalium eſt apud omnes* DD. *fauorabile, ideòq. latè interpretandum contrà ea, quæ opponuntur ſuprà nu. 18. & n. 80. 88. & nu. 112.*

78 *Verbum,* vendere, *generaliter intelligitur pro omni contractu, ex quo transfertur dominium, vel perpetua vtilitas, & vide n. 80. & quid vbi diſpoſitio eſſet iuri communi contraria, nu. 81.*

79 *Regula iuris eſt, vt cui permittitur maius, permittatur id, quod minus eſt.*

83 *Vtilitas publica in Fiſco verſatur, & priuata præfertur.*

84 *Maior vtilitas eſt rei in toto reſpectu totius, quàm rei in parte reſpectu ipſius partis, & num. ſeq. & hac ratione res quamuis diuidua ſit ſui natura, redditur tamen indiuidua iuris intellectu, num. 86. & in terminis ex doctrina* D. Reg. de Ponte, *nu. 111.*

85 *Nemo inuitus in vnione ſtare compellitur, in ea enim plura ſunt incommoda.*

89 *Princeps eſt præceptor æquitatis, & iuſtitiæ, & iniquitatem manifeſtam committit vindicando rem, quam vendidit.*

90 *Stationes fiſcales omnes* Fiſcum *pariter repræſentant, dum ſunt ſub eodem domino,*

no, ad quem eorum commodum, & incommodum spectat.

91 *Emptores bonorum fiscalium debitorum, Fisco distrahente, iure hastæ fiscalis seruantur immunes super bonis prædictis ab omni alia alterius conuentione, & ex constitutione* l. 2. & 3. C. de quarr. præscript. *alio priuilegio, etiam aduersùs dominum muniuntur, & nu.* 93.

92 *Priuilegium Fisco concessum, vt ratione partis venderet totum, procedit tam si Fiscus sciuerit rem, quam vendit, esse alienam, quàm non, cum nu. seqq.*

96 *Expenditur* text. in l. rectè dicimus, §. Quintus Mutius, ff. de verb. signif.

97 *Totum, & pars nedum pro indiuiso, sed pro diuiso dicitur, & nu. seq.*

98 *Expenditur, & declaratur ad idem* text. in l. si quis duas, §. si quis partem, ff. commun. præd. *ad responsionem eius, pro quo adducebatur suprà nu.* 11.

99 *Feudi de iure Regni, & potissimè iurisdictionis nulla permittitur diuisio, vel saltim difficillimè, & in eo casu non ità diuidi potest, quin eius partes remaneāt sub genere, & solùs vsus, & iurisdictionis exercitium diuiditur, vide nu.* 110. *& seq. & nu.* 128. *cum seqq.*

100 *Priuilegium prædictum Fiscale procedit etiam in re diuidua, & in terminis nostris nu.* 113. *vide etiam ad idem num.* 128. *&* 134.

106 *Terra admissa ad Regium domanium, quod cōpetit ex iure Regis, iurisdictiones ad suum originem, siuè fontem refluunt, & remanent exercendæ per Regios Officiales à Proregibus destinandos, corpora autem feudalia, quæ de iure Baronum appellantur, velut reempta pecunia ipsius Vniuersitatis, vendi permittuntur ad compendium eiusdem.*

107 *Regis potissimè, velut patris, & viri Reipublicæ interest, terras sui Regni conseruari, & augeri.*

108 *Vniuersitas, quæ are grauata, Fisco consentiente, velit iterum se vendere, illud facere non potest, nisi sub hasta, & seruatis solemnitatibus in vēditione rerū fiscalium de iure, & more requisitis, nullo discrimine constituto inter venditionem iteratò faciendam iurisdictionis, quæ erat Regis, & iurium, siuè corporum Vniuersitati concessorum.*

109 *Principaliter quod fit, attenditur, non quod accessoriè.*

115 *Priuilegium fiscale, quo ratione partis à Fisco venditur totum, extenditur etiā in rebus, quas Fiscus habet communes cum Ciuitate, Republica, vel alijs priuilegiatis contrà ea, quæ opponuntur nu.* 17. *d. nu.* 115. *vsq; ad nu.* 126.

116 *Respublica, Ciuitas, aut Communitas nō continetur appellatione priuatorū, quid aūt acceptæ cōparatiuè ad Fiscū. n.* 121.

117 *Priuatæ res sunt res singulorum.*

118 *Priuatum ius quod dicatur.*

119 *Priuatum opponitur communi.*

120 *Fisci priuilegium cessat super iuribus, quę ab his Ciuitatibus possidentur, quæ priuatorum loco non sunt, ex* Brisson.

122 *Ciuitates, quę non habent Fiscum, idest quę non sunt liberæ, sed subditę, priuatorum nomine continentur.*

123 *Fisci bona, & res Fiscales quādoq; quasi priuatę, & Principis sunt.*

124 *Fiscus antiquitùs erat priuatus Principis thesaurus, distinctus ab Aerario publico Pop. Romani, & promptuarium Cęsaris marsupium, & sacculum erat, quod posteà immutatum.*

125 *Regula, quod inter pariter priuilegiatos priuilegia confundantur, cessat cum nō constet de paritate priuilegij in eadem specie, vel actu.*

126 *Priuilegium, quo Fiscus ratione partis vendit totū, ampliatur ēt ad Ecclesiam.*

127 Bald. cons. 175. lib. 1. *expenditur, & nō obstare in subiecto articulo, ostenditur cum seqq.*

132 *Castrum extrà Regnum de iure communi non pręsumitur feudum quaternatū, sed liberum allodium, secus in Regno.*

133 *Iurisdictio iuris publici est.*

135 *Priuilegium prędictum fiscale, quo ratione partis venditur totum, procedit etiam in pœnis, ità vt pœnę irrogandę causa, si id scelus tulerit, possit Fiscus totam domum destruere, quam habet delinquens cum altero communem, vbi plura ad hunc titulū afferuntur, & subnectūtur ēt decisiones in dicta materia pęnali, & tandem in principali articulo pro Fisco etiam in terminis nostris fuisse decisum concluditur in fine.*

AR-

ARGVMENTVM.

An Princeps ex priuilegio Fisco competenti in venditione rerũ cum priuato cõmunium, possit vendere iurisdictionem super fumãtibus in Casalibus domanialibus cum omni prærogatiua, etiam transferendo iurisdictionum species,& corpora per priùs alijs concessa, & translata, quæ in feudum, vel allodium iusto titulo per concessionarios possidebantur, siuè titulo lucratiuo,siuè oneroso,latè,& neruosè differitur. Ad quod expẽditur pro Fisco *tex. l. multum interest, C.de comm. rer.alien.& l.vnic.C.de vendit. rer.Fiscal.cum priu.comm.* Respondetur ad illud, quod obijcitur ex *tex.in l.si quis duas* 6. *§.si quis partem,ff.comm.præd.* & alijs similibus. Demonstratur,prædictum priuilegium fiscale sibi locum vendicare,nedum in toto consistente solido, & vniformi; sed etiam in toto integrali,ac etiã generali, vel vniuersali, & latè propterea ad materiam expẽditur dictio,*totum*, & præsertim in subiecto casu adinueniri ostenditur cõmunionem, iuxtà terminos prædicti fiscalis priuilegij, inter species iurisdictionis alijs concessas,& translatas, cum ipsa iurisdictione in prædicto casu trãsferenda. Illudq; priuilegium habere locum, ẽt in re vendita, vel concessa per eundem Fiscum, & in re Fisco cum alijs obligata, quinimò & in re, quam Fiscus habet communem cum Republica,Ciuitate, vel alijs personis priuilegiatis,& procedere etiam in re diuidua, & singulariter animaduertitur, extendi etiam in pœnis, illudq; esse fauorabile, quapropter multa de iure Portulaniæ,siuè per mare,siuè per terram discutiuntur. Et tandẽ pro Fisco in prædicta quæstione in Collaterali Cõsilio fuisse decisum concluditur.

RESPONS. XXVIII.

VEndente Regia Curia, siuè infeudante Excellentiss. Prorege ex ordine nostri Inuictissimi Regis Casalia tàm Ciuitatis Neap. tametsi Regni capitis, & Metropolis, quàm aliarum Ciuitatum domanialium ob bellicas necessitates cum
1 translatione iurisdictionis ciuilis, & criminalis,cum mero,& mixto imperio, & cæteris prærogatiuis, & iuribus Regiæ Curiæ competentibus,iuxtà Regni Cõsuetudinem, & stilum receptum infeudandi,vt aliàs scripsi *lib.* 1. *controuers. in fin.in appendic.ad controu.*53.*art.*2.*nu.*6. *& art.*5.*num.*11.*&* 13. à tempore Reginę Ioannæ Secundę,& Alphonsi Primi,qui cęperunt transferre in Barones, & feudatarios merum,& mixtum imperium, de quo aliàs memini eod. *tom.* 1. *controu.illustr.controu.*8.*num.*10.*& eod. lib.*1.*in fin.in dicta appendic.ad dictam controuers.*53.*art.*3.*num.*17. cum in eisdem Casalibus pleriquè particulares,& Ciuitates possideant ex legitimo titulo

ex-

expresso hominis, vel præscripto legis etiam oneroso emptionis qualdam ex prærogatiuis, siuè speciebus iurisdictionum, & corpora, siuè membra, quæ solent per Barones possideri, cuiusmodi sunt iura Portulaniæ per terram, Baiulationis, ponderum, mensurarum, & siclæ, Piscandi cum facultate prohibendi, Anchoragij, & in aliquibus officium Magistri actorum Curiæ Capitanei. Fuit dubitatum. Vtrum Dominus Prorex ex potestate sibi tributa alienandi domania, prout iam decisum fuit solemniter, mediante decreto generali, me referente in Collaterali coràm Excellentiss. Duce Medinæ de las Torres Prorege vigilantissimo, sub die 25. Februar. 1638. Et exequutum reperitur etiam quoad Casalia Vrbis, quorum maior pars fuit distracta, & infeudata, sequuta etiam posteà Regis ratificatione, & assensu, ac illa possidentibus feudatarijs absque vlla molestia, vltrà pleraq; Casalia eiusdem Ciuitatis, quæ admissa fuerunt ad trãsactionem, subeundo onus soluendi quandam ratam functionum fiscalium, ad quam tenetur Regnum, à quibus Casalia erant immunia, adeò vt minor pars Casaliũ distrahẽda superfit, possit, inquã, Princeps ex priuilegio Fisco competenti vendere iurisdictionem, superstantibus in Casalibus prædictis cum omni prærogatiua, etiam transferendo iurisdictionum species, & corpora per priùs alijs concessa, & translata, quæ hodie in feudum, vel allodium per concessionarios iusto titulo possidentur; & si priuilegium Fisco tributum, vt ratione partis, etiam minimæ vendat totum, vt pretium ex venditione totius augeatur, vendicet sibi locum, nedum in toto consistenti solido, & vniformi, vt est fundus, & ager, sed etiam in toto Integrali, vt est Domus, Nauis, & etiã generali, vel vniuersali, vt est Castrum, siuè feudũ, vt scripsi post Feudistas *lib. 1. Controuersiarum Illustrium, controuers. 7. num. 67.* præsertim vbi Rex cõcedit maiorem, & digniorem partem, cuiusmodi est ipsum Castrum cum vniuersitate iurium, & superiori iurisdictione in homines, distinguendo territorium cõfinibus designatis, quæ plenior, maior est, & potior quibuscunque speciebus, & particularibus corporibus concessis.

2

3

4

5 Huius articuli, satis, meo iudicio, pulchri, & noui, ni fallor, Decisio ex eo depẽdere videtur. Vtrum inter Principem
6 supremum, penès quem omnia constat esse in sua natura libera, & allodialia, & concessionarium, qui ex titulo lucratiuo,
7 vel etiam oneroso possideat aliquod ius, siuè corpus in feudum, vel in allodium, nihil curo, cum diuersitas tituli, & modi possidendi nihil impediat iuris effectum, quod ex cõmunione oriri potest, vt colligitur ex aliàs à me scriptis *dicto tom. 1. controuer. in fin. in append. ad controu. 53.* intercedat aliquã communio, siuè consortium cũ priuato, qui possideat aliqua iura, vel corpora, quæ in concessione, & infeudatione Castri solent ex præscripto more desiderari, & transferri ad integrandam feudi concessionem, & perficiendum corpus feudi integrum vniuersale, quamuis ipsæ partes non sint de substãtia feudi, adeò vt posita inter Principem, & concessionarium communione verificari possit decisio iurium, quibus in terminis longè fortioribus conceditur Fisco ratione partis, etiam modicę vendere totum.

8 Fiscus igitur in præsenti casu innititur priuilegio clauso in corpore iuris, vt ratione partis, etiam minimæ, quam habet in re aliena, vendat totum, vt rescripsit *Antonin. in l. multum interest*, quæ est *2. C. de commun. rer. alien.* ibi, *An verò Fiscus cum partis dominus esset, soliditatem, iuxtà proprium priuilegium vendidit, fidem enim eius infringi minimæ rationis est*, vbi *glos. in ver. proprium*, citat concordantem constitutionem *Alexandri in l. vnica C. de vendit. rer. fisc. cum priu. commun. lib. 10.* ibi *forma est, quoties ad Fiscum vel minima portio rei pertinet, vt vniuersa à Procuratoribus meis distrahantur, sed pretium partis tantum in Fiscum redigatur, reliquum dominis partiũ restituatur*, vbi *glos. verb. distrahantur*, dicit, esse speciale in Fisco, & reprobata opinione *Martini*, ampliat, vt procedat indistinctè, etiam si res posset commodè diuidi, & subdit *glo. in verb. redigatur*, vt totum pretium soluatur Fisco, vt irreuocabi-

biliter habeat partem suam, aliam verò spectantem ad sociū, ipsi reddat, ex *tex. Bal. Salyc. Imol. Felin. Corn. Affli.* & alijs, quos affert ad hoc *Petr. de pot. Princ. c. 24* incip. *circa illam, nu. 79.* & iterum *in cap. 31. §. aliud quoque, nu. 25. in 11. limit.*

9 Verùm opponitur ex aduerso, quod cum Ciuitas ex titulo oneroso, & correspectiuo sit in possessione iuris Portulaniæ per terram ex cōtractu stipulato nouissimè de anno 1635. in recompensationem ingentium, & maximorum seruitiorū factorum S.M. dum ab anno 1632. & per totum annum 1639. donauit Regi quinquies decies cētena millia, & quingenta quinquaginta millia aureorum, vltrà alia donatiua, & seruitia ordinaria, non debere licere Fisco infeudare Casalia cum dicto iure, siqui-
10 dem negatur in præsenti casu intercedere communionem aliquam, cum trāslato iure Portulaniæ in Ciuitatem, vel alium quēpiam, nulla prorsus possit considerari communio in ipso iure Portulaniæ, & minus in alijs iuribus, cum quælibet pars stet vt corpus diuersum de per se, ab alijs corporibus segregatum, argumentò *legis si quis duas 6. §. si quis partem ff. commun. prædior.* communio ete-
11 nim est inspicienda respectu eiusdem corporis, siuè iuris pro indiuiso, *l. 1. & 2. & l. Arbor 19. § si per eumdem, cum glo. verbo separatim, ff comm. diuidundo.*

12 Augetur motiuum, quod ius Portulaniæ censeatur esse de reseruatis in simplici, vel generali concessione feudi, cū non soleat comprehendi, & specialem concessionem exigere videatur, ad tradita per *Minad. in Rub. Constitut. Regni In aliquibus verb. Comitum, & Baronum num. 15. Anna singulari* 587. vndè ab-
13 surdum est, posse haberi vt partem, vel portionem totius, cum sit diuersæ naturæ, & quandam specialem formam præseferat, vt per *Loffred. cons. 24.* idque potest prætendi ex aduerso procedere, ne-
14 dum in iure Portulaniæ per mare, quod alio nomine appellatur ius exituræ, vt per *Lanar. cons. 76. nu. 30.* sed etiam in
15 iure Portulaniæ per terram, quod in sternendis, & aptandis vijs, & itineribus intrà, & extrà Vrbem, vt commeatus non impediatur, consistit.

16 Secundò obijcitur, cessare omninò huiusmodi Fisci priuilegium in re vendita, vel concessa per eundem Fiscum, idq; fundari videtur ex *tit. C ne Fisc. rem, quā vēndidit, euincat*, q. immediatè subijcitur post *titulum* prędictū *C. de vend. rer. Fisc. cum priu. commun.* quod in pūcto videtur voluisse *Lucam in d. l. vnica, vers. hic tamen restringēdum est*, quem ad hoc citauerat doctissimus, & insignis Aduocatus Ciuitatis Dominus Carolus Brancacius.

17 Tertiò, cessare hoc priuilegiū in rebus, quas Fiscus habet cōmunes cum Ciuitate, Republica, vel alijs priuilegiatis, videtur suaderi ex verbis eiusdem *tit.* dum dicitur: *cum priuatis communium*, ergo secus in rebus communibus cum Republica, siue cum personis publicis, quæ priuatæ non sunt, sed priuilegiatæ, priuatum enim, & publicum opponuntur, *l. sacra 10. ff. de rer. diuis. & l. illud 32. ff. ad l. Aquil.*

18 Vltimò, & tandem dici potest, priuilegium hoc esse odiosum, igitur non extendendū, quinimò velut exorbitans restringendum, cum odiosum, exorbitans, & correctorium iuris communis videri possit, ad tradita per *Romanum*, & alios in *l. si verò, §. de virò, ff. sol. matrim.*

19 Verùm pro Fisco ad primum responderi potest, quod licèt *Antoninus in d. l. 2.* meminerit de soliditate, ibi, *soliditatem vendidit*, quod paulò post repetit, non tamen dicimus, hoc restringendum esse ad totum, quod dicitur solidum eiusdem formæ, cuiusmodi est fundus, tabula, vel simile quippiam, sed constanter asserimus, nihil prohiberi, quin comprehendatur eadem ratione quidquid totum, legitimè iuxtà iuris dispositionē dici potest, & venire potest appellatione totius, vt hoc nuncupatim sentire videtur *Imperator in d. tit. C. de vendit. rer. fisc.* cum qua concordat altera *Rubrica C. de com-*
20 *mun. rer. alien.* rei enim appellationem constat tam latè patere, vt quidquid possideri, vel quasi possit, rei appellatione comprehendatur, *l. 5. & l. 23. ff. de verb. signif.* & magis in specie *textus in d. l. vnica C. de vend. rer. fiscal. lib. 10.* vbi *forma*, idest *constitutio iuris esse dicitur*, vt

quo-

quoties ad Fiscum vel minima portio rei pertinet, vt vniuersa à procuratoribus meis distrahatur, ponderando dictionem *vniuersa*, quæ de omni toto prædicatur, & in quolibet toto verificatur, siuè iura sint, siuè corpora, *l. quod si in diem* 18. §. *vlt. ff. de petit. hæred. l. eum, qui* 18. §. 1. *ff. de his, quæ vt indignis, l. vlt. §. quatuor filios ff. de legat.* 2. *l. si societas ff. pro socio*, & vniuersus pro toto, sic vniuersus fundus, *l. lata* 86. *ff. de legat.* 3. cum alijs, quæ plenissimè affert *Brisson. de verb. signif. lib.* 19. *in verbo vniuersa bona, cum sequentibus*.

22 Totum autem in iure constat variè accipi, vndè in omni toto, in quo partes, siuè portiones dantur, huiusmodi priuilegium verificari posse, nihil prohibet, nisi diuinando contrà verba, & mentem Imperatoris, & sine lege, immò contrà expressa verba iuris quis ex proprio marte audeat priuilegium restringere? quod fauorem publicum continere, non odiũ, infrà probauimus.

Totum enim pluribus modis in iure accipi, & præcipuè tripliciter docuit *Bal. cons.* 335. *quædam mulier, nu.* 3. *vers. vbi sciendum est, lib.* 1. vbi docens, quomodo
23 iuspatronatus tanquam pars totius trãseat sub vniuersitate bonorum, dixit, *totum aliud esse integrale, vt fundus, & omne, quod sua integritate continetur, aliud totũ generale, quod prædicatur de qualibet specie sub toto contenta, quod dicitur totum vniuersale, sed apud Legistas magis dicitur generale, & tertium dicitur totum numerale, vt decem & viginti, inferẽs iuspatronatus transire cum toto vniuersali, nõ autem cum toto integrali, cum nihil aliud sit totum in genere, quam species enumeratæ*, hæc *Bald.* qui citat ibi iura.

Comprobatur, quia non solum dicitur *totus fũdus* in *l.* 4. §. *vlt. ff. pro emptore, totas ędes, l.* 7. §. *vltim. l.* 15. §. *ex hoc edicto ff. de damno infect.* & sic in toto integrali, *l. eum, qui ædes ff. de vsucap. totam arborem, l.* 2. §. *vltim ff. pro legato*, sed *totorum bonorum*, & sic totum etiam dicitur generale, vel vniuersale, *l.* 3. *ff. si à parente quis fuer. manum.* §. 1. *Institut. de societ.* vbi licèt *glos. verb. totorum*, dicat hoc nomen *totitatem*, in vna re significare, *Ioa. Fab.* ibi subdit, *id esse verum, vbi ad vnam rem adijcitur, sed vbi ad vniuersitatem, est collectiuum plurium, verùm de vniuersitate prædicatur quasi de vno, regul. in toto ff. de reg. iur.*

24 De natura autem totius est, vt totum inferat ad quamlibet suam partem de necessitate, siuè sit totum integrale, *l. si quis cum totum* 7. *in princip. ff. de excep. rei iudic.* ibi, *nam in toto pars est, reg. in toto & pars ff. de reg. iuris*, & subdit I. C. *nec interest vtrũ in corpore hoc quæratur, an in quantitate, vel in iure*, vbi *Glos. verbo, in iure*, citat *l. qui scit* 25. *vbi Glo. verbo quemadmodum ff. de vsur.* siuè sit totum vniuersale, *l. Lutius cum Glos. not. ff. de fund. inst. l. grege vbi DD. omnes ff. de lega.* 1. *l. peculium l. cum pater* §. *mensæ ff. de legat.* 2. siuè sit totum generale, *l. si ita ff. de auro, & argen. legato*, siuè sit totum numerale, siuè in quantitate, *l. diem proferre* §. *si plures, vers. indè quæritur ff. de arb.* quoddam enim est totum integrale, vel essentiale, vt Domus, Nauis, quoddam vniuersale, vt animal, fundus instructus, grex, peculium, mensa nummularia, familia, quoddam generale, vt ornamentum, vestis, & similia, quodam numerale, vt decem, centum.

25 Et licèt vbi quęritur, vtrũ valeat argumentum à toto integrali, vel essentiali, vniuersali, & similibus, ad partem affirmatiuè, vel negatiuè, sit necessaria multiplex distinctio, quam post *Baldum in l. conuenticula*, C. *de Episcop. & Cleric. Cicer. & Boet. in topicis*, tradit doctissimus
26 *Euerardus in sua topica legali*, tamen quod attinet ad rem nostram, licèt à toto vniuersali ad partem subiectiuam, seu prędicamentalem non procedat argumentum, si ex subsistentia totius vniuersalis arguere velimus affirmatiuè ad subsistentiam partis subiectiuæ, vel alicuius particularis pręcisè, non .n. sequitur, est animal, ergo homo, est grex, ergo talis ouis, *l. si grege ff. de lega.* 1. si verò loquamur de vi comprehensiua, rectè concludit argumentum à toto vniuersali ad partem subiectiuam, seu prędicamentalem affirmatiuè, vndè benè infertur grex legatus est, ergo hoc particulare animal, quod est de grege legatum est, item legatur

gatur peculium, ergò hęc particularis res, quę est de peculio, cẽletur legata, *d.l. Lutius, & l. cum pater §. mensæ*, cum alijs
27 allegatis, nam in toto pars continetur, & comprehẽditur, quia pars subiectiua, seù p̃dicamentalis benè est in toto, quòad vim cõprehensiuam, sed non quòad vim illatiuam, seù consequentiæ, *l. dotale §. prædij ff. de fund. dot.* cui non contradicit *tex. in l. naue 36. ff. de euict.* iuxtà declarationẽ *gl. 2. ibi*, vt non teneatur venditor actione ex stipulatu, sed benè ex empto, vt optimè declarat *Euerard. loco à toto, ad partẽ n. 9. & 10.* vbi post *n. 13. vers. à toto aũt generali* docuit, idẽ procedere in toto generali, vt procedat argumẽtum affirmatiuè, vt ex toto inferatur quęlibet eius pars, siuè species, & idẽ in toto numerali *nu. 14.* subdens ex *Bal.* verissimũ, totũ inferre quãlibet suã partẽ de necessitate, siuè sit integrale, siuè sit totũ vniuersale, generale, vel numerale, iura citat *Surd. decis. 78. nu. 12. Dec. & Cagn. in l. in toto ff. de reg. iur. Steph. Fed. de integr. iur. p. 1. n. 18.* latissimè *Bertaz. de claus. instr. c. 27. gl. 19. per tot.* vbi loquẽs in toto vniuersali, vt est genus, affirmat cõprehendere oẽs eius partes subiectiuè, quæ dicto generi subijciuntur, & prædicantur de genere, & hoc ferè idẽ esse, quod totum generale apud Legistas.

Ex quibus clarissimè apparet, nõ mi-
28 nus appellatione *totius* cõprehendi totũ corpus aliquod integrũ vnius consistẽtiæ, cuiusmodi est fundus, in quo quãdoq; vniuersalitatẽ cõtineri dicitur, *l. fũdus 31. ver. vniuersitatẽ, cũ gl ff. de euict. l. rectè dicimus ff. de verb. sign. totus lacus, l. Lictus 2. eod. tit.* cum concord. per *Rebuff. ad l. nominis, & rei, in fi. ff. eod. tit.* q̃ et cõprehẽdi totũ vniuersale, vel generale, vt est genus cõprehendens sub se multas species subiectiuè, q̃ generi ipsi subijciuntur, & de ipso genere p̃dicãtur, *Caldas Pereyr. Monac.* Floren. & alij apud *August. Barbos. de diction. dict. 353. verb.*
29 *totũ.* Genus. n. siuè magis cõe infert suã speciẽ, vel minus cõe per continentiã, vt
30 si vxori legata sunt à viro q̃ eius causa parata sunt, ergò & empta eius causa censentur legata, quia in empto paratũ inest, *l. si quid earũ §. inter emptũ, vbi glo. ver. paratũ ff. de leg. 3. Euerar. loco à specie ad genus*, vbi optimè declarat, speciẽ inesse generi, vt partem totius contentiuè, siuè comprehensiuè, licèt non illatiuè, vel consequutiuè.

Vndè cũ ius Portulaniæ tripliciter cõ-
31 siderari possit pars istius totius vniuersalis, de quo cõcedendo agit Princeps, Fiscus videtur habere intentionẽ fundatã, vt ratione partis vendat totum.

Primò, tanq̃ pars, siuè membrũ feudi,
32 ꝙ considerari constat tanquã quid vniuersum, siuè sit vniuersitas facti, siuè sit iuris, vt ex *Camer. in l. Imperialẽ. car. 38. col. 2. de probi. feud. alien.* scripsi *controu. 7. nu. 6. lib. 1. & controu. 22. n. 19. lib. 2.*

Secundò, tanq̃ pars Castri, ꝙ in Re-
33 gno præsumitur esse feudũ, vbi. n. agitur de concedendo, siuè infeudãdo Castro cũ iuribus, & pertinẽtijs suis, ius Portulanię tanq̃ feudi cõstituẽdi mẽbrum cõtineri videtur, & si rarò cõcederetur, prę-
34 sertim vbi aliter cõcessio effectũ sortiri nõ posset, quia emptores nõ inueniuntur, qui hac specie iurisdictionis carere velint, quæ fuit potissima causa concedendi hoc priuilegium Fisco.

Et tertiò, negari nõ põt, esse partẽ iu-
35 risdictionis in genere cõcedendæ cũ ipso Castro, quã constat sub se cõprehendere pluriũ iurisdictionũ gradus, & species inter se differentes, quę tñ contẽti-
36 uè, seù cõprehensiuè æquè sub iurisdictione in genere sumpta cõprehendun-
37 tur. Pręsertim cum istud ius Portulanię, quod munditiam, & latitudinem viarum
38 respicit, cõmoditatem subditorũ, & vasallorum, qui feudo subijciuntur, cõcernat, & intrà territorium, districtũ, & pertinentias à Principe statuendas, & cõcedendas versetur, & sic negari nõ possit, concernere eosdem vasallos, & coarctari ad territoriũ cum ipso Castro in-
39 feudandum, & sic non est iurisdictio de per se existens separata, sed exercenda respectu eorũdem vasallorum, & territorij, cum quibus, & super quo reliqua omnis iurisdictio per futurũ concessionariũ, eumdẽq; feudatarium est exercẽ-
40 da, vndè cõio negari nõ põt, tum vt species, & consequenter pars iurisdictionis
41 in genere, quæ diuiditur in altã, & bas-

 sam,

ſam,& pluribus ramis diffunditur in eoſdem homines,& territorium,tum etiam quia in eodem feudo,& Caſtro ineſt velut nebula ſuprà paludem.

42 Primum probatur ex doctrina *Iſern. in c.1. §.traditionibus,verſ. itẽ ſi eſſet verum,quid ſit inueſt.*vbi latè diſputat, an feudũ ſit vniuerſitas iuris,vel facti,& reſoluit,feudũ habere diuerſos agros,terri-

43 toriũ,quod à terrendo dicitur,& iuriſdictionem,quia eſt Iudex vaſallorũ,ſi feudum habet vaſallos, quod & repetit latiſſimè *in l.Imperialem §.præterea ſi inter duos,poſt n.*89.præſertim *in fin.*ibi,*Qui dat territorium,videtur dare iuriſdictionem infrà fines eius,*& paulò poſt,*Territoriũ exponitur,ideſt iuriſdictio,ſiuè Caſtrum cum iuriſdictione, & territorio,*ꝙ latiſſimè explicat,& cõprobat *Camer.in repet. d.l.Imperialem,car.*38. *per tot.*vbi *d.car.*38.*col.*3.*lit.O.& car.*39.*col.*1.*lit.D.* dixit, quod an feudũ ſit vniuerſitas iuris, vel facti,in facto conſiſtere,& facti q̃ſtionẽ eſſe,quia ſi cõſtet, feudũ datũ eſſe cũ iuribus, certũ erit eſſe iuris vniuerſitatẽ, vel ſaltim facti,cũ habeat ſub ſe bona diuerſæ naturæ,vt poſt *Camer. Parid.*& alios ſcripſi *lib.*1.*controu.c.*7.*n.*63. quinimò omni caſu dicetur feudum quid vniuersũ,ẽt ſi non haberet diuerſos agros,nec conſiſteret in multis corporibus,ſed in vno tñ corpore,vel vnico prædio,argumento *gl.in l.vendicatio*

44 *ff.de rei vendic.* quia aptitudo potius,& natura, quàm alicuius accidentis caſus qualitas ſpectari debet,& ſic quod eſt in habitu,licèt in actu non ſit,vt cõtra *Camerar.*in hoc optimè fundat *Liparul.ad Iſern.in d.c.*1.*quid ſit inueſt.n.*4.*in fi.in addi.*incip.*Vt plurimũ,lit.A.*& iterum *in addit.*incip.*hæc in facto ſunt,lit.H. in fi.* quòd latiùs ipſe comprobaui *lib.*2.*controu.c.*53.*n.*31.Vndè ſi feudũ ſub ſe cõtinet territoriũ cũ iuriſdictione, quã vti ordinarius Iudex exercet in oẽs vaſallos

45 infrà limites territorij,quæ interim donec fiat conceſſio in feudũ, reſidet penès Principem dñm directũ, vt allodia-

46 lis,quis negare põt,inter Fiſcũ dñi directi, & cõceſſionariũ vnius iuriſdictionis particularis,cuiuſmodi eſt in præſẽti ius Portulaniæ communionem in exercitio iuriſdictionis intercedere in eoſdem vaſallos intrà fines territorij, de quo infeudando agitur.

Siquidem,& ſumus in ſecundo,nedũ

47 ſi Princeps cõcedat vnũ territoriũ vniuerſaliter, videtur quoq; cõcedere iuriſdictionem vniuerſaliter,quã in eo habet in oẽs homines ibi habitantes, licèt aliud eſſet,ſi cõcederet in vna particula, *Bar.in l.*1.*col.fi.n.*16.*vbi Iacob.Iaſ.Dec. & Sapia ff.de iuriſ.omn.iud.*q. dicũt eſſe receptiſſimã opinionẽ,*Reg.de Pont.dec.*2.*n.*14.ſed ẽt in cõceſſione Caſtri cum pertinẽtijs ſuis, & integro ſtatu,ſicut in præſenti neceſse fuit facere ſimiles cõceſſiones caſaliũ annis prꝑteritis ob bellicas neceſſitates, quas adhuc facere neceſse eſt, cum eadem cauſa adhuc in præſentiarũ vrgeat, pariter veniũt omnia,quę cohęrent Caſtro, & præſertim iuriſdictio,*Petr.de Greg.Ann.& Reg.de Pont.conſ.*63.*n.*25. quos cõgeſsi *cõtrou.*8.*n.*1.2.3.*& per tot. lib.*1. & reddidi rationem, quia nulla eſt differentia inter cõceſsionem, ſiuè infeudationem Caſtri,& territorij,cùm pariter vtraq; conceſsio ex iuris intellectu omnem iuriſdictionem in ſe contineat,ex *Ann.alleg.*52.*n.*13.*in d.controu.*8.*ex n.*7. *cum ſeq.* cum iuriſdictio cohęreat territorio, vel Caſtro ſaltim paſſiuè, ex communi opinione relata per *Reg.de Põt.d. dec.*2.*nu.*16. & per me *d.contr.*8.*n.*13.

Et non minus Caſtrũ eſſe quid vni-

48 uersũ,ſaltim facti,quã ipsũ feudum in genere ſumptũ cũ territorio,ſiuè gleba, optimè docuit *Pet.de Greg.de conceſ.feud.* *q.*1.*n.*4.*p.*7.& ſcripſi in *addi.ad contr.*53 *art.*2.*n.*2.*&* 4.*lib.*1.& conceſſo Caſtro, ẽt abſq;alia ſpeciali mẽtione venit iuriſdictio cũ mero, & mixto imperio, *Loffr. cõſ.*24. *Affl.dec.*122.ſcripſi ad *d.cõtr.*53. *art.*3.*n.*27.& antè iſtos,Caſtrum ẽt iure cõi ſignificare vniuerſitatẽ quandam, probat *Rom.in l.*3.*n.*9.*ff.de acqu.poſſ.& conſ.*444.*nu.*7.*Pariſ.conſ.*20.*n.*30. *lib.*1. *Iacobi. de feud.ver.de Caſtro,*& diſputat *Menoc.de præſ.li.*3.*c.*97.*n.*12.& indè cõſequtur,ꝙ licèt apud *DD.*anceps ſit quęſtio:Vtrũ conceſſo,donato,vendito,vel infeudato feudo, præſumatur conceſſa iuriſdictio, quæ varia caſuũ diſtinctione diffi-

diffinitur, attamen quando iurisdictio cohæret loco, communiter DD. cōcedunt, in concessione, vel infeudatione Castri censeri concessam omnem iurisdictionem, etiam si illa non exprimatur, *Bar. in l. inter eos ff. de acquir. rer. domin. Roman. Barbat. Valasc. & Couar.* relati p. *Menoc. d. lib. 3. præs. 97. nu. 46.* & in dubio præsumi iurisdictionem cohærere Castro, & ob id sub ipsa concessione contineri, tradit ex *Bart. Roman. Boer.* & alijs idem
49 *Menoch. ibid. num. 48.* & licèt iurisdictio non sit de essentia feudi, & possit diuerso titulo etiam ab alia diuersa persona possideri, vt quid separatum; attamen adhuc dicitur necessariò cohærere Castro, imò dicitur gerere vicem quatuor elementorum, ob necessitatem, & vtilitatem habitantium, quando conceditur super Castro, vel territorio vniuersali, vt benè fundaui in *d. art. 3. num. 7. &* 10. latissimè post longam disputationem *Andr. Knichen de territ. origin. c. 1. n. 292.* & ne
50 deficiat decisio punctualis, quod priuilegium hoc Fisci procedat in toto vniuersali, & in specie in venditione Castri, tradit *Plat. in d. l. vnica, post n. 1. in prin. vers. & hoc facit si quis habet Castrum commune, &c.*

Et maximè & tertiò prædicta proce-
51 dunt concesso Castro in feudum, in specie cum clausula, *cum omnimoda iurisdictione, mero, & mixto imperio,* quo casu translata tota, & integra iurisdictione censeantur trāslatæ omnes eius partes, vt ex *l. qui vsumfructum ff. de verb. oblig.* authoritate *Rom.* argumentatur in concessione totius iurisdictionis *Menoch. d. præs. 97. nu. 10. & 31.*

Et iurisdictionem esse nomen generis
52 comprehendēs sub se merum, & mixtū imperiū, & pro eo, quod iure Magistratus competit cum suis gradibus vsque ad infimam iurisdictionem, notāt *glo. & Doctores in l. Imperium ff. de iurisd. omn. iud. & in l. 1 §. fin. ff. de offic. eius,* & est *glo.* pulchra in *§. ius iurandū, in fi. vers. Alber. quæ iurisdictiones, auth. de defens. ciuit. &* distinxit vt species sub genere merum, & mixtum imperiū ab infima iurisdictione in *l. 1. n. 32. ff. de iurisd. omn. iud.* scripsi in *addi. ad d. controu. 53. n. 14. ar. 3.* quam alij diuidunt in altam, & bassam.

Et ex hoc consequitur necessariò, in-
53 surgere communionem inter eum, qui possidet aliquam speciem; siuè partem iurisdictionis in loco quoad vasallos ibi commorantes cum Reg. Curia administrante ceteras partes, siuè species iurisdictionis proprio iure, siuè concessionarium, vel feudatarium, cui Reg. Curia intendit vendere, vel concedere reliquā iurisdictionem in homines eiusdem loci, & sic resultat communio ex vnitate rei, non ex discretione, & separatione, secūdùm *Bal. cit. consil. 336. lib. 5.*

Ex qua communione oritur effectus
54 prælationis, vndè pro vniendo, siuè ampliando dominio vtili, Baro iurisdictionis ciuilis præfertur in emptione iurisdictionis criminalis, omnibus alijs extraneis licitatoribus, & ità decisum per Cameram in Collaterali in causa Baronis Saluiæ refert *Anna alleg. 27. num. 21.* & fuit considerata vnio iurisdictionum in
55 posse eiusdem Baronis ad arcendam diuisionem, quæ in administranda iurisdictione parit plura incommoda, & absurda, idem *Ann. singul. 150. Minado. consil. 1. n. 26.*

Vndè eadem ratione nedū inter con-
56 dominos in æquali gradu iurisdictionis, putà inter habentem primas causas ciuiles, vt præferatur ratione communionis alteri prætendenti emere iurisdictionem causarū criminalium, sed quod Baro primarum causarum præferatur in emptione secundarum causarum, etiam diuersæ speciei, non ex alio, nisi ratione communionis, ex regula *l. sancimus §. autem, C. de donat. l. 2. C. de methat. lib. 11.* latissimè scripsi *loco* supra citato *in addi. ad d. controu. 53. in 2. art. ex num. 25.* vbi probaui etiam ex legibus Hispaniæ, ratione communionis, vel consortij generaliter concedi prælationem, ad *l. 7. & 75. Tauri,* vbi *Gomes.* & alij, quæ hodie est *lex 14. titul. 11. lib. 5. noua recopil. Gutierr. lib. 2. pract. ad ll. Regias c. 165. Lopez l. 55. tit. 5. part. 5.* cum alijs per *Matienz. l. 13. tit. 11. glo. 3. lib. 5. noua recop. Castill. lib. 1. quotid. contr. de vsufr. c. 74. num. 27.*

Multa enim ratione consortij concedi, probaui ibid. *n. 36.* ex *l. cōmuni liberto ff. de*

ff. de bon. libert. & l. vtrum portio ff. de as-
57 *sign. libert.* & quia cõsors dicitur socius, & dominij particeps, & secundùm periciores consortes dicuntur, quibus vna sors est, & eiusdem sortis, & conditionis homines significare notat *Alcia. in l. proximi* 155. *in fi. ff. de verb. sign.* & ex *Quintilian. Varr. & Festo Pompeio* tradit *Brisson. super eod. tit. lib. 3. ver. consortes*, vndè consortium pro societate, & communione accipi subdit, vt latiùs per me *d. ar. 2. n. 37.*

Si igitur nõ potest negari communio
58 inter eum, qui futurus est feudatarius cũ omnimoda iurisdictione, & illũ, qui partem habet, & si minimam respectu totius, cuius occasione ipsi cõceditur prçlatio, ex qua restringitur libertas directi domini, vt potiùs habenti partem, quàm alteri iurisdictio vniuersalis cum feudo concedatur, non video, cur Fisco magis priuilegiato, vt ratione partis etiã minimæ vendat totum, denegari possit vsus priuilegij, stante clarissimo consortio, & communione.

Negari .n. non potest, ius Portulaniæ
59 per terrã, de qua agimus ad iurisdictionem pertinere, & vnã ex speciebus omnimodæ, & integræ iurisdictionis esse, si-
60 cut etiam constat, esse ius inquirendi de legitimis ponderibus, & mensuris, quod ius Siclę nuncupatur, vt de primo apparet ex dictis per *Minad. in rubr. Const. Regn. In aliquibus, verb. Comitum, nu. 15. Ann. sing.* 587. *Loffr. cons.* 24. & de secundo habetur *in Const. Regn. Ad officium Baiulorum*, vbi *Affl. & in Const. Ad legitima põdera*, vbi *Iser.* & idem *Affl. & in alleg.* 42. *D. Cons. Georg.* pro Excell. Comite Benauenti Prorege immortalis memoriæ.

Nec quicquam obstaret, etiamsi verũ
61 esset, tale ius, quod in generali, & simplici iurisdictionis concessione nõ veniret, quia specialem exigeret concessionem.

Primò etenim dicimus, regalia regu-
62 lariter in generali concessione nõ venire, nisi quãdo conceditur aliquid vniuersum, vt castrũ, vel territoriũ, iuxtà famosũ *cons. Rom.* 271. loquẽtis in cõcessione Terræ S. Lucidi facta per Regem Ladislaum, vel si aliqua regalia sibi reseruauit, *Menoc. d. præs. 97. li. 3. de præs. n. 35. & 37* vel quãdo sunt expresè cõcessa aliqua regalia, quia veniunt similia, & minora, vel etiam si concedens non habeat nisi regalia in loco concesso, vt hæc, & alia tradit *Lanar. cõs. 34. n. 5. & 6.* sic & causas
63 appellationum in generali concessione non contineri, constat, & tamen fatuum
64 esset dicere, regalia, & causas appellationum non esse species, & partes iurisdictionis in genere, easq; potissimas, & supremi ordinis.

Secundò dicimus, nõ esse verum, sub
65 generali iurisdictionis concessione non venire ius Portulaniæ, quia *Rom. cõs.* 271 in contrariũ citatus loquitur de iure exituræ per mare, prout eũ benè citat *Fres. lib. 1. de offic. magn. Admir. maris, n. 22.* allegatus per *Cons. de Ann. in addi. ad sing.* 587. *sui genitoris*, in quo est specialis Ritus, siuè stilus Reg. Cam. vt nõ veniat in generali concessione, nisi de eo fiat specialis mẽtio, vt in puncto obseruat *Loffr. cons. 24. in prin.* vbi in specie loquitur de concessione immunitatis à iure exiturę, quomodo sit accipiẽda, & post *n.* 18. qui amplius dicit, hunc stilum nõ esse descriptum inter Ritus ipsius Reg. Cam. Verũ *Reg. Lanar. cons. 76. nu.* 30. dicit, hodie de dicto stilo constare per consultationem R.C. & licèt non declaret tẽpus, neque Regestrum, illa tamen fuit expedita de mense Nouemb. 1534. registrata in *Consult. 14. fol.* 39. prout testatur *Reg. Salern.*
66 *dec.* 33. Vndè non benè infertur à iure Portulaniæ per mare, quod dicitur pro-
67 priè ius exituræ, de quo in *Ritibus* R.C. *de iure exituræ*, & per *Nigrum in prima rubr. Capit. Regn. & in c. 1. 2. 3. sub tit. de Portulan. & extractionib. victual.* cuius
68 exactio pertinet ad Custodes portuum constitutos in limitibus Regni, de quibus latissimè *Boer. dec. 178. nu. 16. & 17.* & iterum *decis.* 177. vbi agit de bonis exportari vetitis, qui aliàs appellantur Liminarchæ portuum custodiæ gratia, *l. 3. ff. de seruis fugit. l. vltim. §. hi quoque ff. de munerib. & honorib.* qui in Regno
69 custodiuntur per Reg. Ministros, vt per *Dominum Capyc. in inuestit. ver. portibus, & Reg. de Pont. de diuers. prouision. tit.* 10.

de Portu §. similiter, num. 3. de quorum pęnis dum sinè Regis licentia permittunt extractionem bonorum vetitorum, latè *Gutier. lib. 2. canon. quaestion. cap. 28. num. 63. & 64.* Vndè stante maxima di-
70 uersitatis ratione clarè patet, non benè inferri à iure Portulanię per mare, quod propriè dicitur ius exiturae, in quo militant speciales rationes consideratae per *Frecc. d. loco, à num. 22. ad 26.* ad ius Portulaniae per terram, in quo agitur de
71 prohibendo tãtùm occupationem viarum, & locorũ publicorum, & sic de valdè minori praeiudicio Reg. Curiae, vndè nihil specialitatis considerari potest, vt difficiliùs censeatur concessum ius Portulaniae per terram, quàm alia quaeuis species iurisdictionis, vel aliud quippiam de regalibus.

Ad secundum, limitatio, quę aduersùs
72 Fisci pretensionem affertur, vt non procedat priuilegium in re propriùs à Fisco cõcessa, vel vendita, ea ratione, ne plura specialia concurrant, & quia videtur obstare *titul. ne Fiscus rem, quam vendid. euincat*; qui immediatè subijcitur post *titul. de vend. rerum fiscalium*, quasi ad declarationem, siuè restrictionem *titul.* pręcedentis.

Primò dicimus, hanc limitationem à nemine ex DD. qui de hoc Fisci priuilegiò exactè egerunt me legisse traditam. Et in primis *Lucas in princip. d. l. vnica*, in loco particulariter in contrarium citatus, in *versicul. hic tamen restringendum est*, tantùm abest, vt hanc restrictionem tradat, quinimmò, vt illius *titul.* decisionem ampliet, & extẽdat, dicit enim
73 *Lucas* glossando verbum, *pertineat*, vt hoc verbum latissimè pateat, vt comprehendat non solùm ea, quae dominij nostri sunt, sed quę possidemus, licèt dominij nostri non sint; item & quae nulla causa nostra sunt, sed tantùm esse possunt, *l. verbum illud pertinere 181. ff. de verbor. signific.* & licèt *Lucas* subdat arguendo, *hic tamen restringendum est, vt eo modo pertineat, quod distrahere valeat, alia plura specialia concurrere circa*
74 *idem*; sed statim subijcit *Lucas, vel dicas, quod comprehendat etiam rem sibi cum alijs communiter obligatam, vel etiam sibi soli, nam sicut Fiscus potest rem communem sibi, & alijs vẽdere, vt hic, ita rem sibi, & alijs communiter obligatam, vt ff. de iure fisci, l. res, quae 22. §. res autem nexas. ff. de iure fisci*, & notat. *d. l. verbum pertinere*, & sic *Lucas* in eo residet, vt Fisci priuilegium extẽdatur etiam ad rem Fisco obligatam, iuxtà clarã decisionem *d. §. res autem nexas*, nulla habita ratione, quod videantur plura specialia concurrere, quem in hoc sequuntur omnes DD. communiter.

Et quidem iusta ratione cum verbum
75 *pertinere*, quo vtitur *Imperator in d. l. vnica, C. de vend. rerum fiscalium*, tribus modis principaliter à iure declaretur, aut enim pertinere dicitur ratione dominij, vel possessionis, vel cuiuscunque iuris, quod super re, vel ad rem nobis competat, vt declarant *Alciat. & Rebuff.* qui viginti tres modos, fases, aut significationes huius verbi *pertinere*, affert, testando, infinitas alias adduci posse, quae sub dictis tribus modis continentur.

76 Nec ex *d. tit. C. ne Fiscus rem, quam vend. euincat*, quamuis proximè subnectatur post *tit. C. de vendit. rer. Fiscal.* restrictio aliqua, vel declaratio desumi potest, cum longè separata, & distincta facto, iure, ratione, & fine, sit materia priuilegij fiscalis permittẽdi Fisco vendere rem communem cum altero à materia *tit.* prohibentis Fisco euincere rem à seipso venditam.

77 Primum enim est priuilegium, quod apud omnes DD. creditur, & aestimatur fauorabile, & ideò latè interpretandum, vt in puncto docuit expresè *Bald. cons. 336. praemitto ad euidentiam, lib. 5.* vbi glossando *d. titul. de vendit. rerum fiscal.* affirmauit, verbum illud, *vendere*, gene-
78 raliter esse intelligendum pro omni cõtractu, ex quo transfertur dominiũ, vel perpetua vtilitas, vt multò fortiùs per-
79 mittatur locatio, & quod hoc casu procedat regula, vt cui permittitur quod est maius, permittatur etiam quod est
80 minus, & sic nomen, *venditionis*, sit generale, & proindè Fisci priuilegium latè sit interpretandum tanquam iuri communi conforme, & ità secundùm *Bald. consil.* fuisse decisum, & obseruatum in

Camera Patauij, & cõfirmatum per Supremum Consilium DD. quadraginta, testatur *Peregrin. de iure fisci lib. 6. tit. 4. post num. 23.* vbi licèt dubitet, resoluit tamen in *vers. & hac secunda*, hanc opinionem veram, vbi Fisco aliter consuli non posset, vt in casu præsenti, vbi non inuenitur oblatio proportionata, nisi cũ hac conditione, citat *Afflict. in titul. de duob. fratrib.* & subdit hæc verba: *aliàs prior obseruata opinio ex Fisci priuilegio, non est sine fundamento*, licèt aliàs vbi
81 dispositio est iuri communi contraria, venditionis nomine non contineantur alij contractus.

Quæ opinio *Baldi* fũdatur authorita-
82 te *glo. in d. l. 2. ver. proprium priuilegium C. de commun. rer. alien.* vbi dicit, hoc priuilegium ea ratione concessum esse Fisco, quia meliùs, & vtiliùs vendit totum, quã partem, & sic in maxima æquitate fundatur, quam *Glos.* omnes DD. ibi, & alibi extollũt, & *Cyn.* ibi subijcit hęc verba: *Et ratio priuilegij est, quia magis libèter, & citiùs dat homo centũ libras pro tota domo, quam decem daret pro parte eius*, & *Salicet.* subdit, *quod melius, & commodius venditur totum, quam eius pars*, & *Ioan. de Plat.* addit, id permitti ratione vtilitatis, venditur enim pluris pars rei, facta ęstimatione totius, quã solius partis, aliàs enim non posset vendere soli-
83 dum, nisi verteretur vtilitas Fisci, & consequenter vtilitas publica, quæ in Fisco versatur, & præfertur priuatę, *l. 3. C. de pri*
84 *mipilo, lib. 12.* indè *DD.* passim dicunt, quòd non est tanta vtilitas, seù æstimatio rei in parte respectu ipsius partis, quanta in toto respectu totius, *l. si quis aliam ff. de solut. l. fundus ille, cum glos. de*
85 *contrah. empt.* pręsertim cum pręter intentionem emptor incideret in communionem, ad quam nemo inuitus cõpellitur, *l. si non sortem* §. *si centum ff. de condit. indeb.* multa enim illa affert incõmoda, & difficultates, *l. Sancimus* §. *ne autem C. de donat.* Vndè & venditio partis multa etiam adducit incommoda, *Bald. in l. 1. §. in primo, C. de caduc. toll.* cum infinitis, quę ad hoc cõgerit *Tiraq. in primo retract. §. 23 glo. 1. num. 17.* qui *num.* 18. subdit, quod hac ratione .s. quod non percipiatur tanta vtilitas in parte respectu partis, quanta in toto re-
86 spectu totius, res quamuis sit diuidua sui natura, redditur iuris intellectui indiuidua, *l. 1. § si pecuniam, vbi Bart. ff. depositi*, cum concordãtibus per ipsum, quæ omnia tacitò *Tiraquel.* transcripsit *Dom. Reg. Constant. in d. l. vnica, n. 5. C. de ven-*
87 *dit. rer. fisc.* vbi ratione vtilitatis, & dignitatis, siuè præheminentię debitę Fisco probat esse hoc priuilegium concessum
88 *nu.* 18. *&* 19. dicit, non esse exorbitans, neque graue, sed in ęquitate fundatum, cum ipsi socio partis domino integrum suæ portionis pretium reseruetur, immò antè alienationem requirẽdus est, ac cęteris pręferendus, ex quibus ipse infert, hoc non esse odiosum priuilegium, sed pręrogatiuam quandam in ęquitate fundatam, & *num. 37. in fin. &* 38. dicit, *d. l.* decisionem tanquam modicum afferens præiudicium non esse strictè accipiẽdum, sed extendendum, & dilatandũ, & *num.* 48. dicit, non esse aliter odiosum, sed fauorabile,

Quod autem Fisco non liceat, rem, quam vendidit, euincere, non huc pertinet, sed diuersam omninò continet decisionem, respicit enim rem omninò diuersam, ne scilicet Fiscus rem, quam pro debito vnius ex stationibus fiscalibus vendidit, & pretium recepit pro debito alterius stationis vendere præsumat, vt pretium iterum rei à se ipso venditæ recipere audeat, quod grauissimum Imperiali Maiestati, & verecundum, & vt *Lucas* subijcit, *infirmissimum, iniquissimum, pessimum, & horrendissimum*, cum enim Prin-
89 ceps sit pręceptor æquitatis, & iustitiæ, & in vendicando rem, quam ipse vendidit, sit iniquitas manifesta, quę omnibus priuatis prohibetur, *l. vendicantem ff. de euictionibus*, debet hoc Fiscus prę ceteris abstinere, vt latiùs per *Lucam de Penna in d. l. 1. C. ne Fiscus*, & subdit *Platea* declarans, quomodo iungatur ille *titulus* cum præcedenti, vt sicut priuatus rem communem venditam à Fisco ratione communionis non reuocat, *d. l. vnica C. de vend. rer. fiscal.* supple, recepta parte pretij sibi competenti à Fisco, quam ei esse à Fisco mediatè, vel immediatè ab

em-

emptore reſtituendam, omnes DD. fatẽtur poſt *Salycet. in d. l. 2. num. 1. in principio, & num. 2.* ità nec vna ſtatio fiſcalis reuocat rem venditam ab alia ſtatione, quæ res communiter ſpectabat ad vtrãque ſtationem, vt hic, & ratio eſt, quia
90 omnes ſtationes pariter Fiſcum repręſẽtant, & ſic ita in vna, ſicut in alia, dum ſunt ſub eodem domino, ad quem ſpectat commodum, & incõmodum vtriuſque, & ſic idem iuris effectus ſequeretur, ſi ex alio fiſcali debito controuerſiam pateretur, contrà *tex.* expreſſum in *l. fin. C. de fid. inſtrumentorum, & iure haſtę fi-*
91 *ſcalis*, vbi diſtrahente Fiſco bona fiſcalium debitorum, emptores earum rerum tantùm pretio obnoxij ſunt, quas eos patuerit comparaſſe, ita ut nullius conuentionis reliquorum fiſcalium nomine patiantur extrinſecùs ſubire iacturam, quæ *lex fin.* cum proximè præcedat *titulum de venditione rerum Fiſcal. cum priuatis commun.* qui in medio poſitus ante *titulum ne Fiſcus rem, quam vẽdidit, euincat*, ambos *titulos*, pręcedẽtem ſcilicet, & ſequentem declarat, & temperat, vt licèt non poſſit inquietare, nec euincere ob alia credita, vel fiſcalia, valeat tamen ratione partis vendere totum, refuſo pretio, cum longa ſit, & euidens ratio diuerſitatis inter euictionem, & venditionem cum neceſſitate reſtituendi partem pretij aucti ex venditione totius, in quo ex utilitate, quam ſentit priuatus ſocius, modicum ſentit pręiudicium, vt in ſpecie aduertit *D. Reg. Conſt. d. l. vnica, nu. 37. in fin.*

Confirmatur motiuum, quia Fiſcus
92 licèt rem, quam vendidit, non euincat, vt iterum efficiatur dominus, vel vt pretium, quod ſemel ex venditione habuit, iterum, licèt ex diuerſa cauſa recipiat, *d. l. fi. C. de fid. inſtrument.* attamen in
93 venditione rei alienæ eſt adeò priuilegiatus, vt bona fide Fiſcus vendens rem alienam præiudicet domino, iuxtà notiſſimas *Conſtitutiones Diui Marci, & Leonis in l. 2.* ampliatas per *Zenonem in l. 3. C. de quadrien. præſcrip.* relatas per *Iuſtin. in §. vltim. eum, qui à Fiſco rem alienam emit, ſi poſt venditionem quinquennium præterierit, poſſe dominum rei exceptione repellere, Inſtitut. de vſucapio.* de quibus pro fundamento huius priuilegij fiſcalis, de quo agimus, fuit memor *gloſ. ver. proprium in d. l. 2. C. de commun.*
94 *rer. alien.* vbi *Petrus de Bellapert.* ſubdit hæc verba: *Ego credo, quod immò Fiſcus ſciens, & ignorans poteſt vendere rem alienam, ſed in hoc eſt differentia, quia nõ eſt moris Fiſco vendere rem alienam, ſed moris ſui, & irreprehenſibile eſt vendere rem communem cum alio*, verùm *Iacob. de Aren. Cyn. Bart. Bald. Salyc.* & cęteri omnes ſequuntur *gloſ. & Fulgoſ.* addit *in fin.* eſſe illam *gloſ.* ſummè notandam, & ſic non mirum ſi generaliter Fiſco permittatur, vt ratione partis etiam minimę totum vendat, & ſic etiam ſi à Fiſco pars illa ad priuatum peruenerit ſinè vlla reſtrictione, cum in hoc ſit ſpecialiter Fiſcus priuilegiatus, & non euincat rem, ſed vendat cum augmento, & pretium priuato redigat, quod non eſt in euictione.

Nec obſtat, dum ex aduerſo prætenditur, priuilegium hoc fiſcale non com-
95 prehendere, niſi illud totũ, quod eſt pro indiuiſo, ſecus verò in toto, quod pro diuiſo poſſidetur, quia tunc quælibet pars de per ſe ſtare videtur vt corpus diuerſum, *l. ſi quis duas 6. § ſi quis partem ff. commun. præd.* vt in puncto videtur firmare *Reg. Conſtant. in d. l. 1. nu. 22. verſ. non autem.*

Contrarium etenim in puncto deci-
96 dit *I.C. Paul. in l. rectè dicimus §. Quintus Mutius ff. de verbor. ſignification.* vbi præpoſita ratione dubitandi, qua vtitur *Dominus Conſtantius*, oppoſitũ expreſsè determinat, *Quintus Mutius*, ait *partis appellatione rem pro indiuiſo ſignificari, nam quod pro indiuiſo noſtrum ſit, id non partem, ſed totum eſſe, Seruius non ineleganter partis appellatione vtrunque ſignificari*, vbi *gloſ. in verb. Seruius*, ſupplet his verbis: *corrigendo, quod Quintus Mutius dixit, & ipſe addo vltimam opinionem Seruij probaſſe Paul. ſicut in principio eiuſdem legis*, vltimam quoq; opinionem relatam *Iuliani* probauit, & ob id *Vlpianus in l ſi quis cum totum 7. verſ. proindè ff. de exception. rei iudicat.* dixit, *proindè ſi quis fundum petie-*

petierit; deind à partem petat, vel pro diuiso, vel pro indiuiso, dicendum erit, exceptionem obstare, & sic totũ, & pars vtrũq;
97 rectè dicitur, nedum pro indiuiso, sed pro diuiso, ut pluribus iuribus in toto, & parte probat *Brisson de verb. sign. lib. 14 ver. partis appellatione*, ad quem nos remittere sat erit.

Nec obstat *d. l. si quis duas 6. §. si quis*
98 *partem*, quia loquitur in fundo diuiso in partes, qui destinatione patrisfamilias potest diuidi in plures fundos, ibi, *Planè si diuisit fundum regionibus, & sic partem tradidit, potest pro diuiso altera tu seruitutem imponere, quia non est pars fundi, sed fundus*, subdit, *Glos. ver. sed fundus. Nota, quod fundus constituitur ad arbitrium patrisfamilias, l. quod in rerum, &c.* subijcit *text.* quod & in ædibus potest dici, si dominus pariete medio ædificato unam domum in duas diuiserit, ut plerique faciunt, nam & hic pro duabus domibus accipi debet, ubi *glos.* subdit, *plus facto in domo diuidenda, quã fundo est opus*, undè cum hic simus, non in diuisione fundi, nec domus, sed corporis feudi integralis, & uniuersi, quinimmò & iurisdictionis, in quibus saltim
99 de iure Regni, & potissimè iurisdictionis nulla cadit diuisio, uel saltim difficillimè diuisio permittitur, nec diuidi taliter potest, quin eius partes remaneant sub genere, & solus usus, & iurisdictionis exercitium diuiditur, cessat omninò decisio *d. §. si quis partem*, cum & in fundo, in quo facillimè cadit diuisio, quando non constat, fuisse diuisum destinatione patrisfamilias, qui uerè uoluerit duos fundos constituere, etiam pars fundi ꝑ diuiso dicitur idem fundus. *d. l. si quis cũ totum 7. & glos. vlti. in d. §. Quintus Mutius d. l. rectè dicimus 25.* & in eo casu loquitur *Regens Constantius*, quando constat de expressa uoluntate Regis, licèt nec quidem pro opinione contraria afferri possit, cum incidenter, & aliud agens perfunctoriè loquatur, non disputet, nec citet *d. l. rectè dicimus*, nec resoluat contraria, ut de *DD.* incidenter loquentibus notat *Cannet.*

Et ob id *Peregrin. d. lib. 6 tit. 4 nu. 43.*
100 *vers. item amplia*, extendit, ut hoc Fisci priuilegium locum habeat etiã quod res sit diuidua, modò intersit Fisci rem totam uendi respectu maioris pretij, ex *Bart. Felin.* & alijs, undè etiam si admitteremus, Fisci priuilegium procedere tantùm in Fisco habente dominium rei pro parte indiuisa, non pro parte diuisa, ut cum *Regente Constantio*, his non cõsideratis, nec discussis sentire uisus est *Regens de Ponte consil. 156 num. 3.* Attamen necessariò id est declarandum, & restringendum, uel ubi Fiscus ex uenditione partis diuisæ potest consequi utilitatem, quam consequeretur ex uenditione totius, data proportione, & paritate, aliàs secus, ut in puncto uerum, & decisum testatur *Peregr. d. lib. 6. tit. 4 post n. 23. vers. & hęc secunda.*

Vel & meliùs dicimus in præsenti casu, in quo supponitur post factas per Regem directum dominum concessiones quarũdam specierum iurisdictionũ, putà Portulaniæ, Siclæ, ponderum, & mensurarum, & similium particularibus personis in homines quorundam Casalium, putà Ciuitatis Nolæ, uel similis, opus esse necessitate cogente ex causa publica belli procedere ad infeudatio-
101 nem eorundem Casalium cum concessione uniuersalis iurisdictionis, mero, & mixto imperio, & omni potestate, quam ipse habet trãsferri solita ex more præscripto post tempora Ioannæ II. & Alfonsi I. nullo modo considerari posse partem hanc, quam de nouo Rex est concessurus, uelut partem diuisam, & discretam ab illis speciebus iurisdictionis, quas primo concesserat, siuè in feudum,
102 siuè in allodium, cum ex suprà considaratis appareat, tã iurisdictiones antea concessas, quæ prima fronte uidebantur diuisę, & separatę à corpore castri, quàm reliquam iurisdictionem uniuersalem, ad cuius infeudationem hodiè Princeps deuenire cogitur, uersari, & concernere eosdem homines, idemque territorium, super quibus fuerant primo loco concessę particulares species iurisdictio-
103 nis, undè quod Princeps habebat cõe pro indiuiso in homines, & territorium, super quo primus concessionarius habebat particulares iurisdictiones, efficeretur

retur, hodie commune cum nouo feudatario in locum Principis subrogato, qui ideo maximè grauaretur, ut inuitus in cõmunione onerosa persisteret, utin proprio territorio, & in suos subditos, & vasallos alteri ius esset cognoscendi de alijs iurisdictionum gradibus, & spe-
104 ciebus, ad quod onus uitandum, & ut Fiscus posit iusto pretio emptorem inuenire, proditum est hoc, de quò agimus
105 priuilegiũ, quod & si cesset in re prorsus diuisa, in qua quilibet ex dominis suã partem discretam plenè possidere potest, cuiusmodi est fundus, uel domus pariete medio ædificato, in præsenti tamen casu nullo modo considerari, nec practicari potest possessio pro diuiso, tametsi iurisdictiones sint distinctæ, dum in eosdem homines, idemque territorium subiectiuè respicit, & uersetur.

Et ne deficiat decisio Doctorum in puncto, & indiuiduo in terminis nostris, is est *Reg. de Ponte cons.* 158. *in* 2.
106 *vol.* vbi postquam proposuit articulum, si terra admissa iam ad fruendum Regio domanio, siuè dominio, quod constat competere ex iure Regis Fisco instãte, & eligente, & ẽt de stilo, & consuetudine sic iudicãdi, quo casu iurisdictione ad suũ originem, siuè fontem refluente, remanet exercenda per Reg. Officiales à Prorege eligendos, introitus verò, siuè corpora feudalia, quæ de iure Baronum appellãtur, & sunt feudo vnita, tanquam reempta ex pecunia, & expensis ipsius Vniuersitatis, permittitur, vt vendãtur ad compendium, & vtilitatem eiusdem terræ, cuius opera, & impensa plena iurisdictio est ad Principem deuoluta, ità tamẽ vt remaneant in propria eorum natura feudali posita extrà manum terræ, seruitio, deuolutioni, & alijs feudorum nexibus subiecta, vt aliàs plenissimè scripsi supra *Responso Fiscali* 23. *de reuocat. domanij*.

His præhabitis proposuit *Reg. de Ponte*, quod si ex superueniente necessitate, Vniuersitas ære alieno grauata, vt persepè euenire solet, comperto defectu iurium, velit iterum semetipsam uendere Fisco consentiente, ne mole æris alieni grauata in totum miserè labatur, & ruat,
107 cum Regis potissimè, velut Patris, & uiri Reipublicæ interfit, terras sui Regni conseruari, & augeri, postquam firmauit
108 in 1. *art. dictus Regens*, ad iteratam hanc venditionem iurisdictionis, & corporum deueniri non posse, nisi sub hasta, & seruatis solemnitatibus in venditione rerum, & iurium fiscalium, de iure, & more requisitis, subijcit affirmando, non esse constituendum discrimen inter venditionem iteratò faciẽdam iurisdictionis, quæ erat Regis, & aliorum iurium, siuè corporum Vniuersitati concessorum, reddens rationem, quæ verè decidit casum nostrum *num.* 7. *in fine*, ibi, *quomodo est admittẽda in hoc disputatio, nihil enim refert, quod terra habeat suos introitus, qui cum terra venduntur, nam principale quod attenditur, est dominium terra, & terra ipsa cum sua iurisdictione, alijsque*
109 *iuribus Dominicalibus, & quod principaliter fit, est attendendum, non quod in consequentiam, & hi introitus venduntur in necessariam consequentiam, tanquam accessorij ad terram, ideo debet sequi natu-*
110 *ram principalis, etiam ob conseruationem corporis integralis feudi, quod in Re-*
111 *gno non patitur diuisionem, & interest Fisci, vendi iunctim, & vnitim, quia maius reperitur pretium terra, cuius ad ipsum*
112 *pars spectat, & de iure exploratum est, Fiscum partem habentem in re posse vendere totum, maximè quando eius interest, & tractatur de corpore vnito, & integrali, ad tex. in l. vnica, & toto tit. C. de vend. rer. fisc. cum priu. comm. & 2. C. de commun. rer. alien. quæ non sunt disputan-*
113 *da, & cæt.* & sic *Reg. de Ponte*, tanquam indubium, ex iuris principijs, & praxi receptissima Tribunalium, in quibus longo tempore fuit uersatus tanquã maximus Aduocatus, & inter supremos Magistratus feudorum, iuriumq; Regni interpres cõsummatissimus supposuit, in uẽditione Castri cum uniuersali iurisdictione, mero, & mixto Imperio facienda per Regem locum sibi vendicare priuilegium Fisci, & decisionem dictorum iurium, vt ratione maioris pretij, & vtilitatis Fisci vendere valeat etiam reliqua corpora, & iurisdictiones, quamuis alijs concessa, præsertim ponderando illa

verba

verba, *maximè quando eius interest, & tractatur de corpore vnito, & integrali*, vndè exprimit casum minus dubitabilē, siquidèm constat, adhuc non obstante concessione, alijs facta considerari tanquàm membra vnita, & ex sui natura inseparabilia, ex quibus integratur corpus ipsum feudi.

114 Nec dicatur, in casu formato per *Regent. præd.* supponi Vniuersitatis consensum in vēditione corporum feudalium, non autem dissensum, non enim ponderamus casum Consilij, sed illationem, quam ipse iustissimè fecit ad declarationem dictorum iurium, quorum decisio clarissimè affirmauit procedere in venditione, quam facit Fiscus de iurisdictione vniuersali Castri, quæ est magis principalis, vt iustissimè possit vendere etiam cæteras iurisdictiones particulares, & corpora, & sic etiam contrà voluntatem illa possidentium, iuxtà terminos dictarum legum, non enim est nouū, Consulentes vt plurimum ad corroborandum decisionem, quæ super facto casus contingentis occurrit, alia addere, & excedendo cancellos, & terminos casūs extendere, & fulcire eorum opinionē decisionibus, quæ à fortiori reddunt casum indubitabilem, vt rectè intuenti patebit, ipsum fecisse.

115 Non obest deniq; quod nouissimè ponderari audio ex aduerso, dum dicit, *tit. C. de vendit. rer. fiscal. cum priuat. commun.* excludere bona communia Fisco cum Republica, siuè Ciuitate, aut qua-
116 libet Communitate, quam constat nō contineri appellatione priuati, vel pri-
117 uatarum personarum, siquidem priuatæ dicuntur res singulorum, *l. 1. ff. de rer. diuis.* à verbo antiquo, *Prius*, quod sin-
118 gulos significat, vndè priuatū ius id esse definitur, quod ad singulorum vtilitatem pertinet, *l. 1. §. vlt. ff. de iustit. & iure*,
119 & priuatum opponitur communi, *l. 11. §. si ex priuato, ff. de aqua pluuia arcenda*, indè priuata iudicia, & priuata delicta, de quibus latè *Brisson. de verbor. signif. lib. 14. versic. priuatæ, & priuatum*; vndè ex
120 hoc infert, cessare priuilegium Fisci super iuribus, quæ ab his Ciuitatibus possidentur, quæ priuatorum non sunt, præsertim, cum saltim æquè sit priuilegiata Ciuitas regulariter sicut Fiscus, vndè priuilegia cessant, & confunduntur ex regulis notis.

Fateor enim, hoc motiuum esse satis leue, & meo quidem iudicio, ni fallor, tale, vt resolutione non indigeat. Nam
121 quod hoc nomen, *Priuatus*, sit æquiuocum, omnē tollit dubitationem, & nuncupatim accipitur peculiari acceptione, cum de Fisco fit mentio, non enim alio vocabulo vti possumus, cum de omnibus alijs comparatiuè ad Fiscū agimus, quam sub nomine priuatorum; priuatus enim omnis dicitur respectu ad Fiscum habito, *l. Fiscus 6. l. apud Iulianum 35. ff. de iure Fisci*; non igitur alia verborum formula vti potuit Compilator tituli illius Codicis, vt cęteros omnes nominaret respectiuè ad Fiscum, quàm sub no-
122 mine priuatorum, igitur omnes Ciuitates, quæ non habent Fiscum, si quæ non sunt liberæ, sed subditæ, priuatorum nomine contineri, respectu ad Fiscum habito, satis est notum, cum, & quandoq;
123 Fisci bona, & res fiscales, quasi propriæ, & priuatæ Principis sint, *l. 2. §. hoc interdictum ff. ne quid in loco publico*, & Comes rerum priuatarum in *rubr. de off. Procur. Cæsar.* Quinimmò priscis temporibus Fiscus erat priuatus Principis
124 thesaurus distinctus ab Aerario publico populi Romani, & Fiscus promptuarium Cæsaris marsupium, & sacculum erat, *Spartian. in Hadriano, Seneca lib. 7. de benef. cap. 6.* posteà verò immutatum, vt onera publica, cuiusmodi sunt tributa, sicut omnia alia ad Principem pertinentia, fiscalia appellentur, *l. 3. C. de Episcop. & Cler. l. 1. C. quib. muner. lib. 10. Brisso. d. tit. de verb. sign. li. 6. ver. Fiscum, & fiscalia.*

Et si hoc priuilegio, de quo nos agimus, Ciuitates, & Vrbes excipere voluisset Imperator, clarè hoc decidisset in nigro, nec vsus fuisset verbo æquiuoco in rubrica, vt declarationem sic egregiam sub ambiguo relinqueret, non fecit, igitur noluit.

Et si hæc limitatio non fundatur, vt cesset priuilegium aduersus Ciuitatem passiuè, fortiùs hoc priuilegio non potitur

tur Ciuitas actiuè, sufficit enim dicere, hoc priuilegium tibi non competit, quia dicēs se habere priuilegium, quod legi derogat, probare debet.

125 Vndè cessat regula, quod inter pariter priuilegiatos priuilegia confunduntur, quia necesse est probare de paritate priuilegij in illa specie, vel actu, nec sufficit in genere, cum igitur nullo priuilegio in hoc sit suffulta Ciuitas subdita, sed solus Fiscus, quinimmò nec minor, vel pupillus, ex cuius iure descēdit priuilegium Ciuitatis, immò specialis ratio militet in Fisco, q̄ colligitur ex *l.3.C. de primipilo lib.* ij. nec vnquam audiuerimus, hoc priuilegio alium quempiam ex priuilegiatis potiri, nisi Fiscum, remanet ob id res in tuto, & iustitia pro

126 Fisco, quamuis non me lateat, *Euerar. in sua topica, loco à Fisco ad Ecclesiam*, extēdere hoc priuilegium ad Ecclesiā, de cuius dicti veritate nunc differere non expedit.

127 Nec obstat prędictum *consil. Bald.* 171. *lib.*1. per vnum ex Dominis citatum contrà Fiscum, dum *Baldus* proponit casum, quod condemnato feudatario possessore Castri ad soluendum Camerę Ducali mille florenos pro pœna, & pro ipsa executo, & addicto Castro, & demum per Cameram vendito dicto Castro, quærit *Bald.* vtrū vxor pro dote, & filij pro legitima possint iustè retinere dictū Castrum, & respōdet, dotem primò debere cōsignari vxori, & etiam legitimam filijs, ex forma statuti, quo cauebatur, quod exhaustis facultatibus paternis, quod euenerat ex dicta condemnatione pœnæ, deberet reseruari filijs portio, quæ ipsis pro legitima cōpetebat. Contrà tamen hanc vxoris, & filiorum retentionem sentijt *Bald.* oppositionem, quam facere poterat Camera, quod Fiscus ratione partis, scilicet pro pœna, potuerit vendere totum, verùm decidit *Bald.* quod vxor potest esse in possessione suæ hypotecæ, donec sibi fiat dotis consignatio, iuxtà *capit. ex literis, de pignor.* similiter & filij donec fiat eis in pecunia, vel p diuiso consignatio legitimæ, cùm isti non deliquerint, & habuerint iustam causam non relinquendi ius eorum indiscussū, ex qua decisione Baldi dicebatur pro Ciuitate, *Bald.* clarè affirmare, priuilegium fiscale locum sibi vendicare, donec inter Fiscum, & priuatum intercedat cōmunio pro indiuiso, secus pro diuiso.

Resoluitur enim hæc *Bald.* doctrina,

128 Primò fatendo contrarium, nam & si concedamus, citrà veri prçiudicium, cessare priuilegium Fisci in re communi pro diuiso, nihil tamen officit articulo, de quo agitur in prçsenti, vbi ex prçdictis euidenter constat, adesse consortium pro indiuiso tam ratione personarum, & territorij indiuisi, quam etiam quòad ipsam iurisdictionem in genere, & in abstracto sumptam, & hoc est nouum motiuum pro Fisco; siquidem cōstat, iurisdictionem in genere sumptam esse vnā certo modo quòad exercitiū

129 diuisam in species, criminalis, & ciuilis; vndè cum ius Portulaniæ per terram pertineat ad speciem ciuilis, & sub ea comprehendatur, & penès Regem resideat integra ciuilis, sicut & crimina-

130 lis suprema, & infima, de quarum alienatione agitur, consequens est, cōcesso iure Portulaniæ, remanere de necessitate consortium inter Regem, & concessionarium, cui est concessum exercitium vnius tantùm ex modis, siuè speciebus exercendi ciuilem, & sic non solùm remanet communio respectu iurisdictionis in genere, verùm respectu ciuilis, sub qua comprehenditur hoc ius Portulaniæ, quod negari non pōt, & latissimè cōprobaui, & exornaui varijs decisionibus *lib.* 1. *controuersiarum, in addit. ad controuers.* 53. *num.* 30. 31. *cum seq.* 37. *&* 46. notum est etenim, iurisdictionem ipsam, ex sui natura indiuiduam, cū solùm ipsius exercitium diuidi possit, *Curt senior, Pyrrus, Dom. Capyc. Couar.* & alij, quos cumulaui *lib.* 2. *controuer. Illustr. c.* 1. *num.* 67. *cum seq. & cap.* 2. *num.* 70. vbi probaui,

131 iurisdictionem esse quid incorporale, & indiuiduum, & *nu.* 71. *&* 72. posse solùm diuidi exercendo iurisdictionem per quarteria, & etiam per diuisionem territorij, & regionis, cautionibus interpo-

terpositis de non impediendo ad inuicem, ex *Bart.* *Bald.* *Aluar.* *Alexand.* *Curt.* *Capyc.* & alijs, quos ibi citaui, & ipsam iurisdictionem cohęrere Castro saltim passiuè,& proindè concesso Castro venire iurisdictionem, latè item probaui *controu.*8. *lib.* 1. *& in addit.ad controu.*53.*num.*2.

Prætereà *Bald.d.consf.*171. licèt meminerit de Castro, loquitur tamen in terminis iuris communis de Ca-
132 stro extrà Regnum, quo iure attento, non præsumitur feudum quaternatum,sed præsumitur liberum allodiũ, in Regno autem præsumitur feudum, item non planum, sed quaternatum
133 propter iurisdictionem, quæ est iuris publici, vt post *Iserniam in cap.* 1. *de controuers. apud pares termin.* declarat *Frecc.author.*29.*per tot.* *Regens de Ponte decis.*2.*num.*19. scripsi *lib.*1. *controu.*7. *num.*12. vndè non miror, *Bald.* considerasse, posse fieri consignationem legitimæ filijs condemnati in parte Castri pro diuiso, vbi agebatur de Castro allodiali sinè iurisdictione cohęrente territorio,vt in casu nostro,& sic *consil.* *Bald.* non meruit allegari ad rem nostram.

Et tandem non admittam, omninò
134 in re possessa pro diuiso cessare priuilegium Fisci de venditione rerum fiscalium cum priuatis communium.

Cum idem *Bald.*contrarium expressè firmauerit in *l.*2.*C.de commun.rerum alien.* de quo pro nunc nõ expedit disserere. Verùm tamen non omittam, quod mihi visum fuit mirabile ad ampliationem huius priuilegij fiscalis,de quo in *d.l.*2. cum concordantibus, vt procedat etiam in executione pœnæ irrogandæ contrà delinquentes, adeò vt si Princeps propter aliquod scelus iubeat domum delinquentis destrui, si illa domus cõmunis sit cum altero innocente, poterit tamen integram domum destruere,priuando socium innoxium sua portione, vt ex *Bald.in l.*1.*C. quib.ex caus.serui pro præm.libert.accip.* *& Felin.in d.cap.quæ in Ecclesiarum,nu.*28.*de constitut.*tradit *Petra in tract.de potestate Principis,sub rubr.de spe,quam* *quis hab. ab intestat.in hæred. viuentis,* §.*subijciamus nunc,num.*14. *vers. octauus casus,car.mihi* 195.quibus ego addo *Isern* latè hoc firmantem,& inferẽtem ad multas illationes in *cap.* 1. §. *receptatoribus,in addit.post num.*33. *vers. quærunt Modern. de pace iuram.firm.*& inter alia primò aduertit, quod si Iudex potest diruere partem delinquentis,non debet diruere partem socij innocentis, idq; præuia diuisione facienda, adhibitis solemnitatibus per *Isern.* traditis; si verò sit indiuisibilis,vel pars delinquentis inferior, ità vt necesse sit dirui totam etiam superiorem partem, tunc vel abstineat Iudex à diruendo etiam portionem delinquentis, sed illam poterit confiscari facere, vel si potiùs expediat dirui, ad inferendum terrorem malis ob commune bonum, ratione publicæ vindictæ,tunc diruet Iudex, non tamen tenebitur Iudex, sed delinquens socio non delinquenti satisfacere,& pretium reficere,nisi Iudex potuisset domum diuidere, & non diuisit,vel ignorabat hoc,quæ doctrina potuit allegari contrà illum, qui dirui fecit Fundacum in platea Vlmi tempore, quo Regnum moderabatur Eminẽtissimus Cardinalis Zapat. Et sic habemus ex *Iser.* id necessariò intelligendũ esse refuso pretio partis innoxio socio, iuxtà terminos dictarum legum, & non aliter,nec ad id teneri Iudicem, vel Fiscum, sed delinquentem, quod solus *Isern.* aduertit, à qua pœna monerem Principes abstinere,nisi in atrocissimis, ne imitentur quod de anno . . . . fuit executum iussu Marchionis de Mõdejar Proregis, qui contrà Dominũ Decium Como Baronẽ Casalis Noui pro simplici rixa cum Capitaneo Afragolæ orta ex competentia iurisdictionis,fecit destrui Palatium Baronalę dicti Casalis maximi valoris in præiudicium non solum Decij,sed successorum,quę domus non deliquerat,& ideo non est licitum, vt notat *glos. in l. si is,cum quo ff. commun. diuidund.* & *text.* expressus in §. *oportet autem te,authent.de mand. Principum,* vbi *Iustin.* ità loquitur: *Non enim res sunt quæ delinquunt, sed qui* res

res possident. At illi reciprocant ordinem, eos quidem, qui digni sunt pœna, dimittūt, illorum autem auferunt res, alios pro illis punientes, quos lex fortè ad illorum vocauit successionem, cum alijs per *Affl. in Const. Citationis litera, nu.6. & in Const. Iustitiarij nomen, in 7. not. & in proœmio Const. Aret. Par. de Put.* & alij, quos citat *Addit. ad Affl. in d. Cōst. Citationis litera.*

Et ità tandem in hoc puncto fuit decisum in fauorem Fisci contrà Fidelissimam Ciuitatem die Veneris 18. Sept. 1637. coràm Excell. D. Comite Montis Regij Prorege insignis prudentiæ, & vigilantiæ, me referente, interuenientibus Domino D. Alonso de la Carrera Locumtenēte, & Dominis Tapia, Montaluo, Brancia, & Casanate Regentibus, & Presidētibus Comite Mole, Pappacoda, Caracciolo, Cacacio, Ganauerro, de Vera, & Burgueda, & Fisci patrono Fuluio Lanario.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, quæ nihil noui potest adducere, actum non impedit.*

2 *Emptor non prohibetur agere de euictione aduersùs venditorem non citatum, si citatus aliquid opponere non potuisset.*

3 *Cōtractus emptionis quamuis dicatur perfectus quòad obligationem antè traditionem, remanet tamen imperfectus quòad reliqua non sequuta mensuratione reseruata.*

4 *Ciuitas Rhegij habet iurisdictionem ciuilem Casalis Sanbatelli, quod priùs vocabatur* Mottarussa, *& nu.5. & 56.*

6 *Extractiones, & contrabanna qualiter sint prohibita, remissiuè. Ad hoc vt euitentur quæ remedia sunt necessaria, nu. 7. & 12. ipsis præpositi acriter plectuntur, si fuerint reperti in dolo, nu.11.*

9 *Portulani, Portulanoti, Secreti, & Vicesecreti quod officium gerant in Regno, & nu.14. & 15. Bari, & Capitanatæ sedent in Capella Regis cum Præsidentibus R.C. nu.13. terrore perterriti à Regni Proceribus eorum officium liberè nō exercent, num.16. ob delicta extrà officium commissa remittuntur ad R. C. nu.17. & ità decisum, nu.18.*

10 *Tractæ non sunt omnibus concedendæ.*

19 *Officiales debent puris manibus eorum officium exercere, non admittuntur si velint illud emere cum pecunia alicuius Potentis, in quem cadit suspitio, num.20.*

21 *Stilus R.C. in recipiendis oblationibus recensetur.*

22 *Negatio in fine posita tantùm refertur ad immediatè præcedentia.*

23 *Ciuitas Capuæ tenet sub se Casale Marcianisij.*

24 *Feuda probibentur virtute Regiæ Pragmaticæ ad manus mortuas, vel semper viuas perueniri.*

25 *Casale à Ciuitate diuidi non debet, & quarè.*

26 *Prælatio debet concedi cum eisdem qualitatibus, & conditionibus in prima venditione insertis, cōpetit ratione dominij, nu.29. non impedit exequutionem venditionis factæ sub hasta, & ità decisum, num.31. & 44. in causa reclamationis Vniuersitati qua ratione permittatur Rege distrahente, nu.45.47. & 53. non erit concedenda, nisi perfecta venditione, & sequuta traditione, num.72. sed contrà, nu.74. & 87. pro domanio obtinēdo differt à iure retractus, n.75. ratio differentiæ, nu.82. fundatur in persona Regis, nu.80. sinè cuius consensu non cōceditur, nu.81.*

27 *Retrahens subrogatur in locum primi emptoris.*

28 *Reseruatio nihil de nouo inducit, sed tantū iura tunc fortè competentia conseruat.*

30 *Regula, hodiè constat, hodiè agatur, qualiter, & quando procedat.*

32 *Reclamatio à decretis latis per R.C. in Collater. Consil. iuxtà consuetum stilum spectat ad Dominum Locumtenentem.*

33 *Cedularius R.C. quid sit.*

34 *Votorum paritas qualiter dirimatur tam in contentiosis, quàm gratiosis, remissiuè, in criminalibus* Iudices *adiuncti debent inclinare in mitiorem partem, nu. 35. tempore decisionis vota scissa repetuntur, nu.41. non retractantur, nu.42. nec declarantur, nisi incontinenti, n.43.*

36 *Articulus dubius iuris emergens æquiparatur*

ARGVMENTVM.

Ius Ciuitati competens tanquam capiti reuocandi Casalia distracta ad libertatem domanij, an venditionis exequutionem impediat. *Tex. in l. dudum ff. de contrah. empt.* pluribus exornatur. *Pragm. 63 de offic. Procur. Caesar.* declaratur, ac nonnulla incidenter traduntur apprimè necessaria ad officium Portulanorum, & materiam extractionum, vt fraudibus occurratur.

RE-

RESPONS. XXIX.

VEndito, seù infeudato per Excell. Ducem Medinæ de las Torres Vicarium Inuictiss. Regis nostri Casali Sãbatelli Ciuitatis Rhegij propè Messanam vigore specialis potestatis sibi concessæ de infeudandis Ciuitatibus, Terris, Castris, Casalibus, & locis domanialibus, etiam his, quæ mediante pretio aliàs obtinuerunt promissionem, vt retineri deberent, & conseruari sub Regis domanio, siuè dominio, refuso tamẽ pretio seruata forma decreti generalis lati me referente per Regiam Cameram in Collat. Consilio, sub die 25. Febr. 1638. & remansa iurisdictione dicti Casalis Ill. Duci Rapollæ, seù Bruzzani fratri Ill. Principis Roccellæ, tanquam vltimo licitatori, & plus offerenti sub hasta pro pretio duc. 52. pro quolibet fumante, iuxtà numerationem faciendam, quod pro mille fumantibus, pro quibus obtulit pro nunc soluere emptor salua liquidatione, ascendit pretium ad ducatos 52. mill.

Cum se opposuisset Ciuitas Rhegij, cui fuerat intimata instantia Fisci pro venditione Casalium die 12. Martij 1638. & sic post interpositum decretum generale, & comparuit sub die 22. eiusdem mensis allegando sua priuilegia, & iura, ex quibus pretendebat, ad venditionem suorum Casalium, eorumque separationem ab ipsa Ciuitate, velut capite, ex pluribus procedi non posse.

Et cum oppositione non obstante, fuisset processum ad subhastationem, ex quo fuit habitum pro indubitato, nihil noui, nec substantiale potuisse opponi, quod venditionem impedire
1 potuisset, & sic frustrà esset aliud expectandum, argumento *l. qui potest inuitis, vbi Dec. & Cagn. ff. de regul. iuris*, cum concordantibus per *Surdum decis.* 106. *num.* 12. exemplo etiam emptoris, qui agit de euictione, etiam si non denunciauit, quando venditor nihil potuisset
2 opponere, *Afflict. & Vrsill. decis.* 49. cum concordantibus per *Surd. decis.* 22. *nu.* 9. prout exitus demonstrauit, & proindè accensa candela instante Fisco per Regiam Cameram in Collaterali, vbi prædictæ venditiones ordine S. E. coràm ipso fieri cõsueuerunt, & sub die 27. eiusdem mensis fuisset extincta candela, & remansa in beneficium Magnifici Bartholomæi de Aquino pro persona nominanda, qui nominauit dictum Ducem, qui paulò post soluit ducat. 15. mille in partem pretij liberatos eidem de Aquino in compotum crediti cum Regia Curia, ex causa partitorum occasione belli vigentis in Statu Mediolani, Casali de Monferrato, & Sabaudia, & reliquum pretium promisit soluere capta possessione, & facta numeratione fumantium, prout ex instrumento stipulato per Excell. Proregem cum dicto Duce emptore sub die 10. Aprilis 1638.

Iterũq; Ciuitas Rhegij conquereretur re integra, antè numerationem, & appositionem confinium cum designatione, & distinctione territorij pro exercẽda iurisdictione, quæ necessariò debebãt præcedere possessionis traditionem, si-
3 quidem licèt contractus quòad obligationem dicatur perfectus, quòad reliqua dicitur imperfectus, donec sequatur mẽsuratio, vel numeratio reseruata, & necessariò facienda, secundùm *Bart. & Castrensem in l. Iulianus* §. *si Titius ff. de actio. empti*, vt de vino vendito ad mensuram dicitur in *l. quod sæpè* §. *in ijs de cõtrahenda emptione*, cum concordantibus per *Paridem de reintegratione feudorum in* §. incip. *miles debebat, car.* 18. *à ter.* alios congerit *Surd. decis.* 64. *num.* 13. sicut in specie de confinibus distinguendis, vt fuerant antiquitùs, & iuxtà antiquam, & inueteratam consuetudinem, & obseruantiam priscis temporibus possessa declarandam ex probationibus, prout cautum fuerat in oblatione facta per emptorem, & per Fiscum acceptata, seque nimium fore grauatam de vẽditione quodammodo præcipitanter facta, non prouiso super eius comparitione iam in actis exhibita, quam primùm de prætensione

Fisci notitiam habuit, & antè venditionem, præsertim cum decretum generale non potuerit de iure ipsi officere, cum ex Kalendario appareret, illud præcessisse notificationem petitionis Fisci factam Ciuitati, adeò quòd contrà ipsam nullo præcedente decreto dicebat, de facto, & sic nulliter fuisse processum ad venditionem, & separationem dicti Casalis ab ipsa Ciuitate, & insuper addebat, ipsam Ciuitatem Rhegij non solùm esse Casalis caput ex pluribus rationibus inseparabile, sed ipsam Ciuitatem iustè prætendere, esse non solùm dominam territorij dicti Casalis, verùm esse in possessione exercendi iurisdictionem saltem ciuilem infrà certam summam vigore tituli, & concessionis sibi factæ per Serenissimum Regem Ferdinandum Primum
4 Aragoneum de anno 1465. vt ex copia Priuilegij extracta ex Regio Archiuio, & in actis præsentata, ex qua dicebat apparere per Ciuitatem fuisse ipsi Regi solutos duc. mille, & quingentum, ex causa dictæ concessionis, & exercitij iurisdictionis in homines dicti Casalis, quod eo tempore nominabatur diuerso nomine, scilicet *Mottarussa*, & *Anomeri*, & deindè post demolitionem ædificiorum occasione belli cum Gallis, mutato nomine appellatum fuit *Saphatellum* cum
5 alijs adiacentibus Villis, quibus ab eo tempore fuerunt imposita noua nomina, scilicet Sancti Dominici, Sācti Ioannis, & Sancti Blasij.

Et ex his, & alijs, cum Ciuitas prædicta Rhegij constanter instaret super nullitate dictæ venditionis, eamque ipsam fuisse nimis grauatam ex pluribus causis, ex quibus in promptu apparebat, non solùm ipsi Ciuitati vti eius capiti, & vtili dominæ, verùm etiam ipsi Regi, eiusque Fisco damnosa, maximè ex facultate cōcessa dicto emptori construendi de nouo locum nauium appulsui facilem, atq; tutum, vulgò *lo scaro*, seù *imbarcaturo*, quo nimium augebatur occasio extrahendi per mare fruges, victualia, serica, & pecuniam pretiosam, aliaq; extrahi prohibita à Regno, & quæ breui momento transuehuntur in Insulam Siciliæ, quo diriguntur huiusmodi extractiones, quæ vulgò dicuntur *contrabanno*, de quorum materia, & de rebus exportari vetitis ad materiam *tit. C. quæ res asport. non deb. &*
6 *tit. C. de commerc. & mercator.* videndæ sunt duo curiosæ *decisiones Boerij* 177. *&* 178. *Menoch. de arbitr. centur. 6. casu* 585. *& Borrell.* cumulans iura Regni in *tract. de Magistr. edict. cap. 14. lib. 3. ex num. 77. & Surgens de Neapol. illustrat. lib. 1. cap. 24. post num.* 10. vbi eruditè ex more discurrit, quæ iure communi, & per edicta pęnalia Regni hæc vetantia pro interesse Fisci, & Arrendamentorum præsertim Serici, cum auxilio maximè personarum exemptarum à iurisdictione temporali, quæ constat nimium frequentari cum maximo Regij Patrimonij damno, vt est notorium, adeò vt opus esset non solū nouas exituras ex litoribus præsertim tam proximis Insulæ Siciliæ, cuiusmodi sunt illa, quæ solum breui maris spatio, *detto il faro*, à prędicta Insula separantur, sed concessas ristringere, & tollere pro bono publico, præsertim cū huic malo, nec mederi possit prouidendo, vt in loco assistat aliquis Officialis, qui vti Custos Portus, vel Li-
7 minarcha cum salario (quod offerebat soluere ipse Dux emptor) præesset custodię Portus, ne fierent extractiones sine permissu Principis, vel Regiæ Cameræ cum solitis expeditionibus, siquidem experientia in similibus compertum est, tantùm abesse hac diligentia impediri contrabanna, quin potiùs augeri; quandoquidem similes Custodes in locis remotis, inhabitatis, & suspectis, vbi non adest frequentia hominum, quorum timore detineantur, ne eorum facinora, & fraudes detegantur, maiorem occasionem tribuere ad fraudes committendas, easque tegendas in damnum Curiæ, & Regni, cum extrahentes fruges, & bona vetita, præsertim tempore caritatis, & cum pretia augentur, quando extra Regnum præsertim in Regionibus propinquis propter sterilitatem euenit egestas, vel carior annona, adiuti, & de consensu, & auxilio eorundem Custodum multò

multò faciliùs, & tutiùs extractiones ad effectum perducunt, quàm si Custodes nulli adessent, vt experientia iamdudum compertum est, non enim reperitur in dictis locis desertis qui Custodem custodiat, & ob id, quod tendit ad medelam paratur ad noxam, indèq; iniuria oritur, vndè iura oriri deberent.

Quod fuit in causa, vt tempore Dom. D. Francisci Antonij de Alarcon Regij
8 Generalis Visitatoris Viri sapientissimi, & vigilantissimi, me instāte vti Aduocato Regij Patrimonij, & opē dante quon. Præsidente Vincentio Corcione viro doctissimo, & zelanti Ministro in consessu Delegatorum super vetita bonorum extractione, fuerint prohibiti omnes loci, qui verisimiliter ratione situs erant suspecti, & accomodati pro faciendis extractionibus per mare, contrà decretū, & determinati, & cōcessi certi loci cōsueti, & magis apti, in quibus cessat suspitio ob Populorū frequentiā in locis habita-
9 tis, & Ministrorum assistentiā, quos Portulanos vocamus, & alios illis inferiores Portulanotos, & qui in Prouincijs Calabriæ nuncupantur *Secreti, & Vicesecreti*, de quibus in *Capit. Regn. in prima rubr. de Portulan. & extract. victual.* vbi *in fin.* notatur, quod in Apulia ille, q̃ tenet officium Magistri Portulani gerit officium Camerarij, qui Camerarius est idem quod Secretus in Prouincia Calabriæ, vt dicit *Iser. in rubr. de offic. Magistri Camerarij*, de quo tamen ibi dubitat *Afflict.* quod diuersum sit officium Secreti ab officio Magistri Camerarij; verùm concedit, officium Magistri Portulani in Apulia cōtinere officium Camerarij, cum in Apulia non adsit officium Secreti, sicut in Prouincia Calabriç; & addit *Afflict.* omnes istos esse Procuratores Regis, vt ad benè regēdum, & gubernandum bona, & iura Regis, similes extractiones admitti nō possint, nisi cum debitis expeditionibus, & literis, quas rectè Neoterici Responsales vocant, & interdū ob negotiatorū cōmoditatem, præsertim quādo trāsuehenda sunt frumenta pro annona Ciuitatis nostræ, vel tēpore abūdātiæ, tracta, vulgò extractio per extrà Regnum pro seruitio Curiæ conceditur, vt etiam in locis non designatis propter vicinitatem magis commodam Nauium onerationi, Naues ipsç onerentur cum assistentia Officialium Regionis, & interdum destinantur personæ confidentes, quòd expensis ipsorū extrahentium, & cum debitis expeditionibus fiat extractio, & Nauium oneratio, in quo solet haberi maxima consideratio ad qualitatem negotiatorum, aut aliorum, quibus conceditur ius extrahē-
10 di, quod sint bonæ famæ, & conditionis, & non attinti, vel suspecti de similibus contrauentionibus Regiorum edictorum, cum inter alias fraudes illç sint frequentissimç, vt pro centum curribus frumenti permissis extrahatur dupla quantitas, & etiam longè maior, adeò vt multum spectanda sit fides, & vigilantia Ministrorum, qui assistunt, & integritas, & qualitas extrahentium, & de Ministris fraudatoribus, vel negligentibus oportet acriter vindictam sumere propter maxi-
11 ma damna, quæ ex eorum desidia, & dolosa administratione Reipublicæ, & Fisci Aerario, in dies parat cōpertum est.

Eodemq; tempore fuerūt additæ certæ conditiones, & forma in extractionibus faciendis, vt elapso tēpore præfixo,
12 & apponi solito iam in extractionibus per infrà Regnum, quàm per extrà, ad loca amicorum, & confçderatorum Regiæ Coronæ, iuxtà locorum distantiam, posset de facili incusari pœna contra extrahentes, & fideiussores pro Responsalibus statuto tempore non productis, ex quibus constet, sequutam fuisse immissionem in locis destinatis, vt indè possit etiam procedi ad expeditionem literarum significatorialium contrà ipsos pro pretio bonorum extractorum, & alijs pœnis tàm contrà dictos principales, quàm contrà Officiales, Magistros scilicet Portulanos, aliosq; subordinatos non exequentes quod ad eorum officium spectat pro dictis pretijs, & pœnis elapsis temporibus statutis, exequendo cōtrà fideiussores pro cautionibus, quas ipsi capiunt eorum periculo.

Qua ratione regulariter pro extractionibus faciēdis ex Prouincijs Regni, in quibus inter alios adsunt duo Magi-

ftri Portulani; vnus fcilicet Prouinciarū Bari, & Capitanatæ, quod officium eft magnæ præeminentiæ, & authoritatis, & refidet Baroli, adeò vt obtineat locū in feffione Regiæ Capellæ in Palatio
13 Excell. Proregis, & fedeat in fella cum Dominis Præfidentibus Regiæ Cameræ, alter verò in Prouincijs Calabriæ, de quorum authoritate, & præeminentia apparent proceffus in Regia Camera penès . . . . & poffe ipfos tanquam Fifci Procuratores capere informationes, & formare inquifitiones contrà tenentes bona domanij, & in alijs
14 cafibus, vt per *Nigrum in d.1.rubr. ex nu.*11. & de iurifdictione Camerariorū, & de Secretis loquitur *Afflict.in rubr.de offic.fecreti*, prouifum eft, ne fideiuffiones capiantur in Reg.Camera, fed per ipfos Portulanos, ne detur occafio fe excufādi, non teneri pro fideiuffionibus captis per alios, nec cognofcere fideiuffores, licèt interdum ex iufta caufa foleat difpēfari, vt fideiuffiones capiātur periculo Magiftrorum Actorum Regiæ Cameræ, pro quibus non tenentur Portulani, qui-
15 bus tamen generaliter iniunctum eft, vt pro cautela Fifci tranfmittant exemplū fideiuffionum, quas capiunt, & referant diligentias per ipfos in dies factas, & cōperta culpa, vel negligentia, folent contrà ipfos expediri literæ fignificatoriales.

Sed quia interdum dicti Portulani folent vim pati, vt in facto habui in Frācifco de l'Acqua Portulano loci dicti Fortoris in mari Adriatico, qui timore potē-
16 tis Reguli, in cuius territorio fita eft illa Plaga, non poterat refiftere Miniftris ipfius, quo minus diffimulando confentiret frumentorum prohibitæ extractioni, & alijs fraudibus in extrahendo maiorē quantitatem permiffam, & dum ipfe voluiffet fe opponere, non valuit refiftere minis, & terrori fibi illatis cadentibus in conftantem virum.

Idemque fępè contingit in alijs littoribus, & partibus Regni maritimis, vt Aprutij, & Calabrię, vbi refident Portulani, & Vicefecreti, qui à Magnatibus Regni fæpè impediuntur exequi quod ipfis iniunctum eft in inftructionibus fibi datis, & præfertim in locis, qui fubfunt dominio aliquorum ex Baronibus potētibus, vbi nemo ex ipfis valet liberè, & iuftè exercere fuum munus, & exequi præcepta Regiæ Cameræ, fiquidem vafalli ipforum Baronum non audent adipifci, nec exercere dicta officia timore perterriti, vt exemplo Caroli Pifcioni ciuis, & Vicefecreti in Terra Paulæ, qui ob varias moleftias, nefcio an fuerint perfecutiones, iuftè, vel iniuftè paffas (Deus fcit) poft varia infortunia, & expenfas, quas fubftinuit in carceres Caftri noui coniectus, poftquam inftante Fifco fuit decretum, de delictis contrà ipfum prætenfis effe illorum cognitionem remittendam ad Reg.Came-
17 ram, etiam quòad delicta commiffa extrà officium, ficuti de omnibus Miniftris fubordinatis Reg.Cameræ, cui fubijciūtur, tandem adhuc mortuus fuit in dictis carceribus, decretum fuit latum referente Regia Camera in Collaterali die Veneris 26. Nouembris 1638. coràm Excellentifs.Prorege, penès Actuarium Galluccium, & fpecialiter iudicatum,
18 omninò ad Regiam Cameram fpectare dictam cognitionem indiftinctè, nō obftante difpofitione tam *Reg.Pragm.*13. *anni* 1533. *§.& quāto alle caufe,& Prag.* 61.§.20.*in fine*, lata 5.*Octobris* 1584. *de offic.Procur.Caf.in nouiff.* quæ nunquam fuerunt vfu receptæ, vt latiùs fcribam (Deo dante) *in decif.fifcalibus*, exteri verò, & aduenæ, maxima cum difficultate fufcipiunt, & accedunt ad emendum huiufmodi officia vendi folita, cum fint, vt plurimum, modici falarij, nec expediat relicta patria, mutando domicilium, accedere ad habitandum alibi in terris Baronum, vel etiam in locis domanialibus, vt refiftant pro publica, & Fifci vtilitate Magnatibus, & alijs etiam folitis exercere, & fe ditare cū extractionibus, & contrabannis, idque cum tenui falario, fubijciendo fe vitæ difcrimini, ac diuerfis periculis, dum volunt integrè, & fideliter eorum officia exercere puris
19 manibus, vt debent, iuxtà prçceptum *Iuftin.in §.præcipuè,& §.talem verò*, vbi *glof.verf.talē*, citat concordantes, *auth.de mandat.princ.& §.eos autem*, vbi etiā *glo.*

vt

vt iudic. sine quoq. suffragio, Rebuf. de rescrip. art. 1. glos. 2. ad constit. Galliæ, quod tamen ab istis Ministris fiscalibus inferioribus dubito, malè seruari; adeò vt experientia visum sit, vt vacantibus pluribus ex dictis officijs, ijdem Barones, & alij, qui similia exercere solent per suos familiares, & subditos de propria eorum pecunia nixi fuerint emere suorum familiarium, & subiectorum nomine dicta officia, vt hoc modo ad libitum tutè, & liberè, sine metu, absque pœnarum incursu, extractiones bonorum frequentarent. Vndè ipse veluti Fisci patronus (quod munus per septēnium substinui) pluries institi, declarari p̄sonas, quæ ad licitandū prędicta officia accedebant, & conabar patefacere, cuius nomine, quo impulsu, & cuius pecu-
20 nia ad emptionem accedebant, & obtinui, vt plures oblationes reijcerentur tanquam procuratæ per homines suspectos potentiorum nomine.

Et vt vndè digressi sumus, reuertamur, addebat quoque Ciuitas Rhegina, in uenditione facta dicto Duci, minimè fuisse concessum scarum, seù imbarcaturum, cum in imargine oblationis legeretur deleta illa clausula, siuè facultas aperiendi scarum, immò denegata constructio; stylus enim receptus in Tribunali,
21 est, vt præsentata oblatione in Regia Camera vigore banni ad offerendum, discutiantur in Tribunali pręsente Fisco, & Parte, pacta, & conditiones, & manu Præsidētis Commissarij notentur reformationes, quę ex discussione cum Fisco, & Parte, de communi cōsensu absoluuntur, & firmantur, licèt pro emptore allegaretur, non fuisse denegatam facultatem aperiendi sçarum, sed tantùm negationem illam referendam esse ad postremam clausulam concessionis iuris prohibendi, quam emptor exigebat vltra
22 scarum, argumento *textus in l. 3. §. filius, ff. de liber. & posthum. Curtius iunior consf. 7. num. 11. Boer. decis. 146. nu. 5.* & sic non erat prohibita, sed permissa aperitio dicti scari, quod dicebat apparere ex copia ipsius oblationis, cuius originale, vbi erant adnotata omnia pacta cum reformationibus, & restrictionibus conuentis manu mea in imargine notatis, inueniri non potuit.

Verum ad tollendum omne dubium ipsa Ciuitas licèt tot rationibus suffulta, porrecta comparitione, vt Fiscum ratione vtilitatis ad suam partem traheret, vt solent cauti Aduocati omni conatu Fisci patrocinium aduocare, petiit per viā tamen prælationis, & omni meliori modo admitti, vt soluto eodem pretio per emptorem oblato cum eisdem pactis, conditionibus, & prærogatiuis in oblatione acceptata, & instrumento iam rogato in dicta emptione præferri, excepta tamen prætensione territorij, quod dicebat vendi non potuisse tanquam proprium ipsius Ciuitatis, quòad dominiū, & iurisdictionem, ex supra mentionatis priuilegijs, quorum occasione ipsa Ciuitas intendebat exercere ius prælationis, non ad finem, vt prædictum Casale obtineret domanium, sed vt vice, & loco emptoris subrogaretur ipsa Ciuitas, tam etsi vigore dicti tituli Regis Ferdinandi, & possessionis, in qua prætendebat permanere illius vigore circa exercitium iurisdictionis ciuilis potuisset Fiscum, & emptorē excludere, offerēdo idem pretium soluere in subsidium expensarum belli pro exercitu S. M. ac si nullum ius haberet in eo, & titulo prædicto, & possessione careret, vt ipsa Ciuitas loco emptoris subrogata remaneret vtilis do-
23 mina ipsius, & Regis feudataria, ad instar Ciuitatis Capuæ, quæ hoc modo tenet sub Rege, & dispensatione Casale Marcianisi, Lanciani, & aliarum, quæ similes obtinent iurisdictiones in Regno.

Et quatenus obstaret *Pragmatica nouem Capitum*, cuius vigore non possunt
24 feuda ad ipsam vt Vniuersitatem pertinere tanquam peruentura ad manus mortuas, vel sēper viuas sine legis particulari dispēsatione obtulit, vt describeretur Casale in faciem alicuius ex ciuibus nominādi, successores habentis, pro quo Procurator exhibuit consensum in speciali mandato ad hoc dato per Ciuitatē legitimè congregatam.

Et addebat iure hoc esse admittendū, dum de titulo oneroso soluto pretio, & bono

bono iure circà dominiū, & iurisdictio-
25 nis exercitium in promptu docebat, ex quo infinitæ lites,& iurgia, tam ipsi, quā Casali, & Fisco damnosæ,immò inextricabiles cessarent,tam in possessorio,quā in petitorio,& iurisdictionis exercitio,& simul cessaret quoque separatio Casalis ab Vrbe cum distinctione confinium, & terminorum, re satis incerta, & dubia remanente, Casali vnito in fauorem Fisci, quòad functiones fiscales, & onera, & in fauorem Ciuitatis, & Casalis quòad subsidia, & adiutoria reciproca tempore inuasionis, vel obsidionis, vtrique, capiti scilicet & membris, nedum vtilia, sed necessaria, quæ distracto Casali non potuissent eodem tempore Baroni simul,& Domino,& Ciuitati præstari.

Quo admisso considerabat etiam cessare aperitionem, siuè introductionem nouæ exituræ,seù scari,tam noxiā Fisco, & publicæ vtilitati,sicut Fiscus validissimè institerat, huiusmodi facultatem omninò tolli, & quatenus opus fuisset, etiā per viam restitutionis in integrum, tanquam in hoc læsus,vt venditio fieret absque scaro.

Quod agnoscens Fiscus hac sibi via parari facilem modum denegandi scarum, Ciuitatis instantiæ inhærendo, & explicando latiùs futura damna, & occasionem similia contrabanda admittēdi,& multiplicandi in Regione,vbi adeò frequētātur, & vbi nouis remedijs opus erat illa vetare, Ciuitatis petitioni inhæsit.

Et quoniam in dicta comparitione præsentata per Ciuitatem sub die 23. mensis Martij 1639. aliæ quoq; cōditiones, & pacta erāt pro parte Ciuitatis adiecta diuersa,& vltrà oblationem factam per Ducem emptorem, agnoscens Ciuitas,viam iuris prælationis sibi patere non posse sub diuersis pactis, vt est adeò clarum, quod alia probatione nō egeat, siquidem nomen ipsum prælationis hoc indicat vt ad instar retractus, prælatio
26 admittatur, in quo lex, aut statutū facit ius alteri retrahendi, atque ad se veluti venditionem reuocādi, seque ità in locū venditoris collocandi, atq; subrogandi, adeò vt veluti subrogatus eiusdem sit naturæ,cuius is,in cuius locum substituitur, & succedit, *l.Imperator* §. *vltimo cum l. seq. ff. de legat*.2. cum concordantibus per *Tiraquell.* qui in puncto loquitur in 1.*retract*.§.1.*glo*. 18.*num*.8. qua ratione
27 idem omninò pretium nouus emptor offerre debet,quantum ab alio fuit oblatum citrà fraudem,etiam si iustum excedat, secundùm veriorem, & receptam sententiam,quam firmat idem *Tiraquel. d.glo*.18.*nu*.4.*&* 10. omnibus illis pactis additis renunciauit, reseruando solùm ius, quod sibi competere pretendebat vigore iam supracitati priuilegij Regis Ferdinādi Primi, cui innitebatur ius obtinendi prælationem iure feudi cum vtili dominio,eo modo,& forma, prout iurisdictio erat vēdita dicto Duci emptori, offerens soluere pretium numeratū ad beneficium Curiæ, quam reseruationē supponebat Ciuitas non reddere diuersam ipsius oblationem ab altera priùs facta per Ducem emptorem, cum nihil extraneum per illam adderetur,nec nouum pactum, vel conditio, sed tantùm iuris proprij (sibi ex antiquo titulo Regis,qui potuit concedere)reseruatio,cuius natura est, vt nihil noui inducat, sed antiquum ius(si fortè competat) cōser-
28 uet, *Oldrad.Socin.* & alij relati per [*Becium cons*.74.*nu*.6.*lib*. . . *& Surd.decis*. 8.*nu*.25.

Ex quo titulo oriebatur, & compete-
29 bat Ciuitati ius ipsum prælationis ratione dominij, iuxtà *l.vlt.C.de iure emphyt.* vel ratione consortij in iurisdictione ciuili,vt latè scripsi in *appendice ad controu*. 53.*lib*.1.*controu*.*Illustr.art*.2.*nu*.17.21. 25.*&* 46.*& per totum*,vbi *nu*.30.plura de effectibus prælationis, quæ oritur ex dominio.

Verū cū eo tēpore die Veneris 8.Iulij 1639. fuerit de prædictis facta à me relatio in Collaterali, cum interuentu Regiæ Cameræ,opponente se emptore, & instante, vt consignaretur sibi possessio, offerens soluere restans pretium præuia numeratione,& confinium appositione, & pretendente è contra Ciuitate,esse omnino prouidendum super petita per ipsam prælatione, quæ si admitteretur, absorbuisset integrum negotium, maximè

mè cum ageretur, vt pro eius parte dicebatur, de mero iuris articulo, quē prætendebat esse clarum ad sui beneficium, & continere summam æquitatem, & cū maximo Fisci compendio, dum Ciuitas offerebat integrum pretium, quod ab extraneo emptore nullum ius prætendente fuerat oblatum, idque re integra antè traditam possessionem, ex quo etiam euitabantur lites, & expensę omnibus, & præsertim Vniuersitatibus nimium dānosæ, quod etiam suaderi videbatur ex
30 regula, hodiè constat, hodiè agatur, de qua in *l. si is, à quo*, quæ est 3. *ff. vt in poss. legat. Roman. consil.* 244. *num.* 6. *vbi add. Felin. & Dec. in cap. ex parte, il* 2. *de offic. deleg. eundem Dec. cons.* 424. *proponitur, & cons.* 467. benè etiam *Tiraq. in l. si vnquam, verb. omnia, nu.* 31. *circa med.* sed quoniam iam emptor habebat pro se ius quæsitum ex venditione sub hasta, sub qua nemo decipiendus est, itemque contractum iam stipulatum cum Vicario Regis, & Fisco Cameræ cum solutione partis pretij, & de voluntate, & viribus exsoluēdi per Vniuersitatem pretium illud magnum, fuit maximè illa die dubitatum ex varijs iudicijs, visum pro-
31 pterеà fuit, & decisum pro maiori votorum suffragio, licèt plerisq; contradicentibus, non esse impediēdam exequutionem contractus per oppositionem nouiter factam pro parte Ciuitatis super iure prælationis per eam pretenso, aduersus quod erat audiēdus emptor iuris ordine seruato, qui multa potuisset opponere ad excludendā Ciuitatis prætensionem, & proindè mandatū cōsignari possessionem Duci emptori, saluo iure prælationis opposito, super quo postmodum pleniùs auditis partibus prouidebitur.

A quo decreto cum Ciuitas reclamasset, etiam implorato auxilio in integrum restitutionis, & obtinuisset à Domino Locumtenente, quod idem Commissarius referret in gradu reclamationis, ad quem de iure ex stilo spectat admittere reclamationem, vel aliud quoduis
32 remedium aduersùs decreta Regiæ Cameræ, tam etsi prolata in Collaterali, iuxtà notoriam praxim, & deindè precibus Principi oblatis fuisset ordinatum, quod Reg. Camera de iustitia prouideret, exponendo se læsam, cum pretium integrū oblatum ascendens ad summmam duc. 52. mil. diùs otiosum retinuisset in Banco, & ad eius instantiam fuisset per S.E. iussum Auditori Tenorio, cui fuerat commissa possessionis traditio, præuia numeratione, & confinium appositione, quod supersederet in consignatione possessionis, vsque ad alium ordinem S.E. ne desineret interim res esse integra in reclamationis de proximo expediendæ præiudicium.

Et ampliùs instante Fisco fuisset iniūctum Ciuitati, quod nominaret ciuem, in cuius faciem posset feudum dicti Casalis describi in cedulario, qui liber est, vbi describuntur omnes feudatarij te-
33 nentes feuda immediatè, & in capite à Regia Curia cum taxa seruitij, quā Adoham, siuè Adohamentum appellamus, ex quo videbatur quodāmodò ius prælationis non omninò reiectum.

Tandem cum iterum secunda vice facta relatione sub die . . Iulij fuissent vota scissa, quo pacto I. C. nominat suffragia, siuè vota paria in *l. si pars Iudicantium, ff. de inoffic. testam.* licèt aliter, & satis barbarè nominentur per *Afflict. decis.* 379. *in fin.* benè tamen *Igneus in l.* 3. *§. si conditioni, nu.* 52. *ff. ad S.C. Syllan.*
34 quæ quomodo diffiniantur tam in contentiosis, quàm in gratiosis, & quid in Sedilibus, eruditè, & practicè *D. Surgens de Neap. illustr. lib.* 1. *cap.* 25. *ex num.* 27.
35 & quod in criminalibus Iudices dati ad dirimēdum paritatē, debeant inclinare, & eligere mitiorē, *Castill. Sicul. dec.* 159. *in fi.* 2. *par.* pronūciantibus quatuor ex octo, non esse deferendū petitæ restitutioni in integrū, moti ex eo, quod nulla secūdùm ipsos aderat considerabilis læsio, dū non exclusa, sed reseruata fuerant iura Ciuitatis cum maiori deliberatione decidēda ob articulum iuris intricati, quem cōstat æquipararі quæstioni facti, quæ solet reddere ius ipsum incertum, & dubium,
36 & solet reseruari ad merita, vt per *Bart. in l. nam & posteà ff. de iureiur.* D. meum *Capyc. decis.* 10. *num.* 19. *&* 20. *Menoch. de arbitr. lib.* 1. *q.* 53. cęteris verò quatuor ex octo dicentibus, non esse longiùs pro-

tra-

trahendam decisionem articuli prælationis, qui ex antea discussis videbatur ferè aliàs decisus in fauorem Ciuitatis, dum fuerat de eo tantùm præcipuè dubitatum, non posse Ciuitatem admitti ad emptionem feudi obstante iam dicta Pragmatica Caroli Cæsaris, cuius occasione Dominus Marcus Antonius Cioffus solertissimus Ciuitatis Aduocatus
37 præuidens difficultatem maxima celeritate misso nuntio obtinuerat mandatum validum pro descriptione Casalis in faciem vnius ex Ciuibus, quod in promptu exhibuit, antequam decideretur articulus, quinimmò expresè iuxtà votum dictorum quatuor fuit specificè admissa prælatio ad beneficium Ciuitatis tanquã rationabiliter, & iustè petita, maximè pro terminanda quærela Fisci circà concessionem Scari, super quo omnes octo Senatores concordi sententia sentierunt, esse in omnem casum deferendum petitæ per Fiscum restitutioni in integrum aduersùs concessam, si qua fuit concessio Scari in contractu, & successiuè denegandam dicti Scari aperitionem, ob bonum publicum.

Super quo tandẽ nominatis per S. E. tribus Iudicibus adiunctis, siuè delegatis ad dirimendam paritatem iuxtà notã
38 praxim, quæ ortum habuit ex *Pragm.* 1. §. *6. de causis decidendis*, de qua meminit *Præses de Franchis decis.* 252. *nu.* 6. & declarat *D. Reg. Rouitus super ipsa Pragmatica num.* 2. licèt ex errore non fuerit in numero trium electus Dominus Præsi-
39 dens Cacacius insignis doctrina, eruditione, ac vitæ innocentia, qui erat vnus ex Iudicibus ordinarijs, & non interuenerat ea die, qua fuit votata causa, & ob id debuerat posteà nominari infrà tres, qui vigore Reg. Pragmaticæ habebant dirimere paritatem, facta per me iterum relatione 9. Septembris plenè partibus auditis, ipsisque semotis, audito nouo Fisci patrono D. Parthenio Pita-
40 gna Aduocato moribus, & doctrina celebri, qui instantissimè de nouo inhæsit instantiæ Ciuitatis Rhegij pro admissione prælationis, præcipuè ad euitandum concessionem Scari ad excludẽdas fraudes, & contrabanna, iteratò implorando remedium restitutionis in integrũ à suo prædecessore Præside Fuluio Lanario pro Fisco similiter petita.

Vndè tã dem repetitis votis, quæ fuerunt scissa, breuiter quòad fieri potuit
41 pro cuiuslibet facultate, iuxtà stilum, siquidem propter ius quæsitum partibus, & quia functi sunt Iudices eorum officio, & quòad ipsos verè censetur, ac si esset lata sententia, & negotium terminatum, & propterea votum datum nemo potest mutare, nec quouis pacto corrigere, aut variare, sicuti testatur in praxi inconcussè semper obseruatum in syno-
42 dalibus causis *Surgens de Neap. Illustr. cap.* 27. *eodemq; vltimo, sub n.* 45. *versic. at quando*, sicuti non solum est de iure notissimum, ad *text. in l. Iudex posteaquam* 55. *ff. de re iudic.* adeò vt nec possit per Iudicem ipsum declarari, cũ hoc sit spe-
43 ciale in Principe, iuxtà *Afflict. decis.* 215. *num.* 3. *in fin. Franch. decis.* 398. *num.* 2. & 4. *Cacher. decis.* 101. licèt permittatur Iudici incontinenti tantùm declarare, secundùm *Raudens. decis. Pisana* 1. sicuti id non licere regulariter supponitur veluti indubitatum, & certum in *d. Pragm.* 1. §. *6. de caus. decid.*

Ex voto Iudicum adiunctorum fuit decisum, non esse remorandam consignationẽ possessionis Duci emptori occasione prælationis petitæ per Ciuitatẽ,
44 verùm esse deferendum petitæ restitutioni in integrum pro parte Fisci, & ideò possessio prædicta consignetur emptori, absq; facultate introducendi Scarum.

Quo decreto licèt non fuerit exclusa Ciuitas à prætensione prælationis, sed reseruata illius decisio, consignata possessione emptori, attamen non reticebo, aliquos ex prædictis adiunctis, quamuis præmaturè visos fuisse inclinare ad prælationis exclusionem, ex subscriptis.

Primò, quia ius prælationis, quod certum est non competere vasallis de iuris rigore, cum nulla lege hoc caueatur, sed competit causatiuè ex quadam iuridica æquitate, vt Rege vendente, de quo nos agimus in præsenti, liceat eis offerre
45 idem pretium, vt Princeps cõseruet eos in Regio domanio, & ab illo non separet, iuxtà doctrinam *Andreæ in l. Imperialem*

rialem §.prætereà,vers.nec dominus; Anna alleg.27.Dom.meus de Curte in 1.par.de feudis,cap.3.num.39. vers.circà primum, non videtur,vt competere posit vasallis, nisi sub eisdem omninò pactis, & conditionibus,quibus à Rege fuit facta venditio emptori, cuius occasione orta fuit ipsa ęquitas petendi prælationem,ex eo, quod Princeps teneatur gratiam facere, quæ subditis prosit, & ipsi non noceat, ex regula l.in creditore,ff.de euict. nec .n. debet, aut potest fieri subrogatio loco primi emptoris diuerso iure, vt suprà diximus.

Et maximè cum hic dici posit, non solùm variari pacta, & conditiones extrinsecas, quæ cēsentur adhuc pars pre-
46 tij,ad text.in l.fundi partem 79.ff.de contrahenda emptione, cum alijs per Dom.de Franchis decis.94 sed videtur variari ipsa substãtia,& præcipuus finis,cum ius prælationis inuentum, & vsu receptum ad conseruationem, & reparationem liber-
47 tatis,quæ maxima,& summa consideratur, vt viuant vasalli burgenses sub immediato Regis (præsertim Monarchæ maximi) dominio, vt scriptum reliquit Iser.in l.Imperialem, §.prætereà Ducatus, sub num.45. Lucas de Pen.in l.1.C.de capitat.ciu.cens.exim.lib.11. Dom. de Curte de feudis,par.1. cap.3.num.42.Reg.Rouitus super d. Pragm.63. post nu.23. & nu. 24.& plura cumulat Franch.dec.17.num. 3. sed peroptimè Dom.meus Socer cons. 164. pro Vniuersitate Mariliani num.4. 11.& 13. vbi licèt Camerar.in d.l.Imperialem in vltimis verbis dixerit,in mate-
48 ria domanij non practicari titulum de iustitia,& iure, quarè voluerit iure non fundari, quam opinionem latè defendit prædictus Dom. meus de Curte d.cap.3. ex nu.40.43.44.& 47. attamen illud deduci ex veris iuris principijs,peroptimè fundat idem meus Socer d.consil.144.ex nu.11.vbi nu.4.refert damna,quę oriun-
49 tur ex ipsa infeudatione, & domanij reuocatione, idemq; D.Reg.Rouitus super Pragm.63.de offic.Proc.Cæsar.num.17.& num.23.& 24.vbi contrà Camer.fundat, esse iuri subnixa,D.Consil.Paschalis tract. de viribus patriæ potest.cap.1.ex num.29. vbi latè nititur,reuocationes domaniorū execrari, scribens pro sua patria Cosentia, & pulchrè Reuert.decis.23. lib.6. vbi quod vasallis domanialibus competant interdicta possessoria pro conseruā-
50 da libertate,ex Constit.Personas;conuertatur in durisimam seruitutem, vt scilicet Casale prædictum in præsenti casu amissa libertate domanij,quo hodiè fruitur,simul ferè, & æquali modo cum ipsa Ciuitate ipsius capite subijciatur ipsi Ciuitati,& succesiuè nobilibus ipsius præpotentibus, & quibusdam proteruis ciuibus, qui solent in Regno, vt experientia docet, durisimo, & iniquissimo iugo dominari non solùm Casalensibus ferè in omnibus Ciuitatibus Regni, sed etiam eisdem Ciuibus, & Plebi, quæ si eueniunt de facto, etiam in Ciuitatibus,quæ admittuntur ad domanium, quæ, vt plurimum à proteruo ciue, seù notario subductæ seruituti po-
51 tentiorum subijciuntur,vt aduertit sæpè euenisse Freccia de subfeudis lib.2. auth. 2. num.26. quem probat D.Reg de Curte d.cap.3. nu.75. eiusq; verba formalia refert Reg.Rouit. super d.Pragm.63.nu.19. quantò fortiùs si Casale vendatur ipsi Ciuitati, & proindè experientia docuit, admisiones Terrarum ad domanium, produxisse contrarium effectum eius, ad quem fuerunt adinuenta, & sic potiùs seruitutem, & exitium,quàm libertatem, & refectionem virium, & ob id viso pessimo exitu triginta ab hinc annis, non fuerunt ità de facili admissæ ad domanij petitionem Vniuersitates Regni, sicut
52 prius, vt testantur de Curte d.cap.3.num. 73.& Rouitus super dicta Pragm. nu.26. in fin.idque iustè fieri potest,cum totum fiat ex iure Regis directi domini, vt benè fundat D. de Curte d.cap.3. ex nu.48. & num.52.in fin. & eo inuito illud exercere non valent, vt ex Regēte Fornario, Regente de Ponte,& Reuerterio fundat Rouitus in d.Pragm.63.num.27. & dum actus faciendus ab Vniuersitate est sibi damnosus, iustè denegatur decretum, D.Capyc.decis.4.num.29. D.Rouitus in d. Pragm.nu.15.

Hæcque seueritas eò durior, quo iniustior, & interdùm in pares exercetur, isti enim ex violenta vsurpatione dominantur

nantur

nantur tyrannico modo, agnoscentes id sibi iure non competere, secus in Barone, qui repręsentat Regem, à quo fluit iurisdictio, & iudicat tanquam
53 deputatus à Rege, *Frecc. lib. 2. author.* 45.*nu.*4.& dicitur Regis Officialis, *Iser. in cap.*1.*§.hęreditatem,de pace tenenda,& in Const. Regni Officiorum*, & habet interesse, vt vasalli conseruentur, & non depauperentur, & dum sunt sub Barone, subijciuntur vni .s. eius Capitaneo, quo mediante tenetur Baro administrare iustitiam, non autem per semetipsum, qui Capitaneus quolibet anno debet parere sindicatui, iuxtà Pragmaticam, de quo *Franch.dec.*511. contrà verò si Ciuitati subijciuntur, remanent addicti seruituti totius Populi, in quo sunt Ciues natalibus,& opibus æquales, & interdum inferiores Casalensibus,quę subiectio sub
54 æqualibus durissima est,argumento *L.ille,à quo* 13.*§.tempestiuum ff.ad trebell.*& magis in specie *Isern.in c.*1. *§.si quis decesserit,tit.si de feud. defunct. milit. contr. fuer.int.dom.& agna.*in ea quæstione, quomodo Rex feudatarius alterius Regis possit vrgeri ad seruitium pręstādum, & ad quæ seruitia cogi possit,vbi *nu.*4.*in fin.*resoluens,Regem liberum non posse vrgeri,vt commoretur in exercitu ab al-
55 tero Rege,affert *gl.in l.hæres per seruum* 43.*vers.partem ff.de acquir.hęred.*dicentem,quod etiam asinus auribus intumesceret, si sciret se per comparem apprehendi,& de *Iser.*meminit *Frec.in* 5.*auth. num.*7. *lib.*2.

Accessit prædictis consideratio antiquissimi odij, ex grauissimis, & capitalibus causis, quo Ciuitas prosequuta est Casalia,vel Terras Mottarussę, & Anomeri,in quorū locum pretenditur mutato aliqualiter situ, & renouatis ędificijs fuisse per successores eorundem Ciuiū
56 ædificata Casalia Sanbatelli, & reliqua; vt ex eodem Priuilegio Regis Ferdinandi Primi per Ciuitatem exhibito, vt fundarent iura super dicto Casali, apparet, in quo per assertionem Ciuitatis narratur per Dom. Regem fuisse eidem Ciuitati,& ciuibus concessum (quòd quamprimum Terræ prædictæ tunc rebelles Regiæ obedientiæ, & fidelitati se reducerēt,illas diruere liceret, ac depopulari, & ad eandem Ciuitatem reducere)& inferiùs, quòd liceat nunc, & in futurū ad libitum Turrim eiusdem Terræ Anomeri deijcere, & solo æquare,ac Terram ipsam muris,& fossis destituere, & in Casale planum reducere,vel in totum destruere.

Et consequenter etiam si ex causa necessaria, & publica subijciendum esset Casale alterius dominio pro substinendo Regis exercitu, durum videtur, & inconueniens subijcere illud odiosis, vel his,qui ex odiosis descendunt, tan-
57 quā ex infecta radice rationabiliter excludēdis,vt ex *Soc. Paris.Simone de Pręstis*,& alijs probat *Surd.dec.*41.*nu.* 7. *cum sequentib.* etiam si odium esset irrationabile,vt colligitur ex *Surd.ibidem post nu.* 10. generaliter enim etiam ille, qui fuit causa inimicitiarum,quamuis sine iusta
58 causa,potest tamen de ipsis opponere,& excipere,*Guid.de Suzaria* relatus *per Io. Andr. ad Spec. & Bart.*ambo relati per *Regentem de Ponte de potestate Proreg. in prima rubr. de prouision. fieri solitis,titul.* 1.*num.*6.*in fin.fol.*4. *col.*2.*Ambros. decis.* 50.*num.*62. *Giurb.cons. crim.* 13.*num.* 7. & rursus *cons.*37. *nu.*22.nouissimè *Fontanell. dec.* 14.*num.*10. ad quem in hac materia erit necessariò recurrendum.

Quinimò nedum vasalli, qui inuiti coguntur mutare dominium Regis, vt priuato subijciantur, non debent odiosis subijci, sed conueniens esset, vt si fie-
59 ri possit,subijciantur domino ipsis grato, & amabili,vt si in vno grauantur, in alio releuentur, ex regula secundùm naturam.

Quamuis enim visum fuerit *Regen. de*
60 *Ponte cons.*158.*nu.* 15. non esse admittendā petitionem Vniuersitatis,quę certę personæ,& non alteri instabat se vendi, quia nimium restringebatur libertas, & fauor contractus in damnum
61 eiusdem Vniuersitatis,& aliorum,quorū intererat,attamen memini aliàs tractatū, fauendū esse Vniuersitati, quæ inuita distrahebatur,vt subijceretur Domino ipsi grato,& amabili, ab ea rationabiliter desiderato,& petito,idque euenit in venditione Casalis Palmæ Ciuitatis Semina-

tię

Palmi

riæ, quod nominatim petijt vedi Ill. Marchioni Arenarum, dicti Casalis ciuibus grato, à cuius humanitate sperare poterant benè tractari, & protegi, quod fuit executum, & venditum Casale ipso instãte, & nominante emptorem, quidquid contradixerit, multa allegando Ciuitas ipsius caput Seminariæ, quæ seipsam semel ingenti pretio centum mille aureorum redemerat.

Odia autem, præsertim inter Ciuitates confinantes, & vicinas, & inter Vrbes, & Casalia, dato initio, vel causa, iam experientia docet, adeò durare, præ-
62 sertim in Regno, vbi exempla vigent inter Gifonum, & Montem Corbinum, & in alijs innumeris, vt hoc veluti perspicuum alia probatione non egeat.

Ampliùs dictum fuit, quod licèt irregulariter ius proclamandi ad libertatem competat illi Ciuitati, Castro, Casali, seù Vico, qui à Domino directo alienatur,
63 necnon & Ciuibus, etiam particularibus alijs contradicentibus, modò de proprio offerant pretium sinè spe repetendi, quando maior pars contradicit domanio, iuxtà aliàs discussa, & decisa, vt refert Dominus meus auunculus, & magister *Reg. de Curte dicto cap. 3. primę partis de feudis, num. 70. Reg. Rouitus super dicta Pragmatica 63. numer. 20. & 21.* vbi referuntur decisiones,
64 & etiam ipsi Ciuitati capiti, quando ipsius Vicus, seù Casale alienatur, cum iustum sit, & conueniens, membra à suo capite non separari, & intersit capitis membrum aliquod à se non abscindi, & ob id semper fuerint admissę ipsæ Vrbes ad defendendum conseruationem domanij propriorum Casalium, pro earum interesse, quod consistit in multis, vt sũt annona, & abundantia sibi prouidendi, ex Casalibus, quæ cum separantur, & Baroni subijciuntur, ferè diminuitur, vel etiam ex toto cessat, item propter obsequia, seruitia, & auxilia, quæ tempore belli, vel cuiusuis alterius necessitatis solent per Casalenses Ciuitati præstari; & tandem cæteris omissis consideretur conseruatio libertatis ipsorum Ciuium, & Nobilium ipsiusmet Ciuitatis, qui possident agros, vineas, viridaria, census, & ferè omnia eorum bona in tenimento, & districtu Casalium, quibus sub imperio Baronis liberè vti, & fortè nullo modo frui permittitur, adeò vt restricta illis libertate, vix intrà murorum ambitum eis spatiari permittatur, nè foras vel tantillum egressi, prohibito etiam licito armorum vsu iugo seruitutis Familiæ Baronis, eiusque Capitanei subijciantur, quibus rationibus attentis ferè omnia domania obtenta per Ciuitates, tam gratiosè, quàm in remunerationem fidelitatis, & seruitiorum, & præsertim pretio mediante fuerunt expresè comprehensa, & impetrata pro seipsis, & suis Casalibus, & Villis, quorum impensa fuerunt etiã obtenta domania, & ob id Ciuitates semper admissæ fuerunt ad defensionẽ
65 domanij suorum Casalium, vt practicatum fuit cum Ciuitatibus Neapolis, Surrenti, Nolæ, Gaetæ, Seminariæ, & alijs.

Hoc tamen dicebatur esse declarandum, vt non facilè sit hoc ius prælationis concedendum Ciuitati Capiti con-
66 trà voluntatem ipsius Vici, seù Casalis alienati, prout hic asserebatur alienationi factæ dicti Casalis Sanbatelli in istum Ducem emptorem, expresso consensu in publico consilio in præsentia Auditoris Stephani Tenorij delegati ad tradendam possessionem emptori, seruatis seruandis, idem Casale velle stare, declarasse sub die 15. Martij 1639.

Et ex relatione eiusdem Auditoris facta instante Casali de ordine Suæ Excellentiæ dicebatur, apparere de grauaminibus, molestijs, & oppressionibus, quas Casalenses quotidie patiebantur à Ciuibus Rheginis, & testatur dictus Auditor, se fuisse rogatum, vt quàm citius posset, à dicto iugo eos liberaret, immittendo emptorem in possessionem.

Indequè argui poterat, quod si talia audebant ciues Rhegini, & hoc modo ergà incolas Vici se gerebant, ex simplici maioritate, & præeminentia Ciuium, dum nec assertum dominium Territorij, nec prætensa iurisdictio esset huc vsque admissa, nec declarata, licèt

Ciuitas pretendisset ex quibusdam processibus, & actis in promptu exhibitis docere de suo iure, & possessione in exercitio iurisdictionis ciuilis, quæ discussio fuit reseruata tempore expeditionis articuli prælationis; quid isti ciues admisissent, & quomodo se gessissent erga Casalenses, si Ciuitas non solùm fuisset caput in ordine ad membra ratione solius præheminentiæ, sed effecta fuisset vtilis domina cum iurisdictione, & imperio Baronis; decet enim Principem subditorum grauaminibus nedū
67 mederi, sed futura præuidere, eisquè occurrere, & tollere antequam eueniāt, cum dicatur subditorum protector, & officium gerat paternum, *l. fin. §. vltim. C. de caduc. tollend.* & pater est patriæ, *Seneca* allegatus per *Isern. in c. 1. §. item qui, qua sit prima causa benefic. amitten-*
68 *di*, & dicitur sponsus Reipublicę, adeò vt ipse in Republica sit, & inter Ciues connumeretur, in quo primum habet locum, & Respublica in ipso, *Guid. Pap. decis. 631.* & sicut vir est caput vxoris, ità Princeps Reipublicę, vt indè maritus dicatur, & subditos diligere tenetur vt filios, & eorum commoditates inuestigare, & subditos alere, *Isern. in capit. 1. de prohibit. feud. alienat. per Lotharium*, *Mutius Surgens* multa congerit *in additionibus ad opus Surgentis fratris de Neapol. Illustrata, fol. 423.*

Negabatur insuper, Ciuitatem habere sufficientes vires ad soluendum tam ingens pretium ducat. 52. m. ad quod ascendebat quantitas pretij pro mille focularibus, pro quibus emptor obtulit soluere saluo iure maioris summæ, quæ ad Fisci commodum apparere posset, facta numeratione, vt interim redderet certam Regiam Curiam de summa dicti pretij, siquidem licèt Ciuitas allegaret, non posse controuerti de sufficientia virium, dum in promptu offerebat pretiū numeratum, ex quo euidentissimè patebat, exuberantes habere vires; replicabatur tamen ex aduerso, pecuniam oblatam pro exoluendo pretio non esse propriam Ciuitatis, nec sibi donatam à Ciuibus, qui vellent iura Ciuitatis conseruare, quod de facili, præsertim
69 his calamitosis temporibus credi, nec præsumi potest, cum generaliter potiùs fatuitas, quàm donatio tam ingentis summæ verisimiliter præsumatur, verùm fuisse Ciuitati mutuatam, & sub fęnore maximo accomodatam à Barone Francisco Parauagna Ianuense, negotiatore pecunioso, ciue Rhegij commorante, qui vt Rhegiensibus dominaretur, & vt suam potentiā aduersùs emptorem ostenderet, cui pro suo commodo ab initio se opposuit, ad hoc vano impulsu ductus fuit, ea tamē intētione, vt verisimile est, ex qualitate personæ, patriæ, & exercitij publici negotiatoris, repetendi sortem cum maximo Ciuitatis damno, vt facere consueuerat in partitis, & negotijs cum Regia Curia, in quibus ipse Parauagna ex partitis ingentibus, & excessiuę quantitatis cum Regiā Curia pluries peractis, & repetitis annis ab hinc sex sua industria, & solertia, fato fauente, & fouente, taliter lucratus est, exigendo vltrà excessiuum interesse cambiorum aliud interesse, duplicando, & triplicando fęnus sub nouo nomine,
70 vulgò dicta (*l'Adeala,*) quę ex inuentione fęneratorum cępta est practicari, & solui per Regiam Curiam, dum ob eius necessitatem, & pecuniarum indigentiā, ob belli calamitates coacta fuit soluere non solùm centesimas vsuras, sed duplū sortis, sub colore Gemmæ, quam propter mutuum fœnebre introduxerunt negotiatores, vt Regium Aerarium, & successiuè Regni vires pęnitùs, & omninò exhauserint, eorumque facultates in immensum creuerint, prout ictu oculi vidimus plures negotiatores momento temporis immensi Patrimonij possessores effectos, & vti terrarum, & Ciuitatum Dominos sedere cum Principibus, & Magnatibus terræ, dolor, & temporum deploranda calamitas, vbi nobilitas citò acquiritur, crescit, & senescit, & in diuitijs quouis modo partis consistit, & alitur, non in egregijs factis propriis, & maiorum, qui longo temporis interstitio

per

per plures generationes virtute nobilitatem sibi, & posteris, iuxtà vetam nobilitatis speciem parauerunt; verùm contrà istos sic breui ditatos ex partitis cum Regia Curia, cum tam ingenti dãno patrimonij, & totius Regni iactura, farcta tecta erunt iura Fisci cõgruo tempore proponenda ad Regij patrimonij, & totius Reipublicę indemnitatem.

Et ad cõfirmandum motiuum, quod Ciuitas esset ęre alieno grauata, & corrodi à fęneratoribus, vnus ex Dominis Regentibus meminit, & fidem fecit pridiè pro parte Ciuitatis fuisse Excellentiss. Proregi supplicatum, concedi licentiam pro augmento gabellarum, vt posset oneribus ordinarijs, & extraordinarijs occurrere, ex quo indigentia Ciui-
71 tatis videbatur detecta, & verisimile minime fuerit habere de proprio pecuniam pro redimendo Casali, & nouissimè contrà Ciuitatem fuit motiuatum, retractum non competere, nisi perfecta venditione, triplici, ac suprema perfectione, .s. consensu, periculo, & traditio-
72 ne, ad tradita per *Affl. dec.* 280. *num.* 4. *Tiraq. in pri. retract.* §. 1. *glos.* 2. *num.* 46. & 50. cum concordantibus per *Giurb. dec.* 80. *num.* 12. & latiùs ex *nu.* 15. *cum sequen.* siquidem ex perfectione, & cõplemento ipsius venditionis, cum ex toto est absoluta, videtur oriri, & acquiri consanguineo, vel vicino ius retractus, vel prelationis, quod ad ipsius similitudinem competit subditis ad libertatē proclamantibus, vt colligitur ex his, quæ tradit D. meus *de Curte d. c.* 3. *nu.* 48. 50. *cum duobus sequentibus.*

Ad quod ponderabatur *Prag.* 63. *de off. Prac. Cas.* §. 1. & 5. permittens prælationē intrà annũ tantũ à die captæ possessionis, ex quo videtur inferri, ab eo tēpore incipere ius plationis cõpetere.

Et hoc præsertim in casu præsēti, vbi venditio neque prima simplici perfectione dicitur perfecta, dum pretium nõ
73 est certum, immò nec ipsa rei venditæ qualitas, & quãtitas, facta oblatione ad rationem du. 52. pro quolibet fumante, habita ratione ad numerationem, & liquidationem faciendam ex post facto tempore traditionis, non adhuc sequutæ.

Attamen in contrarium pro Ciuitate respondebatur, quod licèt in retractu sint varię opiniones, vtrum competat post perfectam venditionem solo con-
74 sensu, & fortè verior sit affirmatiua, pro qua multi ex antiquioribus Senatoribus affirmabant, ità de stilo Sacri Cons. fuisse semper receptum, etiam in retractu sanguinis, vel vicinitatis, attamen hoc ius competens pro domanio non est omnino idem, sed diuersum à retractu, quinimmò origine, & effectu dissimili,
75 retractus enim quamuis videatur repugnare iuri Ciuili, de quo *in l. dudum*, C. *de contrahenda emptione*, attamen fundatur *in l. Moysis in* 25. *cap. Leuitici*,
76 *Ruth. cap.* 4. *Num. cap.* 36. vt aduertit *Luc. in l.* 1. *in verb. debiti* C. *de imponenda lucratiua descriptione, lib.* 10 & explicat *Tiraq. in præfat. primi retractus*, *nu.* 7. *vers. id autem, cum sequent.* & expresè reperitur approbata consuetudo retractus de iure Canonico *in cap. constitutus, de in integr. restitut.* & de iure feudorum *in cap.* 1. § *sed etiam res, per quos fiat inuestitura, in c.* 1. §. 1. *qualiter olim feudum alienari poterat*, & latè tradit *Reg. de Põt. dec.* 11. & tamen in *Consilio Rouiti*, quod sequitur post dictam *dec.* 11. *de Pont. & de prouis. fieri solit.* §. 1. *nu.* 13. & in Regno adest *Constitutio* Frederici, quę est ius commune in Regno, incipiens *Sancimus*, & Neap. Consuetudines particulares de iure congrui, sicut apud ferè omnes gentes adsunt similia statuta, & consuetudines, quæ retractum permittunt, easque valere, & non esse contra ius commune, sed tantum præter illud,
77 probat *Tiraq. loc. cit. nu.* 14. 21. & *per totũ* qui etiam *n.* 16. & 22. *cum seq.* interpretatur *textum in d. l. dudum*, vt nullo mo-
78 do reprobet retractum, sed illa Constitutio reprobetur, qua solis proximis, & consortibus vendere licebat, non etiam alijs, cum per retractum liberum sit quibuscunque voluerimus vendere, eo dũtaxat concesso, vt res arbitratu venditoris iam alienata, possit à proximo restituto pretio redimi, siquidem eo reprobato, non cogeretur pretium restituere, *l. iubemus nulli* §. *sanè*, & §. *prædia* C. *de sacros. Eccles.* vt latiùs *Tiraquel. num.* 16. quomodo mihi videtur *Iser.*

intellexisse sensum dictę *l. dudum, in l. Imperialem §. nec dominus post num.* 45. ibi, *ergo nec non facere, idest non alienare quia non facere, facere est*, vbi *Liparulus litera L. & B.* At ius prælationis nullo iure communi, nec munipali fundatur, vt arguendo à sufficienti enumeratione partium probat *Dominus de Curte* in sæpè citato *capitulo* 3. 1. *part. de feudis, ex num.* 39. qui in specie fundat, non competere iure consanguinitatis, nec vicinitatis, post *num.* 40. *vers. nec etiam, & num.* 43. immò contrà ius, vt ex *Camerario* refert *num.* 46. *in fin.* sed solùm ex quadam consuetudine Tribunalium, vt per *eum nu.* 54. Item ius retractus fundatur in pro-
79 prio iure residente penes retrahentem, cui vti consanguineo, uel uicino competit ius retrahendi, cum istud ius prælationis è diuerso, ad summum fundetur
80 in iure Regis directi domini, & sic Vniuersitas vendita nullo iure proprio suffulta, sed alieno Regis, illud intentare potest, & quamuis maximè dubitetur, quomodo Rex directus dominus valeat illud exercere ad beneficium terræ subditæ, attamen id contrà iuris regulas receptum est ex æquitate, vel ratione proprij interesse domini ex consolidatione iurisdictionis, quæ erat in vtili dominio Baronis, vt doctissimè melius omnium explicat *D. meus dicto capit.* 3. *ex num.* 48 50. *usq. ad* 54. & proindè si Rex non consentit communicando Vniuersitati ius sibi competens, nullum ius prælationis exerceri potest per Vniuersitatem, cum non sit ius radicatum in subditis, sed absolutè sit in mera facultate directi domini, vt idem *Dominus de*
81 *Curte* seruari testatur *num.* 53. *&* 75. *in fin.* cui addo *Surd. consil.* 205. *num.* 25. *lib.* 2. qui concurrit in eo, quod sit facultas competens directo domino, & *Dominum de Curte* refert, & sequitur *Regens de Ponte*, ipsum in omnibus probando *de potestate Proregis, titul. de diuersis prouisionibus, in* §. 1. *ex num.* 9. *vers. ego autem*, qui dicit, quod lites, quas Vniuersitates exercent iure prælationis, illas agunt virtute iuris competentis directo domino, cum eius scientia, & consensu, Fisco assistente, & defendente, quod eo inuito exercere non valent, & hoc inficiare non potuit *Dominus Rouitus in dicta Pragmatica* 63. *num.* 27. qui addit *Reuertertum decis.* 22. *volu.* 1. licèt distinguat inter domanium petitum ab Vniuersitate, quæ reperitur sub domanio, & eas, quæ reperiuntur sub Barone, & venduntur alteri Baroni, inter quos casus licèt adsit aliqua differentia, tamen iuxtà prędictos Doctores semper competit Vniuersitati ius prælationis iure Regio, & directi domini.

Ex quibus patet euidenter, hoc ius prælationis non solùm non esse idem cum iure retractus, sed satis dissimile origine, ratione, vsu, & forma illud exercendi, & ob id non mirum si non subijciatur regulis retractus, cum competat
82 quodam iure extraordinario, retractus enim supponit traditionem perfectam, vt ab emptore res retrahatur, sed domanium fuit semper practicatum, & admissa petitio, dum agebatur de venditione iurisdictionis, siuè à Rege, siuè à Barone, & nedum Castro vendito, sed in ipso venditionis tractatu, quod nomen ipsum prælationis indicat, vt nouo emptori alter præferatur, quod multò faciliùs concedi debet antè ius alteri perfectè quæsitum, quàm post radicatum dominium in personam emptoris, ex regula, quod iuri quærendo faciliùs derogetur, quàm quæsito, & sic non in omnibus ius prælationis regulis retractus subijciendus est, licèt prę se ferat quandam retractus figuram, non omnimodā similitudinem, vt patet ex his, quæ *Dom. de Curte, & Rouitus* scribunt in prædictis *locis.*

83 Et Pragmatica potiùs contrarium determinat, cum illius dispositio emanauerit in fauorē emptoris, dum principaliter disponit, vt post annū à die adeptę possessionis inquietari non possit, non tamen ex hoc sequitur collectio, igitur antè adeptam possessionem nec etiam molestari potest, cum ex diuersis non fiat illatio, nec argumentum à contrario sensu ex decisionę Pragmaticæ resultat, nec colligi potest eo modo in sensu directè contrario, sed potiùs non potest inquietari post annum, ergo

ergò antè lapsum anni benè competit exercitium iuris prælationis, ex regula, quod prohibitum post aliquod tempus antè lapsum illius censetur permissum; & si antè lapsum anni permittitur, igitur fortiùs antequàm annus currere incæperit, vel saltim nihil determinat Pragmatica de termino à quo, qui præcedit, sed tantùm, vt vltrà annum decurrendum ab illa die non concedatur maior dilatio, sed si diligenter antè annũ velit quis prælationem petere, offerẽdo pretium, Pragmatica non definiuit, sed remansit in dispositione iuris, adiectio. n. illa, *à die captæ possessionis* addita fuit ad præfigendum certam diem, qua annus currere inciperet, cum latiori termino ad fauorem petentis prælationẽ, qui nimis rigurosè excluditur ab omni remedio, & auxilio, etiam restitutionis in integrum, quæ per quæcunque verba non censetur de iure exclusa, nisi nominatim, & specialiter statuto, vel renunciatione excludatur, igitur contrà petentẽ prælationem retorqueri non debet.

Vel saltim à verbis statuti adeò rigurosi, exorbitantis, vel correctorij iuris communis, & fortè simul odiosi, non est argumentum sumendum à contrario sensu ad correctionem iuris communis, vt notatur.

Nec de voluntate Casalis Sanbatelli, quòd vellet acquiescere dominio Baronis, omninò legitimè constabat, nàm relationes Auditoris, & concilium cum ipsius interuentu factum reddebantur satis dubia ex alijs concilijs, & scripturis in contrarium exhibitis, ex quibus de
85 contraria voluntate apparebat, & sic dubia probatio non releuabat, ex *reg.* vulgata, *neque natales C. de probation.*

Immò in promptu fuerunt pro parte Ciuitatis exhibire literæ originales supremi Consilij Italiæ, in quibus continebatur, Casale prædictum recursum habuisse ad nostrum Regem, & præuio mandato legitimo in personam Magnifici Francisci de Sanctis asseruisse, Ciuitatem negligere cõseruationem libertatis ipsius Casalis, supplicando, conseruari in domanio, vndè ex actibus inuicem contrarijs iustè, de vera, & libera voluntate Casalis dubitari poterat, & in dubio verisimile erat, illam stare potius
86 pro libertate, quã pro seruitute, cum odia antiqua, vel non benè probetur viguisse cum hominibus istius Casalis, sed cum alijs diuersi nominis, ex quibus diuersitas corporum arguebatur potius, quàm identitas, vel non poterat ex inimicitijs vrgentibus, vltrà ducentum annos argui odium durare vsque in tempus præsens.

Et quòad vires replicabatur pro Ciuitate, de sufficientia virium notoriè apparere ex pecunia numerata promptè oblata, & cum effectu deposita, quam contendit esse propriam, & liberam ipsius, peruentam ex gabella Serici, retorquẽdo in contrarium argumentũ à verosimili de qualitate Baronis Parauagna, quẽ non erat verisimile sic de facili, absque solemnitatibus necessarijs, concilio, informatione, ac decreto Collateralis, & obligatione ciuium ditiorũ, qui promitterent redimere infrà tot annos iuxtà stilum, credidisse pecuniam Ciuitati, illam inani impulsu consumpturæ, & dicenti, non esse propriam pecuniam, de qua liberè disponit Ciuitas, incumbere onus probandi, nec ex eo, ꝙ petierit interponi decretum pro imponenda, vel augenda quadam gabella pro soluendis Regijs impositionibus, sequitur Ciuitati non suppetere sufficientes vires, vt pro redimendo Casali, sibi multipliciter subiecto, & cõseruanda propria libertate, non valeat pretium oblatum soluere.

Vndè Domini Iudices adiuncti, quibus ius fuit liberè votum dare, & discrimen votorum redimere, vt decretum iuxtà eorum sententiam proferretur, habuerunt pro vero.

Primò, hoc ius prælationis pro obtinendo domanio esse quid diuersum à retractu sanguinis, vel vicinitatis, &
87 ideò exerceri posse, etiam antè venditionem perfectam integra, & totali perfectione, & Pragmaticam, qua conceditur annus, esse ità intelligendam, & ex his non obesse doctrinam *Pistorij* loquentis in retractu *quæst. iuris lib. 2. cap. 12. post num. 58. & 62.* sicut etiam *Rosenth. de feudis, c. 9. memb. 2. conclus. 91. num. 24.*

Tt 3 Item

Item regulariter Ciuitati,velut capitiius competere, æquè, ac ipsi Vniuersitati Casalis venditæ prouocandi ad
88 domanium, etiam inuito Casali pro suo proprio Ciuitatis,& Ciuium interesse, ne membra à capite separentur, *c.cum non deceat,de rescript.* & cumulaui *contr. 7.lib.* 1.*controu.illustr.nu.*52.*& controu.* 23. *num.*26. & nunc addo *Bald. in prælud.feud. num.*32. *Crauet.cons.* 318.*nu.* 5.quod clarissimũ est,vt alia probatione non egeat,cum naturale sit,vt capiti cętera membra subsint,& pareant,& simi-
89 le videamus in feudo, cuius feudi velut capitis nomine vendicantur membra, & iura nulliter distracta, & ab ipso feudi capite separata,iuxtà *glo. in Cõstitut.Consuetudinem,* cũ alijs, quæ adduxi *d.contr.7.num.*51. *lib.* 1. quando tamen non concurreret iusta aliqua causa contradicendi, vtpotè si domanium esset Casali ipsi damnosum,vel timeri posset, Casalenses malè,vel asperè tractari, vel malè cum ipsis agendum per ciues.

Item Ciuitatem,Monasteria, & similia corpora, & Collegia vniuersalia, quæ non moriũtur,esse probibita emere feuda absque speciali permissu Regis, quo casu cum illa possident ex antiquis concessionibus,vel post Pragmaticam ex dispensatione, singulis quibusque quindecim annis iuxtà antiquum decretum Cameræ soluunt releuium deficiente
90 spe deuolutionis ad beneficium Fisci. Verùm illa non prohiberi emere feuda, modò describantur in faciem alicuius particularis, vt in feudo Rignani, & innumeris alijs practicari vidimus,quo casu iura dominicalia, vt seruitia, & alia prętantur ab illis,in quorum faciem sũt descripta in Cedulario, sicuti ob eorũdem mortem, vel delictum regulatur spes deuolutionis,siuè consolidatio dominij vtilis cum directo, cessat enim ratio probibitiua Pragmaticæ, & propterea in præsenti casu frustrà fuit opposita prohibitio Pragmaticæ Ciuitati Rhegij, dum ipsa obtulit nominare Ciuem, in cuius faciem feudum describeretur.

Fuit etiam habitum pro vero, prælationem,quæ Ciuitati per Regem alienatæ, siuè ipsius capiti respectu Casalis infeudari de iure conceditur,non competere,nec proponi posse, nisi ad finem conseruãdi, vel acquirendi domanium, non autem subijciendi locum venditum
91 seruituti, & dominio vtili alicuius,etiam propriæ Ciuitatis, & proindè hac via non posse competere ius prælationis Ciuitati Rhegij, cum non sit purum, & verum domanium libertatem producẽs, sed velatum,vt sub colore, & velamento domanij subijciatur seruituti plurium, quę durior videtur,quam simplex vnius Baronis dominium,& solùm superesse Ciuitati spem consequendi ius prælationis, quatènus doceret,& appareret se habere dominium territorij, vel iurisdictionem ciuilem, si fortè id in promptu constare posset,ex antiquis processibus, in quibus allegabatur constare de dominio, & actibus possessiuis iurisdictionis.

Et similiter dictum fuit, cessare pro nunc in præsenti discussione articuli, Fiscum ratione partis posse vendere totũ, requisito tamen consorte, & sic Ciuitate domina ciuilis, cum Fiscus in præsenti vendiderit totam iurisdictionẽ, vt suam vti de iure præsumitur quousque
92 Ciuitas,Fisco,& Casale audito,obtineat declarari, iurisdictionem ciuilem esse suam.

Itemque benè prouisum,dum decreto lato sub die 9 Septembris proximè præteriti dictum fuit, non competere Ciuitati ius petendi restitutionem in integrum aduersùs primum decretum, quo fuerat prouisum, consignari possessionem emptori,reseruato iure prælationis,deficiente siquidem prorsus lęsione,
93 quæ catenus fuisset considerabilis, quatenus Ciuitati ius esset petendi prælationem, & de illa in promptu constaret,& fuisset illius decisio dilata, ex quo læderetur Ciuitas lõga, & dura litis prosequutione,cum retentione interim pecuniæ otiosæ in Banco, de quo hucusq. Ciuitas non docuit.

Et tantò magis, cum fuerit iustè dubitatum, an verè Ciuitati suppetant vires,cum hodiè ob grauia onera,& impositiones impositas occasione bellorum, vires Vniuersitatum præsumãtur potius attenuatæ, quàm auctę.

Et tandem fuit decisum, concessionẽ

Scari

94 Scari cessisse in euidens damnum publicæ vtilitatis, & proindè Fiscum fuisse læsum in eiusmodi concessione, quæ nullo pretio concedi debuerat, licèt ex argumentis non leuibus fortè non iniustè pretendi potuerit, dictam facultatem eligendi Scarum nullo modo fuisse per Fiscum admissam tempore conuentionis.

SVMMARIVM.

1 *Terminus ad denunciandum non erit cōcedendus procuratori habenti cognitionem decreti lati post longum tempus intimati, vel si calumniosè petatur, n.5.*

2 *Certiorari quis non debet post habitam notitiam.*

3 *Reclamatio à decreto certam arguit scientiam; actori vt concedatur non erit opus exequutione, num.6. cum reo in hoc ad imparia iudicatur, n.8.*

4 *Stilus qui sit pro reclamatione obtinenda à decretis latis per Regiam Cameram in Collaterali Consilio, & in Regia Camera, nec non Sacro Consilio, numer.7. ab ipsis regulariter non conceditur reclamatio, nisi facta exequutione, n.9.*

10 *Decretum vnum censetur, licèt plura habeat capita connexa, si ab vnico verbo regatur oratio; quando est indiuiduum non licet à parte reclamare, n.11.& 12. & ità decisum, nu.13.*

14 *Prælatio denegatur non existente venditione, vel imperfecta, aut resoluta, num.15. Casali vendito Ciuitati non competit, vt illud efficiatur subditum ipsius, num.16. secus ad finem conseruandi in libertate domanij, num.18. vel si iurisdictionem ciuilem haberet, vendita criminali, num.19. dummodò illud faciat describere in faciem alicuius particularis, & ità decisum, nu.21.*

17 *Vasalli burgenses à nonnullis seruis, plerisq; verò libertis comparantur.*

20 *Priuilegium* l.2.C.de comm.rer.alienat. *non excludit prælationem.*

22 *Proreges alienationi assentire prohibentur feudo deueniente ad manus mortuas, vel semper viuas.*

23 *Ecclesia vt teneat feudum, de rarò Dominus directus suum præstabit assensum; nunquam desinit esse hæres, n.24.*

25 *Dispositio* l. proponebatur ff. de iudic *in omnibus casibus locum obtinet, in quibus viget.*

26 *Decisio refertur.*

ARGVMENTVM.

Terminus ad denũciandum Procuratori an concedendus, si calumniosè petatur, & quando. Reclamatio an permittatur à parte decreti, et quid si contineat capita connexa, vel separata. Feudum an, et quando peruenire possit ad manus mortuas, vel semper viuas, ad intellectum *Pragmaticæ* 4. *de feud.* communiter nuncupatæ *nouem capitum*.

DECISIO II.

Cum die Veneris 21. Octobris 1639 ex tempore ordine Excellentissimi fuisset iterum tractatum, quid esset agendum in articulo venditionis Casalis Sanbatelli Ciuitatis Rhegij venditi Duci Bruzzani de domo Carrafa, cum maximè pro omnium litigantiũ vtilitate expediret, negotium celeriter terminari, nè .s. Ciuitas Rhegij teneret in Banco otiosam tam magnam summã duc. 52.m. pro qua Fiscus soluebat interim negotiatoribus, ex eorum præscripto instituto ingens interesse cambiorum, & tandem ne emptor ex controuersiis satis intricatis in facto, & in iure inter partes ortis maneret amplius in suspenso, carens re, & parte pretii soluta, soluendo itidem interesse pro restanti pretio sub vsuris parato.

Et dictum decretum cum fuisset intimatum Procuratori Ducis latum sub die 9. Septembris proximè præteriti, quo

quo fuerat prouisum, quod consignetur possessio Casalis prædicti cum iurisdictione, iuxtà formam venditionis factæ dicto Duci emptori, absq. tamen facultate aperiendi Scarum, seù vulgò dicitur *Inbarcaturo*, reseruata decisione articuli prælationis petitæ per Ciuitatem, & ipsius emptoris parte fuisset per eius Procuratorem petitus terminus ad denunciandum Duci, qui reperiebatur in vltimis partibus, Calabriæ propè Rhegium.

Fisco replicante, terminum prędictũ
1 non esse concedendum, siquidèm constabat, Procuratorem, & Aduocatum dicti Ducis habuisse à tempore lati decreti ipsius notitiam, ex quo sibi fuerat notificatum mandatum, quod seruata forma dicti decreti faceret depositum restantis pretij, quod de iure sufficere debebat, ex particulari notitia, & sciẽtia habita p̃dicto modo de decreto iã lato,
2 & sic non erat amplius certiorandus, *l. item veniunt*, §. *petitam*, *ff. de petit. hæred. l. 1. in fi. ff. de act. empt.* cum concordantibus *à Tiraq. in 1. retract.* §. 36. *glos.* 2. *num.* 24. *Surd. dec.* 288. *num.* 44. faciunt tradita per *Mastrill. dec.* 116. *nu.* 13. *cum seq. par.* 2.

Quinimmò eundem Procuratorem porrexisse preces S.E. in Collaterali, re-
3 clamando à decreto prædicto, ex quo arguebatur certa notitia, quamuis dictũ memoriale ex stilo Tribunalis prius de-
4 buisset præsentari Domino Locumtenenti Regiæ Cameræ capiti Tribunalis pro obtinenda solita prouisione, quę passim cõcedi solet, quod loco reclamationis verbum faciat, præsertim actori excluso ab aliqua re petita, etiam in ordinatorijs, quod hic non fuerat seruatum, siquidem de reclamatione interposita in Regia Camera non apparebat, quod erat necessarium præambulum, vt deinde à S. E. potuisset obtineri, quòd de reclamatione interposita fieret relatio in Collaterali, sed hæc omissio nõ obstabat, quin Procurator habuisset notitiam.

Insuper dicebatur, dictum terminum
5 ad denunciandum captiosè, & calumniosè fuisse petitum, cum ex parte Ducis emptoris fuisset S. E. certior facta à pluribus ipsius Ducis coniunctis, nullo modo ipsum Ducem velle possessionem Casalis absque Scaro, & sic frustrà videbatur peti terminus ad denunciandum, dum de voluntate principalis nolentis aliter emere, nisi cum Scaro constabat Viceregi.

Et proindè cum Ciuitas Rhegina maximam pateretur iacturam ob pretiũ prædictum duc. 52. mil. quos tenebat in Banco ob præparatam emptionem, si fortè ad ius prælationis admitti potuisset, vt sperabat, Fiscus verò maximo præmeretur ære alieno sub excessiuis vsuris, ob bellorum vndiquè flagrãtium necessitates, quibus necessariũ erat quotidiè ingenti summa opem ferre, & sub cambio statutis temporibus pecuniam transmittere, mandãte Excellentissimo, negotiũ terminari, stãte quod à decreto, cuius nõ poterat dubitari, Ducem emptorem habuisse notitiam, non fuerat, vel saltim non apparebat reclamatio legitimè interposita, quæ passim de stilo iuris subni-
6 xo cõceditur actori victo, cuius respectu nulla est necessaria exequutio, quæ aliàs victo reo est necessaria, vt admittatur reuisio, siuè reclamatio, quę non conce-
7 ditur, nisi exequuto decreto, vt propterea in Sacr. Consilio in reclamationibus, quæ interponuntur à reis conuentis victis, solet ipsius Præsidens rescribere, *notetur dies*, *& facta exequutione prouidebitur*, cum aliàs in actore ipsamet absolutio conuenti, & actoris exclusio trahat secum exequtionem, vndè reclamatio non impeditur, & passim cõ-
8 ceditur, adeò vt actor, & reus in hac materia ex diuersitate rationis ad imparia iudicẽtur in supremis Tribunalibus, cuiusmodi sũt Sacrum Consilium Capuanæ, & Regia Camera, in quibus iuxtà formam *authentica*, *qua supplicatio C. de precibus Imperat. offer.* solùm admittitur supplicatio, non impedita exequtio-
9 ne, iuxtà latiùs exarata per *Afflictum & Vrsill. decision.* 344. *Franch. decis.* 646. *& Rouit. super Pragmat.* 5. *de offic. Sacri Consilij*, & aliquid super *Pragmat.* 61. *eodem titulo*, fuit dubitatum primò, vtrum liceret Procuratori ipsius

ſius Ducis nunc reclamare, non quidē ab integro decreto, quo fuerat ordinatum, quod conſignetur poſſeſſio Caſalis Duci emptori, abſque tamen Scaro, ſed ab hac vltima particula, qua fuit ſibi denegata facultas aperiendi Scarum, contrà formam pacti adiecti, vt is prætendebat in emptione dicti Caſalis prætendēti licere ſibi reclamare ab hac vltima parte, quatenus Fiſco inſtante, ac petente per viam reſtitutionis in integrum aduersùs pactum in contractu adiectum, fuerat ſibi denegata conceſſio Scari, & acceptare priorem partem tradēdæ poſſeſſionis, quæ erat in ipſius fauorem.

In quo puncto fuit reſolutum, quod licèt de iure antè omnia de poſſeſſione debuiſſet controuerſia finem accipere, quàm ageretur de diffiniendo articulo prælationis, de quo videbatur, tradita poſſeſſione, iuſtiùs agendum, prout primo loco in fauorem emptoris fuerat iudicatum ſub die 8. Iulij.

Attamen, tum quia reclamatio non erat interpoſita, vel ſaltim non apparebat, tum etiam quia ſi fuiſſet interpoſita, non videbatur poſſe concedi, niſi ab integro decreto, ſiquidem non erant capi-
10 tula ſeparata, ſed vnum, & idem, quia ſub vnica verborum ſtructura, & ab vnico verbo regebatur oratio decreti, *l. etiā.* §. 1. *ff. de minor.* & etiam plura capitula connexa ſunt, ac ſi eſſet vnum, & idem capitulum, *Caualc. dec.* 16. *num.* 19. 2. *p.* alios affert *Surd. dec.* 58. *num.* 4. *&* 10. *Menoch.* latè *de arbitr. lib.* 2. *centur.* 1. *caſu* 95. & ſi ſunt connexa, ergo & indiuidua, *Menoch. ibidem num.* 5. *&* 9. *Surd.*
11 *dec.* 199. *num.* 13. ità quod de iure non videbatur permitti, ab vltima particula reclamari, & reliquam partem acceptare, ex eo, quod decretum erat indiuiduum, vt in puncto, quod Iudicis decretum ſit indiuiduum, probatur *in l.* 1. §. *hac verba ff. ne vis fiat ei*, *Afflict.* in terminis *deciſ.* 218. *nu.* 4. & maximè quan-
12 do cōtinet vnum tm̄ caput, *l. in hoc iudicio ff. famil. erciſc. Franch. dec.* 245. *nu.* 4. & proindè fuit reſolutum, nihil impedire, quin de articulo prælationis prę-
13 tenſo per Ciuitatem tractaretur, dum per emptorem ſtaret, quin ageret de cōſignanda ſibi poſſeſſione iuxtà decretū, excepto Scaro, cuius reſpectu ſibi nō licebat reclamare, niſi ſimul impugnaret etiam conſignationem poſſeſſionis, tantò magis, quia in omnem caſum fuiſſet ius prælationis Ciuitati reſeruatum, & illius deciſio tractanda. Aut enim Dux emptor conſenſiſſet decreto, & petijſſet poſſeſſionem Caſalis abſque Scaro, & tunc de articulo prælationis appoſitiſſimè fuit agendum tradita poſſeſſione, vt eſt ſuprà dictum, aut verò ab eo reclamaſſet, etiam dato, citrà ueri præiudicium, potuiſſe reclamare ab illa particula denegationis Scari, vel ſaltim ab integro decreto, quatenus non fuiſſet empturus vllo modo abſque illa facultate aperiendi Scarum, & tunc ſi obtinuiſſet, vt ſibi traderetur poſſeſſio cum facultate Scari, ſimiliter ius prælationis eſſet reſeruatum Ciuitati, quæ potuiſſet, vt offerebat etiam facere, remittere ad beneficium Fiſci Scarum, ſin autem ſuccubuiſſet emptor, & decretum poſtea viſo exitu reclamationis acceptaſſet, eo caſu pariter de iure prælationis Ciuitati competenti fuiſſet agendum, quod ius prælationis eo dumtaxat caſu videbatur extingui, vt de eo amplius agendum nō eſſet, vbi propter denegationem Scari emptor expreſsè declaraſset, ab emptione ſe velle diſcedere, quod iure facere poſſet ob in integrum reſtitutionem Fiſco conceſsam, iuſtè enim poſset dicere emptor, non fuiſse empturum abſque Scaro, quo caſu reſoluta vēditione nullum ius prælationis Ciuitati ſupereſset, cum conſtet, non dari prælationem ſine vēditione, eaque perfecta prima, vel vltima perfectione, iuxtà varias DD. ſententias ſuprà relatas.

Et ne eueniente hoc vltimo caſu, vt de facili videbatur euenire poſse, emptore ab emptione diſcedēte, qui principaliter ob emolumētum Scari ad illam acceſſiſse dicebatur, Fiſcus remāſiſſet ſine emptore, & fruſtraretur pretio, quod iam promptum erat in Banco.

Et è contra, qui partes Ciuitatis agebant, videbantur toto conatu anhelare ad ipſius emptionem, ſiuè per viam prælationis iam petitę, ſiuè etiam fortè per viam principalis emptionis, ne Fiſcus, qui habebat duos concurrentes, careret

vtroque, vt interdum euenire solet.

Vocato Procuratore Ciuitatis, qui declarauit, Ciuitatem velle non minus emere principaliter resoluta venditione facta Duci, quàm illa sequuta per viam prælationis, & ratificare consensum aliàs datum de describēdo ipsum Casale in faciem vnius ex ciuibus, quinimmò etiam reducendi omnia pacta, & conditiones in oblatione contentas, Fisco nociuas ad arbitrium ipsius Fisci Aduocati, & offerendo etiam pretium numeratum.

Idcircò ne resoluta vēditione de cōsensu vtriusque partis resolueretur etiā ius prælationis ex ipsa venditione pro-
14 cedens, atque inhęrens, adeò vt recedente emptore ab emptione, & cessante Ciuitate à prosequutione iuris prælationis, venditione resoluta cessaret ipsa exequutio venditionis, & commoditas recipiendi pretium, quod erat promptū, visum fuit Senatui aures præbere, & inclinare nouæ oblationi factæ per Ciuitatem de emendo principaliter, sicut admitteretur quælibet priuata persona.

Tum maximè, quia pro maiori votorū suffragio Domini verebantur, ne de facili ius hoc prælationis competere possit Ciuitati, ex adnotatis per me in præcedenti, cum constet regulariter ius hoc prælationis non concedi nisi in casibus
15 à iure expressis, vt aduertit, & arguit D. meus *de Curte d.c.3.num.*40. non grauis videatur iniuria inani honestatis colore velata, vt homines de rebus suis aliquid facere cogantur inuiti, *l. dudum* 14. C. *de contrahenda emptione.*

Nec inter casus, in quibus conceditur ius retractus ratione sanguinis, vel vicinitatis de iure communi, uel municipali, uidetur posse connumerari casus, ut infeudato per Regem Casali, Ciuitas, quæ huc usque non est, uel non apparet legitimè domina, sed caput tantū Casalis,
16 possit in emptione præferri, ut Casale sibi ratione simplicis pręheminentiæ, ut membrum capiti subiectum efficiatur subditum, & sub iurisdictione, imperio, & vtili dominio ipsius, & homines vasalli
17 burgenses, qui & serui appellari possunt, vasalli scil. Baronum, vt auctoritate *Regentis Moles* hæc & alia scripsi *tom.* 1. *controu.I II. in addit. ad controu.* 53. *art.* 1. *num.* 14. quamuis magis libertis, quàm seruis cōparandos esse voluerit ex *Iser.* D. meus *de Curte d.c.3.nu.*44. nisi tamen in manus asperi, vel auari Baronis incidant, vt persæpè contingit, vt sit necesse inuocare auxilium *Io. Fabr. in* §. *sed maior dominorum asperitas*, *Inst. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris*, de quo latè idem *D. de Curte d.* §. 3. *nu* 45. quod raró vidi obtineri, vel nisi defatigatis pauperrimis Ciuibus, laboribus, & expensis, cum tamen prælatio, quam potest in casu venditionis pretendere
18 Ciuitas, non sit alia, nisi vt valeat ipsum Casale redimere, vt sub domanio, & libertate secum conseruet, & retineat, quod cuilibet de populo, etiam inuitis alijs, dum tamen eo casu de proprio redimat sine spe repetitionis, concessum est fauore libertatis, vndè non videbatur ius hoc extendendum ad seruitutem, & subiectionem, quæ libertati, & sic iuri naturali est contraria, etiam ne inducta ad vnum finem, oppositum operentur.

Verùm si fuisset certum in facto de quo aliqui ex Dominis attestati sunt, id ex processibus antiquis constare, Ciuitatem habere dominium territorij, in quo erat ædificatum Casale, quinimmò habere iurisdictionem ciuilem infrà certam summam in ipsius homines, ibidemque exigere collectas, cæterasq. impositiones, hoc casu fortè cōcessisset vterque Senatus Ciuitati ius prælationis ratione communionis domanij, territorij, vel consortij cum ipsa iurisdictione, siquidem quamuis iurisdictio ciuilis, velut species diuersa distet à criminali, & mero, & mixto imperio, attamen cum vtraque comprehendatur sub iurisdictione in genere sumpta, absolutum est,
19 habenti iurisdictionē ciuilem competere ius prælationis in venditione criminali, cum vna iurisdictionis species alteram ad se attrahat, cum Reipublicę intersit, & rectæ iustitiæ administrationi conueniat, vt per vnum, & non plures iurisdictionis exercitium administretur, de quo cum latè scripserim, & decisiones congessi *in additionibus ad dictam controu.* 53. *artic.*2. *per totum*, vlteriùs nō immoror.

Neque

Neque potuisset excludi Vniuersitas
20 à iure prælationis, ex eo, quod Fiscus etiam ob modicam partem, quam possidet vendat totum, ad *tex. in l. 2. C. de commun. rer. alien.* cum vulgaribus concordantibus, siquidem hoc priuilegium nō competit Fisco simpliciter, & directò, nisi requisito consorte, vt ipse latè scripsi in causa venditionis Casalium Vrbis, *suprà responso præcedenti*.

Et sic cum non liqueret die prædicta de iure Ciuitatis Rhegij super territorio, nec de possessione iurisdictionis ciuilis, super quo erat de iuribus partium pleniùs tempore magis congruo agendum, reseruata ob id meliori deliberatione super iure prælationis ex causa communionis territorij, & iurisdictionis,
31 fuit ad Fisci commodum, & cautelam admissa Ciuitas ad offerendum de nouo, vt quilibet extraneus, remissa pactorum reformatione arbitrio Fisci, tanquā boni viri de Ciuitatis consensu, quę eligeret personam, in cuius faciem feudum in cedulario, & quinternionibus descri-
32 beretur, ne feudum ad manus mortuas, vel semper viuas deueniret, contrà Regiam sanctionem prohibentem concedi assensus per Vicereges, scilicet Pragmatica Caroli Cæsaris edita 17. Octobris 1531. in *Prag. 4. de feudis, in primo ex nouem capitibus*, reformata quòad tertium caput in *Pragm. 7. eod. tit. de feudis*, quod etiam iure communi fuerat statutum, vt licèt ab Ecclesia possit teneri feudum, sicut à quolibet alio, vt firmat *Isern. in Constitut. Iustitiarij nomen, col. vlt. vers.*
33 *sed quid in Ecclesia*; attamen dominus directus rarò præstabit suum assensum, ne feudū ad manus mortuas, vel semper viuas, aut perpetuas perueniat, *l. si quis, vbi Lucas, C. de diuers. præd. vrb. li.* 10. ne duret apud Ecclesiam in infinitum, *Bal. in l. Imperialem, col. 3. vers. quæro ergo, de prohibita feudi alienatione per Federic. vbi Affl. not. 12. num. 46.* & in *Const. hac edictali D. Capyc. col. 163. in paruis, Camerar. car. 23. col. 3. lit. N. & O. cum seq. post Isern. in cap. 1. de alien. feud.* ibi, *at si*
34 *Ecclesiæ permitteretur alienari, perpetuò derogaretur domino feudi, quia nunquā desinit esse hæres, l. proponebatur, ff. de Iudicijs*, vbi *Episcopus Liparulus lit. C. & D. in addit.* latè cumulat, eademque ra-
25 tione idem euenit in Ciuitatibus, & Collegijs, in quibus eadem ratio, dicta *l. proponebatur*, *& in l. annuà, §. Attia, ff. de annuis legatis, Anna alleg. 121. num. 2. & in cap. 1. de vasall. decrep. ætatis, num.* 52. qui citat *Boer. dec. 263. num.* 10. de qua re *Peregr. cons. 8. n. 45. lib. 3. Borrell. cons. 1. num.* 16. plura *Knicb. de vest. pact. par. 1. cap. 2. ex num. 206. 207. & 212. car. 327. post Frec. lib. 2. tit. de orig. Baro. §. pluribus autem modis, nu. 78. Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de Assens. Regijs, §. 8. sub num. 1.*

Vndè fuit decretum die prędicta 21. Octobris 1639. quod Dux Bruzzani infrà tot dies specificè, & clarè declara-
26 ret, si intendebat emptionem Casalis perficere absque Scaro, aliàs prouidebitur super oblatione vltimo loco facta S. E. per Ciuitatem Rhegij pro emptione dicti Casalis, saluis iuribus Ciuitati, etiam super prælatione per priùs petita.

SVMMARIVM.

1 *D. Carolus Brancatius insignis causarū patronus.*

2 *Articulus iuris debet decidi absque termino, & nu. 16.*

3 *Decreta non dicuntur difformia, quando in secundo fuit addita clausula, cui pars renunciauit. S. C. & R. C. habent exequutionem paratam, nu. 7. latum parte instante non eget intimatione, nu. 8. ferendum inter emptorem, & Fiscum super traditione possessionis non praiudicat prælationi petitæ, nu. 14.*

4 *Casus, in quibus decreta censentur conformia, remissiuè.*

5 *Retractus iure sanguinis, vel vicinitatis conceditur, etiam ante traditionē, & ità practicatur.*

6 *Exequi dicitur cęptum consignatis prouisionibus pro capienda possessione.*

9 *Conuentus non tenetur acta intimare, sed sufficit præsentatio.*

10 *Exceptionis præiudicialis vim obtinet prælationis petitio, quæ impedit litis ingressum, & in ipsa admittitur reus* ad

ad probandum antequam actor, num. 11. respiciens statum, vel personam differt ab actione à tertio oppositore proposita, quæ potest nocere, vel totum iudicium absorbere, nu. 12.

13 *Præiudicialia in Regno sunt sublata.*

15 *Regula, quæ habet, circuitus inutiles esse vitandos, non impedit possessionis traditionem in causa prælationis.*

17 *Procurator ad lites nec remittere, aut donare potest ius principali competens.*

18 *Scientia principalis præsumitur in re graui gesta per eius procuratorem, si cõpetens temporis interuallum effluxerit.*

19 *Vasalli potiùs tenentur obsequia præstare Baroni, quàm Ciuitati, à qua fuerunt separati.*

20 *Pretium augeri non potest in petitione prælationis, ne durior efficiatur conditio emptoris, & ità decisum, nu. 21.*

22 *Venditione resoluta cessat prælatio.*

ARGVMENTVM.

Prælationis quæstione pendente, an sit remoranda possessionis traditio. Consensus cum reseruatione adhibitus an pro præstito habeatur.

DECISIO III.

DVm in negotio vẽditionis Casalis Sanbatelli fuisset prouisum sub die 21. Octobris, quod Dux emptor infrà quatuor dies declaret, si intẽdit capere possessionem dicti Casalis, absque facultate faciendi Scarum, seù sbarcaturum, aliàs prouidebitur super oblatione vltimo loco facta S.E. per Ciuitatem Rhegij pro emptione dicti Casalis, saluis iuribus Ciuitati, etiam super prælatione per prius petita, intimato dicto decreto procuratori ad lites, & vix elapso termino, vocato dicto procuratore die prædicta, cum ipse compa-
1 ruisset cum Domino Carolo Brancatio Viro Patritio, Aduocato primario, doctrina, solertia, & morum suauitate insigni, & præsentasset cõparitionẽ, instando pro consignatione possessionis iuxtà oblationem sui principalis, præuia numeratione, & liquidatione focularíorum sine dicto Scaro, reseruando tamen suo principali iura, quæ quolibet modo ei competere possent, etiam pro reclamatione à decreto interposito sub die 9. Septembris.

Et ex aduerso pro Ciuitate fuisset oppositum, antè omnia esse prouidendum super articulo prælationis reseruato, qui debebat prius expediri velut articulus præiudicialis, & absorbens totam, & integram causam, siquidem si Ciuitas obtineret in iure prælationis, frustrà de cõsignanda possessione ageretur.

Præsertim cum esset articulus meri iuris, in quo non erat aliquod in facto probandum, & proindè poterat expedi-
2 ri absque termino, iuxtà doctrinam vulgatam *Bald. in cap. constitutis, de elect.* relatam per *Franchis decis. 221. num. 12. & 262. in fin. Anna singul.* 470. & scripsi *contro. 43. num. 15. lib. 1.* immò eodem momento cum pluries in discursu huius causæ de iure, & iuribus prælationis esset tractatum, discussum, & allegatum inter partes, & nihil aliud supererat pro complemento, quàm legere priuilegia, & testes aliàs super hoc receptos in processibus antiquis inter easdem partes exhibitis.

Et addebat Ciuitas, hoc eò magis esse admittendum, siquidem quatenus visum fuisset, stante dicto consensu exhibito pro parte emptoris decernere, quod sibi consignarentur prouisiones pro capienda possessione, quod hoc decretum velut interlocutorium erat sibi intimandum, & competebat ei reclamatio, tum quia restitutio in integrum petita aduersùs primum decretum latum 8. Iulij, nõ tollebat remedium ordinarium reclamationis.

Tum etiam quia non erant decreta conformia, cum vltimum esset difforme, dum fuerat addita clausula contrà emptorem vigore restitutionis in integrum à Fisco imploratæ aduersùs venditionẽ, quatènus in illa fuisset concessa dicta facultas Fisco damnosa.

Super

Super quo ferè communi consensu fuit votatum, decreta esse conformia, quia accedente consensu Ducis emptoris, si legitimè, & sufficienter acquieuisset decreto vltimo, respectu clausulæ denegationis Scari, quamuis prima facie videri possent difformia quòad sonum verborum, eo ipso quod ipse emptor renunciasset Scaro, decreta reddebantur conformia, & in vnum cōsonantia, presertim cum in primo nihil in specie de Scaro fuisset oppositum, vel tractatum, sed tantùm in secundo ob petitam à Fisco restitutionem, cui acquiescēdo emptor, nulla ex renunciatione proprij iuris poterat amplius considerari diuersitas propter simultaneum consensum, ad
3 tradita in materia decretorum, & sententiarum conformium per *Thesaur. decis.* 1.22. *&* 228. *Franch. dec.* 550. *&* 664. & ea, quę curiosè tradit *Regens Rouitus super Pragmatica* 5. *num.* 11. *&* 13. *& super Pragmatica* 61. *ex num.* 3. *&* 5. *de Of-*
4 *ficio Sacri Consilij*, vbi recenset nouem casus, in quibus sententiæ dicuntur cōformes, tametsi adsit aliqua diuersitas. Vndè licèt implorata restitutione in integrum, & succumbente Ciuitate, posset esse saluum remedium reclamationis, tāquam remedium ordinarium, iure communi competens, attamen in præsenti casu durum admodum visum fuisset admittere Ciuitatem ad reclamationem, dum prælatio de iure videtur confirmari ex perfectione venditionis, & maximè dum in vtroque decreto esset expresse reseruata decisio iuris prælationis.

Quamuis .n. fuerit ab vtroq; Senatu habitum pro vero, non esse necessariam perfectionem omnimodam, & finalem, quæ contingit in venditione per possessionis traditionem, vt competat cōsanguineo, vicino, vel alteri ius prælationis, de quo fuit attestatum per plures ex
5 antiquioribus Senatoribus, ità obseruatum semper in Tribunalibus supremis huius Vrbis, vt etiam antè traditam possessionem fuerit admissum exercitium retractus sanguinis, vicinitatis, vel aliter competens, de quibus loquitur *Franch. dec.* 285. *&* 346. tamen traditio possessionis nihil obesse poterat, quin ipsa possessione tradita, prout iuris, & moris est, prius de possessione cognosceretur, quàm de iure proprietatis, *l. ordinarij C. de rei vendic.* & legitimato possessore, eodemque emptore admisso, ageretur postmodum, si legitimè competere poterat Ciuitati ius prælationis, constituto iam aduersario, cum quo iudicium legitimè procederet.

Et hoc propriè dicebatur fuisse decisū, nō solū per dicta duo prima decreta conformia, sed etiā tertio decreto sub die 21. Octobris suprà initio relato, dùm erat hoc specificè decisum, quod non obstante pretensione Ciuitatis pretēdente, antè omnia de iure prælationis agendum, tanquam articulo præiudiciali, & absorbente, fuit decisum priùs esse consignandam possessionem, & sic necessariò prius erant exequenda dicta decreta cum effectiua consignatione possessionis, quā de articulo prælationis tractari potuisset, obstantibus nedum binis sed ternis decretis.

Vel ad summum erat saltim supersedendum in decisione dicti articuli prælationis, donec fuerint consignatæ em-
6 ptori prouisiones pro consignanda possessione, & sic cœptum exequi, siquidē constat ex consignatione prouisionum censeri cœptum exequi, *Anna in cap.* 1. *sub nu.* 240. *de vasall. decrep. ætatis*, & ità erat necessariò faciendum, tum in ordine propter authoritatem Tribunalium, quorum decreta sunt omninò exequu-
7 tioni demandanda, vt de sententia S.C. ex *Prag.* 5. *de offic. S. C.* & de R. C. est *Prag.* 37. *de offic. proc. Cęs. & vtrobiq. Rouitus*, & latè scripsi supra *in primo Responso Fiscali.*

Et etiam quia non erant decreta prædicta intimāda Ciuitati, tum primò quia lata ipsa instante, & acceptante
8 respectu duorum decretorum vltimo loco latorum, quibus denegabatur emptori Scarum, in quo Ciuitas Fisco inhæserat, tum etiam quia Dux emptor erat conuentus à Ciuitate actrice super iure prælationis, licèt respectu Fisci Dux posse considerari vt actor pro exequutione contractus, at nullibi de iure, nec in praxi cōuentus tenetur intimare acta, & minus decreta actori,

9 sed sufficit presentare apud actorum Notarium.

Neq; hic poterat applicari, quod articulus prælationis haberet vim excep-
10 tionis preiudicialis, dum essemus extrà terminos exceptionis præiudicialis, si quidem cum emptor institisset sibi tradi possessionem a Reg. Curia venditrice Casalis, & obtinuisset sibi tradi possessionem rei emptæ, non fuit à Fisco conuéto opposita aliqua exceptio præiudicialis, absorbens totam causam, ità vt de ea ante omnia esset cognoscendum, sed comparente Ciuitate vt tertio oppositore pretendente ius retractus, cum ex traditione possessionis tantùm absit, vt præiudicetur, sed potius confirmetur prælatio, præsertim expresse adiecta reseruatione in decreto, vt sint salua iura Ciuitatis, non erant propterea applicabiles termini exceptionis preiudicialis, quæ impedit processum, & in qua pro-
11 pterea reus admittitur ad probandum antequam actor, vt in casu *l. Præses C. ad l. Flaui. de plag.* cum alijs, de quibus per *Iaso. in §. præiudiciales, nu. 17. & 18. Instit. de actio.* & in actionibus præiudicialibus loquantur *tex. in l. si testamentum 6. & l. si quis libertatem 7. ff. de petit. hæred.* aliud est enim, quod exceptio sit præiudicialis, quæ respiciat personam, vel ipsius statum, vel impediat processũ ad vlteriora, de quibus agitur in dictis
12 iuribus, aliud verò, quod actio à tertio oppositore proposita possit nocere, vel absorbere iudicium, & ex eo possit pretendi, quod supersedeatur in primo iudicio, iuxta terminos *l. is à quo ff. de rer. vendic.* exornata per *Couar. c. 13. pract.* Et maximè hoc est indubium in Regno, vbi omnia preiudicialia, q̃ sunt apta preiudicare iudicio intentato, sunt sublata
13 hodiè in Regno, tã si præiudicialia sint authoritatis, & preeminẽtiç, quã si agatur de præiudicialibus in rẽ, & in personã, vt in causa status, & ẽt in his, in quibus sentẽtia lata in primo parit exceptionẽ rei iudicatæ in secundo, & condẽnatoria lata in secundo parit reo præiudiciũ in prima, vt discurrẽdo per omnes ferè actiones, & exceptiones præiudiciales de iure cõi probat *Affli.* esse correctas iure Regni per *Const. Si ciuiliter agens. lib. 2. & lib. 2. sub tit. de lit. contest. in crimin. vel ciuil. Præs. de Franch. decis. 512. n. 2.* Presertim cum hic decretum ferendum inter emptorem, & Fiscum
14 super traditione possessionis non præiudicaret prælationi intentatæ per Ciuitatem, vt suprà dixi *num. 10.*

Nec regula circuitus inutilis vitandi applicari põt huic casui, vbi interest emptoris in possessionem immitti, tũ quia
15 maximũ est possessionis cõmodũ, ad tradita per *Franch. dec. 158. n. 10.* tũ etiam quia multa possent occurrere ad prælationẽ excludendã ẽt in facto, quæ emptori adepta possessione possunt innotescere, vt ea suo tempore legitimè per ipsũ ad ius suũ tuendũ proponi possint, presertim cũ rarò, aut nũquã verificari
16 possit doctrina *Innoc.* relata p *Franch. in d. dec. 262. in fin.* vt articulus decidendus cõsistat in nudo puncto iuris, q nõ insurgat ex mixtura facti, ex quo ius oriri cõpertum est, quæ facti circũstantiç solent cogere Iudicem ad terminũ, siuè dilationem ad probandum concedere, vt aliàs scripsi *lib. 1. Controu. Illustr. c. 43. n. 15.*

Quę oĩa licèt visa fuissent valdè vrgere pro Duce emptore, adeò vt vterq; Senatus inclinasset in cõsignandis prouisionibus pro capiẽda possessione, differendo decisionẽ articuli prælationis, pleniùs auditis partibus in aliã diẽ, quę D. Proregi videretur congrua, tradita priùs possessione, & sic exequutis decretis, ex maiori votorũ suffragio, aliquibus tñ sentiẽtibus, nihil repugnare quin nõ impedita exequutione decretorum potuisset de iuribus prelationis tractari, ẽt ad euitandũ circuitum, expensas litis, & dãna, quæ aliàs tam Ciuitati, quàm Fisco, ob cursum vsurarum decurrebant.

Fuit per aliquos ex Dñis ex aduerso põderatũ, consensũ datũ pro parte Ducis emptoris non esse admittendum, quia cõparitio, quæ continebat instantiam cũ consensu capiendi possessionẽ absq; Scaro erat præsentata per Procuratorem ad lites, qui nõ poterat tacitè, nec expressè remittere, nec donare ius
17 principali absenti competens, *Surd. dec. 148. n. 8. & dec. 181. n. 10.*

Et

Et licèt fuisset dictum, verisimile, imò quasi notũ esse Principi, & Senatui, Procuratorem de omnibus certiorem factũ à die, quo fuit latum primum decretum 9. Sept. nedum potuisse consulere, sed cõsuluisse principalem absentem, à quo potuit recipere ordinem præstandi cõsensũ, quod certè nõ fuisset ausus Procurator præstare, nisi sciente, & mandãte principali, etiam propter assistentiam, & authoritatem dicti D. Caroli Brãcatij, qui non permisisset Procuratorem corã S.E. affirmare quod sibi à principali nõ fuisset mandatum, decipiendo Principẽ, & vtrũq; Senatum; planè inuerisimile.

Quod attendens ipse Prorex Excell. fuisse lapsum tantum temporis spatium à die, quo Procuratori prædicto, eiusq; Aduocato, nec non Ill. Principi Roccellæ germano Ducis emptoris, alijsq; ipsius coniunctis, fuit data notitia decreti, quòd verisimiliter in re tã graui potuerit responsum accipere; propterea sub die 22. Octob. assignauit terminũ quatuor dũtaxat dierum, infrà quos emptor declararet, si intendebat capere possessionem Casalis absque facultate faciendi Scarum, aliàs prouidebitur super oblatione facta per Ciuitatem de emendo dictũ Casale; quamuis. n. iste nouissimus terminus potuisset videri nimis angustus, imò impossibilis pro consulendo principali degẽti in vltimis partibus Calabriæ vltrà, id tamen factũ fuit, quia nedũ intercesserat cõpetens tẽporis inter-
18 uallum, infrà ꝙ potuit, & verisimile fuit Procuratorem certiorasse, sed quia certũ erat, responsum habuisse à suo principali, cuius mandatũ adimplendo cõsensum dederat; nam licèt verum sit, potius ignorantiam, quã scientiã præsumi, hoc tamen fallit pluribus in casibus enumeratis per *Cost. in tract. de fact. scient. insp. 64. Menoch. de arb. cas. 186. & Gayl. lib. 2. obser. 48.* & in specie, ꝙ ex tẽporis interuallo præsumatur sciẽtia, probat *Seraph. de priuil. iuram. priuil. 5. n. 25. vbi addit. ad eum, Mascard. de prob. cõcl. 879. n. 48.* vbi etiam tradit, quod Dominus præsumitur informatus de facto notabili, & graui à suo Procuratore.

De cuius consensus validitate inutiliter videbatur disputari, siquidem infrà paucos dies potuisset à principali ratificari, vel ad summum tempore capiẽdæ possessionis per ipsummet Ducem principalem residentem propè locum, pro qua potissimè instabatur pro dicto emptore.

Verũ ex alio postmodum fuit dubitatũ de validitate consensus, & ꝙ non esset legitimè adimpletum præceptũ contẽtum in vltimo decreto lato die 22. Oct. siquidem mens Proregis, & Senatus fuit, ꝙ Dux emptor simpliciter, & purè renũciasset iuri faciendi Scarum, prout communi omnium voto fuit declaratũ, ad finem vt aliter potuisset procedi ad venditionem dicti Casalis ad beneficiũ Ciuitatis, quod valdè vtilius existimabatur pro Fisci cõpendio, non solùm ob prõptam pecuniã pro pretio oblato per Ciuitatem, verùm quia nõ separabatur Casale, imò magis accedebat ad Ciuitatis obsequia, & seruitia, quando contingerent obsidiones, & bella ab inimicis S.M. & infidelibus inferri, ꝙ valdè erat considerandũ ad exclusionem extranei emptoris, siquidẽ separato Casali vires Ciuitatis reddebãtur nimis debiliores, cum Casalẽses potius auxiliari debuissent vtili Dño, illiusq; personæ,
19 & bonis occurrere, quã Ciuitati, à qua essẽt per infeudationem segregati, & separati, & soluti nexu reuerentię per dismembrationem.

Accedebat cõmodũ, ꝙ cõsequebatur Fiscus ex venditione facienda Ciuitati, tur quæ licèt post oblationem factam ex parte Ducis, dũ petijt prælationẽ, obtulit soluere pretiũ pro certo numero mille fumãtium, saluo item iure Fisci, si plures hoc numero inuenirẽtur, dum oblatio Ducis erat ad rationem duc. 52. pro quolibet fumante, iuxtà liquidationem faciendam, quæ, vt ferebatur, non poterat ascendere ad numerum sexcentum fumantium, aut parum plus.

Et licèt fortè nõ potuisset in petitione prælationis post ius quæsitũ emptori augeri pretium, vt durius redderetur ius primi emptoris, & pretiũ videretur augeri, offerendo pro numero vltrà verum numerũ, qui iuxta numerationem

20 reperiri posset, iuxtà discussa contrà D. Alexandrum de Sangro in causa Casalis Fractæ.

Attamē hoc pro Fisco euitari poterat, nā excluso cōsensu, quatenus fuisset reseruatiuus, dū debuisset fieri purè absq; vlla reseruatione, excludebatur emptio, vndè, illa resoluta, Ciuitas accedebat ad nouam emptionem, in qua poterat legē quam voluerat, adijcere ad beneficium Regis vendentis.

Vndè ex his fuit per omnes communi suffragio votatum, consensum cum reseruatione iuris pro obtinendo Scaro in causa reclamationis, & cum generali item iurium reseruatione, non fuisse le-
21 gitimè præstitum, & proinde stante lapsu termini, & non facta declaratione purè, & simpliciter, prout facienda erat, procedendū esse ad decisionem articuli prælationis petitæ per Ciuitatem prima die Iouis sequentis hebdomadæ, pro quo partes informent.

Sed ipse credo, quod nisi superuenisset purus, & explicitus consensus Ducis emptoris de perficienda emptione, renunciando Scaro, absque vlla reseruatione, non esset tractandum amplius de iure prælationis, sed de noua emptione
22 emendi Casalis facta per Ciuitatem, cum.n. sit resoluta venditio facta Duci, cessat ius prælationis, de quo frustrà tractatur, annullato principali cōtractu.

SVMMARIVM.

1 *D. Parthenij Pitagna Fisci patroni laus.*
2 *Decretum R.C. non dicitur absolutum deficiētibus subscriptionibus Fisci, & Secretarij.*
3 *Terminus iterum si intimetur, videbitur recessum à prima intimatione.*
4 *Reuisio sententiæ per viam reclamationis impedit exequutionem, quando agitur de præiudicio irreparabili, vel quod difficillimè reparari posset.*
5 *Contractus cum Principe gestus pro lege habetur.*
6 *Pretium in damnum eius, qui prius retractum petijt, augeri non debet.*
7 Bona *fiscalia non possunt distrahi absq; subbastatione, & alijs solemnitatibus à lege requisitis.*
8 *Bina decreta non debent proferri eodem consessu, ne auferatur potestas reclamandi à primo.*
9 *Causa vnica dicitur in* Regno *& si plures habeat articulos, qui omnes vnica terminantur sententia.*
10 *Stilus Rotæ Romanæ recensetur in decidendis iuris articulis, & commēdatur, nu.11.*
12 *Articuli cum sint diuersi, & separati ex qualitate facti, vnius decisio alterius diffinitionem non impedit, & ità decisum, num.13.*
14 *Casalibus distractis, Ciuitati tanquam capiti prælatio competit, ad finem illa conseruandi sub* Regis *domanio, secus verò si eius voluisset dominio subijcere, num.16. & si offerat illa describi facere in faciem alicuius particularis pro interesse* Fisci, *num.17. nisi iurisdictionem ciuilem haberet in dicto Casali, num.18. & ità decisum, num.19.*
15 *Feuda prohibentur peruenire ad manus mortuas.*
20 *Fiscus licèt ratione partis possit totum vendere, id tamen procedit consocio requisito.*

ARGVMENTVM.

Bina decreta an possint in eodem consessu proferri. Iuris articulus reseruatus in primo decreto habēte executionem paratam, illo non executo, an possit terminari, & quando. Ciuitati prælationem competere distracto Casali, in cuius territorio dominium, vel iurisdictionē ciuilem habet. *Tex. in l.2.C. de cōm. rer. vend. & in l. vnic. C. de vend. rer. fiscal. cum priu. lib.* 10. exornantur, & declarantur.

DE-

DECISIO IV.

CVM pluries in præsenti causa esset propositus, ac plenè relatus, & discussus articulus prælationis petitæ pro parte Ciuitatis Rhegij in venditione facta per Regiam Curiam D. Vincentio Carrafæ Duci Bruzzani, ac partibus informantibus, aliqui ex Dominis votantibus, dum in præcedentibus sessionibus ageretur, vtrum esset prius, & ante omnia consignanda possessio emptori Castri venditi, & postmodum de iuribus prælationis disceptari, vel potiùs conueniret prius articulum prælationis decidere, vel quia hic esset præiudicialis, & venditionem absorberet, vel saltim, quod veriùs, & æquiùs videri poterat ab huius puncti decisione incipere ad euitandum circuitum, & litis protelationem, quo medio vtrique parti videbatur consuli, plures ex Senatoribus, qui huic posteriori sententiæ adhæserant, optantes, finem huic controuersiæ imponi, vt litis expensæ vitarentur, & cursus vsurarum, quas Ciuitas, & Fiscus patiebantur, extinguerentur moræ superuacaneæ, impatientes iam suum votū quodammodo propalauerāt, dum facta nouiter plenissima lectura Priuilegiorum Ferdinandi I. & aliarum pluriū scripturarum, ac testium examinatorū in processibus antiquis inter eandem Ciuitatem, & Casale, ex quibus satis colorari videbatur titulus Ciuitatis circa dominium, & possessionē iurisdictionis, qua ratione moti dicebant articulum prælationis valdè facilem, & clarum, vt breui posset terminari, ex quo conijci poterat, illos in beneficiū Ciuitatis pro concedenda prælatione fore pronunciaturos.

Verùm articuli decisione dilata, ob in integrum restitutionem petitam ex parte Fisci, dum institerat se læsum in concessione Scari, & deindè ob moram emptoris in declarando, vtrum vellet emptionem acceptare absq; Scaro.

Tandem cum stante vltimo decreto lato 27. Octobris, quò ob lapsum termini, & declarationem non factam purè, & simpliciter, prout vterq; Senatus senserat, fieri debere renunciationē ab emptore iuri habendi Scarum, fuerat decretum, procedendum esse ad decisionem articuli prælationis petitæ per Ciuitatem prima die sequētis hebdomadæ, pro quo partes informent.

Quod mox visum fuit declarare, esse potius procedendum ad venditionem de nouo faciendam dicti Casalis, iuxtà oblationem factam per dictam Ciuitatem Rhegij, quæ in præcedentibus petierat præferri, & quatenus opus esset declarauit, etiam velle de nouo emere, quod prudēs nouus Fisci Patronus insi-
1 gnis moribus, & doctrina D. Parthenius Pitagna, hoc præuidens, fieri procurauit, qui casus nouæ venditionis videbatur necessariò debere practicari, siquidem resoluta, & irritata venditione facta Duci, cuius occasione erat petita prælatio, nō poterat amplius Ciuitas ex capite prælationis audiri, cū nemo possit in venditione alteri præferri, vbi subiectum emptionis planè deficiat, nisi emptorem Ducem incontinenti pęniteret, declarando velle purè emptionem perficere, pęnitus, & omninò renunciādo aperitioni Scari.

Dum de noua emptione facienda, resoluta iam prima ageretur, ex parte Ducis emptoris fuit expositum, nimis rigidè, & asperè secum fuisse actum, dū dicto decreto lato 27. Octobris fuerat ab emptione exclusus, dato sibi termino quatuor dumtaxat dierum, infrà quos impossibile erat per rerum naturā, vt ipse principalis potuisset certiorari, degēs in vltimis finibus Calabriæ, & nimis etiā breuis, & angustus, vt procurator cum cōiunctis & amicis ipsius, vt opus erat, in re graui potuisset deliberare, quatenus procurator etiam ad negotia ad id cogi posset, quod de iure negabat fieri potuisse, qui terminus nec erat stricto iure lapsus, siquidem licèt fuisset notificatus per Actuariū procuratori ad lites in domo Commissarij die sabbati, illa die decretum non erat in forma consueta absolutum, quia deerant subscriptiones Fisci patroni, & Secretarij Tribunalis, quæ de stilo sunt necessariæ, & proindè cum adhuc ex defectu sollem-

2 nitatis non esset decretum completum, nulla fuerat ipsius notificatio, prout hoc in specie procurator opposuit, & de nullitate actus protestatus fuit, quod agnoscens, vel saltim de hoc dubitans Fisci procurator, fecit de nouo intimari decretum iam completum, & cum solita sollemnitate absolutum die Lunę. Vndè ex hac noua intimatione videbatur recessisse, & renunciasse præcedenti noti-
3 ficationi, & concessisse, vt ab ista die curreret terminus quatuor dierum, quem computando à die vltimæ intimationis, certum erat, non fuisse lapsum, incipiendo à prima die post intimationem legitimè factam iuxtà solitum morem iudiciorum in nostris Tribunalibus seruari consuetum.

Quibus accedebat consideratio Aduocati dicti Ducis conquerentis, quòd vocatis partibus coràm Excellētissimo, die prædicta 27. quo fuerat contrà ipsū prouisum, & lecto consensu, nihil fuerat pro parte Fisci oppositum, nō esse purā, & simplicem Scari renūciationem, quæ tametsi non fuisset formiter, potuisset re integra in continenti declarari, & fortè iuuisset illam emendare, siquidem præceptum factum emptori in sessionibus præcedentibus hoc tantùm cōtinebat, vt infrà tot dies declararet, si intendebat capere possessionem absq; Scaro, vndè responsio, seù declaratio erat cōformis verbis decreti, seù præcepti, quod intendebat capere possessionem absq; Scaro, & sic reseruatio iuris super Scaro in petitorio facta in declaratione, cuius causa orta erat exclusio emptoris, non videbatur per decretum inhibita, & quatenus prædicta cessarent, dicebat, à prædicto decreto non posse sibi denegari reuisionem per viam reclamationis, quæ hoc casu impedire debebat execu-
4 tionem, cū ageretur de præiudicio irreparabili, aut quod difficillimè reparari potuisset, iuxtà stilū iuri subnixum, *Præs. de Francb. dec.* 408. *nu.* 2. *& dec.* 637. *n.* 8. *D. Consil. Merlin. controu. iur. c.* 15. *nu.* 5. *cum seqq.* imò etiam cum adest timor, ne reparari posset, post *Bart. & Rebuff. Io: Vinc. de Anna alleg.* 63. *nu.* 7.

Vndè exhibita noua renunciatione Ducis remittentis ex toto ius faciendi Scarum, ex præcedentibus, & alijs cōsideratis fuit admissa moræ purgatio re integra, cū tametsi Fiscus ob publicum bonum, & vt fraudibus objjceretur, & occurratur, tāquā læsus in pacto cōcessionis Scari obtinuerit, in integrū restitui, nō potuerit tamē negari, quin fuerit contrà fidem contractus gesti, & iurati cum Principe, qui debet pro lege serua-
5 ri, & in quo bona fides exuberat, & ob id fuit decisum, quod consignaretur dicto emptori possessio, etiam stante oblatione, & consensu eiusdem soluendi augmentum pretij pro mille fumantibus certis, quidquid per numerationem fumantium contigerit reperiri minorem numerum, cum obligatione, quod si plus inueniretur, solueret maius pretium ad similitudinem augmenti oblati pro parte Ciuitatis Rhegij, quod & si fieri non possit per concurrentem in emptione in prçiudicium, & damnum eius, qui priùs petijt retractum, & inten-
6 tauit ius prælationis, vt fuit decisum, me interueniente die 24. Nouembris 1631. in Collaterali, coràm Excellentissimo, in causa venditionis iurisdictionis Casalis Fractæ maioris contrà Fiscum per R. C. in Collaterali, de qua decisione meminit *Reg. Rouitus in nouissima editione in cōment. Pragm.* 63. *de offic. Procurat. Cæsar.* post *nu.* 27. & ego scripsi antè ipsum in *decisione dictæ causæ*, attamen hic fuit augmentum admissum, quia eadem Ciuitas Rhegina, quæ petierat prçferri, nō solùm obtulerat idem pretium, sed longè maius fecerat augmentum in pretio, & pactis, siuè conditionibus, quod admissum fuit, ex quo in nullius præiudicium, & in vtilitatem Fisci maximam cedebat.

Hoc autem articulo deciso, cum Excellentissimus Dominus Dux mandasset, illicò votari, & decidi articulum prælationis, qui redingrata, vel de nouo instaurata venditione facta Duci per morç purgationem admissam iure, de iuribus prælationis agi poterat, quod commodū nactus est Fiscus ex decreto, in quo ipse succubuit, dum si aliter pro Fisci voto resoluta fuisset vēditio, extincta prælatio-

latione, ſola ſpes ſibi ſuperfuiſſet vendendi de nouo Caſale ipſi Ciuitati emere volenti, vel alteri extraneo, quod Fiſci intererat euitare, dum nouerat ex pluribus, perniciosum fore diuidere, vel ſegregare Caſalia, & ſic membra à Ciuitate capite in confinibus Regni poſita, nec potuiſſet vendere Ciuitati, niſi pręcedentibus bannis, & adhibitis ſubhaſtationibus, admittẽdo extraneos emptores, tum ex diſpoſitione iuris requi-
7 rentis certas ſollemnitates in venditione bonorum Fiſcalium, tum ex ordinationibus Regijs pluries iniunctis, & ſeruari iuſſis in Tribunali Cameræ, quibus fortè fuit adempta poteſtas Excell. Proregibus vendendi.

Fuit proindè hæſitatum inter Senatores, Primò, ſi poſſet conſeſſus vtriuſq; Tribunalis in eadem ſeſſione, & eadem cauſa facere duo decreta, cum ex ſtilo Tribunalium, vbi nec moratoria cunctatione, nec præcipua feſtinatione cauſæ tractantur, & deciduntur, ea, qua conuenit, maturitate, nõ ſolet fieri duplex pro-
8 uiſio eodem tempore, & ſeſſione in eadem cauſa, etiam ne adimatur, vel reſtringatur legitimæ defenſionis facultas, reclamandi ſcilicet, vel dicendi de nullitate, aut alterius iuris remedij.

Tametſi enim ſtilus noſtrorum Tribunalium admittat, vt vnica dicatur cauſa, quæ plures, & diuerſas habeat facti,
9 tametſi intricati inſpectiones, ac plurimos iuris articulos, etiam diuerſos, qui omnes ſimul diſcutiũtur, ac præmiſſa facti diſcuſſione, cuius veritas elijcitur ex informationibus, & altercationibus Aduocatorum, qui maximi, & inſignes floruerunt, & florent in hac noſtra Vrbe, quæ fiunt tam in domibus Senatorum, quàm in Aulis Tribunalium, quæ vulgo dicitur, *la lettura delle Cauſe*, qua mediante cauſarum merita panduntur, cũ conſtet ex facto ius oriri, & præuijs factorum notamentis, quæ vt plurimum in arduis cauſis, præſertim quæ decidũtur vnicis claſſibus, recompilantur poſt lecturam, quo tẽpore etiam aptiùs Aduocati formãt allegationes in iure, quibus viſis, & conſideratis, & factis motiuis omnibus, facti, & iuris articulis in vnum congeſtis, & benè penſatis, proceditur ad totius deciſionem, condemnando, vel abſoluendo, aut aliter diffiniendo, iuxtà controuerſiæ qualitatem, formando ſententiam iuxtà plurium vo-
10 torũ ſuffragia, & ſic ſatis diuerſo à Romano ſtilo, vbi cauſa per articulos in fruſta diuiſa, ad ſententiæ diffinitionem proceditur per deciſionem cuiuſq; articuli de per ſe, quorum quis ſit aptior, & commodior ſtilus, & qui vtilior, & cauſarum deciſioni accomodatior, non erit meum aperire, vt qui iuſtè recuſari poſſem, cum ex veteri prouerbio, *ſuum cuique pulchrum videri debeat*, illudque notum ſit, ſtilum Romanæ Curiæ hic recipi non poſſe, vbi litium tam ingens eſt copia, quæ nedum ex tota Italia, ſed ex longè externis Nationibus, & Potẽtatibus huc confluunt ab occaſione bonorum, & iurium, quæ in Regno alienigenæ poſſident, vt merito diuerſus ſtilus pro celeriori cauſarum expeditione hic inualuerit, licèt alioquin ſemper venerandus ſit ſtilus percelebris Romanæ Rotæ, cui Sacrum noſtrum Conſilium conſtat ſemper aliàs mirum in
11 modum detuliſſe, teſte *Afflict. deciſ.* 351. *num.* 10. prout fateor, omnes debere deferre, illamque venerari, de cuius Rotæ Romanæ authoritate latè tradunt *Menoch. conſil.* 295. *num.* 25. *& conſil.* 1050. *num.* 37. *Surd. conſil.* 403. *in fin. num.* 83. *&* 84. *Polid. Rip. lib.* 1. *obſeruat. in præfat. & Grat. diſcept. forenſ. cap.* 266. *num.* 22. *cum ſeqq.*

Verùm ſicuti ad diffinitiuam ſententiam proferendam conglutinatis omnibus, ſuo tamen (vt prædictum eſt) ordine, Neapolitano more procedi conſtat, ſic pariter deciſo articulo prædicto videbatur eſſe reſeruandum, vt in ſequẽti de diuerſo articulo prælationis ageretur, ſed quoniam iubente Principe, cuius ſumma eſt poteſtas, ex cauſis infrà dicendis, fuit in hoc diſpenſatum, & fortè iure etiam à ſtilo recedi potuit, propterea amplius in hoc minimè inſiſtendum cenſeo.

Vlteriùs tamen & ſecundò dubium faciebat, num iure potuerit Senatus ad vlteriora procedere ad deciſionem articuli

culi

culi prælationis, nisi prius executis pluribus decretis, quæ videbantur esse cõformia ad beneficium emptoris circa consignationem possessionis, tum quia hoc erat illud, quod in iudicio deductũ, disceptatum,& controuersum inter partes,fuerat tandem decisum,prætendente enim emptore pro exequutione venditionis rẽ sibi tradi actione ex empto, & opponente Ciuitate, & Fisco inhærente pro decisione articuli prælationis, cum emptor tandem,concisa victoria, & diminuta parte rei venditæ, adempto scilicet Scaro,obtinuisset, frustrà videbatur laborasse, nisi effectum possessionis sibi pluries decretæ impetrasset,tum etiam cum hoc videretur sibi debitum ex qualitate decreti lati per Supremum Tribunal Cameræ,in Consistorio præsertim Principis, cuius decreta ob authoritatem, & præeminentiam Iudicis, & Tribunalis constat habere paratam executionem, ac citrà omnem moram impedimenti, vndè frustrà essent decreta lata, si ex articuli prælationis decisione fortè in fauorem Ciuitatis faciendam non esset in primis tradenda possessio pro decretorum exequutione.

Verùm in contrarium pro Ciuitate, & Fisco adhærente dicebatur de eo tãtùm disceptatum fuisse, à qua puncti,vel articuli decisione fuisset incipiendum, vtraq; parte contendente ab eo articulo, qui sibi vtilior videbatur fuisse sumẽdum initium,non tamen, vt deciso vno, vel altero articulo, prout iustiùs visum fuisset,posset ex hoc victor pretendere, non posse ad alterius articuli decisionẽ progredi, nisi executo decreto prius lato, hoc enim non fuit propositum, nec discussum, & consequenter vtriq; parti liberum ius remanebat quocunq; tempore petendi expeditionem sui articuli, vndè licèt obtinuisset emptor in articulo rem sibi tradi, non ex hoc impediri poterat ius Ciuitatis, vt super articulo prælationis pronunciaretur, supposito fuisse in præcedentibus decisum,& pluries resolutum, de iure prælationis agi posse, etiam re non tradita emptori, vtpotè tanquam ius alteri ex solo venditionis contractu, etiam si non esset ex toto per traditionem perfectus,quæsitũ, & sic frustrà esset expectanda traditio possessionis, cuius euentus vt non necessarius nihil operabatur, vndè nihil ex decisione impedire poterat,nec obstare Ciuitati, quominus statim pro decisione articuli prælationis instare posset ius suum prosequendo.

Neq; hoc dicebatur suaderi posse ex natura decreti, ob authoritatem Tribunalis, cuius decreta promptam habere exequutionem,nemo inficias ire potest, siquidem dicebant Ciuitas, & Fiscus simul iuncti,ipsos benè agnoscere,non posse exequutionem decretorũ remorari, & proindè sufficere,nihil ex eorum parte opponi, quominus emptor prouisiones necessarias pro capienda possessione,eãq; possessionem obtineret, verùm non impedita exequutione decretorum æqua lance nihil pariter obstare Ciuitati, quin pro decisione articuli prælationis instare posset,cum hæc omninò separata sint capita, quæ ex diuersitate factorum, etiam iuris, & rationis separationem recipiunt, iuribus vulga-
12 ribus, & proindè vnius decisionem, alterius diffinitionem impedire nõ posse, cum de vno ad aliud non inferatur.

Vndè per vtrumq; Senatum his omnibus perpensis, & considerata etiam necessitate Reg.Curiæ pro habẽdis pecunijs ad conseruandum Regis Exercitum, & soluendo ære alieno contracto cum Assentistis, & extinguẽdis excessiuis vsuris,& dilatione temporis plurium mensium cõcessa pro huius articuli decisione, ne res in infinitum protraheretur,deuenit ad decisionem articuli prædicti,in quo Ciuitas obtinuit lato decreto,his verbis. Die 13.Nouembr.1639.
13 Visis,&c.Fuit prouisum,& decretum, quod præferatur Ciuitas Rhegij in emptione Casalis Sanbatelli, & eius membrorum venditorum Ill. Duci Bruzzani pro eodem pretio duc. 52. mil. pro numero mille focularioriũ pro nunc, absq; Scaro,& cum alijs pactis, & conditionibus appositis in beneficium Reg. Curiæ,iuxtà oblationem dictæ Ciuitatis, & cum declarationibus in margine ipsius notatis per Magnificum Cõmissarium, resti-

restituta parte pretij fortè soluta à dicto Ill. Duce, vnà cum interesse pro quantitate, & tempore liquidando. Verùm Ciuitas prędicta teneatur iuxtà ipsius oblationem nominare personam, in cuius faciem describatur dictum Casale pro cautela Regij Fisci; & pro obseruantia Reg. Pragmaticæ, & citrà etiam præiudicium iurium Regij Fisci pro interesse ex causa pretij non soluti contrà quoscunque.

Et licèt pari voto fuerit decisum, Ciuitati licèt capiti ius non esse petendi prælationem in venditione Casalium, tametsi membra dicantur esse Ciuitatis, venditis Casalibus per viam infeudationis, ad finem vt Casalia subijciantur Ci-
14 uitati, tanquam Baroni, tum quia Ciuitas sine ipsiusmet Regis dispensatione non potest habere feuda, obstãte *Pragmatica*, vulgò dicta *Nouem Capitum*, lata in anno 1531. qua prohibetur, feuda deuenire ad manus mortuas, vel semper
15 viuas, tum quia & fortiùs, ius, quod habet Ciuitas, non est, vt præferatur extraneo emptori in emptione Casalis in feudum, cum hoc nullo iure, ex quo oriri potest prælatio, vel retractus, sibi cõpetat, ex his, quæ traduntur pro limitatione liberæ facultatis vẽdendi, & emẽdi, de qua in vulgata *lege dudũ*, sed tantùm, vt velut caput pręferatur extraneo
16 emptori ad cõseruandum domanium, & libertatem Casalensium, & non subijciendi eos seruituti, & sic illud idem ius, quod competit eidem Casali pro conseruanda libertate domanij, quinimò & singularibus ciuibus, etiam Vniuersitate cõtradicente, cum requisitis, vt proprio ære id faciant, & alijs, de quibus per DD. fuit in hac causa, & alijs habitum pro vero, competere Ciuitati, quæ caput sit Casalium ius tantùm proclamãdi ad libertatem, & domanium, non tamen vt Ciuitas aspirare possit effici vtilis domina, & reducere ad seruitutem Casalia sub ipsa Ciuitate capite, tanquam sub Barone, etiam si ad euitandam dispositionem Pragmaticæ obtulerit de-
17 scribi facere ipsa Casalia in cedulario in caput alicuius priuatæ personæ, vt fieri solet, ad hoc vt Ciuitas, Ecclesia, vel similes, quæ prohibẽtur feuda acquirere, illa teneant.

In casu tamen præsenti fuit aliter iudicatum, etiam in venditione Casalis in feudũ, Ciuitatem ipsius caput præferri extraneo emptori, ex quo Ciuitas virtute priuilegij Regis Ferdinandi Primi de anno 1465. nouiter lecti, & ponderati Partibus pręsentibus obtinuerat sibi concedi dominium territorii, in quo
18 erant ædificata hæc Casalia vendita, & etiam sibi fuerat concessa ab eodem Rege iurisdictio ciuilis in homines dictorum Casalium, cuius in hunc vsque diem Ciuitas erat in possessione cognoscendi de causis ciuilibus infrà certam summam, vndè ex hoc capite tanquam Domina territorij, & Condomina iurisdictionis ciuilis cum Regio Fisco Regis
19 nostri habẽtis omnimodã iurisdictionẽ, & merum imperium fuit ipsa prælata.

Etiam ex eo, quod licèt Fiscus ex proprio priuilegio ratione partis etiam minimæ vendat totum, tamen id non
20 permittitur, nisi requisito consorte, ad *Bald.* in vulgata *l. 2. C. de commun. rer. alien.* cum alijs per *Reg. Constantium in l. vnica C. de vendition. rerum fiscal. cum priu. comm. lib. 10. num. 69. Gregor. Lopez titul. 5. part. 5. l. 53. versic. venaere, Mastrill. consil. vnico post decision. num. 14. Gratianus decision. 179. num. 8. & disceptation. forens. cap. 874. num. 4. tom. 5.* vltrà alios, quos adduxi in decisione causæ venditionis Casalium inter Fiscũ, & Fidelissimam Ciuitatẽ, votata die 18. Sept. 1637. vt est videre in *responso præcedenti.*

Et hac decisione mediante facta per iuris tramites, fuerunt conseruata Casalia vnita cum Ciuitate Rhegij, prout prudenti consilio Fiscus optauit ob necessariam Ciuitatis defensionem, ob frequentes Turcarum inuasiones, & obsidiones in loco dicto, *la Fossa di S. Giouanni*, quo loci Turcæ solent vtriq; Siciliæ insidias parare, & Fiscus non fuit in damno, cum habuerit idem pretium numeratò, quod ab extraneo emptore sibi fuerat oblatum, idque seruando contractum per viam prælationis, quæ supponit firmitatẽ contractus.

AR

ARGVMENTVM.

Vtrum generale decretum per Regiam Cameram in Collaterali Consilio, præcedentibus literis suæ Catholicæ Maiestatis emanatum, quo generaliter ob publicas imminentes,& vrgētes hac tempestate necessitates, ob defensionem Status Mediolanensis à Gallorum incursionibus,fuit prouisum, esse procedendum ad venditionem terrarum domanialium,afficiat Ciuitatem Bitonti,prætendentem,se eo decreto non ligari. Primò, ex quo non fuerit tunc temporis in eam causam citata, insuper quia decretum fuit latum referente pro Commissario, qui in causis aliarum vēditionum eorum domanialium interuenerat vti Fisci Aduocatus,quapropter penitùs examinatur articulus, quando Iudex ex quo in causa fuit Aduocatus, iudicare non possit. Item an parte præsente citatio requiratur. Deindè, an in locum primi Iudicis alio subrogato, noua citatio fit coràm Iudice suffecto facienda. Ad idem pro subiecto casu discutitur articulus, quando, & in quibus casibus obstet exceptio rei iudicatæ. Demum quibus in casibus terminus conceditur, dilationes restringuntur,& quomodo in his procedatur tàm de iure communi, municipali,quàm de stilo nostrorum Tribunalium, vbi ad rem de Principis rescriptorum, iustitiam fieri,præcipientium, interpretatione posteà connectuntur.

SVMMARIVM.

1 *Ex conseruatione, & defensione Ducatus Mediolanensis dependet tutela Regni nostri Neapolis, & nu.*53.

2 *Decretum generale latum per Regiam Cameram in Collaterali, quo prouisum fuit, esse procedendum ad venditionem Terrarum domanialium, an comprehendat Ciuitatem Bitonti.*

3 *Perceptores prouinciales solent pigrè se gerere in his,quæ ipsis iniunguntur pro seruitio,& interesse Curiæ, & Fisci.*

4 *Aduocatus in aliqua causa Iudex effectus,non potest in eadem causa iudiciū ferre,secus autem in simili, etsi in eodem puncto,siuè iuris articulo consulerit,vel scripserit,quod in specie probatur de Fisci Aduocato.num.*5.*&* 7.*& ità iudicatum,nu.*8.*& in praxi receptum in Regno Siciliæ,nu.*11.*& exemplis comprobatur,nu.*12.

6 *Rex ex causa publica,& necessaria potest vendere,& infeudare omnia domanialia,etiam quæ mediante pretio obtinuerant libertatem,& ità iudicatum, n.*8.

9 *Laudatur Dominus Regens Sanfelicius.*

10 *Expenditur* decisio Dominl de Franch. 87.*quòad ius commune.*

13 *Aduocatus Fisci non potest in eadem causa vt Iudex,& Commissarius iudicare, tam de iure communi,quàm munipali nostri Regni.*

14 *Aduocatus non potest esse Iudex in ijs causis,pro quibus,aut contrà quos fuit Aduocatus, etsi vtraque pars consenserit.*

15 *Comparitio spontanea cum mentione citatio·*

tationis omninò purgat, & ſanat defectum citationis, non ſolum quòad futura, ſed etiam reſpectu ipſius citationis.

16 *Citatio non fit niſi vt quis compareat, & ideò præſentia ſinè citatione ſufficit, ex communi.*

17 *Præſens, & ſe defendens non eſt citandus.*

18 *Citatio eſt inſtituta, vt quis ſciat, & ſi velit, ſe defendat.*

19 *Terminus dierum quadraginta pro omni termino, nominatione in partibus, & beneficijs concedi ſolet in caſibus, vbi celeritas deſideratur, & timetur calũnioſa protelatio, maximè concurrente fauore publico.*

20 *Sententia declarata nulla ex cauſa, quæ non reſpicit reliqua acta, ſed ſolùm ipſam ſententiam, ſuccurritur nullitati, proferendo iterum eandem ſentẽtiam ex eiſdem actis, & ità practicatur.*

21 *Laudatur Dominus Conſil. Hector Capycius Latro.*

22 *Exceptio rei iudicatæ quando obſtet.*

23 *Exceptio rei iudicatæ obſtat etiam vbicunque ſecundum iudicium venit ad reſciſſionem eius, quod eſt determinatũ in primo.*

24 *Res eadem iudicata per interpretationem dicitur, quando inter eaſdem perſonas eadem quæſtio reuocatur, licèt de alia re diuerſa tractetur.*

25 *Exceptio rei iudicatæ vt obſtet, ſufficit, vt ex re iudicata in conſequẽtiam aliquid inferatur.*

26 *Exceptio rei iudicatæ obſtat, ſi in alio iudicio venit diſcutiendum idem, licèt de re diuerſa tractetur.*

27 *Regia Camera diuerſimodè procedit in cõſultationibus faciendis iuxtà diuerſitatem reſcriptorum, quæ proueniunt ex Scrinijs Regis noſtri, vel à Reg. Cancellaria.*

28 *Regia Camera multoties in conſultationibus faciẽdis, vbi cadit quæſtio facti, ſolet concedere terminum pro facienda conſultatione.*

29 *Exceptio rei iudicatæ obſtat, etſi alio genere iudicij fuerit actum.*

30 *Exceptio rei iudicatæ obſtat, & ſi varietur modus agendi.*

31 *Exceptio rei iudicatæ quoties lata ſentẽtia obſtaret, ibi etiam conuincitur identitas iudicij antè ſententiam.*

32 *Conſultationes Principi factæ per Tribunalia etiam de illius mandato, nullam vim habent, quouſque vigorẽ non recipiant ab ipſo Principe reſcribente.*

33 *Appellare non eſt neceſſe à conſultationibus Iudicum.*

34 *Præſidentes Idiotas appellari laicos, vndè ſumptum.*

35 *Neceſſitas aucta, quãuis largo modo poſſit dici noua cauſa, tamen propriè loquẽdo, ea cauſa ſuperueniens non eſt cauſa diuerſa, ità vt operetur diuerſitatem iudicij, ſiuè actionis.*

36 *Explicatur* text. *cum ibi* glo. in verſ. ſingulas l. ſi vnus 28. §. item ſi pactus, ff. de pactis.

37 *Noua dilatio, neque nouus terminus eſt dandus proceſſu compilato.*

38 *Dilatio omnis data ad probandum eſt peremptoria, etiam ſi non dicatur, adeò quod ſi denuò concederetur ſine cauſa cognitione, & parte inaudita, omnia acta redderentur nulla, quod fortiùs procedit in Regno, nu. 39.*

39 *De iure Regni vnica tantum datur dilatio ad probandum, & ſi de iure communi plures dentur, quinimò conceſſio termini ad probandum, & probatum habendum habet vim concluſionis; quãtum ad hoc, vt nõ poſſint finito termino teſtes examinari.*

40 *Sacrum Conſilium per* Conſtitutionem Lite legitimè conteſtata, de proceſſu iudicij, *non admittit nouos articulos poſt terminum, nec nouos teſtes, nec dat ſecundam dilationem.*

41 *Terminus in Regno ad probandum eſt 20. dierum, qui ſi labatur, neutra parte probante, actor amplius non reintegratur in termino.*

42 *Terminus aliquando in Regno peremptoriè ſolet concedi; videlicet pro omni termino, & beneficijs, ſicuti in Regno appellatur reſtitutio, & ſolet ità concedi ad obuiandum calumnijs, litiumq; protelationibus, & nu. 44.*

43 *Reſtitutio in integrum minoribus, & alijs priuilegiatis conceditur aduersùs probationes per lapſum temporis omiſſas, & etiam ad pinguiùs probandum.*

45 *In-*

RESPONS. XXX.

Proposita causa venditionis, siuè infeudationis Ciuitatis Bitonti vigore ordinis generalis Suæ Maiestatis directi Excellentissimo Duci
1 Medinæ Viceregi, de vendendis, & infeudandis omnibus, & quibuscunque Terris, & locis domanialibus ex causa publica, necessaria, vrgentissima, & præcisa conseruationis, & defensionis Ducatus Mediolanensis, à qua dependet tutela Regni nostri, fuit de pluribus ex tempore dubitatum.

Et primò, vtrum decretum generale
2 latum per Regiam Cameram in Collaterali præsente Excellentissimo, quo fuit prouisum, esse procedendū ad venditionem terrarum domanialium, posset comprehendere, vel nocere dictæ Ciui-

Ciuitati, quæ opposuit ex duobus, dictum decretum quòad ipsam esse nullum.

Primò, quia decretum prædictum fuit latum 25. Februarij 1638. cum tamen citatio expedita 5. Ianuarij, & sic ante decretum, ad dicendum causam, quarè non poterat procedi ad venditionem vigore dicti rescripti, & ordinis generalis Suæ Maiestatis, fuisset notificata Ordini Deputatorũ ad Regimen dictæ Ciuitatis die 27. eiusdem
3 mensis Februarij, ex negligentia Perceptoris Prouincialis, qui vt huiusmodi Ministri solent, pigrè se gerunt in his, quæ ipsis iniunguntur pro seruitio, & interesse Curiæ, & Fisci, & sic decretum fuit latum antè citationem intimatam, & sic nulliter absque citatione.

Secundò, quia decretum prędictum generale fuerat latum, me referente, qui aliàs, dum annis retrò elapsis fuerat similiter de mandato nostri Regis tractatum de eadem venditione, ob alias bellorum eo tempore vrgentium necessitates, exercueram officium Regij Fisci patroni in processu, in quo Fiscus petierat procedi ad venditionem dictæ Ciuitatis, & pro Fisco subscripseram primam citationem, super qua fuerat instructus, & compilatus processus, eo tempore non expeditus, de quo ob negotiorum multitudinem, & temporis la-
4 psum recordari non poteram, siquidem certa est, & recepta in iudicando propositio in hac materia, quod licèt is, qui fuit Aduocatus effectus Iudex, non potest in eadem causa iudicium ferre, *l. prætor 17. ff. de iurisdict. omnium Iudicum, l. fin. versicul. eidem pœna*, C. *de assess.* si votum propalauit, secundùm *Innocent. & Imol. in cap. irrefragab. de offic. ordinarij*, *l. quisquis*, C. *de postulando*; tamen non prohibetur esse Iudex in causis similibus, tametsi in eodem puncto, siuè iuris articulo consuluerit, vel scripserit, non enim præsumitur habere affectionem, nisi in causa, in qua consuluit pro suo Cliente, non autem in reliquis diuersis, tametsi si-
5 milibus, vel in quibus ijdem iuris articuli venirent discutiendi, vndè tametsi ipse vti Fisci Aduocatus iam diù ab anno 1618. dum Regno præerat Excellentissimus Dux Ossunæ plenum responsum pro Fisco edide-
6 rim, posse Regem ex causa publica, & necessaria vendere, & infeudare omnia domanialia, etiam quæ mediante pretio obtinuerant libertatem, quæ opinio ab initio fuit visa nimis rigida, & non omninò probabilis, ità ut plurimi ex Regni Sapientibus de illius veritate satis dubitarent, verùm posteà, re maturius discussa, fuit nedum probata, sed recepta, & iuxtà illam
7 iudicatum, cum à pluribus Vniuersitatibus (de quarum venditione agebatur) fuissem, vt generalis Commissarius postmodum effectus, recusatus tanquam Aduocatus, qui fueram Fisci, fuit pluries contra Ciuitatem Nolæ, & alias decisum, quod non admitteretur recusatio, tametsi scripsissem super articulo generali, & admissa tantùm recusatio in illis causis, in quibus vti Aduocatus feceram aliquam instantiam, vel subscribendo in aliquo actu positiuo propalaueram votum in illa causa, quæ decisiones sunt notandæ ad ampliationem decisionis relatæ per *Dominum de Franchis decision. 87. numer. 18.* prout
8 etiam vidi iudicatum, referente Domino Regente Sanfelicio meo
9 Compatre, Viro eruditione, doctrina, ac summa religione insigni, iunctis Aulis de anno 1622. in causa suspitionis allegatæ in personam Domini Regentis Rouiti per Marchionem Larinæ contra Vincentium Brancia, quam probat *Mastrill decis. 151. nu. 56.* conferunt dicta per *Crauettam consil. 199. in fine*, nec contrarium voluit *Dominus Capycius decision. 146. numer. 2.* quia loquitur in causa nedum simili, sed connexa,

Xx 10 &

10 & inuicem dependenti, & quamuis de iure communi multi dubitent de iustitia *dicta decision. Domini de Franchis* 87. *numer.* 18. relati per *Mastrillum dicta decision.* 151. *num.* 59.
11 tamen idem post *numer.* 63. dicit, opinionem receptam in Sacro Consilio seruari quoque in Regno Siciliæ, & ità semper esse practicatum in illo Regno, nisi causa esset omninò, nedum similis, sed eadem, & ità procedit alia decisio recusationis propo-
12 sitæ in personam Consiliarij Georgij in causa creditorum Marchionis Casæ Arboris, ex eo, quod scripserat in articulo, vtrum separatio bonorum habeat locum in feudis, fuit enim admissa recusatio, quia idem erat merus iuris articulus sine aliqua facti diuersitate, & de hoc puncto fuit etiam tractatum in suspitione in personam Domini Rouiti in causa Ducis Nuceriæ, cum Domina Hieronyma Pignatella, referente Consiliario Meliore de mense Martij 1623. & in causa connexa, & dependenti ab altera loquitur *Aufrer. de recusatione caus.* 15. *Auiles in cap. prætor. cap.* 3. *verbo Aduocatos*, *numer.* 3. *Mascardus de probationibus*, *conclusion.* 66. *numer.* 8. *versicul. limita*, *Menoch. de arbitrarijs*, *cap.* 63. *numer.* 4. *Rebuffus ad Constitutiones Galliæ, tit. de recusatione*, *articulo* 6. *glos. vnica*, *numer.* 31. *Anna singular.* 297. Vndè cum in hac materia infeudationis domanialium ex causa publica potuerit considerari, & in effectu visum fuerit inter priuilegia, & contractus, quos vnaquæque ex Vniuersitatibus infeudandis obtinuerat, maxima facti diuersitas, & non omnimoda similitudo, vel dependentia, meritò fuit exclusa recusatio.

Secundò, supposito, decretum prædictum generale non comprehendere, nec obstare Ciuitati ex defectu citationis, & iurisdictionis Iudicis,
13 qui cum fuisset Aduocatus Fisci, non poterat posteà in eadem causa vt Iudex, & Commissarius iudicare de iure communi, & maximè ex Regni
14 Pragmaticis, quibus est ampliata iuris dispositio, vt omninò à munere iudicandi qui prius fuit Aduocatus alterius ex litigantibus, abstinere deberet, nec admittatur etiam vtraque parte consentiente, vt in *Pragmatica* 15. §. 18. & citatis per *Dominum Rouitum in Pragmatica* 1. *de suspit. official. Petram ad Capycium dicta decision.* 146.

Vtrum saltim posset Fiscus nunc petere, & obtinere, ut decretum generale aliàs latum contrà omnes Ciuitates, Terras, Castra, & Casalia descripta in petitione Fisci, ubi fuerunt tantùm excepta loca insignia, & Vrbes Metropolitanæ, & in confinibus, & limitibus Regni posita cum Castris, & Fortelitijs, præsertim maritimis ad Regni defensionem paratis, posset, inquam, hodiè procedi ad prolationem consimilis decreti contrà dictam Ciuitatem, supposito quod necessitas subministrandi expensas, & succurrendi exercitibus Suæ Maiestatis pro defensione Regnorum Italiæ, ac totius Monarchiæ fuerit ab eo tempore ualdè aucta, nec in dicta Ciuitate Bitonti concurrere maiora priuilegia, nec potiora iura pro conseruando domanio, illisque pluribus Ciuitatibus competebant, quæ vel vigore iam dicti decreti venditæ, vel ad euitandum iugum seruitutis subijciendi se Baronibus, transactæ, & redemptæ fuerunt subueniendo ex insita natura, deuotione, & fide Regnicolarum ergà Regis nostri Coronam, cum maxima pecuniarum summa, quarum fidem imitari debet Bitontina Ciuitas.

Pro quo decreto saltim ex integro proferendo, quod procederetur ad venditionem dictæ Ciuitatis, & ipsius iustificatione allegabat Fiscus, non esse aliam citationem necessariam.

Pri-

Primò, quia Ciuitas iam comparuerat constituendo Procuratorem [a], & per suos Aduocatos ex primarijs se acriter defendendo, faciendo mentionem, se semel, atque iterum cita-
15 tam, quæ spontanea comparitio cum mentione citationis, omninò purgat, & sanat defectum citationis, non solum quò ad futura, sed etiam respectu ipsius citationis, ità vt eam amplius impugnare non possit, *l. 1. in principio, & ibi glos. in verbo sententia valebit*, *Baldus, Alexand. & Iason. ff.*
16 *de seruis*, nam, vt ipsi dicunt, citatio non fit, nisi vt quis compareat, & ideò præsentia sine citatione sufficit secundùm communem opinionem *Doctorum in l. prima, ff. de in ius vocando, & in cap. primo, extra de iudicijs*, *Afflictus decision. 2. post num. 6. versiculo Nec obstat*, concordantes per *Tiraquellum in primo retractu*, §. 9. *glos. 2. num. 17. 18. & 19.* & sic fortius quòad ea, quæ post comparitionem sunt expedienda, siquidem
17 certum est, præsentem, & se maximè validè, & enixè defendentem
18 non esse citandum, quia citatio est instituta, vt quis sciat, & si velit, se defendat, vndè obtento fine, non est curandum de medijs, vt prædicti *DD.* citati fundant.

Secundò, quia cum iam Fiscus de anno 1620. vigore alterius Regij mandati citasset dictam Ciuitatem aduersus petitam infeudationem, fuisset-
19 que tunc præuio termino sibi concesso quadraginta dierum pro omni termino, nominatione in partibus, & beneficijs, prout consueuit fieri in casibus, & iudicijs, vbi celeritas desideratur, & timetur de calumniosa protelatione, maximè concurrente fauore publico, de quo agitur vt plurimum in causis fiscalibus, & præsertim in ista, quæ celeritatem desiderabat, & in dicto termino causa cognita exhibitis articulis, vbi ferè omnia, quæ hodiè iterum longo apparatu allegabat Aduocatus Ciuitatis fuissent deducta, & super illis recepti testes, ac exhibita priuilegia, super quibus poterat fundari prætensio conseruationis domanij, etiam ex causa onerosa, cum solutione ducatorum 66. mil. Duci Sueffę successori Magni Capitanei, & tandem instructus, & compilatus processus cum exhibitione scripturarum, & priuilegiorum, & sic erant patefacta iura, & constabat plenè, Ciuitatem deduxisse suas defensiones, dicebat proindè Fiscus, & instabat, quod quatènus decretum generale non obstaret, saltim erat de nouo idem decretum firmandum, & publican-
20 dum in eadem forma, sicuti declarata nulla sententia ex causa, quæ non respiciat reliqua acta, sed solum ipsam sententiam, cuius acta ritè, & rectè fuerũt formata, & nihil aliud remanet faciendum, nisi iterum sententiam proferre ex eisdem actis, ex doctrina *Bartoli in lege si expressim, ff. de appellation. & in lege prima, Cod. de sentent. & interlocut. omn. iudic.* Secundùm quam solet iudicare Sacrũ Consilium, teste *Domino de Franchis decision. 245. in fine*, quæ praxis hodiè in-
21 concusè viget, teste doctissimo, & inter Senatores conspicuo, & insigni nobilitate, & moribus *Domino Hectore Capycio Latro decis. 83. num. 11.*

22 Vndè cum iam terminus fuisset aliàs concessus, & compilatus processus in eadem causa reuocationis domanij, & venditionis iurisdictionis per viam infeudationis pro subueniendis militum stipendijs ex causa publica, & necessaria, concurrente identitate causæ, vel litis, personarum inter Fiscum, actorem scilicet, & dictam Ciuitatem, & ad eundem finem, *l. Iulianus 3. de exceptione rei iudicatæ*, ibi, *exceptionem rei iudicatæ obstare, quoties eadem quæstio inter easdem personas reuocatur ex eadem causa*, vt subdit *glos. verbo petat*, quinimò de eadem re agere videtur, & qui non eadem actione agit, qua ab initio agebat, sed etiam si alia experiatur, de eadem tamen re, dummodò, vt glossat *Accursius*, eadem sit causa petendi,

l. si quis cum totum 7. §. *& generaliter* exceptio rei iudicatæ obstat, quoties inter easdem personas eadem quæstio reuocatur, etiam si alio genere iudicij, idest actionis, vt addit *glos. & in l.* 12. *cum quæritur*, hæc exceptio noceat, nec ne inspiciendum est, an idem corpus sit quantitas eadem, idem ius, & causa petendi, & eadem conditio personarum, idest, an eædem personæ, *l.* 13. *&* 14. vbi etiam *glos. prima, & in* §. *idem corpus*, vbi declaratur, identitatem corporis non in stricta significatione, sed pinguius, idest largius pro communi vtilitate accipi debere, *ff. de exceptione rei iudicatæ*, *& glos. in dicta l. & an eadem* 14. *ver. concurrunt*, supplendo *textum*, dicentem, *requiri inter alia, quod sit eadem causa*, subijcit, sufficere, quod sit verè, vel interpretatiuè, & *Angelus in dicta l. cum quæritur*, dicit,
23 quod vbicunque secundum iudicium venit ad rescissionem eius, quod est determinatum in primo, obstat exce-
24 ptio rei iudicatæ, & per interpretationem eadem res iudicatur, quando inter easdem personas eadem quæstio reuocatur, licèt de alia re diuersa tractetur, pulchrè *Lanarius consil.* 34. *numer.* 15. *&* 16. hinc
25 *Dominus de Ponte consil.* 90. *numer.* 9. *volumin. primo*, dixit, sufficere ex re iudicata in consequentiam aliquid inferri, vt obstet exceptio rei iudica-
26 tæ, & *numer.* 10. quod si in alio iudicio venit discutiendum idem, licèt tractetur de re diuersa, obstat exceptio rei iudicatæ, quia oritur ex eodem fonte, nam & si res diuersa petatur, si tamen originem trahit à iure prius deducto, ità quod idem ius veniat iterum discutiendum, tunc respectu illius iuris obstat exceptio, nec consideratur eo casu diuersitas rei, vt ex *Castrense, Socino, Corneo, Ripa, Ruin.* & alijs probat idem *de Ponte dicto consilio, vsque ad numer.* 15. Stante notoria, & certa identitate causæ, non poterat propterea peti, nec concedi noua dilatio, siuè terminus probatorius post conclusum in causa.

Nec obstabat quod ex aduerso opponebatur, primum iudicium motum ad instantiam Fisci non fuisse simpliciter propositum ad finem iudicandi, & decernendi, an dicta Ciuitas, non obstantibus suis priuilegijs posset vendi, & infeudari, sed tantùm ad finem faciendi Consultationem Suæ Maiestati, quæ præceperat Excellentissimo Proregi, quod cum voto Regiæ Cameræ faceret Consultationem, si poterat vendi dicta iurisdictio, nec nè, & sic inferebatur, esse diuersum ab hoc vltimo, in quo non dubitabatur, Fiscum petijsse pro exequutione noui ordinis Suę Maiestatis prouideri, quod venderentur iurisdictiones locorum domanialium.

Et tantò magis, cum dictum primum iudicium fuisset finitum per Cõsultationem factam ad relationem Domini Regentis, & Regiæ Cameræ Locumtenentis Montalui, in qua fuerat consultum, non posse, nec expedire ad venditionem illarum procedere, & sic finito iudicio pro voto Vniuersitatis, ex negatiua Consultatione, necessariò erat nouum iudicium, & Ciuitati potiùs, quam Fisco competebat opponere de exceptione rei iudicatæ.

Et his addebatur ex parte Ciuitatis, iudicium nouissimè propositum fuisse ob nouas superuenientes belli necessitates, quas Fiscus prætendit esse longè maiores illis, ex quibus primo loco mãdauit Rex noster, procedi ad infeudationem, & sic videbatur ex Fisci assertione, aucta necessitate, accessisse nouã petendi causam, quę diuersitatem causæ, & iudicij inducebat.

Verùm pro Fisco replicabatur ad primum, non esse verum in facto, primũ iudiciũ fuisse motum ad finẽ faciẽdi consultationẽ, quinimò mandatũ ad Fisci instãtiam fuisse simplex ad dicendũ causam, quare non poterat procedi ad

vendi-

27 licèt .n. vtroque modo consueuerit Camera procedere iuxtà diuersitatem rescriptorum, quæ solēt ex Scrinijs Regis nostri, vel à Regia Cancellaria prodire ad instantiam Fisci, & partium in rebus, & negotijs fiscalibus, & patrimonialibus, quibus mādatur, quod Camera iustitiam
28 faciat. Et multoties, quod audito Fisco, & partibus referat cum voto, & interdū in consultationibus, vbi cadit quæstio facti, solet concedi terminus pro facienda consultatione, vt sæpè practicatur, vt instructo processu, prçuia causç cognitione fiat consultatio, attamen in præsenti casu iudicium erat simpliciter motum ad finem illud terminandi de iustitia.

29 Sed & si hoc fuisset verum in facto, dicebat Fiscus, non ex hoc censeri potuisse diuersum iudicium, ex *text.* expresso in *d. l. si quis cum totum*, §. *& generaliter*, vbi etiam si alio genere iudicij, idest actionis fuerit actum, vt addit *glos.*
30 idem est iudicium, quia vbi variatur modus, & non finis, obstat semper exceptio rei iudicatç, à qua regulatur identitas iu-
31 dicij antè sentētiam, vbi enim obstaret, lata sententia, exceptio rei iudicatç, ibi ēt conuincitur identitas iudicij antè sentētiam, vt docuit *Bald. in c. 1. in fin. de controuer. feudi*, *Socin. sen. cons. 38. nu. 8. lib. 1.* & optimè docet *Ias. cons. 9. post n. 3. 4. 5. vsque ad 8. lib. 1. Gabriel. in titul. de iudic. conclus. 1. num. 33. inter commun. opinion. Marant. cons. 39. num. 25. & disp. 6. n. 23. Decia. cons. 24. n. 16. lib. 5.* & alij innumeri per *Carol. de Graff. tract. de excep. in præludijs, n. 61. & 62.*

Quibus stantibus negabatur, fuisse finitum dictū primum iudicium per Consultationem, & estò quod fuisset facta dicta Consultatio etiam in fauorem Ciuitatis, dum non fuerat publicata, nec rescriptum à Principe, quod Regia Cam. suam exequeretur consultationem, quinimò nouissimis præcisis literis iniunctū Proregi, quod statim procederet ad venditionem omnium locorum domanialiū, non erat propterea de dicta Cōsultatio-
32 ne habenda ratio, prout de iure clarissimum est, Consultationes Principi factas etiam de illius mandato per Tribunalia nullam vim habere, quòusque vigorem non recipiant ab ipso Principe rescribēte, *l. 1. vers. neque*, ibi, *fortè si Preses prouinciæ, vel quis alius consuluerit, & ad consultationem eius fuerit rescriptum*, & *in §. sequent. si scripserit*, ibi, *si scripserit quisquam ad Nos, & illi aliquid rescripserimus, ff. de appell.* vbi hac ratione dici-
33 tur, à Consultatione Iudicis non esse appellandum, cum possit post rescriptum, quod necessariò post Consultationem sequitur, appellare, quod in terminis tradidit *Surg. de Neap. illustr. lib. 1. c. 16. n. 9. cum seqq fol. 145.* vbi postquam dixit, *huiusmodi Consultationes à Iudicibus ad Principis iudicium efferri, ad tex. in § pen. in auth. de iud. glos. in l. ex illo C. de appell. & ab illis non esse prouocandum*, addit rationem, *quia* inquit, *secretò fiunt, ad tex. in l. iubemus C. de appell. & qui illas ferunt, possunt ad libitum reuocare, cum non in forma iudiciaria proferātur vota, sed cōsultoria, qua an executionem mereāt, nec ne, ex Principis beneplacito pendet, & hoc iure Reg. Cam. in Collater. Consil. passim vti non ambigitur, si enim diffinitiuè, vel interlocutoriè iudicatum esset, aliter respondendum foret.* hæc ille. adde ad idem *text. in l. 6. §. legatos ff. de offic. Proconsul.*
34 qui, vt obiter hoc dicam, aduertit, Proconsulem consultum debere respondere cum consilio Sapientum, cum ipse sit laicus, idest idiota, vndè credo sumptum, Præsidētes idiotas appellari laicos.

35 Nec nouæ superuenientes causæ necessitatis auctæ propter bellorum angustias, quibus premitur Monarchia, quæ ad Fisci fauorē sunt ponderandæ ad magis iustificādum alienationem domaniorum ex maiori publica necessitate cēseri, nec haberi possunt, vt nouç causæ diuersæ, quæ importare possint diuersitatem iudiciorum, siquidem licèt largo modo necessitas aucta, possit dici noua causa, verè tamen, & propriè loquendo, non est causa diuersa superueniens, quæ operetur diuersitatem iudicij, idest actionis, vt dicit *glos. in d. l. si quis cum totum*, §. *& generaliter*, sed est eadem causa necessitatis superueniens, non alia, & hæc fuit vera intentio *glos. in d. l. Iulianus 3. in glos. fin.* dum super *ver. petat*, subijcit, *ex eadem causa, non posteà superuenienti*, vt

36 idem *Accurs.* explicat in *L. si vnus* 28. §. *item si pactus, in glo. ver. singulas res, ff. de de pactis*, vbi cùm *I.C.* explicaret, de eo, qui pactus esset, ne hereditatem peteret, quod nec pòssit singulas res petere, subijciens alia exempla, subdit *glos.* aliud in exceptione rei iudicatæ, quia qui rem petit, causam exprimit, ex qua causa si absoluitur reus, non nocet petẽti, ex alia scilicet diuersa, sed in pacto nõ ponitur causa, vndè generaliter absolutus, & liberatus videtur.

37 Vndè addebat Fiscus, nouam dilationem, siuè terminum non esse concedẽdum, non solùm quia erat facta conclusio in causa, & sic processu compilato non erat danda noua dilatio, ex vulgata regula, de qua in *cap. significauerunt* 36. *vbi glosa verbo, liquere*, *Felin.* & omnes *de testibus*, cum alijs per *Alexand. consil.* 72. *vol.* 4. *& Vrsillum ad Afflit. decis.* 115. *sub nu.* 1. siquidem notum est, quod om-

38 nis dilatio data ad probandum est peremptoria, etiam si non dicatur, *l.* 1. *vbi Bar. C. de dilationibus*, *cap.* 2. *vbi glo. eod. tit.* adeò quod si concederetur secunda sine causæ cognitione parte inaudita, omnia acta redderentur nulla, *Bart. & Ias. in l. fin. ff. de ferijs*, quos probat *D. Capyc. decis.* 81. *num.* 1. *&* 2. *& decis.* 90.

39 *sub nu.* 1. quod per ius Regni est magis restrictum, quia licèt iure communi darentur plures dilationes ad probãdum, tamen de iure Regni vnica tantùm datur, quinimmò cõcessio termini ad probandum, & probatum habendum, habet vim conclusionis, quantum ad hoc, vt non possint finito termino testes examinari, vt in *Constitutione Lite legitimè contestata, de processu iudicij, vbi Affl. ct. sub notab.* 8. *nu.* 12. *&* 13. & vt dicit Ca-

40 *pyc. d. decis.* 81. *sub nu.* 2. per dictam *Cõstitutionem* in Sacro Consilio non admittuntur noui articuli post terminum, nec noui testes, nec datur secunda dila-

41 tio, immò si terminus, qui in Regno est determinatus viginti dierum iuxta *Pragmaticam* 7. *de ordine iudiciorum* labatur, neutra partium aliquid probante, actor non reintegratur amplius in termino, idem *Capyc. decis.* 82. *vbi Petra in additionibus, Rouit. super Prag.* 7. *n.* 14. *de ordi-*

42 *ne iudiciorum*, & hoc præsertim erat obseruãdum in casu præsenti, vbi ter minus aliàs concessus, fuerat expresè per Regiam Cameram peremptoriè concessus pro omni termino, & beneficijs, sicuti in

43 Regno appellatur restitutio, quæ conceditur minoribus, & alijs priuilegiatis, dum læsi ex solo lapsu tẽporis restituuntur aduersùs omissas probationes, & etiam ad pinguius probandum, de quo per *Franch. decis.* 261. *&* 269. *& Minad. decis.* 15. *Rouitus super Prag.* 11. *ex nu.* 25. *de ordin. iudic.*

44 Et solet huiusmodi decretum fieri ad obuiandum calumnijs, litiumque protelationibus, vt aliquando finis litibus imponatur, diminuendo dilationes, iuxta *tex. in l. non nunquam* 72. vbi *glos. vers. vel tẽporis, & ibi omnes, ff. de iudic.* quod

45 potest, & facere debet Iudex minuendo, vel ampliando ob qualitatem causæ, conditionem temporis, & personarum, iuxtà veriorem, & magis receptam sententiam, quam latius prosequitur, casus, & exempla subijciendo *Menoch. lib.* 2. *de*

46 *arbit. centur.* 1. *casu* 52. vbi *num.* 22. monet Iudicem, vt cum ex causa recedit à dilationibus iuris, causam exprimat.

Sed etiam ex natura iudicij, siquidem in istis nouissimis infeudationibus locorũ domanialium factis vigore vltimi ordinis Suæ Maiestatis, non fuerat alijs locis, & Terris domanialibus concessa aliqua dilatio, & petentibus denegata; siquidem fuit processum contrà omnes cum simplici citatione ad exhibendum Regia Priuilegia, vel contractus, quibus

47 fuerat ipsis concessum domanium, quæ omnia necessariò apparere debebãt per scripturas, vt quæ sunt talis naturæ, quæ sine scriptura fieri non possint, & reliquum consistebat in mero iuris articulo, si priuilegia simpliciter gratiosa, vel etiã concessa in remunerationem seruitiorũ, & fidelitatis à subditis obseruatæ, essent tanquam gratiosa existimanda, & etiam illa, quæ erant concessa mediante pecunia, & quæ proindè velut transfusa in contractum, essent omninò obseruanda, vel possent etiam ex causa noua necessaria respiciente publicam vtilitatem, re-

48 uocari, vndè non erat necessarius terminus

minus in articulo meri iuris, iuxta doctrinam Baldi relatam per *Francb. deciſ. 221. num. 12. & 262. in fin. Paſcal. de virib. pat. poteſt. p. 2. cap. 5. nu. 7. Reg. Rouit. ſuper Pragm. 7. de ord. iudic.* Vndè ſuper articulo meri iuris, qui celeritatem deſiderabat (maximè nedum ſuper hoc ordinario iure litigaretur, Regnum ipſum, & Monarchia tota periclitaretur) meritò non fuit conceſſus terminus, ſed diſcuſſa priuilegia, & contractus, & de eorum viribus, & efficacia tractatum, & quę fuiſſent talia, quæ vel venditionem ex toto impedire, aut remorari potuiſſent, aut fuiſſet neceſſaria reſtitutio pecuniæ acceptæ tempore conceſſionis domanij, compenſato pretio corporum, & iurium feudalium, quæ occaſione domanij fuerunt ſolita concedi, & relaxari ad beneficium earũdem Terrarum, quæ quãuis, vt plurimum, debuiſſent deſcribi in faciem alicuius ciuis particularis habentis liberos, & ſucceſſores, vt Regiæ Curiæ eſſet cautum de ſoluendo ſeruitia, & releuia, cæteraque iura dominicalia, & conſeruaretur ſpes deuolutionis, ob
49 lineam finitam, iuxtà decretum anni .. . Attamen in pleriſq; Terris repertũ fuit, id ex incuria Miniſtrorum Regiæ Curię non fuiſſe factum, & proindè eſſe neceſſariũ deſcribere in nouo Cedulario, quod de ordine S.M. occaſione reſultæ
50 Regiæ Viſitatonis, in quo S.M. fuit dignata me illius confectioni præficere in *nouis inſtructionibus* editis de anno 1634. in *capit.* 123. iam conficitur, & in
51 eo omnes feudatarij deſcribuntur per Prouincias, emendatis erroribus antiqui cedularij, opera, & induſtria Domini
52 Præſidentis militaris Domini Io. Iacobi Mercurij viri integerrimi, moribus, & notitia iurium Fiſcalium inſignis, cui plurimum me debere profiteor.

Et in alijs deſcriptis fuit inſtitutum iudicium ad Fiſci inſtantiam pro ſoluendis releuijs.

Et nouiſſimè ad reſcripta obtenta per dictam Ciuitatem à S. M. ſcilicet primum ſub die 20. Martij 1610. quod fuit renouatum pro obſeruãtia primi ſub die 22. Februarij 1616. & iterum ſub die 23. Decembris 1620. quibus fuit iniunctum Excellẽtiſsimo Proregi, procedi ad deciſionem articuli ualiditatis, uel inualiditatis priuilegiorum domanij, verùm quod attinet, ſi poſſunt reuocari, vel nè, & illis non obſtantibus procedi ad ipſius Ciuitatis venditionem, præcepit, quod S.M. certioraretur.

Reſpõdebatur ex parte Fiſci. Primò, ex nouiſſimis literis expeditis per Suã Maieſtatem, quibus præcepit Viceregi, quod ex vrgentiſſima neceſſitate publi-
53 ca inuaſionis Status Mediolani, à cuius defenſione dependebat tutela Regni, venderentur omnia domanialia, concedendo poteſtatem, vt vẽditiones firmæ, & validæ cenſerentur, etiam abſq; alia ipſius Regis ratificatione, ad hoc vt cũ maxima feſtinatione, vt par erat, occurreretur tam maximo, & imminẽti
54 periculo: fuiſſe ex his literis derogatum omninò reſcriptis prędictis ex prędictis ad beneficium dictę Ciuitatis de annis 1610. 1616. & 1620. quibus non vigebat neceſſitas, vel non tanta, tum ex mutatione temporis, & ſuperueniẽti grauiſſima neceſſitate, quæ aliter fieri ſuadet, & cogit, argumento *l. ſi ex toto* 8. *ff. de legat.* 1. vbi *Iaſon. Ripa*, & alij cum alijs per *Ozaſcb. deciſ.* 91. tum ex efficacia, & virtute ordinis, nedum generalis, ſed vniuerſalis, qui nihil omninò, & penitùs excludit. Licèt enim reſcripto
55 ſpecialiter obtento non ſoleat per generale ſubſequens derogari. Attamen ſecus per vniuerſalem ſubſequentem diſpoſitionem, quia cum non exceperit aliquam ex Terris domanialibus, itaut videretur, non eſſe alicui parcendum, nec quicquam, & ſi priuilegiatum eximendum, ſed omni via quærendas pecunias ad Regij exercitus ſubſtẽtationem, à quo dependebat totius Italiæ, & Monarchiæ conſeruatio, certè ex iſto vniuerſali ſermone, nihil poteſt conſiderari fuiſſe exceptum, nec reſeruatũ,
56 ſed omne comprehenſum, cum generalia, & vniuerſalia verba, generaliter debeant intelligi, ad *tex. in l.* 1. *§. & generaliter, ff. de leg. pręſt.* cũ concordantibus
57 per *Surd. deciſ.* 217. *nu.* 9. idemque conſtet, operari diſpoſitionem generalem quòad comprehenſa ſub genere, quantum

tum

tum specialis quòad comprehensa sub specie, *l. iure militari, ff. de militari testamento*, D. meus *de Medicis consl.* 50. *n.* 13.
58 istamque sic vniuersalem, & ex intentione efficacissimam dispositionem vim habere derogatoriã, & includere etiam personas, & causas priuilegiatas, quę in casu illo non reperiuntur habere speciale priuilegium, *l. in fraudem*, §. *vltimo*, vbi *Baldus ff. de testam. militis*, cum infinitis per *Tiraq. in* 1. *retrac.* §. 1. *glo.* 14. *n.* 96. *vers. Ego verò*, vbi indè infert,
59 statuta, & rescripta vniuersalia comprehendere causam dotis, & alia ge-
60 neralis dispositio legis, vel statuti includit omnes casus, licèt in vno maior ratio esse videatur, quàm in alio, *l.* 1. §. *quod autem, ff. de al. ę lusu, & aleatoribus, l. vltima*, §. *vxori, ff. de auro, & argento legato*, cum alijs per *Tiraq. d. loco, n.* 201. *& n.* 105. idq; procedit etiam in materia odiosa, *l. cum lege*, vbi *Aret.* notat, *ff. de testamentis*, & in specie in rescriptis, quamuis sui natura stricti iuris, *Peregr. decis.* 13. *sub nu.* 23. *Marius Giurba*, qui congerit multos *decis.* 75. *num.* 5.

Et tandem estò citrà veri præiudicium, dictum vniuersale rescriptum ad id non esse extendendum, attamen põderabam pro Fisco vltimum quodam rescriptum obtentum ex parte Ciuitatis sub die 25. Iunij 1638. in quo cum Bitontina Ciuitas dubitans ex dicto rescripto vniuersali potuisse iam relatis rescriptis derogari, supplicem de nouo libellũ porrexit S.M. in quo narratis omnibus prædictis, S.M. mandauit his verbis, *que es iusto, que a la Ciudad se le de satisfacion en lo que huuiere lugar, y que sobre este particular se haga, y administre justiçia, oydas las partes, de manera que no reciba agrauio la dicha Ciudad, y despues me auisareys de lo que se hiziere, à finque visto, yo ordene lo que mas conuenga.*

Et ex hoc rescripto per Ciuitatem nouissimè obtento dicebam, clarissimè fundari Fisci intentionem, & proindè incautè ex parte Ciuitatis fuisse in actis exhibitum, cum potiùs ipsi obesse, quàm prodesse dignoscatur.

Stantibus enim prioribus rescriptis à Ciuitate impetratis, quibus de validitate priuilegiorum hic cognosci, sed an Ciuitas possit vendi, nec nè, de hoc certiorari deberi S.M. fuit ordinatum. Cum post nouissimum ordinem generaliter pro Fisco emanatum Ciuitas ad Principem recursum habuisset, exponendo, tam priora rescripta ad sui instantiam expedita, quam dictum vltimum pro Regis proprio seruitio vrgẽti motu proprio ad nullius petitionem expedito, petendo declarari confirmationem prioris ordinis, vt secundus articulus, si posset, nec nè vendi, vel infeudari Regi cẽseretur reseruatus, nec ex vltimo rescripto ipsi derogari.

61 Rex autem prudentissimus, qui saltim per expeditionem Ciuitatis, vltrà registra in suis scrinijs supremi Cõsilij Italiæ præsumitur habere memoriam eorum, quæ mãdauerat, & præsertim vltimi de recenti expediti pro suo seruitio, dum mandauit, fieri iustitiam, auditis partibus, ità quod non grauetur, censetur super omnibus, absque vlla reseruatione mandasse, iustitiam fie-
62 ri, & voluisse magis exequi ultimum rescriptum motu proprio continenti publicam utilitatem, quàm prima ad partis postulationem, & priuata utilitate concessa, & sic dum nihil ex duobus articulis reseruauit, super omnibus fieri iustitiam, & prouideri mandasse censetur, ad tradita per *Bald. in cap. cum venisset, nu.* 3. *vers. quaero Papa, de testibus, in cap. studuisti, nu.* 3. *vers. quaero supplicatum, de officio d. legati, Panorm. in cap. cum dilecta, nu.* 12. *&* 13. *de rescriptis, & in cap. quintauallis, nu.* 44. *de iure iurando, Felin. in cap. causam, quæ nu.* 8. *de sententia, & re iudic. & in c.* 1. *nu.* 51. *vers. & si dicatur, de constitutionibus, Consil. de Anna consil.* 62. *nu.* 48. *Mastril. dec.* 178. *num.* 13. præsertim cum id sit iuxtà iu-
63 ris ordinem, & Regni capitula, quibus ad instantiam Ciuitatis Neap. & Regni ipsius plurièś fuit concessum, ut causæ ad Regnũ spectantes in supremis Neapolitanis Tribunalibus decidantur, & finem accipiant, & non reseruẽtur, nec extrahantur, ut latè referendo capitula obseruari in supremo Consilio Italiæ testa-

64 testatur doctissimus, & omni virtutum genere, ac in Regni iuribus consummatissimus D. Regens, & Marchio *Carolus de Tapia in decis. S. C. 1. num. 32.* quod potissimè locum sibi vindicabat aduersus Fiscum.

65 Et decisa deindè causa, & prouiso de iustitia, scilicet super omnibus, cum nihil antea fuerit reseruatum, tunc, & non priùs mandauit Rex ipse, *Y despues me auisareys de lo que se hyziere, à fin que visto, yo ordene lo que mas conuenga*, quoàd summum referri potest, vt antè exequutionem certioretur.

66 Neque his obstat, quod priora rescripta pro Ciuitate cōtineāt specialē prouisionem, cui non censeatur derogatum per hoc vltimum, quod videri potest magis generale, siquidem generi per speciem derogatur, non è contra, etiam attenta theorica *Isern. in cap. 1. il 1. post num. 7. qui success. ten.* distinguētis tres casus, dum citat *l. si defensor, §. qui interrogatus, ff. de interrog. action.*

Siquidem dicimus, hoc vltimum nō minus continere specialem prouisionem, quam priora, siquidem in prioribus fuit facta distinctio inter validitatem priuilegiorum, super qua fieret iustitia, & inter venditionem, de qua certioraretur Princeps, in hoc autem vltimo cū eadem Ciuitas exposuisset, post priora fuisse emanatum rescriptū, omnia comprehendens, ex causa tàm priuilegiata, si Rex voluisset priora seruari, facilè dixisset, *seruentur rescripta pro Ci-*

67 *uitate, non obstante posteriori*, sed quia noluit, attento quod per dictum ordinem vniuersaliter datum omnia reuocauerat, ideò mandauit, super omnibus iustitiam fieri, reseruando illud tantùm ad Ciuitatis beneficium, vt post decisionem certioraretur, vndè non sunt applicabiles termini, quod speciei per

68 genus non derogatur, sed potiùs si voluisset, dixisset, non dixit, ergo noluit, argumento *l. vnica, §. sin autem deficientis, C. de caduc. toll.*

Et minus de specialiter petitis, & generaliter concessis, siquidem in precibus oblatis in impetratione huius vltimi rescripti omnia fuerunt specialiter narrata, & specialiter prouisum, vt super omnibus fieret iustitia.

69 Quę clausula *iustitiam faciat* est maximæ vis, & importantiæ, siquidem per eam vtrique parti consulitur. Et iusti-

70 tia erat vltimum ordinem motu proprio expeditum obseruare, præsertim quia priora rescripta deuiabant à iuris regula, & cōtra municipalia iura, & Fisco damnosa, *l. nec damnosa*, quæ est *tertia, C. de precibus Imperatori offerendis*,

71 quod autem clausula, *quod fiat iustitia* non reuocet præcedentes iussiones, etiā quod de his sit facta mentio per supplicantem in corpore petitionis, notat *Iason in l. causas, C. de transactionibus, Anna alleg. 49. num. 7. Afflict. decis. 79. n. 3. in fin. decis. 128. num. 13. & 14.* vbi insignis *Pisanellus in addit. & decis. 239.* & alij, quos congerit *Dominus Rouitus super Pragmatic. 5. de fide memorialium*

72 *in princ. & per totam*, & si iussiones præcedentes erant diuersæ, erat potissimè vltima seruanda, argumento *l. pacta nouissima, C. de pactis*.

Id, quod in casu præsenti est necessarium, & ineuitabile, cum enim in primo rescripto obtento per Ciuitatē 23. Decembris 1620. fuisset ordinatum, quod respectu vnius articuli tantum, si poterant priuilegia reuocari, vel illis non obstantibus ad venditionem procedi Rex ipse certioraretur, dum nouissimè per rescriptum obtentum ab eadem Ciuitate sub die 23. Iunij 1638. in precibus per ipsam oblatis fuisset facta mentio, nedum de prædicto rescripto in sui fauorem obtento, sed de ordine posteriori emanato in fauorem Fisci, vrgente causa publica necessaria, quod generaliter procederetur ad infeudationem omnium domanialium, & fuerit prouisum, *que sobre este particular se haga y administre justiçia, oydas las partes, y despues me auisareys*, euidenter ex hoc patet, fuisse reuocatum, aut reformatum rescriptum obtentum à Ciuitate sub die 23. Decēbris 1620. & prouisum, quod fieret iustitia Neapoli, & certioratio, quæ erat facienda antè prouisionem iustitiæ, reseruaretur, vt fieret post iustitiam Fisco, & partibus admi-

administratam, nec enim se simul eodem tempore compatiuntur, fieri rela-
73 tionem, & prouideri de iustitia, cũ certum sit, relatione pendente nihil posse nouari, *l.1.& 2.C.de relationibus*, vndè appositissimè fuit dictum, fieri iustitiã, qua facta fieri relationem.

74 Nec ex eo, quod in rescripto dicatur, *oydas las partes*, debet intelligi concedendo dilationem, siuè terminum ad probandum, vbi terminus ex natura causæ de iure, vel stilo concedi non debet, sed tantùm citari, & voce audiri, vt est stilus notorius, & obseruatur in Regno in rescriptis omnibus vtriusque Cancellariæ, residentis scilicet apud Regem, & Neapoli apud Proregem, audiri enim partes, intelligi debet iuxtà qualitatem negotij, & iuxtà iuris dispositionem cum termino, vel sine termino secundùm subiectam materiam.

Vndè ex prædictis preuia discussione die 8. Martij 1640. coràm Excellentissimo Domino Duce Prorege in Collaterali ad relationem Regiæ Cameræ fuit prouisum, esse procedendum ad decisionem articuli, non obstante petito nouo termino, & alijs oppositis pro parte dictæ Ciuitatis, cum interuentu septem Præsidentium, & fuit decretũ registratum in libro notamentorum Cameræ, iuxtà stilum die 10. dicti mensis, & confirmatum in gradu reclamationis die Veneris 27. Aprelis dicti anni 1640 coràm eodem Excellentissimo, referente Domino D. Martino Burgueda Præsidente Aragonensi ornatissimo, & integerrimo.

SVMMARIVM.

75 *Terminus iuris in Regno, qui est 20. dierum conceditur reo post petitionẽ actoris, eiusq; omissio, & fortiùs denegatio an importet nullitatem.*

76 *Nullitas proposita ob denegationem termini permittitur allegari cum subscriptione Aduocati, & deposito, seruata forma Reg. Pragmatica.*

77 *Procurator est citandus in iudicio, non autem Aduocatus.*

78 *Citatio est iteranda coràm nouo Commissario, cum causa Cõmissarius mutatur, de veritate tamen, & quando secus, nu. 91. & seq.*

80 *Causa publica necessitatis, & inexcusabilis celeritatem desiderans, omnem dilationem excludit, & quæ conceduntur sunt restringenda, & coarctanda.*

81 *Dilatio non debet concedi, cum ea mora res inutilis redderetur.*

83 *Clausula, quod pars audiatur, intelligẽda est secundùm subiectam materiam, & statum litis.*

84 *Clausula, quod fiat iustitia, nihil aliud importat, quam quod fiat quod iuris erit.*

85 *Augmentum est eiusdem naturæ, & vnũ, & idem cum causa.*

86 *Augmentum eodem iure recensetur, quo ipsa res, vel negotium principale.*

87 *Dilatio eo minus est concedenda, quo magis necessitatis causa augetur, ne finis interim, qui prætenditur, inutilis reddatur.*

88 *Nullitatem esse admittendam iuxtà Reg. Pragmaticam contra expressum casum legis communis, vel municipalis, aut publicam scripturam, quomodo sit intelligendum.*

89 *Terminus si fuerit petitus, & petenti denegatus, acta sunt nulla, tàm iure communi, quàm municipali, fallit, si Iudici ex iusta causa visum fuerit, terminum non concedere.*

92 *Iudicium vnum reputatur, licèt alius Iudex loco primi sit subrogatus.*

93 *Mortuo Iudice, idem quod eum iudicare oportuerat, sequi oportet eum, qui illi suffectus est, scilicet ex eisdem actis.*

94 *Iudices etsi omnes mutati fuerint, tamen & eadem res, & idem iudicium, quod antea fuerat, permanet.*

95 *Citatio coràm nouo Iudice non est necessaria, vel saltim si omittatur, non inducit actus nullitatem.*

96 *Citatio an sit reo facienda post tertium peremptorium, remittitur arbitrio Iudicis, & nu. 98.*

97 *Peremptoriũ vocatur ex eo, quod perimit disceptationem, nec patitur vltrà aduersarium tergiuersari.*

99 *Citatio an sit iteranda nouo Iudice suffecto in causa, in qua proceditur contra reum*

reum contumacem, & nu. 101. *& de veritate, n.* 111. *cum* 114. *& iuxtà eam deciſum in præſenti cauſa, nu.* 116.

100 *Citatio in contumaciam de ſtilo* S.C. *fit ad omnes actus in forma.*

102 *Citandus non eſt præſens, & quare, ibid. & nu.* 104.

103 *Præſentia ſola in præiudicialibus non inducit cōſenſum, fallit in iudicialibus.*

105 *Iura præſertim in ciuilibus clementer cum contumace agunt.*

106 *Contumax vt expectetur iuſtiùs eſt, quā vt ille in contumaciam condemnetur.*

107 *Sententiæ cum ſunt ferendæ in contumaciam, ſubtilius in his eſt inquirēda veritas, quàm vtraq; parte præſente.*

108 *Contumax interdum eſt de benignitate expectandus in prolatione ſententiæ, vſq; ad vltimum punctum.*

109 *Contumax quandoq; eſt tribus menſibus expectandus.*

110 *Contumax ſi ſpontaneè compareat, eius comparitio eſt tanta efficaciæ, vt omnis eius contumacia purgetur.*

112 *Sententia* S. C. *lata etiam perempta inſtantia, nō eſt nulla, & quare, quod ampliatur etiam in decreto dicti* S. C.

113 *Contumax ex obſeruantia* S. C. *refectis expenſis admittitur ad probandum, vel faciendas ſuas defenſiones.*

115 *De Doctoribus perfunctoriè loquentibus non eſt habenda ratio.*

CVM Aduocatus Ciuitatis Bitonti dixiſſet de nullitatē decreti lati, me interueniente pro Fiſco, quo Ciuitati prædictæ fuerat denegatus terminus, & prouiſum, eſſe procedendum ad deciſionem articuli, ſi poterat, nec ne vendi, vel infeudari, non obſtantibus ſuis priuilegijs, reſeruata deindè relatione faciēda S.M. ex ſubſcriptis.

Primò, quia denegatio termini videbatur cōtrà vltimum reſcriptum S. M. expeditū ſub die 25. Iunij 1638. quo fuerat mandatum, *que ſe adminiſtre juſticia oydas las partes*, igitur inferebat, quod quidquid de iure verius fuiſſet, vtrum denegatio termini importaret nullitatem iudicij, id videbatur clarū, attento dicto reſcripto, quo expreſsè fuerat iniūctum, audiri Vniuerſitatem, & ſic cum cauſæ cognitione, impartiendo terminum, ſicuti ſæpè dici ſolet in forma cōcedendi terminum, quod partes audiantur, vndè idem videtur importare, partes audire, & terminum cōcedere, vndè termini, ſiuè dilationis denegatio contrà tenorem Regij reſcripti videbatur eſſe nulla.

75 Secundò dicebatur, eſſe decretum nullum, quia contrà expreſſa iura, tàm communia, quàm municipalia Regni, *toto tit. C. de dilationibus*, & Regni *Conſtitutio.* incipiente *Lite legitimè conteſtata*, *Rit. M.C.* 69. *& Pragmatic. ſub tit. de dilationibus*, quibus expreſsè cautum eſt, vt poſt petitionē actoris, quem conſtat in hoc iudicio eſſe Regium Fiſcum, reo, ideſt Ciuitati notificatam, debuerat cōcedi terminus iuris in cauſa, qui in Regno eſt cum præfinitione temporis viginti dierum, vndè eius omiſſio, & fortiùs denegatio importa-

76 bat nullitatem, & hæc nullitas permittitur allegari cum ſubſcriptione Aduocati, & depoſito, ſeruata forma *Pragmaticæ* latæ ſub die 11. Maij 1612. §. 24. *ſub titul. de dilation.* & alterius ſub die 18. Nouembris 1620. quę eſt *quinta ſub d. tit. de dilationibus.*

Tertiò dicebatur, vltimum decretū, quo primum fuerat confirmatum, eſſe nullum ex defectu citationis, ſiquidem nulla reperiebatur expedita citatio, nec intimata Procuratori Ciuitatis cōuentæ coràm Domino Burgueda nouo Commiſſario electo, ob infirmitatem Dñi Prēſidētis Io. Camilli Cacacij, quæ omninò erat neceſſaria mutato Com-

77 miſſario, nec ſuffragabatur Fiſco, tempore expeditionis fuiſſe vocatum, & interfuiſſe cauſæ defenſioni Doctorem Io. Baptiſtam Confalone Aduocatum dictæ Ciuitatis, qui ſuum munus, velut doctiſſimus, & facundiſſimus Aduocatus optimè expleuerat, quia non Aduocatus, ſed Procurator erat citandus, contrà quem dirigitur petitio, & cuius principaliter intereſt, *l. de vnoquoque, ff. de re iud. l. nam ita diuus, ff. de adoptionibus*, ad quod citauit *Dominum de*

78 *Franchis deciſ.* 462. *num.* 3. & quòd licet præ-

præcesserint aliæ citationes anteà factæ Procuratori dictæ Ciuitatis cõuentæ coràm primo Commissario, fuerit necessaria noua citatio, mutato Commissario coràm Iudice nouiter electo, ex *Archidiacono in cap. caueant. 3. quæst. 9.* videtur decidere *Ioan. Thom. Minad. decis. 28.*

Verùm pro defensione decretorum dicebatur ex tempore quòad primam, quod gratis admisso, citrà tamẽ veri prę iudicium, rescriptum, quo præcipitur fieri iustitiam auditis partibus, esse intelligendum, concesso termino, & iuxtà iuris ordinem, data solita dilatione ad proban-
79 dum, id tamen non procedere, quando ex natura negotij, & causę dilatio aliqua, siuè terminus concedi non debet, vt in præsenti, in quo quòad omnes Terras domaniales, ad quarum vẽditionem fuit iudicatum per decretum generale procedi posse ob bellicas necessitates, non fuit aliquis impartitus terminus, sed iussum fuit, exhiberi dumtaxat priuilegia, & contractus, cum quibus obtinuerunt promissionem domanij, & cum sola citatione, absque termino, & ordine iudiciario, discussis tamen, & benè trutinatis priuilegijs, & contractibus, fuerunt Vniuersitates auditæ, & de iustitia prouisum respectu vniuscuiusque ex Vniuersitatibus, quæ comparuerunt, verùm cum dicta Ciuitas Bitonti non fuerit comprehensa in dicto decreto generali, ex quo incuria Ministri Fiscalis non fuerat citata antè latum decretum generale, sed posteà, vndè ipsi officere non potuit, sequuta postmodum legitima citatione, & comparitione ipsiusmet, iustè Fiscus petijt prouideri procedi ad ipsius quoque venditionem, & ità speciali decreto contrà ipsam prouidetur, vndè cum discussis priuilegijs, & scripturis per ipsam exhibitis constaret, non concurrere aliquid plus specialitatis in ipsa Ciuitate, quàm in alijs in decreto comprehensis, & venditis, iustè fuit ordinatũ, procedi in causa vẽditionis iurisdictionis pro ferendo cõsimili decreto respectu ipsius, non obstante petito termino, siquidem visum fuit ex scripturis exhibitis, reddi ipsius prætensionem æqualẽ cum cæteris, quibus nullus terminus fuerat impartitus,
80 non solum quia causa publicæ necessitatis inexcusabilis celeritatem desiderans omnem dilationem excludebat, quo casu dilationes omnes sunt restringendæ, & coarctandæ, ne tempus labatur, ad *tex.*
81 *in l. 1. ff. de glande legenda*, vel quando res inutilis redderetur, si tempus esset expectandus, ad *tex. in l. mediterraneus*, *C. de annonis, & tributis, lib. 10.* cum alijs per *Menoch. de arbitrarijs, lib. 2. centur. 1. ca-*
82 *su 52.* Verùm quia iura domaniorum ex scripturis, non ex testibus deducenda, & probanda erant.
83 Item dictã clausulã, *oydas las partes*, dicebatur, esse interpretandam iuxtà subiectam materiam, & statum litis, vt scilicet terminus sit concedendus, vbi non fuisset primo loco concessus, & partes auditæ, vt in præsenti factum fuit de anno 1620. quo terminus fuit concessus, & receptæ probationes ex æquitate, licèt nõ
84 fuisset necessarius, sicut de clausula, quod fiat iustitia nihil aliud importare, nisi fieri quid iuris erit, post *Iason. in l. causas, vel lites, num. 7. C. de transact.* scribit *de Franch. decis. 700.*

Nec dicatur, concedendum esse nouum terminum, quia noua necessitas superuenit, vt vnus ex Dominis videbatur innuere, verè enim non est noua causa indigentiæ pecuniæ, ob causam publicam, sed est eadem causa publica, licèt aucta, & ampliata, ob continuata bella,
85 augmentum enim est eiusdem naturæ, & vnum, & idem cum causa antecedenti Italici belli aucti, & apertè indicti cum Gallis, *l. cum inter, de pactis dotalibus*, *l. si conuenerit, §. si nuda, ff. de pignoratitia act.*
86 & idem iudicamus de augmento, quod de ipsa re, vel negorio principali, *l. hæredes palàm, §. si quid post, ff. de testam. Roland. Menoch.* & alij apud *Surd. decis. 78. num. 11.* & sequitur naturam sui principalis, *l. etiam*, vbi *Bart. & Bald. C. de iure dotium, Surdus decis. 269. num. 16. & consil. 177. num. 35.* vndè cum causa maior accesserit ex parte Fisci, & quidem euidẽs,
87 & notoria, non debet ex ea augeri occasio differendi, vt Ciuitas conuenta ex eo, quod maiorem celeritatem desiderat ex parte Fisci, nouam dilationem obtineat, *l. legata inutiliter, ff. de leg. 1.* cũ

con-

concordantibus per *Surd. decis.* 238. *nu.* 10. *cum seq.* & finis interim, qui prætenditur inutilis reddatur, ad tradita per *Ripam in l. 2. num. 26. in fin. ff. de re iudic.*

88 Quòad secundum caput nullitatis dicebatur, Pragmaticam, qua admittitur propositio nullitatis contra expressum casum legis communis, vel municipalis, aut publicam scripturam, intelligendam esse, quando decretum esset in sensu claro, euidenti, & literali, contra legem, vel instrumentum, siuè scripturam publicam in processu præsentatam, secus quando est contra sensum iuris ambigui, qui vario modo ex iuris interpretatione accipi potest, aliàs enim sequeretur maximum absurdum, si admitteretur iste intellectus ad Pragmaticam, esset enim per eam aperta latior via, & amplior protelãdi lites in infinitum, vnde vt huiusmodi absurdum euitetur, & nè inductum ad vnum finem resecandi dilationes, contrarium operetur, debet intelligi *Pragmatica* de sensu legis literali claro, expresso, & irrefragabili, non autem de eo, qui ex iuris intellectu, iuxtà Doctorũ varias opiniones insurgere possit, qui cùm diuersimodè, iuxtà varias hominum intelligentias extendi possit hoc modo, accipiendo passim lites ex litibus, & iurgia orirentur; & præberetur occasio dicendi de nullitate, vt ex varijs intellectibus in infinirum protraherentur, nullusq; esset litium finis, contra id, quod per Pragmaticam Princeps statuere vo-

89 luit, licèt autem, tàm iure communi, quã iure Regni petito termino, & non concesso, omnia acta indè sequuta sint nulla, ad *tex. in clem. pastoralis, in vers. cæterum, de re iudic. clem. sæpè, vers. defensiones, de verb. signif. Baldus in l. prolatam, C. de sententijs*, relatus per *Afflict. in Constit. Regni Si quis in posterùm, sub num.* 33. *vers. & pro ista decisione, de Ponte cons.* 59. *num. 2. in princ. Rouit. in Prag.* 7. *de ordin. iuditiorum, num.* 9. Attamen id non procedit, vbi petito termino, Iudici ex iusta causa visum fuerit terminum ipsum denegare, prout in pręsenti casu duplici de causa fuit iustissimè denegatus. Primò, quia, vt ex libellis eiusdem Ciuitatis Inuictissimo Regi oblatis, & rescriptis ab eadem obtentis, constabat, de eo tantùm agi si priuilegia, siuè contractus domanij concessi poterant ex causa vrgenti publicæ necessitatis reuocari, ità, vel

90 nè, & sic articulus consistebat in mero puncto iuris, cùm necessitas ipsa oriens ex publica causa satis esset notoria, vndè succedebat limitatio communis, vt in causa, in qua ageretur de mero iuris articulo, non sit necessarius terminus, *Franchis decis.* 221. *num.* 12. *& decision.* 262. *in fine*, *Anna singulari* 470. *Rouitus in dict. Pragmatic. num.* 12. prout ita generalitèr fuerat obseruatum in exequutione vltimi rescripti Suæ Maiestatis, in quo iusserat, procedi ad venditionem omnium terrarum domanialium ex dicta causa vrgenti publicæ necessitatis, cuius vigore fuerat processum ad venditionem, præuia sola citatione. Sec undò, quia aliàs dùm annis præteritis simile rescriptũ fuisset emanatum, in cuius executione tunc fuit supersessum, concessus eo tempore fuit eidem Ciuitati terminus ex abundanti, quamuis concedi non debuisset, in quo termino Ciuitas fecit suas probationes, vndè cùm fuerit deindè prosequutum idem iudicium aucta causa publicæ necessitatis, non mirum si terminus fuit iustissimè denegatus.

91 Et tandèm dicebatur, non obstare vltimum caput nullitatis, quòd scilicet non fuerit Ciuitas citata, nec monita ad dicẽdum coràm nouo Commissario subrogato ob infirmitatem primi, siquidèm de iure vbi reus fuerit legitimè citatus coràm primo Iudice, non requiritur noua citatio coràm Iudice, in locum primi subrogato, idque maximè procedit indubitantèr, vbi habuit notitiam de Iudicis mutatione, & fuit audita in prouisione facienda coràm ipso nouo Iudice subrogato, idque primò probatũr in *l. edictum* 55. *ff. de iudicijs*, vbi cùm scripserit *Paulus edictum, quod ab antecessore datum est in numero trium edictorum connumerari debere, glos. prima* reddit rationem, quia vnũ

92 iudicium reputatur, licèt Iudex loco primi sit substitutus, vel subrogatus, citans

93 *l. mortuo 60. infra eodem*, vbi *mortuo Iudice, quod tum iudicare oportuerat, idem eum, qui suffectus est sequi oportet*, scilicèt

ex eisdem actis, & ibi per *glos.* 1. *& DD.* idemque in *l. si Iudex* 31. *in l. proponeba-*
94 *tur* 76. *eod. tit.* vbi, & si omnes Iudices mutati sint, tamen & rem eandem, & iudicium idem, quod antèa fuisset, permanere, vbi *glosa verbo permanere*, dicit, esse ad instar hominis transeuntis de loco ad locum, qui tamen idem est homo, vndè
95 si censetur quòad omnia idem Iudex, conuincitur non esse necessariam coràm eodem Iudice fieri nouam partis citationem, saltim, vt si omittatur, nullo modo inducat actus nullitatem.

Et quamuis idem *I. C.* subijciat *in fine dict. l. edictum* 55. quòd si omnis ab antecessore numerus trium edictorum, qui assignari debent reo conuento finitus sit, soleat successor vnum edictũ dare, non tamen si omiserit, importabit actus nullitatem, *l. non quidquid* 40. *eod. titul. ff. de iudic.* tametsi *glos. in dict. l. edictum, super verbo soles*, suppleat, *& debet*, attendendus enim erit potiùs sensus literalis, & expressus ipsius *Iure Consult.* qui non inducit actus nullitatẽ, quod probatur etiam per *Viuianum* in figuratione casus, quam subintellectus *glos.* qui literam violat, & emendat, etiam vt actus substineatur, & non pereat, & præualeat fauor minuendarum, & abbreuiandarum litium, prȩsertim cùm ipsemet *Accurs. in l. et post edictũ* 73. *eod. tit.* in causa valdè fortiori, & proindè satis diuerso à casu no-
96 stro, effecto scilicèt reo conuento contumace, elapso primo, secundo, quinim-
97 mò, & tertio, quod peremptorium vocatur, quod nomen sumpsit ex eo, quòd perimeret disceptationem, hoc est vltrà nõ pateretur aduersarium tergiuersari, iuxtà *l. ad peremptorium* 68. *cum quatuor ll. seq. ff. eodem illo titulo*, dum *Vlp. in dict. l. &*
98 *post edictum* 73. dixerit, quòd absens adhuc citari debeat, subdit *Accurs. super verbo debet*, idest, *potest*, vt ex superiori *l.* patet, & sic patet *Accursium* etiam in casu fortiori id remittere Iudicis arbitrio, & dùm dicit, *vt ex superiori lege patet*, id sinè dubio affirmat, & residet in eo, quãuis posteà referat opinionem aliorum, dicens *alij dicunt, hic necesse esse, &c.*

99 Nec decisio *Consil. Minadoi* 28. incip. *fuit dubitatum*, obstat aliquo modo. Primò, quia loquitur in longè diuersis ter-
100 minis, quando .s. proceditur in contumaciam, quia fit facta citatio ad omnes actus in forma iuxtà stilum S. C. & exi-
101 stente reo cõtumace, & propter absentiam, mortem, vel aliud impedimentum causæ Commissarij, subrogatur alter, quo casu dubitatur, vtrum debeat hic nouus Commissarius, iterum monere partem absentem, vel contumacem, & sic vtrùm contumacia contracta coràm primo, noceat coràm altero Iudice subrogato, casus verò noster versatur in facto in reo conuento, non contumace, qui habuit notitiam Iudicis subrogati, & vocatus comparuit cum Aduocato, qui substinebat onus causæ, qui validissimè ex more iura Ciuitatis defendit, & sic euidens est, & nota dispar diuersitatis ra-
102 tio, cùm præsens in iudicio alitèr non sit citandus, siquidèm finis citationis est, vt compareat, & se defendat, vndè contra præsentem non est necessaria citatio, *l. in causa* 14. §. *causa autẽ cognita*, ibi, *partibus præsentibus, vel contumacibus*, vbi *glos. verbo & præsentibus*, assignat rationem, & citat concordantes, & *l. etiam* 30. §. *vlt.* ibi, *creditore præsente, vel à Præside euocato, ff. de minoribus, Angel. & Imol. in l. de vnoquoq; ff. de re iudic.* post *Innoc. in cap. pastoralis*, §. *præterea col.* 2. *de offic. de lega.* & declarat post *Bar. Butr.* & alios Dominus meus *Capyc. decis.* 34. *num.* 8.
103 vndè licèt aliàs sola præsentia non inducat consensum in præiudicialibus, *l. filiusfam.* 8. *ff. de procurat.* de quo est communis in *l. qua dotis, ff. soluto matr.* fallit tamen hoc in iudicialibus, in quibus inducit consensum, *Bar.* & alij in *l.* 1. *C. de relation.* idem cum alijs, vbi latissimè *Barbos. ex n.* 151. *vers. succedit igitur quartò, & post nu.* 156. *vers. prima est, & nu.* 160. *in fi. vers. item regula, ff. sol. matr.* sed opti-
104 mè *Surd. decis.* 47. *nu.* 9. & generalitèr, quòd nulla citatio exigitur, quando quis est prȩsens in iudicio, fundãt *Gayl. obseru. prac. lib.* 1. *c.* 51. *Minsyng. obseru.* 6. *centur.* 6. *Balb. decis.* 372. *Colerus decis.* 103. præ-
105 sertim dùm iura cum contumace, præsertim in ciuilibus clementèr agant. Vn-
106 dè statutum est, iustius esse tantisper contumacem expectare, quàm illum in con-

contumaciam condemnare, *text. in c. 1.*
107 *nu. 5. vers. Moderni, de controu. inter va-
sal. & alt. de benefic.* & in sententijs in contumaciam ferendis subtiliùs sit inquirenda veritas, quàm vtraque præsente, nè contumaci fiat iniustitia, §. *omnem verò, vers. si verò propositis, auth. de litigio.*
108 & proindè interdùm contumax est de benignitate expectandus in prolatione sententiæ vsque ad vltimum punctum, *Bald. in l. diuus, in 3. lect. post num. 8. vers. item oppono contra vtrumq; ff. de in integr. restitut.* quam citat ad hoc *Rouitus in*
109 *rub. de sent. foriud. n. 44. & 45.* & quandoquè contumax tribus mensibus est expectandus, vt in *auth. vt sponsalit. largitas*, §. *ad hæc, col. 9. glos.* in citata *l. in causæ 14. §. causa autem, versic. per contu-*
110 *maciam, ff. de minor.* Quinimmò tanta est vis spontaneæ comparitionis, vt si contumax spontè compareat, omnis contumacia purgetur, *l. 1. C. de requir. reis, l. quis sit fugitiuus, §. 1. ff. de adilit. edic. Bart. in l. 1. C. de seruis fugit. Rouitus in rub. de appell. in Pragm. num. 35.*
111 Secundò, etiam in contumace fatetur *Minad. d. decis. 28.* opinionem *Imol; Georgij*, & aliorum in *clem. sæpè, de verb. signif.* qui generalitèr concludunt, non esse necessariam nouam citationem, esse veriorem in puncto iuris, sed affirmatiuã æquiorem, vndè cùm suprema Tribunalia probauerint opinionem veriorem, non est quid decreta præsertim lata coràm Principe in supremo Conciliorio
112 possint de nullitate redargui, exemplo eius, quod dicit *Affl. dec. 283. nu. 7.* quòd sententia S. C. lata etiam perempta instantia non sit nulla; quia cùm proferatur nomine Regis, proferẽdo sententiã, videatur insufflare spiritum vitæ, quod ampliat *Rouitus* procedere etiam in decreto S. C. ex *Pragmatica* clara, quæ confundit distinctionem *Afflict.* inter sententiam, & decretum, vt per ipsum *Rouitum in Pragm. 1. de instant. causç nõ restit. nu. 9. in fin.*

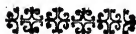
113 Nec obstat tertiò, & vltimò *decis. Minad.* cùm obseruantia Sacr. Cons. teste eodem *Minad.* procedat, quando pars contumax, refectis expensis, admitti potest ad probandum, vel faciendum suas defensiones, & in præsenti casu cõstet, tùm ex natura causç, tùm quia iamdiù lapsus erat terminus, non erat ampliùs locus probationibus, cessante çquitate cessat etiam stilus super illa fundatus.

114 Nec similitèr obstat *decis. de Franch. 457. nu. 3.* quia refert tantùm, quòd ipsi vti nouo Commissario subrogato visum fuit prouidere mutato Iudice, & negotio indiscusso perfunctoriè sequitur *decis. Minad.* quæ cùm nõ obstat, minus obest ipsius opinio, prout etiam fecit *Rouitus* simplicitèr sequutus *Minad.* in casu contumaciç in *Pragmat. 4. de ordine iudiciorum, nu. 2. in fin.* in quo videndus est
115 *Gratian. decis. 108.* de Doctoribus autẽ perfunctoriè loquentibus non est habenda ratio, *Iason, Socin. Paris.* relati à *Surd. decis. 238. num. 9.*

116 Vndè meritò die Veneris 15. Iunij 1640. coràm Excellentissimo Domino Duce fuit prouisum, nullitates non obstare.

FINIS.

DECISIONES
PRÆTERMISSÆ
Hic adnectuntur, vbi verò desunt, eas subsequutas non fuisse varijs ex causis, compertum est.

Responsf. 12.

Die 22. Mensis Iunij 1630. facta relatione in Collaterali Consilio S.E. per Dominũ Matthiam de Casanate doctissimum I. C. Hispanum tunc Reg. Cam. Præsid. nunc verò meritissimum Regiæ Cancellariæ Regentem, & pro Magno Camerario, accedente voto Illustris Marchionis Belmõtis Regentis Tapiæ, ac aliorum Regentium Didaci Lopez, Scipionis Rouiti, ac etiam Consiliariorum Marcelli Marciani, & Thomæ de Franchis, nupèr in Reg. Cam. Presid. electi, eius virtute, ac meritis à munificentissimo nostro Rege perspectis, adiũctorũ in dicta causa, fuit prouisũ, & decretũ, quòd infrà quatuor dies audiantur omnes interesse prætendentes tàm super possessorio etiã ordinario, quàm super petitorio, & interim officia, de quibus in processu sequestrentur penès tertium, verùm fructus interim liberentur creditoribus. Actuarius Stinca, nunc de Crescentio:

Responsf. 15.

His omnibus plenè discussis die 13. Mensis Septembris 1628. coràm Excellentissimo Domino Prorege, & Illustr. Visitatore, referẽte Domino Marchione Belmontis, fuit decisum, nõ adesse pactum, & proindè infra mensem procedatur ad ea, quæ incumbunt pro expeditione causæ principalis, votantes fuere

Dominus Regens Tapia causæ Commissarius.

Dominus Regens Enriquez Marchio Campiæ.

Dominus Regens Lopez Suarez.

Domini Consiliarij Brancia, Zufia, & Sanfelicius, nunc dignissimi Regiam Cancellariã Regen-

gentes, & Domini Consiliarij Marcianus, & de Carleual in mei locum pro Regio Fisco fuit subrogatus Dominus Iulius Mastrillus, tunc Regij Fisci patronus in criminalibus, nũc verò Regius Consiliarius meritissimus.

Responf. 17.

Die 13. Mensis Iulij 1628. facta relatione de prædictis in R.C.S. per D. Præsidẽtem Vaaz Comitem Molæ, fuit prouisũ, & decretum, benè fuisse reclamatum à decreto interposito per dictã Reg Cam. sub die 30. Mensis Decembris 1626. & proindè omnibus computatis etiam circa interesse, tam debitum per Reg. Cam. quàm dictæ Reg. Cam. per Arrendatores, fiat excomputum pro summa ducatorum sexaginta mille, quod posteà mediante alio decreto interposito sub die 10. Octobris 1628. fuit debitæ exequutioni demandatũ, cum cautione in casu retractationis. Actuarius Franciscus de Luca.

Responf. 22.

Post has lucubrationes prælo datas, ad manus meas peruenit diù conquisita decisio facta in causa Ioan. Baptistæ Sampsoni cum Regio Fisco, quam *Regens de Ponte*, qui pro Sampsone patrocinatus fuit, falsa laudis imagine pro se iactauit, proùt testatur *in conf.* 22. *tom.* 1. in qua die 11. Mensis Aprilis 1590. referente Domino Præsidente de Castellet, audito Consiliario Fornario Fisci patrono, fuit prouisum, quòd dictus Ioannes Baptista suspendatur ab administratione, & exercitio dicti officij per annos sex, numerandos, &c. verùm emolumenta, & prouisio dicti officij decursa, & decurrenda cedant beneficio dicti Ioannis Baptistæ, dẽpto salario soluto, & soluendo Administratoribus dicti officij, deputandis per Proregem, nec non condemnetur dictus Ioan. Baptista ad soluendum Regiæ Curiæ in generali Thesauraria ducatos 1500. Ioannes de Florio pro Magistro Actor.

Ad *Responf.* 24.
Additio.

Pro confirmatione omnium supradictorum videndus quæso *Suarez in tract. de legibus, cap.* 37. *fol. mihi* 1061. præsertim *n.* 3. *lit. C. & nu.* 7. *vers. superest dicendum, & nu.* 8. *vers. nam si iurisdictio*, vbi optimè distin-

guit inter priuilegiũ iuris trãslatiuum,& rei ,& priuilegium cõsistens in facultate operãdi, *D.Ludoui.Casanat.in cons.*43. præsertim *nu.*42 *&* 54.*et Dominus Reg.Tapia decis.*23.*nu.* 44. 57. 58. *&* 103. quibus in locis plura cumulant apprimè necessaria ad materiam,de qua supra.

Respons. 25.

Die 19.Mensis Augusti 1639. facta relatione per me in Collaterali Consilio coràm Domino Prorege, fuit prouisum, & decretum,quòd procedatur ad venditionem Ciuitatis prædictæ, oppositis non obstantibus; & proindè fiant banna pro accensione cãdelę; à quo decreto cùm fuisset reclamatum pro parte dictæ Vniuersitatis per viã restitutionis in integrum, fuit tãdèm sub die 23. Mensis Septemb.1639. mediante alio decreto in Regio Collaterali Consilio lato, prouisum, non esse deferendum petitæ restitutioni in integrum. Actuarius Alexander Constantinus.

Finis Decisionum prætermissarum.

INDEX
OMNIVM MATERIARVM
LOCVPLETISSIMVS.

Adue-

Con-

se-

Domi-

Ex-

F

Fa-

G

H

Hy-

INDEX.

Naues

Præda

Q

R

Re-

Sa-

lia

Errata, Lector Amice, quin typis irrepant, vix fieri potest. Ea, leuioribus consultò omissis, hic correcta tibi proposui, vt cum opus fuerit, prestò habeas. simulatq; in ea offendes, hanc pagellam consule. Sic fiet, vt mei laboris, tuæq; diligentiæ fructum feras.

Fol.	Colu.	Linea.	Errata.	Correcta.
4	2	11	præfecti	præfecit
5	2	27	vbi enat.	vbi Senat.
8	1	15	suo	suos
11	2	45	l.c	l.eum
19	2	52	Regia Camera	Regiæ Cameræ
20	1	13	S.R.C.	in S.R.C.
22	2	52	di Cauena	de Cauena
27	2	47	contentà	contentam
38	1	38	Regia Camera	Regiæ Cameræ
39	1	7	RegiæCameræ	Regia Camera
39	1	24	Regia Cam.	Regiæ Cameræ
40	2	24	Imper.	Imperatoris
43	1	18	Officium	Officialium
55	1	29	Regij	Regis
61	2	16	prim	primi
65	2	23	exceptas	receptas
67	2	35	fiscum	fisco
77	1	11	duo	duæ
77	2	29	duo	duæ
80	1	17	maè	malè
81	1	1	scitur antè secũdariã	*delendæ sunt*
81	2	38	fiscum	fisco
84	1	47	administratore	administratione
109	1	10	capnd	caput
118	1	52	sententia	sententiæ
127	1	3	habilitare	habilitate
140	2	14	transferuntur	non transferuntur
143	2	7	successioni	successionis
145	1	1	vsq; ad v.hærede	*delendæ sunt*
145	1	10	multis	multi
145	2	35	cenceri	censeri
146	1	46	cum nõ habeat	cum habeat
149	2	30	alior	alios
150	1	6	antura	natura
162	1	46	raito	ratio
164	1	27	præstandus	præstandum
167	1	13	ure	iure
185	2	37	ali	alij
187	1	17	terriò	tertiò
189	1	32	essensum	assensum
200	1	30	ficum	fiscum
[illegible]	1	1	tem[illegible]	tempore
[illegible]				fiscus
20[illegible]				libet
205				sinè
20[illegible]			ur	loqui ostenditur
			abant	ratiocinabantur
			alij	[illegible]eremptione
				[illegible]alteri
				[illegible]quirere

Fol.	Colu.	Linea.	Errata.	Correcta.
213	2	32	constituentis	constitutus
215	1	49	dici	elici
216	2	36	regale	reale
221	1	8	& ipsis	& in ipsis
222	1	8	simile	similes
223	1	2	hærede	hæredes
223	1	30	hæiedes	hæredes, vel non
223	2	38	ratiocinasse	ratiocinari
225	1	14	quin non sit	quod non sit
225	2	51	nosque	nos, quem
231	2	43	referantur	referuntur
251	2	52	expersi	experti
257	1	43	à iure ciuili	in iure ciuili
279	2	37	Clapperijs	Clapperij
286	1	11	in ducendo	in inducendo
292	2	8	censeaurunt	censeantur
294	2	30	admissam	commissam
302	1	17	inctum	iustum
302	2	6	offidiales	officiales
305	1	33	latto	latro
319	2	40	iile	ille
321	1	47	ad fisset	adfuisset
321	2	41	ãgelor espõsũ	angelo responsum
326	2	16	1632.	1623:
335	1	17	mictam	omittam
337	2	43	prouisa	præuisa
360	2	32	inre	iure
370	2	26	officiales	officiales
381	1	3	ramen	tamen
383	2	6	sortitae	sortita
385	2	4	iransierit	transierit
413	2	4	retigi	tetigi
459	1	1	tetrae	terræ
461	2	1	quoæ	quoad
474	2	4	intellectui	intellectu
476	1	14	alteratu	alterutri
491	1	34	Socer	Socer Cam. de Me-
502	1	35	videatur	videtur (dic.
506	2	28	vœ	quæ
507	2	37	tur quæ licet	post quæ post
510	2	3	e integre	re integra
511	1	23	præcipua	præcipiti
521	2	40	venditio iicet	venditionem licèt
526	2	39	& si	& si
528	1	9	primam	primum
530	2	40	Barbos.	Barbos. d. L. q̃ dotis
531	2	17	non erat	quod non erat
531	2	18	cessante	vndè cessante
531	2	22	,quod	id, quod
531	2	25	perfunctoriè	,perfũctoriè enim

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

